B
15
PRE-LIM
R128.3
.S47165
1531
(#758)

IN HOC VOLVMI:
NE CONTINENTVR.

Insignium Medicorum,
IOAN. SERAPIONIS ARABIS DE
Simplicibus Medicinis opus præcla=
rum & ingens.

AVERROIS ARABIS, DE EISDEM
Liber eximius.

RASIS FILII ZACHARIAE,
De eisdem Opusculum perutile.

INCERTI ITEM AVTORIS DE CEN=
taureo Libellus hactenus Galeno
inscriptus.

DICTIONVM ARABICARVM IVXTA
atq; Latinarum Index ualde
necessarius.

IN QVORVM EMENDATA EXCVSIONE,
ne quid omnino desyderaretur, Othonis Brunfelsij
singulari fide & diligentia
cautum est.

[1531]
Mo. Bot. Garden
1903.

GENEROSISSIMO

DOMINO D. BERNARDO CO=

miti à Solms, & Domino in Mintzenberg. D.
& Mecenati suo clementissimo, Otho
Brunfelsius S. D.

SI mihi pudor perijsset, Comes Inclyte atque Generosissime, aut psomocolax essem, uel καρπροφόρος. Sic enim Græcorum scriptores appellant, qui abiecta fronte, principum conspectibus & aulis, importune ingerunt se, facile rimam aliquam inueniissem, qua & mihi iamdudum ad Cels. T. adytus patuisset, gratiamq; mihi & beneuolentiam conciliassem. Nec dubito, quin ut mihi gratiosissimus patronus es, ita ego uicissim, gratissimus cliens, futurus fuissem Cels. T. Verũ cum cane peius, & angue semper huiusmodi perosas offucias habuerim, dedi quidem operam, ut in summo semper honore haberem magistratus, cæterum congressum & consuetudinem fugerem, non quod ueluti Lucianicus Timon, tam efferus aut tã inhumanus sim, sed quia etiã Solomone teste, impudentis est audaciæ, & homi nis plusquam desperati, temere obstrepere magnatibus, si nullo munere sis accersitus. Valetq; plurimum apud me id quod uulgo dicitur: Quid Romæ faciam, mentiri nescio. Non id dico in contumeliam Celsitud. T. Noui enim qua integritate, quaq; religione & animi candore domui præsit suæ, ut Thurinos illos fumorum uenditores prorsus nõ ferat, sed quia fere ita fieri uidemus, quemadmodũ uultures cadauera, ita hoc quoq; hominum genus, passim Regum aulas occupare ac defedare, nec alios præterea regnare essecq; in precio. Habẽt quoque hoc natura blanciæ, ut cum reijciantur, etiam placeant. Ego autem nullius artis tam imperitus sum, quam τῆς κολακίας. Id in caussa fuit, quo minus, aut certe tardius Celsi. T. fauorem mihi parauerim, cum id tamen multis nominibus, iureq; optimo debuissem. Malui emẽ in occulto obscurus delitescere, quã nõ lacessitus prior, uel arrogans haberi, uel adulator. Donec tandem Cels. T. Generosiss. filij, eximij sane, ac nunquã laudatę satis indolis iuuenes, nihil mihi huiusmodi, iam suspicanti, Cels. T. clementem animum, & promptam erga me uoluntatem sua sponte detulerunt, atque exposueruut. Denique pudorem illum, uel potius rusticam illam pusillanimitatem penitus exemerunt. Vnde est quod nunc liberius atque audacius Cels. T. memet insinuo, inprimisq; gratiam habeo Cels. T. quod operam meam tam liberaliter ambit. Congratulor & mihi, esse uidelicet, quod ex mea tenui supellectili literaria, aut tibi, aut tuis prodesse queat. Nec est quod tantopere cupiam, quàm ut oblata semel occasione, eum uidere diem, quo uniuersa officia, quæ in me contulerunt Cels. T. & Cels. T. filij domini mei gratiosi, meq; sibi obstrictũ perpetuo fecerunt, cumulatissime ualeam recompensare. Interim quia mos ita inoleuit, prima amicitiæ fundamenta, ξένιοις constabilire, mitto Cels. T. tres insignes Medicos, Serapionem scilicet, Auerroim & Razim, quorum quia summa est apud Arabes autoritas, nimirum & ipsi quoque partim è Regio stemmate, tibi quoque patriæ patri, & inter Germaniæ proceres, rerũ moderatori lõge spectatissimo, nuncupare uolui, nouo & dignissimo amico & domino, ueteres licet, sed denuo sub incude instauratoros scriptores, quibus subinde Cels. T. aut àreliquis literarũ studijs feriata, aut à uenatione rediens, aut certe à publcis negocijs, interdum sese oblectet. Retulit enim mihi Cels. T. filiorum pœdagogus M. Ioannes à Daurnheim. uir & eruditione, & morum integritate clarissimus, inter alia studia, siue iuris Cæsarię, siue Historiarum, etiam rei Medicæ plurimum affici. T. Cels. plęraq; etiam Emperica tam probe callere, quæ uix apud maximi nominis Chirurgos reperias. Accipe igitur hoc

munuſculum literarium amplitudini tuę, ſyncere oblatum. Et quemadmodum ad iuuandos mortales, natus es, atq; præpoſitus, reipublicę, ita ut ſub tuo tuoq; nomine, tam utiles autores legantur, patere. Quod ſi gratum fuiſſe cognouero, animum mihi eriges, ad maiora officia capeſſenda atq; meditanda. Optime ualeat Celſ. T. Argentorati. Quarto Calend. Septembris, Anno à redemptione hominis per Seruatorem noſtrum CHRIſTVM, Milleſimo quingenteſimo, trigeſimo primo.

LECTORI OTHO
BRVNFELSIVS.

IN Herbarij noſtri Tomo Primo, rationē reddidimus, cur abo litis quorundam Arabicorū, & male Latinorum ſcriptorum ineptis commentarijs, ueterem potius illam, & à multis rece ptam ſeculis ſimpliciū Medicinam, reflorere cuperemus, idq; tali quoq; cum modeſtia diximus. Non ut prorſus exturbatos uellemus Arabes, etſi quid aliud eſſet Barbarorū huiuſmodi ſcriptorum, ſed ut legēdi potius ordine & delectu, ſinguli pro barentur, neq; alij eſſemus in literis & Autoribus perlegēdis, quam in nummis & rebus alijs pręcioſis æſtimādis ſumus. Atq; in Medicinis tanto magis, quanto mortis diſcrimen per eam nobis imminet, ſi præpoſtere adgredia mur. Igitur qui hoc conſilium noſtrum, non omnino ſiniſtro oculo ſpectauerit, faci le iudicabit, nunquā nos improbaſſe Arabes, ſed magis ſtatuiſſe, & utriſq; ſuum ha bere honorē, & Græcis, & Barbaris, ſi pro tempore, & modulo ſuo legātur. Teſtan tur idem & herbarum noſtri commētarij, in quibus ſubinde hos citamus. Nam ab Græcis Latinisq; mutuaſſe ſua Arabes (tanquā ex Copiæ quodam Cornu) tam in comperto eſt, ut teſtimonio nō egeat, ut qui relictis Hippocrate, Theophraſto, Pli nio, Dioſcoride, Galenoq; & Paulo, aliunde cenſuerit rerū peritiā conſequendā. Hic mihi uideatur ταῦλόν κῦπον τρυγᾶν. Cōtra in Arabicis, in primis uero in Serapione ἐμπειρίαι tā multæ, quæ poſteriorib. obſeruate ſunt ſcriptoribus, ut qui illas propter linguę balbutiē poſthabuerit, hic quoq; uideatur cū Aeſopico Gallo delyrare, qui re pertū in ſterquilinio Iaſpidē, neglexerit. Videtur idem conſiliū quondā placuiſſe & Plinio, qui ſcribitur ſemper illud in ore habuiſſe dum lucubraret, nullū librum tam malū eſſe quin frugi aliquid habeat. Et Galenus pro inſigni laude ſibi ducit, quod omniū ante ueterū libros pſtrinxerit, inter quos tamē cōſtat, ueluti Teſſali & Quin ti, amethodos multos, & ineptiſſimos fuiſſe, lōgē alio atq; ciuiliori ingenio prędi ti utercq;, quā hodie ſcioli quidā, qui ſpreta in uniuerſum omni turba Barbarorū, in ſo lo Celſo & Plinio contendūt philoſophandū. Qui tamen dū toti ſtudent eloquen tiæ, fit ut rerū atq; experientiæ fiant prorſus expertes. Recte igitur fecerit, mea ſenten tia, qui utroſq; cōiunxerit, iuxtaq; habuerit, ut initia quidē & fundamēta ſint à Græ cis, Secundus locus neotericis ac Barbaris ſit, quos ſubinde, ubi per otiū uacauerit, conferendi tantū gratia ſalutabit. Legimus enim pleraq;, nō ut doctiores tantū effi ciamur, ſed ut arbitremur. Et ut ſemel dicam quod ſentio, quoniam Græcos & Lati nos ſimplicium ſcriptores omnes nunc in manibus haberi uidemus, ne quid huic Cyclopediæ deeſſet, atq; cuncti publici fierent ſimplicium hiſtoriographi. Subijt in animum quicquid præcipuorū eſſet huiuſmodi Arabum, in unam quoq; farraginē cogere, ut qui hactenus ſparſim & apud pauciſſimos tantum proſtiterūt, nunc ſin guli in uno uolumine legerētur. Ex quibus nunc Serapionem, Auerroim & Razim damus. Daturi & Meſuen, & Iſaac, & Conſtantinum, ſi frugi hanc nos collocaſſe operā cognouerimus. Quæ tamen quomodo diſplicere poſſit nō uideo, cum nec hactenus in Germania, ſimili ordine et cōmodo editos eſſe conſtet. Præterea quod non eſt minor hodie autoritas Serapionis, Auerrois & Raſis apud Scholas, quàm apud Leoniciſtas & recentiores Galeni, aut cuiuſq; ueterum Græcorum uel Latino rum. Accedit Typographi ſedulitas atq; diligentia, qui conquiſitis undiq; è biblio thecis, tum ſcriptis, tum impreſſis exemplaribus, innumeros pene locos reſtitui cu rauit. Subijt eam prouintiam Doctiſs. Vir Gerhardus Nouiomagus. Deuorauimus & nos nonnihil eius tedij atq; moleſtiæ, ut longe alios nunc habeas quàm in priori bus exemplaribus ſunt lecti. Stylus quoq; orationis non uideo cur deterrere quem quam debeat, cum nō hic de eloquentia Cothurnata, ſed de rerum cognitione ſer mo ſit. Fruere ergo hoc labore noſtro lector, & bene Vale.

SIMVLET

INDEX, ET VOCA= bulorum Arabicorum, inter= pretatio quæ ſunt apud Serapionem.

ATrog, id eſt, citrum 28. d
Adacbes, cortex muſcatæ mucis 29. b
Abiraxe hulcerum genus 31. b
Alkenebi ſcabies hulcerata 32. d
Abahanifa, id eſt, arbor proferens ſebeſten. 14. d
Arz, id eſt, Riſi 37. a
Afsynthium, id eſt, abſinthium 37. b
Areſen ueneni ſpecies
Anſarot, id eſt, ſarcocolla 39. a
Aſfengi albahiri, id eſt, ſpongia Marina 40. c
Alchilel melich, corona Regia 40 d
Adcher ſquinantum 41. a
Athel, tamaraſcus 41. b
Alkeſines uua paſſa feſire ſentanim uitis nigra 54. c
Aron Iacus. 57. b
Adlen, id eſt, Indicus 61. a
Aitmad antimonium 252. c
Afrengi minium ibidem. d
Aſſidegi, id eſt, Ceruſa ibidem. d
Aphronitum baurach 269. b
Arneberri lepus ſylueſtris 280. c
Anphea coagulum 287. a
Alchiſon, id eſt, Bethonica 338. d
Altith 339. a
Alcamena 341. b
Aſara bachara 342. c
Altanti ibidem. d
Albahach 344. c
Aluſne 144. d
Alphoteng, id eſt, Mentaſtrum ibidem, d
Aegarelchaar, id eſt, lignum lauri 345. a
Almoſtrameſia ibidem. a
Achathemi, id eſt altea ibidem. b
Alſabit, id eſt, oleum quod trahitur ex oliuis maturis ibidem. b
Alſaran, id eſt, Enula 146. d
Alaſce 347. b
Alcharf, id eſt, Naſturtium 348. d
Almuz, id eſt, cera citrina 349. b
Alteradit, id eſt, barbara hircina 350. c
Alibleb, id eſt, Merculiaris ibidem. c
Alcoſtan, id eſt, lilium album 350. d
Alzuraz 351. b
Alcheiri, id eſt, uiola de Romania ibidem. b

Albeczi 252. c
Alchelilamelec, id eſt, mollilotum ibidem. c
Alces, id eſt, Mel ibidem. c
Alcarphar, id eſt, Tamariſcus ibidem. d
Alphagel, id eſt, Raphanus 353. b
Alcarphas, id eſt, apium Montanum 354. c
Andraton, id eſt, Herbatura ibidem, c
Alpelep, id eſt, Caſtanea ibidem. d
Anzarat ibidem. d
Alcarſphas, id eſt, apium 355. a
Alſcitelios, id eſt, ſiſelios ibidem. a
Alchace, id eſt, lactuca 356. c
Algetin, id eſt, gypſum 357. b
Almura, id eſt, calx uiua ibidem. b
Albuphat, id eſt, ſalphur 358. c
Alceg, id eſt, Vitriolum 358. c
Alpheep, id eſt, Alumen 358. d
Anahadha 379. b
Aniuden 382. c
Andococa ibidem. d
Albetarogi, id eſt, baſilicon 383. a
Arſeph ibidem. a
Alcorſoph ibidem. a
Aſanetu 384. d
Aiuden ibidem. d
Abel, ſemen iuniperi 391. a
Azedarach ibidem. a
Azegi draganthum 393. b
Alchanna 394. c
Aſarai 397. a
Aſſium ibidem. a
Achaie acatia 81. b
Aſtaruicon, centum capita 82. d
Anas, id eſt, pruna 10. b
Athfar atheb, ungula aromatica, & eſt blaſta bizantia 109. b
Abanus Hebenus ibidem. b
Abrong 110. c
Amirberis berberi 148. c
Aniuden, folium arboris aſſe 160 c d
Aneiſum aniſum 162. c
Achuen Matricia ibidem. d
Aſaron, Aſarum 163. a
Abel ſauina ibidem. b
Alberas ſtaphyſagria 176. d

B

BIsbeſe, id eſt, macis 29. b d
Berſcegnaſcen, coriandrum putei ibidem. b
Bachilem hulcerum genus 33. a
Bazarichichen, ſemen lini 42. c
Bederangie uel bedarungi, melliſſa 43. b
Bat, id eſt, anas 280. d

Busach, id est, sputum 289. b
Baul, id est, urina 280. c
Bebib, id est, hepar 295. b
Bhuie, id est, ren 296. d c
Bahalbeli chiemson 343. a
Barbacus, id est, elleborus 346. d
Besbese, id est, macis 331. b
Besbeg, id est, polipodium 353. b
Bescarcoton, id est, psilium 356. d
Balador, id est, amicordi 261. b
Behenlum, id est, behen ibidem
Benlenizam, id est, belenzam, uel petrosam 362. d
Berberis 391. a
Baurach ibidem. b
Bedegurt ibidem
Beem 392. c
Borongi 392. c
Bruculi 285. a
Buni 388. c
Blacle Bizanciæ ibidem
Bedeguard, id est, spina alba 84. d
Bassad, corallus 85. a
Burdi 85. B
Buleich rubus 96. c
Buleph, id est, salix. 102. c
Berendarog 111. a
Berc gemisch ibidem
Bihar, id est, cotula 112. c
Baron, terebinthus ibidem
Belesem, balsamus 113. a
Bararachatona 148. d
Bachala gemina, holus Iamenum 155. b
Bathecha, chathe, kura, id est, melo, citrullus, cucumer. 156. c
Buchormarien, id est, ciclamen 165. a
Buzeiden, species satyrionis 166. d
Bel, & sel, & phel ibidem
Bengi, iusquiamus 225. a
Bukle, hancha, herba stulta 130. d
Belahalalem 231. a
Basialrahagi ibidem. b
Basil, cœpe 233. b
Basaralzir, bulbus 234. d
Baladar, amarcus 235. a

C

Capillus alzol, id est, capillus porcinus 29. b
Cait, oleum 30. c
Chasuhth, cuscute 54. d
Chate Indicus 61. a
Cardel, sinapis 249. a
Cribrit, sulphur 266. c
Climia 273. b
Chazeph, tegula 279. b

Ceusud 283. b
Charatin, lubrici terreni 284. d
Cantharides 285. a
Camech, id est, piscis 305. b
Custaralber, id est, capillus Veneris 340. c
Caylem, id est, semper uiua ibidem
Carinch, id est, urtica ibidem
Cauar, id est, aloës ibidem
Cenapalcail, id est, cauda equina 347. b
Clalicha, id est, cassia lignea 348. d
Castoron, id est, bethonica 349. b
Cusbera, id est, coriandrum 330. d
Cascasi, id est, papauer 332. d
Cathira, id est, tragaganthum 356. c
Carnid, id est, arsenicum 358. c
Cheiphir, id est, absinthium 361. b
Chiarzabar, id est, cassia fistula 362. c
Camabar 362. d
Cauffer 363. a
Caubem 379. a
Catalph ibidem
Carohon, id est, saturcia 382. c
Cautar 383. b
Condisi Charabe Cubebe 395. a
Camphora 387. b
Curcuma 397. a
Cordumeni ibidem. b
Curth 398. c
Cambil Catule ibidem
Cheruha 399. a
Chakile salobar 69. b
Coton, id est, bombax 70. c
Chandaros, candarusium 72. d
Chitini, maluauiscus. 73. a
Cafat, eupatorium ibidem. b
Chemps, cicer 75. b
Chasi alkeb, testiculus canis 79. b
Churtal, id est, cartamum 97. a
Chal, id est, acetum 101. a
Charnub xilocaracta 102. c
Chubeze, malua 108. c
Cahade, polium montanum 115. b
Cheunce, aphodillus 145. a
Cyse, hyssopus sicca 173. a
Camum, cyminum 184. d
Catapucia maior 146. c
Culcul ibidem. d
Cherbas, lactuca 158. d
Caruia, carui 185. b
Capar, capparus 188. c
Catsum, abrothanum 208. c
Cardameni, carui 208. c
Chencchalbebi, galbanum 210. c

Charmen, granā
Chaom, allium
Cherbachen, hellebori
Curat, porrum
Condes, condisi

D

Debonigi, cacomilla 42. d
Dadi, granū quoddā, habens similitudinē hordei 43. b
Dausir, auena 44. c
Darsisahan, id est, ayrach ibidem.
Dilli, Indicus 61. a
Difrigis, lapis 253. a
Digedi, gallina 280. d
Dalzum, limacia 28. b
Dhetariæ 285. a
Diphada, rana 280. c
Dem, id est, sanguis 291. b
Dimag, id est, cerebrum 292. d
Darseni, id est, canella subtilis 350. c
Dulb 392. d
Deiudar 393. a
Dochon, milium 86. d
Didar 86. d
Dundebe, endiuia 105. a
Dheneb alchail, cauda equina 102. d
Dulb suffeirc fustet stotanum 104. d
Decka, bleta 107. b
Dababch, uiscus 116. d
Damedcrios, id est, kamedreos 124. c. d
Desbers, polypodium. 169. d
Dochan, fumus 169. a. b
Darseni, cinnamomum 169.
Dend, Hayse 235. b

E

Elarxamber, cassia fistula 36. d
Eluegat, id est, pes columbinus. 339. a
Elbadudarmel elsaray 340. d
Eluoxat 341. a
Ebdarsian. i. cortex malægranati syluestris. 342. c
Elcratis, id est, cartamum 342. d
Elzunecat, id est, balaustia 343. a
Elgarzaria, id est, secacul, iringi 343. b
Eua, id est, rubea tinctorum 346. d
Elmaar 355. b
Ebus, id est, ebulus 391. b
Emleg, emblici 32. c
Eerf, pix 173. b

F

Felzakarag, arbor licij 33. b
Felfeches, hulcerum genus. 35. b
Fesire sentamin, uitis nigra 54. c
Fedhe, argentum 273. a
Fereng. Fanech 273. b
Fesich. 210. d
Firfir 218. c
Fangenkest 219. b
Fistici 239. b
Faffasa 240. d
Felengemisk
Floslules
Fu. Fesire. Fesarastim.
Fulfel. Felluca, haragi.
Faffasa
Fœnia, id est, pæonia
Fu fistra
Fustet scotamum
Farasio, prasium
Feleng
Fagre
Fugel
Famancheſt, agnus castus
Fandenigi, origanum
Fausel, auellana Indica

G

Geguerf, id est, panicum, uel scariola 33. a.
Granum tahaleb, id est, lenticulæ aquæ 50. c
Geguers, id est, scariola 51. b
Guasima, basilicon dæmonis 393. a
Grana zelem 386. d
Gobora ibidem
Geußimim 387. b
Gar. Gasit. 399. b
Garicum, id est, agaricum 74. c
Gentiana 163. d
Gaur, laurus. 221. a

H

Halion, sparagus 30. c
Hadhadh, id est, kiludem, uel licium 33. b
Hanaachocha, trifolium ibidem. a
Harahanen, hulcera quæ sunt in oculo 33. a
Hades, lens 35. a
Hamaha, id est, cæra ibidem. b
Haermia, piperella 44. d
Henta, frumentum 45. a
Haur, id est, populus 48. c
Heisene, orobus 48. d
Harin, uitis 49. b
Haineb, id est, uua ibidem.
Hageral, Marchasita 261. a
Hager albezahar, lapis liberans à uenenis. 161. b
Hager almagritos, id est, magnes 160. d
Hager albato, id est, margaritæ 262. c
Hager iacot, lapis hyacinthus. 262. d
Hager albuzedi, lapis rubeus 263. d
Hager salachil, lapis corneolus 263. d
Hager aliazaha. 263. d
Fungi. 383. b
ibidem
392. c
386. d
ibidem.
387. b
ibidem b
397. a b
ibidem.
398.
67. a b
ibidem. b
104. d
135. b
136. c
ibidem. d
201. a
202
203. a
229. a

Hager achtamach 263. b
Horach, calx 271. a
Huxader, ſal Armoniacus ibidem. b
Hohas, æs 272. a
Harna 281. a
Harbe 282. c
Harrab, ſcorpion 283. a
Hanabroch 284. c
Hebel, id eſt, ſtercus 293. b
Haidham mahariceb, id eſt, oſſa combuſta 306. c
Hamdebut, id eſt, tela aranea ibidem. d
Harach, ſudor ibidem.
Hele, id eſt, uiſcus 347. b
Haphas, id eſt, galla 349. b
Halberea, id eſt, catapucia ibidem
Haanthal, id eſt, colloquintida 350. d
Halſemec ibidem
Halbaſal, id eſt, cœpe 351. a
Halcedeph ibidem
Halauſaz, id eſt, licium 351. b
Halcaſmeg, id eſt, fœniculum 352. c
Heltrog, id eſt, pomum citrinum ibidem. d
Hes, id eſt, mirtilla ibidem
Halmu ibidem
Harlarmel, id eſt, cicuta ibidem
Halcal, id eſt, acetum 353. a
Halcarſena, id eſt, orobus ibidem
Halacarta, id eſt, piretrum ibidem. b
Halſedep, id eſt, ruta ſylueſtris 354. c
Halſcia, id eſt, abrotanum 355. a
Halanchat, id eſt, ſquilla ibidem
Halgaſar, id eſt, paſtinaca ibidem
Harcaph, id eſt, cardus ibidem
Halcuba, id eſt, fœnugrœcum 356. c
Hupuephatahalep, id eſt, uua uulpis 356. c
Haltuelep, id eſt, mulſa ibidem. b
Halduchal, id eſt, dactylarium ibidem
Heuſericon, id eſt, ypericon ibidem
Halcuſa, id eſt, Hyſſopus ibidem
Halcherina, id eſt, galbanum ibidem
Halmogra, id eſt, bolus 357. b
Harſiregalroſcar, id eſt, calx plumbi 357. b
Horph, naſturcium 394. c
Haſſe, heſopus ibidem
Harmel ibidem
Haſeph ibidem
Habenil ibidem
Humen, iuiube 78. d
Hachille, faba 83. a b
Halilig, mirabolani 87. b
Henne, alcanna 90. c
Humadh, acetoſa ibidem. d
Haſach, tribulus. 91. b
Hazez olſacher, epatica 92. c
Humechte, pira ibidem
Hatil adib 97. a
Hiſpenach, id eſt, pinachia 104. c
Huniure, urtica 108. d
Hamehim 120. d
Hafral ieudi, aſſphaltum Iudaicum rubeum. ibidem
Hamephitheos kamepitheos 123. b
Hael, mel 133. b
Hambra, ambra 134. d
Hoad, lignum aloês ibidem
Habelculcul 146. d
Hamcb athahaleb 152. d
Hafs, galla ibidem. c
Hauſig, ramnus ibidem
Haraha, cucurbita 158. c
Halben 177. a
Hamenis, pes columbinus ibidem. b
Habhagar, granum iuniperi 178. c
Haſce thymus ibidem. d
Haber nil 181. b
Harmel pigamus 183. a
Harbatum peucedanum ibidem. b
Haſpel, ſquilla 198. d
Hacub 200. c
Hunaim 201. b
Habzelim 223. a
Hatar, fungi 232. c
Huderegi 155. a

I

eum methel 251. b
Inchiam algindi beduſter, teſticuli caſtorei 288. c
Iudemem 385. b
Iuiube 386. d
Iuiube 397. a
Iachaik, papauer rubeum 71. a
Iſaac eben amram 72. c
Ieum henden, nux henden 75. a
Iaum, amygdala 76. d
Ieuers 86. c
Ieumbaue, nux muſcata 114. c
Iezar, id eſt, baucia 116. c
Ieſemin 120. d
Ienden, beben 146. d
Iergir, eruca ibidem
Iulinar, balauſtia 149. a
Iengibel, zinziber 222. a
Iaſim. enula 223. b
Iabora, mandragora 226. a

K

Kilulem, id eſt, licium 33. b
Kusbor, coriandrum 49. a
Keſei, orobus. 48. d

Kadi 55. b
Kuran 245. a
Kamad 246. d
Kaphit, id est, pes 295. b
Karen, id est, cornu 307. b
Kanisa, id est, uentriculus 308. c
Kich, id est, pulmo. ibidem
Keisim 382. c
Keneiuri 384. c
Kesile 395. a
Keste ibidem
Kebikengi ibidem. b
Kildaru, felix ibidem.
Kamepitheos ibidem. a
Keiri 387. b
Kerphe 398. c
Kana ibidem.
Kitram, id est, pix ibidem.
Kulb, milium solis. 70. c
Kanabel ibidem. d
Kodhab humida 78. d
Kullot, castal, glans & castanea 84. c
Kasab, canna 97. a
Kuman ibidem. b
Konder, olibanum 122. c
Kartam, cartamus 238. d
Kulcas, kulcasia. 139. a
Kephe ibidem. b
Keiri 144. d
Kerua, pentadactylus, uel catapucia 146. c
Kitira, dragagantum 249. d. b
Kamelion, cameleonta 175. b
Kemeleon, cameleonta alba ibidem. a
Kandel 179. a
Karphs 186. c
Kauroch, curcuma 200. d
Kanturion 206. 207. c
Kostos, costus 209. a
Kastara, betonica 211. a
Kaphor, camphora. 228. c

L

LVff, id est, dragagontea 57. a
Lebem, id est, lac 296. d
Lubon, id est, caseus 296. d
Labame alphahay, id est, caro Tyri 299. b
Leugbi, id est, phaseoli 337. a
Ligos, id est, accorus 340. d
Lauscemacanium 351. b
Lephaa, id est, mandragora 352. c
Lazacalaa, id est, consolidatura auri 358. d
Linzehalaphor, id est, lingua auis 363. b
Leozinegi 380. c
Larghia 395. b
Lubia faseoli 75. c
Lisen althaur, lingua bouis 77. b
Leum, nux auellana 114. d
Leum alkey, nux uomica 115. a
Leum alrachaa, nux mechil ibidem. b
Lisen halafir 147. a
Lisen alhamel, lingua arietis, uel plantago. 149. b
Ler myrrha 189. a

M

MAchir, idem quod adaches 29. b
Mahaleb, carpobalsamum 58. d
Motheica, arboris nomen proferens sebesten 34. d
Mugali, draco marinus 38. c
Men, manna 59. a b
Miha, storax 59. b
Macharcaraha, pyretrum 244. c
Mogar, sinopida 266. d
Meleh, sal ibidem
Martech, lythargyrium 268. d
Mochial halhadam, id est, medulla ossium 301. b
Menum uxaham, id est, pinguedo & adeps 302. c
Magdecne, id est, catapucia 351. b
Moripsia 382. d
Maharot ibidem
Mu 395. b
Mumia ibidem
Meizabara ibidem
Memithe 396. c
Meubedhena ibidem
Mugat Merdasengi ibidem
Mescathrameshir ibidem
Musa 385. b
Mantidobon myrti 81. a
Mergen, corallus 83. a
Mes, robilie 93. a
Molechil de Machi, bdellium de Mecha 93. b
Machla, palma ibidem
Mu, id est, meu 125. a
Mestech, mastix 125. b
Muri Misch, muscus 126. d
Mumeiz, sicomorus 144 c
Mihad 147. d
Memithe 151. a
Mermex, chrysomilla 157. a
Mumie, mumia 190. d
Molochil, bdellium 191. b
Marua, iantusa 192. c
Merzenius, maiorana ibidem d
Mezerion 141. d

N

NAbach 127. b
Nabath 386. c
Nadid, id est, ferrum 264. c

Nahanaha 193. b
Nucharer ueasab, caries ligni corrosi 61. b
Naramusch, id est, mustũ malorũ granatorũ. ibidem
Narneth, auripigmentum 253. b
Naid, oua 288. d
Neb, molares dentes 295. b
Nauoca, id est, carui 341. a
Nil 396. c
Neheremish, rosa asinina ibidem. d
Naphara ibidem
Naragil 386. d
Nemen 387. a
Nenuphar ibidem. b
Nefrim ibidem
Negil, gramen 94. d
Nillofar, id est, nenufar 106. c
Nerfin 128. c
Narcos, narciscus ibidem
Neregil, nux Indica 147. b
Nanochach 193. a
Nemen, serpillum 194. c
Norph, nasturcium 236. d

O

OLbi, fœnugræcum 120. d

P

PEntasiler, agnus castus 339. a
Pheludem 379. b
Pustech, id est, fistici 66. d
Paue, id est, rubea tinctorum ibidem

R

RAsas, plumbum 275. a
Ras, id est, caput 308. c
Raued, id est, reubarbarum 353. b
Ribes. 385. c
Raued, reu 142. c
Ramich, galia, seu materia ex qua fit galia 154. d
Ribes 155. a
Rameeh 157. b
Reiofricon hypericon 170. d
Raxach, ammoniacum 171. a
Raxos, species cardi 175. a
Roreathalmi, apium aquæ 212. c
Raienigi ibidem. d
Ratin, id est, resina 213. a
Rhulungen, galanga. 219. b

S

SAuff, id est, lana 307. a
Sararac, id est, fel 300. d
Sebesten 34. d
Sceha, species cuscuce 37. b
Sumbel, spica 62. d
Sedig, malabatrum 64. c
Such, gallia ibidem. d
Saro, gallacypressi 64. d
Sarax, filix 65. b
Sabon, sapo 245. a
Scobram, esula 247. a
Seitaragi 248. d
Sceb, alumen 276. d
Scedenigi, lapis ematites 277. a
Sedeph, conchylium 283. b
Senferatab, id est, hyssopus humida 292. d
Stes, id est, ungulæ 295. b
Salchalhaieth, spolium serpentis 305. b
Scahar, id est, lana 307. a
Scahar, id est, capilli 308. d
Schaachileelneemaz, id est, rosa regis 341. b
syaachiliæ 343. a
Scoadi, id est, ciperi 351. a
Scedes, id est, polium 352. c
Scaunix, id est, nigella ibidem
Sobol, id ust, spica 353. a
Scenstani, id est, sisamum 355. a
Scedeneg, id est, lapis emathytis 357. a
Sarudotes 362. d
Sccalmese, id est, gallia muscata ibidem
Sesemini, id est, uiola ultra marina 379. b
Sosia Shahar 383. b
Sumekit 384. d
Secacul 390. d
Salegha, cassia ligned 396. d
Sandaros Sel ibidem
Sumach Sidere ibidem
Sceduram Subedigi ibidem
Secancur, stincus Seuesten ibidem
Stirgar 385. d
Scrabram 387. a
Schea ibidem. b
Sandali Sigia 388. c
Sekebinegi Saculuphundurion 397. a
Seilen Scrtaragi 398. d
Sencar Scebram ibidem
Steregi Sedine ibidem
Sebenic Sacahic ibidem
Snchaha Sumum ibidem
Sepum Scordion ibidem
Sene 66. c
Sandarax, uermix ibidem
Sonabar, id est, pinus 68. c
Sacolla, cardamomum 69. a
Sceilen, lolium 70. d
Scehuterigi, fimus terræ 71. a
Scexabram, ozimum carmentum 72. c
Sadar, nabach 95. a
Saderuam ibidem. b
Sarasie, id est, ceraſa 106. d

Sus, liquiritia 107. a
Sac, lacca 124. d
Susen, lilium 128. d
Sisalios, siseleos 131. a
Seliem, rapa ibidem
Saherade, ciperus 132. c
Scolophendrion, scolopendria ibidem. d
Surugen, Hermodactylus 133. a
Saber, aloës 136. d
Scehedenegi, canabs 142. c
Sin, ficus ibidem. d
Sanig Arabicum, gummi Arabicum 154. c
Shauch-Persicum 160. c
Steusir, oppoponax 167. a
Sadeb, ruta 194. d
Selycha, cassia lignea 195. b
Sachabenigi, serapium ibidem. d
Schea, sandonicum 217. a
Sataiscir, spondium 226. c
Sandal, sandalum 229. a
Sucaram, cicuta 229. b

T

Talisfar 29. b
Thuff, trifolium 33. a
Tereniabin, melroris 36. d
Tarfa, tamariscus 46. d
Thaxthax, papauer 249. d
Teri Armeni, lutum Armenum 264. c d
Teri machtim, terra sigillata ibidem. d
Ten, chimolea 265. b
Tuthia 277. b
Tincar, borax 279. b
Thead, torpedo 284. c
Thaleb, uulpes ibidem
Thartaph, hyrundo 285 a
Thitinacrum, id est, terra sigillata 357. a
Thitarmin, id est, bolus Armenus ibidem
Tubel, id est, lamen æris 358. d
Terregebim, id est, manna 361. b
Tabaisis, id est, spodium 363. b
Talea, id est, caput palmæ 383. b
Thubab 394. d
Tarathit ibidem
Taliphaphat, macis ibidem
Teroniabin 387. a
Tuderi 399. a
Tamarindi ibidem
Teneriabin ibidem
Tuthia ibidem
Tiregi ibidem
Turbit ibidem
Thephisiæ ibidem
Thil ibidem

Tharo ibidem
Tarinus, id est, lupinus 72. c
Tatarich, testiculus uulpis 79. b
Thel, gramen 94. d
Tut, mora celsi 99. a
Tuffa, & Faffargel 100. c
Thahaleb, lenticula aquæ 157. b

V

VAeg 172. d
Vatiramech 393. a
Vchuen 387. a
Veffaff, id est, ferrum 358. c
Vegem, gramen 94. d
Vel, petrozam 362. d
Vesme, Indicus 61. a
Vsnen, herba kali 164. c

X

XAhaër, hordeum 98 d
Xaieralmerien, arbor Mariæ 215. b
Xamum, nigella 216. d
Xauset 237. b
Xebeth, anethum 214. d

Y

YAsach, sordicies 117. a
Yasach alcur, sordicies semicupij balnei. 117. b
Yboë, catella maior 393. a

Z

ZAbarged 255. a
Zahasaran, crocus 119. a
Zaibar, argentum uiuum 255. b
Zaiton, oliua 30. d
Zaraund, aristologia 118. c
Ze 257. b
Zebd, id est, butyrum 299. b
Zeg, uitriolum 256. c
Zeide, id est, augmentationes, quæ fiunt in cruribus animalium maiorum 295. b
Zibib, id est, passulæ 49. b
Ziniar 254. d
Zire, gluten 103, a
Zuchar, zucharum 62. c
Zugege, uitrum 254. d
Zulenig 380. c
Zurumbeth 173. b
Zurumbeth, zedoarici 119. a

VOCABVLORVM ARABICORVM INDICIS FINIS.

LATINARVM DICTIONVM

Index admodum necessarius.

A

ABsynthium 15. b 342. d 37. b (36. 7 b 391. b
Abrotanum 208. c 355. d
Acacia 81. b 340. c 391. d
Acetosa 90. d 331. b 384. c
Acetum 101. d 353. d 382. e
Acorus 172. d 340. d 393. d
Adeps Gallinarum 14. c
Aes 272. c
Aes iustum 398. c
Aër 389. b
Agaricum 23. d 339. b 74. c 399. b
Agnus castus 202. d 339. a
Aloe, 23. b 136. d 340. d 397. b
Altea 73. d 345. b
Alkanna 90. c 331. a
Allium 218. c 355. b 383. a
Alumen 277. d 358. d 398. d
Alchanna 394. c
Amilum 45. a b
Amigdala 76. d 341. a 337. b 386. d 395. b
Ambra 134. d 363. a 387. b
Ammoniacum 271. d 341. a 391. b
Ameos 193. a 396. c
Amomum 394. c
Anagallis 110. d
Anisum 162. c 341. b
Anethum 214. d 341. b 384. c d
Anacardus 235. a 361. b
Antimonium 252. c 357. b 391. a
Anas 280. d
Antiperfica 337. b
Anisum 391. b
Anacardi 391. b
Apostemata Cancrenosa 13. b
Aphodillus 145. a
Apium 180. c 355. a 383. a
Apium aquæ 212. c
Aphornitum 269. b
Apium Montanum 354. c 383. a
Aqua Casei 23. b
Aqua 336. c 375. a
Aqua ferrata 394. d
Aqua rosata 388. c
Aristologia 218. c 342. c 393. b
Arbor mariæ 215. b
Argentum 397. b
Argentum uiuum 255. b 393. b
Argentum 273. a
Arbor nucum 348. d
Arsenicum citrinum 358. d
Arsenicum 393. b
Asphaltum Iudaicum 120. d 354. d
Asarum 163. a 342. c 391. a
Asparagi 383. b
Atriplex 23. b 338. d 384. c 107. a
Aucna 44. c
Auellana Indica 229, d
Auripigmentum 253. b
Auelana 337. b 386. d
Aurum 279. b 399. b

B

BAtrachium 25. a
Basilicum Garyophyllatum 72. c 363. b
Barba Hircina 92. d 350. c
Balsamus. 113. a 343. b
Baucia 116. c 383. b
Balaustia 149. a 343. a 349. b
Baurach 269. b 391. b
Balsamum 389. a
Balsami semen 391. b
Balaustie 392. d
Bacce lauri 389. c
Bdellium de mecha 93. b 343. b
Bdellium Iudaicum 191. b 395 b
Bellirici 82. c d 392. c
Behen 146. d 361. b 392. c
Berberis 148. c 353. a 391. b
Betonica 211. a 338. d
Bleta 107. c 338. d 356. c
Blactabizantia 109. a b 287. a 388. c
Bombax 70. c
Borax 279. b
Bolus armenus 357. a
Bolus 357. b
Brodium galli 361. a
Bruculi 385. a
Bulbus 234. d 392. c
Butyrum 359. b 299. b 388. d
Buglossa 395. b

C

CAusse diminutionis & superfluitatis lactis 25. a b
Capillus porcinus 29. b
Capillus algol 29. b
Cassia fistula 36. c 397. a

Camomilla 42. d 341. b
Canis 47. a 338. c 383. a
Carpobalſamum 58. d
Caries ligni corroſi 81 b
Cardomomum 89. d 348. d 383. b
Candaruſium 72. d
Caſtanea 84. c 354. d 386. d
Cartamus 97. d 342. d 158. d 342. c 398. c
Canna 97. a
Canna mellis 385. b
Cauda equina 102. d 347. b 397. b
Calamus aromaticus 141. b 398. c
Canabs 142. c d
Canabis ſemen 386. d
Catapucia maior 140. c 349. b 351. b
Camelcon albus 175. a b
Camelcon niger 175. a b
Carui 185. b 348, d 341. a 382. c
Capparis 188: c 348. d 384. d
Caſſia lignea 195. b 348. d
Calamentum 205. a
Carui agreſtis 208. c
Caryophylus 209. b
Camphora 228. c 363. b 387. b
Catapulia minor 241. d
Calx 271. a b 396. c
Cancer 282. d
Caro cancri 396. d
Cantharides 285. a 397. a
Caſtorium 288. c
Caſtratus 347. b
Canella 348. c id eſt, Cinamomum 350. c
Camedrios 356. d
Calcucecaumenon, id eſt, æs uſtum 358, d
Caſeus 359. b 335. b 296. d
Caro Tyri 360. d 299. b
Caro 334. d 378. d
Caro hortulana 386. d
Caput 308 c
Capilli 308. d
Capillus ueneris 340. c 392. c
Cardus 355. a
Calx plumbi 357. b
Calx uiua 357. b
Cattcruſti 361. a
Caropaſſerum 361. a
Camphora Indica 302. d
Carnium diuerſarum uirtutes 377. a b
Cachimia auri & argenti 398. c
Cera 35. b
Centum Capita 82. d 83. a
Ceraſa. 106. d
Centaurea maior 206. d 349. a 398. c
Centaurea minor 207. a 349. a 398. c
Cepe 233. b 351. a 383. a 384. d
Cepe ſine tunicis 234. d
Ceruſa 252. d
Cerebrum 292, d
Cera Cutina 349. b
Ceruſia 370. c
Chamephuleos 123. b 356. d 395. a
Chamedreos 124. c d 395. a
Chriſomelia 157. b 386. c
Chameacte 182. c
Chamelea 241. a
Chimolea 265. b
Chamedrijs 396. c
Chelidonia 396. c
Chamæpuhijs 395. a
Charabe 395. a
Cibi augmentantes lac 25. a
Citrum 28. d
Cypreſſus 64. d 396. d
Nuces Cypreſſi ibidem.
Cicer 75. b 330. d 374. c
Citonia 100. c 385. b
Ciperus 132. c 351. a 388. c 396. d
Citrulli 156. c 384. d
Ciclanie 165. a
Cinamomum 169. b 382. d
Cyminum 184. d 382. c
Cicuta 229. b 352. d
Cinis 246. d 357. d 398. d
Cinamum 382. d
Curoli 384. d
Cyperi 396. c
Ciuitates 390. c
Clinia 473. b 358. c
Contraria contrarijs curantur 22. d
Coriandrum piper 29. b
Corona Regia 40. d
Coriandrum 49. a 350 d 382. c d
Coralli 85. b 391. b
Cotula 112. c
Coloquintis 179. d 350. c 394. c
Coſtus 209. a 350. d 388. c
Condiſt 240. d 355. b 395. a
Conchylium 283. d
Coagules 287. b
Coagulum 359. b 391. b
Cornu 307. b
Cortex mali granati ſyluestris 342. c
Conſolidatura auri 358. d
Corigiola 384. c
Coclea 397. b

Cordumeni 397. b
Crocus 119. a 330. d
Cuius quid 17. b
Cusura 54. d 383. b
Cussus quid 55. b
Cucumer 150. c 338. c 386. d
Cucurbita 158. c 338. c 384. c
Cubebe 185. b 349. a 395. a
Cutis Arictis 291. a
Cupressi nuces 390. d
Curcuma 197. a

D

Dactyli 70. d 385. a
Dactylarium 350. d
Dentes molares 295. b
Differentia inter cibum & medicinam 7. a
Differentia inter simplicem & compositam medicinam 7. a
Dipsacos 87. a
Dora 374. d
Dragontea & Dracontion 57. b 395. b
Dragagantum 149. a 395. b

E

Elleborum 346. d 399. a
Emplastrum maturatiuum 13. a
Emplastra maturatiua multa 13. a
Emplastra expinguedinibus 13. a
Empatorium 73. b
Emblici 82. c d 391. a
Enula 322. b 340. a 384. c
Enphorbium 233. a 397. b
Endiua 355, a 382. d
Eupatorium 346. d
Epatica 91. b
Epar 395. b
Epithymum 103. b 347. a 391. a
Eruca 140. d 382. d
Erysimon 235. a
Ericius 283. b
Esula 247. a
Ebulus 391. b

F

Faseoli 70. c
Faba 83. a b 330. d 374. c
Fex aceti 393. a
Feces uini 50. d 53. b 393. a
Fermentum 45. a b 46. c 399. a
Fœnum græcum 120. c 382. d
Feniculum 212. d 352. c 398. d
Ferrum 264. c 358. c
Ferri squama 394. c
Fel 300. c 300. c 397. d 390. c
Filix 65. b
Fistici 60. d 318. c 380. d 397. a
Fistra 67. b
Ficus 142. d 355. b 310. c 385. b
Folium 396. d
Folium arboris asse 160. c d
Furfur 45. a b 46. c
Fumus terræ 71. a
Fumus 169. a 357. a
Fungi 232. c 383. b

G

Galla cypressi 64. d
Gallia 64. c
Galla 152. c 349. b
Galia 154. d
Galbanum 310. c 350. d
Galanga 319. a 382. d
Gallina 280. d
Garus 384. d
Garioffoli 393. a 388. c
Gentiana 108. d 344. d 392. d
Gypsum 257. a 357. b 392. d
Glans 84. c 345. b 386. d
Gluten 103. a 399. b
Goscia 385. b
Gramen 94. d
Granum culcul 146. d
Granum Ben 177. a
Granum capitis 170. d
Granum Indicum 181. a
Granum iuniperi 178. c
Grana cum quibus tinguntur panni 210. d
Granum zelim 223. a 380. d
Gummi maturatiua 15. b
Gummi oliuarum 32. d
Gummi Arabicum 154. c 397. b
Gummi Ceraforum 340. b
Gummi pini 398. c

H

Hebenus 109. b
Hermodactyli 133. a 390. d
Helleborus uterq; 319. b
Herbatura 354. c
Hypericon 170. d 350. d
Hyrundo 285. a
Hysopus humida 292. d 393. b
Hydromel 376. d
Hypocistides 395. a
Hordeum 98. c 373. b
Holus lamenum 155. b
Herba stulta 230. d
Hiacinthus 202. d
Hysopus herba 393. b
Humida 78 d

I

Indicus 61, d 348. c
Iringus secacul 342. b
Iuiube 78. d 363. a 386. d 397. a
Iuncus 86. c

Iuniperi 178. c 343. c
Iusquiamus 225. a 351. b 392. c
Iulep 376. d

K

KARABE 176. c 395. a
Keiri 144. d 387. b
Keysim, id est, Leuisticus 382. c
Kulkasia 139. a

L

LAC augmentant 25. a b
Lac destruun 25. a b
Laudanum 57. a 350. c
Lacca 124. d 363. b 395. b
Lactuca 158. d 347. b 356. c 382. d
Laurus 221. a 343. a 345. a
Lapis Phrygius 253. a
Lapis liberans à uenenis 261. b
Lapis Magnes 260. d
Lapis Aquilæ 263. b
Lapis altaza 263. a
Lapis Rubeus 263. a
Lapis hiacinthus 262. d
Lapis barchen 273. b
Lapis Ematites 277. b 357. a
Lac arborum eltif, id est, Asa fœtida 353. a
Lapis Lazuli 357. b
Lapis spongiæ 357. b
Lac 359. a 335. b 296. d 380. d
Lana 307. a
Lamen æris 358. d
Lapis debecahint 361. b
Lapis zaduargar 362. c
Lapis Bathic, id est, Carneolus 362. c
Lens 35. a 356. d 337. a 374. c
Lenticula aquæ 157. b
Lepus syluestris 280. c
Licium quid 330. b 351. b 394. c
Lingua bouis 77. b
Licinium 79. a
Liquiritia 107. a 344. d 396. d
Lilium 128. d 350. d
Lignum aloës 134. d 363. a
Lingua auis 147. a 363. b 395. b
Lingua arietis 149. b
Limatia 28. b
Lingua agni 342. c
Litargyrium 378. c
Litri siue blîti 384. c
Lolium 70. b
Lupinus 72. c 337. d 347. d
Lutum Armenum 264. c d
Lumbrici terreni 284. d
Lutum comedendum 387. a
Lutum lene ibidem

M

MATVRATIVA QVAE 12. d
Macis 29. b 351. b
Manna 59. a b 361. b
Malabatrum 64. c
Mastix 352. c 125. b 395. b
Maluauiscus 73. a 399. a
Malum granatum 97. b 337. b 385. b
Malua 106. c 384. c
Matricaria 162. d
Marubium 397. b
Marubij altera species 192. c
Maiorana 192. d 387. a
Mandragora 220. d 352. c 387. b 394. d
Marchesita 26. a 398. c
Magnes 260. d Margaritæ 362. c
Medicinæ subtilis substantiæ 2. c
Medicinæ crassæ substantiæ 2. c
Medicinæ mediæ 2. d
Medicinarum distinctio secundum sapores 2. d
Medicina simplex quæ 7. a
Medicina composita quid 7. a
Medicina quando est cibus 7. a
Medicinæ temperamentorum ratio 7. b
Medicinarum diuisio secundũ uirtutes primas 8. c
Medicinæ calidæ & siccæ 8. c
Medicinæ calidæ & humidæ 8. d
Medicinæ frigidæ & siccæ 8. d
Medicinæ frigidæ & humidæ 9. a
Medicinæ calidæ & humidæ in secundo 9. b
Medicinæ frigidæ & siccæ in secundo 10. c
Medicinæ frigidæ & humidæ in secundo 10. c
Medicinæ calidæ & humidæ in tertio 11. a
Medicinæ frigidæ & humidæ in tertio 11. a
Medicinæ frigidæ & siccæ in quarto 11. b
Medicinæ ex animalibus 11. b
Medicinæ maturatiuæ 12. c d
Medicina mellificatiua 13. b
Medicina induratiua 14. c
Medicina glutinatiua & opilatiua 14. d
Medicina mundificatiua & aperitiua pororũ 15. a
Medicina resolutiua seu rarificatiua 15. b
Medicina inspissatiua 15. c
Medicina aperitiua orificiorum uenarum 15. c
Medicina adustiua 17. a
Medicina putrefactiua 17. a
Medicina diminutiua carnis 17. b
Medicina cicatrizatiua 17. b
Medicinæ repellentes hulcera à carne 18. c
Medicinæ impulsiuæ, siue repercussiuæ 18. c
Medicina attractiua 18. d
Medicina custoditiua & liberatiua 18. d
Medicinæ repugnantes uenenis. 19. a

Medicina ſedatiua doloris 20. c
Medicina narcotica ibidem. d
Medicina ſubtiliatiua ibidem
Medicinarum uirtutes multæ ibidem
Medicina ſolutiua & mundificatiua 21. a
Medicinæ laxatiuæ ratio. 21. a b 22. c d 23. a b
Medicinarum ſolutiuarum catalogus & diffe=
rentia 24. c d
Medicinæ augentes lac 25. a
Medicinæ abſcindentes lac ibidem. b
Menſtruorum Medicinæ, & de his, quæ prouocant
menſtrua 25. b 26. c
Medicinæ ſpermatis 26. d
Medicinæ, quæ prouocant urinam. 27. a
Medicinæ tuſsis 27. b
Medicinæ mundificatiuæ renum 28. c
Medicinæ frangentes lapidem 21. c
Melroris 36. d
Melliſſe 43. b 382. d
Memithe 344. d
Menta 347. a 193. b 347. a
Meu 125. a
Memithe 151. a 396. c
Melo 156. d 338. c 386. c
Mezerion 241. a 396. c
Melongiæ 338. d 383. a
Menaſtrum 344. d 397. b
Mercurialis 350. c
Melilotum. 352. c 391. b
Medulla oſſium 301. b. 361. b
Mes 374. c
Milium ſolis. 70. c 398. c
Milium 337. a 86. d
Myrtus 80. d 387. a
Mirabolani 87. b 361. a 393. a
Myrrha 198. a 396. c
Minium 252. d
Mirtilli 352. d
Moripſia 382. c
Mora celſi 99. a 386. c
Mundificatiua pectoris 27. b
Muſtum malorum granatorum 61. b
Muſa 77. b 385. b
Muſtus quercinus 81. a b
Muria 126. c
Muſtus 120. d 363. b 387. b
Mumia 190. d 395. b
Mulſa 344. d 356. d

N

Narciſſus 128. c 387. b
Naſturcium 236. d 348. d 382. d
Napi 383. b 385. a
Nenufar 106. c 387. b
Nigella 216. c
Nitrum 269. b 396. c
Nux henden 75. a
Nux muſcata 114. c 361. b 392. d
Nux auellana 114. c d
Nux uomica 115. a
Nux mechil. ibidem. b
Nux Indica 147. b
Nux Methel. 251. b 392. d
Nuces 337. b 386. d

O

Oleander 393. a
Oleum 30. d 31. a b
Olei amurca 31. b
Oleum oliuarum ſylueſtrium 32. c
Oleum quod trahitur ex oliuis immaturis 348. b
Oleorum diuerſa genera, & eorum uirtutes. 388. d
Oliua 30. d 385. a (389. a
Oliuarum gummi 32. d
Oliuæ ſalmuria conditæ 385. a
Olibanum 122. c
Orobus 48. d 353. a
Origanum 203. a 382. c
Oppoponax 353. a 167. a 392 d
Oſtraca marina 286. c
Oſſa auarum paſſarum 344. d
Oſſa combuſta 306. c
Oua 288. d 335. b 360. c 380. c
Oximel 376. d
Ozimum carmenum 72. c
Ozimum gariophilatum 111. a
Ozimum non gariophilatum 111. a b
Ozimum domeſticum. 120. d

P

Panis 45. a b
Papauer rubeum 71. a
Palma 93. b
Panax 202. c
Parpitella 230. c d
Papauer 249. b 352. d 386. d
Paſtinaca 345. a 355. a
Panicum 374. d
Panis hordeaceus 374. d
Panis tritici 374. d
Partium animalium uirtutes 378. c
Penidie 62. d 387. a
Pæonia 67. a 345. a 397. b
Pentadactylus 146. c
Perſicum 160. c d 337. b 386. c
Pes columbinus 177. b 339. a
Pencedanum 183. a
Pes 295. b
Phaſeoli 337. a 374. c

Pinguedines maturatiuæ, & de earum ratione multa. 13. a
Pinguedines mollificatiuæ 14. c
Pinguedinum qualitas 14. d 360. d
Piperella 44. d
Pira 92. c 337. d 386. c
Pix 173. b 354. c
Pigamus 183. d
Piretrum 244. c 353. b 397. d
Piper 244. c 353. d 382. c
Pineæ 349. d 338. c 386. d
Pisces 335. b 305. b 381. b
Pinguedo, adeps 302. c
Plantago 149. b
Populus 46. c
Poma 100. c 337. d 386. c
Polium montanum 115. b 342. d 352. c
Polypodium 164. d 353. b 392. c
Portulaca 230. c 338. c 384. c
Porrum 239. b 382. d
Pomum citrinum 352. d 387. d
Pruna 103. b 337. b 386. c
Præsium 135. b 353. b
Psilium 148. d 356. d 392. c
Pulegium 203. d 348. c
Pumex 273. b 398. c
Pulmo 308. c

R

Rapa 131. b 338. d
Rannus 152. c
Radix piperis 206. c
Raphanus 353. b 384. c
Reu 142. c
Ren 296. c
Rizi 37. d 373. b
Ribes 155. d 386. c
Rosa 89. d 354. d 387. d
Robilie 93. d 374. d
Rosmarinus 215. d
Rob uiolarum & aliorum 376. d
Ruta siccat sperma 26. d 194. d 382. d
Rubea tinctorum 66. d 346. d
Rubus canis 96. d
Rubus tabens 148. c
Ruta syluestris 354. c

S

Saporum ratio 2. d 373. d
Sapor duplex 2. d
Saporum iudicium 3. d
Sapor insipidus ibidem b
Sapor dulcis 4. c
Sapor amarus 4. c 5. d
Salsugo 5. b
Sapor ponticus 6. c
Sapor acetosus ibidem. d
Saniei generatio 12. d
Sanies quomodo maturanda ibidem
Salobar 69. b
Sandara
Salix 102. c
Sauina
Satyrionis species alia
Satureia 206. c
Sanguis draconis
Sandalum 229. b a
Sapo
Sal 266. d 358. c 382. c
Sal Armoniacus 271. b 396. d
Salsa 385. d
Sanguis 291. b
Scientia nominum quantum ualet 18. d
Scotanum 104. d
Scolopendria 132. d 342. d
Scamonea 197. d 397. d
Scorpius 283. d
Sepum omne
Sepum caprinum 14. c
Semen lini 42. c
Sene 66. c 362. d 235. b
Serpillum 194. c
Semperuiua 231. d 340. c 394. d
Semen rosæ 354. d
Secarcul yringi 345. b 362. d
Sebesten 362. d 396. d
Sisamus 78. c 355. d 380. d
Siseleos 131. d b 355. d 377. d
Sycomorus 144. c
Sinapis 249. d 385. d 399. d
Sinopida 266. d
Simila 374. d
Siclæ 383. b
Siliqua Hierosolymitana 386. d
Sigia 388. c
Smaragdus 362. c
Solutiuæ Medicinæ ratio, differentia, catalogus, enarratio. 21. 22. 23. 24. per totum.
Sorba 90. c 386. c
Sordicies 117. d
Sordicies semicupij balnei ibidem. b
Solatrum 152. d 397. d
Sperma quid
Spermatis generatiua. 26. d
Sperma extinguentia ibidem
Sperma augmentantia lac ibidem
Sparagus 30. d 342. d
Spongia marina 40. c 362. d
Spica 62. c
Spica nardi 63. d
Spica Romana
Spica celtica 63. d b

Spica

Spica Indica 396. d
Spina alba 84. d
Spelta 96. c
Spina Arabica 98. d
Spinachia 104. c 338. d 384. c
Spodium 226. c 363. d 394. d
Spuma nitri 269. b
Sputum 289. b
Spolium serpentis 305. b
Spuma maris 261. d 393. b
Squilla 198. d 355. d 391. b
Squinantum 41. d
Stupefactiua 20. c d
Stercorum differentiæ 18. d 360. d
Sticados 40. d 355. b 391. b
Storax 59. b 355. b
Staphysagria 176. d 396. c
Stannum 273. b
Stercus 293. b
Sumach 151. b 354. d 396. d
Sulphur 266. c 358. c 395. a d
Sudor 306. d

T

Tamariscus 41. b 352. d 394. d
Tamariscus uerus 46. d
Tapsia 224. c 347. d
Tamarindi 230. c 361. b 399. a
Testiculi uulpis 79. b
Testiculi canis ibidem. c
Terebinthus 112. c
Terra sigillata 264. d 357. d 394. d
Tegula 279. b
Testeconchylium. 286. c
Testiculi castorei 288. c
Terra sticllæ 357. d
Testa 358. d
Telaaraneæ 306. d
Thymus 178. d
Thymbra 206. c
Thus 331. b
Tithymallus 237. b 356. c 395. d
Torpedo 284. c
Trifolium 33. d b
Tribulus 91. b
Tragagantum 356. c
Triticum 373. b
Turbith 23. b 217. d b 399. d
Tussis, & quæ liberant à tussi 27. d b
Tubera 157. b 383. b
Tuthia 277. b 358. c 399. d

V

Valeriana 356. d
Venenorum ratio & cura 19. d b
Ventriculus 308. c
Ventus 389. b
Vestimentum ibidem. d
Virtutes simplicium secundæ 12. c
Virtutum diuisio 9. d
Viruutes simplicium multæ 20. d
Vitis 49. b 395. d
Vitis syluestris 50. c
Vitis flos ibidem
Vitis domestica ibidem. d
Vinacia 50. d 53. b 375. b
Vinum ibidem
Vini feces ibidem
Vitis alba 53. b
Vini iuuamenta 52. c 375. b
Vitis nigra 54. d
Viola 104. c 347. b 387. d
Viscus 116. d 347. b 392. d
Virga pastoris 231. b 354. d
Vitrum 254. d 393. b
Viola de Romania 351. b
Vitriolum 358. c
Viride æris 359. d
Viola ultramarina 363. b
Vngula aromatica 109. d b
Vngulæ 295. b
Volubilis 55. b
Vrtica 108. d 340. c 391. b
Vrin 360. d 290. c
Vuæ 385. d
Vua acerba 51. d
Vua passa 51. b 336. c 385. b
Vuæ grana 52. c
Vua uulpis 152. d 356. c
Vulpes 284. c

X

Xiloaloes 388, c
Xilocaracta 102. c

Y

Yringi 343. b

Z

Zafaram 388. c
Zedoaria 119. d
Zinziber 222. d 346. d 390. d 393. d
Ziniar 254. d 393. b
Zucharum 62. c 387. d
Zucharum rosatum. 390. d
Zucharum uiolarum ibidem

LATINARVM DICTIONVM INDICIS FINIS.

AVTORVM CATALOGVS, QVI A SERAPIONE CITANTVR.

ABugerig.
Abix, uel Habix.
Alkanzi.
Amram, filius Bihaumet.
Aben Meſuai.
Abengerig Hæremita.
Atabari.
Abohanifa.
Albaſari.
Alexander.
Aabrianifa.
Archigenes.
Abraham filius Solomonis Iſraelitæ.
Almanſor.
Armaſios, uel Armaſius.
Adamaſtus.
Archis.
Albatariſch.
Alfereſi.
Arttam in libro de cibis.
Alchalahamen.
Abenguefit.
Aieyſe.
Ahamet Eben Dauid iumar.
Almaiemir.
Alkalamen.
Annibeten.
Alferes.
Azaraui.
Aloeſine.
Alphenſi.
Ayſe.
Andreatos.
Alchalaimen.
Bebigoras.
Barbios, in libro de agricultura.
Choci.
Conſtantinus.
Dioſcorides.
Demaſcenus
Damaſchut.
Eben meſuai.
Galenus.
Haieſe Eben meſuai.
Hunaim.
Hachim Eben hunai
Habohanifa.
Hachele.
Iſaac Eben amram.
Iſaac ben Sulaimen.
Ihaie.
Iudæus.
Ignotus quidam.
Kacebras.
Liber cõtinẽs totũ, uel liber aggregatus.
Liber de Medicina antiqua.
Liber uenenorum.
Liber de quæſtionibus naturalibus
Liber quæſtionum.
Liber uenenorum.
Meſeah, Meſeahen.
Meſarugie.
Medici Perſidæ.
Meheris.
Medicina antiqua.
Mahazer.
Omeis bentanim halachadite.
Onaſim.
Paulus.
Phulami.
Raſis.
Ruffus.
Sindaraxar.
Salamaue.
Scindaxar.
Sulahin ebenhahaſen
Salemnia.
Tabari.
Xarcha Indus.

CATALOGI FINIS.

A SERAPIONIS AGGREGATORIS DE SIMPLICIBVS COMMENTARII, ABRAHAMO IVDAEO, ET SYMONE IANVENSI INTERPRETIBVS.

POSTQVAM VIDI LIBRVM DIOSCORIDIS, ET LIbrum Galeni in Medicinis Simplicibus, aggregatos ſuper hoc quod neceſſarium eſt de ſcientia earum. Et uidi eos ſufficientes in hoc, niſi quia ipſi erant ſeparati, quare oportebat quod aggregaretur inter eos. Quod eſt, quia in unoquoq; eorum eſt pars ſcientię, quæ non eſt in alio, quoniam Dioſcorides rememorauit unamquamq; Medicinam cum circumſcriptione & figura ſua, & iuuamento ipſius, & Galenus memorauit eam cum ſubſtantia, & ſapore ſuo, & qualitate, & uirtute ſua, & iuuamento eius. Alleuiaui laborem meum, & ſuſtuli ſolicitudinem in aggregatione utilitatum amborum librorum, & ordinatione iuuamentorum ipſorum. Quare aggregaui ſermones ipſorum ſuper unamquanq; Medicinam ſingulariter, & accepi id quod eſt aſſuetum apud nos, & quod currit in plurimis aliorum librorum, & confirmaui in libro meo hoc, & pręmiſi ut in pluribus in principio cuiuſq; ſermonis ſuper qualibet Medicina expoſitionem occulti ex ea per nomen magis notum & diuulgatum. Et poſt hoc proſecutus ſum addens huic illud quod narrauit Dioſcorides de habitu & figura eius, & poſt hoc feci ſequi illud quod rememorauit Galenus de qualitate ſubſtantiæ & eſſentiæ, & uirtutis & ſaporis, & iuuamenti eius. Deinde redij addens illud quod narrauit Dioſcorides in iuuamento ipſius, & in modo operationis circa ipſam.

B Et ſcripſi in principio cuiuſcúnq; ſermonis Dioſcoridis literam D, & in principio cuiúſq; ſermonis Galeni literam G, & cum hoc confirmaui ſermonem eorum in expoſitione ipſius Medicinæ, in principio cuiúſq; capituli, cum literis duabus uulgaribus notis, ſcilicet ſignificantibus numerum, ita quod per primam literam ſignificaretur, in quo libro, uel tractatu memorauit eam Dioſcorides, per ſecundam uero, in quo memorauit Galenus, & cum toto hoc compleui ſermonem cuiuſq; Medicinæ, cum hoc quod inueni memoratum ab alijs Medicis, & addidi ex ſermonibus eorum uerbis, Dioſcoridis & Galeni, illud quod ipſi non rememorauerunt, & propalaui ſermonem cuiuslibet dicentis cum nomine ſui dictoris, & abſolui me ſuper nomen ipſius. Et diuiſi librum hunc meum in duas partes. In prima quidem narraui plures ex ſubſtantijs Medicinarum, & ſaporibus, & uirtutibus primis, & ſecundis, & tertijs, ſecundum quod memorauit Galenus. In ſecunda uero poſui diuiſionem modorũ Medicinarum trium generum, uidelicet Plantarum, Mineralium, & Animalium. Et diuiſi Medicinas, quæ ſunt ex plantis, in quatuor gradus, & poſui in unoquóq; gradu illud quod eſt calidum uel frigidum in illo. Et diuiſi quemlibet gradum caliditatis & frigiditatis, in hoc quod eſt humidum & ſiccum, in eis. Sed ante hoc præmiſi ſermonem in Medicinis, quæ ſunt æqualis complexionis. Ex hoc ergo deuenit, quod unaquéq; Medicina ſit nota & ſeparata ab alijs, & ſecundum hanc eandem formam proceſſi in Medicinis, quæ ſunt ex Mineris. Et ſimiliter in Medicinis, quæ ſunt ex animalibus, & ordinaui capitula ipſarum Medicinarum, ſecundum alphabetum Arabicum, quod eſt abuget. A Deo ergo imploro auxilium ſuper laudem eius, & uigorem in exaltatione ipſius.

PARS PRIMA.

De ſubſtantijs Medicinarum, & primo de Medicinis ſubtilis ſubſtantiæ. Sermo I.

C MEdicinæ ſubtilis ſubſtantiæ, habent naturam ſimplicem per ſe. Et ipſa quidem non eſt Medicinarum calidæ complexionis ſolum, ſed etiam frigidæ. Et Medicina ſubtilis eſt illa, quæ cito diſſoluitur, & diuiditur in partes minutas per calorem, cui obuiat in corpore. Verum quæ ex illis eſt calida, eſt mordens, & quæ frigida ex eis eſt, non eſt mordicans, & maxime illa, quæ habet coniunctam cum ſua ſubtilitate, contrarietatem ſuæ complexionis, & exempla Medicinarum ſubtilis ſubſtantiæ ſunt hæc.

Camomilla.	Nux.	Laudanum.	Keiri.
Dragontea.	Iuniperus.	Fiſtici.	Cinamomum.
Peonia.	Ipericon.	Fermentum.	Yſopus herba.
Caſith.	Menta.	Amigdalæ amaræ.	Ruta.
Roſa.	Caſſia lignea.	Sordicies balnei.	Agnus caſtus.
Gramen.	Pulegium.	Acetum.	Nigella.
Ireos.	Kitran, & omnia	Vrtica.	Arbor nabach.
Ebanus.	his ſimilia.	Balſamus.	

DE MEDICINIS GROSSAE SVBSTANTIAE.

NAtura Medicinarum, quæ ſunt groſſæ ſubſtantiæ, non ineſt Medicinis frigidis ſolum, ſed & calidis ſimiliter, & Medicina groſſa eſt illa, quæ non cito diſſoluitur, nec diuiditur in partes minimas, de natura ſui per calorem, quem inuenit in corpore, ſed illa quæ ex eis eſt calida, eſt adurens faciens eſcaram, aut putrificans, aut aperiens ora uenarum, & exempla harum uenient poſtea, quãdo loquemur de uirtutibus ſecundis Medicinarum, & quod eſt frigidum, non habet poſſe quod mordicet, quia calor, qui eſt in corpore, non uincit illud, quando obuiat cuti, & exempla earum ſunt hæc.

Myrtus	Galla.	Sumach.	
Poma.	Acacia.	Ronæ, uel kane,	
D Cidonia.	Rubus.	id eſt, ſpecies fungi, & ſimilia.	
Balauſtiæ.	Xilocaracte.		
Memithe.	Plantago.		

DE MEDICINIS MEDIIS INTER groſſiciem & ſubtilitatem.

QVia ſubtilius corporum eſt aer, & groſſius eorum eſt terra, & medium horum eſt aqua. Accidit, quod quæ ſunt ex aere magis ſunt ſubtilia, & quę ex terra magis groſſa, ſicut oſtendimus in noſtris exemplis, & quorum ſubſtantia eſt aquea, ſunt media inter groſſiciem & ſubtilitatem, & exempla horum ſunt, poma dulcia, uiolæ dulb, atriplex, uirga paſtoris, portulaca, ſemperuiua, & ſimilia.

DIVISIO GENERALIS MEDICINARVM ſecundum ſapores. Sermo II.

OMne cui lingua obuiat, aut agit in guſtum, aut guſtus agit in ipſum, & id quod non agit in guſtum, nominatur ſine ſapore, & Galenus nominauit ipſum inſipidum, & eſt quod ſaporem non habet. Et quod ſaporem non habet, diuiditur in duo, unum eorum eſt corpus ſimplex, & ſecundum eſt corpus compoſitum, & ſimplex eſt ſicut aqua, & alia elementa, quia non habent ſaporem. Et compoſitum diuiditur in tria, unum eorũ eſt, cuius ſubſtantia eſt aquoſa, ſicut canna tenera, & gramen. Et ſecundum eſt, cuius ſubſtantia eſt terrea, ſicca tactu, ſicut amilum, tutia, ceruſa, & alię ſpecies luti, & ſimilia horum. Et tertium eſt, cuius ſubſtantia eſt uiſcoſa, humida tactu, ſicut oleum, albumen oui, ſepum, & pinguedo, & hæc duo ultima concitant in nomine ſcilicet infrigidatiuum, & glutinatiuum. Et ego complebo ſermonem in eis, in loco ſuo, ſi Deus uoluerit. Et illud quod agit in ſenſu guſtus, diuiditur in duo, unum eorumeſt delectabilis, & aliud contriſtans. Sed delectabilis eſt omne

quod

A quod eſt tale comparatum guſtui guſtantis. Et illud quod operatur guſtui humano eſt illud quod eſt ſimile complexioni corporis hominis, & eſt calidum & humidũ, cum temperamento, & ideo facit delectabile linguæ, ex delectatione ſui, id quod facit aqua tepida corporibus, quando obuiat eis. Et quod eſt in hac complexione, ſicut in cuius ſubſtantia uincit aqua, lenit & præparat, & æquat partes linguæ eminentes cum depreſſis, cum delectatione manifeſta, & hoc nominatur dulce. Et ſi uincit ſubſtantia aerea in eo, operabitur illud quod diximus ſine delectatione apparente, & nominatur unctuoſum. Et ideo omne delectabile guſtui, aut erit dulce, aut unctuoſum, aut compoſitum ex his duobus. Sed ſi alicui horum admiſcebitur aliquis ex ex ſaporibus, alijs erit ſecundum ſaporem illum, qui ei admiſcebitur & operabitur, non ſicut cibus, ſed ſicut cibus & Medicina. Sed contriſtans facit contriſtationem in ſenſu guſtus, cum punctione uel mordicatione. Et illa mordicatio eſt faciens ſolutionem in continuo, & quod ſoluit cõtinuitatem, aut facit illam operationem cum ſuperflua diſgregatione, & illud eſt calidum, aut facit illud cum ſuperflua congregatione, & illud eſt frigidum. Et calidum quidem diuiditur in duo, ſcilicet in terreum & igneum, ſed terreum diuiditur in duo, unum quod lauat & abſtergit omne quod adhęret linguæ, & ſeparat illud, & nominatur ſalſum, & ſecundum quod eſt magis abſterſiuum, adeo, donec adhęreat linguæ ex eo, & groſſicies nocens, & ſeparat ſeparatione forti, & illud nominatur amarum, ſed ignei mordicatio eſt cum caliditate & acuitate, & iſtud nominatur acutum. Et frigidum diuiditur in duo, unum terreum, & aliud aqueum. Sed terreum, quando inuenit linguam, aut congregabit, & exiccabit, & exaſperabit cum uirtute & fortitudine, quouſq; perueniat ad centrum operatio eius, ſicut pirum immaturum, & illud appellatur ſtipticum ponticum, aut erit minus eó, & nominabitur ſtipticum. Et diuerſitas inter ſtipticum & ponticum in hoc eſt, quia ponticum habet in ſe omnia iſta, ſtipticum autem non. Et aquoſum eſt illud quod facit ebulitionem, & illud eſt acetoſum. Iam ergo manifeſtum eſt ex

B hoc quod narrauimus, quod ſapores ſunt octo, & quod non habet ſaporem, eſt unum, quare ſunt omnes nouem. Et ſunt, inſipidus, unctuoſus, dulcis, amarus, ſalſus, acutus, ſtipticus, ponticus, & acetoſus.

SERMO DE VNOQVOQVE SAPORE.

Et primo de inſipido ſapore.

INſipidi ſubſtantia eſt aquoſa multa, & eſt de ſpecie dulcis, niſi quia quando miſcetur cum eo humiditas aquoſa multa, minuitur dulcedo eius. Et ideo fructus in alta arbore eſt dulcis, & qui eſt prope terram, eſt inſipidus, propter dominium ſubſtantiæ aquoſæ in eo, ut in pluribus, propterea quia aduenit ei multum de humiditate, & ex his eſt granum frumenti, & ordei, & faba, & cicer. Omnia iſta in principio natiuitatis eorum ſunt propinqua illis, quæ non habent ſaporem omnino, quo uſq; maturantur & exiccantur, & fiunt dulciora quam prius.

SERMO DE VNCTVOSO.

VNctuoſum delectabile eſt dulce, & ſubſtantia eius eſt aquea & aerea. Et uirtus eius prima eſt humectatiua, ſine calefactione apparente. Et uirtus eius ſecũda eſt mollificatiua, lubricatiua, & exemplum eius eſt pinguedo, & oleum oliuarum, & aliorum, à quibus ſumitur oleum.

SERMO DE DVLCI.

DVlcis ſubſtantia eſt æqualis, & uirtus omnium dulcium eſt calida, niſi quia calor diuerſificatur in eis, ſecundum paucum & multum. Ideoq; ſunt diuerſitates in dulcibus, quia quod eſt dulcius, eſt calidius, & non aduenit ex dulcis caliditate nocumentum calori innato, ſed eſt caliditas eius proxima corporibus, quibus apparet dulce, & terminus dulcis eſt, qui extenditur, donec fit cibus, niſi quia abſtergit, & hoc duobus modis, unus cum calore proprio & naturali, ſicut mel. Et ſecundus cum calore acquiſito, ſicut omnia quæ coquuntur ſuper ignem, & propter hãc

C cauſſam inuenimus omnia iſta dum ſunt calida actuali calore eſſe delectabiliora, quando ſumuntur in cibis, & rob non acquiſiuit dulcedinem, quæ eſt in eo à calore naturali ſolum, immo partem à calore extrinſeco, & hoc eſt in uuis, & in alijs fructibus omnibus, quia cũ hoc calore actuali coquuntur omnes fructus aquoſi, qui ſunt mediocris maturationis, & perueniunt ad complementũ maturationis, & iſta quidem aſſimilantur rebus, quas permutauit ignis, niſi quia quando ſuperfluit calor dulcedini, ſuperfluitate multa, accidit ei illud, quod accidit melli, quando uetera-ſcit, aut quando coquitur nimis, & ita eſt de omnibus dulcibus, & ſecundum hanc formam operatur calor in rebus amaris duobus modis, ſicut agit in dulcibus.
Et uirtus eius ſecunda eſt uirtus quæ lubrificat & maturat & mollificat & conden-ſat. Et dulcia quidem ſunt omnes arbores, quarum fructus comeduntur ab homi nibus, & carnes animalium, & plures herbarum, & radicum, & florum, & ramulo-rum, & foliorum herbarum.

SERMO DE AMARO SAPORE.

ET amari ſubſtantia eſt terrea ſubtilis, & oportet quod intelligas ex dicto meo ter reum ſubtile, hæc duo uerba iuncta ſimul unũ, ſcilicet alteri, & non legas unum quodq; ſeparatum, quia ſi ſic legeres, appareret ex dicto meo contrarium, per hoc quod dico ſubtile, quia non dicimus res amari ſaporis, ſubtilis ſubſtantiæ abſolute, ſed dicimus, quod ſunt ex ſubſtantia terrea ſubtili, ſicut eſt cinis & calx, & omnia quæ ſunt aduſta aduſtione completa, & ſunt conuerſa in cinerem, & forſitan ſi ali-quis aſſimilaret ſubſtantiam amari alicui ex ſpeciebus fumorum ſubtilium, qui ge-nerantur ex inflammatione ignis, eſſet in aſſimilatione ſua apparens uerax, quia iſte fumus ſimiliter eſt amari ſaporis. Et corpora quidem terrea groſſa ſunt, ferrum & lapis, & corpora terrea ſubtilia ſunt, fumus & cinis, ſed & lapis & ferrum calefacta in igne, ſunt groſſiora quam calx & cinis, maxime quam cinis & calidiora eis, & ſi-milia lapidi calefacto in igne, uel ferro, ſunt Medicinæ interficientes, in hoc quod fa-
D ciunt de corroſione, quando calor corporis obuiat eis, ſicut ſunt colcothar & zegu-iride, & rubeum, & arſenicum, & argentum uiuum, & alia multa, quoniam illa cu-ius uia eſt hæc, uia ſunt Medicinæ groſſæ ſubſtantiæ, & uirtus earum eſt calida, & non poſſunt penetrare propter ſuam grauedinem cito & ſine nocumẽto, ſicut tran-ſeunt partes ſubſtantiarum ſubtilium, & propter earum prohibitionem & tardita-tem continuam, & longitudinem morę, in una parte corporis eſt uerum, quod de-bent nocere, ſicut nocet acus infixa carni, & ſubtiliora horum, quorum ſubſtantia eſt terrea, ſunt calx, & arſenicum, & lepus marinus. Et iſtarum quidem Medici-narum aliquæ ſunt quæ accedunt ad epar, & aliquæ quæ tranſeunt uſq; ad ueſicam, & acquirunt in longitudine uię, qua tranſeunt calorem igneum, & ariſtologia qui-dem, & radix lilij ſunt ſubtiliores iſtis, & ſignum ſuper hoc eſt, quod non ſunt ſicut illa in ſiccitate & ariditate, & in grauitate, & ideo ſunt extra naturam Medicinarum interficientium. Et uirtus prima amari eſt calida, niſi quia caliditas ſua habet mul tas diuerſitates, quia illud quod eſt amarum, multa amaritudine eſt calidius, abſq; quod ſit in termino quod comburat. Et illud quod habet paucam amaritudinem, habet paucũ calorem, & calor horum eſt quod abſtergit, & ideo poſſibile eſt quod dicatur quod ſapor amarus ſit in corporibus ſiccæ complexionis, & res amaræ ſunt longinquiores ad recipiendam putrefactionem alijs corporibus, & non generan-tur in eis uermes, & alia ex animalibus quæ generantur ex putrefactione, ſicut illa quæ generantur in radicibus arborum, & herbarũ quæ ueteraſcunt. Et uirtus eius ſecunda eſt, quæ abſtergit & incidit humores groſſos, ſicut facit baurach, & ſal ni-trum, & natura eius non eſt aerea, nec ſubtilis aquea, ſed ſubſtantia eius eſt terrea, quam fecit in ea calor, qui permutauit eam permutatione cõpleta, donec ferè com-buſſit. Et quando tu comparas Medicinas amaras, Medicinis ſtipticis non erit ma-gnus exceſſus ſubtilitatis in amaris ſuper eas. Et quando comparaueris eas Medici-nis calidis acutis, ſunt calidiores eis & groſſiores, ideo non penetrant ita cito in hu-

mores

A mores uiſcoſos groſſos, ſicut penetrant Medicinæ, quarum ſubſtantia eſt magnæ ſubtilitatis, uerum non deeſt eis ſuper hoc inciſio humorum groſſorum, ſicut deeſt Medicinis groſſæ ſubſtantiæ. Quare oportet quod Medicinæ quæ inciduut, ponantur in medio duarum extremitatum, quia non penetrãt ita cito, ſicut flamma ignis, & ſplendor, & non differunt multum, nam propter ſuam dilatationem iam non poſſent diuidere, & incidere illos humores. Et uirtus tertia eſt, quod res amaræ omnes habent in ſe naturam faciendi in corpore, quando ingrediuntur illud ſimile eius, quod ipſæ faciunt in ulceribus extrinſecis, uidelicet quod lauant & abſtergunt & mundificant & incidunt, quod eſt in uenis ex humoribus groſſis, & propter hoc prouocant menſtrua, & conferunt excreationi ſaniei à pectore & pulmone. Et generaliter ſi eſt flegma groſſum induratum alicubi, aut ſanies, aut aliud ſimile mundificant, & ideo contingit ex eis, quod illud quod eſt niſi in natura ſua mortiferũ, uel occidens confert Epilepſiæ, ſed interficientes ex eis, egrediuntur naturam ſuæ ſpeciei, & ſicut prædictæ conferunt Epilepſię, ita ſunt cauſſę nocẽdi Emoptoicis, quoniam ſputum ſanguinis eget rebus ſtipticis, & habentibus uiſcoſitatem, & non rebus inciſentibus uiſcoſitatem, & diuidentibus. Præterea ſicut amarum lauat & abſtergit id quod eſt in ulceribus de ſanie, & mundificat illa, ſicut facit dora, id eſt mellica, & res radicis lilij, & arbor oppoponacis, ita res calidæ, acutæ, non mundificant, quòd eſt in ulceribus ſolum, uerum etiam habent naturam corrodendi carnem ulcerum, & exiccandi, ſicut ſtaphiſagria, quia ipſa ſi non eſſet amarior rebus, quæ ſupradictæ ſunt, non eſſet contra naturam earum, ſed ipſa eſt calida, pungens, fortis acuitatis, & Medicinæ amariſſimæ ſunt mirra, baurach. Et omnia uina, poſtquam nimis uetera ſcunt, ſunt ex amaris. Et multa ex ſeminibus, ſicut ſemen rutæ & orobi, proprie ſylueſtrium, & ſemen quod nominatur fauſi, quod inuenitur in tritico, & amigdalæ amaræ, & quædam ex ſeminibus cucumeris, & ſemen citri, & ſimilia eius.

DE SAPORE SALSO.

B SAlſus ſapor eſt proprie amarum, quia ſunt ambo terrei calidi, ſed differt inter eos differentia manifeſta, quia rem amari ſaporis iam ſubtiliauit calor ſiccus, & plurimum ſubſtantiæ ſalſi, eſt terreum groſſum. Et uirtus eius prima eſt calida deſiccatiua, ſed non eſt ignea, & uirtus ſecunda, eſt uirtus quæ congregat & ſtringit, & exiccat humiditates.

DE SAPORE ACVTO.

SVbſtantia acuti eſt ignea, & modus acuti ſaporis eſt, quod quando guſtatur, calefacit calore forti, & mordicat comedendo linguam, & quod inuenit ex carne. Et uirtus eius prima, eſt uirtus calidior omnibus alijs ſaporibus, niſi quia calor eius habet diuerſitates multas, nam id in quo eſt de acuitate & punctione, plus eſt maioris caliditatis, & terminus in hoc eſt quod comburit, & illud in quo eſt punctio & acuitas minor, eſt minus calidum, & quando componuntur ſapor acutus & amarus in aliqua Medicina, erit illa Medicina ſicca penitus, ſine dubio, ſed res acutiſſimę pungentes, quæ non ſunt amaræ, inueniuntur multoties multæ humiditatis, quare ueniunt ad uſum cibi & comeduntur, & ideo deuenimus ad comedendum multas ex eis, ſicut illas, in quibus admiſcetur ſapor dulcis ex cibis, & utimur eis in modum ſpecierum condientium ſolum, uice uero cibi non utimur una ſolum ex eis, propter fortitudinem ſuæ uirtutis. Et uirtus acuti ſecunda eſt, quod quando ponitur ſuper cutem, comedit eam comeſtione aſſociata, ardori faciendo eſcaram, & diſſoluit cutem, ſi applicauerit corpori, & quæ ex eis eſt, in ſubſtantia ſua plurimæ contrarietatis naturæ alicuius animalis eſt, ex toto putrificans corpus eius & occidens, ſicut ientum & cicada, & cantarides, & illa quæ eſt contraria corpori, ſuperfluitate contrarietatis ſuæ, caliditatis ſolum, ſicut ex rebus groſſis terreis, facit in membris interiotibus ulcera, & ſi eſt ſubtilium partium, eſt uirtus eius incidens reſoluens, & propter hoc prouocat urinam & ſudorem, & ex eis etiam ſunt multa, quæ iuuant ad

C mundificandum pectus per screatum,& ad prouocandum menstrua,uerum cauendum est,quantum & quomodo, & quando usus est in eis, sed quod oportet,inuenitur in omnibus istis amaritudo manifeste, sicut sapor dulcis reperitur in plurimo eorum quæ comeduntur,sicut diximus, ueruntamen non debent appellari amara, quia amaritudo quæ est in eis,est multum debilis,& acuitas &punctio fortis ualde. Et exempla calidorum pungentium acutorum,sunt Piper, Pirethrum, Sinapis, Allium, Cepe,& alia huiusmodi.

DE STIPTICO ET PONTICO sapore.

SApor stipticus est sapor ponticus debilis. Et hi duo, scilicet ponticus & stipticus, non differunt,nisi multa & pauca stipticitate,& omne corpus stipticum,expoliatum omnibus aliis saporibus, quando aplicatur gustui, infrigidat, & similiter res quarum sapor est mixtus,compositus ex aliis saporibus, in quibus dulcedinis est parum & amaritudinis & acredinis, infrigidant infrigidatione apparente, & hoc est, quia uirtus stiptica & frigida, uincunt super eas, uictoria debilitante uirtutes alias, quæ sunt in eis, & ita omnia quæ habent stipticitatem & acetositatem, infrigidant infrigidatione manifesta. Et quoniam ponticum est frigidum, terreum, oportet quod uirtus eius frangatur, & reprimatur cum una ex tribus rebus,quæ sunt, quia aut calefiet,aut humectabitur, aut fiet utrunq; simul, si ergo calefiet solum, non fiet humidius,aut mollius quàm primo,sed remanet in sua grossicie, & acquirit dulcedinem cum augmento in sapore suo, quemadmodũ contingit in glandibus quando coquuntur,& proprie illis,quæ dicuntur castaneæ,& si humectatur solum,& illa humiditas fuerit grossa aquosa, fit stipticum, quia humiditas illa aquea comminuit de uirtute omnis saporis.Sed si humiditas illa fuerit subtilis aquea,etiam fit acetosum,& si humectatur,& calefit simul, tunc si humiditas illa est aquosa, conuertitur in dulcedinem,& si est aerea,conuertitur ad unctuositatem. Et fructus quidem
D ponticí, qui remanent in sua dispositione, in ponticitate, sunt sicut aliquæ species glandium,& fructus qui dicitur katilebi,id est,interimens patrem,& xilocaracte,& fructus ponticí dulces sunt, grana mirti, & succus sumach, & similia, & pira syluestria,& castaneæ propriæ, quia dulcedo eorum est maior ponticitate sua, sed quod est stipticum solum, est fructus uitis, quæ Græce dicitur minaus, & eius uinum, & quod appropinquat illi,sed stipticum dulce est,sicut fructus palmarum,& quędam uina,sicut uinum quod dicitur sumuritis,& emptos & similia. Et stiptici quidem substantia est terrea grossa,& uirtus eius prima,est frigida & exiccatiua, & secunda, est uirtus quæ congregat,& asperat,& ingrossat,& inspissat,& prohibet,sicut galla, & balaustia,& cortex granati,& succus sumach,& alia.

DE ACETOSO SAPORE.

SVbstantia acetosi est aquosa,& uirtus quidem rerum acetosarum, acetositatis absolutę,sicut est herba acetosa, & herba quæ Græce dicitur hucsanis, & alia huiusmodi inueniuntur infrigidatiua, & similiter omnia, in quorum acetositate admiscentur sapores alij,sicut dulcedo,uel amaritudo,uel acredo,sicut granata,& poma, & citronia,& pruna,& uua,& mora celsi,& cerasa,& acetum similiter,nisi quod acetositati eius miscetur acuitas & punctio, & acetositati fructuum miscetur ponticitas, & dulcedo, & quibusdam ipsorum amaritudo occulta. Et quoniam fructus sunt in principio ortus eorum sicci ponticí, & postea fiunt acetosi propter humiditatem nimiam,quæ aduenit eis,manifestum est,quod sapor ponticus est magis terreus,& acetosus est magis humidus.Acetosi ergo substantia est subtilis pungens. Et uirtus eius prima est frigida,sed nõ accidit ex frigiditate sua,quod possit interficere, & hoc quia res acetosæ,si essent in ultimo frigiditatis,non essent cum hoc subtiles. Et uirtus eius secunda est quod incidit & subtiliat,& separat,& aperit,& prohibet.

Et postquam compleuimus sermonem in saporibus, incipiemus in sermone nostro loqui de uirtutibus,& dicemus quod quia Medicinarum uirtutes quędam sunt primæ,& quædam secundæ, & quædam tertiæ. Oportet quod dicamus unumquemq;

A quenq; modum ipſarum. Incipiamus ergo & dicemus primo in uirtutibus ſermonem uniuerſalẽ,& poſtea diuidemus Medicinas per illas uirtutes ſi Deus uoluerit.

DE DIVISIONE VIRTVTVM PRIMARVM

Quæ ſit differentia inter Medicinam & cibum, & inter Medicinam ſimplicem & compoſitam. Sermo III.

SErmo noſter, Medicina ſimplex eſt contradictionis eius quod dicemus Medicina compoſita, quia Medicina ſimplex eſt illa quæ eſt infirma cuſtodia in natura ſua, cui nihil adiunctum eſt. Et Medicina quidem & cibus compoſita ſunt admixta alicui rei. Et Medicina eſt id quod propter ſuam completionem immutat naturam noſtri corporis: & cibus eſt quod propter ſui naturam augmentat ſubſtantiam noſtri corporis, & addit in ipſam. Igitur cibus eſt uictus & permutatus à cibalitate ſua, ſed Medicina eſt contra hoc, quia ipſa eſt uincens naturam corporis noſtri, cuius eſt Medicina immutando ipſum, & immutatio Medicinæ erit aut ſecundum unam qualitatum quæ ſunt caliditas, frigiditas, ſiccitas, & humiditas, quæcunq; ſit ex iſtis, quare alterabit corpus, & calefaciet ipſum, aut infrigidabit, aut deſiccabit, aut humectabit, aut immutatio eius erit ſecundum duas qualitates compoſitas ex iſtis, quare calefaciet aut deſiccabit ſimul, & ſimiliter de alijs, aut cũ tota ſui ſubſtantia, ſicut multæ Medicinæ interficientes, aut ſicut bezahard & omnes laxatiuę & attractiuę. Et uirtutes iſtarum qualitatum quæ ſunt cauſſæ operationum, aut inueniuntur per iſtam operationem ſuam actualem, ſicut uirtus ignis quando calefacit, aut uirtus glaciei quando infrigidat, aut inueniuntur per operationem potentialẽ, ſicut uirtus eorum calefacientium, ſicut eſt piper, piretrum, & caſtoreum, & ſimilia. Et quia Medicinæ quæ calefaciunt, aut infrigidant actualiter aliquando habent facere alias operationes potentialiter, oportet quod manifeſtetur earum natura, & rememorentur uirtutes earum, quia Medicinæ quæ operantur iſtas operationes diuerſas, ſcilicet, calefacere, infrigidare, & deſiccare, & humectare, operantur eas cum

B uirtute quæ non apparet ſenſui, oportet quod exponam & dicam, quod Medicina quando obuiat corpori, ſi eſt ſimilis complexioni corporis cui obuiat & non calefacit ipſum, neq; infrigidat, neq; deſiccat, neq; humectat, non oportet quod nominetur calida uel frigida, ſicca uel humida, ſed æqualis temperata: ſed ſi nõ fuerit ſimilis ei, ſed erit frigidior, aut calidior, ſiccior, aut humidior, eo appellabitur habens uirtutem uincentem. Oportet ergo quod dicamus in Medicinis iſtis, quod illud quod uincitur in eis ex uirtutibus eſt ſecundum quantitatem uel diuerſitatem quatuor graduum, & in unoquoq; iſtorum graduum ſunt tres manſiones, ſcilicet prima, ſecunda, & tertia ſiue poſtrema. Dico ergo, quod Medicina quæ permutauerit corpus ab æqualitate in qua erat, permutatione non apparente manifeſte, aut apparente aliqua æſtimatione & ratiocinatione rationabili, ſi operatio eius non eſt cum apparitione, talis dicetur in primo gradu: & ſi permutauerit permutatione apparente manifeſte, tamen non forti permutatione, dicetur in ſecundo gradu. Sed ſi permutauerit permutatione forti cum exceſſu, ſed non in ultimo, ita quod deſtruat & corrumpat, dicetur in tertio. Et ſi permutauerit permutatione forti cum exceſſu, ſed nõ in deſtruente, ſcilicet aut calefactione qua comburat, aut in frigidatione qua mortificet, erit in quarto gradu. De ſiccis autem Medicinis nullam inueni in quarto gradu, niſi illas quæ comburunt, quia omnia ſicca in ultimo ſunt comburentia ſine dubio, ſed illæ quæ ſunt in tertio gradu, in ſiccitate erunt non comburentes, ſicut Medicinæ ſtipticæ ſtipticitate forti, ſicut ſunt ſuccus aggreſtæ, & balauſtia, & alumen, & gallæ uirides, quamuis huiuſmodi Medicinarum quædam ſunt prope terminum quo comburant, ſicut æs uſtum, ſed ipſæ erunt in fine tertij gradus uſq; ad principiũ quarti: & quædam ex eis ſunt in medio tertij, ſicut æs uſtum lotum: & quædam in principio tertij, ſicut ypoquiſtidos. Et in iſta quidem diuiſione iam poſitæ ſunt tres manſiones in unoquoq; gradu, poſtq; ſiccitas ſinapis non eſt tanta, quanta eſt ſiccitas capparis, quamq; ambę ſint in tertio. Ex his ergo Medicinis ſimplicibus quæ dictę ſunt, quędã ſunt ex plantis, de quibus ſermo primus erit, & primo de temperatis æqualibus.

C Diuiſio Medicinarum ſecundũ uirtutes primas, & numeratio ipſarũ per gradus.
Numeratio Medicinarum æqualium temperatę complexionis.
Nomina Medicinarum æqualium ſecundum Cap. earum.
Nomina Medicinarum, quæ ſub his Cap. reperiuntur.

Citrum.
Folia & ſemen.
Macis.
Talisfar.
Capillus Veneris.
Sparagus.
Oliuæ.
Oleum.
Amurca olei.
Folia oliuarum domeſticarum.
Lignum oliuæ.
Gummi oliuæ.
Fex olei tam oliuarum ſilueſtrium, quã domeſticarũ.
Haudacoca.
Licium.
Sebeſten.
Lentes.
Cera.
Teraniabin.
Caſſia fiſtula.
Et ſunt 12. Medicinæ.
Primus gradus Medicinarum.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt calidæ & ſiccæ in ipſo.

Riçi.
Abſinthium.
Sarica uel erifion.
Sandonicum.
Sceha.
Sarcocolla.
Spongia maris.
Lapis ſpongiæ.
Sticados.
Mellilotum.
Squinantum.
Athel.
Semen lini.
Camomilla.
Meliſſa.
Dadi.
Auena
Darſeſahan.
Haermia.
Seta.
Frumentum.
Farina frumenti.
Furfur.
Amilum.
Panis.
Fermentum.
Haur, arbor populi.
Tamariſcus.
Caulis.
Canabit.
Orobus.
Coriandrum.
Vitis.
Vitis domeſtica.
Vitis agreſtis.
Vua.
Paſſulæ.
Vinum.
Fex uini.
Vitis alba.
Vitis nigra.
Cuſcute.
Cadi.
Lebleb.
Volubilis.
Hedera.
Acſin.
Athin.
Laudanum.
Dragontea.
Iarus.
Mahaleb.
Mana.
Storax.
Indicum.
Caries ligni corroſi.
Neramuſch.
Zucharum.
Hahoçer.
Thabarçet.
Penidij.
Spica nardi.
Spica Celtica.
Celtica montanea.
Folium Indum.
Gallia.
Cipreſſus.
Filix.
Alia ſpecies eius.
Vernix.
Sene.
Fiſtici.
Rubea tinctorum.
Peonia.
Fu.
Meu.
Pinus.
Cortex & lignum.
Folia.
Fumus.
Cardamomum.
Heil.
Cachille.
Bombax.
Semen eius.
Folia arboris eius.
Milium ſolis.
kanabel.
Dactilus.
Rotab.
Zinçania.
Fumus terræ.
Papa. rubeum.
Sexabram, id eſt, oçimum.
Lupinus.
Silueſtris ex eo.
Candaruxium.
Altea.
Eupatorium.
Agaricum.
Et ſunt 72. Medicinæ.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt calidæ & humidæ in primo gradu.

Nux henden.
Cicer.
Faxeolus.
Amigdala.
Amigdala amara.
Arbor amigd.
Gummi amigd.
Oleum amigd.
Lingua bouis.
Mauç.
Molochia.
Siſamus.
Iuiube.
Rodahb.
Secacul.
Teſticulus uulpis.
Alia ſpecies eius.
Teſticulus canis.
Archis.
Et ſunt 13. Medicinę.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt frigidæ & ſiccæ in primo gradu.

Mirtus.
Granum mirti.
Folium mirti.
Rob mirti.
Mantidabon.
Vſnee.
Acathia.
Emblici.
Bellirici.
Aſtaraticon iringi.
Faba.
Glans.
Caſtanea.
Bedeguard.
Spina alba.
Corallus.
Burdi.
Ieuers.
Iuncus.
Millium.

Didar.

A Didar.
Cardo.
Mirabolani.
Citrini.
Indi.
kebuli.
Rosa.
Senñ.
Oleum rosatum.
Semẽ & capita ero.
Aqua rosacea.
Sorba.
Alkana.
Acetosa, & est lapacium.
Tribulus.
Epatica.
Pira.
Barba hircina.
Ipoquistidos.
Tarathith.
Robiliæ.
Mechil de mecha, & est cyffilio.
Palma.
Dactili.
Cyffilio.
Garmen.
Sadar.
Nabach.
Saderua.
Sult, id est, spelta.
Hais.
Rubus.
Mora rubi.
Carramus.
Hatil adib, ficus lupi.
Canna.
Mala granata.
Balaustia.
Succahaba.
Spina Arabica.
Ordeum.
Chisch ordei.
Moracelsi.
Arbor eius.
Mala eius.
Citonia.
Licinia.
Satromon.
Melomella.
Atirotipa.
Silueftria.
Acetum.
Xilocaracta.
Salix.
Cauda equina.
Colla & gluten.
Et sunt 46. Medicinę.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ sunt frigidæ & humidæ in primo gradu.

Pruna.
Damascena.
Spinachia.
Viola.
Dulb.
Endiuia.
Taraxacon.
Scariola.
Rostrum porci.
Nenufar,
Ceraſa.
Gummi eius.
Atriplex.
Liquiritia.
Succus eius.
Sicia.
Malua.
Et sunt 11. Medicinæ.
Secundus gradus.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ sunt calidæ & siccæ in ipso.

Vrtica.
Semen urticæ & oleum eius.
B Blacta Biçantia.
Ebanus.
Abrong.
Saluia.
Anagalis.
Oçimum gariofilatum.
Oçimum non gariofilatum.
Cotula.
Boton.
Lentiscus.
Terebinthus.
Terbentina.
Balsamus.
Barsaton.
Xilobalsamum.
Carpobalsamum.
Opobalsamum.
Nux muscata.
Nux.
Auellana.
Nux uomica.
Nux mechil.
Polium montanũ.
Baucia.
Pastinaca.
Viscus.
Sordicies.
Sordicies semicupij balnei.
Vrç.
Aristologia longa & rotunda.
Zurumbet.
Crocus.
Crocomagnia.
Fenum græcum.
Amehim, id est, oçimum.
Iesemin.
Aspaltum Iudaicum.
Napta.
Olibanum.
Cortex thuris.
Minutum thuris.
Fumus thuris.
Camepitheos.
Chamedreos.
Lacca.
Meu.
Mastix & arbor eius.
Muri uel almuri.
Muscus.
Nabach.
Nesrim.
Narcisscus.
Lilium.
Yreos.
Chimaç uel yris.
Casoras.
Xifion.
Safarethamon.
Siseleos.
Rapa.
Silueftris napa.
Ciperus.
Scolopendria.
Hermodactilus.
Mel.
Ambra.
Lignum aloes.
Paraffium.
Feleng.
Fagre.
Aloes.
Chartamus uel crocus ortulanus.
Chartamus agrestis.
Chulcassia.
Cucumer asininus.
Elacterium.
Calamus aromat.
Reubarbarum.
Canapis.
Canaps agrestis, domesticus.
Ficus.
Caricę.
Folia ficus.
Ficus agrestis.
Lac ficus.
Succus ramorum ficus.
Cinis ligni ficus.
Ficus immaturæ.
Sicomorus.
Cheiri.
Affodillus.
Cherua uel pentadactilus oleum eius.
Et sunt 63. Medicinę.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ sunt calidæ & humidæ in 2. gradu.

Behen.

C Behen. Eruca. Granũ culcul. lingua auis. Michad. Nux Indica. Et sunt 6. Med.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ sunt frigidæ & siccæ in 2. gradu.

Berberis.
Psillium.
Balaustia.
Dragagantum.
Plantago.
Plantago minor.
Memithe.
Sumach.
Ramnus.
Galla.
Solatrum.
Alkekengi.
Solatrum somnife-
rum.
Solatrum manicũ.
Gummi Arabicum.
Ramich.
Ribes.
Et sunt quatuordeci
Medicinæ.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ sunt frigidæ & humidæ in 2. gradu.

Holus iamenum,
& est blitus.
Melo.
Cucumer.
Citrullus.
Melo magnus
uiridis.
Lenticula aquę.
Tubera.
Crisomila.
Cucurbita.
Lactuca domestica.
Lactuca agrestis.
Persica.
Et sunt 8. Medicinę.
Tertius gradus. Med.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ sunt calidæ & siccæ in ipso.

Aniuden.
Anisum.
Achuen.
Assarum.
Sauina.
Epithimum.
Vsnen.
Alumen affor.
Alkalli.
Pollipodium.
Ciclamen.
D Buçeiden.
Bel, & sel, & phel.
Oppoponax.
Gentiana.
Fumus.
Daucus.
Cinamomum.
Masolites.
Montanũ asperum.
Maselem.
Vasor et cinamum.
kerfe.
Bramonium.
Ipericon.
Asirach uel asquirõ.
Androsemon.
Coras.
Amoniacum.
Acorus.
Hysopus herba.
Zurumbet.
Pix humida.
kepsen.
Pix sicca.
Pix quæ abraditur
à nauibus.
Cardus.
Cameleonta alba.
Cameleonta nigra.
Haur romi.
karabe.
Stafisagria.
Granum ben.
Amomum.
Iuniperus.
Sauina.
Serbin.
Gar.
Thimus.
Colloquintida.
Granum.
Indicum, & est nil.
Sambucus.
Et ebulus.
Harmel.
Peucedanum.
Ciminum.
Ciminum agreste.
kubebe.
karui.
Apium.
Salis.
Olixatrum.
Acraselinum.
Iposellinum.
Petroselinum.
Sinirium.
kapparus.
Mirrha.
Mumia.
Bedellium Iudaicũ
Marua.
Iantusa.
Maiorana.
Ameos.
Menta.
Serpillium.
Alia species eius.
Ruta.
Cassia lignea.
Serapinum.
Scamonea.
Squilla.
Hacub.
Alcardeg.
Celidonia, & est
curcuma.
Curcuma, & est
memithe.
Raphanus.
Armorachion.
Panax Asclepij.
Panax cironion.
Agnus castus.
Origanum.
Eradioticha.
Onithis.
Agatha.
Tragoriganũ prassiũ
Pulegiũ alnam uel
alnege.
Mescatremasir di-
pramũ et dictamũ.
Calamentum.
Nepita & species
tertia eius.
Radix piperis.
Timbra uel satureia.
Centaurea maior.
Centaurea minor.
Cardameni.
Carui agreste.
Abrotanum.
Costus.
Gariofilus.
Galbanum.
Grana tinctorum.
Betonica.
Senacion.
Feniculus.
Resina.
Mastix.
Terbentina.
Gluten cophi.
Resina cipressi.
Resina pini.
Colophonia.
Fumus resinæ.
Anetum.
Arbor Mariæ.
Rosmarinus.
Nigella.
Sceha.
Turbith.
Allium.
Scordeon.
Allium porrinum.
Galanga.
Helleborus al. et ni.
Laurus et species eius
Daphnides.
Laurus Alexandrina
Camedaphnis.
Laurola.
Oleum laurinum.
Doronicum.
Et sunt 84. Medicinę.

NVME

A

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt calidæ & humidæ in 3. gradu.

Zinçiber. Granum çelim. Enula. Tapſia. Et ſunt 4. medicinę.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt frigidæ & ſiccæ in 3. gradu.

Iuſquiamus. Mandragora. Faufel, & eſt auellana indica. Cicuta.
Sanguis draconis. Marbus. Thamarindi.
Spodium Canfora. Sandalum. Et ſunt 9. Medicinæ.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt frigidæ & humidæ in tertio gradu.

Portulaca. Vermicularis. Fungi. Quartus gradus Medicinarum.
Semperuiua. Virga paſtoris. Et ſunt 4. Medicinę.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt calidæ & ſiccæ in ipſo.

Euforbium. Naſtur. tecto. Elioſcopos. Meçereon. kitram ſcerbin.
Cepe Naſtur. oriétale. Ciparifias. Cataputia minor. Cinis.
Bulbus. Titimalli. Dendrodes. Scebran.
Anacardus. Carſitias, & eſt maſculus. Piatofilos. Mehiçaaragi. Seitaragi.
Budheregi. Pthias. Piretrum. Sinapis.
Dend. Carſitis. Porrum. Piper. Et ſunt 21. medicinæ.
Naſturtium. Paralios. Condiſi. Sabo.

NVMERATIO MEDICINARVM
quæ ſunt frigidæ & ſiccæ in quarto gradu.

Papauer. Opium. Papa. cornutũ. Dabre. Nux methel. Et ſunt 2. Medicinę.

MEDICINAE QVAE SVNT EX MINERIS
ut ſunt lapides, & luta, & metalla.

B

Antimonium. Calcanthum. Lapis magnetis. Sinopida. Stannum.
Minium. Vitriolum. Marchaſitha. Sal. Pumex.
Ceruſa. Bityrias. Lapis beçaar. Flos ſalis. Climia.
Gipſum. Pſiri. Margaritæ. Latargirium. Plumbum.
Difrigis, uel lapis frigius. Mertina. Lapis iacintus. Nitrum. Plumbũ uſtũ.
Surienſis. Lapis albuçedi. Baurach. Scoria plumbi.
Auripigmentũ. Spuma maris. Lapis corneolus Calx. Alumen.
Nitrum. Adarte. Lapis alliaça. Sal armoniacus. Emathites.
Ziniar. Lapis laçuli. Lapis aquilæ. Aes. Tutia.
Lapis ſmaragdus. Lapis Iudaicus. Ferrum. Aes uſtum. Tinchar.
Lapis adamas. Lutũ Armenũ. Squama æris. Borax.
Argentũ uiuũ. Cos in q̃ acuitur ferrum. Terra ſigillata. Flos æris. Tegula.
Chimolea. Argentum. Aurum.
Zeg.
Colcothar. Lapis aſſius. Sulphur. Scoria argenti. Et ſunt 49. Medi.

MEDICINAE QVAE SVMVNTVR EX ANIMALIBUS uiuentibus, & ex membris eorum, & ſuperfluitatibus.

Et primo de his quæ ſumuntur ex animalibus.

Lepus ſilueſtris. Scorpio. lũbrici terreni. Blactę biçantię. Iſopus humida.
Anas. Conculæ marinæ. Yrundo. Coagulum. Stercus.
Gallus & gallina et pulli eorũ. Ericius marinus & terreus. Lapis yrũdinis. Caſtoreum. Extremitates animalium.
Cantarides. Oua. Vngulę et dętes.
Vermiculus uaſorum aquæ. kanabrachauis. Rana. Membra & ſuperfluitates animalium. Sputum. Vrina. Epar.
Limacia. Piſcis ſtupefaciens. Oſtraca marina. Pellis uel cutis arietis. Renes ſtinci.
Harbe. Lac.
Cãcer marinus & fluuialis. Vulpes. Teſtę cõchiliũ. Sanguis. Aqua caſei.
Yſculi, & ſunt Cerebrum. Caſeus. butyrũ.
Recocta.

C Recocta. Adeps & pinguedo. Sudor. Caput. A
Fumus butyri. Spolium serpentis. Lana. Capilli.
Caro Tyri. Pisces. Cornu. Et sunt de superfluitatibus, et de animalibus ipsis Cap. 48.
Fel. Ossa combusta. Ventriculus.
Medulla ossium. Tela aranea. Pulmo.

DE SECVNDIS VIRTVTIBVS.

Sermo uniuersalis. IIII.

QVoniam quelibet Medicinarum singularium, non habet propriam complexionem in radice suæ complexionis qualitatum primarum, quæ sunt uirtutes primę secundum similitudinem unam, contingit, quod quælibet ipsarum facit operationem diuersam ab alia. Et propter istas operationes, quæ proueniũt ab eis, dicunt quod in eis sunt uirtutes, & nominant eas uirtutes secundas, & unaquęq; istarum uirtutum est denominata à nomine suæ operationis, & dicitur uirtus maturatiua, & mollificatiua, & induratiua, opilatiua, aperitiua, lauatiua, mundificatiua, rarificatiua, condensatiua, aperitiua orificiorum uenarum, constrictiua eorundem, adustiua, putrificatiua, diminutiua carnis, augmentatiua carnis, attractiua, custoditiua, liberatiua, & sedatiua doloris, & sic de alijs. Et dicemus super unamquamq; uirtutum istarum, & ante hoc dicemus, quod quædam istarum uirtutum contrariantur alijs, quia uirtus conglutinatiua, est contraria mundificationi, & uirtus cicatrĭçatiua est contraria uirtuti absterſiuæ: & uirtus opilatiua, est contraria uirtuti aperitiuæ: & uirtus mollificatiua est contraria uirtuti induratiuæ: & uirtus relaxatiua est contraria uirtuti erigitiuæ, & sic de alijs.

SERMO DE MATVRATIVA

Medicina.

OPortet quod Medicina maturatiua sit proportionalis calori naturali corporis, ita ꝙ si calor corporis naturalis est amplior Medicina quæ debetur illi, opor-
D tet quod sit calidior in illo, quàm in alio corpore. Et oportet quod sit quantitas additionis caliditatis suæ super æqualitatem, secundum quantitatem additionis caliditatis illius corporis, super corpus æquale, & secundum hanc formam, est necessaria Medicina cuiliber corpori conueniens, qua operetur in eo. Et complexio Medicinarum quæ iuuant ad generandam saniem & pus, est complexio æqualis, similis in natura sua corpori hominis: & natura quidem corporis hominis est calida & humida, & ideo natura Medicinę, quę generat saniem, est calida & humida, & ipsa non habet facere istam operationem cum qualitate sui corporis, sed potius cũ quantitate eius: ita quod si possibile esset, ꝙ manus non separetur ab applicatione continua membri in quo necessaria est generatio saniei, uel aliquod aliud membrum applicaretur ei, citius generaretur sanies in eo, quàm alio modo: igitur talis Medicina erit in ultimo assimilatiõis, complexioni corporis hominis illius, scilicet in quo necessaria est generatio saniei cito, & illud quidem quod est necessarium in saniem conuerti, est aliquando caro contusa, aliquando uero humor qui fecit apostema. Et oportet quod Medicina huiusmodi sit glutinosa, donec sit in fine conuenientiæ faciendi saniem, uidelicet faciendo appositionem & additionem substantiæ caloris innati, claudendo poros corporis, & includendo uapores interius, quia conuersio quæ fit ad saniem, est una ex operationibus naturalibus, quia est conuersio & alteratio cum qua est etiam parum digestionis: & necesse est quando uolumus quod aliquid digeratur, quod custodiamus interius multitudinem spirituum. Et glutinatio quidem, est magis contingens rebus uiscosis, sicut sunt axungia porci & olibatum, & emplastrum quod accipitur ex frumento, quia ista sunt temperata in caliditate & humiditate uiscosa, & candarusium est siccius quàm farina frumenti, & non est in uiscositate minus eo multum, & propter hanc causſam conuenientius est ad generandum saniem in apostematibus humidioribus. Et ex rebus conuenientibus ad generandum saniem, est ex embrocationibus, embroca cum aqua calida tepida, & aqua cui admixtum est oleum, & ex linimentis est oleum quod est temperatum

in caliditate.

A in caliditate. Et ex emplastris est illud quod fit ex farina frumenti, cum aqua, & oleo, & pane, & oportet quod istud emplastrum decoquatur decoctione temperata, quia si coqueretur multum, esset siccius, & tunc esset conuenientius apostematibus frigidis, quorum maturatio est difficilis, & emplastrum decoctum decoctione pauca, conuenit apostematibus magnæ caliditatis, & per hoc quod dico pauca decoctione, intelligo quod bulierit solum. Et emplastrum, in quo est de oleo, satis conuenit in apostematibus, quorum maturatio est tarda, & in quo est oleum paucum, conuenit apostematibus ebulientibus. Et emplastrum quod sumitur ex pane, conuenit apostematibus, quæ non maturantur, nisi in tempore longo, quia in pane est sal & fermentum. Et emplastrum quod accipitur ex farina frumenti, conuenit calidioribus apostematibus, & frumentum similiter, quod est magis purgatum, est melius multum ad generandũ saniem, & similiter panis, qui ex eo fit, & hoc est, quoniam furfur est maioris caliditatis & siccitatis, & farina est illa, quæ dat nutrimentum corpori, & est calida & humida, & res, quarum hæc est uia, sunt illæ, quæ conueniunt ad generandam saniem. Et similiter Medicinæ, quæ ponuntur super ulcera, cum quibus adest apostema, non iuuant ad generandam saniem, nisi ex parte eius, quod est in eis de caliditate & humiditate, sicut & pinguedo porci & uitulorum, sed pinguedo boum & caprarum, sunt maioris acuitatis, & propter hoc conueniunt apostematibus, quæ declinant ad frigiditatem & duritiem, sed pinguedo porcorum iuuenum, conuenit apostemaribus, quæ uere dicuntur flegmones, & est propriæ Medicinæ eis, sed pinguedo gallorum, est magis resolutiua, & pinguedo anatum, est subtilioris substantiæ, sicut adeps caprarum & uaccarum, sunt grossiores & propinquiores naturæ terreæ, & pinguedines animalium syluestriũ sunt acutiores, & magis desiccatiuę, quam pinguedines animalium domesticorum, & proprie pinguedo leonis & leopardi, & ideo non sunt conuenientes ad generandã saniem, sed quæ solum sunt ad hoc conuenientes, sunt pinguedo animalium domesticorum, porcorum & uitulorum. Et ex illis etiam, quæ conueniunt ad generati-

B onem saniei, sunt pix, & resina pini, dissolutá in oleo communi, uel oleo rosaceo, uidelicet, si declinat apostema ad caliditatem multam & ebulitionem, sed si declinat ad frigiditatem, oportet quod dissoluatur cum aliquo oleo calido, sicut cum oleo de kerua, & oleo raphani, & oleo ueteri, & si uolueris uti in generatione saniei cera, tunc dissolue eam cum oleis, quæ habent caliditatem multam, quia cera sola est minus calida, quam oportet in generatiõe saniei, sed ipsa habet de glutinositate quantitatem magnam, & ideo fit conueniens apostematibus calidis ebulientibus, quando dissoluitur cum aliquo, ex oleis uel unguẽtis calidis, & quemadmodum cera est deficiens à temperamento, comparata apostematibus, quorum complexio est media, & naturæ corporum & membrorum, quæ sunt mediocris naturæ, ita resina pini, & pix, pertranseunt aliquantulum temperamentum, & ideo, quando miscentur simul, faciunt generationem saniei, putrefactione temperata.

DE MEDICINA MOLLIFICATIVA.

DIco quod Medici appropriant dicto eorum, in Medicina mollificatiua, Medicinas quæ operantur in una hora duas operationes, una earum est, quod dissoluunt illud quod est innodatum, & alia, quod resoluunt primo. Deinde curant apostemata dura, quæ sunt ex flegmate indurato, ingrossato, quod est condensatũ in poris, & illud, in quod magis accidunt ista apostemata, sunt nerui & chordæ. Et omnia apostemata dura, grossa melancolica sunt de genere cancri, & Medicinæ mollificatiuæ stimulant & commouent ea, & curatio ipsorum est in libro de ingenio sanitatis. Apostemata autem dura, quæ generantur ex flegmate grosso & indurato, & ingrossato, quod est cõdensatum in poris, & uiscoso, & glutinato egent Medicinis calidis desiccatiuis, sed non oportet quod sint fortes laboriosæ, sed oportet quod dissoluant solum, igitur erunt in caliditate secundi gradus, uel tertij, & in siccitate primi gradus, & oportet cum hoc quod sint glutinatiuæ, & inquantũ oportet quod sint pluris euacuatiõis eius, quod est in membro, in tantum oportet quod

C minus sint glutinatiuæ & opilatinæ pororum. Et quoniam superfluitas & diminutio inuentæ in corporibus, quæ sunt indurata ista duritie, sunt multæ diuersitatis, oportet quod Medicinæ, quæ curant eas, sint diuersæ, & ideo inuenimus aliquando, quod sepum caprinum, & adeps gallinarum, non conueniunt membris ingrossatis, uel induratis ista duricie, nisi quia istæ duæ pinguedines sunt debiliores, quare non mollificant, nisi duriciem paruam, sed fortior pinguedine gallinæ & galli, est pinguedo anatis, & fortior pinguedine caprarum, est pinguedo hircorum, & pinguedo bouina est fortis similiter, ueruntamen minus est fortis pinguedine caprarũ, & hircorum, & medulla cerui similiter mollificat mollificatiõe multa, & post eam medulla uituli, & omnes istæ Medicinæ sunt calidæ, temperatæ in siccitate, & earũ caliditas fortior est siccitate earum, & propter hanc caussam dicitur, quod sunt calidæ & humidæ, & nos quidem concessimus eis hoc nomen, quoniam parum elongantur à Medicinis, quæ non desiccant, nec humectant. Et de illis quæ ingrediuntur in hanc summam, est armoniacum, nisi quia est fortius. Et horum meliora in mollificatione sunt maxime quando sunt recentia, quia quando ueterascunt, fiunt magis desiccatiua, quàm oportet quod quidem similiter contingit medullis, & adipibus omnibus, quod scilicet, quando ueterascunt, fiunt calidiora & sicciora quàm prius, & oleum de lilio, & radix alteæ, & radix cucumeris asinini, quando coquuntur cum oleo & aqua, fiunt uirturis mollificatiuæ, & similiter folia maluæ cocta & cruda, & axungia porci, sine sale, & similiter oportet, quod non misceatur sal cum alijs Medicinis mollificatiuis, quia sal desiccat desiccatione forti, & ex mollificatiuis similiter est bdellium, & mel ficuum & storax.

DE MEDICINA INDVRATIVA.

REs quæ fiunt duræ, propterea, quia non custodiunt humiditatem suam naturalem, oportet quod nominentur à nobis siccæ potius quam duræ, & propter hanc caussam non dicemus de eo quod infrigidat & desiccat induratiuum, quia nõ est de proprietate eius indurare, & propterea cura illorum quæ sic indurantur, erit
D cum resolutione & humectatione, non cum mollificatiuis, sed res quæ indurantur per uiam congelationis dicuntur, duræ sermone absoluto, quia corpora fiunt dura per congelationem, non per euacuationem. Et cura horum est cum mollificatiuis, & istud inuenitur manifeste in cute, sicut dixit Hippocrates, quia cutis dura extẽsa curatur cum mollificatione, & ideo dicuntur Medicinæ frigidę, humidæ, induratiuæ, sicut sunt semperuiua, & portulaca, & psilium, & lenticula aquæ, & solatrum.

DE GLVTINATIVA ET OPIlatiua Medicina.

SVnt Medicinæ, quæ non habent saporem, & illæ, quarum sapor abhorretur, & complexio earum, aut est complexio media, aut declinat ad frigiditatem, & est Medicina quæ inuiscatur in poris & foraminibus, inuiscatione difficilis dissolutionis, & sunt sine mordicatione. Et sunt duarum specierum, una earum est, cuius substantia est terrea sicca actualiter, sicut sunt Medicinæ, quæ sunt ablutæ ablutione superflua, sicut amilum, & tucia, & cerusa, & calx, & climia, & bolus, qui asportatur de Creta, & chimolea, & similiter candarusium, & est ordeũ Romanũ, & terra stellæ, & cinis eorum qui lauant pannos. Et secunda est cõposita ex substantia aquosa, & terrea, & aerea, similiter & uiscosa, sine dubio, sicut oleum dulce, uel delectabile, & albumen oui, uerum ipsum est magis terreum, & pars caseata lactis, & pinguedo porci, quia in adipibus boum & hircorum est acuitas multa, & igneitas. Sed pinguedo caprarum & uaccarum, sunt minus calidæ, quàm piuguedines boum & hircorum, sed in istis pinguedinibus cum hoc est acuitas, & nominantur pinguedines propter suam grossitiem, quia non est sua caliditas, superfluens solum super pinguedines porci, sed est magis terrea quàm ipsa, sed pinguedines gallorum & gallinarum, & anatum, sunt calidiores & sicciores, quàm pinguedo porci, & ipsæ cum hoc sunt subtiles, & non terreæ, & similiter pinguedines omnium uolatilium, quia in substantia corporum eorum est quantitas aeris, multa & uniuersaliter pinguedines, quæ

A nes,quæ non habent acuitatem,ſunt opilatiuę pororum & foraminum,& maxime quæcúnq; fuerit pinguior, & ſiccior, & terreſtrior, & cęra colata, eſt ſimiliter iſtiuſmodi,& proprie cęra ex melle,in quo eſt ſuperfluitas aqueitatis, non eſt calida neq; acuta,quoniam in cęra,quæ eſt ex melle,quod eſt ex abſinthio, & haſe,eſt de amaritudine & acuitate,quæ non recedit per ablutionem.

DE MEDICINA MVNDIFICATIVA & aperitiua pororum,& foraminum,& abſterſiua.

NAtura ſubſtantiæ iſtarum Medicinarũ eſt,quod non ſit uiſcoſa, & non denuda ta à mordicatione,immo ſunt Medicinę nitroſæ amaræ ſubtiles,& eſt differentia inter Medicinas, quæ aperiunt poros, & Medicinas quæ abſtergunt, non in diuerſitate in genere ſubſtantiæ, ſed in additione & diminutione ſolũ, & hoc,quia Medicinæ quæ auferunt ſordiciem à ſuperficie corporis, egredientem à poris, ſiue faciant hoc in ulcere,ſiue in cute,nominantur abſterſiuæ, ſicut ſunt res dulces,ſubtiles,ſicut mel,& orobus,& fabæ,& ordeum,& lupini, & farina fabarum & ordei abſtergunt ſolum,& farina orobi & lupinorum, & proprie amarorũ ſunt ex illis, quæ aperiunt & abſtergunt,& amigdalæ abſtergunt & aperiunt uias etiam. Medicinę uero,quæ mundificant poros & foramina,ſunt illæ,quæ iuuant ad excreandam ſaniem,& ſunt ſubtiliores iſtis, & ſunt contrariæ Medicinis conglutinatiuis,quemadmodum Medicinæ quæ abſtergunt,ſunt contrariæ Medicinis quæ ſordidant. Et iſtę Medicinæ nominantur aperitiuæ & mundificatiuæ pororũ & foraminum. Et quando egemus eis in cute exteriori,ſufficit quod habẽt qualitatem nitroſam, puram ſolum,donec poſſint operari,quod diximus, ſicut ſunt orobus & lupini, & amigdalæ,& ſemen urticæ. Et quæ intrant in hoc genere,ſunt radix lilij, & ſquilla,& alia ſuper quæ uincit amaritudo,ſicut baurach & nitrum, & ſpuma, baurach, & ſceha,id eſt,centonicum,& abrotanum. Et iſtæ Medicinæ,cum hoc quod diximus, ſubtiliant etiam humores groſſos uiſcoſos, ſicut Medicinę glutinatiuę omnes ingroſſant
B & inuiſcant,quod eſt in corpore ex humoribus, & ideo non inuenimus Medicinas alias, quæ ſint magis inciſiuę & ſubtiliatiuę humorum groſſorum uiſcoſorum, qui ſunt in pectore & pulmone,& ſaniei,quæ eſt in pectore, neq; conuenientiores & aptiores ad educendum ſcreatum,& ad facilitatem expuendi ipſum,quam iſtę ſint,& cum hoc toto aperiunt opilationes epatis,& mundificant uenas,& conferunt eodẽ modo ſpleni,quando non aderit opilatio fortis,quia opilationibus quę ſunt in ſplene,ſunt neceſſarię Medicinę fortiores,ſicut cortex,capparis,& radix tamariſci,& ſcolopendria,& ſquilla,& herba quæ Gręce dicitur aſplenon,cuius expoſitio eſt mundificans ſplenem. Et oportet quod ſit opus tuum in iſtis Medicinis, in curatione cuiuſq; membrorum diuerſum, quia tu uteris in Medicatione epatis ipſis ſimplicibus,& in Medicatione ſplenis,poſtquam miſcueris eas cum aceto,& bulierint cum eo;& in Medicatione pectoris & pulmonis,cum Mellicrate & kiſch ordei & ſquingibin,& ſirupo acetoſo, & uino dulci. Et ſcias quod quando egemus iſtis Medicinis in curationibus intrinſecis,ſi eſt in eis ſtipticitas pauca,poſſunt aperire uias magnas,ſed quando applicantur corpori exterius,ſtipticitas earum operatur in foraminibus minutis,quæ dicuntur pori, & ideo opilant eos propter paruitatem eorum, antequam mundificent, ſicut oportet,ergo propter operationẽ ſtipticitatis, & concluſionem pororum,non recipit corpus poſt hoc penetrationem ſubſtantię, Medicinę abſterſiuæ,quare non peruenit ad profundum,& non mundificat,ſed quia ſtomachi, & eparis, & ſplenis, & aliorum interiorum uię ſunt amplę ſatis, contingit quod ſtipticitas confert eis,quia confortat uenas,pluſquam noceat eis in reſtringendo orificia uenarum,& ideo abſinthium, quando exhibetur interius, poteſt mundificare & aperire,& quando applicatur exterius,non poteſt operari illud,quia uirtus eius eſt compoſita ex uirtute amara & pontica.

DE RESOLVTIVA SEV RARIficatiua Medicina.

C HAe Medicinę ſine dubio calefaciunt, quia non poſſet eſſe quòd reſoluerent & mollificarent ſubſtantiam corporis, niſi haberent proprietatem aperiẽdi uias, & hoc cum caliditate earum, & cum hoc oportet quod non ſit in complexione earum multa caliditas, & hoc, quia Medicinę quæ faciunt hoc, ſunt calidæ, & accidit ex eis horripilatio, & oportet etiã, quod non ſint exiccatiuæ, quia iſtæ ſimiliter irritant, uel ſtimulant membra ſenſibilia, & faciũt ea dolere. Accidit ergo ex hoc, quod Medicinę rarificatiuę ſunt Medicinę, quæ abſtergunt, & incidunt, & aperiunt opilationes, & frangunt lapidem, ſed non aſſimilantur in omnibus, quia illæ quæ aperiunt id quod eſt in cute ex poris, nominantur Medicinę calefactiuæ, & illę quę aperiunt orificia uenarum, appellantur Medicinę aperitiuæ, & Medicinę dilatatiuę & rarificatiuę, habent naturas temperatas in caliditate, & earum exiccatio non eſt multa, & groſſicies modica, ſicut camomilla, & altea, & oleum earum, & oleum cucumeris aſinini ſimiliter, & ſimiliter uetus oleũ, & oleũ de kerua, & oleũ raphani &c.

DE INSPISSATIVA MEDICINA.

SVnt Medicinę, quę ſunt cõtrarię rarificatiuis, & ſunt illę quę aggregant & reſtringunt uias & poros minutos, qui ſunt in toto corpore, & in quolibet corpore, uerum totũ corpus non poſſunt coartare, uel coadunare undiq; , ſicut ſtipticę poſſunt, quia non habent terreitatem & aereitatem, ſed nominantur aqueę, ſicut aqua frigida, & ſemperuiua, & portulaca, & haſech humida, id eſt, tribulus, ſicut dixit Iudęus, & pſilium, & auricula muris, & lenticula aquæ, & uniuerſaliter omnia quæ infrigidant ſine ſtipticitate.

DE MEDICINA APERITIVA orificiorum uenarum.

D NAtura eius eſt calida, terrea, groſſa, ſicut Medicina quę dicitur in Greco ciclamen, Arabice faculeſus, & eſt buchor marien, & allium & cepe, & fel bouis uel thauri, & leonis, & fex omnium oleorum aromaticorum, quę habent groſſitiem & caliditatem ſimul, ſicut oleum de lilio, & oleum de achauen, uel alchanna, quia iſta aperiunt ora uenarum inferiorum, quando ſunt clauſa.

DE MEDICINA CONSTRICTIua orificiorum uenarum.

SVbſtantia eius eſt terrea, groſſa, & uirtus eius eſt frigida, & ſapor eius eſt ſtipticus, ſine admixtione mordicationis. Et uirtus eius ſecunda eſt, quæ coadunat & reſtringit orificia uenarum, quę ſunt aperta apertione extra uiam naturalem, & hoc eſt propter hoc, quod groſſities ſuę ſubſtantię, adhęret ei exterius, quod non poteſt penetrare in meatus ſubtiles ſtrictos. Et propter ſuam frigiditatem coadunat & condenſat corpora, quibus obuiat undiq; , & contrahit uerſus centrum, & in ſeipſa, & propter ſuam ſiccitatem ſimiliter, & iam propalauimus, quod non omne conſtrictiuum eſt exiccatiuum, ergo exiccat humiditates, & confortat membrum.

Et quando conueniunt omnia iſta in Medicina una, coadunat orificia uenarum cum ſubſtantia ſtiptica, ſicut coniunguntur res exteriores cum digitis, & ſunt ſicut balauſtia, & galla, & pſidia, & ypoquiſtidos, & ſolatrum, & acacia, & caſſia lignea, & aceroſa, & ſuccus ſumach. Similiter Medicinæ, quæ ſunt frigidę frigiditate iſtarũ, uel ampliori, ſed ſubſtantia earum eſt aquoſa coadunatio, et coartatio earum eſt debilis, propter earum liquiditatem. Et res quas uolumus coadunare et coartare forti coniunctione, indigent Medicinis, quæ habeant maiorem fortitudinem et duriciem, ſi hoc debent operari, et non eſt ita de Medicinis, in quarum ſubſtantia uincit ſubſtantia aquea, & ideo ipſę coadunant & coartant uias ſubtiles, ſtrictas, quæ ſunt in quolibet corpore, ſed totum membrum non poſſunt coadunare undiq; , & cum res eſt ita, conueniens eſt quod nominemus iſtas Medicinas, quę hoc operantur, ſtipticas, & non adhęrentes.

A

DE MEDICINA ADVSTIVA & faciente eſcaram.

MEdicinę quando ſunt groſſę ſubſtantię,& fortis caloris aduentris, ſcindunt corpus,& liquefaciunt,& deſtruunt quod inueniunt,ſicut facit ignis,& inducunt ſępe eſcaram ſimilem eſcarę,quæ fit à cauterio,ſed ſi caliditas earum eſt minor quantitate,qua poſſit adurere,uirtus earum eſt aperitiua. Et poſtꝫ res eſt,ita omnis Medicina aperitiua eſt in ſua ſubſtantia terrea & ignea ſimul, ſed quãtitas ſui caloris eſt quantitas,quæ non habet poſſe adurendi,& ſi adurit, non adurit uſtione forti, & ſi eſt cum hoc ſubtilium partium,non mordicabit omnino,ſed liquefaciet & deſtruet parum ex carne,cum pauco dolore,quem inducit propter ſuam acuitatem. Et ideo, quoniam non alterat ſubito, ſicut Medicinæ quæ calefaciunt calefactione forti, & non tardat in penetratione,ſicut Medicinæ groſſæ, acutę, ex ſua operatione, quod minus ſentitur,quia alterationes ſentiuntur plus,quæ fiunt ſubito, & penetrationes illæ apprehenduntur ſenſu,quæ non uelociter penetrant.

DE MEDICINA PVTREFACTIVA.

QVando Medicina eſt calida fortiter & groſſa,facit in membro,cui obuiat,& ſuper quod immoratur,illud,quod faciũt acus ſeu ſtipes, quãdo infiguntur corpori. Et quando adurit,dicitur aduſtiua, & ſi non adurit, dicitur putrefactiua,niſi quia iſtud nomen non eſt ſibi proprium, quia illa,quæ uere eſt putrefactiua,ex ſua complexione calefacit & humectat, ſed ipſa dicitur putrefactiua, propter ſimilitudinem eius,quia cum hoc facit,quod faciunt putrefactiuę,ſcilicet,quod ambæ duę ſpecies,faciunt deſtructionem carnis,ſine dolore,quia modi huius deſtructionis ſunt multi,ſecundum qualitatis ſuperfluitatem, quæ egreditur modum ſuę caliditatis, uel frigiditatis, aut ſiccitatis, aut humiditatis. Et Medicinę putrefactiuæ ſunt,auripigmentum rubeum,& citrinum,& gluten auri, & herba, quę Gręce dicitur uaricaris,& eſt res quæ naſcitur ſuper arborem glandium, & uermis pini,& herba quę dicitur Gręce aconitum,& eius expoſitio eſt ſtrangulator lupi, omnia deſtruunt carnem teneram,abſqꝫ quod faciant,ſcilicet,accidere dolorem.

B

DE MEDICINA DIMINVTIVA CARNIS.

VIrtus iſtius eſt ſicut uirtus Medicinę, quæ putrefacit, niſi quia eſt debilior ea,& accidit ex debilitate ſua,quod deſtruit & liquefacit ſolum,id quod eſt exterius in ſuperficie, & non poteſt deuenire ad profundum, & ideo nominatur minuens carnem,quia uſus eius eſt ad dilatandum ulcera,ſicut flos lapidis, qui aſportatur de Aſſur. Et iſta quidem,ſi dilatat,nominamus eam dilatatiuam,dilatatione ſecunda, & dilatatione ſecundum accidens, igitur uirtus eius non eſt uere uirtus Medicinarum,quæ dilatant dilatatione prima,ſed Medicinę quæ minutione minuunt carnẽ, quando teruntur tritura ſubtili,donec fiant puluis, & ponuntur in locis ulcerum,dilatant ea,ſed quando ponimus ex eis quantitatem ampliorem,mordicant & diſſoluunt carnem,& deſtruunt,& concauant ulcera,& faciunt ea profunda.

DE MEDICINA CICATRIzatiua ſeu conſolidatiua.

ESt Medicina,quę ſua uirtute aggregat carnem,& reſtringit, & auget, & ſiccat in ulceribus,quę ſunt in corporibus, quoúſqꝫ facit eam mutari in cutem, quia cutis eſt caro indurata,& ſunt ſicut alumen,& gallę uirides,& ęs uſtum,& maxime abluꝫ tum ex eo,quia in eo quod eſt non ablutum, eſt uirtus diminuẽdi carnem, & ita eſt etiam de cortice æris, ſed æs uſtum eſt melius Medicinarum conſolidantium omnium,quoniam oportet,quod Medicina,quàm uolumus eſſe cicatrizatiuam fortiter, ſtringat fortiter, & deſiccet temperate, & ideo contingit, quod balauſtia, & cortex granati ſiccus,& ſimilia, horum amborum ingrediuntur in Medicinis conſolidatiuis ulcerum,conſolidatione prima,& conſolidatione uera. Et Medicinę quidem quę deſiccant,deſiccatione ſine mordicatione,& ſine ſtipticitate, dicuntur conſolidatiuæ,conſolidatione ſecunda,& per uiam acuitatis, ſicut mirra,& litargyrium,& limacię combuſtæ,& cornua cõbuſta,quia iſta,quando puluerizantur ſuper ulcera,

C sępe consolidant, uel cicatrizant, & per sermonem meum, cum dico sępe in hoc loco, & alibi uolo dicere, quod Medicinę in hoc quod dico de eis, fortasse errant, & non consequuntur semper, quod speramus de ipsis, & hoc contingit, quia non operantur illud, quod operantur operatione prima, neq; per suam uirtutem, quia Medicinæ uerę consolidatiuę, & per seipsas consolidant, uel cicatrizant omnia ulcera, quæ sunt exterius in superficie corporis.

DE MEDICINIS QVAE REPLENT ulcera profunda carne.

SVntillæ, quæ abstergunt temperate, abstersione temperata, sine mordicatione aliqua.

DE MEDICINA IMPVLSIVA, quæ repercussiua dicitur.

SVbstantia eius est grossa, & complexio est frigida, & ipsa impellit humores, quibus obuiat ad interiora corporis, & quando res frigidæ habent in se superfluam grossiciem, sicut res stipticæ sunt fortioris impulsionis, & substantia Medicinarum stipticarum est sicca.

DE MEDICINA attractiua.

ESt illa quæ attrahit à toto corpore, attractione forti, & substantia eius est subtilis calida, & est trium specierum, una est, quæ est ita ex natura sui. Secunda, propter putrefactionem, quæ est in ea. Et tertia, quæ attrahit à proprietate sua, non à qualitate aliqua, & istud non est aliud, nisi quod ipsa attrahit à similitudine totius substantię suę, cum illo quod attrahitur, sed attractiua ex natura sua est sicut mentastrum uel pulegium, quod Arabice dicitur meschatrameśir, & sordes aluei uel balnei, & serapinum, & assa fetida, & similia istis. Et attractiua per putrefactionē est sicut fermen-
D tum. Et Medicina quæ est propter attractionem, quæ dicitur bassadinon. Et eius expositio est Medicina attractiua. Et omnium stercorum uirtus est attractiua, postq; dispositio eorum est talis per putrefactionem, uerum ex speciebus stercorum est diuisio longa, & differentia multa. Et hoc est, quia stercus columbarum est attractiuū, attractione forti. Et duæ species sunt longinquę, huic longinquitate æque distante, uidelicet stercus anatis, & stercus gallorum. Sed stercus anatum declinat ad caliditatem, & stercus gallorum declinat ad frigiditatem. Et stercus hominis, uel porcorum sunt sine hoc, sed stercus canum est ex illis quæ abstergunt, & proprie canum comedentium ossa. Sed stercus lacertorū, est in hoc melius. Et attractiua sua proprietate & substantia, est sicut omnes Medicinæ laxatiuæ, & plurimæ ex Medicinis custoditiuis & liberatiuis, nisi quia oportet quod illę Medicinę, quæ custodiunt uel liberant, sint calidę acutæ. Et ex Medicinis, quæ hoc faciunt à similitudine substantię quæ ex ipsis est calidior, est magis attractiua. Ideo quia caliditas adiuuat operationem, quæ est à similitndine, & quàm attrahit propter duas causas, separat in attrahendo illam Medicinam, quæ attrahit propter unam causam tantum.

DE MEDICINA CVSTODITIVA & liberatiua.

SIuis tu potes eas nominare Medicinas liberatiuas, uel custoditiuas, uel Medicinas, quæ dant uitam, & non est differentia in his nominibus, quomodocúnq; uelis eas nominare. Et si diligimus magis nominare Medicinas, quæ liberant à uenenis animalium Medicinas custoditiuas, & nominare Medicinas, quæ liberant à uenenis ebibitis liberatiuas. Possumus quidem hoc facere, postquam nihil proficimus ex scientia nominum, nisi in eo quod scimus, quæ sunt istæ Medicinæ.

Et omnes istæ Medicinæ sunt duarum specierum, una earum est, quæ immutat uenenum corrumpens, & Medicinam mortiferam, & alterat ipsam à natura sua,

aut in

A aut in una qualitate, aut in duabus, aut in tota sui substantia, secundum iuua-
mentum, quod est per qualitatem oppositam uel contrariam rei quæ alteratur, est
res manifesta, & scita. Quia si uenenum est frigidum, iuuamentum est per Medi-
cinam calidam: si calidum, per Medicinam frigidam: & si siccum, per humidam:
& si humidum, per siccam. Et similiter si est frigidum & humidum, per Medici-
nam calidam & siccam: & si calidum & siccum, per Medicinam frigidam & hu-
midam: & ita in alijs duabus distemperantijs. Sed mutatio & alteratio quæ est in
uirtute, quæ est inuenta in tota substantia, erit à uirtute, quæ immutat uirtutes Medi
cinarum interficientium, & est in natura sua media inter corpus cui aduenit nocu-
mentum, & inter Medicinas quæ faciunt nocumentum. Erit igitur proportio cor-
poris ad uirtutem Medicinæ liberantis ipsamet proportio uirtutis Medicinæ libe-
rantis ad Medicinam mortiferam, & secundum hoc exemplum est Medicinæ pro-
portio euentus Medicinæ mortiferæ ad Medicinam liberantem ipsamet proportio
uirtutis euentus Medicinæ liberantis ad corpus, & propter hoc contingit de omni-
bus Medicinis quæ sunt contrariæ Medicinis mortiferis, quádo sumitur ex eis quan
titas magna, scilicet plus multum quàm oporteat, quod nocent corpori nocumen-
to magno. Oportet ergo propter hanc causam, quod quantitas quæ exhibetur ex
istis Medicinis quæ faciunt hoc, sit quantitas quæ non noceat corpori propter suam
superfluitatem, & quantitas quæ non sit deficiens à Medicina mortifera sua paucita
te, & uincatur ab ea. Et secunda species istarum Medicinarum, est quæ euacuat
ipsum uenenum, & expellit ipsum à membro infirmo, & quæ expellit & euacuat
ipsum à membro infirmo, aut facit hoc propter similitudinem suæ substantiæ ad id
quod euacuat, aut propter caliditatem subtilem quam habet, & hoc uenenum occi
dens euacuatur per Medicinam quam apponimus extra, & istæ Medicinæ trahunt
uenenum, aut propter caliditatem earum, aut propter similitudinem suæ substantię
ad id quod euacuat. Et oportet etiam cum hoc, quod Medicina liberatiua sit media
B ex sui natura, quam maxime potest inter corpus cuius est liberatiua, & rem nocitiuã
corpori, & hoc ideo, quod si ipsa est in fine contrarietatis corpori, non euacuabitur
propter hoc uenenũ à corpore, sed erit sicut Medicina mortifera in operatione sua,
quoniã omnis Medicinæ mortiferæ uirtus est in fine contrarietatis corporibus, qui-
bus aduenit nocumentum ex ea. Oportet igitur, si medicinæ mortiferæ non euacu-
antur, nisi à medicinis quæ ipsis sunt similes in complexione, quod medicinæ quæ
ipsas euacuant, sint etiam contrariæ naturæ corporis secundum aliquem modum:
ueruntamen perueniunt cum earum contrarietate ad hoc, quod uincant corpus &
occidant, sed participant duabus uijs, quia ipsæ sunt mediæ inter illas quæ nocent
corpori sine dubio, & illas quæ iuuant ei. Contingit igitur ex hoc, quod species iu-
uamentorum quæ acquiruntur ex istis medicinis, sunt quatuor modorum. Duę ea-
rum sunt propter immutationem & alterationem, & duæ cũ euacuatione. Et si istæ
Medicinæ nominentur Medicinæ mortiferę, aut uincentes usq; ad mortem, aut de-
struentes corpus, aut inducentes corruptionem corpori, aut interimentes, aut nomi
nentur aliquo alio nomine simili, non est differentia. Et iterum ex Medicinis sunt
quædam contrariantes naturæ hominis cum tota sui substantia. Et ideo quando su
mitur aliquid ex eis, quamuis fuerit ualde modicum, nocet sine dubio, quia sunt to
taliter interficientes in tota sua specie, non per suam qualitatem, sicut Medicina quę
dicitur liuartis. Et uermis pomi, & liuantum, & species quædam solatri quę facit stu
porem, & argentum uiuum, & multi ex fungis, & saliua uenenosorũ, & fella eorũ,
& propter hoc nõ ingreditur ex mirrha, opio, & storace liquida, & croco, quamuis
si de istis Medicinis multum sumatur, faciunt stuporem, & occidunt quędam ex eis.
Et si misceantur cum alijs Medicinis, secundum quantitatem quam oportet, iuuãt.
Sed ex uenenosis quæ ex eis nocent per linitionem, plurima eorum faciunt grauedi
nem capitis, & accidentia similia ebrietati, & hoc ideo, quia replẽt caput uaporibus
multis nociuis. Et quædam ex eis nocent ori stomachi, quia naturaliter caput com-
patitur ori stomachi: & omnes nocent cerebro duobus modis: aut quia sunt con-

C trariæ ſibi cum tota ſui ſubſtantia, aut quia immutãt complexionem eius cum una qualitate, aut cum duabus.

DE MEDICINA SEDATIVA DOLORIS, aut ablatiua eius, aut deſtructiua doloris, aut quocunq; nomine uelis nominare ipſam.

ET dicemus, quod Medicinæ ſedantes dolorem, diuiduntur in duos modos, quia una earum eſt quæ ſedat uere, alia quæ dicitur ſedatiua ſecundũ dictum, ſicut ſi diceretur de homine mortuo, quod dolor eius ſedatus eſt, propterea quia non ſentit dolorem. Sed illa quæ uere ſedat, diuiditur in duas ſpecies. Vna eſt, cuius complexio eſt ſicut complexio corporis, ſicut Medicina quæ aperit, cuius ſubſtantiam ſuperius nominamus. Alia uero eſt calida in primo gradu, ſubtilis ſubſtantiæ, ſicut oleum anetinum. Et Medicina uere ſedatiua doloris, debet eſſe ſubtilis ſubſtantiæ, & non debet habere de calore, niſi quantum expediat, & propter hoc euacuat & reſoluit, & rarefacit, et ſubtiliat, et maturat, et facit euaporare et egredi totum quod eſt incluſum in membro dolenti ex humoribus calidis, aut uiſcoſis, aut groſſis, aut multis, aut opilantibus uias ſtrictas et poros, aut ex uétoſitate frigida, aut ex uapore groſſo non inuenieute uiam unde exeat ab ipſo membro. Et poſtquam ita eſt de Medicinis iſtis illud quod diximus, non oportet quod habeant uirtutem ſtipticã, cuius locus infirmus aut egritudo ipſa indigeat hoc. Et in hoc eſt ſignificatio, quod Medicina hæc non iuuat ad auferendam egritudinem, ſed ſedat dolorem eorum ſolum in illa, quare non dicitur ſedans dolorem uere. Et ſi fortaſſis conferret egritudini, cum hoc etiam habebit tunc duas uirtutes, uolo dicere uirtutem Medicinarum quæ ſedant dolorem, et uirtutem curantium egritudines. Sed illa quæ dicitur ſedans dolorem, et non eſt, ita eſt illa quę habet uirtutem multum infrigidatiuam, quouſq; ſtupefaciat membrum, et ſtupefactio eſt diminutio ſenſus. Et ita eſt de Medicinis quæ quando bibuntur, faciunt accidere ſubeth, et nominant eas propter iſtam cauſſam plures hominum ſedantes dolorem, et facientes dormire. Et complexio earum
D eſt multum contraria Medicinis, quæ ſunt ſedantes dolorem uere, quoniam infrigidant corpus totum, et acquiritur propter hoc ſuper corpus, quod ipſæ ſtuporem inducunt ſenſibus. Et ſi acciderit, quod aliquis ſumat ex eis quantitatem ſuperfluam, interficiunt homines. Et melior iſtarum Medicinarum, & quę plus ualet in opere in hunc modum, eſt illa, quæ eſt deſiccatiua, non habens multam humiditatem & frigiditatem, ſicut eſt ſucharan, id eſt, cicuta, & mandragora, & iuſquiamus. Nam non eſt bonitas aliqua in potatione earum, niſi in corticibus radicis mandragoræ quando exiccantur, & in ſemine iuſquiami albi, & non nigri. Et Medicinę quæ ſedant dolorem cum curatione egritudinis, non oportet quod nominentur ſedantes dolorẽ ſolum, quia hoc habent omnes Medicinæ quæ curant egritudines, ſicut dicemus, ſi Deus uoluerit.

DE MEDICINA NARCOTIZANTE id eſt, auferente ſenſum.

SVnt Medicinæ quæ infrigidant ſine ſtipticitate, & ad hoc deueniunt mandragora, & ſucharan, id eſt, cicuta, et iuſquiamus, et papauer, uolo dicere de herbis ipſis quod quando adminiſtratur ex eis parum, non ſolum ſedant dolorem, ſed etiam narcotiçant. Et ſi adminiſtratur multum, inuenimus quod non narcotiçant ſolum, ſed occidunt etiam.

DE MEDICINA SVBTIliatiua & ingroſſatiua.

PONe ratiocinationem tuam in Medicina ſubtiliatiua caliditate & ſtipticitate. Et in ingroſſatiua, id quod eſt contrarium ſubtiliatiuæ ſubſtantiæ.

DIVISIO VIRTVTVM tertiarum. Sermo V.

QVia unaquæq; operationum particularium nominatur nomine uirtutis, & dicitur uirtus quæ multiplicat urinam, & menſtrua, & lac, & ſperma, & abſcin-

dit lac

A dit lac,& exiccat ſperma, & uirtus quæ prouocat quodlibet iſtorum aut retinet, & eſt uirtus quæ confert epati & ſpleni,& oculo,& dentibus,& ſcię, & renibus,& podagræ,& doloribus iunćturarum,& pleureſi nō uerę,aut tuſſi, aut frangit lapidem. Et uniuerſaliter ſi elaborauerimus nominare uirtutes particulares ſecundum nomē ſuæ operationis quam operantur, uidetur nobis ſuperfluum eas nominare, & fortaſſis cum toto hoc non poſſemus eas omnes nominare. Et breuius in hac uia,& rectius in hac arte eſt,ut uitemus prolixitatem & deuiationem ab ordine. Et ſufficit illud quod diximus,ad cōplendas determinationes uirtutū compoſitarū ex uirtutibus ſimplicibus Medicinarū,& operationū earū,& ſaporū per ſpecies ſufficiētes,ut ꝓficiat nobis et illis q ſtudebunt in hoc noſtro libro. Et cū hoc nos rememorabimus plurimū iſtarū uirtutū particularium,quę nominātur uirtutes tertię,ſi Deus uoluerit.

DE MEDICINA SOLVTIVA & mundificatiua.

DIcitur duobus modis,uno modo communiter,alio modo proprie. Sed cōmuniter dicitur de quacunq; Medicina quę mundificat & extrahit humores à corpore,quocunq; modo ſit,ſicut à capite per ſternutatorium,ſiue per nares, ſiue per os per gargariſma,& per maſticationem. Et de Medicina quæ prouocat menſtrua, & de illa quæ propter ſuam ſubtiliationem humorum groſſorū poteſt prouocare urinam,aut adiuuat ad faciendum aſcendere ſcreatum à pectore & pulmone, & ideo nominantur aliquæ ex Medicinis,Medicinæ,quæ attrahunt phlegma. Et quędā Medicinæ quæ prouocant urinam: & quædam ex eis Medicinæ tuſſis: & quædam earum Medicinæ quæ prouocant menſtrua. Proprie autem dicitur de Medicinis quæ extrahunt,& mundificant ſuperfluitates per uomitum,& de illis quæ mundificant per fluxum uentris. Et ideo Alkindus in epiſtola quam ſcripſit in Medicinis laxatiuis,uiſum eſt mihi,quod narrem illud quod in ea ſcripſit: Dixit enim,quod Medicinæ laxatiuæ ſunt illæ,quæ euacuant id quod eſt in corpore de humiditatibus & ſubſtantijs. Et iuuamentum earum eſt euacuatio ſuperfluitatum ſuperfluarū à regula temperamenti elementorū. Et illæ ſunt ſecundū ueritatem nominatę Medicinę laxatiuę. Sed illę quę pertranſeūt in euacuando ęqualitatē elementorū noſtri corporis cum ſua qualitate egrediuntur terminū omnis Medicinæ laxatiuæ,& nominabūtur toxicum laxatiuum. Et ita contingit,quod quando de Medicinis laxatiuis nimiū ſumitur,euacuantur elementa noſtri corporis. Et ita deueniunt ad contrarietatem ſui temporis,aut loci,aut ſuæ operationis,aut ſui propoſiti,aut ſuę utilitatis. Sed contrarietas ex parte temporis eſt,ſicut quando colloquintida ſumitur in tempore æſtatis,& in ætate iuuentutis,& ab homine cholerico. Sed ex parte loci,ſicut quando quis utitur ea in terris calidis et ſiccis,ſicut in Alkeien, et Elirach,et datur de ipſa quātitas eadem quę datur in terris frigidis & humidis,ſicut in Senalach,& in ſimilibus. Quoniam quando doſis quę de ipſa potatur in terris calidis & ſiccis,eſt ęqualis doſi quę potatur in terris frigidis & humidis, in quibus purgat quantitatē æqualē uel conuenientem à corpore,pertranſierunt in purgatione ultra quantitatem ęqualitatis,quouſq; deuenit aliquando ad perditionem. Et contrarietas ex parte operationis eſt,ſicut colloquintida,quando datur illis in quibus eſt neceſſe purgare cholerā, aut dare Medicinas alicui animalium cui non conuenit,ſicut elleborus niger,quando datur canibus,aut pluribus luporum. Et contrarietas ex parte ſui propoſiti eſt, ſicut colloquintida quando ſubtiliatur in contritione eius adhæret inteſtinis,& uulnerat ea,aut quando pillula nimis magna datur ad purgandū aliqué humorem, & moratur nimium in ſtomacho,& non poteſt diſſolui,neq; deſcendere à ſtomacho, quare attrahit humorem qui non eſt neceſſarius: aut quando eſt nimis parua,quare eſt impotens ad extrahendum humores à membris longinquis, ſicut illos qui ſunt in cerebro,& in extremitatibus, & non attrahit quod oportet. Et contrarietas ex parte ſuę utilitatis eſt quādo amittit uirtutē ſuā, ſicut elleborus albus & turbith quando putreſcunt, quia unū ipſorū purgat propter ſuā putrefactioné purgatione ſuperfluā. Et ex alio cōtingit laxitudo & diſſolutio multa,& ſimilia horū,quia omnia iſta

egrediuntur

C egrediuntur à nomine Medicinæ laxatiuæ per accidens ad nomen operationis eius malæ. Et iterum Medicina laxatiua diuiditur in duos modos, quia in una earum eſt purgatio per naturam, & in alia per accidens. Et purgatio per naturam diuiditur in duo, quia una earum facit hoc cum medio, & alia ſine medio. Et laxatiua cũ medio diuiditur primo in duo, quia una facit hoc per ſimilitudinem, & alia per cõtrarietatem, & iſta ambo cũ attractione. Et quæ purgat per accidens, diuiditur in duo. Nam una mollificat uirtutem retentiuam, & alia reſoluit humores. Et mollificatio retentiuæ diuiditur in duo, una quidem minuendo calorem naturalem, & alia inferendo nocumẽtum membris interioribus, ſicut uentri, & epati, inteſtinis, & ſtomacho. Et illa quæ purgat ſine medio, diuiditur in duo, una earum eſt cum liquefactione, & humectatione, & mollificatione, & alia ſine mollificatione & liquefactione. Et illa quę eſt ſine mollificatione & liquefactione, diuiditur in duo, una earum cum diſſolutione, & alia ſine diſſolutione. Et illa quæ eſt ſine diſſolutione, diuiditur in duo, una earum eſt quæ abſtergit, & alia quæ incidit. Iſti ſunt modi qualitatum laxationis. Et iam quidem aggregantur in una Medicina ſimplici, ſecundum quod apparent plures iſtorum modorum: & aliqua eſt quę non habet niſi unum modũ, & aggregatur in ea euacuatio multorum membrorum. Et apparet euacuatio alicuius earum per uomitum, & alicuius per fluxum uentris, & alicuius per urinam, & alicuius per ſudorem, & per alios modos euacuationum. Et apparet iterum ex euacuatione alicuius earum euacuatio unius ſpeciei humorum, & alicuius euacuatio pluriũ. Et ut fiat quod diximus manifeſtum, præmittemus narrationem, per quam fiat facilitas ad declarationẽ eius. Dico ergo, quod in omnibus quæ ſunt ſubiecta generationi & corruptioni, inuenitur ſimilitudo & contrarietas, poſtq; cauſſa generationis eſt ſimilitudo, & cauſſa corruptionis eſt contrarietas. Et cauſſa ceſſationis contrarietatis quouſq; corrumpatur, eſt illud quod fortius ſuper quodlibet contrarium. Et tranſitus eius in eo eſt propter ſimilitudinem, uolo dicere per ſimi-
D litudinem conuenientium in qualitate, ſicut conuenientia ignis cum aere per ſimilitudinem quam habent in caliditate, quæ eſt una ex qualitatibus primis. Sed contraria quæ non communicant in aliqua qualitate, ſed contrariantur in qualitatibus omnibus, & in nullo tempore conueniunt, ſicut aqua & ignis, quę contrariantur in omnibus qualitatibus, non conueniunt conuenientia naturali. Et eſt illa qua una applicatur alteri ſine corruptione. Poſtquam igitur cauſſa corruptionis eſt contrarietas qualitatum, igitur conuenientiæ operatio eſt approximatio, & applicatio unius ad aliud, & eſt contraria operationi contrarietatis, poſtquam eſt operatio cõtrarietatis, uolo dicere cum contrariantium eſt fugere unum ab alio, uel unum uincere aliud. Igitur illud quod eſt æquale complexioni animalium, non infereris ei nocumentum cum contrario, eſt illud approximans ſua ſimilitudine. Sic inuenitur in cibo, quia quodlibet membrum attrahit ſibi illud, quod eſt ſibi ſimile, & illud quod eſt magis paratum conuerti ad ſuam ſpeciem. Et attrahit caro illud quod eſt magis paratum fieri caro: & os illud quod eſt magis paratum fieri os. Et ita nerui, & uenæ, & ligamenta, & medullæ, & alia ex membris corporis. Et ideo quando accidit nocumentum alicui membrorum per aliquam qualitatum, & remouentur à ſuo temperamento, acquirit nocumentum cõtrarium à ſuo nocente, quemadmodum reperitur in noſtro corpore. Quia quando egredimur à temperamento ad laborem, dicimur errantes. Et quando ſumus in errore, ſumus in labore. Et ſecundum eundem modum accidit nobis in caliditate & frigiditate, & humiditate & ſiccitate, & ita in omni ſenſu ſui contrarij. Ergo noſtra quies à quolibet contrario eſt ipſius cura, quia cura cuiuſcúnq; contrarij eſt ablatio eius. Et ablatio contrarij eſt cum contrario, & contrarij cum medio, & contrarij ſine medio.

Igitur natura uoluntate ſui creatoris ingeniatur circa corpora animalium in hoc, quod magis competit eis, & conatur temperare corpus, & expellere nocumenta à ſe. Ergo deſyderat quodlibet membrum contrarium ſui nocumenti ad curationem ipſius nocumenti, ne uincant eam ſuperflua accidentia. Et ſimiliter operatur

in omni

A in omni uirtute cum qualitatibus quas posuit ministrans compositionum naturali-
um, sicut attractiua, retentiua, digestiua, & expulsiua, cum qualitatibus primis, id
quod magis iuuat ad eorum complementum, & adiuuat uirtutem attractiuam cum
caliditate & siccitate, quia cum eis exiccat. Et adiuuat uirtutem retentiuam cum fri-
giditate & siccitate, quia cum eis fit contractio & coartatio, & adiuuat uirtutem di-
gestiuam cum caliditate & humiditate, quia cum eis fit digestio & putrefactio, & fit
iuuamentum uirtuti expulsiuæ per frigidum & humidum, quia humiditas facit lu-
bricum, & frigiditas exprimit & expellit, & ita operatur ad eundum ad inferiora iu-
uamentum ponderositatis: uolo dicere aquositatis & terreitatis, sicut ad eundum
ad superiora iuuant aereitas & igneitas. Et secundum hunc modum operatur quod
est magis iuuatiuum in omni suo opere. Et postquam oportet quod Medicinę
laxatiuæ ingrediantur humana corpora ad seruitium & adiutorium naturæ, scilicet
ad euacuãdum humores, qui sunt extra temperamentum, quia est debilitata ad ex-
pellendum illos, nisi cum adiutorio extrinseco, quando ipsa Medicina ingreditur
corpus, erit secundum aliquem istorum sex modorum. Quia aut erit habens pro-
prietatem in eo sine operatione propter sui subtilitatem, & propter multiplicitatem
suæ compositionis, quæ cum ipsa compleuit attractionem illius humoris, quę pur-
gat cum adiutorio naturæ iuuantis ipsam per suam operationem in hoc: & ista est
illa quam memorauimus in diuisione laxatiuarum Medicinarum, quam diximus
per naturam facere hoc sine medio, sicut agaricum, quia parum ex eo laxat, & non
apparet in eo qualitas, qua significetur superfluitas suæ operationis in purgatione,
quia in sapore eius est amaritudo debilis, & dulcedo, quæ non sunt signum super
operationem suæ uirtutis. Aut erit caussa suæ operationis apparens in eo, & erit
sub una specierum operationis naturæ, uolo dicere, quia est sine nocumento mem-
bri cui adhęret, & natura differt ad ipsam suam similitudinem, sicut aloes, quia est
amarum, & calidum, & siccum, simile in uirtute colore, & in suo sapore, & calore, &
B subtilitate, & ipsum expellit choleram, & nõ est sicut putant stolidi Medici, ꝙ ipsum
expellit stercus solum, quoniam eorũ extimatio non est uera, nam ipsi uident quod
ipsum euacuat humorem citrinum calidum, & putant quod sit tinctum ex aloe, &
quod sit stercus quo curantur egritudines cholericæ, eo ꝙ minuatur igneitas & acu-
itas cholerę propter illud. Et illud quod est laxatiuum, quod laxat per suam naturã,
mediante sua similitudine, aut erit sub specie alterius operationis naturæ, uolo dice
re, quod nocet membro cui adhęret propter suam qualitatem, & natura defert eum
ad suum contrarium, ad expellendum à membro suum nocumentum, sicut appa-
ret in aqua casei, quia est frigida & humida, & substantia eius est aquosa, & ipsa pur
gat cholerã calidam & puram ab omni alio humore, & sic curat accidentia cholerę,
& mundat epar à suis superfluitatibus adustis existentibus extra naturam quantitate
& qualitate, & atriplex similiter, quia ipsum expellit choleram à corporibus icterico
rum, & est frigidum & humidum, & eius aqua proprie mundat croceitatem oculo-
rum, quando sunt tincti colore simili croco, quando fit ex eo caputpurgium: & hæc
Medicina est illa quæ purgat ex sui natura mediante contrarietate sui. Aut est ap-
parens caussa suæ operationis cum medio, & erit sub una specierum mollificationis
uirtutis retentiuæ, uolo dicere, quod iuuat calorem naturalem per resolutionem &
extinctionẽ, quare relaxatur uirtus retentiua quæ est in uasis chimorũ, quare currunt
& fluunt sicut facit bacca lauri, & turbit putridum, quia nos uidemus, quod hoc faci *Alias laurcola*
unt nimia uirtute, & expellunt humores diuersos, & propter hoc fit pulsus paruus
multum, & fit sincopis multa. Verum quando opilatur corpus cum aqua frigida, &
densantur pori, nõ pertransit per eos illud quod resoluitur de calore naturali, & in-
cluditur in corde, restringitur fluxus & laxatio. Et Medicinarum laxatiuarũ quæ-
dam purgant attrahendo à longinquis partibus corporis, quædam leniunt naturã,
& expellunt stercus solum; & Medicinarum quæ purgant cum attractione, quædã
purgant choleram, & quędam aquam, & quędam phlegma, & quędam melancho
liam, & hæc sunt illæ.

NVME-

C NVMERATIO MEDICINARVM LAXATIVARVM.

Medicinæ purgantes Choleram, ſunt illæ.

Scamonea.	Violæ.	Cachille.	Capillus Veneris.
Aloes.	Pſillium.	Cucumer.	Bugloſſa.
Abſinthium.	Granata.	Caſſia fiſtula.	Flos ſalis.
Lebleb.	Sebeſten.	Tereniabin.	Sal nitrum.
Fumus terræ.	Iuiube.	Tamarindi.	Aqua piſcium ſalſorum.
Mirabolani citrini.	Liquiritia.	Pruna.	

MEDICINAE PVRGANTES aquam.

Zucharum.	Radix cucumeris agreſtis.	Bucor marien.	kamepiteos.
Serum.		Radix lilij.	Batitura æris.
Naſturtium Babilonicum.	Meçerion.	kerua.	Lac lactucæ agreſtis.
	Scebram.	Vitis agreſtis.	

MEDICINAE PVRGANTES PHLEGMA.

Mendenę.	Haſce.	Squilla.	Affodillum.
Coloquintida.	Satureia.	Amoniacum.	Zinçiber.
Turbith.	Aſſarum.	Opoponax.	Capparis.
Euforbium.	Tapſia.	Serapinum.	Condiſi.
Agaricus.	Titimalli.	Sarcocolla.	Orobus.
Granum nil.	Arbor cimicum.	Bdellium.	Polium montanum.
Vrtica.	Feſire.	Aſſa fetida.	
Centaurea.	kameactis.	Sales.	Papauer angeloſum
kartamus.	Papauer agreſte.	Flos æris.	Filix.

MEDICINAE PVRGANTES Melancholiam.

D Elleborus niger. Mirabolani Indi. Pulegium. Achauen. Viſchus. Ius galli ueteris. Lapis laçuli.
Epithimum.
Polipodium. kebuli.

MEDICINAE MOLLIFICATIVAE Ventris.

EX HIS QVAE MOLLIFICANT VENtrem & educunt, ſunt, cuius quædam ſunt çibi, & quædam ſunt Medicinę, ſed Medicinę ſunt.

Betonica.	Duę ſpecies ſtoracis.	Radix ficulneæ.	Semen citri.
Sceha.	Reſina pini.	Lac arboris fici.	Fella.

SED CIBI SVNT.

Caules.	Mes, id eſt, robilia.	Ceraſa.	Semen cucumeris.
Atriplex.	Cicer.	Vinum uuę.	Porrum.
Portulaca.	Cepe.	Vinum ficuum.	Lac.
Lapacium.	Allium.	Secaniabin.	Magra.
Malua.	Raphanus.	Fenu Græcum.	Caſeus.
Cucurbita.	Ficus.	Naſturcium.	Mel.
Sparagi.	Vuæ.	Sinapis.	Aqua mellis.
Buberegi,	Mora celſi.	Semen papaueris.	Piſces ſalſi.
Ordeum.	Xilocaracte.	Semen cucurbitæ.	Aqua piſcium recentium.
Lens.	Dactili.	Semen melonis.	

MEDICINAE VOMITIVAE.

Elleborus albus.	kiſt ordei.	Pulegiũ montanũ.	Mandragora.
Granum ben.	Limaciæ.	Tapſia.	Aes uſtum.
Bulbus.	Papauer çebeolij.	Succus elacterij.	Affodilli.
Naſturtiũ Babilon.	Radix cucumeris.	Stafiſagria.	Canna çuchari.
Cepe narciſci.	Radix melonis.	kerua.	Oleum.

SERMO

A SERMO DE MEDICINIS AV-
gentibus lac, uel minorantibus ipsum.

SVnt autem Medicinę augmentantes lac, aut generantes, aut abscindentes, uel minuentes, aut destruentes. Sed illæ, quæ multiplicant & generant, sunt, quia sanguis, quando uenit ad mammillas, & conuertitur duobus modis, unus eorum est, quia ipse uenit ad mammillas, & secundus est, quia ipsę mammillę attrahunt. Si ergo contingit, quod sanguis qui uenit ad mammillas, tardetur in aduentu eius, necesse est quod iuuemus eum cum Medicinis, adiutorio aliquo, & istud adiutorium fit per Medicinas, quę generant lac, & per uirtutes operantes generationem lactis, & de generantibus lac, sunt quędam res Medicinales tantum, & quędam sunt cibi.

Sed illę quæ sunt Medicinales tantũ, sunt uirtutes quæ calefaciunt humores phlegmaticos, & alterant eos, & conuertunt eos in sanguinem, & oportet quando uolumus generare lac ex sanguine, quod Medicina sit calida temperate, & non sit grossa omnino, & istę Medicinę sunt calidę in primo gradu, aut in secundo, & non habent exiccare aliquod, quod sit manifestũ omnino, & sunt paucæ quantitatis. Quia ista temperies compositionis, non est propositio facilis, nec minima, & meliores ex istis, sunt illæ, quæ non sunt Medicinę solum, sed sunt cum hoc cibi, sicut eruca, & feniculus, & anetum, uolo dicere herbas ipsas, dum sunt recentes. Quæ quando sunt siccatę, desiccant, & calefaciunt satis, & ex illis quæ ingrediuntur, in hoc genere sunt apium botarchion, & apium aquaticum, uolo dicere herbas ipsas recentes, antequã desiccentur. Sed uirtutes quę sunt in cibis, sunt uirtutes quæ operantur per similitudinem, cum tota substantia, quæ est in cibis, qui generant bonum sanguinẽ, quando sunt temperati in humiditate, & est eorum caliditas tepida, sicut caliditas lactis, & hoc, quia sanguinis boni caliditas est tẽperata in animalibus, & calor cholerę præterijt temperamentum, quemadmodum frigiditas phlegmatis pertransit temperamentum, & lac quidem est in sua caliditate, inter phlegma & sanguinem, sed non longe ab utriusq; distantia æquali, immo est longinquius phlegmati, & propinquius sanguini. Quando ergo generatio lactis in mammillis est pauca, & tu uis quod augeatur, perquire sanguinem, nam impossibile est, quin aut sit paucus in quantitate, aut sit inconueniens in sua qualitate. Si ergo inueneris eum paucę quantitatis, scias quod eget adiutorio in calefactione, & humectatione, & si tu inueneris eum inconuenientis qualitatis consydera, nam si uincit super eum cholera, tunc oportet quod euacues eam, & post hoc oportet quod adhibeatur regimen quod diximus, & si uincit super eum phlegma, eget Medicinis calidis, secundum quod diximus in diuisione Medicinarum, in principio huius capituli.

B

DE MEDICINIS QVAE ABSCINdunt & destruunt lac.

MEdicinę uero, quæ abscindunt & destruunt ipsum, sunt multæ, & quasi infinitæ, & sunt sicut Medicinæ quæ calefaciunt ultra quàm oportet, & exiccãt, quia ipsę consumunt humiditatem sanguinis, & ingrossant eum, & propter hanc causam minuunt ipsum, & res quidem frigidæ prohibent generationem sanguinis, & sunt quædam quæ corrumpunt qualitatem sanguinis, & quædam ex eis sunt, quæ faciunt illud, minuendo totam eius substantiam.

DE MEDICINIS MENSTRVORVM.

QVędam ex eis prouocant menstrua, & sunt quæ abscindunt ea. Sed illæ quæ prouocant, faciunt uno duorum modorũ, uno modo, quando bibuntur, alio modo, quando subijciuntur. Sed illæ quæ bibuntur, prouocant & aperiunt uias, & mundificant eas, sed non euacuant cum uirtute attractiua, sed illæ quæ subijciuntur, & prouocant menstrua, & mundificant corpus ab eis, faciunt illud duobus modis, uno modo, quia calefaciunt solum, alio modo, quia attrahunt unum humorem, aut duos, aut plures, sicut faciunt Medicinę laxatiuæ, & quia matrix ipsa non habet uirtutem attrahendi sanguinem, qui uenit ad ipsam, quia sanguis, qui uenit ad eam, expellitur ad ipsam, cum expulsione, ita quod non attrahit ad se, fiunt

C Medicinæ quæ prouocant menſtrua, aut abſcindunt ea, in uirtute ſimiles Medicinis quæ prouocant lac, quas diximus. Et hoc ideo, quia ſanguis qui eſt in uenis, eſt materia communis, tam iſtis quam illis. Et hoc ideo, quando ſanguis, qui eſt abilis curſui, æqualis quantitatis, contingit quod iſta ambo ſunt abundantis quantitatis, & mammillę quidem communicant cum matrice in uenis pluribus, quæ ſunt communes utriſq;, & ideo quando ſeparatur ſanguis, & recedit ab uno iſtorũ membrorum, & uadit ad alterum, exiccatur illud, unde ſeparatur. Igitur mulieres menſtruatę, quando habent menſtrua temperate, non aduenit eis lac in mammillis, & quando aduenit multum lac mammillis, abſcinduntur menſtrua omnino, & ideo contingit, quod Medicinę quæ prouocant, aut abſcindunt ſanguinem, à quo mundificantur mulieres per matrices quolibet menſe, ſunt ſimiles illis, quæ augent aut minuunt lac in mammillis, & non differunt, niſi in eo, quod matrix eget multotiens Medicinis amplioris caliditatis, & maioris inciſionis, quia uenę matricis egent magis Medicinis aperitiuis, & egẽt cum hoc ſanguine fluxibiliori, & magis abili ad prouocandum propter cauſſam ſupradictam de matrice, quia non habet uirtutem attrahendi ad ſe. Sanguis uero, qui uenit ad mammillas, expellitur ad ipſas, & ipſæ cũ hoc attrahunt ipſum ad ſe, quare contentæ ſunt facilioribus Medicinis, ad prouocandum uel attrahendum ad eas ſanguinem, & ideo contingit, quando menſtrua diminuta ſunt diminutione parua, quod Medicinæ quæ conueniunt ad attrahendum ſanguinem, ad mammillas ſunt conuenientes, & ſufficientes ad prouocandũ menſtrua. Sed quando menſtrua diminuuntur, diminutione multa, aut abſcinduntur omnino, non conferunt eis hæ Medicinæ. Sed egemus tunc ſauina, mirra calamento, & pulegio montano, & mentaſtro, & coſto, & caſſia lignea, & cinamomo, & amomo, ariſtologia, haſce, & thimo, & alijs quæ procedunt hac uia, quæ prouocant menſtrua, ablata omnino.

DE MEDICINIS SPERMATIS.

Q Sunt ex eis quæ nominantur generatiuę ſpermatis, & quæ ſunt contrariæ iſtis, & nominantur extinguentes ſperma, & abſcindentes ipſum, & ex eis ſunt, quæ nominantur prouocantes ſperma, & ex eis ſunt contrarię his, & dicuntur prohibentes ſperma, ſed Medicinę generantes ſperma, ſunt illæ quæ generãt illud quod non eſt.

Et dicemus. quoniam ſubſtantia ſpermatis generatur à ſuperfluitate bona, & iuuatiua, & eſt in ſeipſo, cum hoc ſpirituale, uolo dicere, multorum ſpirituum. Oportet ergo quod ſint illę, à quibus generatur ſperma, & prouocantur res uaporoſæ ſpirituales, uolo dicere multi ſpiritus uel uentoſitatis. Et rerum quidem, quæ generant ſperma, quædam ſunt cibi, & quædam Medicinę, & quędam Medicinę ſimul & cibi, ſed illę quę ſunt cibi, & augent ſperma, ſunt res quæ nutriunt & inflant ſimul, & ſunt illę, quarum tota ſubſtantia eſt ſimilis ſicut bulbus, & cicer, & fabæ, & piſces qui nominantur multorum pedum, & grana pini. Et Medicinę quæ augent ſperma, ſunt illę quæ ſunt calidę, & generant uentoſitatem ſicut ſtincus, & teſticulus uulpis. Sed illæ quę faciũt hęc, & ſunt cibi & Medicinę ſimul, ſunt ſicut ſemen lini, & eruca.

Sed illę quę extinguunt & abſcindunt ſperma, ſunt res quę deſtruunt ipſum, ſicut res quę infrigidant & deſiccant, & ſunt in ſubſtantia ſua contrarię illis, quę generant ipſum in ſubſtantia ſua, & Medicinę quę deſiccant, non permittũt generari ſperma, nedum quod generent ipſum. Eſto quod ſint in natura ſua calidæ, ſicut ruta. Et ſi ſunt ex illis quę non calefaciunt, & prohibent generationẽ eius, ſicut Medicina quæ nominatur nicati, & eſt nenufar, quia ipſa uidetur contraria ſpermati, in proprietatę ſuæ ſubſtantiæ. Etiam inueniuntur Medicinę conſimiles iſtis, in Medicinis menſtrui, & in Medicinis lactis. Et per aliam uiam ingrediuntur in genere iſtarum Medicinarum, Medicinæ quę prohibent aſcenſum ſcreatus à membris ſpiritualibus, & Medicinę quæ prouocant urinam etiam, quia omnium iſtorum eſt uirtus ſubtiliatiua. Sed illę quę retinent ſperma, ſunt contrarię iſtis, & ipſę ſunt cibi & Medicinæ quę infrigidant & ingroſſant ſperma, & congelant, & faciunt ipſum quietum, & non fluxibile. Et ideo ſunt cauſſa retentionis eius & prohibitionis, nõ tamen cauſſa corruptionis

A ruptionis & deſtructionis perpetuæ, ſicut lactuca, portulaca, atriplex, cucurbita, mo
ra celſi, melones, cucumeres, & citrulli.

DE MEDICINIS QVAE PROuocant urinam.

CAlefactio eſt illa, quę eſt principalis in Medicinis, quę iuuant ad prouocandum menſtrua, & ad prouocandum urinam, uerumtamen differunt abinuicem in quantitate caliditatis, & in hoc quod aliquę ex eis deſiccāt, & aliquę quę non deſiccant. Medicinę igitur quæ calefaciunt calefactione temperata, & non deſiccant, iuuant ad generandum lac. Sed illę quę calefaciunt, plus iſtis, ſed non deſiccant deſiccatione fortı, iuuant ad prouocandum menſtrua, ſed urinam prouocat quęlibet iſtarum duarum ſpecierum, quas diximus, & prouocant eam etiam cum hoc quæ calefaciunt & exiccant, & propter hāc cauſſam nominantur proprie prouocatiuę urinę.

Et ſunt ſingulares in hoc nomine, ſcilicet quod prouocant urinam ſolum, abſq; eo quod prouocent menſtrua & lac, & non iuuant ſimiliter ad educendū ſcreatum à pectore & pulmone, & iſtę ſunt Medicinę calidę, acutę, quę de natura ſui iuuant & faciunt ſanguinem ſubtilem, & diſcernunt, & ſeparant groſſum à ſubtili, ſicut ſeparatur lac & conuertitur, quod eſt in ſanguine ſubtile aquoſum, ut ſit ſeparatum, diuiſum à ſe, & quod eſt in eo ſpiſſum, coadunatur & condenſatur in ſe, & contiuuantur partes eius ſimul. Et iſtę duę proprietates iuuant renes ad extrahendum totum illud quod eſt in ſanguine de ſubſtantia ſubtili aquoſa, prima eſt diſſolutio ſanguinis, & liquefactio eius. Et ſecunda eſt diſcretio & ſeparatio eius. Et non eſt iſtis duobus modis poſſibile, eſſe ſine caliditate acquiſita, & ſunt ſicut apium montanum, & ſemen apij, & ſemen feniculi, & daucus, & ſemen ſinon, & ſiſeleos, & ameos, & fu. & meu. & aſſarum, & acorus.

DE MEDICINIS TVSSIS.

BIStæ Medicinę comparantur ad tuſſim duobus modis. Nam quędam eorum dicuntur Medicinę tuſſis, & quia faciunt uenire tuſſim, & quędam dicuntur Medicinæ, quia ſedant tuſſim, & uirtus quidem iſtarum eſt contraria uirtuti illarum, & hoc eſt, quia uirtus earum quæ faciunt uenire tuſſim, eſt ſubtiliatiua, & earum quæ ſedāt tuſſim, eſt ingroſſatiua, & uirtus ſubtiliatiua inuenitur in ſubſtantijs calidis ſubtilibus, & uirtus ingroſſatiua inuenitur in ſubſtantijs groſſis frigidis, ſicut in glutinatiuis, & opilatiuis. Sed illę quę faciunt tuſſim, habent uirtutem ſubtiliatiuam, & inuenitur in rebus calidis ſubtilibus, quia humiditates, quibus neceſſe eſt quod incidantur, egent Medicinis quę incidant, & non quæ deſiccant. Et ideo Galenus dixit, quod Medicinæ mundificatiuę, aperitiuę pororum ſunt. orobus, lupini, amigdalæ amarę, ſemen urticæ, liquiritia, ſquilla, & alia, ſuper quorum ſaporem uincit amaritudo. Et dixit, quod ex eis ſunt baurach, & ſal nitrum, & ſpuma baurach, & ſceha, & alię Medicinę ſimiles iſtis, quando accipiuntur cum cibo, aut cum potu, faciūt idem opus. Et omnes iſtæ Medicinæ, cum hoc, quod diximus, ſubtiliāt humores groſſos uiſcoſos, quemadmodum Medicinę glutinatiuę ingroſſant id, quod eſt in corpore, ex humoribus. Et ideo non inuenimus alias Medicinas, quæ ſint fortius inciſiuæ & ſubtiliatiuæ humorum groſſorum uiſcoſorum, qui ſunt in pectore & pulmone, & ſaniei quę eſt in pectore, & conuenientiores ad educendum, & plus adiuuantes ad excreandum iſtis, & de natura ipſarum, cum toto hoc eſt quod aperiūt opilationes epatis, & mundificant uenas eius, & faciunt idem in ſplene, quando opilatio non eſt fortis, quia tunc eget Medicinis fortioribus, ſicut ſunt cortex capparis, & radix tamariſci, & ſcolopendria, & ſquilla. Et oportet quod ſit operatio tua cum iſtis Medicinis, in quolibet corpore diuerſa, & eſt quod debes uti eis in curationibus epatis ſolis, & in curis ſplenis, poſtquam poſueris cum eis acetum, & ebulierit cum eis, & mundificatione pectoris & pulmonis cum mellicrato, & cum aqua kiſt ordei, & cū ſirupo acetoſo, & uino dulci. Et ideo quando dixit prouocantia urinam, multa prouocatione, dixit quod ſunt calidę acutę, ſicut ſemen apij montani, & ſemen apij domeſtici, & ſemen feniculi, & daucus, & ſiſeleos, & ameos, & fu, & meu, & aſſarum,

C & acorus. Et dixit quod Medicinę quę faciunt hoc, non iuuant ad educendam saniem à pectore, quia natura earum, sicut diximus, est calida & sicca, & cum hoc quod ipsę congregant & coadunant, diuidunt & separant, uidelicet quod ipsę congregãt grossitiem in seipsam. Et separant cum ista congregatione illud quod est in sanguine de aquoso subtili, & hęc erit caussa quare renes attrahunt istam partem aquosam subtilem in breui tempore, & mundificant illud quod congregant & ingrossant, ita quod possit excreari facile, & propter hanc caussam, oportet quod Medicinæ quæ habent hoc, sint incisiuę, & non sit de calore in eis quantitas apparens, ne desiccent desiccatione fortι, & oportet quod ille qui uult eas accipere, accipiat eas in sorbitionibus & potibus humectis, propter illud iuuamentũ quod diximus. Et dixit, quando memorauit Medicinas, quę generãt urinam, quod sunt illę quę desiccãt, & dixit, quod quæ desiccant, cum alijs proprietatibus non iuuant ad educendum screatum à pectore & pulmone, eo quod istæ humiditates egent rebus, quæ incidant eas, & non desiccent.

DE MEDICINIS MVNDIFICANTIBVS RENES.

MEdicinę quæ mundificant renes, sunt Medicinę incisiuę, secundum multitudinem Medicinarum tussis. Sed non oportet quod ipsæ sint humidæ multum.

DE MEDICINIS QVAE IVVANT ad lapidem frangendum in renibus & uesica.

MEdicinę quæ conferunt ad frangendum lapidem, qui generatur in renibus & uesica, sunt Medicinę quę non desiccant, sed sunt fortiter incisiuę, & ipsarum caliditas est minima. Quoniam caliditas coagulat lapidem, propterea, quia desiccat, & non incidit eum, nec frangit. Sed Medicinę quæ sunt paucę caliditatis, sunt cum hoc, quod ipsę possunt incidere bonæ, sicut sunt. Radix sparagi, & radix rubi, & herba quę Gręce dicitur castaran, & est betonica, & polium montanum, & lapis iudaicus, & nitrum adustum, & acetum squilliticum, & similia istis ex Medicinis.

D ET postq; compleuimus primam partem huius operis, cum cõplemento sermonis, super omnes substantias Medicinarum, cum saporibus earum & uirtutibus, primis, & secundis, & tertijs, cum adiutorio Dei. Incipiemus partem secundam, in diuisione Medicinarum trium generum, scilicet, quæ sunt ex plantis, & ex mineralibus, & ex animalibus, cum auxilio Dei.

PARS SECVNDA, LIBRI SERAPIONIS, aggregata in Medicinis Simplicibus.

SERMO SECVNDAE PARTIS, IN unaquáq; Medicina. De diuisione materierũ, trium generum, quæ sunt ex plantis, & mineris, & animalibus.

QVoniam Medicinæ diuiduntur in tres species. Quarum prima est Medicinarum, quæ sumuntur ex mineralibus, & lapidibus, & glebis, & alijs terreis. Et secunda est earum, quæ sumuntur ex plantis & arboribus, & terræ nascentibus, & eorum partibus. Et tertia est earum, quę sumuntur ex animalibus, ex membris, scilicet eorum, & superfluitatibus, oportet quod prosequamur de unaquaq; specie, per se singulariter in suo loco, & incipiens à Medicinis quæ sunt ex plantis, quoniam ipsæ sunt quæ ueniunt magis in consuetudinem. Et loquemur primo de his, quæ sunt æqualis complexionis, ex eis cum auxilio Dei.

MEDICINAE AEQVALIS COMplexionis. Tractatus primus.

DE CITRO. Simplex I.

ATrog, id est, citrũ. Galenus.) Fructus huius arboris nominatur in Gręco pomũ aquæ, & cortex eius non est frigidus, immo est æqualis complexionis, aut minus æqualis parum, & exiccat quantum est de uirtute & complexione sua, exiccatione habente

A one habente acuitatem non paucam. Et ideo exiccatio eius deuenit ad secundũ gradum, sed caro eius, & est illud, quod est in medio corticis, & acetositatis eius, generat humores grossos frigidos, quia comeditur sicut cortex eius, sed cor eius, & est acetositas eius, scilicet in qua est semen, est acetosi saporis. Et uirtus eius prima, est uirtus quæ infrigidat & desiccat in secundo gradu. Et semen eius, quando gustatur, inuenitur amari saporis, & est exiccatiuum, in secũdo gradu, longe à rebus æqualis complexionis. Sed folium huius arboris est uirtutis exiccatiuæ & resolutiuæ. Dioscorides.) Habet semen simile semini pirorum. Sed quando bibitur cũ uino, habet potestatem contra Medicinas mortiferas, & laxat uentrem. Et quando ex decoctione eius, aut succo eius fit collutio oris, facit odorem oris bonum. Et conuenit pregnantibus, quando habent desyderium præter naturam, quod contingit eis propter impregnationem. Et dicitur, quando ponitur cortex in pannis, præseruat eos à corrosione. Aben mesui.) Proprietas corticis eius est, quod facit bonũ oris odorem. Et proprietas carnis eius est, quod extinguit calorem stomachi superfluum. Et acetositas, quando linitio fit ex ea, confert impetigini, & aufert eam. Et decoctio eius confert cardiacę, & facit appetitũ cibi, & incidit choleram, & abscindit fluxum uentris, & uomitum. Et extinguit calorem epatis. Et de proprietate eius, & decoctionis eius est auferre tristitiam, & hæc est proprietas sui rob. Sed ipsum nocet pulmoni & neruis, sua acetositate. Et grana eius sunt de numero Medicinarum conferentium uenenis, quando ex eis sumitur aur. id est, cum aqua tepida, & ponitur super locum morsus, & mollit uentrem.

DE MACIS. II.

B Isbese, id est, macis. Ysaac eben amram.) Est cortex nucis muscatę, qui est super corticem grossum, & melior ex eo est ille, qui est coloris fusci, & deterior ex eo est niger, & in cortice grosso duro nucis muscatę, non est aliquod iuuamentum, sed
B fructus eius est utilis Medicinæ, & nominatur in oriente adaches. Et dicunt aliqui, quod est macis, & est cortex qui asportatur de regione, quæ non est Græcorum, & color eius est flauus, & est grossus & stipticus multum. Galenus.) Talisfar est cortex qui defertur ab India, & substantia eius est composita ex diuersis substantijs contrarijs. Et plurimum quod est in ea, est substantia terrea. Et minus quod est in ea, est substantia subtilis calida, & odor eius est bonus, sicut odor specierum aromaticarum, quæ asportantur ab India. Sapor eius est stipticus, stipticitate multa, cum aliquantulo aromaticitatis. Aliter nominat eam Dioscorides, machir dicens, quod est cortex signi, siue corium ueniens de Barbarico coloris subruffi, cum rubore solido, cuius uirtus est stiptica, & remordens quàmmaxime in gustu, cętera uero quæ dicit, sunt supradicta. Virtus eius prima est, quæ desiccat in tertio gradu, sed caliditatis & frigiditatis operatio non ineſt ei manifesta. Et uirtus eius secunda est, quæ restringit & congregat. Et uirtus eius tertia est, quæ confert fluxui uentris, & ulceribus intestinorum. Dioscorides, bibitur in emoptoica, & in ulceribus intestinorum, & in fluxibus humorum ad uentrem.

DE CAPILLIS VENERIS. III

B Erscegnascen nominatur coriandrum putei. Et capillus algol, & capillus porcinus. Dioscorides.) Est herba, cuius folia sunt similia foliis coriandri, sciſſa in summitate. Et habet stipites duros, subtiles, longitudinis palmi unius. Et non habet crus, nec florem, nec fructum, siue semen. Et habet radicem, in qua non est utilitas, nascitur in locis umbrosis, & in parietibus spelũcarum humidarum, & iuxta aquas coadunatas, & decursus fontium. Galenus.) Virtus eius prima, est uirtus desiccatiua, & non est in eo caliditas apparens. Sed est in cõplexione media, inter duas qualitates oppositas, existens in gradu medio inter eas. Et uirtus eius secunda, est uirtus quæ subtiliat & dissoluit. Et uirtus eius tertia est, quæ facit oriri capillos in alopicia. Et dissoluit scrophulas. Et quando bibitur, frangit lapidem, & iuuat ad educẽdum

C screatum humorum grossorum uiscosorũ, qui sunt in pectore & pulmone, & stringit uentrem. Dioscorides.) Elixatura huius, quando bibitur, confert disnoicis, & ictericis, & dolori splenis, & stranguriæ, & frangit lapidem, & stringit uentrem, quando bibitur cum uino, & confert morsibus uenenosorum, & fluxui superfluitatum ad stomachum, & prouocat menstrua, & mundificat puerperas, & abscindit fluxum sanguinis, & fit emplastrum ex eo, ulceribus fraudulentis pessimis, & facit oriri pilos in alopicia, & dissoluit scrophulas, & quando miscetur cum aqua cineris, mũdificat furfures capitis, & eradicat ulcera humida, quæ sunt in capite. Et quando miscetur cum laudano, & oleo mirtino, & oleo lilij, & hysopo, & uino, retinet capillos fluentes, & elixatura eius mixta cum uino & lixiuio, si abluitur cum ea caput, idem facit, & quando miscetur cum cibo gallorum, & sumenuet, id est, coturnicum, & cibantur eo, facit eos audaces ad dimicandum, & iam propinatur pectoribus, propter iuuamen, quia præbet eis sanitatem. Abenmesuai.) Proprietas eius est ad mundificandam choleram, quæ est in intestinis, & stomacho, & dosis, est à ʒ.iij. usq; ad ʒ.vij.

DE SPARAGO. IIII

HAlion est sparagus lapidis. Galenus.) Virtus eius prima, est quæ desiccat, sed non habet calefactionem, neq; infrigidationem, & uirtus eius secunda, est uirtus quæ abstergit. Et uirtus eius tertia, est quæ aperit opilationes epatis & renum, & proprie semen. & radix eius, & curat dolorem dentium, quia desiccat sine calefactione & infrigidatione, & istud est, cui proprie conuenit sedatio uere. Dioscorides.) Quando elixatur una ebulitione, & comeditur, mollit uentrem, & prouocat urinã, & quando coquitur radix eius, & bibitur decoctio ipsius, confert stranguriæ, & icteritię & sciaticę, & quando coquitur in uino, confert decoctio eius morsui rutellæ, & quando ex decoctione eius fit collutio oris, confert dolori dentium, & semen eius, quando bibitur, facit operationes radicis, & dicitur, quod elixatura eius occidit ca-
D nes, & dicunt aliqui, quod quando cornua arietum sepeliuntur in terra, nascuntur inde sparagi. Abenmesuai.) Proprietas eius est iuuare in dolore lumborum, qui fit à phlegmate & uentositate, & dolore colicæ, quia mollit uentrem, & si homo utitur eo multum, facit nauseam.

DE OLEO ET OLIVA. V

CAit, id est oleum, zaiton, id est oliua. Galenus.) Oliuæ quædam sunt domesticæ, quædam siluestres. Domesticarum folia, & lignum, quando sunt humida, habent saporem stipticum, & uirtus eorum prima est, quæ infrigidat ea quantitate qua sunt stiptica. Dioscorides.) Virtus foliorum domesticæ, assimilatur uirtuti foliorum agrestis, nisi quia uirtus foliorum domesticæ est debilior, & sunt conuenientiora oculo, quàm agrestis, quia sunt securiora & leuiora ei, quàm agrestis, & humiditas quæ currit ex ligno uiridi, quando ipsum incenditur in igne, facto linimento cum ea, confert furfuribus capitis, & impetigini & scabiei. Galenus.) Arboris oliuarum fructus, quando est maturus, complete est calidus caliditate temperata, & qui ex eo est immaturus, est frigidior & stipticior. Dioscorides.) Quando fit ex fructu eius emplastrum, curat furfures capitis, & ulcera fraudulenta. Sed oliuæ aquaticæ, quando pistantur & emplastrantur, non permittunt in combustione ignis fieri pustulas, & mundificant ulcera sordida. Et oliuæ nouæ, quarum color est smaragdinus, stringunt uentrem, & sunt bonæ stomacho. Sed oliuæ nigræ maturæ sunt paratæ corruptioni, & sunt malæ stomacho, & inconuenientes oculo. Et quando fit ex eis emplastrum, prohibent ulcera fraudulenta, ne augmententur, & eradicant ulcera, quorum nomen est antrax, & medulla quæ est intra ipsam, quando miscetur cum sepo & farina, eradicat albaras unguium, uel leprosos ungues. Et aqua salsa, in qua condiuntur oliuæ, quando fit ex ea collutio oris, restringit gingiuas & dentes commotos.

De oleo

DE OLEO.

A Galenus. Oleum quod ſumitur ex oliuis maturis, quoddam eſt nouũ, & quoddam eſt uetus. Eius uero quod eſt nouum, uirtus prima eſt, quæ calefacit calefactione temperata, & humectat. Sed uetus ex eo eſt calidius, & magis reſolutiuũ. Sed illud quod accipitur ex oliuis recentibus immaturis, dicitur oleum expenſarum, & in nouo ex eo eſt de frigiditate quantitas quæ eſt in eo de ſtipticitate: & uetus ex eo dum in ipſo perſeuerat ſtipticitas eſt uirtutis deſiccatiuæ, donec ſtipticitas recedit ab eo, quia tunc fit ſimile oleo quod accipitur ab oliuis dulcibus. Et oleum quod accipitur ex oliuis & ſummitatibus ſimul eſt propinquum in uirtute oleo expenſarum, & uniuerſaliter pone conſyderationem tuam in omni oleo quod guſtabis, quia eadem quantitas quam inuenies de ſtipticitate, eandem inuenies ibi de frigiditate: & ſi non inuenies in eo ſtipticitatem omnino, ſed inuenis ipſum delectabile ueræ delectationis, dic eum cum temperamento calido: & ſi tu inuenis ipſum cũ hoc ſubtile, & eſt illud quod eſt clarum: de quo ſi accipis parum, & ponis ſuper corpus, extenditur ſuper corpus, & dilatatur multum, abſq; eo quod imbibatur in eo, & abſcindatur, ſcias quod illud eſt bonum ualde, & bonitas quæ conuenit oleo, eſt in ipſo, & quando abluitur oleum, non mordicat. Dioſcorides. Oleum quod fit ex oliuis nouis non bene maturis, eſt oleum expenſarum, & eſt conueniens ſanis, & proprie illud quod ex eo eſt nouum ſine punctione boni odoris, & ex illo quod eſt iſtiuſmodi, fiunt olea aromatica, & eſt bonum ſtomacho propter ſtipticitatem quę eſt in eo, & reſtringit gingiuas, & confortat dentes quando tenetur in ore, & prohibet ſudorem. Et oleum uetus oliuarum maturarum conuenit in Medicinis. Et omnes ſpecies olei ſunt calidæ lenientes corpus, & prohibent frigoris aduentum corpori, & faciũt ipſum abile ad motum, & molliunt uentrem, & debilitant uirtutem Medicinarum uulnerantium, & dantur in potum contra Medicinas mortiferas, ut euomantur cũ eis, & fit hoc aſſidue, & quando bibuntur ex eo .ç.ix. cum tantundem aquæ hordei
B uel aquæ calidæ, laxat uentrem: & quando coquitur cum ruta, & bibuntur ex eo calido .ç.viij. confert tortionibus uentris, & expellit lumbricos. Et quando fit cũ eo cliſtere, confert colicæ, quę fit ab apoſtemate inteſtini, & opilationi quę fit à ſtercore duro, & antiquum ex eo eſt calidius & plus reſolutiuum, & fit cum eo cohol ad acuendum uiſum: & ſi non habes oleum uetus, & indiges eo, coque ipſum donec fiat ſicut mel, & utere, quia uirtus eius eſt ſicut uirtus ueteris. Galenus. Sed ſediminis ſeu fecis olei ſubſtantia eſt terrea, & uirtus eius prima eſt quæ calefacit, & deſiccat in ſecundo gradu expanſo: & uirtus ſecunda eſt quæ reſoluit: & uirtus eius tertia eſt, quæ curat hulcera quæ ſunt in corporibus ſiccis, & hulcera humida facit furere, & quando coquitur, eſt groſſius & magis exiccatiuum.

DE AMVRCA OLEI.

Galenus. Amurca olei quando coquitur in uaſe ęris cabruſei quouſq; ingroſſetur & fiat ſicut mel, eſt ſtipticum medicamen, & confert ad ea, ad quę confert licium, & ſuperat licium in bonitate, quod quando miſcetur cum aceto aut uino ſimplici, aut cum ouo, aut melle, & linitur cũ ea, confert doloribus dentiũ, & apoſtematibus, & miſcetur in Medicinis oculorũ in unguẽtis, & quãdo ueteraſcit fit melior, & fit ex eo cliſtere, & confert ano apoſtemato, collo matricis, & apoſtematibus matricis: & quando coquitur cum aqua agreſtę, donec fit ſicut mel, & liniuntur dentes corroſi cum ea, eradicat eos: & miſcetur cum cameleonta & aqua in qua lupini ſteterũt ad dulcorandum, & liniuntur cum eo animalia, aufert ſcabiem eorum: & illa quæ eſt noua abſq; decoctione, quando calefit, & proĩcitur ſuper podagram & doloré iunctiurarũ, confert, & quando extenditur ſuper corium, & ponitur ſuper uentrẽ hydropicorum, minuit tumorem ipſorum.

DE OLIVIS AGRESTIBVS.

Dioſcorides. Sed agreſtium oliuarum folia ſunt ſtiptica, quæ quando piſtantur, & fit inde emplaſtrum ſuper eriſipilam, confert, nec ſinit eam augere, & cõfert formicæ, & hulceribus quæ nominantur abiraxæ, & hulceribus fraudulentis, & pa-

C naricio, & quando fit ex eis emplaſtrum cum melle, occidit aſcarides, & confert hul
cetibus ſordidis: & quando miſcetur cum melle, & fit ex eis emplaſtrum, confert
apoſtemati, quod nominatur duo hulcera, & apoſtematibus calidis, & facit adhæ=
rere cutem capitis quando ſeparatur ab oſſe, & quando maſticantur, conferunt hul=
ceribus oris, & ad alcola: & quando fit ex eis emplaſtrum cum farina hordei, con=
fert fluxui uentris antiquo, & ſuccus earum & elixatura operatur hoc: & quando ex
ſucco earum fit naſtale ſeu peſſarium, confert fluxui humiditatum antiquo à ma=
trice, & fluxui ſanguinis, & ſanat eminentiam oculi, & confert hulceribus oculi quæ
nominantur calcatia, & alijs hulceribus, & confert curſui humiditatum antiqua=
rum ad oculum, & ideo ponitur in ſief, quæ adminiſtrantur corroſioni palpebra=
rum, & ſulach: & auribus confert, ex quibus fluit ſanies, & auribus hulceratis. Et
quando uolueris extrahere ſuccum ipſarum, tere eas, & in piſtatione earum aſper
ge ſuper ea uinum uel aquam, & poſtea exprime, & deſicca expreſſuram in ſole,
& fac trociſcos. Et quando fit cum uino, eſt fortior quàm cum aqua, & melior
ad reponendum, & confert ſaniei aurium. Et iam quidem comburuntur fo
lia ipſa cum flore, & ponitur cinis eorum loco tuciæ, & fit in hunc modum, Po=
nuntur in olla terrea cruda, & obturatur os eius, & dimittitur in fornace, donec
olla coquatur, deinde proijce ſuper ea uinum, quouſq; infrigidentur, & confice
ſimul & iterum combure, ſicut prius, & poſtea laua, ſicut lauatur ceruſa, & fac troci=
ſcos: & creditur quod quando comburuntur in hunc modum, non eſt uirtus hu=
ius cineris minor uirtute tuciæ in iuuamentis oculi, & ideo creditur quod uirtus hu
ius ſit ſicut uirtus illius.

DE OLEO OLIVARVM ſilueſtrium.

ET oleum oliuarum ſilueſtrium recentium eſt ſtipticum, & iuuamentum eius in
Medicina eſt minus iuuamento oculi ſupradicti: & iuuamentum eius in ſoda
eſt ſicut iuuamentum olei roſacei, & ſtringit ſudorem, & prohibet caſum capillo=
D rum, & purgat furfures capitis, & confert ſcabiei, & poris, & prohibet canos, quan=
do ex eo fit inunctio aſſidua, & quando ex eo fit collutio oris, ualet apoſtemati gin=
giuarum, & confert dentibus commotis, & iam præparatur ex eo epithima ad gin=
giuas, quando humores currunt ad eas: & oportet quod accipiatur lana, & in=
uoluatur ſuper ſtilum, & madefiat in oleo feruenti, & ponatur ſuper gingiuam
ſæpe, donec albeſcat.

DE GVMMI OLIVARVM.

ET gummi oliuarum agreſtium aſſimilatur ſcamoneæ, & in colore ſuo aſſimi=
latur hiacinto rubeo, & eſt compoſitum ex lachrymis minutis, & pungit ling=
uam: ſed illud quod aſſimilatur gummi in magnitudine lachrymę lanæ ſine pun=
ctione, eſt malum ſine iuuamento ullo. Et oliuæ domeſticæ & ſilueſtres quæ ſunt
in terra noſtra, ſunt ex quibus colligitur gummi in ſupradictum modum. Et gum=
mi oliuarum agreſtium confert obſcuritati uiſus, quando fit ex eo cohol, & abſter
git ſordes hulcerum, quæ ſordes nominantur lacoma, id eſt, lippitudo quæ eſt in
oculis, & prouocat menſtrua & urinam. Et quando ponitur in locis corroſis den=
tium, ſedat dolorem, & excludit embrionem, & curat alkenebi, & ſcabiem hulcera=
tam, & nominatur inter Medicinas mortiferas. Paulus.) Gummi oliuarum
ponitur ad cicatrices hulcerum corneæ, & delet eas, & delet albedinem oculi, & te=
lam, & ualet dolori dentium corroſiuorum, quando ponitur in corroſione.

Aben meſuai.) Virides ex oliuis ſunt frigidæ & ſiccæ, ſtringunt uentrem, & præ=
parant ſtomachum. Et oliuæ aquaticæ incoriant ſtomachum propter earum poti=
citatem. Et quando ponuntur in aceto, ſunt plus incoriatiuæ ſtomachi, & nigræ
ex eis ſunt calidæ cum pauca ſiccitate, & ſunt magis digeſtibiles alijs. Et humor qui
generatur ex oliuis, uituperatur parum. Et quando comeduntur in medio prandij,
acuunt appetitum, & magnæ ex eis ſunt maioris operationis.

DE HAN

A

DE HANDACHOCHA. VI.

HAndachocha nominat eam Dioſcorides lythos,& eſt garch,id eſt,thuſſ,in Arabico,& in Latino trifolium. Dioſcorides.)Eſt duarum ſpecierum,ſcilicet domeſtica,& ſilueſtris.Et ſilueſtris quæ habet ſtipitem longitudinis duorum brachiorum,et plus parum,et naſcuntur ab eo ramuli multi,et habet folium quod aſſimilatur folio handachochæ,quę oritur in paludibus,et dicitur trifolium,et habet ſemen ſimile fenu græco,niſi quia eſt minus ſatis. Et domeſtica eſt, quæ naſcitur in hortis, et eſt quædam quæ naſcitur ſuper aquas,et maxime in Babilonia,quando fluuius irrigat terram: et eſt herba habens crus ſimile cruribus fabarum, et ſemen album ſimile ſagir uel capillis. Et dicunt, quod extenditur quando oritur ſol, et apparet ſuper aquam,et quando occidit,reſtringitur,et ſubmergitur in aqua:et capita eius ſimilantur capitibus papauerum magnorum,et in capitibus eſt ſemen ſimile geguerf,id eſt, panicum uel ſcariola, et exiccant ipſum in Babilonia, et faciunt inde panem: et habet radicem ſimilem citonio,quæ comeditur cocta et cruda, et ſapor decoctæ aſſimilatur ſapori uitelli ouorum. Galenus.) Domeſticæ uirtus prima eſt inter calidam et frigidam, cum complexione æquali, et exiccat exiccatione temperata. Et ſecunda uirtus eſt, quæ abſtergit abſterſione temperata. Sed ſilueſtris uirtus prima eſt, quæ calefacit in ſecundo gradu. Et ſecunda eſt uirtus quæ abſtergit. Sed Babilonicum eſt, ex cuius ſemine fit panis. Dioſcorides.) Domeſtica quando ex ſucco eius miſcetur cum melle, mundificat hulcera quæ ſunt in oculis, quæ nominantur harahamen, et quæ dicuntur bachilez, et maculam quæ eſt in oculo, quæ dicitur loconia, et confert obſcuritati uiſus. Et dicitur de ſilueſtri, quod habet uirtutem qua calefacit, et eſt ſtiptica ſtipticitate pauca, & mundificat ſordes quæ ſunt in facie. Et pannum quod miſcetur cum melle, & linitur cum ea, & quando teritur fortiter, & bibitur cum rob, aut cum uino, aut ſola, aut cum ſemine maluæ, confert doloribus ueſicæ.

B Abugerig.) Handachocha confert frigido ſtomacho, & groſſæ uentoſitati,& proprietas aquæ eius eſt, quod ſtringit uentrem, & ualet colicæ paſſioni. Et ſi ponitur ſuper morſum ſcorpionis, ſedat dolorem ex eo. Et ſi ponitur ſuper membrum in quo non eſt mordicatio animalis, inducit dolorem: & ſemen eius fortius eſt folio atabari. Et iam curauit alius abſq; me quendam, cui faciebat inungi pedes cum oleo handachochæ, & diſſolutæ ſunt enodationes pedum eius.

Meſarugie.) Handachocha eſt bona dolori teſticulorum, & in principio hidropiſis, & dolori matricis.

Alkanzi.) Ipſa & ſemen eius mouent ſperma.

Amram filius Bihaumet.) Ex ea fit uſnen in Aphrica.

DE LICIO VII.

HAdhadh,id eſt,kilulem,id eſt,licium. Meſarugie.) Felçakarag tres habet ſpecies,una earum eſt Indica,& alia fit ex herba quę dicitur çerxah, & tertia eſt Arabica,& illa eſt quam nominamus hadhadh,id eſt,licium. Dioſcorides.) Accipitur ex arbore ſpinoſa,quæ habet ramos longitudinis duorum brachiorum,aut amplius,& folia eius ſunt ſimilia foliis arboris buxi rara, & habet fructum ſimilem piperi,& eſt niger,rarus,ſaporis amari,lenis tactu,& cortex ligni eius eſt glaucus ſimilis licio diſſoluto, & habet radices multas procedentes à latere ligni eius,naſcitur in locis agreſtibus,& extrahitur ſuccus eius in hunc modum. Teruntur folia ſicut ſunt cum tota arbore,aut ponuntur in aqua,& dimittuntur pluribus diebus,& coquuntur, & exprimuntur, & ſuccus ponitur ad coquendum ſecundo ſuper ignem, donec ingroſſetur ſicut mel, & adulteratur cum amurca olei, quando admiſcetur in coctura eius, & cum ſucco abſinthij, aut cum felle bouino. Et oportet quod colligatur quod natat ex eo ſimile ſpongiæ, & reponatur ad opus Medicinarum oculi, & reſiduum eius ponitur in alijs Medicinis, & fit ſimiliter licium ex ſucco fructus eius, quando exprimitur, & ponitur in ſole. Et melius ex eo eſt illud quod accenditus

C cenditur igni. Et quando extinguitur, facit ſpumam, cuius color eſt ſicut color ſanguinis, & exterius eſt nigrum, & interius eſt ſicut hiacintus lapis, ſcilicet, ſicut crocus, & non eſt pingue, & eſt in eo ſtipticitas cum amaritudine, & eſt ſpecies indi, & eſt melius, & fortioris operationis, & dicitur, quod indum fit ex arbore quæ dicitur lithios. Et hæc arbor eſt de ſpeciebus ſpinæ, habens ramos erectos longitudine trium brachiorum aut amplius procedẽtes ex radice, & ſunt groſſiores ramis rubi, & euellitur ab eis cortex facile, & color eius apparet ſicut color ſanguinis, & folia eius ſunt ſimilia foliꝭs oliuæ. Galenus.) Ex iſta arbore accipitur licium, ſcilicet a billa quę eſt ſpinoſa ex ea. Et eſt apud nos Medicina quaſi humida uel liquida, & ſubſtantia eius eſt compoſita ex uirtute ſubtili calida, & terrea frigida, & in ſapore eius eſt ſtipticitas niſi quia eſt pauca multum, & uirtus eius prima, eſt quæ deſiccat in 2. gradu. Sed in frigiditate & caliditate eſt quaſi in complexione media æquali. Et uirtus eius ſecunda, eſt quæ reſoluit & abſtergit reſolutione & abſterſione curatiua, & congregat & reſtringit. Et uirtus eius tertia, eſt uirtus, quæ remouet quod eſt in pupilla ex eo quod obſcurat uiſum, & confert fluxui uentris, & habentibus hulcera in inteſtinis, & mulieribus habentibus profluuium menſtruorum, & ponitur in Medicinis panni qui fit in facie, & in Medicinis apoſtematum & hulcerum quæ ſunt in ore, & in ano & formicę, & confert hulceribus fraudulentis, & putredinibus hulcerum, & putredini aurium, & tenaſmoni, & panaricio. Et hæc ſpecies licij inuenitur in terris Lochiæ Capadociæ multum.

Sed eſt alia eius ſpecies, & eſt inda quæ eſt fortior iſta, & melior in omnibus iſtis operationibus. Dioſcorides.) Virtus licij eſt ſtiptica, & abſtergit, & curat obſcuritatem uiſus, & curat ſcabiem, & pruritum oculorum, & abſcindit curſum humiditatum ad oculum uenientium, & confert curſui antiquo ſanioſitatum auriũ, & quando linitur cum eo palatum, confert apoſtematibus gutturis, & quando linitur cum eo, confert gingiuis, & hulceribus putridis, & ragadijs ani, & tenaſmoni: & quando bibitur, & fit cum eo cliſtere, ſanat fluxum uentris antiquum, & hulcera inteſti-
D norum & bibitur de ipſo cum aqua ad ſputum ſanguinis cum tuſſi, & datur in potu morſui canis rabioſi, quando fiunt ex eo pillulæ, & dãtur, & rubificat capillos, & curat panaricium, & formicam, & hulcera fraudulenta: & quando fit cum eo naſtale, confert fluxui antiquo humiditatum à matrice. Et dicit Ingeneites, quando coquitur cum ramis eius in aceto, confert apoſtematibus ſplenis & ictericiæ, & prouocat menſtrua. Et dicitur, quod facit hoc crudum ſine decoctione, quando bibitur tritũ. Et quando bibitur ex fructu eius pondus ſacros, laxat phlegma, et confert contra Medicinas uenenoſas. Raſis.) Felçakarag eſt compoſitum ex contrarijs ſubſtantijs, & eſt proprie licium, confert hulceribus oris, & ani, & apoſtematibus eorum, & auribus à quibus emanat pus, & fortificat capillos, ſi Deus uoluerit.

DE SEBESTEN. VIII.

SEbeſten. Abahamſa uel motheica fructificat fructus dulces, & nominãt eos gentes pharas ſebeſten. Yſaac Ebem amram.) Mokaita eſt rech in Arabia, & eſt arbuſtum altum ſuper terram, ſicut haſta habens corticem, cuius color uergit ad albedinem, et ramos quorum cortex uergit ad uiriditatem, et habet folia rotunda magna, et habet racemos, quorũ ſapor eſt dulcis, et uua eius eſt magnitudinis nucis, quæ poſtea glauceſcit cum maturatur, et habet interius uiſcoſitatem albam, et granum, quod eſt ſicut granum oliuæ. Hic fructus colligitur et exiccatur, donec fit paſſus, et eſt illud quo utuntur in Medicina, et eſt Medicamen medium in complexione ſua, in caliditate et frigiditate, laxat uentrem febricitantium, confert tuſſi quæ eſt à caliditate et ſiccitate, et lenit pectus, et ſedat catharrum calidum et ſtipticũ propter ipſius humiditatem: et confert ardori urinæ, qui fit propter mordicationem choleræ in ueſica, et in renibus, et expellit uermes inteſtinorum, quia adhærent ei propter dulcedinem ſuam. Meſehah, & Tabari, & Raſis, ſicut hoc quod dictum eſt, uel fere.

DE LENTE

DE LENTE. IX.

A HAdes, id est lens. Dioscorides. Meliores ex lentibus sunt illę, quæ uelocius maturantur, & quando infunduntur in aqua ad mollificandum, non nigrescunt. Galenus. Sapor earũ est stipticus stipticitate pauca. Et uirtus lentis prima est media inter caliditatem & frigiditatem, et exiccat in secũdo gradu. Et lens ipsa stringit uentrem quando coquitur bis et proijcitur aqua prima, et aqua in qua decoquuntur lentes, laxat uentrem. Et dixit Hippocrates in. 6. Epidimiarũ, quod lens aut erit temperata in caliditate et frigiditate, aut declinat à calore parumper, et signum in hoc est, quod non apparet per eam quando comeditur, aut quando moratur in stomacho, aut quando descendit à uentre infrigidatio corpori, et est composita ex substantia quæ frangit uentrem, et substantia quæ laxat: et laxatiuum quod est in ea, est calidum sine dubio, et restringens frigidum terreum: et quando emplastrantur cum ea hulcera apostemata cum toto hoc quod prohibet et impellit sua stipticitate, aggregat saniem parumper, et res frigidæ non faciunt hæc. Dioscorides.) Habet uirtutem stipticam, et quando comeditur assidue, accidit ex ea obscuritas uisus, et est duræ digestionis, mala stomacho quando coquitur cum cortice suo, et quando excoriatur, et coquitur bene, proiecta prima aqua, stringit uentrem. Sed aqua eius prima laxat, et accidunt ex esu eius somnia mala, et est mala neruis, et pulmoni. Et endiuia quando coquitur cum lentibus, fortificat stomachum constrictione, quam faciunt in uentre, aut molochil de Mecha, aut plantago, aut portulaca, aut ficla nigra, aut grana mirti, aut cortex granati, aut rosa sicca, aut sorba, aut citonia, aut pira, aut gallæ integræ. Et cum fuerint coctæ, separentur, et proijciantur ab eis, sed ex eis quæ cibi sunt, relinquere poteris unumquodq; , secundum conuenientiam stomachi. Nam alia ex eis sunt nociua stomacho, et oportet quod coquantur in aceto, quia si non coquuntur sic mouent, et quando excorticantur ex eis triginta grana, et transglutiuntur, conferunt relaxationi stomachi, et stringunt. Et quando miscentur cum melle, replent hulcera putrida, et auferunt fraudulentiam hulcerũ, et mundificant
B sordes eorum. Et quando coquuntur in aceto, dissoluunt scrophulas, et apostemata dura: et quando miscentur cum melliloto, aut citonijs, aut cum oleo rosaceo, curant apostemata calida oculorum, et apostemata stomachi. Sed in apostematibus magnis quæ accidunt ex eis, et in hulceribus eorum magnis, oportet quod ponatur cum eis cortex mali granati, aut rosa sicca cum melle. Et quando coquuntur cum aqua marina, curant herpetem, et ereſipilam, et formicam, et hulcera cancrosa, et scissuras quæ fiunt à frigore, et apostemata mammillarum: et quando fit emplastrum cum eis et sauich, confert podagræ. Mesarugie.) Excorticatę ex ipsis, sunt frigidæ, grossæ, stringunt uentrem, & urinam, & ingrossant sanguinem in uenis, & non sinunt eum currere, & sunt frigidiores quàm mes, id est, robiliæ. Abenmesuai.) Lens ipsa est frigida & sicca in primo gradu, & cortex eius est calidus & siccus in primo. Et de proprietate eius est minuere urinam & menstrua, propter eius ingrossationem sanguinis.

DE CAERA ET MVM. X.

HAmaha, id est, cæra. Dioscorides.) Melior ex ea est grossa munda à sorde, & in cuius odore est parum odoris mellis, & in colore cuius est parum rubedinis, & illa quæ est alba per coctura̅m, & pinguis est post ipsam. Galenus.) Virtus eius prima est, quod ipsa est quasi media inter res calefacientes & infrigidantes, & desiccantes, & humectantes, nisi quia est cum hoc res grossa, et parum uiscosa, et ideo non solum desiccat, uerumetiam secundum quod æstimo de uirtute eius humectat per accidens, postquam propter suam uiscositatem prohibet resolutionem. Et uirtus eius secunda est, est uirtus, quæ maturat, et resoluit, maturatione et resolutione debili, et non est de Medicinis quæ ingrediuntur in corpus, sed de illis quæ apponuntur extra. Et uirtus eius tertia, est maxima omnium emplastrorum, calefacientium, et infrigidantium.

Dioscorides.) Virtus eius est mollificatiua, & replet hulcera replerione mediocri

C mediocri & non forti. Et formantur ex ea grana in modum granorum geguers, id eſt, miliȷ̄, & bibuntur de eis x. grana ad hulcera inteſtinorum, & prohibet coagulationem lactis in mammillis lactantium, & dealbatur cera in hunc modum. Accipiatur de ea illa quæ declinat albedine uiſcoſa, & frica eam, & purga à ſordibus, & pone in uaſe nouo, & pone ſuper eam de aqua marina quantum ſufficit, & pulueriça deſuper aliquantum nitri, & coque, et quando bulierit duabus ebulitionibus aut tribus, aufer ollam ab igne, & dimitte frigeſcere, deinde purga ipſam ceram à ſordeſi aderit, & iterum pone ſuper eam de aqua marina, & coque ſecundo, et cum bulierit duabus uel tribus ebulitionibus, aufer ab igne, deinde accipe ollam paruā nouam, & madefac fundum eius exterius cum aqua frigida, & imprime fundum eius ſuper ceram liquefactam, ut aliquid ex cera adhæreat fundo, & congeletur adhærens ei: deinde ſepara formam illam ceræ quæ adhæſit fundo ab ipſo fundo ollę̄, & iterum imprime, & fac ita ſæpe, ſcilicet, donec nihil de cera remaneat. Et poſt inſere formas illas in filo lineo diſtanter, ut non ſe contingant, & ſuſpende eas de die in ſole, & rora eas cum aqua frigida quotidie, & ſæpe de nocte ſuſpende eas ad radios lunæ, & tam diu facias hoc, donec ſit alba multum. Et ſunt quidam, qui loco aquæ marinæ ponunt aquam ſalſam, & ponunt formulas ipſas ſuper herbam denſam, & dimittunt ſic in ſole, donec albeſcit. Et oportet q̄ hoc fiat in Vere, ne ſi fiat in æſtate, liquefiat à calore ſolis. Abugerig. Mollificat groſſicies apoſtematum, & confert aſperitati pectoris, quando ponitur ſuper ipſum, uel quando fit cum ea loch cum aliquo oleo, ſicut eſt oleum uiolaceū, & mollificat neruos & hulcera quæ habent eſcaram, & cum ipſa quidem conficiuntur plurima ex unguentis. Et quando ponitur ſuper neruorum aſperitatem, mollificat & lenit ipſam. Sed mum. Dioſcorides. eſt ſuperfluitas & ſordes, quam apes proiȷ̄ciunt extra domicilia ſua, & reperitur in alueariȷs̄, & melius ex mum eſt illud; quod eſt rubei coloris, odoris boni, ſimile ſtoraci, non duræ ſubſtantiæ, ſed poteſt malaxari ſicut ſtorax: uirtus eius eſt ſimilis uirtuti cę̄
D tę̄, niſi quia eſt fortioris operationis, & eſt calidius ſatis, & eſt ſubtilius, & reſoluit,, & mollificat, & attrahit, & propter hoc quando fit emplaſtrū ex eo, attrahit infixa corpori: & quando fit fumigium cum eo, & attrahitur fumus eius per os, confert tuſſi antiquæ, & quando attrahitur per nares, prouocat ſternutationem, & ſi linitur cum eo impetigo, confert.

DE TERENIABIN. XI.

TEreniabin & expoſitio eius eſt mel roris. Yſaac eben amraz.) Tereniabin eſt ros cadens de cœlo, aſſimilatur melli granuloſo aggregato, & eſt nominatum mel roris, & plurimum quod de ipſo cadit, eſt ſuper arbores quæ ſunt in terra Coraſeni in Oriente, quæ arbores habent folia ſimilia, & ſpinas uirides, & flores rubeos, & non faciunt fructum, & cadit in caſtella ſuper ſummitates palmarū. Et uirtus eius eſt ęqualis mollitiua uentris, & humectatiua pectoris, confert calidis natura, & proprie quando reſoluitur in aqua iuiubarum & prunorum. Abenmeſuai.) Proprietas eius eſt quod mollit uentrem & pectus mollitione pauca, & melius ex eo eſt album nouū, & doſis eius eſt a. x. uſq; ad. xx. aur. Meſaa, & Albaſari, & Abenguefid, & Attabari, & Raſis, omnes ſicut dictum eſt, uel proprie id. Abix.) Tereniabin eſt plus çucharo, & ſedat inflammationes febrium calidarum, & aufert ſitim, & mollit uentrem mollitione mediocri, & eſt manna quæ cadit ex aere ſicut cadit manna, & lenit pectus ex tuſſi. Et plurimum quod de ipſo cadit, eſt ſuper ſpinas ſupradictas.

DE CASSIA FISTVLA. XII.

FIarxamber, id eſt, caſſia fiſtula, ſunt cannæ concauæ, quarum color eſt rubeus ad nigredinem decliuis, & intra ipſas ſunt laminę̄ ex carne nigra, & parietes diuidentes inter eas: & inter laminam & laminam ſunt grana, ſicut grana xilocaractę̄, et eiuſdem magnitudinis, quorum color eſt inter glaucedinem & ruborem, & caſſia quidem affertur ab India & Babilonia, & terra Aliemem. Et electa ex ea eſt illa, quæ eſt in canna ſua interius nigra, grauis, & lucida, & quod de ipſa utimur, eſt cor uel caro eius interior. Abenmeſuai.) Sapor eius eſt dulcis, & uirtus eius prima eſt, quod

ipſa eſt

A ipſa eſt æqualis cõplexionis. Et uirtus ſecunda, eſt uirtus quæ reſoluit. Et uirtus eius tertia, eſt uirtus quæ extinguit acuitatem ſanguinis, & ſedat apoſtemata, quæ fiũt ex eo, & reſoluit apoſtemata dura, quæ fiunt in gingiuis & gutture, quãdo fit ex ea gargariſma, cum aqua arboris uulpis, & cum paſſulis, & confert icteritię, & dolori epatis. Et proprietas eius eſt purgare choleram aduſtam, & mollificare uentrem mediocri mollificatione, & doſis eius eſt à ʒ. iĳ. uſq; ad x. Abenguefit.) Mundificat neruos. Raſis.) Melior ex ea eſt, quando extrahitur à canna, & eſt æqualis inter caliditatem & frigiditatem, & laxat uentrem cum temperamento, confert apoſtematibus calidis, & maxime gutturis, & declinat ad caliditatem, pluſq; ad frigiditatem, adeo ut ferè perueniat ad principium primi gradus, & defertur de Babilonia, & Albaſra.

Completus eſt tractatus illiús ſecundæ partis de Medicinis temperatæ complexionis.

INCIPIT SECVNDVS TRACTATVS Medicinarum, calidæ & ſiccæ cõplexionis, in primo gradu.

DE RIZI. XIII

ARz, id eſt rizi. Galenus.) In ſapore eius eſt ſtipticitas, & ideo retinet uentrem retentione temperata, & dixit in cibis quod ſtipticitas eius eſt pauca, & eſt in cortice eius rubedo magis manifeſta quàm in ipſo met, & ipſum eſt minoris nutrimenti quàm frumentum, & quando ſani egent pultibus eius propter punctiones, quas habent in uentre, aut propter fluxum multorum humorum, ſuper quos uincit cholera, aut alia aliqua de cauſſa ſimili, huic coque rizi, quouſq; diſſoluatur, & fiat ſicut aqua chiſch, & da in potu, & hora conuenientior uſus eius eſt tempus humidum, & quando ſtomachus eſt fortis uirtutis ad cibos. Dioſcorides.) Eſt pauci nutrimenti, & ſtringit uentrem. Sindaraxar.) Auget ſperma, & quando comeditur, minorat feces & urinam, & uentoſitates. Meſarugie.) Eſt completum in ſiccitate, & eſt bonum ulceribus inteſtinorum, & punctionibus eorum, quando bibitur, aut fit cum eo cliſtere. & rubeum eſt magis conſtrictiuum.

B

DE ABSINTHIO ERIFION, & ſandonicon. XIIII.

AFſinthium, id eſt abſinthium. Abũgerig & Abix.) Eſt cuſcute Romanum. Et dicunt alĳ quod eſt ſceha Romanum, & ſunt ſpecies eius tres, una eſt quæ nominatur nomine generali, ſui generis, & eſt abſinthium in ueritate, & eſt Romanũ, & eſt Cretenſe, & eſt melius. Galenus in undecimo, de ingenio ſanitatis.) Species abſinthĳ omnes, non ſunt ex duabus qualitatibus, & duabus uirtutibus, ſecundum eundem modũ, quia in abſinthio, quod defertur de Indos, qualitas ſtiptica eſt plus quàm in alĳs ſpeciebus, eius uirtus amaritudinis eſt plus ſatis. Nam ſi triueris unum ex eis, aut ſenties in odore eius ſtipticitatem debilem, occultã multum, aut non ſenties ſtipticitatem aliquam. Et ideo oportet quod tu eligas in apoſtematibus epatis & ſtomachi abſinthium, quod aſportatur de Indos, quia ipſum habet de bonitate ſuper alias ſpecies, & de ſignificationibus huius abſinthĳ eſt, quod foliũ & flos eius ſunt miuora quàm folia & flores aliarum ſpecierum, & odor eius cum hoc non eſt abhominabilis, ſed ineſt ei aromaticitas, & odor aliarum ſpecierum eſt fetidus. Et dixit in 6. epidimiarum. Sapor abſinthĳ eſt ſtipticus, amarus, acutus, ſed ſtipticitas eius eſt fortior ſua amaritudine. Et uirtus eius prima eſt calida in primo gradu, ſicca in tertio, & uirtus eius ſecunda, eſt uirtus quę abſtergit & fortificat. Et uirtus tertia eſt uirtus quæ facit deſcẽdere quod eſt in ſtomacho de humoribus cholericis, & expellit eos per ſeceſſum, & prouocat urinam, & mundificat proprie quod aggregatur in uenis ex humore cholerico, & expellit ipſum per urinam. Et quando in ſtomacho, aut in pectore, ſiue pulmone eſt phlegma incluſum, non iuuat in hoc propter uictoriam ſuæ ſtipticitatis. Et ſuccus eius eſt calidior ſatis quã herba ipſa. Dioſcorides.) Virtus eius eſt ſtiptica, calida & mundificatiua, ſuperfluitatum cholericarum, quæ

C sunt in stomacho & in uentre, & quando bibitur, prouocat urinã, & prohibet ebrietatem, & quando bibitur cum siseleos, aut bodasclici, aut ex laticis, id est celtica, confert inflationi & dolori stomachi & uentris. Et quando bibitur ex aqua eius, uel ex decoctione eius qualibet die, quantitas trium canos, curat illos, qui habent fastidiũ cibi, & ictericos, & quando miscetur cum melle, & fiunt ex eo nasalia, prouocat menstrua, & quando bibitur cum aceto, confert suffocationi, quæ contingit ex fungis, & quando bibitur cum uino, confert ueneno, quod uocatur aresen, & dicitur arsis, & illi quod dicitur conion, & dicitur succaram, & morsui animalis quod dicitur mugali, & est draco marinus, & quando conficitur cum melle & sale nitro, & linitur cum eo palatum, confert apostematibus oris, & quãdo miscetur cum aqua, confert sarrę, & quãdo miscetur cum melle, confert liuoribus, qui fiunt sub oculo, & obscuritati uisus, & auribus, à quibus egrediuntur humiditates. Et uaporatio decoctionis eius confert doloribus aurium, & quando fit suffumigatio cum eo, mixto cum rob, aut fit ex eo emplastrum oculo, in quo est dolor cum pulsatione, confert multũ, & fit cum eo emplastrũ hypocundriis, & epati & stomacho, in quibus sunt dolores antiqui, quãdo ipsum teritur, & emplastratur cum eo, & cum fit emplastrum hypocundriis, & epati debet confici cum mum mixto, cum oleo de alcanna, & quando fit emplastrum stomacho, debet mum misceri cum oleo rosaceo, & fit ex eo emplastrum cũ ficubus & nitro, & farina lolij, & confert spleneticis & hydropicis. Et fit ex eo sirupus absinthinus, & proprie in terris, quæ dicuntur Dictis & Stapen, & dicuntur Castina, & in terra quę dicit Thracia, & utimur eo in ęgritudinib⁹, quas diximus quando non est febris. Et bibunt ipsum similiter alio modo, quia bibũt eum in æstate, confidentes quod iuuet eos ad custodiam sanitatis, & dicunt, quod quando pulueriçatur in scrineis, custodit pannos à tineis, & cõficitur cum oleo, & ungitur ex eo corpus, & prohibet cimices ab approximatione ad ipsum, & quando aqua eius miscetur cum encausto scriptorum, quo libri scribuntur, prohibet libros à corrosione murium. Et uirtus succi absinthij est sicut uirtus ipsius absinthij, nisi quia non conuenit usus eius in potationibus, quia est malus stomacho, & facit dolorem capitis. Et

D succus absinthij adulteratur cum amurca olei, quando cum eo miscetur & coquuntur cum aqua. Et sunt ex hominibus, qui nominant eam saricham, uel erifion absinthium, & nascitur in montibus regionis quæ dicitur Chirochia, & in locis qui dicuntur Bosir, & in regione Babylonię, & utuntur eo homines de partibus illis, loco ramorum olinarum. Et est herba subtilis, & fructus similis herbæ, quæ dicitur abrotanum plena semine, sapor eius uergit ad amaritudinem nociuam stomacho, grauis odoris, stipticus cum caliditate pauca, quando coquitur sola, aut cum riçi, & potatur cum melle, occidit uermes uentris, qui dicuntur ascarides cum laxatione, & quando coquitur cum lentibus, & sumitur in potu, facit hoc, & quando animalia comedunt ipsum, maxime in Chirochia, impinguat ea. Galenus.) Sapor eius est salsus cum amaritudine & stipticitate pauca, & est debilior abrotano, & est mala stomacho malitia forti, propter suam salsedinem & amaritudinem, & paucitatem stipticitatis. Et dixit in octauo, quod sceha assimilatur absinthio in figura & sapore. Sed differentia inter ea est quod non est stipticum sicut absinthiũ, & quod calefacit plus eo, & amaritudo eius plus est cum pauca salsedine. Sed & uirtus eius est diuersa à uirtute ipsius, nam nocet stomacho, & occidit uermes, plusquã absinthiũ, quando apponitur exterius, uel sumitur interius, & calefacit in secundo gradu, & desiccat in tertio. Dioscorides.) Est species absinthij tertia, quæ nascitur in regione dicta Galicia, quæ est coram loco, qui dicitur salis, & nominant ipsum incolæ illius loci Saudonicon, & traxit nomen à loco dicto Sidonis, & est simile absinthio, & non habet multum semen, & uergitur sapor eius ad amaritudinem, & uirtus eius est sicut uirtus saricam. Galenus.) Virtus eius est sicut uirtus saricam, sed est minus ea in caliditate & subtilitate. Rasis & alij dixerunt, quod nabathi ex absinthio est fortiter amarum, & est bonum morsui scorpionis, & est mirabile in hoc. Aben mesuai.) Proprietas absinthij est quod laxat choleram cito, & lenit stomachũ & inteſtina, &

dosis

dosis eius est à ʒ.v. usq; ad ʒvij. quando infunditur uel coquitur, & succi eius dosis est
A ab aur, id est, usq; ad ʒ.ij. Habix.) Absinthium est calidum & siccum, aperit opilationes, & curat icteritiam, & laxat uentrem, & potus infusionis eius, uel decoctionis curat melancholicos, & maxime quando miscetur cum eo epithimum.

DE SARCOCOLLA. XV.

ANsarot, id est sarcocolla. Dioscorides.) Est gummi arboris, quod uascitur in terra Pharas, quod assimilatur olibano, & parua habens frusta, color eius est subruffus amari saporis, & melior ex ea est, quæ cito frangitur, & adulteratur cum gummi. quãdo miscetur ei. Galenus.) In sapore eius est amaritudo, & uirtus eius prima est, quæ desiccat sine mordicatione, & uirtus secunda, est uirtus quæ conglutinat & abstergit, & dixit in almeiemir, quod maturat & resoluit, & uirtus tertia est, quæ incarnat & aperit apostemata, quæ fiunt à percussione. Dioscorides.) Habet uirtutem conglutinatiuam uulnerum, & abscindit humiditates quę ueniunt ad oculum, & ponitur in unguẽtis. Abengerig heremita.) Corrodit carnem corruptam quæ est in ulceribus, & habet uirtutem in optalmia cum potentia, & proprietas eius est expellere lippitudinem ab oculo plus alijs Medicinis, & maxime quando miscetur cum amilo & zucharo albo. Atabari.) Restaurat fracturas, & incarnat ulcera, & mundificat ea cum melle, & quando miscetur cum albugine oui, aut cum lacte, & desiccatur, & post teritur & cribratur, & administratur in puluere, confert optalmiæ. Abenmesuai.) Proprietas eius purgat phlegma uiscosum, & dosis eius est, quando miscetur cum alijs Medicinis, postquam mollificata est in decoctione à ʒ. vi. usq; ad ʒ.i. & ipsa non potatur sola, propter maliciã eius magnam. Abix.) Sarcocolla est acuta, multum perforatiua, comedit carnes ulcerum, & habet in cura optalmiæ proprietatem magnam, & uirtutem potentem, & aufert lippitudinem oculorum, quando habent optalmiam, & quod non facit ita aliqua alia Medicina, & maxime quando miscetur cum amilo & zucharo albo, & potio eius ad laxandum uentrem, habet proprietatem iuuandi oculum, & proprie ad purgãdum phlegma
B grossum, quod est aggregatũ in iuncturis, & in scia, & in geniculis, & expellit ipsum cum fortitudine, cum aliquantulo calore, & iuuat Medicinas alias ad exeundum à corpore, & fortasse uulnerabit oculum & intestina, & excoriabit ea, & inducet tenasmon propter suã acuitatem, & ipsa quidem est gummi glutinosum, quæ quando teritur, & obuiat rei humidæ, adhęret ei, siue manui, siue uasi alicui, sed etiã cum ista glutinositate, quæ est in ipsa & acuitate sui, & forti adhęrentia, facit illud quod diximus de nocumento in intestinis, & si ipsa datur in potu alicui sola, aut cum aliqua Medicina etiam, & fuerit ille ætatis completæ, inducit ei caluicium, & facit cadere capillos omnes de capite suo, & si fuerit iuuenis, fit in hoc mora, & si fuerit senex, facit illud citius. Et melior ex ea est illa quæ conteritur facile, & quæ est albidior, & in maioribus frustis, & quando teritur cum oleo de nucibus, quia oleum nucum frangit acuitatem eius, & prohibet ipsam facere illud quod diximus de uulneratione intestinorum & corrosione, propterea quia oleum nucum prohibet eam ab adherentia, & caliditas nucum fugat plurimum frigiditatis, quæ est in ipsa, sed si prę paras eam cum oleo amigdalino, pone cum ea duplum uel triplum ponderis eius de ipso oleo, & si uis ipsum ponere in aliquibus pillulis, sed si uolueris exhibere solam, sine admixtione alterius Medicinę, pone decies ponderis eius de oleo. Et si prę paras ipsam cum oleo de kerua, erit senibus & senioribus conuenientior, & non esset iuuenibus conueniens, quia calor naturæ iuuentutis non ferret caliditatem olei de kerua, & pone de oleo de kerua quantitatem, qua possit dissolui solum, & postea misce eam cum alijs Medicinis. Et quantitas dosis eius simplicis, postquam præparatur, sicut diximus, est pondus aur, id est, usq; ad ʒ.ij. & quartam, & misceatur cum ea ponderis ʒ. mediæ, usq; ad ʒ.ij. de alijs Medicinis, & meliores ex Medicinis, quæ conueniunt admixtioni eius, sunt serapinum, mirabolani, turbit, & aloes, & amoniacum, & bdellium iudaicum, & semen apij, & ameos, & similia horum ex Medicinis.

C

DE SPONGIA MARINA & lapide eius. XVI.

ASfengi albahiri, id eſt, ſpongia marina. Dioſcorides.) Eſt iam & gamen, & eſt quædam quæ dicitur maſculus, habens minuta foramina ſpiſſa, & quędam eſt fœmina dicta, & figura eius eſt præter illam. Galenus.) Melior ex ea eſt illa quę eſt propinqua ſuæ acceptioni, & eſt adhuc reſeruata in ea uirtus, quam acquiſiuit ex mari, ſed quando elongatur tempus ſuæ collectionis, euaneſcit uirtus eius, quare non eſt conueniens quod adminiſtretur in opere, niſi prius lauetur cum nitro, uel baurach, uel cum aqua cineris, quæ dicitur diſtillata. Et uirtus eius prima eſt, quæ de ſiccat deſiccatione manifeſta, & ſecunda eſt, quæ conſolidat uulnera recentia cum ſuo ſanguine, quando madefit cum aceto, mixto aqua uel uino, ſecundum diuerſitatem corporum, & abſcindit fluxum ſanguinis, qui accidit ab inciſione, uel combuſtione, quando accipitur ſicca, non habens humiditatem in ſe, & imbibitur in aſphalto iudaico, aut in pice liquida, et ponitur ſuper locum fluxus ſanguinis, & ignis in ea accenditur, nam ualet ut cauterium, & deuenit ex hoc ſimile coopertorium uulneri, ſed ſpongiæ combuſtæ uirtus eſt reſolutiua.

Et lapis inuentus in ſpongia, habet uirtutem quæ deſiccat, & contingit ex uirtute eius quod frangit lapidem generatum in ueſica, ſicut dixerunt quidam, & ipſi erraueruntin dicto ſuo, quia ipſe frangit lapidem, qui eſt in renibus tantum. Dioſcorides.) Quæ ex ſpongia eſt noua ſicca, cum ſua pinguedine, confert uulneribus, & reſoluit apoſtemata phlegmatica, & conglutinat ulcera phlegmatica, & conglutinat recentia uulnera, quando ſupponitur cum aceto & aqua, & incarnat ulcera antiqua quando apponitur eis cum melle cocto, & apponitur cum aqua ſola etiam. Sed ex ſpongijs, illa quæ eſt ſubtilis, lenis, non habet iuuamentum, & utimur ſpongia noua, ſicca, in lineo panno ligata, aut ſola facta ex ea forma licinĳ & intromiſſa, nam aperit orificia uulnerum, quando ſunt clauſa, & quando ponitur ſicca in ulceribus

D humidis antiquis, ad quæ fluunt humores ab alĳs membris, exiccat ea, & minuit humiditates eorum, & apponitur cum aceto, & abſtinet menſtrua, & quando comburitur ſicut ſpuma maris, confert ophthalmiæ, & abſtergit oculũ, & quando lauatur poſt combuſtionem eius, eſt magis iuuatiua in Medicinis oculi, & quando comburitur cum pice, confert fluxui menſtruorum. Et lapis inuentus in ſpongia, frangit lapidem ueſicæ, quando bibitur cum uino.

DE STICADOS. XVII.

AStrochodos, id eſt ſticados. Dioſcorides.) Naſcitur in inſulis quæ dicuntur Sahedis, in regione Galaciæ, & nominat ipſum nomine unius illarum inſularum, quæ dicitur Sticados, & eſt herba ſubtilium ramorum, habens comã ſicut coma ſaturegiæ, niſi quia folia eius ſunt longiora folĳs ſaturegiæ, & eſt acuti ſaporis cum pauca amaritudine. Galenus.) Subſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtantia terrea, frigida & ſicca pauca, & propter hoc eſt ſtiptica parum, & ex alia ſubſtantia ignea, ſubtili multa, & propter hoc eſt amari ſaporis, & eſt ſtiptica parum. Et uirtus eius ſecunda abſtergit & fortificat, & aperit, & ſubtiliat. Et uirtus tertia fortificat corpus totum, & membra interiora omnia. Et dixit in Maiemir, quod prohibet putrefactionem omnem & ſubtiliat. Dioſcorides.) Decoctio eius confert dolori pectoris ſicut hyſſopus, & ingreditur in confectionibus Medicinarum.

DE MELLILOTO. XVIII.

ALchilel melich, id eſt, corona regia. Yſaac eben amram.) Alkilel melich eſt herba quæ habet folia rotunda uiridia, & ramuli eius ſunt ſubtiles multum, & folia rara, & fructus habens uaginas, ſubtiles, rotundas, ſicut uirgæ puerorum paruulorum, & ſunt in eis grana pauca, glauci coloris, rotunda, minora granis ſinapis. Et quod de ipſa adminiſtratur, ſunt illæ uaginæ, cum eo quod eſt in eis ex granis. Dioſcorides.) Eſt ex melliloto, habens colorem croci, boni odoris, & eſt ex eo,

quod

A quod assimilatur fœnu greco. Galenus.) Substantia eius habet plus caliditatis quam frigiditatis,& sapori eius inest stipticitas, & uirtus secunda maturat, & tertia resoluit. Dioscorides.) Mellilotum est stipticum mollificatiuum, apostematum calidorum,& maxime apostematum oculorum & ani,& testiculorum, quando coquitur cum rob, & fit cum eo emplastrum, & forsitan miscetur cum uitello oui,aut farina fœnugreci, aut farina seminis lini, aut puluere molendini, aut papauere, & quando imponitur solum cum aqua, confert ulceribus quæ nominantur faul, & quando miscetur cum bolo,quod asportatur de terra quę dicitur Hocas,aut miscentur cum eo gallæ, & dissoluitur cum uino, & liniuntur cum eo ulcera humida,quæ fiunt in capite,curat ea omnia, & ponitur coctum & crudum cum uino, & cum aliquo illorum quæ diximus,super stomachum,& sedat dolorem eius,& quando exprimitur ab eo succus crudus,& miscetur cum rob,& distillatur in aurem, sedat dolorem eius, & quando funditur super caput cum aceto & oleo rosaceo, sedat dolorem capitis.

Bedigoras est temperatum,& proprietas eius dissoluit superfluitates.

DE SQVINANTO. XIX.

ADcher,id est squinantum. Abohanifa.) Squinantum est herba, habens radices sub terra,& ramulos subtiles,& est sicut radix chulen, nisi quia est latior, & est minoris tuberositatis,& habet fructum similem ferè floribus cannarum,nisi quia est subtilior & minor. Et squinantum teritur, & ponitur in Medicinis odoriferis,& raro oritur solum,quia quando uides unam ex plantis eius, & aspicis circum,uides multas,& fortassis repletur ex eo tota terra, quæ est circa terram ubi nascitur, & nascitur in insulis & pratis, & quando desiccatur, fit album. Ysaac eben amram.) Squinantum est herba palearis,& habet ramulos subtiles, duros multos, & capiti-
B bus ramulorum sunt spicæ pilosæ, & illi pili sunt flores eius, & habet bonum odorem,quando masticatur, & uenæ corticum eius sunt nigræ, & interius albæ, & sapor eius est amarus,& quod de ipso administratur, sunt flores & radices & folia. Dioscorides.) Melius ex eo est nouum,in quo est rubedo plurium florum, & quando scinditur,apparet in eo color purpureus,& est subtile, & in odore est simile rosæ quando fricatur manibus,habens odorem bonum, & quando masticatur,mordicat linguam,& pungit punctione pauca,& quod in usu uenit, ex eo est flos & cannę radicis eius. Galenus.) Floris eius substantia non est longinqua à subtilitate, & in sapore eius est stipticitas pauca, minor caliditate ipsius. Et uirtus prima calefacit caliditate pauca. Et secunda est uirtus quæ subtiliat. Et tertia prouocat urinam & menstrua,quando bibitur, aut fit cum eo emplastrum, & confert apostematibus epatis, & orificio stomachi,& stomacho ipsi, sed radicis eius stipticitas est amplior stipticitate floris,& caliditas eius est minor caliditate ipsius,& propter eius stipticitatem accidit quod admiscetur Medicinis quæ administrantur ad sputum sanguinis. Dioscorides.) Flos eius est stipticus,stipticitate pauca calefactiuus & maturatiuus, mollificatiuus, & frangens lapidem,aperitiuus orificiorum uenarum, prouocatiuus urinæ & menstruorum,resoluit inflationes,inducit grauedinem capitis, confert sputo sanguinis,& dolori stomachi, & confert pulmoni, & epati, & renibus, & miscetur in confectionibus Medicinarum,& radix eius est stipticior, & propterea datur ex ea pondus aur, id est, cum tantundem piperis aliquot diebus habentibus nauseam,& hydropicis,& habentibus conquassationem in neruis, & decoctio eius confert apostematibus matricis,quando fit sessio in ea. Habix in libro quem composuit de tyriaca. Oleum squinanti confert omnibus speciebus pruritus, ita quod & ille qui est in animalibus,expellit laxitudinem,& est conueniens ad albaras.

DE ATHEL. XX

ATHel,id est abohanifa. Athel est lōga usq; ad cœlum,dura,recti ligni, folia eius longa,subtilia,stricta,& non habet spinas,& ex ligno eius fiunt parasides,& in

C ciſoria, uel ſcutellæ & uaſa alia, & ipſa eſt nadhar, & omnes arbores ex quibus fiunt uaſa huiuſmodi, nominantur Nadhar. Sed Athel eſt arbor, quæ eſt aliquantulũ rubea, quaſi coloris ſcorpionis. Dioſcorides.) Eſt arbor parua, ſimilis tamariſco, & eſt in Babylonia, & aqua infuſionis eius ponitur in ſief, qui adminiſtratur habentibus debilitatem uiſus. Galenus.) Sicut ipſe. Yſaac eben amram.) Athel eſt ſpecies tamariſci, & eſt arbor quæ magis uento agitatur, quàm arbor tamariſci, & habet lignum & ramos uirides, maculatos rubore, & folia plurima, ſimilia foliis tamariſci, & in ſapore eius eſt ſtipticitas, & non habet florem, & habet fructum rotundum, ſicut cicer, habentem colorem cinerum, ad glaucedinem tendentem, intra quem ſunt grana pauca, inuicem conglobata & iuncta, quæ nominantur dulcia, & grana quidem athel colliguntur in menſe Februarij.

DE SEMINE LINI. XXI.

BAzarichichen, id eſt ſemen lini. Galenus.) Iſtud quando comeditur, inflat, & cum toto hoc aſſatur, etiam inflat, quia ipſum eſt plenum humiditate ſuperflua. Et uirtus eius eſt prima, quod eſt calidum, quaſi in primo gradu, & eſt medium in humiditate & ſiccitate. Et ſecunda eſt mollificatiua, & ſedatiua dolorum. Et tertia eſt uirtus quæ confert ægritudinibus interioribus, niſi quia eſt minus in hoc quàm camomilla, & eſt medium inter laxatiuum & ſtipticum, & miſcetur in eo parũ uirtus prouocatiuæ urinæ, & hoc quod apparet in eo manifeſte, quãdo comeditur aſſatum, & tunc eſt magis conueniens ad ſtringendum uentrem. Et dixit in libro de conſeruatione ſanitatis, quod ſemen lini, quãdo coquitur in aqua, decoctio eius eſt infrigidatiua. Dioſcorides.) Virtus ſeminis lini, eſt ſimilis uirtuti fœnugræci, & quando miſcetur cum melle, & oleo, & aqua, & conficitur, reſoluit apoſtemata calida, & mollificat ea, ſiue interius ſiue exterius, & quando fit ex eo emplaſtrum cum ficubus & nitro, delet pannum & puſtulas albas faciei, & quando conficitur cum aqua, reſoluit apoſtemata quæ ſunt in radice auris, & apoſtemata dura, & quando
D coquitur cum uino, eradicat formicam & puſtulas ulcerum, quæ dicuntur faui, & quando miſcetur cum naſturtio, quantitate æquali, confert ſciſſuris unguium, & earum excoriationi, & quando miſcetur cum melle, & fit inde loch, expellit ſuperfluitates quæ ſunt in pectore, & ſedat tuſſim, & quando miſcetur cum melle & pipere, & utitur quis eo, mouet coitum, & fit cum decoctione eius cliſtere, ad mordicationes inteſtinorum & matricis, & mollit uentrem, & quando mulieres ſedent in decoctione eius confert apoſtematibus matricum, ſicut fœnugręcum.

Abenmeſuia.) Proprietas eius eſt, quando fit emplaſtrum cum eo mixta cæra & melle, confert alboribus unguium. Atabari.) Si ponitur ſuper ungues, æquat inæqualitates earum. Abugerig.) Confert ulceribus ueſicæ & renum, & maturat apoſtemata, quando fit cum eo emplaſtrum, & quando bibitur, torrefactum confert tuſſi frigidæ & humidæ. Meſarugie.) expellit fœtum cito, & aqua, & decoctio ſeminis lini miſcetur cum oleo, & fit inde cliſtere ulceribus inteſtinorum, & confert magnifice. Alcançi.) Non eſt ei par ad expellendũ fœtum, & expellendam aquam. Raſis.) Sedat dolores, & cõfert punctionibus inteſtinorum. Paulus.) Linum ipſum, quando comburitur, fumus eius eſt ſubtilis, confert coriçæ, & ſuffocationi matricis.

DE CAMOMILLA. XXII.

DEbonigi, id eſt camomilla. Dioſcorides.) Eius ſpecies ſunt tres, & diſcernuntur ſecundum colorem florum ſolum. Et ipſa eſt herba habens uirgas longitudinis circiter palmum unum, fructicoſas plurimos habẽtes ramulos, & folia parua, minuta, gracilia, & capitella rotunda parua in aliquibus, quorum ſunt flores albi, & in aliquibus aurei coloris, & flos qui apparet ſuper capitella, eſt rotundus, habens circumquaq; floſculos ſimiles in quantitate floribus rutæ, & color ipſorum eſt, aut

citrinus

A citrinus, aut purpureus, & nascitur in locis asperis, & super uias, et colligitur in Vere, Et oportet quod reponantur folia & flores, postquam teritur quodlibet ipsorũ per se, & fiunt inde trocisci: & radix eius postquam teritur, siccatur, & quęlibet pars eius ponitur in opere per se. Galenus.) Substantia eius est subtilis. Et uirtus prima est, quæ calefacit & desiccat in primo gradu. Et secunda resoluit & fluxat membra. Et tertia cõfert laxitudini plus omni alia Medicina, et sedat dolores, & mollificat membra dura, & lenit spissitudinem paucam, & expellit febres quæ fiunt ab humoribus cholericis, & quę fiunt propter spissitudiné cutis, quando in uisceribus non est apostema calidum, & iam facta est digestio. Sed febribus quæ fiunt à phlegmate & melancholia, aut propter apostemata, quæ sunt in uisceribus, quando exhibetur, iuuat maximo iuuamento, & ideo contingit, quod ipsa est una de fortioribus Medicinis, in sedando dolores, & de melioribus mollificatiuis ex Medicinis conuenientibus membris exterioribus, quæ sunt post mirach, & ipsa & oleum eius conferunt sodæ frigidæ, nam euacuat humorem qui est in capite per resolutionem sine attractione. Et hæc operatio est sibi magis propria, quàm alicui alteri Medicinæ. Et quando fit emplastrum cum ea, curat scabiem oculi & palpebrarum, & confortat cerebrum.

Dioscorides.) Virtus radicis & floris eius & totius plantæ, est calefactiua subtiliatiua, & quando bibitur aut decoquitur, & sedent mulieres in decoctione ipsius, prouocat menstrua, & expellit fetum in hora partus, & prouocat urinam, & facit mingi lapidem: & bibitur in inflammationibus, & in colica, quæ dicitur ylios, & expellit ictericiam, & curat dolorem epatis, & administratur decoctio eius in emplastris ueſicæ. Et illa quæ habet florem purpureum, est fortioris operationis in lapide quã aliæ duæ species, & maxima eius uirtus est in hoc præ alijs. Sed alba & citrina sunt magis prouocatiuæ urinæ. Et de omnibus speciebus quando fit emplastrum, eradicat scabiem hulceratam, & quando masticatur, curat alcola: & teritur flos eius, & linitur in febribus periodicis. Sed oportet quod radix eius poretur cum sirupo qui

B dicitur omomel.

DE MELLISSA. XXIII.

BEderangie, uel bedarungi, id est, turungen, & dicitur marmachor, id est, mellissa. Dioscorides.) Mellisophylos est herba super quam apes delectantur stare, & uirgæ ipsius & folia similantur uirgis & folijs marubij silueſtris, & stipites ipsius & uirgæ sunt anguloſi, scilicet quadranguli, & folia eius sunt maiora folijs marubij silueſtris, & non sunt piloſa sicut folia illius, & odor eius est sicut odor citri.

Galenus.) Virtus eius est sicut uirtus prassij, nisi quia est minor uirtute eius satis.

Dioscorides.) Quando folia eius bibuntur cum uino, aut emplastrantur, conferunt puncturæ scorpionis, & morsui rutellæ, & morsui canis: & decoctio eius similiter quando proijcitur super locum morsus, facit illud. Et quando fit sessio in decoctione eius, prouocat menstrua. Et fit cum eo collutio oris, & confert dolori dentium. Et quando folia eius bibuntur cum nitro, conferunt doloribus inteſtinorũ, & suffocationi fungorum, & punctionibus inteſtinorum, & fit cum ea loch anhelosis, & ortomoicis qui non possunt iacere. Et quando fit emplastrum ex eis cum sale, resoluit scrophulas, & mundificat hulcera. Et quando fit cum ea emplastrum, sedat dolorem iuncturarum. Aben mesuai.) Proprietas eius est lætificare animam.

Ysaac eben amram.) Quando comeditur bedarungi in ieiunio, confert stomacho frigido & humido, & facit digeri cibum groſſum, et aperit opilationes cerebri. Et proprietas eius confert debilitati cordis, quæ non finit dormire, et aufert cardiacam, et remouet affectiones, et solicitudines, et timores, quæ accidunt à melancholia, et phlegmate adusto.

DE DADI. XXIIII.

DAdi est granum prope similitudinem hordei, amari saporis, teritur et proijcitur in uineis fructuum in Baldach, et fortificat odores eorum, et corroborat ea ad inebriandum.

DE AVENA. XXV.

C DAusir, id est, auena. Dioscorides.) Est herba cuius folia sunt similia foliis frumenti, nisi quia sunt molliora, & in summitate calami eius est semen duabus uel tribus tunicis uestitum, à quibus exeunt aristæ similes capillis in subtilitate.

Galenus.) Sapor eius est acutus parum, & uirtus eius prima est, quod resoluit apostemata dura, & confert fistulis quæ fiunt iuxta oculum, & cognoscuntur per scabié.

Dioscorides.) Quando fit cũ ea emplastrũ cũ farina, curat scabié, & resoluit apostemata dura, et exprimitur ex ea succus, qui miscetur cũ farina, exiccatur, et reseruatur.

DE ARBORE GRANATI silueſtris. XXVI.

DArsisahan, id est, ayrach. Dioscorides.) Est arbor cuius grossitudo est sicut aliorum lignorum, et habet spinas multas, et melius ex eo est ponderosum, et qñ excoriatur, apparet in excoriatione sua coloris sanguinei, aut purpurei, & est solidũ boni odoris, & in sapore suo est amaritudo, & de ea est species alia, cuius lignum est album grossum, & asperum non odoriferum, & est minus in uirtute q̃ superius, & sapor eius est stipticus acutus. Galenus.) Virtus eius prima est secundum q̃ tibi ui debitur ex sapore suo, scilicet composita ex partibus dissimilibus, quia à parte cuius est acuta, calefacit, & à parte stiptica infrigidat, & à toralitate desiccat. Et uirtus eius secunda prohibet. Et uirtus eius tertia, est uirtus quæ confert hulceribus putridis, & humoribus qui fluunt ad ea. Dioscorides.) Virtus eius est calida cum stipticitate, & propter hoc confert ad alcola quando coquitur in uino, et fit cũ eo collutio oris, & confert hulceribus sordidis, quæ fiũt in collo matricis, & hulceribus uentris quando fit ex eo cliſtere, & ad bothor nasi, et expellit fętum quando fit cũ eo nasale, et decoctio eius quãdo bibitur, stringit uentré, et abscindit sputũ sanguinis, et confert difficultati urinæ et inflationibus. Omas bentamin.) Tarsisahan apud apothecarios de ayrach est arbor granati agrestis, et habet lignum citrinum grossum odoriferũ, et dicitur, q̃ fructus eius est ille qui dicitur bel, & quod est intra ipsum et carnositatẽ, dicitur cohorhabet, et est Medicina quę stringit uentrem, & cõfert febribus. Sulahin epenhahasen.) Est planta spinosa ingrediens in speciebus Medicinarum odoriferarum, & habet florem croceum, & cortex ligni eius tendit ad rubedinem, & est species lignorum, de quibus fiunt casulæ, scilicet ubi reponuntur lances, uel etiam pugillares, uel aliæ huiusmodi casulæ, & magis odoriferum est illud quod nascitur in tiparijs, & ingreditur in trociscis tyriacæ, & nominant eum in Barbaria asdany.

D

DE HAERMIA VEL PIPERELLA. XXVII.

HAermia, id est, piperella. Ysaac eben amram.) Haermia est piperella, & est in figura sua sicut figura piperis minoris, nisi quia est in colore suo quasi citrina, & sunt in ea duę uirtutes contrarię, scilicet, caliditatis et frigiditatis, & confert doloribus frigidis, gutturis, & siccitati uentris. Aben mesuai.) Haermia est granũ paruũ minus pipere, & est in eo citrinitas pauca, & est odoriferũ, cuius odor est sicut odor ligni aloes. Albasari.) Haermia est calida et humida, et est in ea abstersio parua.

DE SETA. XXVIII.

HAeris, id est, seta. Haiese ebenmesuai.) Quando uermiculus texit setam super se, & finit cooperturam eius quando dimittitur donec p. rforat telam illam, et egreditur inde deuenit ex hoc habrisen & ken, & quando dimittitur in sole, donec moritur uermis, deuenit inde seta. Et dixerunt aliqui Medicorum, q̃ seta est calida & sicca cum temperamento, & est bona cordi, & confortat substantiam uel totalitatem eius, & clarificat sanguiné eius, & propter hoc ponitur in Medicinis cordis, & præcipue in diamusco. Et quidam comburunt eam, ut possit facilius teri, & melius pulueriçari propter desiccationem. Et quibusdam non uidetur hoc, ne amittat uirtutem suam, sed faciunt eam incidi subtiliter, & terunt eam cum margaritis & karabe, & corallo proprie, & sic teritur facile. Et quidam sunt qui extrahunt uirtutem eius ab ea per decoctioné, & bibunt in decoctione illa postq̃ colauerint eam Medicinas in mortario, aut in salaia in sole calido, donec bene infundatur, & imbibatur ex ea, & recipiant uirtutem eius, & postea desiccant & utuntur.

DE FRV

A

DE FRVMENTO FARINA, FVRFVRE, amilo, pane, & fermento. XXIX.

HEnta, id eſt, frumentum. Dekich, id eſt, farina. Nokale, id eſt, furfur. Nixe, id eſt, amilum. kobos, id eſt, panis. kamir, id eſt, fermentũ. Dioſcorides.) Melius ex fruméto ad ſanitatẽ hominũ eſt nouũ maturũ plenũ, cuius color eſt aureus: & poſt hanc ſpeciẽ eſt illud, quod eſt mediũ inter tẽpus ſuę collectionis, et tẽpus ſeminationis, et eſt triũ menſiũ, quod ſicaminũ dicitur. Galenus.) Virtus eius ſecundũ Medicinam quando ponitur extra, eſt calida in primo gradu, temperata in humiditate et ſiccitate. Et dicit in libro de cibis, quod quando equi comedunt ipſum, non effugiunt à nocumento quod infert eis. Dioſcorides.) Quando comeditur crudum, generat lumbricos, et quando maſticatur et emplaſtratur, confert morſui canis rabidi.

DE FARINA.

Dioſcorides.) Fit emplaſtrũ cũ farina frumenti, et ſucco iuſquiami, et cõfert fluxui humorũ ad neruos, et tumoribus eorũ, et qñ miſcetur cũ ſquingibin et ponitur ſuper cothor alba, cõfert eis. Et farina quę dicitur ſiccamina, quando fit ex ea emplaſtrum cũ aceto uel uino, cõfert uenenis. Et qñ coquitur donec fiat ſicut gluten, cõfert ſputo ſanguinis à pectore: & qñ coquitur cũ menta et butiro, confert tuſſi et aſperitati pectoris. Et puluis molendini qui eſt ex farina frumenti quando coquitur cum uino quod dicitur mellicratum, aut cum aqua & oleo, reſoluit apoſtemata calida.

Huna.) Farina frumenti quando ſumitur in pultibus, confert ſputo ſanguinis, & hulceribus pulmonis, et pectoris, et tuſſi, et aſperitati.

DE FVRFVRE.

GAlenus in quinto.) Furfur eſt minus calidũ, et plus tẽperatũ ad medullã fruméti: Et dixit in Timeo, ꝙ uirtus furfuris eſt ſicut uirtus orobi in abſterſione, & farina orobi eſt plus in abſterſiõe q̃ farina ordei et fabarũ. Dioſcorides.) Qñ coquit̃ cũ aceto forti, et fit inde emplaſtrũ, aufert ſcabiẽ, et eſt emplaſtrũ iuuatiuum in apoſtematibus calidis in principio eorũ, et qñ coquitur cũ ruta, & fit inde emplaſtrũ, cõfert apoſtematibus mammillarũ quę fiunt à coagulatione lactis, & cõfert ſcabiei ſimiliter, & confert punctionibus inteſtinorũ, & confert morſibus tyri. Aben meſuai.) Quando dimittitur una nocte in aqua, & in mane colatur, & coquitur cũ oleo amigdalino, et bibitur cũ ſucharo, iuuat ad maturandum materias quæ ſunt in pectore.

B

DE AMILO.

GAlenus.) Quod de amilo ſumit̃, infrigidat et deſiccat plus q̃ frumentũ. Dioſc.) Melius ex eo eſt illud qd̃ fit in eſtate ex fruméto qd̃ dicit̃ ſicaminũ. Et modus operatiõis eius eſt, ꝙ accipias de fruméto, et purges ipſum bñ, et infunde in aqua dulci, et laua ipſum cũ ea, et ꝓjce aquã cũ qua lauaſti, & funde ſuper ipſum aquã aliã, et facies ita qnquies in die, et ſi potes in nocte ſimiliter, et qñ mollificat̃ oportet ꝙ ejci as aquã eius cũ facilitate et ſine agitatiõe aliqua, ne cũ aqua egrediat̃ aliquid de lacte eius: et poſtq̃ hoc feceris, calca cũ pedibus, & ꝓjce ſuper ipſam aquã, et qd̃ natauerit ſuper aquã ex furfure, collige cũ cacia perforata et abjce, reſiduũ uero poſtq̃ purgatũ fuerit à furfure, et colatũ pone ſuper lateres nouos, et expone ſoli calido, et ſi remanſerit in eo aliqua humiditas, pone ſuper ignem. Et amilum quidẽ cõfert humoribus qui currũt ad oculũ, et hulceribus quę dicũtur felfeches, et qñ bibit̃, abſcindit ſanguinem qui uenit à pectore, et lenit aſperitatẽ gutturis: & qñ miſcetur cũ lacte in aliquo cibo, facit hoc idẽ. Et fit amilum alio modo, quia apponitur frumentũ ad infundendũ, et lauatur uno uel duobus diebus, & colat̃, et fricatur cũ manu, ſicut fricat̃ paſta in ſole calido, et iſta ſpecies amili non cofert in medicina, ſed iuuat in alijs rebus.

DE PANE.

GAlienus.) Emplaſtrum quod fit ex pane frumenti, attrahit & reſoluit, quia in pane eſt ſal & fermentum, quoniam in fermento eſt uirtus quę attrahit ab interioribus & reſoluit. Dioſcorides.) Panis frumenti quando decoquitur cum mellicrato, & cõficitur ſine decoctione, & miſcetur cũ aliqua herba uel ſucco conuenienti & emplaſtratur, ſedat apoſtemata calida ſua mollificatione & infrigidatione. Et panis ſiccus

C nis ſiccus & uetus ſtringit uentrem quãdo ſumitur ſolus, & quando miſcetur aliquibus rebus ad hoc conuenientibus. Et panis leuis quando infunditur in aqua & ſale, & fit ex eo emplaſtrum, curat impetiginem.

DE FERMENTO.

GAlenus.) Eſt ſubtilium partium, & ſapor eius eſt acetoſus. Et uirtus prima eſt paucæ caliditatis, ſed eſt compoſitum ex uirtutibus contrarijs, quarũ una eſt frigida propter acetoſitatem quæ eſt in eo, & alia calida à calore eius naturali, qui eſt à ſale & farina quæ ſunt in eo, & à calore putrificante. Et uirtus eius ſecunda reſoluit, & attrahit à profundo ſine nocumento & mordicatione. Dioſcorides.) Fermentum quod fit de farina frumenti, ſedat, attrahit, & ſubtiliat proprie apoſtemata quæ ſunt in inferioribus corporis, & maturat alia apoſtemata, & quando coquitur cum ſale, maturat clauos & aperit eos. Aben meſuai.) Fermentum piſtorum quod eſt temperatum, quando infunditur in aqua, & colatur poſt duas horas, & ponitur cũ ſcrupulo medio de ſpodio, & quarta ſcrupuli, unius de croco, & ℈.i. de çucharo tabarçet cum quantitate.℥.iij.aquæ, & datur in potu infantibus febricitantibus cum ſiti, ſedat febres eorum, & aufert ſitim eorum.

DE POPVLO ARBORE. XXX.

HAur, id eſt, populus. Galenus.) Complexio eius eſt compoſita ex ſubſtantia aquea tepida, & terrea ſubtili, & propter hoc accidit, ꝙ uirtus eius eſt cõpoſita. Dioſcorides.) Quando bibitur ex cortice eius aur.i. confert ſciaticæ & diſtillationi urinæ, et dicitur ꝙ prohibet concœptum quando bibitur cũ rene muli. Et dicitur, ꝙ folium eius idem facit quando bibitur poſt mundificationem membrorũ, & ſuccus foliorum eius quando diſtillatur tepidum in aure, confert doloribus eius, et qñ fructus eius accipitur & teritur, & miſcetur cũ melle, & fit inde colliriũ, curat tenebroſitatem uiſus. Et dicunt aliqui, ꝙ qñ cortex haur Romanę et alterius haur etiã incidi tur minute, & ſeminatur in letamine, oriuntur ibi toto anno fungi ad comedendũ.

DE TAMARISCO. XXXI.

D TArfa, id eſt, tamariſcus. Dioſcorides.) Eſt arbor erecta quę naſcitur in aquis, et habet fructum qui aſſimilatur floribus, & eſt ſimilis in fluxibilitate ſua uſneę, & eſt in Babilonia, & in Sceni tamariſcus domeſtica quæ nominatur carmeçit, & aſſimilatur agreſti in omnibus, præter in fructu. quia fructus eius eſt ſimilis gallis dentatis, & eſt ſtipticus, & ponitur loco gallarum in Medicinis oculi & oris. Galenus.) In ſapore ſuo eſt ſtipticitas. Et uirtus eius prima deſiccat deſiccatiõe pauca abſq; apertione. Et ſecunda eius uirtus incidit & abſtergit. Et tertia confert ſpleni duro. Sed foliorum eius, & radicis, & ramorum ſubtiliatio eſt plus ſubtiliatione fructus eius. Et cortex eius quando coquitur cũ uino, confert ſpleni duro, & expellit dolorem dentium: ſed in fructu eius & cortice eſt ſtipticitas non pauca, quoaduſq; uirtus fructus eius eſt propinqua uirtuti gallarum uiridium, niſi quia in gallis uiridibus manifeſtatur ſtipticitas ſolum. Sed complexio fructus eſt inęqualis, quia admiſcetur ei parum frigiditatis ſubtilis nõ pauca, quod quidé nõ eſt repertũ in gallis, & poſſumus eo uti pro gallis, et ita eſt de cortice tamariſci. Et cinis tamariſci qñ ipſa cõburitur, habet uirtuté deſiccatiuã deſiccatiõe forti, & minus quod eſt in eo eſt ſtipticitas, & plus quod eſt in eo, eſt abſterſio et inciſio. Et dixit in libro ſuo ad Glauconé, qñ ſcripſit ei ſigna apoſtematis duri in ſplene, ꝙ melior Medicina eius eſt cortex radicis capparis et ſcolopendria, & radix tamariſci, et ſummitates eius, et oportet ꝙ coquantur omnia iſta in aceto et ſquingibin. Dioſcorides.) Ponitur radix tamariſci pro gallis in Medicinis oculorũ et oris, & eſt conueniens ſputo ſanguinis, & potatur in fluxu antiquo, & cõuenit humiditatibus mulierũ longi temporis, et ictericis, et illos quos momordit rutella: & qñ fit emplaſtrũ cũ ea, diminuit apoſtemata phlegmatica: & cortex eius operatur ſicut fructus eius, nec plus, nec minus: & quando coquuntur folia cũ aqua, & datur de ea in potu ſpleneticis, extenuat ſplenem: & qñ fit cum ea collutio oris, confert doloribus dentium, & eſt conueniens mulieribus habentibus fluxum antiquum humiditatum quando fit ſeſſio in decoctione eius, & proijcitur decoctio

eius ſuper

A eius ſuper illos in quibus generantur pediculi & lendes, & iuuat multum. Et cinis ligni tamariſci quando ſupponitur, confert habentibus humiditatem matricis, & fiunt ex ſtipite arboris tamariſci ſcyphi cum quibus bibunt ſplenetici, & eſt uinum iuuatiuum eius. Meſarugie.) Cinis tamariſci deſiccat omnia hulcera, & proprie illa quæ fiunt ab aduſtione ignis. Alchançi.) Tamariſcus confert apoſtematibus frigidis, quando ſuffumigatur cum eo. Dixit mihi homo fidelis, quod fuit quædam mulier ſuper quam apparuit lepra, & datum fuit ei ex decoctione radicis tamariſci cum paſſulis ſæpe, & curata eſt. Et nos quidem experti ſumus hoc in muliere alia, & curata eſt. Et dico ſuper hoc quod iſtud contingit, quia egritudo ſua prima fuit apoſtema in ſplene, & propter opilationem eius quæ quidem fuit cauſſa non attrahendi melancholiam, & non mundificandi uel clarificandi ſanguinem, quæ fuit cauſſa apparitionis lepræ ſuper eam. Quando ergo reſolutum fuit apoſtema, & aperta eſt opilatio propter operationem iſtius Medicinæ in eo, quod fuit de natura ſua incidere & abſtergere, reuerſæ ſunt ad earum ſanitatem.

ED CAVLIBVS ET CANABIT. XXXII.

COrumb, id eſt, caulis & canabit. Galenus.) Caules ex eis ſunt domeſtici, et ex eis ſunt ſilueſtres, & ex eis ſunt marini. Sed domeſtici in ſuo ſapore habent amaritudinem & acuitatem, & in ſemine ipſorum eſt hoc magis apparens, & manifeſtū & maxime in Babilonicis. Et uirtus quidem caulis prima eſt, quæ deſiccat quando comeditur, & quando apponitur extra, & non eſt manifeſta in eo amaritudo et acuitas. Et uirtus ſecunda abſtergit, & reſoluit, & glutinat. Et tertia eius uirtus glutinat apoſtemata, & curat hulcera fraudulenta, & apoſtemata indurata, quę uenerunt ad hoc, quod non poſſunt reſolui, & eriſipilam quę eſt ſicut iſta apoſtemata, & curat ſyrę formicam, & egritudinem cum qua excoriatur caro. Et ſemen cauliū occidituermes quando bibitur, & proprie caulium Babilonię ſecundum ipſum eſt ficcioris cōplexionis, & ideo confert lentiginibus faciei et panno, & alijs egritudinibus in quibus neceſſaria eſt abſterſio. Et tirſi caulium quando comburuntur, uirtus eorum prima eſt deſiccatiua, adeo quod deuenit ad hoc, quod habent uirtutem comburendi. Et uirtus eorum ſecunda reſoluit reſolutione forti. Et tertia confert dolori laterū antiquo, quando miſcetur cum eis adeps antiquus, et adminiſtratur, et ſecundū hunc modum conferunt alijs egritudinibus, quæ aſſimilātur huic dolori. Et dixit in libro de dieta, quod Medici exhibent caules, quia ſunt Medicina deſiccatiua, et eorū humiditas lenit uentrem aliqua lenitione, et eorū ſubſtātia deſiccat et ſtringit: et quando uolumus quod leniant uentrem, ponimus eos in almuri et oleo poſt eorum elixationem. Et caules quidem deſiccant ſicut lentes, et propter hoc inducunt tenebroſitatem uiſus, præter quod oculi ſint humidi ultra temperamentū. Dioſcorides.) Quando caules bulierint bulitione leui et comeduntur, laxant uētrem, et prouocāt urinam, et ſi bulierint bulitione multa, et maxime ſi bis elixentur cum aqua, retinent uentrem. Et caules qui oriūtur in eſtate, ſunt mali ſtomacho, et ſunt acutioris ſaporis ꝙ alij domeſtici. Et caules qui naſcuntur in Babilonia, nō comedūtur propter eorū amaritudinem: et ſi comeduntur, conferunt obſcuritati uiſus, et tremori. Et ſi ebrius comederit eos, ſedant ebrietatem. Et ſummitates cauliū ſunt meliores ſtomacho, et magis prouocatiuę urinę, ꝙ alię partes eius. Et ſi coquuntur cū aqua et ſale, ſunt mali ſtomacho, et molliunt uentrē. Et ſuccus cauliū quando miſcetur cū radice lilij quod dicitur yteos, et nitro, et bibitur, ſoluit uentrē, et quando miſcetur cū uino et bibitur, confert morſui tyri: et quando miſcetur cum farina fenugræci et aceto, et fit inde emplaſtrum, confert podagræ: et dolori iuncturarum, et hulceribus ſordidis antiquis. Et quando fit ex ſucco eius caputpurgium, purgat caput: et quādo mulier fecerit na ſale cum eo et farina lolij, prouocat menſtrua. Et quando folia caulium piſtantur bene, et fit ex eis ſolis emplaſtrum, aut cum ſauich, confert apoſtematibus phlegmaticis, & eriſipilę, & curant ſcabiē hulcerоſam, & ſyræ: & qñ miſcentur cū ſale, ignem ſacrū curāt, et capillos cadentes retinent. Et quando comeduntur folia caulium cruda, conferunt ſplenericis, & maſticantur, & tranſglutitur ſuccus eorum, & reſtaurat uocem

C uocem amissam,& quando bibitur decoctio caulium, laxat uentrem, & prouocat menstrua: & quando fit cũ sémine eius nasale, & retinet eum mulier post impregnationem, interficit fętum. Et semen caulium maxime eorum qui oriuntur in Babilonia quando bibitur, occidit lumbricos, & ipsum quidem ingreditur in compositione tyriacæ, & mundificat faciem, & aufert bothor. Et summitates caulium recentium quando comburuntur cum radicibus suis, & miscetur cum cinere ipsarũ axungia porcina, confert dolori lateris antiquo. Dioscorides.) Sed caules agrestes plurimum nascuntur in locis maritimis, & in locis altis, & altissimis, & desertis, & sunt similes domesticis, nisi quia sunt albiores eis, & asperiores, & sunt amari saporis.

Galenus.) Sapor eorum est amarior sapore domesticorum, & sunt calidioris cõplexionis quàm ipsi, & siccioris, & non euacuatur qui comedit eos à malicia eorum quia sunt longe à complexione hominis, & uirtus eorum est, quod abstergunt & resoluunt plus ꝙ domestici. Dioscorides.) Quando summitates eorũ elixantur cũ aqua cineris, non erunt mali saporis. Quando fit emplastrũ cũ foliis eorum, consolidat apostemata tẽperata, et resoluit apostemata phlegmatica, & apostemata calida.

Sed marini. Dioscorides.) Marini caules sunt longinquiores à similitudine domesticorum, & folia eorum sunt longa similia foliis aristologiæ rotundæ, & crura quibus folia adhærent trunco uel tirso, sunt ruffa patua, & locus eorum in stipite est altior quàm locus herbæ quæ dicitur cussus, & habent lac, non multum tamen.

Galenus.) Sapor eius est declinans salsedini uel salmacitati, & amaritudini, & possumus administrare eos exterius ad id quod egemus in qualitatibus quas diximus, & mollit uentrem. Dioscorides.) Quando decoquitur laxat uentré, & operatur in lumbricis & ascaridibus plus ꝙ domesticus: & sunt qui coquũt eum cũ carne pingui et molli, & comedunt. Chiros caulis domestici conferunt tussi antiquæ, & podagræ, quando linitur succus eius super iuncturas ipsas. Et si caulis datur ad comedendum pueris assatus, facit eos citius ambulare: & quando succus eius coqui-

D tur cum uino, & administratur aliquot diebus, aufert dolorem splenis: & quando cinis eius miscetur cum albugine oui, curat cõbustionem ignis, & succus eius aufert scabiem & pruritum. Et quando miscetur cum uitriolo & aceto, & linitur super baras & scabiem, confert eis. Et quando caules comeduntur, clarificant uocem, & conferunt morsui canis rabiosi. Aben mesuai.) Caules desiccant linguam, & proprietas eorum est, quod expellunt humiditatem capitis, & alleuiant linguam grauatam à phlegmate, & ideo clarificant uocem, & semen eorum destruit sperma quando fit mulieri nastale, & occidit ascarides, & proprie cum succo schea & lupinorum.

Galenus in libro de dieta.) Canabith tirsus eius albus est plus desiccatiuus, quàm folia eius, & quàm folia caulium etiam. Aben mesuai.) Canabit qui eo utitur multum in cibo, obscurat uisum, & semen eius destruit sperma, quando mulier facit sibi suppositorium.

DE OROBO. XXXIII.

HEisene, id est, orobus. Galenus.) Nominatur kesen, sapor eius est amarus. Et uirtus eius prima est calida in primo gradu, & sicca in secũdo extenso. Et secunda abstergit & incidit. Et tertia aperit opilationes, & quãdo aliquis eo nimis utitur, facit urinari sanguinem. Dioscorides.) Ex eo fit farina, & ponitur in Medicinis, et quando boues eum comedunt, inpinguantur. Et farina fit ex eo in hunc modum: Accipe de orobo albo & pingui, & proijce super eum aquam & acetum, & agita, & dimitte sic multo tempore, quousq; uidelicet imbibatur aqua, deinde fac bulire, donec corium separatur ab eo, postea desicca, & mole, & cribra cum cribro spisso, & repone, & ista farina laxat uentrem, & prouocat urinam, & meliorat colorem corporis. Sed quando ex ea bibitur uel comeditur nimis, facit tortiones & urinari sanguinem. Et quando miscetur cum melle, mundificat hulcera, & bothor, & lentigines abstergit à uultu, & maculas, & liuores qui fiunt in corpore, & curat hulcera quæ dicuntur ancoria, & mollificat apostemata dura quæ sunt in mãmillis, & in alijs membris, & eradicat igné Persicum, & hulcera quæ nominantur suhudę, id est, mellina,

& quando

A & quando conficitur cum uino, & fit inde emplaſtrum, cõfert morſui canis, & mor
ſibus tyri, & morſui hominis, & quando coquitur cum aceto, & ponitur ſuper pecti
nem, confert ſtrangurię, & ſedat tenaſmonem, & punctiones inteſtinorum. Et oro=
bus torrefit, & teritur bene, & miſcetur cum melle, & accipitur ex eo quantũ eſt nux,
& confert macilentis, & aqua decoctionis eius quando ponitur ſuper ſciſſuras quæ
fiunt ex frigore, & ſuper pruritum qui fit in corpore, curatur. Ayſe.) Qui ex eo co=
medît, nimis facit fluere ſanguinem à naribus eius.

DE CORIANDRO. XXXIIII.

KVsbor, id eſt coriandrum. Galenus.) Subſtantia eius eſt terrea ſubtilis, & eſt
cum hoc in eo aqueitas tepidæ uirtutis, non paucæ quantitatis, & in ſapore ipſi
us ſecundum plurimum eſt amaritudo, cum ſtipticitate pauca. Et uirtus eius prima
eſt calida. Et ſecunda abſtergit & reſoluit. Et tertia eſt, quod ſuccus eius quando in=
ſtillatur in oculum, cõfert dolori eius magno cum lacte mulieris, & fit emplaſtrum
cum eo oculo, & abſcindit humores deſcendentes ad oculũ, & habet uirtutem ma=
gnam in repercutiendo. Dioſcorides.) Quando ſcripſit de coriandro, dixit quod
eſt frigidum, & qui uult in hoc certificari, uideat in libro ſuo, & dixit quod habet uir
tutem frigidam, & ideo quando fit emplaſtrum cum eo & pane, aut cum ſanich cu=
rat eriſipilam & formicam, & quando fit ex eo emplaſtrum cum melle & oleo, cu=
rat ſyre & apoſtemata teſticulorum calida, & ignem perſicum, & quando fit ex eo
emplaſtrum cum farina fabarum, reſoluit ſcrophulas & apoſtemata, quando bibi=
tur de ſemine eius parum cum rob, expellit lumbricos longos, & augmentum facit
in ſpermate, & quando de ipſo bibitur multum, hebetat ſenſus, & interficit, & ideo
oportet caueri à nimio potu eius, & uſu nimio. Et coriandrũ quando miſcetur cum
ceruſa, & lithargyrio, & aceto, & oleo roſaceo, & ponit ſuper apoſtemata calida &
acuta, quæ fiunt in corpore, confert multum. Abenmeſuai.) Quando torrefit ſe=
men coriandri, ſtringit uentrem, & abſcindit fluxum ſanguinis, qui eſt ab interiori=
bus, & bibitur de eo ij. aur. cum iij. dragmis ſucci plantaginis ſine eo quod buliat, &
B ſi eſt fluxus ab exterioribus membris, teratur & ponatur ſuper locum fluxus. Abu
gerig.) Coriandrum eſt frigidum, narchoticum inducens ſtuporem, & eſt toxicum,
& prohibet fumoſitates aſcendere ad caput, & ideo confert ſodę, & ebrietati, & ab=
ſcindit fluxum ſanguinis, & ſtringit uentrem. Alexander.) Coriandrum prohibet
fumoſitatem aſcendere ad caput, & propter hoc ponitur in cibis epilepticorũ, quan
do cauſſa epilepſiæ ipſorum ſunt uapores aſcendentes à ſtomacho. Alchançi.)
Quando coriandrum ſiccum infunditur in aqua, & bibitur aqua eius cum çucharo,
abſcindit uirgæ erectionẽ, & deſiccat ſperma. Raſis.) Fit hoc quando bibitur ſine çu=
charo. In libro uenenorũ.) Qñ bibitur de ſucco ipſius recẽtis dragmæ iiij. occidit.
Raſis.) Coriandrũ recens, prohibet fluxũ ſanguinis à naribus, qñ imponit naribus,
& qñ odoratur aqua eius. Hunain.) In libro permutationũ dixit quod pillulę Ga
leni ſunt ei contrariæ. Dioſcorides uero contradixit ei, cùm ſcilicet Galenus dixit,
quod coriandrum declinat ad caliditatem, quoniam eſt manifeſtum, ipſum eſſe
uirtutis frigidę ex dicto ſuo quando ſumitur ſuccus eius, & ipſum occidit. Habix.)
Coriandrum recens eſt mortificatiuum congelatiuũ, & ſi homo utitur eo multum,
uel potu aquæ eius eſt toxicũ, & ſi ponitur aqua eius cum aliqua ex alijs herbis, pro=
hibet inflationes quæ fiunt ex herbis, & quando liniuntur cum aqua eius apoſtema
ta ſanguinea aut cholerica, confert & extinguit inflationes eorum, & ſi bibitur de
ſucco expreſſionis eius crudo uel cocto, inducit laxitudinem & coartationem in ore
ſtomachi, & ipſum eſt herba cum herbis, & toxicum cum toxicis, & ita eſt etiam de
folio pſilij & grano eius, & de ſemine lini, & de ſemine maro, & ſemine exebram,
ſicut de coriandro recenti.

DE VITE. XXXV.

HArin, id eſt, uitis. Haineb, id eſt, uua çibib, id eſt, paſſulæ, nomen uitis eſt ſuper
ſpecies eius, & eſt ex ea domeſtica & ſilueſtris, & alba & nigra. Et domeſtica
eſt uitis uini, & ſilueſtris eſt butania uitis ſilueſtris.

Mo. Bot. Garden
1903.

C

DE VITE SILVESTRI.

Dioſcorides.) Eſt planta, cuius rami protenduntur longe, ſimiles palmitibus uitis uiniferæ, cuius lignum eſt groſſum, & cortex ſeparabilis ab eo, folia ſimilia habet ſolatro domeſtico, * niſi q̃ ſunt minora eis, & flos eius aſſimilatur grano taleb, id eſt, lenticulæ aquæ. Et ſunt eius duæ ſpecies, quarum una non habet uuas, ſed facit flores, & eſt illa quæ dicitur fœmina, & alia profert grana parua, nigra, ſimilia racemis uuæ paruis, & quando ſunt matura, color eorum eſt rubeus, & figura grani eſt rotunda, & racemi ipſi, & ſummitates eius reſeruantur. Galenus.) Racemi, & ſummitatum eius uirtus ſecũda, eſt uirtus quæ abſtergit. Et tertia uirtus aufert impetiginem & lentigines, & omne quodcunq; huiuſmodi, fit alicubi in tota cute, & eſt cum hoc in ea uirtus incoriatiua. Dioſcorides.) Virtus foliorum huius uitis, & capreolorum, & palmitum aſſimilantur uirtuti foliorum & capreolorum & palmitum uitis uiniferæ. Radix huius uitis, quando coquitur in aqua, & bibitur cum duobus conos uini, quod fit cum aqua marina, laxat per uentrem humores aquoſos, quare datur hydropicis. Sed racemi eius habẽt uirtutem quæ laxat & abſtergit cum hoc impetiginem, & ſimilia quæ ex ueſtigijs apparent in cute, & præparatur hæc herba cum ſale in principio ſuæ natiuitatis, & eſt bona in uſu cibi.

* *Aliàs, niſi quòd ſunt latiora & minora eis.*

DE FLORE EIVS.

ET quando hæc uitis floreſcit, colliguntur flores eius, & oportet quod reponantur in uaſe terreo, ſine bituminatione aliqua, poſtquam collecti ſunt & extenſi in panno mundo, & deſiccati in umbra, & naſcitur multum ex ea in terra quæ dicitur morea, & kalikia, & chichi, & kanchia, & uirtus huius floris eſt ſtiptica, & ideo quãdo bibitur, eſt bona ſtomacho, & prouocat urinam, eo quod ſtringit uentrem, & abſcindit fluxum ſanguinis, & confert ſtomacho defecto, in quo aceſcit cibus, & miſcetur cum aceto & oleo roſeo, & linitur caput cum eo ad ſodam, & fit emplaſtrũ ex eo humido & ſicco conferens apoſtematibus, & quando miſcetur cum melle & croco, & oleo roſeo & mirra, & fit inde emplaſtrum, confert ſcabiei ulceroſæ in ſui principio, & confert uulneribus neruorum & gingiuæ, & ulceribus quæ ſunt in collo matricis, & ingreditur in confectionibus peſſariorum, quæ adminiſtrantur ad fluxum ſanguinis, & fit ex eo emplaſtrum cum ſauich, & uino ad curſum humorũ, ad oculum & ad inflammationem ſtomachi, & quãdo comburitur in tegula ſuper prunas, confert doloribus oculorum, & curat panaricium, quod fit in radice unguis cum melle, & cõfert gingiuis, à quibus fluit ſanguis. Et uinum quod ſumitur ex uuis uitis agreſtis, eſt nigrum ſtipticum, & confert ſtomacho, ad quem fluunt humores, & inteſtinis, & uniuerſaliter omnibus ægritudinibus, quibus neceſſe eſt ſtipticare & congregare.

D

DE VITE DOMESTICA, AGRESTA, paſſulis, uinacia, uino, & fece uini. XXXVI.

GAlenus.) Vitis quæ non colitur, uirtus eſt ſicut uirtus uitis agreſtis, niſi quia eſt debilior ea. Dioſcorides.) Folia eius & capreoli, quando conteruntur, & fit emplaſtrũ cum eis, cõfert ſodę, & folia eius ſimiliter ſunt frigida & ſtiptica, & quando fit emplaſtrum cum eis ſolis, uel cum ſauich, ſedat apoſtemata calida, quæ ſunt in ſtomacho, & inflammationem quæ eſt in eo, & ſuccus foliorum eius confert habentibus ulcera in inteſtinis, & qui expuunt ſanguinem, & qui conqueruntur de ardore ſtomachi, & pregnantibus, habentibus appetitũ corruptum. Et capreolus eius quãdo infunditur in aqua, & bibitur, facit hoc. Et lachryma uitis eſt ſimilis gummi, quia coagulatur ſuper palmites, qui potatur cum uino, & expellit lapidem, & linitur cum eo impetigo, & curat eam, & ſcabiem ulceroſam, ſimiliter & non ulceroſam, & oportet quod antequam linias cum eo, quod laues membrum cum nitro & oleo aſſidue, & abradas pilos eius. Et lachryma quæ emanat à ſarmentis uitis, quando recenter ſunt collecta de uite. Nam quando ponitur in ignem, & comburuntur ab uno capite, & ex alio emanat lachryma, uelut ſudor, & quando ex eo liniuntur uerrucę, quæ dicuntur mirmicia, eradicat eas. Et cinis ſarmentorum uitis, &

cinis

A cinis acinorũ uuæ, uel uinaciæ pũluis, quando emplaſtratur cum aceto, curat anum; quando ab eo euulſæ ſunt emorrhoides, & curat morũ, & curat contorſiones neruorum, & confert morſui tyri, & quando fit ex eis emplaſtrum cum oleo roſæ, & ruta & aceto, confert apoſtematibus calidis quæ fiunt in ſplene.

DE VVA ACERBA SIVE AGRESTA.

SVccus eius quæ non eſt matura, oportet quod exprimatur, antequam aſcendat ſtella canis, & ponatur in ſole in uaſe ex ære rubeo cooperto cum panno, & dimittatur in ſole, donec coaguletur totum, & miſceatur illud quod de eo coagulatur cum eo quod non coagulatur, & de nocte ponatur uas ſub tecto, quia ros prohibet coagulationem cuiuslibet ſucci, & melior ex eo eſt ille, qui eſt citrinus, declinans ad rubedinem, & eſt fragilis, & ſtipticus forti ſtipticitate, & mordet linguam. Et ſunt qui decoquunt ſuccum iſtum, & conficiunt decoquendo, & iam conuenit coctus cum melle, uel uino dulci neruis qui ſunt in lateribus gulę & palato, & uuluæ, & ad alcula & gingiuis fluxis, quibus humores abundant, & auribus à quibus egreditur ſanies, & cum aceto confert fiſtulis & ulceribus antiquis, & fraudulentis, & fit cliſtere cum eo ad ulcera inteſtinorum, & ad curſum humiditatum antiquarum ex matrice, & quãdo collyriatur cum eo oculus, acuit uiſum & confert aſperitati oculi, & potatur in ſputo ſanguinis qui contingit à ruptura uenarum, & oportet quod adminiſtretur poſtquam temperatur cum aqua, quouſq; ſubtilietur, & fiat liquidum, & adminiſtretur de eo parum, quoniam adurit aduſtione forti. Sed uinum ex uua acerba fit in hunc modum, accipitur de uuis quæ non ſunt complete maturæ, ſed ſunt muçæ, & ponuntur in ſole tribus diebus aut quatuor, donec fiant extenuatæ, poſtea exprimatur ab eis uinum, & ponatur in ſole. Et uirtus huius uini eſt ſtiptica, & corroborat ſtomachũ, & confert illi qui non poteſt digerere, & confert ſtomacho relaxato & pregnantibus, & habenti colicam, cum qua euomitur ſtercus, & dicitur quod ualet in ægritudinibus epidimialibus, & oportet quod iſtud uinum dimittatur ute-

B raſcere pluribus annis, quia niſi hoc fiat, non eſt aptum ad potandum. Abenmeſuai.) Vinum uuæ acerbæ, eſt bonum ſtomacho calido, abſcindit fluxum cholericum, & eſt bonum epidimiæ & pregnantibus, fortificat enim earum ſtomachum, & prohibet earum uomitum, & prohibet ſincopim, ſi Deus uoluerit.

DE PASSVLIS.

GAlenus.) Virtus paſſularum ſecunda, eſt quæ maturat, & reſoluit reſolutione temperata, & dixit in libro de cibis, quod paſſulæ ſtipticæ ſunt frigidiores alijs paſſulis, & dulces ſunt calidiores, & ſtipticæ fortificant ſtomachum, & retinent uentrem, & dulces ſunt mediæ in hoc, & ſedant mordicationem quæ contingit in ore ſtomachi. Sed quantitas nutrimenti in paſſulis dulcibus carnoſis eſt amplior, & in extenuatis ſtipticis minor. Et paſſulæ dulces carnoſæ, ſunt maioris nutrimenti, quã uuæ, & minoris abſterſionis quàm ficus ſiccæ. Lenitio uero uentris eſt in eis minor, uerum ipſæ ſunt conuenientiores ſtomacho quã ficus. Et dixit in almeiemir, quod in paſſulis forſan eſt res quæ laxat propter ſuam aggregationem, & hoc eſt quare poſuimus eas maioris iuuamenti epati, uolo dicere propter earum aggregationẽ, quoniam eſt in eis ſtipticitas, quanta neceſſaria eſt epati ægrotanti. Eſt & cum hoc in eis quod maturant humores crudos indigeſtos, & æquant humores malos, & temperant eorum complexionem, & ſunt etiam in natura ſua tarde ad recipiendam putrefactionem. Et in tota earum ſubſtantia ſunt ſimiles epati. Alius philoſophus.) Alkeſmes, ita nominantur in lingua ferilis, & ſunt paſſulæ ſine granis, ponuntur in ſole uirides, & paſſeſcũt ibi ſine grano, & ſunt dulces. Habitantes quidem in Oriente, diligunt eas plus alijs, & miſcent eas cum çucharo, & nucibus, & amigdalis, & auelanis. Dioſcorides.) Albæ paſſulæ ſunt plus ſtipticæ. Et carnes paſſularum, quando extrahuntur ab eis grana, & comeduntur, conueniunt cannę pulmonis, & conferunt tuſſi, & renibus, & ueſicæ. Et quando paſſulæ comeduntur ſolæ cum nucleis, conferunt ulceribus inteſtinorum. Quando caro paſſularum miſcetur cum farina geguers, id eſt, ſcariola & ouis, & modico melle, & comeditur, aut admixto pauco

C pipere, expellit phlegma per os, & quando miſcetur cum farina fabarum & cimino, & fit inde emplaſtrũ, confert apoſtematibus calidis * teſticulorum, & quando paſſulæ piſtatæ miſcentur cum ruta, & fit inde emplaſtrum, delet quod apparet in cute ex clauis, & nominantur in Græco aſcatris & iedhri, & ulceribus quæ nominantur faui, & putrefactionibus quæ fiunt in iuncturis, & ulceribus fraudulẽtis, quæ nominantur ancoria & cancro, & quando fit cum eis emplaſtrum cum opopona-ce, confert podagræ, & quando ponitur ſuper ungues, eradicat eas. Abenmeſuai, & Meſeha.) Meliores ex eis ſunt pingues, ſubtilis corticis, & parui grani, & quando comeduntur cum ſuis granis, conferũt dolori inteſtinorum, & dulces ex eis, & keſmes, id eſt, non habens grana, incidunt phlegma ſatis, & uuæ quidem impinguant macros.

Ahâs inteſtinorum.

DE GRANIS VVAE ET VINACIA.

GAlenus.) Subſtantia eius eſt groſſa terrea, & ſapor eius eſt ponticus. Et uirtus eius prima eſt frigida in primo gradu, ſicca in ſecundo. Et ſecunda ſtipticat, & ſtringit. Et tertia, confert fluxui uentris iuuamento magno. Dioſcorides.) Vinacia uuarum reponitur & reſeruatur, & ex ea fit emplaſtrum cum ſale apoſtematibus calidis & duris, & apoſtematibus mammillarum, & quando fit cliſtere cum decoctione uinacię, confert ulceribus inteſtinorum, & fluxui antiquo, & fluxui humiditatum antiquarum à matrice, & ex ea fit ſeſſio mulieribus, & fiunt cliſteria matricum cum ea. Et grana uuæ quæ colliguntur in uinacia, ſunt ſtiptica ſtomacho, & aſſantur, & teruntur, & bibuntur ſicut ſauich. Et conferunt ulceribus inteſtinorum, & fluxui antiquo.

DE VINO.

GAlenus.) Eſt in ſecundo gradu in caliditate, & uetus ex eo eſt in tertio gradu, & muſtum in primo, & manifeſtatur unumquodq; uinum, in quo gradu eſt per æſtimationẽ caliditatis inuentę in eo. Dioſcorides.) Vinum nocet neruis & ſenſibus, ſed ipſum eſt delectabilis ſaporis, & ideo oportet cauere ab eo, ſi aliquod membrum eſt ægrum, ſed ſi parum de ipſo ſumatur in diſpoſitione ſanitatis, & tamen mixtum aqua non nocet, & quod de eo eſt uetus multum, album, ſubtile, prouocat urinam, niſi quia facit dolorem capitis, & qui bibit ex eo, ſatis nocet ſtomacho. Galenus.) Vinum nouum generat inflationem, & eſt difficilis digeſtiõis, inducit ſomnia mala, & prouocat urinam. Sed medium inter nouum & uetus, eſt ſine malicijs horum, quapropter oportet quod eligatur potus eius præ alijs ſanis & ægris. Sed uinum album, ſubtile, eſt bonum ſtomacho, & conuenit uſus eius magis in ſanitate & in ægritudine, & eſt propinquus ad molliendum uentrem quàm rubeum & nigrum. Et uinum nigrum eſt groſſum, & tardæ digeſtionis, & inebriat, & ingroſſat carnem, & confert fluxui uentris. Et uinum rubeum eſt medium inter album & nigrum, & ideo uirtus eius eſt media inter uirtutes illorũ, & uinum nigrum, groſſum, eſt malum ſtomacho inflatiuum, niſi quia auget carnem. Et uinũ ſubtile ſtipticum, eſt bonum ſtomacho, niſi quia non auget carnem ſicut groſſum. Dulce uero eſt groſſum, & eſt tardæ reſolutionis, inflat ſtomachum, laxat uentrem ſicut muſtum, niſi quia uirtus eius eſt debilior, & confert ueſicæ & renibus, & quando eſt uetus, confert apoſtematibus & uulneribus, quãdo infunditur lana non lota in ipſo, & ſuperponitur, & quando ponitur ſuper ulcera fraudulenta, & ſuper ulcera pruriginoſa, & ſuper ulcera, ad quæ currunt humores, confert eis. Vinum uero ſtipticum, eſt magis prouocatiuum urinæ, & facit ſoda & inebriat. Ponticum uero eſt magis conueniens cibo, & ſtringit uentrem, & abſcindit fluxum humorum. Et uinum leue confert uiſceribus, & ſtringit uentrem, & infert nocumentum neruis, & prouocatio urinæ eſt in eo minus. Et uinum quod fit cum aqua marina, eſt malum ſtomacho, ſitim inducit, nocet neruis, & laxat uentrem, & eſt malum conualeſcentibus ex ægritudine. Et uinum in quod proijcitur gipſum, eſt malum neruis, & facit ſoda, & accidit ex eo inflammatio in corpore. Et omne uinum quando eſt purum, ſine admixtione alicuius rei, & eſt in eo ſtipticitas, eſt calidum, uelociter penetrans in totum corpus, &

D

corroborat

A corroborat appetitum & ſtomachum,& nutrit corpus,& facit dormire, & auget in fortitudine corporis, & meliorat colorem. Et melius ex uinis in diſpoſitione ſanitatis eſt illud,cui non admiſcetur aqua marina, & eſt in eo ſtipticitas, & declinat albedini,& eſt mediũ inter nouum & uetus. Sed quantitas quæ de ipſo potari oportet quod ſit ſecundum tempus & ætatem,& cõſuetudinem & uirtutem. Et oportet quod non bibatur uinum uetus, quando multa eſt ſitis, ſed infundatur in eo cibus,ſecundum quantitatem neceſſariam. Et inebriatio omnis eſt mala & nociua, & maxime ſi ſæpe contingat, quoniam inebriatio aſſidua debilitat corpus,& mollificat neruos. Et quando uinum bibitur aſſidue, diſponit corpus ad acutas ægritudines,& quantitas melior,quæ de ipſo ſumi conuenit,eſt quantitas temperata,& certis diebus,& maxime ſi alijs diebus potatur aqua, & hoc eſt,quia ipſum reſoluit, & penetrat, & mundificat ſuperfluitates exteriores apparentes. Et quando potatur uinum,poſt ipſum debet potari aqua,ad ſedãdum fortitudinem eius, & abſcindendam uirtutem eius nociuam. Et quando uinum bibitur cum oleo, & prouocatur uomitus,confert lacti coagulato in ſtomacho, & ardori renum, & ueſicæ, & ulceribus quæ ſunt in eis. Et quando bibitur quantitas conueniens, iuuat illis quibus eſt datum in potu ſuccaran & coriandrum & opium, & omnes Medicinæ quæ interficiunt per frigiditatem earum, & confert morſibus uenenoſorum, ſcilicet illorum,quorſum morſus occidit propter frigiditatem ueneni eorum, & dimittunt uenenum in ſtomacho, & confert inflationibus ſtomachi antiquis, & mordicationibus quę fiũt in ilijs, & relaxationi ſtomachi, & eius debilitati, & humiditatibus quę currunt ad ipſum,& ad inteſtina,& ad uentrem,& confert illis qui ſudant multum, & maxime uinum album,uetus,boni odoris quando potatur.

DE FECE VINI.

B Dioſcorides.) Oportet quod adminiſtretur illa quæ eſt ex uino ueteri, & oportet quod comburatur ſicut comburitur ſpuma maris, poſtquam deſiccatur deſiccatione fortis,& quidam ponunt eam in uaſe terreo nouo, & accendunt ſub ea ignem fortem, & dimittunt donec fiat ignita. Et quidam ſunt qui ingeniantur & ſepeliunt eam ſub prunis, & dimittunt donec inflammetur. Et oportet quod tu ſcias ſignum bonæ aduſtionis eius, & eſt quando mutatur color eius ad albedinem, & ad acuitatem,& quando applicatur linguę,inflammat eam fortiter, propter fortem eius aduſtionem. Eodem modo etiam comburitur fex aceti. Et fex quidem aduſta habet uirtutem adurentem multum, fortis aduſtione, abſtergit & aufert carnem ſuperfluam ulcerum, & eſt ſtiptica, & putrificat putrefactione fortis, & calefacit, & exiccat. Et oportet quod ipſa adminiſtretur,dum eſt noua, quia uirtus eius reſoluitur cito,& propter hoc oportet quod non dimittatur extra uas, & conſeruetur bene cooperta, & obturato uaſe, & ipſa quidem abluitur ſicut tutia. Et fex quidem non combuſta, & etiam quando aduritur ſola,uel cum mirto recenti, reſtringit apoſtemata phlegmatica,& quando fit emplaſtrum cum ea, & aqua mirti ſuper uentrem & ſtomachum,ſtringit ea ſub umbilico,& ſuper pectinem,abſcindit menſtrua,& reſoluit apoſtemata quæ non ſunt aperta, & apoſtemat nominatum cubilla, & ſedat apoſtemata mamillarum. Sed fex aduſta, quando miſcetur cum reſina pini, aufert albores unguium, & quando miſcetur cum oleo maſticino, & reſina pini,& liniuntur inde capilli,& dimittitur, ſic una nocte rubificat eos. Et ipſa quidem ponitur in Medicinis oculorum ſicut tucia, & abſtergit ſigna quæ fiunt in eis, & ueſtigia ulcerum,& ualet obſcuritati uiſus.

DE VITE ALBA. XXXVII.

Vitis alba,& eſt ſeſire. Dioſcorides.) Habet ramos & folia, & capreolos in ſimilitudinem uitis communis,niſi quia ſunt omnia aſperiora,& rami & capreoli eius adhęrent,implicantes ſe quibuſcunq; approximant,ex arboribus alijs,& ſuſpenduntur eis cum capreolis ſuis,& habet fructum ſimilem racemo rubeum. Ga

C lenus.) In ſummitatibus eius eſt ſtipticitas & amaritudo pauca & acuitas, & ipſæ co meduntur in principio ſuæ natiuitatis, ſecundum cõſuetudinem in tempore ueris, quia ſunt iuuantes ſtomachum, propter earum ſtipticitatem. Et uirtus tertia prouocat urinam mediocriter. Et radicis eius uirtus prima calefacit mediocriter. Et ſecunda abſtergit & ſubtiliat. Et tertia diſſoluit duriciem ſplenis, quando ſuperponitur emplaſtrum ex ea cum ficubus, & curat ſcabiem & ægritudinem, cum qua eleuatur cutis, ſed fructu eius utuntur coriarij. Dioſcorides.) Cum ea abraduntur pili coriorum. Et ſummitas huius plantæ in principio ſuæ natiuitatis coquitur, & comeditur, & prouocat urinam, & laxat uentrem. Et uirtus foliorum, & fructus, & radicis eius eſt calida acuta, & ideo quando fit cum eis emplaſtrum cum ſale, confert ulceribus, quæ dicuntur granita, & illis qui dicuntur fagedemica, & quando fit emplaſtrum cum eis, & ſale, curat ſciſſuras * tibiarum. Radix eius mixta cũ orobo & fœnu græco, quando cum eis abluitur cutis, mundificat, & abſtergit eam, & aufert panum, & ueſtigia nigra, & bothor & cicatrices ulcerum, & conficitur cum oleo, donec fiat ſicut cæra, & ſedat dolores, & abſcindit haſaf & fiſtulas ani, quando fit emplaſtrum cum ea, & cum rob, & reſoluit apoſtemata, & aperit ea, in quibus eſt aggregata ſanies, & reſtaurat oſſa fracta, & quando miſcetur cum oleo, donec diſſoluatur, conuenit ad hoc, & expellit liuorem qui fit ſub oculo, & quando fit ex eo emplaſtrum cum uino, ſedat panaricium, & iam reſoluit apoſtemata, & aperit ea, & emplaſtrum factum cum ea extrahit oſſa, & ingreditur in confectionibus unguentorum corrodentium carnem, & potatur de ea. 3. una ad epilepſiam, & adminiſtratur ſic, & confert apoplexiæ & opilationi, & quando bibuntur ex ea. 3. ij. confert morſibus tyri, & occidit fœtũ, & accidit ſi nimis ſumatur de eo, permixtio rationis, & quando mulier ſubijcit eam ſibi, expellit fœtum & ſecundinam, & quando bibitur, prouocat urinam, & fit cum ea mixto melle loch, coarctationi anhelitus, & habentibus tuſſim, & doloré lateris, & qñ bibitur de ipſa cum aceto. 30. diebus põdus iij. anuloſat, reſoluit duriciem ſplenis, & fit cum ea emplaſtrum cum ficubus, ſuper duriciem ſplenis, & confert, & decoquitur, & fit ſeſſio in decoctione ipſius mulieribus, & mundificat matrices, & expellit fœtum. Succus radicis eius exprimitur in tempore ueris, & bibitur cum uino dicto mellicrato ad ea quæ diximus, & purgat phlegma, & fructus eius confert ſcabiei, quando fit inunctio cum eo, uel emplaſtrum, & quando extrahitur ſuccus à ſtipitibus eius, & bibitur cum frumento cocto, prouocat lac.

* Aliás labiorum.

D

DE VITE NIGRA. XXXVIII.

ET nominatur feſire ſentanim. Dioſcorides.) Eſt planta quæ habet folia ſimilia foliis plantæ, quæ dicitur cuſſus uel ciſſus, id eſt hedera, niſi quia declinant plus ad ſimilitudinem foliorum herbæ, quæ dicitur ſenurus, & rami eius ſimiliter, niſi quia folia iſtius, & rami ſunt maiora, & ipſa circumuoluitur, amplectens plantas alias, quibus approximat, & ſuſpenditur eis cum ſuis capreolis, & habet fructum ſimilem racemis uuæ uiridem in ſui principio, & nigrum quando maturuerit, & radix eius eſt nigra de foris, & interius coloris buxei.

Galenus.) Virtus eius eſt ſicut uirtus uitis albæ, niſi quia eſt debilior ea.

Dioſcotides.) Capreoli iſtius plantæ, quando coquuntur & comeduntur, ſicut ſuperioris, prouocant urinam & menſtrua, & reſoluunt apoſtemata ſplenis, & conferunt epilepſiæ, & paraliſi, & ſtomacho debili, radix huius habet uirtutem ſimilem uirtuti radicis uitis albæ, & confert doloribus, ſicut illa, niſi quia uirtus huius eſt debilior uirtute illius, quando ex foliis eius fit emplaſtrum cum uino, cõfert ulceribus aſinorum, quando ſunt ulcerata, & adminiſtrantur torſionibus neruorum.

DE CVSCVTE. XXXIX.

CHaſuhth, id eſt, cuſcute, & in Latino dicitur tima. Habohaniſa.) Eſt res quæ adhæret herbis, inuoluens eas ſicut fila, ſed in ſummitatibus habet fructum ſub

tilem

A tilem,& ipſa creſcit in arboribus,& ſummitates eius inuoluuntur ſimul,& reperitur multum de eis in uineis,& deſtruit multum herbas, & multi utuntur ea ad uſum curatiõis,& in ipſa eſt amaritudo,& ponitur in uino,& fortificat ipſum,& facit ipſum inebriare. Aben meſuai.) Eſt herba quę reperitur inter linum,& ſuſpenditur ei, in ſapore eius eſt amaritudo, & ponticitas plus amaritudine. Et uirtus eius prima eſt calida in primo gradu,& ſicca in ſecundo. Et ſecunda uirtus eius abſtergit & fortificat. Et tertia aperit opilationes epatis,& renum,& fellis,& mundificat uenas ſubtiles & groſſas ab humoribus groſſis cholericis, & fortificat ſtomachum & epar. Et ſuccus eius recens quando bibitur cum ſquingibin, prouocat urinam,& confert ictericiæ, quæ fit ab opilatione epatis & febribus, & proprie febribus infantium. Sed illius qui utitur ea,multum grauatur ſtomachus, propter eius fortem ſtipticitatem,et proprietas eius eſt purgare choleram. Et uirtus quidem operationis eius fortior eſt fortitudine operationis abſinthij. Et doſis eius eſt libra media decoctionis eius aut infuſionis cum .ʒ.x.çuchari boni. Meſarugie.) Eſt frigida & humida,et eſt in ea ſtipticitas, & confert ictericiæ, & opilationi epatis & ſplenis. Albaſari.) Eſt compoſita ex uirtutibus contrarijs, & eſt in ea amaritudo & ſtipticitas, & eſt calida in primo gradu,ſicca in ſecundo,cõfert ſtomacho & epati,& eorum opilationibus. Et expellit ſuperfluitates uenarum,& mollit uentrem, confert febribus quando comeditur aut bibitur ex aqua eius,& de proprietate eius eſt expellere choleram, & ſuperfluitates antiquas à uenis. Saboreben.)Quantitas caliditatis eius,& frigiditas, eſt ſecundum complexionem arboris cui adhæret, quoniam ipſa fit calida per adhærentiam calidæ arboris,& frigida per adhærentiam frigidæ.

Albaſari.) Cuſcute eſt bona ſtomacho,& maxime quando miſcetur cum ea aniſum,& ſemen apij.

DE KADI. XL.

B

KAdi. Habuhanifa.) Eſt herba quæ naſcitur in terris Arabũ in partibus Hamen, & eſt illa cum qua aromatiçatur oleum, quod dicitur oleum kadi. Et narrauit mihi ille qui uidit,quod eſt una ex plantis habens altitudinem, & quando egrediuntur germina eius,abſciduntur illa germina antequam aperiãtur, & apparet in flore eius odor. Et artifices tornatilium lenificant colores ſuos,& clarificant, ut ſint lucidi cum capite kadi,& ipſum eſt groſſum,& habet ueſicam & molliciem.

DE VOLVBILI CVSSVS, ACSIN, athin,& lebleb. XLI.

LEbleb,id eſt, uolubilis minor. Dioſcorides.) Plures ſunt ſpecies,& una earum dicitur cuſſus,& dicitur ficus pauperum, & eſt maior,& agreſtis, & eſt herba ſimilis uolubili minori,niſi quia eſt durior ea. Et ſpecies eius ſunt tres,quarum una eſt alba,& dicitur alba propter albedinem ſui fructus. Et ſecunda eſt nigra,& nominatur ſic propter ſui nigredinem,& habet ſemen nigrum uel coloris croci. Et tertia dicitur cacus,& non habet fructum ſiue ſemen, & eſt illa quæ adhæret rebus, & habet ramos minutos,& folia minuta,uiridia,anguloſa, amara, & groſſa. Et eſt alia ſpecies ex ea,quæ dicitur acſin, & eſt minor, & eſt herba, cuius folia ſunt ſimilia folijs cuſſus,niſi quia ſunt minora eis,& habet ramos longos,qui adhærent omni cui appropinquant ex arboribus, & naſcitur in uineis, inter triticũ,& in campis. Et eſt ſpecies quę dicitur athin,et eſt uolubilis minor,et aſſimilatur in folijs uolubili,niſi quia ſunt minora eis,& magis rotunda,& ſuper ipſa ſunt pili, & habet ramos minutos, longitudine circa quinq; palmorum aut ſex,exeuntes ab una radice, & ſunt pleni foliorum,& folia eius ſunt pontica,naſcitur inter triticum,& in locis domeſticis.

Galenus.) Subſtantia cuſſus eſt compoſita ex duabus ſubſtantijs terreis,quarum una eſt frigida,& alia calida acuta,& eſt in ea,dum eſt recens,ſubſtãtia terrea,aquoſa,quæ

C sa,quæ quando deficcatur, resoluitur, & remanent duæ substantiæ terreæ. Et in sapore eius est stipticitas, & acuitas. Et uirtus secunda resoluit, & adunat. Et tertia eius uirtus est,dum folium eius est recens,si coquitur in uino,consolidat hulcera maligna,& curat hulcera fraudulenta, & consolidat ea quæ fiunt à combustione ignis. Et quando coquitur cum aceto, & emplastratur cum ea splen, resoluit apostemata eius,& aperit opilationé ipsius. Sed flos eius est fortior,& ideo quãdo teritur & miscetur cum aceto,est plus omni re iuuatiuum combustioni ignis. Sed succus eius est Medicina, cum qua fit caputpurgium in dolore capitis antiquo, & quando distillatur in aurem,curat humores qui currunt ad eam quando sunt inueterati, & hulcera antiqua quæ sunt in ea,& in naso. Et si succus eius est aliquo tempore calidus, oportet admisceri cum eo oleum rosaceum, aut aliud oleum delectabile. Et gummi eius & proprie nigræ uirtus est quæ adurit,adustione occulta,& ideo occidit pediculos, & abradit pilos,& non oportet multum uti succo eius,& proprie nigræ, quia debilitat corpus,& conturbat sensus. Dioscorides.) Species cussus sunt acutæ stipticę, & nocent neruis: & quando sumitur de flore cussus tantum, quantum possumus tribus digitis capere,& potatur cum uino,confert hulceribus intestinorum, & oportet quod potetur bis in die. Et quando teritur & miscetur cum mum dissoluto cum oleo,confert hulceribus factis à combustione ignis. Et folia eius recentia quando coquuntur cum aceto,aut teruntur sicut sunt cruda, curant dolorem splenis, & teruntur folia eius & summitates eius,& exprimitur succus,& miscetur cum oleo de lilio, quod dicitur yreos,& melle,& nitro, & fit caputpurgium cum eis in dolore capitis antiquo,& miscetur cum aceto & oleo rosaceo, & linitur caput ad hoc: & quando miscetur cum oleo de yreos,curat dolores aurium,& saniem, quæ egreditur ab eis. Et quando exprimitur aqua ex nigra cussus, & similiter aqua summitatum eius, & bibitur de ipsa nimis,debilitat corpus,& turbat sensus. Et quando accipiuntur summitates eius,& teruntur bene,& calefiunt in cortice mali granati cum oleo rosaceo, & distillatur in aure contraria dentis dolentis, sedat dolorem eius, & denigrat pi-

D los. Et quando coquitur cum uino, & fit inde emplastrum, confert hulceribus asperis,quæ fiunt ab adustione ignis,& abstergit pannum, et summitates eius quando bibuntur, prouocant menstrua. Et quando accipiuntur ex eis .ʒ. ij. & suffumigatur cum eis post menstrua, prohibet impregnationem. Et quando accipitur ex summitatibus eius cum folijs, & fit nasale cum melle, prouocat menstrua, & facit properare partum. Et quando teruntur, & exprimitur succus eius, & ponitur in naso, purgat fetorem putridum qui est in eo. Et quando cum lachryma eius liniuntur capilli, euellit eos, & non sinit renasci, & occidit pediculos: & quando radices eius teruntur, et exprimitur aqua earum, & miscetur cum aceto, & bibitur, confert ueneno rutellæ.

Sed acsin uirtus, est resolutiua. Et dixit Dioscorides,quod quando bibitur ex succo eius, laxat uentrem.

Sed athin sapor, est stipticus. Galenus.) Sapor eius est stipticus, & uirtus eius abstergit absterſione temperata. Et dixit Dioscorides,Quando emplastratur cum sauich, & ponitur super oculum, confert apostemati calido, quod fit in eo, & prohibet cursum humorum ab eo. Et quando coquitur, & bibitur ex decoctione eius, abstinet fluxum uentris, qui fit ab hulceribus intestinorum.

Aben mesuai.) Lebleb est calida in medio primi gradus, sicca in principio eiusdem acuta, & est in ea ponticitas pauca, purgat choleram aduſtam. Et post hoc dixit uirtutes eius tertias, sicut dixerunt Dioscorides & Galenus de cussus, & dixit, quod est Medicina, & non cibus. Et dixit iu præparatione laxatiuorum de lebleb, quod de proprietate eius est purgare choleram, & dosis aquæ eius est à tertia librę, usq; ad duas partes libræ clarificatæ sine bulitione cum .ʒ. x. çuchari uel penidiorum. Isaac eben amram.) Quando succus eius coquitur, minuitur uirtus eius in laxando, sed aperit opilationes plus. Alkançi.) Lebleb est frigida & sicca,purgat & cõfert duriciebus. Abix.) Lebleb est frigida & humida, purgat cum

A gat cum uiſcoſitate quæ eſt in ea, expellit choleram, & laxat uentrem laxatione bona, quando miſcetur cum ea çucharum. Sed ſi uis addere, in uirtute eius, adde ei de caſſia fiſtula diſſoluta in aqua feruenti, & non oportet quod bibatur lebleb, niſi ſine ebulitione, quia quãdo bullitur, recedit ab eo illa uiſcoſitas cum qua laxat uentrem, & expellit choleram. Et quando coquitur cum oleo amygdalino, & datur in cibo, confert hulceribus inteſtinorum, & habentibus tuſſim, & quãtitas potionis eius eſt ab una libra ad duas.

DE LAVDANO. XLII.

IEden, id eſt, laudanum. Dioſcorides.) Colligitur ex una ſpecie cuſſus, & nominatur laudanum, & eſt arbuſtum quod aſſimilatur cuſſus, niſi quia folia eius ſunt longiora, & nigriora, & habet humiditatem quæ adhæret manui tangenti eam in Vere, & eſt ſtiptica, & confert ad omnia, ad quæ confert cuſſus. Et ex hac quidem ſpecie accipitur laudanum, quoniam quando capræ paſcuntur ea, adhæret humiditas eius pilis earum, quia eſt ſicut uiſcus, quare apparet in coxis earum, & in barbis. Et ideo ſunt homines qui colligunt illam humiditatem, & mundificant eam, & faciunt inde trociſcos, & reponunt. Et ſunt homines qui accipiunt funes, & trahunt ipſos ſuper plantam iſtam, & quod adhæret eis de illa humiditate, emungunt à fune, & colligunt, & faciunt trociſcos. Et fortius ex laudano eſt illud, quod eſt boni odoris, & coloris uergentis ad uirorem, ſubmolle tactu, & quando mallaxatur, adhæret manibus, & non eſt in eo ſabulum, & non aſſimilatur reſinæ pini, & cyprenſe eſt huiuſmodi, & quod fit in terris Arabum, & alibi, eſt groſſius.

Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis multum, in ſapore ipſius eſt ſtipticitas pauca. Et uirtus eius prima eſt calida in fine gradus primi prope ſecundum. Et ſecunda eſt, quæ mollificat, & reſoluit, mollificatione & reſolutione temperata, & maturat ſimiliter, & aggregat, & fortificat. Et tertia confert egritudinibus matricis, & fortificat eam, & fortificat capillos qui cadunt, propterea quia deſtruit quod eſt in
B radicibus eorum ex humiditatibus malis, & aggregat & ſtringit ſua ſtipticitate poros, per quos egrediuntur capilli. Et dixit in quarto katiginis, quod laudanum incarnat hulcera difficilis conſolidationis. Dioſcorides.) Virtus laudani eſt calida mollificatiua, aperitiua orificiorum uenarum, quando miſcetur cum uino & mirtha, & cum oleo mirtino, retinet fluorem capillorum. Et quando linitur cum uino ſuper cicatrices uulnerum, meliorat eas: & quando mittitur in aurem cum uino quod dicitur hydromel, aut cum oleo roſaceo, curat doloré earum, & fit inde ſuffumigium ad expellendam ſecundinam, & ponitur in confectione naſalium colirio-rum matricum, & confert duriciebus earũ, & miſcetur in Medicinis ſedantibus dolores, & Medicinis tuſſis, & in unguentis: & quando bibitur cum uino ueteri, ſtringit uentrem, & prouocat urinam.

DE DRAGONTEA ET aron. XLIII.

LVf, id eſt, dragontea, & eſt darcontion uel draction. Et aron, id eſt, iarus, & eſt ſara, & darction eſt bleta in Hagen. Dioſcorides.) Sunt eius duæ ſpecies, una earum dicitur in Græco aron, & ſecunda dragontea, ſed aron habet folia ſimilia foliis dragonteę, niſi quia ſunt minora eis, ſine macula, & habet crus longitudine quaſi unius palmi. Color eius eſt purpureus, & in ea eſt ſimilitudo piſtilli cum mortario, cuius color eſt citrinus uel croceus, & habet radicem albam ſimilem radici dragonteæ, & coquitur, & comeditur, & eſt minus calida quàm radix dragonteæ, & præparantur folia eius pluribus modis, & exiccatur ſola, & coquitur, & comeditur, & radix eius reponitur, ſicut radix dragonteæ. Et plurimum quod de ipſa comeditur, eſt radix eius, propter paucitatem ſui acuminis. Sed dragontea habet folia ſimilia foliis cuſſus magna, & habet maculas albas minutas, & crus eius eſt æquale longitudine duorum brachiorum, ſimile corio ſerpentis, qui color eius eſt purpureus, maculatus diuerſis coloribus: & eſt ſicut uirga in ſua groſſitudine, & habet in ſummitate linguæ ſimile racemo uuæ, cuius color in primis quando apparet, eſt

C similis colori papaueris,& quando maturatur,est similis colori citri,& pungit linguam,& radix eius est rotunda, similis radici bulbi, similis radici herbæ quæ dicitur luf,& super ipsam est cortex tenuis. Nascitur in locis umbrosis humidis, & in campis,& oportet colligi radices eius in tempore messis,& ablui eas,& incidi & desiccari in umbra. Galenus.) Substantia radicis eius est subtilior substantia radicis aron, & in sapore eius est acuitas,& amaritudo,et stipticitas pauca. Et uirtus eius prima calefacit & desiccat in primo gradu,& secunda abstergit & subtiliat, & tertia mundificat & aperit opilationes epatis,et splenis, et renum, quia subtiliat humores grossos & uiscosos, & confert multum uulneribus malis, quia abstergit ea, & mundificat mundificatione forti, & confert omnibus egritudinibus quæ indigent abstersione, quando linitur super eas cum aceto sicut sunt bohach. Et uirtus foliorum eius est eadem,& ideo conferunt uulneribus humidis recentibus & hulceribus. Et cuiuscunq; folia sunt minus exiccata, est incarnatio eorum in uulneribus plus secundum hoc, quod est,quia folia quando sunt nimis sicca, sunt calidioris uirtutis,quàm oporteat uulneribus recentibus factis à percussionibus. Et semen eius est fortius foliis & radice. Et ideo curat cancros, et apostemata quæ fiunt in naribus, quæ nominantur multorum pedum, et est polipus: et succus luf mundificat maculá oculi quæ fit ab hulcere,et iam utuntur quidam ea, linientes cum ea caseum recentem exterius,quia custodit eum, et prohibet ab eo putrefactionem,propter complexionem eius frigidam. Dioscorides.) Semen eius siccum quando exprimitur aqua eius,et miscetur cum oleo,et distillatur in aurem,sedat dolorem eius: et quando imbibitur in eo lana, et miscetur bene, et imponitur in naribus, aufert carnem eius superfluam quæ dicitur polipus et cancrum: et quando bibuntur ex semine eius xxx.grana cũ uino aqua mixto,expellit fœtum. Et dicitur,quod quando mulier uult parere,odoret florem eius postq; est extenuatus,quoniam accelerat partum eius: et radix eius est calida,et confert asmati,quod non finit hominem iacere, et attritioni neruorũ, et tussi, et catarro: et quando elixatur aut assatur,et comeditur cum melle,facit egredi humi
D ditates à pectore, et exiccatur et miscetur cum melle, et comeditur,et prouocat urinam: et quando bibitur cum uino,excitat coitum: et quando miscetur cum Medicina quæ dicitur faxar,aut cum melle,et fit sicut unguentum,purgat hulcera fraudulenta,& consolidat ea,& fit ex ea liciniũ fistulis, et ad fœtum expellendum. Et dicitur,quod quando aliquis inungit cum radice eius manum suam, non mordet eam tyrus: & teritur,et miscetur cum aceto,et linitur cum ea bohach,et eradicat eam. Folia eius quando teruntur et ponuntur in uulneribus loco licinij, confert: et quando coquuntur cum uino,et ponuntur super sciffuras quę accidunt propter frigus, iuuãt, et quando caseus inuoluitur in eis,non nascuntur in eo uermes. Et aqua radicis eius confert hulceribus oculorum quæ dicuntur camelion, et hulceribus quæ dicuntur locoma,et hulceribus quæ dicuntur hahalos. Et comeditur radix eius in dispositione sanitatis cocta et cruda. Et homines insulæ quæ dicitur Aminidas,coquunt radicem et comedunt. Galenus.) Sed aron radix eius est illud,quod est magis iuuamentum in ea,et substantia eius est terrea,et sapor eius est amarus. Et uirtus eius prima calefacit et desiccat in primo gradu. Et secunda incidit et abstergit, ueruntamen uirtus abstergens non est fortis in ea. Et tertia incidit humores temperata incisione quando comeditur,et propterea iuuat ad excreandum humores pectoris.

Dioscorides.) Virtus foliorum et radicum eius, est sicut uirtus foliorum et radicũ dragonteæ,et quando folia eius emplastrantur cum radice ipsius, et stercore bouino,conferunt podagræ,si Deus uoluerit.

DE MAHALEB. XLIIII.

MAhaleb. Dioscorides.) Est arbustum quod assimilatur arbori alcannę in magnitudine sua,habens folia similia foliis oliuæ,nisi quia sunt fortiora et latiora eis,et habet fructum similem fructui masticis nigrum,in cuius sapore est dulcedo, et est fructus eius aliquando sicut in racemis,et nascitur in locis agrestibus, et folia eius sunt stiptica sicut folia oliuæ agrestis, et conferunt in omni eo in quo est necessaria

stipticario

A stipticatio & proprie in hulceribus oris, quando masticantur, & fit cum eis collutio, & quando bibitur decoctio granorum eius, prouocat urinam, & dicunt alij, et menstrua. Et dixit Galenus, in tractatu nono.) Sunt quidam qui putant ipsum esse carpobalsamum, & iam diximus de eo in Capitulo Balsami. Aben mesuai.) Est calidum & mollificat, & confert dolori iliorum: & quando bibitur, confert nauseæ, & est una ex Medicinis, quæ excutiunt superfluitates à corpore quę impinguãt ipsum, & expellit lumbricos & ascarides, & confert podagrę. Adamasca.) Ipsum frangit lapidem. Mesarugie.) Est temperamentum, & in eo est resolutio, & dicunt, quod est frigidum & siccum. Albasarri.) Almahaleb est calidum in secundo gradu, siccũ in primo, frangit lapidem, qui est in renibus & uesica, defertur ab Andargen, & ab Nahund, & melius ex eo est illud, quod assimilatur margaritis minoribus, & habet bonum odorem. Atabari.) Mahaleb est temperatum resolutiuum, prouocat menstrua, sedat dolores. Rasis.) Mahaleb est calidum, mollificat membra indurata, & si est egritudo elõgata propter percussionem. Ysaac eben amram.) Almahaleb sunt species ex eo, & sunt album, & nigrum, & uiride: & album habet grana parua, ita quod maius ex eis est sicut cicerella, & est ex insula: & minus ex eo est illud de Hispania: melius uero ex eo est albius & mundius, & purioris odoris: deterius uero ex eo est nigrius, & administratur medulla eius sine cortice, & cortex eius est niger, & interius est album, defertur à monte Sebuen, & de Deibegen, et de Nahand, et habet arbores grandes, & colligitur in septembri, & id quod de ipso utimur, est granũ & cortex eius, & est calidum in secundo gradu, siccum in primo, frangit lapidem uesicę, & renum, & medulla eius ponitur in unguentis, & cortex eius ponitur in abstergentibus, & in alaulem uel alausnem.

DE MANNA. XLV.

MEn, id est, manna. Meseha.) Manna est calida, & abstergit, & lauat, nisi quia uirtus eius augetur & diminuitur secundum diuersitatem arborum super quas
B cadit. Mesarugie.) Est calida in primo, temperata in humiditate & siccitate, bona pectori & pulmoni, & quod de ipsa cadit super arborem tamariscí, est bona tussi.

Aben mesuai.) Manna cadit super tamariscum, & quod de ipsa colligitur, confert tussi, & asperitati pectoris. Collegit Rasis, & dixit, quod manna cadit super arborem quæ dicitur maluauiscus sicut mel, & quando facit moram super plantam istã, albescit. Sed quando nõ diu ibi moratur, sed colligitur cito cũ folio eius, est uiridis.

Habix.) Est calida in fine secundi gradus, sicca appropinquans caliditati, & melior ex ea est, cuius color est clarus, appropinquans albedini, & habet parum ruboris sine admixtione alicuius ligni, confert relaxationi stomachi, & stringit uentrem, & confert aquæ citrinæ quando bibitur de ea, & emplastratur uenter, & ingreditur in Medicinis apostematum, & exiccat catarrum quando fit caputpurgium cum .s.i. de ipsa, & mundificat cerebrum, & expellit ab eo uentositatẽ grossam, & fortificat Medicinas cum miscetur cũ eis in potionibus & caputpurgijs, & deler apostemata phlegmatica, & miscetur in confectionibus magnis propter excellens iuuamentũ quod est in ea.

DE STORACE. XLVI.

MIha, id est, storax, cuius duæ sunt species, scilicet, liquida, & sicca. Ysaac eben amram.) Arbor storacis est magna, habet lignum quod assimilatur ligno saio, folia eius sunt similia folijs xeilen, id est, lolij, & habet fructum album maiorem q̃ uellana, similem prunis albis, duos habentem cortices, quorum exterior comeditur, & est in eo amaritudo, & interius est nucleus pinguis sicut nux, & exprimitur ab eo oleum, & cortex huius fructus est storax sicca, & gummi huius arboris est lubne, & est storax heremitarum, & est ambra & lubne heremitarum, & est gummi album fortis odoris & albedinis, & melior species trium est lubne, & melior ex storace est sicca rubea, quæ assimilatur maci, & est illa cum qua prę̃paratur cost artificiale, & deterior ex ea est illa, quæ est arida nigra. Substantia uero storacis liquidæ quæ non habet oleum, administratur in suffumigationibus costi amari, & illa in qua est oleũ

ingreditur

C ingreditur in unguentis balnei,& melior ex liquida est lubne muscatum, & est sicut gummi album albedine mixta rubedini,& post eam est liquida quæ clarificatur nō habens oleum,& est spissa rubea,& deterior ex ea est leuis nigra,sed subtilis,adulteratur cum oleo,& oleum inficit fumigationem. Et figura lubnę ambrę assimilatur gummi albo,& sua nobilitas est sicut fauum album cum rubedine. Et lubne quidē muscatum est lubne heremitarum,et est notum apud Christianos,et est storax,et est rubea gummosa ac si sit gummi,ingreditur in limuta latha & barthamiat, & utūtur ea Christiani in Ecclesijs eorum & suffumigationibus eorum, & deterior exista est nigra,quæ assimilatur serraturæ ligni. Dioscorides.) Storax liquida est pinguedo mirrhæ recentis,& extrahitur à mirrha,quia terunt eam cum aqua pauca,& premūt cum torno,& est boni odoris,&ingreditur in confectionibus,& sola etiam sine alia admixtione est bona,& melior ex ea est quæ non habet admixtionem alicuius olei,& parum ex ea est multæ uirtutis,& calefacit,& est calefactio similis calefactioni mirrhę,& oleorum calidorum siccorum,& storax,& est species meha,est gummi arboris quæ assimilatur arboribus citoniorum, & melior ex ea est illa quæ nō habet administrationem alicuius olei,& est pinguis rubea similis resinæ pini, & sunt in ea frusta alba,& remanet in ea odor bonus longo tempore, & quando frangitur, emanat ab ea humiditas quæ est sicut mel. Sed illa quæ est nigra sicut furfur, est mala,& iam inuenitur in ea gummi Arab,clari coloris,cuius odor est sicut odor miare, & parum quidem inuenitur de hoc gummi, & adulteratur storax cum serratura ligni putrefacti comesti,quando miscetur cum melle & residuo mirrhæ,& substantia yreos, & alijs rebus: & sunt quidem qui miscent sepum & cæram cum storace in sole calido,& colant cum colatorio amplorum foraminum super aquam frigidam,& fit figura eius sicut uermiculi,& eligunt illud stolidi putantes non adulteratam propter uirtutem sui odoris,& illa quæ non est habet odorem acutum. Et fumus storacis est fortior fumo mirrhæ & fumo olibani. Galenus.) Virtus eius prima est quæ calefa

D cit,& secunda est uirtus quæ mollificat & maturat, & tertia est uirtus quæ curat tussim coriçam & raucedinem,& prouocat menstrua quando bibitur,& quando subijcitur matrici,& fumus eius est similis fumo olibani. Et dixit in quinto epidimiarū, & in undecimo de Ingenio sanitatis,quod est una ex rebus mortiferis,sicut iusquiamus & mandragora. Dioscorides.) Virtus eius est calida mollificatiua maturatiua confert tussi, & catarro, & coricæ,& raucedini. Et quando bibitur & fit ex ea nasale,confert coartationi matricis,& duricici eius, & prouocat menstrua, & quando deglutitur cum pauco gummi alborim,mollit uentrem mollitione leui,& miscetur cum aliquibus ex unguentis resolutiuis,& in oleis quę resoluūt laxitudinem, & administratur assata,& torrefacta,& adusta,& colligitur fumus eius sicut fumus olibani,& fumus eius confert in omnibus,in quibus confert fumus olibani,et fumus eius quo utuntur Syrij,calefacit & mollificat satis, & facit soda & subeth. Albugerig.) Gummi quod emanat ab arbore, est calidum & siccum, confert dolori pectoris & pulmonis,& delet coriçam,& retinet uentrem, & aromatiçat stomachum, & confert uentositatibus grossis,& nodationibus membrorum, quando bibitur aut linitur exterius,& confert hulceribus,& scabiei humidæ et siccæ quando linitur cum ea cum aliquo unguento, et confert catarro quando fit fumigatio cū ea. Rasis.) Dixit Galenus,quod ipsa est narcotica. Et dixerunt quidam Medicorum,quod est calida, et cum hoc est calida in ueritate,grauat caput sicut facit mirrha et crocus,quæ sunt calida etiam,et faciunt hoc. Attabari.) Fumus storacis est bonus catarro multum

Ex libro qui dicitur Continens totum.)Storax est calida et sicca,et stringit uentrē.

Abix.) Quod emanat ex arbore humea terrarum Christianorum et insularū,egreditur à cortice arboris cum humiditate quæ emungitur ab eo, et coquitur cum igne, et postea exprimitur,et egreditur humiditas eius,et nominatur storax liquida, et remanent cortices similes uinaciæ,et nominatur storax sicca, et est calida et sicca in prima mansione tertij gradus,sed siccitas eius est minor sua caliditate. Et liquida quidē confert dolori pectoris et pulmonis,et desiccat catarrum,et retinet uentrem, et præ-

parat

A parat ſtomachum, & corroborat partes eius, & confert uentoſitatibus groſſis, & annodationibus membrorum, quando bibitur, & linitur exterius, & confert ulceribus quæ ſunt extra corpus, & ſiccat ſcabiem, & bothor humidam & ſiccam, quando linitur ea cum aliquo unguento. Sed ſicca ex ea, facit deſcendere catarrum ex capite, quando fumigatur cum ea, & multi ſunt qui ponunt eam in confectionibus, uolo dicere, liquidam ex ea.

DE INDICO. XLVII.

DIlli, id eſt indicus, & ueſme & chate & adlen. Dioſcorides.) Eſt de ipſo domeſticus & ſilueſtris. Et domeſticus eſt ille, quo tinctores utuntur, cuius folium eſt ſimile folio plantaginis, niſi quia eſt magis uiſcoſum, & fortioris nigredinis, & habet ſtipitem, longitudinem brachij unius habentem. Sed agreſtis aſſimilatur domeſtico, niſi quia folium eius eſt maius, ſimile folio lactucæ, habet ramos longos, plures, graciles, cum multis ramulis, color quorum tendit ad rubedinem, & in ſummitatibus ramorum ſunt uaginulæ multæ ſimiles linguis, & eſt in eis ſemen, & habet florem paucum, ſubtilem. Galenus.) Domeſticus eſt ille, quo utuntur tinctores, ſapor eius eſt amarus, ſtipticus. Et uirtus eius prima deſiccat fortiter, ſine acumine. Et ſecunda incarnat & reſoluit. Et tertia conglutinat ulcera quæ ſunt in corporibus duris, etiam ſi fuerint in capitibus muſculorū, & abſcindit fluxum ſanguinis, & diſſoluit & minuit apoſtemata mollia, diminutione multa, & conuenit ulceribus putridis, conuenientia multa & corroſiuis, & ſi apparet aliquando duricies in ægritudine, miſceatur cum folijs eius, quādo teruntur panis & farina hordei, aut ſauich, aut farina frumenti. Dioſcorides.) Quando fit cum folijs eius emplaſtrū, apoſtematibus confert & ulceribus, nam in principio ipſorum conglutinat ea ſua caliditate, & abſcindit fluxum ſanguinis, & curat formicam & eriſipilam. Galenus.) Agreſtis in ſapore eius eſt acuitas manifeſta. Et uirtus eius prima deſiccat pluſquàm domeſticus. Et ſecunda diſſoluit & conglutinat pluſquàm domeſticus. Et uirtus eius
B tertia eſt ualde fortis in curatione putredinis humidæ, quæ fit in ulceribus, & in iuuamento ſplenis, propter fortitudinem ſuæ uirtutis. Dioſcorides.) Confert ſpleneticis quando bibitur, & fit emplaſtrum cum eo, & iuuat plus quàm primus.

Habohanifa Halahadme, & Aloeſine.) Et eſt arbuſtum puluerulentum, eleuatur cum ſtipite ſuo longitudine unius brachij, & habet germina ramorum, & in ſummitate ſua eſt flos ſicut flos coriandri, & ſiccatur, & teritur, & ponitur cum alcanna, & dicunt quidam, quod adhlen eſt arbor, nil & chatis & ueſme ſunt idem. Iſaac ebenamram.) Veſme eſt alchat, & eſt planta, habens folium longum, coloris quaſi açutrini, plus quàm folium ſalicis, & aſſimilatur folio faſeoli, ſed eſt maius eo, afferatur ab Hegen & ab Aliemen, & declinat ad caliditatem, & eſt in eo ſtipticitas, denigrat capillos & pilos barbæ. Raſis.) Veſme eſt calidum & ſiccum & ſtipticum, & tingit capillos.

DE CARIE VEL PVLVERE ligni corroſi. XLVIII.

NVcharet ueaſab.) Id eſt, caries ligni corroſi. Dioſcorides.) Corroſio ligni ueteris, eſt ſicut farina, quæ quando fit cum ea emplaſtrum, mundificat ulcera, & quando miſcetur cum tandundem aniſi, & cōficitur cum uino, & ponitur in pecia, & comburitur, & teritur, & puluerizatur ſuper ulcera, quæ dicuntur formicæ, prohibet dilatationem eorum in corpore. Galenus.) Caries ligni, & proprie ligni habentis ſtipticitatem, & uirtutem abſtergendi, ſicut ſunt quædam ſpecies lignorum habentiųm ſpinas, mundificat ulcera humida, & abſtergit ea, ſi Deo placet.

DE MVSTO MALORVM granatorum. XLIX.

NAramuſch.) Dicitur muſtum malorum granatorum. Iſaac eben amram.) Eſt malo granatum paruum, apertum ſicut roſa, & eſt in colore ſuo inter albedinē & rubedinem, & citrinitatem, & in medio ſui habet florem, cuius color eſt ſicut color eiuſdem, ſapor eius eſt ſtipticus, & eſt odoriferus, ſiue ſuauis odoris, defertur à

C Coraſcen,& eſt calidũ in primo gradu ſiccũ,in ſecundo.Et proprietas eius eſt attenuare & ſubtiliare, & loco eius ponitur pondus eius de cimino carmeno, & tertia ponderis eius de coſto. Aben meſuai.) Habet uirtutem ſicut nardus. Bebigoras.) Proprietas eius eſt ſubtiliare. Meſarugię.) Eſt calidum & ſiccum in ſecundo gradu & ſubtiliat. Raſis.) Flos huius arboris dicitur narfeſire, & eſt calidus, & confert ſtomacho,& epati frigidis.

DE ZVCHARO. L.

ZVchar,id eſt zucharum. Galenus.) Virtus eius prima deſiccat. Et ſecunda eſt uirtus quæ abſtergit & reſoluit. Et dixit in.ii. de ingenio ſanitatis,quod zucharum ingreditur in Medicinis, quæ abſtergunt & aperiunt opilationes, & mundificant uias,& eſt longinquum à nocumento ſtomachi,& ab eo quod faciat ſitim ſicut mel. Dioſcorides.) Eſt ſpecies ex ſpeciebus mellis,& inuenitur coagulatum ſuper cannas in India & Arabia.Et ſubſtantia eius aſſimilatur ſubſtantiæ ſalis, & frangitur ſub dentibus ſicut ſal,& quando reſoluitur in aquam, & bibitur,mollit uentrem,& eſt bonum ſtomacho,confert dolori ueſicæ & renum, & abſtergit obſcuritatem uiſus. Aben meſuai.) Eſt calidum in principio ſecundi gradus,humidum in medio primi,lenit uentrem,confert ſtomacho,eo quod abſtergit illud quod eſt in eo de re nociua,ſcilicet ex cholera,quia expellit eam cũ ſua abſterſione. Et tabarzet non molificat ita ſicut ſalaimeni, & zucharũ quod affertur ab Hegen, ſimulatur fruſtis ſalis. Et zucharum haoſceri andacani confert ſtomacho,propter ſuam ſtipticitatem ponticitatem,& eſt bonum dolori ueſicæ & renum, & abſtergit uiſum,quando fit colitium cum eo,& exiccat,& reſoluit pannum oculi, & quãdo bibitur,non facit ſitim, propter paucam abſterſionem, & propter hoc confert hidropiſi, quando bibitur cum lacte mandragoræ, id eſt lafaha. Aben meſuai.) Nouum eſt calidum & humidum,& uetus calidum & ſiccum,& confert uentoſitatibus quæ ſunt in uentre,& lenit uentrem,& quando bibitur cum oleo amigdalarum dulcium, confert colicæ,
D & uetus ex eo confert phlegmati,quod eſt in ſtomacho,niſi quia facit ſitim, & generat ſanguinem ſpiſſum. Et illud quod affertur ab Aliemen, quod eſt ſimile maſtici,& dicitur zucharum haoſcer, eſt bonum ſtomacho & epati, propter paucã amaritudinem quæ eſt in eo. Et de proprietate zuchari eſt quod confert dolori ueſicæ & renum,& mundificat ea. Iſaac benſulaimen.) Zucharum ex regionibus Heigen, quod eſt nominatum zucharum haoſcer, eſt minus ſpeciebus alĳs in dulcedine, & plus in ſiccitate,quare non aufert ſitim ſicut aliæ ſpecies zuchari, & habet operationes laudatas in doloribus renum, & quando bibitur cum lacte mandragoræ, confert hidropiſi, & lac quidem haoſcer, quando bibitur cum lacte mandragoræ, facit hanc eandem operationem, & eſt fortioris operationis, & magis apparentis, niſi quia eſt magis periculoſum habentibus complexionem calidam. Aabrianifa.) Hahoſcer habet lata folia, & naſcitur uno tempore anni, & habet zucharum quod egreditur ab oculis ramorum ſuorum, & à locis foliorũ eius, & colligunt de eo homines rem conuenientem, & in zucharo eius eſt amaritudo, & egrediuntur ab eo mala, ſicut teſticuli camelorum, & egreditur ab illis pomis res quædam adurens, ita quod non poteſt fieri cauterium cum re meliori ea,& implentur ex ea calcitræ & puluinaria, & nominatur arbor eius chercha, quando inciduntur folia hahoſcer, emittũt lac quod colligitur in Maio menſe,& ponuntur in eo coria,& non remanet in eis pilus,& unum uas impletur ex duabus expreſſionibus, & lignum quidem hahoſcer eſt leue,groſſum,rectum,pulchrũ,& ideo aſſimilauerunt cantilenarĳ in cantilenis ſuis brachia &crura dominarũ ligno eius. Alius hahoſcer eſt ſpecies titimalli.

DE PENIDIIS. LI.

ABen meſuai.) In capitulo de penidĳs. Penidĳ ſunt calidi & humidi in primo gradu,maxime albi,ex eis molliunt uentrem,ſunt boni tuſſi, niſi quia ipſi ſunt groſſiores zucharo.

DE SPICA. LII.

SVmbel,id eſt ſpica. Dioſcorides.) Sunt ei duæ ſpecies,nam eſt quędam bona, & eſt

A & eſt Indica,& eſt alia Romana,& eſt Celtica, & eſt montana. Sed ſpica naſcitur in mõte Haneaç in India, & melior ex ea eſt recens,leuis,pinguis,rubea,boni odoris, & eſt in ea parum odoris ciperi,cuius ſpica eſt parua, & quãdo maſticatur, remanet odor in ore eius diu,& naſcitur in monte Syriæ ſpica, quæ nominatur ſyria, & ſunt in ea omnia ea quæ dicta ſunt in Indica,& naſcitur prope ignem,qui eſt ſub monte, ſpica, quæ eſt debilior quàm Indica,propter humiditatem locorum, in quibus naſcitur,& eſt longior ea,& maioris ſpicæ.Et ortus ſpicarum eſt ex una radice,& comę ſpicæ ſunt in ea plures,ſibĳnuicem adhęrentes,pinguis odoris, & fortaſſis uenditur à quibuſdam ſpica,poſtquam madefacta eſt in aqua.Et ſignum in hoc eſt albedo & extenuatio eius,& quia non eſt in ea terra,& adulteratur, & puluerizatur ſuper eam antimoniũ cum aqua & zucharo,cauſſa augendi ſibi pondus, & oportet quod ipſa mundetur ad neceſſitatem,ſi eſt in radice aliquid luti, & excutiatur & corrigatur terra eius,quia ipſa eſt bona ad abluendas manus. Galenus.) Subſtantia ſpicæ indicæ,eſt compoſita ex tribus ſubſtantĳs,una earum eſt ſtiptica, & ſecunda calida,acuta,nõ tamen nimis,& tertia declinat parum ad amaritudinem. Et uirtus eius prima calefacit in primo gradu,& deſiccat in ſecundo,quaſi in fine eius.Et ſecunda abſtergit & fortificat.Et tertia confert epati,& ori ſtomachi,quando bibitur,& apponitur extra,& prouocat urinam,& curat mordicationem, quæ eſt in ore ſtomachi,& deſiccat humores,qui adueniunt ei in inteſtinis, & humores qui congregantur in capite & in pectore. Et fortior ſpecierum ſpicæ in hoc eſt Indica, & eſt fortioris nigredinis quàm ſeni. Dioſcorides.) Virtus nardi eſt calida & ſicca, prouocat urinam, & propter hoc quando bibitur,ſtringit uentrem,& quando fit cum ea naſale, ſtringit menſtrua,& deſiccat humiditates quæ currunt ad collum matricis,& quando bibitur cum aqua frigida,ſedat ſincopim, & confert cardiacæ, & inflammationibus,& epati ægro,& ictericiæ,& ægritudinibus renum, & quando coquitur in aqua,& ſedet in ea mulier,confert apoſtematibus calidis,quæ fiunt in matrice,& confert caſui

B pilorum palpebrarum,propter eius ſtipticitatem,quæ facit eos renaſci, & puluerizatur ſuper corpora illorum, qui ſudant nimis, & ingreditur in confectionibus Medicinarum,& conuenit Medicinis oculi, & teritur, & conficitur cum uino, & ponitur in uaſe nouo,ſine uitreatura, & ponitur in Medicinis oculi. Sed ſpica Romana & ſpica Celtica,& naſcitur ſimiliter in Syria,& eſt planta parua,habens folia longa,cuius color uergit ad rubedinem,& flos eius eſt citrinus, & melior ex ea eſt recens,boni odoris,multarum radicum,non facile frangibilis, & quod de ipſa adminiſtratur eſt radix eius & ſtipites ſolum,quia in eis eſt bonitas odoris eius, & iuuaméti ipſius, & ipſa euellitur cum radicibus ſuis, & fiunt ex ea faſciculi plenæ manus, & quando uis ea uti,oportet quod rores faſciculos ipſos,poſtq; expanſi fuerint ſuper chartã papyri,& purgati à luto,& dimiſſi per noctem. Secunda uero die purga eam, eligens bonam à non bona, & à quadã herba quæ ſibi aſſimilatur, & cum ipſa ſimilis euellitur,& cum uolueris reponere,repone ſpinam eius & radicem,& proĳce folia eius, & poſtea tere radicẽ & ſpinas,& cum uino fac trociſcos, & ſerua in uaſe terreo optime clauſo,& ipſa quidem adulteratur cum quadã herba,quæ cum ea euellitur,quæ ſibi aſſimilatur in odore etiam,ſed decernitur facile,quod ipſa habet ſtipitem, & eſt albior, & folia eius ſunt breuiora quàm folia ſpicæ Romanæ, & radix eius non eſt amara,nec boni odoris,ſicut radix illius. Galenus.) Sapor eius eſt minus ſtipticus quàm Indicę.Et uirtus eius prima eſt calidior,ea & ſecunda. Et tertia quod eſt debilioris uirtutis quàm illa in omnibus,niſi in prouocatione urinæ. Dioſcorides.) Virtus eius eſt ſicut uirtus nardi ſyrię,niſi quia prouocat plus urinam, & confert magis ſtomacho,& quando bibitur cum decoctione abſinthĳ, confert apoſtematibus calidis,epatis & icteritiæ,& inflãmationibus ſtomachi,& quãdo bibitur cum uino, confert apoſtematibus ſplenis, & dolori ueſicæ, & renum, & inflãmationi ſtomachi,& morſibus uenenoſorum, & ingreditur in confectionibus unguentorum calidorum. Sed montana naſcitur multũ in terris *Ciliciæ,& folia eius ſunt ſicut folia katſahane, & ramuli eius ſunt ſicut ramuli ipſius, niſi quia ſunt minores, & ipſa

* Aliâs Siciliæ.

C non est ita grossa, nec ita spinosa, & habet duas radices, aut plures, nigras etiam, boni odoris, similes affodillo, nisi quia sunt minores & subtiliores multum, & non habet stipitem, nec fructum, neq; florem. Galenus.) Est debilior omnibus speciebus spicæ. Dioscorides.) Radix eius cõfert in omnibus, in quibus cõfert spica Celtica. Aben mesuai.) Proprietas spicæ retinet menstrua superflua, quãdo sumitur in potu.

DE FOLIO INDO, SCILICET malabatrum. LIII.

SEdig, id est malabatrum. Dioscorides.) Est herba quæ nascitur in India, & habet folia quæ expanduntur super faciẽ aquæ in illis partibus, sicut lenticula aquę, & non habet radicem, & quando colligitur, inseritur in filo lineo statim, & exiccatur, & reponitur, & melius ex malabatro est recens, cuius color uergit ad albedinem aut nigredinem, & quãdo est integrum, non confringitur facile, boni odoris, & est in eo de odore spicæ. Illud uero quod est inflexibile, fragile, est malum, & dicitur q quando aqua deficcatur in æstate, ob caloré solis, accendunt in colle ignem, & comburunt terram cum herbis omnibus siccis, quia si hoc non fieret, non nasceretur folium. Galenus.) Virtus eius est similis uirtuti spicæ. Dioscorides.) Virtus eius est sicut uirtus nardi, uerum est fortioris operationis eo. Et malabatrũ etiam est fortius in prouocando urinam quã nardus, & melius stomacho, & confert apostematibus oculorum calidis, quando bulierit cum uino, & linitur super oculum, & ponitur sub lingua, ad faciendum bonum oris odorem, & ponitur in pannis, ut conseruet eos à corrosione, & melioret odores eorum.

DE GALLIA. LIIII.

SVch, id est gallia. Aben mesuai.) Such est stipticum & siccum, & stringit uomitum qui accidit propter humiditates, & stringit uentrem, & fortificat uiscera. Rasis.) Est calida & sicca, quæ stomacho bona existens, abscindit fœtorem sudoris,

D atq; psilotri. Isaac eben amram.) Est calidũ & siccum in secũdo gradu, & est compositum ex uirtutibus contrarijs, scilicet stipticitate & caliditate, quã acquirit à musco, & à speciebus, & propter hanc causam confert uomitui & nauseæ, quæ accidũt propter humiditates, & retinet uentrem, & confortat stomachũ & epar, & sunt eius species 4. scilicet such muscatum, & such uentrium, & such corij, & such aquæ. Et operatio such muschi, est quod accipias de meliori ramich, & tere, & cribra cum cribro pili mediocri, in raritate & spissitudine, & confice malaxando bene, & misce cũ eo parum olei de keiri, uel sambacini, & oleum de keiri est melius, & dimitte sic nocte una in uase suo, ubi confecisti in mane, accipe de musco meliori, & tere, & cribra, & accipe quantum uis ex eo, & misce cum ramich trito, & postea malaxa manibus bene, sicut malaxatur pasta, & informa trociscos ex eo, in forma lupini, aut .3. i. aut maiores si uis, & unge manum tuam si uis, semper cum aliquo oleo, ne adhęreat manibus, & dimitte super cribrum de pilo, duobus uel tribus diebus, donec stringantur, post hoc perfora eos cum perforatorio ferreo, & infige in eis filum ex canabe, quod non sit nimis subtile, nec nimis grossum, & pone inter unumquemq; trociscũ frustum ligni, ne se contangant, & suspende eos, donec superueniat eis æstas. Et omne such quando magis morabitur, & ueterascet, erit magis odoriferũ, & erit fortioris uirtutis & operationis, & hæc est melior specierum such, & cum aqua oportet uti, & propter hoc omisi narrare modos alios. Et gallia coriorum, est quæ fit cum corijs marsupiorum, in quibus fit muscus. Et gallia ex aqua est, quando ponuntur marsupia in aqua, cum qua præparatur uel conficitur ramich. Et such uentriũ est, quando inciduntur minutissime uentres marsupiorum, & ponuntur cum ramich.

DE CYPRESSO ET NVCIBVS, uel gallis eius. LV.

SAro est galla cypressi. Galenus.) Quod ex cypresso administratur, sunt folia, & summitates, & nuces eius, & in sapore eius est acuitas, & punctio pauca, & amaritudo satis, & pontica est fortior omnibus in amaritudine, sed de amaritudine, & acuitate ineſt ei quantitas tanta, quæ facit eam penetrare ad profundum corporis,

sine

A sine calefactione & mordicatione. Et uirtus eius prima deficcat, in qua non est acuitas & mordicatio apparenter, & quantitas suæ caliditatis est quantitas sufficiens ad penetrandum. Et secunda incarnat & dissoluit. Et tertia incarnat ulcera magna quæ sunt in corporibus duris, & aufert quod est in corporibus ex putredine, & expellit eam manifeste, & securat à nocumento in fine suæ operationis, & hoc quod cũ aliæ Medicinæ quæ calefaciunt & deficcant, quãuis possunt destruere humiditates quæ sunt in corpore, ipsæ attrahunt cum hoc ad locum cum attractione & caliditate sua humiditates alias, incarnatio uero eius est proprie, quando est humida, recens, & confert crepaturæ, quia deficcat, & ex hoc acquiritur in membris cõstrictio, propter deficcationem humiditatum quæ sunt in eis, & cum hoc stipticitas sua peruenit usq; ad profundum membrorum, quia habet caliditatem in se, propter quam portatur illa stipticitas. Et cypressus ponitur in Medicinis formicæ & erisipillę, quia miscetur cum hordeo & aceto, mixto cum aqua. Et in gummi quidem cypressi est acuitas & punctio, & administratur in opere Medicinæ, sicut aliæ gummæ. Dioscorides.) Cypressus est stiptica, & infrigidat, & quando bibuntur folia eius trita cum rob, & cũpauco mirrhæ, conferũt ueficæ, ad quã currunt superfluitates, & conferunt diffuriæ urinę. Et nux cypressi si teritur recens, & potatur cum uino, confert sputo sanguinis, & ulceribus inteſtinorũ, & cursui superfluitatum ad uentrem, & asmati & tussi. Et decoctio foliorum cipressi, similiter operatur & nux eius, & conficitur cum ficubus, mollit durities, & curat polypum, & est caro quæ nascitur intra nasum, & quando coquitur cum aceto, & teritur & miscetur cum lupinis, aufert albores unguium, & quando fit cum ea emplastrum, est bonum hernioſis & creparis, & folia eius operantur sicut nux eius. Et æstimauerũt aliqui, quod nux cypressi expellit cimices, quando fit cum ea fumigatio, aut cum summitatibus, aut cum folijs. Et nux cypressi, quando teritur, & fit emplastrum cum ea, conglutinat uulnera, & abscindit fluxum sanguinis, & quando teritur & miscetur cum aceto, denigrat capillos, & fit emplastrum
B ex ea sola, aut cum sauich ad erisipillã & formicã, & ad apostemata calida oculorũ, & quando miscetur cum mum, & oleo dulci, & ponitur super stomachũ, fortificat ipsum. Salamuae, & Aben mesuai.) Suffumigatio nucum cypressi expellit cimices.

DE FILICE NIGRA. LVI.

SArax, id est filix. Dioscorides.) Est herba quæ nascitur in montibus & locis petrosis, & non habet stipitem, nec florem, nec fructum, & habet folia quæ expanduntur sicut alæ, & habet odorem non bonum, radix eius est nigra, de foris longa, à qua multę oriuntur radiculæ, & in sapore eius est stipticitas, & maius iuuamentum quod est in ea, est in radice eius. Galenus.) Sapor eius est amarus, parum habens stipticitatis. Et uirtus eius prima exiccat exiccatiõe forti, sine mordicatione. Et secunda eius uirtus lauat & confortat uirtutem. Et tertia uirtus interficit lumbricos & uermes cucurbitinos, quando potantur de ea aur. iiij. cum aqua mellis, & propter eandem uirtutem interficit fœtum, & expellit mortuum, & deficcat ultera, quando ponitur super ea exiccatione forti sine mordicatione. Dioscorides.) Quando bibitur ex radice eius pondus aur. iiij. cum mellicrato, occidit ascarides, & quando datur de ipsa in potu pondus duorum anolosat cum scamonea, aut helleboro nigro, est melius, & oportet qui uult eam potare quod comedat ante acceptionem eius alia.

Alia species est alba sarax. Dioscorides.) Est herba quæ habet folia similia supradictæ, nisi quia habet plures ramos, & folia eius sunt altiora & remotiora à stipite, & habet radices longas, & color earum est rubeus, cum pauca nigredine, & quædam ex eis habent colorem rubicundum, sicut color sanguinis, & radix eius quando miscetur cum melle, & fit indeloch, expellit lumbricos longos, & quando datur in potu mulieri, prohibet impregnationem, & quando datur pregnanti, facit abortum, & quando deficcatur, & teritur, & cribratur, & ponitur de puluere eius in fistulis humidis, quarum sanatio est difficilis, sanat eas, & folia eius tenera, recentia, elixata & comesta, laxant uentrem. Galenus.) Virtus eius est sicut uirtus sarax supradictæ, nec plus nec minus.

C

DE VERNICE LVII.

SAndarax, id est uernix gummi. Albugerig.) Est calida & sicca, & confert catarro, quando fit fumigatio cum ea, & desiccat ulcera. Bedigoras.) De proprietate eius est conferre catarro, & abscindit sanguinem menstruum. Mesarugie.) Desiccat fistulas. Aben mesuai.) Est calida & sicca in primo gradu, euellit superfluitates phlegmaticas, quæ sunt in stomacho, & in intestinis, & occidit lumbricos, & ascarides, & confert fluxibilitati neruorum, quæ accidit ex frigiditate & humiditate eorum, & repletione. Abix.) Sandaracha est calida, pauca caliditate, & quando fit fumigatio cum ea, confert catarro capitis, & quando puluerizatur super ulcera, desiccat ea. Atabari.) Sandaracha est similis karabe in uirtute sua, & confert fumigatio eius corizæ, & desiccat fistulas. Rasis.) Confert sputo sanguinis, & hemorrhoidibus. Isaac eben amram.) Est gummi citrini coloris, simile karabe, sed non est ita durum sicut karabe, & est in eo parum amaritudinis, & affertur à terris Christianorũ. Et uirtus eius est similis uirtuti karabe, & de proprietate eius est quod retinet sanguinem, & confert catarro, & quando fit cum ea fumigatio, confert fistulis, & quando accipitur ex sandaracha & oleo rosarum, & linitur cum eis, confert scissuris quæ fiunt in membris, & in manibus & pedibus, & si non reperitur, pone loco eius pondus tertiæ partis plus pondere ipsius de karabe. Quod quidem dixit Galenus, esse gummi haut Romanæ.

DE SENE. LVIII.

SEne. Habohanifa.) Sene, quando desiccatur reponitur & ipsum, habet uaginas oblongas & obtortas, in quibus sunt semina ordinate distincta, & illæ uaginæ habent pediculum subtile, quo adhærent ramulis, & quando agitantur uaginæ à uento cadunt, & pastores colligunt eas. Isaac eben amram.) Dixit Paulus quod sene cõfert ad algueſegues ex melancholia, & ad sciſſuras quæ fiunt in corpo-
D re, & ad conquaſſationes neruorum, & ad casum capillorum, & confert pediculis, & dolori capitis antiquo, & scabiei, & bothor, & pruritui, & epilepsiæ. Abix.) Sene est calidum & siccum, paucæ caliditatis & siccitatis, & siccitas eius est prope caliditatem ipsius, & habet uirtutem magnam, quando peruenit ad stomachum purgandi melancholiã & choleram, & confortat substantiam cordis, quando miscentur cum eo Medicinæ, quas dixit iuuare, sicut est uiola, & potio decoctionis eius, plus confert quàm ipsum tritum, & dosis eius triti sicci est ℥. i. & in decoctione ℥. v.

Rasis.) Sene & fumus terræ purgant humores aduſtos, & confert scabiei & pruritui, & dosis eius, cuiuscunq; amborum est à ℥. iiij. usq; ad. vij.

DE FISTICIS. LIX.

PVstech, id est fistici. Galenus.) Substantia eius est subtilis, & sapor eius est ferè ad amaritudiné declinans. Et uirtus eius prima est calida. Et secunda uirtus eius mundificat. Et tertia aperit opilationes, & mundificat epar proprie, & confert ægritudinibus epatis & pulmonis, & dicitur quod mollit uentrem, & non stringit.

Dioscorides.) Quod de ipso est in Oriente, assimilatur pineis, & confert stomacho, & comeditur & bibitur tritum cum uino, & confert morsibus uenenosorum.

Aben mesuai.) Oleum eius confert morsui uenenoso, & dolori epatis, qui accidit cum humiditate, & quando teritur & bibitur cum decoctione, confert morsibus uenenosorum. Archigenes.) Est calidus & siccus, amplioris caliditatis quàm nux & auellana.

DE RVBEA TINCTORVM. LX.

PAue, id est rubea tinctorum. Dioscorides.) Quædam ex ea nascitur absq; seminatione, & quædam seminatur, & habet ramos quadros, longos, grossos, similes ramis herbæ, quæ dicitur abarim, nisi quia sunt maiores illis, & duriores, & super ipsos sunt folia diuisa adinuicem, egredientia circumquaq;, iuxta nodos

eius

A eius in similitudinem stellarum,& habet fructum rotundum, cuius color in principio suæ apparitionis est uiridis,postea uero fit rubeus, & quando maturauerit,fit niger,& quod de ipsa administratur,sunt uenæ ipsius,& ipsę sunt subtiles,lõgę,rubeę.

Galenus.) Sapor eius est ponticus.Et uirtus eius prima est calida, & secunda abstergit, & tertia uirtus mundificat epar.& splenem, & aperit opilationes eorum,& prouocat urinam grossam prouocatione forti,& menstrua, & abstergit absterssione temperata omnia quæ indigent absterssione, & ideo confert morpheę albę,quando ponitur super eam,& ipsa datur in potu cum mellicrato sciaticæ,& habentibus fluxibilitatem membrorum. Dioscorides.Radix huius herbæ dicitur rubea, sicut diximus,& est longa subtilis rubea, & haber uirtutem prouocandi urinam, quando bibitur cum mellicrato,& confert ictericiæ,& sciaticæ, & paralisi, & facit mingi urinam multam grossam,& fortassis facit mingi sanguinem, & oportet adhiberi cautelam bibentibus ipsam in die potationis,& quando bibuntur aliquæ ex summitatibus eius cum folijs,conferunt morsibus uenenosorum, & quando fructus eius bibitur cum squingibin,resoluit apostemata splenis: & quando radix eius subijcitur, prouocat menstrua,& deijcit fœtum, & quando mixta cum aceto linitur super maculas albas,curat eas.

DE POEONIA. LXI.

FOeonia,id est,pœonia. Dioscorides.)Est radix arboris,& sunt eius duæ species, scilicet,masculus & fœmina. Masculi folia sunt similia folijs nucis, & radix eius est grossus sicut digitus,& longa circa palmum,& color eius est albus. Fœminæ uero folia sunt sicut folia smirnion, & super summitates eorum ramorum sunt camerulæ, sicut camerulæ amygdalarum, & quando aperiuntur illæ camerulæ, apparent in eis grana rubea sicut sanguis, parua, similia granis granati, & intra illa grana sunt semina nigra seu purpurea, & radix ipsius est ramosa, & rami eius sunt similes
B glandibus vij. aut viij. similes radicibus affodillorum. Galenus.) Substantia eius est subtilis,& sapor eius est stipticus pauca stipticitate cum dulcedine, & quando diu masticatur,apparet in ea acuitas,& mordicatio,& amaritudo pauca. Et uirtus eius prima calefacit caliditate pauca, & desiccat desiccatione forti. Et secunda eius uirtus abstergit,& fortificat. Et tertia prouocat urinam,& mundificat epar,& renes,quando sunt in eis opilationes,& dosis eius ad hoc est sicut quantitas amygdalæ cum mellicrato, quando teritur & cribratur subtiliter. Et quando suspenditur super pueros epilenticos,curat eos,& quando coquitur in uino aliquo pontico, stringit uentrem. Dioscorides.) Quando bibitur de radice eius quantitas unius amygdalæ à mulieribus,quæ non bene purgantur in partu,mundificat eas per menstrua, et quando bibitur cum uino,confert dolori uentris,et ictericiæ,et dolori ueticæ,et renum,et quando coquitur cum uino,et bibitur,stringit uentrem. Et quando bibuntur ex granis eius rubeis.x.grana,uel xij.cum uino stiptico,confert fluxui menstruorum, & quando comeditur similiter, confert dolori stomachi, & punctionibus eius. Et datur ad comedendum, & in potu pueris, confert multum in inceptione generationis lapidis, qui generatur in eis. Et quando bibuntur ex granis eius nigris quindecim grana cum mellicrato, aut cum uino, confert suffocationi matricis, & dolori qui accidit in ea, & confert incubo.

Abraham filius Salomonis Israelitæ.) Quando ex arbore pœoniæ fit fumigatio, curat epilenticos: & quando suspenditur super epilenticum, prohibet eum ab epilepsia, sed & fructus eius cum geleniabin uel secaniabin iuuat iuuamento magno.

DE VALERIANA. LXII.

FV,& in Latino dicitur fistra. Dioscorides.) Est spica siluestris, & est frutex habens folia similia folijs herbę quę dicitur elleborus, & herbę quę dicitur hipposelinũ,& habet stipitem longitudine unius brachij, aut amplius,cuius color declinat

C ad purpureitatem,& est interius concauus,& nodosus,et habet florem similem nar
cisso,nisi quia est maior eo,sed in albedine est sicut ille,& est in eo parũ purpurei co
loris,& id quod est superius,est grossius,ꝙ quod est inferius, sicut spica frumenti,&
egrediuntur ab inferioribus eius comę inuolutę,sicut squinantũ,& elleborus niger,
& sunt inuicem adhęrentes,quarum color uergit ad rubedinẽ,& habet odorem bo
num,& est in ea aliquantulũ de odore spicę nardi,cum pauca pinguedine,& quod
de ipsa administratur,est radix eius,& adulteratur cũ radice mirti agrestis,qñ misce=
tur cũ ea,sed cognitio inter eas est facilis,nam ipsa est dura,difficile fragilis,& habet
bonũ odorẽ. Galenus.) In radice ipsius plantę est aromaticitas. Et uirtus eius pri=
ma assimilatur uirtuti spicę. Et secunda prouocat urinam plus ꝙ spica Inda,& de Se
ni,& est in hoc sicut marittagusa. Dioscorides.) Virtus radicis eius est calida, pro=
uocat urinam quando bibitur sicca,& decoctio eius idem facit,& confert dolori la=
teris,& prouocat menstrua,& ingreditur in confectionibus magnis.

DE PINO. LXIII.

SOnobar,id est,pinus. Dioscorides.) Arbor pini est masculus & fœmina,et ma
sculus nominatur arç. Abohanifa.) Arç est masculus,& sonobar non facit fru=
ctum,sed de sudore ipsius extrahitur pix,& cum ligno suo fit lumen sicut cum cæra,
quando accenditur,& nominatur lignum illud cum quo fit lumen,adhadhi,& est
nomen Romanum. Et fœmina est illa quæ facit fructũ,& est de ea magna & parua.
Galenus.) Maior est in sapore sicut sapor minoris,& est in ea aliquantulũ amari=
tudinis & acuitatis. Et uirtus eius prima est calida cũ humiditate. Et secunda conglu
tinat & lenit. Et tertia confert habenti saniem in pectore,& conuenit omnibus qui=
bus oportet educi saniem à pectore,& facere expuere facile,et quando infunditur in
aqua,recedit acuitas & punctio,quæ sunt in eo,& elongatur à mordicatione,& tũc
est conglutinatiuus,& medius inter qualitatem calidam & frigidam,medius inter
substantiam aquosam & terream,& substantia aerea est in eo pauca,sed ille qui co=
D meditur ex isto fructu,est quantum ad nutrimentum durę digestionis,& nutrit cor
pus nutrimento forti. Dioscorides.) Quando comeditur aut bibitur cum semine
cucumeris,& cum rob,prouocat urinam,& confert ardori renum et uesicę: & qñ bi
bitur cũ succo portulacę,sedat mordicationẽ stomachi,& reddit debilibus fortitudi
nem,et confert destructioni humiditatis. Et qñ accipitur ex fructu pini sicut est recẽs,
& teritur,& coquitur cũ rob,& accipiuntur de ipsius decoctione ʒ.iiij. cum dimidia
qualibet die,confert tussi antiquę,et hulceribus pulmonis. Galenus.) Minor ex eo
nominatur caulicaris,& sapor eius est stipticus,acutus,amarus. Et uirtus eius prima
est calida. Et secunda eius uirtus abstergit,quia est in eo absterssio. Et tertia cõfert spu
to sanguinis à pectore & pulmone. Dioscorides.) Caulicaris est fructus in arbusto,
et arç est in camerulis. Et uirtus eius est stiptica,calida caliditate pauca,et cõfert tussi,
& doloribus pectoris,quando sumitur solus,aut cũ melle. Aben mesuai.) Magnę
ex pineis sunt calidæ in secundo gradu,siccę in primo,quæ qñ bibuntur cũ rob mun
dificant grossos humores uiscosos,qui sunt in renibus & uesica,& conferunt saniei
eorum,& lapidi,& comedunt eas,calefactas cum zucharo,infrigidatas cum melle
postꝙ infusę sunt in aqua calida. Et minoris quidẽ proprietas est,ꝙ mundificat hu=
miditatem renũ & uesicæ. Galenus.) Cortex pini minoris quæ est nominata cau=
licaris,habet in se uirtutẽ stipticam,qua curat tenasmon,qñ apponitur sicut empla=
strum,& non est Medicamen aliquod melius eo in hoc,& quando bibitur,stringit
uentrem,& est conferens combustioni aquæ bulientis,& similiter cortex illius spe=
ciei quæ dicitur cachia,& est masculus,& est similis ei in uirtute,nisi quia uirtus est
debilior uirtute illius. Sed folium istarũ ambarum arborũ,quia est magis humidũ
cortice ipsarum,& habet in se uirtutem quæ incarnat percussiones & uerberationes.
Sed pini magnæ uirtutis foliorum & corticum est fortis,quamuis sit similis uir=
tuti duarum aliarum,& corticum ipsarum,est tamen fortioris uirtutis quã illę,adeo
quod ipsæ non possunt facere operationem unius illorum iuuamentorum,opera=
tione manifesta,ueruntamen in ipsa est mordicatio nociua.

Sed fumus

A Sed fumus qui eleuatur à ligno pini, confert multum fluxui pilorum palpebrarũ, & corrosioni lachrymalis, & cursui lachrymarum ab eo. Dioscorides.) Cortex arboris pini minoris, & cortex cochi, & est arç, omnes sunt stiptici, conferunt habentibus tenasmonem, quando teruntur, & puluerizantur super locũ, & quando de ipsis miscetur cũ lithargyrio, & puluere olibani, confert hulceribus quæ apparent in corpore, & combustionibus ignis, & quando conficitur cum cæra dissoluta cum oleo mirtino, consolidat hulcera quæ sunt in corporibus delicatis: & quando teritur, & miscetur cum calcanto, prohibet hulcera quæ dicuntur formicę, ne augeantur in corpore, & fit cum eo fumigium matrici, & expellit fœtum, & secundinam, & quando bibitur, stringit uentrem, & retinet urinam, & quando teritur folium huius arboris, & fit emplastrum cum eo, sedat dolores apostematum, & prohibet hulcera humida, ne fluat sanguis ab eis: & quando teritur, & coquitur cum aceto, & fit inde oris collutio, confert dolori dentium, & quando bibitur ex eo pondus alki cũ aqua, aut cum aqua & melle, confert egritudinibus epatis, & similiter facit cortex pini & foliũ eius, & qñ bibitur, & qñ inciditur lignum eius minute, & coquitur in aceto, & tenetur in ore, confert dolori dentiũ, et miscetur in unguentis conferẽtibus lassitudini, & comburitur, & colligitur fumus eius, & fit inde atramẽtum, & fit etiam cũ eo cohol, quod pręparat oculum, & confert casui palpebrarum, & lachrymali, si Deo placet.

DE CARDAMOMO. LXIIII.

SAcolla, id est, cardamomum. Cardamomũ maius est heil, & minus est hilbane, & est masculus. Isaac eben amram.) Sunt eius duæ species, maius & minus. Et maius habet cortices & capita sicut rosa, & sunt grana magna ferè sicut nabach, aut maiora parum, & intra ipsa sunt granula parua angulosa, boni odoris, pinguia, puluerulenta, & ipsum est melioris odoris atq; delectabilioris naturæ, q̃ minus, & in sapore ipsius est stipticitas, & acuitas. Verũ qñ comparatur minori, est acuitas eius minor, & stipticitas eius maior, & cortices eius & capita sunt stipticiora q̃ ipsum. Et uirtus eius prima est calida & sicca in primo gradu. Et secunda resoluit & fortificat. Et
B tertia confortat stomachũ, & ualet digestioni, & cõfert syncopi, & uomitui, maxime qñ bibitur cũ suo cortice, & suis capitibus, cum mastice, & ligno aloe, & succo mẽtę, aut cũ uino granatorũ, & cum menta, aut sumatur cum succo duorũ granatorũ. Minus ✠o noiatur heilbane, et nõ habet capita nec corticẽ, et habet grana habẽtia corticẽ, cuius color est sicut cardamomi maioris, & substãtia eius est subtilior, q̃ substãtia maioris, et uirtus eius est sicut uirtus illius, nisi quia ꝓpter eius subtilitatẽ confert plus digestioni, et magis desiccatiuũ existit humiditatũ gutturis, et pectoris, et stomachi.

DE CHAKILE. LXV.

CHakile, id est, salobar. Abohanifa.) Est culam, & est sicut usnen, quia est maius, & homines quidẽ comedunt illud cũ ficubus, sicut comedũt alia holera, et folium eius assimilat folio nasturcij, & ipsum est amplioris humiditatis q̃ cicera, & magis aquosum. Abix.) Chakile quod oritur in sterquilinijs, est herba similis herbæ usnen, & non est usnen, & est in ea aliqua caliditas, propter suã salsedinem, est enim in ea salsedo similis salsedini baurach, qñ teritur de ea aliquid, & ipsa habet proprietatem laxandi aquam citrinam, qñ bibitur aqua eius ab eo qui habet aquã citrinã, facit enim ipsam egredi, & diminuit tumorem eius, & confert ei multũ, & nõ oportet ꝙ buliat super ignem, quoniã amitteret uirtutẽ suam, sed detur in potu de succo eius sine ebulitione, & quãtitas quę datur de ipsa, est ab. i. libra usq; ad duas partes lib. cũ 3. x. zuchari albi, aut rubei fortis rubedinis, quod est, quia rubeum cum lebleb, & cũ fumo terrę, & cum chakile, est fortioris uirtutis q̃ album. Ysaac eben amram.) Est herba similis cuschutę in operatione sua, & est calida, & sicca, cuius proprietas est, ꝙ aufert eructuationes corruptas, & aqua eius purgat aquam citrinam, & cõfert tumoribus uentris, & debilitati epatis, & est conueniens nutrimentum, & habet operationem in stomacho, propter uiscositatem paucã quę est in ea. Aben mesuai.) Proprietas eius est laxare aquam citrinã subito, & dosis eius est à iiij. parte librę usq; ad duas partes eius absq; eo quod buliat. Rasis.) purgat aquam, & prouocat urinam.

DE BOM

C

DE BOMBACE. LXVI.

COton,id eſt,bombax. Abohanifa.) Dixerunt mihi quidam Medici de kelbe, quod coton naſcitur inter eos in arboribus, quæ ſunt ſicut arbores Antiperſicorum,& durant annis xx.& dixit,ꝙ melius ex eo eſt nouum,et quod eſt plantatũ ſuo anno. Aben meſui.)Succus foliorum eius confert fluxui uentris,qui accidit infantibus. Meſeha.) Semen coti confert tuſſi,& eſt bonum pectori. Albaſari.)Bombax eſt calidum et humidum, aptum indumentis, & eſt multum calidum dum eſt recens,quia infiltratur;& oleum ſeminis eius confert lentiginibus faciei, & puſtulis calidis quæ ſunt in facie. Raſis.) ſemen bõbacis mollificat,& calefacit,& augmentum efficit in ſpermate,& confert tuſſi,et ſuccus foliorũ eius cõfert fluxui infantiũm.

DE MILIO SOLIS. LXVII.

* *Aliâs molliora.*

Kulb,id eſt,milium ſolis. Dioſcorides.) Aliſcos eſt herba, cuius folia aſſimilantur foliꝭs oliuę,niſi quia ſunt maiora eis,et *meliora,et altiora,et latiora,et quę ſunt ex eis inferiora,declinant uerſus terram,facientia uelut ſtratum ſuper terram,& habet uirgas eleuatas ſubtiles ſicut lingua ſquinãti duras,& in ſummitate uirgę eſt ſimile ramulo diuiſum in duas partes,in quo ſunt folia minuta,& iuxta quodlibet folium eſt ſemen albũ, durum ſicut lapis, fere rotundũ, in magnitudine hordei orobi parui,naſcitur in locis aſperis & altis. Galenus in tranſlatione batariæ liſacos.)Eſt ſemen quod aſſimilatur lapidi,et eſt kulb,id eſt,miliũ ſolis,et eſt ſemẽ herbę quę dicitur aſtonchos,quod ſi bibitur,frangit lapidẽ, & prouocat urinã. Dioſcorides.) Virtus ſeminis huius eſt,ꝙ qñ potatur cũ uino albo,frãgit lapidẽ, et prouocat urinã.

Paulus.)Quãdo de ſemine eius bibũtur.ʒ.ij.trito cũ uino albo, cõfert lapidi renũ.

Aben meſuai,et Albaſari.)Akulb defertur ab India,et aſſimilaꝫ ſemini lini,niſi qa eſt maius eo parũ,et aſcẽdit ſuper eũ puluis,et eſt mirabile in puocatiõe urinę et menſtruorũ,et frãgit lapidẽ in renibus et ueſica.Cõfirmatio teſtimonij mei eſt Raſis,q dixit,ꝙ puocat urinã,et frangit lapidẽ Aben iuliel.)Naſciꝫ inter nos in mõtibus Soler

D

DE KANABEL. LXVIII.

KAnabel. Albaſari.) Alkanabel aſſimilatur arenæ,& aſcendit ſuper ipſum glaucedo,& eſt in eo ſtipticitas fortis,& expellit aſcarides. Almanſor.)Alkanabel eſt calidũ,et expellit aſcarides. Liber aggregatus.) Canabel cadit ſuper terrã albã, et nõ ſeminaꝫ,et colligitur cũ ſtercore bouino,et eſt una ex rebus quę cadũt de cœlo.

Alius.) Eſt minera rufa,in qua eſt glaucedo,et ſolidantur cũ eo ollæ quando franguntur: & dicitur,quod reperitur ſuper terram in Coraſceni poſtq; pluit, & colligitur tunc.Quando bibitur tritum,expellit lumbricos, & aſcarides, & laxat uentrem.

DE DACTILIS. LXIX.

ROrab,id eſt,dactili. Aben meſuai.) Meliores ex eis ſunt rorab zucharini, & haharad,& hayron. Abohanifa.)Hayron eſt ſpecies dactilorum,& color eorum eſt citrinus,& rubeus. Yhaye.) Hayron eſt melior ſpecierũ rorab,& poſt eos ſunt glauci,& non nigri. Raſis.)Rorab calefacit, & generat ſanguinem groſſum, & conuertitur cito ad choleram,& eſt malum illis,quorum complexio eſt calida,& epar calidum,& cui cito aduenit ſoda,& ſquinantia,& bothor, & culla, & opilatio in epate & ſplene,& deteriores ex eis ſunt magni,& qui ſunt dulciores, et non ſunt conuenientes aliquo modo illis, qui ſunt calidæ complexionis, illi autem qui non ſunt calidę complexionis,& nõ ſunt debilis naturę,ſi utũtur eis, impinguãtur ab eis.

DE ZIZANIA. LXX.

SCeilem,id eſt,zeuen,id eſt,lolium. Galenus.) Virtus eis prima calefacit in principio primi gradus,& deſiccat in fine ſecundi. Dioſcorides.) Quod de eo naſcitur in tritico,habet uirtutem quę euellit hulcera fraudulenta,quando admiſcetur cũ cortice raphani,& ſale,& fit inde emplaſtrũ, & quando miſcetur cum ſulphure, & aceto,curat impetiginem malam,& hulceratam,& quando admiſcetur cum ſtercore columbino,& uino,reſoluit apoſtemata,et aperit apoſtemata quæ nondum ſunt perfecte matura,& qñ coquitur cũ mellicrato,et fit inde emplaſtrũ, cõfert ſciaticę,& fit fumigatio cũ eo,et cũ ſauich,et mirrha,et croco,et olibano, & cõuenit impregnationi.

A tioni. Aben meſuai.) Proprietas eius eſt, quod opilat epar, & aperit ſcrophulas, quando comeditur aut bibitur.

DE FVMO TERRAE. LXXI.

SCehiterig, id eſt, fumus terræ. Dioſcorides.) Eſt herba ſimilis paſtinacæ agreſtis, niſi quia eſt magis minuta ea, & amarior, & habet radicem, cuius color uergit ad albedinem. Galenus.) Sapor eius eſt amarus & ſtipticus. Et uirtus eius prima eſt calida & frigida cum ſiccitate in ſecundo gradu. Et ſecunda fortificat & mundificat. Et tertia confert ſtomacho, quia eſt in eo ſtipticitas pauca, & non eſt in eo de caliditate quãtitas manifeſta. Dioſcorides.) Eſt amari ſaporis, et comeditur radix eius cruda & cocta, & pręparatur cum aqua & ſale, & tunc fortificat ſtomachũ, & prouocat urinam. Aben meſuai.) Proprietas iuuamenti eius eſt ad ſtomachũ, & ad ſcabiem, & pruritũ, et laxandi choleram aduſtam, et mundificandi ſanguinem, et prouocandi urinam, et qui uult eam ſumere, eligat eũ qui eſt uiridior, et amarior, et recens, et doſis eius quando decoquitur, eſt à ʒ.v. uſq; ad .x. et crudi à ʒ.iij. uſq; ad vij. cũ totidem mirabolanorum citrinorum, & qui uult ſumere de ſucco eius, non decoquat eum. Et doſis ſucci eius eſt ab ç.iiij. uſq; ad viij. cum ʒ.iij. mirabolanorum citrinorũ uſq; ad vij. ʒ. Abix.) Fumus terrę eſt herba in qua eſt amaritudo, et cõfert cholericis, purgat cholerã cito, et cõfert ſcabiei et bothor, qñ bibitur tritũ ſine ebulitione cũ ʒ.x. çuchari albi, et ſic deſiccatur et proiicitur in decoctione mirabolanorũ, purgat cholera fortiter, & quantitas potionis ſucci eius eſt à duabus partibus librę uſq; ad libram.

DE PAPAVERE RVBEO. LXXII.

IAchaik alnahamen, id eſt, papauer rubeum. Dioſcorides.) Sunt eius duæ ſpeciես, ſcilicet, domeſticus, et ſilueſtris. Et domeſtici quoddam habet florem rubeũ, & quoddã albũ in colore lactis, aut uerſus purpureũ coloré, et folia eius ſunt ſimilia foliis coriandri, niſi quia ſunt magis minuta, et eleuatio foliorũ eius eſt minor eleuatione foliorũ coriandri, et uirga eius eſt uiridis prope terrã, et rami eius aſſimilãtur corti
B cibus cannę, et in ſummitate eſt flos ſicut flos papaueris, et in medio floris eſt capitellum, cuius color eſt niger, et radix illius eſt in magnitudine oliuę, aut maior, et eſt uelut nodoſa breuis. Sed ſilueſtre eſt maius domeſtico, habẽs folia latiora, et longiora, et duriora ꝙ domeſticũ, et folia ipſa ſunt aut nigra, aut citrina, et flos eius eſt rubeus, et ſunt ei radices plures, et tenues, et quidã ſunt qui nõ faciunt differentiam inter papauer rubeũ, et herbã quę dicitur aragamonium, et papauer ſilueſtre quod dicitur caput, et eſt malogamarũ tuffis, eo ꝙ floris eius color eſt ſimilis ei in rubore. Et erraueրunt aliqui, putantes ꝙ flos aragamonij ſit gaſit, ſed in hoc eſt error, nam flos aragamonij eſt ſpecies papaueris quod dicitur caput, niſi quia eſt minus rubeum, ꝙ papaueris rubei, uerũ apparitio floris eius eſt ſicut apparitio papaueris rubei, et ex aragamonio extrahitur lachrymus habens colorem croci acuti ſaporis multũ, lachrymus uero ſpeciei quę dicitur caput, eſt magis uergens ad albedinem, ꝙ lachrymus aragamonij, et eſt coagulatus, et flos quidem ipſius habet in medio caput ſimile capiti papaueris agreſtis, niſi quia ſuperior pars capitis aragamonij tendit in latũ, et ſuperior pars eius quod dicitur caput, tendit ad conſtrictioné: papauer uero rubeũ nõ habet lachrymũ, et non habet capitellũ papaueris, niſi quia eſt in eo res ſimilis ſummitatibus ſparagi. Galienus.) Papaueris rubei uirtus prima calefacit et deſiccat. Et ſecunda eſt attractiua et aperitiua. Et tertia attrahit phlegma qñ maſticatur, et ſuccus radicis eius mundificat cerebrũ, qñ fit cũ eo caputpurgiũ, et papauer rubeum mundificat hulcera ſordida, et curat egritudiné cũ qua eleuatur cutis, et prouocat mẽſtrua quando ſupponitur, & prouocat lac. Dioſcorides.) Papaueris rubei ambę ſpecies ſunt calidę uirtutis, et ideo qñ teritur radix eius, et exprimitur ſuccus, & fit caputpurgium cũ eo, mundificat caput, et qñ maſticatur, eradicat phlegma, et qñ coquitur cũ rob et fit emplaſtrũ, curat apoſtemata oculi calida & ſordida, et euellit ueſtigia quę ſunt in oculo, propter incarnationem alicuius hulceris, et qñ coquuntur folia eius cum ſummitatibus eius, et cũ palea hordei, et comedũtur, prouocat urinam, et qñ ſupponuntur, prouocant menſtrua, et qñ fit emplaſtrũ cũ eis, eradicant ſcabiem hulceroſam.

Aben

C Aben meſuai.) Eſt calidum & ſiccum in primo gradu, & quando miſcetur cum cortice nucis ad denigrandum, tingit capillos in colorem nigrum fortis nigredinis, & eradicat impetiginem, & quando deſiccatur, incarnat hulcera.

DE BASILICO GARIOFILATO & eſt ozimum carmenum. LXXIII.

SCexabram, id eſt, ozimum carmenum, uel baſilicon gariofilatum. Iſaac eben amram.) Eſt ozimum carmenũ, & eſt paruum. Aben meſuai.) Eſt calidum & ſiccum, et confert calefactis quando roratur ſuper ipſum aqua frigida, aut aqua roſacea, & quidam dicunt, quod eſt frigidum, eò quòd non nocet habentibus ſirſen.

Iſaac eben amram.) Eſt calidum in primo gradu, ſiccum in ſecundo, ſemen eius ſtringit uentrem, qui fluit propter caliditatem, quãdo bibitur ex eo aut. i. cum aqua frigida, aut cum ſucco citoniorum, & ipſum confortat membra.

DE LVPINO. LXXIIII.

TArinus, id eſt, lupinus. Dioſcorides.) Sunt ex lupinis quidam, qui dicuntur regales, & quidam ſunt domeſtici, & domeſtici comeduntur poſt eorum elixationem, & infunduntur in aqua pluribus diebus, donec recedat ab eis amaritudo, generant humores groſſos: & ſecundum Medicinam lupini, qui ſunt ſecundũ hunc modum præparati, ſunt Medicina conglutinatiua, ſed lupinus ſecundum ſui naturam habet amarum ſaporem. Galenus.) Virtus eius prima eſt quæ deſiccat ſine mordicatione. Et ſecunda eſt quæ abſtergit, & reſoluit, & mundificat, & aperit. Et tertia eſt quę occidit lumbricos, quando fit cum eis emplaſtrum exterius, & quando comeduntur cum melle, aut bibuntur cum uino admixto aqua, & farina lupinorũ, reſoluit ſine mordicatione, & curat liuores, & apoſtemata dura, & ſcrofulas, quando coquitur cum aceto & melle, aut cum aceto & aqua, ſecundum diſpoſitionem et
D complexionem infirmi, & groſſiciem humoris: & quando fit cum eis emplaſtrum, ſciaticæ confert, & aqua in qua decoquuntur, deſiccat cum abſterſione, & reſolutione, deſiccatione, ſine mordicatione, & interficit lumbricos, & quãdo apponitur exterius, confert impetigini, & hulceribus capitis, & confert bothor, & ſcabiei, & hulceribus fraudulentis, & quando bibitur cũ ruta & pipere, mundificat, & * aſpergit opilationes epatis & ſplenis, & prouocat menſtrua, & fit naſale cum eis cum melle & mirrha, & expellit fœtum, & farina eius facit.

** Aliâs aperit.*

Sed ſilueſter lupinus eſt magis amarus, & uirtus eius eſt fere ſicut uirtus huius, niſi quia eſt fortior. Dioſcorides.) Lupini regalis farina, quando miſcetur cum melle & bibitur cum aceto, occidit lumbricos, & quando infunditur in aqua, & comeditur cum ſua amaritudine, facit hoc, & ſimiliter facit decoctio eius, & quando bibitur cum ruta & pipere, confert ſplenetici, & confert quando ponitur ſuper apoſtema, quod dicitur ancoria, & ad hulcera fraudulenta, & confert ſcabiei in principio ſui, et maculis, quæ apparent in cute, & bothor, & hulceribus capitis humidis, & miſcetur cum mirrha & melle, & fit inde naſale, & prouocat menſtrua, & expellit fœtum. Farina uero lupinorum mundificat ſcabiem, & delet cicatrices quæ fiunt à percuſſionibus, & quando ipſa miſcetur cum aqua, & ſauich, ſedat apoſtemata calida, & quando miſcetur cum aceto, & fit emplaſtrum cum eo, reſoluit ſcrophulas, & eradicat ignem Perſicum: & quando lupini coquuntur cum aqua pluuiæ, donec diſſoluuntur in decoctione, aqua illa mundificat faciem, & quando coquuntur cum radice cameleontæ nigræ, & abluuntur cum decoctione illa tepida pecudes habentes ſcabiem, curat eas. Et radix herbæ lupini quando coquitur cum aqua, & bibitur, prouocat urinam, & lupinus cuius amaritudo receſſit cum præparatione quando teritur bene, & bibitur cum aceto, ſedat nauſeam, & curat faſtidium cibi. Et eſt alia ſpecies lupini, quæ aſſimilatur domeſticis lupinis, niſi quia eſt minor eis, quę quidem iuuat in omnibus, in quibus iuuat lupinus domeſticus.

DE CANDARVSIO. LXXV.

CHandaros, id eſt, candaruſium. Galenus.) Eſt cibus bonus ſicut triticum, & propter ſuam uiſcoſitatem eſt maioris nutrimẽti eo, ſed ſecundum uiam Medi-

cinæ

A cinæ uirtus eius prima eſt ſicut uirtus tritici, niſi quia eſt maioris uiſcoſitatis eo. Et uirtus eius ſecunda, eſt uirtus conglutinatiua, & incarnatiua, & maturatiua, & eſt quaſi materia ad omnia quæ deſiccant deſiccatione forti, ſicut ſunt aqua marina, & aqua ſalis, & acetum. Dioſcorides.) Eſt ſpecies in qua reperiuntur duo grana, & eſt plus nutritiuum quàm rizi, & magis conſtrictiuũ uentris, & melius ſtomacho. Quando ipſum coquitur cum aceto, & fit linitio cum eo, eradicat ſcabiem ulceroſam, & eradicat ungues ſciſſas, & curat fiſtulas, quæ ſunt in lachrymali, quando adminiſtratur in principio earum, & fit ex decoctione eius cliſtere iuuatiuum ulceribus inteſtinorum malis, & ſunt eius duę ſpecies, in una eius inuenitur unum granum, & in alia duo grana, & quodlibet ipſorũ eſt in camerula, & eſt magis nutritiuũ quá hordeũ, boni ſaporis, & panis qui fit ex eo, eſt minus nutritiuus, quàm qui fit ex frumento.

DE ALTEA. LXXVI.

CHitini.) Roſa zaueni, & eſt maluauiſcus. Dioſcorides.) Eſt ſpecies molochię agreſtis, & habet folium rotundum ſicut folium herbæ, quæ dicitur ciclamen, & flos eius eſt ſicut roſæ, & habet ſtipitem longitudine unius brachij, & habet radicem uiſcoſam, cuius color interius eſt albus, & ex molochia eſt alia ſpecies, quæ habet folium ſciſſum, ſimile folio herbę quæ dicitur ieraboranum, & habet tres ramos aut quatuor, ſuper quos eſt cortex ſimilis cortici canabi, & flos eius eſt paruus, & radices albæ, latæ, 6. aut 7. & longitudo eius eſt circa longitudinem brachij unius.

Galenus.) Radix maluauiſci habet in ſe uirtutem ſtipticam, & totius herbæ, uolo dicere radicis ramorum & foliorum, & ſeminis uirtus, eſt uirtus quę deſiccat, uerum radix & ſemen ſunt magis deſiccatiua, & plus ſubtiliatiua. Et uirtus eius ſecunda, eſt quæ abſtergit, & maturat, & reſtringit, & radix quidem & ſemen ſunt magis abſterſiua. Et uirtus tertia prohibet apoſtemata, & ſedat dolores, & maturat exituras dum eſt recens, & radix quidem eius & ſemen, quia in eis eſt uirtus abſterſiua, curant morpheã, & ſemen eius frangit lapidem renum, & aqua in qua decoquitur radix eius, propter ſtipticitatem, quæ eſt in ea, confert ulceribus inteſtinorum, & fluxui uentris,
B & ſputo ſanguinis. Dioſcorides.) Quando hæc herba coquitur in uino, quod dicitur mellicratum, aut cum uino, & quando teritur ſola, & non decoquitur, confert exituris & apoſtematibus quæ apparent poſt aures & ſcrophulis, & confert apoſtematibus calidis mammillarum, & apoſtematibus ani calidis, ſimiliter & tenſioni neruorum, quia reſoluit & maturat, & aperit apoſtemata, & quando coquitur, ſicut diximus cum mellicrato, aut cum uino, & teritur cum ſepo anatis, & glutino albotin, & fiunt inde naſalia, conferunt apoſtematibus calidis matricis, & conglutinationibus matricis, & decoctio eius facit ſimiliter, & mũdificat ſuperfluitates partus, & radix eius quando coquitur, & bibitur cum uino, confert ſtranguriæ, & lapidi, & ſuperfluitatibus crudis duris, & ſciaticæ, & ulceribus inteſtinorum, & tumoribus, & conquaſſationibus neruorum, & quando coquitur cum aceto, & fit cum ea colluțio oris, ſedat dolorem dentium, & ſemen eius recens, aut ſiccum quando teritur & coquitur cum aceto, & fit cum eo linitio in ſole, eradicat morpheã, & quãdo miſcetur cum oleo & aceto, & ponitur ſuper loca, confert morſibus uenenatis, & confert ſimiliter ulceribus inteſtinorum de ſputo ſanguinis, & fluxui uentris, & quando decoctio eius bibitur cum aceto, mixto cum aqua & uino, confert puncturis apum, & fit emplaſtrũ cum folijs eius, mixto parum olei morſibus uenenatis, & confert combuſtionibus ignis, & quando teritur radix eius, & miſcetur cum aqua & uino & gramine, congelat aquam. Sed ſpecies molochiæ agreſtis, confert morſibus uenenatis, & combuſtionibus ignis. Dixit in ea Galenus, quod reſolutio eius eſt amplior quàm reſolutio maluæ agreſtis & domeſticæ. Dioſcorides.) Quando bibitur radix eius cum uino, aut cum aqua, curat ulcera inteſtinorum, & conquaſſationes neruorum. Meſarugiæ.) Gummi maluauiſci eſt frigidũ, ſedat ſitim, & lenit uentrem.

DE EVPATORIO. LXXVII.

CAſat, id eſt eupatorium. Dioſcorides.) Eſt herba quæ naſcitur omni anno, & eſt apta ad ignem accendendũ ſicut ſarmenta, & habet uirgá rectam, ſubtilem,

C nigram,duram,aſperam,habens in ſummitate pilos, & lõgitudo eius eſt ferè unius brachij,uel plus,& habet folia diuiſa ab inuicem circa haſtam, & ſunt ſciſſa ſciſſionibus 5.aut 6.& ſunt in ſummitate inciſa ſicut cæra, & ſunt folia eius ſimilia foliis pentaphilon,aut foliis ſedenagi, id eſt,canabis, & color eorũ eſt tendens ad nigredinẽ, & in haſta eius à medio ſupra eſt ſemen, & ſuper ipſum ſunt pili,& eſt declinans ad inferiora pendens in herba ipſa. Galenus.) Subſtãtia eius eſt ſubtilis,& ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima calefacit & deſiccat. Et ſecunda incidit, & abſtergit abſq; quod inducat aliquam calefactionem manifeſtam. Et tertia aperit opilationes quæ ſunt in epate,& confortat epar. Dioſcorides.) Folia huius herbæ,quando teruntur & miſcentur cum axungia porci ueteri,& ponuntur ſuper ulcera, quorũ conſolidatio eſt difficilis,curant ea,& quãdo hæc herba, aut ſemen eius bibitur cum uino,confert ulceribus inteſtinorum,& morſibus uenenatis, & ſunt multi qui putant quod iſta herba ſit argamonium, & errant, quoniam argamonium eſt alia ab ea,& nos quidem iam manifeſtauimus de eſſe eius in eo quod diximus. Galenus.) In tyriaca cheſar,proprietas eius eſt,quod cõfert epati multum. Raſis.) Manifeſtum eſt per experientiam, quod abſinthium eſt magis conueniens in iuuamento epatis, quàm eupatorium. Meſea.) Eſt bonum febribus antiquis.

DE AGARICO. LXXVIII.

GAricum,id eſt agaricum. Dioſcorides.) Eſt ſimile radici aniuden, id eſt arboris aſſæ,ſed eſt minus durum quàm ipſa, & magis ſpongioſum, & putant quidam,quod ſit radix alicuius herbæ, & quidam dicunt quod generatur ex putrefactione arborũ,quando corroduntur,ſicut generantur fungi, & iam reperitur ſuper arbores ſcerbin,niſi quia eſt facile frangibilis,& debilis fortitudinis, & eſt radix ſpongioſa,mollis ſubſtantiæ, & eſt duarum ſpecierum, ſcilicet maſculus & fœmina,ſed fœmina habet in ſe gradatim ſicut tunicas,maſculus uero non habet tunicas, ſed eſt tota ſubſtantia eius continua,& fœmina eſt maior. Galenus.) Aut eſt radix arbo-
D ris,aut eſt planta, quæ naſcitur ſuper aliquas arbores, & eſt ſubſtantiæ mollis in ſua compoſitione,& ſubſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtantia aerea & terrea,quá ſubtiliauit calor,& non eſt in eo aliquid aqueitatis,& in ſapore eius eſt dulcedo, quando primo obuiat guſtui,ultimo uero apparet amaritudo, & apparet in eo aliquantulum acuitatis cum ſtipticitate. Et uirtus eius prima calefacit & deſiccat. Et ſecunda incidit & reſoluit res groſſas. Et tertia aperit opilationes, quæ ſunt in epate, & in renibus,& curat icteritiam quæ accidit ab opilatione epatis,& confert epilepſiæ,& curat rigores febrium,qui contingunt ab humoribus groſſis,& confert morſui tyri,aut alicuius alterius animalis uenenoſi, quando apponitur exterius loco emplaſtri, & quando bibitur de eo quantitas aur, unius cum uino mixto aqua, eſt Medicina laxatiua. Dioſcorides.) Agaricum eſt ſtipticum ſedatiuũ, confert punctionibus & humoribus uiſcoſis,crudis,& neruis,& illi qui cecidit,quando dantur de eo duo onoloſat,cum uino dicto homomelle, illi qui non habet febrim, & cum mellicrato,illi qui habet febrim, & quãdo bibitur de eo pondus.ʒ.i.cõfert dolori eparis,& aſmati, & ſtranguriæ,& doloribus renum,& ictericis, & doloribus matricis cum ſuffocatione & deſtructione coloris corporis, & datur in potu ulceribus pulmonis cum rob, & datur in apoſtemate ſplenis cum ſquingibin,& quando maſticatur ſolũ,& tranſglutitur,& bibitur aliquis potus humidus poſt eum,confert dolori ſtomachi,& eructuationibus acetoſis, & quando bibuntur ex eo. iij. onoloſat cum aqua, abſcindit ſputũ ſanguinis à pectore,& ab inſtrumentis pectoris, & quãdo ſumitur de eo pondus.iij.onoloſat cum ſquingibin,confert ſciaticę, & doloribus iuncturarum,& epilepſiæ,& prouocat menſtrua,& quando bibitur de eo quantũ diximus,confert uentoſitatibus matricis,& quando bibitur ante acceſſiones febrium, aufert rigorem, & ſi ſumitur in potu de eo.ʒ.i.aut.ij.cum mellicrato,laxat uentrem, & ſumitur in potu ex eo.ʒ.i.cum uino aqua mixto,contra Medicinas mortiferas, & bibuntur de eo.iij. onoloſat cum uino,& confert iuuamento magno morſibus uenenatis, & uniuerſaliter confert omnibus doloribus qui fiunt in interioribus corporis, & datur in potu

aliquibus

A aliquibus cum aqua,& aliquibus cũ uino, & aliquibus cum ſquingibin, & quibuſ=dam cum mellicrato,ſecundum diuerſitatem ægritudinum,& uirtutem,& ętatem.
Bedigoras & Alchanzi.) Eius proprietas eſt purgare phlegma groſſum,uiſcoſum & melancholiam. Paulus.) Purgat humores nociuos,& maxime choleram rube am. Raſis.) Inueni uniuerſaliter ab omnibus,quod purgat humores nociuos.
Hunaym in libro tyriacæ.) Expellit humores à neruis, & à cerebro cum proprie=tate mirabili quæ eſt in eo. Aben meſuai.) De proprietate eius eſt laxare phlegma, & eſt contrarium uenenis,& præparatio eius eſt,quod eligatur interius eius,& pur=getur,& teratur,& ponatur in decoctione,& eligatur illud quod eſt fœmina, & pro prie album interius,quod quando fricatur,puluerizatur facile, & doſis eius eſt à.ʒ.i. uſq; ad.ʒ.ij. Abix.) Agaricum purgat choleram,& phlegma ſimul, fortificat Medi cinas magnas,quando miſcetur cum eis,& facit eas peruenire ad extrema corporis, & eſt contrarium Medicinis mortiferis,quando bibitur,aut miſcetur cum aliquibus ex Medicinis conuenientibus.

DE MEDICINIS CALIDIS & humidis primi gradus.

DE NVCE HENDEN. LXXIX.

IEum henden.) Et dicitur nux henden. Et dicitur etiam nux handen. Raſis.) Di citur adeps terrę,& petra terræ. Et dixit in zaraui, eſt tuber cum quo fit uinum cum melle. Iſaac eben amram.) Ieuç handen eſt tubera granata ſicut cicera alba, cuius color trahit ad glaucedinẽ. Affertur de Barcha,& de Coraſcen,& eſt illud cum quo uiuificatur mel,& nominat tuber. Salomon eben hahaſen.) Nux henden in Per=ſide,eſt tubera mellis,quæ uiuificat ipſum mel, affertur de keruen, & facit uomere. Paulus.) Ex dicto Galeni eſt ſicca,& habet uirtutem quæ infrigidat parum,& deſic=cat,& curat impetiginem,& extinguit calorem,& abſcindit fluxum ſanguinis.
B Liber de talſameth.) Hæc in Barbaria,uulgari nomine dicitur nux columbarum, & in Damaſco nux handen, quando proĳcitur de eo unum cange in libras.x. mel=lis,& in libram.i.minus tertia aquę calidæ,& agitatur bene,& cooperiatur os uaſis, fit uinum ſtatim,& Barbari utuntur eo. Alchanzi.) Impinguat & auget in ſperma te. Meſarugiæ.) Nux handen proprer ſuam delectabilitatem auget ſperma, & im pinguat corpus,& eſt in ea aliqua caliditas. Atabari.) Eſt in ea caliditas,& delecta tio,excitat libidinem,& impinguat corpus,& quidam utuntur ea ad remouendum ſtuporem dentium. Raſis in libro aggregato.) Nux handen eſt calida & humi=da,& auget ſperma,& impinguat corpus, prohibet appetitũ luti. Iſaac eben am=ram.) Nux henden eſt calida & humida, auget ſperma, corroborat libidinem, & impinguat corpus.

DE CICERE. LXXX.

CHemps,id eſt cicer. Galenus.) Cicera ſunt alba & nigra,& eſt alia ſpecies quę dicitur kerſenne,& cicera minuta quæ dicuntur kerſenne, ſunt alba, & aſſimi=lantur orobo, & nigra nominantur chubes, ſed alba inflant, & nutriunt, & molli=unt uentrem,& in ſapore eorum eſt amaritudo. Et uirtus eorũ prima eſt calida,cum humiditate pauca. Et ſecunda attrahit & abſtergit. Et tertia prouocat urinã & men=ſtrua,& augmentum facit in ſpermate & lacte. Et karſenni uirtus eſt eadem, uolo di cere,quod in ſapore eius eſt amaritudo. Et uirtus eius prima eſt calida,cum humidi=tate pauca. Et ſecunda reſoluit,& aperit & incidit. Et tertia mundificat,& aperit opi lationes epatis & renum,& abſtergit ſcabiem & impetiginem,& reſoluit apoſtema quod fit poſt aurem, & apoſtemata teſticulorum quando ſunt dura, & curat exitu=ras malas,quando adminiſtratur cum melle. Sed cicera nigra,ſunt magis prouo=catiua urinæ,& aqua decoctionis eorum frangit lapidem renum. Sed folia cicerum agreſtium ſunt ſimilia folĳs domeſticorũ, uerum grana eorum diuerſa ſunt ab illis, & calidi odoris, & conferunt ad ea, ad quæ conferunt domeſtica, ſapor eorum eſt amarior, & uirtus eorum prima eſt calidior & ſiccior, & ſunt fortiora domeſticis in

C omnibus. Dioſcorides.) Domeſticum mollit uentrem,& prouocat urinã & menſtrua,et iuuat partum,et generat lac,ſed ipſum eſt inflammatiuum. Et eſt ſpecies alia cicerum, quæ dicitur ornilas proprie, quando coquitur in aqua, & fit inde emplaſtrum apoſtematibus teſticulorum cum melle, & apoſtematibus humidis quæ fiũt in capite, & cancro & ſcabiei, & hulceribus fraudulentis confert, & eſt alia ſpecies quæ dicitur peritus,& omnia cicera quando datur de decoctione eorum, cum herba quæ dicitur ſabotis,curat ictericiã & hydropiſim, quia expellit humiditates cum urina, & cicera ſunt nociua ueſicæ & renibus hulceratis, & ſunt quidam qui expellunt clauelones,id eſt uerrucas,quę nominantur mirmicias & abroioc,& porros,in hunc modum, & eſt ut accipias ſingula cicera pro ſingulis clauellonibus, & tangas unumquémq; clauellonem ſeu uerrucam cum cicere uno, & hoc in kalendis menſium,deinde ligentur cicera illa in pecia, & proiiciantur poſt tergum. Atabari.) Si cicera infundantur per noctem in aceto,poſtea comedantur in ieiunio, & ieiunet qui comederit uſq; ad meridiem,interficient lumbricos, & dixit quod cicera laxant uentrem,& prouocant urinam,& conferunt dolori lumborum, & ſtupori,& quando fit emplaſtrum cum eis,conferunt cancro, & quãdo comeduntur infuſa in aqua cruda,faciunt erectionẽ multam. Meſarugiæ.) Nutriunt pulmonẽ plus omnire, & ideo quãdo habet hulcera inteſtinoꝝ, coquatur farina eius cum lacte, & bibatur.

DE FASEOLIS. LXXXI.

LVbia,id eſt faſeoli. Dioſcorides..) Habent folia ſimilia plantæ, quæ dicitur cuſſus,niſi quia ſunt maiora, & ramuli eius ſunt ſubtiliores, ſimiles foliis adhęrentes herbis quibus approximantur, & elongantur multum, donec fit umbraculũ ſub eis,& habent uaginas ſimiles uaginis fœnugræci, niſi quia ſunt longiores eis,& pinguiores,& interius uidentur quaſi uacuæ diuerſi coloris, quia quædam trahunt ad albedinem,& quædam ad ruborem, & comeditur huiuſmodi fructus elixus,ſicut comeduntur ſparagi,& prouocant urinam, & faciunt ſomnia mala. Adamaſcus.) Eſt calidus & humidus in primo gradu,generat multam uẽtoſitatem,& pro- D uocat menſtrua. Armaſios.)Inflat. Aben meſuai.) Faſeoli ſunt calidi & humidi in primo gradu, & ſignum ſuæ humiditatis eſt, quia inflant cito, & generant humores phlegmaticos groſſos, & ſunt mali ſtomacho, & rubei ſunt groſſiores, & quando ſumuntur cum ſinapi, & comeditur ſinapis, prohibet malitiam eorum,& albi quidem habent multam humiditatem,& ſunt graues digeſtioni,& iuuat digeſtionem eorum comedere eos calidos cum almuri & oleo & cimino,& non comedatur cortex eorum exterior,ſed recentes ex eis debent comedi cum ſale & pipere & origano,ad adiuuandum ſuper eorum digeſtionem,& bibatur poſt eos uinum purum,groſſum,& præparati cum aceto habent paucum odorem,& ſunt difficilis digeſtionis propter ſiccitatem aceti, & de proprietate eorum eſt prouocare urinam & menſtrua, & maxime qui ſunt rubei ex eis, & ipſi ſunt boni pectori, & pulmoni,& faciunt ſomnia mala.

DE AMIGDALIS. LXXXII.

IAum,id eſt amigdala ſunt ex eis dulces & amaræ. Dulces. Galenus.) Eſt in eis amaritudo pauca,ſed quia uincit in eis dulcedo,fit amaritudo earum occulta,quę non apparet ſenſui,uetum quãdo ueteraſcunt, apparent manifeſte. Et uirtus earum prima eſt temperata cum caliditate. Dioſcorides.) Arbor amigdalarum dulcium eſt debilioris operationis ſatis, quàm arbor amararum, & amaræ ſunt ſubtiliatiuæ prouocatiuæ urinæ. Et quando amigdalæ comeduntur cum cortice ſuo recentes, conferunt humiditati ſtomachi. Archigenes& Scindaxar.) Sunt calidæ & humidæ in primo gradu. Aben meſuai.) Quando dulces comeduntur cum cortice ſuo, ſtringunt gingiuas,& ſedant quod accidit in ore propter ſuam ponticitatem & aceroſitatem, & quando comeduntur cum zucharo, deſcendunt cito à ſtomacho, & quando ſiccæ torreſiunt, ſunt conuenientiores ſtomacho. Scindaxar.) Augent ſperma,& ſimiliter faciunt nuces & auellanæ & fiſtici, & quando comeduntur,conferunt doloribus oris, Albugerig.) Gummi amigdalarum adminiſtratur ſicut

gummi

A gummi Arabicum & prunorum. Sed amaræ. Galenus.) Subſtantia earum eſt ſubtilis. Et uirtus earum prima eſt calida. Et ſecunda eſt quod abſtergunt & aperiũt: Et tertia abſtergit lentigines, & iuuant ad excreandos humores groſſos à pectore & pulmone, & aperiunt opilationes quæ ſunt in epate ex humoribus groſſis uiſcoſis, & aperiunt apertione mirabili, & curant dolorem, qui fit ſub coſtis & in ſplene & in renibus, & ſimiles eorum, & totius arboris uirtus eſt ſicut uirtus iſta, & ideo recipitur de radice huius arboris, & coquitur, & ponitur ſuper lentigines, & aufert eas. Dioſcorides.) Amigdalæ amaræ radix quando coquitur & teritur bene, mundificat maculas faciei, & ſimiliter amigdalæ quando fit emplaſtrum cum eis, faciunt idem, & quando fit cum eis naſale, prouocant menſtrua, & miſcentur cum eis acetum & oleum roſarũ, & fit emplaſtrum in fronte, & confert ſoda, & quãdo miſcentur cum uino, conferunt ſyrę, & miſcentur cum melle, & conferunt hulceribus fraudulentis, & formicæ & morſui canis, & quando comeduntur, ſedant dolores, & molliunt uentrem, & prouocant ſomnum & urinam, & adminiſtrantur cum amilo & menta, & conferunt habenti dolorem renum & apoſtemati pulmonis, & quando adminiſtrantur cum rob, curant ſtranguriam, & franguntlapidem, & quando comeditur de eis quantum eſt nux una cum melle & lacte, conferũt dolori epatis & tuſſi, & inflationi inteſtinorum, & maxime inteſtini nominati colon, & quando comeduntur ſ. amigdalæ in ieiunio, prohibent ebrietatem. Et quando uulpes comedunt amigdalam amaram cum aliquo cibo, moriuntur. Gummi uero arboris amigdalarum eſt ſtipticum & calidum, & quando bibitur, confert ſputo ſanguinis, & quando miſcetur cum aceto, & linitur, inde impetigo quæ eſt in cute, curat eam, & quando bibitur cum uino mixto aqua, confert tuſſi antiquæ, & quando bibitur cum rob, confert habenti lapidem. Et oleum amigdalarum amararum cõfert doloribus matricis, & ſuffocationi eius, & ſoda, & pulſationi aurium, & tinnitui earum, & ſibilo, & ſtrangurie, & confert ægritudinibus renum, & lapidi, & apoſtematibus ſplenis, & aufert maculas faciei, & lentigines, quando miſcetur cum melle, & liquiricia, &
B cæra ſoluta cum oleo de alcanna, aut cum oleo roſaceo, & confert obſcuritati uiſus, & mundificat furfures capitis. Aben meſuai.) Amigdalæ amaræ ſunt calidæ & ſiccæ in ſecundo gradu.

DE LINGVA BOVIS. LXXXIII.

LIſen althaur, id eſt lingua bouis. Dioſcorides.) Eſt planta quæ aſſimilatur herbæ quæ dicitur caromas, & habet folia uerſus terram aſpera, nigra, nigriora quã caromas album, & aſſimilatur in figura ſua linguæ bouis. Galenus.) Virtus eius prima calefacit & humectat. Et ſecunda confert tuſſientibus ex aſperitate cannę pulmonis. Et tertia lętificat cor, quando ipſa coquitur cum mellicrato, aut proiicitur in uino, eſt inducens lętitiam. Dioſcorides.) Putãt aliqui quod ſi proiicitur in uino, quod facit lętitiam. Alchanzi.) Eſt frigida, & quando folium eius cõburitur, confert fluxibilitati dentium & gingiuarum, & ad alcola, & proprie quæ accidit in ore puerorum, & omnibus caliditatibus quæ fiunt in ore. Aben meſuai.) Proprietas eius eſt purgare choleram, & conferre cardiacę quæ fit ab ea, & quando aliquis uult eam ſumere, ſumat cum bolo armeno, & doſis eius eſt à ℥.iij. uſq; ad ℥.v. cum zuccaro & cum ℥.i. boli armeni.

DE MVSA. LXXXIIII.

MAum, id eſt muſa. Aben meſuai.) Eſt calidum in medio primi gradus, humidum in fine eius, & nutrit parum, & proprietas eius eſt conferre ardori, qui eſt in pectore, & pulmone, & ueſica, & mollit uentrem, & qui utitur eo multum, facit grauedinem in ſtomacho, & opilationem in epate, & oportet quod ille qui utitur eo multum, ſi complexio ſit frigida, ut bibat poſt ipſum mellicratum, aut oximel, aut zinziber conditum. Sindaxar.) Auget fœtum in uentre matricis. Alchalehemen.) Eſt Medicina bona pectori & renibus, & prouocat urinam. Liber de Medicina antiqua.) Excitat libidinem, & eſt graue ſtomacho.

C

DE MOLOCHIA, ET EST atriplex marinum. LXXXV.

MOlochia. Albatarich.) Nominatur atriplex marinum, & uenditur in Babylonia in fasciculis, & clamant portantes eam, uendo molochia, molochia. Dioscorides.) Quæ ex hac planta nascitur in campis, assimilatur armis, id est ausegi, nisi quia habet plures spinas, & folia eius sunt similia foliis oliuarum, nisi quia sunt latiora, & nascitur in ripa maris. Galenus.) Sapor eius est amarus, salsus cum pauca stipticitate, & ex hoc patet quod partes eius sunt dissimiles. Et substantia eius est calida temperate, cum pauca humiditate indigesta, habet inflammationem paucam, & generat in utente ea sperma, & summitates eius comedũtur recentes, & conficiuntur, & reseruantur. Dioscorides.) Coquitur folium eius & comeditur, & quando bibuntur de radice eius. ʒ. ij. cum mellicrato, confert conquassationi neruorum, & sedat dolores, & prouocat lac etiam.

DE SISAMO. LXXXVI.

SEmsem, id est sisamus. Galenus.) Est in eo substantia unctuosa, quantitas non pauca. Et uirtus eius prima calefacit calefactione temperata. Et secunda eius uirtus mo[illegible]ificat, & hęc eadem uirtus reperitur in oleo eius similiter & aqua, in qua decoquitur sisamus, habet eandem uirtutem. Dioscorides.) Est malus stomacho, facit fum[illegible]sitates ori, quando comeditur, & remanent superfluitates eius inter dentes, quãdo fit emplastrum cum eo, mollit durities neruorum, & curat conquassationes aurium, & apostemata calida, quę sunt in eis, & conferunt combustionibus ignis & dolori colicæ, & morsui animalis quod dicitur caratos, & quando miscetur cum oleo rosaceo, sedat dolorem capitis, qui fit à calore solis. Et planta sisami quando coquitur cum uino, facit hanc eandem operationem, & confert proprie apostemati oculi, & pulsationi eius, & exprimitur ab eo oleum quo utuntur Babylonici. Aben
D mesuai.) Oleum sisaminum est malum stomacho, & destruit eum, & iuuamentum eius est illis qui habent melancholiam & scissuras in extremitatibus, nam hi iuuantur multum ex cibo eius, quoniam ipsum extendit rugas cutis, & mollit eam, & consolidat scissuras quæ fiunt propter desiccationem, quæ fit à melancholia, & dicunt quod sisamus est calidus in secundo gradu, humidus in primo, & prouocat uomitus, & quando torrefit, rectificatur et melioratur. Rasis in capitulo de sisamo in azaraui.) Arsimon est species sisami, nisi quia est debilioris saporis & debilioris nutrimenti, & melius in omnibus suis proprietatibus, & ista duo semina sunt calida, & ideo faciunt sitim.

DE IVIVBIS. LXXXVII.

HVnen, id est iuiubę, & sunt zufaizef. Galenus in libro de dieta.) Nutrimentũ eius est paucum, & digestio eius dura, & generat phlegma. Isaac eben amram.) Est calida & humida in primo gradu, & caliditas est amplior in ea quàm humiditas, & quando bibitur decoctio eius, confert caliditati quæ est in sanguine, & confert tussi ex caliditate, & cõfert dolori uesicæ, & renum, & pectoris ex caliditate.

Aben mesuai.) Est calida in principio, & proprietas eius extinguit acuitatem sanguinis cholerici, & confert pectori & pulmoni, & est mala stomacho. Arabari & Isaac eben amram, & mesuai similiter dicunt.

DE HVMIDA. LXXXVIII.

KOdhab, id est humida. Abohanifa.) Humida nominatur proprie kodhab, dum est recens, & alfassasa, dum est humida. Et quando est sicca, dicitur aket, & est nomen Persicum. Dioscorides.) In principio quãdo oritur est similis andachochę, quæ nascitur in pratis, sed quando est completa, habet folia subtiliora quàm folia ipsius, & habet ramos similes ramis andachochę, & sunt ei semina in magnitudine lentis, & sunt in ea tria grana aut quatuor tortuosa sicut cornua, quando desiccãtur administratur cum alijs rebus, & præparatur cum sale, & administratur hæc herba dando in cibo animalibus loco herbæ quæ dicitur agrasitas, & est de ea species quæ dicitur apaki, & est species humidę siluestris, & est albikia, & herba est quæ

nascitur

A nascitur in locis cultis in radice herbæ haucer, folia eius sunt subtilia, & uagina fructus eius est maior ꝙ uagina lentis, & sunt in ea tria grana aut quatuor nigra, minora lente. Galenus.) Sapor grani huius est stipticus sicut sapor lentis. Et uirtus eius est calida caliditate temperata, & exiccatio eius est amplior exiccatione lentis, & comeditur sicut lens, & est durioris digestionis ꝙ lens. Dioscorides.) Alkugab, quando fit emplastrum cum ea recenti humida, iuuat membris, sedando dolores ipsorum. Sed afaki est granum stipticum, & ideo quando torrefit, & mollitur, & coquitur sicut lens, confert ad prohibendum cursum humorum ad stomachum & intestina.

Isaac eben amram.) Fassasa nascitur super aquas, & non siccatur æstate nec hyeme, & ideo nominatur humida, & est alket, et quod de ea administratur, est semen eius, & foliũ, & est calida & humida, & est in ea inflatio, & ideo auget sperma, & incitat coitum, & auget iuuamento Medicinarũ quę faciũt ad hęc, & semen eius ingreditur in pluribus ex confectionibus fortibus, & quando fit emplastrum cũ foliis eius, confert membris quæ indigent sedatione doloris eorũ, & est cõueniens cibo animaliũ.

DE SCECACHVL ET IRINGIS. LXXXIX.

SCecachul nominat liciniũ, et foliũ eius est simile folio iulben, et est herba quę habet uenas in grossitudine pollicis, et indicis lõgas, et sunt cõtextę prope terrã radices eius sicut scel, et sunt in eis nodi, et nascũtur in unoquoq; nodo folia similia foliis basai, et est aliulbẽ maius, et in summitate eius nascũtur flores in Vere, et in principiis mensiũ, quorũ color est sicut color florũ uiolarũ, nisi quia sunt maiores eis, et quãdo cadit flos, habet semen nigrũ in quantitate ciceris, plenũ humiditate, nigrũ, dulcis saporis: & dicunt, quod est granum culcul, ita est sapor uenę eius etiam, & herba eius inuenitur in locis umbrosis, et iuxta radices arborum magnarũ, & in locis humectis, & tempus suę collectionis est in tempore messis. Et uirtus eius prima est calida & humida in gradu primo, & humiditas eius est ampliot caliditate ipsius, & mouet coitum, & auget in spermate, & in erectione, & proprie quandõ conficitur cum melle.

DE TESTICVLIS VVLPIS. XC.

B GHasi alchaleb, id est, testiculus uulpis, & nominatur tatarich. Dioscorides.) Nominatur in Gręco trifoliũ, quia plurimũ quod de eo nascitur, est habens tria folia declinantia uersus terram, & assimilatur in declinatione sua foliis acetosę, aut foliis lilij, nisi quia sunt minora eis, & in colore suo est rubedo declinans rubori sanguinis, & habet stipitem subtilem longitudine unius brachij, & habet florem similem flori lilij albi, & radix eius assimilatur cepe bulbi in magnitudine mali, exterius rubea, interius alba sicut ouũ, & qđ de ipso administratur, est radix eius. Galenus.) Est dulcis. Et uirtus eius prima calefacit et humectat, nisi quia in humiditate eius est inflatio superflua. Et tertia incitat libidinẽ, et curat spasmũ, qui cõtrahit ad posteriora, quando bibitur cũ uino. Dioscorides.) Dicitur ꝙ quando bibitur cũ uino stipti-co nigro, confert paralisi, quæ facit caput declinare ad posteriora, & incitat coitum.

Et alia species huius nominatur atralicon tatarich, et habet semen simile semini lini, nisi quia est maius eo, & est fulgidum, leue, durum. Archigenes.) Dicitur de ea, quod mouet coitum sicut stincus, & cortex radicis eius est rubeus subtilis, & interius est alba, boni odoris, dulcis, nascitur in locis altis separatis à sole. Aben mesuai.) Dicitur, ꝙ si homo tenet eam in manu, incitat libidinem, & si bibitur, incitat plus.

DE TESTICVLO CANIS. XCI.

GHasi alkeb, id est, testiculus canis. Dioscorides.) Sunt qui nominãt eam cinos sarcos, et habet folia extensa super terrã, et prope ipsam, et ortus eius est ex radice unius stipitis, et folia eius sunt similia foliis oliuę, nisi quia sunt subtiliora eis, et lõgiora super terrã extẽsa, et hasta eius est in longitudine ferè unius palmi uel duorũ, et flos eius habet florẽ coloris purpurei, radix eius est similis radici bulbi, nisi qa est tendés ad longitudinẽ et subtilitatẽ, et est duplex, sicut duę oliuę in figura sua, una superius, et altera inferius, et una plena, et alia uacua rugosa, et comeditur radix ipsa elixa sicut bulbus. Galenus.) Radix huius est duplex, similis radici bulbi, et sapor illius radicis quę est plena, est dulcis, multę humiditatis, et superfluitatis inflatiuę, quę qñ bibit

C incitat libidinem. Sed alia radix quæ est melior ista, habet complexionem quæ declinat ad caliditatem & siccitatem, & est in ea humiditas digesta digestione completa, & ideo contingit, quod cum hoc quod non incitat coitum, facit contrarium, & abscindit eum, & istæ ambæ radices comedũtur assatę, sicut comeditur radix bulbi. Dioscorides.) Dicitur de radice, quod si uir comederit partem eius maiorem, generabit masculos, & si fœmina comederit minorem, generabit fœminas. Et dicitur quod mulieres partium Italiæ dant eam humidam cum lacte caprarum, ad excitandum libidinem, & datur in potu sicca ad prohibendum libidinem, & quælibet earum habet operationem contrariam alterius quando bibitur, & nascitur hæc herba in locis petrosis & arenosis. Archis.) Alij sunt qui nominant eam sadachia propter suum iuuamentum magnum, et est herba habens folia similia foliis porrorum, nisi quia sunt latiora eis, & est in ea humiditas quę adhæret manui, & habet hastam longitudine circa palmi unius quantitatem, & habet florem purpureum, & radicẽ similem testiculis. Galenus.) In sapore huius radicis est stipticitas, & uirtus eius est siccior uirtute radicis quæ dicta est prius, & propter hoc non ita confert in coitu sicut prædicta, & si desiccatur, est adhuc siccior. Et uirtus eius secunda est, quæ resoluit apostemata inflata, quando ponitur super eam, & mundificat exituras sordidas, & curat erisipilam. Et quando est sicca, curat apostemata fraudulenta putrida, & quia in ipsa est stipticitas, retinet uentrem quando bibitur. Dioscorides.) Quando fit emplastrum cum ea testiculis, resoluit apostemata phlegmatica eorũ, & mundificat hulcera, & prohibet formicam, & aperit emorrhoidas, & quando fit emplastrum cum ea, sedat apostemata calida, & si administratur sicca, prohibet dilatationem hulcerum, & abscindit putredinem eorum, & curat hulcera fraudulenta quæ sunt in ore, & quando bibitur, stringit uentrem, & dicitur de ista radice idem, quod dicitur de supradicta.

D DE MEDICINIS FRIGIDIS ET siccis primi gradus.

DE MYRTO ET MANTIDABON XCII.

AEs domestica, id est, myrtus. Dioscorides.) Est de ea fortis uiriditatis declinans nigredini, & de ea quę declinat ad albedinẽ, & ea quæ declinat ad nigredinẽ, confert magis in Medicina, & similiter grana eius, & proprie quę ex ea est montana. Galenus.) Substantia eius est cõpositа ex uirtutibus contrarijs, & id quod uincit plus in ea, est substantia terrea, frigida, & est cum hoc in ea res calida subtilis, sapor eius est stipticus, & nabach est magis stipticũ, quàm folia mirti, & quàm summitates, & quàm fructus, & quàm succus eius. Et uirtus eius prima, uolo dicere, omnium partium eius, est plus desiccatiua quã nabach, & folia sicca sunt plus in hoc q̃ humida, quia in humidis admiscetur aliquid aquositatis. Et uirtus eius secunda, est uirtus retentiua, prohibitiua quando ponitur exterius, & quando exhibetur interius, quia non est in ea aliquid ex uirtute laxatiua, neq; de uirtute lauatiua, & rob eius exprimitur à folijs & à granis eius. Dioscorides.) Virtus myrtillorũ & arboris eius est stiptica, & comeditur fructus eius humidus & siccus in sputo sanguinis, à pectore & pulmone, & in ardore uesicæ. Et fructus succus humidi facit operationem ipsius fructus, & est bonus stomacho, & prouocat urinã, & quando miscetur cum uino, confert morsui rutellæ, & scorpionis, & decoctio fructus eius nigrificat capillos, & quando fit emplastrum cum eo post decoctionẽ eius cum uino, curat hulcera quę sunt in palmis & in pedibus, et quando fit emplastrum cum eis & farina subtili, sedat apostemata calida oculorum, & rob qui fit ex granis myrti, quando teruntur, & exprimitur succus, & coquitur (nam si non fieret hoc, fieret acris) & quando bibitur ante potationem uini, prohibet ebrietatem, & rob quidem istud confert ad omnia, ad quæ confert fructus ipse: & quando in decoctione eius fit sessio, confert exitui matricis, & intestini inferioris, & fluxui menstruorum, & humiditatibus antiquis à matrice manantibus, & abstergit furfures capitis,

& hulcera

A & hulcera humida eius,& retinet fluxum capillorum, & admiſcetur in unguentis, quæ iuuant ad hæc. Et decoctio foliorum eius conuenit in ſeſſionibus mulierum ſimiliter,& confert relaxationi iuncturarum,& quando ipſa proiicitur ſuper oſſa fracta,quæ nondum ſunt conſolidata,accelerare facit eorum conſolidationem,& ſi diſtillatur in aurem aqua,emanat ſanies,& uirus confert, & denigrat capillos, & ſuccus foliorum eius facit hoc etiam, & folia eius quando teruntur, proiicitur deſuper ea aqua,& parumper olei omphacini,aut roſacei,& uini,& fit inde emplaſtrũ,confert hulceribus humidis,& membris,ad quæ fluunt humores, & confert fluxui antiquo, & formicæ,& eriſipilæ,& apoſtematibus teſticulorum, & fiſtulis eorum, & quando teruntur ſicca, ponuntur ſuper panaricium, iuuant, & ponuntur ſub aſſellis,& inguinibus,& aufert fetorem earum,& abſcindit ſudorem eius,qui habet cardiacam diaphoreticã,& confortat ipſum,& miſcentur cum mum, aut cum oleo, & curant combuſtionem ignis & panaricium,& exprimitur ſuccus ipſorum foliorum proiiciendo ſuper ipſa uinum uetus,aut aquam pluuialem, & poſtea exprimuntur, & oportet quod fiat iſte ſuccus dum ſunt recentia, quia poſtquam deſiccantur, debilitatur uirtus eorum.

Sed mantidabon eſt res quæ naſcitur in ſtipite arboris myrti,& eſt res dentata, cuius color eſt ſicut color ipſius myrti, uel iuxta ipſum, & aſſimilatur plantæ manus, & ſtipticitas eius eſt maior ſtipticitate myrti, & extrahitur ſuccus ab ea, poſtquam teritur, & miſcetur ei uinum ponticum, & fiunt inde trociſci, qui deſiccantur in umbra, & iſti trociſci ſunt fortioris operationis, quàm folia mirti, & quàm fructus eius, & quando oportet fieri admixtio myrti in cerotis in neceſſitate operis ad ſtipticandum,debent admiſceri iſti trociſci, & ſimiliter quando oportet fieri naſalia, & emplaſtra,& aquæ ad ſeſſiones,oportet admiſceri de iſtis trociſcis.

Aben meſuai.) Succus myrti confert doloribus pectoris, & pulmonis, & confert tuſſi, & ſtringit fluxum uentris cholericum, & fortificat ſtomachum, & eſt bo
B nus hulceribus membrorum interiorum, fortificat uiſcera,& retinet fluxum menſtruorum ſuperfluum, & grana eius conferunt ſputo ſanguinis à pectore & pulmone,& conferunt ſtomacho ſua ponticitate,& conferunt fluxui cholerico,& tuſſi, & myrtus quidem non confert iſtis duabus egritudinibus contrarijs, niſi propter aggregationem ponticitatis & dulcedinis quæ ſunt in ea.

DE VSNEE. XCIII.

AXneeh,id eſt,muſcus quercinus,et dicitur canianus. Dioſcorides.)Eſt res quę reperitur naſcens ſuper arborem ſcerbin,& nucis,& glandium,& melius ex eo eſt,quod reperitur ſuper ſcerbin montanam,& poſt illud quod reperitur ſuper arborem nucis, & melius horum eſt, quod eſt magis odoriferum, & albioris coloris,& peius ex eo eſt id,quod eſt ad nigredinem decliue. Galenus.) Sapor eius eſt ſtipticus temperate. Et uirtus eius prima non eſt frigida frigiditate forti, ſed prope tepiditatem. Et ſecunda reſoluit & mollificat, & proprie id quod reperitur ſuper arborem ſcerbin. Dioſcorides.) Confert doloribus matricis quando coquitur, & ſedet mulieres in decoctione eius,& confert multum quando admiſcetur in fumigationibus & unguentis,quę fiunt ad reſoluendam laſſitudinem,& ingrediantur in confectione olei de ben, & in alijs unguentis, propter ſtipticitatem quæ eſt in eo.

Chozi dixit.) Quando infunditur in uino diebus aliquot, illud uinum facit dormire dormitione forti,& quando infunditur in uino ſtiptico,confert ſtomacho, & curat excuſſionem uentris,& aromatizat ſtomachum,& abſcindit uomitum.

DE ACACIA. XCIIII.

AChachie,id eſt acacia,ſpina Babylonica.) Eſt arbor gummi Arabici. Dioſcorides.) Naſcitur in Babylonia, & eſt ſpina quæ eſt in magnitudine ſua ſicut arbor,& rami & ſummitates eius non ſunt recti,& flos eius eſt albus,& fructus eius eſt ſicut lupinus albus,& eſt in uaginis,& ex eo fit ſuccus,& exiccatur in umbra,& quando fructus eius eſt maturus,& color ſucci eius eſt niger. Sed quando eſt immaturus, eſt color ſucci eius ſmaragdinus, & melior ex eo eſt ille qui habet hunc colorem, &

accidit

C accidit quando miſcetur cum alijs Medicinis, quod meliorat odorē earum, & quidam addunt folia ipſius arboris cum fructu, & exprimunt ſuccum, & gummi Arabi cum eſt gummi iſtius arboris. Galenus.) Sapor huius arboris eſt ſtipticus multū, & ſimiliter eſt ſuccus eius, & ſubſtantia ſucci eius eſt terrea, & admiſcetur ei aliquid de ſubſtantia aquoſa, & eſt in ea pars ſubtilis calida. Et uirtus eius prima eſt frigida, & ſicca in primo gradu, & quando abluitur, eſt frigida in ſecundo gradu, & ſicca in tertio. Dioſcorides.) Virtus acaciæ eſt frigida & ſtiptica. Et ſuccus acaciæ eſt multum iuuatiuus, quando miſcetur in Medicinis oculi, & confert eriſipilę & formicę, & ſciſſuris quæ fiunt à frigore, & panaricio, & hulceribus oris, & eminentiæ oculi, & abſcindit humiditates antiquas, quæ fluunt à matrice, & reducit anum & matricem quando egrediuntur, & quando bibitur, & fit cliſtere cum ea, ſtringit uentrem, & denigrat capillos, & iam abluitur acacia, & miſcetur in Medicinis oculorū, nam teritur & miſcetur cum aqua, & proiȝcitur quod natat ex aqua deſuper, & fit hoc toties, donec aqua ſupernatat pura, & fiunt inde trociſci, & comburitur acacia in olla terrea, & ponitur in furno, & dimittiť donec coquunť uaſa, & affatur ſuper prunas, & aqua ubi coquitur acacia, quādo proiȝciť ſuper iuncturas relaxatas, reſtringit eas. Hunaim, in libro de tyriaca.) In acacia terminus eius eſt, ꝙ eſt fortiſſime ſtiptica.

DE EMBLICIS ET BELLIRICIS. XCV.

EMleg, id eſt bellileg, id eſt emblici & bellirici. Aben meſuai.) Emblici & bellirici ſunt frigidi & ſicci & ſtiptici in fine tertij gradus, & extinguunt acuitaté ſanguinis, & caliditatem choleræ, auferunt ſitim ſua frigiditate, præparāt ſtomachum, prouocant appetitū, ſtringunt uentrem propter eorum ſtipticitatem, & emblici habent proprietatem denigrandi capillos, & prohibent caſum ipſorum, & fortificant anum, & conferunt hemorrhoidibus, & ipſi intumeſcunt in aqua, & conditi ex eis faciunt operationem mirobalanorum cōditorum, niſi quia ipſi ſunt debiliores eis,
D & in bellirīcis eſt proprietas maior in acumine quàm in emblicis. Bedigoras.) Emblicorum proprietas eſt, quod fortificant ſtomachum, & prohibent corruptionem ab eo. Iudæus.) Emblici præparant ſtomachum, & corroborant appetitum cibi, & incitant coitum, & abſcindunt ſputum & uomitum, & ſedant ſitim. Alfetiſi.) Emblici abſcindunt ſitim, & augent fortitudinem in uiſceribus, & acuitatem, & ſubtilitatem in operationibus ſenſus. Xarcha Indus.) Calefaciūt, & ſunt domini Medicinarum. Habix.) Bellirici ſunt in operatione ſua, propinqui mirobalanis citrinis, & emblici ſunt in operatione propinqui mirobalanis kebulis in Medicinis, & quando adunantur omnes tres ſpecies mirobalanorum cum emblicis & bellirīcis, & miſcetur cum eis modicum olei amigdalarum dulcium, & conficiuntur cum melle, conferunt iuuamento manifeſto ægritudinibus, melancholiæ & phlegmatis, & clarificant colorem, tingunt capillos in nigrum colorem, qui parati ſunt fieri cani. Et ideo nominant quidam Medici emblicos ſyrenblicos, & hoc ideo, quod quando infunduntur in lacte, in terra in qua naſcuntur, nominantur ſiremblici, & ipſi ponuntur in lacte ſicut dixi, ut egrediatur ab eis aliqua ſtipticitas, quæ eſt in eis, ſicut diximus, quod eſula infunditur in lacte etiam, ut ab ea egrediatur aliqua ſtipticitas quæ eſt in ea.

DE ASTARATICON, ET EST centum capita, & iringi. XCVI.

AStaraticon.) Iſtud eſt centum capita, eſt cœleſtis coloris. Dioſcorides.) Sunt homines qui nominant ipſum bionion, & eſt herba habens ſtipitem durum, aſperum, & in ſummitatibus eius eſt flos glaucus, ſimilis flori camomillæ, & aliquis ex floribus habet cōlorem purpureum, habet folia ſciſſa, & capitella ſimilia ſtellis. Sed folia quæ ſunt in ramis, tendunt ad longitūdinem, & habent uelut pilos. Galenus.) Traxit ab eo nomen quod curat apoſtemata, quando fit emplaſtrum eis de foris cum ea, aut ſuſpenditur ſuper ipſa. Et uirtus eius prima infrigidat & deſiccat, non fortiter, & maxime dum eſt recens. Et ſecunda eſt uirtus quæ reſoluit & impellit, & ideo eſt compoſita ex uirtutibus contrarijs, ſicut roſa, niſi quia non habet ſtipti

citatem.

A citatem. Dioſcorides.) Folia huius plantæ conferunt inflammationi ſtomachi, & apoſtematibus oculi, & apoſtematibus alijs calidis, & eminentię oculi, & dicunt quidam, quod flos huius herbæ, ſcilicet cuius color eſt purpureus, quando bibitur cum aqua, cõfert ſquinantię & epilepſiæ, quæ accidit infantibus, & quando fit emplaſtrum cum ea humida, confert apoſtematibus calidis lumborum, & dicunt quidam, quod ſi ille qui habet apoſtema in lumbis ſuis, acceperit florem eius ſiccum cũ manu ſua ſiniſtra, & poſuerit ſuper apoſtema, ſedat pulſationé eius, ſi Deo placuerit.

DE IRINGI.

SEd centum capita, alba eſt ſpecies ſpinę, & ſumitur folium eius ſale conditum, in principio ſui augmenti, & folia eius ſunt lata, aſpera, in ſummitate aromatica, quando guſtantur, & quádo creuerint, fiunt ramuli rubei & multi, & in ſummitatibus eius ſunt capita rotunda ſicut ſtellæ, & in circuitu eorum ſunt ſpinę, & ſtipes eius durus, & color capitellorum eius eſt ſimilis colori oleandri, aut albus, & fortaſſis aliquádo ſicut color iacinthi, & habet radices longas, & latas, nigras de foris, & interius albas, & in groſſitudine policis, boni odoris, naſcitur in locis petroſis, & aſperis.

Galenus.) Virtus eius eſt compoſita, quia refrigerat & reſoluit reſolutione pauca.

Dioſcorides.) Habet uirtutem calefactoriã, uolo dicere radix eius, & quando bibitur, prouocat menſtrua & urinam, & diſſoluit torſiones & inflationes ſtomachi. Et quando bibitur cum uino, cõfert dolori epatis, & morſibus uenenatis, & animalium interficiẽtium, & bibitur de ea pondus. ʒ. i. ad plus, quod poterur cum ſemine baucię & papauere, & putauerunt quidam, quod quando ſuſpenditur ſuper apoſtemata exteriora, aut fit eis emplaſtrum, cum ea reſoluit ea.

DE FABA. XCVII.

HAchille, id eſt faba. Galenus.) Sapor corticis eius eſt ſtipticus. Et uirtus fabæ, ſecundum Medicinam, infrigidat temperate, & deſiccat deſiccatione ſine nocumento. Et uirtus ſecunda abſtergit. Sed corticis uirtus eſt ſtiptica, non habens uir-
B tutem abſtergendi. Et uirtus tertia confert fluxui uentris, & ulceribus inteſtinorum, & uomitui, quando coquitur cortex eius, & comeditur, & ſubſtantia eius alia adiuuat ad expuendas humiditates quæ ſunt in pectore & pulmone, & quando coquitur cum aqua, & miſcetur cum axungia porcina, confert podagræ, & quando coquitur cum aceto & melle, & ponitur ſuper hulcera quæ ſunt in neruis, confert, & quando accipitur emplaſtrum cum farina, cum ſauich hordei, confert membris habentibus apoſtemata propter percuſſionem, & eſt emplaſtrũ iuuatiuum, habentibus apoſtema calidum in inteſtinis, aut in mãmillis, & hoc ideo, quia iſta membra quieſcũt propter res frigidas temperatas, quando ipſa ſunt apoſtemata, & præcipue quando apoſtema quod eſt in mammillis, eſt ex lacte caſeato in eis, quoniam abſcindit lac, & fiat emplaſtrum ſuper pectinem pubeſcentium cum farina fabarum, & prohibet ab eis longo tempore ortum pilorum in eo, & ſecundum cibum eſt magis inflatiua quàm aliquis alius cibus, & tardioris digeſtionis. Dioſcorides.) Generat uentoſitates & inflammationes, & eſt tardę digeſtionis, & generantur ex ea humores mali, & eſt bona tuſſi, & facit augmentũ in carne. Et quando coquitur cum aceto & aqua, & comeditur cum cortice ſuo, abſcindit fluxum qui fit ab hulceribus inteſtinorũ, & fluxum antiquum, qui non eſt ab hulceribus inteſtinorũ & uomitũ, & quando fabæ ebulierint una ebulitione, & proijcitur aqua illa, & apponitur alia aqua, & coquuntur, ſunt minoris inflationis, & fabæ recentes ſunt deteriores ſtomacho quàm ſiccæ, & plus phlegmaticæ, & quando ex farina fabarum ſola fit emplaſtrũ, aut cum ſauich, ſedat apoſtemata calida, quando accidunt à percuſſione, & cõfert apoſtematibus mammillarum, quæ fiunt à conglutinatione lactis, & abſcindunt multitudinem lactis, & quando miſcetur cum farina fœnugræci, & melle, reſoluit clauos & apoſtemata quæ fiunt in radice auris, & liuorem qui fit ſub oculis, & nominatur in Græco ochochia, & quando miſcetur cum roſis & albugine oui, confert eminentiæ pupillæ, & eminentiæ oculi ſimiliter, & quando conficitur cum uino, confert dilatationi pupillæ, quæ dicitur ſancaliles, & apoſtematibus oculi, & excoriantur,

& maſtican

C & masticantur,& ponuntur super frontem,et abscindunt cursum humorum ad oculum. Et quando coquuntur cum uino,curant apostemata testiculorum. Et fit emplastrum cum eis super pectinem puberum,& tardat ab eis pollutionem,& abstergunt bocha,id est,maculas albas, & quando fit emplastrum cum corticibus super locum unde euulsi sunt pili,orientur ibi pili subtiles,& debiles,& quando admiscetur cum farina fabarum,alumen iameni,& oleum uetus,& fit emplastrum cum eis, resoluit scrophulas,& decoctio fabarum tingit lanam. Et quando frangitur faba, & diuiditur in duas partes,& ponitur in loco unde ablata est sanguisuga,abscindit fluxũ sanguinis a loco Barbios in libro suo de agricultura.) Faba inducit cogitationes et sollicitudines,& prohibet ueras uisiones somniorum,quia generat uentositatem multam,& si comedant gallinæ fabas,abscindunt ab eis generationem ouorum.

Costes.) Qui comedit fabas,incurrit timores & cogitationes.

DE GLANDE ET CASTANEA. XCVIII.

KVllot,& castal, id est, glans & castanea. Galenus.) Sapor omnium partium huius arboris est stipticus, & maxime corticis medij inter exteriorem corticem & lignum,& similiter pellicula quæ est inter fructum & corticem suum,& nominatur geitalbulot. Et fructus quidẽ uirtus prima est,quæ infrigidat infrigidatione pauca,& possibile est,quod sit in hoc sicut Medicinæ tepidæ primi gradus,& desiccat. Et uirtus secunda incarnat. Et tertia curat nimium fluxum sanguinis menstruorum, & sputum sanguinis, & confert hulceribus intestinorum, & fluxui uentris,quando coquitur cortex interior cum cortice fructus,& folium eius conglutinat plagas recentes,quando apponitur,& maxime folia duarum specierum glandiũ, quia sunt magis stiptica,& ego quidem conglutinaui uulnus in quodam, quod factum fuit cum ense,cum folio glandis solo,postquã triui ipsum & concribraui, & posui supra uulnus in circuitu eius. Et uirtus fructus eius est similis huius uirtuti, quãdo administra-

D tur in apostematibus calidis,in principio eorum,& in augmento. Dioscorides.) Arbor glandium est totaliter stiptica, & id in quo est maior stipticitas, est pellicula, quæ est inter corticem exteriorem & lignum, & similiter pellicula quæ est inter fructum & corticem. Datur ergo lignum ex decoctione eius, habentibus fluxum antiquum,& habentibus ulcera intestinorum, & sputum sanguinis, & fit cum eis nasale,mulieribus habentibus cursum humiditatum matricum,& glandes similiter faciunt hoc,& ipsæ quidem multiplicant urinam, & inducunt dolorem capitis, & inflant uentrem,& conferũt speciebus uenenosorum, & decoctio eius & corticis eius, quando bibitur cum lacte uaccino, confert Medicinæ mortiferæ, quæ dicitur toxicum,& quando fit emplastrum cum glandibus,sedat apostemata calida, & quãdo fit emplastrum cum eis,& axungia porcina salsa,confert apostematibus duris,& ulceribus fraudulentis. Et species quidem glandium quæ dicuntur carmas, est fortioris operationis quàm aliæ. Et arbor quæ dicitur chihaos,& arbor quæ dicitur barbes,sunt species arborum glandium, & operatio earum est ferè sicut operatio arboris glandium. Sed cortex radicis barbes,quando coquitur in aqua donec mollificetur,& ponitur super capillos,& dimittuntur tota nocte,postq; prius ablutum est caput cum chimolea,tingit capillos in nigrũ colorem. Et folium speciei arboris glandium omnium, quando teritur, confert apostematibus phlegmaticis, & fortificat membra debilia. Sed illa quæ nominatur sadianalach, & quidam nominãt eam castaneam,& est stebulor,est stiptica,similiter & operatio eius est similis operationi glandium,& maxime cortex interior castaneæ, & est pellicula subtilis, quæ est media inter corticem grossum & fructũ,& caro ipsa castaneæ, confert illi qui bibit Medicinam mortiferam,quæ dicitur apimazan.

DE BEDEGVARD, id est,spina alba. XCIX.

BEdeguard,id est spina alba. Dioscorides.) Nominatur achantis leuce,& est in Græco spina alba. Nascitur in montibus Zagial,& habet folia similia cameleonte albę,nisi quia sunt strictiora & albiora,& super ea est simile borrę, & sunt spinosa,

& habet

A & habet ſtipitem longum duobus brachijs, in groſſitudine digiti pollicis, uel plus, color eius eſt uergens ad albedinem, & ſuper ſummitates eius ſunt capitella ſpinoſa ſimilia ericio marino, niſi quia ſunt minora & oblonga, & flos eius eſt coloris purpurei, & ſemen eius eſt ſimile grano cartami, niſi quia eſt rotundius eo. Galenus.) Radicis huius ſapor eſt ſtipticus cum temperamento. Et uirtus eius prima deſiccat. Et ſecunda ſtringit & confortat. Et tertia cõfert fluxui uentris & debilitati ſtomachi, & abſcindit ſputum ſanguinis, & apponitur exterius ſicut emplaſtrũ, & deſtruit apoſtemata mollia, & quando cum aqua eius fit oris collutio, confert dolori dentium. Sed ſeminis eius ſubſtantia eſt ſubtilis. Et uirtus prima eſt calida. Et uirtus eius ſecunda, confert habentibus ſpaſmum, quando bibitur. Dioſcorides.) Quando bibitur, confert ſputo ſanguinis, & dolori ſtomachi, & fluxui antiquo, & prouocat urinam, & delentur cum ea apoſtemata phlegmatica, & quando coquitur, & fit cum decoctione eius collutio oris, confert dolori dentium, & quando bibitur ſemen, confert pueris habentibus ſpaſmum, & illi qui eſt morſus à cane rabido, & dicitur ꝙ quando ſuſpenditur ſuper aliquem, non timet animalia uenenoſa.

DE CORALLO. C.

BAſſad, id eſt mergen, id eſt Corallus. Et baſſad quidem eſt illud quod eſt mergen. Nam mergen eſt radix ipſius arboris, & baſſad eſt rami eius, & naſcũtur ab ea ſicut naſcuntur rami arborum aliarum terreſtrium. Dioſcorides.) Fit nodoſus ab aqua marina, & dicitur planta marina, naſcitur in fundo maris, & quando exit à mari, & occurrit ei aer, reſtringit ipſum & indurat, & reperitur in aliquibus montibus, & melior ex eo eſt rubeus, qui aſſimilatur aſſeregi, aut cinabrio bene colorato, cito fragilis, & in partibus ſuis æqualis, & in odore ſuo aſſimilatur odori lenticulæ marinæ, & in figura ſua eſt ſimilis arbori caſſiæ ligneæ, habens multos ramos, qui uero de ipſo eſt petrificatus, multum durus, nõ eſt bonus, ſed eſt malus, & ſunt ex eo ſpecies aliæ nigri coloris, habentes plures ramos quàm rubeus, & odor eius eſt fortior quàm illius, & rubei uirtus eſt ſtiptica, frigida cum temperamento, aufert carnes
B ſuperexcreſcentes, & abſtergit cicatrices hulcerum oculi, & implet foueas earum carne, & confert manifeſto iuuamento ſpuentibus ſanguinem & diſſenteriæ, & quando bibitur cum aqua, reſoluit tumorem ſplenis, & quando bibitur cum aqua pluuiali, confert dolori ſtomachi & uentris, & quãdo bibitur cum cornu ceruino & aqua tepida, confert fluxui menſtruorum. Et uirtus nigri eſt eadem. Paulus.) Deſiccat deſiccatione forti, & ſtringit propter ſtipticitatem, & confert diſſenteriæ & ſpuentibus ſanguinem. Aben meſuai.) Abſtergit uiſum, & eſt bonus lachrymis, quia deſiccat eas deſiccatione forti.

DE BVRDI. CI.

BVrdi. Dioſcorides.) Burdi eſt notum, & ex eo fiunt chartæ, & utuntur eo Medici, quando uolunt dilatare orificia fiſtularum, & quando uolunt eo uti, infundunt eum primo in aqua, & poſtea ligant ſuper eum linum & dimittunt donec deſiccetur, & poſtea diſſoluunt & ponunt in fiſtulis, quoniam quando manet intus, impletur humiditate, & tumeſcit & dilatat, & radix huius nutrit nutrimẽto pauco, exiccant eam Babylonici, & proijciunt ſubſtantiam eius, & utuntur ea in partibus illis pro cannis. Et burdi quando comburitur quoúſq; conuertatur in cinerem, & adminiſtratur, prohibet dilatari hulcera maligna, quæ fiunt in ore & alijs membris. Et kirtas quidem combuſtum eſt fortioris operationis quàm burdi, combuſtũ etiam. Galenus.) Hæc herba non adminiſtratur in Medicina ſola, ſicut eſt, ſed poſtq; infunditur & comburitur, & hoc quando infunditur cum aceto & aqua, aut in uino ſolo, incarnat hulcera recentia, maxime quando apponitur circa uulnus ipſum, niſi quia ſecundum hunc modum eſt ſicut materia unius Medicinarum quæ ſanant, & quando comburitur, conuertitur ad Medicinam deſiccatiuã ſicut kirtas, & quando comburitur iterum burdi, & dis, id eſt iuncus, quando comburuntur, ſunt debilioris uirtutis quàm kirtas combuſtum.

DE IEVERS PANICVM. CII.

C IEuers. Isaac eben amram.) Est dora & ieuers,& est apud omnes Medicos species milij,& est paruum granũ fortiter stipticum puluerulenti coloris, & habẽt ipsum oñes sapiẽtes pro milio ipso, nisi quia Abohanifa proprie dixit ꝙ species milij sunt duæ species,quoniã unum est asperũ,& aliud non asperũ, & dixit ꝙ ieuers est Persicum,& milium est Arabicum. Galenus.) In substantia eius est subtilitas pauca.Et uirtus eius prima infrigidat in primo gradu,& desiccat,aut in principio secundi,aut in fine primi,& comeditur & nutrit nutrimento pauco, minori scilicet, quã cæteræ omnes species grani,& stringit uentrem,& quando apponitur extra positũ in saccellis,aut facto emplastro ex eo, confert iuuamentũ magnũ, ubi conuenit fieri emplastrum desiccatiuũ sine mordicatione,quando fit emplastrũ ex eo, desiccat, nisi quia frangitur,& cõmuniter emplastrũ quod fit ex eo,nec adhęret facile membro. Dioscorides.) Est minoris nutrimẽti quã aliquod aliud granũ ex quo fiat panis,& quando comeditur panis ex eo factus,stringit uentrem & prouocat urinã, & quando torrefit & fit calefactoriũ cum eo calido,confert doloribus pungitiuis & torsionibus & alijs doloribus. Paulus.) Habet uirtutem desiccatiuã, cum hoc quod est in eo de stipticitate,& ideo administratur in speciebus punctionum quæ fiunt in lateribus.

DE IVNCO. CIII.

DIs,id est iuncus. Dioscorides.) Est herba cuius duæ sunt species,una ipsarum habet acutas summitates, & ista species similiter diuidit̃ in duas, quia ex ea est quæ non habet fructũ,& alia quæ habet fructũ nigrũ & rotundũ, & canna huius speciei est grossior quã canna alterius,& est species tertia, quæ habet cannã grossiorem adhuc & magis carnosam quã supradictæ duæ species, & huius speciei fructus, qui est in summitatibus eius,est similis fructui unius supradictarũ specierũ,& quãdo iuncus assatur & bibitur cum uino,stringit uentrem & abscindit fluxum sanguinis à matrice,& prouocat urinam,& facit soda, & quod ex folio est in radice huius plantæ,
D quando fit emplastrũ cum eo,confert morsui rutellæ,&fructus speciei tertiæ bibitus inducit somnũ,& oportet ꝙ caueatur multus usus eius,quia facit subet. Galenus.) Huius herbæ sunt duæ species,una earũ est subtilior,durior, & alia grossior & mollior,& fructus huius secundæ speciei facit dormire. Sed & species prima est similiter duarũ specierũ,una quarũ non facit fructum, & non est in ea iuuamentũ aliquod in Medicina,& alia facit fructum & facit somnũ etiam,nisi quia in hoc est debilior quã prima.Et ista species facit soda. Substãtia istarum duarum specierũ est composita ex substantia terrea,pauca frigida,& paucæ frigiditatis, & ex substantia aquosa,calida, paucæ caliditatis. Et uirtus prima desiccat & infrigidat. Et secunda est narcotica. Et tertia est ꝙ duæ species quando assantur in igne, & sumuntur in potu cũ uino,stringunt uentrem,& abscindunt superfluitatem menstruorum, & ambæ desiccant hoc quod descendit ex humoribus ad partes inferiores, & ideo ex eis ascendit ad caput uapor frigidus,paucæ frigiditatis,& est ille qui facit somnum.

DE MILIO. CIIII.

DOchon, id est milium. Dioscorides.) Milij sunt duæ species, una earum est asperũ habens granũ,& est illud quod potest teri, & à quo aufertur cortex sicut fit árizi.Et alia species est fortissimi & asperrimi grani,& nõ potest ab eo auferri cortex. Galenus.) Est granum ex speciebus granorũ, quod assimilatur in figura sua ieuers.Et uirtus eius secunda est similis uirtuti illius,& nutrimentum eius est paucum, & desiccat,& ideo retinet uentrem sicut facit ieuers.Sed quando apponitur exterius infrigidat& desiccat, & dixit in libro de cibis, quod milij complexio est sicut complexio ieuers,frigida in primo,sicca in secundo. Dioscorides.) Est de granis ex quibus fit panis sicut fit ex ieuers, nisi quia milij nutrimentum est minus quàm ieuers, & est minoris stipticitatis quàm stipticitas eius similiter.

DE DIDAR. CV.

DIdar ita nominatur in Oriente. Et Arabes nominant eam arboré cimicum. Et in Persia nominant eam luzach,et est arbor habens in ramis eius camerulas,in quibus est humiditas,quæ quando desiccatur, generantur ex ea animalia similia cimicibus.

A micibus. Galenus.) Sapor eius est stipticus. Et uirtus eius prima infrigidat & desiccat. Et secunda conglutinat dum est recens, & cortex eius quando est desiccatus, abstergit. Et uirtus tertia est, ꝙ dum foliū eius est recens, conglutinat hulcera humida. Sed & radicis uirtus est hæc eadem, & hoc uidelicet quando proïjcitur aqua, in qua decoquitur super ossa, cuius conglutinatio est necessaria, sed & cortex eius dum est recens, proprie si ligetur super locū uulneris, consolidat eum, & quando cortex exiccatur, curat ægritudinem cum qua eleuatur cutis. Dioscorides.) Folium huius arboris, & summitates eius, & cortex ipsius sunt stiptica, quando fit emplastrū cum folio eius trito & mixto cum aceto, confert scabiei hulcerosæ, & conglutinant uulnera, & cortex arboris conglutinat uulnera, plusq̄ folia, quando ligatur super uulnus, sicut ligantur corrigiæ, & quod de cortice huius arboris est grossum, si de eo bibitur aut.i. cum uino aut cum aqua frigida, purgat phlegma & proïjcitur super ossa fracta decoctio foliorū & radicis, & conglutinat ea cito, & humiditas quę reperitur in capitibus quæ nascuntur in ramis eius, in principio quando apparent, si linitur facies cum ea, abstergit eam, & quando humiditas illa desiccatur, generantur ex ea animalia quæ assimilant̄ cimicibus, & folia huius arboris dū sunt mollia, coquunt̄ & comedunt̄.

DE CARDO. CVI.

DIbsacos est spina eorum qui pannos faciunt. Dioscorides.) Est species spinarū habens stipitem longum, spinosum, & folia eius sunt circa stipitē similia foliis lactucæ, & super quemlibet nodum stipitum sunt duo folia, & sunt amplectentia stipitem, longa, spinosa in medio eorū, interius & exterius habent similitudinem uesicarum aquæ, & sunt spinosa etiam iuxta stipitem, concauitatem habent in qua colligitur pluuia & ros, & ideo nominat̄ dibsagos, & expositio eius est sitiens, & super quemlibet ramū est capitellū simile ericio marino, aliquantulū ad longitudinē tendens spinosum, quod cum desiccatur, fit albi coloris, & quando scinditur, reperiuntur in medio uermiculi parui. Galenus.) Radicis huius spinæ uirtus prima, est uirtus quæ desiccat in secūdo gradu. Et uirtus secunda abstergit. Dioscorides.) Radix

B huius plantæ quando coquitur cum uino, & teritur bene donec fiat sicut cęrotum, & emplastratur cum ea anus, curat scissuras quæ sunt in eo, & ad emorrhoidas interiores. Et oportet ꝙ Medicina reponatur in pixide ænea. Et dicūt aliqui ꝙ curat speciem formicę quæ dicitur parogodos. Et dicunt quidam ꝙ uermes qui reperiuntur in capitibus huius plantæ, quādo ligantur in corio & suspenduntur in collo uel humero habentis quartanam, curant eum si Deus uoluerit.

DE MIROBALANIS. CVII.

HAlilig, id est mirobalani.) Species mirobalanorū sunt 4. Citrini & nigri, & sunt illi qui nominātur indi, & kebuli, & seni citrini. Aben mesuai.) Meliores ex eis sunt, quorū color est citrinus, approximās uiriditati, graues, pleni, sine rugis. Hachim eben hunaim.) Putant noui Medici ꝙ sapor eorū sit stipticus, fortis stipticitatis, cum pauca amaritudine. Et uirtus eoꝝ prima, secundū Isaac eben amram, est frigida in primo gradu, sicca in secundo. Et uirtus eorū secunda, secundū Hachim, est ꝙ fortificat oculos lenes, & prohibent cursum humorū ad ipsos, & cōfert sebel. Aben mesuai & Bedigoras & Iudæus & Damasci & Mesarugiæ.) Proprietas eorū est purgare cholerā, & incoriare stomachū, & dosis eoꝝ infusoꝝ aut decoctoꝝ est à.ʒ.vij.usq̄ ad xxi. & siccoꝝ tritoꝝ à.ʒ.iij.usq̄ ad.vij. Sed nigri. Mesarugie.) Sapor eoꝝ est stipticus, & substantia eoꝝ est cōpositа ex frigiditate, cum pauca acuitate & subtilitate. Et uirtus eoꝝ prima, secundū Isaac eben amram, est frigida & sicca in primo gradu. Et uirtus eoꝝ tertia, secundū Bedigoras, est ꝙ confortant stomachū, & secundū Iudęū, ꝙ conferunt melancholiæ & cardiacæ, & clarificant colorem. Mesarugię.) Incoriant stomachū. Damasci.) Conferunt melancholię sua proprietate. Aben mesuai.) Sua proprietate confortant stomachū, & purgant melancholiā. Et dosis eorum in decoctione, aut infusione est à.ʒ.v. usq̄ ad.xv. & siccoꝝ à.ʒ.ij. usq̄ ad.v. Sed kebuli electi ex eis, secundū Aben mesuai sunt, qui sunt in colore prope ruborē, & sunt graues. Aben amram.) Nigri, pinguęs, melioris saporis, nam ipsi sunt meliores cæteris

C ſpeciebus mirobalanorũ in ſapore ſuo. Et ſecũdum Aben meſuai ſunt ſtiptici. Et ſecundũ Abugerig eſt in eis acetoſitas. Aben amram.) Sunt frigidi & ſicci in primo. Et uirtus eoꝝ tertia eſt, quod conferunt ano & emorrhoidibus, & incoriant ſtomachum & gingiuam. Iudęus.) De proprietate eoꝝ eſt ꝙ mundificãt uillos ſtomachi & exiccãt eos. Abugerig & Aben meſuai.) Kebuli incoriant ſtomachũ. & confortãt eum, & digerũt cibũ, & deſiccant humiditates leniũt naturã, & conferũt uentoſitati emorrhoidarũ, & conferunt melancholicis, maxime quando cum eis admiſcentur ſpecies, & dixit ꝙ kebuli de ſua proprietate purgãt melancholiã, purgatione debili, & doſis eoꝝ infuſoꝝ uel decoctoꝝ eſt à.ʒ.v.uſq; ad.xv. Et Xarch Indus dixit in mirobalanis.) Vniuerſaliter mirobalani ſunt calidi & ſtiptici, & expellunt ſtercora uentris, & corroborant ſenſus omnes, & memoriã, & ſenſum, & conferunt lepręe & colice & emorrhoidibus antiquis, & ſoda & hydropiſi, & inducunt nauſeã & uomitũ.

Sed ſeni. Aben meſuai & Albaſari.) Mirobalani de ſeni ſunt ex ſpeciebus mirobalanoꝝ, habent corticem ſubtilem, nigrũ, & color eoꝝ uergit ad citrinitatẽ, & ſunt ſimiles oliuis in forma ſua, & iuuamentũ eoꝝ eſt minus iuuamento aliarũ ſpecierum mirobalanoꝝ, ſi condiuntur, fortificãt ſtomachũ, debiliter tamen. Aben meſuai in libro ſuo de cibis.) Mirobalani ſeni ſunt ex ſpeciebus oliuarũ, qui quando condiuntur, incoriant ſtomachũ incoriatione pauca, & non eſt in eis de iuuamento tantum quantũ in kebulis. Et iterũ de mirobalanis Hunaim.) Mirobalanoꝝ ſunt ſpecies kebuli citrini & indi, ſed kebuli appropinquant frigiditati, cum caliditate pauca temperata, & fit frigiditas eoꝝ amplior propter acetoſitatẽ quæ eſt in eis. Et tu quidem quando teris eos, inuenis in eis paucã acetoſitatẽ occultã, & de proprietate eoꝝ eſt ꝙ ipſi purgant melancholiã & exugunt quod de ea generatur in ſtomacho, & exugunt phlegma ſimiliter & operantur in purgãdo cholerã, ſed nõ ſicut in melancholia. Et indi approximant eis, niſi quia non habent tantã uirtutẽ. Et quidã ex Medicis

D tribuunt in potu mirobalanos indos cum citrinis, & kebuli quidem ſunt frigidiores eis, citrini uero ſunt minus frigidi, & expellunt cholerã. Et errant aliquãdo quidã ex apothecarijs, qui uendunt nigros in colore ex kebulis, loco mirobalanoꝝ nigroꝝ. Nam nigri ſecundũ ueritatẽ ſunt indi, ſicut nominant omnes, & ex kebulis quidã reperiuntur citrini coloris, & quidã nigri, & nigredo quæ eſt in eis, nõ eſt niſi propter amplioręm morã quã ipſi protraxerũt in arbore ſua, & ſunt pinguiores & carnoſiores citrinis in colore, propterea quia ipſi fecerunt moram in arbore, quare ipſi receperũt amaritudinẽ amplioręm, & illi qui colliguntur acerbi ſunt citrini. Et quãdo uolumus præparare eos ad dandũ in potu, terantur & infundãtur in aqua calida, & colentur & proiciatur ſuper colaturã zuccarũ & tereniabin, ad reprimendã ſtipticitatẽ eoꝝ, & zuccarũ cum hoc abſtergit ſuperfluitates, & facit præparare operationem Medicinarũ, & iuuat ad eijciendas ſuperfluitates, & propter ſuam abſterſionẽ ponitur in pulueribus, qui ponuntur in oculo. Qui uero uult addere in bonitate præparationis eoꝝ coquat eos cum prunis, & ſebeſten, & iuiubis, & tribuat, quia in iſtis Medicinis eſt uiſcoſitas quæ reprimit ſtipticitatem mirobalanoꝝ, & admiſcetur uiſcoſitas earum cum ſtipticitate mirobalanoꝝ, & fit Medicina iuuatiua. Qui uero uult eos potare tritos cum zuccaro præparatos cum oleo amigdalarũ dulciũ, accipiat ex eis quantitatem.ʒ.ij.uſq; ad.iiij.ſi uult accipere ſecundũ hunc modũ, & ſi decoquuntur à.x.ʒ.uſq; ad.xv. & ſecundũ hunc modũ accipiuntur indi. Sed mirobalanoꝝ citrinorum doſis tritoꝝ eſt à.ʒ.v.uſq; ad.vij. præter zuccarũ quod admiſcendũ eſt eis, & ſi infunduntur in aqua calida à.ʒ.x.uſq; ad.xv. Et omnes quidem ſpecies mirobalanorum quando bibuntur diſſoluti, aut in puluere deſiccant poſtremo naturam, & quando quæuis ſpecies mirobalanoꝝ infunditur in aqua calida, ablato nucleo interiori, & trita carne, deinde bibitur aqua illa, laxat uentrem laxatione leui, abſq; nocumento, quia omnis Medicina cuius ſubſtãtia ſumitur trita, ſimplex ſiue cõpoſita, inducit laborem in ſtomacho, quoniã natura laborat multũ circa ipſam, ſed quando infunditur aut decoquitur, & extrahitur uirtus eius, & proijcitur eius ſubſtãtia, eſt leuior naturæ, & deſcendit uelocius à ſtomacho, & iſtæ tres ſpecies mirobalanorum

miſcentur

A miſcentur cum tamarindis, quoniã tamarindi extinguũt cholerã, & abſcindũt nauſeam, & ſedant uomitũ, & ſtringũt ſtomachũ, quãdo relaxat propter uomitũ, & extinguunt caloꝛẽ febriũ, niſi quia nocent tuſſiẽtibus propter acetoſitatẽ quæ eſt in eis.

DE ROSA. CVIII.

NArd, id eſt roſa. Galenus.) Subſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtãtia aquoſa & ſubſtantia calida temperata cum duobus alijs ſaporibus, uolo dicere ex ſapore ſtiptico & amaro, niſi quia ſtipticitas eius eſt in quantitate tali, ꝙ corpora habentia uirtutem fluxam, nõ poſſunt diſſoluere uirtutem eius, & ſemen eius eſt ſtipticius quàm ipſa, & in roſa quidem cum ſtipticitate quæ eſt in ea, eſt dulcedo & amaritudo & ſimilitudo acuitatis, uel mordicationis paucæ. Et uirtus eius prima infrigidat & deſiccat, & ſemen eius eſt plus deſiccatiuum. Et uirtus eius tertia cõfert apoſtematibus ſanguineis in principio eorum, & oportet ꝙ recipiatur recens ex ea, & abſcindantur ſummitates eius albę cum forpicibus, & reſiduũ teratur & exprimatur ſuccus eius, & ponatur in umbra donec ſiccetur & reſeruetur pro Medicaminibus oculoꝝ.

Sed oleum roſaceũ eſt in natura ſui mediũ, inter naturã olei & naturã roſarum, & eſt Medicina cum qua curantur apoſtemata ſanguinea in augmento ipſoꝝ, & cum hoc etiam confert in declinatione ipſoꝝ, & in oleo roſaceo eſt uirtus penetrandi ad profundũ corporis, & humectat corpora ſicca, & conquaſſatur cum aceto, & inungitur caput cum eo, & confert dolori capitis facto à calore ſolis, & quando roſæ deſiccantur, oportet ꝙ deſiccentur in umbra, & cõmoueantur aſſidue. Et iterum Galenus dixit in tertio, quod aqua roſacea eſt frigidior, complexione temperata, non tamen multum, & ipſa quidem eſt ſubtilis multæ ſubtilitatis, & ſignum in hoc eſt, ꝙ rõſa deſiccatur cito, ideo quia in ea non eſt aliqua uiſcoſitas, & quia odor eius uincit ſuper odorem oleorum odoriferoꝝ, propterea quia feſtinat & replet uias odoratus anteq̃ ad eum perueniant odores alij, qui ſunt admixti cum eis. Dioſcorides.) Roſa eſt frigida & deſiccata, ex ea eſt plus ſtiptica quá recens, & oportet ꝙ accipiatur re

B cens ex ea, & abſcindatur album ex ea cum forpicibus, & teratur reſiduũ eius, & exprimatur ſuccus eius in umbra, ponatur expanſus ſuper aliquod uas, donec inſpiſſetur & reponatur pro Medicinis oculoꝝ, & debet deſiccari in umbra roſa, cum aſſiduatione reuolutionis & agitationis, & ſuccus roſarũ ſiccus, quando coquitur cum uino, confert dolori capitis & oculoꝝ & aurium, & confert gingiuis, quando fit cum eo collutio oris, & ano, quãdo linitur ſuper eum cum pluma. & matrici, & inteſtino recto, & coquuntur folia roſarũ, & non exprimuntur ſine capitibus, & fit emplaſtrũ cum eis, & confert apoſtematibus calidis quæ fiunt in mirach, & humiditatibus ſtomachi & eriſipillæ, & ingreditur roſa ſicca in pluribus mixturis puluerum qui curãt hulcera, & ingreditur in cohol quod adminiſtratur ad infrigidãdos oculos. Sed ſemen quod eſt in medio roſæ, quando puluerizatur ſuper gingiuam, ad quam fluunt humores, confert multum. Sed caput roſæ quando bulierit in aqua, & bibitur, abſcindit fluxum uentris & ſputum ſanguinis. Sed trociſci dicti dyarodon, fiunt in hũc modũ. Recipe roſarũ in quibus nõ eſt aquoſitas extranea aur. xl. & nardi aur. v. & myrræ aur. vi. & terantur & fiant trociſci ponderantes. iij. anoloſat ſinguli, & ſiccentur in umbra, & reponantur in uaſe terreo, obturato capite, & quidam addunt his. 3. ij. coſti & ireos ex terra quæ dicitur Oris tantundem, & cõficiunt eos cum mele & aceto & uino, regionis quæ dicitur Chios, & uruntur eis mulieres quando uolunt auferre fœtorem ſudoris, & faciũt ex eis inaures odoriferas, & alia monilia quæ ſupendunt in collo ſuo, & teruntur iſti trociſci & puluerizantur ſuper totum corpus in exitu balnei, & poſtquam deſiccatum fuerit corpus, lauatur cum aqua frigida.

Hachim eben hunai.) Aqua roſacea prohibet curſum humorum ad oculum.

Atabari.) Aqua roſacea confert ſincopi, quando bibuntur de ea aliquot hauſtus.

Hunain.) In tyriaca, roſa fortificat membra intrinſeca, & ſtipticitas eius penetrat propter amaritudinem quæ eſt in ea, & dicitur in libro oculorum, quod in roſa eſt ſtipticitas & reſolutio & ſiccitas. Aben meſuai.) Odoratio roſæ confert cholericis, & habẽtibus calorem & dolorem capitis à cholera, & prohibet fumoſitates calidas

C acutas,& confert doloribus à calida cauſſa factis, & mouet ſternutationem habenti cerebrum calidum,& quando conficitur cum melle aut zuccaro, abſtergit quod eſt in ſtomacho ex humore phlegmatico. Raſis.) Expertus eſt alius abſq; me,& ex amicis meis,qui accepit ex folijs roſarum recentibus.x,numero,& fecerunt eum aſſellare.x.uicibus,& ſimiliter facit ſuccus eius, ueruntamen ſicca nõ eſt laxatiua, & ex hoc ſignatur,quod uirtus amara eſt in ea quæ abſtergit,& quando roſa deſiccatur,fit ſtiptica,quia ſeparatur ab ea amaritudo, & ſiccitas quidem in roſa eſt pauca, quia ipſa eſt compoſita ex ſtipticitate & amaritudine, quæ quidem abſcindit libidinem, & laxat laxatione forti.

DE SORBA. CIX.

ZAror,id eſt faciens appetitum,& eſt ſorba. Dioſcorides.) Eſt arbor ſpinoſa,foZlia eius ſunt ſimilia nauarico, & habet fructum paruum ſimilem malis paruis, bonum ad comedendum,& unumquodq; pomum eius habet tria oſſa, & ideo no mittatur triconium,& eſt eius expoſitio trium granorum, & eſt ſtipticus,bonus ſtomacho,cum comeditur & retinet uentrem. In regionibus uero Italiæ eſt alia ſpecies zaror,quam multi uocant epimelidam,cuius ſemen eſt rotundũ, & fructus eius bonus eſt eſui,& eſt ſimiliter ut ſuperior ſtipticus,& tarde maturatur. Galenus.) Fructus eius eſt ſtipticus,ſtipticitate forti, & in folijs, & in ſummitatibus eius eſt ſtipticitas. Et uirtus eius prima eſt frigida. Et ſecunda eſt quæ prohibet. Et tertia retinet uentrem retentione forti.

DE ALKANNA. CX.

HEnne,id eſt alcanna. Iſaac eben amram.) Flos alkannę eſt ſimilis floribus myrti,niſi quia eſt uelut in racemis, & flos eius eſt albus, decliuis ad glaucedinem, acuti odoris. Dioſcorides.) Eſt arbuſtum habens folia ſuper ramos ſuos, ſimilia folijs oliuæ, niſi quia ſunt latiora & molliora & uiridiora, & habet florem album, ſimilem uineæ boni odoris,& ſemen nigrum,ſimile ſemini actis, & quod de ipſa ad
D miniſtratur,ſunt folia & ſummitates eius. Galenus.) Subſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtantia aquoſa,calida cum temperamento,& ex ſubſtantia terrea,frigida,& ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima deſiccat ſine mordicatione. Et ſecunda uirtus repercutit & diſſoluit. Et tertia uirtus prohibet dilatationem cõbuſtionis ignis, quando coquitur in aqua,& proijcitur aqua illa ſuper locum combuſtionis, & ipſa adminiſtratur in Medicinis eriſipillæ,& cõfert hulceribus oris,quæ non ſunt ex cauſſa extrinſeca,& proprie hulceribus quæ ſunt ex ſpeciebus alcola, quæ fiunt in oribus puerorum. Dioſcorides.) Virtus foliorum eius eſt ſtiptica, & ideo quando maſticantur,curant alcola,& hulcera quæ fiunt in ore, quæ dicuntur pruna, & fit emplaſtrum cum eis apoſtematibus calidis, & confert & proijcitur decoctio eorum ſuper combuſtionem ignis,& quando teritur,& infunditur in aqua aſtaroticos, & liniuntur inde capilli,fiunt rubei,& flos eius conteritur,& fit emplaſtrum cum aceto forti, confert ſoda,& unguenta quæ fiunt ex ea,molliunt neruos. Meſeeah.) Facit in mulieribus id quod facit ſanguis draconis.

DE LAPACIO ET ACETOSA. CXI.

HVmadh, id eſt acetoſa. Dioſcorides.) Acetoſa quædam eius ſpecies naſcitur in paludibus & locis aquoſis,& folia eius ſunt dura, & habent ſummitates acutas,& eſt alia regalis,lata habẽs folia,ſimilia folijs ſiclę, diſſimilis à ſupradicta,& eſt alia ſilueſtris,folia habens pulchra, ſimilia folijs plantaginis, & eſt quarta eius ſpecies quæ eſt montana,ſimilis acetoſæ agreſti ſupradictæ, ſtipitem habens durum,& ſummitates acutas,& non eſt magna,& habet ſemen, & ſuper ſtipitem habet ramulos plures,& eſt acuta,acetoſa. Galenus.) Acetoſa eſt duarum ſpecierum,una earũ eſt inſipida in ſapore ſuo. Et uirtus eius prima eſt uirtus ſicut ſiclę. Et ſecunda reſoluit. Secundæ uero ſpeciei ſapor eſt acetoſus. Et uirtus eius ſecunda reſoluit & mordicat. Sed ſemen acetoſæ habet in ſapore ſuo ſtipticitatem manifeſtam, adeo quod curat hulcera inteſtinorum,& fluxum uentris. Et uirtus ſeminis acetoſæ magnæ,& eſt illa

A illa quæ naſcitur in paludibus, eſt uirtus debilior hac. Et dixit in libro de dieta, quod acetoſa inſipida poteſt dici quod eſt ſicla agreſtis. Et dixit in tyriaca, quod folia acetoſę laxant uentrem, & ſemen eius ſtringit ipſum. Sindaxar.) Confert emorrhoidibus & ebrioſis. Dioſcorides.) Omnes ſpecies acetoſę quando coquuntur, molliunt uentrem, & quando fit emplaſtrum cum eis crudis, mixtis cum oleo roſaceo, & croco, reſoluunt apoſtemata quæ dicuntur malcandidas, & ſunt illa quæ nominantur faui, & ſemen eius bibitur cum aqua & uino, & ſimiliter flos eius, & confert hulcerationi inteſtinorum, & fluxui antiquo, & nauſeæ, & punctura ſcorpionis. Et quando bibit ipſum aliquis, ſi poſtea pungatur à ſcorpione, nõ nocet ei punctura. Et quando ex radice iſtarum ſpecierum, quas diximus, cocta cum aceto fit emplaſtrum, aut ſine aceto, curat ſcabiem hulceroſam, & impetiginem, & excoriationem, quæ accidit in radicibus unguium. Et oportet, quod antequã fiat emplaſtrum cum eis, quod fiat linitio cum nitro, & aceto ſuper locum in ſole. Et quando decoctio eius proijcitur ſuper pruritum qui fit in corpore, aut ſuccus acetoſę miſcetur cum aqua cum qua fit balneum, ſedat ipſum, & conficitur cum aceto, & fit emplaſtrum cum ea, & reſoluit duriciem ſplenis: & quidam ſuſpendunt radicem acetoſę ſuper illum qui habet ſcrophulas, & dicunt iuuari inde. Et quando teritur, & fit inde naſale cum ea, abſcindit curſum antiquum humiditatum à matrice, & quando coquitur in uino, & fit cum eo collutio oris, confert dolori dentium, & quando uinum in quo ipſa coquitur, ſumitur in potu, curat ictericiam, & frangit lapidẽ ueſicæ, & prouocat menſtrua, & confert punctura ſcorpionis, & aqua in qua decoquitur, ſedat aurium dolorem, & quando ipſa coquitur in uino, & fit cum ea emplaſtrum ſcrophulis, reſoluit eas. Et acetoſa quidem maior quæ naſcitur in paludibus, eſt eiuſdem uirtutis cum ſpeciebus quas diximus.

DE TRIBVLO. CXII.

B HAſach, id eſt, tribulus. Dioſcorides.) Sunt eius duæ ſpecies, una agreſtis, naſcens in ſterquilinijs, & iuxta flumina, cuius folia ſunt ſimilia folijs portulacæ, niſi quia ſunt minora, & habet ramos longos ſuper terram extenſos, & prope folia ſunt ſpinæ duræ. Secunda uero ſpecies naſcitur in fluminibus, cuius rami eleuantur ſuper terram, habens ſpinas occultas, & folia lata, et ramulos longos, in quibus ſunt folia, & habet ſtipitem, cuius pars ſuperior eſt groſſior inferiori, & eſt in ea res adhæ rens ei ſubtilis, ſicut capilli aggregata ſimilis ſubulæ uel ſpinæ, uel aculeo ſpinicæ, & ſemen eius eſt durum, ſicut ſemen alterius ſpeciei. Galenus.) Subſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtantia humida, paucæ frigiditatis, & ſubſtantia ſicca non paucæ ſiccitatis ſecundum ſuam frigiditatem, & illud quod uincit in ſilueſtri, eſt ſubſtantia terrea, & quod uincit in alia, eſt ſubſtantia aquoſa, & ſapor agreſtis eſt ſtipticus. Et uirtus tribuli prima eſt frigida. Et ſecunda eſt uirtus quæ prohibet. Et tertia conueniens eſt, quæ prohibet apoſtemata calida ne confirmentur: & uniuerſaliter quidem confert omnibus membris, ad quę fluunt humores. Sed ſemen tribuli agreſtis quando bibitur, frangit lapidem renum. Dioſcorides.) Ambæ ſpecies huius infrigidãt & ſtipticant, & fit emplaſtrum cum eis apoſtematibus calidis, & miſcetur cum mele, & curat alcolam, & putredines quæ fiunt in ore, & dolorem gingiuarum, & exprimitur ſuccus ab eis, & adminiſtratur in cohol, & ſemen eius dum eſt humidum, confert lapidi renum, & ueſicæ, & quando drachmę duę bibuntur de prima ſpecie ipſius, & fit emplaſtrum cum ea, confert morſui tyri, & quando bibitur cum uino, confert Medicinis mortiferis, et quando decoctio eius roratur ſuper loca ubi ſunt pulices, occidit eos. Ille uero qui naſcitur in flumine quod dicitur Satromas, in regione Badachas, datur ab incolis illius loci animalibus pro cibo, dum eſt humida herba ipſius, & ex ſemine eius faciunt panem, nam ipſum eſt dulce, & nutrit, & ſic nutritur eo loco panis tritici. Sindaxar eſt bonus dolori ueſicæ, & ſtranguriæ, & augmentum efficit in ſpermate.

DE EPATICA. CXIII.

C HAzez alsacher, id est, epatica. Galenus.)Nascitur in lapidibus humectis, & cadit super eam ros, & similis lenticulæ aquę. Et uirtus eius prima infrigidat infrigidatione pauca, et desiccat. Et secunda abstergit, quoniã ipsa acquirit absterſionẽ & desiccationem à lapide, et infrigidationem ab aqua. Et tertia prohibet impetiginem & apostemata calida. Dioscorides.)Quando fit emplastrum cũ ea, abscindit menstrua, & sedat apostemata calida, & curat impetiginem, & conficitur cum melle, & confert ictericię, & sedat apostemata linguę, et prohibet fluxum humorum ad membrum, est enim sicca & stiptica.

DE PIRIS. CXIIII.

HVmechte sunt pira. Galenus.)Substantia piri est cõpositа ex substantia terrea & aquosa, & si uis, potes aliter dicere, scilicet, ꝙ una pars eius est frigida, & alia temperata, et sapor piri est stipticus cũ dulcedine aquosa. Et uirtus eius prima quãdo apponitur extra, est ꝙ desiccat. Et secunda similiter exterius abstergit absterſiõe pauca, & fortassis cõglutinat uulnera sine alio Medicamine, sed interius quando comeditur, fortificat stomachũ, et sedat sitim. Silueſtre uero est magis stipticũ, et plus desiccatiuum, et ideo plus incoriat, et erigit stomachũ, et ideo plus cõglutinat uulnera, & prohibet cursus humorũ. Dioscorides.)Sunt ex eis species multę, et omnia sunt stiptica, et propter hoc administrantur in emplastris quę prohibent cursus humorũ ad mẽbra, et comeduntur, et decoctio eorũ bibitur postꝙ sunt desiccata, & stringũt uentrem, et quãdo comeduntur ieiuno stomacho, nocent, et succus foliorũ arboris eorũ cõfert puncturis uenenosorũ, et morsui tyri, & quãdo fit emplastrũ cũ eis, cõfert similiter in hoc. Silueſtria uero sunt stipticiora domesticis, similiter et folia eorũ sunt stipticiora, et cinis ligni arboris pirorũ cõfert suffocationi fungorũ, & quãdo pira silueſtria coquuntur cũ fungis, nõ nocẽt comedẽtibus eos, & folia arboris eorũ et summitates sunt stiptica. Aben mesuai.) Proprietas piri domestici et silueſtris est, quãdo coquitur quodcunꝙ eorum cũ fungis, ꝙ aufert maliciam ipsorũ, & maiora ex eis sunt fortioris uirtutis ꝙ parua; & pira quidem sunt nutribiliora ꝙ citonia, & rob pirorũ abscindit fluxum cholericum, & incoriat stomachum, & pira proprie generant colicã, & oportet quod sumatur post ipsa uinum mellis factum cum speciebus.

DE BARBA HIRCINA SIVE hypoquistidos. CXV.

KAhiet alteis, id est, barba hircina. Dioscorides.)Est planta quę nascitur in locis petrosis, habens ramulos multos lignosos, nõ longos, & habet folia rotũda dura, sũper quæ est sicut pilositas, & sunt ei duæ species, scilicet masculus & fœmina. Et masculus habet floré similẽ herbilię, et fœminę flos est albus, & in sapore eius est stipticitas. Galenus.)In sapore eius est stipticitas nõ pauca. Et uirtus eius prima est frigida in quantitate, ꝙ caliditas eius fit tepida, & est sicca in tertio gradu. Et secũda est uirtus quę cõglutinat. Et tertia est, si accipiuntur folia eius recentia, & teruntur, & administrantur, cõglutinant uulnera. Et flos eius est fortior folio, de quo si bibatur aliquid cũ uino, curat hulcera inteſtinorum, & debilitatem stomachi, et cursum humorum ad ipsum, & quando fit cum eo emplastrum, confert exituris putridis, & succus quod de ea est taratith, est hypoquistidos, & sapor eius est plus stipticus satis ꝙ folio rum supradictę. Et est planta maximę uirtutis, ad curandas omnes egritudines quæ sunt ex fluxibus humorum, sicut sunt fluxus sanguinis, & fluxus uentris, et menstruorum, & hulcera inteſtinorum. Et quando uolumus fortificare membrum aliquod, quod propter humiditatẽ aliquã quę est in eo, fit debile, facimus ei emplastrũ cũ eo, & propter hanc cauſſam admiscetur cum emplastris, quę conferunt ori stomachi, et epati, & ponitur in tyriaca, ad cõfortandum membra, et restringendum ea. Et dixit in almaiemir, ꝙ succus barbę hircinę stipticat stipticitate temperata. Dioscorides.) Virtus floris eius est stiptica, quando bibitur tritus cum uino stiptico, confert sputo sanguinis, et conuenit habentibus hulcera inteſtinorum, quando accipitur de eo bis in die, & quando fit emplastrum cum eis, cõfert hulceribus fraudulentis, ne augeantur in corpore, & quando miscetur cum mum & oleo, confert combustioni ignis, &

hulceribus

A hulceribus antiquis,et naſcitur in radice cuſſus Medicina quę dicitur hipoquiſtidos, & eſt res ſimilis balauſtię,& eſt de eo,cuius color eſt ſmaragdinus, & de eo,cuius color eſt glaucus,exprimitur ſuccus eius,ſicut exprimitur ſuccus acacię. Et ſunt quidam qui deſiccant ipſum prius,deinde terunt,& fundunt in aqua,et coquũt,et fit ex eo,ſicut ex licio. Et uirtus eius eſt ſicut uirtus acaciæ, niſi qa uirtus huius Medicinę eſt plus ſtiptica,et plus deſiccatiua,et quãdo bibitur,et fit cliſtere cũ ea,cõfert fluxui antiquo, et hulceribus inteſtinorũ,et ſputo ſanguinis,et curſui antiquo humiditatũ à matrice.

Bedigoras Tatarith.) Proprietas eius eſt ꝙ ſtringit uentrem, & ſanguinis fluxum.

Paulus.) Virtus eius eſt ſimilis uirtuti balauſtiæ,& eſt Medicina fortis in omnibus egritudinibus fluxuum,quoniam ipſum deſiccat,& fortificat membra.

DE ROBILIIS. CXVI.

MEs,id eſt,robiliæ, eſt granum paruum ſicut orobus magna, uiridis coloris,& ſplendidi,habet oculũ ſicut oculus miamiæ,pupilla tamen nigriore,cum albedine,& herba eius eſt ſicut herba phaſeoli, & eſt in uaginis ſicut phaſeoli,& colligit in uiridarijs,& comeditur ſicut comedũtur alia legumina, & radix eius in Aliemen nominatur artam: & ſunt quidam qui errant in eis, utentes eis loco phaſeolorum.

Galenus.) Mes aſſimilatur fabis in tota ſui natura, præterq̃ in duobus, ſcilicet,ꝙ nõ inflat ſicut faba,& eſt tardioris deſcenſionis à ſtomacho,q̃ faba. Meſeal.) Mes eſt frigidum in primo gradu,temperatum in humiditate & ſiccitate, uerum eſt magis propinquũ ſiccitati, & generat humores laudabiles,& eſt pauci nutrimenti,multam habet ſubſtantiã,ſicut omnia legumina,bonum facit chimum, & non eſt multæ inflationis,& confert membris conquaſſatis uel concuſſis, quando fit emplaſtrũ cum eis. Albaſari.) Mes eſt frigidum in primo gradu, temperatum in humiditate et ſiccitate,niſi quia declinat ad ſiccitatem. Et de proprietate eius eſt, quãdo fit cũ eo emplaſtrũ membris concuſſis & fractis,ſedat doloré ipſorũ,& aqua eius mollit uentrem,& ipſum generat bonum nutrimentum. Hunaim.) Exprimitur ex mes ſucB cus, qui confert habentibus catarrum, & tuſſim etiam, ſicut exprimitur etiam à fabis,& inflammatio eius eſt minor q̃ ex fabis, & citius digeritur. Ruffus.) Mes eſt minoris nutrimenti quàm faba,& minoris inflationis, & non humectat ſicut faba, ſed etiam deſiccat.

DE BDELLIO. CXVII.

MOlechil de machi, id eſt, bdellium de mecha,eſt arbor iunci, & maturatur in Mecha,& comeditur,& eſt dulcis,ſed in Hiſpania non maturatur, ſed eſt fortiter ponticus,paucæ aquoſitatis,& eſt aſper. Aieyſe.)Eſt ſtipticum frigidum,ſtringit uentrem,fortificat ſtomachum. Sed cifilio eſt cor iſtius arboris,& natura eius eſt ſicut natura palmarum.

DE PALMA. CXVIII.

MAchla,id eſt,palma,diuiditur diuiſionibus,nam ſunt rami eius,et ſuccus ramorum ipſorum,& cifiliones eius,& ſummitates ipſius ſine cacumine,& eſt illud quod prius coagulatur,& cortex cacuminis eius,& eſt lafri,& kafri, & recés ex eo eſt immaturum,quod eſt ſicut agreſta uuæ in cõparatione eſt balach. Galenus.)Subſtantia ſucci ramorum, & cifilionũ,& ſummitatis,eſt compoſita ex ſubſtantia aquoſa tepida,& terrea frigida,ſed corticis & ſummitatis ſubſtantia eſt in ſeipſa ſiccior,& non eſt in eo humiditas aliqua,& ſapor totius arboris eſt ſtipticus. Et uirtus eius primatio eſt corticis cacuminis tertia,eſt uirtus quę confert uulneribus putridis,& ſtringit iuncturas relaxatas, confert corruptioni oris ſtomachi,quando applicatur exterius, aut ſumitur in potu. Dioſcorides.) Palma autumni tempore maturatur poſt maturationem aliorum fructuum, fructus eius aſſimilatur grano ben, quod affertur ex terris Arabum, & quando eſt uiridis, eſt in odore ſimilis odori citoniorum, & tunc nominatur betonia, & eſt balach, & eſt plus reſtrictiuum,& eſt ponticus. Qui ſi bibatur cum uino pontico,confert fluxui humiditatum antiquarum à matrice, & abſcindit ſanguinem emorrhoidarum, & quando

C & quando emplaſtratur cum eis, conglutinat uulnera recentia, quando dimittitur balach donec fit baſſa, nominatur panchiotoma, & baſſar eſt plus reſtrictiuum quã chesb, niſi quia facit ſoda, & quando comeditur nimis ex eo, inebriat, ſed chesb confert ſpuentibus ſanguinem, & dolori ſtomachi, & hulceribus inteſtinorum, & dolori ueſicæ, quando emplaſtratur cum eo trito cum citonijs & mum, diſſolutis cũ oleo florum uitis, & maxime ſi fiat cerotum, & quando comeditur cum pineis, curat aſperitatem gutturis. Sed decoctio baſſar mixta cum uino ueteri, quod dicitur baromali, & bibitur, & ſedat inflammationem ſtomachi, & fortificat calorem naturalem, & quando comeditur, facit ſimiliter, & fit ex eo uinum etiam faciens eius operatione, & decoctio eius quando bibitur ſola, reſtringit reſtrictione forti. Sed ſedumactimas & eſt nucleus ſeu os dactili, quando comburuntur in olla, ſicut comburũtur alię Medicinæ, & dum extracta fuerint ab igne, extinguuntur in uino, & poſtea abluuntur, & ponuntur loco tucie in collyrijs quæ ponuntur in oculo, & ſi non bene cõburuntur prima uice, comburantur iterũ. Et uirtus eorum eſt ſtiptica, conglutinatiua, quando miſcetur cum nardo, conferunt hulceribus quæ fiunt in oculo, quæ dicuntur caſſide, & exitui oculi, & caſui palpebrarum, & reprimunt ſuperfluam carnẽ palpebrarum, & etiam incarnant hulcera. Et nucleus dactilorũ palmę breuis quę eſt Babylonica, eſt melior alijs omnibus quos diximus, & fortior ex corticibus cafri eſt ille, qui eſt boni odoris, ponticus, grauis, interius unctuoſus. Et uirtus eius eſt ſtiptica, & prohibet dilatationem hulcerum fraudulentorum, & quando miſcetur in unguentis & emplaſtris, reſtringit iuncturas laxas, & quando tritus cum aqua, ponitur in emplaſtris, confert uentri & ſtomacho debili, & dolori epatis, & quando abluuntur capilli ex decoctione eius, facit eos nigros, & quando decoctio eius bibitur, confert dolori neruorum, & renum, & ueſicę, & curat curſus humorũ ad uentrem, & curſum humiditatum matricis, & quando coquitur recens, et conficitur cũ reſina pini et mum,

D & ponitur ſuper ſcabiem, & dimittitur diebus xx. curat eam, & fructus qui eſt intra iſtũ corticem qui dicitur aliti, & nominatur à quibuſdam bauracius, & eſt karfari, eſt ſimiliter ponticus. Et uirtus eius eſt ſicut corticis eius in omnibus quę diximus, niſi in iuuamentis Medicaminũ unguentorũ. Sed cyfiliones. Ahamet eben Dauid iumar.) Eſt cyfilio, & eſt cor palmæ interius album. Aben meſuai.) Virtus cyfilionis eſt frigida in fine primi gradus, ſicca in medio eiuſdem, confert choleræ, & calori, & acuitati ſanguinis, & eſt grauis ſtomacho, & ſtringit uentrem, nutrit nutrimento pauco. Et proprietas eius eſt, ꝙ curat dolorem ſtomachi. Raſis.) Cyfilio ſedat fluxum ſanguinis, & prohibet quod generatur in ſtomacho de inflammationibus, tarde deſcẽdit ad ſtomachi fundũ, & ad eius deſcenſionẽ, iuuat çinçiber conditũ, et alia electuaria calida. Alius cyfilio qñ comeditur, et qñ coquitur, facit ea quæ facit kafri.

DE GRAMINE. CXIX.

VEgem, id eſt, thel, id eſt, negil, id eſt, gramen. Dioſcorides.) Habet ramos habentes nodos, qui expanduntur ſuper faciem terræ, & ex ramis eius germinantur radices exeuntes à nodis ipſis, & figentes ſe in terrã, & radices eius habẽt nodos, folia eius ſunt oblonga, acutæ ſummitatis, dura ſicut folia cannæ paruæ, radix eius adminiſtratur in Medicinis. Et ex gramine eius eſt alia ſpecies, cuius folia, & rami, et radices ſunt maiores ꝙ ſupradicta, quod quando comedunt animalia, occidit ea, & maxime illud quod naſcitur in Babylonia in uijs, & quod naſcitur in Cilicia etiam, quando comeditur à bobus, apoſtemantur. Sed illud quod naſcitur in coſſos, habet plures ramos ꝙ alia ſpecies, & habet folia ſimilia folijs lebleb, & florem albũ boni odoris, & ſemen minutũ, in quo eſt iuuamentũ, & radices quinq; aut ſex in groſſitudine digiti, albas, molles, dulces, & fœtentes. Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis & ſapor eius eſt dulcis, abhorribilis, mordicat parum, & eſt in eo parum acuitatis, cũ ſtipticitate pauca, & radix eius habet ſaporem abhorribilem. Et uirtus eius prima eſt frigida cum temperamento. Et ſecunda conglutinat. Et tertia cõglutinat uulnera recentia dum ſunt ſanguinolenta, et decoquitur, & bibitur aqua eius, & frangit lapidem. Sed ſemen illius quod eſt ut coſſos, prouocat urinã, & deſiccat quod currit ad

ſtomachum

A stomachum et inteſtina ex humiditatibus,quia uirtus eius eſt deſiccatiua,& ſubtilis, ſine ſtipticitate. Dioſcorides.) Comedũt boues gramen, & alia animalia,et quan do radix eius teritur bene,& calefit,& fit emplaſtrum cum ea,ſic conglutinat uulne= ra,& quando bibitur decoctio eius,confert dolori pungitiuo,et ſtranguriæ,et hulce ribus ueſicæ,& frangit lapidem.Sed illud quod naſcitur in coſſos, quando exprimi tur ſuccus à uenis eius,& coquitur cũ uino & melle in ęquali quantitate de omnibus & medietate illius quantitatis ex mirrha,& tertia quantitatis piperis, & tantundem olibani,confert multum oculo,quod Medicamen debet poni in pixide ęnea,& de= coctio radicis eius facit id,quod facit herba ipſa, & ſemen eius prouocat urinã pro= uocatione forti,& abſcindit uomitum & fluxum.

DE SADAR ET NABACH. CXX.

SAdar eſt arbor,et fructus eius eſt nabach. Habohanifa.)Sadar duę ſunt ſpecies, una eſt afri,& alia eſt adhal,ſed affri non habet ſpinas acutas,& folia ambarũ ſpe cierum ſunt lata,et rotunda,et nabach ex adhal ſunt parui,& meliores ex eis ſunt illi qui ſunt ex ea regione,& offeruntur regibus,& ſunt dulciores omnibus alijs,& me= lioris odoris,& aromatiçant os comedentis,& indumenta,ſicut alia aromata.

Dioſcorides.) Eſt arbor magna,habens fructũ maiorẽ pipere,dulcẽ,boni ſaporis.

Galenus.) Subſtantia huius arboris eſt ſubtilis,& in ſapore eius eſt aqueitas ſtip ti ca.Et uirtus eius prima eſt ſicca temperate. Et tertia uirtus eſt, ꝙ quando coquitur cũ aqua,aut cum uino,ſecundũ neceſſitatem,cõfert curſui ſuperfluo menſtruorũ,& flu xui uentris,quando fit cliſtere cum ea,& ſtringit radices capillorum,& prohibet ca= ſum eorum. Dioſcorides.)Eſt bona ſtomacho,ſtringit uentrem, & decoctio ſerra turæ eius ligni quando bibitur,& fit cliſtere cum ea, confert hulceribus inteſtinorũ, & curſui humiditatũ matricis antiquo,& rubificat capillos,et ſtringit radices eorum ne cadant. Meſeah.)Nabach quãdo eſt humidus,eſt frigidus in primo gradu pon ticus,ſtringit fluxum,et ſedat mordicationem ſtomachi, & nutrimentũ quod ex eo
B generatur,eſt paucũ,& quãdo deſiccatur,eſt frigidior,et ſiccior,niſi quia ſiccitas eius eſt pauca,et frigiditas pauca etiã,& quando comeditur ante cibũ,eſt melior,humor uero qui ex eo generatur,eſt groſſus. Abenguefit.) Nabach eſt dulcis,laxat cholerã quæ eſt in ſtomacho,& in inteſtinis,et reprimit caliditatem, et doſis eius eſt à tertia parte libręuſꝙ ad libram mediã cũ çucharo. Albaſari.)Eſt frigidus et ſiccus in primo, ſtringit uentrem,reprimit choleram,eſt grauis digeſtioni,et nõ facit malũ chimum.

Arabari.)Eſt in eo diuerſitas ſecundũ ꝙ eſt ſiccus uel humidus,et quãdo eſt dulcis uel acetoſus,uel quando eſt recenter collectus,uel quando eſt bene maturus,quoniã in ſucco eius eſt uirtus ſtiptica,quę retinet uentrẽ fortiter,et in humido et recẽter col= lecto ſimiliter,ſed minus propter aqueitatẽ quę eſt in eo,quę reſiſtit ſtipticitati ſuę na turali,& maturus dulcis eſt minus ſtipticus omnibus alijs, et citius deſcendit ab ore ſtomachi,propter dulcedinẽ quę eſt in eo,& omnes uniuerſaliter ſunt frigidi et ſicci in primo gradu,et ſtiptici. Raſis.Nabach eſt frigidus et ſiccus in primo gradu,ſtrin git uentrem,reprimit cholerã,& dulcis eſt minus in hoc,& uſus eius nimius inducit faſtidiũ. Iſaac eben amrã.)Nabach eſt ſicut ſorba in ſtipticitate et frigiditate,et plus ea in ſiccitate,& qñ comeditur ante cibũ,eſt melior,quia prouocat appetitũ.Et dicũt aliqui,ꝙ huiuſmodi res quę ſunt nimis ſiccę,qñ inueniũt humiditates in ſtomacho, et inteſtinis,premũt eas,et inducũt fluxũ uẽtris. Aben meſuai.)Reprimit cholerã,& folia ſadar qñ terunt,et ponunt ſuper apoſtemata calida,mollificant et reſoluũt ea.

DE SADERVAM. CXXI.

SAderuam eſt dictũ in lingua Perſica nigrũ cadaha,quia induentes cadaha,nomi nant res nigras ſaderuam,et nominãt cadaha,et eſt res nigra cũ qua tingũtur lina in Haamam,& eſt herba uel ſuccus niger ingrediens in Medicinis odoriferis, & Ze= behta,et eſt algalia habẽs odorẽ bonũ,& ingredit in Medicinis ad abſcindendũ flu xũ ſanguinis,et ad caſum capillorũ,et ad multa huiuſmodi. Abẽ meſuai.)Eſt Indũ frigidũ et ſiccũ in tertio gradu,et ſtipticũ,et,phibet ſanguinis fluxũ,& cõfert caſui ca= pillorũ. Bedigoras.)Proprietas eius eſt fortificare capillos. Raſis.)Eſt frigidũ et ſti pticũ,ſtringit ſanguinẽ,et,phibet caſum capillorũ.

DE SPEL

C

DE SPELTA. CXXII.

SVlt,id eſt,ſpelta. Abohaniſa.) Spelta in Perſia dicitur benge, & expoſitio eius eſt hordeum gari. Dioſcorides.) Tragus figura eius eſt ſicut figura grani quod dicitur candaruſium,& eſt minoris nutrimenti quàm ieuers,quia multum habet de furfure,ideo eſt difficilis digeſtionis, & mollit uentrem. Paulus.) Tragus eſt ſpelta,& eſt ex ſpeciebus granorum,mala ſtomacho,& lenit uentrem. Iſaac eben amram.) Eſt frigida & humida,uiſcoſa,mollit naturam,& generat inflationes,& rugitus,& nutrimentum eius eſt paucũ,ſed ipſa eſt bona uiſcoſitatibus pulmonis & pectoris,& forti tuſſi. Nam fiunt ex ea pultes,& loch,& prouocat urinam, & mundificat renes,& ueſicam.

DE HAIS. CXXIII.

HAis. Dioſcorides.) Sunt ei duæ ſpecies, in una inueniuntur duo grana, & in alia unum,& quodlibet granum in cortice ſuo, & ipſum quidem plus nutrit q̃ hordeum,& eſt boni ſaporis. Panis uero qui ex eo fit, minus nutrit quã panis tritici. Galenus.) Subſtantia huius grani eſt media inter ſubſtantiam tritici & hordei, quantum ad cibum,& ſecundum Medicinam etiam, & ex hoc poteſt ſciri operatio eius per id quod diximus in tritico & hordeo.

DE RVBO. CXXIIII.

BVleich,id eſt,rubus. Galenus.) Folia eius & ſummitates recentes ſunt compoſita in ſubſtantia ſua ex ſubſtantia terrea frigida,& aquea tepida, & ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima infrigidat & deſiccat. Et uirtus eius ſecunda congluti-nat. Et uirtus eius tertia curat alcola,& alia hulcera oris,quando maſticatur, & curat uulnera,& decoctio eius tingit capillos. Sed fructus eius maturi ſapor eſt dulcis, & humor qui eſt in eo eſt calidus,& quod uincit ſuper ſubſtantiam immaturi eſt frigidum terreum,& ſapor eius eſt ponticus. Et uirtus eius prima deſiccat fortiter, & deſiccatiuum eſt ſiccius. Sed uirtus floris eſt ſicut uirtus fructus,et confert ſecundũ hunc
D modum hulceribus inteſtinorum,& fluxui uẽtris,& debilitati inteſtinorum, et ani, ſed radicis eius ſubſtantia eſt ſubtilis,& ſapor eius eſt ſtipticus, ideo frangit lapidem renum. Dioſcorides.) Rubus eſt ſtipticus deſiccatiuus,et ſummitates eius quando coquuntur cum foliꝭs,tingit decoctio illa capillos, & quando bibitur ſtringit uentrem,& abſcindit humiditates antiquas matricis,& cõuenit morſui animalis quod dicitur caraſtin. Et quando folia maſticantur,ſtringunt gingiuam, & curant alcola, & quando emplaſtratur cum foliꝭs eius, prohibet dilatationem cõbuſtionis ignis, & curat hulcera humida capitis,& eminentiam oculi,& alborem eius,& ungulam, & emorrhoidas apparentes in ano,& illas ex quibus fluit ſanguis, & quando terũtur folia eius contritione forti,& emplaſtratur ſuper ſtomachum debilem,ad quem currunt humores,confert,& ſuccus foliorum & ſummitatum, quando deſiccantur in ſole,eſt fortioris operationis,& ſuccus fructus maturi maturitate completa, curat dolores oris,& maturus ſi comeditur, ſtringit uentrem, & flos eius bibitus cum uino,ſtringit uentrem.

DE RVBO CANIS. CXXV.

RVbus canis. Dioſcorides.) Eſt maior rubo ſatis. Nam aſſimilatur in magnitudine ſua arboribus,& folia eius ſunt latiora foliꝭs myrti,& in ramis eius ſunt ſpinæ duræ,& habet florem album,& fructus eius eſt oblongus, ſimilis nucleo oliuæ, qui quando maturuerit, fit rubeus, & habet interius ſimile lanæ, qui quando deſiccatur,& aufertur quod interius eſt,& coquitur cum uino, & bibitur, ſtringit uentrẽ, uerum nocet cannæ pulmonis,& ſtringit fluxum menſtruorum. Radix eius eſt calidior ipſo,de qua ſi fiat emplaſtrum,extrahit ſpinas,et alia infixa corpori,& quando fit emplaſtrum ex foliꝭs eius recentibus,prohibet apoſtemata. Galenus.) Fructus huius plantæ eſt ſtipticus fortiter,ſed folia eius habent ſtipticitatẽ paucam, & oportet quod caueatur ab eo quod eſt intra fructum eius ſimile bombicino, quia nocet multum cannæ pulmonis.

DE CARTAMO. CXXVI.

Cartamum

A CArtamum, id est churtal. Dioscorides.) Est herba quæ habet folia & calamum similia folijs, & calamo frumenti, & calamus eius habet nodos, & in summitate calami eius est granum simile grano anteræ, & est in cortice suo diuisum in duo, & duo grana inuicem iuncta. Galenus.) Hoc granum administratur in Medicina, & est sicut hordeum in uirtute sua, nisi quia in sapore suo est stipticitas. Et uirtus eius prima est frigida frigiditate pauca, & sicca. Et secunda uirtus resoluit sine mordicatione. Et tertia uirtus confert fluxui uentris. Dioscorides.) Hoc granum confert in emplastris sicut hordeum, & fit ex eo similа conferens ad fluxum uentris, facto ex ea emplastro, & quãdo fiunt ex eo pultes, iuuant sicut aqua hordei, & cõueniunt tussi.

DE FICV LVPI. CXXVII.

HAtil adib est ficus lupi. Dioscorides.) Arboris huius folia sunt similia folijs citoniorum, sed sunt minora, & fructus eius est similis prunis in quantitate, non habens nucleum, & quando maturatur, declinat color eius ad rubedinem, & quando comeditur, remanet in ore substãtia similis eius quæ remaner ex ficubus. Galenus.) Arbor & fructus eius sunt stiptici, & fructus eius est malus stomacho. Dioscorides.) Est malus stomacho, & opilat cito, & inducit stuporem.

DE CANNA. CXXVIII.

KAsab, id est canna.) Canna Persidе est illa eadem quæ est Hispaniæ. Dioscorides.) Cannarum quædam est quæ nominatur hastos, & est illa quæ non est interius inanis, ex qua fiunt hastæ sagittarum, & est quædam quæ nominatur biblas, & est fœmina, & est alia quæ nominatur syringias, & est ambari, & carnosa, nodos habens longos, apta scriptoribus, & alia quę est grossa, inanis, nascens prope aquas, & nominatur runchas, & à quibusdam dicitur cochrias, & quidam nominant eam caraminos, & est illa quę nascitur in paludibus, uolo dicere quod radix eius est inter radices iuncorũ, & est ad subtilitatem tendens, cuius color est ferè albus. Galenus.) Foliorum cannæ recentium uirtus prima est frigida, frigiditate pauca. Et secunda est
B in qua est absterſio, sed corticis eius adusti uirtus est subtilis, in fine subtilitatis resolutiua, & est in eo cum hoc magna pars uirtutis absterſiuæ, & sedatio eius est amplior deſiccatione ipsius. Et uirtus tertia curat alopiciã, facto emplastro cum eo, sed in radice eius est ponticitas sine punctione. Et uirtus secunda attrahit & abstergit. Et tertia quando miscetur cum bulbo, attrahit ex corpore spinas & sagittas, & oportet qu caueatur ab eo, quod est in summitate cannæ simile bombicino, quia si ingrederetur in aurem, induceret surditatem. Dioscorides.) Quando fit emplastrum cum radice cannæ sola, aut cum bulbo, attrahit ex membris stipites & sagittas & similia, & quando fit emplastrum cum ea & aceto, confert dolori qui fit à percussione neruorum & dolori dorsi, & cum folia eius teruntur recentia, & ponuntur super erisipillã, & apostemata calida curant ea, & quando ex cortice eius combusto fit emplastrum cum aceto, curat alopiciã, & flos cannæ si ingredit in aurem, destruit auditũ, & cannа quæ dicit carrarios, facit easdẽ operationes quas facit illa quæ dicit affraganitasi.

DE MALO GRANATO & balaustia. CXXIX.

KVman, id est malum granatum. Galenus.) Sunt ex eis acetosa & dulcia. Et uirtus cuiúsq; eorum est secundũ suum saporem, & sapor totius granati, & granorum ipsius est plus stipticus quàm sapor succi eius, & pluris deſiccationis. Cortex uero eius in hoc est fortior grano ipsius, & corpus granati quod cadit ab arbore, est adhuc plus in hoc quàm cortex. Dioscorides.) Omnia granata sunt boni chimi, & bona stomacho, tamen pauci sunt nutrimenti, & dulcia quidem sunt melioris saporis, nisi quia inferunt caliditatem stomacho, quamuis nõ multam inflationem, & ideo non sunt multum conuenientia febricitantibus, & acetosa conferunt stomacho innon sunt multum frigidato, & sunt plus prouocantia urinam reliquis granatis, nisi quia nõ sunt boni saporis, & sunt stiptica, sed quorum sapor est sicut sapor uini, sunt media inter alia, & grana granati acetosi quando deſiccantur in sole, & teruntur & puluerizantur super cibos, aut coquuntur cum cibis, prohibẽt superfluitates quæ currũt ad stomachũ

C & ad inteſtina,& infunduntur in aqua pluuiæ,& bibuntur & conferunt ſpuenti ſanguinem,& conuenit admixtio eorum aquis,in quibus fit ſeſſio propter hulcera inteſtinorum, & curſum humiditatum matricis antiquum , & quãdo ſuccus granorum granatorum,& maxime acetoſorum coquitur,& miſcetur cum melle,confert hulceribus oris & ani & panaricio,& hulceribus fraudulentis, & doloribus auriũ,& hulceribus quæ fiunt intra nares. Et balauſtia eſt ſtiptica,deſiccatiua,ſtringit gingiuam & conglutinat uulnera etiam,quando ſunt cum ſuo ſanguine , & facit in hulceribus id quod faciũt granata,& fit ex decoctione eius collutio oris pro gingiuis ſanguinolentis & dentibus commotis,& fit ex ea emplaſtrum crepaturæ, quãdo inteſtina deſcendunt ad oſſeum.Dixerunt quidam quod quando tranſglutiuntur.iij.balauſtiæ integræ de minoribus quæ reperiuntur, præſeruant ſumentẽ illo anno ab ophthalmia,& exprimitur ſuccus balauſtiæ ſicut exprimitur à barba hircina . Et uirtus quidẽ corticis granati eſt ſtiptica,& confert ad omnia ad quæ balauſtia & decoctio radicis arboris granati,quando ſumitur in potu,occidit aſcarides. Ruffus.) Granata aceto ſa conferũt cardiacę diaphoreticæ,& dulcia ſunt facilis digeſtionis. Liber de Medicina antiqua,granatum,abſcindit libidinem. Aben meſuai.) Quando acetoſum bibitur,cõfert fluxui ſtomachali qui accidit à cholera,& ſyncopi qui accidit ab eadem, & prouocat urinam cum ſubtilitate ſuæ acetoſitatis , & confert ungulæ oculi,quando fit colyrium in eo,& de proprietate granati eſt,quod aqua eius confert inflãmationi quæ eſt in epate propter nimiũ potum uini , & maxime amarum & acetoſum ex eo. Et rob granati,quando ſumitur cum lactucis , confert choleræ & phlegmati, & incoriat ſtomachum,& ſtringit uentrem , & prouocat appetitum cibi , & confert pregnantibus. Et ſauich granatorum, reprimit impetum cholerę,& incoriat ſtomachum,& ſtringit uentrem,& prouocat appetitum ſua acetoſitate. Et ſirupus granatorum ſimplex,eſt bonus inflammationi ſtomachi,& febribus,& uomitui,et fluxui uentris, & epati calido , & pregnantibus , & quando exprimitur dulce & acetoſum
D ex eo cum carnoſitate interiori,laxat choleram,& fortificat ſtomachũ cum ſua ponticitate,& doſis eius eſt libra media cum.ʒ.x.zuchari.

DE SPINA ARABICA. CXXX.

SVcaha,id eſt ſpina Arabica. Raſis.) Eſt megailem. Dioſcorides.) Achantis Arabica eſt dictũ ſpina Arabica. Galenus.) Hæc herba eſt ſimilis plantæ bedeguard, niſi quia uirtus eius deſiccat & ſtipticat , plus eò & fructus & radix eius eſt fortior res quæ ſit in ea,& ideo radix eius confert nimio fluxui menſtruorũ, & confert in omnibus ægritudinibus,in quibus confert bedeguard, & fructus eius & radix cõfert apoſtemationi uuluæ,& apoſtematibus ani, & radix eius incarnat hulcera , quia in ipſa eſt uirtus conſolidatiua cum temperamento. Dioſcorides.) Natura huius herbæ,ſecundum quod æſtimo,eſt prope naturã bedeguard,& eſt ſtiptica , & ſemen eius eſt fortius ſatis,& confert relaxationi uuluæ,& fluxibilitati ani,& conglutinat hulcera, quoniam ſtipticitas eius eſt pauca ſine ſuperfluitate , & radix eius confert curſui humiditatum antiquarum matricis,& fluxui nimio menſtruorum, & ſputo ſanguinis à pectore,& alijs fluxibus humiditatum corporis.

DE HORDEO. CXXXI.

XAhaer,id eſt hordeum. Galenus.) Virtus eius prima infrigidat & deſiccat in primo gradu,& deſiccatio eius eſt amplior parum deſiccatione fabarum. Et ſecunda eſt uirtus , quæ abſtergit abſterſione pauca . Et tertia uirtus aſſimilatur uirtuti fabarum,quando applicatur exterius,uerum hordeũ coctum eſt melius fabis in hoc quod ipſum non inflat,& fabæ quando coquuntur, generant inflationem, quoniã ſubſtantia eorum eſt groſſior ſubſtantia illius , & propter hoc ſunt magis nutribiles quàm hordeum,& quiã ipſa ambo declinant parum à temperaméto , accidit quod homines utuntur eis pro materijs Medicinarũ,ſicut utuntur oleo & cæra, ſed ſauich hordei eſt magis deſiccatiuum quàm hordeum ipſum. Dioſcorides.) Melius ex eo eſt album,& mundũ,& ipſum eſt minoris nutrimenti quàm triticum. Et aqua hordei eſt pluris nutrimenti quàm ſauich,& aqua hordei eſt iuuatiua ad reprimendam

caliditatem

A caliditatem humiditatum calidarum,& confert aſperitati cannæ, pulmonis,& hul ceribus eius,& uniuerſaliter confert ad omnia, ad quæ cõfert chiſch tritici, niſi quia chiſch eſt pluris nutrimenti,& plus prouocatiuum urinæ. Et quãdo coquitur chiſch tritici cum ſemine fœniculi,prouocat urinã, & chiſch hordei ſimiliter prouocat urinam,& eſt abſterſiuum,& inflat ſtomachum,& maturat apoſtemata phlegmatica, & calida,& quando miſcetur cum oleo,& reſina pini,& ſtercore columbino, matu rat apoſtemata dura,& quando miſcetur cum melliloto, & cum cortice papaueris, ſedat doloré lateris,& quando miſcetur cum ſemine lini,& fœnugræci, & ruta,con fert tumoribus teſticulorum,& quando miſcetur cum pice humida,& mum,& urina infantium,qui nondum peruenerunt ad pollutionem,& oleo,maturat ſcrophu las,& quando adminiſtratur cum myrto,& uino,& piris ſilueſtribus,& fructu rubi, & cortice granati,ſtringit uentrem, & quando fit emplaſtrum ex eo cum citonijs & aceto,confert apoſtematibus calidis,quæ accidunt podagricis, & quando miſcetur cum aceto forti, & ponitur ſuper ſcabiem hulceroſam, curat eam, & ponitur ſuper ipſum aqua,donec fiat ſicut puls, & coquitur cum pice, & aperit apoſtemata,& farina hordei ſtringit uentrem,& ſedat dolorem apoſtematum calidorum.

DE MORIS CELSI, ET ARBORE EORVM. CXXXII.

TVt,id eſt Mora celſi. Galenus.) Sunt ex eis matura,& ſunt lata,& maturi ſapor eſt dulcis,ſtipticus. Et uirtus eius prima mollit uentrem, & ſuccus eius confert multum in Medicinis oris, & rob eius iuuat in multis rebus, in quibus neceſſaria eſt ſtipticitas pauca. Sed immaturorum ſapor eſt ſtipticus,acetoſus. Et uirtus eorum ſecunda eſt quæ retinet. Et tertia retinet uentrem,& quando deſiccantur,retinent uentrem retentione forti,& confert hulceribus inteſtinorũ, & fluxui, & omnibus ægritudinibus quæ fiunt à fluxibus humorum,& admiſcentur poſtq; teruntur cum cibo ſicut ſumach,& qui uult ex eis ſumere in potu,potet cum aqua aut cum uino. Sed arboris mori uirtus eſt compoſita ex uirtute retentiua & prohibitiua, & uirtute laxatiua,& reſolutiua,& plus quod eſt in cortice huius arboris,& uirtus laxatiua cũ amari B tudine pauca, quoadúſq; occidit aſcarides & ſunt lumbrici cucurbitini, ſed in folijs arboris & ſummitatibus eſt temperamentũ mediũ iſtarũ duarũ operationũ ſimul. Et dixit in de cibis q̃ mora quando inueniunt ſtomachũ purũ, & comedunt̃ ante cibum,egrediunt̃ à ſtomacho cito,& properare faciunt exitũ alioꝝ ciboꝝ. Quãdo uero comedunt̃ poſt cibũ,& in ſtomacho ſunt humores frigidi, accelerãt ad corruptionem,& corruptio eoꝝ eſt multũ nociua,ſed acerba quando ſiccant̃,ſunt bona Medicina & iuuatiua hulceribus inteſtinoꝝ,& fluxui antiquo,& acceleratio deſcenſionis moroꝝ à ſtomacho,oportet q̃ ſit propter humiditatẽ ſubſtantiæ ipſoꝝ, & uiſcoſitatẽ,& lubricitatẽ,& oportet q̃ faciunt hoc etiã propter qualitatẽ mixtã, quæ eſt in eis,quoniã habent ſuperfluitatẽ acutã cum punctiõe mixtã, & poſſibile eſt q̃ in moris ſit proprietas laxatiua,ſicut in Medicinis debilibus,& quãdo mora non corrumpunt̃ in ſtomacho,ſine dubio humectant,& non infrigidãt, niſi quãdo comedunt̃ ſola,& quod euenit ex comeſtiõe ipſoꝝ,corpori eſt nutrimentũ paucũ, ſicut ex cibo melonũ,niſi quia mora non ſunt ita nociua ſtomacho,nec ita prouocantia uomitũ, ſicut melones,& dixit in libro de chimis, q̃ mora quando deſcendunt, anteq; corrumpant̃,non inferũt nocumentũ,niſi de ipſis nimis ſumat̃. Dioſcorides.) Fructus mori mollit uentrẽ,& corrumpunt̃ in ſtomacho cito,ſunt mali ſtomacho,& ſuccus eoꝝ facit hoc,ſi coquat̃ in uaſe æneo,& ponat̃ in ſole, in eodẽ uaſe, eſt magis ſtipticus,& ſi miſcet̃ cũ eo parũ mellis,eſt bonus ad prohibendũ fluxũ humoꝝ ad membra & hulceribus fraudulẽtis,& apoſtematibus calidis,quę fiũt in faucibus, & quando ponunt̃ cũ eo alumen iameni,& galla, & gallia, & myrrha,& crocus, & fructus tamariſci,& radix ireos,& olibanũ,eſt uirtutis magis conſtrictiuæ,& deſiccant̃ mora recentia,& terunt̃,& ponunt̃ in cibis loco ſumach,& conferũt habentibus fluxũ, & cortex radicis arboris,quando coquit̃ cum aqua,laxat uentrem, & expellit aſcarides,& confert potui Medicinæ mortiferæ,quæ dicit̃ aconitũ, & quando folia mori teruntur,& fit emplaſtrũ cum oleo,curant cõbuſtionẽ ignis,& quando coquit̃ cum

C folijs uitis & folijs ficuũ nigrarũ in aqua pluuię, denigrãt capillos, & qñ bibit̃ ex ſucco folioꝝ eoꝝ. ç. i. cũ dimidia, cõfert morſui rutellę, & decoctio corticis & folioꝝ, qñ fit colluꝛio oris cũ ea, cõfert dolori dentiũ, & extrahit̃ ab arbore mori lachrymus in tempore meſſis, quia fodit̃ circa radicẽ mori, & fiũt in radice ſciſſuræ, & dimittit̃ ſic per diẽ, & per noctẽ, mane uero inuenit̃ ſuper locũ ſciſſum lachrymus coagulatus, qui adminiſtrat̃ in dolore dentiũ; & reſoluit apoſtemata, & laxat uentrẽ ſumptus.

DE MALIS CITONIIS. CXXXIII.

TVffa & ſaffargel, id eſt poma & citonia. Galenus.) Citonia ponuntur à Gręcis in numero maloꝝ. Et natura quidẽ arboꝝ maloꝝ nõ eſt omniũ una, quemadmodũ & ipſoꝝ fructus, & ſicut mala nõ habent unã naturã, quod eſt, quia quædã ex eis ſunt dulcia, quædã pontica, & quædã ſtiptica, acetoſa, & quędã inſipida, aquoſa. Et in dulcibus eſt ſubſtantia aquoſa, temperatæ ſubſtantiæ, & pontica quod uincit, ſuper ea eſt temperamentũ frigidũ, terreũ, ſed & ſtipticoꝝ eſt hæc eadẽ ſubſtantia cũ ſubſtãtia aquoſa dulci, & in acetoſis eſt ſubſtãtia aquoſa, frigida. Et uirtus ponticoꝝ & ſtipticoꝝ & acetoſoꝝ ſecũda eſt uirtus, quæ prohibet & incarnat̃. Et tertia conglutinat uulnera, & prohibet illud quod currit ad apoſtemata in principio eoꝝ, & fortificant os ſtomachi, & ſtomachũ laxũ uel fluxũ, maxime uero quæ ſunt ſtipticiora ex eis, & acetoſiora, ſed illud quod uincit ſuper naturã inſipidoꝝ, eſt aqua, & cõplexio ipſoꝝ eſt frigidior et humidior, & ipſa adminiſtrant̃ in Medicinis apoſtematũ, & in principio eoꝝ & augmento, & uniuerſaliter in malis eſt humiditas multa, & ſuperfluitas frigida, & ideo deſtruit̃ ſuccus eoꝝ, & aceſcit, niſi quando coquunt̃ cũ melle, & fit inde rob & ſeruat̃, ſed citonia & ſuccus eoꝝ ſeruat̃. Dioſcorides.) Arbor citonioꝝ & maloꝝ, ſcilicet folia & flos & ſummitates ſunt ſtiptica, & proprie arboris citonioꝝ, & fructus eius immaturus eſt ſtipticus, ſed poſtq̃ maturat̃, non eſt ſtipticus, ſed mala illa quę colligunt̃ in uere, generãt cholerã citrinã, & inducũt inflãmationẽ,
D & nocẽt neruis & membris quæ ſunt de genere neruoꝝ. Sed citonia ſunt bona ſtomacho, & prouocãt urinã, & ſi aſſant̃, ſunt meliora habẽtibus fluxũ antiquũ, & hulcera inteſtinoꝝ, & ſputũ ſanguinis, & cholericã paſſionẽ, & quãdo bibit̃ infuſio citonioꝝ, cõfert ſtomacho & inteſtinis, ad quę currũt ſuperfluitates, & ſuccus eoꝝ quando adminiſtrat̃, cõfert aſmati, & fit ex decoctiõe ipſoꝝ cliſtere ad exitũ ani & matricis, & quãdo ipſa cõdiunt̃ cũ melle, prouocãt urinã, & mel cũ quo cõdiunt̃, idem facit, qm̃ acquirit ab eis uirtutẽ quæ ſtringit uentrẽ, & illa quæ coquunt̃ cũ melle, cõferunt ſtomacho, & habẽt ſaporẽ bonũ, uerũtamen debilioris operationis ſunt in conſtringendo q̃ illa quæ nõ coquunt̃, & citonia coquunt̃ & ponunt̃ in emplaſtris ad ſtringendũ uentrẽ, & ad ſyncopim, & ad inflãmationẽ ſtomachi, & ad apoſtemata mãmillarũ calida, & ad duritiẽ ſplenis, & ad emorrhoidas, & fit uinũ ex eis, quãdo terunt̃ & exprimit̃ ſuccus eoꝝ, & proĳcit̃ ſuper 16. kiſt ſucci, kiſt unũ mellis ut ſeruet̃, quia ſi non apponeret̃ mel, aceſceret iſtud uinũ, & illud uinũ cõuenit oĩbus ægritudinib⁹, quibus diximus iuuare citonia, & fit ex citonĳs oleũ q̃d dicit̃ oleũ citonioꝝ, & utimur eo quãdo uolumus oleũ ſtipticũ, & oportet q̃ eligant̃ citonia quę dicunt̃ licinia, & ſunt parua, rotũda, boni odoris. Illa uero quæ nominant̃ ſaturnion uel ſatromon, & ſunt maiora, ſunt minoris iuuamenti q̃ illa, & flos arboris citonioꝝ, dũ eſt ſiccus, non humidus, eſt cõueniens in emplaſtris, in quibus neceſſaria eſt ſtipticitas, & cõuenit apoſtematib⁹ calidis oculoꝝ, & quãdo bibit̃ cũ uino, cõfert ſputo ſanguinis, & fluxui uentris, & menſtruoꝝ. Sed illa quæ dicunt̃ melomella, molliunt uentrẽ, & expellũt lumbricos, & ſunt mala ſtomacho, & inflãmãtia ipſum, & quidã nominãt ea galopomella. Sed illa quæ nominant̃ atyropita uel atyrotypa, & ſunt illa quæ nominant̃ in latino arnicata, & ſunt bona ſtomacho, & ſtringũt uentrẽ, & prouocãt urinã, niſi quia ſunt debilioris uirtutis q̃ citonia. Sed ſilueſtria ex eis ſunt ſimilia malis quæ naſcunt̃ in uere in ſtipticitate, & oportet q̃ adminiſtrent̃ citonia in ægritudinibus, in quibus oportet ſtipticare, anteq̃ perueniant ad maturitatem. Hunaim.) Citonia prouocãt urinã per accidẽs, quia ſtringũt uentrẽ. Aben meſuai.) Ponticitas ipſoꝝ eſt plus ponticitate maloꝝ, & qui ſugit ea poſt potũ uini, prohibẽt

fumoſitates

A fumositates uini ascendere ad caput,& non oportet qꝫ aliquis utaꝫ eis nimis,quia faciunt accelerare descensionē cibi ante digestionē eius,& nimius usus eoꝝ generat colicā,& dolorē neruoꝝ,& rob eoꝝ simplex cōfert choleræ quę generaꝫ in stomacho, & miua quidē fortificat stomachū, & incoriat eū, & abscindit uomitū qui accidit à phlegmate,& uinū citonioꝝ simplex,q̄d est sine melle, cōfert choleræ, & abscindit fluxū cholericū et sitim,et quę ex citonijs sumunꝫ cū melle,sunt bona uomitui phlegmatico,& calefaciūt stomachū, & cōdita ex eis incoriāt stomachū,& fortificāt epar, &mucillago granoꝝ eoꝝ cū çucharo lenit cannā pulmōis,& humectat siccitatē eiꝰ.

DE ACETO. CXXXIIII.

CHal,id est acetū. Galenus.) Substantia eius est subtilis,cōpositа ex caliditate & frigiditate,nisi quia frigiditas est amplior in eo q̄ caliditas,& desiccat in secundo gradu,scilicet prope finē eius,quādo fuerit antiquatū. Et dixit in aceto, qꝫ ipsum est nociuū neruis,&experientia testificaꝫ hoc.Et hoc quod ipsum minuit sensum,& est frigidū,& propterea nocet cito,& propter subtilitatē quæ est in eo etiā,quare habet potentiā penetrādi ad profundū.Et dixit in uino,qꝫ in eo sunt superfluitates grossæ,quæ quidē quādo uinū quiescit,residēt & cedūt in feces eius,& est in eo superfluitas alia uelut spuma, quæ supernatat in superioribus uasis quādo bulit, ultimo uero descendit in feces,& est superfluitas alia tertia,quæ est admixta toti uino,& ebulitio adest prius in ista superfluitate q̄ in alijs, & cū istis tribus superfluitatibus est substantia ipsa uini sana,quādo ergo uinū cōuertiꝫ in acetū,infrigidanꝫ partes uinosæ,scilicet quæ sunt in uino,& est substātia ipsa uini sana,& supercalefit superfluitas aquosa quæ est in eo per putrefactionē, quā acquirit à caliditate, sicut accidit alijs corporibꝰ quæ putrescūt. Erit ergo acetū secundū hāc rationē res cōpositа ex partibus cōtrarijs multū,qa in ipso est aliqua pars calida,& aliqua frigida,& propter hoc dicūt in aceto,qꝫ amisit caliditatē naturalē quæ erat in uino,& acqsiuit caliditatē aliā accidentalem à putrefactione,&acetū quidē,quādo in eo nō est acuitas,est frigidū,sed quādo in sapore & odore eius est acuitas,est in eo caliditas pauca, est igiꝫ sicut aliæ Medici-

B næ,quarū uirtus est cōpositа.Itē Galenus per Hippocratē.) Cōfert cholericis,& debilitat uisum,& destruit phlegma. Hippocrates.)In ęgritudinibꝰ acutis acetū est bonū cholericis,& non est iuuatiuū melancholicis,& est nociuū mulieribꝰ,eo qꝫ lędit eaꝝ matrices. Dioscorides.) Acetū infrigidat & stipticat, & est bonū stomacho,& prouocat appetitū,et abscindit sanguinē,à quocūq; mēbro fluat,et si bibaꝫ,aut fiat sessio in eo,& coquiꝫ cū cibis,cōuenit cursibꝰ supfluitatū ad uentrē, & quādo infundiꝫ in eo lana non lota,aut spongia,curat apostemata in principio ipsoꝝ,& restringit matricē egressam,& anū exeuntē,& stringit gingiuā sanguinolentā, & cōfert hulceribꝰ fraudulentis quæ accioūt in corpore,& erisipillę,& formicæ, & scabiei hulcerosę,& impetigini,& emorrhoidibꝰ,& panaricio,quādo miscēꝫ cū aliquibꝰ Medicinis cōuenientibꝰ istis ægritudinibꝰ, & quādo abluūt cū eo hulcera fraudulēta, & pruritus ablutiōe assidua,prohibet augmentū eoꝝ in corpore, & quādo miscēꝫ cū pauco sulphure,& apponiꝫ tepidū sup podagrā,cōfert, & quādo coquiꝫ cū melle, & liniꝫ cū eo liuor q̄ fit sub oculo, aufert eū, & quādo infundiꝫ spongia in aceto quæ prius fuit infusa in oleo rosaceo,& apponiꝫ fronti,cōfert habēti soda ex calore solis, & fumus eius quādo est calidus,cōfert hydropisi,& grauitati auditus,& tinnitui auriū,& quā do distillaꝫ in aure,occidit uermes qui sunt in ea, & ꝓijcitur tepidū sup apostemata quę dicuntur phagos,aut spongia in eo imbibita, applicatur eis,& sedat ea, & sedat pruritū corporis,& proijcitur calidū super morsus uenenosorum animaliū,quæ occidunt sua frigiditate, & confert potanti Medicinas mortiferas, quando bibitur calidum,& prohibet nocumentum opij proprie,& succaran & aconiti, & confert coagulationi sanguinis & lactis in uentre,& quando bibitur cum sale,obuiat nocumento fungorum,& nocumento toxici,quod dicitur acsia,& alterius quod dicitur samlich,& quando bibitur, eradicat sanguisugas quæ adhęrent gutturi, & confert tussi antiquæ,& quando bibitur calidum,confert asmati, & quando fit gargarisma cum eo,abscindit cursum humorum uenientiū ad guttur, & confert squinantiæ & casui

C uuluæ,& fit collutio oris cum eo calido,& confert dolori dentium.

DE XILOCARACTA. CXXXV.

CHarnub,id eſt xilocaracta. Galenus.) Sapor earum eſt ſtipticus cum pauca dulcedine. Et uirtus earum prima quando ſunt recentes,eſt deſiccatiua,& quando deſiccantur ſtringunt,ſicut faciunt ceraſa,quia humiditas earum reſoluitur, & remanet ſubſtantia quæ deſiccat. Sed arboris earum uirtus eſt deſiccatiua & ſtiptica. Dioſcorides.) Quando ipſæ adminiſtrantur humidæ, ſunt male ſtomacho, & leniunt uentrem,& quando deſiccantur & exhibentur,ſunt ſtomacho meliores & humidę, & ſtringunt uentrē,& prouocant urinā,proprie quādo cōficiunt cum rob. Raſis.) Quando uerrucæ liniūtur cum xilocractis uiridibus,eradicant eas,& ego uidi hoc.

DE SALICE. CXXXVI.

BVlef,id eſt Salix. Galenus.) Folia eius & flos & roſa habent in ſapore ponticitatem. Et uirtus ſalicis prima eſt deſiccatiua ſine punctione. Cortex uero eſt ſiccioris cōplexionis,ſicut ſunt ſpecies omnes corticū. Et uirtus ſecunda fortificat. Et tertia eſt & adminiſtrantur folia in conglutinatione uulnerum. Sed flos & roſa eius adminiſtrantur ab omnibus Medicis in unguentis deſiccatiuis. Et ex hominibus ſunt qui accipiunt folia roſarum eius,& ſuccum ipſius, & componunt ex eis Medicinam deſiccatiuam,quæ confert in multis,quoniam non eſt Medicina magis iuuatiua in his quæ deſiccā ſine mordicatione,& proprie,quia in ipſa eſt ſtipticitas pauca,& quando cōburuntur cortices ſalicis,& cōficiuntur cum aceto, & adminiſtrantur in omnibus ægritudinib⁹ in quib⁹ neceſſaria eſt deſiccatio,ſicut in uerrucis,& proprie in rotundis,& in bothor ſimilibus capitibus clauorū, & in uerrucis infixis in cute,eradicat eas,quando fit cum eis linitio,& quādo euellitur cortex eius tempore quo emittit flores,& colligitur gummi eius, & habet hoc gummi uirtutem abſterſiuā & ſubtiliratem,& ideo adminiſtratur in omnibus ægritudinibus quæ accidunt pupillæ,& faciunt nocumentum & impedimentum uiſui. Dioſcorides.) Virtus fructus eius & folioꝝ & corticis & ſucci eſt ſtiptica, & quando bibuntur folia ipſius trita cū pauco pipere & uino pauco,conferūt colicæ quæ dicitur ileos,& quādo ſumuntur folia cum aqua,prohibent impregnationē,& fructus quando bibit, confert ſputo ſanguinis,& cortex ſimiliter facit hoc, & quando cōburitur cortex, & conficit cum aceto, & fit emplaſtrū cum eo, eradicat uerrucas quæ fiūt in manibus & pedibus, & reſoluit duricies hulterū,& ſuccus folioꝝ & cortex recens tritus cum oleo roſaceo, ſi buli erit in cortice granati,cōfert dolori aurium, & decoctio eius adminiſtratur ſuper pedes podagricoꝝ,& confert eis multum, & mundificat furfures capitis, & colligitur ab eo humiditas quando excoriatur à cortice ſuo, quando incipit apparere flos eius & reperitur intra corticem humiditas aggregata,quæ abſtergit oculum,& aufert tenebroſitatem uiſus. Bedigoras.) Salicis proprietas eſt,quod extrahit ſanguiſugas adhęrentes gutturi,& conglutinat uulnera recentia. Aben meſuai.) Folia ſalicis bibita,prohibent conceptionem,& conferunt fluxui ſanguinis,& lac quod egreditur ab eo,acuit uiſum. Atabari.) Lac ſaffafabradit pilos. Salamine.) In folio ſalicis, & in ſalice non fuit locutus Galenus,nec dixit aliquid. Paulus.) In folio ſalicis & ſalice non dixit Galenus aliquid. Onaſim.) In Medicina quæ dicitur ſaraui, dixit Hunaim quod ipſa eſt ſalix,& uirtus fructus & foliorum eius eſt ſtiptica ſine punctione, & deſiccat occulte,& ex aqua in qua decoquitur,fit cliſtere illi qui egerit ſanguinem & mittitur in aures à quibus egreditur ſanies,& conglutinat hulcera magna, & operatio eius in his rebus eſt fortior quādo bibitur cum uino ſtiptico nigro, & quando ex folio eius recenti ſolo fit emplaſtrum,confert fluxui ſanguinis undecunq; exeat.

DE CAVDA EQVINA. CXXXVII.

DHeneb alchail, id eſt, cauda equina. Dioſcorides.) Eſt planta habens cōcauas uirgas,quarū color uergit ad rubedinem multā,& ſunt aſperæ multum,& plenæ multis nodis,quæ uirgæ inuoluunt ſe uicinis arboribus, uel alijs circunſtantibus rebus,& habet folia ſimilia folijs iunci in ſummitate acuta, & non dura, & plurima denſa

A densa,& yrei sursum eleuata,aliquãdo uero egreditur à muris in quibus nascitur,& declinat inferius propter multitudinem foliorũ,quę sunt sicut coma, ut uideatur uelut cauda pendens in muro,& propter hoc sic nominatur, & nodi eius egrediuntur unus ab alio,& habet radicẽ duram lignosam,nascitur multũ prope aquas,& in locis humidis. Galenus.)Virtus huius plantę est stiptica cum amaritudine pauca,& propter hoc desiccat sine mordicatione,& propter hanc caussam cõglutinat, & consolidat uulnera mala,& confert habentibus rupturam in sifac,quando intestina descendũt inferius,& confert sputo sanguinis,et fluxui sanguinis menstruorũ rubei maxime,& confert hulceribus intestinorum,& fluxui uentris. Et dixerunt quidã,quod consolidauerunt cũ ea uulnus,quod erat in uesica in tempore breui. Dioscorides.) Habet uirtutem stipticam, et quando succus eius imponitur naribus, abscindit fluxum sanguinis ab eis,et quando datur ex ea in potu cum uino, cõfert hulceribus intestinorum,& fluxui uentris,& prouocat urinam, & quando folia eius pistantur,& fit emplastrum cũ eis,conglutinat uulnera recentia, etiam si sint ibi nerui incisi,consolidat eos,& decoctio radicis eius & foliorũ quando datur in potu, cõfert tussi antiquæ,& coarctationi anhelitus,& si potentur trita & sicca, idem faciunt, & quando fit emplastrum cum eis recentibus,confert attritioni lacertorum: & dicunt quidam quod ipsa conglutinat uulnera uesicæ & intestinorum, & quando folia eius bibuntur cum aqua,& fit emplastrum cum eis,curant rupturam intestinalem. Abix.) Est frigida in primo,sicca in secundo,& est stiptica multum,confert apostematibus stomachi,& eparis,& hydropisis emplastrata & bibita.

DE COLLA ET GLVTINE. CXXXVIII.

ZIre,id est,gluten. Dioscorides.)Illud quod fit ex corijs boum,quando dissoluitur in acero,& fit inde linitio,eradicat imperiginem,& excoriat scabiem hulceros̃am,& quando dissoluitur in aqua calida, & linitur cum eo combustio ignis, non sinit locum uesicari,& quando dissoluitur cum melle & acero, confert exituris.

B Sed colla piscium fit ex pisce quodam magno,& melior ex ea est illa, quę fit in terris Nitin,& quæ est alba,in qua est asperitas pauca,& cito dissoluitur,& ipsa ingreditur in unguentis capitis,& Medicinis scabiei hulceros̃æ. Et quando ponitur in pultibus confert sputo sanguinis. Et putauerunt ꝙ quando fit linimentũ cũ ea,extendit cutẽ. Et coria quidẽ boum comburuntur,& quod de eis cõbustum est,abluitur, & administratur loco tuciæ,& gluten quod fit ex puluere molendini, cũ quo libri conglutinantur,quãdo ex eo fiũt pultes,& bibitur ex eis pondus drachmę unius cũ dimidia, confert sputo sanguinis. Galenus.)Gluten quod fit ex similа, et ex puluere molendini,uirtus eius conglutinat & maturat,quando fit emplastrum cum eo. Paulus.) Gluten piscium habet uirtutem conglutinatiuam, desiccatiuam, & est conueniens unguentis quæ fiunt capiti,& unguentis quæ conglutinant,& incarnant, & conuenit in Medicinis baras,& in sciffuris faciei,& extendit cutem.

DE MEDICINIS FRIGIDIS ET HVMIDIS in primo gradu,& numeratio eorum.

PRuna Damascena,spinachia,uiola,dulb,endiuia,& species eius,scilicet, taraxacon,& scariola,rostrum porcinũ, cerasa, & gummi eius,atriplex, liquiritia,& succus eius,bleta,malua,& sunt Medicinæ xi.

DE PRVNIS. CXXXIX.

ANas,id est,pruna. Galenus.) Pruna Damascena sunt stipticiora,illa uero quę afferuntur ab Armenia,sunt dulciora,sed arbores ambarũ arborum istarũ regionum sunt secundũ diuersitatẽ fructuũ ipsorum,quia arbor Damascenorũ est stipticior,& Armeniorũ est minus stiptica,ueruntamen uniuersaliter in arboribus & radicibus inuenitur stipticitas manifesta,ideóq; gargarisma factũ ex decoctiõe foliorũ & ramorũ,confert tumori uuluæ. Fructus uero istarũ arborum quando est recens,laxat uentrem,quãdo uero desiccatur,laxat minus. Sed fructus prunorũ paruorũ agrestiũ stipticant stipticitate manifesta,& stringunt uentrẽ. In gummi uero istarũ arborũ est

C inciſio,& ſubtiliatio,& ideo frangit lapidem,& quando cũ aceto linitur ſuper impe
tiginem infantium,curat eam. Dioſcorides.) Fructus prunorum comeditur,& eſt
malus ſtomacho,et mollit uentrem,ſed fructus prunorum de Seni, et proprie ex Da
maſco,quando deſiccatur,eſt bonus ſtomacho,et ſtringit uentrẽ,et quãdo coquitur
folium cum uino,fit inde gargariſma,abſcindit curſum humorum currentiũ ad uul
uam,& ad ambas amygdalas,& gingiuas. Sed fructus prunorum agreſtium quan=
do maturantur & deſiccantur,faciunt hoc,& quando coquuntur cum rob, fit ſapor
eorum & operatio melior,& reſtrictio eius fortior. Gummi uero arboris prunorum
conglutinat hulcera,& quando bibitur cum uino,frangit lapidem, & quando mi=
ſcetur cum aceto,& fit linitio cum eo,curat impetiginem puerorum.

DE SPINACHIA. CXL.

Hiſpenach,id eſt,ſpinachia. Aben meſuai.)Sunt frigida et humida in fine primi
gradus,& leniunt uentrẽ,& conferunt dolori pectoris, & pulmonis, accidenti
cauſſa ſanguinis,& doloribus qui fiunt à cholera & ſanguine. Meſea.)Nutrimen=
tum eorũ eſt melius nutrimẽto atriplicis,et eſt operatio eius prope operationẽ illius.

DE VIOLA. CXLI.

Seneffigi,id eſt,uiola Dioſcorides.)Eſt herba cuius folia ſunt minora cuſſus,& ni
griora,et non elongantur multũ ab eis in figura ſua,et habet ſtipitẽ egredientẽ ab
una radice,& eſt ſuper eũ pilus,& in ſummitatibus eius eſt flos boni odoris, coloris
purpurei,naſcitur in locis umbroſis et aſperis. Galenus.) Foliorũ huius herbę ſub=
ſtantia eſt aquoſa. Et uirtus eorũ prima infrigidat parũ. Et ſecunda lenificat. Et tertia
quę ſedat apoſtemata calida,quãdo ponunt ſuper ea ſola,aut cũ farina hordei,et cõ
ferunt inflãmationi quę fit in ore ſtomachi,et in oculo. Sed flos eius cũ hoc ꝙ ſedat
inflãmationem ſtomachi,habet proprietatẽ laxãdi cholerã. Dioſcorides.)Quãdo
fit emplaſtrũ cũ folijs ſolis huius herbę,aut cũ ſauich,infrigidat, & confert inflationi
oris ſtomachi,et apoſtematibus calidis oculorũ,et exitui ani. Et dicitur,ꝙ flos eius à
D ꝓprietate quę eſt in eo quãdo bibit cũ aqua,cõfert ſquinantię,et epilepſię quę accidit
pueris,et eſt illa quã uulgares nominãt matrẽ puerorũ. Aben meſuai de proprietate
eius.)Laxat cholerã à ſtomacho et inteſtinis,et cõfert inflãmationi quę eſt in eis,et ſo
da,et ſquinantię quę accidit infantibus,quãdo ſumit cũ aqua calida, et quãndo ali=
quis uult de ipſa exhibere in potu,ad laxandũ uentrem,exhibeat à .ʒ. iij. uſqꝫ ad vij.

DE PLATANO ARBORE SIVE SCOTANO. CXLII.

DVlb,id eſt,ſuffeire,id eſt,fuſtet,id eſt,ſcotanum. Iſaac eben amram.)Dulb eſt
arbor magna expanſa,habẽs folia magna ſimilia palmę manus hominis,ſimi=
lia folijs kerua, niſi quia ſunt minora,quorum ſapor eſt amarus ponticus. Et cortex
ligni eius eſt groſſus,& rubeus. Color uero ligni eius quando ſcinditur, eſt medius
inter glaucedinem & ruborem, & habet floré paruũ leuem, glauci coloris, in cuius
loco quando cadit,naſcitur granũ aſperũ glaucũ, tiergens ad rubedinẽ, puluerulen=
tum in ſuperficie,ſicut granũ catapuciæ. Galenus.)Subſtantia eius eſt frigida et hu
mida,nõ lõge à rebus tẽperatę cõplexionis,et ideo folia recẽtia quãdo terũtur, et po
nuntur ſicut emplaſtrũ ſuper apoſtemata quę fiũt in geniculis,ſedant ea ſedatiõe ma
nifeſta. Sed corticis & nucis eius uirtus deſiccat adeo, ꝙ quãdo cortex ipſe coquit in
aceto,confert dolori dentiũ. Nux uero eius quando adminiſtratur cũ axungia, con=
fert apoſtematibus quę accidũt à cõbuſtione ignis. Cortex uero ipſius quando cõbu
ritur cũ Medicina deſiccatiua et abſterſiua, et cõfert egritudini cũ qua eleuatur cutis.
Et cinis eius ſolus curat uulnera in quibus eſt ſordes & putredo, propter nimiam hu
miditatem exiſtẽtem in eis. Et oportet ꝙ caueatur multum à puluere qui eſt in folijs
eius,& in fructu,quia eſt nociuus ualde cannæ pulmonis, ideo quia deſiccat multũ,
& inducit aſperitatem,& nocet uoci,& loquutioni,et etiam uiſui,et auditui,ſi cadũt
in auribus uel in oculis. Dioſcorides.) Habet uirtutem frigidam & humidã, quan
do folia eius recentia teruntur,& fit emplaſtrum cũ eis, ſedat apoſtemata calida quę
fiunt in genu,& quando cortex eius et nux cõburuntur,& fit emplaſtrũ cũ eis, et adi
pe porcino,aut arietino,cõfert hulceribus putridis, ſimiliter et cinis eorũ facit ſolus,

& quando

A & quando coquuntur folia recentia cum uino,& fit inde emplaſtrum cum eis, prohibet curſum humorũ ad oculũ,reſoluit apoſtemata phlegmatica & calida eius,& quando cortex dulb coquitur cum aceto,& fit collutio cũ eo,confert dolori dentiũ, & quando fructus eius recens bibitur cum uino,cõfert morſibus uenenoſis, & quando adminiſtratur cũ axungia,curat cõbuſtiones ignis,& puluis foliorũ quãdo cadit in oculos,aut in aures,nocet multum,ſimiliter et puluis qui eſt ſuper fructum ipſius.

DE ENDIVIA ET SPECIEBVS EIVS. CXLIII.

DVndebe,id eſt,endiuia. Dioſcorides.) Sunt ei ſpecies,nam eſt ex ea domeſtica,& eſt ſcariola,& eſt ex ea ſilueſtris,quæ eſt taraxacon,& eſt tertia ſpecies,quę dicitur candarel,& eſt amiron.Sed ſcariolæ duę ſunt ſpecies, una aſſimilatur lactucę habens folia lata, & ſecunda habet folia ſtrictiora, & taraxacon habet folia latiora cꝫ domeſtica. Sed candarel planta & ſtipes aſſimilantur endiuiæ agreſti,& ideo dicitur,cꝫ eſt ſpecies eius. Folia uero ipſius & ſtipes & radix ſunt ſubtiliora cꝫ endiuiæ agreſtis,& reperitur ſuper ramos eius gummi ſimile maſtici,aliquando in quantitate fabæ. Eſt & alia ſpecies ex candarel, habens folia uelut inciſa, extenſa ſuper terrã, & ſtipites plenos,molles,& radices habẽtes ſummitates ſubtiles, folia eius rara obrotunda,ad ruffedinem tendentia,plena lacte,naſcitur plurimum in locis cultis.

Galenus.)Domeſticę ſapor eſt ſtipticus cum amaritudine.Et uirtus eius prima infrigidat pluſquam ſilueſtris,ſed quia in ea eſt mixta humiditas extranea multa, ablata eſt ab ea ſiccitas,ſed in ſapore agreſtis eſt ſtipticitas cũ amaritudine. Et uirtus eius prima infrigidat & deſiccat in primo gradu. Sed candarel ſapor eſt ſtipticus cũ amaritudine,ſed amaritudo eius eſt fortior cꝫ endiuiæ,et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti endiuiæ,niſi quia uirtus deſiccatiua eſt in ea plus. Dioſcorides.) Omnes iſtæ ſpecies, uolo dicere,agreſtis & domeſtica, ſunt ſtipticæ, & infrigidatiuæ, ſunt bonæ ſtomacho,quæ quando coquuntur & comeduntur,cõferunt debilitati ſtomachi,& quando fit emplaſtrum cum aliqua ex eis ſola,aut cum ſauich,ſedat inflammationem ſto
B machi,& fit ex eis emplaſtrum ad cardiacam,& confert podagræ,et apoſtematibus calidis oculorum,& quando fit emplaſtrum cum ea, & cum radicibus eius, confert punctuꝛę ſcorpionis,& quando cum ea fit emplaſtrum cum ſauich, confert eriſipilę, & quando aqua eius miſcetur cum ceruſa & aceto,fit unguentum utile, ubi oportet infrigidari. Et dixit in candarel,quod gummi eius quando miſcetur cum mirrha,et fit inde naſale in quantitate oliuæ,prouocat menſtrua, & teritur hæc herba cum radice ſua,& miſcetur cum melle,& fiunt inde trociſci, qui quando diſſoluuntur cum aqua & nitro,& linitur cum eis boach,id eſt,morphea alba,aufertur,et gummi eius facit adhærere pilos palpebrarum,et quando in radice eius dum eſt recens,infigitur acus,& illa humiditas quæ adhæret acui, linitur ſuper locũ pili palpebræ,facit eum adhærere,& quando bibitur cum uino,confert morſui tyri,& quando aqua eius coquitur cum uino,& bibitur,ſtringit uentrem.Et dicunt in ſpecie quæ habet folia uelut corroſa,quod uirtus ſtipitis & foliorum eſt maturatiua,ſed et iſta facit pilos adhęrere in palpebris. Alcançi,& Aben meſuai.)Taraxacon confert punctuꝛæ ſcorpionis,& lac eius aufert albedinem oculi. Paulus.) Taraxacon infrigidat multũ & humectat. Hunaim.) Taraxacon bibitum,confert punctuꝛæ ſcorpionis,& açambor, id eſt,calauronis magni nigri,murmurantis uolando,& febri quartanæ.

Aben meſuai.) In æſtate apparet amaritudo eius amplius, & tunc declinat ad caliditatem, in hyeme uero eſt contrarium huius, & uniuerſaliter eſt herba frigida & ſicca,habens caliditatem modicam in tempore æſtiuo. Almaiemir.) Quod uincit in complexione ſua,eſt frigiditas & ſiccitas,& eſt in ea amaritudo, & cum his ambobus,& eſt ſtiptica temperate, & ideo eſt una ex melioribus Medicinis diſtemperantiæ calidæ epatis. Galenus iterum in Dietis.) Virtus endiuiæ eſt ſicut uirtus lactucæ,niſi quia non eſt in proprietatibus eius omnibus ſimilis ei. Arianialis.) Eſt endiuia frigida & humida. Armaſius.) Eſt ſicca,paucæ frigiditatis. Paulus.) Eſt ſicca in primo.

DE NENVFARE. CXLIIII.

Niloſar

C NIlofar,id eſt,nenufar. Dioſcorides.) Eſt planta quæ naſcitur in paludibus,& aquis non currentibus, habet folia ſimilia foliȝs plantæ, quæ dicitur pinorion, niſi quia ſunt minora eis,& longa parum,cuius quædã partes apparent ſuper aquã, & quædam ſub aqua,& in omnibus ſunt folia multa, & habet ramos ex una radice egredientes,& habet flores albos ſimiles lilio cũ palliditate pauca, habentes in medio uelut crocum,& quando proiȝcit flores eius,apparent capita eius ſimilia malis, aut capitibus papaueris nigri,in quibus eſt ſemen nigrum, latum, amarũ,uiſcoſum, & habet ſtipitem lenem,non groſſum,nigrũ,ſimilem ſtipiti herbę quæ dicitur pinorion,& habet radicem nigram aſperam,habentem nodos, hęc autumno euellitur.

Galenus.)Virtus radicis & ſeminis huius plantę deſiccat ſine mordicatione,& ſecunda uirtus ſtringit uentrẽ,& abſcindit fluxum ſpermatis,qui accidit in uigiliȝs etiã uel alio quocunq; modo,& confert hulceribus inteſtinorũ,et quod de ea eſt album, eſt fortius nigro,quouſq; abſcindit fluxũ menſtruorũ,quando bibitur cũ uino ſtiptico,& eſt in eo uirtus quę abſtergit,& ideo curat boach,id eſt,morpheam albã,quando cõficitur cũ aqua,& alopiciam,quando cõficitur cũ pice humida: uerũ in his duabus egritudinibus melior eſt illa,cuius radix eſt nigra. Dioſcorides.) Quando bibitur de radice ipſius ſicca cũ uino,cõfert fluxui antiquo,et hulceribus inteſtinorũ,et reſoluit apoſtemata ſplenis,& fit emplaſtrum cum ea in dolore ſtomachi & ueſicæ, & quando admiſcetur cum aqua,& ponitur ſuper albam morpheam, abſtergit eã, & quãdo miſcetur cum pice,& ponitur ſuper alopiciam,curat eam, & bibitur ex ea, & aufert pollutionem. Si uero utitur eo aliquis nimis,debilitat genitalia.Semen uero eius facit idem,quod radix eius in his omnibus.

Et eſt ſpecies alia huius plantæ,quę habet folia ſimilia ſupradictę,et radicẽ albam aſperã,& floré glaucũ pulchri coloris,ſimilẽ flori roſę, cuius radix quãdo bibitur cũ uino nigro,cõfert fluxui humiditatũ antiquarũ matricis,& eſt ſimilis in operationibus ſuis operationibus alterius ſpeciei,et quęlibet ipſarũ facit quod dictũ eſt de ipſis.

D Aben meſuai.) Vinũ qd̃ fit ex nenufar,eſt bonũ tuſſi et pleureſi,et mollit uentrem.

Aben meſuai,ubi memorat uirtutẽ uiolę,dixit.) Nenufar uero eſt fortioris operationis q̃ uiola. Alchançi.) Radix nenufar Indiæ, habet uirtutem mandragoræ.

Albaſari.)Nenufar eſt frigidũ in tertio gradu, humidũ in ſecundo, ſubtiliũ partiũ penetratiuũ,aufert uigilias eueniẽtes à caliditate,naſcitur in terris Mirriæ. Eſt tamen alia ſpecies nenufarũ,in qua eſt acuitas,et caliditas,et ſubtilitas,ita q̃ quãdo uolum⁹ calefacere in egritudinibus frigidis,adminiſtramus eam, & inuenimus iuuamentũ, & ſirupus nenufarum confert dolori lateris, & pulmonis,& tuſſi, & mollit uentrẽ.

Raſis.) Nenufar eſt frigidũ,inducit ſomnum,ſedat dolores,& oleum nenufarum eſt fortius oleo uiolaceo. Iſaac eben amram.) Nenuphar nominatur interfector apum,eſt ſimilis floribus uiolarum,ſed eſt frigidior & humidior eis, confert ſodę calidæ,& inducit ſomnum,& oleum eius facit hoc.Et quando ponitur ſuper apoſtemata calida,confert.Et quando biberit ille qui eſt calidæ complexionis ſemen eius, infrigidat corpus eius,& quãdo fit inunctio cũ oleo eius, facit hoc etiam quod dixi.

DE CERASIS. CXLV.

SArafie,id eſt,ceraſa,dicũt q̃ ſunt grana magna,ſimilia prunis, & ſunt in Oriente, & eſt granũ Regũ,& illud qd̃ eſt apud nos,nõ eſt eius ſpecies. Galenus.) Sunt ex eis dulcia,et pontica,et aceroſa,et dulcia deſcẽdunt à ſtomacho cito, et iuuamentũ qd̃ infert ei,eſt paucũ,et põtica faciũt contrariũ huius.Aceroſa uero deſiccãt plus q̃ pontica,& cũ hoc eſt in eis res incidẽs,et cõferunt ſtomacho phlegmatico pleno ſuperfluitatibus. In gũmi uero arboris eſt uirtus cõpoſita, quia in eo eſt uirtus medicinarũ inuiſcantiũ ſine mordicatiõe, et ideo cõfert aſperitati cannę pulmonis, et eſt in eo uirtus ſubtilis,et ideo cõfert lapidi quãdo bibit̃. Dioſcorides.)Quãdo ceraſa adminiſtrant̃ humida,molliũt uentrẽ,et ſicca retinẽt uiſum.Sed gũmi arboris ceraſorũ quãdo diſſoluit̃ cũ uino mixto aqua,curat tuſſim antiquã, et meliorat coloré faciei, et acuit uiſum,& puocat appetitũ cibi,& quando bibitur cũ uino ſolo,cõfert lapidi.

DE ATTRIPLICE. CXLVI.

Cataf,

A CAtaf,id eſt,atriplex. Dioſcorides.) Sunt eius ſpecies duæ,domeſtica,& ſilueſtris. Galenus.) Subſtantia eſt aquoſa, & eſt in eo aquoſitas, & tranſitus eius in uentrem eſt citus. Et uirtus eius prima eſt quæ infrigidat in primo gradu,& humectat in ſecundo. Et ſecũda eſt uirtus quę reſoluit reſolutione pauca. Et tertia eſt uirtus quæ confert apoſtematibus calidis, & eriſipilæ in principio ſui, uerũ & in fine eius, & cum induratur & infrigidatur, agreſtis magis conuenit ei. Sed ſeminis uirtus ſecunda,eſt uirtus quæ abſtergit. Et tertia eſt uirtus quæ confert ictericiæ contingenti ab opilatione epatis. Dioſcorides.) Quando coquitur & comeditur, mollit uentrem,& quando fit emplaſtrum cũ eo crudo & cocto,reſoluit apoſtemata, & quando bibitur de ſemine eius cum mellicrato,curat ictericiam. Raſis.) Semen atriplicis facit uomere fortiter: & uidi hominem, qui bibit ex eo drachmas duas, & fecit ipſum euomere,& aſſellare,uſq; ad debilitationem magnam.

DE LIQVIRITIA. CXLVII.

SVs,id eſt,liquiritia. Dioſcorides.)Eſt arbuſtum habens ramos longos duobus brachijs,& habet folia ſimilia folijs maſticis,et eſt ſuper folia humiditas,quę adhæret manui,& flos eius eſt ſimilis flori herbæ dictæ brachioth, & eſt purpurei coloris,& ſemen eius eſt in magnitudine ſeminis arboris dictæ kalatabas,uerum eſt aſperius eo,& eſt interius ſimile lentium rubearum,et habet radices longas,ſimiles in colore ſuo ligno,quod nominatur in Oriente buxum,aut ſicut radix gentianę,& eſt in eo ſtipticitas cum dulcedine,& exprimitur ſuccus ex eo, ſicut exprimitur licium.

Galenus.) Maius iuuamentũ quod eſt in liquiritia,eſt in ſucco radicis eius, et ſubſtantia eius eſt propinqua ſubſtantiæ noſtri corporis,& ualde ſimilis ei,& ſapor eius eſt dulcis,ſicut ſapor radicis eius,cum ſtipticitate pauca. Et uirtus eius prima eſt uirtus frigidior cõplexione corporis hominis,ac ſi ſit tepidæ caliditatis,& ideo eſt prope complexionem æqualem,& eſt humida temperatæ humiditatis. Et uirtus eius ſecunda eſt uirtus quæ lenit. Et tertia eſt uirtus quæ lenit aſperitatem meri,& ueſicam,
B & abſcindit ſitim. Dioſcorides.)Succus eius confert aſperitati cannę pulmonis,& debet apponi ſub lingua,& debet tranſglutiri aqua eius, & quando bibitur cũ rob, cõfert inflammationi oris ſtomachi,& dolori pectoris,et inſtrumentorũ anhelitus, et cõfert epati,et ſcabiei ueſicę,et dolori renũ,et fugitur aqua ipſius,et abſcindit ſitim & cõuenit exituris quãdo linitur ſuper eas,& confert ſtomacho quando maſticatur, & deglutitur ſuccus eius,& decoctio radicis liquiritię recentis cõuenit ad ea, ad quæ cõuenit ſuccus eius: & quãdo radix liquiritię mũdatur,et deſiccatur, & teritur,& fit emplaſtrũ cũ ea,cõfert panaricio,et qñ adminiſtrat̃ in puluere,confert ungulę oculi.

DE SICLA SIVE BLETA. CXLVIII.

DEcka,id eſt,bleta. Galenus.)Sunt eius ſpecies duę,ſcilicet,alba,& nigra,& in ſapore eius eſt nitroſitas,et uirtus eius eſt uirtus quę abſtergit et reſoluit,et expellit ſuperfluitates capitis,quãdo cũ ea fit ſternutatoriũ,& quãdo bleta coquitur,egreditur ex ea nitroſitas eius,et acuitas. Et fit uirtus eius quę prohibet generationẽ apoſtematũ,et reſoluit reſolutione pauca. In alba uero eſt de uirtute abſterſiua,et reſoluti-
tiua plus,quia in nigra eſt res ſtiptica,et ꝓprie in radice eius. Et dixit in libro de cibis, ꝙ in ea exiſtit humiditas abſterſiua abſterſionis tẽperatæ, et cũ illa humiditate laxat uentrẽ,et mordicat inteſtina et ſtomachũ,et maxime quãdo fiũt boni ſenſus,et ideo accidit ꝙ bleta eſt mala ſtomacho,et ꝓprie illi,qui eſt ſicut dixi, quando uſus eius eſt nimius,et nutrimentũ quidẽ eius eſt paucũ,ſicut nutrimentũ aliarũ herbarũ. Sed bleta quidẽ eſt magis iuuatiua ꝙ̃ molochia,in aperiendo opilationes epatis, quãdo eſt ſicut diximus. Dioſcorides.) Nigra ſtringit uentrem,ſicut lens, & maxime quãdo coquitur,radix eius eſt plus ſtiptica,et conſtrictiua uentris: & alia ſpecies eius ſoluit uentrem,et ambæ quidẽ ſpecies eius ſunt mali chimi,propter nitroſitatem quę eſt in eis,& ideo quando fit ſternutatorium cum ſucco eius & melle, mundificat cerebrũ, & confert dolori auris,& quando ex decoctione bletę & radicis eius abluitur caput, aufert lẽdines,& purgat ipſum à furfuribus,& quãdo proĩcit̃ ſuper ſciſſuras quę fiũt à frigore,cõfert eis,& fit emplaſtrũ cũ folijs eius ad morpheã, poſtꝙ̃ morpheę locus

abluitur

C abluitur cum nitro,& fit emplaſtrum cum ea ad alopiciam,poſtq; abraduntur capilli,& ad hulcera fraudulenta,& quando coquitur cum folijs eius,curat bothor,& cõbuſtionem ignis,& eriſipilam, Aben meſuai.)Quando coquitur & comeditur cũ fabis,digeritur cito. Medicina antiqua eſt bona colicæ. Liber de Agricultura.) Quando linitur caput cum ſucco eius, occidit pediculos, & quando linitur cum ea impetigo,delet eam,& curat hulcera narium,& facit oriri pilos in alopicia.

DE MALVA. CXLVIIII.

CHubeze,id eſt,malua. Dioſcorides.)Eſt ex ea domeſtica & agreſtis. Galenus.) Domeſticæ uirtus eſt quæ reſoluit,& mollificat parum. Sed ſilueſtris, ſecundũ quod eſt in ea de humiditate aquoſa,ſecundum hoc uirtus eius eſt debilior,& ſeminа ambarum ſunt fortiora eis,& augmentum uirtutis earum eſt ſecundum augmentum ſiccitatis repertæ in eis,& eſt alia ſpecies quæ dicitur molochia. Dioſcorides.) Domeſtica eſt conuenientior cibo q̃ agreſtis, ſed ipſa eſt mala ſtomacho, & mollit uentrem,& augmentum efficit in lacte,& proprie ſummitates eius,& confert inteſtinis & ueſicæ,& quando folia maſticantur,& fit emplaſtrum cum eis cum pauco ſale,mundificat fiſtulas lachrymales,& faciunt in eis carnem naſci. Sed quando uolumus incarnationem cum eis,adminiſtramus ea ſine ſale. Et quando fit emplaſtrum cum ea,confert punctuaræ açambor & apum,& quando teritur cruda,& miſcetur cũ butyro,& linitur cum ea aliquis,non nocet ei punctura eorum. Et quando coquitur & teritur bene,& miſcetur cum ea oleum,& ponitur ſuper combuſtionem ignis, & ſuper eriſipilam,confert eis,& fit feſſio in decoctione eius mulieri,& mollit duricies matricis,& fit cum ea cliſtere conueniens mordicationi inteſtinorum,& matricis,et ani,& quando coquuntur folia eius cum radicibus ſuis, confert Medicinis mortiferis,ſcilicet,quando bibitur ex decoctione illa,& fit uomitus cum ea,et fit illud ſæpe, & confert punctuaræ rutellæ,& prouocat lac,& quando cum ſemine ipſius admiſcetur ſemen andachochæ ſilueſtris,ſedat dolorem ueſicæ. Aben meſuai.) Malua eſt
D frigida et humida in primo gradu,et proprie domeſtica ex ea,et eſt mala ſtomacho. Et humida quidem confert ueſicę,& ſemen eſt magis iuuatiuum,& eſt bonum aſperitati pectoris,& pulmonis,& ueſicę, & quando folia eius teruntur,& ponuntur ſuper puncturam açambor,ſedant dolorem eius,& quando coquitur cum oleo roſaceo,& fit emplaſtrum cum ea in apoſtematibus ueſicæ & renum, confert, & quãdo emplaſtratur cum ea in apoſtematibus calidis,ſedat,& curat ea.

INCIPIT TRACTATVS MEDICINARVM ſingularium ſecundi gradus. Et primo de his,quę ſunt calidæ & ſiccæ in eo.

CAPITVLVM PRIMVM DE VRTICA CL.

HVniure,id eſt,uraith latum,& eſt urtica. Dioſcorides.)Sunt ei duę ſpecies,una earum eſt aſperior,& nigrior,habens folia latiora, & habet ſemen ſimile ſemini canabis,niſi quia eſt minus eo. Alia uero habet ſemẽ minutum,& non habet folia ita aſpera ſicut prima. Galenus.) Quod de ipſa adminiſtratur,eſt ſemen & folium. Et ſubſtantia utriuſq; eſt ſubtiliſſima, & propter hanc ſubtilitatem mordicat quod inuenit ex membris,poſtq; non habet de caliditate tantum,quod faciat hoc. Et uirtus eius prima eſt uirtus quæ calefacit calefactione non multa,& deſiccat deſiccatione ſine mordicatione & acuitate. Et ſecunda eſt uirtus quę reſoluit reſolutione multa,& eſt cum hoc ei uirtus inflatiua, & propter hanc cauſſam mouet coitum. Et tertia uirtus eſt uirtus quæ delet exituras & apoſtemata quæ fiunt poſt aures. Et facit excreare humores groſſos uiſcoſos à pectore et pulmone quando bibitur. Et curat hulcera corroſiua,& cancrum, & omne cui conuenit exiccatio. Et quãdo bibitur de ſemine eius cum rob, excitat appetitum coitus, & hoc ideo,quia quando digeritur in ſtomacho,generat inflationẽ,& reſoluit uentrem ſolutione temperata, propterea quia abſtergit & commouet non illa uia qua

ſoluunt

A ſoluunt aliæ Medicinę ſolutiuæ. Dioſcorides.) Folia ambarum ſpecierum quando teruntur cum ſale, & fit inde emplaſtrum, curat morſum canis & hulcera fraudulenta, & cancroſa, & hulcera ſordida, & contorſiones neruorum, & exituras, & apoſtemata quæ fiunt poſt aures, & apoſtemata quæ dicuntur furgella, & fit cum eis cęrotum cum cæra ad duritiem ſplenis, & quando teritur ex folijs eius, & ponitur in naribus, abſcindit fluxum ſanguinis. Et quando teritur ex eis & cõficitur cum myrrha, & fit inde naſale, prouocat menſtrua. Et ponuntur folia eius recẽtia ſuper matricem egreſſam, & reuocant eam intus. Et ſemen eius quando bibitur cum rob, excitat appetitum coitus, & aperit orificium matricis, & teritur & conficitur cum melle, & comeditur, & confert aſmati, quod non ſinit hominem iacere, & pleureſi, & expellit ſuperfluitates à pectore, & decoctio foliorũ eius quando coquitur cum pauco myrrhæ, prouocat menſtrua. Et quando folia ipſa coquuntur cum limacijs, molliunt uentrem, & prouocant urinam. Et quando ipſa coquuntur cum hordeo, expellunt ſuperfluitates à pectore, & quando fit gargariſma ex ſucco eius, curat apoſtemata uuluæ. Raſis.) Oleum urticæ eſt magis laxatiuum quàm oleum chartami, ſcilicet quando tu comparas uirtutem laxatiuã urticæ uirtuti laxatiuæ kartami. Aben meſuai.) Mouet coitum, quando comeditur cum cepis & uitellis ouorum. Et quando teritur ſemen eius, & ponitur ſuper cancrum, cõfert. Et de proprietate eius eſt quod laxat phlegma uiſcoſum. Abenguefit.) Quando excoriatur ſemen urticæ, & teritur & miſcetur cum melle, & ſumitur, laxat cum fortitudine. Et oportet cauere ne tangat linguam, & caput meri ne adurat ea. Et doſis eius eſt à uiginti granis uſq; ad triginta. Iſaac eben amram.) Semen urticæ purgat humores uiſcoſos, & prouocat urinam, & confert doloribus renum, & iuuat coitum maxime, ſi comedatur cum cepis & uitellis ouorũ. Et quando bibitur cum ſecaniabin, confert ſpleni & dolori lateris.

DE BLACTA BIZANTIA. CLI.

B Athfar atheb, id eſt, ungula aromatica, & eſt blacta biçantia. Dioſcorides.) Eſt conchilium ex ſpeciebus oſtreorũ, & eſt ſimiliter de conchilijs palpir, & reperiuntur in regionibus Indię in aquis, iuxta quas oritur ſpica nardi, odor autem eius eſt aromaticus, quoniam iſtud animal comedit nardum. Et ipſa colliguntur in tempore æſtiuo, quando aquæ deſiccantur. Reperitur etiã ex eis in littoribus maris euçum, & color eius eſt decliuis ad albedinem, & eſt pinguis, ſed illa quæ naſcitur in Babylonia eſt coloris ſubnigri, & eſt minor illa, & omnes habent bonum odorem. Et quando fumigatur cum eis, ſentitur odor earum ſicut odor caſtorei. Quando igitur fit ſuffumigatio cum eis mulieri habenti ſuffocationem matricis, & ſimiliter habenti epilepſiam, confert, & quando bibuntur, molliunt uentrem, & comburuntur, & faciunt omnes operationes quas faciunt oſtraca de Porcoca uel Portura. Dixit Meſeha & Meſarugiæ.) Quod eſt calida & ſicca in tertio gradu. Et Meſeha dixit quod eſt plus ſicca, & eſt in ea ſtipticitas & ſubtilitas, & confert ſtomacho, & epati, & matrici propter ſuam aromaticitatem, & confert cardiacę, & eſt bona ſtomacho & matrici, & quando fit ſuffumigatio cum ea deſubtus, ſtringit fluxum menſtruorum.

DE EBANO. CLII.

A Banus, id eſt hebenus.) Dioſcorides.) Duæ ſunt ſpecies, ſcilicet abſi & inda. Et abſi eſt lignum nigrum non habens lineationes, ſed in ſoliditate & lenitate ſua eſt ſimile cornu, & quando frangitur habet fractiones ſuas duras ſolidas, mordicat linguam, & eſt ſtiptici ſaporis, & quando ponitur ſuper prunas, profert odorem bonum, ſcilicet quando eſt recens, quia in ipſo eſt pinguedo, quare inflammatur quando appropinquat igni, & fricatur ſuper cotem, & elimatur ſicut lapis, & fit color eius ſubruffus, & mordicat linguam. In Indo uero ſunt lineationes albæ, & coloris ſubruffi, & omnes eius ſpecies, quando franguntur, ſunt duræ in fractura. Abſi uero eſt melius. Adulteratur autem cum quadam ſpecie ſpinarum, & cum quodam ligno, quod dicitur ſaphſamphe, propter ſimilitudinem quam habet cum eo. Cognoſcitur autem adulteratum ex eo, quia eſt molle, & in colore ſuo eſt uarietas linearum, & color eius eſt purpureus, & non mordicat linguã, & quãdo ponitur ſuper ignem,

C non habet odorem bonum. Galenus.) Istud lignum est ex rebus quę fricantur cum aqua, resoluuntur sicut lapides, & substantia eius est subtilis. Et uirtus eius prima est quæ calefacit. Et uirtus secunda est quæ abstergit. Et tertia eius uirtus est quæ aufert, quod est coram pupilla, impediens uisum. Et ipsum ingreditur in Medicinis oculorum, conferentibus hulceribus antiquis eorum, & humoribus fluentibus ad eos antiquo cursu, & ad bothor. Dioscorides.) Virtus hebeni est abstersiua obscuritatis uisus, & confert antiquo cursui humiditatum ad oculum, & hulceribus oculi nominatis elotis, & fit ex eo fricatorium, super quod fricatur sief, & fit operatio eorum efficacior. Et si uolumus curare oculum, accipitur limatura eius, aut serratura, & infunditur in uino terræ abnus die una & nocte, & postea teritur bene, deinde fit sief. Quidam autem terunt primo, & postea faciunt quod diximus. Et quidam infundunt ipsum in aqua loco uini, & comburitur hebenus in olla terrea donec fit carbo, deinde abluitur, sicut abluitur molibdena combusta, & est conueniens oculo & pruritui eius. Alkançi.) frangit lapidem uesicæ.

DE ABRVGI. CLIII.

ABrong, uel abrugi, est granum paruum punctatũ nigredine & albedine, rotundum sicut granum mes, id est, robilie nullius odoris, affertur de Seni, in sapore ipsius est amaritudo, & est calidum & siccum in secundo gradu, soluit uentrem & expellit lumbricos & ascarides, & soluit superfluitates phlegmaticas ab intestinis.

DE SALVIA. CLIIII.

AElisfacos, in Latino est saluia. Dioscorides.) Est arbustũ longum, habens plures ramos, & lignum eius est quadrangulatum, cuius color est ad albedinem decliuis, & folia eius sunt similia foliȝs citoniorum, nisi quia sunt longiora & strictiora, & rugosa, pauca rugositate, sicut est rugositas panni, postquam abluitur, antequam extendatur & reponatur. Et habent super se borram, cuius color tendit ad albedinem, & habet odorem bonum, & est in ea substantia, & habet in summitatibus ramorum semen simile semini herbæ siluestris, quæ dicitur ormen, nascitur autem in locis asperis. Galenus.) Complexio huius arboris est calida, caliditate manifesta, & est parum stiptica. Dioscorides.) Decoctio foliorum & ramorum ipsius, quando bibitur, prouocat urinam & menstrua, & expellit fœtum, & confert morsui trigoni marini, & denigrat capillos, & confert apostematibus, & abscindit fluxum sanguinis. Et mundificat hulcera fraudulenta, & cum decoctione foliorum & ramorum ipsius fit ablutio, sedat pruritum genitalium uirorum & mulierum.

D

DE ANAGALLIS. CLV.

ANagallis.) Est plantula habens folia subtilia parua, & ramos quadrangulatos, & semen simile semini coriandri, & masculus ex ea nominatur in Græco xantala, & fœmina cardabella, & est herba de hauleic. Dioscorides.) Est herba cuius duæ sunt species, una earum habet florem cœlestis coloris, & est fœmina, altera uero habet florem rubei coloris, & est masculus, & sunt duæ plantulæ expansæ super faciem terræ, habentes folia parua, rotunda, similia foliȝs herbæ quæ dicitur lactin, & habet ramulos quadrangulatos, & semen rotundum, & radicem subtilem. Galenus.) Virtus eius prima est, quæ calefacit parum, & desiccat sine mordicatione. Et secunda est, quæ abstergit absterſione forti, & attrahit. Et tertia est, quæ extrahit sagittas & spinas, & alia infixa corpori. Et succus eius iniectus in nares, purgat cerebrũ ab humoribus qui sunt in eo, & incarnat hulcera, & confert corruptionibus membrorum. Dioscorides.) Ambæ species huius herbæ conueniunt apostematibus, & prohibent erisipilá, & extrahunt sagittas infixas corpori, & reprimunt hulcera fraudulenta. Et quando teritur aliqua ex eis, & exprimitur succus eius, & fit ex eo gargarisma, extrahit phlegma à cerebro, & cum eo caput purgium etiam ad hoc, & sedat dolorem dentium, & quando fit cum eo sternutatio uel masticatio in parte opposita dentis dolentis, aufert dolorem eius, & quando iste succus miscetur cum melle regionis Atich, confert obscuritati uisus & caligini, & abstergit oculum. Et quando bibitur cum uino, confert morsui tyri, & dolori renum, & epatis, & lateris. Et dicunt

quidam

A quidam quod illa ſpecies anagallis, cuius flos eſt cœleſtis coloris, confert exitui ani, & illa cuius flos eſt coloris rubei, facit anum egredi, ſi fiat cum eo emplaſtrum.

DE OZIMO GARIOPHILATO. CLVI.

BErengemiſch, id eſt, oçimum gariophilatum. Iſaac eben amram.) Eſt oçimum gariophilatum, & folia eius ſunt parua, quorum color eſt inter uirorem & glaucedinem. Et odor huius herbæ eſt ſimilis odori gariophilorũ. Et ſtipes eius eſt quadrangulatus, cuius color eſt ſicut color foliorum ipſius, & ſemen eius eſt minutum, nigrum, & colligitur in menſe Iunio. Eſt calidum & ſiccum in fine ſecundi gradus.

Confert ſtomacho frigido, & facit digeri cibum groſſum. Et confert epati, & cordi. Et aufert cardiacam, quæ fit à melancholia & phlegmate, & aufert triſtitiam & ſolicitudinem. Et odoriferas facit eructuationes, & aperit opilationes cerebri. Et quando odoratur, aperit opilationes quæ ſunt in naribus propter phlegma. Aben meſuai.) Eſt calidum & ſiccum in fine ſecundi gradus, aperit opilationes cerebri, & confert cardiacæ quæ eſt à phlegmate & melancholia, & quando comeditur, aut odoratur, confert opilationi narium. Sindaxar.) Auget choleram, & eſt bonum emorrhoidibus. Alkalamen.) Eſt magis temperatum quàm maiorana, & quàm çinçibrium, nec eſt in eo de ſiccitate tantum, quantum in illis.

DE OZIMO NON GAriophilato. CLVII.

BErendarog, id eſt, oçimum non gariophilatum, ſed aliud commune. Dioſcorides in capitulo de ſolatro dicit.) Quod domeſticum ſolatrum eſt arbuſtum paruum, & habet folia coloris nigri, ſimilia folijs berendarog, ſed maiora & latiora.

Galenus.) Eſt calidum in ſecundo gradu, & habet humiditatem nõ naturalem.

Et dixit Hippocrates.) Quod ipſum eſt ſiccum in natura ſua, & retinet uentrem.

Et dixit Ruffus.) Quod eſt ſiccũ in natura ſua, & conuertitur ad choleram ueloci

B ter, & mundificat humiditates pectoris. Et uirtus eius ſecunda eſt, quando fit emplaſtrum cum eo, quæ reſoluit & maturat, & non eſt alicuius iuuamenti interius ſumptum. Et dixit in libro de cibis, quod eſt malum in cibo ſumptum, graue digeſtioni. Et dixit in libro ægritudinum, quod eſt unus ex cibis qui generat choleram. Dioſcorides.) Quando ſumitur de eo in cibo multum, inducit obſcuritatem uiſus, & mollit uentrem, & generat uentoſitates, & prouocat urinam, & lac, & eſt difficilis digeſtionis. Et quando fit emplaſtrum cum eo, & cum farinæ polenta, & oleo roſaceo & aceto, confert apoſtematibus calidis. Et quando fit emplaſtrum cum eõ ſolo, confert morſibus ſcorpionis. Et quando fit emplaſtrum cum eo, & uino Chio, confert pulſationi oculi. Et ſuccus ipſius quando auffertur ſpuma eius, abſtergit uiſum. Et ſemen eius quando bibitur, confert illi, in cuius corpore generatur melancholia, & confert ſtrangurie & inflationi, & quando odoratur, facit ſternutare, & bedarog quidem facit hoc etiam, ſcilicet herba ipſa, & oportet quod ſtringantur oculi eius, qui ſternutat cum eo in hora ſternutationis. Multi quidem cauẽt ab odoratione & à comeſtione eius, propterea, quia quando maſticatur, & ponitur in ſole, generantur ex eo uermes. Et homines regionis Lyonoy dicunt, quod ſi quis comederit bedarog, & pungatur eadem die à ſcorpione, non euadit mortem ex punctura illa. Hunaim.) Quando reperimus aliquos ex antiquis phyſicis dicentes, quod ſtringit uentrem, & aliquos qui dicunt quod laxat ſicut uidiſti, uidetur ex hoc quod habeat in ſe duas uirtutes contrarias ſicut caules. Quando ergo inuenit uirtutem expulſiuam fortem in corpore, adiuuat ad fluxum. Sed quando inuenit uirtutem retentiuam fortem, adiuuat ad retentionem, ideo, quia in eo ſunt duæ uirtutes, ſcilicet uirtus laxatiua, & ſtiptica, ſed fit ſicut dictum eſt. Et dixit in bedarog, & in naponibus, quod quando non bene coquuntur, nocent ſtomacho, propter mordicationem quæ eſt in eis. Et dixit in bedarog iterum, quod calefacit ſanguinem, & deſiccat deſiccatione forti. Et dixit iterum. Ficus & uuæ & alij fructus, quando non ſunt

C bene maturi,& caro citri,& bedarog,& napo,& baucia,& holera alia omnia,& radices eorum, & uinum groſſum,nouum, multas habent ſuperfluitates, & propterea exprimuntur ab eis ſucci eorum, propter ſuperfluitates quæ ſunt in eis. Aben meſuai in ſaturegia dixit.) Quod acuit uiſum multum ſubtiliter, & ideo comeditur cum bedarog & raphano.

DE COTVLA. CLVIII.

BIhar,id eſt cotula. Dioſcorides.) Habet ſtipitem mollem uel lenem,& folia ſimilia foliis marathri,& flos eius eſt citrinus plus flore camomillę,ſimilis oculo, & ideo nominatur hoc nomine,quia naſcitur in bixana. Galenus.) Acuitas & mordicatio ſunt in ea plus quàm in camomilla,& reſolutio eius eſt amplior reſolutione ipſius. Adeo donec curet apoſtemata dura,quando admiſcetur ei cæra diſſoluta.

Dioſcorides.) Quando teritur flos eius cum cęroto, reſoluit apoſtemata phlegmatica, & dura, & dicunt aliqui, quod quando ictericus biberit ex eo in balneo, poſtę egreditur â camera calidiori,meliorat colorem ipſius, & facit ipſum uomere.

DE TEREBINTHO ET lentiſco. CLIX.

BAton uel boton,id eſt, arbor grani uiridis, & eſt botin, id eſt terebinthus. Albotin.) Secundum Medicos eſt duarum ſpecierum,ſcilicet domeſtica, & ſilueſtris, & domeſtica eſt botin ſecundum ueritatem,& fructus eius eſt granum uiride, & ſilueſtris eſt lentiſcus, & ambæ habent gummi. Abohaniſa.) Lentiſcus eſt arbor in montibus naſcens,& dixit mihi Arabs,quod arbor lentiſci eſt ſicut arbor glandium magnarum, niſi quia eſt pulchrior. Summitates foliorum eius ſunt ad rubedinem decliues,& ſunt folia leuia,& facit fructum in racemis ſicut botin, & quando maturantur fructus,ſunt rubei, & folia eius ſimiliter rubeſcunt. Coquuntur folia eius bene, & colatur aqua illa, & ponitur iterum ſuper ignem, & coquitur, donec fit ſicut rob,& curantur cum eo aſperitas pectoris,& tuſſis,& dolor auris, & eſt in eo ponticitas. Et quando apparet gummi eius,apparet paruum, deinde augetur, donec apparet ſicut melo,& dixit,& emanat à lentiſco lac uiſcoſum, nigrum, ſicut facit ex lauro. Et gluten quidem ex lentiſco eſt odoriferũ,& ingreditur in confectionibus odoriferis,& propter ſimilitudinem ſuam cum arbore botin. Dicunt quidam, quod arbor lentiſci,eſt arbor grani uiridis. Galenus.) Cortex huius arboris, & fructus eius & folia eius omnia ſunt ſtiptica. Et cum hoc calefacit in gradu ſecundo, & iſtud eſt ſignum quod deſiccat,uerum quando eſt recens,humida eſt minoris deſiccationis, adeo quod quando deſiccatur, fit ſicca in ſecundo gradu. Sed fructus eius proprie, quando deſiccatur,deuenit ad tertium gradum rerum deſiccantium,& accidit ei de caliditate tantum, quod ille qui maſticauerit ipſum, cognoſcit ſtatim, & prouocat urinam, & confert ſpleni. Dioſcorides.) Terebinthus eſt arbor grani uiridis,& eſt arbor nota,cuius folia,& cortex,& fructus ſunt ſtiptica, & ideo conuenit ad omnia, ad quæ conuenit arbor maſtix, & fructus eius comeditur ab aliquibus, & eſt malus ſtomacho, & calefacit, & prouocat urinam, & incitat coitum, & quando bibitur cum uino,confert morſui rutellæ. Sed gummi huius arboris affertur de Garbi,& reperitur de ipſo in Paleſtina,& Syria,& Cypro,& Lintouijn, & in inſulis quæ dicuntur Cyclades,& eſt melior & clarior alijs, & color eius eſt uergens ad albedinem,ſimilis colori nitri,& coloris cœleſtis,& eſt boni odoris, habens odorem arboris grani uiridis. Et melior quidem gummarum omnium eſt gummi terebinthinę,& poſt ipſum eſt maſtix, & poſt hoc eſt gummi iambut, & poſt ipſum gummi ari, & poſt ipſum gummi arç. Et quælibet iſtarum gummarum calefacit, mollit, & diſſoluit. Sed terebinthina conuenit tuſſi,& hulceribus pulmonis,& ſputo ſanguinis. Mundificat enim pectus & pulmonem,quando fit loch cum ea ſola, aut cum melle,& prouocat urinam,& maturat,& lenit uentrem. Et facit adhęrere pilos palpebrarum. Et quando miſcetur cum çiniar & calcanto,& nitro, & ære uſto, confert ſcabiei hulce-

roſæ

A rosæ, & quando miscetur cum melle & oleo, confert humiditatibus emanantibus ab auribus & pruritui. Et ingreditur in confectionibus unguentorum resoluentium lassitudinem. Et confert dolori lateris, quando fit inunctio cum terbentina sola.

DE BALSAMO. CLX.

BElesem uel belesma, id est balsamus. Dioscorides.) Magnitudo arboris eius est sicut magnitudo arboris grani uiridis, & sicut arboris bocates, habens folia similia foliis rutæ, nisi quia sunt albiora satis & subtiliora, & est in regione Iudææ, in suo Occidente, & diuersificatur in longitudine, & breuitate, & gracilitate, & grossicie. Et quoddam subtile simile capillis, quod inuenitur in arbore balsami, nominatur barsaton, & nominatur ita, quia est uiride, lignum uero eius dicitur xilobalsamum, semen carpobalsamum, & lachryma eius opobalsamum. Colligitur autem oppobalsamum in diebus ascensionis caniculæ. Nam tunc uulnerantur rami & stipites huius arboris in pluribus locis cum instrumento ferreo, & quod egreditur ex eo, est parum. Summa uero eius quod colligitur ex eo omni anno est à quinquaginta usq; ad sexaginta rotulorum. Et uenditur in loco ubi nascitur, duplo ponderis eius ex argento. Melius autem es eo est nouum, fortis odoris, purum, non habens aliquid acetositatis, uelocis resolutionis, lene, pungens linguam pauca punctione. Adulteratur autem pluribus modis, quidam namq; admiscent ei oleum quod dicitur robron, alij uero admiscent ei mel & cæram, aut oleum myrti, aut oleum alcannæ, donec subtilietur multum, & agitant fortiter miscentes, quoúsq; non apparet cæra, uerum cognitio ipsius est facilis. Nam purum, quando aliquid ex eo distillatur super lanam, & abluitur lana ipsa, non remanet in lana uestigium eius, sed adulteratum relinquit uestigium. Et iterum, quando purum distillatur in lacte, coagulat ipsum. Adulteratum uero non facit hoc, & purum quando distillatur in aqua, diffunditur,
B & fit sicut substantia lactis cito, adulteratum uero fit sicut oleum quod separatur in superficie aquæ, & facit uelut stellas. Et purum quidem, quando antiquatur, indurescit, & corrumpitur uirtus eius. Errauit autem ille qui dixit quod purum quando distillatur in aqua, descendit primo, deinde ascendit in superficiem aquæ, & non dissoluitur. Sed lignum quod dicitur xilobalsamum, melius ex eo est nouum, recens, subtile, boni odoris, cuius odor est sicut odor opobalsami, & est magis odoriferum quàm granum eius. Et granum quidem ipsius, quod nominatur carpobalsamum, est granum rotundum, ad longitudinem aliquantulam, tendens ad acuitatem in ambobus capitibus, in medio uero grossius, cuius color tendit ad rubicunditatem, & est plenum, graue, mordens linguam mordicatione aliqua, non multa. Et quando frangitur interius, habet humiditatem similem melli, & est odor eius bonus, defertur autem ex terra quæ dicitur antaramon, granum simile ancarion, & adulteratur cum eo granum balsami. Sed discernitur quia est paruum, uacuum, debilis uirtutis, & sapor eius uergit ad saporem piperis. Galenus.) Odor balsami est bonus, & substantia eius est subtilis. Et uirtus eius prima est quæ calefacit, & desiccat in secundo gradu. Oleum uero eius est subtilioris uirtutis quàm arbor. Et granum eius est minoris subtilitatis quàm oleum. Lignum uero eius est in hoc minus quàm oleum. Dioscorides.) Virtus balsami est bona, & est calida multum, & abstergit tenebrositatem uisus, & auffert frigiditatem matricis, quando fit nasale cum eo, & cum cæra, & oleo, & expellit secundinam & fœtum, & quando fit inunctio cum eo, prohibet rigores, & mundificat hulcera sordida, & quando bibitur, prouocat uriuam, & est bonum asmati, quoniam maturat superfluitates, & quando bibitur cum lacte, est bonum illi qui bibit toxicum, quod dicitur atitan, & illi quem momordit aliquod uenenosum, & miscetur in unguentis, quæ fiunt ad resoluendam laxitudinem, & oleis, & electuarijs. Et fortius quidem quod est in balsamo, est oleum eius, & post ipsum granum, deinde lignum. Grana uero eius quando bibuntur, conferunt pleuresi, & apostemati calido, & pulmoni, & tussi, & sciaticæ, & epilepsiæ,

C & opilationibus, & anheloſis non potentibus anhelare, niſi ſedeant, & torſionibus, & ſtrangurie, & illi quem momordit aliquod uenenoſum. Et ingreditur in fumigationibus, quæ adminiſtrantur in doloribus matricis, & quando fit ſeſſio in decoctione eorum, confert matrici, & extrahit ab ea humiditates. Et lignum eius etiam iuuat ad hoc, uerum eſt debilius. Quod quidem quando coquitur in aqua & uino, confert maliciæ digeſtionis, & morſibus uenenoſis, & contractioni neruorum, & prouocat urinam, & conuenit hulceribus capitis cum ireos ſicca, & expellit corticeſ oſſium. Et ingreditur in confectionibus odoriferis.

DE NVCE MVSCATA. CLXI.

IEumbaue, uel iumbague, id eſt, nux muſcata. Aaron.) Ieuçbaue eſt nux muſcata, & affertur ab India. Iſaac eben amram.) Meliores ex eis ſunt rubeæ, pingues, graues, & deteriores ſunt nigræ, leues, & ſiccæ, & ſunt calidæ & ſiccæ, ſtringunt uentrem, aromatiçant ſtomachum, & odorem oris efficiunt bonum, aufferunt fumoſitates à ſtomacho. Et digerunt cibum, & expellunt uentoſitates, & corroborant ſtomachum, & epar, & conferunt lentigini faciei, & ſerpigini, & extenuant ſplenem, & molliunt apoſtemata dura epatis. Aben meſuai.) Natura eius eſt ſicut natura gariophilorũ, & eſt calida & ſicca in tertio gradu, & eſt bona ſtomacho, & epati frigidis. Meſeahen.) Nux muſcata eſt calida & ſicca in fine ſecundi gradus, & ſtringit uentrem, & aromatiçat ſtomachum, & efficit odorem oris bonum, & confert debilitati epatis & ſtomachi. Albaſari & Raſis ſimiliter.

DE NVCE ET AVELlana. CLXII.

D LEum & agileum, id eſt, nux & auellana. Galenus.) Quod ex nuce comeditur, eſt ſubtile & unctuoſum. Et recentes ex eis quæ non ſunt bene maturæ, nec ſiccę, ſunt plenæ humiditate, & maxime ſemimaturæ, ut dixi. Et olei nucum antiquarum uirtus prima eſt calida. Et ſecunda eſt quæ reſoluit. Et tertia eſt, quæ confert hulceribus corroſiuis, & eriſipilæ, & fiſtulæ lachrymali. Et quidam utuntur eo in hulceribus neruorum, ſed in folijs nucis, & in ſummitatibus eſt ſtipticitas. In cortice uero nucum dum eſt recens, eſt ſtipticitas manifeſta. Et propter hoc fit ex eo rob, quando ex eo exprimitur ſuccus, ſicut exprimitur ex moris, & ex fructu rubi, deinde coquitur cum melle, & confert iſtud rob in ægritudinibus oris & gutturis, & faucium, & in omni eo in quo iuuant ſupradicti ſucci. Cortex uero nucis durus, ſiccus, quando aduritur, fit Medicina ſubtilis multum, & deſiccatiua ſine punctione. In auelanis uero eſt ſubſtantia terrea, frigida plus quàm in nucibus magnis, & ſapor earum eſt magis ponticus ſapore illarum, & hoc reperitur in arbore, & in fructu, & cortice. In alijs uero proprietatibus ſunt ſimiles nucibus maioribus. Dioſcorides.) Nuces comeſtæ ſunt graues digeſtioni, nociuæ ſtomacho, generant choleram, nocent tuſſientibus, & quando comeduntur ieiuno ſtomacho, prouocant uomitum, & quando comeduntur cum ficubus & ruta ante Medicinam mortiferam, ſunt tyriaca optima contra ipſam, & ſimiliter quando comeduntur poſt toxicum fit hoc etiam. Et quando amplius ex eis comeditur, expellunt aſcarides. Et quando admiſcentur cum pauco melle, & ruta, & fit emplaſtrum cum eis, ſuper mammillam reſoluunt apoſtemata ipſius, & reſoluit enodationes neruorum, & quando admiſcetur cum eis mel & ſal, & cæpe, & fit emplaſtrum, confert morſui canis & hominis, & quando nux teritur, ſicut eſt cum cortice ſuo, & ponitur ſuper umbilicum, auffert torſiones, & cortex eius quando aduritur, & miſcetur cum oleo & uino, & liniuntur inde capita infantiũ, facit capillos pulchros & bonos, & facit oriri pilos in alopicia. Quod autem eſt interius nucis, quando comburitur, & teritur, & miſcetur cum uino, & fit inde naſale, prohibet menſtrua, & quod eſt interius ſimiliter, ſcilicet, caro earũ quæ

ſunt

A sunt uetustæ, quando masticatur, & ponitur super apostemata quæ dicuntur ancoria, & super erisipilam, & super fistulas lachrymalium, & super alopiciam, & curat ea. Exprimitur autem ex ipsis oleum quando teruntur aut exprimuntur. Nuces uero humidæ sunt minus nociuæ stomacho alijs, & sunt dulciores, & delectabiliores, & propter hoc admiscentur cum alijs, ad frangendum acuitatem eorum. Et quando fit emplastrum cum eis, delet cicatrices percussionum.

Sed auellanæ sunt malæ stomacho, quæ quando teruntur, & bibuntur cum melicrato, curant tussim antiquam, & quando assantur, & comeduntur cum pauco pipere, maturant catharrum, & quando aduruntur cum cortice suo, & terũtur, & conficiuntur cum axungia, aut sepo hircino, & linitur cũ eis alopicia, facit oriri pilos ibi. Et dicunt quidam, quod auellanæ combustæ quando teruntur cum oleo, & ungun tur inde capita puerorum habentium glaucos oculos, faciunt eos nigros, & denigrant capillos eorum.

DE NVCE VOMICA. CLXIII.

LEum alkei, uel alke, id est, nux uomica. Habix.) Facit euomere fortiter sola, aut cum alijs Medicinis, quando teritur, & miscetur cum pauco salis, eò quod sal iuuat ad uomitum, & mouet humores, & facit eos egredi facilius per uomitũ. Et quantitas dosis eius est, drachmę duæ. Et buliant folia uel summitates foliorum aneti sicci in pondere drachmarum uiginti, in libra una aquæ, usq; ad consumptionem medietatis eius, deinde apponatur parum mellis, & medicina conficiatur cum melle, & postea admisceatur cum aqua illa decocta, & bibatur, quoniam facit euomere uomitu facili, & fortassis soluit uentrem. Et tali modo præparatur cum des, & semen atriplicis. Abraam.) Est nux, cuius color est inter glaucedinem & albedinem, maior auellana parum, & sunt in ea nodi. Et quando accipitur de cortice eius, et teritur, & cribratur, & accipitur de ipso drachma una, cum duobus aureis aneti triti, aut semine fœniculi, & cõficitur cum melle sufficienti, & bibitur cum aqua calida, mouet
B uomitum, & expellit superfluitates cholericas, & phlegmaticas, & laxat inferius etiã secundum uirtutem & secundum naturam superfluitatum.

DE NVCE MECHIL. CLXIIII.

LEum altrachaha, id est, nux mechil. Haamet eben Dauid.) Dixit mihi quidam Arabs ex hominibus secretis, quod rachahe est arbor magna sicut nux, habens folia sicut ficus magna, & fructum sicut malagranata parua, qui nascitur ad radicem foliorum, sicut ficus nascuntur, habens pendiculum inclinatum propter onus magnum fructus. Et colligitur de ipso quantitas multa, & dixit, quod nõ nominabimus eas iumauçen, id est, ficus Pharaonis, neq; est ficus, sed rachaha. Et ego uidi id in Oriente multum ex eis, & rachaha est fructus sicut ficus, habens cutem grossam, & est dulcis, bonus, boni odoris, & comedunt eum homines & pastores. Et dixit Anninebeten, quod est nux uomica. Sed quando consyderabis duos sermones, scilicet tachaha, & nucis uomicæ, uidebis uarietatem.

DE POLIO MONTANO. CLXV.

CAhade, id est, polium montanum. Dioscorides.) Sunt eius duæ species, scilicet, magnum & paruum, & paruum est quo utuntur Medici, et est planta parua subtilis, eius longitudo est circa palmum, & est plena semine, & secundum summitatem eius est capitellum paruum, rotundum, simile capitello spinæ albæ, in cuius odore est grauitas cum pauca aromaticitate, & maius est debilioris odoris.

Galenus.) In sapore eius est amaritudo & acuitas parua, & hic sapor est in minori plus, & magis apparens. Et uirtus eius prima est, quæ calefacit in secundo gradu qua si in fine ipsius, & desiccat in tertio. Et secũda est quę abstergit, & proprie illud quod est minoris speciei quando desiccatur. Maioris uero speciei dum est recens uirtus, est

C quæ incarnat. Et tertia est, quæ aperit opilationes membrorum interitrum, & prouocat urinam & menstrua, & curat hulcera maligna quando puluerizatur super ea, & proprie minoris speciei quando est siccum, sed maioris speciei quando est recens incarnat uulnera magna. Dioscorides.) Virtus ambarum specierum est, ꝙ quando decoctio earum bibitur, confert morsibus uenenosis, & hydropisi, & ictericiæ, & quando bibitur cum aceto, cunfert apostematibus splenis, uerũ facit soda, & est malum stomacho, & laxat uentrem, & prouocat menstrua. Et quando sternitur sub lecto, fugat uenenosa animalia. Et quando fit emplastrum cum eo, conglutinat uulnera humida, & ipsum mundificat caput, & refrenat libidinem, & prouocat urinam.

DE BAVCIA VEL PASTINACA. CLXVI.

IEzar, id est, baucia. Dioscorides.) Est ex ea domestica, & siluestris, & domestica quidem est nota. Siluestris uero habet folia similia foliꝭs fumiterrę, nisi quia sunt latiora eis, & sapor quidem ipsarum uergit parum ad amaritudinem, & habet stipitẽ rectum, asperum, & super ipsum est capitellum simile capitello aneti, & est in eo flos albus, & in medio ipsius floris est res similis fungo, cuius color est purpureus, & habet radicem in grossitudine digiti, & in longitudine unius palmi, boni odoris, quæ cõcta comeditur. Galenus.) Domestica est subtilis. Et uirtus eius prima est quæ calefacit. Et secunda est quæ subtiliat. Et tertia quæ excitat coitũ. Sed agrestis est subtilior. Et uirtus eius prima est calida. Et secũda est quæ abstergit, & non inflat. Et tertia est quæ prouocat urinã & menstrua. Et tota herba facit hoc, maxime uero semen & radix. Sed quando ex foliꝭs eius fit emplastrum super hulcera quando incipiunt corrodi, confert. Dioscorides.) Semen siluestris quando bibit id mulier, aut facit sibi nasale cum eo, prouocat menstrua, & quando bibitũr, etiam confert strangurię, & sterilitati, & pleuresi, & morsibus uenenosis. Et dicunt quidam, quod est ex ea species quæ est masculus, & quædam quæ est fœmina. Masculus uero habet semen oblongum, fœmina uero rotundum. Quæ quidem semina quando bibũntur, con-
D ferunt impregnationi. Et radix huius herbæ prouocat urinam, & excitat coitum fortiter, & quando fit nasale cum ea, expellit fœtum, & quando folia eius terũtur, & miscentur cum melle, & ponuntur super hulcera, curant ea. Domestica uero est conuenientior cibo, & melior ꝙ siluestris, & ipsa est conueniens ad ea, ad quæ conuenit siluestris, nisi quia operatio eius est debilior operatione ipsius.

DE VISCO. CLXVII.

DAbabch, iuel dibach, id est, uiscus. Dioscorides.) Melior ex eo est nouus, qui est similis in colore suo colori porri, exterius uero subrubeus, sine asperitate, & sine furfureitate, & fit ex fructu rotundo qui nascitur in arbore glandium, cuius foliũ est sicut folium arboris buxi. Fructus ergo ille contunditur & abluitur, deinde coquitur in aqua. Sunt autem quidam, qui masticando fructum ipsum faciunt. Reperitur autem in arbore malorum, & pirorum, & in alijs multis arboribus etiam. Reperitur etiam aliquando in radice arborum aliquarũ paruarum. Vidi autem in monte Nasca homines, qui faciunt ipsum ex arbore magna quæ nascitur apud eos, quæ nominatur ab eis tarabella. Accipiunt ergo ramos eius, & excoriant eos, & facientes fasciculos, infundunt in aqua, & dimittunt sic mensibus duobus, deinde cõtũndunt contusione forti, & fit inde uiscus bonus. Galenus.) Substantia uisci est composita ex substantia aquosa & aerea, & de his ambabus est in eo multũ, et ex terrea paucum, et in sapore eius est acuitas plus ꝙ amaritudo. Et uirtus eius prima est quæ calefacit, nõ tamen cito quaudo apponitur corpori, sed postquam facit moram in corpore, sicut facit tapsia. Et nos quidem diximus in his quæ præterierunt, quod hæc res inuenitur in Medicinis, quarum uirtus est quæ calefacit, quando cum calefactione earum est humiditas superflua indigesta. Et uirtus eius secunda est quæ subtiliat, & attrahit & dissoluit, & resoluit. Et tertia est quæ attrahit humiditates ex corpore attractione forti, & non attrahit solum humiditates subtiles, sed etiã grossas. Et subtiliat, & dissoluit, & resoluit. Dioscorides.) Habet uirtutem resolutiuam, & dissolutiuam, attractiuam. Et quando miscetur cum resina pini, & cæra, in ęquali quantitate de qua-

libet,

A libet, maturat apoſtemata etiam, quæ fiunt in radice auris, & in alijs locis, & quando fit emplaſtrum cum eo, curat ſyræ, & quando miſcetur cum olibano, curat hulcera antiqua, & quando miſcetur cum calce & lapide gagate, aut cum lapide aſio, & coquitur cum eis, & ponitur ſuper apoſtemata fraudulenta, aut ſuper duriciem ſplenis, curat & reſoluit apoſtemata & duriciem, & quando miſcetur cum auripigmẽto citrino aut rubeo, & ponitur ſuper maculas unguium, aufert eas, et quando miſcetur cum calce & rob, fortificat ungues.

DE SORDICIE IN COMMVNI. CLXVIII.

YAſath, id eſt, ſordicies. Galenus.) Illa quæ aggregatur in parietibus balnei, calefacit, & lenit, & diſſoluit, & facit naſci carnem, & eſt conueniens ſciſſuris quæ fiunt in ano, & emorrhoidibus, quando ponitur ſuper eas. Et quod de ſordicie colligitur ex corporibus exercitantium, calefacit, & reſoluit exituras duræ reſolutionis, & eſt conueniens hulceribus ſenum. Sed illa quæ colligitur ex corporibus luctantium, confert nodis qui fiunt in matrice, quando ponitur ſuper eos, & confert ſciaticæ poſita loco unguenti. Et dixit in ſexto, quod ſordicies balnei mollificat temperate. Et dixit in octauo, quod ſordicies quæ reperitur in uaſis, in quibus oleum aduritur, reſoluit multum, & lenit. Et dixit in ſorde quæ aggregatur in corporibus luctantiũ, quod ſecundum quod in ea eſt de puluere, diuerſificatur ab alia. Et ſordes quidem uniuerſaliter reſoluit apoſtemata indigeſta, & illa quæ accidunt propter ſoda, et cõfert apoſtematibus calidis mammillarũ, & hoc quoniam ipſa extinguit inflammationem earum, & prohibet curſum humorum ad ipſa, et reſoluit quod iam fluxit ad ea, quoniam ipſa eſt compoſita ex puluere & oleo, & ſordicie corporis hominis, & ſudore eius. Et puluis quidem prohibet & refrigerat, oleum uero, & ſordes, & ſudor hominis reſoluunt, ſed ſordes uaſorum recipit acuitatem à uaſis ęris, & eſt acutior. Et dixit in decimo, quod ſordicies eſt reſiduitas groſſa terrea, remanens à re à qua reſoluitur, & ab omnibus corporibus, reſolutione occulta, et ex hoc ſcitur, quod uirtus eius eſt deſiccatiua, & eſt cum hoc in ea caliditas, & dicitur in ſordicie auris, quod

B ipſa confert panaricio.

DE SORDICIE SEMICVPII balnei. CLXIX.

YAſach alcur, id eſt, ſordicies ſemicupij balnei. Eſt ſordes nigra quæ reperitur in balneis, & in fundo ſemicupij balneorum. Dioſcorides.) Oportet quod eligatur ex illa, cuius color eſt rubeus, boni odoris, & ſimilis meha, quæ nominatur in Syria ſtorak, & eſt lenis, extenſibilis ſicut maſtix, & reperitur in ſemicupijs balneorũ, & aſſimilatur mum. Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis. Et uirtus eius prima eſt quæ calefacit in principio ſecundi gradus. Et ſecunda eſt quæ abſtergit abſterſione non multa, & attrahit attractione forti. Dioſcorides.) Virtus ſordicici ſemicupij balnei calefacit fortiter, & attrahit, & extrahit ſagittas, & infixa corpori, & curat tuſſim antiquam, quando fit fumigium cum ea, & quando ponitur ſuper impetiginẽ, aufert eam plene.

DE VIRZ. CLXX.

VIrz. Aladmai.) Sunt tres res, nec reperiũtur niſi in Iaeme, uel Aliemen. Et iam eſt terra tota plena ex cannis & lacte. Abohaniſa.) Virz ſeminatur, & non eſt ſilueſtre, & nõ noui de eo aliquid, niſi in Aliemen. Et dixit Abimbent abdraçach.) Virç ſeminatur, & perdurat annis uiginti, & naſcitur quolibet anno, nec deficit, & planta eius eſt ſicut planta ſiſami, & quando deſiccatur poſt maturitatem, aperiuntur uaginæ eius, & colligitur uirç. Et dixit alius, quod melius ex eo eſt illud, quod eſt nouæ plantæ. Et aliud quidem nominatur abſi, propter nigredinem quæ eſt in eo, & abſi facit tincturam citrinam, & aliud facit colorem rubeum, & uirç adulteratur cum uirç iuniperi, & non eſt in iunipero ſua medulla ex ſemetipſa, & reperitur in cortice ipſius, & ſemen eſt res ſicut uirç.

Aben meſuai.) Virç affertur ex terra Iaiemen, & eſt cortex arboris quæ eſt in Iaemen. Accipitur ergo ex eo, & colligitur, & aſſimilatur croco contrito.

Iſaac

C Iſaac eben amram.) Virç ſunt duæ ſpecies, ſcilicet, abſi, & Indum, & Indum quidem appellatur Arabicũ, & eſt rubei coloris, & dicitur, quod curcuma eſt radix eius, & affertur ex Syria, & ex terris Iaemen, & habet grana ſicut grana mes. Et melius ex eo eſt rubeum bonum, habens pauca grana, quod adhæret manui, & habet colorem uiolæ, & exterius eſt rubeum, cuius toxicum eſt multum, et toxicum quidem eſt res parua minuta, mollis, adhærens manui quando tangitur uagina eius. Et ipſum quidem linitur ſuper morpheam albam, & ſuper pruritum, & ſuper bothor, & confert eis. Meſeae.) Virç uirtus eſt calida & ſicca in principio tertij gradus.

Albaſari.) Virç eſt ſubtiliſſimũ ſiccum, quod ſi linitur ſuper morpheam albam, & ſuper pruritum, & bothor confert. Atabari.) Virç eſt calidum & ſtipticũ, mundificat, & confert calef.

DE ARISTOLOGIA. CLXXI.

ZAraund, id eſt, ariſtologia. Barbari nominant eam maſmochra. Dioſcorides.) Nominatur ariſtologia à Græco ariſton, id eſt, melior, & lochon, id eſt, puerpera, eò quod multum puerperis conuenit. Et ſunt ei duæ ſpecies, ſcilicet, maſculus, & fœmina, & longa eſt maſculus, & rotunda eſt fœmina. Rotunda uero habet folia ſimilia cuſſus, id eſt, hederæ, quaſi rotunda, odorifera, mollia, & lenia, & habet ramulos oblongos egredientes ex una radice, & florem album, habens interius ruffum, fœtidi odoris, & nullius utilitatis, & habet radicem rotundam ſimilem rapæ.

Sed longa habet folia longiora quàm rotunda, & uirgas ſubtiles, longas circiter palmi menſuram. Flos eſt ei coloris purpurei, odoris fœtidi, qui eſt in ſua aperitione ſimilis flori herbæ quæ dicitur acuus, & habet radices in longitudine unius palmi, & plus, & in groſſitudine digiti, & quod eſt intra radices, eſt ſimile ligno buxi, & odor eius eſt pinguis. Et ex ariſtologia longa eſt alia ſpecies, quæ habet uirgas
D ſubtiles, ſuper quas ſunt multa folia rotunda, ſimilia folijs ſemperuiuæ minoris, & flos eius eſt ſimilis flori rutæ. Radix eius eſt longa ſubtilis, ſuper quam eſt cortex groſſus boni odoris, quo Apothecarij utuntur in confectionibus unguentorum & oleorum. Galenus.) Quod eſt magis iuuatiuũ ex ariſtologia in opere Medicinæ, eſt radix eius, & ſapor eius eſt amarus, acutus parumper, & ſubſtãtia eius eſt ſubtilis. Verũ rotunda eſt efficatior, utilior, & fortior in omnibus operationibus ſuis, & lõga eſt poſt ipſam, & poſtea eſt alia. Et uirtus eius prima eſt quæ calefacit & deſiccat. Secunda eſt quæ abſtergit & reſoluit. Et tertia eſt, quæ facit naſci carnem in hulceribus matricis, & alijs hulceribus, & maxime longa, quoniam ipſa eſt debilioris ſubtilitatis. Sed rotunda propter ſui ſubtilitatem confert dolori pectinis, accidenti à uentoſitate groſſa cruda, & extrahit infixa corpori, & extrahit putredinem, & abſtergit hulcera ſordida, & abſtergit dentes & gingiuam, & confert aſmaticis, & ſingultui, & podagræ, & quando ipſa bibitur cum aqua, fit conueniens conquaſſationi, quæ accidit in capitibus neruorum, & muſculorum, plus omni Medicina. Sed ſpeciei tertiæ odor eſt melior, adeo quod Apothecarij utuntur ea multum in confectionibus bonorum unguentorum, & ipſa adminiſtratur in uſu Medicinæ, uerum operatio eius eſt debilior. Dioſcorides.) Ariſtologia longa quando de ipſa bibitur pondus drachmæ unius, mundificat fœtas à ſuperfluitatibus matricis earum, & prouocat menſtrua, & excludit fœtum, & quando fit naſale cum ea, facit hoc. Rotunda uero adminiſtratur in his, ad quæ adminiſtratur longa, uerum operatio eius excellit operationem longæ in aſmate, & ſingultu, & rigoribus febrium, & apoſtematibus ſplenis, & in doloribus laterum, quando bibitur cum aqua, & quando fit emplaſtrum cum herba eius, extrahit infixa corpori, & fruſta oſſium, & aufert putredinem ab hulceribus ſordidis & fraudulentis, & mundificat ſordiciem eorum, & quando miſcetur cum yreos & melle, replet hulcera profunda, & abſtergit dentes. Et dicunt, quod ſpecies ariſtologiæ quæ dicitur kalmatides, facit id, quod longa & rotunda, uerum eſt debilior eis multum.

DE ZVRVMBETH. CLXXII.

Zurumbeth

A ZVrumbeth,id eſt,zedoaria. Iſaac eben amram.)Zurumbeth ſunt radices rotũ dæ,ſimiles radicibus ariſtologię rotundæ,& in rotunditate earum,& ſunt ſimiles in ſapore & colore çinçiberi,& afferuntur de Seni. Aben meſuai.)Zurumbeth eſt calidum & ſiccum in ſecundo gradu,& impinguat impinguatione conuenienti, & aufert uentoſitates. Et de proprietate eius eſt,quod aufert odorem alliorum, & ceparum,& uini. Meſarugie,& Bedigoras.) Proprietas eius eſt, quod confert morſui uenenoſorum. Meſeahe.) Reſoluit multum, & confert uentoſitatibus groſſis, & morſibus uenenoſorum,& retinet uentrem. Meſarugie.) Reſoluit apoſtemata proprie quæ ſunt in matrice,& retinet uomitum,& confert uentoſitati colicæ.

DE CROCO. CLXXIII.

ZAhafaran,id eſt,crocus Dioſcorides.) Ille qui eſt fortior in Medicina, eſt ille, qui eſt nouus,pulchri coloris,cuius capillus uergit ad albedinem, longus, non fragilis,plenus,qui quando fricatur,tingit manum cito,acuti odoris,qui uero nõ eſt talis, eſt aut uetus,aut infuſus. Adulteratur autem cum Medicina, quæ dicitur crocomagnia,aut trita cũ lithargyro,aut molibdena,ut ſit grauioris ponderis, & liniuntur iſta ſuper eum cum rob. Via autem cognitionis eius eſt per id, quod apparet ſuper eum, nam eſt quaſi puluerulentus, & in odore ſuo ſentitur de odore rob.

Galenus.) In ſubſtantia eius eſt res terrea frigida, ſed quod uincit ſuper eum, eſt cõplexio calida,& in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Et uirtus eius prima eſt quæ calefacit in tertio gradu,& deſiccat in primo. Et ſecũda eſt quæ maturat aliquali maturatione,& quod adiuuat ad hoc, eſt ſtipticitas parua, quæ reperitur in eo. Et hoc quoniam Medicinarum quę calefaciunt calefactione forti,et eſt in eis ſtipticitas. Virtus eſt æqualis uirtuti Medicinarum, quę conglutinant,quando in eis eſt calefactio. Et nos quidem iam declarauimus,quod Medicinæ conglutinatiuæ ſunt illæ, in quibus eſt caliditas non fortis,tamen quia tunc eſſent maturatiuæ. Dioſcorides.)Virtus croci eſt maturatiua,lenitiua,ſtiptica,prouocatiua urinæ, & ipſum meliorat co-
B lorem,& aufert ebrietatem quando bibitur cum rob, & prohibet curſum humiditatum ab oculo quando linitur cum eo, & fit cohol addito lacte mulieris. Et quando admiſcetur cum Medicinis alijs,quæ ſumuntur in potu ad dolores intrinſecos,confert. Et quando ponitur in naſalibus & emplaſtris, quæ fiunt ad dolores matricis & ani,confert ſimiliter intrinſecus ſumptus,& ipſum excitat libidinem, & ſedat eriſipilam,quando fit unguentum cum eo,& confert apoſtematibus calidis aurium. Et dicitur,quod ſi ſumitur de eo in potu pondus auŕ. iij. cum aqua,interficit, & quando eſt neceſſitas terendi ipſum, oportet quod ponatur in ſole calido, aut in teſta noua calefacta,& moueatur ſemper donec deſiccetur, ut poſſit teri, & quando radix eius teritur cum rob,prouocat urinam in potu ſumpta.

Sed Medicina quæ dicitur crocomagnia, eſt quæ fit ex oleo quod fit cum croco, quando teruntur ſpecies aromaticæ,& fiunt inde trociſci,& melius ex eo eſt habens odorem bonum,& eſt in eo de myrrha temperate,& eſt graue, ſubnigrum, non habens in ſe lignum. Et quando diſſoluitur, eſt color eius proximus colori croci multum,& eſt lene,& eſt in eo amaritudo,& inficit dentes & linguam forti tinctura. Et illud quod defertur de Syria, eſt ita, ut dixi. Et uirtus eius eſt, quod ipſum abſtergit obſcuritatem uiſus,& prouocat urinam,& calefacit,et maturat,et ipſum aſſimilatur croco ſimilitudine pauca,quia in eo eſt de uirtute eius. Hunaim in tyriaca.) Aqua croci prouocat urinam,& calefacit, & maturat, & crocus facit accelerare partum,& corroborat animam multum. Et de proprietate eius eſt,quod minuit appetitum cibi,& replet cerebrum,& obtenebrat uiſum & ſenſus, & aufert acetoſitatem quæ eſt in ſtomacho,illam præcipue quę proprie facit appetitũ. Conſtan.) Proprietas croci eſt,quod lętificat,adeo quod occidit nimietas eius,& quantitas ad hoc eſt drachmæ tres. Raſis.) Fuit mulier quædam, quæ diebus elaborauerat in partu,& dedi ſibi in potu drachmas duas croci,& peperit ſtatim. Et expertus fui poſtea hoc ſæpe, & ſemper fuit ita. Et crocus inebriat inebriatione forti, quando ponitur in uino, & lætificat adeo, donec faciat inſaniam excellenti lætitia.

Aben meſuai

C Aben mesuai.) Digerat cibum,& uigorat stomachum sua ponticitate,& fortificat epar,& non laudatur cerebro,aufert appetitum cibi, prouocat urinam, & meliorat colorem.

DE FOENVGRAECO. CLXXIIII.

OLba,id est,fœnugręcum. Galenus.) Virtus eius prima est calida in tertio gradu,desiccat in primo,& ideo incitat apostemata inflammata, sed apostemata paucæ caliditatis & dura resoluit,& curat. Et dixit in Dietis, quando coquitur cum pauco melle,& sumitur,mouet intestina ad eijciendas feces, & ad expellendos humores malos grossos & uiscosos qui sunt in eis,quia in melle est uiscositas & caliditas,& propter suam uiscositatem prohibet nocumentum eius, & propter suam caliditatem etiam. Et cum hoc in eo est uirtus abstersiua. Sed ille qui habet in pectore suo dolorem antiquum, oportet quod decoquat ipsum cum carne dactylorum,& misceat cum eo multum de melle,& iterum decoquat,donec fiat spissum, & sumat de ipso ante cibum per magnum tempus. Dioscorides.) Fœnugręcum quãdo miscetur cum melicrato, & coquitur,& fit inde emplastrum,fit mollificatiuum,& farina fœnugręci conuenit apostematibus calidis,quæ fiunt in corpore,interius, & exterius. Et quando miscetur farina eius cum nitro & aceto,& fit inde emplastrum cum eis,resoluit tumorem splenis,siue apostemata eius.Et fiunt ex decoctione fœnugręci sessiones mulieribus,& conferunt doloribus matricis,accidentibus ab apostematibus eius,& excoriatione eius. Et quando coquitur fœnugręcum,& colatur, & ablui tur caput cum decoctione illa,confortat capillos, & purgat eos à furfuribus eorum, & confert hulceribus humidis,quæ fiunt in capite: & miscetur cum adipe anseris,et fit inde nasale,& remollit duriciem matricis,& coartationẽ eius etiam. Aben mesuai.) Immutat odorẽ anhelitus,& facit facere urinam, & meliorat fœtorẽ stercoris.

DE AMECHIM SIVE OZIMO. CLXXV.

D HAmehim, id est, amachim. Nominatur apud Romanos selichi. Isaac eben amram.)Est ozimum domesticum,habens lata folia,& nominatur in Seni ozimum nabati,habet ramos uirides quadrangulatos,& color floris eius est albus,et semen eius est sicut semen ozimi, est calidum & siccum in secundo gradu,& est bonũ phlegmaticis,aperit opilationes cerebri & capitis,quę fiunt à phlegmate, & confert catarro humido.

DE IESEMIN ET ZAMBACH. CLXXVI.

IEsemin,id est,zambach. Isaac eben amram.) Quoddam ex eo est album,habẽs florem,& quoddam citrinum,& citrinum est minus in caliditate & siccitate, quã album,& similiter est minus in operatione sua,& citrinum reperitur in Babylonia. Est etiam species alia ex ea,cuius flos est cœlestis coloris. Aben mesuai.) Est calidũ in principio secundi gradus,confert humiditatibus, & phlegmati salso, & senibus frigidæ complexionis, & confert doloribus quæ fiunt à phlegmate uiscoso.

Mesarugiæ.) Folia iesemin humida aut sicca,quando ponuntur super impetiginem aut panum, auferunt eos. Aben mesuai.) Citrinum est minus albo in qualitatibus, Isaac eben amram.) Quando teritur iesemin humidum aut siccum, & ponitur super impetiginem aut panum,expellit eos,& resoluit omnem superfluitatem frigidam,& confert habentibus catarrum, & inducit dolorem capitis illis qui sunt calidæ complexionis,& oleum eius est iuuatiuum in hyeme,sed si calidus aliquis in complexione odorat ipsum nimis,timendum est, ne faciat fluere sanguinem ex naribus eius.

DE ASPHALTO IVDAICO ET napte. CLXXVII.

HAfral ieudi, est asphaltum Iudaicum rubeum. Dioscorides.) Quoddam ex eo est melius altero,& illud quod est melius,est illud quod est coloris purpurei fortis odoris,grauis ponderis.Sed nigrum sordidum est malum,quia est adulteratũ cum pice,quæ est ei admixta. Est autem in Sicilia humiditas quædam natans super aquas fontium,quam ponunt homines in lampadibus loco olei,& nominant eam homines

A homines illius loci oleum ſicilium,& ipſi quidem errant in hoc,quia ipſa eſt ſpecies aſphalti humidi & naptæ.Aſphaltum uero Babylonicũ quoddam eſt clarificatũ,& color eius eſt albus,& quoddam ex eo eſt nigrum. Galenus.) Quędam eius ſpecies generatur in mari,& eſt quædam quæ generatur in fluminibus ſimilis ei,& ideo reperitur Medicina hęc natans ſuper hama,& in abollogne,& in aſſos,& in alijs locis pluribus natans ſicut butyrum, & dum permanet ſuper aquam, eſt humidũ liquidum,& poſtea deſiccatur,& fit durius pice ſicca, & generatur ex eo in mari mortuo, & eſt mare ſalſum ultra terram Seni. Et dixit Almaſaherodi.) Non recipit hoc mare ſubmerſos,& non eſt in eo animal aliquod, & uenit ad ipſum fluuius ex mari Tabario,& eſt fluuius ille Iordanus,& quidem Tabarie uenit penitus ad mare Rafren, & quando perficit curſum ſuum fluuius Iordani ad mare mortuũ, perfrangit ipſum perueniens uſq; ad mediũ eius, ita quod manifeſte cognoſcitur aqua fluuij intra mare illud diſtincta uſq; illuc,& figitur in medio eius.Eſt autem fluuius magnus,& neſcitur finis eius,nam non facit augmentũ in mariculo illo. Et dixit Emba.) Eſt mare illud minera naptę albæ, & alterius,& non eſt in toto mundo aliud napta uerum niſi hoc loco,& eſt in finibus regni Syriæ,& in iſtis maritimis,quarum mare Tabareſte eſt riperia eius,& Iergen,& mons,& dailem,in iſtis eſt napta,& eſt fons ex fontibus ignis,non quieſcens aliquo tempore ex temporibus anni,& apparet ex eo ignis magnus,uolans per aera in altioribus locis montiũ excelſorum, & peruenit ad hoc mare,& aſpicitur hoc in ampliori ſpacio centum milliariorę terræ, & iſtud quidem Aethna eſt ſimile Aethnę montiũ Birichen Siciliæ, in terris Chriſtianorę,& in partibus Aphricæ,in Occidentali plaga,& non eſt alicubi fortior uox, nec fortioris nigredinis fumus, nec magis inflammatũ Aethna, ſicut illud quod eſt in regione mehereg,& poſt illud eſt Aethna deyedaburoth,& eſt in partibus regionũ Aſſar Maueth, & eſt in terris de Sah,& eſt in Aliamen, & in terris Hamen, & ſonus eius auditur ſicut tonitruũ in milliaribus plurimis,& proĳcit ex fundo eius prunas, & fruſta ſaxorum nigrorum quæ eleuantur in aera, & aſpiciuntur à longe miliaribus plurimis,& B reuertuntur inferius,& perueniunt ad fundum ſuum,& prunæ quidem eius ſunt lapides igniti uehementer,& hoc accidit propter calorem excellentiſſimũ,qui accidit eis exigne. Galenus.) Virtus huius Medicinæ eſt quæ calefacit & deſiccat in ſecundo gradu. Et ſecunda eſt quæ conglutinat. Et tertia eſt quæ conglutinat uulnera recentia cum ſanguine eorũ,& confert in omni eo in quo oportet deſiccare cum pauco calore. Dioſcorides.) Napta habet uirtutẽ, quia uelociter accenditur in eo ignis quando appropinquat ei, confert deſcenſui aquæ ad oculum, & albugini eius. Et omne aſphaltũ habet uirtutem quod prohibet apoſtemationem uulnerum, & conglutinat pilos palpebrarum,& eſt mollificatiuum,& reſoluriuum, & quando fit naſale,& ſuffumigatio cum eo, confert doloribus matricis & exitui eius, & ſi fumigetur cum eo epilenticus,facit eum cadere,ſimiliter quando fumigatur cum gagate,& quando bibitur cum caſtoreo & uino, prouocat urinam & menſtrua, & cõfert tuſſi antiquæ,& aſmati,& morſibus uenenoſorum, & ſciaticæ, & dolori lateris, & fiunt cum eo pillulæ,quæ dantur habentibus tuſſim antiquã, & quando bibitur cum aceto,diſſoluit ſanguinem coagulatũ in corpore, & fit cliſtere cum eo, & aqua hordei ad hulcera inteſtinorum,& quando odoratur fumus eius,confert catarro, & quando ponitur ſuper dentem dolentem, ſedat dolorem eius, & quod eſt ſiccum ex aſphalto,quãdo teritur,& adminiſtratur cum radio,conglutinat pilos palpebrarum, & quando fit emplaſtrum cum eo,& farina hordei,& nitro, & cæra, confert podagræ,& doloribus iuncturarum.Et uirtus quidem mumiæ,eſt ſicut uirtus picis mixtę cum aſphalto. Bedigoras.) Aſphaltum iudaicũ reſoluit,& in napta proprietas eſt, ꝙ reſoluit & diſſoluit. Atabari.) Napta eſt calidũ, reſoluit, & confert uentoſitati & frigiditati ueſicę & membrorę. Meſarugię.) Si bibitur ex napta parum,confert tuſſi antiquæ,& aſmati,& uentoſitati,quæ eſt in ueſica propter frigus, & doloribus iuncturarũ frigidis,& proprie album ex eo. Alchançi.) Napta nigrum eſt bonũ, quando adminiſtratur cum lana uermiculis,quæ ſunt in ano,& in alijs membris.

C DE OLIBANO. CLXXVIII.

KOnder,id eſt,olibanum. Raſis.) In çaraui eſt gũmi ex kateth. Dioſcorides.) Sunt eius ſpecies quatuor,una eius eſt melior. Eſt ex terra Indiæ, cuius color eſt ſmaragdinus,& ſicut color melongene, & colligitur in conchilijs, & figura eius eſt rotunda, & fractura eius eſt anguloſa, & ponunt illud homines in ollam terream, & agitant ollam tam diu,donec rotundatur figura eius, & poſt tempus fit rubeum. Secundum eſt ex terris Arabum,& eſt ſecundum in bonitate, & melius ex eo eſt ma ſculum,& eſt illud quod eſt rotundum,durum,album,non facile frangibile, quan=do frangitur,quod eſt interius eius,eſt tenax,& quando fit fumigatio cum eo,com=buritur cito. Tertium eſt in bonitate ſicut Arabicum,& eſt habens fruſta minora quã ipſum,& declinat plus ad colorem lacotij. Et quartum eſt coloris albi,& quando frangitur,uergit odor eius ad odorem maſticis. Et olibanum adulteratur cum gum=mi pini,& gummi Arabico,& cognoſcitur per odorem,& quando apponitur igni, diſcernitur in hoc quod gummi Arabicum non incenditur, & gummi pini fumum facit non ſuauem,& olibanũ inflammatur ſtatim. Galenus.) Sapor olibani eſt ſti=pticus,ſtipticitate forti, uerum album ex eo non habet ſtipticitatem manifeſtam. Et uirtus eius prima eſt quæ calefacit in ſecundo gradu,& deſiccat in primo. Et dixit in ſecundo de ingenio ſanitatis, quod rubeum ex eo eſt magis deſiccatiuum quàm al=bum. Dioſcorides.) Olibanum eſt ſtipticum,& calefacit,& abſtergit obſcuritatem uiſus, & replet hulcera profunda, & incarnat ea. Conſolidat uulnera recentia cum ſuo ſanguine,& quando bibitur olibanum,confert ſputo ſanguinis, & abſcindit flu xum menſtruorum,& cuiuſcunq; ſanguinis,undecunq; fluat,& ſanguis qui fluit à ce rebro,qui dicitur meſahax,& eſt ſpecies fluxus ſanguinis narium, & prohibet hulce ra fraudulenta,quæ fiunt in ano,& in alijs membris, quando miſcetur cum lacte,& fit inde licinium,& adminiſtratur,& quando miſcetur cum aceto & oleo,& fit lini=mentum formicæ,in principio eius auffert eam,& aufert impetiginem, & miſcetur cum adipe,& axungia porcina, & curat hulcera facta à combuſtione ignis, & ſciſſu=ras pedum quæ fiunt à frigore,& quando miſcetur cum pice,curat contuſſiones au=rium,& quando admiſcetur uino dulci,& diſtillatur in aurem, confert dolori eius, & quando admiſcetur cum cimolea & oleo roſaceo, & liniuntur cum eo apoſtema ta calida mammillarum, quæ fiunt poſt partum, confert eis, & ipſum admiſcetur Medicinis conferentibus cannæ pulmonis, & emplaſtris reſoluentibus apoſtemata interiora,& quando bibitur,confert ſputo ſanguinis,& diſſoluit phlegma,& aufert triſtitiam,& auget in memoria, & quando bibunt de eo ſani parum, meliorat eos, ſed ſi nimis cum uino biberint, inducit maniam, & amplius cum uino, occidit,& comburitur olibanum,quando accipitur fruſtum ex eo,& incenditur ut inflamme=tur,& ponitur in teſta ſubtili,& comburitur, & quando comburis eum, oportet q̃ cooperias cum aliquo alio uaſe,quia cum facis hoc, nõ incineratur, & ſunt quidam qui tegunt uas cum alio uaſe æneo,ita quod fumus olibani adhęreat uaſi,& ego nar rabo qualiter ſit hoc, quando memorabor, quomodo colligitur fumus olibani, ſi Deus uoluerit. Et de olibano eſt quod ponunt homines aliqui in olla terrea, quàm non tetigit ignis,& obturant os eius,& ſic comburũt in furno, & ſunt aliqui qui po=nunt ipſum in uaſe nouo terreo,& faciunt buliri ſuper ignẽ, donec abſcindatur ebu=litio eius,& nõ apparet in eo aliqua humiditas ebuliens, aut aliquis fumus,& quan do mouetur,frangitur cito. Dioſcorides.) Cortex olibani melior ex eo eſt groſſus, glutinoſus, habens odorem bonum, lenis uero non eſt bonus. Adulteratur autem admixto ſibi cortice arboris pini, aut cortice arboris iambut, & diſcernitur appoſi=tus in igne,nam cortices alĩ non inflammantur, & cortex olibani facit fumum bo=ni odoris. Galenus.) Subſtantia eius eſt groſſior ſubſtantia olibani, & ſapor eius eſt ſtipticus manifeſte. Virtus eius prima eſt,quæ deſiccat,deſiccatione forti,quoúſq; ſit in fine gradus ſecundi, & non ſunt in eo acuitas & mordicatio manifeſte. Et ſe=cunda eſt quæ fortificat. Et tertia eſt,quæ abſcindit ſputum ſanguinis, & corroborat ſtomachum, laxat & cõfert fluxui uentris & hulceribus inteſtinorum, & olibanum

ipſum

A ipſum facit hæc iuuamenta, niſi quia cortex eius eſt in hoc fortior propter uirtutem ſuæ ſtipticitatis. Dioſcorides.) Virtus eius corticis eſt ſicut uirtus olibani, niſi quia cortex eſt fortior & ſtipticior, & ideo quando bibitur eſt iuuantior quàm olibanum ſputo ſanguinis, & fluxui humiditatum matricis antiquo, quãdo fiunt naſalia cum eo, & confert ad abſtergendas maculas, & cicatrices quæ fiunt ab hulceribus in oculo quæ dicuntur epilomata, & confert lipitudini, & quando aſſatur, confert pruritui oculi. Et cortex olibani comburitur ſicut olibanum ipſum, & fit minutum thus.

Dioſcorides.) Melius ex eo eſt album, mundum, habens minuta fruſta. Quod quidem adulteratur cum gummi pini, & puluere molendini, & cortice olibani, ſed diſcernitur, quia facit fumum clarum cum non eſt adulteratum. Adulteratum uero facit fumum obſcurum, nigrum. Virtus uero eius eſt ſicut uirtus olibani. Sed fumus olibani fieri poteſt ſic. Accipe de olibano cum forficibus paruis, & incende in flamma lucernæ, & pone ipſum in uaſe ex terra nouo uitreato, deinde cooperi cum uaſe æneo habente culmen mũdum & purgatum bene, & interpone labijs uaſorum ab uno latere, aut à duobus lapillum groſſitudinis duorum uel quatuor digitorum habentem, ubi poſſis inſpicere olibanum, & uidere ſi comburitur, & ſi flamma eius attingit uſq; ad culmen uaſis, & ſit etiam inde introitus, per quem intromittere poſſis fruſtum aliud olibani, antequàm extinguatur primum penitus extinctione completa, & facias hoc, quoúſq; habeas ex fumo quantum uis, & tu quidem lini cooperto-rium æneum exterius, linitione continua, cum ſpongia madefacta in aqua frigida, quia quando facies hoc non calefiet, calefactione forti, & coadunabitur fumus unus ſuper alium. Si uero non faceres hoc, conuerteretur fumus qui aſcendit ad cooper-torium inferius, & miſceretur cum cineribus inferioris olibani. Incende ergo ex olibano, quantum uolueris, & collige fumum eius ſecũdum diſciplinam quam monſtraui tibi. Cineres autem collige per ſe, & repone ſemotim. Galenus.) Virtus fumi olibani prima eſt calidior & ſiccior uirtute olibani, quoúſq; reponatur in tertio gradu. Et ſecunda eſt quæ abſtergit. Et tertia eſt quæ replet & mundificat hulcera oculi,

B quemadmodum faciũt fumus myrrhæ & ſtoracis. Dioſcorides.) Virtus fumi olibani eſt, quia ſedat apoſtemata calida oculi, & abſcindit curſum humiditatum ad ipſum, & mundificat hulcera eius, & generat carnem in hulceribus ipſius, quæ dicuntur kilomata, & ſedat apoſtemata quæ fiunt in eo, quæ dicuntur cancri. Fumus autem myrrhæ & ſtoracis colliguntur ſecundum eandem formam, & conueniunt ad omnia, ad quæ conuenit iſte. Abugerig.) Si ponitur aureus unus olibani in aqua, & bibitur qualibet die, confert phlegmati, & memoriæ, & aufert obliuionem niſi quia inducit ſoda potãti, & fumoſitates malas, & adurit ſanguinem. Alfereſi.) Olibanum digerit cibum, & expellit uentoſitates, & confert ebrietati. In ſecundo thymei.) Olibanum rubeum eſt plus abſterſiuum quàm album. Et uirtus eius eſt ſicut uirtus hordei in abſterſione. Aben meſuai.) Olibanum deſtruit phlegmata, & aufert triſtitiam, & confert cordi, & auget in memoria.

DE KAMEPITHEOS. CLXXIX.

HAmephitheos, id eſt, kamepitheos. Dioſcorides.) Eſt herba quæ naſcitur omni anno, & dilatatur origo eius ſuper faciem terræ undiq;. Et ſunt ei tres ſpecies, una earum eſt fortior alijs, habens folia ſimilia folijs heiahalalem, id eſt, ſemperuiuæ, niſi quia ſunt minora eis, & teneriora, & habent ſuper ſe humiditatem tenacem, & ſunt piloſa, & ſunt folia illa circa ramos ſpiſſa, & odor huius eſt ſimilis odori pini, & habet flores minutos, glaucos, & radices ſimiles radicibus herbæ quæ dicitur picorion, & ſemen eius eſt nigrum, cuius odor eſt ſicut reſinæ pini, & rami eius ſunt aliquantulum longi, & curuati ſicut ramuli herbæ quæ dicitur anchaſa. Secunda uero ſpecies habet uirgas longitudine unius brachij, & ramulos ſubtiles. Folia uero, & eius flores in odore ſimilia ſunt ſupradictæ, & ſemen eius eſt nigrum. Tertia uero ſpecies, & dicitur maſculus, habet folia ſubtilia, minuta, albida, piloſa, & habet uirgam aſperam, albam, & florem album, minutum, & ſemen minutum ſuper ramulos, & odorem ſicut odor pini. Galenus.) Sapor amarus in iſtis herbis eſt fortior,

C quàm ſapor calidus,acutus. Et uirtus earum prima eſt, quæ calefacit in ſecundo gradu, & deſiccat in tertio. Secunda uirtus kamepitheos eſt, quod ſi ſumitur in potu, mundificat,& aperit,& abſtergit membra interiora, quando eſt ſicca herba ipſa, & incarnat,quando eſt recens. Et tertia eſt,quæ confert ſuper omnem Medicinam,habenti ictericiam, & uniuerſaliter omnibus habentibus opilationes in epate, & cum hoc prouocat menſtrua,quando bibitur cum melle, & quando fit naſale cum ea,& affert etiam iuuamentum in prouocando urinam,& coquitur cum mellicrato,& bibitur,& confert ſtranguriæ,& quando eſt recens,habet uirtutem multam congluti-nandi & incarnandi uulnera magna, & curat plagas putridas, & reſoluit duricies mammillarũ,& quando bibitur cum hydromelle quadraginta diebus, curat icteritiam. Dioſcorides.) Quando bibitur de folijs huius herbæ ſeptem diebus continuis cum uino,curat icteritiam,& quando bibitur cũ hydromelle quadraginta diebus, curat ſciaticam, & ipſa datur in potu in ægritudinibus epatis, & ad ſtranguriam,& ad dolorem renum,& ad puncturas inteſtinorum, & utuntur ea multum homines in Ponto,& in Herachlia pro antidoto dantes de decoctione eius in potu ad toxicum, quod dicitur aconitum, & fit emplaſtrum cum decoctione eius ſupradictis ægritudinibus admixta cum ſauich iuuatiuis,& quando teritur & miſcetur cum ficubus,& fiunt inde pillulæ,ſoluunt uentrem,& quando ſumitur cum batitura æris & reſina pini,purgat ſuperfluitates matricis, & quãdo ponitur ſuper duricies mammillarum,reſoluit eas,& quando fit emplaſtrum cum ea,& melle, glutinat uulnera & prohibet dilatationem formicæ in corpore. Hunaim in tyriaca.) Kamepitheos eſt laxatiuum.

DE KAMEDREOS. CLXXX.

DAmederios, id eſt, kamedreos.) Nominatur quercus terræ. Dioſcorides.) Naſcitur in locis petroſis,aſperis, & eſt herba parua, longitudinem unius palmi habens, & habet folia parua, ſimilia in figura & ortu ſuo folijs quercus, & flos eius eſt coloris purpurei paruus, & tempus colligendi eam, eſt quando ſemen eius eſt maturum, & colligenda eſt cum ſuo ſemine. Galenus.) Sapor eius eſt amarus, & cum hoc eſt in eo acuitas. Et uirtus eius prima eſt,quę calefacit & deſiccat in ſecundo gradu,niſi quia caliditas eius eſt amplior ſiccitate ipſius. Et ſecunda eſt,quæ incidit & abſtergit. Tertia eſt,quæ reſoluit duriciem ſplenis, & prouocat urinã & menſtrua,& incidit humores groſſos, & mundificat uias opilatas membrorum intrinſecorum. Dioſcorides.) Quando bibitur recens cocta, habet uirtutẽ quæ cõfert conquaſſationi neruorũ,& duriciei ſplenis,& ſtranguriæ, & inceptioni hydropiſis, & prouocat menſtrua,& expellit fœtum,& quando bibitur cum aceto,reſoluit duriciem ſplenis,& quando bibitur cum uino, aut fit emplaſtrum cum ea, confert morſibus uenenoſorum, & poſſibile eſt quod teratur, & fiant inde pillulæ quæ adminiſtrantur in ægritudinibus ſupradictis, & quando miſcetur cum melle, mundificat hulcera antiqua,& quando teritur & reſoluitur cum oleo, & fit collyrium cũ ea,curat hulcera oculorum quæ dicuntur colos, & caliginem eorum, & quando linitur cum ea corpus, calefacit ipſum. Abugerig.) Fit ſirupus ex ea ad tuſſim antiquam, & ad corruptionem digeſtionis, & in principio hydropiſis, & ad ſpaſmũ,& quanto ſirupus eius erit uetuſtior, tanto erit maioris uirtutis ad hæc quæ diximus,& herba contrita,confert fiſtulæ lachrymali,& eius decoctio confert ictericiæ nigræ.

DE LACCA. CLXXXI.

SAc,id eſt lacca. Dioſcorides.) Eſt gummi arboris quæ naſcitur in terris Arabum, & eſt in ea ſimile myrrhæ,& ſtroraci, habet uirtutem extenuãdi,ſeu macrefacien di pingues,& bibuntur de ea drachmæ iiij. cum aqua, aut ſquingibin, & bibunt de ea ſplenetici,epilentici,& aſmatici,& quãdo bibitur cum melicrato,prouocat menſtrua,& ipſa abſtergit maculas quæ fiunt in oculo,abſterſione ueloci, & curat debilitatem uiſus, quando miſcetur cum uino,& fit inde collyrium, & eſt bona doloribus dentium. Galenus in translationem athabarich.) Lacca eſt gummi arboris, quæ naſcitur in Arabia,& eſt ſimile myrrhæ,habẽs odoré bonum, & adminiſtratur in fumigijs

A in fumigijs,& habet uirtutem quæ macreſcere facit pingues multum, & aperit opilationes epatis. Raſis.) Cadit ex cœlo ſuper ramos arboris Gubera, id eſt, meſpili, in partibus Siref,in inſulis maris,& eſt calida & ſicca,aperit opilationes, fortificat uiſcera,& eſt bona doloribus epatis & hydropiſi. Atabari.)Eſt calida & ſicca,aperit opilationes epatis & ſtomachi. Iſaac ebenamram.) Lacca eſt res rubea, quæ eſt ſuper ligna ſubtilia.Sapor eius eſt bonus, & ipſa coquitur, & tinguntur inde panni in rubeum colorem,& dicitur tinctura illa karmes. Et quod remanet ex ea ſuperfluens ab eo quod eſt tinctum, eſt lacca,quæ remanet in manibus tinctorum,& ipſa defertur ab Armenia, & eſt calida & ſicca in ſecundo gradu, aperit opilationes epatis & ſtomachi,& confortat ea,& confert ictericiæ. Modus ablutionis eius eſt quod accipiuntur ex lignis eius & teruntur,& proijcitur ſuper ea aqua calida, in qua bulierit ariſtologia & ſquinantum, & mouetur bene cum piſtillo, & dimittitur reſidere,& dejcitur aqua,deinde deſiccatur in umbra,& reponitur in uaſe uitreo, & ſi non clarificatur prima uice,facias hoc ſecundo.

DE MEV. CLXXXII.

MV,id eſt meu. Dioſcorides.) Habet uirgas ſimiles uirgæ aneti, & folia ſimilia folijs eius,niſi quia uirga eius eſt groſſior uirga aneti, & longitudo eius eſt duorum brachiorum,& habet radicem non ſubtilem, cuius aliquæ partes diuiduntur in plures,quarum quædam ſunt tortuoſæ,& quædam recte longæ, & habet odorē bonum, & radix eius eſt quod de ipſa adminiſtratur. Galenus.) Radix huius herbæ eſt id quod eſt iuuatiuum in ea,& eſt calida in ſecundo gradu, ſicca in fine illius. Et ſecunda uirtus eius eſt quæ incidit. Et tertia eſt quæ prouocat urinā & menſtrua, & quando aliquis utitur ea nimis, inducit dolorem capitis, eo quod calefaciat minus quàm deſiccet,& ideo etiam, quia in ea eſt humiditas inflatiua, cruda, non digeſta, quare quando aſcendit humiditas hæc cum caliditate ad caput, inducit dolorem. Dioſcorides.) Calefacit linguam quando abluitur, & cruda cum teritur,&
B diſſoluitur in aqua,& bibitur,aufert dolorem renum & ueſicæ,accidentem propter concluſionem ſuperfluitatum in eis,& confert ſtranguriæ, & quando teritur & miſcetur cum melle,& fit inde loch,confert uentoſitati quæ exiſtit in ſtomacho,& punctionibus,& doloribus matricis,& iuncturarum,& pectoris, quando ad ipſum currunt humores,& quando coquitur, & fit cum ea encatiſma, prouocat menſtrua,& quando fit emplaſtrum cum ea pectini infantium, prouocat urinam, & quando accipitur ex ea plus quàm oporteat,facit ſoda.

DE MASTICE. CLXXXIII.

MEſtehc,id eſt maſtix.) Eſt gluten Romanum. Dioſcorides.) Eſt quidam ex eo albus, & quidam ad uiriditatem declinans. Sed melior ex eo eſt,cuius color eſt albus,ſicut cæra alba,perlucidus, habens granum graue, ſicciſſimum, & citofrangibile,habens bonum odorem.Et eſt de eo quidam qui eſt niger,& quidam citrinus,& ipſe adulteratur cum olibano & gummi pini. Galenus.) Albus ex maſtice eſt ille qui dicitur gluten Romanum, & eſt compoſitus ex uirtutibus diuerſis,uoce eſt ille qui dicitur gluten Romanum, & eſt compoſitus ex uirtutibus diuerſis,uoce dicere ex uirtute ſtiptica, & uirtute mollificatiua. Et uirtus eius prima, eſt uirtus quæ calefacit, & deſiccat in ſecundo grado. Et ſecunda eſt uirtus quæ mollificat & fortificat,& reſoluit.Sed niger, & eſt ille qui dicitur kapti, eſt maioris deſiccationis quàm albus,& uirtus ſtiptica eſt in ea minor,& ideo eſt conueniens, ubi oportet reſoluere amplius,& propter hoc confert multum apoſtematibus duris, quæ fiunt in exterioribus corporis.Sed olei maſticis albi uirtus, eſt ſimilis uirtuti maſticis albi. Et dixit in octauo,ubi ipſe rememorauit omnia glutina.Maſtix eſt primus inter omnia glutina in bonitate,& cum hoc quod eſt in eo de ſtipticitate pauca, quæ confert debilitati epatis,& inteſtinorum, & apoſtematibus in eis exiſtētibus, eſt in eo ſiccitas, & non habet acuitatem aliquam,& eſt multum ſubtilis. Dioſcorides.) Maſtix confert ſputo ſanguinis,& tuſſi antiquæ, quando bibitur, & eſt bonus ſtomacho, mouet eructuationem,& ponitur in confectionibus dentifriciorum,& facit adhęrere pilos palpebrarum,& quando maſticatur, facit odorem oris bonum, & ſtringit gin-

C giuam. Et dixit Galenus in octauo, quod arbor masticis est composita ex substantia aquosa, calida & terrea, frigida non multum, & in sapore omnium partium huius arboris dico radicum, & fructus, & corticis est stipticitas pauca. Et uirtus eius prima est in caliditate & frigiditate mediocriter temperata, & desiccat in fine secundi gradus, usq; ad principium tertij. Et uirtus secunda est, quando fit emplastrum cum foliis huius arboris, dum sunt recentia, est uirtus stiptica, stipticitate manifesta, & ideo quando bibuntur sola, aut cum alijs Medicinis ad hulcera intestinorum, aut ad fluxum uentris conferunt multum, & conferunt spuentibus sanguinem, & fluxui menstruorum, & exitui matricis, & ani, conferunt multum, & non est in istis operationibus diuersitas à succo hypoquistidos. Dioscorides.) Tota hæc arbor est stiptica, & uirtus fructus, & foliorum, & corticis ramorum, & corticis radicũ est æqualis, & decoquuntur cortex eius, & cortex radicis, & folia decoctione plurima, & quando fuerint cocta, colatur ab eis aqua, quæ iterum coquitur, usq; ad mellis spissitudinem, & confert decoctio ista bibita, sputo sanguinis, & fluxui uentris, & hulceribus intestinorum, & fluxui menstruorum, & exitui matricis, & ani, & uniuersaliter quidem ponitur pro acacia, & hypoquistidos, & ponitur etiam decoctio ista loco succi foliorum, & quando proijcitur decoctio ista super hulcera profunda, & super ossa fracta, restaurat carnem in hulceribus, & restaurat ossa, & restringit membra laxa, & abscindit humiditates antiquas à matrice, & prohibet hulcera corrosiua, ne dilatentur in corpore, & prouocat urinam, & quãdo fit collutio oris cum ea, restringit dentes commotos, & quãdo ex ramis huius arboris fit dentifricium, abstergit & restringit dentes, & fit ex fructu huius arboris oleum stipticum, quod est bonum ualde in omnibus, in quibus conuenit stipticitas. Hunaim in libro de tyriaca.) Mastix resoluit apostemata stomachi, & confert tussi. Abugerig.) Ipsum non est paucæ attractionis phlegmatis quando masticatur, & propter hoc miscetur cum aloe, ut præparet ipsum, & ut attrahat cum eo phlegma à capite.

D

DE MVRI. CLXXXIIII.

MVri. Dioscorides.) Illud quod fit ex piscibus salsis, & carne salsa, quando proijcitur super hulcera corrosiua & fraudulenta, prohibet dilatationem eorum, & curat morsum canis, & fit clistere cum eo ad hulcera intestinorum, ad cauterizandum ea, & ad sciaticam, & ad commouenda membra ad expellendas superfluitates. Sed ius piscium recentium, quãdo bibitur solum, aut cum uino, laxat uentrem. Fit etiam ad laxandum uentrem ius cum aqua & oleo, & pauco pisce. Galenus in secundo.) Virtus muri est calida & sicca, & ideo administrant ipsum aliqui Medicorum in hulceribus putridis, & apponitur in clisteribus, quæ administrantur ad hulcera intestinorum, & ad sciaticam. Paulus.) Est calidum fortiter, & siccum, & administratur in hulceribus putridis. Et interius ad sciaticam, & dissenteriam. Aben mesuai.) Almuri, fit ex farina hordei, & est calidum in primo, siccum in secundo. Sed illud quod fit ex piscibus, est calidius & siccius, mollificat uentrem, & incidit phlegma, confert dolori sciaticæ, quando comeditur, aut fit clistere cum eo. Mesarugiæ.) Habet stipticitatem, & fortificationem, & mundificationem, & fit cum eo cohol in ægritudine iedri, id est, uariolis, ut non egrediantur in facie, & postquam egrediuntur, dissoluit eas, & confert eis.

Aben mesuai.) De proprietate eius est, quod mundificat humiditates stomachi, & facit bonum oris odorem, & est calidum in tertio.

DE MVSCO. CLXXXV.

MIsch, id est muscus. Abohanifa.) Dixit Habonhaseu ex uerbo. Abulhuasini. Almaschadi, in libro auri & minerarum & margaritarum, terræ, in quibus sunt gazellæ musci, sunt regiones Tumbasci & Seni, & sunt terræ confines. Verum muscus regionis Tumbasci, est melior musco Seni, duabus causis, una est,

quia

A quia gazellæ de Tumbaſci comedunt ſpicam nardi, & alias ſpecies odoriferas, gazellæ uero de Seni comedunt alias herbas ab iſtis, quas diximus odoriferas. Tamen eſt etiam alia cauſſa, nam homines de Tumbaſci non extrahunt muſcũ à folliculis ſuis, ſed homines de Seni trahunt ipſum à folliculis, & adulterant ipſum cum modis adulterationis. Præterea illi de Seni abſcindunt folliculos in temporibus humidis, & turbidis, & in aere inconuenienti. Et ſi homines de Seni non habent res cũ quibus adulterent, reponunt eum in uaſis uitreis, & obturant bene, & mittunt eum in terris Sarracenorũ, & in Hamen, & Perſida, & Haharac, & in alijs regionibus Babyloniæ, ac ſi ipſe ſit de Tumbaſci. Melior autem muſcus, & magis redolens, eſt ille, qui abſcinditur à gazella, poſtquam eſt bene maturus in ea, & non differunt iſtæ gazellæ ab alijs in figura, & colore, & cornibus. Sed cognoſcuntur in dentibus caninis earum tantum, quia quælibet ex ipis habet duos caninos dentes egredientes ab ore ipſius, ſicut egrediuntur ab ore porcorum. Et ſunt dentes iſti albi ualde, & recti, longitudinem unius palmi aut plus habentes, & uenatores quidem in terris Betheth, et Seni, extendunt funes & laqueos, et capiunt eas, aliquando uero ſagittant eas, et abſcindunt ab eis foliculos, & ligant eos immaturos, & tunc eſt in odore eorum horribilitas, ſuſpendunt ergo eos, relinquentes aliquo tempore, donec maturentur, et recedat fœtor eorum, & mundentur in aere, & fit tunc in eis muſcus bonus. Hoc idem etiam contingit fructibus arborum, quando colliguntur ab arboribus ſuis, antequã matureſcant. Verum meliot muſcus eſt ille, qui maturatur in folliculo ſuo, & eſt cõpletæ maturationis in folliculo ipſo, antequam abſcindatur ab animali, deinde abſcinditur ab animali poſt complementum, & propter hoc accidit, cum natura expellit curſum ſanguinis ad folliculum illum uel chiſtim, & cõpletur eſſentia ſanguinis in eo, nocet illi animali, & tunc uenit ad ſaxa, uel ad aliquẽ ex lapidibus calidis à calore ſolis, & fricat ſe multum cum delectatione magna, donec laniatur cutis in loco illo, & emanat quod continetur ibi ſuper lapides, quemadmodum emanat ab apo
B ſtemate aliquo quando aperitur, & ſentit tunc animal illud in exitu eius delectationem magnam, & quando eſt euacuata chiſtis tota ab eo, quod in ea continetur, incarnatur, & conſolidatur. Et poſtea iterum colligitur in loco illo abundans curſus ſanguinis, ſicut fecit primo. Egrediuntur igitur homines de Thebeth, qui nouerunt loca ubi paſcunt gazellæ illæ, & peruenientes ad ſaxa illa & lapides, inueniunt ſanguinem illum qui eſt deſiccatus ſuper lapides & ſaxa, & colligunt eum, & quoniam digeſſit eum natura in ſuo animali, & deſiccauit eum ſol, & præparauit eum aer, eſt melior omnibus ſpeciebus muſci, & electior. Colligunt ergo ipſum, & ponũt in folliculis, quos habent ex gazellis, quas ipſi uenati ſunt, & ſeruauerunt apud ſe. Et hic eſt ille muſcus, quo utuntur Reges, & qui donatur pro dono magno, & quem uendunt mercatores illius regionis pro meliori. Et in Thebeth ſunt multæ ciuitates, uerum totus muſcus qui colligitur in partibus illis, defertur à ciuitate, quæ proprie nominatur nomine totius regionis Thebeth. Alchalahamen.) Eſt calidus in ſecundo, ſiccus in tertio. Aben meſuai.) Calidus eſt et ſiccus, fortificat cor et mẽbra interiora, quãdo bibitur, aut ponitur exterius in emplaſtris. Hachim. Eben Hunaim.) Calidus et ſiccus eſt, adminiſtratur in Medicinis oculi, et abſtergit albuginem ſubtilem, et deſiccat eius humiditatem. Meſeha.) Eſt calidus et ſiccus in tertio gradu. Atabari.) Siccitas eius eſt plus caliditate ipſius, calefacit cerebrũ, et deſiccat quando fiunt ſternutationes cum eo, et corroborat cerebrum. Meſarugie.) Calidus et ſiccus in ſecundo, ſubtilis, corroborat membra ſua aromaticitate, confert ſodæ antiquæ, quæ eſt ab humiditatibus, et corroborat cerebrum. Medici Perſidæ.) Si accipitur de eo parum, et reſoluitur cum oleo de kerua, et linitur cum eo uirga, iuuat ad coitum. Et dicunt, quod eſt in eo humiditas quædam, per quam excitat coitum.

DE LASAHATEN. CLXXXVI.

NAbach. Dioſcorides.) Laſahaten affertur ex terris Indiæ, et eſt ſimilis cortici mori, et odoris boni, et habet uirtutem calefacientem, fiunt cum eo fumigationes, et ponitur in confectionibus unguentorum, et alijs confectionibus calefactorijs

C & habet uirtutem similem uirtuti calami aromatici, et quãdo fit fumigatio cũm eo, ualet torsioni matricis. Galenus in tertio.) Est ex speciebus Indiæ, et confert in fumigationibus matricis, quando est siccum. Paulus dixit sicut Galenus.

DE NERSIN. CLXXXVII.

NErsin. Isaac eben amram.) Est arbustum simile arbori rosæ, habens florem album, & dicunt quod est rosa agrestis, & rosa Seni. Aben mesuai.) Est sicut narcisscus, & ita est oleum eius bonum pleuresi, quę fit à melancholia, confert doloribus matricis. Mesarugie.) Est simile in uirtute sua ieusemin, nisi quia est minus calidũ eo, & leuius natura q̃ ipsum, & minus siccum. Rasis.) Vidi in Corasceni quosdam, qui dabant ex folijs eius à drachmis duabus usq; tres, & faciebant asellare multum.

DE NARCISCO. CLXXXVIII.

NArces, id est, narcisscus. Dioscorides.) Est herba habens folia similia folijs porrorum, nisi quia sunt minora eis, & habet uirgam concauam, in qua nõ sunt folia, & longitudo eius est plus palma, & super ipsa est flos albus in circuitu, & in medio eius est res citrina, & est quædam species, cuius medium illud est purpurei coloris, & habet radicem albam rotundam, similem bulbo, & semẽ nigrũ in thecis longis, & nascitur ille qui est melior in locis montuosis, & habet odorem bonum. Sed secundæ speciei odor est, sicut odor lix, & odor specierum, & illud quod de hac herba administratur, est radix eius. Galenus.) Virtus eius prima est quæ desiccat. Secunda, quæ abstergit & attrahit, & incarnat. Et tertia, quæ incarnat hulcera magna. Et deuenit de uirtute eius, quod incarnat incisiones quæ fiunt in lacertis, & quando miscetur cũ orobo, mũdificat sordes corporis, & aperit apostemata. Dioscorides.) Quando comeditur ex radice narcisci elixa, aut potatur, mouet uomitum, & quando administratur cum melle trita, confert combustionibus ignis, & quando fit cum ea emplastrum, conglutinat uulnera neruorum, & quando admiscetur trita cũ mel-
D le, & fit inde emplastrum, cõfert torsioni & dolori neruorum pedum, & doloribus iuncturarum antiquis, et quando admiscetur cum semine quod dicitur cambadios, & aceto, mundificat impetiginem, & quando miscetur cum orobo & melle, mundificat sordicies hulcerũ, & aperit apostemata dura, difficilis maturationis, & quando fit emplastrum cum ea, & farina lolij, & melle, extrahit sagittas infixas corpori, et replet locum carne. Aben mesuai.) Narcisscus facit operationes ieusemin, nisi quia est debilior eo, & confert doloribus qui sunt à phlegmate, & oleum eius est bonum ad hæc etiam. Meseha.) Est calidus & siccus in secundo, radix eius incarnat hulcera neruorum, & habet uirtutem lauatiuam.

DE LILIO. CLXXXIX.

SVsen, id est, lilium. Dioscorides.) Est ex eo domesticum, & silueſtre, et silueſtris multæ sunt species, & nominatur una asmen iuni, id est, cœleste, et est albũ, quod est notum. Galenus.) Flos eius est compositus ex substantia terrea subtili, & idem acquisiuit amarum saporem, & ex substantia aquosa temperata. Et uirtus eius prima est quæ desiccat desiccatione temperata. Secunda, quæ abstergit absterſione temperata. Et tertia est, quæ confert combustioni ignis, quando assatur, & teritur cũ oleo rosaceo, & ponitur super locũ combustionis, & dimittitur donec curetur, est bonus ad incarnandum omnia hulcera, & mollit duriciem matricis, & prouocat mẽstrua.

Sed olei eius, illius scilicet, quod est aromatizatum, & illius quod non est aromatizatum, uirtus secũda est, quę resoluit sine mordicatione, & mollificat. Et uirtus tertia est, quæ confert duriciebus matricis. Sed foliorum uirtus prima est quæ desiccat temperate. Secunda est, quæ incarnat, et abstergit absterſione debili, debiliori, scilicet, absterſione radicis. Et tertia est, quod quando coquuntur, & ponuntur super combustionem ignis, aut super quodcunq; hulcus, faciunt incarnari hulcerationem eorum. Et sunt quidam, qui infundunt folia eius in aceto, & utuntur eis ad incarnationem hulcerum, & contunduntur folia huius lilij, & exprimitur succus eorum, & coquitur in aceto et melle, ita quod ex succo sit quinquies plus quàm acetum et mel, & est conueniens Medicina ad omne quod eget desiccatione, sine mordicatione,

sicut sunt

A sicut sunt uulnera magna,& proprie quæ sunt in capitibus musculorum,& ad hulce ra omnia antiqua,quæ sunt difficilis incarnationis. Sed radicis eius uirtus prima est, quę desiccat cum temperamento.Secunda est,quę abstergit,& resoluit cum tem peramento similiter.Et tertia est, quæ confert combustioni ignis, & aquæ feruentis quando affatur,& teritur,& ponitur super locum combustionis, donec consolide= tur & sanetur,quoniam istæ combustiones egent Medicina, quæ desiccet, & abster= gat cum temperamento,& ipsa propter hoc est Medicina bona,laudabilis ad incar= nandum,& consolidandum omnia hulcera,& ipsa quidem mollit duricies matri= cis,& prouocat menstrua,quoniam abstersio sua est pauca, quia est tantum in gra= du primo,oportet quod quando uolumus abstergere cum ea impetiginem, & sca= biem,& saapha,quod admisceamus ei Medicinam,cuius abstersio sit amplior,sicut mel,& quando admiscetur ei tantum ex melle, quod sit temperatæ substantiæ, uel æqualis quantitatis, confert uulneribus neruorum, & hulceribus, & egritudinibus alijs omnibus, ubi necesse est desiccare fortiter sine mordicatione. Dioscorides.) Administratur ad pruritum,& fit ex floribus eius oleum,quod dicitur liden, & qui= dam nominant ipsum susinum,& est oleum de lilio,& mollit neruos, & duriciem matricis. Et quando fit emplastrum cum folijs huius herbæ,confert morsibus uene natis,& quando coquuntur & supponuntur,conferunt combustioni ignis,& quan do administrãtur cum aceto,conferunt exituris. Et succus eorum coquitur cum mel le & aceto in uase æneo,& fit Medicina conueniens hulceribns antiquis, & recenti= bus exituris. Et quando radix eius coquitur cum oleo rosaceo,& administratur, cu= rat combustiones ignis,& mollit duriciem matricis,& prouocat menstrua, & incar nat hulcera, & quando teritur,& miscetur cum melle, curat incisiones neruorum, & torsiones, & contusiones ipsorum, & abstergit impetiginem, & scabiem hulce= rosam,& furfures capitis,& hulcera eius humida,& quando abluitur facies cum ea, mundificat ipsam,& aufert rugas eius,& quando teritur,& miscetur cum aceto, aut cum folijs iusquiami, & farina frumenti, confert apostematibus calidis testiculo= B rum,& matricis. Semen uero eius bibitur contra nocumenta uenenorum, & con= fert, & teruntur semen & folia tritura multa, & miscentur cum uino,& fit inde em plastrum, & confert erisipilæ.

Sed asmeni iuni,id est,cœleste,& est yreos. Dioscorides.)Folia eius sunt similia folijs alterius,nisi quia sunt latiora,& magis uiscosa, & habet stipitem, super quem est flos,habés colores diuersos,& sunt,albus,citrinus,purpureus,& cœlestis,& pro= pter diuersitatem istorum colorum nominatur yreos,id est,arcus dæmonis,scilicet, ab illo arcu dæmonis,qui apparet in aere, & habet radices duras nodosas,quæ ha= bent odorem bonum,quæ quando effodiuntur, oportet quod inserantur in filo li= neo,& post exiccentur,& post exiccationem reponantur, & quod ex radice eius est bonum,est breue,difficilis fractionis,cuius color paululum declinat ad rubedinem, & habet odorem bonum,non participantem odori terræ,pungens linguam,et mo uens sternutationem quando teritur,& quãdo yreos ueteratscit,corrumpitur, et per= foratur,& habet meliorem odorem. Galenus.) Substãtia eius est subtilis. Et uirtus eius prima est quæ calefacit.Secunda est que mundificat & maturat. Et tertia quę cõ fert speciebus tussis,& facit ascendere screatum à pectore, & curat torsiones uentris, & hulcera sordida,& quando bibitur cum melle & aqua calida, laxat uentrem.

Dioscorides.) Virtus yreos calefacit & subtiliat,& confert tussi, & subtiliat humi= ditates pectoris,quæ sunt difficilis excreationis. Et quando bibuntur ex eo drachmę septem cum melicrato, purgat phlegma grossum,& choleram, & facit dormire,& prouocat lachrymas,& curat torsiones uentris,& hulcera sordida, & quando bibi= tur cum aceto,confert morsibus uenenosis,& spleneticis,& spasmo,& confert rigo= ribus,& horripilationibus febrium,& quando bibitur cũ uino,prouocat menstrua, & elixatur,fiuntq; encatismata mulieribus in decoctione ipsius, & cõfert doloribus matricis,& mollit duriciem eius,& aperit orificiũ eius qñ cõstringitur,et fit cũ eo cli= stere sciaticæ,& facit oriri carnẽ in fistulis,et in hulceribus pfundis, et qñ fit nasale ex eo cum

C eo cum melle, expellit fœtum, & coquitur in aqua, & fit emplaſtrum cum eo apoſte matibus duris, & ſcrophulis, & mollit ea, & replet fiſtulas quando teritur & proijci tur in eis, & quando miſcetur cum melle, & ponitur in eis, mundificat eas, & ueſtit oſſa nuda carne, & quãdo fit emplaſtrum cum ea capiti, cum aceto & oleo roſaceo, confert ſodæ, & quando admiſcetur ei duplum eius ex elleboro albo, & fit linimen tum cum eis, confert impetigini, & mundificat cutem ab ea, et ingreditur in unguen tis, & ſuppoſitorijs, quæ reſoluũt laſſitudinẽ, & uniuerſaliter habet multa iuuaméta.

Bedigoras.) Proprietas radicis yreos eſt, quod purgat aquam citrinam.

Abeu meſuai.) Quando fit colyrium cum farina radicis yreos, aufert ungulã ocu= li, & quando fit ſternutatorium, uel caput purgium cum ſucco eius tribus diebus, au fert zuchem, id eſt, corizam, & ſoda, & hemigraneã, ſi Deo placuerit. Et de proprie= tatibus eius eſt, ꝙ laxat aquam citrinam, & humiditates uiſcoſas, & melancholiam, & aperit opilationes. Verũ ipſa infert triſticiam, ſed quando miſcetur cum alijs Me= dicinis, quæ aperiunt opilationes, & quæ fortificãt epar, minuitur nocumentũ eius, & rectificatio eius eſt, ꝙ accipiatur cum aqua & melle cocto, & doſis eius in decocti= one eſt ab aur. ij. uſq; iij. uel iiij. & ſiccæ contritæ ab una drachma uſq; ad duas, cum melle cocto. Dioſcorides.) Ex lilio eſt ſpecies agreſtis, quæ dicitur kimaz, & nomi natur yris, & eſt herba habens folia in uirga ſimilia folijs & uirgæ yreos, & floré cro= ceum uel album, amari ſaporis, parum & molle ſemen, & radicem unam in groſſi= tudine digiti, longam, ſtipticam, boni odoris, naſcitur ſub arboribus, & in locis um= broſis. Galenus.) Radix huius plantæ non eſt rotunda, ſed longa, habens digiti groſſitudinem, & odor eius eſt bonus, & ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima eſt calida, & deſiccat in ſecundo gradu. Secunda eſt compoſita ex uirtute prohibiti= ua & reſolutiua. Et tertia eſt, ꝙ ipſa confert doloribus dentiũ, quando cũ decoctione eius fit gargariſma, uel oris collutio. Sed folia eius conferunt omnibus exituris dum

D ſunt in augmento, & oportet quod decoquatur cum rob, & fiat inde emplaſtrum ſu per exituras anteq; maturentur. Radix huius plantæ quando coquitur, & fit cũ deco ctione eius oris collutio, confert doloribus dentium, & quãdo coquuntur folia eius cum uino, & fit inde emplaſtrum apoſtematibus phlegmaticis, & exituris immatu= ris, quorum humiditas nondum peruenit ad ſaniem, reſoluit ea. Dioſcorides.) Ex lilio eſt ſpecies alia, quæ dicitur caſoras, & quidam nominant eam yrim agreſtem, & eſt planta quæ habet folia ſimilia folijs yreos, niſi quia ſunt latiora eis, & habent ſummitates ſubtiles, & habent uirgam, quæ egreditur ex medio foliorum, cuius lon gitudo eſt unius brachij, & groſſa multum, & habet uaginas habentes tres angulos, & ſuper uagina eſt flos coloris purpurei, & in medio eſt rubeus, & habet ſemẽ in ua= ginis ſuis ſimile in figura ſua ſeminis cucumerum nigrorum, rotundum, acuti ſapo= ris, & habet radicem, multos habentem nodos longos rubeos. Galenus.) Radi= cis huius herbæ ſubſtantia eſt ſubtilis. Et uirtus eius prima eſt calida deſiccatiua, Et ſe cunda eſt uirtus reſolutiua. Semen uero eius eſt in hac eadem proprietate, uerũ forti= us eſt radice. Virtus uero ſeminis tertia eſt, quæ prouocat urinam, & curat duriciem ſplenis. Dioſcorides.) Radix eius confert uulneribus quæ fiunt in capite, & fractu ris eius, & quando miſcetur ei tertia pars ponderis eius de flore æris, & de centaurea quinta pars eius, & mellis parum, & fit inde emplaſtrum, ſedat dolorem, et extrahit oſſa fracta, & omnia infixa carni ex ſpinis, & ſagittis, & ſimilibus. Et quando fit em= plaſtrum cum ea, curat apoſtemata phlegmatica, & apoſtemata calida, & quãdo bi bitur, confert attritionibus lacertorum, & dolori lateris, & ſtrangurię, & ſciaticæ, & bibitur cum uino dulci, quod fit cum aqua marina, & ſimili modo accepta, ualet flu xui uentris, & quando bibitur cum uino, confert morſibus uenenoſis, & prouocat menſtrua. Sed quando bibitur ex ſemine eius pondus ij. onoloſat, prouocat urinã prouocatione forti, & quando bibitur cum aceto, reſoluit apoſtemata ſplenis.

Dioſcorides.) Et eſt alia ſpecies lilij, quę dicitur xiphion, cuius folia ſunt ſimilia fo lijs lilij quod dicitur yreos, niſi quia ſunt breuiora, & ſtrictiora, habẽtia ſummitates acutas, habet ſtipitem unius brachij longũ, aſperũ, plenũ, in cuius ſummitate eſt flos

duplicatus

A duplicatus,diuiſus ab inuicem,cuius color eſt purpureus,& habet ſemen rotũdum, & habet duas radices,quarum una eſt poſita ſuper aliam,& ſunt paruæ rotundæ, ſicut duæ cępes minores,una earum eſt deſuper,& alia deſubtus,& inferior eſt extenuata,ſuperior uero pinguis,naſcitur in locis cultis. Galenus.) Radicis huius herbæ uirtus prima eſt quæ deſiccat.Et ſecunda quæ attrahit & reſoluit,& proprie ſuperior earum. Dioſcorides.) Quando fit emplaſtrum cũ radice ſuperiori, & uino,& olibano,extrahit acus & ſtipites,& ſimilia infixa in carne, & quando miſcetur cum farina lolij,& uino quod hydromel dicitur,& fit inde emplaſtrũ apoſtematibus quæ dicuntur facheratella,reſoluit ea,& ideo ingreditur in confectionibus unguentorũ, quæ reſoluunt iſta apoſtemata,& ualet puſtulis,& quando fit naſale cum ea, prouocat menſtrua. Et dicunt,quando bibitur cum uino, ſtimulat libidinem,& quando radix inferior bibitur,abſcindit à ſpermate uirtutem generandi. Et dicunt,quod radix ſuperior quando datur in potu infantibus habentibus rupturam inteſtinalem, cum aqua,confert eis, & emplaſtrum factum ex ea, reſoluit apoſtemata inguinum.

Dioſcorides.) Et ex lilio agreſti eſt ſpecies quæ dicitur ſafarhe ramon, & eſt herba habẽs folia ſimilia folijs illius ſpeciei quę dicitur kaſiflon,id eſt, xiphion ſupradicta, niſi quia ſunt ſubtiliora eis,& magis iuclinata,& longiora, & habet ſtipité & ramos in quorum ſummitatibus ſunt quędam quæ oriuntur in eis totunda ſicut pillulæ, in quibus eſt ſemen eius. Galenus.) Virtus ſimiliter deſiccat. Dioſcorides.) Exhibetur radix huius herbæ & ſemen cum uino contra morſos uenenoſos.

DE SISELEOS. CXC.

SIſalios,id eſt,ſiſeleos. Dioſcorides.)Habet folia ſimilia folijs fœniculi,niſi quia ſunt longiora & groſſiora,& habet haſtam longam, in cuius ſummitate eſt corona,in qua eſt ſemen longum, & latum,habens angulos,& groſſum,acuti ſaporis,et fortis odoris,& eſt id quod de eo eſt in uſu,& adminiſtratur in cibis, habet radicem longam boni odoris. Galenu.) Radix huius plantæ & ſemen habent de caliditate tantum,quod prouocant urinam prouocatione fortı,et eſt cum hoc uirtus eorum
B ſubtilis,adeo quod confert epilepſiæ,& aſmati. Dioſcorides.) Virtus eius eſt calefactiua,ſcilicet,radicis eius & ſeminis,et quando ſumitur ex eis in potu,prouocat urinam,& confert coartationi anhelitus, in qua oportet hominem erigi,& aſmati,& ſuffocationi matricis,& prouocat menſtrua,& expellit fœtum, & confert epilepſię, & omnibus doloribus interiorum membrorum,& quando ſumitur de aliquo amborum,aut ex ambobus ſimul in potu cum uino,confert tuſſi antiquæ, & debilitati digeſtionis,& torſionibus uentris, & debilitati epatis, & quando ſumitur in potu uino & pipere,præſeruat hominem à frigore aeris,& propter hoc conuenit itinerantibus in hyeme. Et quando capræ & alia animalia comedunt ex hac planta in tempore coitus eorum,conferunt eis multum ad impregnandum. Aben meſuai.) Eſt calidum & ſiccum in fine ſecũdi gradus, incidit & diſſoluit humores phlegmaticos uiſcoſos & congelatos, & propter hoc aperit uias omnes, & cannales opilatos, & prouocat urinam, & menſtrua, & confert aſmati, & omnibus egritudinibus frigidis phlegmaticis.

DE RAPA. CXCI.

SEliem,id eſt,rapa. Dioſcorides.) Eſt ex ea agreſtis,& domeſtica,ſed agreſtis eſt planta habens multos ramulos,quorum longitudo eſt unius brachij, naſcitur in locis ſiccis,& habet ſummitates lenes,& folia mollia, quorũ latitudo eſt unius pollicis,aut amplius parum,& habet ſemen in uaginis,& eſt ſemen nigrum paruũ,quod cum frangitur,eſt album interius.Domeſtica uero rapa eſt nota. Galenus.) Radix & ſemen rapæ generant uentoſitatem inflatiuam,& ideo mouent libidinem,& augent in ſpermate. Dioſcorides.)Radix eius cocta & comeſta nutrit,& generat uentoſitatem,& incitat libidinem,& auget in ſpermate. Et quando decoctio eius infunditur ſuper podagram,& ſuper ſciſſuras quæ fiunt à frigore,confert eis, & fit emplaſtrum cum rapa ipſa contrita,facit hoc,& quando foditur rapa una interius,& ponitur in cauatura illa cæra liquefacta cũ oleo roſaceo, & ponitur ſuper calidos cineres,

& calefit

C & calefit multum, confert sciſſuris hulceratis, quæ fiunt à frigore. Meditulium foliorum eius quando comeditur coctum, prouocat urinam. Semen rapæ ingreditur in confectionibus tyriacarum, quæ fiunt contra uenena, & confert morſibus uenenoſis, & ſedat dolorem eorum, & ualet potionibus uenenoſis quando potatur cum uino, uel hydromelle, & quando bibitur, incitat libidinem, & quãdo lauatur cũ aqua & ſale, & aceto, fit minoris nutrimenti poſtquam decoquitur, & commouet libidinem. Sed ſemen agreſtis adminiſtratur in Medicinis, quæ mundificant faciem & cutem corporis, admixtum cum farina fabarum, & lupinorum, & orobi, uel ſolum.

Et eſt ſpecies alia rapæ paruæ, quæ quando comeditur, generat inflationes, & nutrimentum eius eſt minus nutrimento alterius ſpeciei, & quando bibitur ex ſemine eius, prohibet nocumentum Medicinarum mortiferarum, & ingreditur in quibuſdam confectionibus electuariorum, & radix eius præparatur ſicut de rapa diximus.

DE CIPERO. CXCII.

SAherade, id eſt, iucha, id eſt, ciperus. Dioſcorides.) Habet folia ſimilia foliis porri, niſi quia ſunt longiora eis, & ſubtiliora, & duriora, habent & ſtipitem longitudine unius brachij, & plus, nõ rectum, ſed eſt in eo tortuoſitas, & eſt quadratus, ſimilis ſtipiti ſquinanti, in cuius ſummitate ſunt folia parua, & habet ſemen. Radix eius eſt ſimilis oliuæ, & quædam ex eis eſt longa, & quædam rotunda, & eſt nigra, naſcitur in locis domeſticis aquoſis, & in pratis, & locis paludoſis. Eſt autem ſpecies ciperi in India, quæ eſt ſimilis zinziberi in ſapore ſuo, & quando maſticatur eius color, eſt ſicut croci color, quæ quando linitur ſuper cutem corporis, facit pilos cadere ſtatim. Melior autem ex cipero eſt ille, qui eſt plenus, grauis, groſſus, durus, difficile frangibilis, aſper, habens odorem bonum cũ pauco acumine. Et quod adminiſtratur ex cipero, eſt radix ipſa. Galenus.) Odor eius eſt bonus, & in ſapore ipſius eſt caliditas cum pauca ſtipticitate. Et uirtus eius prima eſt uirtus quæ calefacit, & deſiccat ſine mordicatione. Secunda eſt quæ incidit. Et tertia eſt, quæ confert hulceribus
D difficilis conſolidationis, propter nimiam eorum humiditatem, & confert hulceribus oris, quando adminiſtratur ſiccus contritus, & frangit lapidem, & prouocat urinam & menſtrua. Dioſcorides.) Virtus ciperi eſt calida, aperitiua orificiorum uenarum, quando bibitur, prouocat urinam in habentibus lapidem, & in hydropicis, & confert ueneno ſcorpionis, & eſt bonus frigoribus matricis, & ſtrictura orificij eius, quando fit emplaſtrum cum eo, & prouocat urinam, & frangit lapidem renum, & prouocat menſtrua, & confert hulceribus corroſiuis & putridis, quando adminiſtratur ſiccus contritus, & ingreditur in unguentis calefactis. Damaſci.) Eſt bonus gingiuis. Aben meſuai.) Facit augmentum in ſenſu, & rumpit lapidem renum, & incoriat ſtomachum, & meliorat colorẽ, & eſt bonus emeorrhoidibus, & efficit odorem oris bonum, & quando bibitur cum oleo lentiſci, calefacit renes, & de proprietate eius eſt conferre frigiditati ueſicæ, & diſtillationi urinæ. Liber aggregatus.) Adurit ſanguinem, quare timetur, ne utens ipſo fiat leproſus.

DE SCOLOPENDRIA. CXCIII.

SColophendrion, id eſt, ſcolopendria. Dioſcorides.) Nominatur hoc nomine propter ſimilitudinem cuiuſdam uermis dicti ſcolophendria, et eius compoſitio eſt xiiij. pedum, habet folia multa egredientia ex una radice, & naſcitur in petris, & in muris ædificiorum, & habet ſtipitem nullum, nec florem, nec ſemen, & folia eius ſunt ſicut folia polipodij, & pars eius inferior eſt quaſi rubea, et pars ſuperior uiridis.

Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis. Et uirtus eius prima eſt calida. Secunda eſt quæ incidit & reſoluit. Et tertia eſt quæ frangit lapidem, et reſoluit duriciem ſplenis.

Dioſcorides.) Quando herba iſta coquitur, & bibitur xl. diebus, reſoluit & extenuat ſplenẽ. Similiter autẽ faciunt folia ipſa, ſi terantur, & fiat cũ eis emplaſtrũ ſuper ſplenẽ: & quãdo terũtur, & miſcẽtur cũ uino, cõfer ũt diſtillationi urinę, & ſingultui, & ictericię, & frangũt lapidẽ ueſicę qñ bibũtur. Et putauerũt quidã, ꝙ ipſa prohibet impregnationẽ, qñ ſuſpẽditur ſuper mulierẽ ſola, aut cũ ſplene mulę. Et dixit ille qui narrauit hoc, ꝙ oportet ipſam ſuſpẽdi in die aliquo, in cuius nocte nõ apparuit luna.

De hermo-

DE HERMODACTYLIS. CXCIIII.

A SVrugen, id est Hermodactylus. Dioscorides.) Est herba quæ floreſcit in fine autumni, & est eius flos albus, similis in figura sua flori croci, deinde emittit folia similia folijs bulbi, in quibus est humiditas adherens manui, & habet stipitem in longitudine unius palmi porrectum, cuius color est albus, declinans ad nigredinem, & habet radicem cuius cortex est niger, ad rubedinem declinans. Sed quando auferetur cortex, apparet radix interius alba, mollis, dulcis saporis, & plena humiditate. Est autem radix ipsa rotunda, similis cepe bulbi, & habet radix ista in medio sui sciſſuram, ex qua egreditur stipes, super quē est flos. Nascitur multum hæc herba in loco qui dicitur Karin, & in terris quæ dicuntur Gnagna, hæc herba si comedatur, occidit strangulando, sicut occidunt fungi. Nos autem memorauimus esse illius in libro nostro, ne errās aliquis comedat eum loco bulbi, nam ipsa est boni saporis, dulcis & delectabilis, quare fortassis comederet eam aliquis ignorans, cōferunt autem illi, qui ipsum comederit, omnia quæ conferunt illi qui comedit fungos malos, est autem summum remediū ei lac bouinum, non egent namq; alio adiutorio qui eam sumpserunt. Et dixit iterum Dioscorides in capitulo de achimeron, & est lilium silueſtre, quod hermodactylus qui dicitur achimeron, est interficiens, & ita transtulit Albatarich in translatione sua, in Medicinis simplicibus. Galenus.) Habet uirtutem laxatiuam, & similiter aqua in qua bulierit, & administratur in doloribus iuncturarum. Paulus.) Radix hermodactyli habet uirtutem laxatiuā, & similiter aqua in qua bulierit, datur autem proprie in doloribus iuncturarū, in tempore fluxus humorum ad eas, uerum ipse est malus stomacho. Bedigoras.) Proprietas eius est conferre doloribus iuncturarum. Damaschi.) Confert dolori podagræ, & est laudabilis finis operatiōis eius, uerum nimius usus eius facit putrificari musculos. Confert tamen iuncturis multum. Et ideo exhibendus est maxime habentibus iuncturas molles, & nimis humidas. Ignotus.) Surugen albus augmentum efficit in sperma te. Mesarugiæ.) Albus est bonus podagræ. Sed rubeus occidit, et nō est frigidus ni
B mis, ita quod narcotizet, quia si hoc esset, non esset laxatiuus. Abugerig.) Hermodactylus est calidus in primo gradu. Aben mesuai.) Rubeus occidit, & albus confert podagræ, & desiccat hulcera antiqua, & abstergit ea, & est frigidus & siccus in secundo. Rasis.) Si hermodactylus esset calidus, mordicaret hulcera. Alkalhemen.) Hermodactylus est calidus, multæ caliditatis. Habix.) Est calidus & siccus in principio secundi gradus, & habet proprietatem sedandi dolorem iuncturarum, & podagræ, & conferre uariolis, & melior ex eo est ille qui est interius & exterius albus, & quando frangitur, est cōfractio eius facilis, & non dura. Niger uero & rubeus sunt ambo interficientes. Errauerunt autem qui putauerunt quod ipse sit lagia agrestis, quæ defertur ab Aphrica, nam illa lagia impinguat mulieres, quādo bibunt eam, & humectat corpora sicca, & augmentum efficit in carne, & facit rubere faciem colore bono, quando datur in potu cum sauich, est calida, caliditate forti, & cōmouet sanguinem, & acuit eum multum, & fortassis inducet potanti se dolores calidos, aduſtiuos, sicut cholericos & sanguineos, & infert nocumentum magnum, & ægritudines sicut erisipilam in capite & facie, & in membris alijs corporis.

DE MELLE. CXCV.

HAel, id est mel. Galenus.) Virtus eius prima calefacit & desiccat in secūdo gradu. Et uirtus eius secunda abstergit, & quando coquitur & maturatur, fit paucæ acuitatis, & paucæ absterſionis, & ideo administratur ad incarnandū fistulas, & hulcera profunda. Mel uero amarum est compositum ex uirtutibus diuersis, sicut si componeres mel cum absinthio. Dioscorides.) Mel bonum, est illud quod est dulce, & in quo est acuitas aliquantula in gustu, & habet odorem bonum, & color eius est uergens ad rubedinem, neq; est nimis liquidum, & quando immiseris in eum digitum, adhęret digito, & uenit cum eo. Et uirtus quidem mellis est absterſiua, aperitiua orificiorum uenarum, resoluit humiditates, & ideo quando ponitur in hulceribus sordidis & profundis, conuenit eis multū, & quando coquitur & ponitur super sciſſuras

C sciſſuras cutis, conſolidat eas, & quando coquitur cum aneto humido, & cum eo linitur impetigo, curat eam, & quando miſcetur cum ſale trito, & diſtillatur tepidum in aurem, ſedat tinnitum, & curat dolorem eius, & quando fit linimentum cum eo, occidit pediculos & lendines, & quando indumentum alicuius eſt breue nimis, & fuerit ex lana, & uult quod elongetur, dum egreditur balneū, ſi rorauerit cum aqua deinde liniret melle, elongabitur, & mel abſtergit tenebroſitatem uiſus, quando fit collyriū cum eo quatuordecim diebus continuis, & fit cum eo gargariſma, & confert ápoſtematibus gutturis infantium, & ſquinantiæ, & prouocat urinam, & cōfert tuſſi, & quando bibitur calidum cum oleo roſaceo, confert morſibus uenenoſorū, & illi qui potauerit opium, & quando fit loch cum eo, aut bibitur, cōfert illi qui comedit fungos mortiferos, & confert morſui canis rabidi. Et mel, cuius ſpuma nō eſt ablata, facit tuſſim, & laxat uentrem, quare neceſſe eſt quod non adminiſtretur, antequam auferatur ſpuma eius. Et melius quidem mel eſt mel ueris. Deinde mel æſtatis, mel uero hyemale eſt malum, quia eſt ſpiſſum, groſſum, & quandō mel eſt groſſum, non habet ſupradictas uirtutes, ſed mel quod eſt in Sama, eſt amari ſaporis, & hoc ideo, quia apes illius regionis comedūt abſinthiū, & hoc tale eſt bonum, quando linitur cum eo ad abſtergendam impetiginem, & liuores qui apparent in facie, & alias ſordes cutis, quæ ab humoribus ſuperfluis generantur. Eſt autem quoddam mel quod naſcitur in terra Dadiæ Bentichi, quod aliquādo reperitur tale, quod qui comedit illud, incurrit inſaniam mentis cum ſudore plurimo, ſed ſi comedat poſt ipſum rutam, & piſces ſalitos, & bibit poſt oximel, confert & euadit, ſed oportet q̄ comedat & bibat huiuſmodi uice poſt uicem, deinde uomat, iterum comedat & bibat & euomat. Et hoc quidem eſt mel acutum, adeo quod quando odoratur, commouet ſternutationem. Miſcetur autem hoc mel cum coſto, & linitur inde impetigo, & curat eam, & admiſcetur cum ſale, & curat liuores qui fiunt à percuſſione.

DE AMBRA. CXCVI.

D HAmbra, id eſt Ambra. Dicitur quod naſcitur in mari, & generatur in eo ſicut generatur ſpecies fungorum in terra, & quando mare turbatur, eiicit à fundo eius lapides magnos, & cum eis eiicit fruſta ambræ. Et plurimum quod ex ea egreditur, ex mari eſt, in terris Zin, in Occidente, & illa defertur almahadiæ, deferunt namq; ipſum illuc homines, qui nominantur Miheræ, id eſt ueloces, quando nouerint q̄ mare eorum eiicit ambram. Melior autem ex ambra eſt illa, quæ reperitur in inſulis illarum regionum, & in littoribus illis, cuius figura eſt rotunda coloris cœleſtini. Illa uero quæ eſt alba ſicut ouum ſtrutionis, eſt mala. Et ex ea eſt quam deuorat quidam piſcis magnus, qui dicitur Azel, qui quando tranſglutiuerit eam, occiditur ab ea, & natat ſuper aquas maris mortuus, quem uidentes homines de Zing, proiiciūt ſuper eum uncos ferreos & funes, & extrahunt ipſum à mari, & extrahentes ipſum, extrahunt ambram ex uentre eius, & eſt ambra non bona, maxime quæ in uentre reperitur, & nominant eam apothecarij Perſidę mandi, uerum illa quę reperitur iuxtā ſpinam dorſi eius, eſt pura & munda multum, & bona ualde, & hoc ſecundū quantitatem moræ quam facit in uentre piſcis. Aben meſuai.) Eſt calida & ſicca, & fortificat cerebrum, & corroborat ipſum, & ſenſus omnes, & cor, & confert ſenſibus, & frigidis complexione ualde.

DE LIGNO ALOES. CXCVII.

HOad, id eſt lignum aloes. Dioſcorides.) Agaloian eſt lignum quod defertur ab India, & à terris Arabum, habēs odorem bonum, & corticem uelut corium, cuius odor eſt bonus, in cuius ſapore eſt amaritudo, & ſtipticitas, & maſticat̄, ut bonum inferat odorem ori. Eſt autem conferens multum habentibus ægritudinem in epate, & ad diſſenteriam, & ſedat dolorem lateris, & eſt ex fumigijs, & datur ex eo aureus unus, & remouet putredinem à ſtomacho, & fortificat ipſum, & quando bibitur cum aqua, confert doloribus lateris & epatis, & hulceribus inteſtinorū, & torſionibus uentris. Galenus in translatione Albatarich.) Algaloyan eſt lignum aloes indum, habens odorem bonum, quod quando maſticatur, aromatizat os, & adminiſtratur

A niſtratur in dentifricijs ad faciendũ odorem oris bonum, & eſt de fumigijs, & quando bibitur ex ligno eius drachma una & dimidia, expellit humiditatem corruptam à ſtomacho, & eſt bonum habentibus ægritudines epatis, & habenti diſſenteriam, & ſedat dolorem laterum. Abohanifa.) Dicitur quod in Arabia, ſiue in terris Arabum non naſcitur ex planta eius aliquid, uerum lignum. Neuig quod ibi naſcitur, appropinquat aliquibus ſpeciebus eius. Melius uero eſt Indum, & quamuis plures eius ſpecies ſint in India, una tamen ex ſpeciebus eius habet cõmunitatem cum eis in hoc nomine, adeo quod non dignoſcitur, niſi per hoc, unde ſicut ſi nomines myrobalanos nigros Indos, & reperitur ex ligno aloes Indo in inſula quę dicit̃ Fimua, in India, & melius ex eo eſt nigrum, trahens ad uarium colorem, habens multam aqueitatem, graue, durum, groſſum, in quo nulla eſt albedo, & quod remanet multum ſuper ignem, & poſt ipſum eſt Monduni, & eſt denominatũ à terra Indiæ, quæ dicitur Mondel, & poſt ipſum eſt Seifi, & eſt de bonis ſpeciebus ligni aloes, & ſubmergitur in aquam propter ſuam bonitatem & grauitatem, & ex iſto eodem melius eſt groſſum, in quo eſt aquoſitas multa, & poſt iſtud eſt Alkumeri, eſt nãq; minoris bonitatis quàm Seifi, & ab Alkumeri uſq; ad Seifi ſunt tres dietæ itineris ſpacio. Melius uero ex ipſo Alkumeri eſt nigrum, mundum, ad albedinem ponderoſum, diu permanens ſuper ignem, ſed cum hoc eſt minus bonũ quàm Seifi. Chealfetebeni.) Melius ex ligno aloes eſt illud quod defertur ab India, & poſt ipſum eſt Seifi, & ſignum in hoc eſt, quod in ipſo eſt aliquantulum luti, & hoc ideo, quia ſepeliũt ipſum in terris Siti, & poſt ipſum eſt Alkumeri, & ſunt duæ ſpecies, quarum una dicitur kachile, & eſt melior altera, & alia dicitur ſufori, & eſt minoris bonitatis, & poſt ipſum eſt Seni, & eſt in eo ſuperfluitas humida, & ipſum eſt minus bonũ quã Seifi, & poſt eſt albel quod defertur ex terris Sufellæ, & eſt ſimile ſpeciebus ligni aloes alijs, præter illas de Seni, & poſt ipſum eſt alhabeli, & eſt in maioribus fruſtis quàm aliquod aliud ex ligno aloes. Nam ex ipſo fiunt pectines, & tabulæ, & dicunt quod lignum aloes inciditur ex arbore ſua, & ſepelitur per annum unum. Corroditur igitur à terra

B quod non eſt lignum aloes, & remanet lignum aloes purum, ita quod terra non minuit de ipſo aliquid, & dicunt quod reperiuntur fruſtula ligni aloes inter alias ſpecies Medicinarum, & dicunt quidam quod ramuli ex arboribus ligni aloes frangũtur in terris illis, & cadunt in fluminibus, & currunt cum eis, & deferuntur per regiones, & dicunt quod aheruma eſt fructus eius arboris, & figura eius eſt ſicut piper minutum, niſi quia eſt coloris rubei, & nominatur piperella. Atabari.) Eſt calidum & ſiccum, ſtipticũ, ſtringit uentrem, corroborat uiſcera propter uirtutem ſtipticam quæ eſt in eo cum aromaticitate, & eĳcit ſuperfluitates humiditatum corruptarum à corpore. Raſis.) Eſt calidum & ſiccum, & eſt bonum ſtomacho humido. Iſaac eben amram.) Eſt calidum & ſiccum in ſecundo, & eſt bonum cerebro, & fortificat uiſcera, & expellit ſuperfluitates humidas, & facit deſcendere phlegma à cerebro, quando fit ſuffumigatio cum eo, & maxime illud phlegma quod generatur in uaporibus aſcendentibus à ſtomacho, & expellit uentoſitates, aperit opilationes, ſtringit uentrem, prohibet fluxum urinæ qui fit à frigore & debilitate ueſicæ. Paulus.) Lignum aloes habet bonum odorem, aromatizat os, & eſt fumigium, & quãdo bibitur ex eo drachma una & dimidia, expellit humiditatem corruptã quæ eſt in ſtomacho, & corroborat ſtomachum, & confert habenti ægritudinem in epate ſuo, & diſſenteriam, & ſedat dolorem membrorum.

DE PRASIO. CXCVIII.

FArafio, id eſt Praſium. Dioſcorides.) Eſt herba habens ramulos multos egredientes ab una radice, & ſuper ipſos eſt borra pauca, cuius color eſt albus, & uirgæ eius ſunt quadratæ, & folia eius ſunt in longitudine pollicis, obrotunda, rugoſa, ſeu aſpera, ſuper quæ eſt borra, & ſemen eius & flores ſunt diuiſa per ramos, & flos eius eſt rotundus, ad aſperitatem tendens. Naſcitur in campis & ædificijs domorum.

Galenus.) Sapor eius eſt amarus. Et uirtus eius prima eſt calida in ſecundo gradu, ſicca in tertio, in medio eius uerſus finem. Et ſecunda uirtus eſt, quæ abſtergit & reſoluit.

C reſoluit. Et tertia eſt uirtus quæ aperit opilationes epatis, & ſplenis, & mũdificat pul monem & pectus per ſcreatũ, & prouocat menſtrua quando bibitur, & quando ap= ponitur exterius, abſtergit & reſoluit, & ipſum quidem, quando eſt ſiccum, decoqui tur in aqua cum ſemine ſuo, ſed quando eſt humidum, teritur & exprimitur ſuccus eius, & ſuccus quidem qui accipitur ex folijs eius, poſtq; eſt deſiccatus in ſole, reſolui tur in melle, & adminiſtratur ad uiſum acuendum, & fit cum eo ſternutatorium icte ricis ad mundificandam infectionem coloris eorum, & admiſcetur cum Medicinis ad dolorem auris antiquum, & adminiſtratur quando neceſſariæ ſunt Medicinæ, quæ aperiunt & mundificant inſtrumentũ auditus, & partes quæ ueniunt cum ner= uis à duobus panniculis cerebri, ad perficiendũ auditum. Dioſcorides.) Folia eius quãdo deſiccantur & coquuntur in aqua cum ſemine ſuo, & potatur aqua illa cum melle, confert habentibus hulcera in pulmone, & aſma, & tuſſim, & admiſcetur ei radix ireos ſicca, & eradicat ſuperfluitates à pectore, & utuntur ea mulieres ad prouo canda menſtrua, & ad educendam ſecundinam & partum, & datur in potu illi qui ſumpſit Medicinam mortiferam, uerum ipſum nocet renibus, & ueſicæ, & quando fit emplaſtrum cum folijs & melle, mundificat hulcera ſordida, & euellit panariciũ, & carnem putridam, & ſedat dolorem lateris, & ſuccus qui accipitur ex folijs eius re centibus, deſiccatur in ſole, & facit hoc, & quando fit collyrium cũ eo, & melle, acu= it uiſum, & extrahit humorem qui facit croceum colorem in ictericorũ oculis, facto cum eo caputpurgio, & quando diſtillatur in auré ſolus, aut cum oleo roſaceo, con= fert dolori auris, & quando admiſcetur cum melle, confert ægritudinibus neruoꝝ. Paulus.) Quando fit emplaſtrũ ex eo, & marubio cũ ſale, cõfert morſui canis rabidi.

DE FELENG. CXCIX.

FEleng. Aben meſuai.) Similatur grano ſinapis, & ingreditur in unguentis odo riferis, eſt calidum & ſiccum, & habet odorem bonum. Atabari.) Feleng eſt ca= D lidum & ſiccum, reſoluit, & eſt in eo aliqua uirtus ſtiptica. Raſis.) Eſt calidum & ſiccum. Iſaac eben amram.) Ingreditur in Medicinis odoriferis, & eſt calidum & ſiccum. Aperit opilationes capitis, fortificat cerebrum, & eſt in figura ſua ſicut granũ ſinapis & maius, & habet ligna parua ſicut nodi, & melius ex eo eſt maius, & fortio ris odoris, & grauis: deterius uero eſt leue, nigrum, & ipſum reſoluit, & eſt in ipſo de ſtipticitate. Meſeacha.) Eſt calidum in ſecundo gradu, & uirtus eius eſt diuerſa in reſolutione & ſtipticitate.

DE FAGRE. CC.

FAgre. Aben meſuai.) Fagre aſſimilatur ciceribus, & eſt calidum & ſiccum in ſe= cundo gradu, & ingreditur in Medicinis quæ præparãt ſtomachum. Iſaac eben amram.) Fagra aſſimilatur ciceri, & habet interius granũ paruum, nigrum, rotun= dum, deforis uero rubeum, & ex ſucco eius fit collutio ad fetorem oris, & confert, & nos utimur eo in nodach, id eſt, in puluerizationibus & unguentis.

DE ALOE. CCI.

SAber, id eſt aloes. Dioſcorides.) Planti ipſius habet folia ſimilia folijs ſquillæ, in quibus eſt humiditas uiſcoſa multa, tenax, adhęrens manui, & ſunt latiora fo= lijs ſquillæ parum, & quaſi rotunda, & inclinatur ad poſteriora, & ſunt in eis ſpinæ, quæ egrediuntur ab eis, breues & raræ, & habet ſtipitem ſimilem ſtipiti aphodilli, & habet florem album, & ſemen ſimiliter ſimile ſemini aphodilli, & tota herba ha= bet odorem grauem, ſaporem amarum multum, & radix eius eſt una ſimilis canicu læ ligneæ, & naſcitur in terris Indiæ, & inde defertur ſuccus eius. Naſcitur etiam de ea in terris Arabum, & in terris dictis Atima, & in maritimis, & riparijs, & in inſulis quæ dicuntur Antaros, & non ſolum ſuccus ſeu gummi eius eſt iuuamenti magni, ſed etiam folia eius, nam quando ipſa teruntur, & ponuntur ſuper uulnera, faciunt ea adhęrere. Succi autem eius, id eſt aloes, ſunt duæ ſpecies, quarum una eſt arenoſa, & eſt fex, & alia eſt epaticum. Illud autem aloes quod eſt melius, eſt illud quod eſt glutinoſum, non habẽs in ſe lapides, ſplendidũ, ad rubedinem declinans, cito fran gibile, & fortiter amarũ, & quando ſuper ipſum anhelatur, cito humectatur, habens

odorem

odorem bonum,& calidum,uelut aromaticum,ſed illud quod eſt nigrum, durum
A ad frangendum,eſt adulteratũ cum gummi,ſed ipſum decernitur per ſaporem amaritudinis,& per odorem fortem,& quod non confringitur digitis, quando fricatur in partes minutas,& quidã ſunt qui admiſcent ei acaciam. Radix autem huius plan
t tæ uulneratur, & egreditur inde lachryma quæ colligitur, & folia eius conteruntur cum tota planta,& exprimitur ſuccus qui deſiccatur & reponitur. Galenus.) Sapor eius eſt amarus,amaritudine forti,cum ſtipticitate pauca. Et uirtus eius prima,eſt uirtus quæ calefacit in principio ſecundi gradus,& deſiccat in tertio, & ſecunda eſt quę incarnat, & abſtergit,abſterſione pauca, & accidit ex paucitate mordicationis eius, quod non mordicet uulnera munda,& tertia eſt,quæ conglutinat fiſtulas, & incarnat hulcera difficilis cõſolidationis,maxime ea quæ fiunt in ano & uirga, & confert apoſtematibus quæ fiunt in his locis, quando diſſoluitur in aqua, & fit linitio cum eo,ſimiliter incarnat uulnera. Et uniuerſaliter quidem ipſum prohibet humores qui fluunt ad locum,& reſoluit illos qui fluxerũt, & confert apoſtematibus qui fiunt in ore,& naribus, & oculis, & facit deſcendere ſtercus ex uentre, & confert ſtomacho plus omni alio laxatiuo,& dixit in conſeruatione ſanitatis,quod de uirtute aloes eſt quod expellit choleram,& dixit in ſecundo Almaiemir, quod aloes non ablutum, eſt plus laxatiuũ quàm ablutum. Nam in ablutione amittit de uirtute laxatiua ſatis, & elongat eum ablutio adeo à uirtute Medicinæ, quoúſq; non calefaciat, & dixit q; in aloe eſt uirtus laxatiua,non tamen fortis,ſed quantitas in eo tanta eſt, quod laxat & educit id quod eſt in uẽtre,& ſi datur de eo plus, procedit uirtus eius uſq; ad epar, ſed quod aloes ſit ex Medicinis quæ purgant corpus tantum, hoc non eſt uerum,& dixit quod aloes eſt de melioribus Medicinis illi qui habet in ſtomacho cholerã, & dolorem,adeo quod multos curet unã die ex hoc, & dixit oportet quod ſcias quod habentes ægritudines in ſtomacho & uentre ab humoribus, iuuant Medicinis quæ ſumuntur cum aloe, & dixit iterum q; aloes non poteſt extrahere humiditates groſ-
B ſas,propter debilitatem uirtutis laxatiuæ quæ eſt in eo,ſed quando admiſcetur cum Medicinis ſubtilibus,fortificãt ipſum in operatione ſua, & dixit in libro,in quo ipſe monſtrauit,quod diſpoſitio animæ ſequitur complexionem corporis, quod uirtus aloes eſt laxatiua,& corroborat ſtomachum,& conſolidat uulnera humida,& claudit hulcera quæ ſunt in cute,& conſolidat ea,& deſiccat oculum humidum. Et dixit alibi iterum, q; deſiccat oculos humidos, & dixit in tertio Medicinarũ ſimplicium, q; aloes quando lauatur lauatione forti,aut non laxat,aut laxat debiliter, quoniã id quod eſt in eo de uirtute laxatiua,abluitur & ſeparatur ab eo. Dioſcorides.) Virtus eius eſt ſtiptica,deſiccatiua,facit dormire,condenſat corpus,& quando de ipſo bibitur paclanarion cũ aqua frigida,aut tepida,tepiditate lactis, ſtatim multũ laxat uentrem,& mundificat ſtomachum,& quãdo bibitur de eo.iij. onoloſat, aut drachma una cum aqua,abſcindit ſputum ſanguinis,& mundificat ictericiam,& quando fiũt cum eo pillulæ cum reſina pini,aut cum aqua,aut cum melle,laxat uentrẽ, & quando ſumuntur de eo drachmæ.iij.mundificat complete,& quãdo miſcetur cum aliis laxatiuis,prohibet nocumentum earum à ſtomacho, & quando puluerizatur ſuper uulnera,conglutinat ea,& incarnat hulcera,& prohibet ea dilatari,& conſolidat,& curat hulcera proprie,& conglutinat aphahacuæ,& kabarſamithæ, & quando diſſoluitur cum uino dulci,curat emorrhoidas & ſciſſuras ani, & abſcindit ſanguinem emorrhoidarũ ſuperpoſitũ,& incarnat panariciũ hulceratũ,& abſcindit fluxum ſanguinis,& quando miſcetur cum melle, aufert liuores qui fiunt ſub oculis ab ictibus, quorum color eſt color melongenæ & uiolæ, & aufert pruritum oculorum & lachrymas, & quando diſſoluitur in aceto, & oleo roſaceo, & linitur frons,ſedat doloꝛem capitis,& quando diſſoluitur in uino,retinet capillos fluẽtes, & quando miſceꝛ tur cum melle & uino,confert apoſtematibus faucium,& radicis linguæ,& gingiuarum,& aliarum partium oris, & hulceribus eoꝝ omnibus mire iuuat, & ingreditur in collyrijs oculoꝝ. Aſſatur aũt ſuper tegulam mũdam,ſuper carbones poſitã, & reſoluitur ſæpe,donec unius coloris apparet, & ſit ab omni parte aſſatũ, & ſic adminiſtratur

C niſtratur in collyrijs oculoꝝ,& abluitur donec ſeparãtur ab eo partes areñoſæ, quæ ſunt in ipſo,quia non eſt iuuamentũ in eis, & donec reperitur clarum & mundum.

Alferiſei.) Auget acuitatem in corporibus,& eſt bonum doloribus iunꝯturarum & podagræ, quando apponitur exterius, & laxat,quando ſumitur interius,humores eorum. Paulus.) Aperit orificia uenarum,quæ ſunt in ano. Alchanzi.) Arabicum,linitur ſuper apoſtemata,& eſt melius in hoc quàm citotrinum, & citotrinum non apponitur in unguentis omnino, nec Arabicum in potionibus. Mehererit.) Nocet epati & fiſtulis. Aben meſuai.) Confert oculis,& deſiccat corpus,& liniunt cum aqua eius ſciſſuræ manuum,& confert, & de proprietate eius eſt ꝙ mundificat ſtomachũ & caput ab humoribus groſſis, & inteſtina à ſtercore, & mollit uentrem, & aufert ictericiã, ſed ipſum nocet ano, & generat hemorrhoidas,& quãdo aliquis uult illum ſumere,miſceat ipſum cum maſtice,aut abluat ipſum cum aqua ſpecierũ, ſicut ſpicæ maſticis,aſſari,xilobalſami,carpobalſami,cinamomi,caſſię, & ſimilium iſtis.Modus aſſumptiõis eius eſt,quod teratur bene, ita quod poſſit uillis ſtomachi adhęrere, & purgat plus, & attrahit humores à cerebro propter moram eius quàm faciet in ſtomacho, & doſis eius eſt à drachma una uſq; ad duas, ſecundũ uirtutem recipientis,aut debilitatem. Habix.) Qui uult eſſe ſolicitus in præparatione eius, accipiat ex eo libram unã trito & cribrato, deinde accipiat ex abſinthio bono quantitatem libræ,& de ſpeciebus ierę pigræ de qualibet ana,drachmas tres, teratur crocus per ſe,& ſpecies coquantur in libras duas aquæ,donec cõſumatur medietas,deinde coletur & ponatur aqua illa colata in uaſe uitreo, deinde ponatur aloes ſuper tabulam marmoream,uel uitream,& teratur in ſole tritura forti, & ponatur in paropſide munda uitreata,cum tanto aquæ ſpecierum, in qua imbibatur & cooperiatur cum panno ſpiſſo mundo,& dimittatur in ſole donec deſiccetur aqua, deinde tere, ſecundo,& imbibe cum eadem aqua,& dimitte ſiccari,& tam diu facias hoc donec totam aquam illam biberit,ultimo igitur tere bene ipſum, & tunc adde crocum, &
D commiſce bene,& repone in uaſe uitreo,& obtura,& liga os uaſis. Et doſis eius eſt à drachma una uſq; ad duas,& quando aloes ueteraſcit,fit nigrũ, & minuitur acuitas eius,& in abluto etiam cõtingit hoc citius. Hunaim.) Eſt laxatiuum,& mel quando admiſcetur ei,minuit de uirtute laxatiua,& attractiua à longinquis membris.

DE CARTAMO. CCII.

KArtam,id eſt cartamus.Eſt ex eo ſilueſtris & domeſticus. Dioſcorides.) Domeſticus habet folia longa,alta,aſpera, ſpinoſa, & diuiſa, & habet ſtipitem longitudinis duorum brachiorum ſpinoſum,& ſuper eum ſunt capitella in magnitudine oliuæ maioris,in quibus eſt flos croceus,ſimilis croco,& habet ſemen album & ſub rubeum,oblongũ, anguloſum, & quod de ipſo adminiſtratur ad uentrem ſoluendum,eſt ſemen ſolum. Galenus.) Eius uirtus prima calefacit in ſecũdo gradu,quando adminiſtratur exterius. Dioſcorides.) Ponitur ſemen eius in cibo, & exprimitur ſuccus eius,& miſcetur cum hydromelle,aut cum iure pullorꝝ, & laxat uentrem, ſed eſt malum ſtomacho,& conficitur poſtquam eſt excoriatum cum amygdalis & aniſo,& nitro,& melle cocto, & fit inde ſicut elacterium quod purgat uentrem, & oportet quod accipiatur de eo duo uel tria fruſta in quantitate nucis ante cibum, & in hunc modum non nocet ſtomacho, ſed confortat digeſtionem. Et modus confectionis eius eſt ſic. Accipiatur de cartamo albo kiſt.i. de amigdalis mundatis,& aſſatis.iij.onoloſat,& de aniſo drachmas.ij.& de nitro drachmas.ij.& carnes interioris ficuum pinguium.xxx.de melle autem tantum,quantum neceſſe eſt ad confectionem.Succus cartami coagulat lac,& facit ipſum amplius laxatiuum,quidam uero cum ſucco eius admiſcent ex melle & amygdalis, & aniſo, aut miſcẽt cum aqua hordei,aut pulli, & datur in diſſenteria, & dicunt multum conferre, & quantitas quæ de eo datur,cum his admixta eſt drachmæ ſex.

Sed cartamus agreſtis, eſt ſpina ſimilis ſpinæ çartami domeſtici, niſi quia folium eius eſt longius folio cartami ſatis, & folia eius naſcuntur in ſummitate uirgarum eius, & quod remanet ex uirga, eſt ſine foliꝭ, & mulieres utuntur eius uir-

ga pro

A ga pro fuſo, & ſuper ſummitatem uirgæ eſt capilloſitas ſpinoſa, & flos croceus, & radix eius eſt ſubtilis, in qua nullum eſt iuuamentum. Galenus.) Virtus huius ſpinæ deſiccat, & calefacit temperate. Dioſcorides.) Quando terũtur capilli eius aut flos, & bibuntur cum pipere & uino, conferunt punctuɾæ ſcorpionis. Et quidam dicunt, quod ſi percuſſus à ſcorpione tenuerit radicem eius in manu, non ſentiet dolorem, & quando proiiciet eam, ſentiet. Meſarugie.) Flos chartami eſt crocus hortulanus, et eſt ſtipticus, calidus cum temperamento, qui ſi teratur cum aceto, et liniatur ſuper impetiginem, aufert eam omnino, & quãdo cum melle & eo linitur ſuper culla quæ fiunt in ore infantium, curat ea. Atabari.) In croco hortulano eſt quantitas ſtipticitatis pauca, & agreſtis eſt calidior & ſiccior. Raſis.) Eſt calidus, & eſt bonus impetigini & chaalaf. Aben meſuai.) Agreſtis quando teritur cum aceto, & linitur cum eo impetigo, expellit eam, & quando teritur & miſcetur cum aceto, & linitur ſuper linguam puerorum, expellit culla. Meſeha.) Cartamus coagulatum lac diſſoluit, & diſſolutũ coagulat. Aben meſuai.) Cartamus laxat humores aduſtos, & groſſos, & eſt malus ſtomacho, & proprietas eius aquæ eſt, quod laxat phlegma, & ſimiliter facit medulla eius. Et doſis eius eſt drachmæ uigiti, cũ media libra aquę calidæ, quando proiicitur ſuper eam, & colatur, et ponantur in ea drachmæ decem penidiorum. Sed agreſtis eſt calidior, et ſiccior q̃ domeſticus, plus abſtergens phlegma uiſcoſum, et mundificat ſtomachum et pectus.

DE KVLKASIA. CC.III.

KVlcas, id eſt, kulkaſia. Galenus.) In ſapore radicis huius plantæ eſt amaritudo, & ſtipticitas pauca. Et uirtus eius prima eſt calida in ſecũdo gradu, et quãdo coquitur, confert ſtomacho, et prouocat urinã. Dioſcorides.) Radix huius plantę coquitur, et habet ſaporẽ bonũ, et eſt bona ſtomacho, et incitat appetitũ, et puocat urinam. Aben meſuai.) Radix huius plantę eſt calida et humida, et auget in ſpermate.

DE CVCVMERE ASININO. CCIIII.

B KEphe alliemar, uel kate alheniei. Dioſcorides.) Iſta planta eſt diuerſa à planta cucumeris domeſtici in fructu eius ſolum, quoniam ipſe eſt minor ſatis cucumere domeſtico, et eſt figura ſua ſimilis glandi longæ, et folia et rami eius aſſimilantur foliis et ramis domeſticis, ſed radix eius eſt magna et alba, naſcitur in rupibus et campis arenoſis, et plurimum quod de eo adminiſtratur, eſt ſuccus fructus eius et radicis et foliorum. Galenus.) Succi fructus eius ſubſtãtia eſt ſubtilis, et ſapor eius eſt amarus. Et uirtus eius prima calefacit in ſecundo gradu. Secunda abſtergit, et mollificat, et reſoluit. Et tertia prouocat menſtrua, et interficit fœtum, quando fit cum eo naſale, & quando fit ex ſucco ipſo unguentum cum melle, aut cũ oleo ueteri, apoſtematibus gutturis intrinſecis, confert, & quando fit caputpurgium cum eo & lacte, cõfert ictericiæ, & ſimiliter quando adminiſtratur in hunc eundem modum habenti ſoda, quæ dicitur ouum, curat eam. Et ſuccus radicis & foliorũ eſt ſimilis ſucco fructus, uerum eſt debilior eo, & uirtus radicis eſt ſimilis huius, ſed cortex radicis eſt magis deſiccatiuus q̃ radix. Dioſcorides.) Succus huius herbæ quando diſtillatur in aurem, confert dolori eius, & quando fit cum radice eius emplaſtrum cum ſauich hordei, reſoluit omne apoſtema phlegmaticum antiquũ, & quando ponitur ſuper apoſtemata ſanioſa, cum glutino albotin, aperit ea, & quando coquitur cum aceto, et fit emplaſtrum cum ea, confert podagræ, & quando cũ decoctione eius fit cliſtere, confert ſciaticæ, & ſi fiat collutio oris, confert dolori dentium, et quando adminiſtratur deſiccata, & ſicca, & trita, mundificat impetiginem, & ſcabiem hulceroſam, & morpheam, & ueſtigia nigra quæ remanent poſt conſolidationem hulcerũ, & ſordicies quæ fiunt in facie, quando accipitur de ſucco radicis eius onoloſat. i. & ſemi ad minus, & de cortice eius iiij. aeſne, laxat cholerã & phlegma, & proprie in corporibus hydropicorũ, abſq; eo q̃ inferat nocumentũ ſtomacho, & accipiatur de radice eius libra media, & teratur cum duobus kiſt uini, maxime Babylonici, & miſceatur bene & teratur cum eo, & detur hydropico onoloſat iij. in ieiunio qualibet die, donec minuatur uentris tumor diminutione forti, & educatur aqua quæ eſt in uentre eius.

C Sed quod dicitur elacterium, fit ex fructu eius cucumeris amari in hunc modum. Accipe de cucumeribus istis anteq; ueniant ad plenam maturitatē, & coacerua eos, & dimitte sic nocte una, postea in meridie pone coram te uas, et pone super cribrum non spissum, & resupina super ipsum cultellū, ita q; acuties sit desuper, & accipe cucumeres singulariter unumquenq; per se, & pone super cultellū, et scinde per mediū, et exprime ipsum donec egrediatur totū quod cōtinetur in eo de humiditate, & cadat in subiectū uas, & quod remanet de carne cucumeris super cribrū, exprime fricando donec pertranseat per foramina cribri, & descēdat in uas, quod autem remanserit in manu tua, aut super cribrū de substantia cucumeris, pone in uase alio, ita q; quādo expleueris opus, pone id iterū super cribrū, et proijcias super ipsum aquā dulcē, et exprimas bene, & post proijcias, deinde moue quod est in uase ex succo, & cooperi cum panno, & quando separatū fuerit subtile à spisso, proijce aqueū subtile quod supernatat cum facilitate, & facias hoc sæpe, donec ibi nihil reperiatur aquæ, quod autem remanserit, pone in mortario mundo, & tere tamdiu, donec inspissetur, & fac trociscos, & serua. Sunt autē quidā, qui accipiunt cinerem cribratū, & ponunt eum super terrā, & faciunt in eo foueam, & accipiunt pannū, & plicant eum tribus plicaturis, et ponunt eum sic triplicatū super cinerem extensum, deinde proijciunt succū in foueā illā super pannū, nam aquositas sic cito separatur à grossicie & exiccatura cinere subtracto, illud autē quod remanet super pannū, ponunt in salaia, & terunt, & faciūt trociscos, ut dictū est. Et quidam proijciūt super cucumeres aquam marinam pro aqua dulci, & sic abluunt, & quidam abluunt eos postea cū melicrato. Melius autē elacterium est illud, quod uergit ad colorem albū, lene, amarū, humidum, & quando appropinquat lumini, accenditur. Sed illud quod habet colorem porri, asperū, liuidū, grauidum, aut plenū orobo, aut cinere, & propterea quia est adulteratum, est malū, quidam etiam adulterant ipsum, admiscentes ei succū cucumeris domestici, & quidam admiscent cū succo cucumerorum domesticorū amilum, ut assimiletur bono in albedine & leuitate, & elacterium istud super quod transfluerint anni duo, usq; ad
D decem, est conueniens purgationi uentris, & dosis eius cōpleta est onolosar .i. & ad minus medietas eius, sed pueris non detur nisi pondus ij. kestuf, quia plus nocet eis, similiter etiam senibus. Istud igitur elacteriū facit hominē euomere phlegma, & choleram, & similiter per secessum educit ea, & confert asmaticis, & si tu uis laxare uentrem cū eo, admisce ei de sale armoniaco tantū, q; muter colorē parū, & fac inde pillulas in quantitate granorū orobi, & tribue, deinde bibat post ex aqua calida quantitatem .i. conos, sed si uis uomitū prouocare, dissolue ipsum cū aqua, & postea accipe de ipso cū pluma, & pone in radice linguæ superius, sed si homo fuerit durus ad uomendum, dissolue cū oleo cōmuni, aut cū oleo de lilio, & est prohibendus qui illū acceperit, à somno omnino. Si autē uomitus superfluit, detur in potu uinū cum oleo quia sedabit uomitū, q; si cum hoc non sedatus fuerit, detur sauich hordei cum aqua frigida, aut acetū aqua mixtū, seu da ei in potu ex rob. uel succo aliquotū fructuum, sicut malorum, uel aliorū qui possunt restringere. Et elacterium quidē prouocat menstrua, & occidit fœtum, quando fit nasale cū eo, & quando fit sternutatoriū cū eo & lacte, confert ictericię, & sedat dolorē capitis antiquū, & quando fit cū eo emplastrū & oleo ueteri, aut melle, aut felle tauri, confert squinantiæ iuuamentum maximum.

Abeu mesuai.) Proprietas cucumeris asinini est, q; purgat aquā citrinam absq; nocumento stomachi, & purgat phlegma, & melior ex eo est oblōgus, amarus fortiter, et rectificatio eius est, q; accipiatur cū aqua mellis cocti, aut cū rob. Dosis eius est à iiij. kirat usq; ad v. & proprietas succi eius est sicut proprietas substantię eius, et electus ex eo est albus, leuis, amarus, qui quando appropinquauerit igni, inflatur cito, & dosis eius est à kirat ij. usq; ad tres, cum amilo & aqua mellis. Habix.) Est calidus in secundo gradu, acutus multū, plus q; coloquintida, & amarus plus ea, & qui uult colligere cucumeres ipsos ex planta, colligat eos in fine æstatis, intrante hyeme, & accipiat citrinos, & illos qui euelluntur cito, & melior planta est, in qua sunt cucumeres plures, & quæ habet multum succum, & ipse & succus eius est elacteriū, utetq; laxat humores

A mores grossos,& melancholiam,quando miscetur cũ alijs Medicinis, & laxat aquã citrinam. Et Medicinę quę conueniunt ad miscendum ei,sunt aloes,succotrinum,& centaurea minor & maior,& hermodactyli,& buzeiden,& kamepitheos,& costus & myrrha,& crocus,& spica,& cinamomum,& aristologia rotunda,& assarum,& semen apij montani,& domestici,& serapinum,& turbith,& bdęllium,et sal Indũ, & carpobalsamum,& granum nil,et quando admiscetur cum his Medicinis,aut cũ aliquibus earum,confert doloribus iuncturarum,podagræ,& colicæ, & doloribus melancholicis,torturæ oris,& infrigidationi pedum & manuũ, & est Medicina magna,siue fiat inde emplastrum,siue pillulæ,& quando facis pillulas ex eo, non consulo ꝙ apponas cum eo scamoneam, aut coloquintidam,quia pillulæ non descendunt cito,& remanet diu de uirtute elacterij in stomacho, quare si cum eo remanet de uirtute aliorum laxatiuorum fortiorum,esset periculosum,elacteriũ uero descendit in tempore breui,& nõ facit moram in stomacho longam,et ideo bonum est ne admisceatur de alijs Medicinis acutis cum elacterio in pillulis, quia grauarent naturam fortiter. Et modus operis elacterij est,ꝙ eligantur cucumeres qui sunt citrini in sua arbore,& exprimantur expressione sine contritione in mortario, nec terantur cũ eis grana sua,& aqua quę egreditur cum tota substantia grossa,ponatur in uase, et dimittatur residere grossum,deinde abijciatur subtile,reliquum uero ponatur in panno grosso,& suspendatur cum panno illo,donec distillet ex eo residuum aquę subtilis,& remaneat substãtia grossa pura,deinde extende ipsum cum panno toto super cineres in quibus non sunt lapides,donec exiccetur aliquali exiccatione, deinde aufer à panno,& extende super tabulam in umbra,donec desiccetur desiccatione completa,deinde collige,& misce cum Medicinis secundum quod diximus. Et quãtitas quæ de ipso datur forti,est cum alijs Medicinis à medio dauic usꝙ ad.i.& si frangere uis acuitatẽ eius,quando ponis ipsum in pillulis,tere cum eo quantitatem ponderis eius ex gummi Arabico,& medietatem ponderis eius ex bolo Armeno,sed quando ponis ipsum in elacterijs,oportet ꝙ frangas acuitatem eius etiam. Sed quando ela-

B cterium antiquatur,minuitur acuitas eius,& facit suam operãtionem, & ex illis quæ minuunt acuitatem eius,est gummi amygdalarum amararum & dulciũ, & qui decoquit elacterium cum oleo sisamino, & ungit cum eo emorrhoidas quæ apparent in ano,curat eas, & loco olei sisamini potest poni oleum de lilio,& qui dissoluerit ipsum cum lacte,& linierit nares,attrahit humiditates plurimas à capite.

DE CALAMO AROMATICO. CCV.

HAsabel derrire,id est,calamus aromaticus. Dioscorides.) Nascitur in India,et melior ex eo est,cuius color est sicut hyacinthus,et habet nodos spissos,et quando cõtunditur,habet in se neruositates,& canna eius est plena cuiusdã rei,similis texturę araneæ,cuius color est albus,& est uiscosa. Galenus.) In sapore eius est acuitas, & punctio pauca,& stipticitas pauca etiã. Et substantia eius est cõpositа ex terrea & aerea,& sunt ambæ temperatę æqualiter,& est in eo cũ hoc res subtilis. Et uirtus eius prima est quæ calefacit, & desiccat in secundo gradu, & desiccatio eius est amplior sua calefactione. Et secunda est uirtus quę subtiliat & fortificat. Et tertia prouocat urinam prouocatione bona,& cõfert quãdo ponitur in emplastris epati & stomacho, et in medicinis cũ quibus emplastratur matrix,quãdo uolumus prouocare mẽstrua, quando nanqꝫ admiscetur cum Medicinis ad hoc, confert iuuamentum magnum.

Dioscorides.) Stipticus,& est in eo acuitas,& habet odorem bonum, & quando bibitur,prouocat urinam,& ideo coquitur cum gramine,aut semine apij,cõfert hydropisi,& egritudinibus renum,& distillationi urinæ, & habenti desiccationẽ neruorum,& quando bibitur,aut fit nasale cum eo,prouocat menstrua, & curat tussim quãdo fit fumigium cum eo solo,aut cum terebinthina,& attrahitur fumus eius per cannulam immissam ori. Et quando decoquitur,& sedent in eo mulieres, cõfert doloribus matricis,& ipse ingreditur in aliquibus unguentis caussa aromatizandi ea.

Habix.) Confert liuoribus qui fiunt à percussione, & resoluit apostemata, quando fit emplastrum cum eo.

De reu-

C

DE REV. CCVI.

RAued,id eſt,reu. Dioſcorides.) Eſt radix nigra,lata,ſimilis centaureæ maiori, niſi quia eſt breuior ea,leuis,ſine odore,cuius color eſt ruffus,prope colorem ſanguinis,uel croci quando maſticatur,& eſt uelociter frangibilis,& melior ex ea eſt illa,quæ non eſt perforata,quæ quando maſticatur,apparet color eius citrinus uerſus colorem croci,& eſt amara. Galenus.) Subſtantia eius eſt compoſita ex duabus ſubſtantijs,ſcilicet,aerea ſubtili,& frigida terrea,& in ſapore eius eſt ſtipticitas,et acuitas,& punctio. Et uirtus eius prima eſt calida. Secunda ſubtiliat. Et tertia curat conquaſſationes quæ accidunt neruis,& humores,& impetiginem,quando linitur locus cum eo & aceto,& confert aſmati,& ſputo ſanguinis,& fluxui uentris,& inteſtinorum hulceribus. Dioſcorides.) Quando bibitur,confert uentoſitati & debilita ti ſtomachi,& magnis doloribus & apoſtematibus ſplenis,et doloribus epatis et renum,& punctionibus uentris,& dolori ueſicæ,& pectoris,& matricis,ſciaticæ ſputo ſanguinis,aſmati,ſingultui,hulceribus inteſtinorum,fluxui antiquo,febribus,periodicis,morſibus uenenoſis. Et modus & quantitas eius exhibitionis eſt ſicut agarici,& datur in omnibus,in quibus datur agaricus,& quando linitur cum aceto admixto ei ſuper cicatrices percuſſionum,& ſuper impetiginem,euellit eas,& quando fit emplaſtrum cum eo apoſtematibus antiquis cum aqua,reſoluit ea. Et uirtus reu eſt ſtiptica,cum caliditate pauca,& ſicca.

DE CANABE. CCVII.

SCehedenegi,id eſt,canabs. Dioſcorides.) Eſt planta iuuatiua,& facit ſemen,et habet folia ſimilia folijs melinæ,grauis odoris,& habet haſtam,& ramos lõgos interius uacuos. Galenus.) Seminis eius uirtus prima deſiccat fortiter. Secũda reſoluit inflationes. Et tertia expellit uentoſitates,& reſoluit inflationes. Et quando comeditur nimis ex eo,deſiccat ſperma. Et quidam exprimunt ipſum,et expreſſionem
D eius inſtillant in doloribus aurium,& puto quod curant cum eo dolores accidentes ab opilatione. Dioſcorides.) Semen eius comeditur,& uſus eius exiccat ſperma,& quando ſemen eſt recens,& exprimitur,& extrahitur ſuccus eius,& diſtillatur in aurem,confert doloribus eius. Sed canabs agreſtis habet haſtam ſimilem haſtæ alfæ,niſi quia ſunt minora,& nigriora,& longitudo eius eſt circa brachium unum,& folia eius ſunt ſimilia folijs canabis domeſtici,& niſi quia ſunt aſperiora & nigriora eis,& flos eius eſt rubeus,ſimilis flori herbæ hehaheras,& ſemen eius & radix ſunt ſimiles ſemini & radici herbæ quæ dicitur alfe,cuius radix quando coquitur,& fit cum ea emplaſtrum ſuper apoſtemata calida,& membra ubi putrificati ſunt humores,ſedat apoſtemata,& reſoluit humores putrificatos,& cortex huius eſt idoneus ad funes faciẽdos. Aben meſuai.) Eſt calidus & ſiccus in tertio gradu,& de proprietate eius eſt quod deſiccat humiditates quæ fiunt in auribus,quando diſtillatur in eis ex oleo eius,& quando aliquis utitur eo nimis,facit ſoda,& folium eius aufert caliditatem capitis.

DE FICVBVS. CCVIII.

SIn,id eſt,ficus. Galenus.) Sunt ex eis domeſticæ,& ſilueſtres,& montanæ,& ex domeſticis quædam ſunt recentes,& quædam ſiccæ. Virtus recentium eſt debilis,quia admiſcetur eis de humiditate. Siccę ſunt meliores,maxime carnoſę,& illę quibus eſt acuitas,& punctio,abſtergunt magis,& reſoluunt,& habent in ſe ſubtilitatem. Et uirtus ficuum prima eſt calida in fine primi gradus,aut in principio ſecundi. Secunda maturat & reſoluit. Et tertia maturat apoſtemata,quando admiſcetur cum farina frumenti,& reſoluit ea,quando admiſcetur cum farina hordei,aut cum medulla panis fermentati,& aqua in qua coquuntur ficus decoctione multa,eſt ſimilis melli in uirtute ſua,& ſua ſubſtantia. Et recentes & ſiccæ laxant uentrem.

Sed ſilueſtrium uirtus eſt attractiua,reſolutiua,& ita eſt in domeſticis antequã maturentur,quia eſt in eis aliquid lactis ex arbore ipſarum. Et arboris ficuum domeſticarum uirtus eſt calida,& ſubtilis,& lac eius & ſuccus foliorum eius calefaciunt calefactione forti,& mordicant. Et uirtus earum ſecunda abſtergit abſterſione forti. Et

tertia

A tertia hulcerat corpus, & aperit orificia uenarum quæ sunt in ano, & enellit uetru cas, & laxat uentrem. Sed in arbore ficuum siluestrium est de caliditate, siccitate, & subtilitate tantum, quod si coquatur de ea cum carne bouina dura, facit eam de- coqui, & est fortior quàm domestica, in omnibus supradictis.

Sed montanarum ficuum arboris sapor est acutus pungens, quę est eius uirtus pri ma. Et uirtus eius secunda abstergit. Et tertia est, quando fit emplastrum cum ramis eius super uerrucas, quæ dicuntur capita clauorum, aperit eas, & ita est de lacte eius etiam, quando fit unguentum cum eo, & quando fit Medicamentum de eo & mel- le, abstergit maculam oculi grossam, & est multum utilis obscuritati uisus, & descen sui aquæ ad oculum, quæ fit ab humoribus grossis. Et cineres ficus glandium, & la- cticiniorum, sunt meliores cineres ad abstergendum, & cinis ficus est propinquior Medicinis putrefacientibus, quæ ex ficubus sunt recentes, & maturę sunt malę stoma cho, & laxant uentrem, & quando inducũt fluxum uentris, sunt leuis absterſionis, & prouocant sudorem, abscindunt sitim, & sedant calorem, sed siccę inducentes sitim, & uentrem molliunt, & non sunt conuenientes cursui humorũ ad intestina, & anũ, sed gutturi, & cannæ pulmonis, & ueſicæ, & renibus, & asmaticis, & discoloratis, propter aliquas egritudines antiquas, & epilenticis, & ipsę coquuntur cum hyssopo & bibitur earũ decoctio, & purgat pectus ā superfluitatibus, & confert tussi antiquæ, & dolori antiquo pulmonis. Et quando teruntur cum nitro, & cartamo, laxant uen trem, & quando conficiuntur cum nitro, & farina, cum aceto, & sale, & fit inde em- plastrum, replent hulcera humida quæ sunt in capite, & conferunt syræ, & liniũtur cum eo etiam scissuræ palpebrarum, & confert, & quando decoquũtur in aqua mel lis, & fit cum decoctione illa gargarisma, confert apostematibus gutturis, amygda- larum, & squinantiæ, est enim ualde utile medicamen ad id, & sunt cõuenientes in emplastris, & quando coquuntur cum fœnugræco in aqua hordei, & fiunt cum eis sessiones, conferunt duriciebus matricis. Et quando teruntur cum ruta, & fit inde cli

B stere, torsionibus conferunt, nam & emplastrum quod fit ex eis, est resolutiuum, & mollificatiuum, & quando fit emplastrum cũ eis, & yreos, & nitro, aut calce, postę fuerint decoctæ, & tritæ cum eis, maturant apostemata dura, & quæ sunt in radice auris, & clauos, & quando teruntur crudæ, & miscentur cum calce & nitro, & fit em plastrum cum eis, resoluit dura apostemata, & humores qui fluxerunt ad membra, & quando teruntur & miscentur cum calamento, conferunt sciſſuris cruriũ, et quan do coquuntur cum uino, & teruntur, & miscentur cum absinthio, & farina hordei, & fit cum eis emplastrum super uentrem hydropici, facit eum detumescere, & quan do teruntur, & miscentur cum cęroto, conferunt combustionibus ignis, & excoria- tionibus calcaneorum, & quando coquuntur cum sinapi, & ponitur decoctio earũ in aurem, confert tinnitui, & pruritui earum, & quando coquuntur cum fœnugręco & teruntur, & conficiuntur cum eadem decoctione, et liniuntur super impetiginem & maculas quæ fiunt in cute, conferunt. Et ficus sunt difficilis digestionis, & molli- unt uentrem, & ipsę et decoctio earũ habet uirtutẽ mollificandi omnes duricies. Sed folia arboris eius, cuius fructus est niger, quãdo fit emplastrũ cũ eis, cõfert morpheæ. Sed ficus immaturæ cũ melle conferunt morsibus canis rabiosi, & hulceribus à qui- bus emanat humiditas similis melli, & quando miscentur cũ eis folia papaueris, ex- trahunt ossa fracta, & quando miscetur cũ eis uinũ, resoluit clauos, & quando fit cũ eis emplastrũ cum orobo & uino, confert morsui mugali. Sed agrestis ficus folia quando fit emplastrum ex eis, & sale, & aceto, curant furfures capitis, & apostemata quæ fiunt in cute capitis, quæ dicũtur acoras, & quando fricantur palpebræ cũ foliis ipsis, auferunt asperitates, & pruritum, & scabiem earum. Sed lac quod emanat ex arbore eius, quando linitur super morsum serpentum, & uermium uenenosorũ, con fert multum, & confert formicæ, & non sinit eam dilatari in corpore, quando lini- tur cum eo circum cę maxime, si admiscetur ei pinguedo porci, & quando ponitur in emplastris cõuenientibus, confert impetigini, & scabiei hulcerosę, & maculis quę fiunt ab humoribus, & podagræ, & extrahitur suceus à summitatibus eius, quando

accipiuntur

C accipiuntur in principio Veris, dum apparent molles, & plenæ humiditate, anteq; incipiant emittere germina, & teruntur, & exprimitur succus ab eis, & siccatur in umbra, & reponitur, & facit ea quæ de lacte diximus. Et uirtus eius est quod coagulat lac liquidum, & dissoluit coagulatum, & summitates eius quando incipiunt emittere lac, laxant uentrem, similiter lac earum. Sed cinis ramorum ipsius quando fit lixiuium cum eo, ualet dissenteriæ, facto cum eo clistere, & quando hulcera lauantur sæpe cum eo, dissoluit, & corrodit duricies, & abstergit concauitates ipsorum. Et quando infunditur spongia in ipso, & ponitur super hulcera cancrosa, curat, & quãdo datur in potu illi qui sumpserit potationem uenenosam, confert. Et quando miscetur cum oleo, & linitur cum eo corpus, prouocat sudorem, hoc idem faciunt alij cineres & maxime arboris glandium. Sed ficus immaturæ, scilicet, primæ, quæ cadunt ex arbore, quando fit emplastrum cum eis crudis, cum farina frumenti, conferunt formicæ, & quando fit emplastrum cum eis decoctis super enodationes neruorum, & super scrophulas, dissoluit eas, & quando ponuntur super morsuram uenenosam, attrahunt uenenum ad superficiem cutis.

DE SICOMORO. CCIX.

MVmeiz, id est, sicomorus. Galenus.) Eius fructus non nutrit, & est malus stomacho. Sed uirtus lactis arboris eius est uirtus mollificatiua, et conglutinat uulnera, & datur in potu, & ponitur in unguentis ad morsos uenenosorum, & confert duriciei splenis, & dolori stomachi, & speciebus rigoris. Dioscorides.) Mumeiz est arbor magna, similis arbori ficuum, & habet lactis multitudinẽ, & folia eius sunt similia foliis mori Celsi, & profert fructum ter uel quater in anno, & fructus eius nõ egreditur ex summitatibus ramorum, sicut ficus faciunt, sed ex ramis ipsis, & est dulcis, & similis fructui ficus agrestis, & est magis abstersiuus q̃ ficus immaturæ, & grana siue semina eius sunt minora q̃ grana ficus, & nõ maturantur, nisi radantur cum
D instrumento ferreo, & nascitur multum in terris Carien, & in Rhodo, & in locis ubi frumentum abundat, & confert fructus eius scabiei, & utuntur eo pro cibo multum, eò quod omni tempore reperitur. Et iste fructus laxat uentrem, & est modici nutrimenti, & malus stomacho, & colligitur lac ex isto arbore in tempore Veris, antequã proferat fructum, quoniam percutitur cortex eius lapide superficialiter tantũ, ut uulneretur, nã si percussio lapidis pertranstiret usq; ad interiora, non egrederetur aliquid ex lacte, & quando emanat lac, colligitur cum spongia uel lana, & exprimitur in uase, & siccatur, & fiunt inde trocisci, & reponuntur in uase terreo. Virtus huius lactis est mollificatiua, et conglutinatiua uulnerum, resolutiua apostematum quæ sunt duræ resolutionis, & bibitur, fit cum eo unguentũ morsibus uenenosis, & duriciei splenis, & dolori stomachi, & rigoribus. Postquam desiccatur, seruari potest longo tempore. Nascitur autem in insula Cypri species huius arboris, quæ dicitur catalla, cuius folia sunt similia foliis mumeiz, & fructus eius est in quantitate pruni, & est dulcior eo, sed in reliquis est similis fructu mumeiz, id est, sicomori.

DE KEIRI. CCX.

KEiri. Dioscorides.) Est planta nota, habẽs diuersitatem in specie sua, quæ à diuersitate florum cognoscitur. Nam quædam habent album, quædam purpureum, & quædam citrinum: quæ habet citrinum, melior est & aptior in Medicina.

Galenus.) Floris eius substantia est subtilis, aquosa, & proprie succi ex eo, & sapor eius est amarus. Et uirtus eius prima calefacit. Secunda abstergit & subtiliat. Et tertia subtiliat maculas grossas quæ sunt in oculo. Et aqua decoctionis eius prouocat menstrua, & expellit secundinam, & fœtum mortuum quando sedetur in ea, & quando bibitur postq; frangitur amaritudo eius cum aqua, aut cum alia re, corrumpit fœtũ, & est Medicina ualde utilis in apostematibus, & ideo curat apostemata quæ fiunt in matricibus, quando supponitur eis, & proprie antiqua & dura, & quando ista decoctio miscetur cũ melle, confert ad culla. Virtus uero seminis eius est sicut uirtus ipsius keiri, nisi quia ipsum est ex melioribus rebus ad prouocandum menstrua, quãdo bibuntur de eo drachmæ duæ, & quando fit nasale cum eo & melle, corrumpunt

fœtum

A fœtum uiuum. Sed radicis eius uirtus est similis huic uirtuti, nisi quia ipsa est grossior & propinquior naturæ terreæ, quando fit emplastrum cum ea super splenem durum, curat duritiem eius, & quidam curant cum ea apostemata iuncturarum, quando indurantur & petrificantur. Dioscorides.) Quando desiccatur & coquitur maxime quod citrinum est ex eo, & sedet mulier in decoctione eius, confert apostematibus calidis matricis, & prouocat menstrua, & quando miscetur cum cęroto, curat sciſſuras ani & digitorum, & quando admiscetur cum melle, curat alculla, & bibuntur ex semine eius drachmæ duæ, aut fit nasale cum eo, & melle, & prouocat menstrua, & facit accelerare partum, & quando fit emplastrum cum radice ipsius sicca, & aceto resoluit apostemata splenis, & confert podagræ. Aermasios.) Confert fistulis, quando desiccatur & puluerizatur in eis, confert apostematibus matricis antiquis, duris, & petrificatis. Ignotus.) Et confert omni apostemati duro, petrificato.

Isaac eben amram.) Facit soda, & cõfert opilationi, & plenitudini capitis, ex humore phlegmatico, & oleum eius est cõueniens suchen, & nocet calefactis, sed confert his, quorum complexio est æqualis, & aperit opilationes quæ sunt in capite. Et oleum quidem quod fit ex eo, est temperatum subtile, & proprie illud quod fit ex eo cum oleo amygdalarum dulcium, & cœleste est debilis caliditatis, & album est debilius propter aqueitatem quæ est in eo.

DE APHODILLO. CCXI.

CHeunce radix eius est axeras, & est biruach, & in Latino est abg, id est, aphodilus. Dioscorides.) Folia eius sunt similia foliȝs porri domestici, uirga eius est lenis, in cuius summitate est flos albus, & semen nigrum, & habet radices oblongas, & rotundas, similes glandibus in figura, & sunt id quod de ipsa administrat in Medicina. Galenus.) Virtus eius prima calefacit & desiccat. Secunda abstergit & resoluit, & subtiliat, & cinis eius quando comburitur, est magis calefactiuus, & desiccatiuus, & amplius subtiliatiuus, & plus dissolutiuus, propter hanc causſam curat alopiciam, & dixit in libro de cibis, quod uirtus eius est aperitiua, & subtiliatiua, sicut
B uirtus serpentariæ minoris, & ideo datur stipes aphodilli in potu ictericis, quia est eis Medicina maxima. Radix huius herbæ est acuti saporis, calida, quæ quando bibitur, prouocat menstrua, & urinam, & quando bibuntur drachmæ duæ ex ea cum uino, confert doloribus laterum, & tussi, & conquassationi neruorũ, & quando comeditur de radice huius herbę quantitas unius kaheran facit uomere, & datur de ea in potu pondus drachmarum triũ, morsibus uenenosis, & oportet ꝙ fiat emplastrũ super locum morsus cum folio & radice, & flore, mixtis cum uino, & quãdo coquitur radix eius cum fece uini, & fit emplastrum cum ea, confert hulceribus sordidis, & hulceribus corrosiuis, & apostematibus mammillarum, & testiculorum, & carbunculis, & alijs exituris, & quando miscetur cum sauich, confert apostematibus calidis in principio eorum, & quando teritur radix eius, & exprimitur succus, & miscetur cum uino dulci, & myrrha, & croco, & coquuntur simul, fit Medicina optima ad faciendum collyrium iuuatiuum oculis, & quando succus eius mixtus cum olibano, & melle, & uino, distillatur in aures tepidus, à quibus egreditur pus, confert, quãdo distillatur in aurem contrariam dentis dolentis, confert eis, & sedat dolorem eius, & quando comburitur radix eius, & fit emplastrum cum cinere ipsius, facit nasci pilos in alopicia, postꝙ fricatur locus cum panno lanæ aspero, & quando cauatur radix, & ponitur in cauatura illa oleum, & ponitur super prunas ut buliat, & liniuntur cum eo sciſſuræ quæ fiunt à frigore, & locus combustus igne, confert utrisꝙ, & quando idem oleum distillatur in aurem, confert dolori eius, & quando morphea alba linitur cum radice eius, postꝙ fricata fuerit cum panno in sole, deletur ab ea, & quando bibitur eius semen, & flos cum rob, confert punctuꝛę scorpionis, iuuamento magno, & ueneno eius animalis quod dicitur scolopendria, & quando radix illius bibitur, laxat uentrem.

DE CATAPVCIA MAIORE uel pentadactylo: CCXII.

C KErua, id eſt, pentadactylus, & catapucia maior. Dioſcorides.) Eſt arbor in magnitudine ficus paruæ, habens folia ſimilia foliis dulb, niſi quia ſunt maiora, leuiora, & nigriora, & ſtipes, & rami eius ſunt concaui ſicut canna, & habet ſemen uelut in racemis aſperum, & quãdo excoriatur ſemen eius, eſt ſimile kirad, & ex eo exprimitur oleum de kerua. Galenus.) Virtus eius prima eſt calida. Et ſecunda reſoluit, & abſtergit, & uirtus foliorum debilior eſt uirtute granorum. Sed oleum eius eſt calidius & ſubtilius oleo oliuarum, & propter hoc reſoluit plus eo. Dioſcorides.) Ex ſemine eius fit oleum quod dicitur oleum kichas, & eſt oleum catapucię, & iſtud oleum non adminiſtratur in cibis, ſed in lucernis, & ponitur in unguentis, & quando excoriantur ex granis eius. xxx. grana, & teruntur & bibuntur trita, purgant phlegma, & choleram, & humiditates aquoſas, & cõmouent uomitum & fluxum uentris, & grana quidem eius ſunt dura, relaxant ſtomachũ relaxatione forti, & prouocant nauſeam & uomitum, & quãdo grana teruntur, & fit emplaſtrũ cum eis, mundificant cheleph, id eſt, impetiginem, & oleum eius quando miſcetur cum cicuta, ſedat apoſtemata phlegmatica, & apoſtemata calida oculorum, & quando linitio fit cum eo ſolo, aut cum aceto, ſedat apoſtemata mammillarum, & dixit in oleo catapuciæ, quod tempus in quo debet fieri, eſt quãdo grana cadunt à cortice ſuo. Et modus operis eius, ſcilicet qualiter fit, eſt ſcriptus in Dioſcoridis libro, & ipſum confert ſcabiei, & hulceribus humidis quæ fiunt in capite, & apoſtematibus calidis ani, & coartationi oris matricis, & cicatricibus fœdis, quæ remanent poſt conſolidationẽ clauorum, & doloribus aurium, & quando admiſcetur cum aliquo unguento, fortificat operationem eius, & quando bibitur, laxat uentrem, & expellit lumbricos.

Bedigoras.) Proprietas granorum catapuciæ eſt quod diſſoluunt, ſubtiliant, & fortificant membra, & incidunt ſuperfluitates. Damaſchut.) Katapucia relaxat neruos, & ſoluit uentrẽ, mundificat uenas, & confert lepræ, ſimiliter etiã facit oleũ eius.

D DE MEDICINIS CALIDIS ET humidis ſecundi gradus.

DE BEHEN. CCXIII.

IEnden, id eſt, behen. Aben meſuai.) Species eius ſunt duæ, ſcilicet rubei & albi, & ſunt ambæ uenę in magnitudine radicis paſtinacę paruæ, quarum quædam ſunt tortuoſæ, deferuntur ab Armenia, odor eius eſt bonus, & eſt in eis uiſcoſitas quædam, & ambæ ſpecies ſunt calidæ & humidæ, & augmentum faciunt in ſpermate.

DE ERVCA. CCXIIII.

IErgir, id eſt, eruca. Galenus in libro de cibis.) Eſt calida in ſecundo gradu, humida in primo, & ipſa quidem generat ſperma, & excitat libidinem, & generat uentoſitatem, & ideo facit erectionem uirgæ, & ſi comeditur ſola, inducit dolorem capitis, quare oportet quod comedatur cum ea lactuca, endiuia, & portulaca, & ipſa prouocat urinam, & laxat uentrem, confortat digeſtiuam, & proprietas eius eſt facere uirgæ erectionem, & agreſtis eſt fortior quàm domeſtica. Dioſcorides.) Quando comeditur multũ ex ea, incitat libidinem, ſimiliter & ſemen eius idem facit, prouocat urinam, facit digeri cibum, & mollit uentrem, & ſemen adminiſtratur in condimentis ciborum, quod quidem aliqui conficiunt eum lacte, aut aceto, & faciunt trociſcos ac ſeruant. Ipſa quidem præſeruat carnem à putredine. Et ex eruca quędam eſt ſilueſtris, quæ adminiſtratur loco ſinapis, & eſt magis prouocatiua urinæ, ac magis acuta quàm domeſtica multum. Haamech eben Dauid.) Eruca agreſtis eſt ab hacaç. Aben meſuai.) Succus erucæ recentis, quando admiſcetur cum felle bouino, & linitur cum eis ſuper cicatrices hulcerum, delet eas, & quando miſcetur cum melle ſuccus eius, aut ſemen, confert lentiginibus.

DE CVLCVL. CCXV.

HAbel culcul, id eſt, granum culcul. Aben meſuai.) Eſt calidum & humidum, & auget in ſpermate, & proprie quando admiſcetur cum ſiſamo, & conficitur cum melle

A cum melle tabarzed,aut cum penidijs, & tunc non nocet,ſed eſt cõueniens mixtio, & quando torrefit prius eſt melius,& qui utitur eo nimis, incurrit cholericam paſſionem. Meſarugiæ.) Eſt calidũ & humidum in ſecundo gradu,auget in ſpermate, & quando bibitur poſt ipſum uinum, facit ſoda, & proprie quando torrefit. Meſeahi & Raſis ſimiliter dicunt.

DE LINGVA AVIS. CCXVI.

LIſen haſafir,id eſt lingua auis. Eſt arbor ſimilis arbori dirdar, niſi quia foliũ eius eſt oblongum,ſimile folio amygdalæ,& fructus qui dicitur lingua auis,ſunt palmites qui diuidũtur in cherarnub,ſimiles folijs oliuarũ, niſi quia ſunt minores ſatis, & intra quamlibet cherarnub eſt medulla ſimilis linguæ auis, exterius rubea,& interius alba,declinans paululum ad citrinitatem,& ſapor eius eſt acutus,mordicans cũ pauca amaritudine, & qui ponit uirtutem eius primam calidã in fine gradus ſecundi,non elongatur à ueritate,& conueniens eſt dicere ꝙ in caliditate eius ſit humiditas,quia non apparet mordicatio eius,poſtq; bene maſticatur. Aben meſuai.) Confert doloribus lateris,& prouocat urinam incluſam, auget in ſpermate, & corroborat libidinem. Bedigoras.) Proprietas eius eſt augere ſperma. Damaſchus.) Confert cardiacæ, & augmentum efficit in ſpermate. Raſis.) Auget ſperma, prohibet cardiacam. Iſaac eben amram.) Calida eſt & delectabilis, & de proprietate eius eſt fortificare libidinẽ,& augere in ſpermate. Et pro ea ponitur pondus eius de nuce muſcata,& medietas ponderis eius ex behen rubeo.

DE MIHAD. CCXVII.

MIhad. Iſaac eben amram.) Sunt uenæ arboris granati ſilueſtris, quæ naſcitur in Sceni ultra mare,& in Choraſceni,& ſunt uenæ groſſæ,albæ,colliguntur in Alhazinen,& eius malagranata ſunt ſicut domeſtica in principio eorum ortus,& color eſt inter rubedinem & nigredinem, & intra malum ſunt grana rubea, rotunda, in magnitudine ſeminis lentiſci, & dimittunt ea in cortice ſuo, & quando egent eis extrahunt à cortice. Et mihad calidum eſt,& humidum in ſecũdo, auget in ſperma-
B te,& corroborat coitum, & eſt bonum podagræ, quando teritur & conficitur cum aceto,& linitur ſuper eam,& confert ſpaſmo,& mollit duricies iuncturarum.

DE NVCE INDICA. CCXVIII.

NEregil,id eſt,nux Indica. Et eſt palma inſulę,quæ eſt in mari Arni,& in partibus inſularũ Zing,& dicunt quod neregil eſt palma de Mochol, & iſtæ inſulæ nominantur Dabget,& ab eis defertur Dabig,& eſt Neregil, ultima uero iſtarum inſularum eſt Sarandib. Artram in libro de cibis.) Nux Indica eſt calida in ſecundo, humida in primo,& ſignum ſuper humiditatem eius eſt ꝙ cito corrumpitur,& ipſa eſt groſſa,grauis ſtomacho, niſi quia ipſa non eſt mali chimi, & oportet ꝙ caueatur ab ea quæ eſt recens,multæ albedinis in carne ſua,& in qua eſt aqua dulcis,bona,& illa quidem aqua quæ eſt intra ipſam,eſt ſignũ ſuæ recẽtiæ,& debet excoriari id quod eſt album,ex ea exiſtens exterius,quia iſte cortex eſt durus, grauis ſtomacho,longinquus à digeſtione,& ſi aliquando digeritur,nõ inuenit corpus ex eo aliquid niſi nutrimentum modicũ,& iſta quidem nux comeditur cum zucharo tabarzed,aut cum penidijs albis, & proprie ab illis qui ſunt calefacti, phlegmatici uero cũ pauco melle,& cholerici quidem non utantur ea, calefacti bibant poſt ipſam oximel cum mi-
ua, quia cum hoc deſcẽdet cito à ſtomacho, & ſumant eam phlegmatici in ieiunio, & expectent donec deſcendat à ſtomacho, & poſt comedant, & quando ipſa inueteratur,expellit aſcarides ſua proprietate, & oleum eius uetuſtum confert uentoſitatibus lumboꝝ,& doloribus genuum, & hemorrhoidibus quæ fluunt à phlegmate quando bibitur,& quando linitur exterius,& maxime quando admiſcet cum oleo nucleoꝝ Perſicorũ, & adminiſtrat de unoquoq; ipſorũ drachma.i.aut aur.i. Oleũ uerõ eius quæ noua eſt,confert phlegmaticis, & eſt melioris chimi quàm butirũ uaccinum,uel ouinum, quia nõ pungit ſtomachũ ſicut facit butirum uaccinum & ouinum,neq; mollificat eum. Meſarugiæ.) Calidum eſt,retinet uentrem. Sindaxar.) Oleum eius eſt bonum,& laxat uentrem,& confert ueſicæ.

C

DE MEDICINIS FRIGIDIS & ſiccis ſecundi gradus.

DE BERBERIS. CCXIX.

AMirberis,id eſt,Berberis, eſt rubus tabens. Dioſcorides.) Eſt acſa. Hunaim.) Acſa,& eſt idem dictũ quod acutum, & acſa eſt dicta ſpina,ergo uult dici ſpina acuta,& eſt illa quæ facit fructum qui dicitur zaitah,& eſt amirberis,& defertur à Coraſcis. Dioſcorides.) Eſt arbor ſimilis arboribus pirorum agreſtiũ, quæ dicitur aharas,niſi quia eſt minor,& habet multas ſpinas, & habet fructum ſimilem grano myrti, niſi quia eſt maior, & rubeus,facilis ſeparationis, & habet interius grana, & habet radicem habentem multas radiculas infixas terræ. Galenus.) Virtus huius arboris eſt ſimilis uirtuti arboris pirorum,niſi quia arboris pirorũ eſt ſtiptica, ſtipticitate forti, ſed eſt in fructu eius cum ſtipticitate res incidens ſubtiliter. Et uirtus eius ſecunda, eſt uirtus quæ prohibet, & retinet omnem ægritudinem quæ eſt ex fluxu quando comeditur, aut bibitur. Dioſcorides.) Fructus eius quando bibitur,aut comeditur,abſcindit fluxum antiquum, & humiditates antiquas quæ fluunt à matrice, & radix eius quando fit emplaſtrum cum ea trita,extrahit ſagittas quæ ſunt infixę in carne, & haſtellas ſpinas,& alia ſimilia,& dicitur quando percutitur uenter mulieris pregnantis cum radice huius arboris ter,aut fit inunctio cum ea, expellit fœtum. Aben meſuai.) Eſt frigidus & ſiccus in ſecundo,incidit & prohibet ſitim calidam, & fortificat ſtomachum & epar. Bedigoras.) Proprietas eius eſt,quod confert apoſtematibus calidis. Armaſios.) Fructus eius retinet,& prohibet omnes ægritudines quæ fiunt à fluxu uentris. Meſarugiæ.) Frigidus eſt,& eſt bonus apoſtematibus calidis,quando ſuperponitur eis.

DE PSILIO. CCXX.

D BAzarachatona,id eſt,pſilium. Dioſcorides.) Eſt herba habens folia piloſa, uirgas habens longas,menſura unius palmi,& tota herba eſt piloſa,& exitus ramuſculorum eius eſt à medio uirgæ, & ſuper ipſos ſunt capitella duo uel tria rotunda, in quibus eſt ſemen ſimile pulicibus, nigrum & durum, & eſt illud quod de ea adminiſtratur. Galenus.) Virtus eius eſt frigida in ſecundo, æqualis in ſiccitate & humiditate. Dioſcorides.) Habet uirtutem infrigidatiuam, quando fit emplaſtrum cum eo,& oleo roſaceo,& aceto,& aqua,confert doloribus iuncturarum,& apoſtematibus faucium, & hulceribus quæ aſſimilantur ſananem, & apoſtematibus quæ fiunt in radice auris,& exituris, & apoſtematibus phlegmaticis,& contorſioni neruoꝝ,& quando fit emplaſtrũ cũ eo ad radicẽ inteſtini infantiũ, & ad eminentiã umbilici,curat eos,& confert ad ſoda cũ oleo roſaceo,& pauca aqua,& aceto,& quãdo oportet fieri ex eo emplaſtrũ ad ramicẽ pueroꝝ,uel ad alia quæ ſupra diximus,accipiatur de eo quantitas duoꝝ caſfuf, teratur, & infundať in duabus cotilis aquæ,& quando inſpiſſata fuerit aqua in panno,extendať & fiat emplaſtrũ, quoniã infrigidat,infrigidatiõe forti,& ſtringit,& ipſum cõfert lachrymis oculoꝝ,& ophthalmię calidæ,& doloribus calidis capitis,quando infunditur in aqua,& linita pecia frontiapponiť,& quando infunditur nocte una,uel die uno in aqua integrũ,ſicut eſt,demum additur ei parũ zuchari,& bibiť, extinguit feruores maximos acutarũ febriũ, & ſitim,& ſoluit uentrẽ. Aben meſuai.) Sedat dolores pungitiuos uentris, & lenit aſperitates hulceꝝ inteſtinoꝝ, & abſcindit tenaſmonem, & confert dolori capitis, qui fit à caliditate,& ſuccus folioꝝ eſt ex Medicinis laxatiuis,propter frigiditatem & humiditatem quæ ſunt in eo, & cura nocumenti eſt cum Medicinis calidis & ſiccis.

Habix.) Semen pſilij eſt,ſicut coriandrũ humidũ, quãdo datur de eo parũ in potu,ſedat inflãmationẽ choleræ,& ebulitionẽ ſanguinis calidi, & aduſtionẽ febrium acutarũ,et ſi datur in potu de muſcillagine eius habentibus birſen,cõfert eis,& ſedat ſitim eoꝝ magnã,& ipſum quidẽ laxat uentrẽ,quãdo datur in potu crudũ & aſſatũ, ſtringit uentrẽ,ſimiliter etiã faciũt ſemen lini, & ſemen marubij,grana myrti,ſemen portulacæ,& ſemen ozimi,laxant enim cruda, & ſtringunt aſſata, & quantitas eius

quæ

A quæ dat̃ de pſilio eſt, drachmarũ. ij. infuſo in aqua, donec egrediat̃ mucillago eius & bibat̃ cum zucharo albo, aut iuleb, aut ſquingibin, & foliũ pſilij, quando emplaſtrat̃ ſuper apoſtemata in principio apparitionis eoꝝ refrigerat ea, & ſi poretur ex eo parum, confert ægritudinibus quæ fiunt ex ſanguine, & quando fit emplaſtrũ cũ eo apoſtematibꝰ refrigerat ea, & qui acceperit ex eo nimis, inducit ſyncopim, & ſtiptici tatẽ in ore ſtomachi, & forta ſſis occidit, quoniã nimiũ ex eo eſt uenenũ. Et cura eius eſt qꝺ det̃ in potu mel bulitũ in aqua calida, & aqua aneti ſicci, & oleũ pſilij eſt graue multũ, & quando pſiliũ ponit̃ in aqua, donec egrediat̃ uiſcoſitas ex eo, & ponit̃ in ſole uiſcoſitas illa, donec ſiccet̃, & ſeruet̃, deinde terat̃, ſecundũ qꝺ oportet ad ea, in quibus uolumus eo uti, poteſt quidẽ fieri, quoniã nõ amittit de uirtute ſua aliquid.

DE BALAVSTIA. CCXXI.

IVlinar, id eſt, balauſtia. Dioſcorides.) Eſt flos malogranati, & ex malogranatis quædã ſunt domeſtica, quędã ſilueſtria. Sed flos ſilueſtris dicit̃ balauſtia, quarum quædã inuenit̃ alba, quædã purpurea, quædã roſea. Galenus in ſecretis.) Balauſtiæ ſubſtãtia eſt terrea, & ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima eſt frigida & ſicca, frigiditate & ſiccitate non pauca. Et ſecunda eſt uirtus quæ incarnat & reſtringit. Et tertia, quę cõſolidat tenaſmonẽ, & hulcera inteſtinoꝝ, & cõfert ſputo ſanguinis, hulceribus inteſtinoꝝ, & ei cui fluxit aliquid, ad uentrẽ & inteſtina, & matricẽ ex menſtruis. Dioſcorides.) Sermo eius de domeſtica eſt firmatus in capitulo maligranati. Sed ſermo eius in ſilueſtri eſt, qꝺ exprimit̃ ſuccus eius, ſicut exprimit̃ ab hypoquiſtidos. Et uirtus eius eſt ſtiptica, & confert ad omnia quæ confert hypoquiſtidos.

DE DRAGAGANTO, CCXXII.

KItira, id eſt, dragagantũ. Aerniaſios.) Dragagantũ eſt ex arbore chateth. Dioſcorides.) In Ragaſina eſt arbor dragaganti, & eſt radix groſſa, lignoſa, ex qua apparet res quædã ſuper terrã, unde egrediuntur rami eius, & ſunt rami ſeu uirgę illę breues, durę, extenſę ſuper faciem terræ, in quibus ſunt folia parua, gracilia plurima,
B & inter ipſa ſunt ſpinæ albæ, æquales, duræ, quæ teguntur, & occultantur ab ipſis foliįs, & dragagantũ eſt humiditas quæ emanat à radice ipſa, quãdo uulneratur ferro, in tempore ſuæ maturationis, & apparet in loco inciſuræ, & melius ex dragaganto eſt clarum, purum, ſubtile, cuius ſapor uergit ad dulcedinẽ. Galenus.) Virtus eius prima, eſt uirtus quæ deſiccat. Et ſecũda quæ cõglutinat. Et tertia eſt uirtus quæ frangit acuitatẽ rerũ calidarũ & acutarũ, & dixit in tyriaca in gummi Arabico, cum conglutinatione quæ eſt in eo, eſt deſiccatio, ſed dragagantũ cum hoc quod cõglutinat, ſicut gummi Arabicũ non deſiccat, & propter hoc additur rebus laxatiuis quod non ſit de gummi Arabico. Dioſcorides.) Virtus eius eſt conglutinatiua ſimiliter uirtuti gummi Arabici, & ipſum adminiſtrat̃ in cohol oculoꝝ, & in Medicinis tuſſis, & aſperitatis cannæ pulmonis, & abſciſſionis uocis, & curſus catarri ad uulam, quando fit ex eo cõfectio cũ melle, & ponit̃ ſub lingua, & tranſglutit̃ quod de ipſa diſſolditur, aut dat̃ de ea drachma una, poſtꝙ infundit̃ in uino cocto dulci, & tunc ualet etiã ad dolorẽ renũ, & ad hulcera ueſicæ, & quãdo admiſcet̃ ei ex cornu ceruino aduſto, & parũ aluminis iameni, prohibet nocumentũ morſus ſerpentũ. Abugerig.) Dragagantũ eſt frigidũ, & eſt in eo humiditas quæ laxat uentrem, & confert tuſſi, & hulceribus oculi, & lippitudini eius, & reprimit acuitatẽ Medicinarũ laxatiuarum. Meſarugię.) Eſt bonum hulceribus ueſicę, & aſperitati gutturis & linguæ. Habix.) Eſt in eo res modicę caliditatis & humiditatis, laxat uentrẽ, & confert tuſſi, & hulceribus pulmonis, & cõglutinat hulcera inteſtinoꝝ, niſi quia addit in ſolutiõe, & confert hulceribus oculi, & lippitudini quãdo infundit̃, & diſſoluit̃, & collyriatur cum aqua eius, aut ponitur in pulueribus, & cõpetit, ut admiſceatur cum Medicinis acutis laxatiuis, quoniam prohibet nocumentum earum, & prohibet aggrauationem ipſius Medicinæ ſuper naturam, ſi Deo placet.

DE PLANTAGINE. CCXXIII.

LIſen alhamel, id eſt, lingua arietis, & eſt plantago. Dioſcorides.) Dicitur arnoglоſſa, & eſt eius expoſitio lingua agni, ideo qꝺ Græci nominant arnion agnum,

C & gloſſa lingua, et dicitur etiã heptapleuros, id eſt, habens ſeptẽ coſtas, nam in folio eius ſunt ſeptem coſtę, & hepta in Greco eſt ſeptẽ, & pleura, id eſt, coſta, & hoc ideo ꝙ ipſum foliũ habet ſeptẽ neruoſitates manifeſtas in ſimilitudine coſtarũ lateris animalium, & ſunt ei duæ ſpecies, maior ſcilicet & minor, ſed minor habet folia ſubtiliora minora, & leniora ꝙ folia maioris, & habet uirgã quæ inclinaꝫ uerſus terrã, multos habens angulos, & flos eius eſt croceus, & ſemẽ eius eſt in radice linguę, id eſt, folij, maior uero habet uirgas aſperiores, & folia lata ſimilia holeribꝰ quę comeduntꝫ, & uirga eius ſimiliter anguloſa eſt, ad rubedinẽ declinans, cuius longitudo eſt unius brachij, ſuper quam eſt ſemen in figura ſua à medietate ipſius ſupra, & habet radices molles, & plures, ſuper quas ſunt pili albi, & groſſitudo radicis eſt ſicut groſſitudo digiti, reperitur in locis paludoſis te humidis, in uallibus, in hortis, et in pratis, et iſta quidem maior, maioris eſt iuuamenti ꝙ minor. Galenus.) Subſtãtia eius eſt cõpoſita ex ſubſtãtia aquoſa & terrea, & ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima eſt quę infrigidat in .ij. gradu. Secunda uirtus incarnat. Et ſeminis eius uirtus ſecũda abſtergit propter ſuã ſubtilitatẽ. Et tertia cõfert hulceribus omnibus corroſiuis & putredini eorꝝ, & propter hác cauſſam cõfert hulceribus inteſtinorꝝ, & cũ hoc abſtergit ſanguinẽ, & ſi adeſt ibi aliqua inflámatio, extinguit eam, & incarnat fiſtulas, & alia hulcera humida & antiqua. Semen & radix ſunt propinqua huic uirtuti, niſi quia ſunt ſicciora, & minus frigida, & ſemen eius eſt multũ ſubtile, & radix eius eſt groſſę ſubſtantię, & ipſa cõfert dolori dentiũ, quando maſticaꝫ, & quãdo fit colluțio oris cum aqua eius, & ſemen quidem, foliũ & radix, ſunt aperitiua opilationũ epatis, & renũ, propter abſterſionẽ quæ eſt in eis, niſi quia ſemen eſt forte in hoc ſatis, quia in omnibus iſtis eſt uirtus quæ abſtergit ſatis, & fortaſſis eſt uirtus iſta in hac herba, dũ eſt recens, niſi quia uincitur ab humiditate quæ eſt in ea, & ideo non eſt manifeſta operatio ſua propter uictoriã humiditatis, ſed quãdo folia eius deſiccantur, uirtus eorꝝ fit ſubtilior, & minus frigida, quoniã ſuperfluitas aquoſa quæ eſt in eis, reſoluitur & de

D ſtruitur. Dioſcorides.) Folia plantaginis habẽt uirtutẽ ſtipticã & deſiccatiuã, & ideo quãdo fit emplaſtrũ cũ eis, cõfert hulceribus corroſiuis, & hulceribus ad quæ currũt humiditates, & hulceribus ſordidis, & cõferunt elephantię, & prohibẽt dilatationẽ hulcerꝝ corroſiuorꝝ, & formicã, & ſyre, nec ſinunt ea augeri in corpore, & cõſolidant hulcera antiqua, & curãt corroſiua quæ dicunꝫ abloniæ, & glutinãt uulnera profunda in ſui recentia, & cõferunt ſanguinis fluxibus omnibus, & abſcindũt eos, & quando fit emplaſtrũ cũ plantagine & ſale, cõfert morſui canis, & cõbuſtionibus ignis, & apoſtemati quod diciꝫ forgella, ſcrophulis & fiſtulis lachrymaliũ, et quãdo ipſa herba coquiꝫ & comediꝫ cũ ſale & aceto, cõfert hulceribꝰ inteſtinorꝝ, et fluxui antiquo, maxime ſi comedaꝫ cũ lentibus loco ſiclę, & comedũt eã habentes hydropiſim carnoſam, & cõfert eis, & ſumpta cõfert epiléticis, & aſmaticis, ſed ſuccus foliorꝝ quando fit cũ eo collurio oris, curat hulcera quæ fiũt in eo, & quãdo miſceꝫ cũ chimolea, aut ceruſa curat eriſipilã, & quádo fit cliſtere cũ eo hemorrhoidibus à quibus plurimus ſanguis emanat, cõfert eis, & cõfert fiſtulis quæ fiũt in ano, & quãdo diſtillatur de eo in oculo, cõfert lippitudini & doloribus oculorꝝ, & quãdo diſtillatur in auré, cõfert dolori eius, & cõfert gingiuis ſanguinolentis, & quando bibitur ex eo, confert ſputo ſanguinis à pectore, & hulceribus pulmonis, & pectoris, & fit cum eo cliſtere hulceribus inteſtinorꝝ, & cõfert iuuamentũ magnũ, & fit cũ eo naſale, & confert ſuffocationi matricis, & fluxui humiditatũ. Sed ſemen eius quãdo tribuiꝫ, cõfert fluxui humiditatũ ad uentrẽ, & ſputo ſanguinis à pectore. Sed radix eius quãdo coquitur, & lauatur os cum decoctione ipſius, aut maſticatur radix ipſa cruda, confert doloribus dentium, & datur in potu radix & folium eius cotila una, ſapa in doloribus renum & ueſicę cõfert, & dicunt quidam ꝙ ſi bibantur ex ea tres radices cũ uncijs 4. & dimidia uini mixti cũ tantundẽ aquę, auferũt febrẽ tertianã, & quãdo bibunꝫ .4. radices ſimili diſciplina, auferũt quartanã, & quidã ſuſpendũt radicẽ eius collo, habẽtis ſcrophulas, & dicũt eas reſolui, nec alias amplius naſci. Alexander.) Retinet uentrẽ quãdo bibiꝫ, uel fit cliſtere cũ ea, & cõfert febri tertianę, quando bibitur ſuccus eius.

De Memithe

A

DE MEMITHE. CCXXIIII.

MEmithe. Dioſcorides.) Succus herbæ eiuſdem nominis, quæ eſt ſimilis in foliis ſuis herbæ ſpeciei papaueris, dicti ceratides, id eſt, cornuti, niſi quia eſt in ea humiditas adhærens manui, & eſt propinqua terræ, & habet grauem odoré, et habet multum ſuccum, & color ſucci eius eſt ſimilis colori croci. Galenus.) Subſtantia eius eſt compoſita ex ſubſtantia aquoſa & terrea, & ambæ ſunt frigidæ, niſi quia frigiditas eius non eſt fortis, ſed ſicut frigiditas aquarum non currentiũ, ſcilicet, ſtagnorum, & accipiunt eam homines illius terræ, & ponunt eam in uaſe æneo, & caleſaciunt parum, donec extenuetur, deinde terunt eam, & exprimunt inde ſuccum, & adminiſtrant eum in cohol, in principio egritudinum oculorum, ipſe enim eſt ſtipticus ſtipticitate forti. Et uirtus eius prima eſt uirtus, quæ infrigidat infrigidatione manifeſta. Secunda eſt uirtus quæ fortificat. Tertia curat eriſipilam, quæ non eſt fortis.

Dioſcorides.) Accipiuntur folia eius herbæ, et ſepeliuntur in cinere calido, deinde exprimitur ſuccus ab eis: & ſunt quidam qui ponunt ipſa folia in uaſe terreo, & obturant os eius cum argilla, & ponunt in furno, & dimittunt ibi, donec folia ſunt aliquantulum extenuata, & uelut marcida, poſtea terunt, & exprimunt ſuccum, quem ponunt in ſole, & informãt trociſcos, & reponunt. Et melior ex eo eſt ille, qui eſt interius crocei coloris, exterius uero, ad rubedinem & nigredinem declinans, amari ſaporis, & odoris non boni, & habet uirtutem ſtipticam, & frigidam parum, quando reſoluitur in aqua, & cum eo liniuntur oculi in principio egritudinis ophthalmię, et aliarum, confert, & prohibet eas, & ipſe eſt cõueniens confectionibus collyriorum.

DE SVMACH. CCXXV.

SVmach. Dioſcorides.) Sunt quidam qui nominant ipſum adurion, & eſt ſumach cibi in Arabico, & eſt planta quæ dicitur rosbarſadiſticos, uel roſaidicos, et eſt in Arabico ſumach coriariorum, & eſt arbor naſcens in locis ſaxoſis, cuius longitudo eſt duorũ brachiorũ, habens folia oblonga, quorum color uergit ad rubedinẽ

B

ſanguinis, & habet ramos altos, & fructũ ſimilẽ racemis, & grana ſunt ibi in magnitudine granorũ lentiſci, aliquantulũ lata, iuuamentum eius eſt in cortice granorum.

Galenus.) Melius quod eſt in tota arbore, eſt cortex grani eius, & ſuccus eius quando exiſtit in eo ſapor ſtipticus fortis. Et uirtus eius prima infrigidat in ſecundo, & deſiccat in tertio. Et ſecunda fortificat. Dioſcorides.) Virtus foliorum eſt ſtiptica, & conferunt ad omnia, ad quæ conferũt acacia, & decoctio foliorum eius denigrat capillos, & fit cum eo cliſtere ad hulcera inteſtinorum, & datur in potu etiam ad ipſa, & fiunt ſeſſiones ſimiliter in ea, & diſtillatur de ea in aurem, unde fluit ſanies, & deſiccat eam, & quando fit emplaſtrum cũ foliis eius, cum aceto & melle, deſtruit panaricium, & prohibet apoſtemata corroſiua, quæ dicuntur ancora, & decoctio foliorum eius poſtq; ſunt ſicca, & teruntur cum aqua ipſa, & coquuntur, donec fiat decoctio ipſa ſicut mel ſpiſſa, præparatur, & fit de ea ſicut de licio, & cõuenit ad ea, ad quę conuenit licium, & fructus eius ſeu grana faciunt hoc idem quod folia, & conuenit quando ponitur in cibis ad illum qui habet fluxum antiquum, & ad hulcera inteſtinorum, & quando ponitur ſuper hemorrhoidas, curat eas, & infuſio fructus eius quando coquitur donec inſpiſſatur, eſt operatio eius melior operatione fructus ipſius, & reperitur in arbore eius gummi, quod ponitur in corroſionibus dentiũ, ad ſedandum dolores earum.

Aben meſuai.) Eſt acetũ, niſi quia acetũ eſt ſubtilius eo, & quando coquitur cũ carnibus pullinis, uel alijs, ſtringit uentrem. Similiter autẽ facit quando fit emplaſtrũ cũ eo, & cõfert curſui choleræ ad ſtomachũ, & ad epar, & ad inteſtina, & quando aſſatur, fit fortius ſtringens uentrẽ, & quãdo infunditur in aqua roſacea, confert in principio ophthalmiæ calidæ, & decoctio eius quando ponitur ſuper exituras, prohibet

C apoſtemationem earum. Et ſauich ex ſumach ſtringit uentrem, & incoriat ſtomachum, & confert uomitui choleræ, & fluxui eius.

DE RAMNO, CCXXVI.

HAuſig, id eſt, ramnus. Dioſcorides.) Eſt planta quæ naſcitur in uallibus, et ſunt ei tres ſpecies, una habet ſtipitē rectū ſpinoſum, ſicut arbor quę dicit achſiachis, in ramis & ſpinis eius, et folia ſunt oblōga habētia humiditatem uiſcoſam, quę adhę ret manui. Secunda uero eſt fortius alba ꝙ ipſa, ſed tertia habet minora folia ꝙ ipſa, & latiora, et declināt parū rubori, et rami eius ſunt longi lōgitudine unius brachij, et eſt ſpinoſior alijs, et debilior, et ſpina eius eſt acutior, et fructus eſt latus ſubtilis, et eſt uelut in uaginis ſicut herbę quę dicūtur ſachidalion. Galenus.) Quod adminiſtrat ex auſig, ſunt folia eius dū ſunt recētia. Et uirtus eius prima infrigidat et deſiccat in ij. gradu. Et tertia curat formicā, et eriſipilā quę eſt tepidę caliditatis. Dioſcorides.) Folia ſpecierū ramni quādo fit emplaſtrū cū eis, curāt eriſipilā, et formicā. Et dicunt aliqui, ꝙ quādo rami eius ſuſpendunt in oſtijs et feneſtris, ceſſit operatio arboris eoꝝ.

DE GALLA. CCXXVII.

HAfs, id eſt, galla. Dioſcorides.) Eſt ex ea quę accipitur ex arbore ſua recens, immatura, parua, rotunda, nodoſa, nō perforata, & grauis: & eſt alia, quę eſt leuis, perforata, ſed melior eſt nō matura parua, quę primo dicta eſt. Galenus.) Virides ex gallis, et ſunt acerbę plurimū, quod eſt in eis, eſt ſubſtātia terrea, et ſapor earū eſt ſtipticus multū. Et uirtus earū prima eſt uirtꝰ frigida in ij. gradu, ſicca in iij. Et ſecūda eſt uirtus quę repercutit, phibet, et aggregat. Tertia uirtus fortificat mēbra fluxa debilia, et prohibet omnes egritudines quę ſunt diſſolutiuę humorū, et phibet fluxus eorū.

Sunt alię gallę quaſi rubeę, et ſunt magnæ, ipſę deſiccāt, et minoratur earū deſiccatio minoratione ſuę ſtipticitatis. Et uirtus earū tertia eſt, ꝙ quādo coquūtur gallæ ſolæ, ſicut ſunt, terūtur, et fit emplaſtrū cū eis, eſt Medicina cōferens iuuamēto magno apoſtematibꝰ calidis quę fiūt in ano, et fici, et oportet ꝙ quādo egemus ſtipticatiōe
D pauca, ꝙ decoquātur gallę in aqua ſola, & quādo uolumus ſtipticitatē fortē, coquantur in uino: & quando uolumus adhuc ſtipticitatem maiorē et fortiorē ſatis, fit uinū in quo coquūtur, uinū ponticū multū. Et ſpecies quidē gallarū quando cōburuntur, acquirūt caliditatē et acuitatē, et fiūt ſubtiliores, & plus deſiccatiuę ꝙ nō cōbuſtæ, & fit uirtus earū abſcindens fluxū ſanguinis, & quādo tu uis hoc, oportet ꝙ tu aſſes eas ſuper carbōes, deinde extinguas eas in aceto, aut in uino. Dioſcorides.) Omnes ſpecies gallarū ſunt ſtipticę fortiter, quę quādo terūtur et pulueriztāur ſuper carnē ſuperfluam, delent eā, et cōfernnt ad hulcera corroſiua, et prohibēt humiditatē quę currit ad gingiuas, & cōferunt ad culla. Et quando accipitur id quod eſt intra gallā, et ponitur in corroſuram dentis, ſedat doloꝛē eius, & quando cōburuntur ſuper prunas, & extinguuntur in aceto & ſale, ſtringūt fluxū ſanguinis. Et decoctio gallarū quādo fit ſeſſio in ea, cōfert exitui matricis, & curſui humiditatū eius antiquo, & exitui ani, et quando infunduntur in aceto aut aqua, nigrificant capillos. Et quādo puluerizantur, & dantur in potu in aqua, aut uino, conferunt humiditatibus hulcerū inteſtinorum, & ad fluxum antiquum, & ſunt conuenientes in cibis eorū: ſimiliter etiā quando coquitur cibus eorum in aqua in qua bulierint. Et uniuerſaliter quidem adminiſtrandæ ſunt ad ſtipticandum, retinendum, & deſiccandum, & infrigidant ſatis.

DE SOLATRO. CCXXVIII.

HAmeb athahaleb, uel hameb alchahaich, id eſt, uua uulpis, & eſt ſolatrum. Dioſcorides.) Sunt ei quatuor ſpecies, una earū comeditur, alia uero nō, ſed illa quę comeditur, et eſt domeſtica, eſt herba nō magna, habens ramulos plurimos & folia nigra, ſimilia folijs bedarog, id eſt, ozimi, ſed maiora, & latiora, & habet ſemen rotundū, cuius color eſt uiridis et niger, ſed quando maturauerint, fit rubeus, et quādo frangitur, inuenitur in eo humiditas multa, et granula, quę ſunt ſemina eius. Galenus.) Sapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima infrigidat in ij. Et dixit in v. quod ſolatri cōplexio nō eſt humida, ſed eſt media inter Medicinas quę humectant, & inter illas quæ deſiccant, quia ipſum eſt cōpoſitum ex uirtutibus contrarijs, uolo

dicere

A dicere, ex uirtute humida & ſicca, & hoc ideo, quia ſunt in eo duę ſubſtantiæ, ſcilicet, terrea, & aquoſa. Dioſcorides.) Habent uirtutem ſtipticam & infrigidatiuā, quando fit emplaſtrū cū folijs eius, & ſuccus eius confert formicæ, & eriſipilæ, & quando teruntur contritione forti, & fit emplaſtrū cū eis, reſoluunt apoſtemata, & curant ſcabiem hulceroſam, & pruritū eius, & confert dolori capitis, & inflammationi ſtomachi, & quando teruntur fortiter, & miſcentur cū ſale, & fit emplaſtrū cū eis, reſoluit apoſtemata quę fiūt in radice auris, et quando ſuccus eius miſcetur cū cęruſa, et lithargyrio, et oleo roſaceo, cōfert eriſipilę, et formicę, & quando miſcetur cū pane, cōfert ſcabiei hulceratæ. Et quando fit emplaſtrum cum eo, addito oleo roſaceo, & mutatur hora poſt horam, confert apoſtematibus calidis quę fiunt in cerebro infantium, & miſcetur ſuccus eius cum ſief, quæ fiunt ad curſum humiditatum acutarū ad oculum loco aquæ roſaceæ, & loco albuminis oui, & quando inſtillatur in aurem, confert dolori eius, & quando fit naſale cum eo, confert curſui humiditatum matricis.

Sed illud quod nō comeditur, et eſt una ex ſpeciebus eius illa quę dicitur kekengi, & grana eius ſunt lehu. Dioſcorides.) Sed aliud ſolatrū quod quidam nominant kakemb, aut keleb, kekengi, habet folia ſimilia folijs primi, niſi quia ſunt latiora eis, & rami eius quādo elongantur, declinant inferius uerſus terrā, et habet fructū in kiſti rotūda, ſimilis ueſicę, et eſt fructus eius granū rotundū, rubeū, leue, ſimile grano uuę.

Galenus.) Virtus foliorū huius eſt ſicut uirtus foliorū domeſtici, et fructus eius pro uocat urinā, & ideo admiſcetur iſte fructus, et eſt granū alkekengi in multis Medicinis quę conferūt epati, ueſicę, et renibus. Dioſcorides.) Hęc herba adminiſtratur ad ea, et tali modo, ſicut ſupradicta, niſi quia ipſa nō comeditur, et fructus huius mundificat ictericiā per prouocationē urinæ, et exprimitur ſuccus foliorū eius, et ſimiliter foliorū ſpeciei primę, et deſiccatur in umbra, et reponitur, et operatio amborū eſt una.

Habix.) Alkekengi eſt montanū, et domeſticū. Montanum eſt albū, et eſt ſimile in forma et natura ſua ſolatro, et eſt ex Medicinis, quarū ſuccus bulitur in igne, et cōfert apoſtematibus calidis, tā intrinſecis, ꝙ extrinſecis, et quādo linitur ſuper apoſtemata exterius, cōfert eis, et quādo granū eius bibitur, cōfert hulceribus renū, et ueſicę, montanum quidem eſt fortius domeſtico. Et alia eſt ſpecies eius quæ facit ſomnum.

B Dioſcorides.) Eſt plāta habēs ramos multos et ſpiſſos egrediētes ab ea, et ſunt difficiles ad frangendū, et ſunt pleni folijs, in quibus eſt humiditas quę adhęret manui, et aſſimilatur folijs citonioꝝ, et flos eius eſt rubeus ſicut ſanguis, nō magnus, et ſemē eius eſt in theca, cuius ſeminis color eſt croceus, et habet radicē nō magnā multū, cuius cortex eſt rubei coloris, et naſcitur in locis aſperis et petroſis. Galenus.) Virtus huius prima infrigidat in iij. gradu. Secūda uirtus facit dormire. Tertia eſt uirtus, quę quādo accipitur corticis radicis eius aur. i. et bibitur cū uino, facit dormire, et in proprietatibus eius alijs eſt ſimilis opio, niſi quia eſt debilior eo, et uirtus ſeminis prouocat urinā, et ideo adminiſtratur in hydropiſi. Et ſi bibūtur de eo plus xij. granis, facit hominē inſanū. Dioſcorides.) Quādo bibitur ex cortice radicis huius drachma. i. facit dormire leniori ſomno ꝙ gūmi papaueris, et ſuccus eius puocat urinā fortiter, et dātur hydropico ex ſemine eius grana xij. et curatur, ſed ſi plus datur, inducit maniā, et quādo miſcetur ſuccus radicis eius cū melle, acuit uiſum. Sed eſt alia quę facit maniā. Dioſ.) Illud auté qđ dicitur furiale, eò ꝙ facit furorē, ſeu maniale, eò ꝙ facit maniā, eſt plāta habēs folia ſimilia folijs erucę, niſi quia ſunt maiora eis, et ſpinoſa, ſicut ſpina quę dicitur caradis, et habet ramos uel uirgas magnas egrediētes ab una radice x. aut xij. et lōgitudo earū eſt duorū brachiorū, et in ſummitatibus eorū ſunt capitella ſimilia oliuis, niſi quia ſunt ſuper ea pili amygdalarū arboris dulb, et ſunt maiora oliuis, et latiora, et flos eius eſt niger, et poſt floré emittit uelut racemū, x. uel xij. grana habentē, et grana ſunt rotūda, mollia, nigra, in mollicie uuę, ſimilia granis cuſſus, id eſt, hederę, et habet radices albas, groſſas, cōcauas, quarū lōgitudo eſt unius brachij, & naſcitur

C & nascitur in locis montuosis,& locis uentosis,inter arbores dulb,id est, platani.

Galenus.) Virtus corticis radicis eius est frigida in tertio gradu circa principium, & desiccat in secundo prope finem eius.Secunda indurat.Et tertia curat hulcera maligna,quando fit emplastrum cũ eo.Aliæ uero partes huius plantę non sunt alicuius iuuamenti,receptæ interius,immo si biberit aliquis ex eo aur.iiij.moritur inde, & si biberit minus,inducit insaniã.Sed unus aureus aliquando non nocet. Exterius autẽ apposita,facit operationẽ corticis radicis, nisi quia cortex est fortior. Dioscorides.) Quando bibitur ex radice eius drachma una cum uino, inducit somnia non recta, sed aliena,& accidentia nõ bona,nec nimis mala inducit,& quando bibuntur ex eo drachmę ij.inducunt furorem, et uelut ebrietatẽ tribus uel quatuor diebus,& quando bibuntur ex eo drachmę iiij.faciunt hoc idem,& cum hoc occidunt, & cura eius est melicratum,quando bibitur ex eo quãtitas plurima,& euomitur, & fit hoc sępe.

Mesęha.) Solatrum est frigidum & siccum in fine tertij gradus,& est plus stipticũ, q̃ omnis alia herba,cõfert ubi oportet,extinguit caliditatem igneam, & fructus eius generat semper permixtionem sensus, quare oportet caueri ab eo.

DE GVMMI ARABICO. CCXXIX.

SAnig,uel sanag Arabicum,id est,gummi Arabicum. Dioscorides.) Est gummi quod reperitur super arborem Acaciæ, sicut aliæ species gummarum, & melius ex eo est illud,quod est ex hac arbore,quod est simile uermiculis in figura sua, color eius est sicut uitrum clarum,& non habet lignum,secundum uero post ipsum est album.Sed illud quod est simile sordiciei resinæ pini,est malum. Galenus.) Virtus eius prima desiccat.Secunda conglutinat.Et tertia curat & aufert asperitates, & frangit uirtutem Medicinarum acutarum. Dioscorides.) Virtus eius est glutinatiua,reprimit acuitatem Medicinarum acutarum,quando admiscetur ei albumen oui,& si ponitur super combustionem ignis, non sinit locum uesicari. Bedigoras.) Lenit asperitatem pectoris,& stringit uentrem. Abugerig.) Retinet uentrem, & fortificat intestina,& meliorat ossa fracta,quando fit emplastrum cum eo, & confert malignitati hulcerum pulmonis,& est frigidum & siccum. Abix.) Frigidum est paucæ humiditatis,retinet uentrem quando nimis fluit,et conglutinat intestinũ,in quo est tenasmon,& consolidat ossa fracta,quando fit emplastrum cũ eo.Et sedat tussim quando tenetur in ore,et transglutitur quod inde soluitur, aut quãdo miscetur cũ aliquibus Medicinis quę cõferunt tussi,& conferũt hulceribus pulmonis, q̃n bibitur ex eo,& cõfert ophthalmię,et rectificat Medicinas laxatiuas,q̃n miscet cũ eis,& phibet acuitatẽ earũ,et frangit uomitũ qui prouenit ab eis, & quãtitas dosis eius ad tussim, & ad retinendũ uentrẽ,est aur.i.& q̃n miscetur cũ alijs Medicinis, est aur. dimidius.

DE RAMICH. CCXXX.

RAmich est galia,seu materia ex qua fit galia. Albasari.)Accipitur ex multis speciebus,& aliquod accipitur ex gallis, & aliquod accipitur ex dactylis immaturis,& est aliud quod accipitur ex corticibus granatorũ,& ex herbis asperis,et omnes species eius sunt frigidæ & stipticæ,& ipsum est radix such,id est,galię,& quando fit ex eo galia,miscentur cum eo species,& muscus, & secũdum quod admiscetur ei de speciebus & musco,erit amplior uel minor caliditas eius,& erit tunc Medicina composita ex uirtutibus diuersis,uolo dicere,ex stipticitate & caliditate quam acquisiuit à musco & speciebus. Isaac eben amram.) Ramich fit ex galla,& est frigidum in fine gradus secundi,& stringit naturam propter suam stipticitatem,& prohibet calorem propter suam frigiditatem,& ex ramich fit galia,quando admiscẽtur ei muscus & species,& secundum quod admiscetur ei ex musco & speciebus,est caliditas eius. Et modus operis eius est istæ.Accipiatur ex gallis pondus librarum decem, & terantur subtiliter,deinde accipiantur ex passulis libræ tres,& buliant in aqua fortiter,debent autem poni super unamquanq; mensuram passularum duæ mensuræ & dimidia aquæ,& postq̃ bulierit,cola eas,& exprime,& proijce substantiam passularum, & deinde accipe ex melle apum libras duas, & misce cum decoctione passularum, & proijce in omnibus libras x.huius mixturæ,libram unam olei kadi,quod si nõ habes,pone

A bes,pone loco eius oleum ſiſaminum, & fac bulire ſimul fortiter, & moue ſemper, donec ſcias quod bene ſit coctum,& caue quod ſi minuitur nimis aqua paſſularum pone in ea de aqua,ne adurat Medicina, deinde accipe de roſis & cinnamomo,gariophylis, & ex folio caſſię,uel ex ligno eius, ſi nō habes folia,& tere omnia bene,& pone ſuper decem libras gallæ,libram unam iſtarum ſpecierum, deinde miſce totū cum decoctione aquæ paſſularū,& mellis in olla ubi eſt,& coque ſuauiter cū diſcretione,& moue ſemper,& quando finieris decoctionem eius, extende ſuper ſeſtoriū in ſole,& quando deſiccatum fuerit,fac trociſcos,& extende eos ſuper cribrum in ſole,donec ſiccentur bene,& ſerua,& utere.

DE RIBES. CCXXXI.

Ribes. Iſaac eben amram.). Ribes eſt planta,habens capreolos recentes, rubeos,ad uiriditatem tendentes.& habet folia magna,lata,rotunda,uiridia,& habet grana,quorum ſapor eſt dulcis,cū acetoſitate,& ipſa eſt frigida & ſicca in ſecundo gradu,& ſignum ſuper hoc eſt acetoſitas eius & ſtipticitas,& ex hoc contingit,q̄ infrigidat ſtomachum,& incoriat eum,& abſcindit ſitim,& fluxum uentris, & uomitum,& rob eius confert cardiacis,& uomitui,& fluxui qui fit à cholera,& prouocat appetitum cibi,& in rob eius eſt dulcedo, & acetoſitas ſine ſtipticitate, & exprimitur ſuccus capreolorum eius,quoniam ipſi teruntur & exprimuntur, & coquitur expreſſura illa,donec habeat ſpiſſam ſubſtantiam. Ignotus.) Eſt frigida,& ſicca in ſecundo gradu,& eſt ſtiptica & pontica acetoſa.Naſcitur autem planta iſta in montibus frigidis niuoſis,& ipſa abſcindit ſitim quæ accidit à caliditate,& à cholera, retinet fluxum,& confert ſpeciebus rahaon,id eſt,morbillis, & bothor quæ fiunt in corpore,ſicut ſunt edria,uariolæ,& ſimilia.Et modus ſirupi eius eſt ſicut modus ſirupi de citro,& eſt frigidus,& ſiccus. Raſis.) Ribes eſt frigida & ſicca,ſtringit uentrem,& extinguit choleram,& acuitatem ſanguinis. Meſeha.) Ribes eſt frigida & ſicca in ſecundo gradu,ſtiptica,& propter ſuam ponticicitatem incoriat ſtomachum, ſtrin-
B gituentrem,& extinguit ſitim,& eſt bona planta ualde,& non ſtupefacit dentes.

Aben meſuai.) Frigida eſt & ſicca in ſecundo,abſcindit ſitim, & reprimit acuitatē choleræ,& fluxum cholericum,& eſt bona uariolis,& morbillo,& rob eius eſt ſicut rob acetoſitatis citri & agreſtę. Sindaxar.) Eſt bona hęmorrhoidibus, & ebrietati. Et putauerunt aliqui Medicorum,quod ſit illa,quam nominamus acetoſam, id eſt, lapacium: & putauerunt alij,quod ipſa ſit granum acetoſum, quod affertur ex Coraſceni. Et Raſis memorauit eam inter fructus.

DE MEDICINIS FRIGIDIS ET HVmidis ſecundi gradus.

DE HOLERE IAMENO, ET eſt blitus. CCXXXII.

Bachala Iemenia,id eſt,holus Iamenum. Galenus.) Virtus eius prima infrigidat & humectat in ſecundo gradu. Dioſcorides.) Hęc herba comeditur,& mollit uentrem,& non eſt aliqua uirtus in ea ex rebus Medicinalibus. Aben meſuai.) Habet in ſe aqueitatē multā, plus q̄ alia omnia holera,& eſt frigidū,& quādo fit emplaſtrū cū eo ſuper apoſtemata calida,confert,et ſedat ſitim & tuſſim,quando fiunt à caliditate,et ipſum pauci eſt nutrimenti, quando comeditur,et tardę penetrationis. Iſaac eben amram.)Quādo fit emplaſtrum cum radice ipſius,confert hulceribus quæ dicuntur faui, à quibus emanat humiditas ſimilis melle. Habix.) Eſt frigidū et humidum in ſecundo gradu,et humiditas eius eſt amplior q̄ humiditas lactucę,et cucurbitę,et ſubſtantia eius eſt aquoſa, non habens in ſe groſſiciem,quare cito deſcēdit,et mollit uentrē, et ideo modicum cedit in nutrimentum ex ipſo.Et quando exprimitur ſuccus foliorū eius, et miſcetur cum oleo roſaceo,confert dolori capitis,qui accidit ex calore ſolis,& quando coquitur herba ipſa,& proijcitur ſuper ipſum oleum amygdalinum, & ſuccus malorum granatorum dulcium,confert tuſſi ſiccæ,quę eſt cum caliditate & aſperitati pectoris.

De melone

C

DE MELONE, CVCVMERE, citrullo. CCXXXIII.

BAthecha,& chathe,& kura,id eſt,melo,& citrullus,& cucumer. Galenus.)Me lonis maturi ſubſtantia eſt ſubtilis, & non perfecte maturi ſubſtantia eſt groſſa. Et uirtus eius prima infrigidat & humectat in ſecundo gradu. Et ſecunda incidit & abſtergit. Et tertia eſt uirtus quæ prouocat urinam, & mundificat cutem, & proprie ſemen eius quando ſiccū teritur,& cribratur, & adminiſtratur in lauaturis corporis, Et radix eius & ſemen quando ſiccantur,ſunt in primo gradu ſiccitatis, aut in principio ſecundi,& eſt in eis plus de abſterſione,℞ in carne eius, & ℞ in carne cucumeris qui comeditur. Dioſcorides.) Caro melonis maturi quādo comeditur,prouocat urinam,& quando fit emplaſtrum cum ea,ſedat apoſtemata oculorū calida, et cortex eius quando ponitur ſuper caput infantis, ſedat apoſtema calidum, quod fit in eius cerebro,& ponitur ſuper frontem illius,ad cuius oculos currunt humiditates,et prohibet eas. Totum autem quod eſt intra melonem cum ſemine ſuo, quando confricitur cum farina,et ſiccatur in ſole,mundificat cutem mulierum,quando lauant cū eo facies ſuas,& reddit eam ſplendidam. Sed radix melonis quando deſiccatur, & ſumitur de eo in potu drachma una,cum hydromelle,prouocat uomitū,et quando accipitur poſt cibum in hunc modū, facit euomere ſine labore, & eſt ſufficiens doſis uſq; ad duos onoloſat, & quādo fit emplaſtrū cū ea,curat hulcera quæ dicūtur faui.

Sed cucumer. Galenus.) Subſtantia cucumeris eſt groſſa,dura digeſtioni,generat chimum malum, paratum corrumpi,& fieri materia febrium putridarum malarum,quamuis melo ſit citius corruptibilis. Et uirtus eius prima infrigidat & humectat in ſecundo gradu. Et ſecunda abſtergit,ſed non eſt ſicut melo. Et uirtus tertia eſt uirtus quæ mollificat uentrem,& prouocat urinam, & quando ſumitur cū rob, aut cum lacte, confert hulceribus ueſicæ, & ſedat inflammationem ſtomachi, & ſitim

D quando comeditur,& quando habens ſyncopim ex caliditate odorat ipſum, confert ei ex proprietate quam habet.

Sed citrulli. Galenus.) Citrullus frigidior eſt cucumere, & generat chimum uiſcoſum,& humores crudos in uenis,& accidūt ex uſu eius febres antiquę malæ, neq; prouocat urinā ſicut melo,& nocet ſtomacho, quare oportet, quod qui uult eo uti, utatur ameos,niſi ſtomachus eius ſit ualde calidus. Dioſcorides.) Cucumer domeſticus mollit uentrem,& eſt bonus uentri & ſtomacho,& infrigidat ſine nocumento,& confert ueſicæ,& reuiuiſcere facit ſyncopizantes quando odorant eum, & prouocat urinam fortiter,& quando bibitur cum lacte & rob, confert hulceribus ueſicę, quando autem fit emplaſtrum cum folijs eius & uino,curāt morſum canis, & quando fit ex eis emplaſtrum cum melle,curat ſyræ. Aben meſuai.) In cucumere & citrullo eſt frigiditas & humiditas in tertio. Meſehah.) Aqua cheriar,id eſt, cucumeris,ſedat ſyncopim, & eſt mala ſtomacho. Aben meſuai.) Proprietas cucumeris dulcis eſt,quod laxat choleram quæ eſt in ſtomacho & inteſtinis, & extinguit acuitatem eius,& lenit pectus,& doſis aquæ eius eſt à tertia parte libræ, uſq; ad libram unā.

Habix.) Aqua cucumeris & citrulli confert inflammationi febrium, ſedat ſitim, & laxat uentrem laxatione bona,ſine nocumento aliquo, & debent buliri cum zucharo albo,& doſis cuiuſq; earū eſt drachmarū iiij.& nō oportet quod detur de eis in potu habenti naturam duram nimis ad mouendum,quia iſtorum aquæ non habent tantam uirtutem,quod laxant naturam duram,& ſi ipſę facerent moram in ſtomacho,forſitan inducerent laborem,& inducerent forſitan uomitum, & forſitan facerent inflāmationes,& conferunt,ſiue ſimul datæ,ſiue unaquæq; per ſe, & aliquando datur in potu cum aliquibus trociſcis conferentibus ad febres, & iſti fructus eliguxantur,& datur elixatura habentibus febres acutas,& confert, & ſunt frigidæ & humidæ complexionis,& habent ferè ſimilem ſaporem ambo.

DE MELONE MAGNO VIRIDI CCXXXIIII.

DVllaha,id eſt,melo magnus uiridis. Raſis.) Eſt fortis humectationis & extinctionis,& confert febribus adurentibus, & illi, in cuius corpore oportet quod generetur

A generetur phlegma humidum, ad reſiſtendũ humoribus acutis exiſtentibus in ſtomacho, epate, & uenis, ſcilicet quando ipſæ ſunt malæ qualitatis, & paucæ quantitatis, quoniã huiuſmodi melo non laxat in principio laxatione forti, & illi quidem qui ſunt cum hoc debilis corporis, & diminutę carnis & ſanguinis, quoniã oportet ꝙ in iſtis permutemus complexionem cholerę eorum omnino, & quãuis poſſemus immutare complexionem eius cum rebus acetoſis, res tamen inſipidæ in hoc caſu ſunt conuenientiores, quoniã impoſſibile eſt quin res acetoſę incidant & ſubtilient, & huiuſmodi corpus non poteſt hoc ſuſtinere, quia ſi tu aſſuefacis ei ſquingibin, facis augere in corpore ſuo maciem, & debilitatem ſuæ uirtutis, & diſrumpis ſtomachum eius, & fortaſſis inducis excoriationem, & tenaſmonem in ſuis inteſtinis, & ſi tu facis eum aſſueſcere acetoſis habentibus ſtipticitatem, non eſt poſſibile quin augeant opilationes, ſi adſunt in ſuo epate, & in poris, & non humectant etiam cum hoc quia res acetoſæ ſtipticæ deſiccant, & non humectãt, ſed res inſipidæ, & maxime habentes groſſitiem ſubſtantiæ cum aliqua dulcedine, ſicut dullaha, ipſæ humectant & infrigidant complexionem, & generant in epate ſanguinem aquoſum, qui rectificat malitiam ſanguinis cholerici, qui eſt in uenis, quando miſcetur cum eo. Et cucumer quidem facit operationem propinquam huic, niſi quia prouocat urinã plus quàm dullaha, quare iuuamentum eius eſt minus in hac diſpoſitione. Meſehah.) Melo iſte eſt frigidior alijs ſpeciebus melonum, & tardioris immutationis in ſtomacho. Iſmahelita.) Eſt minoris humectationis omnibus ſpeciebus melonũ, & amplioris frigiditatis, & ideo eſt groſſior, & tardioris immutatiõis in ſtomacho, & longinquior à corruptione. Et propter iſtam cauſſam eſt conueniens febrientibus, & habentibus caliditatem in ſtomacho, & propter ſuam groſſitiem, & propter elongationem à conuerſione, eſt conueniens calori febrili, quia extinguit caliditatem, & ſedat inflammationem eius.

DE LENTICVLA AQVAE. CCXXXV.

B TAhaleb, id eſt, lenticula aquæ, & eſt ex ea marina, & eſt ex ea aqua dulcis, ſed illa quæ eſt aqua dulcis, utimur ut plurimum. Dioſcorides.) Eſt lenticula quæ reperitur ſuper aquam erecta, habens colorem uiridem, & eſt rotunda ſicut lenticula, ſimilis ei in figura ſua, & reperitur in paludibus ſuper aquam erecta, natans ſuper faciem aquæ. Galenus.) Complexio huius eſt frigida & humida in ſecũdo gradu. Dioſcorides.) Eſt frigida, & ideo cum fit emplaſtrum cum ea ſola, aut cum ſauich, conuenit eriſipilæ, & apoſtematibus calidis, & podagræ, & confert creaturæ inteſtinali infantium. Sed marina. Dioſcorides.) Eſt res naſcens in lapidibus iuxta mare, & in littoribus, & eſt ſubtilis, ſimilis capillis in ſua ſubtilitate, & non habet crus. Galenus.) Virtus eius eſt compoſita ex ſubſtantia terrea, & aquoſa, & ſapor eius eſt ſtipticus, & uirtus eius prima eſt frigida, quando fit emplaſtrũ cum ea, confert ægritudinibus calidis, iuuamento manifeſto. Dioſcorides.) Eſt herba multum ſtiptica, & conuenit apoſtematibus calidis, & eſt bona ad infrigidandũ podagrã calidam.

DE TVBERE. CCXXXVI.

RAmech, id eſt, tubera. Dioſcorides.) Eſt radix rotunda, non habens folia, nec crus, & color eius eſt rubeus, & reperitur in uere, & comeditur crudũ & coctum. Galenus.) Subſtantia eius eſt terrea multum, & admiſcetur ei parum ſubſtantiæ ſubtilis. Et dixit in libro de chimis, ꝙ ramech generat groſſum humorem, & non eſt multum mali chimi, & dixit in libro uenenorum, ꝙ generat ſtranguriam & colicã, & ſimiliter faciunt fungi. Alchalahamen.) Alchamech eſt minus groſſum quàm fungi, & melius eorum eſt illud quod reperitur in harena, habente paucam aquam. Meſehah.) Generat ſanguinem aquoſum, & aqua eius abſtergit uiſum.

DE CHRYSOMILLA. CCXXXVII.

MErmex uel mirmix, id eſt, chryſomilla. Galenus.) Virtus eius prima eſt frigida, & humida in ſecundo gradu. Et dixit in libro de chimis, ꝙ ipſum proportionatur Perſicis, niſi quia eſt melius eis, quia ipſum nõ corrumpitur in ſtomacho ſicut Perſica, & non generat acetoſitatem. Alchanzi.) Laxat cholerã, & generat humores groſſos

C res groſſos. Raſis.) Quidam patiebatur fumoſitates ab aliquo humore exiſtente in ſtomacho ſuo, et dedit ſibi in cibo ex chryſomellis recentibus, et ſedatus eſt fumus ille, quare poſt hoc uſus eſt infuſione eorũ aſſidue, & ego nõ credo ꝙ reperiatur cibus aliquis frigidior ſtomacho, & magis iuuatiuus ſtomachi quàm ipſa. Dioſcorides.) Sunt meliora ſtomacho quàm Perſica, & auferũt faſtidium cibi, & qui uult ea comedere, ſine nocumẽto ſumat poſt ipſa aniſum & maſticem de unoquoq; drachmam unam uel duas, & bibat poſtea uinum purum, bonũ, aut uinũ dulce coctũ uel mel.

DE CVCVRBITA. CCXXXVIII.

HAraha, id eſt, cucurbita. Galenus.) Virtus eius prima infrigidat, & humectat in ſecundo gradu. Secunda eſt ꝙ ſuccus abraſionis eius confert doloribus aurium qui accidunt ab apoſtematibus calidis, quando adminiſtratur cum oleo roſaceo. Similiter autem caro ipſa cucurbitę, quando fit emplaſtrũ cum ea, extinguit & infrigidat apoſtemata calida extinctione & infrigidatione cum temperamento. Et dixit ſupra, cucurbita eſt minoris maliciei quàm fructus æſtiui omnes, quando bene digeritur, quia ſi corrumpatur & non bene digeratur, nec deſcendat à ſtomacho cito corruptio eius, eſt mala ualde. Dioſcorides.) Quando fit emplaſtrũ cum ea cruda, confert apoſtematibus phlegmaticis, & doloribus apoſtematũ calidorum, & quando aqua raſuræ ponitur ſuper capita infantium, cõfert apoſtematibus calidis quæ fiunt in cerebro eorũ. Similiter autem facit quando ponitur ſuper apoſtemata calida oculorum & podagræ quando ſuperponitur, & quando ſuccus raſuræ eius miſcetur cũ oleo roſaceo, & diſtillatur in aurem, ſedat dolorem eius, qui fit à caliditate, & quando fit collutio oris cum eo, confert dolori dentiũ, & quando coquitur cucurbita integra ſicut eſt, & exprimitur ab ea aqua eius, & ei additur mel cũ pauco nitro, & datur in potu, laxat uentrem leuiter. Similiter autem facit, ſi cauetur cucurbita, & ponatur in cauatura illa uinum, & calefiat, & bibatur uinum illud. Et quando aqua eius admiſcetur cum oleo roſaceo, & linitur inde corpus febrientis, mitigat caloꝛẽ febris.

D Et quando fit emplaſtrũ cum raſura eius, & medulla panis ſuper podagrã calidam, aut ſuper eriſipilã, confert. Sed quando cucurbita ſicca cõburitur, & puluerizatur ſuper combuſtionẽ ignis, confert, & quando puluerizatur iſte cinis ſuper hulcera uirgæ putrida, mundificat ea, & conſolidat perfecte, & hoc nos uidimus multoties per experientiã. Sed ſemen eius prouocat urinã, & mollificat ſtomachũ, & aufert ſitim, & quando deſiccatur, & puluerizatur iterũ ſuper hulcera concaua, replet ea. Abenmeſuai.) Sauich cucurbitæ confert tuſſi & dolori pectoris, qui à calore contingit, & abſcindit ſitim, & cõfert anxietati quæ fit à cholera. Meſarugiæ.) Quando cucurbita inuoluitur in paſta & aſſatur, deinde exprimitur aqua eius, & datur in potu, confert febribus acutis, & tuſſi, & ſedat ſitim, & quando ſumitur cum zucharo, mollificat uentrem leuiter. Habix.) Eſt frigida & humida, extinguit cholerã, quando coquitur cum mes, id eſt, robilijs, & cum lentibus. Et ſi elixatur, aut aſſatur in igne, & accipitur aqua eius, & bibitur cum zucharo, cõfert febribus aduẽtibus, & abſcindit ſitim, & mollit uentrem, maxime ſi bibatur cum iuleb, pondere drachmarum uiginti, zuchari albi, & quantitas quæ ſumitur in potu de aqua cucurbitæ, eſt ab uncijs. 4. uſq; ad libram dimidiam, cum eo quod diximus.

DE LACTVCA. CCXXXIX.

CHerbas, id eſt, lactuca. Galenus.) Eſt de ea domeſtica & ſilueſtris. Sed domeſticę uirtus prima infrigidat & humectat, ſicut aqua ſtagnorum, uel lacunarum. Et ſecunda eſt uirtus quæ indurat. Et tertia eſt uirtus quæ confert apoſtematibus calidis, & eriſipilæ, quãdo ambo ſunt debilia. Et ſecundum uiam cibi abſcindit ſitim, & ſemen eius quando bibitur, abſcindit diſtillationem humiditatis ſpermaticæ, & confert pollutioni quæ fit in ſomnis. Ex rebus enim quæ ſunt contrariæ ſpermati, eſt ſemen lactucæ quando bibitur cum aqua. Et dixit in libro de cibis. Lactuca eſt melioris nutrimẽti, & melioris chimi, omnibus alijs holeribus, quia ipſa generat ſanguinem, quanq; multum non malum, immo bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas, quando eram iuuenis, quia in ſtomacho meo generabatur

cholera

A cholera, & sic infrigidabam ipsum, & nunc postq; etiam senui, comedo eas elixas, ideo, quia non reperio aliquam herbam, cum qua possim adeo curare uigilias, sicut cum ipsa. Humor uero qui generatur ex ea, est frigidus & humidus, & neq; accidit ex ea nocumentũ, sicut accidit ex alijs holeribus, & nõ stringit uentrem, neq; laxat eum, quia non habet stipticitatem, nec ponticitatem, nec salsedinẽ, nec acuitatem, & uniuersaliter non est in ea uirtus abstersiua, nec laxatiua uentris. Et dixit, quãdo locutus est de malua, si facis ex lactuca emplastrum super apostemata calida, manifestabitur q; ipsa infrigidat in secundo gradu, & si tu facis comparationem istarum trium herbarum adinuicem, scilicet siclę, & molochiæ, & lactucæ, tu reperies molochiã grossiorem, & uiscosioris humiditatis, & lactucã subtilioris, & tenuioris humiditatis, sicla uero est media inter eas, & lactuca est media in humiditate & siccitate, inter caules, & holus iamenum, id est, blitus. Dioscorides.) Domestica est bona stomacho, & infrigidat uentrem, facit dormire, & prouocat lac, & quãdo ipsa decoquitur, est magis nutritiua, & quando comeditur sicut euellitur sine ablutione, cõfert illis qui conqueruntur de stomacho suo. Et assiduus usus comestionis eius obtenebrat uisum, & quando fit emplastrum cum ea, confert apostematibus calidis, & erisipilæ, dummodo non sint uehementis inflammationis, similiter autem comesta facit hoc. Sed semen eius quando bibitur, confert fluxui uentris, & extinguit libidinem, & pollutionem seminis in somnis, sed quando lactuca emiserit stipitem suum, tunc efficitur uirtus eius, & uirtus succi, & lactis ipsius, similis uirtuti lactucæ agrestis.

Sed lactuca agrestis. Galenus.) Lac eius abstergit hulcera quæ fiunt in tunica cornea. Quorum hulcerũ sunt tres species, quarum una nominatur galicerua, & est expositio eius tegens. Et color eius est sicut color fumi, & occupat ex magnitudine oculi locũ magnum. Et alia nominatur mustokeheden, & expositio eius est effusio sanguinis, & est in corona nigredinis oculi, & occupat ex albedine oculi, sed de nigredine occupat locum paucum. Et tertia nominatur aliechertirach, & est eius expositio frangés, & est hulcus quod apparet in tunica cornea simile denario. Dioscorides.)

B Lactuca agrestis est similis domesticę, nisi quia habet stipitem maiorem, & folia eius sunt albiora foliis illius, & subtiliora, & asperiora, & sapor est amarus, & est in uirtute similis papaueri nigro, & propter hoc multi admiscent lac eius cum lacte papaueris, & quando bibitur ex lacte eius drachma una cum aqua lactucæ, temperata cum aceto, laxat chimum aquosum, & ipsum mundificat hulcera tunicæ corneæ oculi, quæ dicuntur aclijs, & illa quæ dicuntur argaman quæ sunt in cornea etiã, & quando fit collyrium cum eo, & cum lacte iuuenculæ, confert hulceri corneæ, quod dicitur angoria, & quando linitur super frontem, inducit somnum, & placat dolores capitis, & prouocat menstrua, & curat morsum rutellæ & scorpionis, & quãdo semen eius bibitur, abscindit pollutiones quæ fiunt in somnis, & libidinem, sicut facit domestica, & aqua eius etiam facit hoc, sed debilius, & exprimitur succus eius, & exiccatur in sole sicut opium, & seruatur, & lac eius similiter deponitur in uase uitreato, postq; exiccatum fuerit in sole, sicut fit ex alijs huiusmodi. Ruffus.) Lactuca curat ægritudines quæ fiunt ab ebrietate, quando sumitur in medio potationis uini, & confert unctioni quæ accidit in ano, sed ipsa nocet intestinis, & leniit uentrem, & abscindit libidinem, & facit dormire. Aben mesuai.) Lactuca abluta cum aqua, auget in conturbationem uentris, nam omne holus ablutum cum aqua, auget in cõturbationem uentris, & si assiduetur comestio eius ablutæ cum aqua, debilitat uisum. Constãtinus in libro de agricultura.) Quando lactuca coquitur cum oleo sisamino, & comeditur, expellit ictericiam, & est Medicina bona opilationibus narium, & coriçæ, & mutationi diuersarum aquarum, quando comeditur in ieiunio, sed si assiduetur cibus eius, obscurat uisum, & mollit uentrem. Ignotus.) Confert mutationi aquarum ignotarum, quando comeditur ieiuno stomacho, & sedat dolores mammillarum, & dolores pectoris, & semen eius sedat dolorem puncturæ scorpionis, quando teritur & comeditur cum alijs.

PERSICA. CCXL.

C SHauch,id eſt,perſicum. Galenus.) Virtus eius prima infrigidat & humectat,ſed in ſapore arboris ramoꝝ & folioꝝ eius eſt amaritudo, & uirtus eoꝝ ſecunda, eſt uirtus quæ abſtergit & reſoluit,& tertia uirtus occidit lumbricos, quando teruntur, & ponuntur ſuper umbilicum. Dioſcorides.) Matura ex perſicis ſunt bona ſtomacho,& molliunt uentrem. Immatura uero ſtringunt uentrem, & quando deſiccantur,ſtringunt fortius,& decoctio ſiccorũ quando bibitur, prohibet curſum ſuperfluitatum ad ſtomachũ &uentrem,& quando ſicca trita puluerizantur ſuper locũ unde fluit ſanguis,abſcindunt eum. Aben meſuai.) Quando teruntur folia, & flos eius, & exprimuntur,& bibitur expreſſurą illa,eĩcit aſcarides cum fluxu, & quando linitur pecten ex ea,abſcindit odorem pſilotri, & quando ſuccus foliorũ inĵcitur in aurem,occidit uermes quæ ſunt in ea,& oleum nucleorum perſicorum, confert dolori aurium frigido,& confert ſahapa,& morbillo,quando linitur cum eo.

Completus eſt Tractatus tertius ſecundæ partis Medicinarum ſimplicium ſecundi gradus.

INCIPIT QVARTVS, DE MEDICINIS tertij gradus. Et primo de Medicinis calidis & ſiccis in eo.

DE ASSA ET PLANTA EIVS, & eſt aniuden. CCXLI.

ANiuden,id eſt,folium arboris aſſæ. Iſaac eben amram.) Huius arboris folium dicitur aniuden, & gummi eius dicitur altith, & radix eius dicitur maharoth. Dioſcorides.) Planta iſta habet ſtipitem qui dicitur maſcaſtes,& eſt ſimilis ferulæ, & folia eius ſunt ſimilia foliĳs apĳ, & ſemen eius eſt latum ſimile ſemini nigri mungitagris. Galenus.) Subſtantia huius arboris eſt aerea,& uirtus gummi eius,& eſt aſſa. Et uirtus ramorum, & radicis,& foliorũ eius,eſt uirtus quæ calefacit fortiter, & id quod de ipſo eſt maioris operationis eſt gummi eius,Et dixit in octauo, aſſa eſt calidior & ſubtilior lacte aliarum plantarum omniũ,& propter hoc eſt magis reſolutiua,& ita lac arborũ aliarũ omnium eſt in fine caliditatis, & eſt in eo ſubſtantia uentoſa, niſi quia ꝙ eſt plus in eo,eſt ſubſtantia ignea & aerea,& uirtus eius tertia & ſecunda,& proprie gummi eſt uirtus quæ reſoluit & attrahit,& eſt in ea res quæ minuĩt carnem & liquefacit eam. Et dixit in ſexto ꝙ aſſa facit in apoſtemate uuulæ, id quod facit peonia in epilepſia. Et dixit in katagenis,ꝙ caliditas ieuſis,id eſt,oppoponacis,non eſt ſicut caliditas aſſę aliquo modo. Dioſcorides.) Radix huius arboris eſt deſiccatiua, difficilis digeſtionis, & eſt nociua ueſicæ, quando miſcetur cum cęroto, reſoluit ſcrophulas & exituras, & quando fit emplaſtrum cum ea,& oleo,aufert liuorem qui fit ſub oculo, & quando miſcetur cum cęroto facto cum oleo de ireos, uel oleo alkannæ, & fit inde emplaſtrum,conuenit ſciaticę,& quando coquitur cum aceto in cortice granati, & fit inde emplaſtrum,curat hemorrhoidas ani, & quãdo bibitur cum tyriaca Medicinarum mortiferarum & uenenorum,& ipſa præparatur,& comeditur cum ſeminibus,& ſale,& comeditur, & eſt bona ſtomacho, quia ſine his eſt inflatiua, & facit eructuare, & homines ſcindunt ſtipitem & radicem eius, & egreditur inde lachryma quę colligitur & ſiccatur, & eſt id quod dicitur aſſa. Et melior ex aſſa eſt illa quæ uergit ad rubedinem,& eſt clara ſimilis myrrhæ,habens fortem odorem,non ſimilem odori porri,nec habet odorem horribilem ſubito, & quãdo infunditur, cito reſoluitur,& quando tenetur in ore,prouocat ſaliuam cito, & aſſa quæ dicitur kurbanchas,quando teritur de ea aliquid,facit terentis ſe corpus ſudare ſubito, & odor eius nõ eſt abominabilis, & ideo quando accipitur de ea in ore, non apparet odoris horribilis, nec fortis, ſed aſſa quæ naſcitur in ſordachos, & eſt illa quæ naſcitur in Syria, & eſt debilioris uirturis,quàm illa quæ eſt ex Corienatos,& peioris odoris.

Et adulterantur ſpecies aſſæ omnes,anteꝙ deſiccentur cum ſerapino,& farina fabarum,ſed diſcernitur facile adulterata per ſaporem,& odorem,& colorẽ,& quidã

nominant

A nominant plantam eius,seu crus eius silphion,& radicem nominant magitadas,& folium nominant mascasten,fortius autem quod est in toto eius,est gummi,& post ipsum est folium,& post folium stipes.Sed gummi eius,scilicet assa,est inflatiuũ acutum,quod non miscetur cum uino,& aceto,& pipere,& ponitur super alopiciã,curat eam,& quando miscetur cum melle,& fit collyriũ cum eo, acuit uisum,& aufert aquam quæ descédit ad oculum in principio eius, & ponitur in corrosionibus dentium,& sedat dolorem eorum, & si coquitur cum hysopo & ficubus in aceto, aqua remperato,aut miscetur cũ thure,facit hoc idem quãdo tenetur in ore, & assa quando ponitur super hulcera,quæ fiunt à morsu canis rabidi, confert ualde, & quando bibitur,aut linitur cum ea,confert nocumento uenenorũ sumptorum, seu morsibus uenenosorũ,& uulneribus quæ fiunt à sagittis uenenosis, & dissoluitur in oleo,& linitur super punctură scorpionis,& quãdo scinduntur apostemata quæ dicuntur ancoriã,& sunt apostemata pernicioſa,& intermittitur assa,confert eis,& quando ponitur super duricies quæ fiunt super hulcera,mollit eas, & quãdo ponitur super loca unde euulsæ sunt uerrucę,& glandulę apparentes,postq; admiscetur ei cęrotũ aut ficus siccę,confert eis,& aufert residuũ eoꝝ,& quãdo miscetur cum aceto,curat impetiginem,& quando admiscetur ei calcantũ & çiniar, & ponitur in nasum, & fit hoc pluribus diebus,curat carnem eminentẽ in eo,& est polypus,& oportet ꝙ euellatur caro illa, postq; comedit eam Medicamen cum forpicibus nominatis sacolanis, & confert asperitati gutturis antiquę,& quãdo dissoluitur cum aqua,& bibitur, postq; fuerit colata, curat raucedinem uocis quæ fit subito, & quando dissoluitur in aqua, & admiscetur melli,& linitur inde apostema uuluę intrinsecus, resoluit ipsum, & fit cum ea gargarisma,& cum mellicrato,& confert fœtori anhelitus,& quando utitur ea aliquis in cibis suis,meliorat colorẽ eius,& sumitur in ouo sorbili,& confert tussi, & quando proiicitur in polentis & bibitur,confert pleuresi,& cũ ficubus siccis,confert ictericię & hydropisi,& quando bibitur cũ uino,& pipere,& ruta,ualet ad alcuç

B eç,id est,spasmũ,& ualet ad rigores febriũ, & accipitur de ea põdus unius onolosat, & miscetur cum cęra,& transglutitur,cõfert paralysi,& spasmo,qui facit reclinari hominem ad posteriora,& spleni duro,& quando fit gargarismus cum ea,& aceto,aufert sanguisugas adhęrentes in gutture, & quando bibitur cum serapino, cõfert lacti coagulato in uentre, & epilepsię maxime cum uino aqua mixto, & quando bibitur cum myrrha & pipere, prouocat menstrua, & quando transglutitur in granis uuæ, curat fluxũ antiquũ,& quando bibitur cum aqua cineris,confert attractioni neruoꝝ & lacertoꝝ, & quando miscetur cum ruta, & amygdalis amaris,aut cum pane calido,quando egemus administratione in potu, uel alio modo. Exprimitur autem ex foliis eius succus,qui facit operationes assę, sed est debilioris operationis satis,& comeduntur folia eius cum secaniabin,& sunt conuenientia doloribus cannę pulmonis,& abscisioni uocis,& ipsa comeduntur cum pane,sicut comeditur eruca. Comeditur autem & radicis pars interior cuiusdã plantæ quæ dicitur moly, quæ assimilatur radici aniuden,nisi quia est minor ea, & est acuti saporis, & nõ habet lachrymã, & habet easdẽ operationes quas habet silphium. Abugerig.) Assa est calida in quarto gradu,& est nociua stomacho,& epati,& quando ponitur in dente corroso,fragit eum. Mesarugię.) Assa fœtẽs est subtilior, & calidior,& fortior quàm odorifera. Aben mesuai.) Est bona pustulis intrinsecis, & confert uentositati hemorrhoidarũ, & stringit uentrem. Açaraui.) Repperi assam multũ bonã in ægritudinibus neruoꝝ phlegmaticis,& non cõparatur aliquid ei in calefaciendo,& in inducendo febrem, & datur ex ea ęgroto in quantitate fabæ in mane,& tantundẽ in sero, & datur in potu cum uino bono, quia inflãmatur corpus eius statim. Abohanifa Almahareth.) Et est radix aniuden,& una dicitur almohorocha, & nascitur in arenis. Mesehah.) Almaharoch est minus quàm assa in uirtute sua,& iuuamẽtis suis, & in nocumento quod ipsa infert stomacho,& est facilioris digestionis. Rasis.) Almaharoch est calidum & siccũ,& confortat stomachũ & epar,& confert digestioni. Habix.) Est calida in quarto gradu,appropinquat operatio eius operationi uenenorũ, & est mala

C epati & ſtomacho, & quando imponitur denti corroſo, frangit eum, & ipſa habet odorem fortem multum, & caliditas eius eſt prope caliditatem anacardi. Et dicunt quidam ꝙ aliquæ gentes, cum non poſſunt præſeruare fata ſua à rebus nociuis ſine ipſa, quia ipſi ſuſpendũt aſſam ligatã in petia, in campis ſuis ſuper bladũ, & ſuper fiumina, quoniã ipſa occidit, & fugat ſuo odore canes fluuiales, & omne quod generatur in ſeminibus, ex uermibus & alijs nociuis, & homines quidẽ Armenię, quãdo inueniũt ꝙ in uulneribus ſuis quę fuerũt à ſagittis, apparet uenenũ, ꝓterea ꝙ ſagitta fuerit toxicata, apponũt in uulnere aſſam, & euadũt à ueneno illo ſine nocumento.

DE ANISO. CCXLII.

ANeiſum, id eſt, aniſum. Dioſcorides.) Melius ex eo eſt recens, habens groſſa grana plena, & non excoriatur quando fricatur excoriationibus ſimilibus furfuri, habens odorẽ bonum, fortem, & illud quod eſt ex inſula Cretenſi, eſt melius, & poſt ipſum eſt Babylonicum. Hiſpanicũ uero eſt deterius, & ꝙ ex planta eius eſt, magis iuuatiuũ eſt ſemen eius. Galenus.) Sapor eius eſt acutus, amarus modicum. Et uirtus eius prima calefacit, & deſiccat in tertio gradu. Secũda reſoluit. Et tertia prouocat urinã, & expellit inflatiões uentris. Dioſcorides.) Virtus eius principaliter eſt deſiccatiua & calefactiua, & expellit uentoſitates à corpore, & ſedat dolores, & reſoluit, prouocat urinã & ſudorẽ, & cõfert hydropiſi, & abſcindit ſitim, quæ fit ab humiditatibus ſalſis, quãdo ſumitur in potu, et eſt cõueniẽs uenenis & inflationibus, ſtringit uentrẽ, abſcindit humiditates albas à matrice fluentes, prouocat lac, & excitat libidinẽ, & quando attrahitur odoratu fumigatio uaporis eius, ſedat ſoda, & quãdo teritur & miſcetur cum oleo roſaceo, & diſtillatur in aurem, curat, quod intra ipſam accidit ex caſu, aut ex percuſſione, & ſedat dolorem. Abugerig.) Aperit opilationes epatis, & ſplenis, renum, & matricis, & mundificat uias ab humiditatibus opilantibus, & propter hoc confert febribus antiquis, & habet in ſe acuitatem propinquam aduſtioni, quare reſoluit uentoſitates, maxime quando aſſatur.

D DE MATRICARIA. CCXLIII.

ACheuen, id eſt, matricaria. Dioſcorides.) Habet folia ſimilia folijs coriandri, & florem albũ circũquaq́, & in medio citrinũ, & habet grauẽ odorẽ, & in ſapore eius eſt amaritudo. Galenus.) Virtus eius prima calefacit in tertio gradu, & deſiccat in ſecundo. Dioſcorides.) Eſt calidæ uirtutis, & quando bibitur ſicca cũ oximelle, purgat phlegma & melancholiã ſicut epithymũ, & cõfert aſmaticis & melãcholicis, & quãdo bibitur herba ipſa ſine flore ſuo, frangit lapidẽ, & cõfert ſtrangurię & aſmati, & quando ex elixatura eius fit encatiſma, in quo ſedent mulieres, confert duriciei matricis, & apoſtematibus eius, & fit emplaſtrũ cũ flore eius, & confert eriſipilæ, & apoſtematibus calidis. Hunaim.) Virtus eius eſt calida cũ ſtipticitate, digerit & aperit opilationes quando bibitur ex ea cũ hydromelle, & prouocat urinã, & diſſoluit ſanguinẽ congelatũ, & prouocat ſudorẽ, & quãdo bibũtur in potu ſummitates eius, & flores cũ uino, prouocant menſtrua, & confert potus eoꝝ aſmati, & reſoluit & abſtergit humores fluẽtes ad os ſtomachi, uerũ nimius uſus eius nocet ori ſtomachi ſicco, & laxat phlegma, & melancholiã proprie cũ oximelle, & propter hoc cõfert duriciei ſplenis & colicę, ac doloribus ueſicę. Et quando fit emplaſtrũ cũ ea, cõfert apoſtematibus frigidis, & reſoluit ea, & confert hulceribus antiquis difficilis cõſolidationis, & diſſoluit calloſitates quæ ſunt in eis, & aperit hemorrhoidas, & confert apoſtematibus ani, & quando coquitur in aqua, & ſedent in ea mulieres, aperit orificiũ matricis, & reſoluit duricię eius, & propter hoc prouocat menſtrua, & quãdo infunditur in ea ſpongia, & ipſa eſt calida, confert attritioni lacertoꝝ, & contorſioni neruorum. Et quando inciditur locus crepaturæ ſeu hernię aquoſæ, & extracta eſt aqua eius, eſt ſibi Medicamen conueniens, & fit oleũ ex ea, habens uirtutẽ reſolutiuã, & calefactiuã, & ſubtiliatiuã, & propter hoc quando fit cum eo naſale, facit in aperiendo os matricis, & reſoluendo duritiem eius, & in prouocando menſtrua, id quod facit herba ipſa, & quando diſtillatur ex eo in aurem, confert doloribus eius. Alcançi.) Quando odoratur humida, facit dormire, & nimius uſus eius inducit ſubeth.

De Aſaro

DE ASARO. CCXLIIII.

A ASaron,id eſt,aſarum. Dioſcorides.)Quidam nominant ipſum nardum agre ſte,habet folia ſimilia folijs cuſſus,id eſt,hederæ,niſi quia ſunt minora ſatis, & rotundiora,& non frangibilia,& habent florem inter folia iuxta radicem, cuius color eſt purpureus,ſimilis flori iuſquiami, & habet ſemen ſimile cartamo, & habet multas radices, in quibus ſunt nodi tortuoſi, ſimiles granis, niſi quia ſunt ſubtiliores ſatis,& habet odoré bonũ,& naſcitur in mõtibus, in quibus ſunt multę arbores.

Galenus.) Illud quod eſt iuuatiuum in eo, eſt radix. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti acori,niſi quia eſt fortior ea. Dioſcorides.) Calefacit & pungit linguam multum. Et uirtus eius eſt quæ prouocat urinam, & menſtrua, & confert hydropiſi, & ſciaticæ.Et quando miſcetur cum uino & oleo,& inungitur corpus,calefacit ipſum. Et quando bibuntur ex eo drachmæ ſeptem,aut aurei ſeptem,cum aqua mellis, purgat ſicut elleborus albus. Et ipſum quidẽ admiſcetur in confectionibus aromaticis.

Aben meſuai.) Eſt calidum & ſiccum in tertio gradu,& ſiccitas eius eſt fortior ſua caliditate. Et quando accipiuntur ex eo tres aurei, & ponuntur in duodecim conſat muſti noui, & dimittitur ſic in uaſe duobus menſibus, poſtquam obturatum fuerit os uaſis,deinde colatur,& datur in potu hydropico,confert iuuamentum magnum. Et ſimiliter curat ictericiam,& confert febribus antiquis multum, nam aperit opilationes epatis,& ſplenis,& confert duriciei eius,et prouocat urinã,et menſtrua.

Ignotus.) Prouocat urinam,& fortificat renes,& ueſicam, & ſedat dolores membrorum intrinſecorum. Et quando ponitur in collyrijs,attenuat tunicam, quæ dicitur cornea,& clarificat uiſum.

DE SAVINA. CCXLV.

A bel,id eſt,ſauina. Dioſcorides.) Sunt eius duę ſpecies,una eſt,cuius folia ſunt ſimilia folijs cupreſſi,et eſt magis ſpinoſa q̃ alia,habens non bonum odorem. Et arbor eius eſt fortis,& creſcit amplius in latũ,quàm in longum. Et quidam utuntur folijs eius pro fumigio.Sed alterius ſpeciei folia ſunt ſimilia folijs tamariſci. Et ſa- B por ipſius eſt ſicut ſapor cupreſſi. Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis,& in odore ipſius eſt aromaticitas, & in ſapore amaritudo & ſtipticitas, minus tamen quàm in xerbim. Et in quantum xerbim ſuperat eam in acuitate,& ponticitate, in tantum eſt minus ſtipticum.Et uirtus eius prima calefacit & deſiccat in tertio gradu. Et ſecunda uirtus ſubtiliat & diſſoluit quando bibitur. Et tertia abſtergit putredinem hulcerum putridorum malorum corrodentium antiquorum, quoniam putrefactio eorũ quando eſt ſecundum hunc modum, poteſt ſubtiliare fortitudinem huius Medicinæ ſine nocumento,& ipſa ſimiliter mũdificat hulcera melancholica ſordida,quando ponitur ſuper ea cum melle,& aufert eriſipilam. Et propter cauſſam ſuæ ſubtilitatis prouocat menſtrua plus omni alia Medicina,& facit mingi ſanguinem, & interficit fœtum uiuentẽ,&expellit mortuum,& ingreditur in unguentis * mortiferis,et proprie in unguento dicto alocas,et ponitur pro cinnamomo duplũ ponderis eius. * *Aliàs odoriferis.*

Dioſcorides.) Folia ambarum ſpecierum prohibent dilatationem hulcerum corrodentium, & ſedant apoſtemata calida. Et quando fit emplaſtrum cum eis, aufert liuores cutis, & ſordicies eius, quæ accidunt propter ſuperfluitates corporis, & aufert eſcaram ignis. Et quando bibitur, facit exire ſanguinem cum urina, & expellit fœtum. Et quando fit fumigium cum ea, aut fit naſale ex ea, facit hoc. Et ingreditur in confectionibus unguentorum calidorum, & proprie in eo,quod fit ex ſucco uuæ.

DE EPITHYMO. CCXLVI.

E Phitimo, id eſt, epithymum. Dioſcorides.) Eſt flos cuiuſdam herbæ, quæ eſt ſimilis tymbrę, & eſt habens capitella parua,leuia,& rotunda, habentia caudas ſimiles capillis. Galenus.) Virtus eius prima calefacit & deſiccat in tertio gradu, & eſt ſimilis uirtuti haſce thymi in omnibus, uerum eſt fortior uirtute eius.

Dioſcorides.) Quando bibuntur de eo drachmæ quatuor cum melle & modico ſale,& aceto,purgat choleram,& melancholiam,& eſt conueniens proprie melan-

C cholię inflammationibus,& uertigini,ſed ipſum facit nauſeam, maxime uiride. Et quando miſcetur cum radice ireos et melle,et datur ſicut electuarium,educit humores à pectore. Damaſcenus.) Confert ſpaſmo. Aben meſuai.) Melior ex eo eſt graue, cuius color eſt propinquus rubedini, acuti odoris, & illud quod defertur ab inſula Cretenſi,& à domo ſancta. Et proprietas eius eſt, quod purgat melancholiã, niſi quia facit anxietatem,& ſitim,& ſiccitatem oris,propter ſui multam ſiccitatem. Et rectificatiõ eius eſt, quod admiſceatur cum oleo amygdalarum dulcium. Et doſis eius eſt infuſi à drachma una uſq; ad quatuor, & ſicci triti ab una drachma uſq; ad duas drachmas. Abix.) Virtus epithimi eſt fortis in educendo melancholiam à corporibus,& quando datur de eo melancholicis, ingroſſat naturam ipſorum,& accidit eis ex poteſtate eius anxietas,& fortaſſis facit eos euomere. Et ipſum quidem confert ſenibus,& plures curati ſunt cum eo ex melancholia, quando admiſcetur ei abſinthium. Sed quando bibitur ſimplex,oportet quod ungatur cũ oleo amygdalino,aut uiolaceo. Et doſis eius eſt à drachma una uſq; ad drachmas duas,ſed cum aliis Medicinis drachma una ſola. Et melius ex eo habens colorem rubeum, & acutum odorem,& proprie illud quod defertur ex inſula Creta. Et quando coquitur, in decoctionibus non debet multum bulire.

DE VSNEN ET KALI. CCXLVII.

VSnen eſt herba kali. Abohanifa.) Species uſnen ſunt multæ,& omnes ſunt ex Hanidh,& uſnen eſt hari, & eſt illud quo lauãtur panni. Albuzid alharabi.) Non uidi harim albidius,nec purius illo quod naſcitur in terra Armeniæ. Sed aliud eſt quod eſt ſupra ipſum in bonitate,quod nominatur iohal chanſarin,& habet ſubtiles ſummitates. Et arbor eius eſt magna adeo,quod forſitã poſſemus ſtare ſub umbra eius,& habet lignum. Aben meſuai.) Vſnen eſt quo dealbant pannos, & eſt alumen affor. Aliud eſt illud quo lauantur panni, & liquefit cum eo lacca, donec poſſet cum ea pingi,& accipitur ex arbore channis, ex quo accipitur ſalalkali.

D Meſarugie.) Eſt calidum adurens,& caliditas eius eſt adurens in gradu tertio. Alcanzi.) Expellit animalia uenenoſa, facta fumigatione cum eo.

Liber uenenorum.) Si bibatur à muliere ex uſnen pondus drachmarum quinq;, eĳcit fœtum uiuum, ſiue mortuum: & ſi bibatur à drachma una cum dimidia uſq; ad drachmam unam,prouocat urinam & menſtrua: & ſi dentur hydropico drachmæ tres,confert ei,ſed pondus drachmarum decem de ipſo,interficit. Meſehah.) Alkali eſt calidum & ſiccum in quarto gradu,& iuuamentum eius eſt ſicut iuuamentum ſalis,niſi quia eſt acutius eo, & adminiſtratur in Medicinis conferentibus morpheæ,& ſcabiei,& deſtruit carnem ſuperfluam in hulceribus.

DE POLYPODIO. CCXLVIII.

Bisberg,id eſt,polypodiũ. Dioſcorides.) Eſt planta naſcens in ſaxis,& rupibus, & muris antiquis humidis,& ſuper ſtipites, & iuxta radices arborum antiquarum,maxime quercus, cuius longitudo eſt unius palmi,& eſt ſimilis herbæ dictę bataros,et ſuper ipſam ſunt pili,et eſt alta,ſed nõ eſt exaltatio eius ſubtilis ſicut bataros, & habet radicem ſuper quam ſunt pili,à qua egrediũtur ramuli eius. Et eſt radix eius ſimilis animali quod dicitur quadraginta quatuor pedum. Et groſſitudo eius eſt ſicut digitus,& color eius interior eſt uiridis,ad albedinem decliuis,et dulcis ſaporis, & eſt illa quæ cedit in uſum Medicinæ. Galenus.) In ſapore eius eſt dulcedo & ſtipticitas. Et uirtus eius prima deſiccat fortiter ſine mordicatione. Dioſcorides.) Virtus huius radicis eſt laxatiua,& datur ex ea cocta in iure alicuius pulli, aut piſciũ, aut molochia,aut ſicla,& ſimilibus. Et quando deſiccatur,& teritur,& datur cũ melicrato,purgat phlegma,& melancholiam. Et quando fit emplaſtrum cum ea, confert attritionibus neruorum, & ſciſſuris digitorum, & hemorrhoidibus.

Aben meſuai.) Proprietas eius eſt,quod purgat melancholiam,& phlegma,ſine punctione & malicia. Et melius ex eo eſt citrinum,cuius ſapor uergit ad ponticitatẽ, & dulcedinem. Et groſſitudo eius eſt ſicut digitus. Et qui uult ipſum ſumere, decoquat ipſum in aqua hordei,& in aqua ſiclæ decoctæ, poſtea bibat. Quando autem

ipſum

A ipſum uis ponere in decoctionibus, non oportet quod rectificetur aliter, niſi quod teratur, & miſceatur cũ eis. Et doſis eius decocti aut infuſi eſt à drachmis duabus uſq; ad drachmas quinq;, et ſine decoctione & infuſiõe à drachma una uſq; ad drachmas duas. Meſeha.) Proprietas polypodij eſt, quod purgat melancholiã leuiter, quando bibitur ſimplex, aut cum zucharo, aut quando admiſcetur cum aliquibus decoctionibus, aut confectionibus, & ingeniati fuerunt aliqui Medicorum ad illos, qui non poterant potare Medicinas, & proijciebant ipſum tritum in aliquibus cibis eorum, & purgat melancholiam leuiter. Et doſis eius cum zucharo eſt drachmarum duarum, & decocti cum alijs Medicinis drachmarum quatuor.

DE CICLAMINE. CCXLIX.

BVchormarien, id eſt, ciclamen. Dioſcorides.) Ciclamen habet folia ſimilia plantæ quæ dicitur cuſſus, id eſt, hedera, niſi quia ſunt maculata maculis albedini trahentibus. Et habet uirgam ad nigredinem tendentem, ſine foliis, cuius longitudo eſt digitorum quatuor, & amplius, ſuper quam eſt flos ſimilis roſæ, rubeus, aut purpureus, & habet radicem nigram, groſſam, rotundam, latam, uel preſſam, ſimilem rapæ. Naſcitur in locis umbroſis, maxime ad umbram arborũ. Et inciditur hæc radix, & ſiccatur ſicut ſquilla. Galenus.) Virtus huius plantæ eſt aperitiua, & hoc, quia uirtus eius ſecunda abſtergit, aperit, et reſoluit, & in hoc eſt ſignum operationis eius particularis, quam facit in primis, quia ſuccus eius aperit orificia uenarum quæ ſunt in ano, & extrahit ſtercus, quando infunditur in eo lana, & imponitur ano: & ipſe admiſcetur cum Medicinis quæ reſoluunt apoſtemata, & ſcrophulas, & duricies alias. Et quando fit cum eo cohol mixto cum melle, confert aquæ deſcendenti ad oculum, & mundificat cerebrum, quando fit ſternutatorium cum eo, & eſt ei cum hoc tanta uirtus, quod quando fit emplaſtrum cum eo ſuper uentrem, laxat eum, & expellit fœtum, & abſq; hoc quando fit cum eo naſale, eſt ex fortioribus Medicinis ad expellendum fœtum. Et uirtus quidem radicis eius eſt debilior uirtuti ſuci eius, uerum cum hoc eſt fortis multum, & propter hoc prouocat menſtrua. Quan
B do bibitur, aut fit naſale cum ea, confert ictericis, & hoc non propterea ſolum, quia mundificat epar, & aperit opilationes eius, ſed quia cum toto hoc diminuit choleram quæ eſt in toto corpore, & expellit eam per ſudorem. Verum tamen oportet, poſtquam biberit eam potator eius, quod ingenietur ad faciendum ipſum ſudare. Et doſis eius quidem non pertranſeat aureos tres, cum uino dulci, aut cũ aqua melis. Et ſemen eius ſimiliter abſtergit, & ideo acuit, quod curat alopiciam, impetiginem, lentigenes, & egritudines alias ſimiles his. Et iſta quidem planta curat duriciem ſplenis, quando fit emplaſtrum cum ea ſicca uel recenti, & datur etiam ex radice eius poſtquam deſiccatur, aſmaticis, & confert. Dioſcorides.) Quando datur de radice eius cum hydromelle in potu, purgat multum phlegma, et chimos corporis. Et quando bibitur, & fit naſale cum ea, prouocat menſtrua. Et putauere quidam, q; ſi mulier ſuper ipſam tranſierit abortit, & quando ſuſpendit eam mulier in collo uel humero ſuo, prohibet impregnationem, & ſi ligata fuerit ſuper fœmur parturientis, facit eam cito parere, & ſumitur de ea in potu cum uino, ad Medicinas mortiferas, et ad uenena, & proprie contra uenenum leporis marini. Similiter autem quando fit emplaſtrũ cum ea, eſt bezaar contra uenena. Et quãdo admiſcetur cũ uino, & bibitur inducit ebrietatẽ, & quãdo bibũtur de ea aurei tres cũ ſapa, aut cũ melicrato, & aqua calida, curat ictericiam. Oportet tamen quãdo datur in potu icterico, q; conſtituatur in domo calida, & cooperiatur multis pannis, ut ſudet, nã tunc apparebit ſudor eius croceus, ſimilis choleræ. Succus uero eius admiſcetur cũ melle, & fit ſternutatoriũ cũ eo ad purgandum cerebrũ, & attrahit multas humiditates. Et cũ imbibitur in eo lana, & fit inde ſuppoſitorium, laxat uentrem: & quando emplaſtratur uenter cũ eo, laxat uentrem, & expellit fœtum. Et ſuccus eius confert cum melle, & fit inde collyrium, & confert aquæ deſcendenti ad oculum, & debilitati uiſus, & ipſum ingreditur in Medicinis, quæ fiunt ad aborſum faciendum: & miſcetur ſuccus cum aceto, & ponitur ſuper anũ egreſſum, & reducit eũ. Similiter & puluis ipſius radicis quãdo

puluerizatur

C puluerizatur ſuper eum, & excoriatur radix eius, & teritur, & exprimitur ſuccus, et coquitur, donec fit ſicut mel, & reponitur, cum quo ſi liuores, qui fiunt in corpore, liniuntur, auferuntur. Et ſimiliter curat puſtulas, & hulcera, maxime cum aceto mixtus. Similiter autem & radix eius mundificat faciem, & aufert bothor, & quando miſcetur cum aceto & melle, curat exituras quaſcunq; Et quando fit emplaſtrum cum ea, curat ſcrophulas, & duricies ſplenis, & mũdificat impetiginem, & curat alopiciam, eſt conueniens contorſioni neruorum, & podagræ. Et quando decoctio eius proijcitur ſuper tibias, confert hulceribus quę fiunt in eis, & ſciſſuris quæ fiunt in calcaneis & pedibus propter frigus. Et quando teritur cum oleo ueteri, & iungitur cum ea, facit hoc, & confert hulceribus uirgæ, & ponitur in Medicinis quæ mundificant hulcera ſordida, & hulceribus capitis ſimiliter confert. Oportet autem quod cauetur in radice eius fouea, quæ impleatur oleo, & ponatur ſuper cinerem calidum, donec bulire incipiat, & fortaſſis ponitur ibi aliquantulum minij, maximæ regionis, quæ dicitur Trana. Armaſius.) In ſucco eius eſt quod laxat uentrem, quando fit ſuppoſitorium cum eo, & ſemen eius aufert impetiginem, & omne quod naſcitur in cute, quando fit emplaſtrum cum eo ſicco, ſiue recenti. Paulus.) Quando bibuntur ex radice eius drachmę quinq; cum melle & aqua calida, laxat uentrem fortiter, & cum ſapa mundificat cutem, & ſuccus eius abſtergit oculum à panno, qui fit ab humiditate groſſa. Aben meſuai.) Buchormarien reſoluit exituras & apoſtemata, & quando fit ſuppoſitorium cum eo, ſoluit uentrem, & quando fit cohol cum eo & melle, confert aquæ congregatæ in oculo, & ſi fiat ſternutatorium cum eo, facit hoc etiam. Et ſi fiat unguentum cum eo ſuper uentrem, ſoluit eum, & mundificat impetiginem alopiciam, & ſedat ſoda, confert ſpleni, & bothor, & hulceribus. Dioſcorides.) Ciclamis eſt alia ſpecies, habẽs folia ſimilia folijs cuſſus, id eſt, hederæ, niſi quia ſunt minora eis, & ramos groſſos habentes, & nodos, qui inuoluũt ſe uicinis arboribus, & flos eius eſt albus odoriferus, & ſemen eius eſt ſicut grana uuæ, ſimile ſemini cuſ-

D ſus, id eſt, hederæ, in quo eſt acuitas non multa cum uiſcoſitate, & habet radicem in qua nullum eſt iuuamentum, & naſcitur in locis aſperis & ſiccis. Galenus.) Radix huius non eſt alicuius iuuamenti, ſed ſeminis eius uirtus eſt fortis. Sapor eius eſt calidus acutus, & eſt cum hoc in eo uiſcoſitas. Si bibitur de ſemine eius pluribus diebus cum tribus uncijs uini, curat ſplenem durum, ideo quia prouocat urinam, & mollit uentrem, & extrahit ſecundinam, & confert aſmaticis. Dioſcorides.) Quando bibuntur ex ſemine eius drachmæ duæ, cum duobus conob uini albi, reſoluit apoſtemata ſplenis, & datur de eo in potu aſmaticis, qui non poſſunt iacere, & confert eis. Et quando datur de eo in potu puerperæ, mundificat eam.

DE BVZEIDEN. CCL.

BVzeiden eſt ſpecies ſatyrionis. Salomon eben haſem.) Buzeiden ſunt radices duræ, albæ, ſimiles behen albo, confert podagræ, & doloribus iuncturarum. Et eſt Medicina Indiæ, qua nos parum utimur. Quidam uero detulere eam ad nos, & uidimus eam ſæpe. Aben meſuai.) Melius quod eſt ex buzeiden, eſt album, habens lignum groſſum, & multas rugas. Illud uero quod eſt ſubtilis ligni, habens ſuperficiem lenem paruę albedinis, eſt non bonum, nullius iuuamenti. Habix dixit ſicut iſte. Et dixit cum hoc, quod iuuamentum eius eſt ſicut iuuamentum hermodactylorum, ad remouendos dolores iuncturarum, & ad conferendum podagræ. Meſarugiæ.) Buzeiden eſt calidum, auget in ſpermate. Et de proprietate eius eſt, quod laxat aquam citrinam. Sed illud eſt malum teſticulis. Et rectificatio eius eſt cũ ſinapi, & melius ex eo eſt nouum. Et doſis eius eſt pondus drachmarum duarum.

DE BEL, ET SEL, ET PHEL. CCLI.

BEl, & ſel, & phel. Iſaac eben amram.) Bel eſt Medicina Indiæ. Et ſunt capitella nigra, ſimilia dora, niſi quia ſunt minora eis. Et in acuitate capitum ipſorum, & intra ipſa eſt ſemen pingue, & eſt illud quod adminiſtratur. Et eſt in eo ſubtilitas, & defertur ab India, & eſt calidum & ſiccũ in tertio gradu. Confert fluxibilitati neruorum, & podagrę, & augmentum facit in ſpermate. Meſehah.) Bel eſt Medicina

Indiæ,

A Indiæ,& eſt ſicut ſel, & confert uentoſitati hemorrhoidarum. Meſarugie.) Bel,& ſel,& phel,ſunt Medicinæ Indiæ,et uirtus earum omnium eſt calida & ſicca.

Sed ſel. Iſaac eben amram.) Eſt citonium Indum, & eſt fructus rotundus ſicut auellana,non habens corticem ſuper ſe,& eſt id quod de ipſo adminiſtratur.Et uirtus eius eſt ſicut uirtus zinziberis. Et calefacit in tertio gradu, & humectat in primo, & ſubtiliat chimos groſſos,& confert duriciebus neruorum. Meſehah.)Sel eſt Medicina Indiæ,calida in tertio gradu,& humida in primo gradu. Et eſt ſimilis zinziberi.Et ſubtiliat chimos groſſos,& confert duriciebus neruorum. Alius.) Sel eſt ſimilis zinziberi,et eſt calidũ,et cõfert ſiccitati neruorũ. Albaçari,& Raſis, ſicut iſti.

Sed phel eſt fructus,ſuper quem eſt cortex,ſimilis cortici auellanæ, & eſt in quantitate fiſtici,& intra ipſum eſt nucleus pinguis, qui eſt ſicut granum pini maioris. Et color eius eſt inter citrinitatem & inter albedinem. Et eſt id quod adminiſtratur. Et poteſt dici uniuerſaliter,ꝙ ſunt omnia tria Medicinæ Indiæ,& ſunt calidæ, & confortant fluxibilitati neruorum,& phel confert uentoſitati hemorrhoidarum.

DE OPPOPONACE. CCLII.

STeuſir,id eſt,oppoponax. Dioſcorides.) Arbor oppoponacis plantatur in hortis & pomerijs,eò quod habet parum gummi ad hoc quod plus de ipſo colligitur.Et eſt planta habens folia aſpera ſicut ficus,non magna,ſparſa ſuper terram,uiridia,rotunda,et diuiſa in quinq; partes,ſimilia folijs ficuum in ſua ſimilitudine.Et ſtipes eius eſt longus,ſimilis ſtipiti galbani,albus, ſuper quã ſunt pili albi, ſimiles pulueri albo,in cuius circuitu ſunt folia parua, & in ſummitatibus eius ſunt capitella ſimilia capitellis aneti,in quibus ſunt flores crocei coloris, habẽtes odorem bonum, & habet ſemen odoriferum & calidum,& habet radices multas egredientes ab una rãdice alba,grauis odoris ſolida,ſuper quam eſt cortex groſſus amari ſaporis.Quod autem ex ſemine huius plantæ eſt melius,eſt illud quod eſt ſuper ſtipitem eius, nam illud quod reperitur ſuper herbam,non eſt tantæ bonitatis. Et ex radicibus eius me-

B lior eſt alba ſicca,quæ non eſt rugoſa,nec corroſa,pungens linguã quando guſtatur. Et eſt odorifera. Et colligitur gummi ab iſta planta quod oppoponax dicitur,in hunc modum. Foditur terra circa radicem in æſtiuo tẽpore, & ſternuntur folia eius in fouea iuxta radicem,deinde uulneratur radix & ſtipes eius,donec appareat cor, ſiue medium eius,& tunc emanat lachryma currens ſuper folia,quæ quando deſiccata eſt,accipitur,& reponitur. Et color huius gummi eſt albus, ſed quando deſiccatur,fit color eius exterior croceus. Et melius oppoponax eſt amarum, interius albũ, exterius croceum,adhærens manui,facile frangibile,quod cito diſſoluitur, grauem habens odorem,lene,& pingue.Illud uero quod eſt nigrum,eſt malum,ſimiliter & molle,nam tale eſt adulteratum cum ammoniaco & mum, Sed cognoſcitur, quod quando ponitur in aqua,& fricatur digitis, quod eſt bonum, diſſoluitur cito, & fit ſicut unguentũ,aliud uero non facit hoc. Galenus.) Fructus huius plantæ eſt amarus,calidus.& propter hoc prouocat menſtrua.Sed radix eius eſt Medicina quę deſiccat,& calefacit,& in hoc eſt melior ꝙ oppoponax ipſum. Et in cortice eius eſt uirtus abſterſiua.Et nos quidem utimur eo in medicatione oſſium denudatorum,et in Medicinis uulnerum fraudulentorum,quia Medicinæ quæ faciunt hoc,poſſunt generare carnem in uulneribus forti generatione. Hęc nanq; Medicina abſtergit & deſiccat,& non calefacit fortiter. Et his proprietatibus æget Medicina,quæ debet generare carnem. Sed lac huius plantæ. Et eſt oppoponax uirtus eius prima calefacit in ſecundo gradu.Et ſecunda mollificat & reſoluit. Et dixit in Epiſtola ad Glauconẽ, quando memorauit ei de apoſtemate duro,quod erat in puero quod erat exitiale.) Et miſcui in Medicina illius de oppoponace illud quod erat plus pingue ex eo, & elegi illud quod erat magis nouum,nam non poteſt eſſe pingue & mollitiuum,niſi illud quod eſt nouum,quod etiam cõtingit de bdellio,& ammoniaco, et galbano.

Dioſcorides.) Virtus huius gummi & eſt oppoponax, eſt calefactiua, ſubtiliatiua,mollificatiua,& ideo quando datur ex eo in potu cum melicrato,aut cum uino, confert rigoribus & frigoribus febrium periodicarum, et contuſionibus neruorum,

& doloribus

C & doloribus laterum,& torsionibus uentris,& tussi,& distillationi urinę,& scabiei, & uesicæ. Et quando dissoluitur cum melle,& administratur, prouocat menstrua, & corrumpit fœtum,et resoluit inflationes matricis,& duricies eius,& cum ponitur super sciam,confert dolori eius,& ingreditur in confectionibus oleorum & unguentorum,quæ fiunt ad lassitudiné,& in Medicinis soda. Et quando ponitur super apostemata quæ dicuntur carbunculi,aperit ea maxime cum passulis. Et quando fit emplastrum cum eo & oleo, conuenit podagræ, & quando ponitur in corrosionibus dentium,sedat dolores eorum,& quãdo fit collyrium cum eo,acuit uisum, et quando misceturcum tantundem picis, fit emplastrum conueniens, & iuuatiuum multum morsui canis rabidi. Radix uero plantæ huius quando abraditur, & subijcitur mulieri,expellit fœtum,& sanat hulcera antiqua. Et quando teritur,et miscetur cum melle,& fit emplastrum cum ea,uestit carne ossa denudata. Sed semen eius quando datur in potu cum absinthio,prouocat menstrua, & quando datur in potu cum aristologia longa,confert morsibus uenenosis. Et quando bibitur cum uino, confert suffocationibus matricis. Aben mesuai.) Proprietas eius est,quod confert ad omnia quæ iuuat ammoniacum. Et dosis eius est à drachmis quinq; usq; ad aureũ unũ, postquam infunditur in decoctione. Açaraui.) Oppoponax confert neruis.

Habix.) Est calidum & siccum in tertio gradu,in ultima eius mansione,& siccitas eius est amplior caliditare eius,& habet odorem acutum multum, & confert hulceribus,quando admiscetur cum unguentis,& laxat uentrem, quando admiscetur cũ alijs Medicinis,& confert colicæ quæ fit à frigore, & expellit uentositates à corpore grossas,& extrahit humores crudos,& resoluit dolores iuncturarum.

DE GENTIANA CCLIII.

GEntiana est basilica. Dioscorides.) Est planta habens folia quæ sunt iuxta radicem,similia folijs nucis,uel plantaginis,uel lactucæ,& color eorum trahit ad
D rubedinem sanguinis,& à medietate eorum superius usq; ad summitatem sunt incisa incisione minuta sicut serra,& habet hastam concauã interius & lenem, in grossitudine digiti,& in longitudine unius brachij,& habet nodos à se inuicem distantes in quibus nascuntur folia,& habet semen uelut in pomulis latis lenibus,sicut semen plantæ quæ dicitur sachilios,& habet radicem longam, similem radici aristologiæ longæ,grossam,amaram,ad nigredinem tendentem,& fragilem, nascitur in montibus excelsis,& locis umbrosis,& humidis. Galenus.) Id quod de ipsa administratur,est radix eius,sapor eius est amarus in fine amaritudinis. Et uirtus eis est magna in mundificatione & absterſione, & in aperiendo opilationes. Dioscorides.) Virtus radicis eius est calefactiua & stiptica,& quando datur ex ea in potu quantitas drachmæ unius cum pipere,& ruta,cum uino,resistit morsui ueneuoso. Et quando bibitur ex succo eius drachma una cum aqua, confert doloribus lateris, & casui, & attritioni neruorum,& contorsioni eorũ,& doloribus epatis,& stomacho. Et quando fit cum ea nasale,expellit fœtum. Et quãdo ponitur in uulneribus cum licio,confert eis,& curat hulcera corrosiua,sed succus eius est melior in hoc, & fit cum eo Medicina apostemati calido oculorum, & miscetur in sief calidis loco succi papaueris nigri,& radix ipsa delet morpheam albam,et exprimitur succus quando contunditur,& infunditur in aqua quinq; diebus, & postea coquitur in eadem aqua, donec uirtus tota in aquam transeat,& fricatur,& colatur,& iterum aqua ipsa coquitur,donec fit sicut mel,& reponitur in uase terreo. Abix.) In gentiana est proprietas,quę confert morsui canis rabiosi, & quæ est contraria uenenis mortiferis, bibita, aut imposita super locum morsuræ,& morsui tyri,& serpentum, & scorpionum, & aliorũ uenenosorum. Et ego non uidi Medicinam meliorem ista in morsu canis rabidi, quando datur ex ea qualibet die drachma una trita,cribrata cum drachma una myrrhæ,& cum drachmis duabus pulueris cancrorum fluuialium adustorum, in principio egritudinis,antequam timeatur aqua. Et hæc quidem planta est contraria uenenis mortiferis,& aufert nocumentum eorum,cum auxilio Dei.

DE DAVCO. CCLIIII.

Daucus

A DAucus. Dioſcorides.) Sunt eius tres ſpecies, una habet folia ſimilia folijs ma-
rathri, niſi quia ſunt minora, ſubtiliora, & mollia, & habet haſtã in longitudi-
ne circa palmos duos, & habet capitella ſimilia capitellis coriandri, & habet florem
album, & eſt ibi ſemen aſperum, & quaſi piloſum, minutum, quod quando maſti-
catur, eſt acuti ſaporis, & boni odoris, & habet radicem groſſitudinem unius polli-
cis habentem, & longitudinem circa palmum, & naſcitur in locis ſiccis, & aſperis,
& ſoli expoſitis. Et ſecunda ſpecies eius eſt ſimilis apio agreſti, habens odorem aro-
maticũ, & acutum ſaporem, pungens linguam, ſed melius eſt Creticum, de quo ſu-
pra diximus. Tertia uero ſpecies habet folia ſimilia folijs coriandri, & florem albũ,
& ſemen in capitello ſimile capitello aneti, & ſemen & capitellum aſſimilantur ca-
pitello baucię, in ſua figura, & eſt plenum ſemine oblongo, ſimile cimino agreſti, &
eſt acutum. Galenus.) Virtus ſeminis dauci eſt calida fortiter, & ſecunda eſt quæ
reſoluit, quando ponitur exterius, & incidit, & ſubtiliat, quando ſumitur interius, &
tertia prouocat urinam, & in hoc fortius omni Medicina, & prouocat menſtrua, &
foliorum uirtus eſt eadem, niſi quia eſt debilior ſeminis uirtute, propterea q̃ admi-
ſcetur folijs de humiditate aquoſa, quæ eſt frigidæ complexionis. Dioſcorides.)
Semen omnium iſtarum ſpecierum quando bibitur, calefacit, & prouocat urinam,
& menſtrua, & expellit fœtum, & ſedat tortiones, & tuſſim antiquam, & quando
bibitur cum uino, confert morſui rutellæ, & quando fit emplaſtrum cum eo, reſol-
uit apoſtemata phlegmatica, & curat puſtulas. Et omnium ſpecierum dauci admi-
niſtrantur ſemina in uſu Medicinæ, præter ſemen illius ſpeciei quæ dicitur karticon,
& eſt ſpecies prima, quoniam radix eius adminiſtratur, radix enim eius datur in po
tu cum uino ad morſus uenenoſos.

DE FVMO. CCLV.

DOchan, id eſt, fumus. Galenus.) Subſtantia eius eſt terrea, ſubtilis, & eſt in eo
cum hoc reſiduum paucum ex igne. Et omnis quidem fumus deſiccat, ſed di-
uerſificantur ſpecies eius ſecundum diuerſitatem corporum, à quibus reſoluuntur,
B nam ex Medicina quæ eſt calidior & acutior, generatur fumus, qui eſt ſecundum na
turam ipſius. Et à Medicina quæ declinat ad dulcedinem, & eſt parum mordicati-
ua, generatur fumus qui eſt ſimilis ei. Et fumus olibani adminiſtratur à quàmpluri-
bus Medicis, in Medicinis oculorum, habentibus apoſtemata & hulcera, nam mun
dificat ea, & replet ea carne, & adminiſtratur etiam in cohol, quæ fiunt ad reſtauran
dum pilos palpebrarum. Et fumus myrrhę & terebinthinę ſunt longinqui à nocu-
mento. Sed fumus ſtoracis eſt fortior iſtis. Et fumus picis adhuc fortior. Et fumus
alkitran eſt fortior fumo picis. Et Medici quidem adminiſtrãt illos qui fiunt ex for-
tioribus ſpeciebus in Medicatione palpebrarũ, quãdo eſt in eis ęgritudo, quę dicitur
ſulach, & eſt ægritudo cũ qua cadunt pili cũ duricie palpebrę, & rubore, & & in Me-
dicatione corroſionis & pruritui, oui ſunt in lachrymali oculi, & in Medicatiõe ocu
lorũ humidorũ, in quibus non eſt apoſtema. Et adminiſtrant alias ſpecies quæ ſunt
magis mollificatiuę in alijs ægritudinibus, in quibus adminiſtratur fumus olibani.

DE CINNAMOMO. CCLVI.

DArſeni, id eſt, cinamomum. Dioſcorides.) Dicitur lingua Perſica arbor ſeni.
Et darſeni quidem ſunt multę ſpecies, & denominantur pluribus nominibus,
& diuerſis, ſecundum diuerſitates locorum, ſed melior ex ſpeciebus eius eſt illa quæ
dicitur maſolites, quia habet cum caſſia lignea, quę etiam dicitur maſolites aliquam
ſimilitudinem. Et melius cinnamomum ex iſta ſpecie eſt illud quod eſt nouum, ni
grum, cinericium cum rubore, & eſt ſubtile, lene, & rami eius ſunt ſpiſſi adinuicem,
lenes, & pleni nodis, habentes odorem bonum, & melius ex hoc etiam eſt, quod
cum odore optimo ſuo trahit odorem rutæ, & cordumeni, & eſt in eo acuitas &
mordicatio linguæ, & parum ſalſedinis cum caliditate, & quando franguntur rami
eius, egreditur uel eleuatur inde puluis odoriferus, cuius odor ſuperat omnia quæ
ſunt circa ſe. Et de experientia bonitatis eius eſt, quod quando ramos eius euellis à
terra, radices eius euelluntur facile cum eis. Et melius quidem ex hoc eſt illud quod

C replet ſubito fauces ſuo odore, in primis quando guſtatur. Et eſt ſpecies alia, ex eo quod eſt montanum, aſperum, breue in ſua altitudine, & groſſum, cuius color eſt ſubruffus. Tertia uero ſpecies eſt propinqua ſpeciei quæ dicitur maſolen, id eſt, caſſiæ maſolites, cuius color eſt ſubniger, lene, non habens multos nodos. Et eſt ſpecies quarta cinnamomi, cuius color eſt albus, teneri tactus, tumens, cuius rami ſunt facile frãgibiles, & tale cinnamomum eſt utile ad plantandũ, nam radices habet magnas. Et eſt ſpecies quinta, cuius odor eſt ſimilis odori caſſiæ, habens odorem bonum, ſubruffi coloris, cuius cortex eſt ſimilis cortici caſſiæ ligneæ rubeæ, & tale eſt durum tactu, & habet groſſam radicem, & odor illius eſt ſimilis odori kaud & odori myrrhæ, aut caſſiæ, & eſt odor eius cum quadam pinguedine, & eſt minus in bonitate quàm optimum, & melius ex hoc eſt album, habens ligna groſſa. Illud uero quod eſt lene groſſum, non eſt alicuius iuuamenti. Et inuenitur alia ſpecies cinnamomi quæ dicitur uaſot, & cinnamũ, & eſt groſſę plantæ, non habens fortem odorem, & eſt debilis uirtutis, & eſt ex canna cinnamomi quod nominatur cinnamum, quod habet ſimilitudinęm cum cinnamomo in apparentia, ſed differentia quæ eſt in eis, eſt pinguedo ipſius odoris. Sed id quod dicitur kerſe, eſt ſimile cinnamomo, in radice ſua, & multitudine nodorum, & eſt cinnamomum lignoſum, habens ligna fortia & longa, & bonitas odoris eius eſt minor quàm cinnamomi, & quidam putant quod kerſe eſt alia ſpecies à cinnamomo, & quod ſit alterius naturæ ab eo. Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis, & uirtus eius prima eſt calida in tertio gradu, & nõ eſt in aliqua Medicina calefactiua deſiccatio, ſicut eſt deſiccatio ipſius propter ſubtilitatem ſuæ ſubſtantiæ, ſed kerſe cinnamomi eſt quaſi cinnamomum debile, & quidam ſunt qui nominant cinnamomum çor, & dixit in libro de cibis, quod cinnamomum aromatiçat ſtomachũ, & confert frigiditati epatis, & facit euenire ſomnum, & aperit opilationes, & prouocat menſtrua, & abſtergit obſcuritatem uiſus, & deſiccat humiditates quæ ſunt in capite & ſtomacho, & de proprietate eius eſt, Ꝙ

D uſus comeſtionis eius confert obſcuritati uiſus, quæ accidit ab humiditate. Dioſcorides.) Virtus cinnamomi eſt calefactiua, prouocatiua urinæ, mollificatiua, maturatiua, prouocatiua menſtruorũ, ſi cum aqua bibitum fuerit, & expellit fœtum, quando fit naſale cum eo ſolo, aut cum myrrha, & eſt conueniens morſibus uenenoſis, & Medicinis mortiferis ſumptis per os, & abſtergit obſcuritatem uiſus, & aufert humiditatem lacteam quæ eſt in oculo, & maculã, & lentigines quæ ſunt in uultu, quando fit linimentum cum eo, & melle, & confert tuſſi, & catarro, & hydropiſi, & dolori renum, & ſtranguriæ. Et ipſum quidem ingreditur in confectione Medicinarum odoriferarum bonarum, & eſt maximi iuuamenti. Cinnamomum quidem teritur, & conficitur cum uino bono, & fiunt inde trociſci qui deſiccantur in umbra, & reponuntur, & ſic uirtus eius diutius ſeruari poteſt. Reperitur autem ſpecies alia cinnamomi quæ nominatur bramonium, & quidam nominant illud fictitium cinnamomum, habens apparentiam boni, habet ramos aſperos multum, & groſſum lignum, pluſquàm cinnamomum multum, & nõ eſt ita ſubtile, nec boni odoris, nec ſaporis, nec uirtutis, ut ipſum.

DE HYPERICONE. CCLVII.

REiofricon, id eſt, hypericon. Dioſcorides.) Sunt quidam qui nominant hanc herbam camepitheos, propter ſimilitudinem quam habet ſemen eius in odore cum reſina pini, nam pitheos, id eſt, pinus, & eſt arbuſtum, quod eſt idoneum ad accendendum ignem ſicut ligna, & habet folia ſimilia folijs rutæ, & longitudo eius eſt circa palmum unum, & color ipſius eſt uergens ad ruborem ſanguinis, & habet florem ſubtilem, album, ſimilem flori keiri albo, & ſemen eius eſt in cortice longo, & rotundo, magnitudo ſeminis eſt in quantitate grani hordei, & color eius eſt niger, & habet odorem ſimilem odori reſinæ pini, naſcitur in locis aſperis & domeſticis, & uſus eius eſt quod adminiſtretur ſicut eſt, ita quod non ſimus contenti ſemine ſolo interiori. Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilis. Et uirtus eius prima eſt quæ calefacit & deſiccat. Secunda eſt quæ ſubtiliat. Et tertia eius uirtus prouocat urinam &

menſtrua

menſtrua, & quando uolumus ex ipſo dare in potu, oportet quod exhibeatur fru-
A ctus eius ſicut eſt, & non ſimus contenti ſolo ſemine interiori, & cum hoc ſi accipiun
tur folia eius, & fit emplaſtrum cum eis ſuper locum combuſtionis ignis, confert, &
quando ponitur ſuper hulcera, facit ea incarnari cito, & quando deſiccatur & te-
ritur, & puluerizatur puluis ipſorum ſuper hulcera putrida, curat ea, & iam curauit
iſte puluis plurimos à dolore ſciæ, datus in potu. Dioſcorides.) Quando fit naſale,
prouocat menſtrua, & quando bibitur ſemen cum uino, curat quartanam, & quan-
do bibitur eodem modo quadraginta diebus continuis, ſciaticam curat, & quando
fit emplaſtrum ex folijs & ſemine, curat combuſtionem ignis. Et ex hypericon eſt
alia ſpecies quæ dicitur asbirach, uel aſquiron, diuerſa à ſpecie prima in magnitudi-
ne ſua, nam hæc eſt maior, & habet plures ramos maiores, & magis lignoſos, & eſt
plus apta accenſioni ignis, & color eius eſt rubeus, & flos citrinus, ſed ſemen eius eſt
ſimile ſemini hypericon ſupradicti, & quando fricatur inter digitos, inficit eos colo
re rubeo ſicut ſanguinis, & odor eius ab ipſo eſt ſicut odor reſinæ pini. Eſt alia eius
ſpecies quæ dicitur androſeman, & differt ab hypericon primo, & eſt arbuſtũ quod
adminiſtratur ad accendendum ignem, ſicut ſupradictæ ſpecies, habens ſemen ſub-
tile, & ramos rubicundos, plurima rubicunditate ualde, & folia ferè triplo maiora
folijs rutæ in quantitate ſua, & quando folium eius frangitur, egreditur inde humi-
ditas ſimilis humiditati rutæ, & habet ramulos plurimos, habentes ſummitates di-
uiſas, ſuper quas ſunt flores ſubtiles, citrini, parui, & ſemẽ eius eſt in thecis, ſimilibus
tecis papaueris nigri, & quando hæc herba frangitur, flagrat odorem ſimilem odo-
ri reſinæ pini. Galenus.) Fructus ambarum iſtarum ſpecierum laxant uentrem. Sed
folij eius uirtus eſt quæ deſiccat, & abſtergit parum, & confidunt de eis quidam qꝝ
curent combuſtionem ignis, & quando coquuntur in uino ſtiptico, habet uinum il
lud uirtutem incarnandi uulnera magna. Dioſcorides.) In ſpecie quæ dicitur asbi
rach, uel aſquiron, quando bibitur ex folijs huius plantę cum cotyla una hydromel
lis, confert ſciaticæ, & laxat uentrem, & expellit choleram, & oportet quod utatur
B eò, habens ſciaticam donec ſanetur, & quando fit emplaſtrum cum hac planta, con
fert combuſtioni ignis, & dicitur andreſegian, quando ſemen huius plantæ teritur,
& bibuntur de eo drachmæ duæ, laxat uentrem, & purgat choleram, & curat pro-
prie ſciaticam, & oportet quod ille qui ſumit hanc Medicinam, bibat poſt eius pur-
gationem ſuctinos ſiue ſurſos aquæ, & quando fit emplaſtrum cum hac herba, cu-
rat combuſtiones ignis. Et ex hypericon eſt alia ſpecies quæ dicitur coras, habens
folia ſimilia folijs herbæ quæ dicitur arich, niſi quia ſunt minora eis, & eſt in ea hu-
miditas quædam pauca, quæ adhęret manui, & color eius eſt rubeus, uergens ad ru
borem ſanguinis, & habet ramulos multos, longos & graciles, & longitudo eius eſt
quaſi pãlmorum duorum, habet odorem bonum, & ſaporem acutum. Galenus.)
Virtus huius eſt ſubtilis deſiccatiua. Et ideo dicunt quod confert habenti tortiones
in uentre. Et nomen quidem eius deriuatur à nomine rutellæ, quia ipſa confert mor
ſui eius. Dioſcorides.) Semen huius quando ſumitur in potu, prouocat menſtrua
& urinam, & quando bibitur cum uino, confert morſui rutellæ, & confert ſpeciei pa
ralyſis, quę facit hominem declinare caput ad poſteriora, & quando bibitur cum pi
pere, confert ad alcuçeç, & fit ex eo cum bacis lauri unguentum, quod confert para-
lyſi, quæ facit declinare caput ad poſteriora.

DE AMONIACO. CCLVIII.

RAxach, id eſt, amoniacũ. Dioſcorides.) Eſt gummi plantę ſimilis plantę gal-
bani in figura ſua, naſcitur in terra dicta à rege Minois, et eſt in partibus Codi, et
dicitur herba eius Græce aſios. Huius radix uulneratur, & egreditur inde lachryma,
quę colligitur & ſeruatur, ſed aliquando de ipſo cadit ſuper terram, quare admiſce-
tur cum eo terra, & lapilli, & aliæ ſordes, ſed melius ex eo eſt habens odorem bo-
num, in quo non ſunt lapides, nec ligna, & recens ad albedinem approximans, cu-
ius fractiones ſunt ſimiles fructus olibani, & eſt purum ſine ſorde, & odor eius uer-
git ad odorem caſtorei, & ſapor eius eſt amarus, & habet in ſe pinguedinẽ & ſplen-
dorem

C dorem cũ ſoliditate, & illud quod eſt huiuſmodi, dicitur carniſima, ſed illud quod continet terram & lapides, nominatur chironia, & defertur à terra quæ dicitur Monacon, & eſt ſuccus plantæ, ſimilis plantę galbani in ſimilitudine ſua, & naſcitur ibi. Galenus.) Virtus eius prima eſt quæ calefacit & deſiccat, & ſecunda eſt quæ mollit & reſoluit, & attrahit, & tertia eſt uirtus quæ reſoluit duricies quæ ſunt in iuncturis, & reſoluit duricies ſplenis, & reſoluit ſcrophulas. Dioſcorides.) Virtus amoniaci eſt uirtus mollificatiua, attractiua, calefactiua, reſolutiua duricierum, & exiturarum, & quando bibitur, laxat uentrem, & extrahit fœtum, & quando bibuntur de ipſo drachmæ duæ cum aceto, reſoluit duricies ſplenis, & curat dolores iuncturarum & ſciaticæ, & quando miſcetur cum melle, & fit cum eo lohoc, aut miſcetur cum aqua hordei, & bibitur, confert aſmati & coartationi anhelitus, quæ cogit hominem ſtare erectum, & epilepſiæ, & humiditatibus quæ ſunt in pectore, & prouocat urinam, & mundificat hulcera quæ ſunt in oculo, quæ dicuntur leucomate, & lenit aſperitatem palpebrarum, & quádo diſſoluitur in acero, & ponitur ſuper ſplenem, & epar, reſoluit duricies eorum, & quando fit emplaſtrum cum eo, cum pice & melle, reſoluit humores petrificatos in iuncturis, & quãdo miſcetur cum aceto, & nitro, & oleo alcannæ, & fit linimentum cum eo, confert laxitudini & ſciaticæ. Abugerig.) Confert hulceribus ipſum, & myrrha in unguentis poſitum, & comedit carnem corruptam, & facit naſci bonam, & maturat apoſtemata dura, & rectificat Medicinas laxatiuas, & ipſum purgat phlegma uiſcoſum, & confert aquæ citrinæ quando bibitur, aut fit emplaſtrum cum eo, & quando diſſoluitur in aqua, & fit collyrium cum eo, confert lachrymis oculorum. Atabari.) Interficit aſcarides, prouocat menſtrua & urinam, & expellit humiditatem à corpore. Aben meſuai.) Proprietas eius eſt conferre ſciaticæ, & podagræ, & doloribus iuncturarum, qui fiunt à phlegmate uiſcoſo, quãdo datur ex eo aureus unus, poſtquàm reſolutum fuerit in decoctione, & ipſum bibitur ſimplex & mixtum cum alijs Medicinis.

D

DE ACORO. CCLIX.

VAeg, id eſt, acorus, & nominatur ſpatella. Dioſcorides.) Folia eius ſunt ſimilia folijs iris, niſi quia ſunt ſubtiliora, & latiora. & longiora ad albedinem trahentia, & in ſummitate ipſorum ſunt rigida & acuta, ad ſimilitudinem gladij, & habet florem crocei coloris, & radices non multũ diſſimiles à radice iris, niſi quia ſunt cohęrentes adinuicem, & non ſunt rectæ, ſed tortuoſæ, habentes nodos, & geniculatos, & color earum exterior eſt trahens ad rubedinem, & habent acutum ſaporem, & odorem non malum, & habet ſemen plenum, denſum, & tumidum, odoris placibilis, & melior ex acoro eſt radix eius, & eſt ille qui eſt albus, non corroſus plenus, odorem bonum habens, & ille qui defertur ex regione Halchis, eſt huiuſmodi. Galenus.) Quod de ipſo adminiſtratur, eſt radix, & ſubſtantia eius eſt ſubtilis, & ſapor eius eſt acutus, cum pauca amaritudine, & odor eius non eſt malus, & uirtus eius prima eſt calida & ſicca in ſecundo gradu, & ſecũda eſt quæ abſtergit & ſubtiliat, & tertia eius uirtus eſt quæ prouocat urinam, & confert duriciei ſplenis, abſtergit & ſubtiliat quod generatur in tunica cornea oculi, & id quod ex eo eſt magis iuuatiuum ad hoc eſt ſuccus radicis eius. Et dixit in ſecundo timęi, quod acorus abſtergit ſine mordicatione, & natura eius eſt ſicut natura ariſtológiæ, & radicis liquiritiæ. Dioſcorides.) Virtus radicis eius eſt calida, & operatio eius, & meu ſunt ſimiles in omnibus, niſi quia acorus eſt fortioris operationis, & fortioris caliditatis, elixatura eius prouocat urinam quando ſumitur in potu, & confert dolori lateris, pulmonis, & pectoris, & epatis, & torſionibus, & attritionibus neruorum, & reſoluit duriciem ſplenis, & confert difficultati urinæ, & morſibus uenenoſis, & fit encatiſma in qua mulieres ſedent ex decoctione eius, ſicut fit ex decoctione ireos ad dolores matricis, ſed ſuccus radicis eius abſtergit obſcuritatem uiſus. Et radix quidem acori ingreditur in confectionibus tyriacarum, & aliorum antidotorum.

Meſarugiæ

Mesarugię.) Acorus resoluit uentositates quæ sunt coartatæ sub splene. Sindaxat.) Est bonus grauitati linguæ. Aben mesuai.) Proprietas eius est subtiliare albuginem oculi, & abstergere eam.

A

DE HYSOPO SICCA. CCLX.

CYfæ, id est, hysopus sicca. Isaac eben amram.) Est herba nascens in montibus domus sanctæ, quæ extendit ramos suos super faciem terræ, quantitate unius brachij, & minus. Ramuli eius & folia sunt similia foliis maioranæ, & herba quidem est uiridis primo, sed postea citrinescit. Et ramuli eius sunt puluerulenti, quorum grossitudo est sicut ramulorum maioranæ, & habet odorem bonum, & saporem amarum, & colligitur in Vere. Dioscorides.) Est herba nota, & est duarum specierum, scilicet, montana, & domestica. Galenus.) Substantia eius est subtilis, & uirtus eius prima est quæ calefacit & desiccat in tertio gradu. Dioscorides.) Virtus eius est calefactiua, quando ipsa coquitur cum aqua, & ficubus, melle, & ruta, & datur in potu, confert apostemati splenis, pulmonis, & asmati, & tussi antiquæ, & catarro qui descendit à capite ad guttur, & pectus, & confert strictura anhelitus, & difficultati eius, in qua cogitur homo stare erectus, & occidit lumbricos, & quando fit lohoc cum ea & melle, facit hoc, & quando bibitur decoctio eius cum oximelle, purgat chimum grossum, & comeditur cum ficubus recentibus, ad molliendum uentrem. Et quando admiscentur cum eo cordumeni, & ireos, est fortioris laxationis, & meliorat colorem. Et fit cum eo emplastrum cum ficubus & nitro, ad splenem, & hydropisim. Et quando bibitur cum uino, resoluit apostemata dura, & fit ex eo emplastrum cum uino ad apostemata calida, & quando fit cum eo emplastrum bulito in aqua, resoluit liuorem sanguinis qui est sub oculo, & quando sumitur cum decoctione ficuum, est bonũ squinantiæ quæ dicitur sangi, & quando coquitur cum aceto, & fit cum eo collutio oris, sedat dolorem dentium, & fit fumigium cum decoctione eius auribus, & resoluit uentositatem quæ est in eis.

B Alkanzi.) Mollificat duricies corporis, & ualet ad duricies & frigiditates quæ sunt in matrice, & in renibus, & uesica, & epate. Rursus laxat humores crudos.

DE ZVRVMBETH. CCLXI.

ZVrumbeth. Galenus in translatione Arabica.) Tarich adhueba est zurumbeth, & est ex speciebus odoriferis, & propter hoc admiscetur in confectionibus aromaticis, & est calidum & siccum prope tertium gradum, & est in uirtute sua simile cassiæ ligneæ, & cubebis. Et dixit Cassidonius.) Si non habes cinnamomum, pone pro eo zurumbeth. Paulus sicut Galenus, nec plus, nec minus una litera, quare signatur, quod ab eo transtulit. Isaac eben amram.) Est arbor magna quæ nascitur in montibus Lubnen, id est, in Oriente, nullum faciens fructum, habens folia longa, quorum color est inter uiriditatem & citrinitatem, similia foliis salicis, & ita est color ramorum etiam, & habet odorem sicut odor citri, & est calida & sicca, & stiptica, resoluit & stringit uentrem. Mesean.) Est in ea stipticitas, & cũ hac est in ea subtilitas, & caliditas, & stringit uentrem. Mesarugiæ.) Virtus eius est sicut uirtus nucis muscatæ, uerum est subtilior ea. Quando fit sternutatorium cũ eo, & oleo uiolaceo, confert dolori capitis frigido & humido, & confert stomacho & epati propter suam aromaticitatem.

DE PICE. CCLXII.

EErf, id est, pix, est ex ea humida & sicca. Dioscorides.) Humida colligitur ex humidiori parte ligni aridi, & est masculus pini, & non profert fructum, & est iacaut, & melior ex ea est alba, splendens, lenis, & munda. Galenus.) In substantia eius est de subtilitate, & in eius sapore est sapor ex siccitate. Et uirtus eius prima calefacit plusquam desiccat, & admiscetur ei ex humiditate acuta nõ pauca quantitas. Secunda uirtus est uirtus sicut picis siccæ, nisi quia ipsa non incarnat. Et tertia uirtus est uirtus quę confert asmaticis, & spuentibus saniem, quando de ipsa sumitur in potu pondus unius conos, & est uncia una et semis cũ melle, & ipsa aufert maculas albas unguium, & aufert impetiginem, & maturat apostemata dura plus satis ℞ facit

C ſicca. Et fit ex pice iſta oleum, quod colligitur quando ipſa coquitur, & colligitur ex ea fumus etiam, & oleum picis humidæ eſt ſimile ei in corporeitate ſua, uerum ſubſtantia eius eſt ſubtilior ſubſtantia picis humidæ. Dioſcorides.) Pix humida confert Medicinis mortiferis bibita, & quãdo accipitur ex ea ſicut lohoc in pondere unciæ unius & dimidiæ cum melle, confert habenti hulcera in pulmone, & ſaniem in pectore, & pulmone, & tuſſi, & aſmati, & quando fit linimentum cum ea, & melle, & confert apoſtemati neruorum, quod dicitur kariſmon, & eſt apoſtema quod fit inter tracheam arteriam, & meri, & apoſtemati uuulæ, & apoſtematibus faucium, & apoſtemati quod fit in lateribus gutturis, & quod tendit ad interiora, & dicitur ſquinantia, & confert, & quando adminiſtratur cum oleo roſaceo, confert auri, ex quã egreditur ſanies, & quando fit emplaſtrum cum ea, & ſale, confert morſibus uenenoſis, & quando miſcetur cum mum in æquali proportione, aufert maculas quæ fiunt in unguibus, & impetiginem, & reſoluit apoſtemata dura, & duricies matricis & ani, & quando coquitur cum farina hordei, & cum urina infantium, tunc aperit ſcrophulas, & quando miſcetur cum furfure, aut cum cortice iacut, & eſt pinus maſcula, & linitur cum ea formica, confert, non ſinens eam dilatari in corpore, & quando cum puluere thuris miſcetur & mum, incarnat hulcera profunda, & quando coquitur ſola, & ponitur ſuper ſciſſuras quæ fiunt in pedibus, & in hulceribus quæ fiunt in ano, conuenit eis, & admiſcetur melli, & mundificat apoſtemata & hulcera, & facit naſci carnem in eis, & quando admiſcetur cum paſta & melle, aufert eſcaras quæ fiunt in hulceribus, quæ dicuntur pruna, & hulcera putrida, & confert ægritudinibus epatis ac ſtomachi, & datur ex ea uncia una, & facit hoc, & quando admiſcetur cum unguentis purrefactiuis, confert.

Et eſt ex pice quæ dicitur kepſen, quæ fit quando aufertur ab ea aqueitas eius, quando apparet in ea aqueitas ſimilis aquæ caſei, quæ colligitur quando decoqui-
D tur pix, quoniam ſuſpenditur lana ſuper picem, & quãdo lana illa fuerit madida ex humiditate quæ elęuatur ex pice, exprimitur in uaſe alio, & pix decoquitur, uel kapſæ, quouſq; auferatur tota humiditas, & confert ad omnia ad quæ confert pix humida, & quando fit emplaſtrum cum ea, & farina hordei, facit naſci pilos in alopicia, & pix humida curat hulcera animalium, & ſcabies eorum, quando liniuntur hulcera cum ea, & confert contuſioni neruorum, & chordarum acſciaticę, & colligitur ex pice humida fumus, quem ſic colligere debes, accipe lucernam ferream, & pone in ea licinium, & parum picis, & accende licinium, & cooperi lucernam cum cooperitorio, habente culmum in ſummitate perforatum, & dimittas ardere, & quando finietur pix quæ fuit impoſita in lucerna, pone de pice iterum, & facias hoc donec habeas de fumo quantum uolueris, & uirtus huius fumi eſt ſtiptica, ſicut fumi olibani, & adminiſtratur in collyrijs quæ præparant oculũ, ac in unguentis quæ faciũt naſci pilos palpebrarũ qui cecidere, & in debilitate oculorum, lachrymis, & hulceribus.

Sed pix ſicca fit ex pice humida quando coquitur, & eſt quædam ex ea quæ eſt ſimilis uiſco in uiſcoſitate ſua, & nominatur uiſcoſa, & eſt alia quæ eſt ex toto ſicca, & melior ex ea eſt illa quæ eſt pura, tenax, odorifera, ſimilis reſinæ pini. Galenus.) Sapor eius eſt acutus, & ferè amarus, & uirtus eius prima eſt calida in tertio gradu, & deſiccatio eius eſt pluſquàm calefactio ipſius, ſecunda uirtus eſt, in qua eſt parum abſterſionis, & parum maturationis, & parum reſolutionis, & incarnationis, & tertia uirtus eius eſt, quæ aufert maculas albas quæ ſunt in unguibus, quãdo miſcetur cum cæra, & aufert impetiginem, ac maturat omnia apoſtemata dura, quando ponitur in emplaſtris, & incarnat loca percuſſionum fortiter. Dioſcorides.) Virtus eius ſica eſt calefactiua, mollitiua, aperitiua, reſolutiua apoſtematum, & generat carnem in hulceribus, & ingreditur in unguentis quæ fiunt ad uulnera.

Sed pix quæ abraditur à nauibus, quidam dixerũt quod eſt ſicut reſina pini mixta cum mum, & ipſa deſiccat ſuperfluitates, ac diſſoluit eas propter moram quam fecit in aqua maris Galenus.) Diſſoluit ſuperfluitates, quia ipſa acquiſiuit uirtutẽ iſtam à marina aqua.

De Cardo

DE CARDO. CCLXIII.

A RAxos est species cardi. Dioscorides.)Sacolomas est ex speciebus spinarum, & folia eius sunt sicut folia cameleontæ albæ,nisi quia sunt nigriora, & habet uirgam longam plenam folijs,& super ipsum est capitellum spinosum,& habet radicẽ nigram & grossam,& est id quod de ipsa planta administratur. Galenus.) Virtus eius prima calefacit in secundo gradu, in ultimo eius, & in principio tertij, sicca in tertio. Et uirtus tertia radicis eius est,quæ prouocat urinam multam fœtidam,quando coquitur in uino,& bibitur illud uinum: & propter istam causam aufert fœtorem assellarum,ac fœtorem totius corporis. Et operatio eius in hoc fit à tota substantia sui,quia expellit à corpore humores tales. Dioscorides.) Quando decoquitur radix eius in uino,et bibitur uinum illud,aufert fœtorem assellarum,ac prouocat urinam multam fœtidam. Et comeditur planta ista recens,sicut comeduntur sparagi.

DE CAMELEONTA ALBA. CCLXIIII.

KEmeleon leuce,id est,cameleonta alba. Dioscorides.)Sunt homines qui nominant eam accia,& est planta quæ reperitur iuxta radicem cussus, & nominatur ex nomine cussus.Hoc nomen accia & est dictum uiscosum,nam uiscositas quædam reperitur prope radicem huius plantæ,qua mulieres utuntur loco masticis, & folia eius sunt similia folijs spinæ,quam homines Orientis nominant harub,& folijs speciei spinæ,quæ dicitur sacolomas,& folia eius sunt asperiora,& acuitates summitatum magis quàm cameleontæ nigræ,& non habet uirgam, sed nascitur in medio eius spina similis Ericio marino,aut spinæ quæ dicitur alkareozan, id est,cardo, in qua est flos coloris purpurei,spissus paruus,seu subtilis sicut capilli, & semen eius est simile grano cartami,& radix eius cũ ipsa oritur in bona terra, & pingui,est grossa,sed quando nascitur in montibus,est subtilis,color eius interior est albus, & in odore suo est odor grauis,& odor aromaticus simul, est tenera, & dulcis saporis.

Galenus.) Sapor eius est amarus,& pluris amaritudinis quàm nigra. Et ipsa calefacit in secundo gradu prope finem eius,& desiccat in tertio. Et datur in potu de ra-
B dice eius acsotaphen unum cum uino stiptico,& occidit ascarides,& datur similiter hydropicis. Dioscorides.) Quando de ipsa bibitur pondus unius acsotafen cum uino stiptico,in quo decoquitur polium montanum,expellit ascarides, & datur hydropicis in quantitate unius alchiman, & attenuat tumorem eorum. Et bibitur decoctio eius ad stranguriam,& quando decoquitur & bibitur,confert morsibus uenenosorum,& dissenteriæ. Et quando miscetur cum sauich, & conficitur cum aqua & oleo,occidit canes,porcos,& mures.

DE CAMELEONTA NIGRA. CCLXV.

KAmeleon melanos, id est,cameleonta nigra. Dioscorides.) Nominant eam homines cameleonta,propter uarietatem florum eius, quia de eis reperiuntur uirides multum, & aliqui ad albedinem declinantes, & aliqui ad cœlestem colorem,& quidam ad rubedinem sanguinis, secundum diuersitatem locorum in quibus nascitur. Est planta,cuius folia sunt similia folijs spinæ quæ dicitur scoloinas,nisi quia sunt minora eis,& subtiliora. Et est in eis rubedo trahens ad ruborem sanguinis,& habet stipitem in grossitudine digiti,& in longitudine palmi unius, & color eius est ad rubedinem sanguinis,& super ipsum est capitellum spinosum, in quo est flos subtilis,similis in colore flori herbæ quæ dicitur boachis, & sunt in eo maculæ. Et radix eius est grossa,nigra,& ueluti corrosa,cuius color interior est decliuis ad rubedinem,& quando masticatur,mordicat linguam, & nascitur in locis petrosis, & in littoribus maris. Galenus.) In radice huius nigræ speciei est res occidés,& propter hoc administratur exterius tantum. Et uirtus eius prima calefacit in tertio gradu in fine eius,& desiccat in tertio. Et uirtus eius secunda est quæ abstergit. Et tertia uirtus eius est,quæ curat scabiem,impetiginem, & morpheam. Et uniuersaliter aufert omnes egritudines quæ egent absterſione. Et quando fit cum ea emplastrum, curat hulcera corrosiua. Dioscorides.) Quando teritur radix huius plantæ, & miscetur cum calcanto, cum alchitram, & sepo antiquo, curat scabiem. Et quan-

C do miſcetur cum ſulphure & aſphalto, & coquitur cum aceto, & linitur impetigo, curat eam, & quando fit cum decoctione eius oris collutio, aufert dolorem dentiũ, & quando miſcetur cum ęquali quantitate eius ex pipere, & cæra, confirmat dentes commotos, & calefacit eos, & aufert dolorem eorum, & decoquitur cum aceto, & eſt emplaſtrum conueniens dentibus & naſo, & quando teritur, & ponitur in ſummitate ſtili, & ponitur ſuper dentem malum, frangit ipſum, & quando miſcetur cũ ſulphure, mundificat impetiginem, & morpheam, & cicatrices, et quando miſcetur in unguentis corrodentibus, facit hoc, hulcera ſordida corrodentia & fraudulenta curat, & mundificat, quando emplaſtratur cum ea, ſi Deo placet.

DE KARABE VEL KAKABRE. CCLXVI.

HAurromi, id eſt, karabe uel kakabre. Galenus.) In roſa huius arboris eſt ſubtilitas plusq; groſſicies. Et uirtus eius prima eſt calefactiua in tertio gradu, ſed deſiccatio uel humectatio non ſunt in ea multum, uerum declinat ad ſiccitatem paululum, ſed gummi eius eſt karabe. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti floris eius, niſi quia eſt calidior parum, & ſemen eius ſeu fructus eſt ſubtilioris ſubſtantiæ q; gummi, & maioris deſiccationis, & eſt hoc plus q; flos, niſi quia non eſt multæ caliditatis. Sed foliorum uirtus eſt ſicut uirtus roſæ eius, niſi quia operatio eorum eſt debilior operatione ipſius. Dioſcorides.) Quando fit emplaſtrum cum foliȝs haurromi, cõfert pulſationi podagrę, gummi eius ingreditur in confectionibus unguentorũ, & quando bibitur ſemen eius cum aceto, curat epilepſiam. Et dicitur, quod gummi haurromi, quod naſcitur iuxta fluuium quod dicitur Rhodanum quando diſtillatur in flumine illo, cõgelatur ibi, & eſt illud quod dicitur alapton, et ſunt qui nominãt ipſum arſopodon, & eſt karabe. Et hoc gummi quando frangitur, procedit ex eo odor bonus, & color eius eſt ſicut color auri, & quando ſumitur in potu, prohibet curſum humiditatum ad ſtomachum & inteſtina, & ſtringit uentrem, & ſtomachum confortat, & abſcindit fluxum ſanguinis. Paulus.) Karabe eſt gummi arboris haurromi,
D emanat ab haurromi, & coagulatur, & eſt coloris auri, & quando ipſum bibitur, retinet fluxum uentris & ſtomachi, & abſcindit fluxum ſanguinis: putant quidam, q; iſtud karabe ſit ſandaracha, & dicunt, q; karabe Sodoniæ eſt huiuſmodi gummi, & eſt gummi funeris, eò quod Latini ponebant ipſum ſuper corpora defunctorum.

Bedigoras.) Karabe calefacit, & retinet ſanguinem undecunq; fluat.

Abugerig.) Caliditas eius eſt temperata cũ pauca frigiditate, & habet proprietatem retinendi ſanguiné, proprie in tenaſmone. & cõfert cardiacæ, et ſtringit uentré.

Meſarugie.) Retinet ſanguinem undecunq; fluat à corpore.

Alcanzi.) Suſpenditur ſuper apoſtemata calida, & confert, & eſt frigidum, & confert cardiacæ, & ſputo ſanguinis, & fluxui eius à naribus.

Meſeach, & Aben meſuai, Raſis, & habix, Iſaac eben amram, ſicut ipſe, dixere.

STAPHYSAGRIA, VEL STAphylagria. CCLXVII.

ALberas, id eſt, ſtaphyſagria, id eſt, granũ capitis. Dioſcorides.) Staphyſagria eſt dicta paſſula montana, & eſt illa quæ dicitur muibazagi, & eſt planta habẽs folia ſimilia foliȝs uitis agreſtis, inciſa ſicut folia maluæ agreſtis, & habet ramos longos, rectos, nigros, & flores ſimiles floribus plantæ, quæ dicitur bataris, uel katartis, & habet ſemen in uaginibus uiridibus ſicut cicer, habens tres angulos aſperos, cuius color eſt ad rubedinem & nigredinem decliuis, ſed interius eſt album, & ſapor eius eſt acutus. Galenus.) Eſt acuta fortiter multum, & uirtus eius prima eſt calida adurens. Et ſecunda eſt quę attrahit & abſtergit fortiter, & tertia facit deſcendere à capite quando maſticatur, aut fit gargariſma cum ea, phlegma multum, & confert egritudini cum qua eleuatur cutis. Dioſcorides.) Si accipiantur ex granis eius xv. & terantur, & purificantur, & bibantur cum melicrato, faciũt hominem euomere humores groſſos, uiſcoſos, phlegmaticos, & oportet ut cuſtodiatur ille qui potauerit eam, ita ut detur ſibi in potu ſępe ex melicrato, & perambulet, propter accidentia quę proueniunt ei ex ſuffocatione & aſperitate, & ardore gutturis eius. Et quando ſemen

ipſum

ipſum teritur,& miſcetur cum auripigmẽto & oleo,confert pediculis, & pruritui,&
A ſcabiei non hulceratæ,& quando maſticatur,attrahit multum phlegma,et quando coquitur cum aceto,& fit collutio oris cum illo aceto,confert dolori dentium,& aufert humiditatem gingiuarum,& quãdo admiſcetur ei mel,curat culla,& ipſum ingreditur in cõfectionibus unguentorũ mollificatiuorũ,et naſcitur in umbroſis locis.

DE GRANO BEN. CCLXVIII.

HAbben,id eſt,granum ben. Dioſcorides.) Eſt granum, & eſt fructus arboris ſimilis tamariſco,& fructus iſte eſt ſimilis auellanis,& interius eius, ſcilicet, medulla,exprimitur,ſicut exprimuntur amygdalę amaræ,& egreditur inde humiditas quæ ponitur in Medicinis odoriferis loco olei,& naſcitur hęc arbor in terris Haabex & Babyloniæ,& in locis Arabum, & terris Paleſtinæ, quæ nominantur Nitran, & melior ex hoc fructu eſt nouus,plenus,albus,facilis excoriationis. Galenus.)Hæc Medicina defertur ad nos ex terris Arabum, & apothecarij utuntur ſucco medullæ eius,& lacte ipſius,& complexio eius eſt calida,ſed id quod ejcitur ex reſiduo eius, poſtquam extractus eſt ſuccus eius,& ſubſtantia eius eſt terrea, et ſapor amarus eſt in eo plus dominans,& admiſcetur cum amaritudine eius ſtipticitas. Et uirtus ſecunda eſt,quæ incidit,& abſtergit,& aggregat. Et tertia confert impetigini, & lentiginibus quæ ſunt in facie,& ſcabiei,& pruritui,& egritudini, cum qua eleuatur cutis, & attenuat duriciem epatis & ſplenis,ſed in ſucco eius eſt parum ſtipticitatis. Et uirtus ſecunda abſtergit,& incidit res groſſas cum pauca aggregatione. Et tertia mouet uomitum multum,quando bibitur ex eo aureus unus cum melle & aqua,& laxat uentrem laxatione non mala,et quando neceſſe eſt mundificare proprie epar & ſplenẽ, bibitur cũ aceto & aqua,& quando adminiſtratur extra,augetur eius abſterſio adeo quod abſtergit ſcabiem & egritudinem cum qua eleuatur cutis, & abſtergit adhuc plus,adeo quod abſtergit morpheam,impetiginem,& lentigines, & botor ulceratum,& omnes egritudines quæ generantur ab humoribus groſſis, & aufert cicatri-
B ces hulcerum. Et quando oportet illud imponi in emplaſtris quæ fiunt ad ſplenem, debemus ei admiſcere aliquá ex farinis,ſicut eſt farina orobi,& radicis lilij. Sed cortex exterior grani ben,ſtipticitas eius eſt amplior multũ, & propter hoc adminiſtratur in locis,quibus neceſſaria eſt ſtipticitas multa. Dioſcorides.) Quando bibitur ex eo trito pondus drachmæ unius cum aceto mixto cum aqua, extenuat ſplenem, & fit emplaſtrum cum eo podagræ cum ireos. Et quando adminiſtratur cum aceto, aufert ſcabiem hulceratam,& morpheam,& cicatrices nigras quæ fiunt à conſolidatione hulcerũ. Et quando adminiſtratur cũ urina, aufert bothor phlegmaticũ, prouocat uomitũ,et laxat uentrẽ,& eſt nociuũ ſtomacho multũ. Oleũ uero eius quãdo bibitur,laxat uentrem ſimiliter. Et cortex eius eſt ſtipticior. Et reſiduũ ſubſtantię eius poſtq; expreſſum eſt oleũ ex eo,admiſcetur Medicaminibus cõuenientibus aſperitati & pruritui. Salmuie.)Stringit gingiuam,& abſcindit fluxum ſanguinis narium.

DE AMOMO. CCLXIX.

HAmenis,id eſt,pes columbinus,& eſt amomum. Dioſcorides.) Eſt planta ſicut racemus,tota ſimul connexa,habens florem paruum, ſimilem flori plantæ dictæ locadan, & habet folia ſimilia foljs brioniæ,& habet ramos duros cũ ramulis ſuis,quorum color trahit ad rubedinem,& circumquaq; ſunt folia multa conglobata,& ſemen eius in racemis,& habet florem albũ ſimilẽ flori uiolę in figura ſua,& melius amomum eſt Armenum, cuius color eſt uelut aureus, & color ligni eius eſt ad ruborem uergens,& habet odorem bonum ualde. Sed quod eſt aquaticum, naſcitur in locis petroſis & humidis,et eſt debilius altero, et eſt magnũ, cuius color eſt ád uiriditatem tendens,ac mollis tactus,lignũ eius eſt uelut ſquamoſum,et in odore ſuo eſt ſimile odori rutæ,et in ſapore ſimile origani. Sed illud quod eſt ex terra quæ dicitur Pontus, lignum eius eſt ad rubedinem decliue, non longũ,nec difficile fragile, et hortus eius eſt ſicut racemi,et eſt plenũ ſemine, et odor eius eſt purus et ſtipticus. Et illud quod eſt peioris odoris,eſt nouum,album,ac eſt optimũ,et habet ramulos coloris ſanguinei,et quando non eſt maturũ,eſt expanſum,plenũ ſemine,ſimile

racemis

C racemis paruis,graue,habens odorem bonum multum, mordicat linguam, & co=
lor eius est unicus,non diuersus. Et quidam adulterant amomum cum planta, quæ
dicitur amomides,eò quod assimilatur amomo, nisi quia non habet odorem eius,
nec semen tale,& nascitur in Armenia,& flos eius est similis flori origani. Et si uis nō
decipi ab hac,uel à similibus,caue à planta quæ est nimis iuuenis,& elige illam, cu=
ius rami egrediuntur ab una radice. Galenus.) Virtus amomi est similis uirtuti aco
ri,nisi quia acorus est magis desiccatiuus,& amomum est plus maturatiuum. Et di=
xit in quinto aphorismorū,quod omnia ista sunt calida fortiter,uidelicet,cassia lig=
nea,costus,cinamomum,acorus,& amomum,& faciunt soda. Similiter autē & plu
res ex speciebus faciunt,quia sunt calidæ subtiles. Dioscorides.) Virtus eius est ca=
lefactiua,inducit somnum,sedat sodam,quando emplastrum fit cum eo super fron
rem,& maturat apostemata calida,& confert punctura scorpionis, quando fit em=
plastrum cum eo,& bedarog,id est,ozimo,& ponitur super locum punctura, & cō
fert apostematibus oculorum calidis,quando fomētantur ex decoctione eius,& cō=
fert intrinsecis,quando ponitur exterius,facto ex eo emplastro cū passulis,& confert
doloribus matricis, quando fit nasale cū eo, & quando fit encatisma ex decoctione
eius,& quando bibitur decoctio eius,est conueniens illi,cuius epar est infirmū,et cō
fert egritudinibus renum & podagrę;& ipsum ingreditur in confectionibus multis,
ex magnis confectionibus & odoriferis. Humaim filius Isaac in tyriaca.) Amomū
est ex rebus quæ inebriant,est enim in proprietate eius ꝙ inebriat, & facit dormire.

DE IVNIPERO. CCLXX.

HAbhagar,id est,granum iuniperi. Dioscorides.) Iuniperus est una ex specie=
bus cupressi masculi. Et omnes sunt quatuor specierum,& sunt iuniperus,& ha
bel,id est,sauina,& xerbin,& gar,uidelicet iuniperus, quæ nominatur arconas, uel
archencas. Est ex ea alia,quæ est magna,& alia parua,& habet fructum,& quædam
D reperitur,cuius fructus est magnus, sicut nabach, & quædam cuius est paruus, sicut
faba, nisi quia ipse est rotundus. Virtus arboris primæ est calida & sicca in ter=
tio gradu,sed & caliditas ipsius fructus est secundū hoc, & siccitas eius est in primo,
Sed sauina,& est illa quæ dicitur brachos,nō habet fructum, & nos iam diximus de
ea superius. Sed xerbin est illa,quæ nominatur padras,& habet fructum similem fru
ctui cupressi,nisi quia est minor eo satis,& est ex xerbin arbor parua,spinosa, habens
fructum similem fructui iuniperi,cuius magnitudo est sicut granum myrti, sed est ro
tundum,& sermo de ipso ueniet postea in capitulo de alkitran. Et uirtus xerbin est
calida & sicca in tertio gradu. Et uirtus fructus eius est tēperata, æqualis adeo, quod
possibile est quod comedatur,nisi quia si quis comederet ex eo multum, induceret
sodam, & calefaceret corpus, & induceret mordicationem in stomacho suo. Sed
gar,& est species parua xerbin,memoratio eius ueniet infra. Dioscorides.) Arco=
nas,& est iuniperus magna & parua,ambæ calefaciunt, & subtiliant, & prouocant
urinam,& quando fit fumigatio cum eis,expellit uenenosa reptilia,& habet fructū,
cuius quidam reperitur in magnitudine auellanæ,& quidam in magnitudine fabę,
nisi quia est rotundus,& habet odorem bonum,& est dulcis, habens in se aliquan=
tulum amaritudinis,& nominant eum arconas, & calefacit parum, & est stipticus,
ac bonus stomacho,& quando sumitur ex eo in potu,confert dolori pectoris, & in=
flammationibus,& tortionibus,& expellit uenena,ac prouocat urinam, & est con=
ueniens attritioni neruorum,& doloribus matricis.

DE THYMO. CCLXXI.

HAsce,id est,thymus. Dioscorides.) Est planta nota omnibus, & est arbustum
paruum,in quantitate tanta,quod possumus accipere ex ramulis eius, & inuol
uere circa eos cotū,& uti pro licinio ad ignem accendendū,& habet folia parua, mi
nuta multum,stricta, & oblonga, & in summitatibus eius sunt capitella parua sicut
formicæ,circunuoluta inuicem,& tota planta eius est breuis, & non eleuatur à terra
multum,& est dura,lignosa,similiter & ramuli sunt lignosi, & flos eius est purpurei
coloris,& plurimum quod ex ea nascitur, est in locis petrosis & asperis.

Galenus.

A Galenus.) Virtus eius prima est uirtus quæ calefacit & desiccat in tertio gradu. Et uirtus eius secunda incidit. Et tertia est, quæ prouocat urinam & menstrua, & expellit fœtum, & aperit opilationes uiscerum, & confert excreatui pectoris & pulmonis.

Dioscorides.) Virtus eius est calefactiua multum, & desiccatiua, & est conueniens stomacho ac pectori. Quando sumitur in potu cum sale & aceto, laxat chimũ grossum, & phlegmaticum, & quando administratur decoctio eius cum melle, confert difficultati anhelitus, in qua oportet hominé erigi, & asmati, & expellit lumbricos longos, & prouocat menstrua, & expellit fœtum, & secundinam, & prouocat urinam, & qnando conficitur cum melle, & fit inde lohoc, excludit superfluitates à pectore, & quando fit emplastrum ex eo cum aceto, resoluit apostemata phlegmatica dum sunt noua, & resoluit sanguinem coagulatum, & euellit hemorrhoidas quæ sunt in ano, & uerrucas. Et quando miscetur tum sauich, & conficitur cum uino, & apponitur calidum super sciaticam, confert ei, & quando puluerizatur super cibos, & comeditur, confert obscuritati uisus, & quando teritur, & conficitur cum aceto, & administratur, delet uerrucas, & abscindit superexcrescentia mala.

Ruffus.) Non est ex speciebus origani, & ipse quidem curat obscuritatem uisus, & resoluit phlegma à corpore.

DE COLOQVINTIDA. CCLXXII.

KAndel, id est, coloquintida. Dioscorides.) Est planta quæ emittit ramos & folia extensa super terram, similia foliis & ramis cucumeris domestici, et habet fructum rotundum, similem pilę, mediocris magnitudinis, & folia eius sunt habentia incisuras, & amara, fructus uero colligendus est, quando color eius mutatur ad citrinitatem. Galenus.) Sapor eius est amarus fortiter, & quando sumitur, non facit operationem malam, nec periculosam, quoniam uelociter egreditur, propter uirtutem magnam quam habet in laxando. Et quando coloquintida est recens, & fricatur cum ea scia in qua est dolor, confert iuuamentum magnum. Quod autem de coloquintida administratur, est pulpa eius. Dioscorides.) Pulpa huius fructus quando accipiuntur ex ea quatuor onoloſat, & conficiũtur cum hydromelle, aut miscentur cum mirrha, & nitro, & melle cocto, & fiunt inde pillulæ, laxãt uentrem. Fructus ipse sicut est, quando desiccatur & teritur, & ponitur in clisteribus, confert sciaticæ, et paralysi, & colicæ, laxat enim phlegma, & humores crudos, ac quandoq; sanguiné, & quando fit nasale cum ea, occidit fœtum, & prouocat menstrua, & quando ipsa cauatur, & extrahuntur interiora eius, deinde inuoluitur circa ipsam lutum, & ponitur in ipsa acetum, & calefit super ignem, & fit cum illo aceto oris collutio, aufert dolorem dentium. Et quãdo decoquitur in ea uinum quod dicitur melicratũ, & aqua mellis, & uinum quod dicitur alkokeos, & bibitur ex eo, laxat humores grossos, & confert doloribus intestinorum, uerumtamen est malum stomacho, & fit suppositorium cum pulpa eius, & laxat uentrem, & accipitur fructus ipse dum color eius est uiridis, ac ipse est recens, & extrahitur succus eius, & fricatur super sciaticam, & est iuuatiuus ualde. Habix.) Coloquintida est melo agrestis, quæ quando sumitur in potu, purgat phlegma grossum, quod aduenit iuncturis, & illud phlegma quod emittit fumositates ad caput, & expellit humores qui aggregantur in corpore ex melancholia, & alijs malis humoribus. Et oportet quod ille qui colligit coloquintidas, colligat eas in fine sui anni, quando sunt maturæ, & color earũ incipit fieri citrinus, & non colligatur illa, quæ est uiridis, quando uidelicet incipit condensari sua rosa, aut dum ipsa habet aliquid uiriditatis, quoniam modicũ ex ipsa occidit, & proprie illa quæ reperitur sola in arbore sua, occidit potantem se sine dubio, quoniam quando datur ex pulpa sua, facit tortiones fortes, & enomere fortiter, & est laxatio eius sine iuuamento, & inducit tenasmonem, & anxietatem animi, & coarrationem anhelitus, & frequentiam eius, & syncopim, & sudorem frigidum, & fortassis interficit, sicut dixi. Sed quando colligitur postquam citrinatur pomum eius, & est perfecte maturum, & hoc est, quando aduenit frigus ei, uidelicet, quando accenditur lampas, scilicet in mense Septembri, in principio autumni, confert potanti, & expellit humores

C humores quos uolumus purgare,& non eſt neceſſe,quod miſceatur cum Medicina alia. Sed eſt ualde cauendum,ne detur in potu in tempore magni frigoris,uel magni caloris,nam iſta ſunt duo tempora,in quibus nos docuit Hippocrates, non debere dare Medicinam laxatiuã, in libro ſuo Aphoriſmorum, dixit enim, Non oportet quod detur Medicina laxatiua,quando aſcendit ſcahari,& in magna hyeme: & intelligit in Iunio,& Iulio,& Auguſto,& per hyemem uoluit intelligi, in Nouembri, Decembri,& Ianuario. In iſtis igitur duobus temporibus anni,nõ oportet quod detur Medicina laxatiua,& proprie acuta,ſed ſolum duobus temporibus alijs,uolo dicere,in Veré,& Autumno. Quando igitur bibitur coloquintida in hora magni caloris,nocet membris interioribus fortiter,& nocet etiam ſtomacho, & expellit ſanguinem per ora uenarum,abradendo ea. Et quando datur in hora magni frigoris, fatigat patientem fortiter,quia natura non aſſentit ei,quare facit tortiones. Si igitur uolueris coloquintidam rectificare,et miſcere cum alijs Medicinis,purga ipſam primo à granis ſuis,& à cortice exteriori, adeo quod remaneat pulpa ſua pura, deinde tere ipſam cum gummi Arabico,& dragaganto,& amilo,cum omnibus iſtis,uel cũ uno ipſorum,& quando addis ei aliqua ex iſtis Medicinis,pone de ea quantitatem ęqualem ei,ſed ſi uis admiſcere ei omnes, pone de unaquaq; Medicina æqualiter, ita q; ſumma quæ proueniet,ſit æqualis coloquintidæ in põdere,& hoc quando facis Medicinam laxatiuam, ſicut ſunt pillulæ. Verum quando uis ipſam ponere in ieris, & Medicinis magnis,non oportet quod temperes eam cum aliqua Medicina alia, niſi cum illis quæ ingrediuntur in Medicina illa,nec cures multum reprimere acuitatem eius. Et quantitas quæ datur ex ea,quando præparatur ſecundum iſtum modũ cum Medicinis alijs,eſt à duobus dauich uſq; ad unum kirat. Et ſcias quod coloquintida quando extrahitur à pomo ſuo,& permanet ſic diu,eſt minoris uirtutis in laxando,& minuitur acuitas eius. Et quando teritur, & dimittitur ſic tempore longo,fit
D adhuc in hoc minus,& magis remiſſa uirtus eius, ſed quando dimittitur in pomo ſuo,non recipit immutationem,niſi in longo tempore. Et oportet quod non colligatur coloquintida ex arbore,in qua ex una radice non eſt ortum, niſi pomũ illud ſolum,quoniam nutrimentum totius radicis uenit ad illud pomum ſolum,et auget in eo uirtutem multam laxandi. Talis igitur coloquintida interficit propter acuitatẽ ſuam nimiam,& fortitudinem,nam qui ſumpſerit ex ea duos dauich,non retinebitur fluxus eius quouſq; moriatur. Et ſcias quod ego uidi in omnibus hominibus qui degunt in terris magnæ frigiditatis, quod in pluribus eorum uincit ſuper naturam eorum cholera nigra,quapropter non poſſunt in eis operari, niſi Medicinæ fortes & acutę,ſicut eſt coloquintida,& folia eius,proprie & eſula,et mezerion,& damiſeni,& ſimilia horum. Scamonea uero non eſt eis neceſſaria. Et oportet cauere,ne apponatur in aliqua Medicina ex cortice coloquintidæ,neq; ex ſeminibus eius, quoniã cortex eſt durus & ſiccus,& adhęret uillis ſtomachi, & inteſtinis, & pungit punctione forti,& prohibet aſſellationes: ſimiliter etiam facit cortex ſeminum,ſed ſeminis ipſius oleum eſt calidum mollificatiuum. Et Arabes quidem infundunt ſemina ipſa in aqua pluuiali,donec recedat amaritudo eorum,& ſic comedunt ea decocta, & alio aliquo modo,& præbet eis nutrimentum, uerum quando comeditur ex eis nimis,inducunt faſtidium,ſed quando fricantur plantę pedum in domo prima balnei fricatione forti,facit eos hæc fricatio egerere,& euomere,& confert,& non augetur nocumentum. Et quãdo fuerit neceſſe apponi coloquintida in cliſteri aliquo, oportet quod apponatur in decoctione cliſteris integra ſine contritione & repreſſione aliqua,quia tunc confert colicę,& facit deſcendere humores groſſos,crudos,& melancholiam. Sed folia coloquintidæ quando aliquis uult purgare cum eis,oportet quod colligantur ex arbore ſua poſtquã maturauerint poma eius,& citrineſcant, quando ſcilicet incipit aer infrigidari,in tempore uidelicet,quo diximus debere colligi poma ipſa,& ſiccentur in umbra,donec non remaneat in eis aliquid humiditatis,& ſic reponantur,& quando fuerit neceſſe,quod exhibeatur de eis in potu,oportet quod temperetur cũ amilo,aut gummi Arabico,aut dragaganto, cũ uino iſtorũ,

uel cum

uel cum pluribus. ſicut diximus in colloquintida ipſa. Quando igitur ponũtur cum
A eis, ex iſtis faciunt operationem mirabilem in expellendo melancholiam, & quando admiſcentur cum eis Medicinæ conuenientes ad hoc, ſicut aloes, aniſum, & epithymum, & ſal indum, & ſi dantur in potu cum hiera picra, erit Medicina iuuatiua multum. Et ego non uidi aliquam ex Medicinis laxatiuis magis conferentem in doloribus melancholicis quàm folia coloquintidæ. Et antiqui quidem defecerunt in memoratione ipſorum, & omiſerunt uſum eorum. Et ego tentaui, & dedi de eis in melancholia, & alopicia, & tyria, & lepra, & inueni iuuamentum magnum, & fortaſſis facient euomere illum qui ſumpſerit ex eis, & nihilominus confert multum leproſis, & faciunt conſiſtere ægritudinem ſuam, & dolores ſuos, & non permittunt augeri. Et ſcis tu ꝙ iſta eſt cura eorum, in quibus confirmata fuerit ægritudo, nam à quibus membra ceciderunt, impoſſibile eſt ꝙ renaſcantur eis, propter hanc Medicinam modo aliquo. Et ſcias ꝙ coloquintida quę oritur in rupibus & locis altis, quę non eſt imbibita humiditate pluuiæ, eſt fortioris & melioris operationis quàm illa quæ eſt propinqua aquis, & imbibitur ex eis, & quantitas quæ datur ex colloquintida illi qui eſt fortis, eſt pondus drach. ſemis, uſque ad duos dauich, & eſt operatio eius conueniens hominibus qui ſunt duræ naturæ ad laxandum, ſicut illi qui degunt in regionibus frigidis, & qui utuntur in cibis eorum lacte, & caſeo, & ſimilibus, quia iſtorum natura non mouetur, niſi per fortes Medicinas, & quando ponitur in cliſteriȝs, laxat humores crudos, & melancholiam, & confert colicę, quando ponitur de ea in Medicinis, cum quibus cliſteriçantur à drachmis. 4. uſq; ad. 5. & coquitur, & colatur aqua, & fit cliſtere cum ea. Et ſcias ꝙ folia coloquintidæ quando accipiuntur ex arbore ſua, & ſeruantur, quouſq; annus unus pertranſeat ſuper ea, aut anni duo, aut tres, minuitur de uirtute eorum, & propter hoc neceſſe eſt ꝙ Medicus augeat in pondere eorũ, quando uoluerit ex ipſis exhibere. Raſis.) Dixit mihi quidam ꝙ radix coloquintidæ eſt melior Medicina quæ eſſe poſſit punctura ſcorpionis, & Arabes habent ipſam pro communi & manifeſta Medicina ad hoc. Et dixit
B mihi Arabs ꝙ ſcorpio pupugerat filium ſuum in quatuor locis corporis, & dedit ſibi in potu drachmá unam de radice coloquintidæ, & ſedata ſunt ſtatim omnia quæ patiebatur. Chriſtianus.) Quando teritur & linitur ſuper locum punctura, ſedat dolorem eius, maxime radix coloquintidæ maſculi, nam fœmina eſt mollis, alba, & eſt debilior in hoc. Aben meſuai.) Proprietas colloquintidæ eſt ꝙ mundificat cerebrum ab humiditatibus malis, & expellit humores crudos, ſed ipſa inducit punctiones & tortiones, & tenaſmonem in inteſtinis, & uomitum, & rectificatio eius eſt ꝙ admiſceatur ei dragagantum, & quidam admiſcent ei gummi Arabicum, ſed dragagantum eſt melius eo, quia iuuat ad laxandũ, gummi uero eſt ſtiptricum, & oportet quidem ꝙ coloquintida non ræratur multum, ne adhęreat inteſtinis, & hulceret ea. Et melior coloquintida eſt illa quæ eſt matura, citrina in cortice ſuo, & interius alba, & lenis. Et cauendum eſt ab illa quæ eſt ſola in ſuo arbore, quia eſt mortifera. Et doſis coloquintidæ eſt à tribus kirat uſq; ad ſex. Abugerig.) Coloquintida purgat choleram admixtam humiditati uiſcoſæ, non illam quæ eſt admixta ſanguini, quemadmodum facit elleborus niger, & ſcamonea, ſed ipſa trahit à membris neruoſis, & ille cui conuenit potus coloquintidæ eſt ille qui habet ægritudinem in capite ſuo, aut in uelamine cerebri, quod eſt ſimile tethi, aut in alio uelamine propinquo craneo, ſicut eſt, habens ſcotomiam, & hemicraneã, & cephaleã, id eſt, ouum, & ſoda, & habens ſtuporem, & paralyſim, & ſpaſmum, & humiditatem oculorum antiquam, & ſtricturam anhelitus ab humoribus groſſis, & dolores iuncturarum, et ſciaticæ ab humoribus groſſis, & ægritudines renum & ueſicæ. Raſis.) Rectificatio eius eſt cum bdellio.

DE GRANO INDICO. CCLXXIII.

HAbel, id eſt, nil, & eſt granum Indicum. Iſaac eben amram.) Planta eius eſt ſimilis plantæ lebleb, adhęrens arboribus duobus brachijs, uel tribus, & habet ramos & folia uiridia, & in radice cuiuſq; folij eſt flos coloris purpurei, ſimilis po-

C mulis in figura sua, & quando cadit flos, dimittit semen in uaginis, in quibus sunt tria grana minora granis staphisagriæ lenia, in tribus partibus diuisa, & ista grana sunt id quod de ea administratur in Medicina. Aben mesuai.) Proprietas eius est laxare phlegma, & mundificare ipsum. Et præparatio eius est quod bene teratur, misceatur cum oleo amygdalarum dulcium. Et melius ex eo est nouum, pondero sum, & non stipticum in sapore suo. Et dosis eius est à quatuor kirat usq; ad octo.

Habix.) Granum nil, est cartamum Indum, calidum est & siccum in primo gradu, & habet hoc, quod quando miscetur cum Medicinis, facit moram in intestino duodeno, atq; in illo quod sequitur ipsum, & est propinquum meseraicis, & facit ibi punctiones, & quando sumitur in potu solum, non laxat eadem die, nisi completis uigintiquatuor horis post eius iunctionem, & quãdo admiscetur ei scamonea, facit ipsum descendere, & tunc laxat phlegma uiscosum, & operatio eius est etiã in educendo choleram, & fortassis accidũt ex potu eius iuuenibus stipticitas in ore stomachi, & tortiones magnæ, & si nimis sumpserint, faciet eos euomere, & fortassis inducit tenasmonem. Et dosis eius cum alijs Medicinis est drach. semis, sed simplex nunquàm uidi dari in potu, nisi admisceatur ei scamonea, quia iuuat ipsum ad expellendum phlegma, & choleram, quoniam ipsum expellit humores duorum diuersorum colorum per secessum.

DE EBVLO ET SAMBVCO. CCLXXIIII.

KAmeactis & iaphacti sunt duæ species, quarum una dicitur in Græco actis, & in Latino sabuca, uoluit dicere sambucus. Et secunda nominatur in Greco kameactis, et est eius intentio terrena uel infima actis, & in Latino dicitur abolas, uoluit dicere ebulus, & est arbor ebuli. Dioscorides.) Ista planta est habens duas species, una earum assimilatur arboribus, habens ramos similes cannis rotundos, quarum color est ad albedinem tendens, & sunt longi, & sunt in eis folia quatuor aut quinq;
D sortita super ramos quoslibet, & sunt similia folijs nucis, minora tamen eis, habentia grauem odorem, & in summitatibus ramorum sunt coronæ, in quibus sunt flores albi, & grana similia granis lentisci, uel granis uiridibus, quorum color declinat ad purpureitatem cum nigredine, & sunt uelut in racemis, & habent multam humiditatem, habentem odorem uini, & ista dicitur actis. Alia uero species quæ dicitur kameactis, est minor prima, habet ramos magis herbæ pertinentes quadratos, & in quibus sunt multi nodi, & folia inuicem distãtia in singulis nodis, similia folijs amygdalæ in summitatibus suis, nisi quia habent uenas, & sunt longiora eis, habentia grauem odorem, & in summitatibus ramorum sunt capitella, seu coronæ similes coronis supradictæ speciei, & semen, & flos similiter, & habet radicem longam, grossitudinem digiti habentem. Galenus.) Virtus eius prima desiccat, & secunda incarnat, & resoluit, resolutione temperata. Dioscorides.) Virtus kameactis simplex est stiptica, quæ quando sumitur, laxat humiditates aquosas, sed ipsa est mala stomacho, & folia eius quando coquuntur in aqua, & comeduntur sicut alia holera, laxãt phlegma, similiter & summitates ramulorum ipsius elixatæ & comestæ faciunt, radix uero eius quãdo coquitur in uino, & datur in cibo hydropicis, miro modo confert, & quando sumitur in potu de ipsa, uel ponitur super locũ morsus, confert morsui tyri, & quando decoquitur in aqua, & fit encatisma, in quo si sedeat mulier, mollificat duriciem matricis, & dilatat orificium eius, & coaptat omnes deuastationes eius, & quando eius semen sumitur in potu, facit hoc, & quando fit linimentũ cum eo, & oleo, denigrat capillos, folia uero eius recentia quando miscentur cum sauich hordei, & fit inde emplastrum, sedat apostemata calida, & est bonum combustionibus ignis, & morsui canis, & conglutinat fistulas, & hulcera concaua, & quando fit emplastrum cum eis, & sepo hircino, confert podagræ, & quando fit in decoctione eorum sessio, expellit secundinam, & confert hydropisi, & quando teruntur folia, & exprimitur succus eorum, & distillatur de eo in aures, aufert sibilum, & tinnitum, & occidit uermes qui sunt in eis, & quando linitur cum eo repido, prohibet scabiem, & pruritum, & quando sumitur de eo in potu, confert morsibus uenenosorum

A forum,& diſſoluit ſanguinem, & lac quando coagulatur in ſtomacho, & occidit ſanguiſugas quæ adhærent in gutture, & confert tuſſi antiquæ, uerum multiplicat nouam,& confert coartationi anhelitus,quæ cogit hominem ſtare erectum, quando bibitur calefactus,& accipitur,& fit gargariſma cum eo,& confert catarro deſcendenti ad fauces,& ſquinantiæ,& augmento uuulæ, & quando fit collutio oris cum eo,ſedat dolorem dentium,& quando accipiuntur ſummitates ebuli, dum ſunt teneræ,cum folijs ſuis,& teruntur, & datur ex ſucco earum cum uino in potu, confert lapidi renum,& quando radix eius decoquitur in aqua,donec remaneat tertia pars eius, & datur in potu decoctio eius, habenti duriciem ſplenis, affert iuuamentum magnum,ambæ iſtæ ſpecies unius ſunt uirtutis,& habent uirtutem deſiccatiuam,& conglutinatiuam,& reſolutiuam temperate.

DE HARMEL. CCLXXV.

HArmel, id eſt, pigamus. Dioſcorides.) Nominatur moly, & nominant eam multi rutam ſilueſtrem, & eſt planta quæ egreditur ex una radice cum multis ramulis, & habet folia longiora folijs rutæ alterius, & molliora, habentia grauem odorem, & habet florem album, & capitella maiora ſatis quàm capitella rutæ domeſticæ, diuiſa tribus diuiſionibus, in quibus eſt ſemen, cuius color eſt ad rubedinem decliuis, habens tres angulos,amarum, & eſt id,quod de ipſa planta uenit in uſum Medicinæ, & ipſum maturatur, & colligitur in autumno. Galenus.) Virtus eius prima eſt calida in tertio gradu,ſecunda incidit, & tertia incidit humores groſſos,& expellit eos per urinam. Dioſcorides.) Quando conficitur cum melle, & uino,& felle galli,& croco,& ſucco fœniculi, confert debilitati uiſus. Species iſta rutæ uocatur à quibuſdam moly,& in Syria nominatur uaſac,& ortus eius eſt plurimum in terra pingui, bona, & culta, & humectis locis. Albaſari.) Harmel eſt calidum, ſubtile,incidit chimos groſſos,uiſcoſos,& expellit eos per urinam.Sed nos in hoſpi
B tali infirmorum utimur eo,ad expellendam melancholiã, & phlegma, per fluxum uentris, & ipſum exiſtit ſupra omne Medicamentum in epilepſia. Abugerig.) Facit euomere,& inebriat potãtem ſe,ſicut inebriat uinum, ergo & per iſtam uirtutem confert patientibus amorem qui dicitur eroticus,nam facit eos dormire.Dixit enim mihi quidam experimentator,quod ſumebat de eo in potu ab drach. ſemis,uſq; ad drachmam unam,& faciebat eum dormire. Habix.) Harmel facit euomere,& inebriat ſicut uinum,uel prope id, & modus præparationis eius ad prouocandum uomitum, eſt quod accipiantur ex granis eius quindecim, & abluantur in aqua dulci pluries, poſtea deſiccentur & terantur in mortario, & cribrentur cum cribro ſpiſſo, deinde proijciantur ſuper ipſum ex aqua fluenti unciæ quatuor, & miſceatur bene in mortario cum ligno aliquo,& coletur per pannum ſpiſſum, deinde proijciantur ſuper illam colaturam unciæ quatuor mellis, & unciæ duæ olei ſiſamini, & adminiſtretur,facit enim euomere fortiter. Ignotus.) Harmel eſt bonum melancholicis, & purificat ſanguinem.

DE PEVCEDANO. CCLXXVI.

HArbatum,id eſt, peucedanum. Dioſcorides.) Eſt planta habens ſtipitem ſubtilem,ſimilem plantæ marathri, & habet uelut capillos adhęrentes prope radicem,& habet florem citrinum,& radix eius eſt nigra,grauis odoris,groſſa,plena humiditate,& naſcitur in montibus,& in umbroſis locis,& in locis obumbratis ab arboribus, & radix quidem eius ſcinditur cum cultello, dum eſt recens, & extrahitur humiditas quæ eſt in ea,& ponitur in umbra, quia uirtus eius debilitaretur à ſole,& quando colligitur humiditas illa, accidit illis qui eam colligunt ſoda, & obſcuritas uiſus, niſi ponant in naribus ſuis oleum roſaceum, & fundant etiam ex eo ſuper caput ſuum, quando ergo extracta fuerit humiditas à radice ipſa, non remanet in ea aliquod iuuamentum,extrahitur etiam humiditas ex ſtipite eius,ſicut extrahitur ſuccus radicis mandragoræ, ſed uirtus eius eſt debilior uirtute humiditatis quæ extra-

C hitur ex radice, nam uirtus eius uelociter resoluitur. Reperitur autem aliquãdo gum mositas adhęrens radici, similis olibano, supradictis melior, & melior ex isto succo huius plantæ est ille, qui defertur ex terra quę dicitur Sardinia, & ex terra quę dicitur Samtirachi, & est grauis odoris, & in colore suo est rubedo, & mordicat linguam, quando gustatur, & melior radix est noua, nõ corrosa, dura, puri odoris. Galenus.) Plurimum quod administratur de hac planta est radix eius, proprie etiam administratur similiter lac & succus eius, & omnium uirtus est una, nisi quia lac est fortioris uirtutis, & hoc quod uirtus eius prima calefacit fortiter, & secunda uirtus est quæ resoluit, & subtiliat, & incidit, & tertia uirtus est quæ cõfert ægritudinibus neruorum, & ægritudinibus quæ accidunt pectori, & pulmoni, ab humoribus grossis, uiscosis, quando sumuntur in potu cum uino, & fit fumigium cum eo, & odorat uel attrahit æger fumum eius, & facit idem, & quãdo ponitur ex eo in corrosionibus dentium, sedat dolorem eorum statim, & curat duriciem splenis. Radicis uero calefactio est minor, sed desiccatio eius est fortis, ipsa nanq; calefacit in principio tertij gradus, & uirtus eius secunda est, quæ abstergit, & incarnat, & tertia est talis q̃ potest administrari in omnibus supradictis, & quando ponitur ex ea super os, cuius corticem uolumus expellere, expellit eum cito, & incarnat ipsum, & confert multum hulceribus fraudulentis malis, quando desiccatur, & teritur, & puluerięatur super ea, eo q̃ mundificat ea, & replet carnem, & consolidat. Dioscorides.) Lachryma huius, quando miscetur cũ oleo rosaceo, confert lythargiæ, & karabito, & opilationi cerebri, & scotomiæ, & epilepsiæ, & soda antiquę, & paralysi, & spasmo, qui facit declinare caput ad posteriora, & diminutioni sensus, & motus membrorum, & sciaticæ. Et uniuersaliter quando fit linitio cum eo, & oleo, & aceto, confert omnibus ægritudinibus neruorum, & ipsa odoratur in suffocatione matricis, & in subeth, & quando fit fumigatio cum ea, expellit uenenosa ex domibus, & quando miscetur cum oleo rosaceo, & distillatur in aurem, confert dolori eius, & quando ponitur in corrosionibus dentium, confert doloribus eorum, & datur in ouo sorbili, & confert tussi, & est conueniens asmati, & tortionibus uentris, & inflationi eius, & lenit uentrem, leniti-
D one pauca, & confert iuuamentũ magnum difficultati partus, & extenuat splenem, & confert dolori stomachi, & quando sumitur in potu, confert doloribus uesicæ, & renum, & dilatat orificiũ matricis. Radix uero ipsius confert ad omnia, ad quæ confert humiditas ipsa, seu lachryma, uidelicet decoctio eius, nisi quia existit debilioris operationis quàm lachryma, nam decoctio eius quando fit sessio in ea, confert ægritudinibus matricis, & quando radix ipsa siccatur, & teritur fortiter, & puluerięatur in hulceribus, mundificat ea à sordibus, & extrahit cortices ossium, & squamas, seu fragmenta ipsorum, & incarnat, & consolidat antiqua hulcera, & ipsa ingreditur in unguentis, & cærotis calefactiuis, & lachryma quidem eius dissoluitur cum amygdalis amaris, & ruta, & anetho, & pane calido frumenti, & sic administrari potest, seu confectionibus imponi.

DE CYMINO. CCLXXVII.

CAmum, id est, cyminum. Rasis.) Cyminum carmenum est agreste. Dioscorides.) Est quoddam ex eo boni saporis, & est proprie carmenum, & eius expositio est regale, & post ipsum est Babylonicum, & post hoc alię species cymini.

Galenus.) Est ex eo domesticum, & agreste, domesticum uero est illud, quod magis administratur, & maxime semen, sicut administratur semen anisi, & leuistici, & carui, & apij montani. Et uirtus eius prima est calida in tertio gradu, & secunda est uirtus quæ incidit, & tertia prouocat urinam, & expellit uentositates, & aufert inflationes.

Dioscorides.) Virtus eius est desiccatiua, calefactiua, & stiptica, & prouocat urinam, quando coquitur cum oleo, & fit clistere cum eo, aut emplastrum cum farina hordei, & confert tortionibus, & inflationibus, & datur de eo in potu cum aceto

temperato

A temperato cum aqua,aſmaticis,& confert,& datur in potu cum uino ad morſus uenenoſorum,& confert apoſtematibus teſticulorum, quando admiſcetur cum oleo & farina fabarum,& paſſulis, & cæroto, & ſuperponitur, & quando miſcetur cum aceto,abſcindit menſtrua, & curſum humiditatũ matricis, & abſcindit fluxum ſanguinis natium, tritum cum aceto, & quando linitur cum eo corpus, aut ſumitur de eo nimis in potu, facit croceum colorem cutis, & ipſum confert dolori ueſicæ,propter ſuam caliditatem,& confert lapidi renum & ueſicæ.

Sed cyminum agreſte naſcitur multum in terra quæ dicitur Calcedonia, & eſt in regione Hiſpaniæ,& eſt planta,cuius altitudo eſt circa palmum unum uel amplius, & ſuper uirgam ipſius ſunt quatuor aut quinq; folia ſubtiliſſima, inciſa ſicut folia fumi terræ,& in ſummitate eius ſunt capitella parua, quinq; aut ſex rotũda,& mollia, in quibus eſt ſemen,& circa ipſum ſemen ſunt granula, ſicut grana ficuum, uel ſicut furfur,& ipſum ſemen eſt acutioris ſaporis quàm cyminum domeſticum. Ortus uero ipſius eſt in locis humidis maxime,ſemen autem huius quãdo bibitur cum aqua, confert tortionibus, & inflationibus, & quando bibitur cum aceto, confert ſingultui,& quando bibitur cum uino, conuenit uenenis ſumptis,& uenenis animalium, & humiditatibus ſtomachi,& quando maſticatur,& miſcetur cum eo mel,& paſſulæ,aufert liuorem qui fit ex ſanguine mortuo,ſub oculo,aut alibi, & quando fit emplaſtrum cum eo,& his quæ diximus, eſt conueniens apoſtematibus calidis ueſicæ. Eſt & alia ſpecies cymini agreſtis, ſimilis domeſtico,& egreditur à lateribus eius uagina ſimilis cornu alta,in qua eſt ſemen ſimile nigellę, cuius ſemen quando ſumitur in potu,confert morſibus uenenoſis, & affert iuuamentum magnum patiẽtibus diſtillationem urinæ, & lapidem, & dolorem ueſicæ, & educit ſanguinem coagulatum cum urina, maxime ſi ſumatur cum decoctione ſeminis apij. Aben meſuai.) Cyminum domeſticum,quando fit naſale cum eo,& oleo ueteri,aufert ſuperfluum fluxum ſanguinis.

DE CVBEBIS. CCLXXVIII.

B CVbebe. Dioſcorides.) Eſt myrta agria,& eſt myrtus ſilueſtris,eſt plãta habens folia ſimilia foliꝭs myrti domeſticæ,niſi quia ſunt latiora eis, & ſummitates eorum ſunt acutæ ſicut ſummitas lanceæ, & habet fructum rotundũ aliquantulum depreſſum,& latum inter folia eius repertum,qui quando maturauerit,uergit ad rubedinem,& intra ipſum eſt granum triangulatũ,& habet ramulos ſimiles ramis plantæ dictę laros,egredientes ab una radice,difficile frangibiles,longos circa brachium unum, plenos foliꝭs, radix eius eſt ſimilis radici plantæ quæ dicitur agreſtis, id eſt, gramen, quæ quando teritur, eſt pontica, ſapor eius declinans ad amaritudinem, & cortex eius declinat ad ruborẽ,folia huius plantæ,& fructus eius quando ſumuntur in potu cum uino,prouocant urinam,& menſtrua, & frangunt lapidem ueſicæ, & curant ictericiam,& diſtillationem urinæ,& dolorem capitis, naſcitur in locis aſperis,& altis montibus,& quando coquitur radix huius plantæ,& bibitur decoctio eius cum uino,facit operationem foliorum,& fructus eius, & ramuli eius comeduntur ſicut ſparagi,dum ſunt recentes,& eſt in ſapore ipſorum amaritudo, quæ prouocat urinam. Galenus.) Eſt Medicina ſimilis fu.in ſapore ſuo,& uirtute,niſi quia eſt ſubtilior multum. Et propter hanc cauſſam fit aperitiua ǒpilationũ quæ ſunt in corpore toto,& prouocat urinam,& mundificat renes à lapide, qui generatur in eis. Paulus.) Eſt bona gutturi,& ſtringit uentrem.Ego poſtquàm aggregaui inter ſermonem Dioſcoridis & Galeni, ſupra omnem herbam, inueni quod Galenus non memorauit myrtum agreſtem, & Dioſcorides non memorauit cubebas. Et uidi q̃ deſcriptio Galeni ſuper cubebas,eſt deſcriptio Dioſcoridis ſuper myrtum agreſtem.

DE CARVI. CCLXXIX.

CAruia,id eſt,carui. Galenus.) In ſapore eius eſt acuitas temperata.Et uirtus eius prima eſt uirtus quæ calefacit, & deſiccat in tertio gradu, & ſecunda uirtus eſt quæ incidit & ſubtiliat,& tertia expellit uentoſitates, non ſolum ſemen eius,uerum etiam omnes eius partes. Dioſcorides.) Huius ſemen prouocat urinam, & habet

C bonum odorem,& calefacit,& eſt bonum ſtomacho,& facit digeri cibum,& ingre
ditur in confectionibus Medicinarum, quæ componuntur ad faciendum deſcende
re cibum à ſtomacho. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti aniſi, & radix eius comeditur
cocta,ſicut paſtinaca. Aben meſuai.) Eſt groſſius quàm cyminum,& expellit aſca=
rides ex uentre,& corroborat ſtomachum,& ſtringit uentrem, minus tamen quàm
cyminum. Raſis.) Confert cardiacæ.

DE APIO. CCLXXX.

KArphs, uel carphi, id eſt, apium. Dioſcorides.) Sunt ei ſex ſpecies, & eſt ex eis
domeſticum, & eſt notum omnibus. Galenus.) Domeſticum eſt illud quod
comeditur. Et uirtus eius prima calefacit,& ſecũda ſubtiliat,& incidit, & tertia pro=
uocat urinam,& menſtrua, & reſoluit uentoſitates, & menſtrua, & proprie ſemen
eius. Dioſcorides.) Hæc planta conuenit ad omnia ad quæ cõuenit coriandrum,
quando fit emplaſtrum cum eo,admixto pane,aut cum çucharo, ſedat apoſtemata
oculi,& inflationem ſtomachi, & ſedat apoſtemata calida mammillarum,& quan
do comeditur crudum,aut coctum, prouocat urinam, & quando bibitur decoctio
eius,& radicis ſuæ ſimiliter,confert Medicinis mortiferis, & prouocat uomitum, &
ſtringit uentrem, & ſemen eſt magis prouocatiuum urinæ quàm ipſum, & confert
morſui uenenoſorum,& ei qui bibit lithargyriũ,& reſoluit inflationes,& ipſum in=
greditur in confectionibus Medicinarum ſedantium dolores, & in Medicinis quæ
componuntur contra nocumenta uenenoſorum,& in Medicinis tuſſis.

Sed eſt alia ſpecies quæ dicitur aſalis, & eſt apium quod naſcitur in aquis,& in lo
cis humidis,& eſt maius apio domeſtico,ſed uirtus eius eſt ſicut uirtus illius.

Et eſt alia ſpecies apij,quæ dicitur ſalis, & apium Orientale. Dioſcorides.) Eſt
maius apio domeſtico, & color eius uergit magis ad albedinem, & habet uirgam
D concauam,& longam,in qua ſunt uelut literæ, & folia latiora foliis domeſtici, cum
uiriditate declinante ad rubedinem,& habet comas ſimiles comis herbæ quæ dici=
tur limanotis,& habet multa capitella,à quibus egreditur flos & ſemen, cuius color
eſt niger,longum,& acuti ſaporis,& odoriferum, & habet radicem albam,& odo=
riferam,quando guſtatur,non groſſam, naſcitur in locis umbroſis, & humidis,iſta
planta adminiſtratur in cibis,ſicut adminiſtratur apium domeſticũ, cruda & cocta,
radix eius comeditur,& coquuntur folia eius,& ſummitates ramorũ, & comedun=
tur,& fortaſſis coquuntur cum piſcibus, & comeduntur, & condiuntur cruda cum
ſale,& adminiſtrantur ſicut olera alia. Galenus.) Species quæ dicitur acraſelinum,
& alia ſpecies quæ dicitur hypoſelinum, ſunt ſimiles apio communi in uirtute, niſi
quia illud quod dicitur acraſelinum,eſt debilius eo, comparatum ad illud quod di
citur hypoſelinum,quod eſt fortius eo. Dioſcorides.) In hypoſelino ſemen quan=
do bibitur cum oximelle,aut cum uino,prouocat urinam, & menſtrua, & quando
ſumitur per os,uel fit inunctio cum eo,calefacit infrigidatos, & confert diſtillationi
urinæ, radix eius ſimiliter facit hoc, & quando ſemen eius datur in potu cum uino,
confert puncturæ ſcorpionis,& morſui canis, & quando coquitur in aceto, tempe=
rato cum aqua,& datur in potu, confert retentioni urinæ, & tortionibus uentris,&
doloribus inteſtinorum,& quando radix eius decoquitur in uino,& ſumitur in po=
tu,ſtangit lapidem, & expellit eum cum urina, & confert doloribus lateris,& lum=
borum,& quando teritur, & extrahitur ſuccus, & ſumitur in potu, aut linitur ex eo
corpus,calefacit corpus,& expellit frigus. Et montanum apium facit hoc.

Et ſunt ei tres ſpecies, una earum nominatur oreoſelinum, & eſt planta, habens
uirgam longitudinis unius palmi,aut circa,quæ egreditur à radice una ſubtili,à qua
plures uirgæ paruæ egrediuntur, & à uirga egrediuntur ramuli plures, ſuper quos
ſunt capitella ſimilia comę,niſi quia ſunt minora ſatis,& rotunda,& eſt in eis ſemen
longum aliquantulum,& ſubtile,acuti ſaporis, & boni odoris, ſimilis odori cymi=
ni,& naſcitur in locis montuoſis,& lapidoſis. Galenus.) Virtus eius eſt ſimilis uir=
tuti apij domeſtici,niſi quia eſt fortior uirtute domeſtici.

A Dioſcorides.)Virtus ſeminis & radicis eius eſt calida,quæ quando bibuntur cum uino,prouocant urinam & menſtrua,& ingrediuntur in confectionibus Medicinarum calefacientium,& aliarum compoſitarum,& non oportet ꝙ putetur,quamuis nominetur oreoſelinum,quod nõ naſcitur niſi in montibus,ſimiliter & illud quod dicitur petroſelinum,cum nominetur hoc nomine, nõ oportet quod putetur quod non naſcatur niſi in petris. Sed iſtud quod dicitur petroſelinum.

Dioſcorides.)Petroſelinum naſcitur in locis petroſis altis,& rupibus, & habet ſemen minutum ſimile ameos,niſi quia habet meliorem odorem, & acutiorem ſaporem,& eſt aromaticum aliquantulum. Galenus.)Melius quod eſt in eo,eſt ſemen eius, proprie ſapor eius eſt acutus,amarus. Et uirtus eius prima,eſt calida & deſiccatiua in tertio gradu. Secunda incidit. Et tertia eſt uirtus, quæ prouocat menſtrua & urinam,& reſoluit inflationes,& expellit eas.Et tota planta eius cum ſuis foliis & ramulis eſt ſimilis in uirtute ſemini,niſi quia uirtus eorum eſt minor uirtute ſeminis.

Dioſcorides.)Prouocat urinam,& menſtrua,& eſt conueniens inflationibus ſtomachi,& inteſtini,quod dicitur colon,& tortionibus,quãdo ſumitur in potu, propter calefactionem & deſiccationem ſuam multam,et eſt conueniens dolori lateris, & renum,& ueſicæ,& ingreditur in Medicinis quę fiunt ad urinam prouocandam, & aliis confectionibus. Tertia uero ſpecies eius dicitur ſenirnion, & habet uirgam ſimilem uirgę apij cum ramulis multis,& folia latiora foliis apij, & quod ex foliis declinat uerſus terram,conuertitur ad exteriora,& ſunt declinantia ad rubedinẽ, & eſt in eis humiditas pauca,quæ adhæret manui,& ſunt dura, habentia bonũ odorem cum acuitate. Et ſapor eorum eſt ſicut ſapor alterius ſpeciei,& ſuper ſummitates ramulorum eius eſt corona ſimilis coronæ aneti, & habet ſemen rotundum ſimile ſemini caulium,nigri coloris,acuti ſaporis,& odor eius eſt ſicut odor myrrhæ,& radix eius eſt mollis,leuis,habens multam humiditatem,pungens linguam, acuti ſaporis,& boni odoris,cuius cortex eſt niger,interius uero eſt uiridis,ad albedinẽ uergens,& naſcitur in locis petroſis. Galenus.) Hæc planta eſt media inter plantam

B apij domeſtici,& plantam apij montani, nam uirtus eius eſt fortior uirtute apij domeſtici,& debilior uirtute apij montani. Et uirtus eius prima eſt calida & deſiccatiua in tertio gradu. Et ſecũda diſſoluit & incidit. Et tertia prouocat menſtrua, & urinam,& incarnat uulnera,& reſoluit duricies. Dioſcorides.) Virtus radicis eius,& ſummitatum,& ſeminis,& florum,eſt calefactiua. Et conficiuntur folia eius cum ſale,& comeduntur,& ſtringunt uentrem,& quando bibitur radix eius,eſt conueniẽs morſibus uenenoſorum,& ſedat tuſſim,& curat aſmaticos,& ſtranguriam, & frangit lapidem,& hydropiſim,& quando fit emplaſtrum cum eo,reſoluit apoſtemata phlegmatica recentia,& apoſtemata calida & dura, & conuenit curæ exiturarum. Et quando fit naſale cum eo,expellit fœtum,et ſemen eius eſt conueniens dolori renum,& ſplenis,& ueſicæ,& expellit ſecundinam,& prouocat menſtrua,& quando ſumitur in potu,eſt bonum ſciaticæ,et ſedat tumores ſtomachi, & prouocat ſudorẽ, & aufert eructuationes,& bibitur proprie in hydropiſi,& febribus periodicis.

Galenus in libro de dieta.) Apium domeſticum eſt magis conferens ſtomacho aliis ſpeciebus,& magis ſibi delectabile, & in ſamarinion eſt aromaticinitas, & eſt melius domeſtico,& leuius ſatis,& magis prouocatiuum urinæ & menſtruorum.

Conſtantinus in libro de agricultura.) Apium excitat libidinem in uiris & mulieribus,& propter hanc cauſſam prohibetur nutricibus lactantibus pueros, quia incitat eis libidinem,et abſcindit lac earum, et ipſum facit odorem oris bonum, et propter hoc ſumunt ex eo in cibo habentes fœtorem oris,quando uolunt loqui coram principibus. Achim eben unaim.) Ingenioſi Medicorum ponunt apium in ſecundo gradu caliditatis et ſiccitatis. Hunaim in libro de tyriaca.) Proprietas ſeminis apij montani eſt,quod laxat uentrem in colica. Abugerig.) Aperit et confert opilationibus epatis, et aperit uias aquæ citrinæ. Sed ſi bibitur ſubſtantia eius ſiue decoctio, facit moram in ſtomacho, et nimius uſus eius prouocat uomitum.

Aben meſuai.) Confert inflationibus ſtomachi,et aqua eius facit nauſeam, et ra-

C dix eius est fortior semine, et semen fortius foliis, et ipsum est malum epilenticis. Mesehah.) Radices omnium conferunt stomacho.

DE CAPPARO VEL CAPPARIS. CCLXXXI.

CApar, id est, capparus. Dioscorides.) Est planta spinosa, quæ extenditur circulariter super faciem terræ, cuius spinę sunt reuolutæ uersus se, sicut spinæ rubi, et habet folia similia foliis citonij in figura sua, et fructum similem oliuæ, qui si aperitur in arbore sua, emittit florem album, sed si ceciderit ex arbore sua sicut est, inuenitur clausus, ad longitudinem decliuis, et tunc si aperitur, inueniuntur in eo semina minuta, similia granulis balaustiæ, coloris rubei uersus purpureum, et radices eius sunt magnæ, plures, et lignosæ, nascitur in locis siccis, et prope muros. Galenus.) In cortice radicis eius uincit sapor amarus, deinde stipticus. Et uirtus eius prima calefacit et desiccat. Et secunda est quæ abstergit, et mundificat, incidit, et aperit sua amaritudine, & resoluit sua acuitate, & aggregat & restringit sua stipticitate. Et tertia est uirtus, quę confert spleni, pulmoni, alia Medicina quando apponitur exterius in emplastris, & quando sumitur interius cum aceto & melle, postquam desiccatur & teritur, & hoc quia incidit humores uiscosos, grossos, quando bibitur in hunc modum, incisione manifesta, & expellit eos pér urinam, & per secessum, & expellit per secessum egestiones sanguineas, & sic curat egritudines splenis, & alleuiat ipsum, & similiter hoc facit in dolore sciæ, & cum toto hoc prouocat menstrua, & facit descendere phlegma plurimum, quando fit cum eo gargarisma, aut quando masticatur, & confert attritioni neruorum, & lacertorum, & quando ponitur super hulcera fraudulenta, affert iuuamentum magnum, quando abstergit ea, & desiccat, absterśione, & desiccatione forti, & sic confert dolori dentium, quando administratur, aliquādo coctus cum uino, aliquando cum aceto, aliquando solus masticatur, & abstergit morpheam, &
D quando linitur super eam cum aceto, & resoluit scrophulas, & apostemata dura, quando admiscetur cum confectionibus ad hoc. Sed fructus huius plantæ uirtus, est sicut uirtus corticis radicis, nisi quia est debilior cortice. Et ego quidem resolui duriciem scrophularum aliquando in paucis diebus, cum foliis capparis solis, & aliquando admiscetur cum foliis aliqua ex Medicinis, quæ possunt frangere uirtutem eorum. Et postquam folia faciunt hoc, non est mirum, si succus eorum occidit uermes, qui sunt in auribꝰ, propter amaritudinē eius. Sed cappari qui sunt in terris, multę sunt caliditatis, sicut illi qui sunt in terris Tihema, sunt calidiores capparis, qui sunt in partibus nostris, caliditate multa, & propter hoc existit in eis de uirtute adustiua quantitas non pauca. Et dixit in libro de cibis, quod fructus eius est salsus, quando comeditur, absq; quod abluatur, laxat uentrem, & postquā abluitur, nutrit parum, & excitat appetitum cibi, & abstergit quod est in stomacho ex phlegmate, & expellit ipsum per secessum, & aperit opilationes epatis & splenis, quando coquitur cum aceto. & melle, & oleo, & comeditur ante cibum. Et summitates ipsius & pendiculi quibus suspenditur fructus, faciunt hoc, nisi quia sunt groſſioris substantiæ.

Dioscorides.) Summitates eius & fructus præparantur cum sale, & administrantur in cibis, & quando comeduntur, laxant uentrem, & nocent stomacho, & faciunt sitim, & quando comeduntur cocti, sunt melioris saporis quàm crudi, & fructus eius mollit uentrem. Et quando sumitur in potu de radice eius, aut de semine, pondus drachmarū duarum omni die, usq; ad triginta dies, cum uino, resoluit duriciem splenis, & extenuat ipsum, & prouocat urinam, & educit egestiones sanguinolentas. Et quando bibitur, confert sciaticæ, & paralysi, & attritionibus neruorum, & prouocat menstrua, & quando masticatur, attrahit phlegma. Et fructus eius quando coquitur cum aceto, & fit ex decoctione collutio oris, sedat dolorem dentium. Et cortex radicis eius est desiccatiuus, & est cōueniens ad egritudines quas diximus, qui quando teritur, & puluerizatur in hulceribus, mundificat hulcera antiqua, fordida, dura, & teruntur folia eius recentia cruda, & miscentur cum farina hordei, & fit inde emplastrum apostemati splenis, & confert multum. Et si ille qui habet do-

lorem

A lorem in dente ſuo, momorderit radicem eius cũ dente dolente, ſedatur dolor eius, & ſi teritur bene, & miſcetur cum aceto, & linitur ſuper morpheam albam, abſtergit eam. Et quando teruntur folia & radices eius, & fit inde emplaſtrum ſuper ſcrophulas, & apoſtemata dura, reſoluit ea. Et quando teruntur, & exprimitur ſuccus, & diſtillatur in aurem, occidit uermes qui ſunt in ea. Et quando radix eius coquitur cum aceto, aut cum oximelle, & bibitur decoctio eius, aut teritur ſicca, & ſumitur in potu puluis eius, laxat humores phlegmaticos crudos, & uiſcoſos, non ſolũ per ſeceſſum, uerum etiam per urinam, & educit multotiens egeſtionem ſanguinolentam, ut diximus, & ſic ſedat dolorem ſciaticum, & extenuat ſplenem. Cappari autem qui naſcuntur in paludibus, & in terris Lochiæ, in locis ubi habitant gentes, quæ dicuntur Barbari, inflant inflatione forti. Et illi qui naſcuntur in terra, quæ dicitur Aquileia, commouent uomitum. Et illi qui naſcuntur in maritimis Cuzum, & qui ſunt ex terra Linia, ſunt acuti multum, & hulcerant os, & corrodunt gingiuas, et ſic faciunt moueri dentes, & ideo hi non conueniunt cibo. Aben meſuai.) Illi qui condiuntur cum ſale, faciũt iſtas operationes ſupradictas, niſi quia ſunt mali ſtomacho, malicia tamen pauca. Sed illi qui condiuntur cum aceto, fortificant ſtomachum, & prouocant appetitum, quoniam acetum prohibet nocumentum eorum à ſtomacho.

Raſis.) Attulit mihi quidam amicus meus confectionem quandam capparorum recentium, & cum comediſſem ex eis, induxerunt mihi tenaſmonem, et conſueui facere cliſtere ad ſciaticam, cum ſucco capparorum, & iuuat multum.

DE MYRRHA. CCLXXXII.

LEt uel mura, id eſt, myrrha. Dioſcorides.) Eſt gummi arboris, quæ naſcitur in terris Arabũ, ſimilis arbori, quæ dicitur in Græco ſpina Babylonica. Fiunt nanq; ſciſſuræ in ligno arboris, & inde egreditur gummi quod emanat cadens ſuper feſtoria quæ ſternuntur ſub arbore, & quædam pars eius coagulatur ſuper ſtipitem, & eſt de ipſa res quæ dicitur bathnaſas, & eſt groſſa, à qua egreditur miha, id eſt, ſtorax liB quida, quando exprimitur, et dicitur mirnaſtaten, & eſt de ea quę dicitur aizen, et eſt pinguis multum, & arbor eius eſt in terra, quæ dicitur Parthemia, & eſt pinguis, & quando exprimitur ſuccus, egreditur uelut ſtorax multum. Et melior myrrha eſt illa quæ dicitur tarhalud, & tanchi, & nominatur hoc nomine, eò quod defertur ex terris quæ ſic dicuntur. Et color eius eſt ad uiriditatem tendens, pungens linguam, clari coloris. Et ex ea eſt quæ dicitur liti, & eſt litraglutichi, & eſt mollis tactu ſicut bdellium, & in odore ſuo eſt pinguedo, & arbor eius eſt in locis ſoli expoſitis. Et ex ea eſt quæ dicitur poaclis, & eſt aſpera multum, nigra, & apparet in ea ueſtigium ignis. Et deterior eſt illa quæ dicitur argaſmi, & eſt leuis, non pinguis, acuti ſaporis, ſimilis gummi Arabico in forma & uirtute, & ex myrrha eſt quæ dicitur amini, & eſt mala. Et fiunt quidem trociſci ex ſubſtãtijs myrrhæ, & ſi myrrha fuerit pinguis, trociſci qui ex ſubſtantia eius fuerint, habent bonum odorem, et pinguem, & ſi non eſt pinguis, quod fit ex ſubſtantia eius, non habet bonum odorem, nec pinguem, et habet uirtutem debilem, propterea quod admiſcetur ei oleum, quando fiunt ex eo trociſci, & adulteratur myrrha, quando admiſcetur ei gũmi, quod infuſum fuerit in aqua myrrhæ. Et melior ex myrrha eſt noua, leuis, & munda, quæ quando tangitur, eſt aliquantulum aſpera, & arida, & cito frangitur, & quando frangitur, remanet in fractura eius res alba, & figura eius eſt ſicut figura unguium, & quæ eſt in fruſta non parua, & color eius eſt uniformis, non diuerſus in exterioribus, ſed interius eſt trahés ad rubediné parũ, cũ lineis ſubalbidis, ut diximus, & odor eius eſt delectabilis, amara, calida, ſedatiua, ſed illa quæ eſt grauis, cuius color eſt ſicut color picis, nõ eſt alicuius utilitatis. Sed myrrha quę eſt ex terra, quę dicitur labtoteno, abſcinditur ex radice arboris quę eſt in terris illis, eligũt enim ex ea illud, quod eſt ſimile myrrhę in odore, et uirtus eius eſt calefactiua, mollitiua, et reſolutiua, et ingreditur in confectionibus unguentorũ. Galenus.) In ſapore eius eſt de ſapore amoniaci quãtitas nõ pauca, et uirtus eius prima calefacit et deſiccat in 3. gradu. Et ſecunda abſtergit cũ tẽperaméto. Et tertia cõglutinat fragméta oſſiũ capitis, et occidit lũbricos et fœtũ, et expellit eos, et in

greditur

C greditur in confectionibus collyriorum, quæ fiunt ad hulcera oculi, & maculas quæ fiunt in eo, & in Medicinis quæ bibuntur ad tussim antiquam, & ad asma, nam ipsa non exasperat cannam pulmonis, & hoc proprie, quia non calefacit, nec desiccat, calefactione, & desiccatione forti, & cum superfluitate suæ amaritudinis & absterſiõis. Virtus eius calefacit, mollificat, & resoluit. Et dixit in almayemir, quod mirrha est composita ex contrarijs qualitatibus. Dioscorides.) Virtus mirrhæ est calefactiua, & facit suberth, & conglutinat, quicquid eget conglutinatione, & desiccat, & est stiptica, & mollificat orificium matricis coartatum, & dilatat ipsum. Et quando fit nasale cum ea, & absinthio, aut cum aqua lupinorum, aut cũ succo rutę, prouocat menstrua, & expellit fœtum cito. Et datur ex ea quantitas fabæ in potu ad tussim antiquã & ad asma, quæ cogit hominem erectum stare, & ad dolorem lateris, & pulmonis, & ad fluxum uentris, & ad hulcera inteſtinorum. Et quando datur ex ea quantitas fabæ cum pipere & aquà, antequam superueniat rigor febris duabus horis, remouet eam. Et quando tenetur sub lingua, & traijcitur quod ex ea resoluitur, mollit asperitatem cannę pulmonis, & clarificat uocem, & ipsa occidit lumbricos. Et quando tenetur in ore, meliorat odorem oris, & ipsa admiscetur cum aneto recenti, & linitur cum ea, ualet ad fœtorem assellarum. Et fit cum ea, & aceto, & oleo, collutio oris, restringit dentes, & gingiuam, & quando ponitur in hulceribus capitis, consolidat, et incarnat ea. Et quando coquitur cum carne animalis, quod est in conchula marina, curat dolorem aurium, & uestit carne ossa denudata. Et quando miscetur cum opio & castoreo, & memithe, curat saniem aurium, & incarnat ossa denudata, & apostemata calida quæ fiunt in eis, & administratur cum cassia lignea, & melle, liniendo uerrucas, & confert, & fit linitio cum ea dissoluta in aceto, et abstergit impetiginem, & quando admiscetur cum laudano, & uino, & oleo myrtino, retinet capillos cadentes, & liniuntur nares cũm ea liniendo cum pluma, & aufert catarrum antiquũ, & ipsa replet hulcera oculi, & abstergit albuginem ipsius, & confert obscuritati uisus & asperitati palpebrarum, & colligitur fumus eius sicut fumus olibani, & est iuuatiuus ad omnia, ad quæ iuuat myrrha. Galenus quando rememorauit aquam pisci um salsorum, dixit.) Quod ipsa confert exituris putridis, sicut confert myrrha. Et dixit in libro de Medicinis contra uenena, & Medicinas mortiferas, quod ex myrrha est quædam, quæ est admixta cum lacte cuiusdam arboris, quæ dicitur fucassis, & est arbor mortifera, quare fit hæc myrrha, si sumatur per os, interficiens, uerum ipsa est mirabilis in collyrijs, nam ipsa resoluit humorem, qui est in oculo, sine mordicatione, & fortassis aufert in sui principio, dum est subtilis. Abugerig.) Myrrha confert ad aquam citrinam, quando sumitur ex ea in potu, aut fit emplastrum cum ea super uentrem. Et quando fit caputpurgium cum uno dauich ex ea, mundificat cerebrũ, & aufert ab eo uentositates grossas. Damascenus.) Incoriat gingiuam, & confirmat dentes. Mesarugie.) Est bona colicæ, quando fit linitio cum ea.

DE MVMIA. CCLXXXIII.

MVmie, id est, mumia sepulchrorum cum aloes & myrrha, & quod admiscetur eis ex humiditate corporis humani. Dioscorides.) Est in terris, quæ dicuntur Acoloniæ, descendit nanq; ex montibus, qui ducunt flumina cum aqua, & eijcit eam aqua fluminis in ripis, & est coagulata, & fit sicut cæra, & habet odorem picis mixtæ cum asphalto, cum aliquo fœtore, & uirtus eius est sicut uirtus picis, & asphalti mixtorum. Rasis ex nomine quorundam Medicorum.) Est bona sodæ phlegmaticæ, & frigidæ sine materia, & hemigraneæ, & paralysi, & torturæ oris, & epilepsiæ, & scotomiæ, nam facimus caputpurgiũ cũ uno grano ex ea cũ aqua maioranę, & cõfert doloribus auris, quando dissoluitur ex ea granũ unũ in oleo sambucino, & distillatur in aurem, & confert dolori gutturis, quando dissoluitur ex ea unum kirat cum aqua, in qua decocta est saturegia, & cõfert tussi cum aqua iuiubarum, aut aqua hordei, & sebesten, & datur ex ea in potu tribus diebus in ieiunio, & cardiacę confert unus kirat cum aqua mentę, & uentositati inteſtinorũ confert, quando accipitur unũ kirat cum aqua cimini, & carui, aut cũ aqua ameos, & casui, & percussioni super

stomacho

A stomacho,aut epate,confert,quãdo sumitur unum kirat cum duobus dauich ex bolo Armeno,& uno dauich croci, cum aqua solatri, aut cassię fistulæ,& datur ad singultum granum unum ex ea cũ decoctione seminis apij, * & cimini carmeni, & ad dolorem capitis antiquum,quando accipitur ex eo granum unum, & ex musco, & camphora,& castoreo,ante granum unum,& miscentur cum oleo de ben, & fit caputpurgium cum eis,& ad squinantiam pondus unius kirath cum squingibi, id est, cum oximelle simplici,uel acetoso simplici,& ad dolorem splenis pondus unius kirat cum aqua carui,& ad uenena grana duo cum decoctione tribulorum marinorũ, & foliorum aniuden,& ad punctura scorpionis pondus unius kirat cum uino puro,& ponitur in locum punctur cum butyro uaccino. Abugerig.) Confert fracturis & conquassationibus,quæ fiunt in interioribus corporis,& exterioribus, & confert pectori,& pulmoni,& est prope temperamentum, nisi quia ipsa habet proprietatem in sedando dolores,qui fiunt in iuncturis & fracturis, quando sumitur in potu,& linitur cum ea,& fit cum ea clistere,& confert hulceribus uesicæ & uirgæ.

* Aliàs seminis carui.

Atabari.)Est calida & subtilis,et est bona casui,& percussionibus,et uẽtositatibus.

Rasis.) Dictum fuit mihi,quod quidam emittebat sanguinem.& non poterat restringi, per aliquam Medicinam, quousq; datum est ei de mumia pondus granorum trium cum uino,& restrictus est statim. Mesarugie.) Est subtilis, & est bona uentositatibus, & quando fit caputpurgium cum modico ex ea cum zambach, confert dolori capitis. Aben mesuai.) Galenus memorauit eam in almayemur, quando locutus est de soda in libro quarto. Et dixit, quod ex Medicinis oculorum sunt quædam calidæ acutæ,sicut mumia,& asa,& serapinũ,& euphorbium.Et uniuersaliter,omnis Medicina quæ calefacit fortiter,absq; eo quod faciat in oculo asperitatem. Alcanzi.) Mumia est subtilior omni Medicina ad sputum sanguinis, & quando dissoluitur in oculo de zambach,& fit inde suppositorium,confert illis qui non possunt retinere urinam.

DE BDELLIO IVDAICO. CCLXXXIIII.

B Molochil,uel molocal,id est bdellium Iudaicum. Dioscorides.) Est gummi arboris quæ nascitur in terris Arabum, & melius ex eo est illud, quod est amarum,clari coloris,quod est uelut gluten,quod fit ex corijs boum,tenax interius, citæ dissolutionis,lene,ad albedinem declinans,non habens ex se ligna, nec sordes aliquas,quando fit fumigium cum eo,proferens odorem bonum, similem odori blattæ Bizantiæ. Reperitur autem ex eo quoddam sordidum,cuius odor est sicut odor darsisaham,aut odor corticis capparis,quod defertur ab India,& quoddã ex eo defertur à regione quæ dicitur Batonamis,simile resinę pini,cuius color est propinquius colori melongenæ,& est secundum à bono in uirtute. Adulteratur autem bdellium cum gummi Arabico,quod admiscetur ei,& tale non habet amaritudinẽ, qualem habet non adulteratum. Et quando fit fumigium cum eo, non habet odorem bonum. Galenus.)Bdellij sunt duę species,Siculum,& est nigrius et mollius alio. Et uirtus eius est mollificatiua,& operatio eius est in hac uirtute operatio fortissima. Et aliud est Arabicum,& est siccius alio, & illud est plus desiccatiuum q̃ mollitiuũ, sed uirtus illius quod est recens humidum,quod quando malaxatur manu,dissolui tur totum,est uirtus fortissima in mollificando, & quanto plus ueterascit, fit sapor eius amarior,& calidior,& acutior. Et uirtus bdellij prima est calida desiccatiua. Et secunda est mollificatiua dissolutiua.Et tertia dissoluit apostemata quæ fiunt in canna pulmonis,& tumorem qui fit in crepatura intestinali,quando dissoluitur cum saliua hominis ieiuni,donec fiat sicut unguentum,et frangit lapidem renum,quando sumitur in potu,& prouocat urinã,& expellit uentositates grossas, & dissoluit apostemata dura cruda,& curat dolores costarum,& attritiones neruorum.

Dioscorides.)Virtus bdellij est calefactiua mollificatiua,quando dissoluitur cum saliua hominis ieiuni,curat crepaturam,& dissoluit apostemata difficilis maturationis,& apostemata quæ dicuntur naiarchili,quæ fiunt in gutture, & dissoluit ramicẽ aquosam,& quando fit nasale cũ eo,& fumigatio,aperit orificiũ matricis, & educit

fœtum

C fœtum,& omnes humiditates quæ ſunt in matrice. Et quando ſumitur ex eo in potu,frangit lapidem,& prouocat urinam, & menſtrua, & quando datur in potu illi qui habet tuſſim,aut illi quem momordit aliquod uenenoſum, confert, & confert attritionibus neruorum,& alcuzez,& dolori lateris,& uentoſitati, & admiſcetur in unguentis quæ fiunt ad duricies neruorum,& ad nodationes ipſorum,et mollificat eas.Similiter autem facit quando teritur,& proiicitur ſuper ipſum uinum, aut aqua calida,& fit inde unguentũ. Aben meſuai.) Reſoluit apoſtemata intrinſeca,quando bibitur cum decoctione,& extrinſeca,quando apponitur diſſolutum in decoctione. Et de proprietate eius eſt prohibere,ne Medicinæ acutæ excorient inteſtina, & conferre hemorrhoidibus. Iſaac eben amram.)Confert apoſtematibus intrinſecis quando ſumitur in potu,aut fit emplaſtrum ſuper ea cum decoctione,& quãdo admiſcetur cum Medicinis acutis laxantibus phlegma,prohibet acuitatem earum nocere inteſtinis,& aliis membris,& confert tenaſmoni. Et doſis eius ſolius eſt à drachma una uſq; ad duas,& aliqui dicunt à drachma dimidia uſq; ad unam, & auget in potentia coitus,& meliorat,& iuuat omnibus. Meſarugie.) Reſoluit apoſtemata teſticulorum, & alia apoſtemata. Hunaim in tyriaca.) Reſoluit ſanguinem coagulatum.

DE MARVA IANTVSA. CCLXXXV.

MArua iantuſa eſt ſpecies marrubij. Dioſcorides.) Eſt planta ſimilis praſſio,niſi quia eſt longior eo,& habet folia parua,multa,dura,& aſpera,bonum odorem habentia,alba,ſuper quæ ſunt pili parui,& habet uirgas multas egredientes ab una radice,& albiores uirgis praſſij,naſcitur in locis mõtuoſis & aſperis. Galenus.) Sapor eius eſt acutus,pungitiuus,amarus,& uirtus eius prima calefacit in tertio gradu.Et ſecunda abſtergit & incidit. Et tertia prouocat menſtrua, & occidit fœtum cũ hoc,& expellit ſecundinam. Dioſcorides.)Habet uirtutem calefactiuam acutam, & ideo quando bibitur decoctio foliorum eius cum uino,prouocat menſtrua,& facit aborſum,& expellit ſecundinam.

D

DE MAIORANA. CCLXXXVI.

MErzenius,id eſt,maiorana. Dioſcorides.) Eſt herba multas uirgas habens extenſas ſuper faciem terræ in ſuo ortu, & habet folia parua rotunda, ſuper quæ eſt borra,ferè ſimilia folijs calamenti habentis folia ſubtilia,et habet odorem bonũ.

Galenus.) Virtus eius prima calefacit,& deſiccat in tertio gradu.Secunda reſoluit & ſubtiliat. Dioſcorides.) Habet uirtutem calefactiuã ualde, quando ſumitur decoctio eius in potu,conuenit hydropiſi in principio eius, & ſtranguriæ, & tortionibus.Et quando ſuccus foliorum eius miſcetur cum melle,& fit linitio cum eo,aufert liuorem ſanguinis mortui qui eſt ſub oculo, & quando fit cum eo naſale, prouocat menſtrua,& quando admiſcetur cum aceto & ſale,et fit inde emplaſtrum ſuper puncturam ſcorpionis,confert,& miſcetur cũ cæroto, & ponitur ſuper contorſiones neruorum,& attritiones lacertorum, & ſuper apoſtemata phlegmatica, & confert, & quando fit cum ea emplaſtrum,admixta magra,apoſtematibus oculorum,confert, & ipſa ingreditur in confectionibus unguentorum,quę fiunt ad laxitudinẽ,& admiſcetur in unguentis molliriuis & ſedatiuis dolorum. Aben meſuai.) Quando linitur cũ ſucco huius plantæ ſuper liuores ſanguinis mortui,aufert eos,& propter hanc cauſſam ponentes uentoſas,adminiſtrant eum in uentoſatione, ungentes locũ poſt uentoſationem cum eo,ne appareant cicatrices ferri. Et quãdo fit caputpurgiũ cum ea,confert doloribus capitis,maxime melancholicis,& uentoſitati cerebri, & aperit opilationes quæ ſunt in eo,& propter hanc cauſſam confert epilepſiæ,& paralyſi,et torturę oris,& hemicraneę,attrahit enim humiditates malas à cerebro,& cõfert multum,& fit oleum cũ ea,quod confert ad omnia ſupradicta,quando inungitur cũ eo.

Sindaxat.) Quando teritur maiorana ſicca,& conficitur cum melle, & linitur ſuper liuorem qui fit ſub oculo,aufer ipſum,& exprimitur ſuccus ex ea dum eſt recens, & fit caputpurgium cum eo,& mundificat cerebrum,& confert egritudinibus frigidis eius & melancholicus. Et quando imbibitur in eo cotum aut lana,& imponitur

in aurem

A in aurem,aperit opilationes eius, & similiter facit oleũ eius, si inuoluatur in cotum, & ponatur in aurem,& quãdo imbibitur lana in oleo eius, & fit cum ea nasale,aperit orificium matricis, & confert suffocationi eius, & calefacit matricem. Rasis.) Propter caliditatem suam,& aromaticitatem,& subtilitatem,cõfert omnibus ægritudinibus frigidis,& confortat cerebrum,& omnia uiscera.

DE AMEOS CCLXXXVII.

NAnochach,uel anazue, id est,ameos. Dioscorides.) Quidã nominant ipsum pomum ancheninon, id est, cyminum Aethiopicum, uerum natura cymini Aethiopiæ est alia à natura ameos,& est notum,est namq; semen ferè simile cymino Aethiopiæ,nisi quia est minus eo multum, & albius, & densius, & in suo sapore est de similitudine saporis origani Aethiopici,& illud quod est eligendum ex eo,est illud quod est recens, & mundum. Galenus.) Magis iuuatiuum quod est in eo, est semen eius,& est in sapore eius amaritudo pauca,& acuitas, & uirtus eius prima calefacit,& desiccat in tertio gradu,& secunda abstergit, subtiliat, & resoluit, & tertia prouocat urinam. Dioscorides.) Virtus eius est calefactiua, inflammatiua corporis,& confert quando bibitur cum uino,tortionibus,& stranguriæ, & morsibus uenenosis,& prouocat urinam, & menstrua, & admiscetur cum Medicinis quæ prouocant urinam,in quorum confectionibus ingreditur fœniculus,& quando miscetur cum melle,& fit emplastrum cum eo, aufert sanguinẽ mortuum qui est sub oculo,& quãdo sumitur in potu,& linitur cum eo corpus, inducit colorem citrinum in corpore,& quando fit fumigatio cũ eo,& pice,& resina pini,mundificat matricem.

Aben mesuai.) Quando memorauit proprietates,dixit quod prouocat urinam.

Idem.) Semen eius est bonũ febribus antiquis,& quãdo decoctio eius ponitur super puncturam scorpionis,aufert dolorem, & quando in Medicinis est conueniens frigiditati stomachi,& epatis,& aperit opilationes,& sedat nauseam, & desiccat humiditates stomachi, & est bonum ad saniem quæ est in pectore, & mundificat uias renum,& uesicam,& extrahit lapidem ex eis,postq; fuerit fractus, & quando fit linimentũ cum eo,abstergit morpheã,& baras,maxime cũ Medicinis quæ sunt ad hoc.

B

DE MENTA. CCLXXXVIII.

NAhanaha,id est,menta.Et est ex ea domestica,& siluestris, & ramuli domestici quando maturantur,habent colorem cœlestem, & sunt interius concaui, & in summitatibus ramulorum sunt quasi licinia,& uiret, & augetur in æstate & hyeme, & habet odorem bonum. Dioscorides.) Quidam nominant eam mentam, & est nahanaha,& est nota,& habet uirtutem calefactiuã,stipticam,desiccatiuam,& ideo quando datur succus eius in potu cum aceto, abscindit sputum sanguinis,& occidit lumbricos magnos, & excitat coitum. Et quando sumitur in potu ex eo cum aqua granatorum acetosorum,confert singultui,& uomitui, & colicæ passioni. Et quando fit emplastrum cum ea,& sauich,resoluit apostemata quæ dicuntur castrinata,& ponitur super frontem,& sedat dolorem capitis,& quando ponitur super mammillas,in quibus est apostema, propter congelationem lactis in eis, sedat apostema,& quando fit emplastrum cum ea,& sale,confert morsui canis, & quando succus eius miscetur cum melicrato, conuenit doloribus aurium, & quando fit cum eo nasale, ante horam coitus,prohibet impregnationẽ, & quando linitur cum eo lingua aspera,lenit asperitatem eius, & quando ponitur ex eo in lacte parum, non finit ipsum coagulari,& quando linitur cum eo caseus,præseruat ipsum à putrefactione,& menta comeditur cum cibis admixta,& est bona stomacho, & prouocat appetitum prostratum propter suam odorificationem, & aufert fastidium. Est autem alia species mentæ siluestris,cuius folia sunt aspera,pilosa paruis pilis, maiora foliis sisimbrij parum, & in odore suo est pinguedo, & est minus iuuatiua in Medicina quàm species alia. Galenus.) In substantia eius est plus de subtilitate quàm in omni alio olere,& in sapore suo est parum caliditatis, & ponticitatis, & acuitatis. Et uirtus eius prima est calida in tertio gradu,& propterea quia seminatur in uiridarijs, & in hortis,& irrigatur aqua,est in ea humiditas cruda.Et secunda eius uirtus est,quę subtiliat,& abstergit

C ſtergit,& fortificat. Et tertia eſt uirtus,quæ quãdo teritur,& ponitur cum farina hordei ſuper exituras,& fiſtulas, confert eis, & ipſa occidit uermes uentris, & abſcindit ſputum ſanguinis,quando non eſt antiquũ, quãdo bibitur cum aceto,aqua mixto, & incitat libidinem excitatione modica. Aben meſuai.) Eſt calida in fine ſecundi gradus,calefacit ſtomachum,& fortificat ipſum, & ſedat nauſeam phlegmaticam, & facit eructuare,& facit digerere. Et de proprietate eius eſt, ſedare uomitum phlegmaticum,quando bibitur ſola,aut cum aqua ſiſimbrij.

DE SERPILLO. CCLXXXIX.

NEmen,id eſt, ſerpillum. Dioſcorides.) Eſt de eo domeſticum & ſilueſtre. Sed domeſticum eſt planta inclinata ſuper faciem terræ iacens, & quod de ea tangit terram,infigit in terram radices,& habet folia,& ramulos ſimiles folijs, & ramulis origani,niſi quia ſunt albiores, & in odore ſuo eſt aliquantulum ex odore maioranæ, & utuntur ea multi in cibis ſuis, & nominant eam multi arclas, & arclanem azantor,& illa quæ ex ipſa naſcitur in paludoſis locis,eſt maior. Galenus.) Nominant ipſum multi ſiſnabar, ſapor eius eſt fortiter acutus. Et uirtus eius prima eſt calida,& ſecunda eſt uirtus ſubtiliatiua, reſolutiua, & tertia prouocat urinam, & menſtrua. Dioſcorides.) Eſt ſilueſtre,ex eo nominatur ragis, quod non inclinatur ſicut aliud ſuper terram in ortu ſuo,immo ſtat erectum, & habet ramulos ſubtiles,lignoſos,adeo quod poſſumus ex eis licinia facere ad lumen accendendum,& ſunt ramuli longi circa palmum,pleni folijs,ſimilibus rutæ,niſi quia ſunt ſtrictiora,& longiora,& duriora folijs rutæ, & habet florem acuti ſaporis, & odoris boni per ſingulos ramulos diſtinctum, cuius color eſt in ſummitate eius purpureus, & habet radices, in quibus non eſt iuuamentum, naſcitur in rupibus, & locis lapidoſis, & eſt fortius calidum domeſtico,& adminiſtratur in Medicina,nam ipſum prouocat menſtrua, quando ſumitur in potu,& urinam, & confert tortionibus uentris, & attritionibus
D muſculorum,& ſummitatum eorum,& apoſtematibus epatis calidis,& eſt bonum contra nocumenta uenenorum quando bibitur,& fit emplaſtrum cum eo ſuper locum morſus, & quando coquitur cum aceto, & admiſcetur ei oleum roſaceum, & proijcitur ſuper caput,ſedat ſoda,& eſt conueniens proprie lethargię,& carabito,& quando ſumuntur ex eo in potu drach.4.cũ aceto, ſedat uomitũ ſanguinis. Sed alia ſpecies agreſtis eſt ſiſnabario, & naſcitur in locis habitabilibus, & domeſticis,& eſt ſimile mentæ,niſi quia ſunt eius folia latiora quàm mentę,& meliorem odorem habentia,& adminiſtratur in cibis. Galenus.) Subſtãtia eius eſt ſubtilis, & uirtus eius prima calefacit,& deſiccat in tertio gradu, & ſemen ſimiliter eſt calefactiuum ſubtile,& ideo quidam dant illud in potu, habẽtibus ſingultum,& tortiones cum uino.

Dioſcorides.) Habet uirtutem calefactiuam, quando ſemen eius bibitur cum uino,confert diſtillationi urinæ, & lapidi, & ſedat uentris tortiones, & ſingultum,& fit emplaſtrum cum eius folijs ſuper pulſus temporum ad ſoda, & fit emplaſtrum cum eo, ad puncturam apum, & acambor, quando ſumitur in potu, ſedat uomitum. Aben meſuai.) Serpillum aperit opilationes narium, & habet proprietatem conferendi multum puncturæ acambor, quando ſumitur aureus unus ex eo in potu cum ſquingibin.

DE RVTA. CCXC.

SAdeb,id eſt,ruta. Dioſcorides.) Ruta quædam eſt domeſtica,& quædam agreſtis,ſed ruta ſilueſtris eſt calidior domeſtica, & acutior, & non conuenit in cibis, ſed ruta domeſtica, & maxime illa quæ oritur iuxta arborem ficus, in cibis eſt bona.

Galenus.) Subſtantia rutæ eſt ſubtilis,& in ſapore eius eſt acuitas, & amaritudo, & uirtus eius prima eſt calida, deſiccatiua in tertio gradu, & ſecunda reſoluit,& incidit humores groſſos,uiſcoſos, & purgat & expellit quod eſt in corpore per urinam, & eſt de rebus magis iuuatiuis,& conferentibus inflationibus, & uentoſitatibus,& ipſa extinguit libidinem coitus. Dioſcorides.) Ruta domeſtica & ſilueſtris, ambæ ſunt calefactiuæ,aduſtiuæ,prouocatiuæ urinæ, & menſtruorum, & quando bibitur aut comeditur, ſtringit uentrem, & quãdo ſumitur in potu ex ſemine cuiuſq; quan-

titas

A titas unius kiſuph cum uino, eſt Medicina conferens multum Medicinis mortiferis, & quando comeduntur folia eius ſola, aut cum ficubus ſiccis, & nucibus, auferunt nocumentum Medicinarum perniciosarum, & eſt ultima Medicina cõtra malitiam uenenorũ adminiſtrata, ſicut diximus, & quando comeditur aut bibitur ruta ſæpe, abſcindit ſperma, & quando coquitur cum aneto ſicco, & ſumitur, ſedat tortiones, & quando adminiſtratur ſecundum hunc modum, confert dolori lateris, & dolori pectoris, & aſmati, & tuſſi, & apoſtemati pulmonis, & ſciaticæ, & doloribus iunctu-rarum, & rigoribus febrium, & quando coquitur in oleo, & ponitur in cliſteri, con-fert inflationi colon inteſtini, & inflationibus matricis, & inflationibus recti inteſti-ni, & quando teritur & conficitur cum melle, & linitur ſuper collum matricis, con-fert dolori eius, & ſuffocationi matricis, & quando coquitur in oleo, & bibitur, occi dit, & expellit lumbricos, & conficitur cum melle, & fit inde emplaſtrum doloribus iuncturarum, & fit inde emplaſtrum cum ea, & ficubus ad hydropiſim carnoſam, & quando coquitur cum uino uſq; ad conſumptionem medietatis uini, & bibitur, confert huic ſpeciei hydropiſis, & quando comeditur ſola ſicut eſt, aut ſalita, acuit ui ſum, & quando fit emplaſtrum ex ea cum ſauich ſuper oculum, ſedat dolorem eius, & quando teritur, & miſcetur cum aceto, & oleo roſaceo, & fit inde linitio, confert dolori capitis, & quãdo intromittit trita in naribus, aut ſuccus eius, abſcindit fluxũ ſanguinis ab eis, & quando fit emplaſtrum cum ea, & foliis lauri, confert apoſtema tibus calidis teſticulorũ, & quando adminiſtratur cum cęroto, facto cum oleo myr-tino, confert ad botor, & quãdo miſcetur cum aceto, & fricatur inde morphea alba, aufert eam, & quando fit emplaſtrum cum ea, aufert botor dura, & uerrucas quæ di cuntur marmachias, & linitur cum ea mixta cum melle, & albugine oui impetigo, & confert ei, & quando calefit ſuccus rutæ in cortice mali granati, & diſtillatur in au rem, confert doloribus eius, & miſcetur cum ſucco fœniculi, & melle, & fit cohol cũ eo, confert debilitati uiſus, & quando miſcetur cum aceto, & oleo roſaceo, & confi-

B citur cum ceruſa, & fit linimentum cum ea, confert eriſipilæ, & formicæ, & hulceri-bus humidis capitis, & quando maſticatur ruta poſt comeſtionem cęparum, & al-liorum, aufert eorum fœtorem ualde.

Sed ruta ſilueſtris, ſi ſumatur nimis de ea, occidit, & ipſa colligitur maxime cum flos eius incipit apparere, ſi carnem tetigerit, hulcerat, & facit inflare cum pruritu, quare oportet eum, qui illam uult colligere, ꝙ inungat manus ſuas, & faciem cum oleo roſaceo. Et quidam eſtimauere ꝙ ſi ſuccus eius ſpargatur ſuper pullos gallina-rum, non comedit eos miluus, & quidam putãt ꝙ ruta quæ naſcitur in Macedonia, prope fluuium, qui dicitur Achimon, quando comeditur, interficit, & loca in qui-bus naſcitur, ſunt montes pleni ſerpentum, ſed ſemen rutæ quando bibitur, confert doloribus intrinſecis, & ipſum intrat in confectionibus Medicinarum, & eſt iuuati-uum. Galenus.) Ruta agreſtis non conuenit cibo, & eſt calidior, & amarior quàm ruta domeſtica, & calefactio, & deſiccatio eius eſt in quarto gradu. Rufus.) Ru-ta eſt Medicina maxime iuuatiua inteſtinis inferioribus, & confert uiſui. Abugerig.) Gummi rutæ eſt calidum in fine tertij gradus, ſiccum in ſecundo. Curat hulcera ocu li quando puluerizatur ſuper ea, & ſcrophulas, quæ ſunt in gutture, & ſub aſſellis, quando fit caputpurgium cum eo.

DE CASSIA LIGNEA. CCXCI.

SElycha, uel ſelchæ, id eſt, caſſia lignea. Dioſcorides.) Species caſſiæ ligneæ ſunt multæ, & naſcuntur in terris Arabum, ubi naſcuntur ſpecies aliæ aromaticæ. Et prima habet ſtipitem groſſum, & corticem groſſum, & grauem, & folia huius ſunt ſimilia foliis ireos, nigra, purpurea, & habet odorem ſimilem odori roſæ, & hæc ſpecies eſt prima in bonitate, & ſecunda poſt hanc in bonitate eſt illa, cuius color eſt ſicut coralli, & eſt ſubtilis, dura, leuis, longa, groſſi calami, & pleni, mordicans lin-guam cum ſtipticitate pauca, & acuitate, habens odorem bonum, participans ali-quid odoris uini. Hæ enim duæ ſpecies ſunt utiles in Medicina, aliæ uero omnes nõ ſunt adminiſtrandæ. Et ego quidem eas uolo rememorare, ut non adminiſtrentur,

C ſed abiciantur. Et de eis eſt quædam quæ eſt nigra, habens odorem malum, & corticem ſubtilem. Et reperitur res quædã ſimilis caſſiæ ligneæ, & non eſt caſſia lignea, quæ cognoſcitur per ſaporem, quoniam non eſt acuti ſaporis, nec odorifera, & cortex eius adhęret ligno. Et reperitur quædam ſimiliter habens calamum latum, mollem, leuem, aſperum tactu, & iſta eſt minus mala quàm illa quæ eſt modo dicta. Sed deterior omnibus eſt illa, cuius color eſt albus, & odor eius eſt ſimilis odori porri, uel iuxta, non habens calamum groſſum, ſed ſubtilem. Galenus.) Subſtantia caſſiæ ligneæ eſt ſubtilis multum, & ſapor eius eſt acutus, cum pauca ſtipticitate. Et uirtus eius prima calefacit, & deſiccat in tertio gradu, & ſecunda reſoluit, & incidit, & fortificat membra, & tertia incidit, & reſoluit omne quod eſt in corpore ex ſuperfluitatibus, & eſt in ea cum hoc fortificatio membrorum, & prouocat menſtrua, quę retinentur cauſſa humorum groſſorum, uiſcoſorum. Et dixit in Almaiemur, ꝙ caſſia lignea habet uirtutem propinquam cinnamomi in proprietate ſua. Dioſcorides.) Virtus caſſiæ ligneæ eſt calefactiua, deſiccatiua, prouocatiua urinæ, ſtiptica, leui ſtipticitate, & eſt conueniens adminiſtrationi Medicinarum acuentium uiſum, & adminiſtrationi aliquorum unguentorum, & quando admiſcetur cum melle, & linitur cum ea humiditas lactea quæ apparet in facie, aufert eam, & prouocat menſtrua, & confert ueneno tyri, quando ſumitur in potu, & omnibus apoſtematibus calidis intrinſecis quando bibitur, & doloribus renum facto fomento cum ea, & confert dilatationi matricis, quando fit encatiſma in eius decoctione, aut fumigatio, & confert ſimiliter lubricitati matricis & ani, & caſſia lignea ponitur loco cinnamomi in confectiõibus, duplicato põdere ex ea, & eſt utilis, & iuuatiua. Meſehah.) Caſſia lignea fortificat ſtomachũ, & epar, & eſt ſubtilis. Meheres.) Expellit fœtũ cũ fortitudine.

DE SERAPINO. CCXCII.

D SAchabenigi, id eſt, ſerapinum. Dioſcorides.) Eſt gummi cuiuſdam plantæ, ſimilis galbano in figura ſua. Melius autem ex eo eſt clarum, exterius rubeum, & interius album, & odor eius eſt inter odorem aſſæ, & inter odorẽ galbani. Galenus.) Sapor eius eſt acutus. Et uirtus eius prima calefacit, & ſecunda ſubtiliat, & abſtergit, & tertia mundificat maculas oculi, & ſubtiliat eas, & eſt de melioribus Medicinis aquæ quæ deſcendit ad oculum, & ad obſcuritatem uiſus, quæ fit ab humiditatibus groſſis. Dioſcorides.) Confert doloribus lateris, & pectoris, & atritioni neruorum, & tuſſi antiquæ, & aufert ſuperfluitates groſſas pulmonis, & curat epiléticos, & ſpaſmum, qui facit reclinare caput ad poſteriora, & ualet dolori ſplenis, et paralyſi, et ei qui perdidit ſenſum, & motum alicuius membri, cauſſa frigiditatis quæ accidit in membris, & cuſtodit corpora à frigore, & maxime à frigore febrium periodicarum, & fit cum eo inunctio in doloribus magnis, & confert, & quando bibitur cum hydromelle, prouocat menſtrua, & occidit fœtum, & quando bibitur cum uino, confert morſibus uenenatis, & quando odoratur, confert ſuffocationi matricis, & quando linitur cum aceto ſuper cicatrices, attenuat & abſtergit ueſtigia hulcerum oculorum, & confert obſcuritati uiſus, & aquæ deſcendenti ad oculum, & prohibet eam, et diſſoluitur ſicut aſſa cum amygdalis amaris, aut cum ruta, aut cum pane calido, et ſic adminiſtratur ad ea quæ dixi. Armaſios.) Serapinum eſt contrarium uenenis mortiferis, & operatio eius in hoc eſt potior operatione galbani. Achim ex uerbo Galeni.) Serapinum eſt contrarium uenenis mortiferis, & quando teritur cum aceto, & linitur ſuper hordeolum, aufert ipſum. Abugerig.) Confert colicæ, quando ſumitur in potu, aut fit cliſtere cum eo, & purgat phlegma groſſum à iuncturis, & mollit uentrem competenter, & confert hemorrhoidibus, quando bibitur ſimplex aut compoſitum, & eſt conueniens Medicinis laxatiuis acutis, & expellit uentoſitates groſſas. Alpheuſi.) Serapinum diſſoluit lapidem, & confert rigoribus febrium, & addit in ſpermate, & eſt bonum epati. Atabari & Meſarugiæ.) Purgat aquam citrinam, & diſſoluit lapidem, & confert punctuɾæ ſcorpionis. Aben meſuai.) De proprietate ſerapini eſt conferre punctuɾæ ſcorpionis, & colicæ, & uentoſitatibus in reſtinorum, & coſtarum, & purgat phlegma uiſcoſum. Et doſis eius ſimplicis eſt à

drachma

A drachma una usq; ad aureum unum, sed infusi in aliqua decoctione, aut in aqua ru-
tæ, aut in aqua mellis, aut fœnugræci, & si admiscetur cum alijs Medicinis, infrigida
tur sicut dixi. Et dosis eius sit à drach. semis usq; ad drach. i. Melius serapinũ est illud,
cuius color declinat ad ruborem, & est clarum, habens odorem bonum, & saporem
acutum. Habix.) Serapinum confert colicæ, quando sumitur in potu, aut quando
fit cliſtere cum eo, & laxat phlegma grossum à iuncturis, & mollificat naturam mol
lificatione conuenienti, & confert dolori hemorrhoidarũ, quando bibitur simplex
aut cõpositum, & est conueniens admisceri ipsum cum Medicinis laxatiuis, & pro-
hibet difficultatem, & grauedinem earum super naturam, & resoluit uentositates
grossas in corpore generatas.

DE SCAMONEA. CCXCIII.

SCamonea. Dioscorides.) Scamonea est planta habens ramulos egredientes ab
una radice, quorum longitudo est trium aut quatuor brachiorum, super quos est
uiscositas adhęrens manui, & parum borræ, & habet folia pilosa, similiter similia fo
lijs lebleb agrestis, aut folijs cussus, id est, hederę, nisi quia sunt molliora folijs cussus
& habent tres angulos, & flores albos, rotundos, cõcauos, similes in figura sua char
tula, grauem habens odorem, & habet radicem grossam sicut pollex, albam, grauis
odoris, plenam lacte, quod colligitur secundũ hunc modum, nam uulneratur uirga
& radix eius, & fiũt foueæ iuxta uulnus, ita quod humiditas emanans à uulnere, col
ligitur in illis foueis, quæ postea colligitur in cocleis, quidam uero fodiunt circa ra-
dicem, & sternunt ibi folia nucum, & uulnerata radice, quod de humiditate ema-
nante aggregatur super folia supposita, colligunt, postea sic dimittũr, donec hæc hu
miditas fuerit desiccata, quam reponunt. Melior ex ista humiditate quæ est scamo-
nea, est illa quæ est clara, leuis, similis in colore suo, glutino facto ex corijs boum, ha
bens gibbositates, & est spongiosa, & illa quæ defertur ex locis Musiæ, & ex terris
Asiæ, est huiusmodi, & ille qui uult eligere scamoneam, oportet q̃ non sit contentus
B utrum albescat quando tangitur cum lingua, quia idem contingit, quando ipsa est
adulterata cum lacte titimalli, uerum discernitur quando non est ei admixtum, eo
q̃ non adurit, nec mordicat linguam aduſtione, uel mordicatione forti, nam hoc ac
cidit quando est sibi admixtum lac titimalli. Et deterior specierum scamonęę est illa
quæ defertur ex Seni, & ex Palestina, quia istæ duæ species sunt ambæ male adulte-
ratæ cum lacte titimalli, & cum farina orobi. Virtus uero scamoneæ est ista, q̃ si acci-
piatur ex ea pondus drach. ij. aut. iij. onolosat cum melicrato, aut cum aqua, purgat
choleram, & sufficit quantitas duorum obolorum ad laxandum, maxime uero ad-
mixta cum sisamo, aut cum aliquo alio semine, q̃ si eges fortiori purgatione, & ma-
xime si uis melancholiam educere, possunt dari. iij. onolosat cum duobus onolosat
hellebori nigri, & drach. ij. salis, & fit sal laxatiuus, quia admiscetur cum. vi. onolo-
sat, ex eo. xx. alki, & sic drach. i. ex scamonea, & dosis eius sit secundum fortitudinem
eius qui sumit eam, & secunda dosis sit pondus phahaliel trium, & media dosis du
orum phahali, & parua dosis unum phahali. Accipiatur autem ex radice arboris ci-
roniorum pondus drach. i. & misceatur cum supradictis, & laxat similiter. Sunt au-
tem qui accipiunt ex radice plantæ scamoneæ, & coquunt illam, & dant elixaturam
in potu, & coquitur radix ipsa cum aceto, & teritur fortiter, & conficitur cum farina
hordei, & fit inde emplastrum iuuatiuum sciaticæ, & quando lana inuoluitur in suc
co radicis, & subijcitur mulieri pregnanti, abortit, & quando miscetur cum melle &
oleo, & liniuntur cum ea exituræ, resoluit eas, & quando coquitur cum aceto, & lini
tur scabies hulcerata, excoriat eam, & quando miscetur cum aceto & oleo rosaceo,
& linitur caput cum ea, confert sodæ antiquæ. Galenus.) Est calidior pipere. Pau
lus.) Scamonea abstergit cutem, & meliorat colorem, & mundificat baras, & au-
fert dolorem capitis antiquum, quando administratur cum oleo rosaceo, & aceto,
& infunditur super caput. Habix.) Scamonea est calida & sicca, & caliditas eius est
amplior siccitate ipsius. Et melior scamonea est alba, uergens ad colorem cœlestem,

C & quæ cito frangitur quãdo frangitur, & est in fractura sicut coclea fracta, & illa quæ colligitur in montibus Kem, est huiusmodi. Illa uero quæ non est talis, est mala sicut illa quæ defertur ex terris Iacamica, cuius color declinat ad nigredinẽ, & figura eius est rotunda, & est dura, alterius coloris ab illa, nam ista quando bibitur, facit tortiones, & laxitudinem, & tenasmonẽ, & anxietatem, & dimittere eam penitus est melius quàm administrare. Et modus quidem rectificationis primæ, scilicet eius quæ est bona, est ut accipiatur citonium, & remoueatur de capite eius rotula, & fodiatur medium eius, & intromittatur ibi scamonea, deinde reducatur rotula quæ fuit abscissa de citonio, & firmatur cum brochis infixis in citonio, deinde inuoluatur super citonium pasta, & ponatur in furno non multum calido, & dimittatur tam diu in furno, donec pasta sit cocta, deinde extrahatur scamonea, & dimittatur donec siccetur. Et dosis scamoneæ sic præparatæ, sit ab uno dauich usq; ad duos. Et scias quod scamoneæ acuitas non mutatur, nec minuitur circa spacium triginta annorum, aut quadraginta, nisi scamonea quæ est præparata sicut dixi, sed illa quæ est assata cum citonio, & in pasta, in furno, quando superuenit longum tempus super eam, amittit uirtutem suam, & propter hoc oportet quod præpares eam solum tunc, quando uis illam administrare, & quando accipitur ex scamonea ultra quantitatem quam dixi, & est drachma semis, stringit uentrem primo, deinde accidit ei qui recipit eam anxietas, & languor, & sudor frigidus, & syncopis, & fortassis prouocat fluxum uentris in tanta quantitate quod occidit. Et conueniens dosis scamoneæ est à sex granis hordei usq; ad uiginti. Et de proprietate scamoneæ est quod purgat choleram, & uiscositates, & extrahit superfluitates malas à corpore. Et multi ex his qui sunt calidę complexionis, postquam sumpserunt eam, incurrunt febres acutas, & cauere ab ea hominibus, huiusmodi est melius, nisi necessitate imminente, qui tunc accipiant secundum quod dictum est. Liber de quæstionibus naturalibus.) Scamonea quando
D non est antiqua nimis, prouocat urinam, sed laxat uentrem, antiqua uero prouocat urinam, & non laxat uentrem. Liber quæstionum. Aben mesuai.) Scamonea habet caliditatem paucam, helleborus uero habet caliditatem multam, & propter hoc ipsa laxat, & non inducit uomitum, sed tapsia & elacterium sunt calidiora helleboro. Aben mesehah.) Scamonea laxat choleram cum superfluitatibus sanguinis, uerum ipsa est nociua stomacho, & eius rectificatio est admixtio succi citonio&c.

Ayse.) Caliditas & siccitas scamoneæ sunt in tertio gradu. Aben mesuai.) Proprietas scamoneæ est quod ipsa expellit choleram, & nocet stomacho, & epati, & diminuit appetitum cibi, & inducit anxietatem, & nauseam. Et rectificatio eius est, ut admisceatur ei anisum, & daucus, & semen apij, et radix piperis, et admisce ipsam cum oleo amygdalarum dulcium, & est bonum, aut assare ipsam in pomo, aut citonio, & scamonea, non debet multum teri, ne adhæreat stomacho, & noceat ei multum, & oportet ut caueatur ne ipsa bibatur simplex, & quod ipsa sumatur cum magna cautela & custodia. Et dosis eius est ab uno kirat usq; ad tres.

DE SQVILLA. CCXCIIII.

HAspel, id est, squilla. Galenus.) Virtus eius prima calefacit fortiter, & propter hoc est calida & sicca in tertio gradu, secunda est uirtus quæ incidit fortiter, & melius est quod accipiatur cæpe squillæ, & assetur, uel coquatur, & postea administretur, quia si fiat hoc, minuetur fortitudo & acuitas suæ uirtutis.

Dioscorides.) Squilla habet uirtutem acutam adustiuam, & quando assatur, & sumitur, habet multa & maxima iuuamenta. Si ergo uolueris eam assare, oportet q̃ inuoluatur in pasta, aut in luto, & ponatur in furno, aut sepeliatur in prunis, donec coquatur pasta, uel lutum, deinde extrahatur, & consideretur si est bene cocta, q̃ si non, inuoluatur uice alia in pasta, aut in luto ut prius, nam si non assatur bene, nocet accipienti ipsam, & ledit membra interiora. Assatur autem alio modo, nam ponitur in olla, & cooperitur pasta, uel luto, & ponitur in atanor, donec coquatur bene, &

A ne,& oportet quod quando ſquilla fuerit bene decocta,quod accipiatur eius interius,& abiiciatur cortex eius exterior. Et ſunt quidam adiiciétes corticem eius, et meditullium,accipiunt illud quod eſt inter utrunq; & quidam incidunt eam in fruſta, & elixant illam in aqua,& mutant ſæpe aquam eius,donec uidelicet non remaneat amaritudo in ea,neq; punctio : & quidam incidunt eam, & inſerunt fruſta in filo lini,& ſeparant inter fruſtum & fruſtum,ne ſe contingant, & deſiccant eam in ſole,et id quod eſt inciſum ex ea,ponitur in aceto,et uino,et oleo,ſed illud quod eſt in medio eius,coquitur in oleo,et diſſoluitur in eo reſina pini, et ponitur in fiſſuris quę fiunt à frigore in pedibus,et curat eas,et coquitur in aceto, et fit ex eo emplaſtrum ad morſum tyri,et accipitur ex ſquilla aſſata pars una, et miſcentur ex ſale aſſato et trito partes octo,et datur in ieiunio pondus unius ſalgerim,ad laxandū uentrem, et ſquilla aſſata intrat in confectionibus pluribus,& in illis,in quibus intrant ſpecies aromaticæ,et datur ex ea in potu,quando uoluntas adeſt prouocandi in febribus urinam, et in hydropiſi, et datur ei, qui conquęritur de ſtomacho, et cui cibus natat in eo,et non digeritur,et datur ictericis,et torſionibus uętris,et tuſſi antiquæ,et aſmati, et excreationi ſaniei factæ à pectore,et mundificat pectus ab humoribus groſſis, et ſufficit ex ea pondus trium onoloſat,admixto ſibi melle cocto,et facto inde loch, et miſcetur cum melle,et comeditur,et confert ad omnia, quæ dicta ſunt, et confert multum ad digerendū cibū proprie,et purgat uentrem à chimis groſſis uiſcoſis,et quando comeditur elixa,ſimiliter facit hoc,oportet autem caueri ab ea qui habet hulcera ſeu uulnera in membris interioribus. Et quando ſquilla aſſatur, et liniuntur cum ea uerrucæ,quæ dicuntur acdas hocdas,et claues,et ſciſſuræ factæ à frigore, confert eis. Semen uero ſquillæ quando teritur,et ponitur in ficu ſicca, aut admiſcetur cum mel le,& comeditur,mollit uentrem.Et quando ſquilla integra ſuſpenditur ſuper limen oſtij domus,prohibet uenenoſa & nociua omnia à domo illa.

Sed aceti ſquillitici operatio,eſt in hunc modum,ut accipiatur ſquilla alba,& pur
B getur bene,& incidatur in fruſta,& inſeratur in filo lineo,& ſit inter utrunq; fruſtum diſtantia,ne ſe tangant,& deſiccétur in umbra quadraginta diebus, poſtea ſumatur de ea quantitas unius mannes,& ponatur in uaſe,& proiiciantur ſuper eam duodecim kiſt aceti fortiſſimi,& ponatur in ſole quadraginta diebus, & uas ſit coopertum bene,& clauſum,poſt hoc tempus extrahatur ſquilla ab aceto,& exprimatur,& abiiciatur acetum,aut reponatur. Quidam uero accipiunt ex ſquilla unum mannes,& proiiciunt ſuper eam quinq; kiſt aceti,quidam autem accipiunt ſquillā,& mundant eam,& nō exiccant illam,ſed ſic recentem præparant ipſam, proiicientes ſuper unū mannes ex ea acetum,& dimittunt ſic ſex menſibus,& illud acetum ſquilliticum factum ſecundum hunc modum,eſt magis inciſiuum chimorum groſſorum, quā aliquod aliud acetum ſquilliticum. Eſt autem acetum ſquilliticum ad multa utiliſſimum,nam quando fit oris colluțio cum eo,reſtringit gingiuam laxam, & cōfirmat dentes commotos,& aufert putredinem,& fœtorem oris,& quando ſumitur in potu,indurat tracheam arteriam, & ingroſſat eam, & auget eius carnem, & clarificat uocem,atq; fortificat eam,& adminiſtratur ad debilitatem ſtomachi, & ad maliciā digeſtionis,& ad opilationes,& ad melancholiam, & apoplexiam, & epilepſiam, & frangit lapidem ueſicæ,& confert ſuffocationi matricis,& apoſtematibus ſplenis & ſciaticæ,& fortificat corpus debile,& reſtituit illi ſanitatem, & meliorat colorem, & acuit uiſum,et ſi proiicitur in aurem,confert grauitati auditus,et uniuerſaliter conuenit egritudinibus omnibus corporis, exceptis hulceribus in interioribus factis, & oportet ipſum in potu dare ſtomacho ieiuno, & detur primo parum ex eo,deinde augeatur in doſi eius paulatim, donec perueniatur ad duos conos, & quidam dant duos conos, & plus.

Sed Syrupus ſquilliticus fit ſecundū hunc modum. Accipitur ſquilla ſicut dictū eſt ſuperius,& exiccatur in ſole,& accipiatur ex ea quantitas unius mannes,& teritur & cribratur cum tenui cribro, & ligatur in panno lini raro,& ponitur pannus in xx.

C kist uini dulcis, noui scilicet musti, & dimittitur sic intus tribus mensibus, deinde co latur uinum, & ponitur in alio uase, & seruatur, postq; obturatum est bene os uasis.

Fit autem ex squilla humida secundum hunc modum. Accipiatur squilla cruda recens sicut est, & infunditur, sicut infunduntur rapę, & accipitur ex ea duplum eius, quod acciperetur ex squilla sicca, & proijcitur super squillam mustum, & ponitur in sole 40. diebus, & colatur, & reponitur, & hoc tale quanto est antiquius, melius est.

Fit etiam uinum squilliticum alio modo. Nam accipitur squilla, & mundatur, et inciditur, & accipiũtur ex ea tria mannes, & proijcitur super eam ex musto bono Italiæ anphora una, & dimittitur sex mensibus, postea colatur, & reponitur in uase, & uinum quidem squilliticum confert maliciæ digestionis, & corruptioni cibi, & stomacho, & intestinis, & dolori splenis, & sciaticæ, & motioni cerebri, & malę habitudini præparatæ ad hydopisim, & confert hydropisi etiam, & ictericiæ, & strangurię, & torsionibus, & inflationibus, & rugitibus, & paralysi, & opilationibus, & rigoribus febrium antiquarum, attritioni lacertorum, & dolori laterum, & prouocat menstrua, & nocumentum quod facit neruis, est modicum. Et ipsum est contrarium uenenis. Et melius uinum squilliticum est antiquum. Et oportet caueri à potu eius febrientem, & habentem in interioribus hulcera.

DE HACVB ALCARDEG. CCXCV.

HAcub alcardeg. Dioscorides.) Sunt quidam putantes, quod sit quædam herba, quam nominant homines Orientis hoc nomine, & est spica lata habens folia, similia folijs albis cameleontæ. Elixatur hæc planta in principio sui ortus, & comeditur cum oleo & sale, & lachryma quæ egreditur ex radice eius, si bibatur ex eo drachma una cum melicrato, prouocat uomitum. Paulus.) Quando bibitur ex succo huius plantæ cum melle, & aqua calida, in pondere drachmæ unius, prouocat uomitum.

DE CVRCVMA. CCXCVI.

D KAuroch, id est, curcuma. Cuius duæ sunt species, scilicet, maior, & minor. Dioscorides.) Chelidomonthoma dicunt quidam, quod nominetur hoc nomine, eò quod incipit apparere, quando apparent hirundines, & desiccatur, quando recedunt. Putant aliqui etiam, quod sic nominetur, propterea quod quãdo excæcantur pulli hirundinum, defert eis mater hanc herbam, & dat eam illis in cibum, & reddit uisum hirundinibus. Et est planta, habens hastam subtilem, cuius longitudo est unius brachij, & plus, ex qua egrediuntur ramuli non duri, in quibus etiã sunt folia similia folijs borachion, nisi quia sunt formosiora, molliora, ac albiora, et color eorum uergit ad colorem cœlestem, & flores eorum sunt glauci, similes floribus herbæ, quæ dicitur abrion, & succus est crocei coloris, & sapor eius est acutus, mordicãs linguam fortiter cum amaritudine, & cum odore fœtido, & radix eius desuper est unica singularis, & desubtus sunt plures, et habent semen simile semini papaueris dicti parataris, existens in uaginis subtilibus longis, in quibus est semen simile semini papaueris, parum tamẽ maius. Et quod administratur ex hac planta, est succus eius, & radix ipsius. Galenus.) Virtus eius prima est calefactiua, & desiccatiua in tertio gradu prope finem eius. Secunda abstergit fortiter. Et tertia est uirtus, quod quando curatur cum succo huius plantæ omne quod est aggregatum coram pupilla oculi ex eo cuius necessaria est resolutio, & confert ualde, et addit in acuitatem uisus, & quando datur ex radice eius ictericis, quorum ictericia est caussa opilationis epatis, cũ uino albo, & anisso, confert, & quando masticatur, confert multum dolori dentium.

Dioscorides.) Quando teritur hæc planta, & exprimitur succus eius, & miscetur cum melle, & coquitur in uase æneo super prunas, acuit uisum. Et accipiuntur radix & folia eius cum ramulis suis, & cum semine, in principio ęstatis, & teruntur omnia, & exprimitur succus eorũ, & dimittitur in umbra donec coaguletur, & fiat spissum, & fiunt inde trociscí, & quando datur in potu de radice, cum anisso, & uino albo, curat ictericiam, & quando fit emplastrũ cum radice & uino, curat formicam, & quando masticatur, curat dolorem dentium.

Sed minor

A Sed minor chelidomon, & eſt meniten, eſt planta, habẽs ramos altos, et graciles, quos habet ſuper uirgam, & habet folia ſimilia folijs cuſſus, id eſt, hederæ, niſi quia ſunt rotundiora, & minora, & propinquiora albedini, ac pinguiora, & mollia, habentia uiſcoſitatem, & habet radicem cum radiculis egredientibus ab ea plurimis, minutis, & diſparibus longitudine, & annexis adinuicem, ſicut ſpicæ frumenti, non extenſis per terram, & naſcitur prope aquas & paludes. Galenus.) Virtus eius eſt propinqua uirtuti, quæ calefacit & deſiccat in tertio gradu. Et tertia euellit albaras unguium, & quando ponitur ſuper cutem, adurit eam: Et quando fit caput purgiũ cum ſucco eius, educit ſuperfluitates cerebri à naribus. Dioſcorides.) Virtus eius eſt calida, ſimilis uirtuti papaueris ruffi, & quando applicatur cuti, hulcerat eam, eradicat ſcabiem, & ungues leproſos, & quando exprimitur ſuccus radicum eius, & miſcetur cum melle, & inijcitur per nares intus, mundificat caput.

DE RAPHANO, CCXCVII.

FVgel, id eſt, raphanus. Galenus.) Virtus raphani prima eſt calefactiua in tertio gradu, & deſiccatiua in ſecundo. Et ſecunda reſoluit. Et tertia cõfert lentiginibus faciei, & omni liuori facto in cute. Et ſemen raphani eſt fortius omnibus partibus plantæ eius. Et raphanus quidem agreſtis eſt fortior domeſtico. Et dixit in libro de dieta, quod uirtus raphani eſt ſubtiliatiua, et calefactiua fortiter, & illud quod uincit ſuper eum, eſt acuitas eius. Et dixit, quod oleum raphani, eſt ſimile oleo de kerua, niſi quia eſt calidius. Dioſcorides.) Raphanus quando comeditur, generat uentoſitates, habet bonum ſaporem, & non eſt bonus ſtomacho, & facit eructuare, prouocat urinam, & calefacit. Et quando comeditur poſt cibum mollit uentrem, & iuuat cibum ad deſcendendum. Et quando ſumitur ante cibum, impellit eum ad ſuperiora, nec dimittit eum deſcendere ad fundũ ſtomachi. Et propter hanc cauſſam quando ſumitur ante cibum, prouocat uomitum. Et raphanus ſubtiliat ſenſus, & ſi coquatur, & ſumatur, confert tuſſi antiquæ, & humoribus groſſis aggregatis in pectore. Et
B cortex eius quando adminiſtratur cum ſquingibin, eſt magis prouocatiuus uomitus & conueniens hydropiſi, & quando fit emplaſtrum cum eo, confert ſpleni, & quando miſcetur cum melle, & fit emplaſtrum cum eo, aufert liuorem factum ſub oculo, & confert morſui tyri, & miſcetur cum farina lolij, & facit naſci pilos in alopicia, & abſtergit bothor, & confert ſtrangulationi fungorum, & quando comeditur & bibitur, prouocat menſtrua. Semen uero raphani quando bibitur cum aceto, facit euomere, & prouocat urinam, & reſoluit duriciem uel tumorem ſplenis. Et quando coquitur cum ſquingibin, & fit gargariſmus cum eius decoctione calida, reſoluit ſquinantiam, et quando ſumitur in potu, confert morſui animalis, quod dicitur ceraſtis. Et quando fit emplaſtrum cũ eo & aceto, aufert hulcera, quæ dicuntur ancoria, ablatione forti, & conuenit ſtomacho. Sed raphanus agreſtis, quem Romani uocant armorachion, habet folia ſimilia folijs raphani domeſtici, & habet radicem ſubtilẽ, longam, & mollem, & ſapor eius eſt decliuis acuitati, cuius folia & radix coquuntur & comeduntur, & conueniunt ſtomacho. Et uirtus eius eſt calefactiua, & inflatiua, prouocat urinam, & menſtrua, & quando ſumitur cum aceto, conuenit ſtomacho, & quando ſumitur cũ melle, incidit humores uiſcoſos pectoris. Radix raphani comburitur, & puluerizatur ſuper hulcera humida, & mundificat & exiccat ea. Et putant aliqui, ꝙ quãdo exprimitur ſuccus eis, & datur cũ uino in potu, conuenit ad Medicinas mortiferas, & ſemẽ quidẽ facit hoc. Et nos quidẽ multotiẽs experti ſumus in hac planta, ꝙ quando coquitur multũ cũ kiſt hordei, donec diſſoluatur in decoctione, & datur in potu, habet maximã efficaciam in egritudinibus pectoris antiquis, factis ab humoribus uiſcoſis. Ruffus.) Raphanus confert phlegmati, & prouocat uomitũ, & eſt malus capiti, oculo, dẽtibus, & palato, corrumpit cibũ, & cõuenit omnibus egritudinibus mulierũ, & generat uentoſitates in ſuperioribus partibus uentris.

Hunaim.) Propter ſui maliciam eſt uelox putrefactio ſuæ ſubſtantiæ.

Paulus.) Semen eius reſoluit humorẽ, qui eſt ſub cornea oculi, & mundificat maculas antiquas faciei, & uirtus foliorum eius in omnibus eſt ſicut uirtus praſſij.

Aſceos

C Aſceos in libro de agricultura.) Confert doloribus renum, & ueſicæ, ac tuſſi, & incitat coitum, & auget lac, & defendit corpus à morſibus uenenoſorum, quando linitur cum eo, & ſemen raphani confert uenenis ſicut tyriaca. Et quando contunditur raphanus, & proĳcitur ſuper ſcorpioné, moritur ſtatim. Raſis.) Retulit mihi quidam amicus, quòd ipſe eſt expertus hoc, & inuenit uerum, nam diſtillauit aquam raphani ſuper ſcorpionem, & uidit illum ſtatim immobilem, deinde continuo inflatus eſt, & crepatus per medium. Et raphanus confert febribus quartanis, ac rigoribus febrium periodicarum, & doloribus uentris, quando propinatur eius ſemen cũ melle. Et ſi aliquis pungatur à ſcorpione, qui præcomederit raphanum, non ſentiet dolorem puncturæ. Et raphanus delet cicatrices factas à percuſſione, & facit naſci capillos in alopicia, & ſi aſueſcit ille eo, cuius capilli cadunt, confert ei. Et quando bibitur ſemen eius, curat dolorem epatis, ſed auget pediculos in corpore. Et ſi bibatur ſuccus raphani, expellit aquam hydropicorum. Atabari.) Raphanus reſoluit duricies, & ſemen eius confert impetigini, & ſuccus foliorum eius purgat ictericos, frangit lapidem, & euacuat aquam hydropicorum. Alcanzi.) Raphanus auget in deſyderio coitus, & in ſpermate. Aben meſuai.) Raphanus ſi comeditur cum ſquingibin, facit nauſeam, & ſi comeditur ex eo nimis, prouocat uomitum, & corrumpit in ſtomacho cibum, ſignum in hoc eſt eructuatio eius. Et folia quidem raphani conferunt ictericiæ, & doloribus epatis, & opilationi eius.

DE PANACE ASCLEPII. CCXCVIII.

PAnax aſchilibet, id eſt, panax aſclepĳ. Dioſcorides.) Eſt planta, à cuius medio egreditur uirga ſubtilis, cuius longitudo eſt circa brachium unum, & habet nodos, & folia ſimilia folĳs marathri, niſi quia ſunt maiora, & piloſa, & habet bonum odorem, & ſuper uirga eſt capitellum, ſuper quod eſt flos aurei coloris, & ſemẽ eius eſt acutum, habens bonum odorem, & habet radicem amaram, paruam, & ſubtilẽ.

D Galenus.) Poſt capitulum de oppopanace, eſt minus calidum, ꝙ quod diximus ante, & propterea adminiſtratur flos & ſemen eius cum melle, & curantur cum eis uulnera, & exituræ, & hulcera corroſiua. Dioſcorides.) Flos & ſemen huius plantæ quando teruntur, & miſcentur cum melle, & ponuntur ſuper hulcera, et uulnera, confert eis, & confert hulceribus corroſiuis. Et quando bibuntur cum uino, aut miſcentur cũ oleo uiolaceo, & fit inde linitio uel inunctio, confert morſibus uenenoſis.

Dioſcorides.) Phanax caromon, id eſt, panax cyromon, habet folia ſimilia folĳs matathri, & florem aurei coloris, & radicem ſubtilem, nõ multum fixam in terram, & habet ſaporem acutum, quæ radix quando ſumitur in potu, confert morſibus uenenoſis, ſimiliter faciunt eius folia emplaſtrata. Galenus.) Virtus huius eſt ſicut uirtus illius, quam ſupra rememoratus fui.

DE AGNO CASTO. CCXCIX.

FAmancheſt, id eſt, agnus caſtus. Dicunt, quod eſt arbor Abrahæ, & ſemen eius eſt granum agni caſti, & nominatur piperella, & eſt piper eunuchorum.

Dioſcorides.) Sunt ei ſpecies, & dicitur kiſtos, eò quod religioſi ſternũt hanc plantam ſub lectis, ad refrenãdam libidinem. Et nominatur logiz, propter duriciem uirgarum eius. Et eſt planta in longitudine arborum, & naſcitur prope aquas, & in locis agreſtibus, & maxime aquoſis, & habet uirgas duras ad frangẽdum, & folia eius ſunt ſimilia folĳs oliuæ, niſi quia ſunt maiora, longiora, ac molliora. Et quędam ſpecies huius plantæ habet florem purpureum, & quædam album, & habet ſemen ſimile piperi. Galenus.) Id quod adminiſtratur ex hac arbore in Medicina, ſunt folia & ſemen. Et feminis quidem eius, & floris ſubſtantia eſt ſubtiliſſima, & in ſapore eius eſt acuitas cum ſtipticitate. Et uirtus eius prima eſt calida & ſicca in tertio gradu. Et ſecunda reſoluit & ſubtiliat multum. Et tertia abſcindit libidinem coitus, & maxime quando comeditur eius ſemen, nam ipſum comeditur aſſatum, & non aſſatũ, ſicut comeduntur ſpecies ſeminum, & aliorum, quæ comeduntur poſt cibũ, & ipſum tum hoc facit ſoda, ſimiliter & folia eius & flos faciunt, & prouocat menſtrua, & reſoluit apoſtemata dura, facta in membris ꝯporis, & aufert laſſitudinem, quando

ponitur

A ponitur in unguentis ſedatiuis. Dioſcorides.) Virtus ſeminis agni caſti eſt calefactiua, ſtiptica, & ſemen quando ſumitur in potu, confert morſibus uenenoſis, & hydropiſi, & quando bibuntur ex eo drachmæ duæ cum uino, prouocat urinã, & menſtrua, & debilitat uirtutẽ ſpermatis, & inducit ſoda, & quando coquuntur folia eius cũ ſuo ſemine, & fit encatiſma in ipſa decoctione, confert doloribus matricis, & apoſtematibus calidis. Et quando ſemen eius bibitur cum pulegio, aut fit fumigatio cũ eo, aut naſale, prouocat menſtrua, & quando fit emplaſtrum cum eo, curat ſoda, & quando miſcetur cum aceto, & oleo dulci, & funditur ſuper caput, cõfert lethargiæ, & carabito, Et quando rami & folia eius ſternuntur ſub lectis, aut fit cum eis fumigium, fugant animalia uenenoſa. Et quando fit emplaſtrum cum folijs eius ſuper morſibus uenenoſorum, confert, & quando miſcetur cũ butyro uaccino, & folijs uineæ, mollit duricies teſticulorum, & quando fit emplaſtrum cum ſemine eius, & aqua, ſedat dolorem rhagadiarum ani. Et ſemen & folia eius curant exituras, & cõtortiones neruorum, & hulcera. Et putant aliqui, ꝙ ſi uiator faciat baculum ex ligno eius, & ferat baculum ſecum in ſuo itinere, cuſtodit eum ab offenſione, & ad lapides, & alia, & ab excoriatione facta per confricationem membrorum in itinere.

DE ORIGANO, PVLEGIO ET dictamo. CCC.

FAndenigi, id eſt. origanum, uel pulegium. Dioſcorides.) Eſt trium ſpecierum. Vna dicitur origanum eradhiotica, habens folia ſimilia folijs hyſſopi, & capita non rotunda, ſed uelut diuiſa, & in ſummitatibus uirgarum eſt ſemen, non durum.

Galenus.) Virtus eius prima eſt calefactiua, & deſiccatiua in tertio gradu. Et ſecunda eſt uirtus ſubtiliatiua, & inciſiua. Dioſcorides.) Virtus huius plantæ eſt calefactiua, quando ſumitur in potu decoctio eius cum uino, confert morſibus uenenoſis, & quando bibitur cum rob, eſt ſuccurrens ei, qui ſumpſit opium, & eſt ſuccus papaueris nigri. Et quando ſumitur cum ſecaniabin, ſuccurrit ei qui ſumpſit gypſum, &
B ei qui bibit uenenum, quod dicitur alkimarin, id eſt, aconitum, & eſt ſtrangulator, & quando ſumitur in cibo, eſt conueniens attritioni carnis lacertorum, & reſtaurat capita eorum. Et ſi bibitur ex eo ſicco quantitas duorum kiſuf cum aqua & melle, laxat ſuperfluitates melancholicas, & prouocat menſtrua, & quando comeditur cum cucumere, confert hydropiſi, & quando miſcetur cum melle, & fit loch cum eo, curat tuſſim. Et quando fricatur corpus in balneo cum decoctione eius, confert ſcabiei & pruritui, & ſumitur decoctio eius in potu in balneo, & curat ictericiam. Et ſuccus receus curat apoſtemata faucium, & uuulę, & cula. Et quãdo miſcetur ſuccus eius cũ oleo de ireos, & mittitur in nares, mundificat caput. Et quando miſcetur cum lacte, & diſtillatur in aurem, ſedat dolorem eius, et ſit ex eo Medicina uomica cum cepe et ſumach, quando ſumitur, nam accipitur ex eo, & exprimitur ſuccus in uaſe cupri, & cũ ſupradictis ponitur in ſole quadraginta diebus, ſcilicet in canicularibus, & quando ſternitur hæc planta in domibus, fugat uenenoſa animalia.

Origanum quod dicitur onithis, habet folia albiora folijs ſupradicti, & eſt ſimile hyſſopo, & ſemen eius eſt quaſi in coronula pendens durum, & uirtus eius eſt in uia uirtutis ſupradictæ, & non eſt minoris uirtutis illo.

Galenus.) Virtus eius eſt ſicut uirtus primæ ſpeciei, niſi quia eſt debilior eo.

Et ex eo eſt origanum, quod dicitur açaba, cuius folia ſunt ſimilia folijs origani, et habet uirgas ſubtiles, quarũ longitudo eſt unius palmi, & plus, & ſuper ipſas eſt corona ſimilis coronæ aneti, in qua ſunt flores albi. Et habet radices ſubtiles, in quibus non eſt iuuamentum. Et folia huius & flores, quando ſumuntur in potu cum uino, conferunt proprie morſibus uenenoſis. Galenus.) Virtus eius prima eſt calefactiua, & deſiccatiua in tertio gradu. Et ſecunda eſt uirtus ſubtiliatiua, & inciſiua.

De tragorigano. Dioſcorides.) Eſt planta breuis, in quantitate ſua ſimilis ſerpillo agreſti, niſi quia habet folia latiora, & fortiora, & reperitur in aliquibus locis, habens ramos ſubtiles, & folia ſubtilia. Et quidam nominãt eam praſſium, & in aliquibus locis reperitur aliud, habens folia maiora, & latiora, & ſemen maius.

Galenus.

C Galenus.)In ſapore eius eſt ſtipticitas. Dioſcorides.) Virtus amborũ eſt calida, & prouocatiua urinæ,& quaddo bibitur eorũ decoctio,laxat uentrẽ,& facit deſcendere ſuperfluitates cholericas,& quando ſumitur in potu cũ aceto , confert ſpleneticis,et quando bibitur cum uino,confert potui ueneni,quod dicitur achiſia,et prouocat mẽſtrua.Et adminiſtratur cum melle in loch ad tuſſim, & ad apoſtemata calida pulmõis,& potio eius cõfert faſtidio,& debilitati ſtomachi,& eructuationi acetoſę, et nauſeę,et datur de eo in potu eis qui eructuãt,et ſupercilia eoꝝ ſunt calida,et quando fit emplaſtrũ cũ eo et ſauich,reſoluit apoſtemata phlegmatica,et cõfert hydropiſi

Et ex eo eſt pulegium, quod dicitur alnam, uel alnegea, id eſt, pulegium.

Galenus.) In ſapore eius eſt acuitas , & amaritudo pauca . Et uirtus eius prima eſt calefactiua,& ideo quando ponitur exterius ſuper corpus,generat eriſipilã,& ſi perſeuerat tempore longo,hulcerat,& pulegium prouocat menſtrua . Et uirtus eius ſecunda reſoluit. Et tertia expellit humores uiſcoſos à pectore & pulmone perſcreatũ.

Dioſcorides .) Pulegium eſt calefactiuum,ſubtiliatiuum,& maturatiuum , quod quando ſumitur in potũ,prouocat menſtrua,& expellit ſecundinam, & extrahit fœtum.Et quando bibitur cum uino & ſale,expellit ſuperfluitates ſtomachi, & confert habenti aſma.Et quando bibitur cũ aceto,mixto cum aqua,ſedat nauſeam,& mordicationem ſtomachi,& ſuperfluitates purgat phlegmaticas . Et quando bibitur cũ uino,confert morſibus uenenoſorum : quando applicatur naribus cum aceto , excitat ſyncopizatum,& quando ſiccatur,& comburitur,& adminiſtratur,reſtringit gingiuas fluxas,& quando fit emplaſtrum cum eo & ſauich,ſedat apoſtemata calida,et quando fit cum eo ſolo emplaſtrum,& aſſiduatur,donec rubeſcat cutis, confert podagræ,& quando adminiſtratur cum cæroto,aufert uerrucas,quę dicuntur ancona, & quando fit emplaſtrum cum aceto,confert ſpleneticis. Et quando fricatur corpus in balneo cum decoctione eius,ſedat pruritum,& mulieres ſedent in eius decoctione,& confert uentoſitatibus matricis,& duriciei eius,et aſcenſioni eius ad ſuperiora.

D Et inuenitur una ſpecies ex hac planta , cuius flos eſt albus , & hæc dicitur maſculus, & ſpecies alia,cuius flos eſt purpureus,& dicitur fœmina,& ambę ſpecies nominantur ab aliquibus baluam , & nominantur hoc nomine propter ſtercus paſtorum, quia quando ipſi comeduntipſum,auget eorum raga.

Et ex eo eſt quoddam quod dicitur dictamum,& dipthamum , & eſt illud quod quidam nominant alnegen araba,& quidam nominãt ipſum bari , & eſt meſcatremephir,naſcitur multum in Cretenſi inſula,& eſt multum acuti ſaporis, & eſt ſimile aluegen,niſi quia eius folia ſunt maiora,& ſunt ſimilia foliꝭs plantę,quæ dicitur aiaclam,& aiaclam quidem eſt alba,mollis,& implentur ex ea culcitræ ſicut ex lana, & ſuper aiaclam & cathinum eſt res ſimilis lanæ,& non habet florem,neq; ſemen.

Galenus.) Subſtantia eius eſt ſubtilior ſubſtantia pulegij agreſtis, & uirtus eius eſt ſimilis uirtuti pulegij agreſtis. Dioſcorides .) Operatio dictami , eſt ſicut operatio pulegij domeſtici,niſi quia eſt fortius uirtute eius , quia iſtud non ſolum in potu datum,uerum etiam facto naſale cum eo ſeu fumigio,extrahit fœtũ mortuum . Et quidam dicunt,quod Magarabacheitæ quando proiiciunt ſagittas ex caſu , & infigunt eas canibus ſuis,aut alicui ex animalibus eorum,dant illi in cibum de hac herba , & egreditur ſagitta ſtatim ab eis,& eſt de eo quod dicitur caſu dictamum , quod naſcitur in pluribus locis,& ſimile dictamo, niſi quia eſt minus eo , & non eſt ita acuti ſaporis,& facit ea,quæ facit dictamum, niſi quia eſt remiſſioris uirtutis eo.Defertur autem ex inſula Cretenſi ſpecies alia dictami, habens folia ſimilia foliꝭs ſiſimbrij,& uirgas maiores uirgis ſiſimbrij,& in ſummitatibus eius ſunt folia ſimilia foliꝭs origani agreſtis,nigri coloris,& pulchra,& odor foliorum eius eſt inter odorem ſiſimbrij,et odorem ſaluiæ. Galenus.) Sed caſu dictamum , & eſt meſcatrameſir non uerum, eſt enim debilius meſcatrameſir in omnibus. Dioſcorides .) Odor eius eſt bonus multum,& facit ea quæ facit dictamum , niſi quia eſt debilius eo, & intrat in confectionibus unguentorum,quæ fiunt contra morſus uenenoſos, & prouocat urinam, & menſtrua,& quando comburitur,fugantur uenenoſa ſuo odore.

De calamento

DE CALAMENTO ET NEPITA. CCCI.

A CAlamentum. Dioſcorides.) Eſt ex eo quod dicitur calamentum, & à quibuſdam dicitur pulegium domeſticum, ſed ipſum debet magis appellari montanum. Et ſpecies eius ſunt tres, quarum una habet folia ſimilia foliis bedarog, id eſt, ozimi, quorum color uergit ad albedinem, & habet ramos cum multis nodis quadrangulatos, & flores purpureos, & ex eo eſt aliud ſimile pulegio in odore, & in foliis ſuis, niſi quia ſunt maiora foliis pulegij. Et nominant illud aliqui pulegium agreſte, eo ꝙ eſt ſimile pulegio in odore, & Romani uocant illud proprie nepitam. Tertia ſpecies eſt ſimilis mentæ agreſti, niſi quia folia eius ſunt longiora foliis mentæ, & uirgæ, & ramuli eius ſunt maiores uirgis & ramulis aliarum ſpecierum, & uirtus eius eſt debilior uirtute aliarum ſpecierum. Radix uero ipſius nullius eſt iuuamenti, naſcitur in campis, & in locis aſperis, & aquoſis. Galenus. Subſtantia eius eſt ſubtilis, & in ſapore eius eſt caliditas, & acuitas manifeſta, & res pauca pertinens amaritudini. Et uirtus eius prima eſt calida in tertio gradu, & ſecunda abſtergit, incidit, & ſubtiliat, & tertia uirtus eſt ꝙ quando bibitur ſuccus eius cum aqua mellis, prouocat ſudorem, & reſoluit, & deſiccat corpus totum, & teritur cum oleo, & inungitur corpus totum, & confert rigoribus febriũ periodicarũ, & datur in potu etiam ad hoc, & quando fit emplaſtrum ſuper ſciaticam, habentis ſciaticam paſſionem, eſt Medicina magna quæ attrahit à profundo corporis, & calefacit omnes iuncturas, nam adurit cutem manifeſte, & quando ſumitur in potu, prouocat menſtrua, & quando ſumitur in potu, eſt ex Medicinis magnis conferentibus leproſis, non ſolum reſoluendo humores fortiter, ſed incidit & ſubtiliat humores groſſos fortiter, & abſtergit liuores, & aufert liuorem ſub oculo factum. Et melior modus adminiſtrationis eius ad hæc eſt ꝙ coquatur cum uino, & emplaſtretur locus cum eo, & proprie dum eſt recens, & quando eſt ſiccum, eſt forte ualde, ad comburendum cito, & quando apponitur loco in quo momordit aliquod uenenoſorũ, ſicut apponitur cauterium ignis, con-
B fert multum. Et debes ſcire ꝙ omnes Medicinæ poſtꝫ teruntur, & habẽt acuitatem, & punctũrã, & ſubtilitatem, attrahunt cito ex profundo corporis humiditates, quas inueniunt in illis locis, & quando ſumitur in potu ſuccus eius, aut fit cliſtere cum eo, occidit aſcarides, & lumbricos, & occidit ſimiliter uermes generatos in auribus, & in uulneribus putridis, & quando ſumitur in potu, & fit naſale cum eo, expellit & occidit fœtum, & confert coartationi anhelitus, & ictericiæ, propter amaritudinem quam habet proprie, ſicut omnes Medicinæ amaræ, confert illis, nam ipſum abſtergit, & aperit opilationes. Et pulegium quidem montanum eſt magis iuuatiuum in omnibus quàm domeſticũ, & nulla Medicina eſt adeo bona ophthalmię ſicut pulegium, poſtꝫ deſiccatur, & teritur, & fit collyriũ cum eo. Dioſcorides.) Folia omnium iſtarum ſpecierũ habent ſaporem acutum, pungentẽ fortiter linguam, & quando bibuntur, aut fit cum eis emplaſtrum, confert morſibus uenenoſis, & quando bibitur eorum decoctio, prouocat urinam, & confert conquaſſationi carnis muſculorum, & ſummitatum eorum, & aſmati, & dolori lateris tortionibus, & cholicæ paſſioni, & rigoribus febriũ, & quando ſumitur in potu cum uino, eſt conueniens Medicamen ad reſiſtendum uenenis mortiferis, & mundificat icteritiam, & accipitur crudum, ſeu coctum, & teritur, & bibitur cum melle & ſale, & occidit uermes in uentre, qui dicuntur deſiccatiui, & ſunt lumbrici longi, & aſcarides, & quando comeditur, & bibitur poſt ipſum aqua caſei, confert elephantiæ, & debilitati ſtomachi, & prouocat menſtrua, & cum tonduntur eius folia, & fit naſale cum eis, educunt fœtum, & occiduntipſum, & prouocat menſtrua, & quando fit fumigium cum foliis eius, fugat uenenoſa animalia, & ſternuntur folia, & rami eius in domo, & faciunt idem, & quando coquitur recens cum ruta, & fit inde emplaſtrum, confert cicatricibus nigris, & aufert eas, & delet liuorem factum ſub oculo à ſanguine mortuo, & fit cum eo emplaſtrum ſciaticæ, & adurit cutem, & præbet maximum iuuamentum, & quando diſtillatur ſuccus eius in aurem, occidit uermes generatos in ea.

DE RADICE PIPERIS. CCCII.

C FAlfamine,id eſt,radix piperis. Aben meſuai.) Eſt radix piperis quæ defertur ad nos ex India,& confert colicæ, & doloribus frigidis. Raſis.) Falfamine eſt calida,& eſt bona colicæ,& uentoſitatibus, & ſunt ligna arboris piperis. Meſehah.) Falfamine eſt calida,& ſicca,& confert colicæ, & alijs doloribus frigidis.

DE SATVREIA. CCCIII.

SAhater,id eſt,thymbra,& eſt ſatureia. Dioſcorides.) Eſt planta omnibus nota. Et eſt ſahater,id eſt,ſatureia,& naſcitur in locis ſaxoſis,& aſperis,& eſt ſimilis thymo,niſi quia folia eius ſunt maiora & molliora, & habet ſpicam plenam floribus, quorum color uergit ad citrinitatem,& uiriditatem.Et uirtus eius eſt ſicut uirtus thymi,& adminiſtratur ſicut thymi. Vſus eius cõuenit ad conſeruationem ſanitatis, & ponitur in cibis. Et quædã ſatureia ſeminatur in hortis, & eſt debilioris operationis quàm alia,ſed ipſa conuenit magis in cibis,eo quod eius acuitas eſt remiſſior. Galenus.) Virtus thymbræ eſt calefactiua multũ, & deſiccatiua,& reſolutiua, prouocat urinam,& menſtrua,& expellit fœtum,& purgat membra interiora,& facit excreare ſuperfluitates à pectore. Aben meſuai.) Satureia eſt calida & ſicca in tertio gradu, & maxime agreſtis, proprietas eius eſt, quod ipſa expellit uentoſitates, & inflationes,& tortiones,& adiuuat ad digerendũ cibum, & expellit ſuperfluitates à ſtomacho,& prouocat urinam,& menſtrua,& acuit uiſum debilitatum ab humiditate.Et propter hanc cauſſam comeditur cum bedarog,& raphano, & confert dolori ſciatico,& quando fit emplaſtrum cum ea,contrita cum frumento trito. Et ſatureia agreſtis eſt fortior domeſtica.

DE CENTAVREA MAIORE. CCCIIII.

KAnturion kibir,id eſt,centaurea maior. Dioſcorides.) Habet folia ſimilia folijs nucis regalis,longa,uiridia, ſicut folia caulium, in ſummitate gradatim inciſa, & habet uirgam ſimilem uirgæ acetoſæ, cuius longitudo eſt duorum brachiorum,
D aut trium,habens ramulos plures egredientes ab una radice,ſuper quos ſunt capitella,ſimilia capitellis papaueris,rotunda,tendentia ad longitudiné, & habet florem, cuius color eſt ſimilis kalh,& ſemen ſimile cartamo, intra florem eius, & flos eſt ſimilis lanæ,& habet radicem groſſam,duram,grauem,cuius longitudo eſt duorum brachiorum,& eſt plena humiditate,acuti ſaporis, cum ſtipticitate pauca, & dulcedine pauca,cuius color tẽdit ad rubedinem, & color ſucci eius eſt ſicut color ſanguinis, & naſcitur in terris expoſitis ſoli, in montibus arboroſis, & in terra pingui, & quod adminiſtratur de ea eſt radix. Galenus.) Quod de ea adminiſtratur eſt radix, in ſapore eius eſt ſapor compoſitus,diuerſus,nam in eo eſt acuitas, & punctio,& ſtipticitas,cum pauca dulcedine.Et uirtus eius prima calefacit,& ſecunda incarnat,uel conglutinat,& abſtergit,& fortificat membra,& tertia prouocat menſtrua, & expellit fœtum mortuum,& corrumpit uiuum, & expellit eum, & conglutinat uulnera, & confert ſputo ſanguinis.Et quãtitas doſis eius eſt duorum aureorum. Et ſi ille qui bibit eam,habet febrem, bibat illã cum aqua, & ſi caret febre, bibat eam cum uino, & confert attritioni neruorũ, & coartationi anhelitus, & tuſſi antiquæ. Et ſuccus radicis eius facit idem quod radix ipſa, & quidam adminiſtrant eam loco licij. Dioſcorides.) Quando ſumitur in potu radix huius,confert attritioni lacertorũ, & dolori lateris,& aſmati,& tuſſi antiquæ,& ſputo ſanguinis à pectore, & quando datur febrienti ex his qui prædicta patiuntur, datur cum aqua, & non febricitanti, detur cum uino,ſcilicet drachmæ duæ radicis eius, & quando datur ſecundum hanc formam,confert tortionibus ac doloribus matricis, & quando contunditur, & ponitur in modum naſalis,prouocat menſtrua,& educit fœtum,& propter ſuam acuitatem expellit fœtum mortuum,& corrumpit uiuum,& ſuccus eius facit hoc, & quando teritur dum eſt recens,humida,& adminiſtratur in uulneribus, aut ſi eſt ſicca,infunditur prius,& poſtea teritur, & infunditur in uulneribus, confert multum,ſimiliter propter ſuam ſtipticitatem conglutinat ea, & ſuccus eius ſimiliter conglutinat, & conſolidat uulnera, & quando aliquis contriuerit eam, & coxerit illam cum carnibus inciſis,conglutinat eas, habitantes autem in terra Lichiæ, exprimunt ſuccum

ab ea,

ab ea, & denſatum ſeruant eum utentes ipſo loco licij. Aben meſuai.) Proprietas
A radicis centaureæ eſt quod laxat phlegma uiſcoſum, & choleram ſimilem fecibus, & confert ſciaticæ quando ſumitur in potu, aut fit cliſtere cum ea. Alcançi.) Laxat phlegma laxatione forti, & aquam citrinam cum fortitudine.

DE CENTAVREA MINORE. CCCV.

KAnturion ſege ſegir, id eſt, centaurea minor. Dioſcorides.) Naſcitur in locis aquoſis, & eſt ſimilis herbæ hypericon, aut pulegij montano, habet uirgam longam, quadratam unius palmi, & florem rubeum, uergentem ad purpureitatem, ſimilem flori plantæ quæ dicitur hambes, & habet folia parua, oblonga ſicut folia rutæ, & ſemen ſicut granum frumenti, & habet radicem paruam, in qua nullum eſt iuuamentum. Galenus.) Radix huius plantę eſt nullius ualoris, & in ſapore eius uincit amaritudo plus quàm aliud, & in ea eſt ſtipticitas pauca. Et uirtus eius prima deſiccat ſine mordicatione, & ſecunda uirtus incarnat, mollificat, & abſtergit, & tertia uirtus incarnat uulnera magna, quando ponitur recens ſuper ea more emplaſtri. Et incarnat, & conſolidat hulcera antiqua quæ ſunt difficilis incarnationis adminiſtrata, recens ſicut dixi, & quando ſiccatur, & admiſcetur cum unguentis incarnatiuis in quibus eſt potentia incarnandi fiſtulas, & hulcera profunda, & quando admiſcetur cum Medicinis, in quibus eſt potentia mollificandi apoſtemata dura antiqua, & curandi exituras antiquas, malas, profundas, eſt ualde maximi iuuamenti, & miſcetur etiam cum emplaſtris quæ curant ægritudines factas ab humoribus fluentibus ad membra, & quando decoquitur, & fit cliſtere cum eius decoctione, habenti ſciaticam, expellit humores cholericos, & quandoq; laxat in tantũ, quod ſolutione educit humorem ſanguineum, & tunc confert magis. Et uirtus ſucci eius, eſt ſicut uirtus huius, & operatur ad omnia quæ diximus operatione bona, & fit cum eo collyriũ, admixto melle oculis, & quando fit naſale cum eo, expellit fœtũ, & prouocat menſtrua, & quando datur de ea in potu habenti ægritudinem in neruis, confert, quia
B deſiccat & euacuat humores exiſtentes in eis deſiccatione, & euacuatione ſine nocumento. Et ipſa quidem eſt ex melioribus ac nobilioribus Medicinis, ad opilationes epatis, & confert magnifice duriciei ſplenis, quando apponitur deſuper, more emplaſtri, aut ſumitur in potu. Dioſcorides.) Sapor huius herbæ eſt amarus multum, & quando ipſa contunditur dum eſt recens, & fit cum ea emplaſtrum, conglutinat uulnera, & mundificat hulcera antiqua, & incarnat, & conſolidat ea, & quando ſumitur in potu eius decoctio, laxat choleram, & chimum groſſum, & fit cliſtere cum ea ad ſciaticam, & laxat ſanguinem, & aufert dolorem à ſcia, & quando ſuccus eius miſcetur cum melle, abſtergit obſcuritatem uiſus, & adminiſtratur in naſalibus, & prouocat menſtrua, & educit fœtum, & quando ſumitur in potu, aut infunditur exterius, confert doloribus neruorum proprie, exprimitur autem ſuccus ab hac planta, dum habet ſemen, quoniam cum flore, & ſummitatibus, & ſemine infunditur in aqua quinq; diebus, poſtea coquitur donec aqua illa uideatur conſumi tota ferè, deinde colatur cum expreſſione, & proiecta ſubſtantia accipiatur colatura illa, & coquatur iterum, donec inſpiſſetur ſicut mel. Quidam uero accipiunt hanc herbam dum eſt recens, & habet ſemen, & terunt, & exprimunt ſuccum eius, & exponunt illum ſoli, & miſcent eum cum baculo ſæpe, ut quod ex eo in ſuperficie deſiccatur, miſceatur cum parte inferiori liquida, & tegunt ſuccum de nocte propter rorem, nam ros prohibet ſuccos coagulari. Omnis autem qui uult ſuccum exprimere à radice quacunq; ſicca, aut planta ſicca, oportet quod coquatur prius, & præparetur ſicut diximus in gentiana. Et qui uult exprimere ſuccum ex radicibus humidis, aut ex corticibus, ſiue herbis humidis, oportet quod terat eas, & exprimat, & ponat in ſole, ſicut diximus. Et ſecundum hanc formam exprimitur ſuccus tapſiæ, & mandragoræ, & uuæ acerbæ, & aliorum huiuſmodi ſimilium. Sed arboris adad, id eſt, licij, & abſinthij, & aliorum ſimilium extrahuntur, quando coquuntur, donec aqua inſpiſſatur, ſicut ſupra diximus. Aben meſuai.) Proprietas huius plantæ eſt, quod laxat phlegma uiſcoſum ſimile feci, & confert ſciaticæ, quando ſumitur in potu decoctio eius,

C aut fit cliſtere cum ea. Et doſis eius eſt in potione drach. ij. & in cliſtere unciæ. iij. cum oleo ſiſamino.

DE CARVI AGRESTI. CCCVI.

CArdameni, id eſt, carui agreſte. Dicitur Perſica lingua karda, & à Romanis ſimiliter. Dioſcorides.) Melius ex eo eſt illud quod defertur ab Armenis, & eſt de illo in terris Indiæ, & Arabiæ. Et melius ex eo eſt illud quod difficile frangitur, plenum, coniunctum, durum, & graue, & extenſæ ſuperficiei, cuius ſapor eſt acutus parum, quod autem ex eo non eſt tale, eſt malum. Galenus.) Sapor ipſius eſt amarus parum. Et uirtus eius prima calefacit fortiter, & ſecunda abſtergit, & tertia occidit uermes, & aufert ſcabiem cum fortitudine, quando fit linimẽtum cum eo, & aceto.

Dioſcorides.) Virtus eius eſt calefactiua, & quando ſumitur in potu cum aqua, confert epilepſiæ, & tuſſi, & ſciaticæ, & paralyſi, & relaxationi, & attritioni neruorũ, & tortionibus uentris, & expellit aſcarides, & quando bibitur cum uino, confert dolori renum, & ſtranguriæ, & puncturæ ſcorpionis. Et confert generaliter omnibus morſibus uenenoſorum, & quando ſumũtur in potu ex eo drach. ij. cum cortice radicis lauri, frangit lapidem, & quando fumigatur prẽgnans cum eo, educit fœtum, & prouocat menſtrua, & quando linitur cum eo, curat ſcabiem, & intrat in cõfectionibus collyriorũ oculorũ, & propter ſuam caliditatem rubificat cutem ſicut ſinapis.

DE ABROTANO. CCCVII.

CAtſum, id eſt, abrotanum. Dioſcorides.) Species abrotani ſunt duæ, quarum una dicitur maſculus, & alia fœmina. Sed fœmina eſt ferè ſicut maſculus. Differt tamen in hoc, quod ipſa eſt planta ſimilis arbuſto, habens folia alba, & eſt plena foliis quæ ſunt ſuper ramulos ſciſſa, parua ſciſſura ſicut ſaricon, & in ſummitate eius eſt flos ad rotunditatem tendens, aurei coloris, aureus apparens in æſtate, & habet odorem bonum cum grauedine pauca, amari ſaporis. Et dicunt aliqui quod abrotanum Siciliæ eſt tale, ſed maſculus habet ramulos ſubtiles, lignoſos aliquantulum,
D & eſt parua planta eius, ſicut abſinthiũ, & quod ex ea adminiſtratur, eſt flos, & ſummitates eius. Galenus.) Subſtantia eius eſt terrea, quam calor ſubtiliauit, & ſapor eius eſt amarus, & in eo eſt parum ſtipticitatis. Et uirtus eius prima eſt calida in tertio gradu, & ſecunda eſt uirtus abſterſiua, reſoluciua, & inciſiua, & tertia eſt uirtus, q̃ quando teritur parum ex eo, & infunditur in oleo, & inungitur corpus febrientis, ante horam rigoris, aufert rigorem, & ipſum occidit uermes, & quando miſcetur cum citonijs, aut cum pane, & fit inde emplaſtrum, curat apoſtemata calida oculi, & quando teritur & miſcetur cum farina hordei, reſoluit apoſtemata. Abrotanum uero combuſtum, mordicat omnia hulcera, & eſt calidius, & ſiccius quàm cucurbita aſſata, & quàm radices anethi combuſtæ, & cõuenit hulceribus humidis, in quibus eſt duricies, quando non eſt apoſtema cum eis, & confert hulceribus recentibus ani, & confert alopiciæ, quando linitur cum eo, mixta cum aliquibus unguentis ſubtilibus, ſicut eſt oleum de kerua, & oleum raphaninum, & oleum antiquum, & facit naſci pilos, quando differtur ortus eorũ, & ſi admiſcetur cum aliquibus ex unguentis ſupradictis, & ſimiliter quando infunditur in oleo de ſquinanto, quod fit ſolum ex ſquinanto & oleo, facit ſimiliter naſci pilos, & hoc ideo, quia dilatat poros cutis ſubtilitate, & ſua calefactione, & mordicatione ſua. Dioſcorides.) Quando ſemen abrotani coquitur in aqua, & bibitur decoctio eius, aut infunditur in aqua crudum, & bibitur ipſa, confert coartationi anhelitus, quæ cogit hominem ſtare erectum, & confert attritioni lacertorum, & liuori eorum, & confert ſciaticæ, & confert ſtranguriæ, & retentioni menſtruorum, & quando ſumitur in potu cum uino, eſt Medicamen bonum potionibus mortiferis, & fit cum eo trito, & cum oleo mixto unguentum, quo inungitur ad rigorem febrium periodicarũ, & aufert eos, & quando ſternitur planta eius ſub lecto, aut fit fumigium cum ea, fugat omnia uenenoſa ex domibus, & quando fit emplaſtrum cum eo, & citonijs decoctis, aut cum pane, confert apoſtematibus oculorum, & quando miſcetur contritum cum farina hordei, reſoluit apoſtemata exteriora, & propter ſuam amaritudinem occidit lumbricos, & ex-

pellit eos

A pellit eos, ſicut faciunt ſpecies abſinthij, & quando ſumitur in potu, aut inungitur caput cum eo, & oleo, confert ægritudinibus frigidis capitis, & uertigini, & ſcotomiæ, nam calefacit ipſum, & confert, & ipſum quidem intrat in confectione olei de ireos. Ignotus.) Quando coquitur cum oleo, & inungitur ſtomachus cum eo, calefacit ipſum, & aufert frigora eius.

DE COSTO. CCCVIII.

KOſtos, id eſt, coſtus. Dioſcorides.) Ex eo eſt ex terris Arabum, & eſt albus, leuis, boni odoris. Et ex eo eſt Indus, & eſt groſſus, niger, leuis ſicut ferula, eſt etiam ex eo ſpecies tertia, quæ eſt ex terris Syriæ, cuius color eſt ſicut color ligni buxi, grauis, cuius odor eſt ſtipticus, melior autem omnibus eſt Arabicus, & poſt ipſum Indus, & poſt illum Syrius, & melior ex Arabico eſt nouus, albus, plenus, durus, cum ſoliditate ſiccus, & non perforatus, mordicans linguam cum ſtipticitate, & aliqua amaritudine, adulteratur autem cum radice enulę ſicca, quando admiſcetur ei, & maxime enulę quæ eſt ex terris quæ dicuntur Cumaharta, & cognitio eius eſt facilis. Nam enula non mordicat linguam ſicut coſtus, neq; odor eius eſt fortis, & exuberans ſicut odor coſti. Galenus.) Sapor eius eſt amarus multum, fortis, acutus. Et uirtus eius prima eſt calida, caliditate quouſq; hulcerat, uerum in eo eſt humiditas ſuperflua, inflatiua. Et ſecunda abſtergit, & attrahit. Et tertia confert rigoribus febrium, quando linitur corpus cum eo, & ſecundum hunc modum confert membris relaxatis, & ſciaticæ, & uniuerſaliter adminiſtratur, ubi oportet calefacere aliquod membrum, aut attrahere aliquem humorem ab interioribus, & adminiſtratur ad menſtrua prouocanda, & urinam, & ad contritionem lacertorum, & ad dolorem laterum, & coſtus quidem occidit aſcarides, & quando linitur cum aqua, & melle, ſuper impetiginem, mundificat eam, & propter hoc quod eſt in eo de humiditate inflatiua, accidit quod adiuuat ad libidinem coitus, quando ſumitur in potu cum uino. Dioſcorides.) Virtus coſti eſt calefactiua, & prouocatiua urinæ, & menſtruorum, & adminiſtratur in naſali, & confert doloribus matricis, & quando ſumitur
B in potu, confert morſui tyri, & quando bibitur cum uino, & abſinthio, confert doloribus pectoris, & attritionibus muſculorum, & inflationibus, & excitat coitum, quando ſumitur in potu cum uino, & melle, & quando bibitur cum aqua, expellit aſcarides, & fit unguentum cum eo, & oleo ad rigores, quando inungitur cum eo, & ante aduentum rigoris febrium interpolatarum, & paralyſi factæ, cum relaxatione, & mundificat impetiginem, quando linitur cum eo, mixto cum aqua, & melle, & intrat in confectionibus unguentorum, & Medicinarum compoſitarum, & antidotorum. Alchalahamen.) Si fiat fumigatio cum coſto, interficit lumbricos, & prouocat menſtrua.

DE CARYOPHILLO. CCCIX.

CArumfel, id eſt, Cariophilus. Galenus in translatione Albatharich.) Non eſt eſſentia eius ſecundum nomen ſuum in Græco, & hoc ideo, quia nomen ſuum in Græco, & eſt folium nucis, & gariophilus quidem eſt res quæ defertur ex terris Indiæ, ſimilis flori ſuæ arboris, & ſunt ligna parua, nigra, quorum longitudo eſt ſicut latitudo digiti unius, odorifera, quorum ſapor eſt acutus, cum amaritudine quadam, & uirtus gariophili prima eſt calida, & ſicca in tertio gradu, & adminiſtratur multum in Medicinis, & in decoctionibus, & in antidotis. Paulus quidem dixit ſicut Galenus, de litera ad literam, qua ſignificatur quod ab eo tranſtulit. Hachi.) Gariophilus intrat in Medicinis acuentibus uiſum, remouet namq; obſcuritatem uiſus, & confert ſebel. Abugerig.) Gluten gariophilorum eſt ſimile glutino albotin. Arabari, Meſehaha, Albaſari, & Raſis.) Gariophilus confert ſtomacho, & epati, & confortat cor, & ſtringit uentrem, digerit cibum. Iſaac, Eben amram.) Quando bibuntur ex gariophilis drachmæ quatuor cum lacte, ſtomacho ieiuno, corroborat potẽtiam coitus. Et dixit iterum. Gariophilus ſcilicet fructus, & lignum eius adminiſtratur ſimul. Deferuntur namq; ex terris Indorum, cum ligno ſuo, &

C sunt in eis capitella habentia dentes, & meliores ex eis sunt, quorum color uergit ad aliquantulum ruborem, & habent bonitatem multam, maxime gariophili, qui colligũtur ex arbore sua cum digitis singulariter unus post alium.

DE GALBANO. CCCX.

CHenechalbebi, & est bezard, id est, galbanum. Dioscorides.) Est gummi cuiusdam plantæ, similis ferulæ in figura sua, & melius ex galbano est illud quod est simile olibano, aut amoniaco, mundum, scissum, adhærens manui, non habens aliquid ligni, neq; seminis, cuius planta & lignum habent grauem odorem, & siccanimis, adulteratur autem cum resina pini, quæ admiscetur sibi cum fabis fractis, & amoniaco. Galenus.) Virtus eius prima est calida in tertio gradu, in principio eius, & desiccat in principio secundi, secunda est uirtus resolutiua, & mollificatiua. Dioscorides.) Habet uirtutem calefactiuam, inflatiuam, attractiuam, & quando fit cum eo nasale, aut fumigatio, prouocat menstrua, & expellit fœtum, & quando fit emplastrum cum eo, & cum aceto, & nitro, aufert bothor lactea, & accipitur ex eo sicut granum unius fabæ ad tussim, & ad asma, & ad coartationem anhelitus, & ad casum, & attritiones lacertorum, & quando sumitur in potu cum uino, est tyriaca toxicis, & quando sumitur in potu sicut diximus, expellit fœtum mortuum, & si fiat emplastrum cum eo, doloribus lateris, confert furunculis, & quando odoratur, excitat epilepticos, & similiter excitat mulieres, habentes suffocationem matricis, & habentes opilationem in cerebro, & quando fit fumigium cum eo, expellit animalia uenenosa, & si ungatur aliquis cum eo, præseruat eum à morsibus uenenosorum, & quando miscetur cum Medicina, quæ dicitur sachidalion, & oleo, appropinquat animalibus uenenosis, occidit ea, & apponitur denti doloroso, aut in dente corroso, & sedat dolorem. Et dicunt quidam, quod quando sumitur in potu, curat stranguriam, & quãdo uis dare galbanum in potu, dissolue ipsum cum amygdalis amaris, aut cum uino, aut cum melicrato, aut cum pane calido, ut dissoluatur, & si uis D ipsum administrare alio modo, misce ipsum cum opio, aut cum ære usto, aut cum humiditate quæ est in felle, & si uis ipsum mundificare à sordibus suis, pone ipsum in aqua feruenti, & dimitte liquefieri, nam quod fuerit in eo de sordibus, natabit super aquam, illud autem quod residet, erit bonum, uel accipe galbanũ, & liga ipsum in panno mundo lini, & suspende ipsum in uas mundum, ita quod nõ tangat uas, & sit uas æreum, aut ferreum, aut terreum, subtile, aut uitreum, & stringe os uasis, deinde pone uas ipsum in aqua bulienti, nam galbanum existens in panno, liquefiet, & colabitur cadens in uas, & quod erit in eo de lignis, aut sordibus, remanebit in panno.

DE GRANA CVM QVA tinguntur panni. CCCXI.

CHarmen, id est, grana. Dioscorides.) Est arbustum quod administratur ad accendendum ignem, & est medium inter arborem, & herbam, cuius rami sunt multum subtiles, super quos sunt grana rotunda, similia lenticulæ quæ colliguntur & reponuntur, & conseruantur, & conficiuntur ad tingendum, & melior grana est illa, quæ defertur ex terris quæ dicuntur Galates, & Andabasi, & ex Armenia, & secunda est illa de Siana & Lithia, & deterior omnibus est ab Hispania. Reperitur autem in arbore glandium interius, calchię animal testosum, paruum, simile limacijs, & colligunt illud mulieres cum ore earum. Galenus.) In sapore eius est stipticitas, & amaritudo, & uirtus eius prima desiccat sine mordicatione, & secunda abstergit, & incarnat, & tertia confert hulceribus magnis, & hulceribus neruorum, & quidam curant uulnera huiusmodi cum ea, trita cum aceto, & quidam terunt eam cum melle, & aceto. Dioscorides.) Virtus eius est utilis, quando teritur fortiter, & miscetur cum aceto, ad conglutinanda uulnera neruorum, & ad uulnera aliorum membrorum.

De betonica

DE BETONICA. CCCXII.

A KAstara,id eſt,betonica. Dioſcorides.) Eſt herba quæ naſcitur omni anno, habens uirgam ſubtilem,cuius longitudo eſt unius brachij,aut plus, & eſt quadrata,& habet folia longa,mollia,ſimilia in figura ſua foliꝭ glandium,& in ſciſſuris ſuis habentia bonum odorem, & folia quæ ſunt propinqua terræ, ſunt maiora foliꝭ aliꝭs,& in ſummitate uirgæ eſt ſemen collectum in ſe,prope collectionem ſpicæ frumenti,& aſſimilatur ſatureię,quę dicitur thymbra,folia eius colliguntur,& deſiccantur,& ſic ſeruantur ad horam neceſſariam,nam id quod ex betonica plurimum adminiſtratur,ſunt folia, & habet radices ſubtiles, ſicut radices hellebori. Galenus.) Sapor betonicæ eſt acutus,amarus. Et uirtus eius prima calefacit in primo gradu. Et ſecunda incidit,& abſtergit. Et tertia uirtus eius incidit groſſos humores, & frangit lapidem renum,& mundificat, & abſtergit pulmonem & epar, & prouocat menſtrua,& confert epilepſiæ,& curat attritiones neruorum, & lacertorum, & quando ponitur ſuper morſum alicuius animalis uenenoſi fraudulenti, confert, & quando ſumitur in potu,confert ſciaticæ,& eructuationi acetoſæ. Dioſcorides.) Quando radices betonicæ ſumuntur in potu cum hydromelle,faciunt potenter uomere phlegma,& quando ex foliꝭ eius ſumitur in potu drachma una cum hydromelle,aut cũ aqua,confert attritioni & conquaſſationi à caſu, & dolori matricis, ac ſuffocationi eius,& dantur ex foliꝭ eius drachmæ tres cũ cotyla una uini ad morſus uenenoſos, ſimiliter autem quando fit emplaſtrũ ex foliꝭ eius ſuper morſuram,cõfert. Et quando bibitur ex eis drachma una cum uino, confert maliciæ Medicinarum mortiferarum,ſi aliquis biberit ex eis primo,& poſtea ſumpſerit aliquid in quo ſit uenenum, nullatenus ei nocebit, & urinam prouocat,uentrem laxat. Et quando ſumitur in potu cum aqua,curat epilenticos,& apopleticos,& dolores epatis. Et quando bibitur de ea drachma una cum aceto & melle,curat dolorem ſplenis, & quando ſumitur de ea poſt cibum ad quantitatem unius fabę cum melle diſpumato,facit digeri cibũ, & quando datur de ea in potu habenti eructuationes acetoſas,confert, & quãdo da
B tur de ea habenti ſtomachum malum,ita ꝙ maſticet eam,& degluriat, & bibat poſt uinum tepidum,confert ualde. Et datur in potu ei,qui ſpuit ſanguinem à pectore,in quantitate trium onoloſat,cum uno conos uini mixti cum aqua tepida, aliquantulum confert,& dantur in potu habenti dolorem ſciaticum,& dolorem renũ, ac ueſicæ,drachmæ duæ cum aqua, & dantur in potu hydropico febrienti drachmæ duæ ex ea cũ hydromelle,& non febrienti,cũ uino & melle,& quãdo datur de ea drachma una cum uino,prouocat menſtrua, & quando dantur de ea drachmæ quatuor, cum decoctione conos hydromellis,laxat uentrem,& quando datur cum melle,cõfert hulceribus pulmonis antiquis,et ſaniei pectoris,et datur ictericis,ſicut dixi in hydropiſi,& dantur de ea drachmæ tres cum aqua calida in colica, & in dolore inteſtinorum,& ſint aquæ conos quatuor, & quando dantur ex ea in potu drachmæ duæ cum granis 17. piperis in conos tres uini calidi,confert dolori lateris. Et qui uult reponere folia eius,oportet ꝙ deſiccet primo ea,deinde terat illa fortiter,& reponat in uaſe terreo,de quibus ſi puluerizetur ſuper uulnera facta in cute capitis, conglutinat cito ea. Et ſi accipiatur betonica humida antequam deſiccetur,& teratur,& fit emplaſtrum cum ea,facit hoc idem,ſed emplaſtrum debet renouari ſæpe. Et ſi fiat ex betonica humida emplaſtrum,extrahit frągmenta oſſium,quæ ſunt in uulneribus,ſed radix betonicæ cocta in aqua,donec duæ partes ſint conſumptæ, & liniuntur oculi cũ ea,ſedat apoſtemata calidá eorum,& ſi linitur frons,ſedat dolorem capitis. Et quando folia eius humida teruntur,fit emplaſtrum cum eis ſuper oculum,aut ſuper frontem,facit hoc idem,& quando coquitur cum uino,aut cum aceto,& fit ex decoctione eius collutio oris,confert dolori dentium, & quando ſumitur in potu aſſidue de ea drachma una cum aqua calida ſtomacho ieiuno, confert obſcuritati & debilitati uiſus,& quando dantur de ea in potu drachmæ quatuor cum aqua calida, confert corizę,& catarro,& difficultati partus,ſed ſi mulier non habuerit febrem,detur cum uino & aqua. Et quando fit emplaſtrum cum ea, confert uulneribus neruorum,&

C ponitur ſuper membrum, quando uolumus ipſum calefacere, & ſumitur ex ea in potu cum aqua ante potationem uini, & prohibet ebrietatem, ſicut putant aliqui, & teritur, & miſcetur cum axungia & aqua, & confert bothor, & quando ſumitur in potu cum uino ab itinerantibus, prohibet excoriationes quæ fiunt in membris, ex confricatione membrorum adinuicem, & datur de ea in potu cum oximelle conualeſcentibus, & aufert faſtidium eorum. Et quando accipiũtur ex ea trita drachmę quatuor, & mellis uncia una, & coquuntur ad ſpiſſitudinem, & fiunt trociſci ex eis quatuor, quorum unus ſumatur in potu cum aqua calida, & laxat uentrem, ac prohibet uomitum cibi. Et quando teritur tota herba, & fit cum ea emplaſtrum, ſedat doloré & inflationem uentris, ac dolorem podagræ, & extrahit uenenum ex morſu canis rabidi, ſi ſuper locum morſus dimittatur ligata.

DE SENATIONE. CCCXIII.

ROreathalmi dicitur; quod eſt apium aquæ, & nominant ipſum in Hamea nella, & eſt ſenation. Dioſcorides.) Eſt planta naſcens in aquis, & habet ſtipitẽ rectum, & ramos, & tota planta eſt pinguis, & habet folia ſimilia folijs apij nominati petroſelinum, niſi quia ſunt minora eis, et habent odorem bonum quando maſticatur. Galenus.) Secundum quod in hac planta eſt de bono odore & ſapore, ita eſt in ea de uirtute calefactiua. Et uirtus eius ſecunda reſoluit. Et tertia prouocat urinam, & frangit lapidem renum, & prouocat menſtrua. Dioſcorides.) Quando hæc herba comeditur cruda & cocta, frangit lapidem renum, & educit eum cum urina, & prouocat urinam, ac menſtrua, & expellit fœtum, & quando comeditur, confert hulceribus inteſtinorum. Kacebras.) Extimaui, & dixi, quod hæc eſt herba, quæ habet folia pauca rotunda, quorũ color eſt niger, & ſunt ſimilia folijs mentæ, aut folijs rutæ in figura ſua.

DE FOENICVLO. CCCXIIII.

D RAienigi, id eſt, fœniculus. Galenus.) Ex eo eſt domeſticus, & agreſtis, ſed domeſtici uirtus prima calefacit in tertio gradu, & deſiccat in primo. Et ſecunda ſubtiliat. Et tertia generat lac, & confert deſcenſui aquæ ad oculum, prouocat urinam & menſtrua. Et agreſtis dicitur maritimus, & montanus, & radix & ſemen fœniculi agreſtis eſt fortioris deſiccationis quàm radix & ſemen fœniculi domeſtici, quoniam in eo eſt parum ſtipticitatis, & ipſe quidem frangit lapidem, & curat ictericiam, & prouocat urinam, & menſtrua, ſed hæc ſpecies non habet uirtutem in generando lac, ſicut domeſticus, & ex eo eſt marinus magnus, cuius ſemen eſt rotundum ſimile ſemini coriandri calidi, acuti ſaporis, & uirtus eius eſt ſimilis uirtuti fœniculi ſupradicti, niſi quia eſt debilior. Et dicitur in libro Democriti Medici, quod animalia comedunt fœniculum recentem, ut clarificetur uiſus eorum.

Dioſcorides.) Quando fœniculus ſumitur in cibo, augmentat lac, & ſemen eius facit idem, quando ſumitur in potu, & quando coquitur cum hordeo, et quando ſumitur decoctio ſummitatum fœniculi in potu, prouocat urinam, & ideo confert doloribus renum & ueſicæ, & datur ex ea in potu cum uino ad morſus uenenoſorum, & decoctio eius prouocat menſtrua, et quando ſumitur in potu cum aqua frigida in febribus, ſedat nauſeam, & inflationem ſtomachi, quæ accidit. Et quando teritur radix fœniculi, & fit emplaſtrum cum ea mixta cum melle, curat morſus canis, et quando exprimitur ſuccus à folijs & ſummitatibus fœniculi, & ſiccatur in ſole, conuenit in collyrijs oculorum, & acuit uiſum, & eſt magni iuuamenti. Exprimitur etiam ſuccus à ſemine fœniculi recenti, ſicut dixi de folijs & ſummitatibus, & præparatur eodem modo, & ualet ad eadem, & acuit uiſum. Similiter autem ex radice eius exprimitur ſuccus, ualens ad eadem. Fœniculus uero qui naſcitur in Aſia uerſus Occidentem, habet uirtutem ſimilem huius ſucci, & homines illius regionis incidunt uirgas huius fœniculi, & approximant eas igni, donec ſudent, emittunt enim humiditatẽ gummi, quæ quidem eſt fortior in collytijs, quàm fœniculus.

Fœniculus autem agreſtis eſt maior prædicto in quantitate ſuæ plantæ, & ſemen eius eſt maius ſemine illius, & eſt ſemẽ ſimile ſemini linobotin, & nominatur fahar,

& habet

A & habet radicem boni odoris,& quando bibitur decoctio eius,curat distillationem urinæ,& quando fit nasale cum ea,prouocat menstrua, & quando sumitur in potu, auget lac,& quando bibitur de radice eius aut semine, stringit uentrem, & confert morsibus uenenosis,& potus eorum frangit lapidem,& mundificat ictericiam, decoctio autem foliorum prouocat lac,& mundificat puerperas.

Est alia species fœniculi,quæ dicitur otomarathrum,habens folia parua,subtilia, oblonga,& semen rotundum,simile semini coriandri, acuti saporis, & boni odoris,& uirtus eius est similis uirtuti alterius fœniculi, nisi quia est debilior eo. Et dicitur,quod radix eius retinet menstrua,& fluxum uentris.

DE RESINA, MASTICE, COLOphonia, & Terebinthina. CCCXV.

RAtin,id est,resina. Dioscorides.) Species eius sunt diuersæ, secundum diuersitates arborum,in quibus colligitur,nam quædam colligitur ex pinu, & quædam non,sed colligitur ex alijs arboribus,sed resina,quę colligitur ex pinu,quędam est ex pinu mascula, quæ dicitur com,& est hæc colophonia. Et alia est,quæ colligitur ex pinu quadam chitronolia,& est arbor,cuius fructus sunt grana magna. Et alia cuius pinus nominatur chitrandam, & arbor iachuth, & facit fructum paruorum granorum. Et est quædam de ea,quæ fit in pinu sicut illa, quæ fit in arbore masticis, & in arbore grani uiridis,& cupressi,& aiç. Melior autem omnium specierum resinæ est illa,quæ est boni odoris, clari coloris, non multum existens arida, nec multum humida,similis mum, facilis fractionis. Galenus.) Omnes species glutinis calefaciunt & desiccant,uerum, diuersificantur adinuicem, propterea quod in aliqua earum est de acuitate & punctione in sapore & uirtute quantitas maior quàm in alia. Et quia etiam quædam habet subtilitatem paucam, & quædam amplioB rem,& quædam habet stipticitatem,quædam uero non. Et melius quidem omnium glutinum,est gluten Romanum,& est mastix,& hoc ideo, quia cum hoc quod in eo est de stipticitate pauca,cum qua confert epati,& stomacho,ac intestinis, & in eo est uirtus desiccatiua,sine mordicatione & nocumento, & hoc quoniam non habet acuitatem aliquam, & est subtilis multum. Sed cæterarum specierum glutinis melius est gluten albotim, & est terbentina, & hoc quidem gluten non habet stipticitatem manifestam, sicut est stipticitas masticis, & in eo cum hoc est amaritudo. Et propter hanc caussam deuenit ad hoc, quod dissoluit plus quàm mastix. Et propter hunc saporem similiter est in hoc glutine res, quæ abstergit adeo, quod curat scabiem, & ipsum quidem attrahit ab interioribus plus alijs speciebus glutinis,quia est subtilius alijs. Sed gluten, quod est de specie pini, quæ dicitur cophi, & illud quod est ex pinu,quæ dicitur chitranolia,& est pinus magna, sunt acutiora, quàm gluten albotim, ueruntamen non resoluunt, nec attrahunt plus ipso, & gluten pini magnę habet plus de hac proprietate,quàm gluten pini,quæ dicitur cophi. Sed gluten pini paruæ, & gluten arboris, quæ dicitur alacti, sunt media inter duas res, nam sunt acutiora quàm gluten album, & minus acuta, quàm gluten cophi, & in glutine pini magnæ, & in glutine albotim cum hoc est aliqua mollificatio,& postea in mollificatione est mastix. Sed gluten cupressi habet punctionem & acuitatem,& gluten,quæ dicitur lachos,est simile glutini albotim. Et dixit in almaiemur. Gummi pini quod dicitur sachilus,& est sudor arboris pini facientis fructum magnum, est fortius omnibus sudoribus arborum aliarum, in calefactione & desiccatione, quemadmodum sudor arboris albotim est minus calidus,& minus desiccatiuus, quàm sudor aliarum arborum,& sudor pini facientis parua grana,est minor sudore pini magnæ in desiccatione & calefactione plurimum.

Dioscorides.) Resina arboris grani uiridis terbentina defertur ex terris Arabum, & ex terris alijs etiam,sed est illa,quæ defertur ex terris Alcheades, cuius color est albus,similis colori * uitri,declinans colori cœlesti, habens odorem bonũ, referens odorem

* Aliâs nitri

C odorem arboris suæ. Est autem meliot omnibus resinis, post eam uero mastix, & post ipsam est iacuth, & est ex arbore ceam dicaris, & post ipsam est resina arboris dictę alacti, & post ipsas in bonitate est resina cophi, & est arç, & resina pini, & omnis resina arçæ. Et omnes istæ resinæ calefactiuæ, mollificatiuæ, & dissolutiuæ, & mundificatiuæ sunt conferentes tussi, & hulceribus pulmonis, & sputo sanguinis, & terebynthina cum hoc mundificat pectus, quando fit cum ea sola loch, aut cum melle, prouocat urinam, mollit uentrem, & conuenit ad faciendum pilos adhærere palpebrarum, qui pungunt oculos, & quando miscetur cum ziniar, & calcanto, & nitro, confert scabiei hulcerosæ, & auribus, à quibus fluunt humiditates, quando miscetur cum melle, & oleo, confert pruritui hulcerum, & intrat in confectionibus unguentorum, & oleorum resoluentium lassitudinem, & confert dolori lateris, quando inungitur cum ea, & quando fit emplastrum cum ea, confert exituris, & uulneribus. Et meliores quidem istarum resinarum omnium sunt illæ, quæ sunt splendentes, & ex gummi uel resina iacuth, & est resina locaman, & est arç melior illa, quę est humida, & defertur ex partibus Galliæ, & ex terra quæ dicitur Trania, & olim deferebatur ex terra, quæ dicitur Colophonia, & propterea dicitur resina Colophonia. Defertur etiam ex Galatha, quæ est proxima terræ Abax, & nominant eam homines illius terræ laichas, & ipsa quidem est magni iuuamenti in tussi antiqua, quando fit loch cũ ea. Et sunt ex resinis quædam humidæ, & resinæ quidem humidæ sunt diuersorum colorum, & hoc quia quædam earum est alba, & quædam coloris oleaginei, & quędã coloris mellini, sicut est aichas, & est similiter ex cupresso gummi humidum, quod est utile ad omnia quæ dixi. Accipiuntur autem ex ipis resinis quædam siccæ, quæ ex eis reperiuntur super pinum, & super arç, & super iacuth, & super arborem alacti. Et melior resina est illa, quæ habet colorem meliorem, clarum, quæ non est sicca multum, nec multum humida, similis mum, nõ facile frangibilis, & boni odoris. Et melior earum est resina iacuth, & alacti, quia sunt boni odoris, similes odori olibani.

D Deferuntur autem quædam ex istis resinis diuersarum specierum, ex terris Kantarosa, & sunt in regione Hispaniæ, uerum resina cophi, & est arç, & resina pini, & resina cupressi, sunt debiliores ꝙ resina iacuth, & ꝙ resina alacti, & nõ habent uirtutes quas habent istę resinæ, quamuis administrentur loco earum. Sed uirtus masticis est proxima uirtuti terebynthinæ. Coquuntur autem omnes istæ resinæ in hunc modum.

Resina ponitur in uase capiente quadruplum eius quod sit ex ære, & ponantur in eo resinæ lib. 20. & aquæ pluuialis libræ 18. & coquitur bene super prunas, & moueatur semper cõtinue, donec occultetur odor eius, & desiccetur forti desiccatione, donec fiat facile frangibilis, ita quod frangatur cum digitis, & deinde reponatur in uase fictili. Fit enim alba taliter cocta & præparata. Oportet autem, quod resina colatur in hũc modum. Illa uidelicet, quæ est humida, ponatur super prunas sine aqua, & coletur, ac iterum ponatur super prunas, & quando cœperit coagulari, addantur prunæ sub ea multæ, & coquatur tribus diebus, & tribus noctibus, donec fiat talis, sicut dictum est superius, & repone, & serua. Illa uero ex resinis, quæ fuerit sicca, sufficit quod coquatur die una tota, à mane usq; ad noctem. Et istæ quidem resinæ sic coctæ conueniunt in confectionibus unguentorum odoriferorum, & in unguentis resoluentibus lassitudinem. Faciunt nanq; ea odorifera, & melius colorata. Colligitur autem fumus ab istis resinis, sicut colligitur fumus olibani, & conuenit in cohol, quæ fiunt ad pilos palpebrarum, & ad corrosionem lachrymalis oculi, & cõfert pruritui oculi, & lachrymis, & fit etiam ex eo encaustum aptum ad scribendum.

Abugerig.) Resina pini confert ad exituras duras, & quando puluerizatur super hulcera facta in cute capitis cum balaustia, curat ea. Similiter & alia hulcera quæ sunt in corpore.

DE ANETHO. CCCXVI.

XEbeth, id est, anethũ. Galenus.) Virtus anethi prima calefacit in fine tertij gradus, & deficcat in principio secundi gradus. Secunda resoluit ac maturat. Et tertia resoluit, & sedat dolorem, & facit somnũ, & maturat apostemata mollia, cruda,

quando

quando coquitur cum oleo, & administratur, & hoc quod complexio olei, in quo
A anethũ est coctum, est propinqua complexioni Medicinarum aperitiuarum, & maturatiuarum, nisi quia ipsum est calidius parum, & subtilius eis, et propter hoc est resolutiuum. Et quãdo comburitur anethum, fit uirtus eius prima in tertio gradu calefactionis, & desiccationis. Et tertia est uirtus, quę confert hulceribus habentibus plurimam saniem, quando teritur, & puluerizatur in eis, & proprie quando fuerint in genitalibus membris. Hulcera uero antiqua, quæ sunt in ano, incarnat cito, & consolidat. Anethi uero recẽtis uirtus prima est plus humida, et minus calida. Et secunda eius uirtus maturat, & resoluit, & facit somnum. Dioscorides.) Virtus anethi est calida, acuta, quando decoctio summitatum & seminis eius sumuntur in potu, prouocat urinam, & sedat tortiones, & inflationes, & retinet uentrem, & sedat singultum. Et si anethũ coquatur in oleo, resoluit exituras, & maturat apostemata frigida, cruda, & quãdo anethum siccum bulitur in aqua, et bibitur decoctio eius, prouocat lac, & sedat tortiones, & uentositates, ac inflationes, & confert nauseæ, & singultui, & prouocat urinam, uerũ, nimius usus anethi debilitat uisum, & abscindit sperma, & quando mulier sedet in decoctione anethi, cõfert doloribus matricis. Semen uero anethi quãdo comburitur, & fit inde emplastrum super hemorrhoidas, aufert eas, & quando puluerizatur super hulcera uirgæ, conglutinat, & consolidat ea, & consolidat hulcera antiqua difficilis cõsolidationis. Anethum uero recens humidum, est minus calidum, & minus resolutiuum, & minus maturatiuum, ꝙ anethum siccum.

Aben mesuai.) Anethum est calidum in secũdo gradu, & proprietas eius est, sedare singultum, & inducere somnũ, & oleum anethi est bonũ uentositatibus, & quando ponitur semen eius in polentis, multiplicat lac, & si accipitur solum, minuit sperma, & debilitat uisum, maxime nimius usus eius.

DE RORE MARINO. CCCXVII.

XAieralmerien, id est, arbor Mariæ, uel rosmarinus, & est apinalphach, & est cachola. Dioscorides.) Species libanotis sunt tres, una earũ habet semen quod
B nominatur fachi. Et quidam nominant hanc speciem ra, aut canusana, aut casanemo, & habet folia similia foliꝭ marathri, nisi quia sunt latiora, parum grossiora, & extenditur super terram circulariter, habens bonum odorem, & longitudo stipitis eius est unius brachiꝭ, & plus, & habet multos ramulos, super quorum summitates sunt capitella, in quibus est semen album, simile semini plantæ, quę dicitur spondylon, rotundum, angulosum, acuti saporis, in cuius odore est simile odori resinæ pini, et quando masticatur, mordicat linguam. Radix uero eius est alba multum, cuius odor est sicut odor thuris. Est & species alia similis supradictæ, nisi quia semẽ eius est latum, nigrum, simile semini plantæ dictæ spondylon, habens odorem bonum, sed non mordicat linguam, & habet radicem exterius nigram, interius uero albam.

Et est species alia similis supradictis, nisi quia ipsa non habet stipitem, nec semen, nec florem, & nascitur libanotis in locis petrosis, & agrestibus. Galenus.) Ex speciebus huius plantæ una non habet semen, & duæ habent. Et uirtus omnium earum est similis, & hoc, quia uirtus earum, est uirtus, quæ resoluit, & mollificat, & abstergit, & incidit. Et succus radicis eius, & succus herbæ ipsius, quando uterꝙ misce tur cum melle, curat obscuritatem uisus, quæ fit ab humiditate grossa. Sed species alia quæ habet capitella, & est illa, quam Romani uocant rosmarinum, quæ quãdo datur icterico, confert. Dioscorides.) Quando accipiuntur folia libanotis, cuiuscunqꝫ sint speciei, & teruntur, & fit emplastrum cum eis, confert fluxui sanguinis hemorrhoidarum, & sedat apostemata calida ani, & extenuat hemorrhoidas egredientes, & maturat scrophulas, & apostemata difficilis maturationis, quando radix eius administratur sicca cum melle mixta, mundificat, & quando sumitur in potu cum uino, confert tortionibus uentris, & confert morsibus uenenosis, & prouocat urinam & menstrua, & quando fit emplastrum cum ea calida, resoluit apostemata phlegmatica. Et quando exprimitur succus radicis, & aliarum partium eius, et misce tur cum melle, & fit inde collyrium, acuit uisum. Et semen eius quando sumitur in

potu,

C potu,facit omnia hæc, & quando ſumitur in potu cum pipere & uino, confert epi=
lepſiæ,& doloribus pectoris antiquis,& ictericijs.Et quando miſcetur cum oleo, &
linitur inde corpus,prouocat ſudorem,& ſic confert hydropiſi,& teritur,et miſcetur
cum farina lolij,& aceto,& fit emplaſtrum cum eo,conferens attritioni lacertorum,
& podagræ,& quãdo miſcetur cum aceto fortí,curat morpheam, ingreditur autem
ſemen eius in ſirupis,uerum ſemen illius,quæ dicitur fachi, nõ eſt adminiſtrandum
in potionibus,quæ ſunt ad cancrum,quoniam ipſum eſt acutũ nimis, & exaſperans
guttur.Credidit autem Theophraſtus,quod naſcatur in arbore, quę dicitur arbachi,
ſpecies libanotis,cuius folia ſunt ſimilia folijs lactucæ agreſtis, & quando bibitur ra
dix huius,prouocat uomitum,& laxat uentrem.

Sed libanotis,quam Romani uocant roſmarinum,& eſt planta,quam multi po=
nunt in ſertis uel coronis,& habet uirgulas multas non groſſas,flexibiles,humidas,
ſuper quas ſunt folia multa denſa,ſubtilia,longa,quorum color exterius eſt albus,et
interius uiridis,habentia odorem fortem cum grauedine quadam, & habet uirtutẽ
calefactiuam,& deſiccatiuam multum,& ideo admiſcetur cum rebus,ex quibus ab=
luitur caput,& puluerizatur de ea ſuper caput,& dimittitur ſic tribus diebus, poſtea
abluitur,& confert oculis quibus currunt humiditates,& confert ictericiæ.

Aben meſuai.) Eſt calida & ſicca in tertio gradu,confert corizæ frigidæ cerebri,&
quando fit cohol cum eo & melle,confert aquæ deſcendenti ad oculum.

Raſis.) In azaraui elkialgebeck,id eſt,corona montana,& eſt roſmarinus, calefa=
cit,& ſubtiliat,& expellit uentoſitates,& prouocat urinã,ac menſtrua, & aperit opi=
lationes ſplenis,epatis,& inteſtinorum, & ruſtici ponunt eam in uentribus leporũ,
& cuniculorum,ne fœteant propter bonum odorem,qui eſt in ea.

DE NIGELLA. CCCXVIII.

D XAmim,id eſt,nigella. Dioſcorides.) Eſt planta parua,habens uirgam paruã,
longam circa duos palmos, aut plus,& habet folia parua minuta,& mollia,ſi=
milia folijs plantæ ranoahon,niſi quia ſunt minora ſatis, & ſuperfluitates ſunt capi=
tella ſubtilia,ſimilia capitibus papaueris,oblonga,& in medio eius ſunt parietes ſe=
queſtrantes ſemina,quod quidem ſemen eſt nigrum,acutum,boni odoris.

Galenus.) Subſtantia nigellæ eſt ſubtilis,quam maturauit caliditas completa ma
turatione,& ſapor eius eſt amarus. Et uirtus eius prima calefacit, & deſiccat in tertio
gradu. Et ſecunda abſtergit,incidit,ac reſoluit. Et tertia curat corizam, quando aſſa=
tur,& ponitur in panno lini,& odoratur,& reſoluit inflationes fortiter interius ſum
pta,& quando comeditur,occidit lumbricos,& quando ponitur ſuper uentrẽ exte=
rius ſimiliter,aufert egritudinem,cum qua eleuatur cutis,& aufert uerrucas, & macu
las,& cõfert aſmaticis,& prouocat menſtrua retenta cauſſa humorum uiſcoſorum.

Dioſcorides.) Quidam admiſcent hoc ſemen cum maſſa paſtę,& faciunt inde pa
nem.Et quando fit cum eo emplaſtrum fronti,confert ſoda, & quando fit caputpur
gium cum eo trito,& ireos,confert aquæ deſcendenti ad oculum, & quando fit em
plaſtrum cum eo & aceto,aufert bothor malas, & curat ſcabiem hulceratam, & re=
ſoluit apoſtemata phlegmatica antiqua, & apoſtemata dura, & teritur, ac miſcetur
cum urina antiqua,& ponitur ſuper uerrucas, & carbunculos, & aufert, & curat,&
quando coquitur cum aceto,& ligno pini,& renetur decoctio in ore,confert dolori
dentium,& quãdo fit emplaſtrũ cũ eo ſuper umbilicũ,occidit & expellit lumbricos,
& quando teritur,& ligatur in panno lini,& odoretur ſępe,reſtringit fluxũ corizę,et
eſt calidę uirtutis,propterea quãdo aſſidue pluribus diebus potatur,prouocat urinã,
& menſtrua,& deſiccat lac,& quando ſumitur in potu cũ nitro, ſedat aſma,& quan
do bibitur ex eo drachma una cũ aqua, cõfert morſui rutellæ.Et quando fit fumigiũ
cum eo,fugat animalia uenenoſa,et quando fit emplaſtrũ cũ eo ſuper duricies factas
in iuncturis pedum,quę dicuntur calli,aufert eas.Et quãdo ſumitur interius, incidit,
& digerit chimos uiſcoſos,& tenaces,& aperit opilationes interiores,uerũ,quidam
putãt,ꝙ ſi ſumatur nimis ex eo,occidit. Aben meſuai.) Proprietas eius eſt,ꝙ aufert
febrem phlegmaticã,& melancholicã,& occidit aſcarides, et cõfert morſui rutellæ.

De ſchea

DE SCHEA, ID EST, SANDONICO. CCCXIX.

A SChea, id est, sandonicum, ut in capitulo de absinthio. Dioscorides.) Sandonicum est planta, & est absinthium marinum, habens semen minutum, similis plantæ quæ dicitur abrotanum, & est plena semine, & habet folia stricta, & non est tantæ amaritudinis, ut est absinthium, & habet grauem odorem. Galenus.) Figura eius in apparentia est sicut figura plantæ absinthij, & sapor eius est sicut sapor absinthij, nisi quia non est tantæ stipticitatis, & calefacit plus quàm absinthium, & in ea est plus de amaritudine quàm in absinthio, cum pauca salsedine. Sed uirtus eius est diuersa à uirtute absinthij, nam est mala stomacho, & occidit uermes in uentre, plus quàm absinthium quando apponitur extra, aut recipitur interius, & calefacit in secundo gradu, & desiccat in tertio. Dioscorides.) Sapor eius est amarus, & est mala stomacho, & habet grauem odorem, & est stiptica cum caliditate pauca, & coquitur sola, aut cum ariza, & bibitur cum melle, & occidit uermes, & expellit eos cum laxatione leui, & quando coquitur cum lentibus, & bibitur, facit hoc. Et pecudes quidem impinguantur, quando comedunt eam.

DE TVRBITH. CCCXX.

TVrbith. Dioscorides.) Caricamon est planta quæ nascitur in littoribus maris, in locis scilicet, quos mare cooperit, quando crescit, quando uero est quietum, non tangit ea. Non enim nascitur intra aquam maris, nec est multum longa ab ea, & nisi quando mare turbatur, & crescit, non tangit ea, & habet folia similia foliis plantæ, quæ dicitur arasatis, nisi quia sunt grossiora eis, & habet stipitem longum, duobus palmis diuisum in summitate. Et dicunt quidam quod flos eius mutat colorem suum ter in die, quia mane est albus, & in meridie declinat ad colorem purpureum, in uesperis uero fit rubeus. Radix uero eius est odorifera, alba, quæ quando masticatur, calefacit linguam, & quãdo sumuntur in potu de ea drach. 2. cum uino, laxat uentrem, & euacuat humores aquosos, & prouocat urinam, & sumitur ad pro
B hibendum nocumentum uenenorum, sicut alia bezaar. Galenus in translatione albatarich.) Nascitur in littoribus, & in arenis, & natura eius est calida, laxat, & mundificat uentrem, & melius ex eo est illud, quod cum euellitur eius radix à terra, aufertur cortex eius statim, & abijcitur grossum quod est intus, & ex corticibus eius melior est ille qui est ut cannula, gummosus, & albus, & quando uolumus ipsum frangere, frangitur cito, & tunc accipiatur illud turbith, quod est tortuosum, in modum nucis corni. Et in translatione hunahim in octauo. Radix huius plantę habet calidum saporem, & uirtutem calidam in tertio gradu. Et estimauit Hunahim, quod ipse dimisit rememorationem eius in sexto, ne narret ipsum in duobus locis, eo quod conueniẽtius erat quod rememoraretur de eo in sexto, quàm quod rememoraret ipsum in octauo. Aben mesuai.) Turbith est calidum & siccum in tertio gradu, & melius ex eo est illud, cuius color est albus multum, & lene exterius, subtilis ligni, non habens lanam. Et proprietas eius est laxare phlegma uiscosum, uerum ipsum infert debilitatem in animo, propter horribilitatem, & abominationem sui saporis, & rectificatio turbith est, cõficere cum oleo de amygdalis dulcibus, & dosis eius est à drachma una, usq; ad duas, & oportet quod detur potanti ipsum custodia magna, & non detur solum. Et turbith quidem est bonum humoribus sciaticæ educens eos. Mesarugię.) Expellit superfluitates grossas. Alcanzi.) Laxat humores crudos. Abix.) Melius turbith est album, & quod in figura sua est sicut calamus argenteus, & pulpa calami est subtilis, & quod frangitur facile, non existens grossum, neq; graue, & est facile ad terẽdum, & tritum est album, illud uero quod non est tale, non est alicuius ualoris. Et turbith quidem super quod transiuit longum tempus, fiunt uermes in eo sicut in alijs lignis, & uirtus eius debilitatur, & signum in hoc est, quod foramina uidentur in eo, ac si esset perforatum cum acubus, & est leuis ponderis. Et quando inuenis turbith tale, non utaris eo, quia uirtus eius euanuit, & turbith quidem laxat phlegma leuiter, & complexio eius est calida & sicca, sicut complexio scamoneæ, & ineſt ei proprietas laxandi phlegma. Si ergo misceantur ambo simul, operantur in

C colica & phlegmate,& educunt ambos humores per fluxum uentris. Et rectificatio turbith eſt,quod ſi fricetur cortex eius exterior, donec perueniat ad albū eius,& poſtea teratur, & cribretur, & ſi debes illud ponere in magnis antidotis, cribra ipſum per tenue cribrum,& ſi ponis ipſum in Medicinis laxatiuis, ſicut in pillulis,& in decoctionibus,cribra ipſum cum cribro raro, ut ſit in eo aliqua groſſicies, ne adhæreat uillis ſtomachi.Et communior modus rectificationis eius eſt,quod conficiatur cum oleo de amygdalis amaris, poſt contritionem & cribrationem eius. Et ſi uis dare ipſum habentibus phlegma uiſcoſum,tenax,tere illud ſubtiliter, & cribra, ut ipſum adhæreat phlegmati, & expellat ipſum. Et quantitas doſis eius eſt à drachma una, uſq; ad duas.In decoctionibus uero uſq; ad drach.quatuor.

DE ALLIO ET SCORDEO. CCCXXI.

CHaom, id eſt, allium. Dioſcorides.) Allium aliud eſt domeſticum, & aliud agreſte,& eſt quoddam ex eo quod inuenitur in Babylonia, quod non eſt diuiſum in dentibus. Galenus.) Virtus allij eſt calida, & ſicca in tertio gradu. Sed in allio agreſti ſapor eſt compoſitus,nam in eo eſt amaritudo,& acuitas, & ſtipticitas,& punctio.Et acuitas quidē eius eſt ſimilis acuitati allij domeſtici, & uirtus allij ſecunda,eſt uirtus quæ reſoluit,abſtergit,& incarnat,& tertia mundificat membra interiora,& calefacit ea,& prouocat urinam,& menſtrua.Et quando ſumitur in potu,curat attritiones lacertorum,& neruorum,&dolores lumborum,factos ab opilatione cauſſa frigiditatis,& conglutinat recentia uulnera magna, quando ponitur ſuper ea recens,& mundificat ea, ſi fuerint ibi ſordes in eis, & incarnat hulcera fraudulenta, quādo deſiccatur,& puluerizatur ſuper ea.Sed ſcordeon, & eſt allium agreſte,& eſt fortius allio domeſtico. Et dicitur ꝙ allij porrani uirtus eſt,ſicut uirtus allij,& porri. Et dixit in libro de conſeruatione ſanitatis,allium reſoluit uentoſitates plus alia Medicina omni,quæ reſoluat uentoſitates,& eſt bonum dolori inteſtinorum,non exiſtente febre. Hippocrates.) Allium cōmouet in eo qui ipſum comedit, omnē dolorem qui accidit ſibi,& melius quod eſt in eo,eſt quod ipſum prouocat urinam.Et dixit in undecimo, quod allium expellit ſanguiſugas, undecunq; adhęſerint. Dioſcorides.) Virtus allij eſt calida,ſedatiua inflationum uentris,deſiccatiua ſtomachi, inducens ſitim,hulcerat cutem,& quando comeditur, expellit aſcarides,& prouocat urinam. Et quando comederit allium ille quem ſerpens momordit, qui nominatur amras, & biberit poſt ipſum uinum, in quo coctum eſt allium cum aſſiduatione, aut triuerit allium cum ruta, & potauerit, confert. Et ſi fecerit ſibi emplaſtrum cum eo,facit hoc.Et quando allium comeditur crudum,& aſſatū,ſeu aliter coctum, clarificat uocem,& ſedat tuſſim antiquam, & occidit pediculos, & lendines,quando fit aſſidua comeſtio eius cū cibis, & quando allium bibitur cum decoctione fautenegi,id eſt,origani,facit idem,& quando comburitur, & miſcetur cum melle,aufert liuorē oculi,& quando ſic præparato additur oleum de ben, & linitur inde alopicia,curat eam,& quando miſcetur cum ſale,& oleo,curat bothor, & quando miſcetur cum melle,curat bothor lactea,& impetiginem,& hulcera humida capitis,& furfures capitis,,& morpheam,& ſcabiem hulceratam.Et quando coquitur cum ligno pini,& olibano,& tenetur decoctio eorum in ore,aufert dolorem dentium. Et quando miſcetur cum lumbricis terreſtribus,curat ungues leproſos. Et quando miſcetur cum folijs ficus agreſtis,& cymino, & fit cum eis emplaſtrum ad morſum animalis,quod dicitur mugalim, confert ei. Et quando ſumitur allium poſt ipſum, & bibitur aqua corrupta,incognita,non nocet potanti illam. Sed folia allij quādo coquuntur cum tota uirga eius,& fit encatiſma in illa decoctione,prouocat menſtrua, & expellit ſecundinam. Similiter autem facit,ſi fiat fumigiū cum ea,quando allium miſcetur cum oliuis nigris,quæ dicuntur matoten,& comeditur, prouocat urinam, & aperit orificia uenarum,& confert hydropiſi. Sed ſcordeon,& eſt allium agreſte, eſt minus quàm domeſticum,& habet folia ſimilia folijs porri, niſi quia ſunt ſtrictiora eis,& habet ſtipitem longum per unum brachium, & plus, ſuper quem eſt flos albus. Et uirtus eius eſt ſicut allij domeſtici,niſi quia eſt plus calefactiuum,& confert

ad omnia,

A ad omnia,ſicut allium domeſticum,& conuenit ad uulnera maiora, & hulcera fraudulenta,ad morſus uenenoſos, & attritiones lacertorum. Sed allium porrinum eſt planta ſicut planta porri ultramarini,& in ſapore ſuo, & eſt ſimile porro,& allio,& propter hoc uirtus eius eſt compoſita ex uirtute amborũ, & facit ea quæ faciunt porrum & allium, niſi quia operatio eius eſt debilior operatione illorum, & coquitur, & fit dulcius,deinde comeditur ſicut comedũtur porri domeſtici. Rufus.) Allium calefacit,& incidit humores groſſos,uiſcoſos,& nocet uiſui, quia adurit tunicas oculorum,& humiditates eius,& conturbat uiſum,& nocet auribus,& epati,& pulmoni,& renibus. Et ſi eſt dolor in aliquo loco corporis,incitat, & commouet ipſum,& generat uentoſitatem. Et allium quidem nouum,& recens eſt melius ad prouocandum urinam, & mollit uentrem, & expellit lumbricos. Dixit Hunahim.) Cauſſa omnium horum eſt acuitas eius. Et in libro de præparatione dietæ dixit. Allium eſt calefactiuum, & nociuum oculis. Hunahim.) Confert oculis humidis. Abenmeſuai.) Proprietas allij eſt, quod abſcindit ſitim factam à phlegmate ſalſo, generato in ſtomacho,propter reſolutionem eius,ac deſiccationem ipſius in eo, & fugere folia iacuth recentia,& colluere os poſtea cum uino odorifero, aufert odorem alliorũ ab eo,qui comedit allium. Et allium quidem eſt ſicut tytiaca ad omne genus ueneni,& ad dolores frigidos. Conſtantinus.) Quando comeditur allium crudum,expellit lumbricos,& confert ſtranguriæ,& difficultati uriuæ.

DE GALANGA. CCCXXII.

RHulungen,id eſt,galanga. Iſaac Eben amram.) Eſt uena in groſſitudine caſſię ligneæ,& cortex eius eſt rubeus,& interius eius eſt puluerulentum. Defertur ex Siti. Eſt calidum & ſiccum in tertio gradu,& cõfert phlegmaticis,& humiditati ſtomachi,facit digeri cibum propter ſuam caliditatem, & reſolutionem quã infert ſtomacho,& propter diſſolutionem ſuam in phlegmate, confert colicæ, & facit bonũ oris odorem,& calefacit renes,& commouet ſperma, & quãdo tenetur ex eo in ore fruſtum,facit magnam uirgæ erectionem. Abenmeſuai.) Confert ſtomacho,& fa
B cit oris odoré bonũ,& digerit cibum. Medicina antiqua.) Auget in ſpermate multum,& confert frigiditati renum. Abenmeſehah.) Eſt calidum & ſiccum in tertio gradu,frangit uentoſitates,& conuenit colicæ factæ à uentoſitate,& habenti eructuationes acetoſas.

DE HELLEBORO. CCCXXIII.

CHerbachen, id eſt, duo hellebori, ſcilicet albus, & niger. Sed albus eſt planta, cuius folia ſunt ſimilia folijs plantaginis,ſeu folijs plantæ quæ dicitur blete agrion,id eſt,ſiclę agreſtis,niſi quia ſunt breuiora eis, & plus declinãtia ad nigredinem, & tendentia aliquantulum ad ruborem,& habet ſtipitem rugoſum,longum,menſura digitorum quatuor,qui quando incipit deſiccari, excoriatur, & putrefit cito,& apparent circa ſtipité,uelut capilli ſubnigri,& habet radiculas multas,ſubtiles,egredientes ab una radice parua,& oblonga,ſimili cępe longo,& naſcitur in locis montuoſis,& oportet ꝙ fodiatur radix huius plantæ,& reponatur in tempore meſſium, & melior ad colligendum eſt,cuius extenditur ſuper terram moderate, & eſt albus, facile frangibilis, multæ carnoſitatis, non habens ſummitates acutas ſicut ſquinantum,& quando frangitur, euolat ex eo res ſimilis puluери, & caro eius eſt ſubtilis,& non mordicat linguam fortiter,ſed facit abundare ſaliuam ad os,& caueatur à nimi etate ſua,quia ſuffocat. Et melior helleborus albus, eſt ille qui defertur ex terra quæ dicitur Ercehalon,& ex terra quæ dicitur Gallacia, & ſecũdus in bonitate eſt ille qui eſt ex terra quæ dicitur Italia, ſed ille qui eſt ex Scabdehia eſt malus, & eſt albus, ſimilis ſquinanto,& eſt ſuffocans.

SEd Helleborus niger eſt planta habens folia uiridia, ſimilia folijs dulb,id eſt,platani,niſi quia ſunt minora eis,ſicut ſunt folia aphodylli, & ſunt magis ſciſſa,& in pluribus locis quàm folia dulb,ac nigriora,& in eis eſt aſperitas, & habet uirgã breuem,& florem album,cum aliquantulo purpureitatis, & eſt ſuper ipſam uelut racemus,in quo eſt ſemen ſimile grano cartami,& homines de Natibos nominãt ipſum

C sacanonidas,eo quod utuntur ipso in purgatione uentris, & habet multas radiculas subtiles,nigras,egredientes ab una radice,similes radicibus cępe, & quod de eo administratur,sunt istæ radiculæ,& nascitur in locis asperis,siccis, nemorosis, & melius ex eo est plenus,non consumptus,neq; extenuatus, cuius interius est subtile,acuti saporis,& pungens linguam. Galenus.) Sapor hellebori nigri est acutior,sapor uero hellebori albi est amarior.Et uirtus amborum prima calefacit,et desiccat in tertio gradu,& secunda est uirtus quæ abstergit,& tertia cõfert scabiei, & impetigini morpheæ,& ægritudini,cum qua eleuatur cutis,& quando helleborus niger ponitur in fistula dura, remouet duriciem illam in duobus uel tribus diebus, & quãdo fit cum eo collutio oris cum aceto,confert dolori dentium.Hippocrates in libro de helleboro.) Helleborus niger euacuat melancholiam per secessum,& albus per uomitum.

Dioscorides.) Quando bibitur helleborus albus, mundificat stomachũ per uomitum,& expellit ab eo humores diuersos,uiscosos,& intrat in cõfectionibus siepe, abstergentibus obscuritatem uisus, & quãdo fit nasale cum eo, prouocat menstrua, & occidit fœtum,& prouocat sternutationes,& quando miscetur cũ sauich,& conficitur cum melle, occidit mures, & quando coquitur cum carnibus, liquefacit eas, & datur ex eo in potu mane cum sisamo, aut pultibus frumenti, aut succo ptisanæ, aut arizi,aut mellicrato, aut cum succo lenticulæ, aut postq; coquitur in pane, aliter uero nunq; debet dari.Et iam dixere antiqui multos modos præparationis,& rectificationis eius. Et ego quidẽ iam dixi id quod Philon Siculus rememorauit in Helleboro,& non oportet me redire ad id quod memini. Ego etiam iam fui locutus de eo in alijs Medicinis.Et narraui etiam in libris Medicinarũ, sermones de modo operationis & præparationis eius,quare non oportet hic prorogare sermonem de hoc. Quidam enim sunt qui dant ipsum in potu cum succo qui dicitur chilos, & est puls uel polenta. Et quidam sunt qui ante dationẽ eius tribuunt ei, cui uolunt dare modicum cibi,& postea dant illi helleborum,& qui uult ipsum dare in hunc modum,
D oportet quod det ipsum in locis in quibus datur helleborus, & hominibus in quibus non timetur euentus strangulationis,sicut sunt macilenti corpore,quia quando bibunt ipsi hanc Medicinam,sunt securi à nocumento eius,nam non inuenit stomachum uacuum à cibo, & iam faciunt ex eo licinium, ex quo cum fit suppositorium, prouocat uomitum, sed quando accipiuntur ex helleboro nigro drachmæ duæ, & bibitur solus,aut miscetur cum diagridio & sale, laxat phlegma & choleram,& coquitur cum lentibus, aut cum iuribus, & datur ad uentrem purgandum, & confert epilepsiæ,& melancholiæ,& doloribus iuncturarum, & paralyticis, & habentibus relaxationem membrorũ,& quando fit nasale cum eo, prouocat menstrua,& educit fœtum,& quãdo ponitur in foraminibus fistularum, & dimittitur tribus diebus, quarta uero die aufertur,& mundificat eas, & imponitur auribus habentibus surditatem,& dimittitur tribus diebus,sanat surditatem, & quando miscetur cum olibano,& cæra,& pice,aut cum oleo de alkitran, & linitur cum eo scabies,curat eam,& quando fit emplastrum cum eo solo,aut cum aceto, curat morpheam, & impetiginem,& scabiem hulceratam,& quãdo miscetur cum aceto, & fit inde collutio oris, sedat dolorem dentium, & intrat in confectionibus unguentorũ corrosiuorum carnis,& miscetur cum farina hordei,& uino, & fit inde emplastrum ad aquam citrinam,& confert,& quando nascitur iuxta radicem uitis uini, acquirit ab eo uirtutem laxatiuam, & si inseratur in filum, & suspendatur in uinum, facit uinum esse laxatiuum.Et quidam proijciunt eum in aquam, & aspergunt cum illa aqua domum ad mundificationem pulicum.Et quando helleborus foditur debet subito cauari,quia si tardaretur in hoc, facit dolorem capitis, & obscuritatem uisus, & ideo oportet q̃ cauator hellebori primo comedat allia, & sumat in potu uinũ purum, nam sic erit securus à nocumento eius,& extrahitur cor ab eo,sicut & helleboro albo. Abenmesuai.) Proprietas hellebori albi est, quod purgat phlegma per uomitũ, & suffocat, nam id quod attrahit, attrahit uersus partes gutturis,& inducit syncopim,& quando aliquis uult eum sumere, sumat primo cibum aliquem ante, deinde sumat eum

cum

A cum polenta frumenti,aut hordei,poſtq; fuerit bene tritus. Et helleborus eſt eligendus longus, pinguis, cito frangibilis,& non groſſus, & quando frangitur,apparet intra ipſum ſimile telæ araneæ.Et doſis eius à drachma una uſq; ad duas. Et helleborus occidit canes,& porcos,& purgat phlegma,& mundificat pectus,& confert impetigini morpheæ,& ſcabiei,& quãdo teritur cum cortice ſuo, & ponitur ſuper dentem corroſum, confert. Et caueat ſibi qui recipit helleborum, ne incurrat ſpaſmum. Sed proprietas hellebori nigri eſt purgare phlegma ac melancholiam, & non euacuat iſtos humores per uomitum,ſicut facit helleborus albus, & eſt debilioris operationis quàm helleborus albus.Et melior ex eo eſt ille,cuius radiculæ ſunt plenæ,pingues,ſubtiles,& quando frangitur, inuenitur intra ipſum res ſimilis telæ araneæ,habens odorem bonum, & cuius hortus eſt in locis ſiccis,altis.Et doſis eius eſt à drachma una & ſemis,uſq; ad duas. Meſarugiæ.) Helleborus albus eſt fortioris operationis quàm niger,& timor eſt,ne ille qui ſumit helleborũ, incurrat ſpaſmum,& ipſe occidit columbos,quando infunduntur fabæ,aut frumentum in aqua,in qua infunditur helleborus,& dant columbis,aut pullis ad comedendum.

DE LAVRO. CCCXXIIII.

GAur,id eſt,laurus. Dioſcorides.) Ex lauro eſt habens ſtricta folia,& ex eo eſt habens latiora, & eſt maſculus. Galenus.) Ex lauro adminiſtrantur folia, ſemina,& cortices radicis eius. Et uirtus eorum prima calefacit,& deſiccat fortiter,& granum eſt fortius quàm folium. Cortex uero radicis eſt minus acutus,& minus pungitiuus,& plus amarus, & in eo eſt aliquantulum ſtipticitatis. Et propter hãc cauſſam frangit lapidem,& confert ægritudinibus epatis. Et doſis eius ad hoc eſt à dauich 4. & ſemis,uſq; ad drach. duas, cum uino odorifero. Dioſcorides.) Folia ambarum ſpecierum ſunt calefactiua, & decoctio eorum calefacit, ita q; ſi fiat encatiſma ex ea, confert ægritudinibus ueſicæ,& matricis,& ſedat dolores eorum. Folia uero recentia ſunt ſtiptica leui ſtipticitate, quando fit emplaſtrum cum eis, confert puncturæ zanbor,& apum,& ueſparum, & fit emplaſtrum cum eis,cum pane & ſauich,& ſe-
B dat pulſationem apoſtematum calidorum, & quando ſumuntur in potu,ſubuertũt ſtomachum,& prouocant uomitum.Grana lauri ſunt calidiora foliꝭs, & quãdo adminiſtrantur in loch cum melle,conferunt hulceribus pulmonis, & ſtricturæ anhelitus,& tuſſi,& aſmati,quod cogit hominem ſtare erectum, & curſui humiditatum ad pectus,& quando ſumitur in potu cum uino,confert puncturæ ſcorpionis,& aufert morpheam. Lignum lauri quando bulitur cum uino antiquo, & oleo roſaceo, & diſtillatur in aurem, confert tinnitui & ſibilo earum, & cõfert aſmati, & intrat in confectionibus unguentorum,quæ fiunt ad laſſitudinem, & in confectionibus unguentorum,quæ reſoluunt & calefaciunt.Sed cortex radicis lauri quando teritur,& ſumuntur ex eo in potu chirat nouem,frangit lapidem,& expellit fœtum,& confert habentibus ægritudinem in epate.

De lauro Alexandrina. Sed gar Alexandriæ eſt planta habens folia ſimilia foliꝭs myrti agreſtis, niſi quia ſunt maiora, & molliora, & albiora eis, & habet fructũ inter folia eius,in magnitudine ciceris, cuius color eſt in rubedine ſanguinis, & habet ramos longos, duorum palmorum,aut plus, & radices eius ſunt ſimiles radicibus myrti agreſtis, niſi quia ſunt maiores, & molliores, & odoriferæ, tendentes ad rumborem,& naſcitur in locis montoſis, & quod adminiſtratur de ipſa eſt radix eius.

Galenus.) Sapor huius eſt acutus,& in ea amaritudo. Et uirtus eius ſecunda incidit & abſtergit,& tertia eius uirtus prouocat urinam,& menſtrua. Dioſcorides.) Quando accipiuntur ex radice huius drachmæ ſex cum rob,confert difficultati partus,& diſtillationi urinæ,& mingentibus ſanguinem.

De lauro chamędaphne.Sed ex gar eſt quę dicitur chamędaphne, & habet uirgas rectas,ſubtiles,lenes,& longas,menſura duorum brachiorum,& habet folia ſimilia foliꝭs lauri,ſed ſunt minora,& ſubtiliora,& leniora,quorum color eſt uiridis,& habet grana rotunda,rubea, adhęrentia foliꝭs. Galenus.) Rami huius recentes comeduntur. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti lauri Alexádrinæ ſupradictæ. Dioſcorides.)

C Quando teruntur folia huius plantæ bene, & fit emplaſtrũ cum eis, ſedat dolorem capitis, & inflationem ſtomachi, & quando ſumitur in potu cum uino, ſedat tortiones uentris, ſuccus uero eorum quãdo ſumitur in potu cum uino, prouocat urinam, & menſtrua, & quando fit naſale cum eo, facit hoc.

De lauro daphnides. Et ex gat eſt ſpecies alia quę dicitur daphnides, & eſt arbor parua, cuius altitudo eſt unius brachij, & habet uirgas multas, ſubtiles à medietate, ſupra quas ſuperius ſunt folia & uirgæ eius, non facile frangibiles, & ſuper ea eſt cortex fortiter adhærens ligno, & folia eius ſunt ſimilia foliȝs lauri, niſi quia ſunt molliora, & tenaciora, & ad frangendum difficiliora, mordicantia & pungẽtia linguam, & gulam exaſperantia, & habet flores albos, & grana quando ſunt matura, fiunt nigra, & habet radicem nullius ualoris in Medicina, & naſcitur in locis montuoſis. Galenus.) Ortus eius eſt ſicut chamędaphnes. Dioſcorides.) Quando folia ſicca huius bibuntur, aut uiridia, laxant ſuperfluitates phlegmaticas, & commouent uomitum, & prouocant menſtrua, & quando maſticantur, attrahunt phlegma ad os, & inducunt ſitim, & prouocant ſternutationem, & ſi ſumantur ex granis eius grana quindecim, laxant uentrem. Oleum uero lauri fit ex baccis lauri anteꝙ maturentur, & eſt pingue quãdo ipſa grana coquuntur in aqua, apparet ſuper aquam unctuoſitas quæ colligitur in cocleis. Quidam uero buliunt cyperũ cum oleo, & ſquinantum, & calamum aromaticum, deinde proiȝciunt in ipſum folia lauri recentia, & coquunt. Et ſunt qui proiȝciũt cum foliȝs lauri eius grana, & coquuntur omnia, donec fit odoriferum. Quidam uero addunt ſtoracem, & myrtum. Et melior ſpecierũ lauri ad faciendum oleum eſt laurus montana, habens lata folia. Et melius oleum lauri eſt recens, uiride, amarum, & acutum multum. Galenus.) Oleum laurinum eſt calidius oleo nucis, & id quod eſt magis reſolutiuum eo, eſt alkitran. Dioſcorides.) Virtus olei laurini eſt calefactiua, mollitiua, & aperitiua orificiorum uenarum, & reſoluit laſſitudinem, & conuenit omnibus neruorum doloribus, & frigoribus, & doD loribus aurium, & ſoda, & catarro, & quando bibitur, facit nauſeam.

DE DORONICO. CCCXXV.

HAronigi, id eſt, doronicum. Dicitur quod ſunt uenę albæ interius, exterius uero ſunt ad citrinitatem tendentes, & ſunt fruſta in groſſitudine ramorum ſcetharagi, in magnitudine nodi pollicis ad plus, & ſunt aliquantulum duræ, & graues, & deferuntur ex Sim. Et doronicum ex Sim eſt illud quod adminiſtratur magis, & eſt calidum & ſiccum in tertio gradu, & confert doloribus generatis ex uentoſitatibus groſſis inflatiuis, & proprie uentoſitatibus matricis, & confert morſibus uenenoſorum, & puncturis eorum bibitum, & facto emplaſtro cum eo, & ficubus, & intrat in confectionibus magnis. Aben meſuai.) Eſt calidum & ſiccum, & confert uentoſitatibus, maxime matricis, & cõfortat cor, & cõfert tremori cordis, & ad caphacam.

DE MEDICINIS CALIDIS ET humidis tertij gradus.

ET PRIMO DE ZINZIBERE. CCCXXVI.

IEngibel, id eſt, zinziber. Dioſcorides.) Eſt arbuſtum quod inuenitur in terris Arabum, & homines illius terræ utuntur foliȝs eius in multis rebus, ſicut utimur nos ruta, uidelicet in cibis, & potibus, & decoctionibus, & aliȝs, & radices eius ſunt paruę ſicut radices cyperi, quarum color declinat uerſus albedinem, & ſunt ſicut mutilatæ, & in ſapore earum eſt delectatio, & ſimilitudo ſaporis piperis, & habent bonum odorem. Et oportet ꝙ eligantur illæ quæ non ſunt perforatæ. Et ſunt quidã condientes zinziber cum mele, & quidam cum rob, & alij præparãt ipſum cum aqua, & ſale, & hoc ne putreſcat, & ſic ponunt in uaſculis terreis, ut portetur ad partes Romanorum, & conuenit in cibis, & comeditur cum piſcibus ſalſis. Galenus.) Radix huius plantæ defertur ad nos ab India, & eſt id in quo eſt iuuamẽtum. Et uirtus eius prima eſt calefactiua, fortis calefactione, humida uero, humiditate indigeſta, & propter hanc cauſſam humiditatis

ditatis,corroditur,& corrumpitur cito, nam iſta corruptio non accidit rebus nimis
A ſiccis,neq; rebus habentibus humiditatem digeſtam,ſimilem ſubſtantiæ ſuæ. Et ter-
tia eſt uirtus,quæ addit in ſpermate. Et quando uolumus calefacere aliquod mem-
brum,adminiſtramus ipſum,& quando uolumus calefacere corpus totum ſubito,
adminiſtramus illa,quæ quando ponuntur ſuper corpus,calefaciunt ſubito, ſicut pi
per,& longum piper,& ſi aliqui contradicunt in eo,quod dixi in pipere nigro,eorũ
contrarietas in eo eſt pauca. Naſturcium uero, & ſinapis,& tapſia,& ſtercus colum-
barum ſilueſtrium,non operantur hoc operatione completa,niſi tempore longo.

Dioſcorides.) Virtus zinziberis eſt calefactiua,iuuat ad digerendum cibũ,& mol-
lit uentrem leuiter,& eſt bonum ſtomacho,& obſcuritati uiſus,& intrat in confecti-
onibus electuariorum, & uniuerſaliter, habet uirtutem pipere ſimilem.

Aben meſuai.) Zinziber confert opilationi epatis factæ à frigiditate & humidita
te,& iuuat ſuper coitum,& digerit cibum,& reſoluit humiditates groſſas ſtomachi,
& inteſtinorum,mollit uentrem,& confert obſcuritati uiſus,factæ ab humiditate,fa
cto cohol cum eo. Sed zinziber confectum cum melle,eſt calidum & ſiccũ,quia mel
remouet ab eo humiditatem,& commouet ſperma,& calefacit ſtomachum,& cor-
pus totum,& digerit cibum,& confert uenenis,& deſtruit phlegma, & confert ob-
ſcuritati uiſus. Ignotus.) Confert memorię. Et proprietas zinziberis eſt,diminuẽdi
humiditatẽ,quę eſt in ſtomacho,à comeſtione fructuũ,ſicut ſunt melones,et ſimilia.

DE GRANO ZELIM. CCCXXVII.

HAb zelim,id eſt,granum zelim. Et eſt granum pingue, in magnitudine ciceris,
& eſt citrinum exterius,album interius, & habet bonum ſaporem, & defertur
ex terris Barbariæ,& nominatur piper nigrorum: uerum piper nigrorum ſecũdum
ueritatẽ eſt aliud,& in Barbaria nominat croni, & eſt ſimile phaſeolis in forma ſua,
niſi quia grana eius & cortex ſunt minora phaſeolis,& habet colorem nigrum, & ſa
porem acutum ſicut piper,& defertur ex terris Nigrorum, & confert doloribus den
tium. Haheſe.) Eſt calidum in tertio gradu,& humidum in primo, addit in ſper-
B mate bono augmento, odorem oris facit bonum, & naſcitur in locis, qui dicuntur
Chedenſor.

DE ENVLA. CCCXXVIII.

IAſim,id eſt,enula. Dioſcorides.) Quidam nominant zinziber de Sem,& habet
folia ſimilia folijs plantæ,quę dicitur flominos uel flomos,niſi quia ſunt aſperiora
& longiora,& habet ſtipitem magnum,et folia eius non eleuantur à terra, ſed exten
duntur ſuper faciem terræ,& habet radicem magnam,boni odoris, cuius ſapor ha-
bet acuitatem,& eſt ſubrubei coloris. Inuenitur autem planta enulæ, quæ naſcitur ſi
cut ireos,& eſt ſicut ſerpentaria,& naſcitur in locis montuoſis,& humidis,& hortis.
Euellitur autem radix enulæ in tempore æſtiuo,& deſiccatur,et eſt illud,quod de ea
adminiſtratur. Et in Babylonia eſt ſpecies alia enulæ,& eſt planta habens ramos in
longitudine unius brachij,extenſos ſuper terram,ſicut ſerpillum, & habet folia ſimi
lia folijs lenticulæ,niſi quia ſunt longiora,& plurima ſuper ramos, & habet radices
paruas citrinas,quarum groſſitudo eſt ſicut digitus medius, & inferior pars radicis
eſt ſubtilior parte ſuperiori eius,et ſuper ipſam eſt cortex niger,et naſcitur in locis ma
ritimis,quæ quando bibitur una ex radicibus ſuis,confert morſibus uenenoſis.

Galenus.) Virtus enulæ prima calefacit,& humectat,nam in ea eſt humiditas ſu
perflua indigeſta. Et eſt ſecunda uirtus quæ adiuuat ad excreandum humores uiſco
ſos,ac groſſos,in pectore & pulmone,& calefacit membra egra ab egritudine frigi-
da,ſicut ſciatica,& ab hemigranea,& cõfert fluxibilitati membrorum, factæ ab hu-
miditate. Dioſcorides.) Quando bibitur decoctio eius, prouocat urinam, &
menſtrua. Et quando teritur radix eius,& miſcetur cum melle, & fit inde lohoc, &
adminiſtratur,confert tuſſi,& coartationi anhelitus, & attritioni neruorum, & tu-
moribus ac morſibus uenenoſis,propter caliditatem ſuam.

Folia uero enulæ quando coquuntur cum uino, & fit emplaſtrum cum eis, con-
fert ſciaticæ, & quando radix eius conficitur cum rob, eſt bona ſtomacho, & qui

C conficiunt eam, deſiccant prius illam, deinde infundunt illam in aqua, & terunt, & ponunt eam in rob, & reponunt. Hunaim ex uerbo Hippocratis.) Enula aufert iram, et triſticiam, fortificat os ſtomachi, & mundificat pectus, & prouocat ſuperflui tates, quæ ſunt in uenis, per menſtrua & urinam, & maxime uinum factum cum ea.

DE TAPSIA. CCCXXIX.

TApſia, & eſt ianthum, id eſt, tapſia. Dioſcorides.) Eſt planta, quæ tota nomina tur dauç, & habet ſtipitem ſimilem ferulæ, & habet folia ſimilia folijs marathri, & habet ramos ſubtiles, in quorum ſummitatibus ſunt coronæ, ſimiles coronæ ane thi, & habet florem album tendentem ad citrinitatem, & ſemen latum, ſimile ſemi= ni plantæ, quæ dicitur caricas, niſi quia eſt minus eo, & habet radicem albam, groſ= ſam, multorum corticum, acuti ſaporis, ex qua extrahitur lachryma in hũc modum. Foditur circa ipſam, & ſcinditur cortex radicis eius, & cooperitur fouea illa, ut mane reperiatur lachryma munda, inuenitur nanq; die ſequenti illa humiditas coaduna= ta iuxta radicem, & colligitur, ac reponitur. Exprimitur autem ſuccus à radice eius, poſtquam teritur, & exprimitur cum uiolẽtia, & deſiccatur in ſole, donec fiat ſpiſſus. Et quidam exprimunt ſuccum ſimul ex folijs & ex radice eius, uerum iſte talis eſt de= bilis uirtutis, diſcernitur uero hic ab illo, qui ſit ex ſola radice, quoniam ille qui eſt ex ſola radice, eſt pinguior, & remanet ſemper lentus, ſed ille qui non eſt ex radice ſola, ſed eſt ei admixtus ſuccus foliorum, deſiccatur, & fit aridus, & in proceſſu temporis corroditur. Oportet autem illum qui colligit hanc lachrymam, quod non colligat eam in die nentoſo, ſed in die quieto à uento, & ne calor ſolis ſit fortis ualde, ne faci= es colligentis tumeſcat, & omne quod ex corpore eius erit nudum, propter acuitatẽ uaporis eius, & propter hanc cauſſam oportet quod liniat id, quod ex corpore ſuo detectum eſt, cum cæroto liquido. Galenus.) Virtus eius prima eſt calida forti cali ditate, cum pauca humiditate. Et ſecunda eſt uirtus quæ attrahit fortiter, uerum non
D operatur hæc, niſi poſt longum tempus, propter ſuperfluam humiditatem exiſtentẽ in ea, & ob hanc cauſſam miſcetur cum loch, quæ mundificat & attrahit ſputũ à pe= ctore & pulmone, & calefacit mẽbra infirma ex chronica egritudine, ſicut ſunt ſcia= tica, & hemigranea, & laxationẽ membrorũ propter humiditatem, & rubificat ea.

Dioſcorides.) Virtus corticis radicis eius, & lachrymæ, & ſucci, eſt laxatiua, & uo mitiua, quando bibitur quodcunq; iſtorum cum melicrato, & datur ex decoctione radicis eius quantitas quatuor onoloſat cum drachmis tribus, ex ſemine anethi, & ex ſucco eius dantur tres onoloſat, et ex lachryma drachma una tantum, nam ſi plus exhiberetur, noceret. Et purgatio facta cum eo, conuenit aſmati, & dolori lateris an= tiquo, & adiuuat ad excreandas ſuperfluitates pectoris, & ponitur in cibis de eo, & datur non potentibus euomere, & facit uomitum facilem, lachryma uero eius et cor tex radicis habent de uirtute corrumpendi complexionem humani corporis, & de= ſtruendi ipſam plus omni alia Medicina, ex his quæ ſunt conſimilis operationis. Quando uero uolumus attrahere aliquid ex profundo corporis, aut prẽparare uiam aliquam, qua educatur aliquid ex corpore, adminiſtramus hanc Medicinã, ob hanc cauſſam, quando linitur ſuper alopiciam ex cortice, aut ex lachryma eius, facit in ea naſci capillos. Et miſcetur cortex eius contritus, aut lachryma cum olibano & mum, & adminiſtratur ſuper liuores, & aufert eos, oportet autem, quod dimittatur ibi du= abus horis tantum, & auferatur, deinde infundatur ſuper locum aqua calida, & au= fert impetiginem, & lentigines. Et quando ſuccus eius miſcetur cũ melle, aufert ſca= biem hulceratam, & mundificat puſtulas, maxime ſi adiungatur ei ſulphur, & lini= untur inde apoſtemata, & aperit ea, & adminiſtratur in unctionibus ad dolores an= tiquos lateris, & pulmonis, & linitur ſuper dolores antiquos iuncturarum, & po= dagræ, & præſtat magnum iuuamentum, & quando ponitur ſuper oſſa denuda= ta, ueſtit ea carne.

DE MEDICINIS FRIGIDIS ET SICCIS tertij gradus. Et primo de Iuſquiamo. CCCXXX.

Bengi

A BEngi,id eſt,iuſquiamus. Dioſcorides.) Eſt arbuſtum paruum,habens ſtipitem groſſum,& folia lata,& longa mediocriter, ſciſſa in ſummitate,color quorum uergit ad nigredinem,& ſuper ea eſt bora, & ſuper ramos eius in lateribus eſt fructus ſimilis balauſtiæ in figura ſua ſortitus ſuper ramos ipſos æque diſtantes per ordiné, ſuper quem fructum eſt cooperculum ſimile ſcuto,& iſte fructus eſt per ordinem,ſuper quem eſt fructus plenus ſemine,ſimile ſemini papaueris. Et ſpecies eius ſunt tres,una earum habet flores purpureos,& folia ſimilia foliis plantæ,quæ dicitur ſamzinalcos,et ſemen nigrũ,et fructus in quo eſt ſemen,habet corticem ſuum durum,ſpinoſum, et eſt ſimile balauſtię. Alia uero ſpecies habet florem mellini coloris, et folia et flores ſunt molliora foliis prædictæ ſpeciei,& habet ſemen,cuius color tendit ad rubedinẽ, ſimile ſemini plantæ,quæ dicitur aruſman,& ambæ iſtæ ſpecies inflant,& tumere faciunt,& inducunt ſubeth,& non competunt in uſu Medicinæ. Tertia uero ſpecies,in qua eſt iuuamentum in Medicina,eſt remiſſioris uirtutis,molliori tactu, & habet folia pinguia plena humiditate,& ſuper ea eſt bora alba,& habet ſemen album,& naſcitur prope arbores,& ſterquilinia,& prope mare,& in rupibus. Semen uero huius melius eſt, & magis album. Si uero iſta non poteſt haberi loco eius,pone illam, cuius flos eſt rubeus. Species uero illa,cuius ſemen eſt nigrum,eſt fugienda,nam ipſa eſt mala pernicioſa. Teruntur autem folia,& fructus,& rami huius plantæ dum ſunt recentia,& exprimitur inde ſuccus,qui poſtmodum deſiccatur in ſole,& ſeruatur. Nõ debet autem adminiſtrari poſtquam tranſiuit annum,quia cito corrumpitur. Et accipitur ſemẽ eius ſolum ſiccum & tritum,& roratur ſuper ipſum aqua calida in contritione, & ſic exprimitur ſuccus ab eo. Quidam uero admiſcent ſucco huius plantæ farinam frumenti,& faciunt inde trociſcos, & ſeruant eos. Et ſuccus huius plantæ eſt melior quàm gummi eius,& magis ſedatiuus dolorum. Galenus.) Iuſquiamus,cuius ſemen eſt nigrum,& ſignum ſuper hoc, quod habet ſemen nigrum, & quod flos eius uergit
B ad rubedinem,facit maniam,& ſubeth. Iuſquiamus uero,cuius ſemẽ eſt ſubruſſum, cognoſcitur in hoc, quod flos eius eſt citrinus, & eſt propinquius primo in uirtute, & ideo oportet,quod caueatur ab his ambabus ſpeciebus, & non utatur eis aliquis, quia non eſt iuuamentum in eis,ſed occidunt. Iuſquiamus uero habens ſemen albũ & florem album,conuenit uſui Medicinæ,et eſt in tertio gradu rerũ infrigidantium.

Dioſcorides.) Succus iuſquiami expreſſus ex foliis,& fructu, & ramis, & ſuccus qui exprimitur à ſemine ſolo,intrat in ſief,ſedantibus dolores oculorum, & conuenit curſui humiditatum calidarum,& doloribus auris,& matricis, & quando miſcetur cum farina,& ſauich,& fit inde emplaſtrum, conuenit apoſtematibus oculorũ, aut pedum,aut in quocunq; alio loco ſit calidum apoſtema, & ſemen eius facit hoc, & cum hoc eſt bonum tuſſi,& catarro,& curſui humiditatum ad oculum. Et quando bibuntur ex eo duo onoloſat cum ſemine papaueris & melicrato, conferunt fluxui menſtruorum immoderato,& quando teritur, & fit emplaſtrum cum eo podagræ,cum uino,aut apoſtemati teſticulorum,aut mamillæ enixæ,confert,& miſcetur cum emplaſtris aliis, quæ fiunt ad ſedandum dolores, & confert. Et trociſci facti ex foliis iuſquiami,conferunt etiam ad ſedandum dolores, & quando miſcentur cum ſauich,& fit emplaſtrum cum eis,aut fit emplaſtrum ſolum cum eis, & emplaſtrũ factum etiã ex foliis recentibus eius,ſedat dolores. Et dantur in potu tria folia eius, aut quatuor,cum uino,curant febrem,& epilepſiam,& eſt febris,in qua ſunt frigus & calor ſimul. Et quando coquuntur folia iuſquiami ſicut alia holera,et comeditur ex eis quantitas tripli,aufert ſenſum eo tempore. Et quidam putauere, quod ſi fiat cliſtere cum eis in colica,facit hoc etiam. Quando uero coquitur radix iuſquiami cum aceto,& fit cum decoctione eius oris collurio,remouet dolorem dentium.

DE SANGVINE DRACONIS. CCCXXXI.

DEmalochohen,id eſt,ſanguis draconis. Dioſcorides.) Quidam nominant hanc plantam ſidrichis,& egilos, & eſt planta,habens uirgas longas unius palmi,aut plus,ſimiles fuſis,quibus filatur,ſuper quas ſunt folia parua,ſimilia foliis coriandri

C tiandri, quorum coloruergit ad rubedinem, & habet uiſcoſitatem, & odorem fortem, non tamen malum, ſed prope odorem Medicinarũ, & in ſummitatibus ramorum ſunt coronæ rotundæ, & flores albi in principio natiuitatis eorum, in fine uero fiunt aurei, & naſcitur in terra bona culta. Galenus.) Sidrichis in planta iſta eſt res quæ abſtergit, & eſt in ea humiditas multa, & ipſa infrigidat parum, & cum hoc in ea eſt ſtipticitas pauca, & ob hanc cauſſam prohibet generationem apoſtematum, & conglutinat hulcera facta à percuſſione. Et ſunt quidam, qui nominant plantam, quæ dicitur egilos, nomine illius plantæ, & eſt planta, ſimilis huic in uirtute, in omnibus, niſi quia hęc planta eſt ſuperior in ſtipticitate ab ipſa, & propter hanc cauſſam confert fluxui ſanguinis, & hulceribus inteſtinorum, & fluxui immoderato menſtruorum ſuperfluo. Dioſcorides.) Quando hæc planta teritur bene, & ponitnr ſuper hulcera cum ſuo ſanguine, conglutinat ea, & prohibet apoſtemationem eorum, & abſcindit fluxum ſanguinis menſtruorũ, & fit encatiſma ex decoctione eius, in qua ſedent mulieres, & abſcindit à matrice curſum humiditatum antiquarum, & bibitur decoctio eius ad hulcera inteſtinorum. Conſtantinus.) Succus huius plantæ dicitur ſanguis draconis, & eſt rubeus fortiter, & ſapor eius eſt ſtipticus, & uirtus eius prima infrigidat in tertio gradu. Et ſecunda confert inciſionibus carnis. Et tertia incarnat uulnera, & conglutinat ea, & hulcera, & quando fit ſuppoſitorium cum eo, ſtringit uentrem, & confortat ſtomachum, interius receptus, & exterius appoſitus etiam.

DE SPODIO. CCCXXXII.

SAtaiſcir, uel reſcius, id eſt, ſpodium. Bedigoras.) Proprietas ſpodij eſt, quod cõfert caliditati choleræ. Raſis ex uerbo Galeni.) In ſpodio eſt reſolutio, & prohibitio, & repercuſſio, & infrigidatio, ſed infrigidatio eius eſt fortior, & in ſapore eius eſt amaritudo, & ſtipticitas, & propter hoc deſiccat. Et iam eſt declaratum, quod in ſpodio eſt uirtus compoſita, ſicut in roſa, & non eſt in ſpodio tantum ſtipticitatis,
D quantũ in roſa. Dioſcorides.) Spodium cõfert apoſtematibus calidis oculorum.

Meſehah.) Spodium eſt frigidum in tertio gradu, ſiccum in ſecundo, confert inflationi choleræ, & fortificat ſtomachum, & confert hulceribus oris.

Meſarugie.) Eſt bonum cholerę, & ſyncopi, & bothor factis in ore puerorum.

Raſis.) Spodium eſt frigidum & ſiccum in tertio gradu, ſtringit uentrem, & confert hulceribus oris, & inflationi cholerę, & fortificat ſtomachũ, & cõfert ſyncopi, & cardiacę calidę, quando datur in potu ex eo, & cõfert bothor frigidis in ore infantiũ.

DE MANDRAGORA ET MARBO. CCCXXXIII.

IAbora, id eſt, mandragora, & fructus eius dicitur lofah. Yſaac eben amram.) Eſt ſceherig, & eſt archileta. Dioſcorides.) Species mandragoræ ſunt duæ, ſcilicet, maſculus, & fœmina, & color fœminæ eſt niger, & uocatur baridachis, aut lactuca, nam in folijs eius eſt ſimilitudo cum folijs lactucæ, & ſunt pinguia, grauis odoris, & extenduntur ſuper faciem terræ, & in medio foliorũ eius eſt ſimile meſpili, & eſt luſufa, & eſt citrini coloris, habens odorem bonum, & intra ipſum ſunt grana ſimilia granis pirorum, & habet radices magnas mediocriter duas, aut tres, adinuicem adhærentes, exterius nigras, & interius albas, ſuper quas eſt cortex groſſus. Et hæc ſpecies mandragoræ non habet ſtipitem. Sed maſculus eſt albus, & uocatur antimenon, & habet folia magna, lata, alba, ſimilia folijs ſiclæ, & mollia, & poma eius ſunt maiora in duplo pomis primæ ſpeciei, quorum color eſt ſimilis colori croci, habentia bonum odorem, cum quadam grauedine, & paſtores quidem comedunt aliquando ea, & inducũt eis ſubeth. Radix uero eius eſt ſimilis radici primę ſpeciei, niſi quia eſt alba, & iſta ſpecies etiam non habet ſtipitem. Exprimitur autem ſuccus à cortice huius radicis, poſtquam cõtunditur, & ponitur ſub aliqua re ponderoſa, donec egrediatur totus ſuccus, qui poſtea ponitur in ſole, donec inſpiſſatur, & reponitur in uaſe uitreo. Exprimitur etiam ſuccus à pomis eius, ſicut exprimitur à cortice radicis, niſi quia eſt ſubtilioris uirtutis. Et accipitur cortex radicis, & inſeritur in filis, & ſuſpenditur, donec ſiccatur, & reponitur. Galenus.) Virtus prima mandragoræ eſt frigida in tertio gradu, & eſt in ea cum hoc pauca ſiccitas, ſed in pomis mandragoræ eſt humiditas

A miditas,& propter hanc cauſſam faciunt ſubeth. Sed cortex radicis eius eſt frigidus multum,& cum hoc deſiccat, ſed medulla radicis in tempore eſt debilis uirtutis.

Dioſcorides.) Sunt quidam coquentes radicem mandragoræ cum uino, donec minuatur tertia pars eius,& colant,ac reponunt,et accipiũt ex eo quantitatem unius conos,& adminiſtrant ad ſuperfluas uigilias,& ad ſedandum dolores, & quando fuerit neceſſarium incidere,aut cauterizare aliquod membrum, & uolumus, quod dolor non ſentiatur,detur in potu ex eo plus,& ſi bibantur duo conos, ex ſucco radicis eius cum melicrato,faciunt euomere phlegma,& choleram ſicut helleborus, ſed ſi plus accipiatur, occidit. Et cortex radicis intrat in Medicinis oculorum, & in Medicinis quæ fiunt ad ſedandos dolores, & in naſalibus. Et quando accipitur ex eo medius onolos, & ſupponitur, prouocat menſtrua, & extrahit fœtum, & quando ponitur in ano ſicut ſuppoſitorium,prouocat ſomnum. Et dicitur, quod quando coquitur eius radix cum ebore ſex horis,mollificat eum, & facit ipſum aptum ad faciendum quamcunq; uelis figuram. Et quando fit emplaſtrum cum folijs eius recentibus cum ſauich,conuenit apoſtematibus calidis oculorum, & apoſtematibus calidis ſuperuenientibus uulneribus & hulceribus, & reſoluit apoſtemata dura, & ſcrophulas,& exituras. Et quando fricatur cum eo impetigo,& baras, & ſimilia illis quinq; aut ſex diebus,aufert ea ſine hulceratione loci,& confert attritioni factæ ab itinere,& rectificat colorem malum ſuperuenientem hulceribus: & deſiccantur folia eius,& adminiſtrantur ad ſupradicta. Radix uero eius quando teritur fortiter, & fit cum ea emplaſtrum & aceto,curat eriſipillam,& quando miſcetur cũ melle aut cum oleo,eſt bona morſui uenenoſorum,& quãdo miſcetur cum aqua,reſoluit ſcrophulas & exituras,& quãdo miſcetur cum ſauich,ſedat dolores iuncturarum, & omnes alios dolores. Fit autem uinum cum cortice radicis mandragoræ abſq; decoctione, ſecundum iſtum modum. Accipitur ex uino dulci anphora una, & proijciuntur in ea tres magnę radices eius,& datur in potu ex eo quantitas quatuor onolos,ei quem neceſſe eſt cauterizare,aut incidere,& non ſentiet cauterizationem, aut inciſionem,

B propter ſubeth,quod accidit. Exiccantur autem poma & folia mandragoræ ſicut dixi,& oportet,quod in exiccatione eorum caueatur uapor ab eis,nam eorum odor facit ſubeth. Simile etiam accidit ex ſucco eius,quare elongetur ab eis. Et quando ſumitur de eis minus, aut de ſucco eius, faciunt apoplexiam. Sed ſemen pomorum mandragorę quando ſumitur in potu,mundificat matricem, & quando miſcetur ei ſulphur,& fit inde naſale,abſcindit fluxum menſtruorum. Colligitur autem lachryma ab hac planta,quando radix eius perforatur, & colligitur id quod ex lachryma emanat in uaſe uitreo,uerum ſuccus eius eſt fortior lachryma,& non eſt in omni parte radicis tantum de humiditate, quod quando uulneratur, emittat lachrymam, quod quidem per experientiam poteſt uideri.

Eſt autem alia ſpecies plantæ,quam quidam dicunt huius herbæ eſſe ſpeciem, & uocant eam marbus, quæ naſcitur in locis umbrarum, & habet folia ſimilia folijs yebrohach albi,niſi quia ſunt minora illis,& habet uirgam longam circa duos palmos,cuius color eſt albus,& folia eius ſunt longa circa palmũ unum,& alba,& ſunt prope radicem eius. Radix uero eius eſt alba,mollis, longa, plus palmo uno,& eſt groſſa ſicut pollex. Et dicitur,quod quando ex iſta radice datur alicui in potu, aut in cibo cum pane,aut cum quocunq; alio cibo,inducit ſumentes eam in ſubeth, ut dicunt,& perſeuerãt in eo tribus aut quatuor horis. Et ideo Medici Chirugiæ dãt eam, quando uolunt incidere ſeu coquere aliquod membrum. Et dicitur, quod quando bibitur iſta radix poſt ſolatrum,quod dicitur ſuffocans,eſt tyriaca. Raſis.)Dixerũt mihi quidam ex antiquis Babyloniæ,q; puella quædã comedit quinq; poma mandragoræ,& cecidit ſyncopizata,& facta eſt tota rubicunda,& quidam ſuperueniens effudit ſuper caput aquã niuis totiens,donec ſurrexit. Et ego uidi homines,qui ſumpſerunt de radice eius cauſſa impinguandi,& accidit illis, ſicut ſolet accidere hominibus exeuntibus à balneo,et bibentibus poſt balneum uinum multum,nam factus fuit uultus eorum rubicundus nimis,& tumidus.

De camphora

C

DE CAMPHORA. CCCXXXIIII.

KAphor, id est, camphora. Dioscorides.) Almaçodi, terræ pançor, sunt insulæ quæ sunt propinquę regioni Sarandin, & ideo dicitur camphora de Pançor. Et in annis, in quibus fiunt multa fulgura, & tonitrua, & multi terræ motus, generatur ibi multa canphora. In annis autem in quibus non fiunt hæc, fit pauca. Et dicunt, ꝙ in mõtibus Indiæ, & Sim sunt ex arboribus camphoræ. Isaac eben amram.) Camphora defertur ex regione Faffella, & ex regione calca, & dhabehach, & harigi, & plurimum quod defertur ex ea, est harig, & est minor Sim. Et camphora est gummi arboris nascentis in partibus illis, & est gummi maculati coloris rubei, & lignũ eius est album tenerum, quasi uelit fieri nigrum. Et camphora reperitur in corde ligni arboris in petijs ligni, quæ sunt ibi intus extensæ. Sed melius camphora est rihach, & est illa quæ nascitur & egreditur ex ligno per se in sua arbore, & color eius est rubeus maculatus, quæ postea sublimatur ibi, & fit camphora alba, & dicitur riachin, eò quod primus rex, qui regnauit ibi, nominatus est Rihach. Et nomen loci in quo reperitur, dicitur Pançor, & ideo dicitur canphora illius loci, canphora de Pançor, & est melior, subtilior, & albior, & maioris duribilitatis, & maius frustum quod ex ea inuenitur, est sicut drachma una, & post ipsam in bonitate est camphora, quæ dicitur fauçen, & est grossa, habens obscurum colorem, nec est clara sicut rihach, nec precium eius est tantum, sicut precium illius, nec durat in tãtum sicut rihach, & post ipsam in bonitate est camphora, quæ dicitur carsab, & est fusca, & est minoris precij cꝫ rihach, & post istam est illa, quę balonich dicitur, in qua sunt admixta fragmenta ligni camphoræ, & est unctuosa, gũmosa, et ista reperitur in frustis ad quantitatem unius amygdalæ, aut ciceris, aut fabæ, aut lentis, et est bona ad aromatizandum, sicut aromatizatur cum fumigatione ex costo, mirrha, et thure, in templis Episcoporum, et omnes istæ species camphoræ clarificantur per sublimationem, et egreditur ex eis camphora alba in lamis albis, similibus in figura sua parasidibus,

D et uocatur ista camphora sic sublimata, camphora operata. Et dicitur, quod de Balonich et Carsab exit in sublimatione ex imoemud libra una de sublimata, usꝫ ad libram mediam, et est mediocris precij inter alias species camphoræ. Et camphora quidem est frigida et sicca in tertio gradu, confert calefactis, et patientibus sodam cholericam, quãdo odoratur simplex, aut cum aqua rosacea, aut sandalis confectis, et odor camphoræ abscindit desyderium coitus. Sed potio ipsius est fortioris operationis, et quando miscetur ex ea quantitas pauca cum Medicinis stringentibus fluxum uentris cholericum, fit eius operatio melior, et usus camphorę accelerat canos. Et quando fit caputpurgium ex duobus granis ex ea in pondere cum aqua lactucæ, reprimit caliditatem cerebri, et facit dormire, et aufert soda, et abscindit fluxum sanguinis à naribus. Et quando fit caputpurgium cum ea trita cum succo uuæ acerbæ, prohibet fluxum sanguinis narium, et abscindit eum, et stringit etiam ipsum à quocunqꝫ loco fluat. Et camphora intrat in confectionibus fumigationum, et unguentorum, præter cꝫ in galia, et diambra. Rasis.) Camphora est frigida, subtilis, et cõfert ad sedandũ egritudines calidas factas in capite, & in toto corpore, et qui utitur nimis camphora, incurrit uigilias, es si sumatur in potu, infrigidat renes, et uesicam, et coagulut sperma, et genetat egritudines frigidas, et maxime in regiõibus frigidis.

Mesеah.) Canphora est frigida et sicca in tertio gradu, et abscindit fluxum sanguinis narium, quando fit cum ea caputpurgium, cum succo uuæ acerbæ.

Mesarugie.) Quidam sumpsit ex camphora aureos sex in tribus uicibus, et destruxit adeo stomachum, quod non poterat cibum digerere, et abscidit ei sperma.

Aben mesuai.) Canphora stringit uentrem, et potus eius accelerat canos, et confert apostematibus calidis. Aben amram.) Canphora est frigida in tertio gradu, et confert calefactis cum aqua rosacea, et confortat membra eorum, et sensus ipsorũ. Et quando miscetur ex ea parua quantitas in Medicinis factis ad stringendum fluxũ uentris factum à cholera, confert. Medicina antiqua.) Canphora stringit uentrẽ, et usus eius accelerat canos.

De auellana

A

DE AVELLANA INDICA. CCCXXXV.

FAufel,id eſt,auellana Indica. Haboanifa.) Arbor faufel,eſt ſicut arbor negil,& emittit camerulas,in quibus eſt faufel ſicut dactylus, & arbor iſta non eſt in terris Arabum. Iſaac eben amram.) Faufel eſt auellana Indica, & eſt fructus ſimilis nucis muſcatæ in quantitate & colore ſuo,& in ea ſunt rugę,& in ſapore eius eſt parum caliditatis,& cum pauca amaritudine,& defertur ex Sim,& eſt frigida,& fortiter ſtiptica,& fortificat membra. Et uirtus eius eſt ſicut uirtus ſandalorum rubeorũ, & confert apoſtematibus calidis,quæ quãdo nõ reperitur,ponitur loco eius pondus ipſius ex ſandalo rubeo,& medietas ponderis eius ex coriandro recenti. Atabari.)Faufel eſt frigidum,& fortiter ſtipticum, & fortificat membra. Et uirtus eius eſt ſicut uirtus ſandali rubei. Mahaçer.) Faufel eſt frigidum & ſiccum, & eſt bonum egritudinibus calidis,quando linitur cum eo locus. Bedigoras.) Eſt bonum apoſtematibus groſſis uel duris. Meſarugie.) Et conueniens dolori dentium,& ſcabiei palpebrarum. Aben meſuai.) Faufel eſt frigidum & ſiccum in tertio gradu, & ſtipticum,& confert dolori dentium,& fortificat dentes commotos,& gingiuas, ſtipticitate ſua, reprimit caliditatem oculi,quando fit cohol cum eo,aut emplaſtrum.

DE SANDALO. CCCXXXVI.

SAndal, id eſt, ſandalum. Defertur ex Sim, & eſt album, rubeum, & çitrinum. Meſehah.) Eſt frigidum in tertio gradu,& deſiccat in ſecundo. Aben meſuai.) Eſt frigidum in tertio gradu,& confert debilitati ſtomachi, & dolori capitis factis à cholera. Et ſandalũ rubeum eſt frigidius albo,& citrino, & magis iuuatiuum, nam ipſum prohibet fluxum humorum ad membra,& eſt ſicut faufel in frigiditate & ſiccitate,& ſtipticitate,& fortificat gingiuas,& ſtomachũ. Aben meſehah.) Omnia genera ſandalorum conferunt cardiacæ,quæ eſt cum febre, quando linitur cum eis ſuper cor. Iſaac eben amram.Sandalum eſt lignum quod defertur ex Sim, & ſpecies eius ſunt tres,ſcilicet,album,rubeum,& citrinum. Et omnia ſandala competunt

B uſui Medicinæ,& ſunt frigida in tertio gradu,& ſicca in ſecundo,& conueniunt cale factis,& conferunt debilitati ſtomachi,& cardiacæ factæ à cholera. Quando terũtur & miſcentur cum aqua roſacea, & applicantur exterius, & quando conficiuntur cũ aqua roſacea,& cum pauca camphora,& liniuntur inde tempora, confert ſodę factę à caliditate, & quando miſcetur cum una quantitate ſandali albi,media quantitas ſarcocollæ,& conficitur cum albugine oui, & ponitur ſuper tempora, confert ſodæ calidæ,& prohibet deſcenſum catarri ad oculum,& linitur cũ eo in balneo,& prohibet odorem pſilothri. Et ſandalum rubeum eſt frigidius albo, & quando miſcetur cum ſucco ſolatri,aut ſemperuiuæ,aut portulacæ, aut lenticulę aquæ, confert podagræ calidæ,& apoſtematibus calidis,& prohibet humores ab illis membris. Et melius ex ſandalo eſt citrinum pingue,& poſt citrinum ſiccum, & poſt ipſum rubeum, & eſt magis ſiccum citrino,& poſt eſt album,& eſt Medicina quæ poteſt teri,aut moli,aut fricari. Abugerig.) Sandalum album eſt frigidum in tertio gradu,teritur, & reſoluitur in aqua roſacea,in cauſſis caliditatis,& ponitur in fronte, & in ſtomachis calidis,& infrigidat ambo,& febri calidę,& birſem,& debilitatem ſtomachi patientibus ex cauſſa calida. Sed ſandalum citrinum,& rubeum, ſunt frigida in tertio gradu,& ſicca in ſecundo,& non habet ſtipitem,nec pũcticitatẽ roſæ. Et quando diſſoluuntur cum aqua roſacea,& ponuntur ſuper ſtomachum,conferunt febribus acutis,& debilitati ſtomachi,& ſodæ calidæ. Atabari.) Sandalum rubeum eſt frigidius ſandalo albo,& liniuntur cum eis apoſtemata calida,& conferunt.

DE CICVTA. CCCXXXVII.

SVcaram,id eſt,cicuta.Sic nominatur apud Medicos. Sed Arabes nominant eam ſucharam,uel çucharam. Dioſcorides.)Eſt planta habens ſtipitem concauum, in quo ſunt multi nodi,ſicut nodi fœniculi,& eſt maior fœniculo multum.Et habet folia ſimilia folijs ferulæ,niſi quia ſunt ſtrictiora uel anguſtiora,habentia odorẽ graueм,& ſuper ſtipitem eius eſt corona,in qua ſunt flores albi.Et eſt ſemen ſimile ſemini aniſi, niſi quia eſt albius. Et habet radicem non multum infixam terræ.

C Galenus.) Eſt frigida ualde. Dioſcorides.) Iſta radix occidit frigiditate ſua. Et ſi bibatur uinum purum, calidum, remediatur eius nocumento, & accipitur corona huius plantæ cum toto ſemine, anteq; ſiccetur, & teritur, & exprimitur ſuccus, & ſiccatur in ſole, & adminiſtratur in collyriis ſedatiuis dolorum oculorum, & eſt in hoc optimus. Et quando fit emplaſtrum cum eo, ſedat caliditatem, & eriſipillam, & formicam. Et quando teritur hæc planta cum ſuo ſemine, aut cum foliis, & fit emplaſtrum cum ea ſuper teſticulos, abſcindit pollutionē, & gomorream. Et ſi fiat emplaſtrum ſuper uirgam cum ea, prohibet erectionem. Et quando emplaſtrantur mammillæ mulierum cum ea, prohibet lac ab eis. Et quando ponitur ſuper mammillas puellarum, prohibet eas magnificari. Et quādo ponitur ſuper teſticulos puerorum, non dimittit creſcere eos. Melior autem ex hac planta eſt illa quæ naſcitur in Crete, & in Chios, & in Attica.

DE THAMARINDIS. CCCXXXVIII.

THamarindi. Abohanipha.) Naſcitur ex eis multum in Cęſarea, & in terris Hamem, & folia eius ſunt ſicut folia ſalicis. Aben meſuai.) Defertur ex terris Indiæ, & eſt fructus rubei coloris, habens plurimam medullam quam Xilocaracta, duram, crocei coloris, rendentem ad nigredinem, & habet melleitatem, & eſt id quod ex iſto fructu adminiſtratur, poſtq; eijciūtur grana eius. Et meliores thamarindi ſunt noui, recentes, non aridi ſaporis acerrimi. Et uirtus eorum eſt frigida in tertio gradu. Et proprietas eorum eſt q̄ laxant choleram, & reprimunt acuitatem eius, & abſcindunt uomitum, & auferunt pruritum. Et doſis aquæ eorum eſt, poſtq; coquuntur libræ quinq;. Abugerig.) Thamarindi extinguunt choleram, & auferunt ſitim, & ſedant uomitum, & ſtipticant ſtomachi fluxum cauſſa uomitus. Meſehah.) Thamarindus eſt frigidus in tertio gradu, & mollit uentrem. Meſarugiæ.) Thamarindus eſt ſicut ſunt pruna, niſi quia eſt ſubtilior, & minoris humiditatis.

D DE MEDICINIS FRIGIDIS ET HVmidis tertij gradus. Et primo de portulaca. CCCXXXIX.

BAkle hancha, id eſt, herba ſtulta, & eſt parpitella, id eſt, portulaca. Galenus.) Subſtantia eius eſt aquoſa, & in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Et uirtus eius prima eſt uirtus quæ infrigidat in tertio gradu, & humectat in ſecundo. Et ſecunda eſt uirtus quæ repercutit. Et tertia eſt uirtus quæ prohibet humores, & immutat cōplexionem eorum, & cum hoc eſt de rebus iuuatiuis magis ei qui habet incenſionem, & inflāmationem in ſtomacho ſuo. Et curat ſtuporem dentium, eo quod lenit, & aufert aſperitatem quæ eſt in eis propter humiditatem uiſcoſam quæ eſt in portulaca, & confert hulceribus inteſtinorum, quando ſumitur in cibo, & fluxui menſtruorum immoderato. Et ſuccus eius eſt fortior in hoc, poſtq; uirtus eius eſt, ſicut diximus. Et propter hoc infrigidat quando bibitur, ſicut infrigitat, quando fit emplaſtrum cum ea, & quando ipſa etiam comeditur, facit hoc. Dioſcorides.) Virtus portulacæ eſt frigida, & ſtiptica, quando fit emplaſtrum cum ea, & ſauich, cōfert ſodæ, & apoſtematibus oculorum, & apoſtematibus alijs acutis, & inflammationi ſtomachi, & inteſtinorum, & curſui ſuperfluitatū ad ea, & confert mordicationi renum, & ueſicæ, & febribus, & ſputo ſanguinis à pectore, & hulceribus inteſtinorum, & hemorrhoidibus, à quibus nimius fluit ſanguis, & morſui animalis, quod dicitur ſocos, & intrat in confectionibus collyriorum oculorum, & confert in prępara tione, & in adminiſtratione ſuperfluitatum currentium ad inteſtina, & ardori matricis, & miſcetur cum oleo roſaceo, & infunditur ſuper caput, & confert ſodæ factæ à caliditate ſolis, & miſcetur cum uino, & abluitur inde caput propter bothor qui ſunt in eo, & fit ex ea emplaſtrū cum ſauich exituris, quibus abſcindit ſephuphamos, & maſticatur poſt comeſtionem fructuum acerborum, & aufert ſtuporem dentium qui accidit eis. Rufus.) Portulaca deſtruit uiſum, aut debilitat uiſum, & infrigidat corpus, & prohibet uomitum.

Aben meſuai.) Proprietas portulacæ eſt quod aufert libidinem.

De ſem

A

DE SEMPERVIVA VERMICVlari,& aſcebran. CCCXL.

BEiahalalem, id eſt, ſemperuiua. Dioſcorides.) Nominatur hoc nomine, eo q̃ non amittit folia aliquo tempore, ſed uiret ſemper. Et ſpecies eius ſunt duæ, ſcilicet maior & minor. Sed maior habet ſtipites longos, unius brachij, aut plus, & groſſitudo eorũ eſt unius pollicis, uirides, pingues, & diuiſi ſicut thytimallus, qui dicitur caratios. & habet folia pinguia, & groſſa, quorum ſummitates ſunt, ſicut eſt ſummitas linguæ, & quæ ex illis ſunt in parte inferiori ſtipitis, plicantur uerſus terram, & quæ ex eis ſunt in ſuperioribus uirgæ, uel ſtipitis, ſtant erecte & ſtricte adinuicem, & denſe, & ortus eorum eſt iuxta ſtipitem, in figura colorata oculi, & naſcitur in locis montuoſis, & in locis ædificatis ex lateribus. Et quidam plantant eam, & nutriunt in ſtercore bouino ſupra tecta domorũ ſuarum. Sed ſemperuiua minor, ſcilicet uermicularis naſcitur in muris, & locis petroſis, & umbroſis, & habet paruos ramos egredientes ab una radice multos, & plenos paruis folijs rotundis, & oblongis, pinguibus, & plenis humiditate, cum ſummitatibus acutis, & habet uirgam in medio longam, circa longitudinem palmi, ſuper quam eſt capitellum, in quo eſt flos citrinus, ſubtilis. Galenus.) Subſtantia eius eſt aquoſa, & ſapor eius eſt ſtipticus. Et uirtus eius prima infrigidat in tertio gradu, & deſiccat parum. Et ſecũda eſt uirtus quæ repercutit. Et tertia uirtus eius confert eriſipillæ, & apoſtematibus latis quæ dilatantur in corpore. Phulam.) Quando eius radices coquuntur cum radice arnoglоſſæ & ponitur ſuper podagram, ſedat dolorem eius. Dioſcorides.) In ſpecie quæ habet folia magna, eſt uirtus infrigidatiua, & ſtiptica, & ideo quando fit emplaſtrum cum ea, confert eriſipillæ, & formicæ, & hulceribus, corroſiuis, fraudulentis, & apoſtematibus calidis oculorum, & podagræ, & combuſtioni ignis, & miſcetur ſuccus eius cum oleo roſaceo, & linitur caput cum eo, & confert dolori capitis. Et quando ſumitur in potu, curat morſum rutellæ, & confert fluxui uentris, & hulceribus inteſti
B norum. Et ſi detur in potu cum uino, expellit lumbricos, & quãdo fit naſale, ſeu peſſarium cum eo, confert curſui humiditatum matricis, & fluxui menſtruorum, & fit cohol cum ea, aut emplaſtrum in ophthalmia, & confert. Galenus.) De minori uero dicitur q̃ ipſa habet omnes has uirtutes, & in folijs, & in radice eſt eiuſdem uirtutis cum magna. Et eſt ſpecies alia ex ſemperuiua, quam quidã nominant andrachabara, ſeu audragne agria. Et quidam nominant eam tilaphon. Et Romani nominant eam alſcebram. Et iſta ſpecies habet folia extenſa, ſimilia folijs portulacæ, niſi qui ſunt maiora, & latiora. Et naſcitur in rupibus, & habet uirtutem calefactiuam, aduſtiuam, hulcerat cutem facto emplaſtro cum ea, & axungia porcina antiqua, & reſoluit ſcrophulas.

DE VIRGA PASTORIS. CCCXLI.

BAſſialrahagi, id eſt, uirga paſtoris. Et in lingua Perſarum dicitur berſendarij, uel birſaudamum, id eſt, uirga paſtoris. Dioſcorides.) Species eius ſunt duæ, ſcilicet maſculus, & fœmina. Sed maſculus eſt herba quæ naſcitur omni anno, & habet ramos, ſeu uirgas teneras, molles, ſubtiles, & nodoſas, & dilatantur ſuper faciem terræ ſicut gramen, & habet folia ſimilia folijs rutæ, niſi quia ſunt longiora, & molliora, & habet iuxta unumquodq; folium ſemen, & ideo dicitur maſculus, & habet florem album, & rubeum. Sed uirga paſtoris fœmina, habet plantam paruam, & uirgam unicam, teneram, ſimilem cannæ, & habet nodos ſimiles nodis qui ſunt in radice cannæ, & in illis nodis ſunt folia egredientia ab illa uirga, ſimilia folijs pini, & habet radicem, in qua nullum eſt iuuamentum, & naſcitur iuxta aquas. Galenus.) Plurimum quod eſt in uirga paſtoris, eſt frigiditas, & in ſapore eius eſt ſtipticitas. Et uirtus eius prima infrigidat in principio tertij gradus. Et ſecũda eſt uirtus quæ repercutit, & incarnat. Et tertia eius uirtus eſt quæ confert inflationi oris ſtomachi, quando apponitur extra, ſicut eſt, poſtq; fuerit trita, & cõfert apoſtemati quod dicitur eriſipilla, & apoſtematibus antiquis, & repercutit, & prohibet humores fluere ad membra, & eſt ex melioribus Medicinis eriſipillę, quando dilatatur & extenditur, ambu-

C lans de membro ad membrũ,& confert hulceribus alijs, & confert iuuamento manifesto hulceribus apostematum,quibus fluunt humores, & conglutinat hulcera recentia cum sanguine suo, & confert hulceribus auris, & si est sanies in aure, desiccat saniem,& abscindit fluxum menstruorum immoderatum, & curat hulcera intestinorum,& sputum sanguinis, & resistit fluxui sanguinis, à quocunq; loco fluat,& in his omnibus masculus est fortior quàm fœmina. Dioscorides.) Masculus habet uirtutem stipticá,frigidam,& quando sumitur in potu ex succo eius, confert sputo sanguinis antiquo, & fluxui uentris, & ægritudini quæ dicitur colica passio, & distillationi urinæ,quia prouocat urinam fortiter. Et quando sumitur in potu cum uino, confert morsibus uenenosis,& quando bibitur in febribus periodicis,ante accessionem per horam,confert multum,& quando fit nasale cum ea, mulieri habenti hulcera matricis,confert,& abscindit cursum humiditatum antiquarum ab ea, & distillatur ex eo in autem, & conuenit doloribus eius, & saniei fluenti ab ea, & quando coquitur cum uino,& miscetur ei mel,confert iuuamentũ magnum hulceribus matricis, & fit emplastrum cum folijs eius inflãmationi stomachi, & sputo sanguinis, & formicæ,& erisipillæ,& apostematibus calidis, & frigidis in principio eorum,& confert.Et dixit in fœmina quod habet uirtutem stipticam, infrigidatiuam, & facit ea quæ facit masculus,nisi quia est debilior eo.

DE FVNGIS. CCCXLII.

HAtar,id est,fungi. Dioscorides.) Species eorum sunt duæ,una est apta cibo,& alia non,quia occidit. Et cauſſæ propter quas occidunt fungi, sunt multæ. Aut quia nascuntur in locis putridis, aut iuxta cauernas animalium uenenosorum, aut iuxta plantas,seu arbores malas,mortiferas, aut sunt mali mortiferi in specie sua, & cognoscuntur,quoniam super eos inuenitur humiditas uiscosa,& quando frangun
D tur in loco aliquo, & dimittuntur, cito corrumpuntur. Alia uero species ponitur in iuribus, & in cibis alijs, & est delectabilis cibo multum. Galenus.) Virtus fungorum prima est frigida, & humida multum, & propter hoc sunt prope Medicinas mortiferas. Et proprie illi, quorum substantiæ admiscetur aliqua putrefactio. Et dixit in libro de dieta.Fungi boni non sunt nociui, & sunt frigidi, & si aliquis utitur nimis eis,generant malos humores,& ex eis sunt species malę mortiferæ.Et ego quidem uidi uirum qui passus est ab eis anxieratem anhelitus, & coartationem,& syncopim,& sudorem frigidum, & tamen liberatus est, postquàm potauit squingibin, in quo coctum fuit pulegium, & origanum, & proiectum super ipsum baurach, & sic euomuit fungos illos,ex quibus generati fuerunt in stomacho humores grossi.Et dixit in libro de chimis.Fungi generant chimos grossos, uiscosos, frigidos. Dioscorides.) In fungis sanis qui comeduntur, usus fungorum est malus. Accidit enim ex eis suffocatio,& colica,& uia curandi nocumentum eorum,est dare in potu nitrum aut aquam cineris cum aceto, & sale, & decoctionem satureiæ, & origani, & stercus gallinæ mixtum cum aceto, & melle facto inde loch. Et fungi quidem nutriunt superfluo nutrimento,nisi quia sunt difficilis digestionis, & egrediũtur integri cum stercore, sine immutatione. Alcançi.) Nimietas fungorum generat stranguriam.

Aben mesuai.) Melius est quod fungi primo coquantur cum pyris siccis, aut recentibus, & post eos bibatur uinum purum. Et proprietas fungorum est generare suffocationem.

Medicinarum frigidarum & humidarum tertij gradus tractatus explicit.

INCIPIT TRACTATVS QVINTVS Medicinarum singularium quarti gradus calidæ & siccæ in eo.

DE EVPHORBIO. CCCXLIII.

Euphorbion

A TVphorbion, id est, euphorbium. Dioscorides.) Est arbustum simile ferulæ in forma sua, & nascitur in Mauritania Cæsariensi, & Tabex. Et est plenum multo gummi acuto. Et cauent sibi ab eo homines qui colligunt ipsum propter nimiam acuitatem eius. Et ideo accipiunt uentres animalium, & lauant eos, & alligant stipiti arboris eius, deinde pungũt stipitem arboris stantes longe cum lancea. Effunditur enim in uentribus illis gummi exiens à stipite multum, copiosum, subito, ac si effunderetur à uase aliquo, ita q̃ aliquando effunditur in terra etiam ex eo, propter fortem & uiolentem impetum sui exitus. Et egrediuntur duæ species de euphorbio ex arbore, una earum est similis sarcocollæ, & sunt frusta in quantitate orobi. Et alia species est similis feci, adulteratur autem cum sarcocolla, & gummi Arabico sibi admixtis, & melius ex eo est clarum, acutum, experientia tamen eius per gustum est difficilis, quoniam ipsum subito mordicat linguam cum uiolétia multa, & durat eius mordicatio diu, ideo omne quod gustatur postea ex eo uidetur bonum. Primus autem, ad cuius cognitionem peruenit hæc Medicina, fuit Linoas rex Linoi. Galenus.) Virtus eius est subtilis, acuta, sicut uirtus aliorum gummi similium. Et dixit in tertio almeiemur. Euphorbium nouum est calidius satis quã assa fœtida, quàmuis assa fœtida sit calidior omni lacte arboris. Dioscorides.) Quando fit cohol cum euphorbio, habet uirtutem abstergendi aquam quæ est in oculo, nisi quia mordicatio eius durat tota die, & propter hoc miscetur cum melle in siepf, propter acuitatem suã nimiam, & usus eius in hoc debet esse cum cautela. Et quando miscetur cum aliquibus potionibus, quæ fiunt cum speciebus, & bibitur, confert sciaticæ, & euphorbium excoriat ossa in die una, & separat ab eis fragmenta eorum, oportet tamen quod præmuniatur caro circunstans ossi cum cęroto aliquo, uel cum pannis lineis. Et euphorbium habet uirtutem laxandi, & calefaciendi humores aquosos sicut sinapis, ideo eius laxatio confert hydropisi, & colicæ, & alijs ægritudinibus frigidis, similibus istis, sed ipsum acuit choleram, & inducit nimiam sitim, quia desiccat, oportet autem quod ei admisceatur semen petroselini, aut anisi, aut cymini, & quando coquitur cum carnibus duris, facit eas decoqui cito. Et dicunt quidam, quod quãdo aliquod animal uenenosum momorderit aliquẽ, si scindatur cutis capitis illius, & ponatur in scissura illa ex hoc gummi trito, non nocet ei uenenum. Bedigoras.) Proprietas eius est conferre aquæ citrinæ. Liber uenenorum.) Euphorbium quando miscetur cum aliquo oleo, & fit linitio cum eo, confert paralysi multum, & pondus drachmarum trium ex eo occidit, quia uulnerat stomachum & intestina. Alcançi.) Euphorbium stringit orificium matricis multum, adeo quod prohibet fœtum exire. Aben mesuai.) Proprietas euphorbij est q̃ laxat phlegma uiscosum à lumbis, & intestinis, nisi quia infert anxietatem, desiccationem, & adustionem, & tenasmonem. Et rectificatio eius est quod non teratur multum, & misceatur cum bdellio, aut cum succo liquiritiæ, aut cum speciebus aliquibus, sicut est spica, & cinnamomum, & cassia lignea, & liniatur cum oleo rosaceo, uel cum oleo amygdalino. Et melius ex eo est clarum, nouum, super quod transierũt ab uno anno usq; ad tres. Et color eius est citrinus, odor calidus, sapor amarus, & acutus. Et dosis eius est à duobus kirath usq; ad tria.

DE CAEPIS. CCCXLIIII.

BAsil, id est, cæpe. Galenus.) Substantia cæpe est grossa. Et uirtus eius prima est calida in quarto gradu. Et est in eo humiditas. Et secunda eius uirtus est aperitiua. Et eius tertia uirtus est, quæ aperit orificia uenarum quæ sunt in ano, quando applicatur in loco, & prouocat menstrua. Et quando dissoluitur cum aceto, & linitur inde morphea, aufert illam. Et quãdo linitur cum eo alopicia, facit nasci pilos in ea citius q̃ spuma marina. Et quando exprimitur succus ex cæpe substantia, ex qua est expressus quę remanet, est terrea, calida forti caliditate. Sed substantia succi est aquosa, aerea, calida. Et ob istam causam confert aquæ descendenti ad oculum, & obscuritati uisus, factæ ab humoribus grossis, administratus in cohol. Et propter humiditatem quæ est in cæpe, quando comeditur, generat uentositatem, & inflationem.

C Et propter iſtam cauſſam cæpe, cuius complexio declinat ad ſiccitatem, eſt minus uentoſa alijs. Dioſcorides.) Cępe longę, ſunt acutiores quàm rotundæ,& plus ſtipticæ,& rubeæ ſunt acutiores quàm albæ,& ſiccæ quàm recentes, & crudę quàm aſſatæ,& quàm præparatæ cum ſale & aceto. Et cæpe mordicat, generat uentoſitates, ſubtiliat humores,facit ſitim,& mollit uentrem,& aperit hemorrhoidas ani. Quando uero uolumus adminiſtrare cæpe ad aperiendum, remouemus cortices exteriores,& eius interius terimus,& fit inde ſuppoſitorium. Et quando ex ſucco eius fit cohol cum melle,confert debilitati uiſus,& hulceribus oculorũ quæ nominantur araginati, & principio deſcenſus aquæ ad oculum, & prouocat menſtrua, & adminiſttatur in caputpurgijs, & mundificat caput, & ponitur in Medicinis ſquinantiæ,& adminiſtratur aqua eius in emplaſtro cum ſale & ruta, ad morſum canis rabidi. Et quando miſcetur cum aceto, & linitur inde morphea in ſole,curat eam. Et quando miſcetur cum tutia, ſedat pruritum oculi, factum à phlegmate ſalſo, & quando miſcetur cum ſale,& adminiſtratur ſuper uerrucas,aufert eas, & quando miſcetur cum adipe gallinæ,& apponitur ſuper callos pedum factos à calciamẽtis, aufert illos. Et quando diſtillatur ex ſucco eius in aurem,confert debilitati auditus, & tinnitui auri um,& aquæ intranti in auribus, & quando linitur cum eo alopicia, facit in ea naſci capillos cito,& ſi admiſcetur cum ſpuma maris, & fricatur cum eis cutis capitis,multiplicat,& auget capillos,& uſus eius in cibo inducit ſoda. Et nimius uſus cæpe generat ægritudinem quæ dicitur cabargas,id eſt,letargia,& quando coquitur prouocat urinam magis,& facit dormire.

DE BVLBIS. CCCXLV.

D Baſar alzir, id eſt, bulbus, & dicitur cæpe ſine tunicis. Galenus.) In ſapore eius eſt amaritudo cum ſtipticitate. Et uirtus eius prima deſiccat, & ſecunda abſtergit,& incarnat,& qnando comeditur,generat humores uiſcoſos,groſſos,& malos, quia eſt difficilis digeſtionis,& inflatiuus exiſtens, ſtimulat comedentem ipſum ad coitum. Dioſcorides.) Rubeus ex eo eſt bonus ſtomacho,& amarus, & eſt melior dulci,quia facit digeri cibum. Et omnes ſpecies bulbi ſunt calidæ, & acutæ, excitantes libidinem,calefacientes linguam,& nutriunt multũ, & in carne faciunt augmentum,uerum generant inflationem. Et quando fit emplaſtrum cum eis, & melle,aut cum eis ſolum, confert contortioni neruorum, & attritioni laterum, & contuſioni oſſis capitis, quando non eſt fractum, & confert dolori iuncturarum, & podagræ, & extrahunt ſagittas, & alia quæ ſunt infixa corpori, poſita ſicut emplaſtrum ſuper locum. Et quando fit emplaſtrum cum eis,& melle, confert hydropiſi, & morſibus canis rabidi. Et quando fit emplaſtrum cum eis, & pipere trito, confert dolori ſtomachi. Et quando miſcetur cum uitellis ouorum, & adminiſtratur, confert liuori oculi,facto à percuſſione, & uerrucis quæ dicuntur morſa, & lentiginibus faciei. Et quando miſcetur cum ſquingibin, confert bothor, & fit emplaſtrum ex eis cum ſauich,& confert conquaſſationi auris, & attritioni unguium. Et quando coquuntur ſub cinere calido,& miſcentur cum capitibus paruorum piſcium, qui dicuntur ſtinci,poſt aſſationem eorum,& fit emplaſtrum cum eis ſuper apoſtema gutturis,reſoluit ipſum. Et quando miſcetur cum euphorbio,& linitur inde morphea,& impetigo, & cicatrices nigræ factæ poſt hulcerum conſolidationem, curat ea. Et quando elixantur,& comeduntur cum aceto, confert attritioni lacertorum. Oportet tamen quod caueatur nimius uſus eorum, quia ſunt nociui neruis. Zir uero quod prouocat uomitum,habet folia ſubtiliora, & longiora multum, quàm bulbus qui comedirur,& duriora, & habet radicem ſimilem bulbo, niſi quia ſuper ipſam eſt cortex niger,quæ radix quando comeditur cruda,ſiue cocta,aut bibitur decoctio eius,prouocat uomitum.

Galenus.) Eſt calidior eo,de quo dictum eſt ſuperius.

De anacar

DE ANACARDO. CCCXLVI.

A BAladar, id est, anacardus, est fructus arboris similis cordi auis, cuius color est rubeus, parum ad rubedinem declinans, sicut est color cordis, et intus ipsum est res similis sanguini, & id quod administrat ex eo, & defertur ex Sim, nascitur in Sicilia, in montibus ignis. Aben mesuai.) Est calidus & siccus in quarto gradu, & est bonus corruptioni sensus, & memoriæ, & omnibus egritudinibus cerebri, factis à frigiditate & humiditate. Alchalahamen.) Proprietas eius est conferre relaxationi neruorum. Bedigoras.) Proprietas eius est, ꝙ remouet obliuionem, & acuit sensum.

Ex libro qui refertur Galeni.) Drachmæ dimidium ex eo recepto, confert memoriæ, & melius quod est intra ipsum, delet uerrucas, & hulcerat cutem. Abugerig.) Est calidus multum, cõmouet algueſgues, & baras, & lepram, & apostemata, & fortassis occidit, & hoc igitur in iuuenibus, & in cholericis. Et propter hanc causſam nõ debet illis exhiberi, est autem bonus paralyticis, & eis, quibus timetur aduẽtus eius.

DE ERISIMONE. CCCXLVII.

HVderegi, id est, erisimon. Dioscorides.) Nascitur in locis habitatis, & iuxta muros, & seminatur in hortis, & habet folia similia foliꝭs erucæ agrestis, & habet uirgas subtiles, similes uirgis erucæ agrestis, & in summitate uirgarum est flos citrinus, & sunt illic uaginæ, similes cornibus, similes uaginis fœnugræci, in quibus est semen paruum, simile semini nasturcij, mordicans linguam. Galenus.) Seminis huius plantæ sapor est similis sapori nasturcij. Et uirtus eius prima est similis uirtuti nasturcij, nisi quia est calida inflatiua. Et secunda est uirtus, quæ confert, quando ponitur in lohoc, ad extrahendos humores grõssos, uiscosos, ascendentes ad pulmonem, & confert apostematibus duris, quę sunt in radice auris, & duricie bus antiquis mammillarũ, & testiculorum. Et quando oportet eam administrari in lohoc, oportet quod ponatur in aqua, & buliat, aut inuoluatur in panno, & postea inuoluatur in pasta, & assetur. Dioscorides.) Quando miscetur cum melle, & fit inde lohoc, confert pectori, cui currunt humores, & saniei aggregatæ in eo, & iuuat ad excreandum eos, & confert tussi humidæ, & confert ictericiæ, & sciaticæ, & ualet contra Medicinas mortiferas. Et quando miscetur cum aqua, & fit emplastrum cum eo, cõfert cancro profundo, & apostematibus factis in radice auris, & apostematibus duarum amygdalarum, & apostematibus testiculorum, & mammillarum. Et uniuersaliter est planta calefactiua, & subtiliatiua, & quãdo infunditur in aqua, & coquitur, aut inuoluitur in panno, & includitur in pasta, & assatur, fit leuior patienti.

DE DEND. CCCXLVIII.

DEnd hayse. Sunt ei duę species, scilicet, Seni, & non Seni. Sed Seni est simile grano alkeruha, & sapor eius est sicut sapor amygdalæ amaræ, & color eius est puluerulentus, & intra ipsum est lingua similis linguæ auis, quæ est uenenũ. Laxat enim fortilaxatione, & inducit tenasmonem. Oportet ergo, quod potator eius in primo euomat, & postea detur ei butyrum, & lac in potu, & dentur sibi ex Medicinis retinentibus uentrem, in quibus est uiscositas, sicut est portulaca, & psilium, & gummi Arabicum, & dragagantum, & detur ei prisana riçi, & hordei mundati cum oleo rosaceo, siue cum çucharo, & sumantur carnes incisæ frustatim cum agresta, et succo pomorum, & roretur desuper parum uini, & comedant pisces, & alia his similia.

Abugerig.) Dend sunt tres species, scilicet, Seni, & Sahan, & Indi. Et Seni habet grana grossa, similia fisticis. Et Sahari est simile grano catapuciæ, nisi quia est punctatum in uirgis punctis paruis. Indum uero est medium in quantitate, inter Seni, & Sahari. Et est puluerulentum tendens ad citrinitatem. Sed Seni est melius omnibus, & fortius ad laxandum. Et Indum est magis iuuatiuum, quàm Sahari. Et scias, quod caro eius interior semper procedit in consumando, donec in processu temporis nihil de ipsa remaneat, & proprie, quando non est in terra sua.

Abix dixit sicut iste. Et dixit.) Dend est multum calidum acutum, & est mirandũ de tanta acuitate sui cum tanta uẽtositate, quæ est in eo, & ipsum expellit grossos humores uiscosos, & phlegma, quod uadit ad iuncturas. Et homines quidem Indiæ

C miſcent ipſum in confectionibus magnis eorum,& in ſtomatico, & cum Medicinis laxatiuis. Verum,conſilium meum eſt, quod non detur in terris fortis caloris, ſicut ſunt Hayrach,& Babylonia,& tamen propter diſſolutionem corporum eorum quę accidit ibi plurimum,& ipſum inducit poſt ſolutionem debilitatem fortem, & in regione Babyloniæ,& Biges,quia ſunt calidæ.& ſiccæ,putridæ. Sed in Hayrach propter diſſolutionem humiditatum ibidem habitantium propter caliditatem, & ſiccitatem.Sed in Yamen,quia eius hyems eſt æſtas,& æſtas eius eſt hyems, & ſunt ibi pluuiæ magnæ,& rores.Quod ergo eſt magis iuuatiuum hominibus illarum regionum,eſt Medicina habens ſtipticitatem cum lenificatione,ſicut turbith,& myrobalani,& uiolæ,& lebleb,& tereniabin,& pruna,& alia his ſimilia. Potus uero dend conuenit in terris frigidis,ſicut eſt Seni,& in alijs ſimilibus. Et ego conſueui, quãdo aliquis ipſum ſumebat,& nimis ibat ad aſſellas,prȩcipere,ꝙ ſederet in frigida aqua, aut ꝙ funderetur ſuper corpus eius,quia tunc ceſſabat fluxus. Et dend quidẽ eſt Medicina,quod ſi non iuuatur ad retinendũ uentrẽ eius qui ſumit eam,occidit. Qui uero de eo uult ſumere,ſumat Seni,illud quod habet groſſum granum,poſtꝙ rectificatur,aut Indum,quod eſt ſimiliter groſſum. Sed Sahari habens granum paruum,nõ uidetur mihi exhibendum alicui,quia tardat ſuam operationem, & facit tortiones, & anxietates,& accidentia mala. Rectificatio autem eius eſt, quod accipiatur ex Seni,uel ex Indo,& excorietur ab eo cortex exterior,et caueatur,ne appropinquetur ori,quia cortex eius ſuperior ſi tangat labium,immutat colorem eius, & inducit in eo colorem album,ſicut morpheæ albæ,& auferatur ab eo lingua eius ſubtilis, quæ eſt intra ipſum,in quantitate medij grani,& cortex eius exterior, & abijciantur ambo, & teratur granum cũ pauco amylo,& roſis rubeis mũdatis,& croco pauco.Et ſi tempus fuerit calidum,frange uirtutẽ eius,ne diſſoluat ex humoribus nimis. Et ſi tu uis miſcere ipſum cum aliqua Medicina laxatiua,ipſum miſce cum turbith, & ſucco abſinthij,& ſucco eupatorij,& alijs iſtis ſimilibus. Et quando miſcetur cum Medicinis

D quas dixi ſupra,eſt Medicina magna, multum iuuans in doloribus factis à phlegmate,& melancholia,& reſoluit dolores iunturarum, & conſeruat capillos in ſua nigredine,ſicut ſunt,prohibens eos cito caneſcere.Doſis autem eius poſt rectificationẽ ſui,ei qui eſt fortis naturæ, ad ſuſtinendũ medicinas fortes, eſt à duobus dauich uſq; ad drachmas quinq;.

DE NASTVRCIO. CCCXLIX.

NOrph,alcheph,& in Latino dicitur machita,& eſt uaſturciũ. Et ex eo eſt naſturcium commune eorum. Et ex eo eſt naſturcium tectorum. Et ex eo naſturcium Orientale. Dioſcorides.) Naſturcium commune eſt melius,quod defertur ex Babylonia. Galenus.) Semen naſturcij habet uirtutem calefactiuam, & deſiccatiuã, ſicut ſemen ſinapis.Et ſecunda eſt uirtus,quę incidit fortiter,& adurit. Et tertia eſt uirtus,quę ſedat dolores ſciaticos,& dolores capitis,& quamlibet egritudinem,in qua oportet calefacere,& miſcetur ſemen eius in Medicinis aſmatis, quando incidit humores groſſos. Et dicitur,quando naſturcium deſiccatur,fit eius uirtus ſicut ſeminis ſui ipſius. Sed dum eſt recens,propter aquoſam humiditatẽ quæ eſt in eo,habet uirtutem debiliorem uirtute ſeminis. Dioſcorides.)Semen naſturcij eſt calefactiuum acutum,malum ſtomacho,lenit uẽtrem,& expellit lumbricos, reſoluit apoſtemata ſplenis,facit aborſum,incitat libidinem coitus,& eſt ſimile ſemini ſinapis, & erucæ. Semen naſturcij abſtergit ſcabiem hulceratam,& impetiginem, & quãdo fit emplaſtrum cum eo & melle,reſoluit duriciem ſplenis,& mundificat hulcera, quę dicũtur mellina,& bibitur cum polenta,& expellit ſuperfluitates pectoris,& quando ſumitur in potu,confert morſibus uenenoſis, & quando fit fumigium cum eo in domo, expellit animalia uenenoſa,& ipſum retinet caſum capillorum, facta linitione cum ſucco eius,& curat combuſtionem ignis, & aperit apoſtemata. Et quando miſcetur cum ſauich,& aceto,& fit inde emplaſtrum,confert ſciaticæ,et diſſoluit apoſtemata calida. Et quando fit emplaſtrum cũ eo,& aqua,& ſale,maturat furunculos, & eius folium facit hoc,quamuis debilius,et quãdo coquitur cum lacte caprino,et datur in

potu cum

A potu,remouet dolorem oris ſtomachi. Et quando patitur dolorem antiquum aliquod membrum,ſicut eſt dolor podagræ,& ſciaticę,& inungitur cum melle,& puluerizatur deſuper puluis ſeminis naſturcij,confert,& remouet dolorem eorum.

De naſturcio rectorum. Dioſcorides.) Eſt planta habens folia ſtricta, & longa duobus digitis,& in ſummitate acuta ſciſſa & pinguia, quę extenduntur ſuper terrá, & habet in medio uirgam ſubtilem,longam palmis duobus, habentem paucos ramulos,ſuper quos ſunt uelut pilæ,habentes ſummitatem depreſſam,in quibus eſt ſemen latum,ſimile ſemini naſturcij,cuius figura eſt ſicut figura rutellæ fuſi, ita eſt depreſſum, & ideo Græce nominatur talaphion, eò quod ſignificat in lingua Græca depreſſum,& habet florem,cuius color declinat albedini,& naſcitur in uŋs,& in parietibus domorũ. Galenus.) Virtus eius prima eſt calida.Et ſecunda eſt uirtus ſubtilis.Et tertia uirtus aperit furunculos factos intra corpus,& quando ſumitur in potu & prouocat menſtrua,& corrumpit fœtum.Et quando fit cliſtere cum eo,confert ſciaticæ,& laxat humorem ſimilem ſanguini,& quando ſumitur per os,expellit per ſuperius & inferius humores cholericos,ſumptis de eo dauich quatuor cum dimidio.

Dioſcorides.) Semen eius eſt acutum ſapore, calefactiuum, & quando de eo ſumuntur in potu duo guanchi,expellit choleram per uomitum,& per fluxum uẽtris. Et quando fit cliſtere cum eo,confert ſciaticæ, & illud cliſtere educit ſanguinem,& confert multum,& quando ſumitur in potu,aperit puſtulas intrinſecas, & collectiones factas in membris interioribus, & prouocat menſtrua, & corrumpit fœtum,& Catebras quidem extimauit, quod eſt alia ſpecies huius, quæ dicitur ſinapi Perſicũ, & eſt planta habẽs lata folia,& radices magnas, & ipſa adminiſtratur in cliſteribus.

De naſturcio Orientali. Dioſcorides.) Eſt planta longa circa duo brachia, habens ramos ſubtiles,& multos,in quibus ſunt folia à duobus lateribus, ſimilia foliȝ ſataragi,niſi quia ſunt albiora,& molliora, & in ſummitatibus ramorum ſunt capitella ſimilia capitellis plantæ actis,& habet flores albos. Coquitur autem hæc plan-
B ta cum kiſt hordei,&comeditur,& proprie in regione Phlarochia,& ſemen eius ponitur in cibis loco piperis.

DE TITHYMALLO. CCCL.

XAuſer,id eſt,lacticinium,uel tithymallus. Dioſcorides.) Species eius ſunt ſeptem,quarum una dicitur caritias,& eſt maſculus,& habet uirgas,quarum longitudo eſt plus uno brachio, in quarum colore eſt rubedo, plenas lacte albo acuto, & folia ſuper uirgas ipſas ſimilia foliȝ oliuæ,niſi quia ſunt ſtrictiora, & longiora, & & radix eius eſt groſſa,aſpera,& in ſummitatibus illarum comarum ſunt capitella ſimilia capitellis alterius ſpeciei,quæ dicitur noalis,& in iſtis capitellis eſt ſemen. Virtus huius herbæ eſt laxatiua,& quando bibuntur ex eo duo onoloſat cum aceto mixto cum aqua,laxat phlegma,& choleram,& quando ſumitur in potu cum melicrato,laxat,& prouocat uomitum.Et exprimitur ſuccus eius,& colligitur lac in tempore uindemiarum,nam aduuantur rami eius ſimul & inciduntur,deinde inclinantur ſuper uas aliquod,ita ꝙ lac fluens cadat in uaſe. Quidam uero accipiũt farinã orobi, & conficiunt eam cũ lacte eius,et faciunt inde pillulas ſimiles orobo,& ſeruantur.Et quidã diſtillãt ipſum lac ſuper ficus ſiccas,ſcilicet,ſuper unamquaq; tres guttas, & ſic reponunt ficus.Et quidã accipiunt lac ſolũ,& terunt illud in aliquo uaſe, donec,coaguletur,& reponunt ipſum. Alij uero terunt ipſam herbam in mortario,& faciũt inde trociſcos,& ſeruant. Oportet autem caueri,ne lac eius extrahatur in tempore uentoſo,& ne ille,qui hoc facit,tangat faciẽ ſuã manu, & ꝙ inungat primo manus ſuas, & faciem,& teſticulos,et collũ,ac omne quod ex corpore eſt detectũ,cũ axungia,aut cũ oleo et uino.Et potus quidem eius exaſperat guttur.Et propter hoc oportet,ꝙ pillulæ eius liniantur cum cæra liquefacta,aut cũ melle diſpumato,& ſic ſumantur, aut accipiantur ex ficubus,in quibus diſtillatum fuit lac,tres ficus,aut quatuor, quia ſufficiunt ad laxandum. Et lac quidem eius quando accipitur recens, & admiſcetur oleum ei,& linitur cum eo locus in ſole,à quo uolumus pilos euellere,depilat eos,& capillos,& facit,ꝙ pili,qui oriuntur poſtea,naſcũtur ſubtiliores,& rubei, q̄ ſi ſecundo ungantur,

C ungantur,& cadunt omnino, & ponitur in foraminibus dentium corroſorum, & ſedat dolores eorum,uerum oportet,quod poſtmodum opiletur foramen cum cæra,ne lac fluens,tangat linguam,& hulceret eam. Et quando linitur ſuper uerrucas, aufert eas,aut ſuper carnem ſuperfluam eminentem in ano, quę dicitur condiloma, aut ſuper impetiginem,aufert ea,& conuenit ungulæ oculi,& uariolis,& pruritui,et hulceribus corroſiuis,& hulceribus fraudulentis,cancro,& fiſtulis. Colligitur etiam ſemen huius herbæ tempore autumni,& deſiccatur in ſole,& teritur leuiter, & deſiccatur,ac reponitur. De quo ſi accipiatur, purgat uentrem leniter. Similiter autem & folia ſiccantur,ac reponuntur. Quando ergo accipitur ex ſemine & folijs eius pondus duorum acſufi,& bibuntur,faciunt idem quod ipſum lac. Et quidam accipiunt folia eius cum ſeitaragi,& miſcent cum lacte,& caſeo recenti. Radix uero eius quando de ipſa accipitur drachma una,& proijcitur in hydromelle,& bibitur, laxat fortiter. Et quando coquitur cum aceto,& fit inde collutio oris,confert dolori dentium.

Species autem alia, quæ dicitur carſites, & eſt fœmina, eſt ſimilis naturæ plantæ, quæ dicitur diclomadas,& habet folia ſimilia folijs myrti,niſi quia ſunt maiora,ſtrictiora,& duriora,fœtidi odoris,& habent ſummitates acutas,uelut ſpinas, & habet uirgas egrediẽtes ab una radice longas, circa palmum unum. Et habet ſemen,quod profert omni anno ter,ſimile nuci, mordicant linguam fortiter, & naſcitur in locis aſperis. Virtus autem lactis huius ſpeciei,& radicis,& foliorum,ac ſeminis, eſt ſimilis uirtuti primæ ſpeciei,niſi quia citius commouet uomitum,cꝫ ſpecies prima.

Alia uero ſpecies thytimalli,quę dicitur peralios. Et expoſitio eius eſt prope mare, & eſt illud,quod nominant homines mingath, & canſomias, & naſcitur in partibus marinis, & habet quinq; aut ſex ramos, quorum longitudo eſt circa palmum unum, rectos, quorum color tendit ad rubedinem, exeuntes ab una radice,in quibus ſunt folia ſtricta,parua,& oblonga,ſimilia folijs lini, & in ſummitate ramorum
D ſunt capitella amygdalata, rotunda, in quibus eſt ſemen rotundum, ſimile orobo, uarij coloris,& ſunt ibi flores, quorum color eſt albus, & tota planta eſt plena lacte albo plurimo. Vſus uero & modus repoſitionis,eſt ſicut prædictarum ſpecierum.

Sed ſpecies alia thytimalli,quę dicitur helioſcopos,habet folia ſimilia folijs portulacæ,niſi quia ſunt ſubtiliora,& rotũdiora,& habet quatuor ramulos,aut quinq;,ab una radice egredientes,quorũ longitudo eſt circa palmũ unũ, ſubtiles, & rubeos,& plenos multo lacte,& habet in ſummitatibus ramorũ coronã ſimilẽ coronę anethi, in qua eſt flos & ſemẽ,& ſemẽ eius uertitur cũ reuolutione ſolis, & propterea dicitur helioſcopos. Et eius expoſitio eſt intuẽs ſolẽ. Et naſcitur plurimũ in ciuitatibus,& in funerijs, & iuxta muros. Lacigitur & ſemẽ eius colligitur ſicut lac, & ſemẽ aliarũ ſpecierum, quas ſupra dixi. Et uirtus eius eſt ſicut illarum uirtus, niſi quia eſt fortior eis.

Species uero alia thytimalli,quæ dicitur cyparisias,habet uirgas ferè longas unius palmi,aut plus,quorũ color eſt rubeus,in quibus oriũtur folia ſimilia folijs pini,quę dicitur canlicaris,niſi quia ſunt molliora,& ſubtiliora,minora. Et uniuerſaliter ſunt ſimilia eis in principio ortus eorũ, & propter hoc nominatur cyparisias, à cypreſſo. Et hæc planta etiam eſt plena lacte, & naſcitur in locis lapidoſis,ſiccis, & aſperis. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti ſpecierum ſupradictorum.

Alia uero ſpecies thytimali. Et eſt illa quæ naſcitur inter lapides,& dicitur dendrodes,& habet multos ramulos,& multa folia, plena multo lacte, & color ramulorũ eſt rubeus,& ſummitates eorum ſunt folia ſimilia folijs myrti,ſubtiliora, & longiora parum,& habet ſemen ſimile ſemini illius ſpeciei,quæ dicitur carcicias. Et modus operatiõis huius,et uirtus eius,& forma repoſitiõis eius eſt ſicut prędictarũ ſpecierũ.

Sed ſpecies thytimalli,quæ dicitur platoſilos,habet folia ſimilia folijs plantę,quę dicitur philommos,& radix uero,& folia eius, & lac, laxant humorem aquoſum, & quando teritur,& proijcitur in fluuio, uel ſtagno, occidit piſces exiſtentes ibi. Et ſpecies etiam ſupradictorum lacticiniorum faciunt hoc.

Eſt autẽ alia ſpecies thytimalli,quæ dicitur pthias, ſimilis ſpeciei,quæ dicitur cyparisias. Et propter hoc poſuerunt illã quidam inter ſpecies thytimalli, & habet uirgas ſimiles

A gas ſimiles uirgis lentis, longitudine unius brachij, niſi quia ſunt longiores, et plenæ nodis, & habet folia ſubtilia, & ſtricta, in ſummitate acuta, ſimilia foliis pini, & ideo ſic nominatur, & habet flores magnos tendentes ad longitudinem, quorum color eſt purpureus, & habet ſemen depreſſum, ſimile lenti, & habet radicem albam, magnam, groſſam, in qua eſt multum lac. Quod accipiuntur de iſta radice drachmæ duæ in potu, laxat choleram. Et quando ſumitur in potu de ſemine ipſius drachma una, laxat phlegma, & choleram, & quando bibitur pondus unius alki, facit idem. Sed foliorum eius ſi dentur in potu tres alki, faciunt operationem eandem.

Sapor ſpecierum iſtorum lacticiniorum eſt acutus, & eſt cũ hoc in eis amaritudo. Et uirtus eorum prima eſt calida & ſicca in quarto gradu. Et ſecunda abſtergit, & incidit. Et fortius quidem quod eſt in eis, eſt lac eorum, & poſt lac eſt ſemen, & poſt ſemen ſunt folia, & in radicibus etiam eorum ſunt uirtutes, quas dixi, ſed hęc non ſunt in omnibus lacticinijs æqualiter. Et radix quidem lacticinij curat dolorem dentium & aufert eum, quando coquitur cum aceto. Et uirtus quidem lactis eſt fortior, & magis manifeſta, nam quando ponitur ex eo modicum in dente corroſo, in quo eſt dolor, poſtquam cuſtodiuntur os & lingua, ne tangatur ab eo, propterea quia hulceraret quodcunq; eorum tangeret, hoc fit, poſtquam poſita eſt ſtilla una lactis in foramine, opilatur ſtatim, & munitur cum aliquanto cæræ, aufert dolorem ſtatim. Et quando linitur locus ubi ſunt pili, quos uolumus euellere cum lacte lacticiniorum, aufert eos omnes, ſed propter fortitudinem eius et uiolentiam, oportet quod admiſceatur ei oleum, & quando fit hoc ſæpe, prohibet radices pilorum, & facit quod amplius non renaſcuntur. Et hoc quidem lac aufert uerrucas, quãdo liniuntur cum eo, & carnem quæ ſuperexcreſcit in lateribus unguium, & abſtergit impetiginem, & ſcabiem & propter excellentem caliditatem ſuam ſtat loco cauterij, & curat hulcera corroſiua, & eriſipilam, & hulcera putrida. Et quando adminiſtratur ſuo tempore, & ſecundum modum & quantitatem ſicut debet, aufert duriciem fiſtularum. Et folia quidẽ eius faciunt omnes iſtas opelationes, ſimiliter & ſemen, ueruntameu ſemen ipſum
B eſt debilioris operationis. Et ſunt quidam, qui accipiunt folia & ſemen, & proijciũt ambo in aquas, & accipiunt piſces in eis exiſtentes, eò quod piſces fiunt ſicut ebrij, natantes in ſuperficie aquæ. Cinis uero lacticinij ſpecierum, & aqua cineris habent operationes, quas habent ipſa lacticinia. Alkanzi.) Omnes ſpecies lacticiniorum purgant melancholiam, & phlegma groſſum, & aquam. Abugerig.) Lacticinia ſunt meçerion, & xebram, & hoſcin largina, & attanitha, & althit, et ſpecies alię mulræ, & id, cui Medici appropiant nomen lacticinij, eſt lac largiæ.

Abix.) Lac lacticinij accipitur ex arbore ſua, & accipitur farina hordei, & confici-tur cum eo. Et ſi uis ipſum rectificare, miſce cum pauco amilo, & pone cum eo olei amygdalarum dulcium parum, aut olei uiolacei. & meliores medicinæ quæ admiſcentur ſibi, ſunt roſæ tritæ, & ſuccus liquiritiæ, & aloes, & turbith, & mirabolani, & abſinthium, & eupatorium, & ſucci amborum, & ſal Indum, & crocus, & amilum. Quando ergo temperatur cum aliqua iſtarum Medicinarum, rectificatur cõplexio eius, & confert febri quartanæ, & purgat aquam citrinam purgatione faciente magnum iuuamentum. Sed quando datur ſolum ſine rectificatione, corrumpit complexionem, & facit triſticiam multam, & dolorem in epate, recipienti ipſum, et deſtruit ſtomachum, & aufert appetitum cibi. Et ipſum quidem eſt calidum, & acutum, ſimile ſcamoneæ. Et doſis eius poſtquam rectificatur, ſicut dixi, eſt à duobus dauich, uſque ad tres, quando ueteraſcit, diminuitur operatio eius, & iuuamentum ipſius.

DE PORRIS. CCCLI.

CVrat, id eſt, porrum. Et ex eo eſt domeſticum, & eſt Hiſpanum. Et eſt ex eo nabati, & eſt montanum, & eſt porrum uineæ. Galenus.) Porrum agreſte eſt medium inter porrum & allium. Et reperitur uirtus huius plantæ ſecundum hunc modum. Et uolo dicere inter uirtutem porri, & allij, & propter hoc eſt magis acutũ, & deſiccatiuum, q̃ porrum, & ob hoc eſt malum ſtomacho, & eſt acutum, & inciſio

& operatio

C & operatio eius ſunt plus quàm domeſtici,& ob hoc prouocat urinam,& menſtrua ſæpe quando retinentur propter humores frigidos groſſos, & habet tantum de cale factione,quod hulcerat cutem quando exterius applicatur corpori. Et ego quidem iam dixi,q̄ omnes Medicinæ quæ calefaciũt tali calefactione, ſunt in fine graduum.

Dioſcorides.) Porrum ultramarinum & nabati ſunt inflatiua, & generant chimũ malum,& accidunt ex eis ſomnia mala,ueruntamen prouocant urinam,& molliũt uentrem,& ſubtiliant humores,& faciunt obſcuritaté uiſus,& prouocant menſtrua, & nocent renibus & ueſicæ,quando in eis ſunt hulcera. Sed quando coquuntur cũ aqua hordei,extrahunt ſuperfluitates à pectore & pulmone. Et quando accipiuntur eius folia,& coquuntur cum aqua maris,& aceto,& mulieres ſedent in illa decoctio ne,confert coarctationi oris matricis,& duriciei eius. Et porri quidem dulcorantur, quando elixantur bis,& proiectis illis duabus aquis, ponuntur poſtea in aqua frigida. Quando igitur ita dulces,minuitur inflatio eorum. Et porri quidem nabati ſunt acutioris ſaporis,q̄ ultramarini,& in eis eſt aliquantulum ſtipticitatis, & ideo quando ſuccus eorum miſcetur cum aceto,& minuto thure,aut olibano ipſo, ſtringit ſanguinem,& proprie ex naribus. Et porrum quidem incitat libidinem,& quando miſcetur cum melle,& fit inde loch,confert doloribus pectoris, & hulceribus pulmonis. Et quando comeditur,mundificat cannam pulmonis, & quando aſſueſcitur cibus eius,inducit obſcuritatem uiſus,& eſt malum ſtomacho. Et quando ſuccus eius miſcetur cum melicrato,confert morſibus uenenoſis. Et quando fit emplaſtrum cũ porris ipſis,& ponitur ſuper locum morſum,facit hoc. Et quando miſcetur cum aceto,& olibano,& lacte,& oleo roſarum,& diſtillatur in aurem, confert dolori auriũ, & tinnitui eius,& quando cum eis & ſumach fit emplaſtrum,aufert uerrucas,quę dicuntur aſua,& curat ſyriæ,& quando fit emplaſtrum cum eis & ſale,mundificat hulcera ſordida. Et quando bibuntur ex ſemine eius drachmæ duæ, cum granis myrti, ſimul tritis,abſcindit ſputum ſanguinis antiquũ à pectore. Ruffus.) Porrũ prouo-
D cat menſtrua,& mũdificat pectus,& aufert acetoſas eructuationes, ac mollit uentrẽ.

Iudæus.)Proprietas porri eſt,quod deſtruit dentes,& gingiuas. Aben meſuai.) Proprietas porri eſt,quod nocet renibus,& ueſicæ,quando in eis ſunt hulcera, & folia porri deſceni conferunt matrici, ex proprietate quæ eſt in eis, quando in matrice eſt humiditas faciens lubricare fœtum. Meſarugie.) Semen porri quando ſuffumigatur anus cum eo,deſiccat fiſtulas quæ ſunt in eo.

De porro uineæ. Dioſcorides.) Eſt deterius ſtomacho alijs porris, & calidius, & magis prouocatiuum urinę,et prouocat menſtrua,et quando comeditur, confert morſui uenenoſo ualde.

DE CONDISI. CCCLII.

COndes,id eſt,condiſi. Galenus.) Id quod ex ea adminiſtratur,eſt radix, et ſapor eius eſt acutus. Et uirtus eius prima eſt calida et ſicca in quarto gradu. Et ſecunda abſtergit. Et tertia commouet ſternutationem. Dioſcorides.) Lauatores lanæ utuntur iſta ad faciẽdum lanam lenem,& pulchram,quoniã ſuffumigant ipſam cum ea,& eſt nota. Radix eius eſt acuta,& in forma ſua longa,ac rotunda, de qua ſi accipiatur pondus faclanarium cum melle,prouocat urinam, & confert epatis egritudinibus,& coartationi anhelitus,quæ cogit hominem erigi,& tuſſi,& ictericiæ,et laxat uentrem. Et quando bibitur cum opopanace, & cum radice capparis, frangit lapidem,& expellit eum cum urina,& reſoluit duriciem ſplenis,& quando fit naſale cum eo,prouocat menſtrua,& expellit fœtum fortiter. Et quando fit ex eo emplaſtrum cum aceto,curat ſcabiem hulceratam, & quando coquitur cum farina hordei & uino,reſoluit apoſtemata in principio eorum,facto emplaſtro ex eo, & ipſum intrat in confectionibus ſief,quæ fiunt ad uiſum acuendum,& confert ad hoc, & in cõfectionibus unguentorũ,& prouocat ſternutationem. Et quando teritur,& miſcetur cum melle,& fit inde caputpurgiũ,prouocat ſuperfluitates à cerebro ad os, & mundificat caput. Bedigoras.) De proprietate condiſi eſt, quod abſcindit phlegma, & melancholiam groſſam,& reſoluit uentoſitates.

De meçerion

DE MEZERION. CCCLIII.

A MEzerion,id eſt,chamelea. Dioſcorides.) Eſt arbuſtum paruũ,cuius rami ſunt apti ad ignem accendendum,& ſunt ipſi rami extenſi ſuper terram,longitudinem duorum palmorum habentes,& habet folia ſimilia foliȝs oliuæ, niſi quia ſunt ſubtiliora eis,& mordicantia linguam, & gulam exaſperãtia, & ſunt depreſſa ſuper ramos. Galenus.) Sapor eius eſt amarus,& uirtus eius mundificat hulcera ſordida multum,& aufert cortices,ſeu eſcaras magnas, quæ ſunt in facie hulcerum ab aduſtione,quando ponitur in eis. Dioſcorides.) Folia huius plantæ laxant phlegma, & choleram,& maxime quando admiſcetur eis duplum eius ex abſynthio, & quãdo miſcetur cum abſinthio, & conficitur cum melle,aut cum aquã, & fiunt inde pillulæ,& adminiſtrantur, facit hoc. Et pillulæ quidem quæ fiunt ex ea, non diſſoluuntur in uentre, ſed egrediuntur integræ ſicut ſunt. Et quando accipiuntur folia huius plantæ,& teruntur bene,& miſcentur cum melle, & ponuntur in hulceribus, mundificant ea, & auferunt eſcaras eorum. Bedigoras.) Proprietas eius eſt quod laxat melancholiam,& aquam citrinam, quemadmodum faciunt ſpecies aliæ lacticiniorum. Liber uenenorum.) Pondus drachmæ unius ex eo occidit,propterea, quia deſiccat humiditatem epatis.Paulus.) Meçerion nigrum purgat aquam, & album ſimiliter,& cum hoc educit aſcarides,& in hoc eſt melius nigro,& nigrum eſt bonũ pruritui,& ſcabiei. Alcançi.) Proprietas eius eſt quod laxat melancholiã. Et dixit Cuçena,quod ipſum eſt ſiccum in quarto gradu,& corrodit, ac deſtruit humiditatẽ epatis,& totius corporis,& facit hominem hydropicum. Aben meſuai.) Proprietas eius eſt, quod deſtruit complexionem corporis, & euacuat aquam citrinam, & choleram, & phlegma, & operatur plus in hoc, quando fiunt pillulæ cum eo. Et quando aliquis uult ſumere ex eo,admiſceat ei duplum eius ex abſinthio, & confi-
ciat cum aqua calida,& ſumat. Et meum conſilium eſt, quod ante eius potationem præparetur ſecundum hunc modum, ſcilicet, quod accipiatur ex eo drachma una,
B & proiȝciantur ſuper ipſum aquæ libræ tres,& coquantur, donec ex aqua remaneat libra una,deinde coletur,& proiȝciatur ſuper ipſum drachma una olei amygdalini, & iterum coquatur, donec aqua conſumatur, & remaneat oleum. Et doſis eius ſit à drach.ȝ.uſq; ad.ƽ.Sed ille qui bibit ſubſtantiam eius,admiſceat ei duplum ponderis eius de abſinthio. Et doſis eius eſt à tribus kirat,uſq; ad ſex. Habix.) Meçerion ſunt duæ ſpecies,una habet magna folia,& alia habet parua,groſſa,rugoſa, & eſt deterius,& illud cuius folia ſunt magna,eſt melius, & uolo dicere magna uel parua folia, non quod ex una arbore colligantur magna, aut parua, ſed quia diuerſæ ſunt ſpecies,quarum una habet folia magna, & alia parua. Et meçerion in uirtute ſua eſt ſicut ſcebram in acuitate & ſtipticitate.Et quando bibitur ex eo ſine rectificatione, accidit ex eo laxitudo,& debilitas,& fortaſſis facit euomere, & aſſellare ſimiliter,& fortaſſis natura expellit ipſum per unum horum locorum. Et quando datur ſine rectificatione, facit aſſellare ſimile raſuræ inteſtinorum, aut ſicut farinã diſſolutã cum aqua, & hoc non accidit,niſi quia grauat naturam,& inteſtina excoriat. Sed homines habentes humiditates multas,poſſunt melius ſuſtinere potionem eius quàm alij, & ſenes poſſunt ipſum melius ſuſtinere quàm iuuenes, quia impoſſibile eſt ꝙ iſtæ Medicinæ ſic calidæ non inducant laborem iuuenibus propter caliditatẽ eorum, & choleram quæ abundat in eis. Quapropter meliores Medicinarũ his ſunt decoctiones, in quibus intrant myrobalani,citrini,te kebuli,& thamarindi,& pruna,& ſebeſten, & iuiubæ,& fumi terræ,nam huiuſmodi Medicinæ laxant leuiter propter uiſcoſitatem in aliquibus exiſtentem, & propter ſtipticitatẽ in aliquibus earum exiſtentem.

Et quando das alicui aliquam ex iſtis Medicinis acutis in potu, poſtq; preparaueris eam in antidotis,aut in pillulis,aut in trociſcis, præcipue ꝙ bibat eam cum aqua quam repefecit aer ſolum,non cum aqua quam calefecit ignis,nam ſi bibantur cum aqua quam calefecit ignis,inducunt laborem, & prouocãt uomitum, quando ergo iſtæ Medicinæ ſumuntur cum aqua,quæ non eſt calefacta ſuper ignem, laxant leuiter,niſi forte fuerint aliqui ex ſenibus, quorũ ſtomachi ſunt infrigidati ualde, quare

C Medicina in eis non poteſt diſſolui, niſi in longo tempore. Talibus namq; detur in potu cum aqua, quæ bulitur ſuper ignẽ, & cũ fortiter bulierit, poſtea dimittatur, donec tepeſcat, & ſic detur Medicina cum ea. Et non facias id quod faciunt ſtolidi Medici, qui dant Medicinas cum aqua tepida, quæ non bulitur, quare prouocant uomitum, Præcipe ergo ut aqua fortiter buliat, deinde tepeſcat, & poterur. Sed ſcamoneam poſſunt ſuſtinere quilibet, ſiue iuuenes ſint, ſiue ſenes ſint, uel ſeniores, dummodo bibant eam cum aqua bulita, & tepefacta. Si autem aliquis conqueritur ꝙ Medicina non quieſcit in ſtomacho ſuo, donec euomat eam, fac illum comedere diuerſa cibaria, & replere eos multum, deinde da ei in potu uinum poſt, in quo ſit aliquod dulce, deinde fac eum euomere, aut bibatur loco uini phuca tepidum, cui ſit mel admixtum, & ſal, & tunc euomat, donec ſtomachus eius mundificetur à ſuperfluitatibus exiſtentibus in eo coadunaris, deinde cuſtodiat ſibi illa die, & in ſecunda die bibat ſuam Medicinam, & hoc ſi eſt ex hominibus, qui poſſint euomere ſine labore. Nam quidam ſunt qui abhorrent uomitum fortem, & propter hoc debet euomere paulatiue cum rebus facilioribus, donec mundificetur ſtomachus eorum, & expellantur humiditates quæ ſunt in eo, & hoc faciant una die, aut duabus, anteq; capiãt Medicinam, nam faciet eos aſſellare, & non euoment eam. Si igitur uis exhibere meçerion, elige illud quod dixi eſſe melius, ſcilicet illud quod habet folia longiora, & latiora, & ſubtiliora, & infunde ipſum in forti aceto duobus diebus ac noctibus, & hoc fiat ante contritionem eius, & ſicut eſt integrum, renouabis acetum bis aut ter, & proijce acetum in quo fuit infuſum meçerion, & laua illud cum aqua dulci bis aut ter, & deſicca ipſum ad umbram, aut ad ſolem, ſi nõ poteſt cito ſiccari in umbra, donec recedat humiditas eius, & poſt tere ipſum groſſe, deinde miſce ipſum cum oleo amygdalino dulci, aut cum oleo uiolaceo. Et ego quidem nõ dixi, ut teratur groſſo modo, niſi quia ut non adhæreat uillis ſtomachi, & inteſtinis, & noceat. Et ſi uis

D ipſum admiſcere cum rebus ſibi cõuenientibus, miſce cum eo dend, aut epithymũ, aut myrobalanos citrinos, aut roſas, aut epithymum. Et ad humectandã ſiccitatem eius miſce ei ſuccum liquiritiæ, & cyminum, & ſal Indum. Quando ergo tu ponis ipſum cum huiuſmodi Medicinis, quas diximus, fit Medicina cõueniens omnibus ægritudinibus factis à melancholia, nam expellit eam, & cõfert doloribus phlegmaticis. Et ſi uis euacuare cum eo aquam citrinam, præpara ipſum prius, ſicut dixi, nam ipſum laxat eam, & affert iuuamentum manifeſtum. Demum poſtq; rectificaueris ipſum, miſce cum eo has Medicinas, ſcilicet radicem ireos, & batituram æris, & aſſarum, & myrrham, & ſerapinũ, & myrobalanos citrinos, & ſal Indum, & ſemen apij domeſtici, & ſuccum eupatorij, & ſuccum abſinthij, & ſpicam nardi, & maſticem, & detur cum ſucco ſolatri, & fœniculi bulitis, & clarificatis, & ſi uirtus fuerit fortis, appone de caſſia fiſtula, alias tapſia cum ſuccis herbarum, & cum pauco Medicamine præparato ſicut dixi, nam ipſum laxabit aquam citrinam. Et ſi uis facere pillulas, aut trociſcos ex eo, quia conferunt, niſi quia debiles nequeunt ſuſtinere eam, uirtus quorum eſt proſtrata, quare conuenit fortibus. Si autem meçerion præparatur ſicut dixi, & uirtus ægri poſſit ipſum ſuſtinere, & tempus fuerit medium inter caliditatem & frigiditatem, & diſpoſitio aeris & loci conueniat, & ætas. Sit eius doſis forti, qui non habet ægritudinem aliquam in corpore ſuo drach. ſemis, uſq; ad duo dauich. Aegris uero ſecundum quod poſſunt ſuſtinere, & ſecundum quod exigit ægritudo. Habenti uero aquam citrinam, & eſt fortis, da ex eo in potu à quatuor granis hordei, uſq; ad ſex, ſi Deo placet.

DE CATAPVCIA MINORE. CCCLIIII.

MEndana, id eſt, catapucia minor. Dioſcorides.) Eſt planta quam multi computant inter ſpecies lacticiniorum, habet ſtipitem concauum, habentem longitudinem unius brachij, & groſſitudinem unius digiti, & in ſummitate ſtipitis & ramorum, ſunt ramuli parui, & ex folijs ſunt quædam ſuper ſtipitem, & quædam ſunt ſuper ramulos illos, ſed ſola quæ ſunt ſuper ſtipitem, ſunt longiora ſimilia folijs amygdalæ, niſi quia ſunt latiora, & leniora, ſed folia quæ ſunt ſuper ramulos ſuperiores

A flores, sunt minora foliis aristologiæ longæ, appropinquãtia similitudini foliorum hederæ, & habet fructum in summitatibus ramulorum triangulatũ, & uelut rotundum, sicut grana cyperi, & intra ipsum sunt semina tria quæ diuidunt parietes, qui sunt in eo, quæ semina sunt in magnitudine orobi, exterius subnigrum colorem habentium, sed quando excoriantur, sunt alba, habentia saporem dulcem, & habet radicem sũbtilem, in qua nullum est iuuamentum. Galenus.) Virtus eius est similis uirtuti omnium specierum lacticiniorũ, & non differt ab eis, nisi in uno, & est, quod in semine eius est dulcedo, & hoc semen est illud quod habet uirtutem laxandi.

Dioscorides.) Hæc planta est tota plena lacte, sicut alia lacticinia, & quando sumuntur in potu ex semine eius octo grana uel nouem, & fiũt inde pillulæ, & sumuntur, & post ipsam bibitur aqua frigida, purgant phlegma, choleram, & chimũ aquosum, & lac eius quando sumitur in potu sicut recipitur lac lacticiniorum, facit hoc, & quando coquuntur folia huius plantę cum pullis, aut cũ holeribus, uel cibis alijs, faciunt hoc. Paulus.) Laxat sicut lacticinia alia, & proprie lac eius, uerũ semen eius habet uirtutem potiorem ad laxandum. Salamine.) Quando hæc Medicina coquitur cum atriplicibus, & gallo ueteri, laxat uentrem. Albasari.) Laxat sicut aliæ species lacticiniorũ, & semen eius est simile semini ipsorum, nisi quia in isto est dulcedo. Abengueſit.) Artos est granum mendena, & laxat sicut scamonea, & est fortius ea, & datur ex eo secundum sententiam antiquorum à septem granis, usq; ad 15. Et dicitur quod est error, quia non debet dari de eo, nisi ab uno grano usq; ad duo, & secundum sententiam Modernorum grana quinq;, & quando stomachus est fortis, da grana integra, & si est debilis, da ea contrita. Abix.) Habet folia longa sicut digitus per ramos ordinata, ita quod quando aspiciuntur, assimilantur paruis piscibus, & propter hoc Armeni nominãt ipsum pisces, & quando uulneratur in aliquo loco, egreditur inde lac, & quando coquuntur folia eius, & dantur in cibo habentibus aquam citrinam, euacuãt eam per secessum, & si datur in potu ex foliis eius, aut ex lacte laxant, & fortassis faciunt euomere. Et lac quidem est fortius foliis, & semen

B extrahitur à cortice suo, sicut grana koti, & sunt eiusdem quantitatis, aut minora parum granis koti, & in quolibet fructu sunt tria grana parua, de quibus si dẽtur in potu drachmæ duæ, laxant phlegmam, & utranq; choleram, ac humores grossos. Rasis.) Laxat & prouocat uomitum, & confert podagræ, & laxat choleram, & aquam citrinam, & operatur sicut lacticinia. Abugerig.) Mendena sunt duæ species quæ habent folia longa, sicut digitus, laxant sicut lacticinia, & semen eius sicut semina eorum similiter est, & in sapore eius est dulcedo.

DE MEHIZAHARAGI. CCCLV.

MEizaragi. Abugerig.) Confert doloribus iuncturarũ, & articulorum. Abix.) Est in ea proprietas quæ iuuat in doloribus iuncturarum, & contortioni digitorum, & ex arbore sua quod est iuuamentum, est cortex eius exterior, & ponitur in Medicinis magnis. Et dixerunt quidam q; uiderunt in foliis huius plantæ id quod dixi in arbore agine, & hoc quod quando ponitur in fluuijs, inebriat pisces. Et melior ex ea est illa quæ habet subtilem corticem, & in sapore eius est acuitas pauca. Et dosis eius simplicis cum çucharo est aurei unius, & quando miscetur alijs Medicinis, est dauich quatuor. Et similiter posita in pillulis, aut in electuario, & si ponitur in decoctione cũ alijs Medicinis, dosis eius est drach. duarũ usq; ad tres. Et ego reme moraui ista pondera, ideo, quod quando ista Medicina potatur simplex, operatur cum sua uirtute sola, & quando admiscetur cum alijs Medicinis, fortificatur uirtus unius per aliam, & ideo oportet quod sit quãtitas eius quod de ea sumitur cum alijs Medicinis, pars tertia eius quod de ea bibitur simplici, & non augeatur de Medicina quando admiscetur cum alijs. Ideo ne sit uirtus unius superans super uirtutem aliarum Medicinarum, & debilitat uirtutes earum fortiter. In decoctionibus uero non est ita, quoniam substantia Medicinæ abijcitur, & recipitur aqua.

DE PYRETRO. CCCLVI.

C MAcharcaraha,id eſt,pyretrum. Dioſcorides.) Eſt planta,cuius folia ſunt ſimilia folijs dauci agreſtis, aut marathri,& ſtipites ſimiliter ſicut ſtipes illius,& ſuper ſtipitem eſt corona ſimilis coronæ anethi,ſimilis capitellis rotunda,& habet radicem in groſſitudine digiti. Galenus.) Plurimum quod adminiſtratur ex ea eſt radix. Et uirtus eius prima eſt proprietas adurens, & ſecũda eius uirtus ſedat dolorem dentium,factum à frigiditate,& confert rigori febrium, quando fit inunctio cum eo diſſoluto in oleo,ante aduentum paroxiſmi,& confert habenti membra ſua narcoticata, & habenti ſtuporem in membris, aut relaxationem. Dioſcorides.) Pungit linguam fortiter quando guſtatur, & attrahit phlegma, & ideo quando coquitur cum aceto,& fit cum eo collutio oris, confert dolori dentium, & quãdo maſticatur attrahit phlegma,& quando teritur,& miſcetur cum oleo,& inungitur cum eo,prouocat ſudorem,& confert ad cutem,& membris, quibus dominatur frigus, & conſeruat corpus à nimio frigore aeris ne noceat, & amiſſioni ſenſus, & motus, & eius iuuamentum in hoc magnum exiſtit,& confert paralyſi,& rigoribus febrium.

DE PIPERE. CCCLVII.

FVlfel,id eſt,piper. Dioſcorides.) Eſt arbuſtum in regionibus Indiæ naſcens, & habet ſemen quod in ortu ſuo eſt longum, ſimile phaſeolis, & elongatur in forma ſua. Et eſt macropiper, & intra ipſum ſunt grana parua, ſimilia geguers, quæ quando maturantur,fit piper, & hoc quia ſeparatur, & fit ſicut racemus, in quibus ſunt grana parua primo,& ſunt grana piperis, & quando colligitur, perfecte maturum eſt piper nigrum, ſed quando colligitur ante maturationem, eſt piper album, nam color eius eſt albus,& non recipit in colore ſuo nigredinem ante maturitatem. Et radix huius arboris eſt ſimilis coſto. Eligendum eſt autem ex pipere nigro illud quod eſt nouum, in quo non eſt res ſimilis furfuri, graue, & plenum. Sed ex pipere albo melius eſt illud quod non eſt rugoſum, album, & graue. Sed ex pipere longo
D eligendum eſt illud quod quando frangitur, apparet denſum, habens grana quæ ſunt intra ipſum adinuicem iuncta, & ſapor eius eſt acutus, mordicãs linguam cum calefactione. Galenus.) Sapor piperis eſt acutus, & illud quod non eſt maturum, eſt piper album, & ipſum eſt acutius nigro, & pungens linguam magis, & hoc eſt, quia nigrum,propterea quod maturatur, accidit quod recipiat aduſtionẽ in ſeipſo, aduſtione & deſiccatione fortì, quare minuitur illa acuitas, quæ quidem magis remanet in albo. Ambæ tamen iſtæ duæ ſpecies ſunt deſiccatiuæ, calefactiuæ fortiter. Et fructus quidem eius quando incipit, eſt piper longum, & propter hoc accidit ꝙ piper longum eſt humidius pipere alio,& ſignum ſuper hoc eſt, quod quãdo elongatur tempus ſuper ipſum,corroditur,& perforatur, & quando teritur, non inuenit tritor in principio ſuæ contritionis punctionem multam,& quando incipit mordicare,nõ apparet mordicatio eius multa,anteꝙ bene guſtetur,deinde remanet mordicatio eius tempore non paruo. Et dixit in libro de regimine ſanitatis. Piper album eſt melius ſtomacho alijs duabus piperi ſpeciebus. Dioſcorides.) Piper nigrum eſt acutius pipere albo, & piper albũ eſt debilius eo. Et uirtus piperis eſt calefactiua, attractiua cibi,prouocatiua urinæ, reſolutiua, abſterſiua obſcuritatis uiſus. Et quando ſumitur in potu,aut fit inunctio cum eo,& aliquo unguento, confert rigoribus febrium periodicarum,& confert morſibus uenenoſis, & expellit fœtum. Et quidam putant quod quando fit naſale cum eo poſt coitum, prohibet impregnari, & adminiſtratur in loch,& in ſyrupis competentibus tuſſi,& dolori pectoris,& fit linitio cum eo,& melle,& confert ſquinantiæ,& quando ſumitur in potu, maxime cum granis lauri,aut cum folijs eius,confert tortionibus uentris,& quando maſticatur cum ſtaphiſagria,& cum paſſula montana, facit deſcendere phlegma à capite, & ipſum ſedat dolores,& confortat uirtutem digeſtiuam, & intrat in commixtionibus ſpecierum,quibus utuntur ſani in condimentis ciborum,ad prouocandum appetitum,& quando miſcetur cum pice, reſoluit ſcrophulas, & quando miſcetur cum nitro,abſtergit morpheam. Piper autem aſſatur, quia ponitur ſuper nouam teſtam, & mouetur cõtinue,ſicut mouentur lentes,donec aſſetur quantũ oportet. Et non eſt radix

piperis

A piperis çinçiber ſicut quidã credidere,immo radix piperis eſt ſimilis coſto,quæ quidem radix calefacit,mordicat linguam,& attrahit humiditates ad os,& quãdo miſcetur cum aceto,& fit emplaſtrum cum ea, reſoluit apoſtema,uel duriciem ſplenis, & ſi ſumitur in potu, facit idem, & quando maſticatur cum ſtaphiſagria, attrahit phlegma ſicut piper, & eſt multotum iuuamentorum. Aben meſuai.) Proprietas piperis eſt,quod prohibet impregnationem ſuppoſitum poſt coitum, & prohibet tortiones,& uentoſitates quę ſunt in ſtomacho,& inteſtinis,& incidit phlegma uiſcoſum, & aggregatum in pectore, & pulmone,ac inteſtinis. Et piper quidem eſt calidum & humidum,& digerit cibum,ac expellit uentoſitates ſtomachi,& inteſtinorum, & eſt febricitantibus nociuum. Liber quæſtionum.) Si quis utitur pipere multum,prouocat urinam,& ſi utitur eo parum,laxat uentrem, & ſcamonea in hoc exiſtit cõtraria. Xarchaindi.) Piper facit hominem macreſcere, & deſiccat ſperma, & in pipere albo cum acuitate ſua eſt humiditas addens in ſpermate. Humaim.) In tyriaca piper mundificat epar,& uentrem,& pulmonem,ac ſtomachum,& confert morſibus uenenoſis,& calefacit neruos,ac muſculos plus omni alia re.

DE SAPONE. CCCXLVIII.

SAbon,id eſt,ſapo. Paulus.) Virtus eius abſtergit, & purificat. Albaſari.) Sapo eſt bonus ad maturandum apoſtemata,& ſaniem colligendã, & ad mollificanda apoſtemata dura. Raſis.) Eſt calidus,& hulcerat corpus,& eſt in hoc fortis.

DE KITRAN. CCCLIX.

KItran. Dioſcorides.) Eſt oleum quod egreditur ex ſerbin. Et ſerbin ſunt duæ ſpecies,una eſt arbor magna, & ex iſta eſt alkitran, habet fructũ ſimilem fructui cypreſſi,niſi quia eſt minor eo multum,& ſecunda eſt arbor parua, ſpinoſa, habens ſimilitudiné cum arbore iuniperi, & magnitudo fructus eius eſt ſicut granum myrti. Melius autem alkitram eſt illud quod eſt ſpiſſum, clarum, habens fortem odo-
B rem cum horribilitate,& quãdo intingitur digitus in eo, non cito fluit ex digito propter ſuam ſpiſſitudinem, & quãdo ſtilla eius cadit in loco, remanet collecta,& non expanditur. Galenus.) Specierum ſerbin complexio eſt calida & ſicca in tertio gradu.Sed olei quod ex iſta arbore elicitur, ſubſtãtia eſt ſubtilis. Et uirtus eius prima eſt calida & ſicca in quarto gradu,& ſecunda deſiccat,& purificat carnem,uerum citius putrefacit carnem teneram,duram uero putrefacit in tempore longo, & tertia cuſtodit corpora mortuorum,& hoc quia eſt debilius ex Medicinis putrefactiuis,expellit putrefactionem, & deſtruit quod eſt ibi de humiditate abſq; eo q; lędat membra radicalia. Sed quando applicatur corporibus uiuis, calor corporis auget & fortificat uirtutem eius,quare fit cauſſa adurendi carnem teneram & mollem,& propter hoc occidit pediculos,& lendines,& lumbricos,& uermes aurium,& quando fit naſale cum eo, corrumpit fœtum, & exit foras mortuum. Et quando linitur uirga cum eo in hora coitus,deſtruit cõceptum,& propter hoc eſt ex uerioribus Medicinis,& fortioribus ad prohibendum impregnationem, adeo quod accidit ei qui illo utitur,ut fiat omnino ſterilis. Et quando diſtillatur ex eo in dente corroſo, ſedat dolorem,& frangit dentem,& aufert liuorem ſub oculo factum,& curat eriſipilam factam ab humoribus groſſis.Et pinguius ex alkitran eſt illud quod eſt optimum,ex eo quod colligitur in lana,quando ſuſpenditur ſuper ipſum dum coquitur,& eſt ſubtilius quàm alkitran totum, & eſt minus acutum, uerum calefactio eius non eſt minor multum reſiduo eius,& hoc reſiduum quod remanet ex alkitran,eſt illud quod ex eo eſt ſpiſſum & groſſum, & eſt ſicut id quod remanet ex ſpiſſitudine olei, & ideo deuenit q; alkitran propter groſſitudinem ſuam mordicat & aperit, & propter iſtam cauſſam commouet hulcera,& facit ea apoſtemari, & quando linitur cum illo alkitran ſublimato, calefacit multum, & mollificat, & propter hanc cauſſam liniuntur cum eo orificia apoſtematum,& curat ea ſicut facit pix liquida. Et ſunt quidam qui adminiſtrant alkitran ad ſcabiem, & pruritum animalium. Sed grani ſerbin uirtus eſt tem-

C perata,adeo quod poteſt comedi,niſi quia facit ſoda, & calefacit corpus,& mordicat ſtomachum. Dioſcorides.) Virtus alkitran eſt quod corrodit,& incidit corpora uiuorum, & conſeruat corpora mortuorum, & ſi fiat feretrum, in quo reponatur corpus defuncti, ex ligno ſerbin, præſeruat corpus ne corrumpatur, & propter hoc quidam nominant ipſum uitam mortuorum. Et alkitran adurit plantas & coria,propter nimietatem ſuę caliditatis,& deſiccationis,& ipſum ponitur in collyrijs ad acuendum uiſum, & abſtergit albedinem oculi, & cicatrices ſeu maculas remanentes poſt conſolidationem hulcerum corneæ, & quãdo diſtillatur in aurem cum aceto,occidit uermes earum. Et ſi miſcetur cum aqua in quã coquitur hyſopus,& diſtillatur in aures, remouet tinnitum & ſibilum earum, & ſi ponitur in dente corroſo,ſedat dolorem eius,ac frangit dentem,& quãdo ſumitur in potu cum uino,confert morſui leporis marini,& quando bibitur cum rob,& ſale pauco,confert morſui ſerpentis,& quando fit ex eo linitio ſuper elephantiam,confert,& datur ex eo uncia una cum dimidia,& mundificat hulcera pulmonis, & curat ea, & quando fit cliſtere cum eo, occidit lumbricos magnos & paruos, & quando fit naſale cum eo, cortumpit fœtum,& ſi quis inunxerit uirgam cum eo in hora coitus, prohibet impregnari,& quando fit linitio cum eo,confert apoſtematibus faucium, & ſquinantiæ,fit autem oleum ex eo,quando colligitur cum lana quæ ſuſpẽditur ſuper ipſum, quando coquitur, ſicut colligitur ex pice. Et uirtus eius eſt ſicut uirtus alkitran, niſi quia ipſum proprie curat ſcabiem pecudum, & canum, & aufert pruritum eorum,& incarnat,& cõſolidat hulcera eorum,poſt abraſionem pilorum ab hulceribus.Fumus uero alkitran colligitur ſicut fumus picis, & uirtus fumi eius eſt ſicut uirtus fumi picis.Sed fructus ſerbin dicitur chedrides,& uirtus eius eſt calefactiua,& eſt ſtomacho nociuus,ſed confert tuſſi, & attritioni lacertorum, & diſtillationi urinæ, & quando bibitur cum pipere tritus,prouocat menſtrua, & confert quando bibitur cum uino, ei qui bibit leporem marinum, & quando miſcetur cum adipe cerui, aut cum cere-
D bro eius,& linitur corpus cum eo, non approximãt ei animalia uenenoſa, & ipſum intrat in confectionibus antidotorum.

DE CINERIBVS. CCCLX.

KAmad,id eſt,cinis. Galenus.) In cinere ſunt qualitates contrariæ, eo quod eſt ibi pars terrea, & pars uelut fumoſa, & iſta eſt ſubtilis, ſed quando miſcetur ei aqua,recedit cum ea, & remanet pars terrea quæ eſt debilior, & non ineſt ei mordicatio,quia euanuit uirtus illa acuta cum aqua quæ erat in ſubſtantia illa fumoſa,quoniam quando aqua miſcetur cum cinere, ſubſtantia iſta ſubtilis admiſcetur cũ aqua ſtatim,ſicut dixi ſupra,& non ſeparatur ab ea. Cinis autẽ diuerſificatur in genere ſuo ſecundũ diuerſitatẽ lignorũ,ex quibus fit,quia ex eis eſt ſuper quem uincit ſtipticitas ſicut cinis factus ex ligno arboris glandiũ, & arboris maſticis, & hypoquiſtidos, & aliorum ſimilium quæ habent ſtipticitatẽ tantam, ꝙ ego reſtrinxi fluxum ſanguinis cum iſtis cineribus.Sed cinis arboris ficus non adminiſtratur ad hoc,eo ꝙ in ipſo eſt acuitas multa,& aduſtio,& abſterſio,& ideo eſt ꝙ iſte cinis eſt cõtrarius cineri quercus.Et uolo dicere ꝙ pars fumoſa quæ eſt in eo,eſt alia à parte fumea,quæ eſt in alijs cineribus,& pars terrea etiam quæ eſt in cinere quercus, declinat ad ſtipticitatem,& in cinere ligni ficus eſt abſterſio,& dicitur ꝙ Medicinæ quando cõburuntur, excoriant propter cõbuſtionem eorum, & acquirũt ab aduſtione rem igneam, & propter hoc pars ignea ſeparatur ab eis per ablutionem,quando ergo lauantur,remanet terreum frigidum,deſiccans ſine mordicatione, & dixit in nono, aqua cineris intrat in putrefacientibus,& adurit ſine dolore propter ſuam ſubtilitatem,& ſecundum acuitatem cineris eſt acuitas aquæ eius. Et dixit in ſeptimo, aqua cineris eſt abſterſiua,& in hoc quædam ex eis fortior eſt, & quædam debilior, & utplurimum aquæ cineris ſunt abſterſiuæ omnes,excepto cinere ficus,& lacticiniorum, & iſtæ duæ aquæ ſunt in uirtute ſua propinquę Medicinis putrefactiuis, ſed aquæ aliorum cinerũ in uirtute ſua ſunt abſterſiuæ,& deſiccatiuæ, ſecundũ uirtutẽ lignorũ, ex quibus cineres fiunt.

Dioſcorides

A Dioſcorides.) Operatio aquæ cineris ficus agreſtis, & domeſticæ, eſt, quod rami earum aduruntur, & colligitur cinis, et deinde infunditur cinis in aqua, et dimittitur ſic horis aliquibus, & colatur, deinde ponitur iterũ ibi cinis alius, & fit ſæpe hocidẽ, & confert uſus eius ad hulcera fraudulenta, & comedit carnem creſcentem in hulceribus, & ualet cancro infuſa ſpongia in ea, & poſita ſuper ipſum, & adminiſtratur in aliquibus hydropicis, quia infunditur ſpongia in ea, & ponitur ſuper tumorem, & fit cliſtere cum ea ad hulcera inteſtinorum, et ad fluxum antiquum, et adminiſtratur in hulceribus fraudulentis, quia aufert carnem corruptam ab eis, & incarnat & conſolidat ea, ſicut faciunt Medicinæ aliæ, & colatur, & clarificatur ex ea, & datur in potu uncia una & ſemis, cum pauco oleo, ad ſanguinem coagulatum, & ad calidum, & attritionem, & datur de ea ſolum uncia una & ſemis, patienti fluxum uentris, & ad hulcera inteſtinorum. Et quando miſcetur cum oleo, & linitur inde corpus, prouocat ſudorem, & confert doloribus neruorum, & paralyſi, & bibit eam ille, cui datum eſt gypſum in potu, & ei, quem rutella momordit, et confert. Faciunt autem hęc omnia ſpecies aliæ aquarum cineris, & proprie cineris arboris glandium, & omnes ſunt ſtipticæ.

DE ESVLA. CCCLXI.

SCobram, id eſt, eſula. Dioſcorides.) Eſt planta habens ſtipitẽ extenſum in longitudine unius brachij, habens nodos multos, & ſuper ipſum ſunt folia parua, ſubtilia, acutarum extremitatum, ſimilia folijs pini, & habet paruos flores, purpurei coloris, & ſemen latũ, ſimile lenti, & radicem albam, groſſam, plenam lacte, & hæc planta eſt ſimilis quodammodo lacticinio, quod dicitur cyperiſios. Reperitur autẽ hæc planta magna in aliquibus locis. Galenus.) Quidam putauerunt, ꝙ hæc ſit ex ſpeciebus lacticiniorum, eò ꝙ habet lac, ſicut illa habent, & laxat ſicut illa, et uirtus eius etiam in alijs proprietatibus eſt ſicut uirtus illarum. Dioſcorides.) Si de radice eius accipiatur drachma una, & bibatur cum melicrato, laxat uentrem, & folia eius
B laxãt, ſi accipiantur de eis ʒ. oleginat. Et ſi de ſemine eius accipiatur drachma una, laxat cholerã & phlegma, & ſi ſumatur ex lacte eius pondus drachmę unius, facit hoc.

Aben meſuai.) Scebram proprietas eſt ſicut meçerion, & qui uult ipſum accipere, præparet illud, ſicut præparatur meçerion, niſi quod ponat loco abſinthij roſam, & dragagantum, & bibat ipſum cum aqua mellis, aut cum rob, aut cũ decoctione mellis, aut cum holere iameno. Et doſis eius eſt ab uno kirat uſq; ad ʒ. Paulus.) Scebram laxat aquam citrinam, quando bibitur cũ ſauich. Aben meſeha.) Laxat phlegma & melancholiam. Liber uenenorum.) Id quod de ipſo occidit, eſt pondus drachmarum duarum, & abſcindit fluxum qui accidit ab eo, ſedere in aqua frigida, & proijcere ipſam ſuper caput eius. Habix.) Scebram eſt calidum in tertio gradu, & ſiccum in principio ſecundi, & eſt in eo cum hoc ſtipticitas, & acuitas, ita, ꝙ quando aliquis ſumit de eo in potu, inuenit ex eo in gutture ſuo ſtipticitatem. Et antiqui utebantur eo, & inuenere in operatione eius nocumentum, habentibus calidam cõplexionem, & ꝙ inducit febrem potanti ipſum, & cum hoc toto nocet habentibus hemorrhoidas. Nam aperit uenas ani, & prouocat fluxum ſanguinis earum, quia uenæ illæ de natura ſua ſunt fluxibiles. Cum ergo ſentiunt ſtipticitatem & ſiccitatem ſcebram, facit eos tumeſcere plus, & fluere, quia ſcebram facit duabus qualitatibus quas dixi hoc, & propter fluxum etiam & Medicinæ quæ laxant cum ſtipticitate & acuitate, ſicut ſcebram, & meçerion, faciunt hoc. Sed operatio rerum ſtipticarũ, quæ ſtringũt naturã, ſicut ſunt glandes, & caſtaneę, & granula paſſularũ, & cortex granati exterior, & katarhich, & galla, & myrtus, & grana eius, & ſimilia iſtis. Ex Medicinis ſtipticis eſt operatio cõtraria operationi ſcebram, & meçerion, quia ipſę ſtringũt naturam, & reſtringunt uenas illas, & abſciundunt ſanguinem ab illis fluentem. Et ſcebram quidẽ quãdo rectificatur, cõfert iuuamentũ manifeſtũ, & habet proprietatẽ in ſoluendo aquã citrinã, & in colica, & melancholia, et laxat phlegma groſſum aggregatũ in iuncturis. Et melius ex ſcebram eſt, cuius color eſt rubeus, leue, habens corticeſ ſubtiles. Sed illud quod non eſt ita, ſed eſt groſſum, & non eſt rubeũ, niſi parum.

C Et quando uis ipsum frangere, non frangitur facile propter suam grossiciem, & apparet in eo simile filis. Et est deterius ex scebram. Et tu inuenies omnia ista in scebrā agresti. Sed scebram Persidæ est deterius alijs. Et rectificatio eius est, quod accipias ex eo quantitatem quam uis, & infunde illud in lacte, & dimitte ipsum illic per diē & noctem, & caue, ne amplius dimittas, ne eius operatio debilitetur ad chimos expellendos malos à corpore, & oportet te lac mutare in die illa & nocte bis aut ter, quia sic expoliatur à stipticitate & siccitate, quæ sunt in eo. Et si uis ipsum cum Medicinis alijs admiscere, misce illas cum his, quæ conueniunt ei, sicut sunt anisum, & fœniculum, & cyminum, turbith, & myrobalani, quia istæ medicinæ, & si sit in sapore earum stipticitas, tamen ipsæ non sunt ita acutæ sicut scebram, quia in eis est complexio, qua iuuant corpus plus quàm in scebram, & ipsæ subtiliant ipsum, & auferunt acuitatem eius. Et quando tu uis curare colicā factam à uentositate grossa, aut à phlegmate, aut ab apostemate, uel opilatione cum eo rectifica illud cum bdellio, & serapino, & armoniaco, & fac pillulas cum illo, & pone cum eis parum ex stercore lupi albo, sicut cærusa, aut quod reperitur super spinas & herbam, aut album, sicut lapis albus. Et si uis ipsum extrahere à lacte, & desiccare, infunde ipsum postea in succo endiuiæ, solatri, & fœniculi, de quibus extractus sit succus, & clarificatus, & stet illic tribus diebus ac noctibus, deinde siccetur, & fiant inde trociſci, & temperentur cū modico sale Indo, & turbith, & myrobalanis citrinis, & aloe, nam insurget inde Medicina iuuatiua multum. In lacte uero scebram non existit aliquod iuuamentum, immo nocet recipienti ipsum. Et Medici uiatores occidunt cum eo multos, propter pauciatem scientiæ eorum. Et ego quæsiui ab aliquibus ex eis, quæ esset hæc Medicina, quam ipsi dabant in potu, & sciui, quod erat lac scebram, cum oleo sisamino, & soluebat aliquos usq; ad mortem. Et ex his sunt quidam accipientes myrobalanos, & ponentes eos in colloquintidam humidam, extrahentes myrobalanos à colloquintida, & iterum ponunt myrobalanos in aliam colloquintidam, deinde dant unum
D myrobalanum solum in potu, & laxat, donec occidit. Et istæ quidem Medicinę sunt ignis, quare non debent dici Medicinæ, sed potius uenena. Et quidam ex eis sunt dantes in potu kafartim, & est in ea de malicia & destructione complexionis, & de commotione cholerę epatis, & ipsius opilatione res, quam est impossibile extimari. Et quidam dant in potu de arthanita, qua lauatur lana, & dealbatur, et est prope maliciam kafartim, & haltith, & est herba nascens super flumina, & lignum eius est rubeum, & folia uidentur esse purpurea, & quando inciduntur, egreditur lac ab eis, sicut ex scebram. Et quando ponuntur folia eius super corpus, faciunt rubere locum, & fortasse hulcerant, si ponantur super carnem mollem. Et omnia ista, quæ faciunt rubere exteriora corporis, non debent dari in potu. Et illi, quos ego dixi, dant in potu lac istarum herbarum, & omnes sunt pernicioſæ, destruentes complexionem humanam cum uomitu, & fluxu uentris, quare dimittere eas omnino est melius, quàm dare. Et dosis ex scebram quando rectificatur, secundum quod dictum est cū alijs Medicinis, est à duobus dauich usq; ad quatuor, secundum uirtutem, & ætatem, & tempus.

DE SEITARAGI. CCCLXII.

SEitaragi, id est, hausab Galenus.) Virtus eius, & sapor, & odor, sunt similia uirtuti, sapori, & odori nasturcij, nisi quia est minus desiccatiuum ipso, et calefacit in quarto gradu. Dioscorides.) Est planta nota, & administratur cum lacte, & aqua, & sale. Et uirtus foliorum eius est calida hulceratiua, & propter hoc fit emplastrum cum eis sciaticæ, & pungit multum quando teritur, & miscetur cum radice enulæ, & dimittitur super locum spacio unius horæ, & similiter ponitur super splenem, & linitur scabies hulcerosa cum ea, & aufert eam, & delet maculas unguium, & confert baras, & dolori sciæ. Et quidam putauerunt, quod radix seitaragi suspendatur in collo habentis dolotem dentium, & sedat illum.

DE SINAPI. CCCLXIII.

Cardel

A CArdel,id eſt,ſinapis. Dioſcorides.) Eligendum eſt illud,quod non eſt ſiccum nimis,neq; extenuatum,habens granum groſſum, & quando frangitur, eſt album interius,& eſt humidum,nam iſtud tale eſt nouum bonum. Galenus.) Virtus ſinapis prima calefacit,& deſiccat in quarto gradu. Sed in agreſti eſt abſterſio,& reſolutio,& ſecundum cibum generat humores malos. Dioſcorides. Virtus ſinapis calefacit,& ſubtiliat,& attrahit quando maſticatur, & quãdo teritur, & miſcetur cum aqua,& temperatur cum hydromelle,& fit inde gargariſma,confert apoſtematibus radicis linguæ, & aſperitati antiquæ cannæ pulmonis, facto cum eo gargariſmate. Et quando fit emplaſtrum cum eo & rebus conuenientibus ad hoc, reſoluit ſcrophulas. Et quando teritur,& applicatur naribus,commouet ſternutationem, & confert epilenticis,excitas eos,& mulieres habentes pręfocationem matricis, & confert letargiæ,facto emplaſtro cum eo ſuper caput,euulſis primo capillis per abraſionem. Et quando miſcetur cum ficubus pinguibus,& ponitur ſuper cutem, donec rubeat,confert ſciaticæ,& duriciei ſplenis. Et conuenit proprie omnibus doloribus antiquis,quando uolumus attrahere humorem aliquem ab interioribus ad exteriora corporis. Et quando fit emplaſtrum cum eo, curat alopeciam. Et quando miſcetur cum melle & adipe,aut cum cæra diſſoluta in oleo,mundificat faciem, & aufert maculam, ſeu liuorem ſub oculo exiſtentem, & coquitur cum aceto, & linitur cum eo ſcabies hulcerata,& impetigo. Et quando teritur groſſe, & datur in potu aliquibus, confert febribus periodicis,& confert grauitati auditus,ac tinnitui aurium,& quando teritur,& miſcetur cum aqua & melle,& fit inde collyrium,confert obſcuritati uiſus,& pruritui palpebrarum. Et exprimitur ſuccus ſinapis à ſemine recente, & deſiccatur in ſole.

DE MEDICINIS FRIGIDIS ET SICCIS quarti gradus. Et primo de papauere & opio. CCCLXIII.

B THaxthax,id eſt,papauer. Dioſcorides.) Sunt ei multæ ſpecies. Nam ex eo eſt domeſticum, quod ſeminatur in hortis, cuius capita ſunt oblonga, & ſemen eius eſt album. Et ex eo eſt agreſte. Et ſunt ei duæ ſpecies. Vna earum eſt,habens caput depreſſum,& ſemen eius eſt nigrum. Et ſpecies alia eſt, quæ habet caput oblongum, minus tamen altero, & nominatur ſeil. Et ex eo eſt concuſſum, eò quod flos eius ipſo concuſſo cadit cito.

Et ex eo eſt almucharam, & eſt cornutum, quod naſcitur iuxta mare in littoribus. Et ex eo eſt çebeolij. Galenus.) Semen papaueris domeſtici inducit ſomnum temperate, quando puluerizatur in pane, aut miſcetur cum melle, & comeditur. Sed concuſſum ſemen eius infrigidat fortiter, & propter hanc cauſſam non eſt aliquis,qui eo ſolo utatur,qui effugiat nocumentum eius, eò quod facit dormire fortiter. Et gummi huius papaueris & ſuccus eius eſt opium. Sed ſeil, id eſt, liquidum,intrat plus in Medicinis, uidelicet, ſemen eius, & capita, & folia eius,& lac. Et uirtus eorum prima infrigidat in quarto gradu. Et ſecunda eſt uirtus narcotica, mortificatiua. Dioſcorides.) Virtus trium ſpecierum, intelligo domeſtici, & agreſtis, eſt infrigidatiua, & ideo ſi coquantur eorum folia cum capitibus ſuis in aqua, & infundatur decoctio illa ſuper caput, facit dormire, & datur ex ea non ualentibus etiam dormire. Et quando teruntur folia eius fortiter, & miſcentur cum ſauich, & fit inde emplaſtrum apoſtematibus calidis, & eriſipilæ, confert & conuenit eis. Et teruntur capita papaueris recentia, & fiunt inde trociſci, qui ſiccantur, & reponuntur, & adminiſtrantur. Et quando coquuntur capita papaueris, cum aqua, donec conſumatur medietas aquæ, deinde admiſcetur illi decoctioni mel, & coquatur iterum, donec mel coaguletur, & fit inde loch, & eſt ualde bonum tuſſi, & ſuperfluitatibus deſcendentibus ad cannam pulmonis, & fluxui uentris, antiquo. Quando uero admiſcetur ei acacia, & hypoquiſtidos, fit ad hoc fortius.

Semen uero

C Semen uero papaueris nigri teritur fortiter, & datur in potu cum uino ad fluxum uentris, & ad curſum humiditatum antiquarum ex matrice. Caue tamen à nimietate eius, ne inducat ſubeth, aut lethargiam, uel mortem. Et teritur cum aqua, aut cum oleo roſaceo, & fit inde emplaſtrum fronti, & temporibus ad uigilias, & ad dolorem capitis. Gummi uero papaueris nigri, & eſt opium, & ſuccus eius infrigidat plus quàm ſemen, deſiccat, & ingroſſat. Et quando de opio ſumitur parua quantitas, ſicut granum orobi, ſedat dolores, & facit dormire, & maturat, & confert tuſſi, & fluxui antiquo. Quando uero ſumitur magna quantitas, facit ſubeth, & poſt occidit. Et miſcetur cum oleo roſaceo, & linitur inde caput, & confert ſodæ. Et quando miſcetur cum oleo roſaceo, & myrrha, & croco, & diſtillatur in aurem, confert dolori eius. Et quando miſcetur cum uitello oui aſſati, & croco, confert apoſtematibus oculorum. Et quando diſſoluitur in aceto, conuenit eriſipilæ, & exituris calidis. & quando miſcetur cum lacte mulieris, & croco, eſt bonum podagrę, & fit ex eo ſuppoſitorium paruum, & ponitur in anum, & facit dormire. Melius uero quod eſt ex iſto gummi, eſt graue, amari ſaporis, & facilis reſolutionis in aqua, lene in tactu, & album quando fuerit reſolutum, non aſperum, neq; granuloſum, neq; coagulatur cũ fuerit diſſolutum in aqua, ſicut facit mum. Et quando ponitur in ſole, diſſoluitur, & ſi appropinquet igni, incenditur cito, & flamma quam emittit, non eſt obſcura, & quando extinguitur, fit odor eius fortis, non malus. Adulteratur autem, admixto ei ſief memithe. Sed quando diſſoluitur in aqua, apparet ibi res ſimilis croco in colore, & adulteratur cum ſucco lactucæ. Et cognitio illius eſt, quando diſſoluitur, eſt debilis odoris, & aſperi tactus. Et adulteratum cum gummi cognoſcitur, quia habet uirtutem debilem, & colorem clarum, & quando tangitur, adhæret manui. Et ſunt quidam, adulterantes ipſum cum adipe, miſcendo ipſum cum eo fortiter, donec rubeat. Vſus autem opij in collyrijs eſt incolumis. Verum Diagoras refert, quod

D Eraſiſtrates uitabat uſum opij in ophthalmia, & non utebatur illo in egritudinibus oculorum, nec in aliqua egritudinum aurium. Nam dicebat, Quod opium debilitat uiſum, inducens ſubeth. Et Andreatos dixit.) Quod niſi ipſum eſſet adulteratum, induceret cœcitatem oculis, quibus intromitteretur. Et Meſidemus quidem dixit.) Quod iuuamentum opij eſt ſolum in odore, faciens dormire. In alijs uero modis omnibus uſus illius eſt malus, & periculoſus ualde. Sed omnes iſti errauere. Nam id, quod experimentatores teſtificati ſunt de uirtute opij, operatio eius uerificatur per experientiam. Et opium quidem eſt gummi papaueris, & fit ſecundum hunc modum. Mane poſtquam Sol deſiccauerit rorem, qui cecidit ſuper plantas, fiunt fixuræ in capitibus papaueris ſubtiles, cum cultello, non profunde, ſed ſuperficialiter, ne transfigatur cortex papaueris. Deinde quando gummi ſeu lac egrediatur à fixuris factis à cultello, radatur recte ſuper quamlibet fixuram, & non comprimatur à raſorio, ne abradatur cum eo cortex papaueris. Accipiatur ergo gummi iſtud, & coadunetur in coclea, & quando collegeris ab omni papauere per ordinem, redi ad primum papauer, & collige iterum id, quod inuenis aggregatum ſuper fixuras, & redi ſic ter faciendo, donec aliquid eſt aggregatum ſuper fixuras. Accipe ergo hoc gummi, & aggrega illud in uaſe mundo, & tere bene ſimul, & fac inde trociſcos, & repone, Fit autem opium alio modo. Nam accipiuntur folia & capita papauerum, & teruntur bene, & exprimuntur cum torculari, & colligitur ſuccus, & ponitur in uaſe, & teritur bene, donec poſſunt fieri trociſci, & reponuntur. Et hæc ſpecies opij uocatur meconium, & uirtus eius eſt debilior uirtute alterius.

Sed papauer cornutum habet folia alba, & pinguia, & piloſa, ſimilia folijs plantæ, quæ flomus dicitur, ſciſſa in partes eius, & habet ſummitates altas, ſicut folia papaueris agreſtis, & ſtipitem ſimilem ſtipiti eius, & habet florem glaucum, uel citri, & ſicut fœnum græcum, & propter hanc cauſſam nominãt ipſum cantidas meconatides, & expoſitio eius eſt papauer cornutũ, & ſemen, quod eſt incluſum in illis uaginis, eſt minutum, nigrum, & aſperum, & naſcitur in partibus matinis & aſperis.

Galenus.

Galenus.) Virtus eius secunda abstergit, incidit, dissoluit, & diminuit. Et tertia
A eius uirtus est, quod quando coquitur in aqua, usq; ad consumptionem medietatis, confert egritudinibus epatis. Et flos eius & folia conferunt multum apostematibus, uel hulceribus sordidis. Et oportet quod caueatur, postquam fuerint mundificata, quia abstergunt nimis, quousq; dissoluunt & minuũt carnem. Et ipsa quidem delent escaras eorum adustas. Dioscorides.) Quando coquitur radix huius plantæ cum aqua, usq; ad consumptionem medietatis, & datur in potu decoctio eius, confert sciaticæ, & doloribus epatis, & confert habentibus in urinis suis uelut telam araneam, & eis, quorum urina est grossa. Et quando sumitur semen eius in potu, ad quantitatem duorum kasuf, cum melicrato, laxat uentrem leuiter. Et quando cum floribus & folijs eius fit emplastrum, & oleo, aufert fraudulentiam hulcerum. Et quando fit cohol cum eis oculis animalium, aufert hulcera facta in cornea, quæ dicuntur argamen, & illa, quæ dicuntur facalia. Et quidam errant in hac planta, putantes quod ex ea exprimitur succus, quo fit sief memithe, & error eorum est propter similitudinem, quam habent in folijs suis cum memithe.

Sed dabre eius longitudo est ferè unius palmi, & folia eius sunt parua multum, similia folijs storobion, & iuxta folia est semen album, & tota planta est alba, & uirga eius, & folia, & semen, sunt similia uirgæ, & folijs, & semini turbith in sua albedine, & habet radicem subtilem, & nascitur in multis locis, & colligitur semen eius, postquam fuerit bene maturum, & hoc fit in æstate, & desiccatur, & reponitur. De quo quando accipitur pondus duorum kasuf cum melicrato, mundificat stomachum per uomitum, & purgatio hæc confert proprie epilenticis.

Galenus.) Semen huius plantæ purgat phlegma. Rasis.) Galenus confirmauit in libro uenenorum, quod opium est frigidum & siccum, & confert fluxui uentris, & hulceribus inteſtinorum. Et dosis eius est ab uno dauich usq; ad duo, & quantitas excidens ex opio, est drachmarum duarum. Et dixit in tertio libro de tyriaca, quem misit ad Cæsarem. Opium si detur habentibus soda antiquũ, euadunt à mor-
B te, & si detur eis, quorum uirtus dissoluitur propter uigilias, curat eos, eò quod facit illos dormire, & sic facit redire uirtutem eorum. Et dixit Galenus in libro de ingenio sanitatis, quod opium, & iusquiamus, & mandragora, desiccant hulcera.

Rasis.) Est in carne sana desiccatiuum magis. Ioannes. Aben mesuai.) Decoctio papaueris albi, quando lauatur caput cum ea, facit dormire temperate: & si aliquis ea nimis utatur, inducit subeth, & si sumatur in potu, confert tussi factæ ab humiditatibus calidis, descendentibus à cerebro, quia expellit eas, & maxime quando sumitur cum aqua pluuiæ, & uino, propter ponticitatem quæ est in aqua pluuiæ.

DE NVCE METHEL. CCCLXV.

IEum methel, id est, nux methel. Iahi. Eben albatarich.) Est fructus similis nuci uomicæ, & semen eius est simile semini citri. Haese.) Nux methel est similis nuci uomicæ, & semen eius est simile semini mandragoræ, & cortex eius est asper, & sapor eius est delectabilis, & unctuosus, & uirtus eius est frigida in quarto gradu. Et si detur ex ea in potu unum kirath cum uino, inebriat fortiter: & si dentur duo aurei, occidit statim. Rasis.) Ieuç methel est narcotica, & fortassis occidit, & opilat, & sedat, & facit uomere. Et dixit in semein, quod si dentur ex ea drach. quinq;, inebriat fortiter, & si detur ex ea multum, occidit. Et oportet illum qui sumpsit eam, ut accipiat post ipsam butyrum calidum, & ponat extrema eius in aqua calida, & fiat, ut sa tis euomat, & curetur cura eius, qui sumpsit mandragoram.

COMPLETVS EST TRACTATVS QVINtus, de Medicinis quarti gradus, cum quo completur sermo de Medicinis, quę sumuntur ex plantis, & ex his quę fiunt ex eis.

SERMO SECVNDAE PARTIS LIBRI in Medicinis simplicibus.

Tractatus

C TRACTATVS DE MEDICINIS, QVAE sumuntur ex mineris,& ex lapidibus,& ex lutis.
Et sunt 43. Medicinæ.

DE ANTIMONIO. CCCLXVI.

Itmad,id est,antimonium. Dioscorides.) Melius ex eo & fortius est illud,quod quando frangitur,habet in fracturis suis claritatem, & luminositatem,& est interius lene,mũdum, non habens aliquid admixtum ex terra uel sorde aliqua. Galenus.) In hac Medicina est uirtus stiptica exiccatiua,idcirco miscetur ophthalmicis Medicinis, quæ uere formantur in collyriis,quæ desiccant. Et dixit in quarto cathagenis. Antimonium est siccius quàm nitrum. Dioscorides.) Virtus antimonij est desiccatiua,stiptica,conglutinatiua,infrigidatiua,aufert carnem superfluam hulcerum, incarnat, & consolidat ea,& mundificat sordicies eorum, & aufert sordicies hulcerum oculorum, & stringit fluxum sanguinis uenarum,quæ sunt in panniculo cærebri. Et uniuersaliter uirtus eius est similis uirtuti plumbi adusti. Et quãdo miscetur cum aliquo adipe recenti,& linitur super ignis combustionem, prohibet fieri pustulas ibi. Et quando miscetur cum mum,& cæruſa, consolidat hulcera facta à combustione ignis. Et affatur antimonium secundum istum modum. Miscetur cum adipe,& dimittitur in prunis tamdiu,donec inflammetur,deinde remouetur à prunis, & extinguitur in lacte mulieris,quæ peperit masculũ,aut in urina pueri,aut in uino antiquo. Fit autem aliter, nam solum ponitur super prunas,& insufflatur tam diu,donec inflammetur, deinde remouetur à prunis,nam si plus staret,fieret sicut plumbum. Abluitur autem sicut climia,& æs ustum. Et sunt quidam,qui lauant ipsum,sicut lauatur scoria æris.

Bedigoras.) Proprietas eius est,conferre epilepsiæ,& superfluitatibus grossis.

DE MINIO. CCCLXVII.

D Asrengi,id est,minium. Alexander,Paulus,& Alchindi dicũt.) Quod ipsum est açarcon. Et alij dicunt, quod asrengi fit ex plumbo, quando ponitur in igne, & inflammatur,& fit rubeum,confert exituris,appositum in unguentis, bulitum in oleo,aut cum aliquibus ex oleis odoriferis,& postea ponitur in unguentis,& ipsum quidem est desiccatiuum,conglutinatiuum,& mundificat hulcera,et aufert carnem putridam. Dioscorides.) Cęruſa comburitur secundum hunc modum. Accipitur cæruſa,& ponitur in uase concauo, mundo, postquam fuerit trita, & ponitur super ignem,& mouetur semper,donec rubescat, & fit uelut auripigmentum rubeum. Et quidam nominant hoc sandax. Galenus.) Quando comburitur plumbum,uel cæruſa, mutatur,& fit asrengi,& est res subtilior eo,sed nõ ita sedatiua. Alchindi.) Accidit ei,qui bibit asrengi,illud,quod accidit ei,qui bibit lithargyrum, ex grauitate in stomacho suo,& coarratione anhelitus,& mania,& alia his similia, & crura eius, sicut crura illius,qui bibit lithargyrum.

DE CAERVSA. CCCLXVIII.

Affidegi,id est,cæruſa. Galenus.) Virtus eius prima est infrigidatiua. Et secũda est conglutinatiua. Dioscorides.) Cæruſa affatur secundum hunc modum. Accipitur testa noua ex terra Archici,uel Archacha, & ponitur testa super prunas, & puluerizatur super ipsam cæruſa post trituram eius, & mouetur sine interpolatione, & quando fuerit conuersa in colorem cineris,remouetur ab igne, & infrigidatur,& administratur. Et aduritur iterum secundum hunc modum alium. Ponitur cæruſa in uase concauo,postquam teritur, & ponitur super prunas, & mouetur tamdiu, donec fiat sicut auripigmentum rubeum,deinde remouetur ab igne, & administratur. Quæ sic pręparata,dicitur à quibusdam sandicon,& istud est minium: quære in capitulo de minio supra. Et nominãt id sarchon,quasi uoluerint dicere,sandicon,& in alia translatione nominatur sandix. Lauatur autẽ cęruſa sicut climia. Et uirtus eius est infrigidatiua,resolutiua,conglutinatiua,& mollificatiua, replet hulcera carne subtili,& aufert carnem superfluã hulcerũ,& incarnat ea,posita in cęrotis,& in unguentis,quę dicũtur lachiaris,& in trocisis,& cęruſa cũ hoc est Mediçina interficiẽs.

De gypso.

DE GYPSO. CCCLXIX.

A GEpsim, id est, gypsum. Galenus.) Gypsum non administratur, nisi exterius. Et uirtus eius prima desiccat, & secunda conglutinat, & opilat, & hoc ideo, quoniam ipsum facit aggregationē partium cito, & tertia cōfert fluxui sanguinis, mixtum cum Medicinis siccis, quia gypsum solum fit durum sicut lapis, & propter hāc causam oportet ipsum admisceri cum albumine oui subtili, quando administratur in doloribus oculorum cum puluere molendini, quę aggregatur, quando euolat ex farina frumenti super parietes, & tecta molendini, & cum pilis leporis, & quādo aduritur, minuitur de uiscositate sua, & augetur eius subtilitas, & desiccatio sua, & fit stipticum, & maxime quando cōficitur cum aqua & aceto. Dioscorides.) Habet diaphanitatem sicut uitrum, & melius ex eo est illud, cuius laminæ sunt latæ, habet uirtutem stipticam, conglutinatiuā, abscindit fluxum sanguinis, & prohibet sudorem, & quando bibitur, occidit suffocando. Sed quando aduritur, habet uirtutem subtiliatiuam, & desiccatiuam parum, & stipticam, quando miscetur tritum cum aqua & aceto, & uirtus eius est similis uirtuti luti samij, nisi quia ipsum est magis stipticū, & est infrigidatiuum satis, & propter hanc causam, quando miscetur cum aliquo liquore conueniente ad hoc, & linitur super frontem, stringit sanguinem narium. Ponitur autem cum Medicinis, quæ fiunt ad hulcera intestinorum, & ad fluxum antiquum uentris, & menstruorum.

DE LAPIDE PHRYGIO. CCCLXX.

DIfrigis, id est, lapis Phrygius. Dioscorides.) Species eius sunt tres, una est quæ reperitur in Cypro solum, & est substantia ex glebis terræ, & nascitur in puteis, & sub aqua in illa insula, quæ postęꝫ extrahitur de sub aqua, desiccatur in sole, & desiccatus aduritur super terram, circumpositis lignis. Alia uero species est fex æris, quę colligitur quando purgatur æs à grossiciebus suis, & hoc quando refusum est æs, & proiꝯcitur aqua super ipsum donec infrigidatur, & extrahitur à bocis, & est forma in qua proiꝯcitur, & reperitur sub eo hæc species, & habet de stipticitate æris, & sapore
B suo. Tertia uero species fit ex marchasita, quādo pluribus diebus coquitur sicut calx, & quando color eius fit sicut color magrę, extrahitur à fornace, & reponitur. Et sunt quidam qui putant ꝙ sit quarta species, ex eo quod est ex lapidibus à quibus extrahitur æs, nam quando inciduntur in crucibulo, in quo conflatur æs, & extrahuntur postea lapides, reperitur satis ex eo. Melior autem & magis electus difrigis est ille, in cuius sapore reperitur sapor æris & çiniar, & est stipticus, desiccans linguam fortiter sicut alumen. Galenus.) Virtus huius prima in sapore est composita, nam est ibi res stiptica, & res parum calida, & uirtus eius secunda incarnat, & consolidat bene, & tertia confert hulceribus corrosiuis, & intrat in Medicinis hulcerum oris, similiter solus administratur, aut cum melle, & cōfert speciebus squinantiæ, postęꝫ remotus est, & prohibet cursus humorum, qui fluebant ad hoc membrum. Et ego quidem iam dedi ipsum statim post incisionem uuulæ, & fuit usus etiā eo in ipsa, donec fuit consolidata & curata, & confert hulceribus factis in pectine & ano. Et modus administrationis eius ad hoc est sicut modus administratiōis eius in hulceribus oris, & hoc quia hæc membra curantur cum eisdem Medicinis, & inuenitur inde iuuamētum.

Dioscorides.) Virtus difrigis est desiccatiua, stiptica, mundificatiua, fortiter abstersiua, & aufert carnem superfluam hulcerum, & incarnat hulcera fraudulenta, & consolidat ea, & desiccat, & abstergit putredinem hulcerum, & curat hulcera mala corrosiua ex eis, & quando miscetur cum therebintina, aut cum cerotis, resoluit apostemata seu carbunculos. Sulemen Eben hasen.) Ego inueni multum de eo in ture nabçim, in spelunca quæ est ibi, & est extra ciuitatem Cordubæ.

DE AVRIPIGMENTO. CCCLXXI.

NArneth, id est, auripigmentum. Dioscotides.) Species eius sunt duæ, scilicet rubeum, & citrinum. Sed citrinū est in eisdem mineris, in quibus est auripigmentum rubeum. Melius uero ex eo est illud quod est laminosum, habens colorem similem auro, & laminæ eius separantur facile, & sunt compositæ, scilicet una super aliā,

C non habens terram admixtam,neq; aliam sordem. Reperitur autem aliud auripigmentum citrinum,cuius color est propinquus colori auripigmenti rubei, & est sicut supradictum,sed non est ita bonum sicut illud.Ex auripigmento uero rubeo eligendum est illud quod est ualde rubeum,& cito frangibile,& mundum,sicut cinabrio. Et odor eius est sicut odor sulphuris. Galenus.) Virtus huius arsenici prima est calida,adustiua.Et secunda abradit pilos,& comburit cutem, quãdo facit moram diu super eam.Quando uero comburitur arsenicum, est subtilius satis, & propter istam causſam intrat in unguentis absterſiuis & resolutiuis. Dioscorides.) Auripigmentum citrinum assatur tali modo. Ponitur in testa noua terrea, & ponitur super prunas,& mouetur continue,& quando est ignitum, & mutatus est color eius,remouetur ab igne,& dimittitur infrigidari, & teritur, & reponitur. Et uirtus eius est calefactiua, * putrificatiua,generatiua saniei,mordicatiua fortiter, & aufert carnẽ superfluam hulcerum,& abradit pilos,& habet caliditatem, & aduſtionem fortem. Sed uirtus auripigmenti rubei est sicut uirtus auripigmenti citrini, & assatur, & aduritur sicut illud.Et quando miscetur cum resina pini,curat alopeciam, & quãdo miscetur cum pice,aufert maculas albas unguium, & quando miscetur cum oleo,& inungitur caput cum eo, occidit pediculos. Et quando miscetur cum adipe, resoluit exituras,& pustulas,& conuenit hulceribus nasi,& oris,& hulceribus alijs.Et quãdo miscetur cum oleo rosarum, cõuenit bothor, & hemorrhoidibus ani, & miscetur cum ouo & melle,& datur in potu habentibus saniem aggregatam in pectore,& confert magnifice.Et quando fit fumigium cum eo, addita resina pini, & attrahitur fumus eius per os mediante cannula,confert tussi antiquæ, & fit loch cum eo admixto sibi melle,& clarificat uocem,& miscetur cum resina pini, & datur habentibus asma,& coarrationem anhelitus, & uocis, & confert. Alcanci.) Auripigmentum citrinum aufert sanguinem mortuum sub oculo existentem.

*Aliâs mundificatiua.

D DE VITRO. CCCLXXII.

ZVgegi,id est,uitrum. Galenus.) Est calidum in quãrto gradu, & ex eo est lapidosum,& ex eo est arenosum. Et quando uitrum incẽditur,& miscetur cum eo lapis magnetes,coagulatur corpus suum propter plumbeitatem quæ est in eo. Et uitri sunt multicolores. Nam ex eo est albũ fortiter, simile cristallo, & est melius alijs. Et ex eo est rubeum,& est citrinum,& uiride,& açulinum. Et uitrum est lapis magis stultus alijs lapidibus.Et est inter lapides sicut homo stultus inter homines. Nam uitrum inclinatur ad omnem tincturam,& facilis est dissolutionis ad ignem,& in aere frigido cito coagulatur, & petrificatur ab eo. Sed cristallus est species uitri, nisi quia inuenitur in minera sua,ubi ipse coagulatur in fruſtis suis integris unius figuræ, uitrum uero reperitur cõfractum, & propter hoc coagulatur sicut diximus. Et uirtus uitri est calida in primo gradu,& sicca in secũdo,& intrat in multis cohol. Et uitrum aufert furfures capitis,& lenificat capillos, & barbam. Et quando teritur, & bibitur cum uino albo,subtili,frangit lapidem ueſicæ. Dioscorides.) Frangit lapidem fortiter,quando bibitur cum uino albo,subtili. Aben mesuai.) Vitrum est calidum & siccum.& est bonum pulmoni,& casui capillorum.

DE ZINIAR, ET EST uiride æris. CCCLXXIII.

ZIniar. Galenus.) Sapor eius est acutus,& uirtus eius secunda resoluit,& abstergit carnem teneram,& duram,& corrodit,uel comedit eam,& dissoluit, & tertia quando ponitur cum summitate radij in hũlceribus super carnem superfluã, quę fit in eis,destruit eam. Et si miscetur cum ceroris, fit Medicina abstergens sine mordicatione. Dioscorides.) Omne çiniar est stipticum calefactiuum, & abstergit maculas oculorum post consolidationem hulcerum & alias, & subtiliat eas, & prouocat lachrymas,& prohibet deambulationem hulcerum corrosiuorum corporis, & prohibet consolidationem hulcerum, & quando miscetur cum oleo & mum,consolidat hulcera,& quando coquitur cum melle,mundificat hulcera sordida, & hemorrhoidas duras,& diminuit carnem superfluam hulcerum,& quando miscetur cum

armoniaco

A armoniaco,& fit inde licinium,& intromittitur in fiſtulas,diſſoluit duricies earum, & calloſitates,& confert apoſtematibus gingiuarum. Et quando miſcetur cum mel le,& fit inde cohol, diſſoluit duricies palpebrarum, uerum quando coquitur,& fit cohol cum eo, oportet quod ponatur ſuper oculum ſpongia infuſa in aqua calida. Et quando miſcetur cum glutino albotim,& ære uſto,& nitro, aufert ſcabiem hulce roſam,& baras. Aduritur autem çiniar ſecundum hunc modum. Nam teritur & po nitur in uaſe terreo,& ponitur ſuper prunas,& mouetur cum aliqua re,donec mutet colorem ſuum in colorem tuthiæ, deinde remouetur ab igne, & dimittitur donec infrigidetur,& reponitur uſui neceſſitatis. Quidam uero ponunt illud in olla cruda, & dimittunt ipſum ad ignem tamdiu, donec coquitur olla. Et ſcias quod non ſem= per conuertitur ad unum colorem,quando comburitur.

DE LAPIDE SMARAGDO. CCCLXXIIII.

ZAbarged,& dicitur çinarad,id eſt,ſmaragdus. Sunt duo lapides habentes duo nomina, uerum ſunt ferè unius ſpeciei, & uterq; congelatur in mineris auri, & in terris Garbi,& eſt uiridis,fortis uiriditatis,ſplendens. Et ille qui ex eo eſt uiridior, eſt melior,& qui magis eſt diaphanus,eſt melior eo qui eſt magis * obſcurus. Et la pis daharieg eſt ſimilis ei,niſi quia non eſt diaphanus ſicut ſmaragdus,& çabarged. Et natura ſmaragdi eſt frigida & ſicca,quando ſumitur in potu,confert uenenis mor tiferis,& morſibus uenenoſis, & punctionibus animalium habentiũ aculeum. Qui ergo dederit in potu de limatura eius pondus granorũ octo hordei illi, qui ſumpſit uenenum,anteq; uenenum faciat in eo impreſſionem, liberat eum à morte, & non cadent capilli ab eo,neq; excoriabitur,& eſt euaſio ſua. Et ille qui aſſiduat aſpicere in ipſum,præſeruat uiſum eius à nocumentis,& conſeruat eum incolumem,& qui de= fert in anulo ſmaragdum, præſeruat illum ab epilepſia, quando induit eum in ſuo digito, anteq; ſuperueniat ei epilepſia, & propter hanc cauſſam docentur Reges q; ſuſpendant ſmaragdos ad colla ſuorum filiorũ ſtatim quando naſcuntur, ne ſuper= B ueniat eis epilepſia. Raſis in libro de mineris.) Generatio ſmaragdi, & çabarged, eſt ſicut generatio iacoth, niſi quia ipſi non habent de ſiccitate illud quod habet ia= coth. Et uiriditas coloris naſcitur à uirtute minerarum æraminis. Et dixit in libro de proprietatibus. Si cadat aſpectus tyri ſuper lapidem ſmaragdum,diſſoluuntur oculi tyri,& liquefiunt. Albaſari.) Smaragdus eſt lapis uiridis qui apportatur à terris ni= grorum. Ignotus.) Zabarged confert leproſis, quando ſumitur in potu limatura eius. Et ſmaragdus liquefacit oculum tyri cum aſpicitur à tyro. Dioſcorides.) Qui= dam putant quod anaſis ſit ſpecies çabarged. Et ex eo eſt cuius color eſt ſicut color æris. Et ex eo eſt cuius color eſt ſicut color uini. Et ex eo eſt cuius color eſt ſicut rei fu= migatæ. Et ex eo eſt,in quo ſunt uenæ albæ,claræ. Et ex eo eſt cuius color eſt ſicut co= lor grani uiridis. Et quidam exiſtimauere,quod omnes iſtæ ſpecies, quando ſuſpen duntur ad collum alicuius,aut ad humerum,quod conferunt memorię. Et quando ſuſpenduntur ad coxam mulieris, accelerant partum. Sed uiridis ex eo confert ſto= macho,quãdo ſuſpenditur ſuper ipſum,aut ponitur in anulo, & portatur in digito.

* *Aliàs obtuſus.*

Galenus.) Quidam ſunt teſtati,quod in lapidibus eſt proprietas ſimilis huic pro prietati, quæ eſt in hoc lapide uiridi, uel citrino,uidelicet quod confert meri, & ori ſtomachi, quando ſuſpenditur ad collum. Et ego quidem ſum expertus hoc in iſto lapide, & repperi per experientiam quod confert. Et ideo feci fieri chanacha, & eſt torques qua collum ornatur,& guttur ex lapidibus, & feci ſuſpendi ad collum,& fe ci protendi longitudinem eius uſq; ad os ſtomachi, & inueni quod non iuuant mi= nus quàm quando portatur in anulis. Et tranſtulit Albacarich hoc capitulũ per hæc uerba.)Et quidam dicunt quod eſt lapis quidam qui dicitur iaſis, qui facit ea quæ fa ciunt lapides iſti,nam confert ori ſtomachi,quando ſuſpenditur ſuper eum.

DE ARGENTO VIVO. CCCLXXV.

ZAibar,id eſt,argentum uiuum. Galenus.) Quando bibitur argentum uiuum, interficit. Dioſcorides.) Quando bibitur argentum uiuum, occidit grauitate ſua,& quia corrodit omne,cui obuiat ex membris interioribus,& confert nocumen

C tis eius lac sumptum in potu, in multa quantitate, & euomitur, & confert similiter potare uinum cum semine apij, aut origano, aut absinthio, aut sinapi, aut hysopo.

Aben mesuai.) Argentum uiuum mortificatum, & mixtum cum oleo rosaceo, interficit pediculos, & curat scabiem. Abugerig.) Argentum uiuum mixtum cum Medicinis scabiei, confert. Fumus uero eius est ualde nociuus, nam frequēs usus eius destruit neruos, & inducit paralysim, & aufert sensum. & motum, & corrumpit sensus, & nocet uisui, & auditui, & facit fœtorem oris, & expellit omnia uenenosa.

Paulus.) Quidam sumpsere argentum uiuum mortificatum, & mortui fuerunt ex iliaca passione. Rasis.) Argentum uiuum extinctum, confert scabiei, & occidit pediculos, sed sublimatum ex eo est putrificatiuum, adurens sicut ignis, & destruit carnem superfluam malam in fistulis & in hulceribus, & occidit mures, & omnia animalia quæ recipiunt ipsum.

DE VITREOLO. CCCLXXVI.

ZEg, id est, uitreolum. Galenus.) Vidi in mineris tres uenas extensas, unam super aliam, per longum spacium, & uena inferior erat çeg rubeum, & secunda quæ erat super eam, erat colcotar, & tertia superior erat çeg uiride, & hoc est quod çeg rubeum conuertitur, & fit colcotar, & colcotar fit çeg uiride. Et omnes istæ species tres diuersificantur adinuicem, & in subtilitate, & grossicie, quoniam grossius ex eis est çeg rubeum, & subtilius eorum est çeg uiride, & colcotar est medium inter ambo. Et uirtus omnium istorum est adustiua, comburens carnem, faciens escaram duram ustam, & cum hoc quod adurunt, est stiptica, & çeg uiride nocet carni detectæ, propter mordicationem quam facit in ea, cum toto hoc quod ipsum mordicat minus quàm colcotar, & hoc quod minus mordicat, est in eo inuentū propter subtilitatem suæ substantiæ. Et çeg quidem uiride, & colcotar dissoluuntur, & liquefiūt postea super ignem. Zeg uero rubeum non dissoluitur, neq; liquefit, quia coagulatio eius est fortis putrificata. Zeg uero uiride est maturatum à calore suo naturali, ampliori maturatione quàm colcotar, & ideo citius liquefit quàm colcotar, & quando comburitur colcotar, minuitur mordicatio eius, & stipticitas multum, uerum desiccatio eius non minuitur, & ideo colcotar adustum est melius non adusto, in omnibus operationibus suis, & hoc quia fit subtilius quàm ante esset, sicut accidit omnibus Medicinis quæ comburuntur, & eius non augetur acuitas, sicut plurium Medicinarum combustarum, & omnes Medicinæ quæ comburuntur, quando lauantur post earum combustionem, fiunt leuiores, & longinquiores à mordicatione.

D Dioscorides.) Zeg aliud est Babylonicum, & aliud est Ciprense, & ex Babyloni co melius est durum, quod cum frāgitur, interius habet maculas albas. Et uirtus eius est sicut uirtus calcanti, & comburitur sicut ipsum. Sed Ciprense habet colorem aureum, uersus colorem æris frangibile, uenenosum sicut alumen iameni, habens interius maculas splendidas, similes stellis, & melius ex eo est mundum, recens, frangibile, & uirtus eius est similis uirtuti colcotar, & comburitur sicut colcotar, & in alia translatione uirtus eius est similis uirtuti calcadis, & comburitur sicut calcadis. Illud autem quod defertur ex Babylonia, est melius, nisi quia non est bonum ad faciendum absoricon, & est diuersum à colcotar in fortitudine & debilitate. Et çeg Babylonis est fortius in omnibus quàm Ciprense, præterq; in Medicinis oculorum, nam in hoc est debilius quàm Ciprense multum, & habet uirtutem stipticam, restrictiuā, & adustiuam, & mordicat, & confert erisipillæ, & extinguit eam, & prohibet hulcera perambulatiua de loco ad locum, & corrosiua, & quando fit nasale cum eo, retinet fluxum menstruorum, & quando sumitur in potu cum succo praffij, confert suffocationi fungorum, & quando fit cum eo collutio oris, prohibet cursum humorum ad fauces & ad gingiuas, & restringit gingiuas, & quando aduritur, conuenit Medicinis oculi, & quando teritur, & miscetur cum melle, mollificat duriciem palpebrarum, & lenit asperitatem earum, & quando fiunt tentæ ex çeg, quæ intromittuntur in fistulis, confert.

Sed

Sed bitirias putant aliqui quod ſit ſpecies çeg, & eſt illud quod aggregatur ſuper
A capita minerarum æris, ſicut ſal, & ex eo eſt quod generatur ſuper mineris, quod dicitur maltina, quod inuenitur in mineris, ubi foditur æs, & aliquando reperitur ſuper ipſum æs, & complexio eius eſt terrea, & ex eo eſt quod inuenitur in mineris, in terra quæ dicitur Falchia, & alias Cilicia, & in alijs pluribus locis. Et melius ex eo eſt illud, cuius color eſt ſicut ſulphuris color, & eſt lene, æqualium partium mundum, & quando tangitur digitis, fit nigrum. Virtus eius eſt aduſtiua, ſimilis uirtuti çeg, & aduſtio eius ſicut aduſtio illius, uerum habet maiorem uirtutem quàm çeg, ad uulnera conglutinanda.

Sed ſuriæ, & eſt ſecundum quod quidam dicunt çeg rubeum, quod ipſum ſit ſpecies maltinæ. Sed errauere propterea, quia eſt ſimile illi, immo eſt alterius ſpeciei, quamuis ſit eiuſdem generis, & in eo eſt unctuoſitas, faciens nauſeam, commouens uomitum. Reperitur autem in Babylonia, & in Cypro, & in Hiſpania. Eſt autem ſpecies alia, eius quæ eſt magis ſimilis çeg, ſed melius ex eo eſt Babylonicũ, & quando frangitur, eſt nigrum interius, cum quadam auroſitate, cauernoſum, unctuoſum in ſapore ſuo, & odore, & facit nauſeam, ſed illud quando ex eo eſt ſplendens, purpureum ſicut çeg, eſt alterius ſpeciei quàm ſuriæ, & debilioris uirtutis. Sed uirtus ſuri eſt ſicut uirtus çeg, & combuſtio eius eſt ſicut illius, & ipſum aufert dolorem dentis, quando ponitur in corroſo, & reſtringit dentes cõmotos, & quando fit cliſtere cum eo, & uino, confert ſciaticæ, & quando miſcetur cum aqua, & linitur borhor lactea cum ea, aufert ea, & adminiſtratur in Medicinis denigrantibus capillos. Et ut dicam ſermone uniuerſali, quod omnia iſta corpora mineralia non aduſta, ſicut & alia plurima corpora, excepto ſale, & fece uini, & nitro, & calce, & his ſimilia, quæ quando aduruntur, ſunt fortioris uirtutis non aduſtis, nam iſtorum, & aliorum habentium ſimilem naturam, uirtus & operatio augetur per aduſtionem.

Sed calcantum eſt trium ſpecierum, una earum generatur ex aqua, quæ emanat per diſtillatoria domorum, in quibus funduntur metalla, & hoc, quoniam in aqua
B illá eſt de ſuperfluitatibus metallorum, per longam aſſiduationem, coagulãtur partes illæ in illis locis, in quibus diſtillat, & ſic aggregatur illic iſta ſpecies quæ dicitur ſciaton. Alia uero ſpecies reperitur in mineris, in quibus fodiuntur metalla quæ colligitur, & aggregatur, & præparatur, & mundatur, & iſta dicitur ſichon. Species uero alia fit in Hiſpania, quando accipitur apua metallorum, & coquitur donec inſpiſſatur, & poſtea proijcitur in formulis, & dimittitur tam diu, donec coagulatur in fruſta, & iſta ſpecies eſt pulchri coloris, ſed eſt debilis uirtutis, & hoc dicitur afron. Melius autem primæ ſpeciei maxime eſt illud quod eſt coloris uelut nebuloſi, & eſt graue ſolidum cum ſplendore, non habens aliquas ſordes, & poſt hoc eſt illud quod inuenitur in mineris, maxime cuius color eſt nebuloſus. Illud uero quod fit artificialiter, eſt bonum ad faciendum encauſtum ſcriptorum magis quàm ad uſum Medicinæ. Et calcantum habet uirtutem ſtipticam, & conſtrictiuam, & aduſtiuam, & quando ſumitur in potu ex eo drachma una cum hydromelle, expellit aſcarides, & lumbricos, & quando ſumitur cum aqua, aufert nocumentum à fungis, faciens euomere, & quando imponitur ex eo in naribus, diſſoluto in aqua, mundificat caput, & quando ponitur puluis eius in naribus, ſtringit ſanguinem fluentem ab eis, & mundificat hulcera narium, & aurium, & ſedat dolorem auris, & ſtringit ſanguinem fluentem ab eis, & occidit uermes aurium, comburitur autem ſicut çeg cypri.

DE SPVMA MARIS CCCLXXVIII.

ZE bethalbahar, id eſt, ſpuma maris. Dioſcorides.) Spumæ maris ſunt quinq; ſpecies, una earum eſt ſolida & grauis habens odorem piſcium putridorum, & ſimilitudo eius eſt ſimilitudo ſpongiæ maris, & reperitur multùm in littore maris. Secunda uero ſpeciei figura eſt longior iſta, & eſt leuis ponderis, habens foramina multa, & eſt ſimilis ungulæ oculi, leuis ſicut ſpongia, & odor eius eſt ſimilis odori lenticulæ marinæ. Et tertia ſpecies eſt ſimilis roſæ, cuius color uergit ad rubedinem, & purpureitatem. Et quarta ſpecies eſt ſimilis lanæ ſuccidæ, leuis ponderis ſicut ſecunda

C cunda ſpecies. Quinta uero ſpecies eſt in ſuperficie lenis, interius autem aſpera, ſimilis fungo, non habens odorem. Galenus.) Omnium uero ſpecierum ſpuma maris ſubſtantia eſt ſubtilis, & uirtus earum ſecunda abſtergit, & reſoluit, uerum una habet plus de bonitate quã alia, & alia eſt minor in his uirtutibus, & in ſubtilitate ſubſtantiæ, & propter hoc ſunt diuerſæ in uirtutibus ſuis tertijs. Et uirtus quidem ambarum ſpecierum primarum, confert ſcabiei, & impetigini, & morpheæ, & ægritudini cum qua eleuatur cutis, & mundificat faciem. Et tertia ſpecies eſt ſubtilior alijs ſpeciebus, & ideo quando aduritur, & miſcetur cum uino rubeo, & ſubtili ſubſtantiæ, & linitur cum ea alopicia, curat eam. Et uirtus quartæ ſpeciei eſt ſimilis huic uirtuti, niſi quia eſt debilior ea quantitate non pauca. Et quarta ſpecies habet in ſapore ſuo ponticitatem, & acuitatem. Et uirtus eius prima eſt calidior alijs ſpeciebus. Et ſecunda adurit pilos, & excoriat cutem, & profundatur intantum uirtus eius quod facit hulcera. Dioſcorides.) Duæ ſpecies primæ adminiſtrantur in lauaturis mulierum, quia mundificant earum cutem, & ſimiliter confert ad bothor lactea remouenda, & lentiginem, & impetiginem, & baras, & ſcabiem hulceroſam, & morpheam, & maculas faciei, & quæ ſunt in alijs partibus corporis, & horum ſimilia. Et tertia ſpecies confert ſtranguriæ, & lapidi ueſicę, & dolori renum, & hydropiſi, & dolori ſplenis, & quando aduritur, & miſcetur cum uino, & linitur inde alopicia, curat eam. Et alię duæ ſpecies ſtipticant, & abſtergunt, & mundificant, & ideo abſtergunt dentes, & quãdo miſcentur cum ſale, abradũt pilos. Si quis autem uult adurere aliquã harum ſpecierũ, oportet ꝙ ponat eam in olla cruda, & lutet eam, & ponat in fornace & dimittat donec coquatur olla, deinde extrahatur, & reponatur, & lauetur ſicut climia.

Sed ſpuma alia quæ dicitur adarchi, ipſa congelatur, ſicut ſal ſuper cannas, & ſuper iuncos, & ſuper alias herbas, & reperitur adhærens cannis, & herbis in locis humidis, & lutoſis, & ſalſis, quando loca illa deſiccantur, & color eius eſt ſimilis colori
D floris lapidis aſios, aut floris ſpumæ maris, & habet foramina multa ſicut ſpongia.

Galenus.) Virtus eius prima eſt calida multum, & ſecunda abſtergit fortiter, & tertia cõfert ægritudinibus, in quibus calefactio eſt neceſſaria appoſita extra corpus, ſed interius ſumpta non conuenit propter nimiam fortitudinem ſui. Dioſcorides.) Eſt bona ſcabiei hulceroſæ, & bothor lacteis, & impetigini, & ſimilibus. Et uniuerſaliter eſt calida, immutans complexionem malam, quam habent membra ad bonam, & ſedat dolores, & confert ſciaticæ.

DE LAPIDE LAZVLI. CCCLXXIX.

HAger aleçaoard, id eſt, lapis laçuli. Oportet quod eligatur ex eo color, cuius eſt cœleſtis multum, & eſt lenis ſine aſperitate, & ſine mixtione alterius lapidis, & qui non frangitur facile, & cuius fruſta ſunt magna. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti glutinis auri, niſi quia ipſe eſt debilior eo, & facit naſci pilos in palpebris. Galenus.) Eſt in eo ſtipticitas cum acuitate non pauca. Et uirtus eius prima deſiccat. Et ſecunda & tertia infrigidat palpebras, quando depilantur propter aliquos humores acutos, & remanent quod non augentur pili, neꝙ multiplicantur, & ſunt ſubtiles, & debiles, & hoc quia lapis laçuli in his locis deſtruit humiditatem iſtorum humorum calidorum, & immutat ſuperfluitatem ad complexionem ſuam radicalem, cum qua fit pilorum generatio palpebrarum augmentum, & fortitudo eorum. Et oportet ad hoc quod teratur multum, & adminiſtretur in puluere. Linacos in libro lapidum.) Quando lapis laçuli ſuſpenditur ſuper infantes, remouentur timores ab eis, & facit irtos capillos, & ſi teratur cum aceto, & liniatur ſuper morpheam, & baras, curat ea.

Alcançi.) Habet uirtutem aduſtiuam, putrificatiuam, & ideo aufert uerrucas. Sed quando ſumitur interius, laxat humorem melancholicum, & mundificat ſanguinem ab humoribus groſſis. Et doſis eius eſt à quatuor kirath, uſqꝫ ad drachmam unam, mixtus cum alijs Medicinis laxatiuis, & potus eius confert doloribus renum & aſmati. Et quando ſumitur in potu, aut fit naſale cum eo, prouocat menſtrua, & potus eius commouet nauſeam, & uomitum, ſed ablutio eius remouet hoc ab eo.

DE LAPIDE IVDAICO. CCCLXXX.

Hager

A HAger alyeudi, id eſt, lapis Iudaicus. Dioſcorides.) Eſt lapis ſimilis lapidi habex, & eſt in Paleſtina in Oriente, & eſt in figura ſua ſimilis glandi, albus, bonæ figuræ multum, habens lineas angulatas, in longitudine extenſas, & uocantur ſummitates lateratæ, & eſt lapis, qui diſſoluitur in aqua, & non habet ſaporem.

Galenus.) Hic lapis eſt in Paleſtina in terris Sen, habens colorem album uelut pul uerulentum, & eſt pulchræ figuræ, nam ſunt ibi lineæ ſpondoſæ. Et dicitur lapis Iudaicus, quia reperitur in terris Iudæorum, & Medici utuntur eo in habentibus lapidem in ueſica, nam fricant illum ſuper cotem, & dant in potu fricaturam illam cum unciis quatuor & ſemi aquæ calidæ. Et ego uero ſum expertus hoc in habentibus lapidem in ueſica, & nullum inueni ex eo iuuamentum, ſed in lapide renum eſt fortis operationis ualde. Dioſcorides.) Quando accipitur ex eo ad quantitatem unius ciceris, & fricatur in cote aquæ ſicut ſief, & ſumitur in potu quantitas duorum onoloſat cum aqua calida, confert ſtranguriæ, & lapidi renum, & ueſicæ, & propter hanc cauſſam uocant eum homines lapidem diſſolutiuũ lapidis. Aben meſuai.) Debilitat appetitũ, & frangit lapidem renũ, & ſtringit fluxũ ſanguinis hemorroidarum.

DE LAPIDE ADAMANTE. CCCLXXXI.

HAger ſumbedig, id eſt, lapis adamas. Eſt mes fluuius, in quo eſt lapis mes, & eſt flumen, ad quod nunquã iuit aliquis, niſi Alexander. & eſt in finibus Coraſcen, et color eius approximat colori ſalis armoniaci clari. Et iſte lapis eſt frigidus et ſiccus in quarto gradu, & raro aggregantur iſtæ duæ naturæ in aliquo lapide. Et in eo ſunt duæ proprietates. Vna earum eſt, quod non coniungitur alicui lapidi, quem nõ frangat, & propter hoc coaptantur fragmenta eius in ſummitatibus ferri apti ad perforandum, & cum eo perforantur alij lapides, ſicut ſunt ſmaragdus, & zabarged, & ſaphyrus, & gemmæ aliæ. Et ſi accipitur granulum unum ex fragmentis eius, & cõglutinatur in ſummitate ferri, cum glutino Romano, & intromittitur in ueſicam per foramen uirgæ, frangit lapidem. Et alia proprietas eius eſt, quod nihil eſt quod frangat iſtum lapidem, niſi plumbum, nam rumpit eum, & conterit. Dioſcorides.) Eſt
B lapis quo utuntur artifices, ponẽtes eum in ſtilis ad lapides ſculpẽdos, & adminiſtratur in confectionibus unguentorum putrificatiuorum, & aduſtiuorum, & confert gingiuæ fluxæ, & putrifiaat dentes. Galenus.) Virtus eius eſt, quod abſtergit fortiter, & ſignum in hoc eſt, quod aurifices utuntur eo in hoc, quod indigẽt abſterſione. Et ego quidem expertus ſum eum, quod abſtergit dentes, & mundificat. Et in eo eſt uirtus calida, & propter hanc cauſſam admiſcent in Medicinis aliquibus adurentibus, & in aliquibus deſiccantibus, curantibus gingiuas fluxas.

DE COTE, ID EST, LAPIDE in quo acuitur ferrum. CCCLXXXII.

HAger almenſem, id eſt, lapis in quo acuitur ferrum. Fricatio almenſem, quę accipitur ex lapide, quæ dicitur yachſem, prohibet augmentari mamillas puellarum ante tempus, & teſticulos puerorum, & hoc quia uirtus eius infrigidat.

Dioſcorides.) Quando ſuper cote acuitur aliquod ferrum, & linitur ex eo, quod ſuper eam aggredatur alopicia, facit in ea naſci pilos. Et liniuntur cum eo mamillæ puellarum, & teſticuli puerorum, & prohibet augmentum eorum, & confert apoſtematibus eorũ amborũ. Et quando ſumitur in potu cũ aceto, confert doloribus ſplenis, & confert epilepſiæ. Et fricatio cotis olearis eſt mundificatiua, & cũfert alopicię.

DE LAPIDE ASIO. CCCLXXXIII.

HAger aſos, id eſt, lapis aſius. Dioſcorides.) Lapis aſius eſt lapis, qui reperitur in Alexandria, & flos huius lapidis nominatur fuca lapidis aſij, & eſt quoddã apparens ſuper ſubſtantiam eius, ſimile pulueri molendini, et reperitur etiam ſub eo & circa ipſum, & iſte eſt lapis albus, & oportet eligi ex eo album, leuem, ſimilem pumici, ſubtilem, & cito frangibilem, in quo uenæ ſunt occultæ, & ſuper quem eſt flos rubeus. Et hic lapis eſt ſiccus, ſimilis ſpongiæ, & ſuper eum generatur uelut farina, ex qua quædam eſt alba, quædam rubea, ſimilis pumici, declinans ad croceitatem, & quando applicatur linguæ, mordicat parum.

C Galenus.)Nominatur hic lapis nomine acquisito,scilicet,à loco,id est,Asia,& nō est durus omnino,sicut lapides,sed est similis in colore suo,& in substantia sua lapidibus repertis in alueolis balnei,& est tener, cito frangibilis,& super eum est res similis pulueri molendini inuenti in parietibus molendini. Et hęc Medicina nominatur flos lapidis asos,& est subtilis,& propter subtilitatem suam dissoluit carnē sine mordicatione.Et uirtus partis lapidosæ,ex qua generatur iste puluis,est similis uirtuti floris eius,nisi quia flos fortioris est uirtutis,& ideo operatio floris est melior in omnibus,quàm operatio lapidis,quia est magis dissolutiuus,& liquefactiuus, & desiccatiuus etiam plus,& facit istas operationes sine forti mordicatione. Et est in eo cum hoc res,quæ habet bonū saporem,& uolo dicere in flore. Et scitur essentia huius per extimationem eius,ex quo generatur,nam generatio huius floris non est,nisi ex rore cadente super hunc lapidem in locis maritimis,quem sol desiccat. Dioscorides.) Virtus huius lapidis & floris eius est putrificatiua parum, dissolutiua, uel resolutiua exiturarum,& quando dissoluitur quodcunq; amborum cum terbenthina,aut cum pice,& flos est fortior lapide,et habet maiorem uirtutē,nam quando est siccus,mundificat & curat hulcera profunda,difficilis sanationis, & aufert carnem superfluam eorum,quę est simílis fungis,& curat hulcera fraudulenta,& replet ea carne,& mundificat ea,quando miscetur cum melle.Et quando miscetur cum cæroto,confert hulceribus fraudulentis,non sinens ea in corpore augmentari.Et quando miscetur cum farina fabarum,& fit inde emplastrum podagræ,confert multum,& quando miscetur cum calce & aceto,confert duriciei splenis, & quando fit loch cum eo & melle, confert hulceribus pulmonis.Et componuntur ex eo lapide scabella, super quæ podagrici tenent pedes,& dicitur cōferre eis. Et quod puluis eius aspergitur super corpora pinguia in balneo loco nitri,extenuat ea. Et qui uult abluere lapidem istū, aut florem eius,lauet eos,sicut lauatur climia.

D DE LAPIDE MAGNETIS. CCCLXXXIIII.

HAger almagritos,id est,lapis magnes.Minera huius lapidis est in maritimis partibus prope terras Indorum. Et quando naues appropinquant monti minerę ipsius,non remanet ferrum aliquod,quod non egrediatur à naue, & uolat sicut auis usq; ad montem,& si est aliquis clauus taliter infixus,ꝙ nō possit euelli,salit,& euellitur,donec adhæret illi monti.Et ideo naues illarū partiū nō clauantur cū clauis ferreis,sed cū clauis ligneis,nam si essent naues clauatę cū clauis ferreis, quando appropinquarentur illi monti,dilaceratētur omnes. Dioscorides.) Melior ex isto lapide est ille,qui attrahit ferrū fortiter,& color eius uergit ad colorē cœlestē,nō multū grauis ponderis.Et uirtus huius lapidis est,ꝙ quādo dantur in potu duo onolosat ex eo cū melicrato,laxat humores grossos.Et quidā sunt,qui adurunt istū lapidē,& utūtur eo sicut sumbedhig,id est,adamāte. Galenus.) Virtus eius est sicut illius sumbedhig. Mesarugie.) Est bonus illi qui transglutiuit acum,aut ferrū aliquod,& ei,qui habet fluxū uentris,eò ꝙ sumpsit scoriā ferri,& est siccus multum.Et dicitur de isto lapide,ꝙ si accipias eum,& ponas in uase terreo,& linias caput uasis cum creta, postquā posueris super lapidē calcem uiuam,quam nō tetigit aqua,donec uas impleatur calce,& accende sub uase ignem magnū,donec egrediatur per forāmen uasis, & habet potentiam in eo,deinde pone uas illud in fornace figuli, & dimitte ibi,donec lutatio eius coquitur,& fiat testa, deinde extrahe lapidem à uase, & dimitte infrigidari, & pone iterū in alio uase nouo,& pone eū secundo in fornace,& fac ut prius, ter aut quater.Quando uero extraxeris ipsum uice quarta, dimitte ipsum lapidem in loco, in quo non tangatur à uento,aut aqua,uel rore,aut ab aliqua humiditate, donec infrigidetur,deinde frange ipsum in frusta parua,minuta, ita ꝙ unumquodq; frustū sit drachmarū 10. aut plus,aut minus,ex drachmis Grecorum. Quando ergo uolueris facere operationem cum eo,pone iuxta lapidē pondus eius ex sulphure,deinde rora super eū aquā,egreditur nanq; ex eo ignis magnus,ascendens circa mensuram unius brachij fortissimus,qui nō tanget aliquid,quod non cōburat. Et quando lapis magnetis nō est ita præparatus,ut dixi,sed crudus sicut est,& madefit cum succo allei,aut

cepe,

A cepe, prohibetur ab attractione ferri. Et si uis, ꝙ reuertatur ad uirtutem suá primam, infunde eum uno die in sanguine hyrci, & fiet uirtus eius ut prius. Et quando accipitur frustum magnum istius lapidis, ex bono & electo, & appropinquat alicui clauaturæ, aperit eam cito, nam lapis attrahit ferrum ad se. Et quando aliquis uulneratur cum ferro uenenato, & teritur iste lapis, & miscetur cum aliquibus unguentis, & datur de puluere eius uulnerato in potu, facit ab eo uenenum, uel toxicũ egredi per secessum, & si puluerizatur super uulnus uenenatum, curat ipsum. Hæc nanꝙ & alia multa dicuntur de isto lapide.

DE MARCHASITA. CCCLXXXV.

HAger al, id est, marchasita. Dioscorides.) Marchasita est species lapidis, ex quo extrahitur æs, & oportet ꝙ eligatur ex eo ille, cuius color est similis æri, & quando ponitur in igne, saliunt ex eo scintillæ facile. Comburitur autem in hunc modũ. Linitur cum melle, & ponitur in igne paruo, & euentatur, donec fit rubeus, deinde extrahitur ab igne. Quidam uero ponunt eum ad ignem magnũ ex prunis, deinde liniũt ipsum cum melle, & sic faciũt secundo & tertio, donec omnes partes eius sint aduste ęqualiter, quia fortassis aduritur primo extra, & nõ intra, deinde exufflatur cinis ab eo, & reponitur, & si indigetur ex eo abluto, laua ipsum, sicut lauatur climia. Virtus uero adusti & nõ adusti, est ądurẽs abstersiua hulcerũ, & abstergit obscuritatẽ uisus, resolnit & maturat apostemata dura, quãdo miscetur cũ resina pini, & resoluit sanguinẽ coagulatũ, & aufert carnẽ superfluã hulcerũ, cũ pauca calefactione & stipticitate. Quidam uero nominant istũ lapidem, postꝙ aduritur, dicidas, alias distiges.

Galenus.) Hic lapis est unus ex lapidibus habentibus fortẽ uirtutẽ. Et nos administramus eũ in unguentis resolutiuis, & miscemus cũ eo lapidem sacharos, & resoluimus sępe cũ hoc unguento humiditatẽ multã, quę erat aggregata in cõcauitatibus, & cauernis musculorũ. & quando administratur hic lapis, oportet ꝙ multum teratur.

Abugerig.) De proprietate eius est, ꝙ resoluit humiditatẽ corruptã, quę est sub cute, & ideo quãdo teritur ultima cõtritione, & cõficitur cũ aceto, abstergit baras, & morpheam, & lentigines faciei, & habet uirtutem magnam in absterſione oculi, & cum hoc confortat substantiam oculi, & acuit uisum. Et propter hanc causſam nominãt eam in terris Feresiæ, id est Persiæ, lapidẽ luminis, & facit capillos tenues, & crispos.

B

DE LAPIDE BEZAAR. CCCLXXXVI.

HAger albezahar, id est, lapis liberans à uenenis, ut tyriaca. Albezahar est nomẽ Persicum, & est expellens nocumentum. Et hoc nomen cadit super duo, unum est, ꝙ cadit super omnem Medicinam conuenientem alicui ueneno, eò ꝙ resistit uirtuti eius, & expellit nocumentum ab eo per proprietatem, quæ est in eo. Et secundũ est, quod cadit super lapidem notum, qui conuenit omnibus uenenis calidis & frigidis, cum tota sui substantia, & resistit eis bibitus, aut suspensus super patientem.

Alius.) Colores lapidis bezahar sunt multi, nam ex eo est citrinus, & uelut puluerulentus, & manibati, & ille qui participat uiriditate, & ille qui participat albedine. Melior uero omnibus est citrinus, & post ipsum est puluerulentus, & hic defertur ex Coraſcen, & ibi nominant eum bezar, & exposirio eius est contra uenenum, & minera eius est in terris Syri, & Indiæ, & in terris Orientis. Et multi lapides similantur eis, qui non habent proprietatem suam, nec approximant ei in aliquibus operationibus. Et est quidam, qui dicitur chobori, & marina, & est lapis, in quo nullus erat, sed multi errant in alio, qui dicitur chindos, & est lapis multæ humiditatis, leuis, mollis tactus, mollicie sine superfluitate, & caliditas eius est etiam sine superfluitate. Et proprietas eius est, quod confert uenenis omnium animalium, & plantarum morsibus, & puncturis uenenosorum. Et quando bibitur ex eo pondus duodecim granorum hordei, aut quando fit linimentum cum eo super locum morsus. Liberat nanꝙ à morte, & expellit uenenum per sudorem. Et quando ponitur in anulo iste lapis, & reponitur in ore eius qui sumpsit uenenum, & fugit aliquantulũ, confert ei. Et si ponitur lapis iste super locum puncturæ, aut super locum morsurę animalis uenenosi, quemadmodũ est punctura scorpionis, aut cantaridarum malarũ, aut

C zambor, confert eis iuuamẽtum manifeſtum. Et ſi teratur, & ponatur ſuper morſum reptilium uenenoſorum, attrahit uenenum per ſudorem, & ſi locus in quo eſt morſus, eſt putrificatus, & puluerizatur ſuper locum ex hoc lapide, mundificat & curat. Et quando tangitur cum iſto lapide aculeus ſcorpionis, prohibet ab eo potentiam pungendi. Et ſi teratur ex eo pondus duorum granorum hordei, & diſſoluatur in aqua, & ponatur in ore ſerpentis, ſuffocat ſerpentem ſtatim, & occidit eum. Raſis.) Bezahar eſt lapis citrinus mollis, non habens ſaporem, confert uenenis. Et ego uidi in ipſo ſufficientiam, ad remouendum bix nocumentum napelli, & eſt toxicũ uerũ. Et erat ille lapis, quem ego uidi, uergens ad citrinitatem, & albedinem, habens colorem uini, & cum hoc erat lenis, & ſplendens ſicut lumen. Et iam uidi in eo de ſufficientia bix illud, quod non uidi in aliqua ſimplici Medicina, immo etiam quod non uidi in tyriacis compoſitis. Hahamed ebenritifus.) Lapis bezahar confert uenẽno ſcorpionis, quando portatur in anulo, & inciditur in eo imago ſcorpionis, luna exiſtente in ſigno ſcorpionis, & aſpice, quod ſit aſcendens, deinde ſigilla olibanum cum eo, luna exiſtente in ſcorpione, quod tritum datur patienti ad potandum, & liberabitur. Abdalaanarach) Vidi lapidem bezahar filijs Almirama manuum cuſtoditoris legis Dei, & eſt uerum, quod ipſe emit lapidem iſtum, & dedit pro precio lapidis palatium Cordubæ, in principio guerræ.

DE MARGARITIS. CCCLXXXVII.

HAger albato, id eſt, margaritæ. Meſehah.) Margaritæ ſunt deſiccatiuæ humiditatum, & conferunt debilitati cordis, & ſunt conuenientes in cohol.

Aben meſehah.) Margaritæ deferuntur ex mari, & ſunt frigidæ & ſiccæ, & in eis eſt ſubtilitas pauca, & confert obſcuritati uiſus, & albedini oculi, & ſordiciebus eius, & intrat in Medicinis retinentibus ſanguinẽ, & abſtergẽtibus dentes conuenienter.

Atabari.) Margaritæ ſunt ſiccæ, ſubtiles, deſiccant humiditates oculi, & ſi miſceantur cum Medicinis uiſcerum, ſunt multum iuuatiuæ, quia ſubtiliant ſanguinem.

D Raſis.) Margaritæ deferuntur ex maritimis, ſunt frigidę & ſiccę in ſecundo gradu, & in eis eſt ſubtilitas pauca, conferunt obſcuritati uiſus, & albedini oculi, & ſordiciebus eius, retinent menſtrua, & abſtergunt dentes. & deſiccant humiditates.

Iſaac eben amram.) Margaritę ſunt tẽperatę in caliditate, & frigiditate, & ſiccitate, et humiditate, et groſſiores earũ ſunt meliores paruis, et clarę ſunt meliores obſcuris, & quę ſunt ęqualis ſuperficiei, ſunt meliores angulosis in figura ſua. Et de proprietate margaritarũ eſt, ꝙ conferunt cardiacæ, & tremori cordis, & accidentibus à melancholia factis, & hoc ideo, quia clarificãt ſanguinẽ cordis ingroſſatũ, & deſiccãt humiditates oculi, propterea quia fortificãt neruos, per quos uenit humiditas ad oculum.

Alius.) Proprietas earũ eſt cõferre cardiacę, et timori, factis à melancholia, quia clarificãt & purificant ſanguinẽ cordis, & ſubtiliant eũ, & propter hanc cauſſam miſcentur in Medicinis egritudinũ cordis, & miſcentur in cohol, ad fortificandum neruos oculi. Et quando margaritæ diſſoluuntur, & linitur baras cũ eis, auferũt eam, poſtꝙ linitur ſtatim. Et ille qui patitur ſoda propter dilatationem neruorum oculi, & fit ei caputpurgium cum iſta aqua, curat eam ſtatim. Pro eis uero ponitur pondus earũ, & medietas ponderis ex conchilis ſuis magnis, ſplendidis, & fulgidis.

DE LAPIDE HYACINTHO. CCCLXXXVIII.

HAger iacot, id eſt, lapis hyacinthus. Species eius ſunt tres. Vna earũ eſt coloris rubei. Secunda eſt coloris citrini. Et tertia eſt coloris cahali, & coloris antimonij. Sunt autẽ quidã alij lapides propinqui eis in colore, adeo ꝙ uidẽtur eſſe eiuſdẽ ſpeciei cũ eis, ſed nõ habẽt operationes iſtarũ. Et rubeus eſt melior alijs, quia quãdo incenditur ignis ſuper eũ, rubeſcit multũ. Citrinus uero poteſt ſtare minus ſuper ignẽ ꝙ rubeus. Sed cahali nequit ſtare ſuper ignẽ, quin deſtruatur ſtatim. Eſt autẽ uirtus hyacinthi, ꝙ qui portauerit eum ſecũ, aut ſigillauerit aliquid cũ aliqua ſpecie ipſorũ, & portauerit ſigillationẽ ſuper ſe, & intrauerit in regionẽ aliquã, uel prouinciã, in qua cadũt fulgura multa, ſeu in terrã peſtiferam, nullatenus nocebit ei, & fit tutus ab eis, quoniã nõ cadet fulgur ſuper eũ. Et hęc quidẽ uirtus eſt multũ diuulgata & honorata inter homines.

De lapide

DE LAPIDE RVBEO CCCLXXXIX.

A HAger albuzedi, est lapis rubeus, minus tamẽ quã hyacinthus, nam hyacinthi rubedo est magis placibilis hominibus, eò quod non sit in eo obscuritas aliqua. Minera uero huius lapidis est in terris Orientis, & quando apportatur à minera sua, est obscurus, sed quãdo excoriat eũ aurifex, detegitur bonitas eius, & apparet, & clarificatur, & qui sigillauerit cũ eo, qui sit ponderis uiginti granorum hordei, non uidebit in somnis mala somnia, nec timorosa, & hæc est eius proprietas. Et si ille, qui aspexerit in sole tantũ, quod uisus eius est debilitatus, & tangat oculos ex lapide isto, confert ei. Et quando iste lapis fricatur fortiter ad capillos capitis, attrahit ad se festucam pallearum, sicut lapis magnetis ferrum.

DE LAPIDE CORNEOLO. CCCXC.

HAger salachil, id est, lapis corneolus. Species eius sunt multæ, & multę etiam mineræ. Defertur enim ex terris Iamem, & ex mineris Romanorum. Et melior ex eo est ille, qui magis uergit ad rubedinem. Est autem ex corneolo alia species, similis in colore suo aquæ, quæ distillat à carnibus salsis, in quo sunt lineæ albæ infixæ. Et uirtus huius lapidis est, quod quãdo portatur in anulo, reprimit iracundiã in caussa litis coram iudice, & stringit fluxum sanguinis, undecunq; exeat, & proprie sanguinem menstruorum. Et quando fit ex puluere eius dentifricium, abstergit sordes dentium, & dealbat eos, & facit ipsos pulchros ualde.

DE LAPIDE ALIAZA. CCCXCI.

HAger aliazaha, id est, aliaza. Sunt ei multæ species. Et est lapis, qui apportatur ex Iamen, & lapis est ex terris Sin. Et melior est ille, qui defertur ex Iamen. Et est lapis, in quo sunt colores diuersi, scilicet, albus, & niger, & alij, & nunquam est syncerus unius coloris. Et non est uisum hominibus de Iamen, nec de regionibus eorum, quod aliquis portet secum, aut reponat in domo sua istum lapidem, nam asserunt, quod nõ uiderunt aliquem portantem istum lapidem, qui non uiderit in somnis terribilia. Et cum hoc facit portantem se rixosum, & litigiosum inter homines. Et
B quando suspenditur super infantes, auget bauas eorum. Et si fiat uas ex eo ad comedendum in eo, aut ad bibendum, quicunq; comederit aut biberit in eo, non potest, dormire. Et quando puluerizatur, & abstergitur hyacinthus cum puluere ipsius meliorat colorem eius multum. Et est lapis, qui est durior inter cæteros lapides.

DE LAPIDE AQVILAE. CCCXCII.

HAger achtamach, id est, lapis aquilæ. Est lapis Indus, qui quando agitatur, auditur intra ipsum lapillus alius, & minera eius est in montibus Indię inter Chimonas, & Sarandin, & Græci nominant eum antarron. Et expositio eius est alleuiás partum. Et hæc proprietas est reperta in hoc lapide ab aquila, nam quando aquila uult parere oua sua, aquila masculus portat aquilæ fœminæ illum lapidem à partibus Indorum, & supponit eum aquilæ fœminæ, & facit eam parere facile, alleuiat enim dolores eius. Et hoc idem facit mulieribus, & omnibus animalibus, quando supponitur illis in hora partus. Rasis in libro permutationis Medicinarum.) Achtamach est Medicina Indiæ, & est lapis similis castaneæ, nisi quia habet colorem nebulæ, uel puluueris, & quando agitas eum, auditur intra ipsum alius lapillus, & quando frangitur, egreditur ille lapillus, & est sicut auellana, uergens ad albedinẽ. Et ego quidem reperi in quibusdam libris Indorum, quod quando iste lapis ligatur in pãno, & suspenditur ad coxam mulieris, quæ parit, accelerat partum cum facilitate. Et ego sum expertus hoc, & inueni esse uerum. Et dixit in libro de proprietabus, quod est lapis similis ouo, & habet intra se lapillum alium. Et omnes conueniunt in hoc, quod ipse alleuiat partum mulieribus, & accelerat eum, ligatus coxæ mulieris prægnantis in hora partus. Et dixit iterum, quod reperitur in quadam ecclesia, quod iuuat, quando ponitur loco peoniæ. Ego.) Iste lapis habetur apud nos à quàm pluribus, & multotiens uerificaui de ipso sæpe per experientiam.

DE FERRO, ET QVAE FIVNT ex eo. CCCXCIII.

C NAdid,id eſt,ferrum. Dioſcorides.) Tubel ferri,& eſt ſquama ferri,ſeu batitura,& eſt ſimilis ſquamæ æris, niſi quia eſt debilior ea in laxando uentrem. Erugo uero ferri eſt ſtiptica,quando fit naſale cum ea,ſtringit fluxum antiquum humiditatum matricis,& quando bibitur,prohibet impregnari. Et ſi linitur cum ea & aceto ſuper eriſipillam,& bothor,delet ea,& confert panaricio,& ungulæ oculi,& aſperitati palpebrarum,& hemorroydibus,& ſtringit gingiuam. Et quando linitur ſuper podagram cum ea,confert, & facit naſci pilos in alopecia antiqua. Et aqua ferri in qua extinguitur ferrum ardens,aut uinum,in quo extinguitur ferrum,conferunt fluxui uentris,& hulceribus inteſtinorum,& duriciei,& tumori ſplenis, & colicę paſſioni,& fluxui à ſtomacho facto,nam corroborat ſtomachum relaxatum,& debilitatum,maxime à cholera. Sed ſcoria ferri eſt coaptatura ferri,quæ habet uirtutem ſimilem uirtuti eruginis eius,niſi quia eſt debilior ea. Et quando datur in potu cũ ſquingibin,reſiſtit ueneno plantæ,quæ dicitur aconiton. Galenus.) Omnis ſcoria deſiccat fortiter,niſi quia ſcoria ferri eſt debilior alijs. Et quando ſcoria ferri teritur, & coquitur in aceto, fit Medicina deſiccatiua ſaniei antiquæ fluentis ab aure. Paulus.) Quando ferrum candens extinguitur in aqua,fit illa aqua deſiccatiua, & ideo cõfert duriciei uel groſſiciei ſplenis. Et ſi extinguitur in uino,confert uinum illud hydropiſi,& diſſenteriæ,& colicæ paſſioni,& debilitati ſtomachi. Meſarugie.) Scoria ferri eſt ſicca in tertio gradu,fortificat ſtomachũ relaxatum cocta in uino. Raſis.) Iam cognoui per experientiam,quod confert fluxui urinæ,& mẽſtruorum, & uinum in quo extinguitur ferrum candens,confert relaxationi ficteris,& exitui ani, & diſtillationi urinæ,quando exit inſenſibiliter,& auget libidinem coitus.

DE LVTO ARMENO. CCCXCIIII.

TEri Armeni,id eſt,lutum Armenum,& eſt ingibar. Paulus & Galenus.)Eſt lutum ſiccum multum,& color eius eſt ultra croceitatem,uergens ad rubicunditatem,& teritur cito ſicut calx,eò quod eſt lene,ſine lapide. Et uirtus eius prima deſiccat fortiter. Et tertia confert hulceribus inteſtinorum,& fluxui uentris, & ſputo ſanguinis,& fluxui menſtruorum,& catarro deſcẽdenti à capite, & hulceribus putridis in ore factis,& deſiccant exituras,quæ egent deſiccari,& confert ei,à cuius capite deſcendunt humores ad pectus,iuuamẽtum magnum, & coartationi anhelitus facto. Et propter hanc cauſſam confert ptiſicis, & hoc ideo, quia deſiccat hulcera pulmonis eorum in tantum,quod non tuſſiunt: eſto quod ipſi errent in dieta errore uehementi magno,aut aer ſubito permutetur ad complexionem malam. Sed illi qui nõ errant in dieta,iuuantur maximo iuuamento,& maxime patientes aſma, & coartationem anhelitus antiquam,quando bibunt ex eo,curantur cito,& qui non iuuatur ab hac Medicina,nunquam iuuabitur ab aliqua alia. Et ſumatur ex ea in potu cũ uino ſubtiliſſimo,mediocriter mixto aqua,quando patiens non febrit, aut quando febrit parum. Sed ſi fuerit multa febris,detur cũ uino mixto multa aqua,ne febris augmentetur. Et quando bibitur in hunc modum, confert febribus peſtilentialibus ualde,& qui aſſueſcit potu eius in tempore peſtilentiæ,præſeruatur à nocumẽto eius. Et iam uidi multos euadere in tempore peſtilentiæ per ipſum. Et quidam ſunt, ſumentes ipſum cum uino,mixto cũ aqua roſacea,& confert maxime quando febris adeſt.

D

DE TERRA SIGILLATA. CCCXCV.

TEri machtim,id eſt,terra ſigillata. Dioſcorides.) Terra ſigillata eſt ſigillũ marinum. Et eſt ſigillum layce,& eſt una ex terris Almayum, & multi ex lutis aſſimilantur illi,& ſigillantur. Et color eius eſt ſimilis colori magræ, ſed diſcernitur ab ea,quia quando tangitur digitis,non adhæret eis ſicut magra. Et eſt de uiſcoſitate in eo res parua. Et iſta ſigilla fiunt in Almayum. Et color omnium eſt rubeus. Sed illa quæ uera eſt,foditur ex terra fundoſa,ubi non eſt arbor,nec herba,nec lapis. Accipitur ergo ex minera ſua,& infunditur in aqua,donec diſſoluatur,& fit ſpiſſa,& agitatur fortiter,deinde dimittitur,donec reſideat,et tunc abijcitur ab ea aqua,quę ſuper id,quod eſt lapidoſum in fundo uaſis,deinde ponitur illud pingue ad deſiccãdum,

donec

A donec fit ſicut cæra mollis,& ſic dimittitur in parua fruſta,ex quibus fiunt trociſci,& figillantur,& deſiccantur in umbra,donec recedat aqueitas, & compleatur deſiccatio. Galenus.) In ſubſtantia eius eſt aliquid aereitatis, & eſt in ea parum ſtipticitatis.Et uirtus eius prima deſiccat ſine mordicatione,& ſecunda curat hulcera fraudulenta,etiam ſi fuerint ſordida.Et quando conficitur cum aceto forti,ut fiat ſicut lutũ, & ponitur ſuper uulnera recentia, & dimittitur ſic, conglutinat ea, & curat hulcera antiqua,& diſſolue ipſam cum quocunq; tibi uidetur magis competere neceſſitati, ſicut cum aceto,aut cum uino albo,ſeu rubeo,aut cum ſecaniabin,aut cum uino mel licrato,aut mellito,aut aceto mixto aqua, & confert iuuamento manifeſto, habentibus hulcera inteſtinorum,antequam fiunt putrida, facto cliſtere cum ea,aut in potu data,& fit cliſtere cum ea,poſtq; anteceſſit cliſtere cum aqua mellis,& poſtea cum aqua ſalis,& poſtea cum ſucco plantaginis, & datur in potu cum aceto ualde mixto aqua, & confert morſui tyri, & aliorum animalium uenenoſorum, & canis rabidi, quando bibitur cum uino mixto aqua, & quãdo linitur ſuper locum morſum cum aceto.Et ſimiliter oportet quod liniantur omnes morſuræ aliorum animalium uenenoſorum,deinde ponatur ſuper uulnus aliquod folium,quod reſiſtat putrificationi illius. Et ex folijs melioribus eſt folium allij agreſtis, & poſt ipſum folium centaureæ minoris,& poſt hoc folium praſſij. Et Medicamen quod accipitur ex luto ſigillato,& grano iuniperi,in quo admiſcetur ex bolo armeno quãtitas pauca, quando bibitur ex eo iſſe qui timet potionem uenenoſam,prohibet nocumentum uenẽni,& ſi ſumit ille ex eo qui iam recepit uenenum, ſiue Medicinam uenenoſam,dum ipſa Medicina adhuc in ſtomacho exiſtit,prouocat uomitum,& expellit ab eo uenenum,& liberat à morte eum. Et ego expertus ſum in eis, qui biberunt cantarides, & leporem marinum, nam dedi eis in potu de hac Medicina, & feci eos euomere ſtatim,& euaſerunt,neq; ſunt paſſi aliquod malum,accidens ex ueneno ipſorum.

Dioſcorides.) In luto ſigillato eſt uirtus,quæ quando ſumitur in potu cum uino,
B reſiſtit Medicinis mortiferis, & omnibus uenenis forti contrarietate. Et quando bibit aliquis ex eo,& poſt ſumit in potu Medicinam mortiferã,facit eam ſtatim egredi per uomitum,& non nocet ei,& eſt conueniens morſibus, & puncturis omniũ animalium uenenoſorum, & intrat in pluribus Medicinis compoſitis, & tyriacis. Alcançi.) Terra ſigillata quãdo eſt bona, ſi pulueriçetur ex ea in os à quo fluit ſanguis, ſtringit eum ſtatim, & non eſt Medicina quæ abſcindat ita omnes fluxus ſanguinis ſicut iſta. Paulus.) Non habet parem in abſcindendo fluxum ſanguinis. Et uirtus eius in hoc eſt fortior uirtute luti terræ, quæ dicitur ſamos, & prohibet apoſtemata calida in principio eorum, niſi quando fuerit in membris mollibus, nam tunc non conuenit eis,quia facit in membro aſperitatem, quod molle membrũ non ſuſtinet. Et quando ponitur ſuper aduſtionẽ ignis, non ſinit locum ueſicari, quod ſi iam habet ueſicas,curat eas,& datur ex ea in potu poſt caſum,à quo timetur læſio membrorum interiorum,& liniuntur membra cum eo poſt percuſſionem, & caſuram, & attritionem,& prohibet ea apoſtemari. Et ſi in eis ſit facta ſolutio continuitatis,conſolidat ea,& eſt de melioribus & nobilioribus Medicinis contra omnia uenena.

DE CHIMOLEA. CCCXCVI.

THen chimolea. Dioſcorides.) Sunt ei duæ ſpecies, una eſt alba, ſolida. Alia eſt purpurea,uelut unctuoſa, quæ quando tangitur, adhæret digitis, & eſt melior alijs. Galenus.) Virtus eius prima infrigidat,& deſiccat ſine mordicatione,proprie quando lauatur,& ſecunda reſoluit & prohibet, & tertia confert aduſtioni ignis,& miſcetur ad hoc cum aceto mixto cum aqua,& prohibet locum ueſicari, & abluitur hæc terra,& recedit ab ea pars reſolutiua, & ſi non abluitur, remanet cum ambabus uirtutibus ſuis. Dioſcorides.) Virtus eius eſt ſtiptica, deſiccatiua, quando linitur cum ea ſcabies mala,quæ dicitur ſacer ignis, confert. Et quando linitur ſuper ignis combuſtionem,non ſinit locum ueſicari.

Eſt autem ex ea ſpecies alia,quæ dicitur lutum hanem, cuius color eſt niger, & eſt fortis conglutinationis,adeo quod ſi applicetur linguæ, adhæret ei propter uiſcoſi-

C tatem ſuam,& meliot ex ea eſt illa,quæ eſt nigrior cum luciditate lenis tactus,& quę cito diſſoluitur in aqua,& eſt ſimilis chimoleæ in ſuis operationibus,niſi quia tingit adeo quod ex ea tinguntur ligna, & canes, quando uolunt facere ea nigra, & ideo adminiſtratur in cohol,ad denigrandum oculum.

DE SVLPHVRE. CCCXCVII.

CRibrit,id eſt,ſulphur. Galenus.) Omnis ſulphuris ſubſtantia eſt ſubtilis,& uirtus eius ſecunda reſoluit,& attrahit,& tertia reſiſtit uenenis, ſicut uenenis marinis,& aliȝs eis ſimilibus.Et quádo teritur,& puluerięatur ſuper locum morſum,aut quando conficitur cum ſputo,aut cum uiſco,aur cum urina, aut oleo ueteri,aut cum melle,aut cum glutino albotim,& adminiſtratur.Et quando miſcetur cum glutino albotim,curat ſcabiem & ægritudinem, cum qua eleuatur cutis, & hoc quia ipſum aufert iſtas ægritudines, abſq; eo quod repellat materiam ipſarum ad interiora corporis. Dioſcorides.) Oportet ſciri,quod melius ex ſulphure eſt illud,quod non appropinquat igni, & eſt clari coloris, & ſplendens ſine lapide. Sed eius quod poſitū eſt in igne,oportet eligi rubeum, in quo eſt unctuoſitas. Et ex eo eſt multum in locis dictis Minſal,proprie in inſula quæ dicitur Libam,uirtus eius,& maxime primæ ſpeciei eſt,quod calefacit,& reſoluit,maturat,& cōfert tuſſi, & educit ſaniem de pectore,& quando tranſglutitur cum ouo ſorbili, aut fit fumigium cum eo,cōfert aſmati. Et quando mulier pregnans ſuffumigatur cum eo, educit fœtum, & miſcetur cum glutino albotim, aut reſina pini ad ſcabiem hulceroſam, & ad impetiginem, & ad maculam albam unguium,& confert,& quando miſcetur cum reſina pini & aceto, confert ſcabiei hulceroſæ,& aufert morpheam,& curat elephantiā, & ſimiliter cum reſina & aceto ſolo, confert uenenis marinorum, & puncturæ ſcorpionis etiam. Et quando miſcetur cum nitro,& fricatur inde corpus,aufert pruritum. Et quando accipitur cum eo quantitas unius colānamos, id eſt, coclearis, & ſumitur in potu cum
D aqua,aut cum ouo ſorbili,curat ictericiam,& eſt bonum coriçæ.Et quando puluerięatur ſuper corpus,aufert ſudorem,& quando linitur ſuper podagram cum nitro & aqua,confert.Et quando fumigatur cum eo,confert ſurditati,obliuioni, & miſcetur cum melle,& uino,& curat cicatrices, & attritiones auriū, quādo liniuntur cum eo.

DE SINOPIDA. CCCXCVIII.

MOgar,id eſt,ſinopida. Dioſcorides.) Ex ea eſt quædā,quæ apportatur ex terris Sinos,& melior ex ea eſt grauis,denſa,cuius color non eſt diuerſus,& eſt ſicut color eparis,aut ſanguinis, non habens lapides,& in aqua poſita diſſoluitur facile.Illa uero magra, qua utuntur carpentarij, eſt debilior in omnibus operationibus quàm illa quæ apportatur ex Sinos,& Babylonia,& melior illa, quæ facile teritur.

Galenus.) In ſapore eius eſt ſtipticitas, & uirtus eius prima eſt deſiccatiua, & ſecunda quando ſorbetur cum ouo, aut fit cliſtere cum ea, ſtringit uentrem. Dioſcorides.) Habet uirtutem ſtipticam, deſiccatiuam, & conglutinatiuam, & ideo miſcetur in emplaſtris,& conſolidat uulnera recentia, & intrat in confectionibus trociſcorum deſiccatiuorum, & conſtrictiuorum uentris, & quando ſorbetur cum ouo,aut fit cliſtere cum ea, ſtringit uentrem, & datur in potu ad dolorem eparis, & datur in potu ad ſputum ſanguinis,& ad uenena. Paulus.) Magra, id eſt, ſinopida, eſt fortior bolo Romano,luto ſigillato, & ideo intrat in confectionibus unguentorum,& occidit uermes in uentre.

DE SALIBVS. CCCXCIX.

Meleh, id eſt, ſal. Dioſcorides.) Species ſalis ſunt duæ, una quæ eſt ex minera, & alia quæ eſt ex mari.Et ſal qui eſt ex minera, eſt fortior, & aridior, & melior ex eo eſt non habens lapides,clari coloris,cuius partes ſunt æquales. Et ex ſale marino melior eſt albus,æqualium partium,& reperitur in locis aquarum ſtagnorum.

Galenus.) Sal qui generatur in ſtagnis marinis,aſſimilatur ſali marino,& iſte ſal fit in maritimis,nam quando decreſcit aqua maris,uel cum attrahitur tempore æſtatis,coagulatur à calore ſolis, adurente id quod eſt in marginibus aquæ, & fit ſal, & hoc fit plurimum,eo quod aggregatur in loco illo ex aquis ſordidis, quæ ſunt mul-

tum

A tum calidæ, propterea, quia euacuatio aquæ maris fit in loco arcto, ſubſtãtia eius eſt groſſa, & ſapor eius eſt ſtipticus, ſalſus. Sal uero, qui eſt ex minera, eſt groſſioris ſubſtantiæ, & fortioris ſtipticitatis. Et uirtus ſalis prima eſt calida, & ſicca in ſecũdo gradu, & ſecunda congregat, abſtergit, & reſoluit, & hoc ideo, quia mundificat ex corpore id quod eſt ibi de humiditate, adeo ꝙ non relinquit ex ea aliquid, deinde aggregatur id quod remanet ex ſubſtantia eius dura propter ſiccitatem ſui. Et tu potes diſcernere diuerſitates, quæ ſunt in ſale per ſapores exiſtẽtes in eo, & hoc, quia ſal qui participat amaritudine, reſoluit, & hoc ſecundũ quantitatem quam habet de amaritudine. Sed ille qui eſt ſalſus ſolum, cum reſolutione ſua ſtipticat, & reſtringit. Et uirtus eius tertia prohibet putrefactionem corporum paratorũ corruptioni, propter humiditatem ſuperfluam eorum. Et quando ſal aduritur, eſt maioris reſolutionis, & fortioris, & minoris ſtipticitatis. Et dixit in undecimo. Flos ſalis eſt ſubtilior ſale aduſto, & ſapor eius eſt acutus, & uirtus eius eſt reſolutiua fortiter. Et dixit in undecimo ad Glauconem. Spuma quæ eſt ſuper ſalem ſalinarum, quando extenditur ſuper corium, & ponitur ſuper ſplenem, reſoluit duriciem eius. Et puluis ſalis aſſimilatur ſpumæ ſalis multum, & poſſibile eſt ꝙ ſubtiliaret, & reſolueret pluſquã ſal, & aggregaret quod remaneret de ſubſtantia ex corpore, ſicut facit ſal. Et dixit in quarto, ubi rememoratus fuit mare mortuũ, ſi tu accipis piſces uiuos, & proiicis illos in mari illo, moriuntur ſtatim, & deſtruuntur. Potes ergo ſcire ex hoc, ꝙ accidit propter amaritudinem quæ eſt in eo, quæ quidem eſt inimica omnibus animalibus, etiam & plantis, & hoc, quia ipſum in ſua natura eſt ſiccum, ſicut fumus qui generatur propter aduſtionem, quare aqua illius maris eſt amara multum. Et ſal qui ex eo generatur, nominatur ſal Sodomæ, à nomine montiũ, qui ſunt circa illud mare. Sed montes * Sodomę nõ ſunt ita amari, & niſi eſſet, propter hoc homines illius regiõis ute rentur eo in multis rebus, in quibus adminiſtrantur ſpecies aliæ ſalis. Sed uirtus huius ſalis eſt, ꝙ ipſe non eſt ſolum plus deſiccatiuus alijs ſalibus, ſed cum hoc eſt plus ſubtiliatiuus, quia iſte ſal habet de aduſtione ſalis plus omnibus alijs ſpeciebus ſalis, & hoc, quia in ſubſtantia omnium ſpecierum ſalis miſcetur parum ſtipticitatis, quo uſq; conſtringit, & conſeruat ſubſtantiam carnium, quæ ſaliuntur cum eo, ne minuatur. Et proprie ille ſal qui non teritur facile propter ſuam duriciem. Et melior ſal eſt ille qui eſt huiuſmodi. Sed ſal qui eſt ex mari, & ſal qui generatur in multis locis, in quibus generatur ſal, fit per deſiccationem quæ aduenit ei, donec coaguletur, & fit ſal, & eſt minor in hoc ſale minerarum. Eſt etiam tertia ſpecies ſalis, & eſt ille qui cito teritur, & iſtius ſpeciei abſterſio eſt plus quàm ſtipticitas, & ſal de Sodon eſt propinquior in uirtute huic ſali, & eſt ſicut ſal marinus, niſi propter hoc ꝙ admiſcetur ei de amaritudine eſt magis abſterſiuus, & magis reſolutiuus quàm ſal marinus, & ſal qui eſt durioris ſubſtantiæ, eſt magis propinquus naturæ terræ, & hanc naturam habet omnis ſal qui effoditur à mineris, & eſt minus calidus, & minus ſubtilis omni alio ſale, & ille qui eſt facilioris contritionis, eſt ſubtilior & calidior in omnibus operationibus omni alio ſale. Et quidam ſal eſt amari ſaporis, & ille qui eſt ſic, eſt medius in natura ſua inter ſalem, & acroteron eſt optimum. Et dixit in ſecundo chatagenis, ſalis ſtipticitas eſt maior ſua reſolutiõe multum, nam in eo eſt ſtipticitas multa.

Aliâs Syon.

B Dioſcorides.) Virtus ſalis eſt ſtiptica, abſtergit, & mundificat, & reſoluit, & aufert carnem ſuperfluam hulcerum, & cauteriçat. Diuerſificantur autem iſtæ operationes in fortitudine & debilitate, ſecundum diuerſitatem eius ſpecierum, & prohibet hulcera fraudulenta, & intrat in confectionibus Medicinarum ſcabiei, & aufert carnem ſuperfluam quæ creſcit in oculo, & liquefacit ungulam quæ fit in eo, & ponitur in cliſteribus, & quando miſcetur cum oleo, & inungitur corpus cum eo, reſoluit laxitudinem, & curat ſcabiem, & eſt bonum apoſtematibus hydropicorum, & quando fit emplaſtrum cum eo, ſedat dolores, & quando miſcetur cum oleo, & aceto, ſedat pruritum, quando inungitur cum eo iuxta ignem, donec ſudet. Et idem facit in ſcabie hulcerata, & non hulcerata, & in lepra, & impetigine. Et quando miſcetur cum melle, & aceto, & oleo, & linitur cum eo, confert ſquinantiæ, & cum melle ſolo,

C confert apostematibus uuulę,& duarum amygdalarum, & cursui humiditatum ad gingiuas,& fit ex eo emplastrum cum sauich hordei, costo, & melle, ad pruritum, & ad culla, & ad fluxibilitatem gingiuarum, & ad hulcera corrosiua, & fit emplastrum cum eo,& semine lini,ad puncturam scorpionis,& cum origano, & hysopo, & melle,ad morsum serpentis,uel tyri, uel uiperæ masculi, & cum pice, & alkitran, aut cum melle ad morsum animalis, quod dicitur keraștes, & est serpens cornutus, & cum aceto, & melle maliciæ ueneni animalis,quod dicitur satarion, & miscetur cum adipe uituli ad bothor dicta sarirakia, quæ fiunt in capite, & carni superfluæ, quæ crescit in exterioribus quæ dicitur lumel, & quando fit emplastrum ex eo cum melle & oleo, resoluit furunculos, & quando miscetur cum origano, & fermento, maturat apostemata testiculorum, phlegmatica, & confert morsui ranæ existentis in fluuio Babyloniæ,& quãdo teritur,& ligatur in panno lini, & immergitur in aceto forti,aut miscetur cum ipso aceto, & ponitur super ipsum locum morsum ab aliquo animali uenenoso,confert,& quãdo miscetur cum melle, cõfert sanguini mortuo qui est sub oculo,& confert nocumento opij, & fungorum pernicioſorũ,quando sumitur in potu cum secaniabin, & quãdo miscetur cum farina & melle,confert torsioni neruorum,& attritioni lacertorum,& quando miscetur cum oleo,& ponitur super combustionem ignis, non sinit locum uesicari, & quando ponitur secundum hunc modum super podagram,confert, & quando miscetur cum aceto, confert dolori aurium, & quando fit emplastrum ex eo cum aceto, aut linimẽtum cum hysopo,prohibet erisipillam,& formicam augeri in corpore. Comburitur autem sal in hunc modum. Accipe salem & pone ipsum in ollam nouam,& cooperi eam, ne saliendo egrediatur ex olla,propter calorem ignis,& sepeli ollam in prunis,& dimitte eam ibi donec aduratur,& crepetur,deinde remoue ab igne. Quidam uero accipiunt salem mineræ,& inuoluunt eum in pasta,& dimittũt sic in furno,aut in igne
D donec pasta aduratur. Aduritur etiam sal alio modo. Nam abluitur cum aqua,deinde dimittitur donec siccatur, postea ponitur in olla, & cooperitur, & accenditur ignis sub olla,& coadceruantur prunæ ignis sub olla,deinde mouetur sal donec calefit,& aduritur commotione sua.

Flos salis fluit ex stagnis,& coagulatur in exitu aquarum stagnorum, & aliquãdo super lapides,& est uelut pinguedo natans in superficie aquæ, anteq; coaguletur. Et oportet quod ex eo eligatur ille qui est crocei coloris, in cuius odore est fœtor uergens ad odorem muri ex piscibus facti. Est autem ex eo, cuius odor est fœtidior quã muri piscium,& mordicat linguam fortiter,& habet in se unctuositatem. Sed flos salis in cuius colore est croceitas uergens ad rubedinem, aut qui est granulosus, est malus. Et cognitio non adulterati est, quod dissoluitur in oleo, adulteratus autem non dissoluitur in oleo, nisi addatur aqua. Est autem conueniens hulceribus fraudulentis,& corrosiuis,& hulceribus quæ serpunt per corpus, & maxime hulceribus uirgę, & humiditatibus fluẽtibus ex aure,& tenebrositati uisus, & maculis quæ fiunt à consolidatione hulcerum corneæ, & intrat in confectionibus multorum unguẽtorum, & Medicinarum aliarum,& in unguentis odoriferis. Et quando miscetur cum oleo rosaceo, prouocat sudorem,& quando sumitur in potu cum uino & aqua,laxat uentrem, uerum ipse est malus stomacho, & intrat in unguentis quæ sunt ad laxitudinem,& in his,in quibus corpus inungitur ad pilos subtiliãdos. Et uniuersaliter acuitas eius,& mordicatio,est sicut salis. Adulteratur autem cum regula trita,& alijs, sed cognoscitur sicut dixi.

DE LYTHARGIRIO. CCCC.

MArtech,id est,lythargirium. Dioscorides.) Lythargirium quoddam est quod fit ex arena plumbea,ita,quia inflammatur donec fiat sicut ignis,& dissoluitur donec aduritur, & postea coagulatur. Et est quoddam quod fit ex argento. Et ex eo est quod fit ex plumbo,quando ex plumbo fiunt laminę,& aduritur pars eius. Et ex eo est,cuius color est rubeus,& splendens,& aureum,& hoc est melius alijs. Et ex eo est purpurei coloris,& est argentum. Lythargirium comburitur in hunc modum.

Accipe

A Accipe lithargyrium & frange ipſum in fruſta quantitatis unius nucis, & pone ea in ollam nouam ex terra, & ſepeli ollam inter prunas, & dimitte donec fiat ſicut ignis, deinde extrahe ab igne, & dimitte infrigidari, & purga ipſum à ſordibus, & repone. Et ſunt quidam, qui quando extrahunt ipſum ab igne, extinguunt ipſum in aceto, aut in uino, deinde ponunt ipſum ſecundo ad ignem, & comburunt ipſum, & hoc faciunt pluries, demum uero reponunt ipſum. Modus ablutionis lithargyrij eſt, ſicut ablutionis climiæ. Modus dealbandi lithargyrium. Accipe lithargyrium citrinum & frange ipſum in fruſta quantitatis fabarum, & pone ipſum in ollam nouam cum libra una tritici boni, optime purgati ab extraneis rebus, & pone ſuper ipſum de aqua quantum oportet, deinde accipe de bono hordeo librã unam, & liga hordeum in panno lini, & ſuſpende ipſum ad orificium ollæ, deinde fac ignem ſub olla, & coque tamdiu donec hordeum quod ligaſti in panno crepet, deinde aufer ollam ab igne, & proĳce lithargyriũ & triticum in aliquo uaſe, & ſepara triticum à lithargyrio, & abĳce grana tritici, lithargyriũ uero tere per ſe, & proĳce aquam ſuper ipſum, & muta aquã eius ſæpe poſtq; reſidet, & tere ipſum tota die, in ſero uero abiecta aqua, pone ſuper ipſum aliam aquam calidam, & dimitte uſq; mane, & iterum fac ut prius, & hoc cõtinuis ſex diebus, quo facto pone in unaquaq; mina lithargyrij quinq; athgokilos ſalis ex minera, & tere ſicut prius feciſti tribus diebus, deinde muta aquam eius, & agita ſæpe mutando aquam donec recedat ſalſedo, deinde dimitte ſiccari in ſole & repone. Galenus.) Eſt in eo ſtipticitas pauca. Et uirtus eius prima eſt æqualis deſiccatiua, ſicut deſiccant Medicinæ minerales. Secunda eſt uirtus quæ reſtringit & abſtergit minus quàm Medicina temperata. Et tertia confert excoriationi quæ fit in coxis, & in alĳs partibus, propter confricationem in itinere, & eſt ſicut materia omnium Medicinarum conſtrictiuarum ſicut cæra. Dioſcorides.) Virtus lithargyrij eſt ſtiptica, mollificatiua, ſedatiua, infrigidatiua, & conglutinatiua, replet hulcera putrida carne, aufert carnem ſuperfluam quæ fit in eis, & conſolidat ea.

B Sed lithargyriũ dealbatum & ablutum conuenit in collyrĳs, & emendat cicatrices turpes, & extendit cutem rugoſam, & abſtergit ſordes eius, & lentigines, & impetiginem, & his ſimilia. Alcançi.) Lithargyrium dealbatũ, eſt magis iuuatiuũ ad auferenda ueſtigia uariolarũ lithargyrio non dealbato, & aufert fœtorem aſſellarum, & prohibet ſudorem. Libet uenenorum.) Si bibatur ex eo, ſtringit uentrem & urinam, & præfocat, & occidit.

DE APHRONITO ET BAVRACH. CCCCI.

APhronitum & baurach, id eſt, nitrum, & ſpuma nitri. Species baurach & mineræ ipſius ſunt ſicut mineræ ſalis, nam ex eo eſt aqua fluens, deinde petrificatur. Et ex eo eſt quod eſt in minera ſua ſicut lapis. Et ex eo eſt rubeum. Et ex eo eſt album, & puluerulentum, & multorum colorum. Et nitrum quamuis ſit ex ſpeciebus baurach, habet tamen operationes alias à baurach. Iſaac eben amram.) Nitrum habet multas ſpecies, una earum dicitur baurach Armenũ, & apportatur ex Armenia. Alia quæ dicitur nitrum, & defertur ex Rahath. Et ſunt huius duæ ſpecies, ſcilicet album & nigrum, & eſt ſimile ſalibus minerarum, & ſapor eius eſt inter ſalſedinem & acetoſitatem. Et dixit quidam Medicus quod baurach duæ ſunt ſpecies, una eſt artificialis, & alia naturalis, & naturalis eſt baurach ex mineris. Et ſunt duæ ſpecies, ſcilicet Armenum & Babylonicum, & Armenum eſt melius. Et ego quidem nõ uidi apud nos, ſed Babylonicum eſt illud quod defertur ad nos. Et ſpecies eius ſunt duæ, una earum nominatur nitrum, & eſt ſal petroſus, cuius color uergit ad rubedinem, & ſapor eius ad ſalſedinem cum pauca amaritudine ſignificãs ſuper aduſtionem ſuam. Et ſpecies alia dicitur baurach panis, quia in Yaya utuntur eo in pane, & hoc, quia homines illius terræ diſſoluunt ipſum in aqua, & liniunt eo panem, anteq; coquant eum, recipit enim ab eo claritatem. Sed baurach artificiale nominatur nitrum, & eſt ſal petroſus, & eſt inciſiuum, abſterſiuum, & generatur ex materia nitri, & humidita te plumbi, & kali quando miſcentur adinuicem, & ponuntur in ignem. Raſis in libro introductorio ad practicam.) Vna ex ſpeciebus baurach, eſt baurach quod fit

C artificialitet,& eſt album,& eſt ex eo quod eſt ſpumoſum,& eſt melius omnibus,& & color eius eſt terreus,puluerulentus,& ex eo eſt tincar,quod fit,& ſigillatur.

Dioſcorides.) Nitrum oportet eligi illud quod eſt leue, & color eius ſicut color roſæ,aut albus,& eſt plenum foraminibus,ſicut ſpongia.Sed Medicina quæ dicitur aphronitrum,cuius expoſitio eſt ſpuma nitri,& eſt id quod quidam putant eſſe baurach Armenum, melior ex ea eſt illa quæ eſt leuis multum,& exiſtens in laminibus, cito frangibilis,& in colore eius eſt purpureitas,& eſt ſimilis ſpumæ, mordicans linguam,quemadmodum eſt illa quæ defertur à Philadelphia, id eſt, ab Archadia, & poſt hanc in bonitate eſt illa,quæ defertur à Babylonia. Galenus.) Differẽtia quæ eſt inter baurach Aphricæ,quod dicitur ſpumoſum,& inter ſpumam baurach eſt,q̃ ſpuma baurach eſt Medicina deſiccatiua,& color eius eſt ſimilis farinæ tritici,in hoc quod ipſa eſt alba,& non eſt ſicut flos lapidis Aſij,neq; talis coloris, ſed baurach nõ eſt ſpumoſum ſicut farina,immo eſt coagulatum,aggregatum,& eſt illud quo utuntur quotidie homines ad lauandas ſordes, & ad remouendum pruritum, & poſtq̃ res eſt,ſicut dixi,inuenere ipſum Medici eſſe unam ex Medicinis reſolutiuis. Sed ſpumæ baurach natura & uirtus eſt hęc eadem,& habet naturam quam habet baurach, niſi quia eſt ſubtilior. Et poſtq̃ dixi q̃ natura baurach eſt media inter naturam baurach Aphricæ, & naturam ſalis, eſt hoc, quia in baurach Aphricæ eſt uirtus quæ abſtergit ſolum, & in ſale eſt uirtus ſtiptica. In baurach autem ſunt duæ uirtutes ſimul, niſi quia uirtus ſtiptica eſt pauca in eo multum,uirtus uero abſterſiua eſt multa.Et dixit in hoc eodem libro,& eſt undecimus, q̃ uirtus baurach eſt media inter uirtutem baurach Aphricæ & ſalis,& quando comburitur,eſt propinquius uirtuti ſalis Aphricæ,& hoc ideo,quia ipſum ſubtiliat, & propter hanc cauſſam deſiccat, & reſoluit,ſi ſumatur de eo aliquid per os,incidit, & ſubtiliat humores groſſos, uiſcoſos, plus q̃ ſal,ſed nos non utimur baurach Aphricæ interius,niſi egeamus Medicina forti,quia ipſum cõmouet nauſeam & uomitum,& niſi eſſet,propter hoc nos daremus ipſum
D in humoribus groſſis,uiſcoſis.Quidam uero utuntur iſto baurach Aphricæ in Medicinis quæ dantur eis qui ſumpſere fungos ſtrangulantes,& curãt eos ſtatim.Sed nos adminiſtramus baurach aduſtum,& non aduſtum,maxime ſpumam eius in ſtrangulatione iſta. Et dixit in quarto, quando rememoratus fui de ſale Sadon, & ita eſt in baurach,& in ſpuma eius quæ nominatur nomine cõpoſito in Græco,& eſt aphronitron,omnia iſta ſunt magis abſterſiua quàm ſal,quia non ſtipticãt,& ſunt amara multum.Et poſt hoc dixit q̃ ſal amarus eſt medius inter ſalem durum, & aphronitron bonum.Et hoc q̃ ab aphronitro ſunt ſpecies,quia ex eo eſt durum, groſſum, quod non diſſoluitur cito in aqua, & non eſt ſermo meus hic in illis ſpeciebus malis,ſed eſt ſermo meus hic in ſpeciebus illis, ſecundum q̃ ſignificat ſecũdum nomen ſuum,& uolo dicere ſpumam ſubſtantiæ ſicut ſpumã baurach, quia omnes iſtæ ſpecies quas dixi,ſunt ſicut petra,quæ dicitur Aſius,quia ipſa eſt multum ſubtilis,ſed eſt minus calida quàm aphronitron, & propter hanc cauſſam aufert carnem ſuperfluam,quæ creſcit in hulceribus,& deſtruit eam abſq̃ nocumento aliquo, ſed flos nitri mordicat carnem hulcerum, & ſimile facit ipſum nitrum. Et dixit conſiderator horum ſermonum,quando diligenter conſideras ſermonem Galeni in quarto, de nitro & aphronitro, & comparas ipſum cum ſermone ſuo in undecimo, de baurach Aphricæ,quod eſt ſpumoſum,& baurach ſimiliter,&aggregas operationes eorum, ſcies pro certo quod intellexit per baurach Aphricę, nitrum,& per baurach aphronitron, ſpumam nitri.Et dixit quod aphronitron eſt ſpuma nitri,& eſt baurach Armenum.Scitur ergo ex hoc quod baurach per Galenum,eſt baurach Armenum.

Dioſcorides.) Virtus omnis nitri eſt deſiccatiua, quando bibitur ex eo incidit,& ſubtiliat humores groſſos, uiſcoſos, plus quàm aphronitron, & datur aduſtum,& non aduſtum,ad ſuffocationem fungorum pernicioſorum.Sed uirtus ſpumæ nitri, & eſt Medicina, quæ dicitur aphronitron, eſt ſimilis uirtuti ſalis aduſti, & aduſtio eius eſt ſicut aduſtio illius, niſi quia aphronitron ualet plus ſale in hoc q̃ ſedat plus torſiones uentris,maxime autem quãdo teritur cum cimino,& bibitur cum hydro-

melle

A melle, aut cum uino, qui dicitur anſama, id eſt, mulſa, aut cum aliquibus Medicinis reſoluentibus uentoſitatem, ſicut ſunt decoctio aneti, & aquæ cum ruta, aut aneto, & ſimilibus, & miſcetur cum aliquibus unguentis, & inungitur cum eo in febribus periodicis, & aufert rigorem, quando inungitur ante horam acceſſionis febris iuxta ignem, & intrat in confectionibus unguentorum reſolutiuorum, & attractiuorum, & in unguentis, quę fiunt ad ſcabiem hulceroſam, & pruritum, & morpheam, & quando diſſoluitur in aqua, aut cum uino, & diſtillatur in aurem, ſedat dolorem eius, & uentoſitates, quæ ſunt in ea, & ſibilum, & confert humiditatibus fluentibus ab ea, & quando diſſoluitur cum aceto, mundificat ſordes aurium, et quando miſcetur cum adipe aſini, aut cum adipe porci, curat morſum canis, & quando miſcetur cum terbentina, curat orificia furunculorum, & fit emplaſtrum cum eo & ficubus ſuper uentrem hydropicorum, & quando fit cum eo & melle cohol, icauit uiſum, & quando bibitur cum aceto & aqua, confert ſuffocationi fungorum pernicioſorũ, & quando bibitur cum aqua, confert nocumento ſpeciei cantharidarũ, quæ dicitur buphraſitis, & ſumitur cũ aniuden, & confert nocumento ſanguinis tauri, & fit cum eo Medicamen, quod confert ad extenuandum. Et quando miſcetur cum cęrotis, & fit inde emplaſtrum paralyſi, quę facit declinare caput ad poſteriora, & torſionibus neruorum confert, & miſcetur cum paſta, ex qua fit panis, habenti paralyſim linguæ. Quidam uero comburunt ipſum, ſicut comburitur ſal, ponentes ipſum in olla terrę, & ſepeliunt ipſum in prunis ignitis, & dimittunt ipſum ſic, donec cadeſcit, & poſtea auferunt ab igne, reponentes ipſum.

DE CALCE. CCCCII.

HOrach, id eſt, calx. Dioſcorides.) Eſt de ea, quæ fit ex cõchylijs marinis, & quędam fit ex lapidibus, & quædam fit ex marmore, quando hæc comburuntur in igne, donec fiunt alba intus et exterius, fiunt calx, ſed melior omnium eſt calx, quę fit ex marmore. Galenus.) Calx adurit fortiter, donec facit eſcaram duram uſtam.

B Sed calx uiua poſtquam extinguitur, facit cum hoc aduſtionem, cum eſt nouiter extincta, ſed poſt duos aut tres dies diminuitur hæc uirtus in ea, & quando abluitur, ceſſat hæc operatio ab ea, & mordicatio eius remanet in aqua, & aqua eius fit putrefactiua, & calx fit deſiccatiua ſine mordicatione, & quando lauatur multum, non habet mordicationem omnino. Et dixit.) Calx eſt ex ſpeciebus cineris, & eſt ſubtilior cinere lignorum, & hoc accidit propter nimietatem ignis, quæ eſt neceſſaria aduſtioni lapidis, plus quàm aduſtioni lignorum, antequam fiat cinis, & in ea eſt pars ignea in quantitate multa, ſed quando lauatur pluries, fit ſine mordicatione, & ſi lauetur in aqua maris, aduenit quod reſoluit fortiter. Dioſcorides.) Virtus calcis eſt inflammatiua, mordicatiua, aduſtiua, cauterizatiua, ſed ſi miſceatur cum axungia, aut cum oleo, fit maturatiua, mollificatiua, reſolutiua, incarnatiua, uel conſolidatiua. Et debes ſcire ꝙ calx noua uiua, quam non tetigit aqua, eſt fortior illa, quam aqua tetigit.

DE SALE ARMONIACO. CCCCIII.

HVxader, id eſt, ſal Armoniacus. Iſaac eben amram.) Eſt ſal albus, & rubeus, & extrahitur à lapidibus duris, claris, & eſt ſalſus, mordicans multum, & defertur ex Coraſeni, & ſunt ei multi colores, nam ex eo eſt niger, & puluerulentus, & albus, ſed puluerulentus & albus, clarus ſicut cryſtallus, & melior ex eo eſt ille, qui plus intrat in Medicinis, & eſt calidus & ſiccus in quarto gradu, abſterſiuus, & ſubtiliatiuus, lauatiuus, & de proprietate eius eſt, quod attrahit ab interioribus ad exteriora, & confert caſui uuulæ factæ ab humiditate, & ſubtiliat. Meſehah.) Virtus eius eſt calida in quarto gradu, & eſt acutus ſiccus. Arabari.) Eſt mundificatiuus, ſubtiliatiuus humorum groſſorum, & abſtergit & lauat, & eſt in eo acuitas, & confert caſui uuulæ. Alcançi.) Confert uuulæ pendenti, & ſquinantiæ, & diminuit albedinem oculi, ſeu pannum, & eſt calidus in fine tertij gradus.

DE AERE, ET QVAE EX eo fiunt. CCCCIIII.

C HOhas, id eſt, ęs. Philoſophus.) Quidam faciunt ex ęre uaſa ad comedendum & bibendum in eis, & nocent eis ualde, & maxime eis, qui aſſueſcunt hoc diu, nam tales parati ſunt incurrere elephantiam, & cancrum, & dolorem epatis & ſpleenis, & maliciam complexionis, maxime comedentes in illis res acras, & bibentes in illis dulcia uina. Et quando comedunt cibū, qui ibi ſteterit die una & nocte, eſt peius multum. Et quando ponitur uas æreum ſuper piſces aſſatos calidos, fiunt piſces uenenum mortiferum. Sed quod aduritur ex ære, quoddá aduritur ſimplex, & quoddam aduritur cū ſulphure, & ſale, & alumine, cū his omnibus, aut cū aliquibus eorū.

Dioſcorides.) Aes uſtum fit in hunc modum. Accipiuntur claui ærei ueteres, uel laminæ æreæ, & ponuntur ſeriatim in olla terrea cruda, deinde puluerizatur ſuper eos ſulphur uiuum, ſcilicet, quod non tetigerit aqua & ſal æquali quantitate, poſtq̄ fuerint trita, poſtea claudatur orificium ollæ cum argilla, & ponitur in fornace figuli, & dimittitur ibi, donec olla coquitur, deinde extrahitur. Et ſunt quidam, qui ponunt loco ſulphuris alumen Iameni, & ſunt alij, qui nihil imponunt, niſi ſolū ipſum æs, uerum iſtud non poteſt aduri in paucis diebus, & propter hoc ponunt ipſum in fornace totiens, donec aduritur. Quidā uero ſunt, qui admiſcent ſulphur & alumen ſimul, & terunt cum aceto forti, & ſic ex his liniunt clauos, & laminas, & ponunt in olla, & faciunt ſicut dictū eſt ſupra, ſed melius uſtum eſt illud, quod portatur ex inſula Cypri. Galenus.) Sapor æris aduſti eſt ſtipticus, & uirtus eius prima eſt acuta, & ſecunda incarnat, & quando abluitur, eſt melius corporibus mollibus, & non abluitum, in corporibus duris eſt melius. Sed ſquamæ æris uel batiturę ſubſtantia eſt ſubtilior, quàm ſubſtantia ipſius æris. Virtus eius ſecunda abſtergit & reſoluit, & tertia abſtergit & incidit, ac reſoluit groſſiciem palpebrarum, quæ dicuntur ſocoſas.

Dioſcorides.) Virtus æris aduſti eſt ſtiptica, deſiccat, & reſoluit, ſubtiliat, & reſtringit, mundificat hulcera, & incarnat, & conſolidat ea, et abſtergit obſcuritatem uiſus, & diminuit carnem ſuperfluam, nec ſinit eam augeri, & prohibet augmentari hulcera fraudulenta, & corroſiua in corpore, & quando ſumitur in potu cum hydromelle, aut fit loch cum eo & melle, prouocat uomitum, & laxat uentrem, & euacuat aquam, & prouocat urinam. Abluitur autem ſicut climia, quia mutatur ſæpe aqua eius uſq̄ ad quatuor uices, aut quouſq̄ non natat ſuper aquam ſordicies aliqua, & ſcoria æris, & eſt ſtercus æris, abluitur ſicut æs uſtum.

D

Sed flos æris eſt res, quę aggregatur in aggregationibus partium eius, quādo conflatur, & roratur poſtea ſuper ipſum aqua ut coaguletur, coadunantur nanq̄ partes æris ad inuicem, & fit aqua illa rubea, & tunc eſt ibi flos natans ſuper æs ſimilis ſali.

Dioſcorides.) Melior ex eo eſt ille, qui frangitur cito dum teritur, & eſt ſiccus multum, & eſt in figura ſimilis geuers, & eſt minor eo in granis ſuis, et eſt mulum grauis, & eſt medius in claritate, non habens aliquid ex limatura æris admixtum, cum qua multotiens adulteratur, & cognoſcitur limatura æris in eo, quando ſtringitur cum dentibus, extenditur, & non frangitur. Et eſt flos æris ſecundū hunc modū, quando liquefit æs in botis metallorum, & extrahitur inde à climia, & eſt in botis aliquantulum terræ incenſæ de ſubtus in fundo, & æs purificatū dimittitur currere in loco ubi colatur, tunc purificatores eius proiiciunt ſuper ipſum aquam dulcem donec coagulatur, & faciunt hoc donec infrigidetur, & eſt aqua clara. Ex hoc ergo quod accidit æri ex aggregatione partium ad inuicem, fit hæc ſubſtantia, & eſt flos æris, qui eſt ſtipticus, & diminuit carnem ſuperfluam, & reſoluit apoſtemata, abſtergit obſcuritatē uiſus cum multa mordicatione. Et quando ſumuntur in potu ex eo quatuor onolonaribus, & quando miſcetur cum uino, aufert bothor. In ſpeluncis uero, in quibus foditur æs rubeum, & eſt cuprum, & eſt melius, ac groſſius, & nominātipſum aſtas, & fit batitura æris alba, & eſt ſubtilis, & debilis uirtutis, & nos non habemus hanc ſpeciem batiturę pro bona, ſed eligimus claram, groſſam, in cuius colore eſt rubedo, & quando roratur ſuper ipſum acetum, fit çiniar, & ipſa quidem eſt ſtiptica, ſubtiliat, putrificat, prohibet hulcera corroſiua, & incarnat, & conſolidat hulcera. Et quando bibitur

A do bibitur ex ea cũ melicrato, laxat aquoſitatem, & confert hydropiſi, nam facit deſcendere egritudinem aquæ. Quidam uero conficiunt eam cum farina frumenti, & faciunt pillulas inde, & dant eas in potu, & intrat in commixtione Medicinarũ oculi, & deſiccat hulcera quæ ſunt in oculo, & reſoluit aſperitatem palpebrarum. Lauatur autem ſquama æris in hunc modum. Accipe de ſquama æris optime purgata media manũ, & eſt lib. 2. & pone in mortario, & tere ipſam cum aqua, & dimitte reſidere, & proĳce aquam, & fac ita, quouſq; aqua remaneat clara, deinde proĳce ſuper eam cotilam unam aquæ pluuiæ, & miſce, & proĳce id, quod eſt leuius ex ſquamis, & miſcebitur cum aqua in uaſe mundo, deinde pone in reſiduum aquam aliã, & miſce cum manu ſicut prius, & iterum infunde aquam cum ſquama, quæ leuigabitur cum ea in uaſe, demum uero reſiduum ſquamæ frica ad parietes mortarĳ, donec adhæreat ibi, aquam uero pone cum alia. Quod autem ex ſquama eſt leuius ſupernatans admixtum aquę, proĳcitur, & ſeparatur à grauiori, & hoc eſt illud, quod magis eſt conueniens in Medicinis oculorum. Dimitte igitur reſidere duobus diebus, donec poſſis abĳcere aquam, & eĳce, & dimitte ſiccari, & repone. Multi uero lauant hanc batituram, ſicut lauatur ſcoria. Sed batituræ ſabartã, & eſt cortex aſtahas, uirtus eius eſt ſimilis uirtuti batituræ æris, & ablutio eius eſt ablutio ipſius. Differt autem ab ea, quod laxat uentrem minus quàm batitura æris.

DE ARGENTO ET SCORIA EIVS. CCCCV.

FEdhe, id eſt, argentum. Adamaſti.) Infrigidat & deſiccat, & limatura argenti confert cardiacæ. Alcançi.) Scoria argenti eſt ſtercus eius, & eſt bona ſcabiei, & pruritui. Dioſcorides.) Scoria argenti eſt bona hulceribus, & intrat in unguentis conglutinantibus, & conſolidantibus hulcera uirgæ, & eſt ſicca attractiua.

Galenus.) Scoria argenti intrat in unguentis deſiccatiuis. Paulus.) Scoria argenti eſt ſtiptica, attractiua, & ideo intrat in unguentis conſolidatiuis hulcerum.

DE STANNO. CCCCVI.

B FEreng, id eſt, ſtannum. Aben meſuai, & Albaſari.) Fereng eſt ſtannum, & eſt ſiccum & frigidum, defertur ex Viſabar, & foditur ex mineris terræ, & inuenitur omne fruſtum de eo, à 23. uſq; ad quinq;. Aſaueri.) Intrat in operibus Alchimiæ, & in Medicinis oculorum. Raſis.) Quando teritur & bibitur, confert puncturæ ſcorpionis.

DE PVMICE. CCCCVII.

FAnech, id eſt, pumex, eſt lapis de Barchen, id eſt, lipati. Dioſcorides.) Oportet quod eligatur ex eo leuis, multum foraminoſus, nõ durus, ſed frangibilis, albus, in quo non ſunt lapides. Et modus cõbuſtionis eius eſt, q̃ accipiatur de eo quantitas quam uis, & ponatur in prunis, & quando fuerit ignitus, extrahatur, & extinguatur in uino boni odoris, & fiat hoc ter, & tertia uice quando extrahitur ab igne, non extinguatur in aliquo, ſed dimittatur infrigidari per ſeipſum, & poſtea teratur, & reponatur, habet uirtutem ſtipticam, ſtringit gingiuam, abſtergit oculum, & aufert maculas quæ ſunt in eo, & replet hulcera, & conſolidat ea, & aufert carnem ſuperfluã oculorum. Quando teritur, & fricantur inde dentes, abſtergit eos, & adminiſtratur ad radendos pilos. Et æſtimauit Theophraſtus.) Quod ſi proĳciatur in uas uini bulientis, non dimittit ipſum amplius bulire. Galenus.) Intrat in Medicinis abſterſiuis dentium, quando non eſt aduſtus, & quando aduritur, fit ſubtilior, nam acquirit ab igne rem calidam, quæ aufertur, & ſeparatur ab eo quando lauatur. Et dicunt homines, quod abſtergit dentes, & clarificat eos, & hoc facit non propter uirtutem eius, ſed propter aſperitatem, quę eſt in eo, ſicut facit lapis ç̃eineil, uel ſmerilus, & alia ſimilia quando teruntur, quæ abſtergunt dentes, & fortaſſis facit hoc propter utrunq;. Et uolo dicere, propter ſuam uirtutem abſterſiuam, propter aſperitarem eius. Et ob hãc cauſſam cornua quando aduruntur, abſtergunt dentes.

DE CLIMIA. CCCCVIII.

CLimia. Dioſcorides.) Species eius ſunt duæ, Vna eſt lapis repertus in Cypro, in curſibus aquarum, & eſt petroſa, & melior alĳs ſpeciebus climiæ. Et alia generatur

C neratur in fornacibus,& aggregatur in tecto fornacis,quando purgatur æs, & gene=
ratur ex ære,quando ponitur in fornace, & liquefit, nam reſoluitur fumus ab eo,&
adhęret parietibus fornacis, & tecto eius.Et iſtę quidem fornaces ſunt ferreæ, haben
tes culmum,& fortaſſe aggregatur ex hoc fumo una ſpecies,& duæ, & fortaſſis plu=
res. Et ex his ſpeciebus eſt quædam,quæ dicitur hancodi,id eſt, granuloſa, uel race=
moſa,quia aſſimilatur granis,uel racemis, & eſt melior ſpecierum eius , & eſt ſubni=
gra,media inter grauitatem & leuitatem,ſed leuitate magis participat , & color eius
eſt ſimilis colori tuthiæ,quæ dicitur ſidos,& quãdo frangitur , color eius interior eſt
cinericius,uergens ad colorem çiniar. Et poſt iſtã in bonitate eſt ſpecies nota , cuius
color eſt cœleſtinus,& extrahitur à mineris antiquis climiæ , & aſſimilatur çaphari.
Et eſt ex ea ſpecies alia,in qua ſunt uenæ ſimiles manthichi,& propter hanc cauſſam
nominãt eã Greci mantich. Et eſt ſpecies alia, quæ dicitur caçafi,& eſt ſubtilis,& de=
terior harum eſt habens colorem nigrũ,& exterius fortaſſis eſt ſimilis tegulæ,& for=
taſſis eſt ſimilis luto ſicco. Et eſt ſpecies alia albi coloris,& eſt ſpecies mala.Et eſt una
alia ſpecies,quæ fit ex argento,& eſt albior,ac leuior,& debilior ea quæ dixi . Et iam
quidé diſſoluitur marchaſita in fornacibus, & colligitur ex ea climia , & nulla iſtarũ
eſt bona,quas dixi in Medicinis oculorum,niſi hancodi, & zafari. Aliæ uero omnes
ſpecies conueniũt in unguentis,& pulueribus,quæ fiunt ad hulcera deſiccãda & in=
carnanda,& competunt in hulceribus,& in apoſtematibus,& in uulneribus,& con
ſolidant ea. Reperitur autem quidam lapis in locis, in quibus fodiuntur metalla ali
qua,ſimilis climiæ,& non eſt climia. Cognoſcitur uero,quia eſt leuior climia, & nõ
obedit ita maſticationi dentiũ, ſicut climia ipſa, propter duriciem lapidis, & climia
quãdo teritur cũ aceto,deſiccatur in ſole,aggregatur,&fit corpus unũ,lapis uero nõ.
Et quando teritur lapis,& proiȷcitur in ignem , areſcit cito , & crepat aliquantulum,
& emittit fumum ſimilem aliȷs fumis. Sed climia quando ponitur in igne, non de=
ſiccatur ita,& eleuãtur fumi diuerſi,ſcilicet albus,& ſimilis colori æris,& ſimilis mel
D li. Et lapidibus accidit,quando ponuntur in igne,& extrahũtur , & dimittuntur ĩn=
frigidari,mutatur color eorum,& fiunt albi . Sed climia quando ponitur in igne,&
extrahitur,nõ mutatur color eius,niſi forſan ponatur in igne totiens,donec reſolue=
tur tota pinguedo eius. Galenus.) Iſta climia eſt in fornacibus,in quibus conflatur
æs,quando in fornace proiȷcitur torba,id eſt,materia ex qua fit auricalcum, & eleua
tur fumus ab ea , ſimilis fumo groſſo , aut fumo ſubtili , aut ſimilis carbonibus , aut
quomodo uelis nominare.Et ſi tu non uis id,ex quo coloratum eſt æs in fornace, cu
ius pars facta eſt æs,& alia climia , & pars alia auricalcum torba, ſeu uelis ipſum no=
minare lapidem,non eſt in hoc magna differentia . Eſt etiam ex climia in mineris,
unde foditur argentum,quando purgatur,& affinatur, generatur climia , & quãdo
diſſoluitur lapis,qui dicitur marchaſita,fit climia . Reperitur autem climia alibi quã
in fornacibus,ſcilicet,in inſula Cypri, & qui nominauit hanc climiam lapidem,be=
ne dixit.Eo uero tempore,quando ego aſcendi in inſulam illam, non erat in domi=
bus fornacis ex illa climia,quæ generatur in fornacibus,niſi res modica, ſed ego rece
pi à fideli homini lapidem,qui reperitur ex illis mineris,in illis montibus , & in cur=
ſibus aquarum. Et quãdo ego dedi poſtea iſtũ lapidem cuidam Medico Italiæ, qui=
dã amicus meus,qui erat mecũ æſtimauit,ꝙ dederim ei donũ maximũ, quia iſta ſpe
cies climię eſt nobilior & melior omnibus aliȷs climię ſpeciebus . Et hęc eſt illa , quæ
debet nominari climia petroſa. Sed climia quæ eſt in fornacibus,eſt quædã ſpecies,
quę dicitur hancodi,id eſt,botruſa,& quędam quę dicitur laminoſa,his enim nomi
nibus nominãt Medici eas. Et honcadi eſt illa,quæ aggregatur in ſupremis tectis for
nacis.Et laminoſa eſt,quę aggregatur in partibus inferioribus fornacis.Et cauſſa qua
re honcadi eſt ſubtilior,& laminoſa,& groſſior,ſatis manifeſta eſt . Et uirtus climiæ
prima eſt æqualiter tẽperata in caliditate & frigiditate,nam ego non inueni, ꝙ ope=
retur aliquã iſtarũ duarũ cõplexionum operatione manifeſta, ſed ipſa deſiccat , ſicut
Medicinæ petroſæ & terreæ.Et ſecũda abſtergit temperate, quoniã id quod eſt ex ea
in tectis,habet ualde modicã quantitatẽ de uirtute ignis,& propter hanc cauſſam fit

quando

A quando lauatur Medicina, quæ deſiccat, & abſtergit cum temperamento ſine mordicatione, & cõfert hulceribus oculorũ indigentibus Medicina, replente ea carne, & hulceribus totius corporis, etiã hulceribus nõ fraudulentis, humidis multũ, & putridis, quãdo fuerint in corporibus mollibus multũ, ſicut ſunt infantes & eunuchi, confert hęc climia, ſed quãdo fuerint in corporibus duris, fortibus, uel ſolidis, egent Medicina plus deſiccante multũ, & fortiori uirtute. Dioſcorides.) Virtus omnis climię eſt ſtiptica, replet hulcera, & purgat ſordes hulcerũ putridorũ, & aufert, & diminuit, ac deſiccat carnẽ ſuperfluã eorũ, cõſolidat ea, & fraudulenta ex eis. Aduritur autẽ climia in hũc modũ. Pone climiã ſuper prunas, & dimitte, donec inflãmetur, & candeſcat, & in ea apparẽt ueſicę ebuliẽtes, ſicut ſunt in ſcoria ferri, deinde extrahe eã ab igne, & extingue eã in uino, & ſi indigetur ea pro ſcabie oculorũ, extinguatur in aceto. Quidã uero accipiunt iſtam aduſtam, & terũt eam cũ uino, & ponunt in uas terreũ, & adurũt eam iterũ, donec fit cauernoſa ſicut ſpongia, & poſtea terunt iterũ, & adurunt, & hoc faciunt, donec fit cinis, & adminiſtrant eam ſic paratam loco tuthiæ, & poſt hoc lauatur, quia teritur in aqua, & proĳcitur aqua illa, quouſq; non natet aliquid ex ſorde deſuper cum aqua, deinde ſiccatur in ſole, & reponitur.

DE PLVMBO. CCCCIX.

RAſas, id eſt, plumbum. Eſt ſtigidũ in ſecundo gradu, quidã habent humidum. Galenus.) Subſtantia eius eſt cõpoſita ex ſubſtãtia aerea, & ſubſtãtia humida multũ, quę fuit coagulata propter frigiditatẽ, et nõ eſt in eo ſubſtãtia terrea, niſi modica. Et uirtus eius prima infrigidat & humectat. Et ſignũ, ꝙ in eo eſt ſubſtantia humida, eſt, ꝙ diſſoluitur cito quando ponitur in igne. Et ſignũ, ꝙ in eo eſt ſubſtãtia aerea eſt, quãdo infrigidatur raritas & mollicies ſui corporis, & ꝙ ipſum creſcit in quãtitate & põdere, quãdo moratur in terris, et in locis frigidis, humidis. Et uirtus eius ſecũda eſt, ꝙ quando accipitur mortariũ & piſtellũ ex eo, & ponitur in eo oleũ cõmune, aut roſaceũ, aut myrtinũ, aut oleũ citoniorũ, et teritur in fortitudine fricationis, et uteris hoc oleo in medicatione apoſtematũ calidorũ, quę fiũt in uirga, et pectine, & ano
B cũ hulceribus, aut in medicatiõe hemorroydarũ, cõfert, & apoſtematibus mamillarum eſt Medicina cõferens multũ, & ſecundũ hanc ſimilitudinẽ adminiſtratur ad omnem materiã, quę deſcendit ad pedes, aut iuncturas, aut ad partes alias, aut ad apoſtemata calida & mala. Et ſi tu adminiſtras hanc Medicinã in apoſtematibus, in quibus eſt cancer, facit operationẽ mirabilẽ. Et ſi tu uis coagulare cũ hoc plũbo aliquos ex ſuccis herbarũ, & indiges hoc in tempore breui, tere eos in ſole, aut in aere calido, quomodocunq; ſit calidus. Et ex ſuccis ſunt, ſuccus lactucæ, aut uuæ acerbæ, aut ſemperuiuæ, aut endiuiæ, aut portulacæ. Et hęc Medicina quę fit in hunc modũ, eſt multum cõferens, ſed Medicinę, quarũ ſuccus exprimitur ſubito, debent admiſceri cũ humiditate, quę infrigidet, ſicut ſuccus uuę acerbæ. Et quando fit ex plũbo lamina, & ligatur ſtricta in pectine, prohibet polluciones in ſomnis, & infrigidat infrigidatione manifeſta, et ſi ligatur ſuper contorſionẽ neruorũ, aut ſuper enodationes eorũ, diſſoluit cito & curat. Et dixit Hippocrates.) Oportet ꝙ ſtringatur ſuper locũ egritudinis, & nõ in partibus circũſtantibus. Sed quando plũbum cõburitur, & lauatur, fit uirtus eius infrigidatiua, anteq; uero lauetur, eſt uirtus cõpoſita. Et hoc plumbũ aduſtũ confert apoſtematibus, et hulceribus mamillarũ, quę dicũtur baharomina, et hulceribus cãcroſis putridis, quãdo adminiſtratur ſolũ ſimplex, & miſcetur cũ aliquibus Medicinis, quę incarnãt et cõſolidant, ſicut eſt unguentũ, quod fit cũ climia. Et quãdo curantur huiuſmodi hulcera cum eo, oportet ꝙ diſſoluatur omni die, quãdo ſanies adeſt multa abundans, ſed quãdo fuerit pauca, ſufficit ꝙ diſſoluatur in duobus uel tribus diebus ſemel, & ponatur deſuper ſpõgia madefacta in aqua frigida, & quãdo exiccatur, madefiat iterũ. Dioſcorides.) Quando plumbũ teritur, & linitur ſuper punctũrã ſcorpionis marini, et draconis marini, cõfert. Lauatur autẽ plumbũ in hũc modum. Habeas mortariũ ex plumbo, & piſtellũ ex eodem, et proĳce intus aquã paucã, et miſce fricãdo bene cũ piſtello illo donec aqua fiat nigra et ſpiſſa, deinde cola ipſam per pannũ lineũ, et facias hoc duabus uicibus, aut pluribus ſi oportet, et poſt hoc dimitte

reſidere

C resídere in fundo,& abíjce aquam, & deinde infunde ſuper ipſum aquam aliam,& ablue,ſicut lauatur climia,& fac hoc,donec non appareat in aqua nigredo,et fac inde trociſcos,& ſerua. Quidam uero accipiunt plumbum mundum,et limant ipſum cum lima,& terunt in mortario lapideo cum aqua, & proíjciunt ſuper ipſum aquã, & fricant cum manibus bene in mortario illo, & colligunt quod apparet de nigredine,& proíjciunt,& non debet ultimari fricatio eius nimis, & poſt hæc dimittitur, donec deſcendat ad fundum,& abíjcitur aqua, & ponitur ſuper ipſum aqua alia,ſi oportet,& fiunt trociſci. Cauſſa autem,quare non oportet quod fricetur nimis,quia quando nimis fricatur,conuertitur in cæruſam. Et ſunt quidam,qui ponunt cum fri
* *Aliâs aduſtum.* catura plumbi Medicinam,quæ dicitur molibdina,putantes ꝙ plumbũ ſic * abluꝛtum ſit melius. Virtus autem plumbi aduſti eſt ſtiptica, refrigidatiua, conglutinatiua,mollificatiua,replet hulcera profunda, abſcindit curſum humiditatum ab oculo,aufert carnem ſuperfluam ab hulceribus,& confert fluxibus ſanguinis. Et quando miſcetur cum oleo roſaceo,confert hulceribus ani,& hemorrhoidibus à quibus fluit ſanguis,& hulceribus difficilis conſolidationis, & corroſiuis. Et uniuerſaliter uirtus eius eſt ſimilis uirtuti tuthiæ. Aduritur autem plumbum hoc modo. Accipiuntur ex eo laminæ ſubtiles,& ponũtur in olla noua,& puluerizatur ſuper eas parum ſulphuris,deinde ponũtur ſuper eas laminæ aliæ,& ſuperpuluerizatur ſulphur, & fit ita,donec ſit plena olla,deinde accenditur ſub olla ignis,et quando plumbum fuerit inflammatum,mouetur cum ferro,quouſq; fit cinis,et non apparet ibi aliquid de ſubſtãtia plumbi,deinde aufertur ab igne. Et oportet quod ille qui facit hoc, obturet nares ſuas,quia fumus eius eſt multum nociuus, & accipitur limatura plumbi, & ponitur in olla,& puluerizatur ſuper ea ſulphur,& comburitur, ſicut diximus. Et quidam accipiunt laminas plumbeas, & ponunt in olla, & cooperiunt ollam cum coopertorio adhærente illi, & perforant ſummitatem illius,ut fumus exalet,& aduD runt, aut in fornace, aut præparant ſub ea ignem. Et ſunt quidam, qui puluerizant ſuper plumbum cęruſam loco ſulphuris. Alíj uero proíjciunt ſuper ipſum hordeum. Quidam uero ponunt ſuper ignem plumbum in olla,et faciũt ignem fortem,& mouent cum continuatione, donec fit cinis. Verum modus iſte aduſtionis eſt difficilis, & laborioſus. Et quando aduritur plumbum multum,fit color eius ſimilis colori lithargyrij. Nos autem præelegimus primum modum aduſtionis. Lauatur autem plumbum iſtud, ſicut lauatur climia. Et uirtus quidem plumbi aduſti non abluti,eſt ſimilis uirtuti eiuſdem abluti, niſi quia ablutum eſt melius. Sed ſcoria plumbi melior eſt illa,quę eſt ſimilis ſulphuri citrino in colore ſuo,grauis,difficile frangibilis, nõ habens admixtum plumbum,citrina,clara,ſimilis in claritate ſua uitro. Et uirtus eius eſt ſimilis uirtuti plumbi uſti, niſi quia eſt plus ſtiptica. Abluitur autẽ poſita in mortario,& ſuperfuſa aqua,nam teritur,et abíjcitur aqua illa,& ponitur alia,& fit hoc totiens,donec ſit bene abluta,& recedat ab ea uiſcoſitas,& fit ſolida & clara,& tunc dimitte reſidere, & abíjce aquam cum facilitate,& fac inde trociſcos,& repone.

DE ALVMINE. CCCCX.

SCeb,id eſt,alumen. Dioſcorides.) Species eius ſunt multę. Sed illę quę adminiſtrãtur in Medicinis,ſunt tres. Vna earũ eſt illud, quod dicitur lameni,et eſt melior alijs,et melius ex eo eſt illud, quod eſt nouũ,albũ, fortis albedinis, facile diuidẽs ſe,habens uelut capillos albiſſimos,quos uentus rapit,& eſt acre multum, & ſtipticum,non habens lapides,& defertur hoc tale ex Babylonia. Et ſecundum eſt rotundum,& eſt ſecundum in bonitate,& melius ex eo eſt illud,quod aſſimilatur tuthiæ, rotundum naturaliter,& non artificialiter factum rotundum, cuius color eſt albus, & eſt ſtipticum ualde,& eſt in eo parum citrinitatis cum pinguedine quadam, non habens lapides,& cito frangibile, eſt autem ex Babylonia. Et tertia eſt illud, quod eſt humidum,& melius ex eo eſt clarum,habens ſuper ſe uelut florem ſimilem lacti, æqualium partium & iunctarum,& eſt totum humidũ,non habens lapides,& odoratur ex eo odor uelut igneus. Galenus.) Subſtantia omnium ſpecierum aluminis eſt groſſa,& ſubtilius ex eis eſt lamenũ,& poſt ipſum eſt rotundũ. Aliæ uero ſpecies

omnes

omnes ſunt groſſæ multum, in ſapore eius eſt ſtipticitas multa. Dioſcorides.) Vir-
A tus omnium iſtarum ſpecierum eſt ſtiptica, calefactiua, abſtergit obſcuritatem uiſus, & aufert bothor qui fiunt in facie, & corrodit carnem ſuperfluam in ſcabie, & alijs hulceribus. Aduruntur autem iſtæ ſpecies omnes, & aſſantur, ſicut aduritur, & aſſatur colcotar. Prohibet hulcera fraudulenta, ne augeantur in corpore, & abſcindit fluxum nimiũ menſtruorũ, & reſtringit gingiuas, à quibus fluit nimia ſaliua. Et quando miſcetur cum aceto, & melle, confirmat dentes commotos. Et quando miſcetur cum melle, confert ad culla. Et quando miſcetur cum ſucco uirgæ paſtoris, confert bothor, & etiam curſui humiditatum ex auribus. Et quando coquitur cum folijs uineæ, aut cum melle, confert ſcabiei hulceratæ. Et quando coquitur cum aqua, & linitur ſuper pruritum, aut ſuper ungues leproſos, aut ſuper panaricium, aut ſuper excoriationes, quæ fiunt in frigore, confert, & quãdo miſcetur cum fece aceti, cum quantitate ſui ex gallis, confert hulceribus corroſiuis, & quando admiſcetur ei duplũ eius ex ſale, confert hulceribus fraudulentis, & quando linitur cum aqua picis caput, & cum eo aufert furfures capitis, & quando miſcetur cum aqua, & linitur caput, occidit pediculos & lendines, & confert combuſtionibus ignis, & liniũtur cum eo apoſtemata phlegmatica, & confert, & quando liniuntur cum eo axellæ, & pecten, aufert fœtorem eorum, & quando fit cum eo naſale, confert fluxui menſtruorũ, & prohibet impregnationem, & eſt bonum apoſtematibus gingiuarum, & uuulæ, & confert doloribus aurium, & doloribus qui fiunt in collo matricis, & ſciſſuris eius, & doloribus teſticulorum.

DE LAPIDE EMATITIS. CCCCXI.

SCedenigi, id eſt, lapis ematites. Dioſcorides.) Eſt lapis ſanguineus, cuius color eſt ſimilis colori ſanguinis, aut ferruginis, & melior eſt ille qui cito frãgitur, comparatione alicuius lapidis, qui nõ ſit ſcedenigi, & qui eſt durus, unius coloris, æqualium partium, mundus à ſordibus, & habens uenas. Adulteratur autem cum lapide ſciſſo. Sed diſcernitur, quia lapis ſciſſus ſeparatur in uenas rectas, ſed ſcedenigi non,
B & lapis ſciſſus quãdo fricatur ſuper cotem, egreditur ex fricatione eius color bonus, ſed fricatio ſcedenigi eſt magis tincta rubore. Galenus.) Scedenigi quando fricatur ſuper cotem, diſſoluitur, & ſapor eius eſt ſtipticus, & uirtus eius prima eſt deſiccatiua, & infrigidat in quantitate qua eſt ſtipticus, ſecunda incarnat, & tertia cõfert aſperitati oculi, & palpebrarum, & quando aſperitas fuerit cum apoſtemate calido, debet fricari cum albugine oui, aut cum decoctione fœnugræci, & ſi eſt ſine apoſtemate, frica cum aqua quantitate temperata, & diſtilla in oculum, & quando uides q̃ infirmus poteſt hoc ſuſtinere, fac Medicamen ſpiſſius, in fine uero pone ſpiſſum, ita q̃ poſſit colligi cum radio, & pone cum eo in oculo, aut trahe palpebram ad inferiora & pone in oculo, & quando fricatur ſuper cotem, ſicut diximus, confert ſputo ſanguinis, iuuamento maximo, & confert omnibus hulceribus quando liniuntur cum eo, & quando fit ex eo puluis ſubtiliſſimus, & pulueriçatur in hulceribus, aufert carnem ſuperfluam, & conſolidat hulcera oculi, & curat, & quando fricatur, ſicut diximus, cum aqua, & datur in potu, ſtringit menſtrua ſuperflua, & quãdo bibitur cum uino antiquo, ſtringit uentrem. Dioſcorides.) Virtus ſcedenigi eſt ſtiptica, calefacit parum, ſubtiliat & abſtergit maculas oculi, & aufert groſſiciem palpebrarum, quando miſcetur cum melle, & teritur, & miſcetur cum lacte mulieris, cõfert ophtalmiæ, & lachrymis, & aduſtioni oculi, & ſanguini eius, quando linitur cum eo, & bibitur cum uino, & ualet ſtranguriæ, & fluxui nimio menſtruorum, & diſſoluitur in aqua granatorum ad ægritudines oculorũ, & ſcabiem eorum. Et modus aduſtionis eius eſt ſicut difriges, & extinguitur in uino.

DE TVTHIA. CCCCXII.

TVthia.) Ex ea eſt quędam quæ inuenitur in mineris, & ex ea eſt quæ fit in fornacibus, in quibus citrinatur æs, & colligitur, & reponitur ſicut climia. Sed illius quæ eſt in mineris, ſunt tres ſpecies. Nam ex ea eſt alba, & ex ea eſt uiridis, & ex ea eſt citrina, imbibita rubore. Et minerę tuthiæ Indiæ ſunt in litoribus maris, prope regi-

A onem

C onem Indiæ, & melior omnium eſt alba, quæ cum aſpicitur, uidetur quod habeat ſuper ſe ſalem, & poſt ipſam eſt citrina. Sed in uiridi eſt aſperitas, & eſt perforata, & defertur ex maritimis Syri, & alba eſt ſubtilior omnium ſpecierum tuthiæ, & uiridis eſt groſſior illa, quæ eſt in fornacibus. Dioſcorides.) Sunt ei duæ ſpecies, una eſt alba, leuis multum, & alia eſt minus leuis ea. Generatur autem tuthia, quando accipitur climia, & puluerizatur ſuper æs in ſui citrinatione, & apponitur in ipſum climia, ut fiat clarum, citrinum. Eleuatur ergo ex climia fumus, & adhæret parietibus. Et tuthia quidem non eſt ſolum, propter tincturam æris, ſed eſt abſq; hoc, quia poteſt fieri ex climia, abſq; citrinatione æris. Et ego docebo te modum. Aedifica fornacem habentem duplicia tecta, & ſupra tectum inferius ſit pauimentum poſitum, & mundū quod tegat tectum ſuperius, & habeat feneſtram, per quam ſit ingreſſus fumi ad pauimentum illud, & ædifica domum aliam iuxta fornacem, in qua ſtet artifex, deinde fac foramen in pariete fornacis, inter domū artificis & fornacem, & ſit foramen ſtrictum, in quo poſſit conſtitui naſus follis, ad ſufflandum in fornacem, & habeat fornax ſimiliter ſeorſum hoſtium mediocriter latum, aptum ad ponendum, & extrahendum, quod uolumus mittere in fornacem. Similiter autem in ſuperiori parte fornacis ſub tecto ſuperiori ſit feneſtra, per quam poſſit fieri ingreſſus, ad colligendū id quod factum fuerit ex tuthia, & ſit ſemper clauſa in tempore operationis. Ponantur ergo carbones in fornacem, & inflammentur, deinde artifex habeat climiā puluerizatam, & proijciat eam in botijs paulatine, & addat carbones, quando neceſſe fuerit, & faciat hoc, donec nihil remaneat de climia, quoniā climia fumat, & quod eſt ex fumo eius ſubtile, aſcēdit ad tectum fornacis, & adhæret ibi, & parietibus eius, & in principio eius aſcenſus, aſſimilatur ampullis quæ fiunt in aqua, & quando continuatur fumi aſcenſus, aſſimilatur floccis lanę, quod uero ex fumo illo eſt groſſum, graue, cadit ad inferiora, & cadit aliquid ex eo in pauimento fornacis ſuperioris, & aliquid in parte ipſius inferiori, in qua eſt ignis, & hæc ſpecies tuthię eſt minor in bonitate alia ſpecie, quia in ea eſt ex terreitate & ſorde. Et quidam putauere ꝙ tuthia fit in hunc modum. Et melior ex tuthia eſt illa quæ fit in cupro, quæ quando roratur aceto, emittit odorem æris. Cuius color eſt ſimilis colori reſinæ, & ſapor ſimilis ſapori luti. Et quando ponitur ſuper prunas, aggregantur partes eius, & fit color eius ſimilis colori æris, & quando tangitur, non habet aſperitatem, & eſt leuis. Oportet enim ꝙ inueniantur in ea hæc omnia, aliter enim non eſt bona. Adulteratur autem cum colla ex corijs boum, & cum puluere agni, & cū ficubus immaturis, ſiccis, quando aduruntur, & cum alijs rebus ſimilibus his. Sed diſcernitur, quia in adulterata non eſt aliquid ex eis quæ diximus. Lauatur autem tuthia in hunc modum. Accipitur ſicca, uel cum aqua mixta, & ponitur in petia lini rara, & ponitur in aqua pluuiali, & mouetur petia in aqua, & quod eſt de tuthia bona, electa, ſubtilis egreditur à petia in aquam, & id quod eſt in ea ex ſorde, & groſſum remanet in petia, & poſt hoc dimitte reſidere, deinde proijce aquam cum tuthia in uaſe alio mūdo, & quod remanet in fundo ex graui arenoſo abijce, deinde dimitte aquam clarificari, & proijce eam cum facilitate, & iterum infunde ſuper tuthiam aquam aliam, & agita, & fac ut prius, & hoc tandiu quod nihil arenoſi remaneat, & aqua ſuperſtans ſit clara, & cum hoc feceris, proijce aquam & deſicca tuthiam. Et quidam ſunt qui diſſoluūt tuthiam in aqua, donec fiat ſicut mel, & ponunt eam in petia, & ſuſpendunt petiam ſuper uas, & colatur ex eo quod poteſt, & reſtringunt petiā parum, ut amplius egrediatur, & proijciunt ſuper ipſam aquam multam, & mouent, & quod natat in ſuperficie aquæ, colligunt cum lana, & iſtud quod natat eſt pinguedo, & ponunt eam in uaſe nouo, mundo, deinde commouent reſiduum leuiter, & proijciūt in uas aliud, & quod remanet in fundo, ex arenoſo abijciunt, & faciunt hoc ſępe, donec nihil arenæ remaneat. Et quidam accipiunt tuthiam, ſicut eſt, & proijciunt ſuper ipſam aquā paulatine, & accipiunt quod eſt in inferioribus eius ex arenoſo, & proijciūt, & quod ſupernatat ex pilis, uel ſordibus alijs, proijciunt ſimiliter, & ſic ſeparant tuthiam ab eo quod natat, & ab eo quod eſt in fundo eius, & abluitur ſicut climia. Lauatur etiā

D

tuthia

A tuthia similiter cum uino tertæ, quæ dicitur habos, maxime cum illo, in quo non est aqua marina, & tuthia quidē quæ lauatur cum uino, est plus stiptica quàm illa quæ lauatur cum aqua. Et uirtus tuthiæ est stiptica, infrigidatiua, replet hulcera carne, conglutinatiua, desiccatiua parum. Et qui uult affare tuthiam, terat eam fortiter, & conficiat eam cum aqua, & faciat trociscos, & ponat eos super testam, & ponat super prunas, & uoluat trociscos cum assiduatione donec desiccentur, & fiant rubei. Et sci as quod accipitur tuthia etiam ex auro, & argento, & plumbo, & illa quæ accipitur ex plumbo, est secunda in bonitate ab illa quæ fit in cypro, de qua diximus. Aliquando autem egemus tuthia, & non possumus inuenire, sed nos scimus Medicinas æquiualētes in bonitate, & similes uirtuti eius, quas uolumus hic docere, & modum earum qualiter fuerit. Accipe ex foliis myrthi cum floribus & granis eius recentibus, sicut sunt, & pone in uase terreo crudo, & cooperi uas coopertorio, habente multa foramina, & pone in fornace figuli, & quando decocta fuerit terra uasis, & facta testa, aufer quod est in ea, & pone in uase alio crudo, & pone iterum in fornacem sicut fecisti prius, & sine coqui, & extrahe cum coctum fuerit uas, & extrahe quod est in eo, & laua cinerem illum, sicut lauatur tuthia, & utere. Fit autem hoc idem ex foliis, & summitatibus oliuarum, eadem disciplina, & maxime oliuarum siluestrium, & fit ex citonijs, postq; inciduntur per frusta, & abijciuntur semina, & ex galla, & ex frustis lini, & ex moris celsi, albis, immaturis, & desiccatis in sole, & ex summitatibus arboris masticis, & ex summitatibus arboris grani uiridis, & ex floribus uitis agrestis & ex foliis hausig recētibus, aut ex summitatibus arboris siod, aut ex fobros cum suo flore. Et quidam accipiunt folia arboris ficus, & desiccant in sole, & faciunt ut diximus. Et quidam faciunt cum colla coriorum boum. Et quidam faciunt cum lana lauata, postq; imbiberint eam in melle & pice. Galenus.) Virtus tuthię ablutę est sicca, & plus desiccatiua omni Medicina sine mordicatione, & uirtus eius secunda confert hulceribus cancrosis, & alijs hulceribus fraudulentis, & ingreditur in sief, cum quibus curantur ægritudines oculorū. Et est una ex melioribus Medicinis, cum quibus curantur hulcera, quæ fiūt in ano, & uirga, & pectine. Et dixit in almiemur.) Tuthia lota desiccat humiditates, quæ ueniunt ad oculum, & prohibet eas uenire, & ingredi tunicas eius.

B

DE BORACE. CCCCXIII.

TIncar, id est, borax. Isaac eben amram.) Tincar est ex speciebus salium. Et in sapore suo reperitur de sapore baurach, & habet cum hoc parum amaritudinis, & est minerale, & artificiale. Et minera eius est in riperijs maris, & est calidū, siccum, subtile, & confert corrosioni dentium, & occidit uermes qui sunt in eis, & sedat pulsationem eorum, & habet in hoc proprietatem mirabilem. Rasis, & Aben mesuai similiter.) Sed dixit plus Aben mesuai q; radix eius est urina infantium, & intelligo eius quod est artificiale, & est gluten auri.

DE TEGVLA. CCCCXIIII.

CHaçeph, id est, regula. Dioscorides.) Tegula atanor, uel furni, quæ est bene adusta, habet uirtutem cauteriçatiuam, & propter hanc causſam quando miscetur & linitur cum ea, confert pruritui, & bothor, & confert podagræ. Et quando miscetur cum cerotis, resoluit apostemata dura, & scrophulas. Galenus.) Tegulæ laterū uirtus est abstersiua, & maxime tegulæ atanor. Et dixit alibi q; uirtus testę abstergit, & desiccat, & proprie illa quæ est ex atanor, quia est ficcior alijs, & propter hāc causſam ponitur in unguentis quæ dicuntur aufastas, & est unguentum in quod ingreditur hæc testa Medicina bona ad consolidanda uulnera, & incarnanda.

DE AVRO. CCCCXV.

DEheeb, id est, aurum. Limatura auri confert cardiacæ melancholicæ, & debilitati cordis, & quando cauteriçatur cum eo, non facit uesicas cauteriçatio eius, & est melioris & uelocioris curationis. Et dixere antiqui, quando accipitur annulus aureus, aut argenteus, & ponitur in igne, & cauteriçantur cum eo alæ columbarum,

C ueniunt cito,& libenter ad turrim ſuam,& non ſeparantur ab ea. Alcançi.) Fitum ſit in anulo,aut aliter natura eius talis,ſicut ſi cauteriçentur cum eo.

Completus eſt ſermo ſecundus, ſecundæ partis libri aggregati in Medicinis ſimplicibus. Cum quo completur ſermo de Medicinis, quæ ſumuntur ex lapidibus, & mineralibus,& luris.

INCIPIT SERMO TERTIVS. ET EST DE Medicinis quæ ſumuntur ex animalibus,& membris eorum, & ſuperfluitatibus. Sermo de animalibus in ſecundo libro Dioſcoridis, & in decimo,& undecimo libro Galeni, continentur ſufficienter. Qui ergo indiget eo, in quantũ neceſſaria ſunt in uia dietæ,accipiat eum ibi. Quod autem eſt iuuatiuum in corporibus & ſuperfluitatibus eorum in uia Medicinæ dicemus hic.

DE LEPORE SYLVESTRI. CCCCXVI.

ARneberri, id eſt, lepus ſylueſtris. Dioſcorides.) Quando aſſatur & comeditur cerebrum eius,confert tremori qui accidit poſt ægritudines. Et quando liniuntur gingiuæ infantium cum eo, confert dolori qui accidit eis,quando emittunt dentes, & facit facilem natiuitatem eorum. Et quando comburitur caput eius, & conficitur cum adipe urſi, aut aceto, curat alopeciam. Et dicitur quod quando bibitur coagulum eius tribus diebus poſt mundificationem menſtruorum, prohibet impregnationem, & ſtringit curſum humiditatum matricis,& ſtringit uentrem. Et quando bibitur cum aceto, confert epi-
D lepticis,& eſt beçaar omnibus Medicinis mortiferis,& proprie lacti coagulato in ſtomacho,& morſui uiperæ. Et quando fit linitio cum ſanguine ipſius calido,mundificat morpheam,& impetiginem,& bothor lactea.

DE ANATE. CCCCXVII.

BAt,id eſt,anas. Galenus in libro almiemur.) Adeps anatis ſedat dolorem ſedatione magna. Et dixit in principio catagenis. Adeps anatis eſt melior omnibus adipibus,nam non inueni adipem ſubtiliorem,nec magis mollificatiuam,nec magis reſolutiuam ipſa, propterea, quia caro eius eſt calida multum, nam ego comedi ex ipſa & calefecit me,& dedi ex ea calefacto,& calefecit ipſum amplius, & dedi infrigidato,& calefecit eum. Aben meſuai.) Caro anatis habet multam humiditatẽ, & eſt grauis digeſtionis,ſed clarificat colorem & uocem,& impinguat,& augmentum efficit in ſpermate,& aufert uentroſitates,eſt mollis,unctuoſa,grauis ſtomacho, & fortificat corpus. Alchalaemen.) Caro anatis eſt calidior & groſſior omnibus carnibus auium domeſticarum. Salemnia.) Pinguedo anatis eſt ſedatiua mordicationum,quæ ſunt in interioribus corporis,& eſt calida ſubtilis.

DE GALLINA ET GALLO. CCCCXVIII.

DIgedi,id eſt,gallina. Galenus.) Gallinæ decoctæ in phidhbege,uirtus rectificat multum complexionem corporis. Sed galli decrepiti ius,laxat uentrem. Et oportet quod ille qui uult laxare uentrem cum eo, coquat gallum decoctione forti. Et ego fui expertus hoc bis, & inueni ueritatem eſſe. Dioſcorides.) Galli quando ſcinduntur per medium, & ponuntur dum ſunt calidi, ſuper morſum uenenoſum, conferunt,& ſuper puncturas etiam. Et oportet quod renouẽtur ſæpe, unus poſt alium. Et cerebrum eius quando bibitur cum uino,confert morſui uenenoſo,& abſcindit fluxum ſanguinis,miringarum cerebri. Et quando gallus decollatur,& deuiſceratur,& accipiatur pellicula ſtomachi eius interior, & deſiccatur, & teritur, & datur de ea in potu cum uino, confert habenti dolorem in ſtomacho ſuo. Ius uero pullorum gallinarum ſolum acceptum, confert proprie ad rectificãdam complexionem corporum ægrotantium, & maxime habentium inflammationem in ſtomacho.

Sed ius

A Sed ius galli decrepiti administratur ad laxandum uentrem. Et oportet ꝙ extrahas interiora eius, & lauetur & repleatur uenter eius sale, & suas, & coquas in uiginti cotilis aquæ, donec remaneant sex, & bibatur. Quidam uero coquunt cum eo caules marinos, aut herbam quę dicitur bolmorsatas, aut cartamum, aut pollypodiũ, laxat enim humores grossos, uiscosos, & crudos, & est conueniens febribus antiquis periodicis, & rigoribus, & tremoribus eorum, & inflationibus stomachi, & asmaticis, & doloribus iuncturarum.

DE VERMICVLIS VASORVM. CCCCXIX.

HArma. Galenus.) Est uermiculus uasorum aquæ, & cisternarum, & est uermiculus paruus, qui quando tangitur, inuoluitur in seipsum, & est uiridis coloris. Vidi multos ex Medicis rurium, qui utũtur eo omni tempore in doloribus aurium, à quacunq; caussa contingat, & propter hoc uidetur mihi ꝙ aliquando curent eos, & aliquando nocent. Dioscorides.) Porceliones sunt uermiculi pusilli, qui reperiuntur sub uasis aquarum, & in cisternis, & in sterquilinijs, qui quando tangũtur, inflectuntur, & fiunt rotundi, quando sumuntur in potu cum uino, conferunt strangu riæ, & ictericiæ, & quando teruntur cum melle, & linitur cum eis, conferũt squinantiæ, & relaxationi uuulæ, & quando teruntur cum oleo rosaceo, & buliuntur in cortice granati, & distillatur ex hoc Medicamine in aurem, confert doloribus eius.

DE LIMACIA. CCCCXX.

DAlçum, id est, limacia. Galenus.) Phoholia est species ex speciebus limaciarum, quando terũtur ex eis cum cortice suo, est uirtus earum exiccatiua fortiter, & administratur in cura apostematum, difficilis resolutionis, quæ fiunt in auribus à conquassatione, uel ictu, & exiccant ea, quamuis inueniãt in eis humiditatem grossam, uiscosam, & quando ponuntur in hunc modum super uentrem hydropici, & super apostemata iuncturarum dolorosa, exiccant fortiter. Et oportet ꝙ non ponuntur in his ægritudinibus, in locis quæ diximus ꝙ dimittantur ibi, donec cadant. Et quãdo limaciæ aduruntur cum cortice suo, fit uirtus earum desiccatiua fortiter, & est
B cum hoc in eis calefactio propter aduſtionem, & quando accipiuntur ex earum carne quatuor partes, & ex gallis uiridibus partes duæ, & piperis pars una, & teruntur omnia, & fit Medicina conferens hulceribus intestinorũ, quando nondum sunt putrida, iuuamento maximo. Et oportet ꝙ teratur hæc Medicina fortiter, & pulueriçetur super cibos eorũ, & detur ex ea similiter in potu cum uino & aqua, & caro limaciarum, & testa earum conferunt multum uulneribus morsuræ canis rabidi, & caro limaciarum agrestium, quando teritur in mortario, fit Medicina quæ exiccat membra omnia, in quibus est humiditas multa, & propter hanc caussam confert hydropisi. Sed humiditas limaciarũ quando accipitur sola sine carnibus, & miscetur cum olibano, aut myrrha, aut cum aloe, aut cum aliquo istorum, aut omnibus, & teruntur simul, donec incorporentur, & fiant sicut mel, fit hæc Medicina tenax, glutinosa, quæ exiccat apostemata mucillaginosa, quæ sunt sub auribus, exiccatione forti, & similiter ipsa est adhęrens multum, & exiccat, & coercet humores qui fluunt ad oculum, quando apponitur super tempora. Modus uero accipiẽdi aquam limaciarum, est ꝙ perforatur caro ipsarum cum stilo ferreo, & sint limaciæ recẽtes, sicut accipiuntur, emanat namq; humiditas ab eis, & colligitur in uase, & hæc humiditas conglutinat pilos palpebrarum, quando non recte oriuntur. Et limaciæ administrantur ad extrahendum infixa corpori, & fragmenta ossis, quando teruntur cum cortice suo. Et ponuntur etiam in Medicinis quæ fiunt ad retinendum menstrua. Sed caro limaciarum sola quando admiscetur ei puluis molẽdini, aut myrrha, aut olibanum, aut de quolibet, aut gluten, consolidat uulnera habentia apertionem magnam, & attritionem in neruis, conglutinatione forti, & non sinit fieri apostema in neruis; maxime in corporibus duris, densis. Dioscorides.) Cocleæ marinæ sunt bona stomacho, laxãt uentrem. Sed illæ quæ sunt in fluminibus, sunt pingues. Sed agrestes quæ adhęrent spinis arborum paruarum, quæ dicuntur sasum, & nominantur saslitem, laxant uentrem, & prouocant uomitum. Et uirtus testarum ipsarum omnium est, ꝙ

C quando comburuntur,calefaciunt, & adurunt, & abstergunt scabiem hulceratam, & morpheam,& dentes.Et quando aduruntur limaciæ cum carnibus suis,& urun= tur sicut sunt,& teruntur,& fit inde cohol, abstergit cicatrices corneæ oculi, & curat hulcera oculi,quæ dicuntur loma, & impetiginem, & fit emplastrũ cum eis crudis, sicut sunt super tumorem hydropicorũ,& minuunt tumorem,neq; separantur de lo co,donec diminuant humiditatem eius,& sedant apostemata podagrę,& quando fit emplastrum cum eis,attrahit infixa corpori, & fragmenta ossium, & teruntur,& fit nasale cum eis,& prouocant menstrua, & fit emplastrum uulneribus, & proprie neruorũ,cum eis pistatis,cum carne sua,& maxime addito thure & myrrha,& mix= tis adinuicẽ,& cõglutinat ea,& caro earũ curat hulcera, & teritur caro earum,& mi= scetur cum aceto, & stringit sanguiné nariũ, & elixantur carnes limaciarũ recẽtium, & proprie illarũ quæ sunt in terris Linoi,& comeduntur, & sedãt dolorẽ stomachi, & reruntur sicut sunt cum testis suis, & bibitur ex eis cum uino, & confert colicæ, & doloribus uesicæ. Et quando accipitur de uiscositate, quæ est super carnem agresti= um,cum summitate acus, & ponitur super pilum palpebræ, cuius ortus non est re= ctus sicut debet,conglutinat eum,& rectificat decenter.

DE HARBE. CCCCXXI.

HArbe. Galenus.) Caro harbæ habet uirtutẽ attractiuã, quæ quando teritur, & fit emplastrũ cum ea,extrahit infixa corpori. Dioscorides.) Quando comedi= tur recens,est conglutinatiuũ,& mollitiuũ uentris, mundificat pulmonem, & acuit uocem,& quando fit emplastrum cum carne ipsius salsa ueteri,attrahit infixa corpo ri.Et aqua carnium ipsius salsarum,quando sedent in ea,habentes hulcera intestino rum in principio ægritudinis,est eis conueniens, propter suam attractionem,ad ex= teriora corporis.Et quando fit clistere cum ea,curat sciaticam.

DE CANCRIS. CCCCXXII.

D SArtam,id est,cancer. Galenus.) Aqua cineris eius desiccat sicut cinis aliorũ. Vo= lo dicere sicut cinis aliorum ostrachorum quæ diximus. Et in proprietate totius substantiæ ipsius est,quod confert iuuamento magno morsui canis rabidi, quando administratur cinis eius solus,aut quando administratur cum gentiana & olibano. Et oportet ꝙ accipiatur ex olibano pars una,& de gentiana partes quinq;,& ex cine re cancrorũ adustorũ tantũ,quantũ est summa illarũ. Et adustio eor̃ secundũ ꝙ adu rebat eos. Aftahadion experimẽtator est,ꝙ accipiebat cancros certo tempore,& po= nebat eos adhuc uiuentes in olla,ex ære rubeo, & adurebat eos donec fiebant cinis, postea terebat eos leuiter. Faciebat autẽ hoc tempore æstatis,quãdo sol erat in signo leonis,& luna iam habuerat 18. noctes. Dabat ergo Medicinã hãc illi,quem momor derat canis rabidus 40. diebus,& dabat ex ea cochlear unum magnũ cum aqua. Sed si æger non erat curatus à principio,sed transiuerant iam super ipsum multi dies, proij ciebat ex hac Medicina super aquã in quantitate duor̃ cochlearior̃,& dabat in potu, & super locũ morsurę debet apponi unguentũ,quod fit ex pice,quę dicitur in lingua Greca brotia,& est illud in quo ingreditur oppoponax,& acetũ, & quãtitas quæ po nitur in eo de pice est libra una,& aceti kist unũ, & est kist Italiæ, & sit acetũ forte,& de oppoponace unciæ tres. Et Galenus quidẽ laudat multũ hanc Medicinã. Et dixit ꝙ non uidit aliquẽ mori,qui morsus fuerit à cane rabido cum hac Medicina, & ute= batur ea sicut dixit. Et dixit ꝙ hæc ægritudo est multũ sicca,& propter hanc causam timent aquam. Et dixit ꝙ cancri fluuiales sunt iuuatiui in hoc, marini uero non,pro pter salsedinem quæ inest eis ex mari. Galenus uero dixit in hac ægritudine ꝙ can= cri fluuiales faciunt hoc cum tota sui natura, & non uidit aliquem utentẽ hoc Medi= camine qui moreretur ex ægritudine hac. Galenus.) Sed cancer marinus est mollis multum,& non est testa eius sicut testa conchyliũ alior̃,nec ita petrosa, & in cancro marino est abstersio, similiter & in testis omniũ ostrachor̃, & similiter est in eis de= siccatio. Sed subtilitas substantiæ est inuenta in eis plus quàm in omnibus speciebus alijs ostrachor̃,& propter hoc administrantur adusti in curatione morpheæ, & im petiginis,& lentiginum faciei. Et quando additur eis sal, cõminuunt ungulã oculi,

& non

A & non adusti,triti,abstergunt dentes, & desiccát hulcera. Et quia in cancro marino est de grossicie temperata,non superflue fricantur cum eo palpebræ,quãdo est in eis asperitas,fricatione forti,nam fit ex puluere eius sief longum, & fricatur cum eo palpebra interius,donec sanguis egrediatur, & quando feceris hoc in scabie palpebræ, administra sief qui fiunt ad scabiem. Dioscorides.) Fluuiales ex cancris quãdo aduruntur,& accipitur ex cinere ipsoꝝ põdus aureorũ triũ,cum aureo uno & semis gentianæ,& bibitur cum uino tribus diebus, confert iuuaméto manifesto morsui canis rabidi,& quando miscetur cum melle cocto, confert sciſſuris pedum, & manuum, & ani,& excoriationi quæ fit à frigore,& cancro, & quando terũtur crudi sicut sunt, & bibuntur cum lacte asinæ,conferũt morsibus uenenosis,& morsui rutellæ,& puncturæ scorpionis,& quando coquuntur,& comeditur caro, & ius eorũ,confert hulceribus pulmonis,& illis qui sumpserunt leporem marinum, & quando teritur cancer cum bederog,& miscetur bene,& approximantur scorpioni,occidunt eum, cancri uero marini faciunt easdem operationes,nisi quia sunt debiliores.

DE SCORPIONE. CCCCXXIII.

HArrab,id est,scorpio. Galenus.) Dicunt ꝙ scorpio quando teritur, & ponitur super locum puncturæ ipsius,confert,& similiter confert quando assatur,& comeditur,& confert etiam secundum ꝙ dicitur morsibus uiperæ,& semabris,& confert cinis eius adusti lapidi renũ & uesicæ. Dioscorides.) Scorpio montanus quando teritur crudus,& ponitur super punctura suam,curat,& assatur, & comeditur, & facit hoc.Sed scorpiones marini quando comedũtur, uel bibitur ius eorũ,laxant cholera,& conferunt aquæ descendenti ad oculum,& obscuritati uisus.

DE CONCHYLIIS. CCCCXXIIII.

SEdeph,id est,conchylium. Dioscorides.) Cocleæ paruæ siccæ, quãdo aduruntur, cinis eorum,secundum ꝙ dicitur est cinis multum adurens,ita ꝙ qui miscuerit eum cum alkitran, & linierit cum eo locum pilorum palpebrarum, postꝙ euulsi
B fuerint,prohibet ortum eorum, & quando teruntur sine adustione, & decoctione, & ponuntur super membrũ infirmum,non debilitatum,conferunt.Et dixerunt quidam Medicorum qui composuere libros in Medicina, ꝙ fuerunt experti hoc,& inuenere ita. Galenus.) Homines Orientis nominant eas talsam, & est una ex speciebus conchyliorum habentium paruam testam,quando sunt recentes,& comedun tur,molliunt uentrem, & maxime ius earum, sed antiqua uetus ex cocleis, quando comburitur & miscetur cum alkitran,& teruntur bene simul, & ponitur in Medicatione hac in palpebra,non sinit renasci pilos qui pungunt oculum, & ius specierum cochearum quæ dicuntur hamæ, & aliarum specierum paruarum, laxant uentrem, quando coquuntur cum pauca aqua,& bibitur ius illud.

DE ERICIIS. CCCCXXV.

CEusud,id est,ericius. Galenus.) Quando comburitur quodcunꝙ amborum, uolo dicere marinus,& terrenus, fit cinis eorũ absterſiuus, & resolutiuus,& destruit carnem superfluam,& administrant eum quidam in Medicinis uulnerũ, quæ fiũt ad generandã carnem, sed uirtus carnis ericij terreni desiccat & resoluit fortiter, & quando desiccatur & bibitur, confert leprosis & habentibus cõplexioné malam, corruptam,dominantem in corporibus eorum, & confert spasmo & egritudinibus renum,& habentibus hydropisim carnosam. Dioscorides.) Ericius marinus habet bonũ saporẽ,& est bonus stomacho,& mollit uentrẽ,& prouocat urinam,& cutis eius adusta ingreditur in Medicinis,quæ curant scabiem. Et quãdo aduritur cutis eius,& miscetur cum Medicinis,uel per se administratur, mundificat hulcera sordida,& diminuit carnem superfluã. Sed terreni ericij cutis quando aduritur, & miscetur cũ pice humida,& linitur inde alopecia,curat eã. Carnes uero ipsius quãdo desiccantur,& bibũtur cũ secaniabin,sedãt doloré renũ,& cõferunt hydropisi carnosæ,et paralysi,& elephantiæ,& principio hydropisis,& abscindũt cursum humorũ fluentium ad uiscera,& desiccãt eos. Epar uero ipsius quãdo desiccatur in sole calido, & datur in potu,cõfert ad omnia,quibus confert caro eius. Habix.)Caro terreni con

 De Hanafert febribus longis.

C

DE HANABROCH, ET EST auis upupa. CCCCXXVI.

HAnabroch. Galenus.) Hæc auis habet coronã, quę fit ſuper caput eius ex plumis eius. Quando coquitur kanabroch ad efidhbeg, confert dolori colicæ, & oportet ꝙ ille qui uult, ꝙ cõferat ei ad hoc, bibat ſatis ex iure ipſius, et utatur cibo eius multũ. Dioſcorides.) Quãdo bibitur ius eius, et ipſa comeditur, cõfert dolori colicę.

DE PISCE STVPEFACIENTE. CCCCXXVII.

THead, id eſt, torpedo, ſiue piſcis ſtupefaciens. Galenus.) Hoc animal eſt marinum, & eſt illud, quod inducit ſtuporem, quando tangitur cum eo caput habentis ſoda, aufert dolorem, & ſimiliter dolorem ſtomachi ſuo tactu. Et ego expertus ſum hoc in his ambobus, & non reperi iuuamẽtum, & exiſtimaui, ꝙ oportebat me tangere caput habentis ſoda cũ piſce ipſo uiuente, & ſic confert, ſicut faciunt aliæ Medicinæ narcoticæ, & feci ſicut cogitaui, & inueni conferre, ſicut dixit Galenus.

Dioſcorides.) Quando ponitur ſuper caput habentis ſoda antiquum, confert, & quando fit ſuppoſitorium cum eo, reſtringit anum egredientem.

DE VVLPE. CCCCXXVIII.

THaleb, id eſt, uulpes. Galenus.) Oleũ in quo decoquitur uulpes, confert multum doloribus iuncturarum, & multi Medicorum ponunt eam uiuentem in uaſe cum oleo ad coquendum, & quidam ponunt eam mortuam, ſed hoc oleum non eſt plus reſolutiuum, ꝙ oleum in quo coquitur adhib, nam quãdo coquitur in oleo, eſt uirtus eius reſolutiua multũ. Et nos quidẽ diximus, ꝙ Medicinæ quę hoc faciunt, attrahunt ab interioribus corporis, & ideo omnia huiuſmodi quando ponuntur ſuper magnos dolores, ſedant eos, niſi quia non ſedant eos ſemper, nam quando dolor eſt propter humorẽ groſſum, uiſcoſum, adhærentem, & exiſtentem in profundo membri, non poteſt eum attrahere Medicina totum, propter ſui multitudinem, aut propter groſſiciem ſuæ ſubſtantiæ, & uiſcoſitatem, aut propter frigiditatem ipſius niD miam, aut propter uentoſitatem inflatiuam, quæ generatur ab eis. In ueritate autem dico, quod illi, qui operabantur cum uulpibus ad hoc, ipſi faciebant olea, qui reſoluebant cum eis multum, & ipſi faciebant balnea, in quibus ęgri ponebantur, & iacebant ibi, adeo quod oleum cooperiebat corpus ęgri totum, & iubebant infirmo, ꝙ ſtaret ibi multum, & faceret moram ibi longam. Contingebat ergo ex hoc, ꝙ oleum iſtud reſoluebat id, quod erat in iuncturis, ex apoſtemątione & collectione humorũ in loco, et non faciebant hoc ſolum, immo euacuabant cum hoc quod erat in corpore toto, ex ſuperfluis humoribus, ꝙ uis in corpore habentis dolorem iuncturarũ eſſet repletio magna. Non eſt ergo mirum, ſi hoc Medicamen confert his in hunc modũ, nam humores non deſcendunt ad iuncturas eorum, immo curantur per reſolutionem ex loco ubi ſunt, & illi qui ſunt in iuncturis, reſoluuntur etiam. Sed ſicut in principio, dum corpus iſtorum eſſet ſanũ, et non erat in eo ęgritudo aliqua, generati ſunt huiuſmodi humores, qui fecerunt ęgritudinẽ hanc, propter malũ regimen in dieta, ſimiliter poteſt poſtea iterũ reuerti ægritudo in iuncturis illis, propter malam dietã, ſicut fecit prius, & adhuc plus propter debilitatem, quæ remanſit in iũcturis, propter præcedentem infirmitatem. Paulus.) Dicitur, quod quando pulmo uulpis deſiccatur, & potatur ex eo pondus drachmæ unius, confert aſmati multum.

DE LVMBRICIS TERRENIS. CCCCXXIX.

CHaratin, id eſt, yſculi, uel lumbrici terreni. Galenus.) Sunt uermes, qui quãdo foditur terra, uel aratur, inueniuntur, & quando ipſi teruntur, et ponuntur ſuper neruos inciſos, conferunt iuuamento manifeſto & ſubito, & quando dantur in potu cũ rob, ſunt Medicinę, quę prouocãt urinam. Dioſcorides.) Quando conterũtur fortiter, & ponuntur ſuper neruos inciſos, conglutinant eos, & nõ oportet, ꝙ uulnus diſſoluatur, niſi poſt tres dies. & quando coquuntur in oleo, & diſtillatur ex eo in aurem opoſitam dentis dolentis, ſedat dolorem eius, & quando teruntur fortiter, et bibitur ex eis cum rob, prouocant urinam, & frangunt lapidem, & curant ictericiam.

DE HYRVNDINE. CCCCXXX.

Thartaph

A Thartaph, id est, hyrundo. Galenus.) Multi faciunt cinerem ex hyrundinibus, comburétes eos, & miscent cinerem illum cum melle, & liniunt squinantiam, & omnia gutturis apostemata, & uuulæ, & multi sunt, qui utuntur hoc cinere in cohol, ad acuendum uisum, & alij desiccant hyrundines, & terunt, & dant in potu ex puluere suo aureum. i. ad hoc. Et quidam administrant animal, quod dicitur in Greco carochas, postq; desiccant ipsum, & curant cum eo omnes species colicæ, & dant in potu certum numerum ex eis, cũ totidem granis piperis, & dant in potu pro una dosi tria corpora eorum, aut quinq;, aut septem, cum totidem granis piperis, & dant in potu hora qua sedatur dolor, & dant similiter in cibo habentibus ęgritudinem in uesica de his. Dioscorides.) Quando accipitur pullus hyrundinis in augmento lunæ, & sit primus quem habuit mater eius, & scinditur, inueniũtur in uentre eius duo lapides, unus est unius coloris, & alius habet colores diuersos, qui si stringantur in corio uituli, aut cerui, antequam terram tangant, & suspenduntur in brachio, aut collo epileptici, confert ei, & multi fecerunt hoc, & curati sunt curatione completa. Et quando hyrundo comeditur sicut auis, quæ dicitur sophlidas, & fit cohol ex ea, acuit uisum, quando comburuntur, & miscetur cinis earũ cum melle, & fit inde cohol, & saliuntur, & desiccantur, & fit inde puluis, & accipitur in potu ex eo drachma una cũ aqua, & cõfert squinantię, & apostematibus gutturis, & uuulę, similiter uero facit cinis pullorũ eius quãdo aduritur. Ignotus.) Cerebrũ eius quãdo miscetur cũ melle, et fit inde cohol in principio descensus aquæ ad oculũ, cõfert multum.

DE CANTHARIDIBVS. CCCCXXXI.

DHerarie, id est, cantharides. Galenus.) Experti sumus experientia non modica in unguibus leprosis, & inuenimus, quod quando ponuntur super eas cum cæroto, conferunt multum, aut cum unguento. Auferunt enim unguem, & faciũt eum cadere totum. Et cantharides ingrediuntur sæpe in mixtione unguentorũ & Medicinarum, quæ fiunt ad scabiem, & ad ægritudinem, cum qua eleuatur cutis, & in Medicinis alijs putrefactiuis, & in Medicinis quæ euellunt erucas, quæ dicuntur capi-
B ta clauorũ. Et fuerunt quidam ex Magistris nostris, qui dabant ex eis in potu, miscentes parum ex eis cum Medicinis, quæ fiunt ad prouocandam urinam. Et quidam accipiebant alas & pedes ipsarum solũ, dicentes, quod hæc conferebant illis, qui sumpserant corpora ipsorum, & erant illis bezaar. Et alij dicebant contrarium huius, uidelicet, quod corpora ipsarum sola iuuabant eos, qui sumpserant alas & pedes earum. Ego uero miscui omnia simul, scilicet corpora cum pedibus, & alis, & dedi. Illæ autem, quæ sunt magis iuuatiuæ ex eis, sunt illæ, quæ reperiuntur in tritico, in quarum alis sunt lineæ citrinæ, in latitudine protensæ, & proprie quando proijcis eas in olla terrea noua, & claudis orificium ollæ cum panno lineo, super uas, in quo sit acetum feruens, donec suffocentur, & moriantur. Et similiter oportet, quod fiat ex animali, quod dicitur xophostis, quando uolumus ipsum reponere, & similiter species animalis similis cantharidibus in figura & uirtute, & similiter uermis uiridis, qui reperitur super arborem pini, uirtus eius est sicut uirtus earum, & similiter cinis adhaya quando comburuntur, miscetur à quibusdam in Medicinis putrefactiuis, & in Medicinis conferentibus scabiei, & ægritudini, cum qua eleuatur cutis.

Dioscorides.) Quæ generantur & degunt ex cantharidibus inter frumentum, sunt meliores, & idoneæ ad reponendum, & oportet, quod ponántur in uase terreo non uitreato, & ligetur pannus lineus super os uasis, deinde uertatur orificium ollæ super uaporem aceti fortis, qui buliat super ignem, & teneatur uas in hunc modum super uaporem aceti fortis, donec moriantur cantharides omnes, & post hoc inferantur in lino, & reponantur. Et melioris & fortioris operationis sunt illæ, quæ sunt diuersorum colorum, & in alis earum sunt lineæ transuersæ citrinæ, & sunt grossæ, & oblongæ. Operatio autem illarum, quæ sunt unius coloris, est debilis.

Reperiuntur autem in tempore æstatis cantharides, quæ dicuntur pyroriapsa, quæ ponuntur super cribrum, & ponuntur sic super cinerem calidum, donec assentur paulatim, & reponuntur. Et uirtus quidem cantharidarum est putrificatiua, calefactiua

C calefactiua, hulceratiua, & ob hoc miſcentur cum Medicinis conuenientibus apoſte matibus cancerosis, & quæ fiunt ad ſcabiem hulceratam, & impetiginem malam, & ſi ponuntur in naſalibus, prouocant menſtrua. Et æſtimant, quod quãdo miſcen tur in aliquibus confectionibus ad hydropiſim, conferunt propter uirtutem earum fortem, quam habent in prouocãdo urinam. Et æſtimauere quidam, quod alæ can tharidarum & pedes earum ſunt bezaar illis, qui bibere corpora earum.

DE RANA. CCCCXXXII.

Dlphdaha, id eſt, rana. Galenus.) Cinis ranarum combuſtarum, ſecundum quod dicitur, abſcindit fluxum ſanguinis, quando puluerizatur ſuper locum, & quando linitur ſuper alopeciam cum eo, mixta pice humida, aufert eam.

Dioſcorides.) Ranæ quæ ſunt in paludibus, quando coquuntur cum ſale & oleo, & adminiſtrantur in cibo, ſunt bezaar uenenis, & leprę. Et ius earum quando elixan tur, eſt conueniens apoſtematibus antiquis, quæ ſunt in chordis, quando proiicitur ſuper ea. Et quando comburuntur ranæ, & puluerizatur cinis earum ſuper locũ un de fluit ſanguis, abſcindit eum. Et miſcetur cum pice humida, & linitur inde alope cia, & confert. Et quando ſanguis ranarum uiridium ponitur in loco pili palpebræ euulſi, prohibet ortum eius. Et quando rana coquitur in aqua & aceto, & fit collutio oris cum elixatura illa, confert dolori dentium multum.

DE MEMBRIS ET SVPERFLVITATIBVS animalium. CCCCXXXIII.

TEſtę conchylium, uel oſtraca marina. Galenus.) Oſtracorum ex mari, quæ di cuntur bareora, non uſus ſum corporibus eorũ, niſi comburerem prius ea, pro pterea quia ſunt teſta dura multum, ſed quando aduruntur, fit uirtus eorum deſicca tiua fortiter. Et uirtus eorum ſecunda reſoluit & abſtergit, & oportet, quod terantur fortiter, donec fiant ſicut puluis. Et hæc eſt regula generalis omnium Medicinarum,

D quarum ſubſtantia eſt teſtoſa & petroſa, nam quando comburuntur bene, fiũt ſicut arena, quamuis ſi bene terantur, fiunt ſicut farina. Quando ergo adminiſtrãtur ſola, conferunt apoſtematibus fraudulentis. Et quando conficiuntur cum aceto & aqua, aut cum aceto & melle, conferunt iuuamento magno apoſtematibus putridis. Sed teſta eorum conchylium, quæ dicuntur oſtreæ, quando aduruntur, & adminiſtran tur cum curatione hulcerum putridorũ, in quibus non poteſt naſci caro, propter flu xum humorum antiquum, qui fluunt ad ea, & in hulceribus, in quibus factæ ſunt fi ſtulæ, & cauernæ, conferunt iuuamentum maximum, & pone cinerem eius circa ea exterius, poſtq; miſcueris eum cum axungia porcina, & interius cum rebus, quæ faci unt naſci carnem in hulceribus, ſicut eſt Medicina, quæ dicitur nir, & Greci nominãt eam mohoma, & facit hoc poſt eius aduſtionem. Et hæc eadẽ uirtus reperitur in o mnibus, quę habent corpora teſtuoſa, poſtq; aduruntur, niſi quia eſt plus in illis, quę dicuntur oſtrea, & poſt in illis, quæ dicuntur cobros, & quæ dicũtur purpura, et pro pter hanc cauſſam miſcẽtur hi cineres cũ unguentis reſolutiuis, & cum quibuſcunq; adipibus, & conferunt, nam reſoluunt. Et omnis adeps quanto eſt antiquior, tanto eſt acutior, & etiam fortioris reſolutionis. Et iſte cinis habet uirtutẽ abſterſiuã, quare abſtergit, & albificat dentes, et non facit hoc propter abſterſionem ſolummodo, ſed propter groſſiciem ſuæ ſubſtantiæ, ſicut facit mel, & teſta furni. Et qui uult his uti ad hoc, non oportet quod terat eas multum, ſed quãdo uult eas ponere in hulceribus malis, fraudulentis, oportet q; terat eas fortiter, & hoc quod de cineribus habet hanc proprietatẽ, adminiſtratur ad carnem, quę ſupercreuit in hulceribus. Et omnes iſtę te ſtæ quando aduruntur, & miſcentur cum ſale, fit Medicina, quæ abſtergit dentes for titer, quouſq; deſiccet gingiuam, & confert hulceribus eius putridis, & alijs hulceri bus. Sed ungulæ, quæ cooperiunt oſtraca, quæ dicuntur naporam, ſecundum quod dicunt quidam, quando bibuntur cum aceto, curant duriciem ſplenis, & quãdo po nuntur ſuper prunas, confert fumus eorum ſuffocationi matricis, & cum hoc extra hit ſecundinam, quæ remanſit in matrice. Dioſcorides.) Porphira marina, & eſt conchylium purpureum, habet uirtutem deſiccatiuam, abſtergit dentes, diminuit

carnem

A carnem ſuperfluam,& mundificat hulcera,& conſolidat ea,& quando teſtę eius replentur ſale, & ponuntur in uaſe terreo, & aduruntur, deinde teruntur, abſtergunt dentes,& ſunt conuenientes ad hoc,& conferunt combuſtioni ignis, quando puluerizantur ſuper locum. Et oportet, quod dimittatur hoc medicamen in loco, donec per ſe cadat,nam quando locus conſolidatus eſt,cadit per ſe,& fit calx ex iſtis teſtis, ſicut diximus ſupra. Et dixit.) Quod quando conchulæ purpureæ coquuntur in oleo, & fit linitio cum eo, retinet capillos cadentes, & facit oriri capillos in loco.

DE BLACTE BISANTIAE. CCCCXXXIII.

VNgulæ ipſarum,& ſunt coopercula, quibus teguntur in foramine ſuo, ſimiles unguli. Quædam deferuntur ex India,& quædam ex Babylonia,& quædam ex Iamem,& meliores omnium ſunt,quæ uergunt ad albedinem. Illæ uero, quarũ color uergit ad nigredinem, ſunt minus bonæ, & ſunt omnes odoriferæ, quarum odor trahit aliquantulum ad odorem caſtorei,& quando ſumũtur in potu cum aceto,extenuant ſplenem,& quando fumigantur cum eis mulieres patientes ſuffocationem matricis, confert eis, & iſte fumus excludit ſecundinam. Et quando fumigatur epilenticus cum eo, excitat eum. Et quando conchylium purpureum, & quod eſt intra ipſum,ſicut conchylium cobros,aduritur,facit ea, quæ diximus de conchylio cobron,ſed uirtus eius eſt fortius adurens,quàm cobron, & quando ponitur ſuper carnem ſuperfluam,corrodit eam. Et caro cobron,& purpureæ eſt bona ſtomacho,& mollit uentrem. Et dixit, ſecundum amarchas, eſt ſpecies conchyliorum,& melior eſt illa,quæ defertur ex terra Nitan,& quando aduritur,facit id quod facit cobron,& quando abluitur ſicut plumbum,& adminiſtratur in Medicinis oculi,confert debilitati,& doloribus eius.

DE COAGVLO. CCCCXXXIIII.

B ANphea,id eſt,coagulum. Galenus.) Coagulum omne eſt calidum, ſubtile, reſolutiuum,& ſiccum,& propter hanc cauſſam conferunt coagula his,quæ dicemus omnino,nam dixerunt quidam Medicorum, quod dederunt in potu ex coagulo leporis diſſoluto cum aceto,& contulit epilepſiæ. Et dixerunt, quod confert fluxui menſtruorum,& reſoluit ſanguinem & lac,quando coagulãtur in ſtomacho. Et nos experientia ſcimus,quod ita eſt non de coagulo leporis ſolum, ſed de omnibus coagulis aliorum animalium,niſi quia coagulũ leporis in hoc eſt fortius,ac melius. Et dixerunt quidam,quod coagulum leporis confert emoptoicis,ſed non ſum expertus hoc,nec uidi aliquem, qui fuerit expertus hoc, nec uidetur mihi bonũ adminiſtrari in hac ęgritudine, quoniam Medicinæ conferentes huic ęgritudini,ſunt Medicinæ ſtipticæ,& iſta eſt Medicina acuta,reſolutiua, quare eſt contraria intentioni eius, quod neceſſarium eſt in emoptoyca paſſione. Et dixerunt quidam ex eis, quod coagulum equi quando ſumitur in potu,ſtringit fluxum uẽtris. Et uidi quoſdam laudantes coagulum animalis marini dicti koki, & eſt foca, & uirtus eius eſt ſicut uirtus caſtorei. Non autẽ uidetur mihi hoc loco rememorandũ ſermonũ quos ſcripſerunt antiqui, de operatione, & proprietate, & uirtute coagulorum animalium,& cauſſa huius eſt ſuperfluitas longitudinis ſcripturæ, in qua non eſt, niſi occupatio cartarum, & propter nimietatem fit nobis tædium, & aufert nos ab eo,quod promiſimus loqui in hoc loco. Dioſcorides.) Coagulum eſt calefactiuum, reſolutiuum,exiccatiuum,& ſtipticum, & confert omnibus fluxibus, & quando ſumitur in potu,diſſoluit ſanguinem,& lac,quando coagulatur in ſtomacho & ueſica. Sed coagulum leporis eſt fortioris operationis, nam quando accipiuntur ex eo ʒ. onoloſat cum uino, confert morſibus uenenoſorum, & fluxui antiquo, qui fit ab hulceribus inteſtinorum, & fluxui humiditatum antiquarum ex matrice, & coagulationi ſanguinis,& ſputo eius, quando colligitur in pectore. Et quando mulier facit ſibi naſale ex eo cum butyro,poſt mundificationem menſtruorum,confert impregnationi, & quando ſumitur ex eo in potu, prohibet impregnationem. Coagulum uero equi eſt conueniens fluxui antiquo uentris, & hulceribus inteſtinorum.

Coagulum

C Coagulũ uero agni,& hœdi,& uituli, & animalis dicti phalatiphros, & illius quod dicitur dorcas,& ibicis,habent hæc omnia uirtutem ſimilem, & conferunt omnia coagulato lacti in ſtomacho,& coagulum quando fit naſale cum eo, prohibet impregnationem,& coagulum animalis dicti koki habet uirtutem ſimilem uirtuti caſtorei,& eſt bonum epilepticis, & ſuffocationi matricis. Experientia uero qualiter ſcitur,quod ſit coagulum koki,eſt,quod accipias coagulum alicuius alterius animalis,& præcipue agni,& pone ſuper ipſum aquam,& diſſolue ipſum in ea,& dimitte parum,donec bene diſſoluatur,deinde proijce ex illa aqua,in qua diſſolutum eſt coagulum,ſuper coagulum koki,nam ſi non fuerit uere coagulũ huius animalis,diſſoluitur cito,& fit ſicut aqua. Si uero fuerit uere coagulum eius, non diſſoluitur, ſed remanet ſicut eſt. Debet autem accipi coagulum koki dum fuerit ita paruum,quod nõ poteſt paſcere. Vniuerſaliter autem omne coagulum diſſoluit coagulata, & coagulat diſſoluta coagulabilia.

DE CASTOREO. CCCCXXXV.

INchiam algindi beduſter,id eſt, teſticuli caſtorei. Dioſcorides.) Sunt teſticuli animalis, quod dicitur caſtor,& eſt animal, quod uiuit extra aquam, & in aqua, ſed in aqua plus,quia nutritur ex piſciculis & cancris. Eligendi ſunt autem ex his teſticulis gemini pendentes ex una radice,interius habentes ſicut mel, & ipſi ſunt ſimiles cæræ,in colore ſanguinis coagulati, & qui ſunt in pelliculis ſuis, grauis odoris, pingues,facilis ſeparationis,& quando ſeparantur, inueniuntur ibi tunicæ multæ,à quibus facile ſeparantur. Debent ergo emundari ab ipſis pelliculis, & ſic poni in Medicinis. Adulteratur autem cũ amoniaco,aut gummi,confectis cum ſanguine ipſius animalis,& poſitis in ueſicis. Et caſtoreum confert iuuamento magno,& nocumentum non habet in ſe ulli membro,niſi calefacto fortiter. Galenus.) Virtus eius prima calefacit, & deſiccat. Secunda reſoluit. Et tertia curat ſpaſmum ex repletione,
D & hoc ideo,quia euacuat & purgat neruos ab eo, quod in eis continetur de re extra naturam,& ſecundum hanc uiam confert patientibus tremorem. Et quando ſumitur in potu cum pipere & aqua mellis,prouocat menſtrua,& expellit fœtũ,& quando ſumitur in potu cum aceto,confert habentibus inflationem in inteſtinis et ſtomacho,quando eſt difficilis reſolutionis,& habentibus torſiones,& habentibus ſingultum propter humores frigidos,groſſos,aut propter uentoſitatem inflatiuam,& omnibus egritudinibus,quibus confert bibitum,confert etiam exterius inunctum cum oleo ueteri. Sed ad ſubeth,& ad obliuionem cum febre, oportet quod admiſceatur cum oleo roſaceo,& fiat linitio ſuper caput. Et quando ponitur ſuper prunas, & fumigatur cum eo,confert ad hoc. Et dixit in almayemir.) Quod ipſum eſt comparatum opio,& eſt contrarium ei. Dioſcorides.) Caſtoreum confert morſibus uenenoſis,& inducit ſitim,commouet ſternutationem. Et quando bibuntur ex eo aurei tres cum faudhenig,id eſt,pulegio, prouocat menſtrua, & expellit fœtum,& ſecundinam,& datur in potu cum aceto ad inflationes ſtomachi, & inteſtionrum,& torſiones,& ſingultum,& ad Medicinas mortiferas,& proprie ad illam, quę dicitur abſie. Et miſcetur cum aceto,& oleo roſaceo,& inungitur inde caput, aut attrahitur odor eius per nares,& confert lithargyæ,quęcunq; ſit,& ſimiliter quando fit fumigium cum eo,& quando ſumitur in potu, aut fit inunctio cum eo, confert tremori, & tetano,& doloribus neruorũ,& iũcturarũ,& uniuerſaliter uirtus eius eſt calefactiua.

DE OVIS. CCCCXXXVI.

NAid,id eſt,oua. Galenus.) Illa quæ eligimus,ſunt oua gallinarum. Non ergo oportet,quod narremus naturam aliorum ouorum, quia natura eorum eſt eadem cum natura iſtorum,& complexio quidem oui eſt frigidior parum,quàm corpus temperatum,ipſum nanq; infrigidat temperate, & deſiccat ſine mordicatione. Et oportet,quod adminiſtrentur ex eis illa, quæ ſunt recentia, quia uetera non ſunt bona. Albugo uero oui adminiſtratur in doloribus omnibus, in quibus eſt neceſſaria Medicina,quæ non mordicet, ſicut ſunt dolor oculorum, & apoſtemata ani, & pectinis,& omnia hulcera fraudulenta mala. Et miſcetur cũ Medicinis, quæ abſcin-

dunt ſanguinem

A dunt sanguinem qui fluit à miringis cerebri,& istæ Medicinæ desiccant sine mordicatione,& tuthia lota est una ex istis,& aliæ multæ, & quando imbibitur in eo lana, & ponitur super adustionem ignis,aut aquæ feruentis,confert multum, & est bonũ in emplastris, quę ponuntur super frontem,& facit adhęrere pilos,quorũ ortus non est directus in palpebris, postq; admiscetur ei Medicina conueniens ad hoc, sicut est olibanum, & maxime pingue ex eo quod non est antiquum, nec minus siccum, & iuuatiuum eius est in hoc propter uiscositatem quæ est in ipso, non propter cõplexionem eius, ueruntamen tu potes dicere q̃ complexio eius non est contraria in hoc huic operationi, sed adiuuat ipsam, uitelli uero oui substantia est similis substantiæ albuginis,& propter hanc causſam miscetur cum cerotis, quæ non habent mordicationem aliq;,postq; fuerit elixatum,aut assatum. Differt enim parum,assatum enim desiccat superfluitates paucas, & nos æstimauimus q̃ ex hoc quod acquisiuit ex hac uirtute egressum est à sua complexione, & miscetur similiter in emplastris,quæ prohibent apostemata calida,sicut emplastrum,quod fit ex melliloto,& confert stomacho. Totum uero ouum administramus, postq; miscetur cum oleo rosaceo,in curatione apostematum quæ fiunt in mammillis, & in palpebris,& in auribus,quando apostema fit ex percussione,aut alia quacunq; causſa,& utimur eo etiam in Medicatione membrorum neruosorum,sicut sunt iuncturæ & chordæ digitorum,& iunctu ræ corporis & pedum,& si coquitur ouum sicut est in aceto,& comeditur,sedat humores fluentes ad stomachum,& ad intestina, & si miscueris cum eo aliq; ex Medicinis,quæ conferunt ad fluxum uentris,& dolorem eius, & das in potu, aut coquis super ignem sine fumo,sicut est ignis carbonum, & dederis in cibo infirmo,confert ei iuuamento non pauco. Et meliores Medicinæ quæ admiscẽtur ei in hoc casu,sunt succus uuæ acerbæ, sumach ipsum,& succus eius,& galla similiter,& cortex granatorum,& cinis limaciarum adustarum,& grana passularum,& grana myrthi,& sorba & grana granatorum,& quando assatur ouum,aut coquitur,acquirit propter decoctionem,aut assationem diuersitatem non paucã,& est conferens propter hoc mul-
B tum, & hoc quod ipsum admiscetur cum Medicinis, quæ desiccant humiditates, postq; elixatur,aut assatur,aut frigitur, & miscetur similiter cum Medicinis conferentibus ad hoc, quod est in pectore & pulmone, & est illud quod est semicoctũ,& utatur eo causſa suæ naturæ, & suæ substantiæ, ille qui conqueritur de asperitate guttu-ris,& cannæ,& pulmonis,nam ouum adhęret in locis illis, & remanet ibi uelut emplastrum,& propter hãc eandem causſam curat mordicationem stomachi, & asperitatem meri,& stomachi, & intestinorum, & uesicæ. Dioscorides.) Ouum semicoctum,sorbile, est magis nutritiuum quàm alio modo comestum, & uitellum oui elixati quando miscetur cum croco, aut cum oleo rosaceo, confert pulsationi oculi, & admiscetur ei mellilotũ,& confert apostematibus ani, & apostemationi hemorrhoidarũ,& quando frigitur cum sumach,& galla,stringit uentrem, & quando comeditur solum,facit hoc assatum. Albumen uero eius quando distillatur in aurem apostematã apostemate calido,infrigidat,& sedat dolorem eius, & quãdo ponitur super apostema oculi calidum,confert, & quando linitur cum eo super combustionem ignis in principio eius,non sinit locum uesicari, & quando linitur cum eo facies,prohibet ab ea solis combustionem, & quando conficitur cum eo thus,& ponitur super frontem, prohibet cursum humorum ad oculum, & quãdo miscetur cum oleo rosaceo,& uino quod dicitur omomel, & infunditur in eis lana,& ponitur super locum,sedat apostemata eius calida, & quando sorbentur oua, confert morsui animalis quod dicitur amolos,& sorbetur tepidum ouum, & confert ardori uesicę, & hulceribus renum,& asperitati pectoris, & expuẽtibus sanguinẽ, & catarro quod descendit in pectus,& quando sorbetur crudum, confert apostematibus amygdalatum,& quãdo instillatur modicũ ex albugine tepido in oculũ,sedat dolorem eius.

DE SPVTO. CCCCXXXVII.

BVsach,id est,sputum. Galenus.) Sputum habentis stomachum repletum cibo, est ualde debilis uirtutis.Sputum uero famelici ieiuni,est forte, & est rẽsolutiuũ,

C abſterſiuum,& curat umbilicum infantis,quando linitur cum eo omni die,& quando maſticatur frumentum,& ponitur ſuper apoſtemata corporum ruſticorũ,maturat,& reſoluit ea, & ſi ſunt in corporibus mollibus, ſufficit ſputum ſolum, aut cum maſticatione panis,& cõfert ſanguini qui fluit ad oculum, & abſtergit maculas corporis,& faciei,& lentigines, & impetiginem, & pannum, & ſanguinem mortuum ſub cute. Et ſputum quidem hominis eſt contrarium omnibus animalibus, habentibus uenenum,occidens hominem,& ipſum occidit ſcorpionem.

DE VRINA. CCCCXXXVIII.

BAul,id eſt,urina. Galenus.) Virtus urinæ eſt calida, acuta, & eſt in ea abſterſio magna,& propter hanc cauſſam utuntur ea lauatores pannorum,lauantes cum ea pannos,& aufert ab eis maculas,& ſordes,& quod ex animalibus eſt fortis caliditatis,caliditas urinę ipſius eſt maior,& fortior,& quod ex eis eſt frigidę cõplexionis, urina eius eſt minus calida, & urina hominis eſt debilior omnibus alĳs urinis,præter urinam porci caſtrati, ipſa enim eſt in caliditate ſicut urina hominis, urina uero uerris eſt fortior urina hominis,ſed urina apri eſt fortior his. Et ſignũ in hoc eſt acuitas odoris eius,poſtq̃ non poteſt tentari per ſaporem,uel potum. Propterea uero ꝙ Medici uiderunt,ꝙ urina multum abſtergit,curant cum ea hulcera profunda,& ſcabiem ſordidam,& hulcera multæ ſordis, & adminiſtrãt eam ſimiliter in hulceribus teſticulorum,& circa loca illa exiſtentibus, quando ſunt multum humida,& in hulceribus aurium, & abluunt cum ea caput, & mundificat furfures, quæ ſunt in eo,& lentigines faciei,& curat impetiginem, & ſerpiginem, & ſaaphati capitis,& quãdo eam adminiſtramus,neceſſitate coacti, non potentes habere Medicinã aliam in ruſticis,curat ægritudines eorum. Accipitur enim petia, & ligatur ſuper exiturã,aut ſuper hulcera quæ generantur in manibus & pedibus eorum,& ligantur cum ea fortiter,& prȩcipitur infirmo ꝙ mingat aſſidue ſuper locum illum,& non diſſoluat eum donec curetur, cõfert enim & curat. Sed Medicina quæ ſumitur ex urina infantium,
D & eſt dicta criſocolla,eo ꝙ aurifices utuntur ea ad aurum ſolidandũ,& eſt Medicina multum iuuatiua in hulceribus fraudulentis,& difficilis curationis. Qui ergo uult facere hanc Medicinam,accipiat mortarium ex cupro,& piſtellum ex eodem,& præcipiat puero,qui nondum peruenit ad coitum,ꝙ mingat in eo,deinde piſtetur cum agitatione continua in ſole, aut in domo calida, ut diſſoluatur ex ſubſtantia æris in Medicina illa,propter caliditatẽ ſolis, uel aeris amplior quantitas, erit namq̃ magis conferens,eſt enim in ipſa iuuamentũ magnum in hulceribus quæ diximus. Sed fex urinæ,quæ reſidet in fundo eius,alba,groſſa,ſecundum ꝙ dicitur, confert eriſipilæ. Et urinam puerorũ, & etiam uirorũ iam biberunt quidam in ægritudinibus prouenientibus à corruptione aeris,& æſtimauerunt ſe propter hoc fuiſſe curatos,& urina animaliũ miſcetur cum Medicinis, quæ fiũt ad dolores iuncturarũ, & eſt conferens.

Dioſcorides.) Vrina hominis quæ ſumitur in potu ab illo quem momordit ſerpens,confert,& reſiſtit Medicinis mortiferis ebibitis,& cõfert principio hydropiſis, & quando infunditur ſuper morſum tyri marini, & ſcorpionis marini, & draconis marini,confert,& urina hominis quando miſcetur cum nitro,& proĳcitur,uel linitur ſuper morſurã canis rabidi, & ſuper ſcabiem hulceratã, & ſuper pruritũ,confert, & urina uetus eſt melior q̃ recens in hulceribus humidis oculorũ,& in furfuribus capitis,& impetigine,& ſerpigine,& ſcabie, & prohibet dilatationẽ hulcerum fraudulentorum in corpore,& quando peſſariçatur cum ea matrix,prohibet dilatari hulcera quæ ſunt in ea,& abſcindit curſum humiditatũ auris, & quando calefit in cortice granati,& diſtillatur in aurem,extrahit uermes qui fiũt in ea, & urina infantiũ quando ſumitur in potu,confert aſmati,& quando coquitur in uaſe æneo cum melle,abſtergit albuginẽ quæ fit in oculo propter incarnationẽ hulcerũ corneæ, & hulcerum quæ dicuntur ahalos. Etiam fit ex urina puerorũ, quãdo agitatur diu in mortario ex ȩre cuprino,cum piſtello eiuſdem in ſole calido gluten,cum quo glutinatur aurum, & ſedimen urinæ uelut fex quod reſidet in fundo eius, quando linitur cum eo eriſipila,ſedat eam,& quando teritur cum oleo alcannæ,& fit inde naſale, ſedat doloré ex ſuffo

ex ſuffocatione matricis, & abſtergit albedinem oculi. Vrina uero tauri, quando
A miſcetur cum myrrha, & diſtillatur in aurem, ſedat dolores eius. Sed urina apri eſt ſi cut urina hominis, niſi quia proprietatem habet frangendi lapidem, faciens egredi ipſum cum urina. Vrina uero capræ, quando bibitur cum ſpica omni die, in quan titate unius conos, curat hydropiſim carnoſam, expellens humiditates eius per fluxum uentris, & per uiam urinæ, & quando diſtillatur ex ea in aurem, ſedat dolorem eius, & urina animalis, quod dicitur linx, quæ urina dicitur farayos, ut quidam dicunt, quando mingitur, ſtatim petrificatur, & fit lapis, & hoc eſt uerum, & dicitur lapis iſte ablataron, uel batarapton, quia quando ſumitur in potu cum aqua, eſt conueniens ori ſtomachi, & ſedat dolores eius, & confert curſui humorũ ad ſtomachũ. Vrina uero aſini, ſecundũ ꝙ dicitur, quando ſumitur in potu, curat dolores renum.

DE PELLE ARIETIS. CCCCXXXIX.

GEldalchebe, id eſt, cutis arietis. Galenus.) Quando accipitur recens, ſicut excoriatur aries, & ponitur ſuper locum percuſſionis, confert, adeo ꝙ curat percuſſionis læſionem in die una & nocte, & hoc quia maturat & reſoluit loca percuſſa, quæ ſunt repleta ſanguine. Sed geldalatiche, id eſt, corium uetus. Dioſcorides.) Solæ ſotularium uetuſtorũ quando comburuntur, & cinis earum pulueriçatur ſuper combuſtionem ignis, & ſuper apoſtemationem quæ fit in pedibus à ſtrictura calciamentorum, confert, & quando pulueriçatur ſuper excoriationem, quæ fit in coxis, deſiccat, & conſolidat eam. Et dicunt quidam, ꝙ quando fit fumigium cum eis, fugiunt ſcorpiones, & animalia uenenoſa fumum earum. Galenus.) Id quod cadit à ſotularibus ueteribus, ſecundum ꝙ dicunt quidam, quando comburitur, confert contritioni, quæ fit propter calciamentum ſtrictum, & habet hoc per naturam contrarietatis, ſed ſi fuerit ibi apoſtema propter conſtrictionem, non confert, poſtꝙ uero fuerit ſedatum apoſtema, confert ei id quod eſt interius, ex ſola inferiori ſubtularis, quando aduritur, quia deſiccat. Nos enim iam poſuimus hunc cinerem, dum eſſemus in quadam uilla, ſuper exituram, quæ acciderat propter fricationem, ſeu conſtrictio-
B nem ſubtularis, & contulit. Et iſte cinis curat etiam apoſtemata, quæ fiunt à combuſtione ignis, & excoriationes quæ fiunt in coxis.

DE SANGVINE. CCCCXL.

DEm, id eſt, ſanguis. Galenus.) Sanguis porci eſt calidus & humidus, ſicut ſanguis hominis. Sed ſanguis columbi adminiſtratur à quampluribus Medicorũ in capite, quando fuerit ſciſſura in craneo, nam proĩciunt in loco illo ſanguinem columbi, & ſi non inueniunt illum, ponunt ſanguiné garidem, aut ſanguiné cuniculi. Et quidam diſtillant ſanguinem columbi, dum eſt recens & calidus, in oculo, quando in oculo fuerit tarpha, id eſt, ægritudo ſanguinis. Et quidam extrahunt pennam ab ala eius, & exprimunt ſanguiné qui eſt in ea, in oculum, aut ſcindunt ſub ala eius, & accipiunt ſanguiné qui egreditur, & imponunt calidũ, & non faciunt hoc, niſi illi qui uolunt occidere columbos. Et quando diſtillatur in oculũ loco huius ſanguinis oleum roſaceũ, facit idem, niſi quia oportet ꝙ diſtilletur oleum calidũ, ſecundũ caliditatem ſanguinis, ſanguinis namq; iuuamentũ in hoc non eſt, niſi propter caliditatem eius actualem, non propter aliã uirtutẽ quę ſit in eo, niſi propter illam caliditatẽ cum temperamento ſuæ cõplexionis, & manifeſtatur hoc etiã, quoniã oleum roſaceum eſt melius ad curandã ſciſſurã cranei, quia oleũ roſaceũ cum hoc quod eſt temperatæ cõplexionis, habet quandã ſtipticitatẽ. Et ſanguis caprinus, quidã Medicorũ ſunt, qui dant in potu ſanguiné caprinũ, & hircinũ mixtum cum melle hydropicis. Et quidam aſſant hunc ſanguinẽ, & dant in potu habẽtibus fluxũ uentris, & fluxum mucillaginum, in quibus eſt admixtus ſanguis, & exiſtimo ꝙ cauſſa quare iuuat ad hoc, eſt propter groſſiciem terreã, quæ eſt in eo, & propter ſiccitatẽ quæ eſt admixta ſuæ caliditati. Sanguis uero agni, & hœdi, dicunt quidã ꝙ ſanguis agni quando bibitur, cõfert epilepſiæ. Et dixit Theophraſtus ꝙ ſanguis hœdi confert epilepſię. Vidi opificem quendã qui erat diſcretus homo, & uerax, & bonæ memoriæ, qui dixit mihi ꝙ fuerat expertus in duobus qui expuebant ſanguinem, dare eis de hoc ſanguine,

C & cõtulit eis iuuamẽto manifesto, & ego credidi dicto eius, & existimaui q̃ isti non emittebant sanguinem à pulmone, neq; à palato, sed propter apertionẽ alicuius uenæ. Et dixit Theophrastus q̃ sanguis hœdi, est magis iuuatiuus ad fluxũ sanguinis, cũ sanguis alius, & oportet q̃ sit coagulatus, & q̃ accipiatur ex eo libra una in ponde re, & misceatur cum aceto forti, tanto quantus est sanguis, & coquatur tribus bulitionibus, plus parũ, deinde diuidatur in tres partes, & detur in potu qualibet die pars una, in ieiunio, & maxime quando sumus distantes à locis ubi sunt Medicinæ aliæ. Sanguis ursi & hirci quando apponitur calidus super apostemata, maturat ea cito.

Dioscorides.) Sanguis porcinus sedat dolores, & curat hulcera quæ sunt in auribus, & confert uulneribus. Et sanguis hœdi, & agni, & anseris, ingrediũtur in confectionibus antidotorũ, & confert apostematibus. Sanguis uero garscen, & cuniculi, & columbi, & kebg accipitur calidus, & fit cum aliquo istorũ cohol, & confert apostematibus oculi, & sanguini qui est in eo, & obscuritati uisus, & sanguis colũbi proprie abscindit fluxum sanguinis nariũ, qui fit à miringis cerebri. Sanguis hirci, & capræ, & leporis, ac cerui, quando assantur & administrantur quicunq; ipsorũ, confert hulceribus intestinorũ, & fluxui uentris antiquo, & quando bibitur cum uino, confert ueneno, quod dicitur taphsipon. Leporis uero sanguis quãdo linitur impetigo cum eo, dum suum retinet colorem, curat eam. Sanguis uero canis, quando sumitur in potu, curat morsum canis rabidi. Sanguis uero nemoralis testudinis, confert epilepsiæ, quando sumitur in potu. Sed sanguis testudinis marinæ, quãdo bibitur cum uino, & cum coagulo leporis, & cimino, confert morsibus uenenosis, & confert bibentibus ranunculos. Sed sanguis tauri, quãdo fit emplastrũ ex eo cum sauich, mollificat, & resoluit apostemata dura. Sanguis harbæ quando ponitur in radice capillorum euulsorum, non sinit eos renasci, similiter autem facit sanguis ranæ uiridis. Sanguis menstruus quando inungitur uirga cum eo in hora coitus, prohibet mulierem illam impregnari, & si liniuntur cum eo pedes podagrici, curat dolorem eius.

D

DE CEREBRO ANIMALIVM. CCCCXLI.

DImag, id est, cerebrum. Galenus.) Cerebrũ leporis, pro certo scimus q̃ quando liniuntur cum eo gingiuæ puerorũ, tempore ortus dentium eorũ, facit eos facile nasci, & sine dolore, & hoc est notorium apud omnes, & administratio eius est postq̃ decoquitur, & non habet hoc cerebrũ solum hanc proprietatẽ, immo etiam mel, & oleum, & butyrum, & alia multa huiusmodi, quæ habent uirtutem faciendi nasci dentes infantiũ. Et dicunt quidã, quando cerebrũ leporis comeditur, cõfert tremori membrorũ. Cerebrũ cameli quando desiccatur, & sumitur in potu cum aceto, confert epilenticis. Sed cerebrum gallinæ stringit sanguinem miringarum cerebri. Et cerebrum anatis est conueniens apostematibus quæ fiunt in ano. Etiam administrant quidam cerebella quædam animalium, & uolatilium quorundam ad morsus uenenosorum, & ad illos qui biberunt Medicinam mortiferam.

DE HYSOPO HVMIDA. CCCCXLII.

SEnfe ratab, id est, hysopus humida. Galenus.) Virtus eius est resolutiua, & maturatiua. Dioscorides.) Est pinguedo quæ est in lana, quæ in hunc modum accipitur. Accipe lanã succidã, lenem, uel mollem, & laua eam in aqua calida, in sole calido, & exprime totũ quod est in ea exsorde, & pone sordicĩe illam in uase habente orificiũ latũ, & proĳce super eam aquã, infundens ab alto cum impetu, ut spumã faciat, deinde agita fortiter, ut multã faciat spumã, deinde collige spumã illam super quã asperge aquã marinã cum impetu, donec spuma sedetur omnino, & tunc collige pinguedinẽ illã, quã supernatare uideris, & pone in uase terreo, deinde proĳce in uas iterũ aquã aliam, & agita sicut fecisti prius, & proĳce super spumã eius aquã marinam, & dimitte sedari spumã, & collige quod super aquã natat ex pinguedine, & pone cum pinguedine alia, & facias hoc toties quoties spumã fecerit, deinde accipe pinguedinẽ quã aggregasti, & malaxa ipsam manibus, & si aliquã inuenis in ea sordem, extrahe ipsam ab ea, secundũ modũ quem diximus, proĳciendo super ipsam aquã, & agitando, & facias hoc toties, donec uideas ipsam albam, & purã pinguedinem

A dinem ſine admixtione alterius rei, cum ergo feceris hoc, pone in uaſe terreo, & ſerua, hoc autem totum, ut dixi, fiat in ſolo uaſe. Et quidã accipiũt unctuoſum ex lana, quod fit in hunc modum, & eſt albior alia, quia ipſi accipiunt lanam ſuccidã, ſordidam, & lauant cum aqua calida, exprimentes donec extrahant ſordem eius, deinde ponunt ſordem illã ſuper ignem leuem in uaſe æneo, & buliunt leuiter, & colligunt poſtq; friguerit pinguedinẽ, quæ ſupernatat, & lauant cum aqua, ſicut diximus, agitantes, & colligunt, & ponunt in uaſe terreo, & ſuperinfundũt aquã calidã, & cooperiunt uas cum panno lini, & ponunt in ſole, quouſq; inſpiſſetur conuenienter, & albeſcat. Et quidam mutãt aquam eius in duobus diebus ſemel. Melior ex hyſopo eſt illa, quæ non habet odorem aſtaros, & eſt mollis, quando tangitur ſine aſperitate, habens odorem lanę ſuccidæ, & quando diſſoluitur in coclea munda, non apparet ibi aliqua groſſicies, ſicut apparet in adulterata cum cęra diſſoluta, aut cum oleo, aut ſępo. Et uirtus huius Medicinę eſt calefactiua, mollificatiua hulcerum induratorũ, & proprie hulcerũ matricis, & ani, & quando miſcetur cum melliloto, & butiro, & quando fit ſuppoſitoriũ cum ea, prouocat menſtrua, & expellit fœtum mortuũ, & ſecundinam, & quando miſcetur cum ſępo anatis, confert hulceribus aurium, & hulceribus uirgæ, & teſticulorũ, & exiſtentibus circa loca illa, & confert pruritui lachrymalium oculi, & groſſiciei palpebrarũ, & pilis cadentibus ab eis. Aduritur autem hæc hyſopus, quia ponitur in uaſe nouo, & ponitur ſuper lenem ignem, & dimittitur donec finiatur pinguedo eius, & fiat cinis. Eſt autem conueniens iſte cinis in collirijs, & Medicinis oculi, quando bibitur ex eo pondus trium onoloſat, confert morſibus uenenoſis, & cõfert fluxui uentris antiquo, & hulceribus inteſtinorũ, & abſcindit fluxum menſtruorũ, & diſſoluit ſanguinem coagulatũ in ſtomacho, & ueſica, & quãdo ſumitur in potu, ſicut diximus, mundificat hulcera pectoris & pulmonis, & quãdo miſcetur cũ butiro, et fit naſale cũ eo, poſt mũdificationẽ méſtruorũ, prohibet impregnationẽ, et quãdo dat in potu mulieri poſt partũ, facit eã habilẽ impregnari.

DE STERCORE. CCCCXLIII.

B HEbel, id eſt, ſtercus. Galenus.) Omne ſtercus eſt calidum, reſolutiuum, attractiuum, & hoc ſecundum plus & minus.

Stercus canis comedentis oſſa, & ſignũ eius eſt quod eſt album, deſiccat, & curatur cum eo ſquinantia, & apoſtemata gutturis, & miſcetur cum melle ad diſſenteriã, & hulcera antiqua, & miſcetur cum lacte, in quo extincti ſunt lapides, aut ferrũ candens, & datur in potu, aut fit cliſtere cum eo, & miſcetur cum Medicinis reſolutiuis apoſtematum, & confert iuuamento maximo.

Stercus infantium comedentium panem atanor, & lupinos, aut carnes gallinarũ elixatarum, quando deſiccatur, curat ſquinantiam, & confert iuuamento mirabili, quando miſcetur cum melle, & linitur cum eo guttur & palatum, aut datur in potu.

Stercus lupi confert dolori colicæ, quando ſumitur in potu, aut ſuſpenditur ſuper infirmũ iuxta locũ doloris. Oportet autem ꝙ eligatur ex eo album, quod eſt repertũ ſuper ſpinas, aut ſuper plantã aliam. Et dixerũt quidã ꝙ oportebat ꝙ ligaretur in corio lupi, & ſuſpẽderetur cum filo ex lana quæ remanſit ex animali quod comedit lupus. Ego uero poſui ipſum in piſide argentea, ſedat namq; dolorem, & præſeruat ab eo antecꝫ accidat, uerum oportet antecꝫ afferatur ꝙ purgetur corpus, & adhibeatur cura conueniẽs cholicæ, donec ſimus ſecuri ꝙ non eueniat, deinde auferatur. Et ego dedi ex eo in potu in hora quietis, & non ſuperuenit dolor.

Stercus caprarũ eſt calidũ, reſolutiuũ, cõfert apoſtematibus fraudulẽtis, ſicut ſunt apoſtemata genuũ, & doloribus iuncturarũ, & ſciæ, quando miſcetur cũ farina hordei, & conficitur cum aceto, & ponitur ſuper locũ, maxime in corporibus duris, ſolidis, ſicut corpora ruſticorũ, & adminiſtratur in duritie ſplenis, & hydropiſi, & quando ſtercus caprarũ aduritur, eſt ſubtilius, & magis reſolutiuũ, & curat alopiciã, & ſcabiem, & hulcera mala, & omnẽ ægritudinẽ, quæ indiget Medicina mundificatiua, & abſterſiua, & miſcetur etiã cum emplaſtris reſolutiuis, ſicut eſt emplaſtrũ, quod fit ad apoſtema radicis auris, & teſticulorũ, & confert morſui uiperæ, & alijs morſibus

C uenenosis,& datur ex eo in potu ictericis,& curat eos,& sedat fluxum menstruoꝝ.

Stercus uero boum collectũ in uere, est magis mollificatiuũ, nã uirtus eius quando comedunt herbã,est mollificatiua multũ,sed quando comedunt fœnum,est uirtus eius exiccatiua,& resolutiua,& est cum hoc in eo uirtus attractiua,& confert puncturæ apum,& uesparum,& zambor,& quãdo emplastratur cum eo uenter hydropici,confert iuuamento magno,resoluens aquã eius,& attenuans uentrem, & quando liniuntur cum eo membra apostemata,confert eis, & stercus boum comedentium orobum,confert hydropicis etiam,& curantur cum eo apostemata rusticorum, & quando conficitur cum aceto,confert apostematibus duris.

Stercus pecudum confert uerrucis,& carni superfluæ,quando conficitur cum aceto,& liniuntur cum eo,& confert combustioni ignis, nam cõsolidat excoriationem eius,maxime quando conficitur cum oleo rosaceo,& cæra,& ponitur super locum.

Stercus uero columbarum uolãtium, quando administratur cum sinapi, & cum nasturtio trito super membra frigida,quæ oportet calefieri, & maxime in ægritudinibus antiquis,sicut in podagra, & emicranea, & soda, & scothomia, & doloribus lateris,& spatularum,nam accidunt eis aliquando dolores antiqui,& dolores uentris,& renum,& iuncturarum,confert eis omnibus maxime desiccatum.

Sed stercus gallinarũ est minus calidũ ꝙ stercus columbarũ, & administratur ad suffocationẽ quæ fit ex fungis, quãdo miscetur cũ aqua & aceto, & datur in potu,& iuuat fortiter,nam facit euomere, & quãdo bibitur cũ uino in dolore colicæ,cõfert.

Stercus muris confert alopiciæ,& laxat uentrem. Et stercus stellionis,& adhaya, & çerçir sunt sicca,abstersiua,& mundificant faciẽ,nisi quia stercus çerçir est debilius ꝙ stercus adhaya.Sed stercus stellionis curat impetiginẽ, & lẽtigines faciei,& aufert morpheã.Sed stercus çerçir comedentis riçi solum,abstergit impetiginem fortiter.

Dioscorides.) Stercus uaccarũ pascentiũ herbã, quãdo ponitur cum humiditate sua recẽs super apostemata calida,sedat,& inuoluitur in foliꝭ, & calefit in cinere ca-
D lido,deinde auferũtur folia,& stercus ponitur super apostemata, & secundũ eundẽ modũ cõfert sciaticæ iuuamento manifesto, & quando miscetur cum aceto,resoluit scrophulas,& apostemata dura,& stercus boum proprie, quando fit fumigiũ cũ eo, cõfert descẽsui matricis, & egressui eius, & quãdo fit fumigiũ cũ eo, fugat cimices,& quãdo coquitur in olla noua cũ uino,& bibitur uinũ illud,cõfert hydropisi & lepræ.

Stercus caprarũ,maxime syluestriũ,quãdo bibitur cũ uino,cõfert ictericiẽ,& quando bibitur cum speciebus ad hoc cõferentibus,sicut spica,& foliũ,& huiusmodi prouocat menstrua,& expellit fœtũ, & quãdo teritur siccũ, & miscetur cum olibano,& fit inde nasale,confert cursui humiditatum antiquo ex matrice, & quando miscetur cum aceto,confert fluxui sanguinis,undecunq; fluat, & quando comburitur, & miscetur cum aceto,& secaniabin,& linitur cum eo alopicia,curat eam, & quãdo fit ex eo emplastrum cum sepo antiquo, confert podagræ, & quando coquitur cum aceto,aut uino,& ponitur super morsus uenenosos,& super formicam, & super apostemata auriũ,confert,& quando cauteriçatur cum eo, confert sciaticæ. Et modus cauteriçationis cum eo est,ꝙ accipias lanam,quam tu iam imbibisti oleo, & inflamma fruſtum stercoris,& pone in lanam,& subito appone in loco medio, inter pollicem & indicem,& tene tam diu in loco donec sentiat inscia impressionem, nam statim sedatur dolor,& nominatur hæc cauteriçatio Arabica.

Stercus uero arietis quãdo fit emplastrũ aceto mixto, curat sciã, & cõfert uerrucis, & quando miscetur cum cęra dissoluta cum oleo rosaceo, curat cõbustionem ignis.

Sed stercus apri quando desiccatur,& bibitur cum aqua & uino, confert spuentibus sanguinem à pectore, & aufert dolorem lateris antiquum, & quando administratur cum aceto,confert attritionibus,& quando miscetur cum cęra dissoluta,cum oleo rosaceo,curat contorsiones neruorum.

Stercus asini & equi combustum,aut non combustũ, mixtum cum aceto,abscindit fluxum sanguinis,& stercus asini comedentis fœnum, mixtum cum uino, & bibitum,confert puncturæ scorpionis,iuuamento magno.

Stercus

A Stercus uero columbarum est calidius, & magis adurens alijs stercoribus omnibus, & quando miscetur cum farina hordei, & aceto, resoluit scrophulas, & frangit apostemata maturata, & quando miscetur cum melle & semine lini, aufert uariolas, quando teritur cum oleo, curat combustionem ignis.

Et stercus gallinæ facit hoc etiam, nisi quia est debilioris operationis, & est conueniens proprie illi, qui sumpsit fungos mortiferos, & habenti colicam, quando sumitur in potu cum uino & aceto.

Stercus lacalit quando sumitur in potu cum aqua, confert epilepsiæ.

Stercus rocham facto cum eo fumigio, expellit fœtum.

Stercus muris quando dissoluitur cum aceto, & linitur inde alopecia, curat eam, & quando sumitur in potu cum olibano, & aqua mellis, facit mingi lapidem, & quando fit cum eo suppositorium infantibus, prouocat uentrem eorum.

Stercus uero canis quando colligitur in æstate, tempore quo ascendit stella, quæ dicitur canicula, & desiccatur, & datur in potu cum uino & aqua, stringit uentrem.

Stercus alhadra, quando fit emplastrum cum eo cum sua caliditate, prohibet erisipilam, & apostemata, & exituras conglutinat. Et dicitur, quando desiccatur, & miscetur cum melle, & fit linitio cum eo, confert squinantiæ.

Stercus stellionis mundificat & clarificat uultum. Melius autem ex eo est illud, quod est album multum, & facile frangibile, & lene, sicut amylum, & quando miscetur cum aliquo liquore, cito dissoluitur, & quando frangitur, odoratur ex eo uelut acetositas, similis acetositati fermenti. Quidam uero adulterant ipsum cum stercore turturis comedentis rizi, nam stercus eius est similis stercori stellionis, & miscét amylum cum chimolea, & cribrant cum cribro lato, ut fiat cribratio sicut uermiculi, & desiccant, & uendunt pro stercore stellionis.

DE EXTREMITATIBVS ANIMAlium & dentibus. CCCCXLIIII.

B Kaphit, id est, pes. Stes, id est, ungulæ. Zeide, id est, augmentationes, quæ fiunt in cruribus animaliũ maiorum. Neb, id est, molares dentes. Galenus.) Quidam adurunt ungulas caprarum, & conficiunt cinerem earum cum aceto forti, & liniunt inde alopeciam, & confert, & postq; res est, sicut diximus, uirtus huius cineris subtiliat humores grossos. Quidam uero existimantes hoc, accipiunt ungulam asini, & adurunt, & curant cum ea epilepsiam magnam. Et idem cinis resoluit scrophulas, quando conficitur cum oleo, & quando fit puluis ex eo cinere, est desiccatiuus, & curat hulcera, quæ fiunt in manibus & pedibus propter frigus.

Dioscorides.) Augmentationes quæ fiunt in cruribus & iuncturis equorũ, quando teruntur, & datur de eis in potu cum aceto, curant epilepsiam. Et ungulæ caprarum quando aduruntur, & miscentur cum aceto, & fit inde linitio super alopeciam, curat eam. Sed limatura dentis elephantis est stiptica, & quando fit emplastrum cũ ea, curat panaricium. Dicunt quidam, quod molares dentes canis rabiosi, qui momorderit hominem, si accipiatur ex eis, & ligetur in corio, et suspenditur in brachio, prohibet portantem se à morsu canis rabiosi.

DE EPATE. CCCCXLV.

BEbib, id est, epar. Galenus.) Epar canis rabidi quando sumitur in cibo, curat morsum canis rabidi. Ego iam uidi quosdam, qui comederunt ipsum, & euaserunt, ueruntamen non erant contenti in hoc solo medicamine, sed usi sunt cum hoc alijs Medicinis, in hoc à nobis expertis. Et dixit mihi quidam, quod quidam comedit epar canis rabidi, stans contentus illo solo, & mortuus est.

Epar caprarum à quibusdam affatur, accipientes humiditatem spumosam emanantem ab eo, & faciunt cum eo cohol ad obscuritatem uisus, & dum affatur, præcipiunt aperire oculos super ipsum, & recipere uaporem ipsius. Et similiter præcipiunt, quod comedatur ab ægro, & estimauerunt, quod confert ad hoc. Et dicitur, quod quando comeditur ab epilentico, manifestat in eo ægritudinem suam, & facit ipsum cadere. Et dicunt, quod epar hyrci facit hanc eandem operationem.

C Sed epar lupi posui sæpe in Medicinis, quæ fiunt cum eupatorio, & fuit cõferens epa ti multum. Sed ego non sum expertus, utrum per admixtionem epatis in medicami ne aucta sit uirtus medicaminis comparata uirtuti eius sine appositione epatis, cuius uirtus utriusq; sit magna in ægritudinibus epatis. Dioscorides.) Epar asini quãdo comeditur, confert epilenticis, debet tamen sumi in ieiunio. Sed epar capræ quando assatur, & colligitur liquor emanans ab eo, & fit inde cohol, confert obscuritati uisus. Et quando aperit homo oculos suos super uaporem eius dum assatur, quousq; sentiat uaporem peruenisse ad oculos suos, confert ei similiter, & quãdo comeditur postquam fuerit assatum, facit hoc idem. Dicitur autem, q̃ quando comeditur epar hyrci ab epilentico, facit eum cadere, & sic detegit ęgritudinem eius, maxime autem epar magni hyrci. Epar porci masculi quando desiccatur, & sumitur in potu, confert morsibus uenenosis. Epar canis rabidi, secundum quod affirmatur, assatum & comestum ab illo, quem momordit canis rabidus, prohibet eum à timore aquæ.

DE RENIBVS. CCCCXLVI.

BHule, id est, ren. Renes sunt stinci. Galenus.) Ex piscibus istis, & sunt stinci, quidam deferuntur ex Babylonia, & quidam ex India, & ex eis sunt qui generantur in mari Cozum, & ex eis sunt qui reperiuntur in regionibus Lodiæ, & in regionibus Morsion, & sunt species stellionis aquatici, & ipsi quidem desiccantur in tempore autumni. Et dicitur, quod quando sumitur in potu ex eo, quod est iuxta renes stinci, incitat fortiter libidinem, sed quando bibitur decoctio lentium cum melle, aut semen lactucæ cum aqua, sedat libidinem illam. Et hæc Medicina ingreditur in confectionibus ad excitandum desyderium coitus. Alcanzi.) Si bibitur ex renibus ipsis solis istius piscis, facit nimiam erectionem uirgæ, adeo quod oporteat fieri Medicinam extinguentem ipsam, uerum quando miscetur cum Medicinis alijs, reprimitur uirtus eius. Mesehah, & Rasis.) Est calidus, & auget spermam & libidinem, & melior ex hoc pisce est ille, qui est maior, & pinguior, & accipitur in Vere, &
D aliquando administratur in Medicinis, quæ fiunt ad ægritudines frigidas neruorum, & confert.

DE LACTE, ET HIS, QVAE FIVNT ex eo, caseo, & butyro, & aqua eius. CCCCXLVII.

LEbem, id est, lac. Lubon, id est, caseus. Zebd, id est, butyrum. Semẽ, id est, mantega. Galenus.) Lac melius est sanum naturale, non habens infectionem alicuius alterius humoris, aut super quod non uincit aliqua qualitas, & est clarum, in quo nõ est turbulentia aliqua, nec acuitas in sapore uel odore, nec acetositas, nec salsedo, immo est in eo dulcedo pauca, & est odor eius bonus. Et lac quidem, quod est huiusmodi, est illud, quod generatur ex sanguine sano, expiato ab omni malicia. Et sanius lac est mulieris, maxime cuius corpus est sanum, non antiquę, sed iuuenis, pulchræ, temperatæ complexionis, cuius nutrimentum est bonum generatiuum bonorum humorum. Et post lac mulieris, est lac animalium, quorum natura non est elongata à natura hominis, sed est prope naturam eius, & odor quidem carnium animalis significat super bonitatem lactis, & sanguinis eius, & super ipsorum sanitatem, & super elongationem aut appropinquationem naturæ hominis. Quoniam animalium quædam sunt, quorum carnes sunt fœtidæ, sicut carnes canis, lupi, leonis, & ursi, & quædam sunt, quorum carnes sunt boni odoris, sicut carnes porcorum, pecudum, & caprarum, & boum, equorum, & asinorum sylueſtrium, ac domesticorum, & danulorum, ac eorum, quæ currunt cursu istorum, quorum carnes comedunt quàmplures hominum, natura nanq; earum est propinqua naturę hominis, & propter hanc causſam administratur lac caprarum, & aliorum animalium similium, ut boum, & asinorum, & fit caseus ex eis, præterquam ex lacte asinæ, propterea quod est aquosum, subtile, non habens grossiciem in se. Lac uero uaccarum est grossum, & lac caprarum est medium inter utrunq;, & lac quidẽ est uelocioris alterationis, quando tangitur à caliditate aeris, & propter hanc causſam præcipitur, quod fugatur ex mamilla, ne alteret ipsum aer, & ipsum confert catarro acuto, & mundificat membra à chimis

A bra à chimis malis ſuis, propter ſuam abſterſionem, & adhæret membris, & prohibet ab eis acuitates humorum, ne perueniant ad ea, quemadmodum albumen oui, & cæra lota, & cætera ſimilia horum ex Medicinis, quæ membris adhærent & ſedãt mordicationem humoꝝ malorꝝ, & propter hãc cauſſam confert habentibus hulcera in pulmone & pectore, & confert ophthalmiæ, quæ fit propter catarros acutos, & fortaſſis curatur cum eo ſolo, & fortaſſis miſcetur ei aliquod cohol propter fortificationẽ oculi, & fortaſſis ponimus ipſum ſuper palpebras in hora ſomni, & quandoq; miſcemus cum eo oleum roſaceum, & parum albuginis oui, & ponimus ſuper palpebras apoſtematas, & curat eas. Et fit cliſtere cum eo ad hulcera quæ ſunt in matrice, aut cum eo ſolo, aut admixto cum aliquibus ex Medicinis conuenientibus eis, & confert hulceribus ani, quando fiunt ex humoribus acutis mordicantibus, ueni-entibus ad locum illum, & propter hanc cauſſam confert hemorrhoidibus, & hulceribus inteſtinorum, & uniuerſaliter utimur eo in omni apoſtemate, et in omni hulcere, ad quæ currunt humores mordicatiui. Et quando miſcetur aliqua Medicina ſedatiua cum eo, ſicut eſt cinis, qui accipitur in fornacibus, in quibus purgatur æs, confert hulceribus cancroſis, & ſedat dolorem eorum. Et quando fit collutio oris cũ eo, & gargariſma, confert hulceribus oris, & apoſtematibus duarum amygdalarum, & uulæ, & ſedat dolores eorum. Et multi Medicorum dant ipſum in potu illi, qui ſumpſerit aliquas ex Medicinis mortiferis, ſicut ſunt cantarides, & etiam alia ſimilia. Sed lac acetoſum, & eſt maſt, & ego adminiſtraui aliquando in plagis ruſticorum, & cõ glutinaui eas cum eo, & ponebam ſuper uulnus aliqua ex folijs, & curabantur.

Et lac quidem eſt compoſitum ex tribus ſubſtantijs, ſcilicet, caſeata, butyroſa, & aquoſa. Et quando tu cognoueris has ſubſtantias, & ſeparas unam ab alia, cauſſa medicationis, inuenis, quod unaquæq; habet operationem propriam, in uia nutrimenti, & in uia Medicinæ, & propter uictoriam pinguedinis ſuper lac uaccarum accipitur ab eo recocta.

B Butyrum uero accipitur ex lacte caprarum, & uaccarum, & ouium, & butyrum reſoluit & maturat, & propter hanc cauſſam adminiſtratur in apoſtematibus, quæ fiunt ſub aure, quando uolumus ea mollificare, & maturare cito. Et operatio eius in corporibus mollium carnium eſt fortior, & eſt magis maturatiua in eis. In corporibus uero duris eſt debilioris operationis, & liniuntur cum eo apoſtemata, & furunculi, quando fiunt in corporibus infantium, & mulierum ſoium, & curat ea, & multi curant cum eo tumores gingiuarum, & nos adminiſtramus ipſum proprie in gingiuis infantium, linientes eas cum eo, quando uolumus, quod dentes eorum cito oriantur, & ſine dolore, & confert apoſtematibus oris, & miſcetur cum Medicinis, ex quibus fiunt emplaſtra lumborum, & membrorum aliorum, & quando fiunt ex eo mixto cum melle, affert iuuamentum magnum ſpuentibus ſaniem, & habentibus pleureſim, & apoſtemata in pulmone. Et quando ſumitur butyrum ſolum ſine melle, eſt maturatiuum plus, ſed ad excreandam ſaniem eſt debilioris operationis. Et quando comeditur mixtum cum melle & amygdalis amaris, eſt fortioris operationis in excreatione & mundificatione, & debilioris in maturatione.

Sed aqua lactis lauat & mundificat uiſcera, & purgat ab eis ſuperfluitates eorum, quando bibitur, aut fit cliſtere cum ea, & facit hoc ſine mordicatione, immo habet operationem bonam, ad ſedandam mordicationem, & lauat hulcera ſanioſa, & curat ea. Et quidam miſcent cum hac aqua, Medicinas, quæ fiunt ad deſcenſum aquæ ad oculum, & ſimiliter ad mundificandam impetiginem, & curat apoſtemata oculi, & ſanguinem, qui uenit ad oculum, quando miſcentur cum ea Medicinæ, quæ cõueniunt ad hoc. Et lac, in quo eſt caſeitas, quando adminiſtratur, adhæret membris interioribus, & ſedat acuitatem ſanguinis, & humorum malorum, & ſedat fluxum uentris, & abſcindit fluxum humorum ſanguinolentorum uiſcoſorum. Et præparatio eius ad hoc eſt, ꝙ accipiatur ex lapidibus littoris plena manus, & mundificentur bene ab omni ſorde, & ponantur in ignem, donec calefiant, à quo extracti, extinguantur in lacte, aut coquatur lac, donec minuatur aqueitas eius, & plurimum ſuæ

humiditatis

C humiditatis, deinde auferatur ab igne, & administretur. Nos autem assueuimus hoc facere cum ferro rotundo, mundo, & inuenimus ipsum melius lapidibus, propter stipticitatem aliquam, quæ est in ferro, & quanto ferrum fuerit stipticius, erit melioris operationis, & non omne lac recipit caseitatem & coagulationem.

Sed caseus est lac coagulatum, & fit caseus, nam illud lac coagulatur, super quod uincit grossicies, tale quidem est facilis coagulationis, & separatur facile ab aqueitate quando fit caseus, & substantia butyrosa in lacte uaccarum est plus, & quando coagulatur lac absq; eo, quod auferatur ab eo butyrum, fit pinguis caseus. Et quando caseus ueteraſcit, fit incendens, & significat hoc sapor & odor ipsius. Et ego assueui administrare ipsum cum decoctione cruris porci salsi, facta confectione unguentosa, super dolores iuncturarum cum duricie, & sciffus fuit locus per se, & exiuit ab eo uirulentia, & aquositas multa, & alleuiatus est dolor, & contulit magnifice. Et expertus est hoc etiam alius absq; me, & inuenit hoc idem. Sed caseus recens est contrariæ uirtutis à caseo ueteri, & ego iam posui eum super uulnera putrida cum foliis acetosæ, & curauit, etiam ponuntur loco foliorum acetosæ folia uineæ, aut lactucæ, aut siclæ, aut dulb, & est platanus.

Dioscorides.) Lac omne est boni chimi, & est multum nutritiuum, mollit uentrem, & confert stomacho. Et lac quidem Veris est aquosius lacte æstiuo, & lac animalis pascentis herbas recentes, est magis mollitiuum, quàm pascentis herbas siccas. Est autem lac bonum, quod est album, æquale in spissitudine, quando ponitur super unguem, & non diffunditur, sed stat collectum in se. Et lac caprinum est minus mollitiuum uentris, quàm aliorum animalium, quoniam capræ ut plurimum comedunt herbas stipticas, & folia arborum, sicut folia masticis arboris, & oliuæ, & arboris grani uiridis, & propter hanc causſam lac earum est bonum stomacho. Sed lac ouis est spissum, dulce, & pingue, non est adeo bonum stomacho, sicut caprinum. Sed lac uaccarum, & asinarum, & equarum, sunt magis laxatiua D uentris, quàm aliud lac. Et lac animalium comedentium plantam scamoneæ, uel elebori, aut plantam, quæ dicitur palamictas, est malum stomacho, nam nos uidimus in montibus, qui dicuntur uiscosi, capras comedentes ibi folia elebori albi, & contingebat ob hoc in principio quando comedebant ea stomachis earum nausea, & uomitus. Et omne lac quando coquitur stringit uentrẽ, & maxime quando exiccatur aqua eius cum lapidibus calefactis, confert nanq; sic paratum hulceribus interiorum membrorum, & proprie illis qui fiunt in gutture, & canna pulmonis, & in renibus, & inteſtinis, & in uesica, & confert pruritui, & bothor, & maliciæ chimorum, & administratur lac cum melle, & parum aquæ, & modicum salis, ne inflationem faciat ad supradicta, & quando coquitur cum lapidibus, donec ad medium redeat, confert fluxui uentris, & hulceribus inteſtinorum.

Præterea omne lac aquositatem quandam habet, quæ quando separatur ab eo, & administratur in potu, est multum conferens, nam laxat uentrem fortiter, & conuenit, quando uolumus uentrem laxare sine acumine, sicut quando uolumus purgare habentes melancholiam, aut epilepsiam, aut scabiem, aut lepram, aut bothor in toto corpore. Extrahitur autem aquositas eius sic. Accipitur lac, & ponitur super ignem in uase terreo nouo, & mouetur cum ligno ex ramis ficulneæ, abscisso ab arbore sua recenter, & bullitur duabus aut tribus ebulitionibus, deinde proijcitur in omnibus unciarum nouem ex eo quantitas, uncia una cum dimidia ex squingibin, nam cum hoc separabitur cito aqueitas eius à caseitate, & oportet quod accipiatur spongia, & imbibatur in aqua frigida, & abstergantur cum ea labia uasis forti abstersione, & continuo, ne ebuliat fortiter. Et oportet similiter, quod accipiatur urceolus argenteus, & impleatur aqua frigida, & ponatur in medio lactis, & sic separatur aquositas hæc. Dantur autem in potu ex hac aqua, & est aqua casei, à nouem unciis, usq; ad tres libras. Et oportet, quod ille qui bibit eam, exercitetur, & moueatur.

Sed lac nouiter emulctum, est bonum acuitati humorum, & bibenti Medicinas mortiferas, & illis, qui sumpserunt cantarides. Et lac uaccinum est magis contrarium Medi-

A rium Medicinis illis omni alio lacte. Et dicitur, quando colluitur os cum lacte, confert hulceribus oris, & fit gargarisma cum eo ad hulcera palati. Et lac asinæ proprie quando colluitur os cum eo, confortat gingiuas & dentes. Lac uero uaccinum & caprinum, & ouinum, quando unumquodq; horum coquitur cum lapidibus litto= ris, confert fluxui uentris, & hulceribus intestinorum, & tenasmoni, & fit clistere cum eo solo, aut cum aqua hordei, aut cũ decoctione grani, quod dicitur handain, & sedat mordicationes intestinorum, & fit clistere cum eo hulceribus matricis.

Omne præterea lac quando sugitur ex mamilla ipsa, est magis iuuatiuum, & ue= locius, & melius nutritiuum., neq; ita corrumpitur. Et lac mulieris est dulcius, & nutri'oilius omni lacte, quando sumitur ex eo, confert mordicationibus, quæ fiunt in stomacho, & hulceribus pulmonis, & illi, qui sumpsit leporem marinum, & mi sc etur cum eo olibanum tritum, & distillatur in oculo, in quo est ungula, aut hul= cus, & confert, & quando miscetur cum eo succus papaueris nigri, & cæra, & ole= um, & linitur cum eo super podagram, confert. Et omne lac est malum spleni, & epati ægrotanti, & sodæ, & epilepsiæ, & scotomiæ, & ægritudinibus neruo= rum, & febribus. Et estimauerunt quidam, quod lac canis primi partus, quan= do ponitur super pilos palpebrarum, abscindit eos, & quando sumitur in potu, est bezaar Medicinis mortiferis, & expellit fœtum mortuum.

Sed caseus recens sine sale quando comeditur, est nutritiuus, & bonus stomacho, & boni saporis, facile transiens ad membra, auget in carne, & impinguat, & mollit uentrem temperate. Sed quando coquitur, & exprimitur, aut assatur, stringit uen trem. Et quando fit emplastrum cum eo recenti super oculum, confert apostema= tibus eius calidis, & liuori qui fit sub oculo. Sed recens caseus salsus est minoris nu trimenti, quàm recens sine sale, & est malus stomacho, & intestinis, & non im= pinguat, immo macrefacit, & inducit ardorem in stomacho, maxime qui fit ex la= cte uaccino. Et caseus uetus stringit uentrem, & aqua casei nutrit canes multum, & id quod dicitur alchachi, & est caseus qui fit ex lacte equarum, est multum pin= B gue, & nutrit multum, & est simile in suo nutrimento caseo uaccino, & quidam nominant coagulum equæ auphea calpheras.

Butyrum uero melius fit ex pinguiori lacte, sicut ex lacte ouis, & capræ, & uaccæ. Et modus faciendi butyrum, est, quod agitatur lac in uase, donec separatur ab eo bu= tyrum. Et uirtus butyri est mollificatiua unctuosa, & propter hanc causam quãdo sumitur de eo in potu nimis, laxat uentrem. Et quando caremus oleo, possumus ipsum ponere loco olei in iuuamentis eius ad Medicinas mortiferas. Et quando bu tyrum miscetur cum melle, & linitur cum eo gingiua pueri, facit dentes eius nasci fa= cile, & sine dolore, confert enim mordicationi gingiuarum, quæ accidit ei illo tem= pore, & confert ad culla. Et butyrum nutrit corpus, & impinguat, & non sinit ei ac= cidere halaf. Et quando ex eo, quod non est putridum, nec uetus, fit clistere, confert apostematibus calidis, & duris, quæ fiunt in matrice, & hulceribus intestinorum, & ipsum miscetur cum Medicinis aperitiuis, & confert, & in Medicinis proprie quæ fi= unt ad exituras neruorum, & panniculorum cerebri, & uesicæ, & replet hulcera, & mundificat ea, & generat in eis carnẽ, & quãdo ponitur super morsum tyri, confert. Nouum uero seu recens ex eo ponitur in cibis pro oleo, & in alijs pro adipe.

Fumus uero butyri colligitur hoc modo. Accipe lucernam nouam, & pone in ea butyrum, & incende in ea licinium, & cooperi cum coopertorio habente culmum, & cui culmo sit foramen, & dimitte cõburere, & quando explebitur butyrum, pone aliud, & post abrade fumum à coopertorio cum pluma, & sic fac iterum, & admini= stra in Medicinis oculorum, nam iste fumus desiccat, & stipticat manifeste, & abscin dit cursus humiditatum ab oculo, & replet hulcera eius cito.

DE CARNE TYRI. CCCCXLVIII.

LAbame alphahay, id est, caro tyri. Galenus.) Caro tyri calefacit, & desiccat, & resoluit fortiter, maxime quando fuerit cõdita cum oleo, & sale, & aneto, & por ris, & aqua in quantitate necessaria. Et ut dicunt quidam, uirtus istarum carnium est

uirtus

C uirtus mirabilis, perueniens uſq; ad cutem corporis, expellés inde ſuperfluitates quę ſunt in corpore, & propter hoc generantur in cute illorum, qui comedunt has carnes, in quorum corporibus ſunt humores mali, res ab humoribus illis generatæ, exeuntes cutem ſimiles ſquamis, & hoc fit à proprietate ipſarum, nam iſtæ carnes adhærent humoribus, & adducunt eos ad cutem, maxime quod ex eis eſt groſſum, terreum, ex quibus generatur ſcabies, & ægritudo, cum qua eleuatur cutis, & iam uerificauit experientia, q; tyrus quando ponitur in uino, & bibunt ex eo leproſi, ingroſſatur cutis eorum tota, deinde cadit, ſicut cadunt teſtæ animalium oſtracorũ, & remanet eis poſt hoc caro mollis, ſicut caro quæ remanet in oſtrachis, & cancris, quando cadit teſta ipſorum, & quando bibit leproſus ex tyriacha, quæ fit cum carnibus tyri, cum aſſiduatione, aut linierit corpus eius cum ea, confert ei ualde. Dioſcorides.)

Caro tyri quando coquitur, & comeditur, acuit uiſum, & eſt conueniens doloribus neruorum, & prohibet ſcrophulas augmẽtari. Et oportet q; excorietur, & auferatur caput eius, & cauda. Qui autẽ uoluerunt q; abſcindatur de extremitatibus eius quantitas certa, errauerunt, reſiduum uero accipiatur, & lauetur, & coquatur cum oleo, & ruta, ſale, & aneto. Et dicunt quidam q; qui comedit carnes iſtas, generat multos pediculos, & hoc non eſt uerum. Et dicũt q; qui utititur carnibus iſtis, augetur uita eius, & dicunt q; ſal carnium tyri, facit operationem ipſius carnis, niſi quia eſt debilior carne. Accipitur ergo tyrus, & ponitur in uaſe terreo uitreato, & ponitur ibi ſal, & ficus tritæ, de quolibet libra una & ſemis, cum uncijs nouem mellis, & obturant os uaſis, & aſſatur in furno, donec inflammetur ſal, & poſt hoc teritur ac reponitur, & fortaſſis miſcetur cum eis ſpica, aut parum malabatri, ad aromatiçandũ ſaporem eius.

DE FELLIBVS ANIMALIVM. CCCCXLIX.

SArarac, id eſt, fel. Galenus.) Melior ex colera eſt, cuius color eſt naturalis, & eſt color purus, nam uiridis eſt ex admixtiõe humiditatis aquoſæ, & nigra ex ea, aut illa quæ eſt alterius coloris, eſt propter aliam cauſſam. Non ergo oportet q; adminiſtretur illa, quę eſt uerſa ad alium colorem, & mutata, & egreſſa à ſua qualitate. Et fel quidem maſculi eſt fortius felle fœminæ, aut caſtrati. Et fel tauri maſculi, eſt fortius felle omnium quadrupedum, & poſt ipſum eſt fel urſi, & poſt ipſum fel ouis. Et fel quidem ouis, eſt fortius & ſiccius felle porci. Sed fella auiũ ſunt omnia calida, mordicatiua, ſicca, & quædam ex eis faciunt mordicationem fortem, & quædam debilem. Et fel galli & dorog, id eſt, perdicis, ingrediuntur plus in Medicina. Et fel auſturis, aut milui ſunt multum mordicatiua, & corrodunt carnem, & hoc faciunt, nam color eorum uergit ad uiriditatem, & forte ad nigredinem, quia cholera eorum eſt acuta, quare aperiunt orificia uenarũ, quæ ſunt in ano, cum mordicatione & ardore doloroſo, quare non oportet q; appropinquet eis calefactus, & ſecundũ q; diximus oportet q; compares diuerſitatem fellium adinuicem, & appropries unumquodq; ex eis, cui conuenit ex corporibus, quando uolueris aliquod ex eis adminiſtrare. Et dicunt quidam q; fel gaçelli cõfert obſcuritati uiſus, & fel galli, & perdicis ſimiliter. Et dicunt q; fel porci quando imponitur hulceribus auris, confert eis. Et ſi tu indiges fortiori eo, adminiſtra fel hirci, & fel urſi, & fel ouis, & fel tauri, quodcunq; iſtorum, ſecundum acuitatem qua indiges ad curationem iſtorum hulcerum. Et ex Medicis ſunt qui ponunt fel tauri ſuper hemorrhoidas, quando uolunt aperire orificia uenarum, quæ ſunt in eis, & fortaſſis pertranſit terminum in aperiendo, propter acuitatẽ eius, & fortitudinẽ ſuæ mordicationis, & propter hoc non oportet q; fiat huiuſmodi cura, niſi cum timore, & cautela, & cognitione corporum, in quibus adminiſtratur, & q; attendatur uelocitas ſenſus membri, in quo adminiſtratur, & fortitudo acuitatis Medicinæ. Et omnia fella ingrediuntur in ſief, aliquibus in curis oculorum; & quando admiſces quodcunq; inuenis cum aqua fœniculi, & melle, & fit cohol cum eo, acuit uiſum, & abſtergit oculum. Dioſcorides.) Omne fel reponitur ſic. Accipe fel recens & liga os eius, & ſubmerge in aqua feruenti, & tene ibi ſpacio temporis, quo poſſis uocare tribus uocationibus, & extrahe ab aqua, deſicca in umbra, in loco priuato ab humiditate. Sed fel quod tu uis ſeruare, ad adminiſtrandũ in Medicinis

oculi

A oculi ſic ſerua. Liga os eius cum filo lineo dum eſt recens, & pone in uaſe uitreo, in quo tu poſuiſti mel, & liga filum in orificio uaſis, & cooperi, & repone. Et omnia fel la ſunt acuta, calefactiua, uerum diuerſificantur abinuicem in fortitudine & debilita te. Et fel picis marini, qui dicitur ſcharchis, id eſt, ſcorpius, & alterius qui dicitur calo nomos, & teſtudinis marinæ, & adhabea claudi, & achab, & galli, & capræ ſylue= ſtris, ſunt omnia magnæ uirtutis. Sunt enim utilia multum ad aquam deſcendentē ad oculum, & ad hulcera eorum quæ dicūtur galmes, & ad hulcera dicta haramar, & ad obſcuritatem uiſus, & ad palpebrarum aſperitatem. Et fel quidem tauri eſt for tius felle ouis, & hirci, & urſi, ac porci. Et omnia fella commouēt fluxum uentris, & proprie infantibus, quando ſupponunt ano, aut ſi lana inuoluatur in eis, & ligetur ſuper umbilicum infantis. Sed fel taurinum quando miſcetur cum melle, & linitur inde ſquinantia, confert, & curat hulcera ani, & uulnera, & meliorat cicatrices eorꝝ, & quando miſcetur cum lacte caprino, aut muliebri, & diſtillatur in aurem, à qua emanat ſanies, curat eam, & quando miſcetur cum ſucco porri, cōfert tinnitui auriū, & ingreditur in confectionibus unguentorum, quæ prohibent eriſipilam, & eorum quæ fiunt ad morſus uenenoſos, & eſt bonum hulceribus fraudulentis, quando mi ſcetur cum melle, & dolori colli matricis, & teſticulorum, & uirgæ, & quādo miſce= tur cum nitro, & chimolea, curat ſcabiem hulceratam, & furfures capitis, quando la uatur inde caput curatione perfecta. Et fel ouis & urſi, conferunt in omnibus, in qui= bus confert fel tauri, niſi quia ſunt debilioris operationis. Et fel urſinum quando fit ex eo loch, confert ſquinantiæ, & fel teſtudinis confert ſquinātiæ, & hulceribus frau dulentis, quæ ſunt in ore infantium, & quando ponitur in naribus epilentici, con= fert, & aperit opilationes narium, & fel capræ ſylueſtris, curat obſcuritatē uiſus pro= prie, & idem facit hircinum, & aufert carnem ſuperfluam, & quādo linitur cum eo, habens elephantiam, confert ei, & fel porci adminiſtratur in hulceribus aurium, & ad omnia quæ diximus de hulcerum ſpeciebus.

DE MEDVLLIS OSSIVM. CCCCL.

B Mochial hal hadam, id eſt, medulla oſſium. Galenus.) Virtus medullæ reſol= uit, & mollificat duricies, & petrificationes neruorum, & lacertorū, & humo= res qui ſunt in corpore, & illa quæ eſt melior per experientiam, eſt medulla oſſis cer= ui, & poſt ipſam medulla uituli, ſed boum magnorum, & hircorum magnorū ſunt magis adurentes, & magis acutæ, & magis deſiccatiuæ, & propter hāc cauſſam non ſunt potētes reſoluere duricies petrificatas. Sed ex medulla uituli fit Medicina com= poſita, quæ eſt mollificatiua, & ſupponitur in ægritudinibus matricis, & fit ſimiliter cum ea emplaſtrum exterius in ægritudinibus matricis, quoniam uirtus eius molli= ficat. Reperitur ergo in oſſibus medulla, quæ uere eſt medulla, & reperitur medulla alia in ſpinali, & eſt nucha, quæ eſt durior & ſiccior medullis alijs omnibus, quæ ac= cipiuntur ex oſſibus, & habet de mollificatione & unctuoſitate plus, quare oportet ꝙ eligatur nucha per ſe, & cuſtodiatur ſola, & reponatur per ſe, ne faciat putreſcere medullas alias, uolo dicere medullas oſſium, & propter hanc cauſſam oportet ꝙ ac cipiatur ad reponendum in tempore hyemis, ſicut accipitur adeps, deinde deſicce= tur in teſta, quę non habeat humiditatem cum foliꝭ lauri ſiccis, nam ſi eſſent uiridia propter eorum humiditatem, acquireret ab eis ſaporem, & fieret uirtus eius acutior, & adurentior, & reponatur in domo non calida, ne putreſcat, habēre feneſtras aper tas, ubi poſſit ingredi uentus die & nocte. Dioſcorides.) Medulla oſſium cerui eſt fortior omnibus, & poſt eam eſt medulla uituli, & poſt medulla tauri, & poſt capri= na, & poſt arietina. Tempus autem collectionis medullarum eſt in fine æſtatis, quia in alijs temporibus reperitur in eis ſuperfluitas ſanguinis, quæ congelatur in loco cum medulla, & non nouit hoc niſi ille qui aſſueuit frangere oſſa, & extrahere me= dullas. Et omnes ſpecies medullarū ſunt mollificatiuæ, reſolutiuæ, ſedatiuę, replent hulcera. Et medulla cerui quando inungitur corpus ex ea, prohibet nocumentū ani malium uenenoſorum. Et medulla reponitur in hunc modum, diſſoluitur ſicut ad= eps, & proiꝭcitur ſuper eam aqua, & mundificatur ab oſſibus quæ ſunt in ea, & cola=

C tur cum panno lini, & lauatur, & mundificatur ab aqua, deinde ponitur in olla, & ponitur olla illa in aliam ollam, in qua est aqua, & colligitur cum apparet ex sorde in ea cum pluma, deinde colatur in uase, & dimittitur ibi donec fiat rubea, deinde accipitur quod est desuper ex puro eius, & quod est in fundo, ex impuro abijcitur, & purum reponitur in uase nouo. Si uero uis aliter reponere, repone ipsam sicut docuimus reponi adipem gallinæ & anseris, & serua necessitati, mollificat namq; duriciem corporis.

DE PINGVEDINE ET ADIPE. CCCCLI.

MEnim uxaham, id est, pinguedo & adeps. Galenus.) Quando animal est humidum, generatur in eo pinguedo sicut porcus, & quando est siccum, generatur in eo adeps, sicut taurus, capra, & alia quæ habent cornua. Et uirtus adipis & pinguedinis calefacit, & humectat, quando sunt recentes, quando uero ueteraſcũt, sunt calidiores, & subtiliores, & magis resolutiuę, diuersificantur autem species adipis in plus & minus, secundum diuersitatem animalium. Pinguedo porci comparata ad id quod facit in corpore est humidior, & non calefacit sicut oleum, sed mollificat, & maturat plus quàm oleum, & caliditas quę est in pinguedine porci pinguis, est, sicut caliditas corporis hominis, & adeps tauri est calidior, & siccior pinguedine porci, & masculi est calidior quàm fœminæ, & castrati est similis fœminę, & lactentium est pluris humiditatis quàm adulti, & adeps uituli est minus calidus & siccus quã adeps tauri, & adeps caprarũ est minus calidus quàm adeps hircorum, & adeps taurorum est minus calidus quàm adeps leonis, & sic adeps leonis est plus resolutiuus, & calidior, & subtilior adipe omnium quadrupedum, & propter hanc causſam est magis iuuatiua Medicina in apostematibus antiquis, duris, & in nodationibus neruorum, & uniuersis ægritudinibus duris, petrificatis. Pinguedo uero porci impossibile est ꝙ faciat aliquam ex istis operationibus, sed adeps tauri & capræ elonganD tur à pinguedine porci, inquantum calefaciunt, & desiccãt plus ea, & sic sunt ambo debiliores adipe leonis in hoc, sunt ergo medij inter illos duos, & propter hoc miscentur aliquando cum Medicinis, quæ curãt apostemata dura, & cum illis quæ curant apostemata calida, sicut est basilicon, quod fit ex adipe, & resina pini, & cęra, & oleo. Et si adeps qui imponitur fuerit tauri, aut uituli, aut capræ, aut porci, fit Medicamen prouocatiuum saniei, & maturatiuum, uerum si fuerit porci, erit in corporibus infantium, & mulierum magis conueniens, & præcipue quorum corpora fuerint tenera, & si fiat cum adipe tauri, erit magis conueniẽs rusticis, & omnibus, quorum caro est sicca & dura. Et adeps capre quando cum eo fit clistere habentibus mordicationes in recto intestino, & in colon est cõferens plus ꝙ si fiat cũ piuguedine porci: & hoc propterea quod sit callidior aut magis sedatiuus acuitatũ: sed propter naturam sui propriam. Nam pinguedo porci est magis calefactiua, & magis sedatiua mordicationum quam adeps caprarum, & propter hoc miscetur in medicinis quæ conferunt uulneribus. Facit ergo illud adeps caprinus, quia uelociter coagulatur propter grossitiem suę substantiæ. Pinguedo uero porci fluit & liquefit & lubricat facile sicut oleum, & propter hanc causſam facimus cum ea clistere, proprie quãdo in intestinis fuerit aliquis ardor, aut tenasmon, & uolumus sedare ardorem illum cum adipe, & confert propter suam subtilitatem, & est magis conueniens ad sedandum, quando res nociua fuerit profundata in membro, quia res subtilis penetrat in omni substantia membri, & propter hanc eandem causſam adeps anatis est de magis sedatiuis adipibus alijs mordicationum existentium in profundo membrorum, & est in hoc plus etiam quàm pinguedo porci. Sed adeps gallorum & gallinarum est medius inter hos. Et dixit in decimoquarto de ingenio sanitatis, pinguedo gallinarum, & anatis est subtilior alijs adipibus omnibus, & magis penetrat in profundum corporis. Dioscorides.) Virtus omnium adipum est calefactiua, & adeps tauri est stipticus, stipticitate pauca, & similiter est adeps uaccarum, & uitulorum, & caprarum. Et his etiam est similis adeps ursi in uirtute sua. Et dicunt quidam, quod si quis eo unxerit corpus suum, non timebit malorum hominum insul-

tum,

A tum,& adeps elephantis, & cerui, quando linitur corpus cum uno ipſorum,repellit ab eo uenenoſa, & adeps caprinus eſt ſtiptitior omni alio adipe, & propter hoc curantur cum eo hulcera inteſtinorum, quãdo fit cum eo cliſtere cum ſauich,& furfure,etiam liquefit, & miſcetur cum aqua hordei, & fit cliſtere, & fit ius cum eo,& forbetur ab eo qui habet hulcera in pulmone,& iuuatur cum eo ille qui bibit cantarides,& adeps urſi eſt plus reſolutiuus illo, quando miſcetur cum ſtercore caprino, & croco,& ponitur cum lana ſuccida ſuper podagram,& confert. Adeps uero arietis eſt ſimilis uirtutis cum ſupradictis. Adeps uero porcinus conuenit doloribus matricis,& ani,& aduſtionibus ignis,antiquus uero ex eo, ſuper quem pertranſiuit longum tempus,calefacit, & mollificat, & quando abluitur cum uino, confert paraleſi,& quando conficitur cum cinere, aut calce, confert apoſtematibus calidis,& alijs apoſtematibus,& uulneribus. Aſini uero adeps,ſecundum quod dicitur,inducit cicatricibus turpibus colorem ſimilem colori corporis. Adeps anatis & gallinæ conueniunt doloribus matricis,& ſciſſuris labiorum, & ad uultum clarificandum,& conferunt auribus. Sed adeps urſi facit oriri pilos in alopicia, & eſt conueniens ſciſſuris quę fiunt à frigore,& apoſtematibus ſanguineis. Vulpis uero adeps eſt bonus doloribus oculorum,& aurium. Et adeps piſcium marinorũ, quando diſſoluitur in ſole, donec liquefiat, & miſcetur cum melle, & fit cum eo cohol, acuit uiſum. Adeps uero ſerpentis,quando miſcetur cum alkitran,& melle,quod dicitur Atticum,& oleo uetteri,de omnibus ęqualibus ponderibus,& fit inde cohol fit optimum Medicamen,conferens obſcuritati uiſus, & aquæ, deſcendenti ad oculum,& quando euelluntur pili aſſellarum, & linitur locus cum adipe ſerpẽtis, dum eſt recens,non ſinit eos renaſci.

Dioſcorides iterum.) Quod eſt recens ex adipe anſeris,& gallinæ,& ſine ſale,eſt conueniens dolori matricis,& ægritudinibus eius,& renum,ſed quod ex eis eſt ſalſum,aut habens acuitatem aliquam. In epiſtola Plinij ſecundi, ad Veſpaſianum imperatorem ita ſcribitur. Omnia uulnera quæ foris in corpore nata ſunt, uel ferro ef-
B fecta,craſſus lardus appoſitus,aſſidue ex putredine uulnerum ipſorum,& ſanat propter antiquitatem eius,eſt malum matricis. Pręparatio autem omnium adipum ad reponendum eſt in hunc modum. Accipiatur ex eo recens, & mundetur à pelliculis ſuis;in quibus continetur;& pone in olla noua ex terra, quæ capiat duplum adipis, & ſic cooperi ollam bene, & pone in ſole calido, ubi liquefiat, & quod ex eo liquefit,pone in uaſe alio nouo, & pone iterum ollam in ſole, & facies hoc tam diu,donec totus adeps diſſolutus fuerit,& nihil ex eo remaneat in olla,& poſt hæc repone in loco frigido,& ſerua. Quidam uero ponunt ollam cum adipe in aqua calida loco ſolis,aut ſuper prunas debilis caloris.

Præparatur autem alio modo, & eſt quod poſtquam fuerit purgatus à pelliculis ſuis,teritur,& liquefit in olla, & ponitur ſuper eum aliquantulum ſalis, deinde colatur per petiam lini,& reponitur. Sic enim præparatum conuenit laſſitudini, quando miſcetur cum Medicinis conuenientibus ad hoc.

Sed adeps urſinus,& porcinus prępărantur ſic. Accipe ex eo dum eſt recens illum qui eſt pinguior multum,ſicut ille qui eſt circa renes,& pone in multa aqua pluuiali frigida,& purga bene à ſuis panniculis,deinde diſſolue eum cum manibus, malaxando fortiter,& ablue ſæpe mutando aquam frigidam, & malaxando, deinde pone in uaſe terreo, mundo, capiente duplum eius, & pone ſuper eum aquam, quæ ipſum cooperiat,& pone ſuper carbones incenſos,lenis caloris,& agita ſæpe donec diſſoluatur adeps totus in aqua, deinde cola adipem ſuper aquam aliam frigidam, poſtquam ſeparaueris ab eo aquam primam,in qua diſſolutus fuit,& dimitte infrigidari,deinde ſepara ipſum ab aqua illa,& pone in olla iterum cum aqua alia recenti,& pone ſuper prunas lenis caloris,donec liquefiat iterum,poſtea uero cola,et abijce ſordes eius,& pone in uaſe larioris orificij fundo eius ſatis,& dimitte donec coagulatur,cum autem coagulatus fuerit extrahe à uaſe,& quod reperies in fundo eius ex ſordido abijce. Reliquum uero pone in uaſe mundo, & diſſolue tertia uice, &

C proijce in uaſe terreo mundo,& dimitte coagulari,& repone in loco frigido.

Adeps uero hircinus,& arietinus,& ceruinus præparatur ſic. Accipe ex eo,& purga,ſicut diximus ſupra, & laua ſicut diximus de adipe porcino, & frica malaxando manibus,ſicut diximus,& aſperge ſuper eum aquam ſæpe, & facias hoc ſępe,donec fiat albus,& non appareat in eo aliquid ſanguinis, uel alterius ſordis, deinde pone in uaſe,& pone ſuper eum aquam qua cooperiatur, & pone ſuper prunas lenis caloris,& agita,& poſtquam liquefactus fuerit, cola in uaſe alio, & dimitte infrigidari, deinde pone in uaſe ſecundo cum aqua,& liquefac, & cola ut diximus. Tertio uero pone in uaſe,& liquefac ſine aqua,& pone in uaſe alio, & dimitte infrigidari,& extrahe ſicut diximus in porcino,& ſerua.

Sed adeps renum uaccarum accipitur, & purificatur à ſuis pelliculis, & abluitur cum aqua marina copioſa, deinde ponitur in mortario, & teritur bene, & aſpergitur ſuper eum ſemper aqua marina,et teritur ſemper,deinde pone in uaſe cum aqua marina non multa,& coque,donec amittat odoré ſuum, deinde pone ſuper unam quamq; manerié adipis unciæ quatuor cæræ regionis Cirineæ,& poſt cola,& quod fuerit in fundo uaſis,abijce ex ſorde, reliquum pone in uaſe alio nouo, & pulueriça ſuper eum parum lateris triti,& pone omni die in ſole coopertum, ut albificetur,& amittat fœtorem ſuum.

Adeps uero renum tauri ſic præparatur. Accipe ex eo recenti, & ablue cum aqua dulci, & purifica à ſuis pelliculis, & pone in uaſe nouo, & pone ſuper ignem cum aqua munda, & aliquantulo ſalis, donec liquefiat, deinde aufer ab igne, & eijce aquam,& ſine infrigidari, & quando infrigidatus fuerit, & inceperit coagulari,ablue manibus tuis,& frica cum aqua clara,& muta aquam eius ſæpe, donec mundetur bene,& facias hoc ſecundo & tertio ſi indiges, deinde pone in uaſe, & coque in uino odorifero eiuſdem quantitatis, & quando bulierit duabus ebulitionibus, auferab igne, & dimitte ſic nocte una, & ſi odor eius adhuc eſt fœtidus, pone iterum
D in uaſe cum uino alio, & coque ubi prius, & facias hoc toties quod nihil ex odore ſuo percipias remanſiſſe. Fit etiam eodem modo ſine ſale propter ægritudines,quibus ſal eſt nociuus,uerum non fit ita albus.

Eodem modo præparatur adeps leonis,& leopardi,& apri,& equi,& cameli,& ſimilium,ſicut diximus de adipe bouis,& tauri.

Quidam uero aromatiçant adipem uituli,& tauri, & cerui in hunc modum. Accipe de quocunq; uis,& ablue ſicut diximus,& buli in uino, & poſt aufer ab igne,& dimitte ſic nocte una,mane uero muta uinum eius, ponens aliud in eadem quantitate,& liquefac iterum,deinde collige, & pone in uaſe alio. Et faciunt quidam hoc pluries, & in omnes nouem cotillas adipis ponunt drachmas ſeptem ſquinanti. Sed ſi uis fortius odorificare ipſum,pone ex ſquinanto drachmas octo, & corticum palmæ drachmas octo,& darſiſaan,& xilobalſami ana drachma una, & cordumeni,& nardi, & caſſiæ ligneæ, & cinnamomi ana drachma una, incide Medicinas iſtas groſſo modo,& pone in uino odorifero,& cum adipe, & fac bulire totũ ſimul tribus ebulitionibus,& dimitte ſic nocte una, mane uero accipe adipem, & proijce uinum,& ablue uas bene,& purga adipem à ſorde quæ eſt in fundo eius, & remitte adipem in uas, & diſſolue, & cola, & repone, & utere. Et ſecundum hanc formam aromatiçantur adipes alij ſupradicti. Et iam diximus in eo quod præter modũ præparationis adipum,qui neceſſarius eſt fieri,antequam aromatiçentur, ut citius recipiat odorem ſpecierum.

Fit autem aliter ſic. Accipe ex adipe quodcunq; uolueris, & buli cum uino,& pone cum eo ex ſummitatibus myrthi,& ex ſerpillo,& cypero,& darſiſaam, de qualibet horum trium ana. Quibuſdam uero uidetur unum ex his ſufficere, & quando bulierit bulitione tertia,aufert ab igne,& cola cum panno,& repone.

Et iam narrauerunt alij in hunc modum. Accipe de quocunq; uis recenti,& mundato à ſanguine,& præparato, ſicut ſupra diximus, & pone in uaſe nouo,& proijce ſuper eum ex uino albo,antiquo, odorifero tantum, quod ſuperfluat deſuper octo

digitis

A digitis,& buli leui igne, quouſq; ſeparetur ab eo odor eius naturalis, & habeat ferè odorem uini,& poſt aufer uas ab igne,& permitte infrigidari, & accipe ex adipe illo duas eminas, & proijce ſuper eum libras tres uini ſupradicti, & pone cum eo ex fructu plantæ quæ dicitur ocis,& ex fructu palmæ tritis ambobus, & buli totum ſuper ignem lenem,& moue continue, & cum amiſerit odorem eius, cola,& infrigida,& poſt accipe ex darſiſaam trito eminam unam, & florum alcannæ eminas quatuor,& confice cum uino ueteri,& dimitte nocte una maturari ſimul, mane uero accipe ollam unam nouam terream,capientem circa libras triginti, & pone in ea adipem,& ſpecies,& adde ſuper hoc ex uino unum miſohaos,aut minus parum,& fac bulire,donec adeps odorem ſpecierum receperit,deinde cola,& iterum liquefac,& repone. Et ſi uis augere odorem eius, adde ſpeciebus ex myrrha pingui, drachmas nouem,uel octo,diſſoluta in uino ueteri. Gallinæ uero & anatis adipem ſic aromatiçabis. Accipe quam uis ex eis,& præpara prius, ſicut ſupra diximus, & accipe ex eo quatuor cotillas,& pone in uaſe nouo ex terra,& proijce ſuper eum ex darſiſaam,& xilobalſamo,& ex corticibus palmæ,& ex calamo aromatico, de quolibet tunſo,& præparato drachmas duodecim, deinde pone ſuper hoc ex uino ueteri regionis Baſis,uncias nouem uel decem,& confice omnia ſimul, & pone cum adipe in uaſe,& pone ſuper prunas,& fac bulire tribus ebulitionibus,deinde aufer ollam ab igne,& dimitte ſic die & nocte, mane uero liquefac, & cola in uaſe uitreo,uel argenteo,per pannum lini mundum, & quando coagulabitur, collige cum cocleari, & pone in uaſe terreo,& opila,& pone in loco frigido, hoc autem faciendũ eſt in hyeme,nam in æſtate non poſſet coagulari. Quidam uero miſcent cum eo ex cęra terræ dictæ Trici,eo quod melius coagulatur cum ea. Simili uero modo aromatiçantur adipes porci, & urſi, & ſimiles his. Aromatiçantur autem adipes omnes uniuerſaliter in hunc modum. Accipe adipem purgatum, & præparatum ſicut diximus ſuperius in quantitate unius eminæ. Et melior ad hunc modum præparationis eſt adeps tauri-

B nus,& maioranæ recentis ſiccatæ minam unam & mediã,& miſce ſimul,& fac trociſcos,quos pone in uaſe terreo,& proijce ſuper eos uinum,& cooperi uas,& dimitte ſic una nocte. Accipe eos & pone in uaſe terreo, & proijce deſuper aquam, & fac bulire ſuper lentum ignem,& quando receſſerit odor adipis,cola in uaſe,& cooperi,& dimitte tota nocte,mane accipe ex adipe qui fuit colatus mundus, & proijce feces eius,& pone cum eo ex maiorana trita,ſicut diximus minam unam & mediam, & pone in uaſe,& fac ut prius feciſti,& quando perfeceris, & bulieris ultimo,& coluerís,& proieceris feces eius, pone in uaſe, & ſerua in loco frigido. Et ſi tu uis reponere adipem aliter ab iſtis modis omnibus,ita ut præſeruetur,ne putrefiat,& deſtruatur. Accipe de quocunq; uis recenti,& laua bene, & deſicca in umbra ſupra pannum mundum,& cum fuerit deſiccatus,pone in petia lini,& cõprime bene, & poſt inſere in filo lineo,& ſuſpende,poſt aliquot uero dies pone, inuoluens in cartis nouis ex papyro,& repone in loco frigido. Et quando ponuntur adipes in melle,& reponuntur ſic non corrumpuntur.

DE SPOLIO SERPENTIS. CCCCLII.

SAlchalhaieth,id eſt, ſpolium ſerpentis. Dioſcorides.) Spolium ſerpentis quando coquitur in uino,& diſtillatur ex eo in aurem doloroſam,confert ei multum, & quando colluitur os cum uino illo, confert dolori dentium. Etiam miſcẽt ipſum quidam in Medicinis oculorum, & proprie illud quod fuit ex maſculo. Galenus.) Dicunt quidam quod ſpolium ſerpentis quando bulierit in aceto, & colluitur os cum eo,confert dolori dentium.

DE PISCIBVS. CCCCLIII.

CAmech, id eſt, piſcis. Galenus.) Aqua piſcium ſalſorum confert uulneribus putridis ſicut almuri, & confert ſimiliter dolori iſciaticæ, & hulceribus inteſtinorum, quando fit cum ea cliſtere, & hoc ideo, quia attrahit humores qui ſunt in ſcia, & lauat inteſtina, & deſiccat hulcera quæ ſunt in eis, & illa qua Medici plus uruntur,eſt aqua anguillæ ſalſæ,& piſcium paruorum. Et nos quidem iam adminiſtrauimus

C ſtrauimus eam in hulceribus putridis, quæ ſunt in ore. Sed abſamaris eſt ſpecies piſcis quædam cuius caput ſalſum quando aduritur, aufert carnem ſuperfluam ab hulceribus, & non ſinit eam creſcere in corpore, & aufert uerrucas, & carnem ſuperfluam, quæ dicitur morum. Et caro eius eſt conueniens punctureę ſcorpionis, & morſui canis rabidi, ſicut etiam caro omnis piſcis ſalſi alterius.

Piſcium uero paruorum qui dicuntur cir, capita quando aduruntur, & teruntur, & puluerięantur ſuper ragadias ani curant eas. Et muri quod fit ex eis, quando colluitur os cum eo curat hulcera oris putrida.

Et kāmen, & eſt piſcis marinus, quādo accipitur recens, & ponitur in uentre porci, & coquitur cum eo in decem & octo libras aquæ, donec redeant ad tres libras, & colatur aqua illa, & infrigidatur, & tribuitur in potu, laxat uentrem laxatione forti. Et quando fit emplaſtrum cum eo, cōfert morſui canis rabidi, & morſui cuiuſq; animalis uenenoſi.

Et caro piſcis marini ſalſi qui dicitur keſam, & homines Orientis nominant eum aliena, quando adminiſtratur, confert morſui tyri. Oportet autem ꝙ infirmus comedat ex eo ſæpe, & bibat uinum multum, & euomat ſæpe, & cum ea fit emplaſtrum ſuper morſum canis, & confert. Et adminiſtratur etiam ad incidendum phlegma, ſicut adminiſtrantur Medicinæ ſecundinæ acutæ.

DE OSSIBVS COMBVSTIS. CCCCLIIII.

HAidham mahariceb, id eſt, oſſa combuſta. Galenus.) Virtus eorum eſt quæ reſoluit & deſiccat, deſiccatione forti. Et dicitur quod hæc uirtus in oſſibus hominum eſt proprie, & propter hanc cauſſam curant quidam cum hoc cinere epileptiam, & dolorem iuncturarum. Et dicitur quod calcaneus porci quando aduritur, donec color eius fit albus, & datur ex eo in potu, reſoluit inflationem inteſtinorum,
D & punctiones eorum antiquas, & ſic confert colicæ. Et dicitur quod ſi fit cum eo emplaſtrum ſuper baras, aufert eam. Et dicunt quod calcaneus hirci quando aduritur, & datur in potu, incitat libidinem coitus, & quando bibitur cum oximelle, extenuat ſplenem. Et dicunt quod oſſa crurium bouis aduſta, abſcindunt fluxum ſanguinis, & quando ſumuntur in potu, abſcindunt fluxum uentris.

DE TELA ARANEA. CCCCLV.

HAmdebut, id eſt, tela aranea. Galenus.) Tela aranea, quando ponitur ſuper uulnera, quæ fiunt in exterioribus corporis, non ſinit ea apoſtemari. Dioſcorides.) Quando miſcetur cum aliquo unguento, & extenditur ſuper peciam, & ligatur ſuper tempora, & ſuper pulſus brachiorum, curat febrem tertianam, & quando ponitur ſuper locum, unde fluit ſanguis, ſtringit eum ſtatim, & quando ponitur ſuper hulcera non profunda, prohibet ea apoſtemari. Et ex tela aranea eſt quædā ſpecies alba, & dura, quæ ſecundum quod dicūt quidam, ſi reſtringatur in corio, & ſuſpenditur ſuper adiutorium, aufert febrem quartanam, & quando coquitur in oleo roſato, & diſtillatur in aurem, confert dolori eius.

DE SVDORE. CCCCLVI.

HArach, id eſt, ſudor. Galenus.) In ſudore hominis eſt ſalſedo, & amaritudo pauca, maxime quando admiſcetur cum puluere illius loci, ubi luctant homines, & accipitur, & linitur ſuper tumores qui ſunt in corpore præter naturam, & reſoluit eos. Et dicunt quod in iſto puluere ſolo eſt uirtus conſolidatiua & ſtiptica, & propter hanc cauſſam prohibet deſcenſum humorum ad loca. Quando ergo miſcetur cum ſudore, fit fortior nimis uirtus eius, & curat citius. Quando ergo ponitur ſudor iſte cum illo puluere ſuper apoſtemata mammillarum, reſoluit ea, & extinguit inflammationem eorum. Et quando linitur cum eo dulbklet, confert. Et ego uſus ſum eo in apoſtematibus lumborum, & ſedata fuerunt apoſtemata, & reſoluta,

& æger

A & æger fuit curatus curatione completa. Sed quãdo apoſtemata, quæ curantur cum iſto Medicamine, ſunt ſicca, & dura, oportet quod mollificẽtur cum oleo de alkanna, & ſi non reperitur, cum oleo roſaceo, & quando miſcetur cum hoc oleo, confert coagulationi lactis in mamilla, & reſoluit ea, & ſecundum hunc modum oportet q̃ utaris eo in omnibus apoſtematibus. Sed ſudor equi quando calefit cum aceto, confert epilepſiæ. Et dixerunt quidã, q̃ confert, ſi adminiſtretur in morſibus uenenoſis.

DE LANA. CCCCLVII.

SAuf, id eſt, lana. Galenus.) Lana ſuccida confert attritioni & conquaſſationi membrorum & neruorum, & quando fricatur corpus cum ea, ſordes quæ eſt in ea, confert ad penetrandum. Sed lana lota eſt conferens in hoc, quod ipſa eſt materia recipiendi omnẽ rem humidam, & liquorem, quando in eo infunditur. Et quando lana aduritur, fit uirtus eius calida cum ſubtilitate, quouſq̃ ipſa aufert carnem ſuperfluã ab hulceribus, & ponitur ſimiliter in emplaſtris deſiccatiuis. Et modus aduſtionis eius eſt, quod ponatur in uaſe nouo, & cooperiatur coopertorio perforato multis foraminibus, & ſic aduratur. Dioſcorides.) Melior ex lana eſt lenis, quæ eſt ex collo animalis, & ex interioribus coxarum. Quando lana infunditur in aceto & oleo, aut uino, & emplaſtratur cum ea, cõuenit apoſtematibus in principio eorum, & confert attritioni membrorum, & neruorum, & fracturis oſſium. Et quãdo infunditur in aceto, & oleo roſaceo, confert ſodæ, & dolori ſtomachi, & aliorum membrorum. Sed aduſta habet uirtutem calefactiuam, & aduſtiuam, & ſtipticam, & cauterizatiuam, & aufert carnem ſuperfluam ab hulceribus, & incarnat, & conſolidat ea, & aduritur, poſtquam abluitur, & ponitur in olla munda, & aduritur, ſicut alia quæ diximus, ſimiliter autem comburitur ſeta & ſtupa. Quidam uero lauant lanam cum ſorde ſua, & pectinant, & imbibunt eam cũ melle, & ſic adurunt, ſicut diximus. Quidam uero in olla habente latum os componunt clauos, uel aliquid tale facientes in modum craticulę, deinde ordinant ſuper eos fruſtula ligni pini, & deinde uel-

B lus lanæ pectinatæ in oleo linitæ, nec multum madidæ, componunt ſuper ligna, & deinde alium ordinem fruſtulorum ligni ſuper lanam componunt, ſuper quam lanam aliam ponunt, ut prius, & faciunt hoc ſecundũ quantitatem, quam uolunt adurere ex lana, & ligna incendunt. Et recipiunt in uaſe aliquo liquoré olei & picis manantis à lignis, & cinerem lanę ſapientem odorem picis illius, & reponunt ſimul. Et lauatur cinis lanæ, & ponitur in Medicinis oculorum. Lauatur autem hoc modo. Pone eum in uaſe terreo mundo, & pone ſuper eam aquam, & agita ſimul agitatione forti, & facias hoc tam diu, donec non ſentias in ſapore eius mordicationẽ, quando poſueris ex eo ſuper linguam tuam, & ſemper muta aquam eius. Hoc autem caue, quod ibi remaneat aliqua ſtipticitas, cum autem reſederit in fundo, abĳce aquã, & ęollige & ſicca.

DE CORNIBVS. CCCCLVIII.

KAren, id eſt, cornu. Galenus.) Plurimum quod adminiſtratur ex cornu, eſt ceruinum, & caprinum, nam aduruntur, & adminiſtrantur ad reſtringendam gingiuam, & confirmandos dentes. Et iam narrauimus, quod cornu cerui quando aduritur, & abluitur, curat hulcera inteſtinorum, & fluxum ſanguinis, & fluxũ uentris, & quando bibitur, etiam curat ictericiam, & doſis eius eſt coclearia duo. Etiam adminiſtratur aduſtum & ablutum in ſief, ad deſiccandos humores uenientes ad oculum, & omnia quæ hoc faciunt, habent uirtutem deſiccatiuam. Dioſcorides.) Cornu cerui quando aduritur, & lauatur, et bibuntur ex eo aurei duo cum dragagan to, conuenit ſanguinis ſputo, & hulceribus inteſtinorum, & fluxui uentris antiquo, & ictericiæ, & doloribus ueſicæ, & confert curſui humiditatum antiquo ex matrice, quando bibitur cum aliqua Medicina cõueniente ad hoc. Et inciditur cornu in fruſta, & ponitur in olla terrea, & lutatur caput eius, & dimittitur in furno, donec albeſcat. Lauatur autem poſtmodum ſicut climia, & ſic conuenit oculo, ad quem currũt humiditates, & hulceribus quæ ſunt in eo. Et quando fricantur cum eo dentes, abſtergit eos à ſordibus. Et fit fumigium cum cornu crudo, & fugat animalia uenenoſa. Et quando

C ſa. Et quando coquitur cum aceto,& colluitur os cum decoctione eius, confert dolori dentium. Et limatura eius quando datur in potu cum uino,excludit lumbricos.

DE VENTRICVLIS AVIVM. CCCCLIX.

KAniſa, id eſt, uentriculus. Dioſcorides.) Ventriculum gallinæ aquaticæ quidam laudauerunt,dicentes,quod eſt Medicina maturatiua,quando comeditur coctus,uel crudus ſiccus. Sed experti ſumus hoc,& non inuenimus uerum. Et ſimiliter pelliculam interiorem uentriculi galli quidam deſiccantes, dant in potu, & eſtimant,quod confert ægritudinibus oris ſtomachi.

DE PVLMONE. CCCCLX.

KIch,id eſt,pulmo. Galenus.) Pulmo agni & porci,ut dicunt quidam, confert excoriationi calciamentorum. Et pulmo uulpis quando deſiccatur, & bibitur, confert aſmati. Dioſcorides.) Pulmo porci,& agni,& urſi,quando aliquis horum ponitur ſuper excoriationes pedum,confert,nec ſinit eas apoſtemari. Et pulmo uulpis deſiccatus & bibitus,confert aſmati. Et adeps eius diſſolutus & diſtillatus in aurem,ſedat dolores eius.

DE CAPITIBVS ANIMALIVM quorumcunq;. CCCCLXI.

RAs,id eſt,caput. Galenus.) Fuit quidam, qui accipiebat capita paruorum piſcium ſalſorum,& deſiccabat,& puluerizabat ſuper hulcera ani,& uuulæ,& curabat ea,& in hoc modo non eſt uirtus eorum calida nimis. Et quidam adurunt caput leporis,& curant cum eo alopeciam. Sed caput alguaſgar,ubi dixerunt quidam ex ſcriptoribus librorum,quando teritur,& ponitur ſuper membrum,ubi eſt res infixa,extrahit eam,& aufert uerrucas. Dioſcorides.) Piſciculi parui dicti in Oriente Sir,caput,quando aduritur,& puluerizatur ſuper ſciſſuras ani,curat eas. Et muri qui fit cum eis,quando fit emplaſtrum cum eo,curat hulcera fraudulenta, & putrida,& illa quæ ſunt in ore.

D

DE CAPILLIS. CCCCLXII.

SCahar,id eſt,capilli. Galenus.) Quando aduruntur capilli,fit ſimilis uirtuti laſinæ aduſtæ,uolo dicere,q̃ calefacit, & deſiccat, calefactione & deſiccatione fortı.

LECTORI.

LIBELLVM Hunc de Centaureo, in Cathalogo librorum Galeni, maxime uero eorum, qui Græce extant hodie, non reperimus, unde ſuſpicio ſubit, nec uero diſſimile eſt, ſuppoſititium eſſe. Tamen quando in iuramentis conueniebat plane cum alijs Scriptoribus, & noſtri inſtituti argumento reſpondebat, libenter adiecimus, nec tanta illi hic tribuit Galenus, quin adhuc & maiora poſſit, ſi comperta haberemus, merito ob hoc centaureum dicta. Si enim tanta poſſunt plantago, betonica, chamæmilum de quibus quoq; olim uolumina extuerunt Scriptorum, mirum uideri non debet, eadem poſſe & centaureum, ſiue Galenus, ſiue alius quiſquam ſcriptor fuerit. Vale.

De uirtute

A DE VIRTVTE CENTAVREAE CAP. I.

ILGo uidi, frater mi Papia, ſicut Themiſcin famoſus Magiſter de Arnogloſſa narrabat, quoniam reuera incredibilia exiſtimabantur eſſe, quæcunq; de centaurea uolo narrare, ipſa multas & difficiles paſſiones curat. Sed ſi non credideris mihi, & probare uolueris, quam uirtutem habet, nõ credes, ſed miraberis de eius ſuccoſitate, ſicut de nullo alio pharmacorum. Nihil enim, ut eſt dicere, eſt inuenire euidentius, & ad multa utilius centaurea. Fortaſſis enim non eſt in uſu illis, qui liberaliter eius experientiam oſtenderunt, præbere grates. Sic enim à certa noticia uteris hoc pharmaco, cogitans, quod non ſunt ſolummodo pronunciationes ea, quæ dicuntur, cum ſint iam ad actũ producta. Appollonius ergo ſenex, unus uirorum, qui ualde erant approbati in Roma, cuius Magiſter fuit expertus Medicus, utebatur hoc pharmaco in multis aduerſitatibus, & per Deum miratus ſum de ipſo in circumambulatione, plurimum enim propter hoc circumambulabam cum eo. Cunq; quendam morſum à cane rabido curaret, præſente me, & deridente, Nunc non habes uti centaurea, conuerſus ad famulũ ait, Da mihi pixidem. Cunq; dediſſet ei, uidens eum ego de pixide accipientem de pharmaco, præ quidem putabam & ipſum deridere, erat enim maxime ſimplex homo. Poſtquam autem uidi curam facere de ipſa, multum miratus fui de ſuccoſitate, & exinde diligens inquiſitor factus ſum de ipſa, ut dicta antiquorum percurrerem, & eorum, qui ſecundum nos & plurimos Medicorum interrogarem de ipſa, ſi aliquid noui haberent dicere, & nihil minus omnia aggregans, iudicaui ſcribere tibi de ipſa, ut nihil tibi deficeret eorum, quæ à nobis cognita ſunt. Hæc quidem in tantum dicta ſunt.

DE SPECIEBVS CENTAVREAE, & notificatione earum. Cap. II.

B CEntaureæ autem ſpecies ſunt duæ, & ſecundum ueritatem ita eſt. Et Crates dixit in tertio libro eorum, quæ eradicantur, Vna, quarum folia habet ſicut lapacium hortulanum, minora tamen, in circuitu autem ſunt ſciſſa ſicut ſcira, cablum autem habet ſicut trium palmorũ, opum uero habet rubeum, in ſummitate uero eius caput lanuginoſum, cancro marino ſimile, radicem autẽ habet ſolidam & groſſam, eſt autem in guſtu dulcis, & ſubacris, naſcitur uero in locis altis, & alius in Palancie, & in locis quæ aſpiciuntur à ſole, hoc idem centaurea ſolida dicitur.

Altera uero ſubtilis centaurea dicitur, nominatur autẽ ab aliquibus limuſcus. Magna ergo cẽtaurea fructuoſa eſt, et in pratis naſcẽs, parua uero & unius palmi, ramos habens paruos, & flores paruos, radicẽ uero omnino ſubtiliſſimam, & debilẽ, & in guſtu eſt amara, ſicut abſinthiũ, naſcitur autẽ maxime in locis ſtagnoſis & paludoſis.

DE MODO SVCCOSATIONIS SEV extractionis, & conſeruationis ſucci centaureæ. Cap. III.

EST autem hic ſermo de ultima. Succoſatur autem ſicut & alia, quæ prædicta eſt tali modo. Lebes præponitur magnus, ſicut cum fit epſima, id eſt, uinum coctum, & ponitur centaurea minor, ut plurimum tempore quo uigẽt opera, & aqua ſuperinfunditur tanta, quanta ſufficit continere herbam, & tunc ſupponitur ignis, & coquitur herba ſufficienter, deinde poſtquam bene & ſufficienter cocta fuerit, ut uirtus tota ſit emiſſa in aqua, auferunt centauream, & exprimitur, & menſuratur decoctio, & tertia pars epſimatis, id eſt, uini cocti, ſuperinfundatur ei, & coquitur, quouſq; conſiſtentiam habeat, & ad ſpiſſitudinem mellis. Ego autem, ſicut prædictus ſenex, coxi eam in lebete, & auferens, & exprimens inciſi eam, & iterum coxi eam in aqua, deinde exprimens & colans, menſuraui, & iunxi uini dulcis decocti optimi tertiam partem, & coxi, quouſq; habuit conſiſtentiam, & feci ualde fortiorem huius confectionem, & ille ſenex laudauit. Fit autẽ & abſq; aqua huius herba inciſa, & expreſſa, & fit etiam de flore eius ſuccoſitas inciſo eo & expreſſo, & confert in ophthalmijs, oportet uero attendere in decoctione eius, poſt hæc autem dimitte infrigidari, & repone in uaſe, & obtura diligenter.

Caput de

C CAPVT DE NATVRA SVCCOSI=
tatis centaureæ,& eius conſeruatione & utilitate.

ESt autem huius ſuccoſitas, ut ſuaſibiliter eſt dicere, ſtiptica,& ſiccatiua,& calefa=
ua,cum uirtute immanifeſta operans, quam non eſt poſſibile exponere uerbo, nec ad cogitationem uenire,ita eſt utilis ad multa.

AD DOLOREM CAPITIS,
& paſſiones alias eius.

Confert enim ad dolorem capitis, qui fit propter multam aduſtionem ſolis, uel uini meri potationem,cum permiſcetur cum aceto,& ungitur. Confert etiam ad ſu dores capitis,permixtus cum uino,& unctus,abraſo capite. Iuuat etiam hulcuſcula quę fiunt in capite ſpiſſa,& parua,& rubicunda,paruis papillis ſimilia,& ſit illa ſpiſ=ſa,& parua,& rubicunda,permixta cum aqua,& uncta,abraſo capite. Cõfert etiam ad furfures cum aceto, abraſo & prælauato capite cum aqua ſalſa.

DE PASSIONIBVS OCVLORVM.

Confert etiã ad cancros oculorũ aſperatos, & ad pruritum oculorũ, & cicatrices albas,& caligines,& ſicoſes,& cõmuniter ad omnes antiquas diſpoſitiones oculo=rum. Mitigat etiam inflationes oculorum,& dolores,cum ungitur deſuper,& rubi cundos,& ſanguinoſos oculos,ſine inflatione,ſi ungatur cum aqua, & ſimiliter ap=proximata cum aqua,curat ordeolum.

DE PASSIONIBVS AVRIVM.

Mitigat etiam aures phlegminantes,& dolentes, ſi apponatur in quantitate len=tis cum aqua roſacea, uel uino. Sanat etiam hulcera, quæ ſunt in auribus cum uino. Et etiam confer auribus ſaniem manantibus,& humidis,& fœtidis, ſi cum uino au=ſtero colluantur,& poſtea cum uino illo colluantur. Confert etiam ad ſonitus auri=um,permixta cum aceto,& infuſa,& ad difficultatem auditus, cum ſucco raphani=de. Iuuat etiam ad pulices,& cimices,& conuenienter ad omnia animalia, quę in=
D grediũtur ad porum auditus,cum aceto permixta, proprie uero ad cimices cũ oleo. Mitigat etiam phlegmones, quæ fiunt in poro auditus in ſuperficie, & tumores, & rubores,& quaſſationes aurium cum uino.

DE PASSIONIBVS NARIVM.

Confert etiam ad narium hulcerationes, & putredines, & fœtores,cum aceto,& ſiſtit fluxum ſanguinis narium,cum aceto permixta,& cum lixiuio poſita. Iuuat eti=am fracturas narium,ungendo narem,quæ patitur ab intra,& ab extra.

DE PASSIONIBVS ORIS.

Confert etiam hulcerationi oris,ſi ungatur cum aqua,& alcolis, tam albis,quàm nigris,in pueris quidem cum aqua,in perfectis uero cum uino auſtero colluta. Con fert etiã putredinibus oris,& depaſcentijs malignis,ſi colluatur cũ uino, & ungatur. Iuuat etiam os humidum & fœtidum,ſi colluatur cum aceto.

DE PASSIONIBVS LABIORVM.

Prodeſt etiam ſciſſuris labiorum, & gingiuis diu ſanguinolentis, & tumidis,& phlegminantibus,& hulceratis,& corroſis,& etiam eis, quæ punguntin productio ne dentium,ſi colluatur cum uino,& ungatur,confert enim ad parulidas, & epulli=das,quæ ſunt tumores gingiuarum,cum ungitur,& colluitur. Mitigat etiã pariſmia phlegminantia,& communiter palatum,& radicem linguæ,cum aqua granoſæ.

SQVINANTIAE.

Iuuat etiam ſquinanticos,ſi ungatur cum aqua,& ſine,confert ad eſcaras pariſmi=orum,aliquando quidem cum aqua,aliquando quidem cum melle.

AD CASVM VVAE.

Curat etiam kionidam ſeu uuulam diſlocatam,& relaxatam cum aqua,uel phle=gmonizantem. Confert etiam poſt cirugiam kionidę,ſi ungatur cũ aqua farinacum.

DE LIVIDITATIBVS OCVLORVM.

Tollit etiã yppopia,id eſt,liuiditates,quę fiunt ſub oculis,& alias liuiditates recen tes oculorũ,ſeu ſanguiné mortuũ,permixta cũ aqua,& uncta,& binda ſupappoſita.

De pudendis

DE PVDENDIS.

A Competit etiam pudendorum & oſei hulceribus,uncta cum uino. Confert etiam ragadijs,& rineis phlegminantibus pudendorum,uncta cum aqua, & auadibus pudendorum cum uino . generoſe etiam operatur & in depaſcẽtijs, & nigrioribus,qui circa pudendum,& in extremitate uirgæ, quæ dicitur glans, uſus enim in his eſt diuerſus. Accipitur enim de ſuccoſitate tantum,quantũ eſt nux, & de uino ciatus unus uel duo,& feruent ſimul,& de hoc colligitur locus qualibet die,deinde ſuperapponitur ab extra hydromel. Non oportet autem pudendum trahere deorſum, ut fluãt liquores,ſed apprehendatur cum ligaturis, ſicut multi Medicorum apprehendunt & ligant,ita enim ualde multos uidi curatos ab illo ſene, & ego ipſe curaui non paucos. Mitigat etiam ſufficienter flammationes ani cum uino, & hulcerationes eius cum aqua,& quaſſationes eius,uel depaſcentias,uel putredines, cum uino, confert etiam exitui ani colluto cũ aceto,deinde uncto. Confert etiam quaſſatis unguibus, & apoſtematis ſuper ligata binda. Totum autem corpus iuuat ad ſudores cum uino,& ad eriſipilam cum uino,& ad exfloratione ſimiliter.

DE HERPETIS.

Siſtit etiam herpetes depaſcentes,ſeu ambulationes,cũ aceto,eos autem,qui non ſunt depaſcentes,cum aqua. Delet etiam impetigines cum aceto.

DE COMBVSTIONE IGNIS.

Confert etiam combuſtis ab igne cum uino abſq; ſupplicatione,abſterſo prius loco cum ſpongia infuſa in uino.

DE HVLCERIBVS ANTIQVIS.

Confert etiam cronicis,& antiquis hulceribus, uncta cum uino, in corroſis uero cum aceto,& in putridis ſimiliter.

DE CANCRENA.

Vſus autem fuit Appolonius in cancrena cum aqua, & circuncraſſauit locum, ut ipſe dixit. Ego enim non uidi, ſed credidi huic uiro, multum enim erat ueridicus.
B Maximum enim eſt hæc ſuccoſitas pharmacum ad omnes plagas.

DE PLAGIS.

Plagarum autem aliæ ſunt ſuperficiales,& aliæ profundæ, & ſuperficialium aliæ quidem ſunt in diuiſione ſola,aliæ in quaſſatione,aliæ in apoſirmate, aliæ uero uſq; quo emittitur os,ad hæc enim omnia excellens pharmacum eſt centaurea. Quia uero diuerſus eſt uſus eius,redeo ad eum. In omnibus igitur ſuperficialibus ungitur cum aqua,uel ponitur in corio,& ſuperapponitur in loco, & ligatur cum binda. In profundis uero cum licino cum melle, & ſuperappone bindam, qui modus etiam confert,quando fuerit ſciſſio uſq; ad oſſa. Vidi enim ego tertiam partem cutis capitis apoſirma pati,& curari iſto modo per dies ſeptem, & aliquando nouem,& aliquando undecim. Habet autem proprietatem hoc pharmacum non colligendi humiditates. Iuuat autem & per modum collyrij in plagis, in quibus denudatum eſt os,et non eſt magna diuiſio,colligens enim tu labia uulneris,immitte pharmacum, & ad conſolidationem ducetur, & ſi ſuturma feceris binda de panno uel corio,pone in ſeptem,uel nouem,uel quatuordecim diebus,& fomentes cum ſpongia. In ſagittis autem & aculeis, oportet immittere hoc pharmacum ſuperpoſita binda. In percuſſionibus uero gladij ſicut in duellatiõibus ponatur in binda de corio fomentato loco prius cum ſpongia infuſa in oxalma,id eſt,in aqua ſalſa & aceto. Et tunc utendo centaurea cum melle,dimittendo uſq; ad dies quatuor. Iuuat autem in cyrugia,quando conſolidare uoluerimus poſita in binda,ſicut in colobonatibus,& atonatibus,& fauis,& adipiminibus,& ſcrophulis,uel aliquo tali. Confert etiam & thimis,& uerrucis,& acrocodibus, & ſimilibus unctis per bindam. Conſolidat etiam plenas plagas cum melle mixta. Ego autem uſus fui in cura duellorum hoc pharmaco,proijciens bindas,& ligaturas,& utens hoc pharmaco ſolo, uſq; ad conſolidationem. Summæ etiam confert in apoſtematibus inciſis, paruis, & multis diuiſionibus,propter decorem,aut magnitudinem,uel loci ineptitudinem.

Quando

C Quando ergo utemur in apoſtematibus, ut dictum eſt, multis & paruis inciſionibus, tribus aut quatuor diebus exugantes cum aqua ſalſa & aceto, diligenter inungimus centaurèam cum melle. Confert etiam & in feris uenenoſis interficientibus & non interficientibus. In apum quidem, & in ciniforum morſibus uncta cum uino, in reliquorum uero ſicut echios, & ceraſti, & aſpidis, & hemorræ, & ſcorpionis, & turturis marinæ, & ungalę, & ammoditæ, & amfisbenæ, & baſilici, & drinij aquatilis, & cereſtæ, & praſſij, & ſcolopendriæ, & aſcalabotæ, & canis omnis, & proprie rabioſi, & leopardi, & cocodrili, & ſimilium, uſus autem eſt diuerſus. Statim autem qu plaga facta eſt aut mordicatio, ſacrificare oportet eum, qui in circuitu eius eſt locum, & in ipſo loco qui patitur, facere unam diuiſionem profundam, & ſic mulgere, & educere humorem, deinde in plaga ſupperponere collyrium, & deſuper bindam de corio, & ſoluere per dies octo, aut quatuordecim ad plurimum, & uino abſtergere, infuſo in ſpongia. Aquam uero non oportet adducere, & maxime in morſis à cane, quinimmo abſtinere oportet à balneo, uſq; ad annum, & omni aqua. Hulcus autem in morſis à cane rabido cuſtodimus inconſolidatum tempore multo, ſicut multi Medicorum faciunt, ſecundum uarietatem tamen permittendum eſt conſolidari, ſicut & alia hulcera, in proprijs temporibus, ita enim & Appolonius curauit quendã genere gallicum morſum à cane rabido. Et ego curaui quendam iuuenem, dans bibere pharmacum iſtud, & aliquando ex ſuperabundanti cum oximelle. In omnibus autem ydeminant per excellentiam, confert, ſi ungatur cum ouo, mitigare enim & replere natum, eſt in omnibus extrinſecis. Tuſſes etiam mitigare uidi datum in fabæ magnitudine cum aqua, & ſtomaticis ſimiliter cum aqua. Purgat etiam choleram cum melicrato, & ſoluit groſſos & uiſcoſos humores, in quantitate auellanæ cum aqua. Iuuat etiam aſmaticos, & ortomicos, in quantitate auellanæ datum cum oximelle. Confert etiam ad ruptiones, & ulſiones, & ſupercurat ſpleneticos, in quantitate fabæ Aegypticæ datum cum aqua, & hydropicos ſimiliter. Confert etiã diſſentericis, in quibus requiritur ſtipticatio, & retentio. Confert etiam in diſuria, in magnitudine fabæ Aegyptiacæ bibita cum aqua, & ſciaticis in quantitate auellanæ data cum melicrato. Operatur etiam in podagricis, ſi ungatur cum uino, & bibatur cum aqua, uel hydromelle, in quantitate modica. Iuuat etiam matritem, & orificiũ eius, cum fluminat, ſi ungatur cum uino, & ſuper hulcera eius. Si autem nigrefiant, & putrefiant, uel ſint depaſcentia, oportet ut cum uino & alumine colluatur. Mundificat autem matricem immundam, in quantitate unius auellanæ cum aqua. Bonum etiam eſt in collutionibus mulierum quidem communiter, proprie uero matricis.

D

Et hæc de centarea quidem
in tantum dicta
ſufficiant.

FINIS.

AVERROIS
DE SIMPLICIBVS.

ARGVMENTVM HVIVS LIBRI. CAP. I.

N primis ſciendũ eſt, quid ſit cibus, & quid Medicina, & quot ſint eorum operationes, & qualiter operantur, & proprie Medicinæ, eo ꝙ habent multas operationes, quas Medici appellant uirtutes primas, ſecũdas, & tertias, & proprietates, & cum hoc dabimus cognitionem harum iſtarum Medicinarũ, quæ operantur quamlibet iſtarum operationum. Et poſtea ſpeculabimur in operationibus earum, hoc eſt, utrum uia qua apprehendimus, eſt per uiam ſyllogiſmi ſolum, aut per uiam experientiæ ſolum, aut per uiam continentem utrumq̃, & hoc totum erit, poſtq̃ receperimus à naturalibus, quod erit recipiendũ. Et quãdo compleuerimus hoc, recordabimur propriorum ciborum & Medicinarum, quoꝝ multiplicata eſt ſcientia, & experientia in terminis naturalibus, & teſtificata ſunt à communitate Medicorum, aut à maiori parte. Et poſtea narrabimus modos compoſitionis, & recordabimur eorum, quæ manifeſtiora ſunt ſectæ componentium, & narrabimus naturam complexionis, ſecundum uiam quam nobis oſtendent regulæ illæ, & quando cõpleuerimus hæc, tunc cõpleta erit noſtra intentio in hac particula.

De quiditate cibi & Medicinæ. Cap. II.

DIcamus quod cibus eſt illud, quod ponit naturales partes cibati, & hæc pars eſt in ſpecie partis diſſolutæ. Sed Medicina diuerſificatur ab hoc, ideo, quia quamuis ipſa ſit ex rebus, quæ ponũt naturales partes cibati, illa pars non eſt in ſpecie partis diſſolutæ, ſed habet in ſe rem actiuam, & alteratiuam. Et propterea quãdo ſuperuenit hæc diſpoſitio ſuper diſpoſitionem ægritudinalem, quæ eſt cõtraria, uocatur illa operatio curatio. Et hæc eſt intentio diffinitionis, qua Galenus diffiniuit cibum & Medicinam, dicés ꝙ cibus eſt illud quod patitur à corpore. Et Medicina eſt illud à quo patitur corpus. Sed ſi nos non intelligeremus ex uerbis hoc quod dictum eſt, non eſſet intellecta certitudo cibi & Medicinæ. Et iam opinatus eſt unus ex noſtris ſocijs, qui nominatur Ahuberti Auenſuphu, quod illud quod diximus in hac diffinitione eſſet quaſi contrarium uerbis Galeni, & ſuper hoc eidem multas tranſmiſi epiſtolas, quouſq̃ hoc plene intellexit.

De operationibus primis quas operantur Medicinæ in corpore humano, quæ ſunt primæ. Cap. III.

ET operationum quas operantur Medicinæ in corporibus humanis, quædã ſunt primæ, ſicut eſt caliditas, frigiditas, ſiccitas, & humiditas, & quędam earum ſunt ſecundę, ſicut maturatio, digeſtio, mollificatio, reſolutio, & apertio, & multa alia ſimilia iſtis; quæ enarrare debemus, quando declarabimus naturam Medicinarum, quæ faciunt hoc, & fuerunt uocatæ ſecundariæ, quia ſequuntur menſurã mixtionis primarum uirtutum, & quædã earum ſunt tertiæ, quæ ſunt propriæ in certis membris, & ſunt quaſi continentes ſecundarum. Et eſt conueniés in primis narrare quomodo hæ habent agere in corporibus has operationes, & quomodo habent pati à corporibus earum paſſiones, & hoc ſciemus quando ſciuerimus per quem modum nutritur nutritus. Et dicamus iam declaratum eſt in naturali philoſophia, ꝙ membra quæ primo nutriuntur ſunt membra ſimilia, ideo quia cibus primo conuertitur ſecundum ordinem, quem habet in corpore cibati, in humiditatem ſimilem, humiditate fixæ in membris conſimilibus, & miſcetur cum eis per eundem modum, quo miſcentur adinuicé res liquidæ, propterea quia non eſt alter modus, per quem natura poſſit reſtaurare rem diſſolutã omnibus partibus membri, niſi per modum mixtionis, & quando erit permixtum ſecundũ hũc modum, tũc habebit eſſentiam

C in ipſo, & poſt hoc aſſimilabitur illud membro, hoc eſt, quia dat eidem unam coagulationem ſtabilitatis ſimilem ſtabilitati membri. Et eſt ibi declaratū ꝙ hoc fit per decoctionem, & decoctio fit per calorem qui eſt in cibato, non ꝙ calor ſit primus motor in hac re, ſed eſt anima nutritiua, proprerea, quia operationes caloris nō ſunt determinatę, nec ordinatę ad unum finem manifeſtum. Et poſtq̄ ita eſt, uidendum eſt, quomodo dicitur cibus eſſe temperatus, aut Medicina, & quomodo dicitur ſuper quemliber eorum, ut ſint diſtemperati, quamuis melius ſit appropriare temperantiam cibo, ſicut eſt melius appropriare diſtemperantiam Medicinæ, propterea, quia cibus qui habet propter ſuam uirtutem, & ſuam præparationem, ut conuertatur ad humiditatem, ſimilem humiditati radicali, quæ eſt in membro conſimili, & calori intrinſeco ſimili calori qui eſt in cibato, ita ut ſint idem ſecundū omnem modum, & hoc eſt ſolum in eo, qui eſt temperatæ complexionis, uel propinquus ei, & per hunc modum dicitur quod cibus ſit temperatus, ſicut erat panis grani, & carnes gallinarum iuuenum, & ſimilia iſtis, quia quantitas partium preſtitarum corpori ab iſtis cibis, eſt idem cum partibus quæ fuerunt diſſolutæ. Sed temperantia Medicinæ eſt propinqua huic, ſed diuerſificantur inquantum non habēt uirtutem reſtaurandi partem æqualem quantitati rei, quæ diſſoluta eſt ex corpore, & propterea non poteſt homo nutriri ex temperata Medicina, & ſi comedat ex ea tantum, quantum comeditur ex cibo. Sed quādo dicimus quod Medicina ſit temperata, intelligitur eius temperantia, quod quando comeditur ex ea quantitas, quæ non eſt ſenſibilis comparando eam quantitati partium diſſolutarum à corpore, quia tunc non inducit in corpus rem extraneam, quia ſi homo comederet ex ea quantitatem ſenſibilem, ſecundum quod comediſſet de cibo, induceret in corpus ex neceſſitate rem extraneam, quamuis difficile ſit inuenire Medicinā temperatā in operationibus omnibus.

Et ſecundum hoc debes intelligere, quod quādo dicimus quod Medicina eſt ca-
D lida, & frigida, humida, uel ſicca, & dicimus etiam de cibo, noſtra intentio non eſt, niſi equiuoca, ſicut tu ſcis, quod quando dicimus de uino, quod eſt calidum in ſecundo gradu, & ſimiliter crocum non intēdimus, ut ſit idem calor. Et poſtq̄ declaratum eſt quid ſit cibus temperatus, & Medicina temperata, & qualiter operentur in corpore, ex hoc potes intelligere uiam per quam dicimus eſſe diſtemperatos, & hoc dicimus in qualitatibus primis, id eſt, quomodo calefacit Medicina, refrigerat, & humectat, & exiccat. Quia Medicina quæ conuertitur in chilum calidiorem temperato chilo, aut in calidiorem quàm eſt pars corporis, hoc eſt ad partem calidam, illam Medicinam dicimus calidam, quia calor dicitur, quod ſit una rerum quæ calefacit hominem plus debito, & quod generatur ex hoc chilo, eſt calidius debito, & ſanguis qui eſt materia caloris naturalis, eſt calidior debito. Similiter humiditas radicalis in quam conuertitur ſanguis, eſt calidior ſuo modo, & ſic de neceſſitate calefiunt omnes corporis partes. Et ſic dicitur de Medicina frigida, quia non refrigerat niſi quia cōuertitur in locis digeſtionis ad diminutum calorem, magis quàm calor corporis ſit, ita quod chilus qui ex ea generatur, eſt diminutus à calore corporis, & non dicitur ueraciter ut refrigeret, quia calor naturalis non habet aliquam uiam generandi frigiditatem, & ſic debes dicere in ſanguine, & humiditatibus quæ ſunt in membris, & in humiditate & ſiccitate omnium partium corporis. Et quando Medici ſpeculantur operationes Medicinarum in corpus, facile eſt eis dicere, qualiter calefaciunt, ſed difficile eſt eis dicere qualiter refrigerant, ita quod Galenus dicit ſicut fugitiuus, quod non fit niſi per diuiſionem Medicinarum in paruas partes. Et ſi non refrigeraret Medicina, niſi per diuiſionem ipſius in partes minutas, ergo neceſſariū eſſet nobis dicere quod eſſet frigida in actu, ſed hæc Medicina frigida, non eſt frigida in actu, neq; etiam calida eſt calida in actu, ſed hæc res æque bene competit Medicinæ calidæ, ſicut Medicinæ frigidæ, quia res conuertibiles, quando conuertuntur in partes minutas, facilius cōuerſionem recipiunt. Et quamuis Medicina ſit paſſibilis à corpore per uiam quam diximus, non eſt impoſſibile ut patiatur ab ea per alium modum. Nam uides quod cibus eſt paſſibilis à corpore, & tamen inuenis ci-

bum qui

A bum qui mutat corpus secundum aliquem modum, & secundum aliquam latitudinem, & si hoc inuenitur in cibo, qui est appropriatus passioni, & tamen uincit aliquo modorum, ergo hoc maxime debet inueniri in Medicina, quæ uictoriæ appropriatur, & mutationi, quia ueraciter debemus dicere, quod quamuis aliquãdo uincatur, tamen non deserit propriam suam uirtutem, hoc est substantialem. Sicut dicitur quod arbor Aegypti occidebat, dum erat in Aegypto, & quando remota fuit ab inde nutriebat. Et dicit Aristoteles, quod in terra Latinorum sunt duo flumina, ex quorum uno si oues biberent, generabũt masculos, & ex alio fœminas. Et hoc non est nisi propterea, quia cibus ex una parte est similis, & ex alia dissimilis, & ex parte similitudinis est patiens, & ex parte dissimilitudinis est agens. Et hic est modus Medicinarum quæ dicuntur calidæ, aut frigidæ in potentia, hoc est propter præparationem quam habent, quia non est in aliquo compositorum calor in actu, nisi in animalibus, propter eorum perfectionem, & indigent calore extrinseco magis, & propterea non inuenitur in eis temperantia elementorum, sicut in animalibus. Sed res simplices quæ non nutriunt, sicut quatuor elementa non dant corpori, quando adueniunt ei intus uel extra, nisi qualitatem, ideo quando obuiant nostris corporibus, mouent corpora, sed non mouentur à nostris corporibus, propterea quia qualitates cum quibus operantur elementa in corporibus, sunt in actu, sicut est calor in igne, & frigus in niue. Et quando elementa mouent corpora ipsa, non mouẽtur, id est, non conuertuntur. Et quando Medici uolunt de mensuris præparationum narrare, quæ sunt in Medicinis, quia indigent hoc in Medicatione, ordinauerunt gradus per modum comparationis, corpori temperato, & posuerunt quamlibet qualitatẽ in quatuor gradibus, scilicet, calidum in primo, secundo, tertio, & quarto, & sic de frigido, sicco, & humido, & de humido non uidetur quod possit transire tertium gradum. Et quod pertransit quartũ gradum, est res uenenosa, quæ corrumpit corpus, & istæ sunt uiæ primarum actionum, & passionum Medicinarum.

B

In generali consyderans de operationibus secundis & tertijs, quas operantur Medicinæ in corpore humano. Cap. IIII.

ET nos uolumus incipere narrare de uirtutibus secundis & tertijs, & dicere naturas Medicinarum, quibus hoc operantur, & qualiter operantur. Et dicamus q; Medicinæ quæ sunt compositæ ex elementis, quando alterantur à corpore, aut alterant corpus, quædam eorum sunt quæ assimilantur ei, quod est in eis ex uirtutibus elementorum, sicut sunt illæ quæ dant caliditatem, frigiditatem, siccitatem, & humiditatem, similem in qualitatibus quæ sunt in illis, & quędam actionum aut passionum quæ non assimilantur ei, quod est ex uirtutibus elementorum, sed sunt operationes consequentes primas uirtutes elemẽtorum, & hoc est propter locum subiecti, in quo operantur, sicut illæ quæ habent indurare, mollificare, denigrare, rubificare, & similia, & locus subiecti, in quo manifestantur istæ operationes, circa quod cunq; membrum, si indeterminatum fuerit, appellantur istæ uirtutes secundæ. Et quando operabuntur in proprium membrum, tunc dicentur uirtutes tertiæ, sicut sunt Medicinæ quæ prouocant urinam, & quæ mundificant pulmonem, & quæ generant sperma, & quæ frangunt lapidem, & similes istis. Et postq; dictum est de uirtutibus secundis, & tertijs, dicendum est de natura operationum istarum Medicinarum manifestorum, & incipiamus à secundis. Et dicamus quod istarum Medicinarum quædam sunt maturatiuæ, hoc est, quæ faciunt saniem, & quædam earum sunt mollificatiuæ, quædam induratiuæ, & quædam aperitiuæ, & quædam opilatiuæ, & quædam euaporatiuæ, & quædam petrificatiuæ, & quædam stipticæ, & quædam leuitiuæ, & similes his. Et debes scire quod Medicina quæ est appropriata alicui operationi, non dicitur habere illam proprietatem, nisi comparatione ad corpus temperatum, uel ad propinquum temperantiæ, & Medicus expertus in hac arte, quando cadit ad manus ipsius, aliud corpus distemperatum debet arbitrari Medicinam, secundum mensuram quam uidet ei esse magis iustam, & magis conuenibilem in uirtute Medicinæ, quæ habet facere operationem istam in tali corpore,

C & experientiæ habent hic locum magnum. Verbi gratia, postq; scierimus q; Medicina maturatiua est illa, cuius calor est æqualis calori corporis, debemus intelligere hanc proportionem propriam unicuiq; corpori per se, & facere cõparationem propriam tali corpori. Et hoc non fuit solum in complexione propria unius individui, sed etiam in unoquoq; membro per se, propterea, quia Medicina quæ facit saniem in testiculis, non facit saniem in aure, & non oportet quod Medicus has res tradat obliuioni, & experientia habet in istis uijs & arbitrijs magnum posse.

De Medicinis maturatiuis. Cap. V.

DEinceps narranda est natura illius Medicinæ, quæ operatur operationes suprædictas, & incipiendum est à maturatiuis. Et dicamus quod maturatio est operatio caloris naturalis in substantia materiæ, sicut dictum est in alio loco. Et maturatio est ordinata secundum ordinem, quem habet digestio in cibo, hoc est in tribus digestionibus. Et quando spargitur ad aliud membrum materia quæ egreditur à natura in quantitate, aut qualitate, aut in utrisq; simul, & putrefit illa materia, tunc generatur in illo membro de necessitate unus calor mixtus ex naturali & extranea, & si materia illa est apta recipere digestionem, fit ibi sanies, & maturatur. Ideo, quia alba sanies est media inter digestionem perfectam & diminutam, eo quod est alba, quia materiæ non sunt aptæ ad recipiendũ digestionem pro maiori parte, nisi quando egrediuntur à sua natura in quantitate. Sed quando egrediuntur à natura etiam in qualitate, tunc est in eis digestio difficilis, hoc est, quando tendunt ad malã qualitatem, sicut ad humores adustos, & similes illis, ergo ars conueniens in simili re est confortare uirtutem membri, quia calor naturalis est quasi sepultus in membro, super quod est sparsa hæc materia, & propterea est necesse, ut Medicina habeat ex sui natura, ut faciat digestionem, sicut Medicina quæ assimilatur calori intrinseco, quæ
D debet esse temperata in caliditate & humiditate, uel sit declinans aliquantulum ad calorem; & propterea, quia calor intrinsecus qui est in membro, potest esse refrigeratus, propter multam materiam sparsam in eo, aut propter qualitatem. Et quando comparamus talem Medicinã, qualis est hæc corpori humano, dicimus ipsam esse temperatam, & quando comparatur parti dominanti in ipsa ex partibus elementorum, dicimus quod est talis aut talis. Et de Medicinis temperatis est aqua calida temperati caloris, & oleum dulce oliuæ, quando guttatim cadit super apostema, & sicut cataplasma factum de farina tritici coctum cum aqua & oleo dulci. Et debes scire quod Medicina quæ facit saniem in una complexione, non facit in alia, & similiter in quolibet membro corporis, sicut dictum est superius, & propterea Medicus expertus debet ex se ponere gradus istis Medicinis, uerbi gratia, quia Medicina quæ inducit saniem, quasi in primo gradu est calida, ut cataplasma supradictum, & supra illam in gradu est, quæ facta est ex pane propter salem qui ibi est, & super hanc illa, quæ facta est ex fermento. Et quidam dicunt quod Medicinæ opilatiuæ sunt maturatiuæ, sed hoc est per accidens sicut cerotum factum ex cæra, & oleo rosato, propterea, quia quando pori clauduntur, calefit membrum, & materia maturatur. Et quidam dicunt quod Medicinæ maturatiuæ maturant, propterea quia faciunt in materia rem, propter quam est facile naturæ diuidere ipsam materiã, temperando qualitatem materiæ, aut subtiliando ipsam. Et potest esse, ut in una Medicinarum inueniatur maturatio cum omnibus istis modis, & erit in composito per artificium, in simplici uero per naturam. Et etiã dicitur quod Medicina maturat, propterea, quia rectificat in qualitate caloris naturalis, illud quod permutatum est per calorem extraneum, & per hanc uiam dicitur quod psylium maturat apostemata calida, & secundum hunc modum quod res frigidæ maturant apostemata calida. Et diffinitio qua diffiniuit Galenus maturationem non uerificatur, nisi in apostematibus quæ sunt difficilia ad maturandum, propter nimiam debilitatem caloris naturalis, aut propter quantitatem, aut propter frigiditatem.

De Medicinis mollificatiuis. Cap. VI.

Istæ

A ISTæ Medicinę appropriantur multum in hac arte Medicinis, quæ diſſoluunt apoſtemata dura, dempſata, lapidea, quaſi habentia inſenſibilitatem. Et iſta apoſtemata generaliter fiunt ab humoribus groſſis, qui ſunt, aut melancholici, aut phlegmatici groſſi, aut cõpoſiti ex ambobus. Et quia hæc apoſtemata ſunt indurata propter frigiditatem, neceſſe eſt ut res quæ ea mollificant, ſint calidæ, quia res quæ ſunt congelatæ per frigiditatem, diſſoluuntur per caliditatem, ſi ſunt reſolubiles, ſicut plumbum, & ſtannum, quia iſta apoſtemata cum maturantur, humectantur, & de neceſſitate eſt, ut Medicinæ quæ habent permutare, quamuis ſint calidæ, ut habeãt aliquam ſiccitatem, ut uincant illam humiditatem frigidam. Et Medicinę quæ probatæ ſunt per experientiam, in hoc opere ſunt calidæ, in ſecundo, uel tertio gradu, & ſiccæ in primo ſunt, ſicut armoniacum, bdelium, ſtorax, & medulla cruris uituli, & ſepum hircinum, & bouinum. Et eſt neceſſe ut ſint menſuræ harum Medicinarũ, ſecundum menſuram quam habent caloris & ſiccitatis, ideo, quia Medicinæ quæ ſunt fortes in calore & ſiccitate, nimis habent diſſoluere, & poſſet remanere pars groſſa ex materia, quæ cõuerteretur in naturam lapidis. Et eſt neceſſe, ſicut diximus, ut per te ponas gradum in fortitudine harum Medicinarum, propterea, quia pinguedo eſt debilior armoniaco & bdelio. Et pinguedo gallinæ debilior exiſtit pinguedine anſeris, & anatis, quia res iſtæ diuerſificantur ſecundum aliquam complexionem, aut ad aliquod membrum.

De Medicinis induratiuis. Cap. VII.

DE neceſſitate eſt, ut Medicinæ induratæ ſint frigidæ, propterea, quia induratio cum groſſitudine non eſt niſi congelatio, & congelatio non fit niſi à frigiditate. Sed illud quod dicit Galenus de humiditate in his Medicinis nihil eſt, propterea, quia humiditas non habet niſi ſolum humectare, & non indurare, & melius eſſet ut poneret ſiccitatem cum frigiditate, quia de illa frigiditate fit duricies cruditatis. Sed iſtæ duæ qualitates ſunt, ut plurimum paſſiuæ, & non actiuæ, quia duæ actiuæ ſunt caliditas & frigiditas, quamuis earum operationes diuerſificentur ſecundũ
B humiditatem & ſiccitatem, & hoc declaratum eſt in quarto methaurorum. Et iſtæ Medicinæ habent latitudinem, & iſtæ Medicinæ ſunt ſicut ſemperuiua, pſilium, & portulaca, & ſi infrigidant & incrudant, non faciunt hoc niſi per frigiditatem.

De Medicinis opilatiuis. Cap. VIII.

ISTæ Medicinæ ſunt ex his quæ claudunt poros, & natura ſunt terreſtres ſine mordicatione, quia mordicatio eſt una ex rebus quæ cito faciũt Medicinam egredi ex poris, aut ut ſint conglutinatiuę, ut gummi, & terreſtre, quando non eſt conglutinatiuum ſicut amidum. Et eſt neceſſe ut iſtę Medicinę ſint multum remotę à mordicatione, & propterea debent eſſe temperatę complexionis, uel declinantes ad frigiditatem parum. Et ſi quęſieris quomodo oppilant iſtę Medicinę corpus interius, quando aſſumuntur. Reſpondemus quod hoc potes ſcire, per hoc quod eſt dictum ſuperius, quia clauduint inteſtina propter chilum factum ex eis, & ſimiliter epar & uenas & membra ipſa. Et iſtę Medicinę opilatiuę diuerſificantur ſecundum diuerſitatem complexionis membrorum, ſicut dicitur, quod dactili opilant epar, & aperiunt opilationem pulmonis.

De Medicinis aperitiuis & abſterſiuis. Cap. IX.

ISTæ Medicinæ ſunt unius generis, & inter ipſas eſt parua diuerſitas, quia Medicinę quæ abſtergunt ſordiciem ex membro, & lauant ipſum; neq; habent poſſe penetrandi in poris, dicuntur abſterſiuæ, ſicut aqua mellis, & aqua melonum, & farina hordei, & fabarum, & quæ habent uirtutem penetrandi propter partem igneam, quæ eſt in eis, dicuntur aperitiuæ. Et quædam iſtarum Medicinarum plus operantur extra corpus quàm intra, & quædam plus intra quàm extra, & quędam operantur æqualiter. Et quæ plus operantur extra, ſunt, quæ habent aliquantulam bauraciſitatem, nec in eis eſt multa groſſicies, & propter partem ſubtilem, quæ eſt in eis, penetrant intus, & propter largitatem intranearum uiarum, penetrant cito. Et res uiſcoſę mundificare non poſſunt, & ſi cum eis inungeretur corpus ſtipticum aliquan-

C tulum groſſum, tunc mundificarent, propterea, quia ſunt inſtrumenta naturæ aperitiuæ, quæ eſt in eis, quia hæc ſtipticitas coniuncta, retinet eas in meatibus, donec compleuerint ſuas operationes. Sed extra corpus non poſſunt ita operari, propter ſtricturam pororum, & propter ſtipticitatem. Et propterea abſynthium aperit opilationes epatis, & non poteſt poros exteriores aperire, propter ſtipticitatem quæ eſt in eo. Et iſtæ Medicinæ debent eſſe amari ſaporis cum ſtipticitate. Sed Medicinæ quæ ambas operationes faciunt, ſunt inter harum naturam mediæ, uidelicet illæ quæ habent aliquantulam amaritudinem cum bauracitate, ſine ſtipticitate, ſicut radix lilij cœleſtis, & ſimilia eis. Et tu iam ſciuiſti quod Medicinæ quæ ſunt aperitiuæ unius membri, non ſunt aperitiuæ alterius. Et propter hoc dare debes unicuiq; harum rerum gradus, quemadmodum facis reliquis Medicinis & uirtutibus.

De Medicinis euaporatiuis. Cap. X.

QVia autem euaporatio non fit niſi in quantitate mẽbri euaporati, & augmentum ipſius quantitatis non fit niſi propter calefactionem membri, neceſſe eſt ut Medicinæ euaporatiuæ ſint calidæ. Sed earum calor debet eſſe temperatus, quia Medicinæ quæ habent diſtemperatum calorem, euacuant & deſiccant, nec debent habere ſubſtantiã groſſam, & iſtæ Medicinæ ſunt ſicut camomilla, malua, & oleum uetus. Et debes ſcire quod euaporatiuæ ſunt contrariæ opilatiuis, hoc eſt, quia ſunt frigidæ, ſcilicet opilatiuæ, de quo dictum eſt ſuperius, quia quando membrum refrigeratur, diminuitur quantitas ſua propter quantitatem ſui ad frigiditatem & terreſtreitatem, quemadmodum augmentatur quantitas eius propter propinquitatem, ad caliditatem ipſius naturæ aeris. Et ſcias quod non fit augmentum quantitatis ex his quæ apponuntur, uel eueniunt extra, nec fit diminutio propter aliquid quod reſoluatur ex eo, & hoc probatum eſt in naturali philoſophia. Et
D Medicinæ facientes hanc operationem, ſunt hæ eedem his quæ indurant, ſed primo inuiſcant, & ſi diu permanent in membro, indurant ipſum, & poſſibile eſt ut mortificent ipſum, cum diu permanent ſuper illud.

De Medicinis aperientibus ora uenarum. Cap. XI.

IStæ Medicinæ ſunt calidæ complexionis, & habent groſſam ſubſtantiam, & ſunt de genere Medicinarum aperitiuarum, tamen ſunt fortiores eis. Et habent quaſi tres gradus operationum, primus eſt abſtergendi, ſecundus eſt aperiendi, tertius eſt elargandi ora uenarum, tamen calor iſtarum Medicinarum aperitiuarum non eſt conueniens ut ſit calor corroſiuus, quia corroſio claudit, & iſtæ Medicinæ ſunt ſicut aleum, & fella, & proprie fel bouis.

De Medicinis ſtipticis. Cap. XII.

STipticæ Medicinæ quæ ſtringunt orificia uenarum, ſunt natura frigidę, & terreſtres, & fortis ſiccitatis, & propterea fuit ſapor earum ſtipticus, & propterea claudunt orificia uenarum, quia frigiditas quę non eſt terreſtris, eſt debilis operationis. Et hęc eſt differentia quę eſt inter ſtipticum & opilatiuum, quia opilatiuum eſt in materia quę tenet ſubtilitatem, & ſtipticum eſt in materia groſſa, & hęc ſunt ſicut galla, baluaſtia, acatia, & ſimilia.

De Medicinis mitigatiuis dolorum. Cap. XIII.

DIcitur quod prima uia mitigandi dolorem, eſt ut remoueatur cauſſa doloris. Et ſecunda eſt, ut ſtupefiat membrum ita, ut non ſentiat dolorem, ſicut fit cum opio. Tertia eſt Medicina quæ facit in membro illud quod repugnat rei quæ inducit dolorem, & iſtud eſt uerax mitigatiuum, quia in primo modo cadunt multa genera Medicinarum, ſicut Medicinarum purgantium in eis, & Medicinarum digeſtiuarum. Et ſecundus non mitigat, niſi per accidens, quando priuat ſenſum membri, aut ipſum indurat, quæ res non eſt facienda, niſi quãdo uitare non poſſumus, ſicut dictum eſt in libro de ingenio ſanitatis. Sed tertius eſt uerax

mitigatiuus

A mitigatiuus, propterea quia præstat sine medio illud, quod resistit causſę doloris. Ergo necesse est, quod Medicinæ quæ hoc faciunt, sint temperatæ, similes calori naturali, aut parum calidiores, in tantum, in quantum calor naturalis est refrigeratus à calore naturali debito membri, propter resolutionem factam in ipso. Et propterea possunt istæ Medicinæ mitigare dolorem, qui est ex causſis calidis, & frigidis, per eundem modum, eo quod augmentant calorem naturalem, qui est instrumentum naturæ, qui est Medicinalis per omnem partem. Et tunc dominatur natura super malam complexionem, quæ facit dolorem, & ipsum remouet. Et quamuis istæ Medicinæ sint in hoc gradu, necesse est, ut sint subtilis substantię, penetrantes, & uelociter permutabiles ad calorem naturalem, & tunc adiuuabunt digestiones, propter earum subtilitatem. Et propterea appropriantur istæ Medicinæ duabus uirtutibus ad remouendum dolorem. Vna est ad multiplicandum calorem naturalem, & alia ad præparandum humorem ad digestionem, qui est causſa doloris, ad hoc, ut sit facile permutabilis à natura. Et res magis conuenientes in hoc sunt pinguedines, & oleo, & pinguedinum, sicut pinguedo gallinæ, & anatis, & pinguedo anseris est melior secundum Galenum. De oleis, oleum uitelli ouorum, & oleum dulce oliuæ calidum parum. Et generaliter quando dolor est mordicatiuus, res quæ mitigant debent esse dulcoratiuæ, unde Medicinæ quæ habent qualitatem mordicatiuam, & proprie stipticæ, multum sunt remotæ à mitigatione doloris. Et Medicinæ frigidæ & oppilatiuę habent augmentare dolorem, eo quod resistunt dissolutioni humoris. Sed Medicinæ quæ in Arabico nominantur muscabecha, uariantur ab istis, eo quod substantia earum aliquantulum grossior existit, & cum hoc sunt aperitiuæ pororum cum euaporatione membri. Sed generaliter natura earum est propinqua naturæ ipsarum Medicinarum prædictarum, quæ indigent pauca absterſione.

De Medicinis generantibus carnem. Cap. XIIII.

B Istę Medicinę indigent pauca absterſione, cum pauca exiccatione, sed absterſio est, ut auferatur sordicies, quæ est in uulnere, & siccatio est ad siccandum humiditatem, quia in digestione uniuscuiusq; membri inueniuntur istę duę humiditates, hoc est, subtilis, & grossa.

De Medicinis cicatrizantibus. Cap. XV.

Istæ Medicinæ debent esse stipticæ, & fortiter siccæ, propterea quia cutis est illud, quod fit à natura post generationem carnis, & cutis est siccior carne, propterea necesse est, ut exiccatio istarum Medicinarum sit fortis, sicut pallę, & balaustię.

De Medicinis causticis. Cap. XVI.

Istę Medicinę debent esse in fine caliditatis, cum grossicie substantię, & tunc facient opus, quod facit prima, id est, carbo.

De Medicinis corrosiuis, & facientibus carnem cadere. Cap. XVII.

Istæ Medicinæ consumunt carnem, non tamen faciunt, quod faciunt causticæ, & hoc accidit, quia habent caliditatis minus, & subtiliorem substantiam, & quę faciunt cadere carnem, sunt debilioris putrefactionis, & non dicuntur putrefactiuę, nisi propterea, quia corrosio & casus carnis, non sunt nisi propter calorem extraneum, & in calore extraneo est aliqua putrefactio de necessitate, & Medicinę putrefactiuę sunt sicut auripigmentum rubeum, uel citrinum. Et utimur Medicinis faentibus cadere carnem in uulneribus, quando uolumus, quod caro bona in eis nascatur, sicut putrefactiuis in locis corrosiuis.

De Medicinis attractiuis. Cap. XVIII.

QVædam earum operantur prima qualitate, & quędam proprietate. Quę operantur per primam qualitatem, trahunt quodlibet adueniens. Sed quę trahũt proprietate, trahunt rem propriam, sicut adamas ferrum, & generaliter omnis attractio, quocunq; modo fiat, non fiet nisi per calorem. Et ego debeo declarare operationes, quę à proprietate fiunt completę. Et Medicinę quę trahunt propter

C primam qualitatem in eo, quod est qualitas absolute, hoc est illud, quod facit caliditas, in quantum caliditas sunt duarum specierum. Vna est, quæ trahit per calorem naturalem, qui est in ea, sicut radix, quę uocatur moschec almesia, id est, putredo facta circa orificium busforum apum, & alia trahit per calorem putredinalem, sicut fermentum, & stercus columbarum. Sed Medicinę quę uocantur bezahar, quę curant à uenenis, quędam faciunt hoc à tota substantia, & quędam faciunt propter primam qualitatem, quę est in eis, hoc est, quando resistunt qualitati generatę à ueneno, propterea quia uenenum ingreditur hanc diuisionem, hoc est, quia uenenorum quoddam est uenenum per primam qualitatem, & quoddam est à tota substantia, & hác diuisionem postea declarabo. Et Medicinę preseruatiuę dicuntur Medicinæ, quæ resistunt putrefactioni, aut propterea, quia tenent aperta loca, quę parata sunt opilari, aut quia resistunt putredini, aut propter utrunq;.

De Medicinis confortantibus. Cap. XIX.

IStę Medicinę sunt, quę assimilantur cõplexioni membri in tota substantia. Et propterea dicunt quidam, ꝙ quodlibet membrum comestum cõfortat simile membrum comedentis. Sed Medicinę quę confortant, in quantum sunt Medicinę confortatiuę, necessario calor earũ debet esse fortior parumper calore membri, & similiter siccior, propterea quia mẽbra non terrentur, neq; debilitantur, nisi propter qualitatem frigidam et humidam. Et hoc secundum plurimum accidit proprie in membris principalibus, & generaliter non debilitatur operatio membri ut plurimum, nisi propter frigiditatem, quę est cõuenientior ad inducendam lęsionem, hoc est, quia assimilatur uirtutibus dominantibus super ipsum ex uirtutibus elementorum, sicut est cerebrum, quia ideo quod super ipsum dominatur frigiditas, & humiditas, læsio quæ superuenit ei propter has duas qualitates, est maior. Et propterea est necesse, quod natura Medicinæ, quę confortat membrum, resistat parti, à qua prouenit læsio membri. Verbi gratia, Quia Medicinæ quæ confortant epar, necessario debent habere manifestam siccitatem, econtrario in Medicinis cordialibus, & quædam sunt, quę confortant à tota substantia, sicut aurum & margarita cor. Et quędam sunt, quę confortant propter qualitates primas & secundas, sicut stipticitas & amaritudo quę sunt in rosa. Et Medicinę odoriferę sunt supremę omnibus Medicinis, quę confortant principalia membra, & maxime in rebus testificatis ab experientia, & proprie cordi. Et propterea muscus plus cõfortat inter cętera odorifera, nam eius aromaticitas prętualet omnibus aromaticis.

D

De operationibus tertiarum uirtutum. Cap. XX.

IAm diximus naturam Medicinarum, à quibus proueniunt operationes secundæ. Deinceps debemus narrare naturam Medicinarum, quæ faciunt tertiam operationem. Et dicamus, quod istarum Medicinarum quædam sunt, quę frangunt lapidem, & quædam, quæ prouocant menstrua, & quædam, quæ generant lac, & quædam, quæ generant sperma, & quędam, quæ diminuunt lac, & sperma, & quędam mundificant pectus. Sed Medicinæ quæ frangunt lapidem, non sunt multum calidæ, secundum quod Medici dicunt, propterea quia calor qui indurat & petrificat, est fortissimus, & propter hanc uiam calor extraneus indurauit lapides, & propterea est neceſſarius in earum fractione calor suauis, & non fortis, in quo sit aliquantula humiditas, compatando calori, qui indurabit lapides, & cum subtilitate, eo quod scis, quia res quæ induratę sunt propter calorem & siccitatem, non dissoluuntur, nisi per frigiditatem & humiditatem. Et cum dico frigiditatem, intellĩgo diminutum calorem à calore, quĩ coagulauit lapidem, & sic intelligo cum dico humiditatem, ideo quia non operantur istæ medicinæ in lapidibus, nisi per operationem similem operationi alicuius decoctionis, & per uiam istam diuidit eum calor naturalis, & expellit. Et tales Medicinę sunt sicut sparagus, cicer rubeũ, & amygdalæ quę tendũt ad amaritudinẽ. Et nõ est remotum, ut hęc operatio nõ fiat à tota substantia. Sed Medicinæ quæ prouocant urinam, debent necessario habere caliditatẽ cũ subtilitate, quia caliditas cum subtilitate adiuuat uirtutem attractiuam, quæ est in re-

nibus,

A nibus, uidelicet, ad trahendum illam aquoſitatem, & diſcretiuam, quæ eſt in epate etiam adiuuat in cognitione iſtius aquoſitatis caloris. Et dicitur, quod Medicinę quę faciunt hoc, habent conuenientiam cum membris urinæ à tota ſubſtantia, ſicut ſunt apium, fœniculum, daucus, & ſimiles illis. Sed Medicinæ quę lac generant, ſunt quę habent calefacere humores phlegmaticos, & habent iuuare uirtutem digeſtiuã, quæ eſt in membro, ut conuertatur ad ſanguinem. Et ex generantibus lac ſunt quædam, quæ ſunt cibi, & illa ſunt conuenientiora in hoc opere. Et ſunt cibi, ex quibus fiunt humores temperati in caliditate & humiditate, æqualibus humiditati & caliditati ſanguinis. Et Medicinæ quæ prouocant menſtrua, per os ſumptę, ſunt de genere Medicinarum, quæ generant lac, ſed neceſſe eſt, ut ſint calidiores eis, eo quod habent aperire orificia uenarum, & ſubtiliare ſanguinem. Et quando hoc accidens eſt paruum, tunc ſufficiunt ſolum Medicinæ, quæ generant lac, ſed ſi ex toto ceſſaret menſtruum, non ſufficium illæ, ſed ſunt neceſſaria ea, quæ ſunt ſimilia pulegio, & mentaſtro, & oppoponaco, & coſto, & ſquinanto, & caſſiæ ligneæ, & ariſtologiæ, & ſimilia his. Sed Medicinæ & cibi qui generant ſperma, ſunt calidi, & humidi, & uentoſi, ſicut faſeoli rubei, cepe, & nuclei pinearum. Sed Medicinæ quæ mundificant pectus & pulmonem, & adiuuant ad excreandum materias incluſas in ipſis, ſunt, quæ habent uirtutem digeſtionis & inciſionis, ſine forti calore, ut non indurent. Et quandoq; adiuuant ad excreandum ſputa Medicinæ, quæ habent lenitatem, & uiſcoſitatem, quando difficultas ſpuendi erit propter ſubtilitatem materiæ, quia ſpargitur & circunfluit ante aerem, & educi non poteſt. Et Medicinæ digeſtiuæ, & huius materiæ abſterſiuæ ſunt, ſicut nuclei pinearum recentes, & butyrum cum melle cannæ & amygdalis. Et ſemper ſis memor eorum quæ diximus ſuperius, hoc eſt, quia diuerſificantur operationes iſtarum Medicinarum per diuerſitatem complexionis alicuius membri, etiam plus & minus, & à te pone gradus, & uia cognitionis harum rerum ut plurimum eſt experientia.

B

De Medicinis operantibus à forma ſpecifica, & de differentia inter eas & illas, quæ operantur per primam, ſecundam, & tertiam uirtutem. Cap. XXI.

DEinceps uolumus dare differentiam, quæ eſt inter Medicinas, quæ operantur per primam, ſecundam, & tertiam uirtutem, & illas quæ operantur per proprietatem, quam appellant Medici totam ſubſtantiam, & qualiter operantur. Et dicamus, q̃ operationes Medicinarum ſumuntur duobus modis. Vnus eſt, operationes quæ appropriantur proprijs uirtutibus elementorũ, ſicut eſt calefacere calori, & refrigerare frigori, quia huiuſmodi ſunt ſubſtantialia, & ſequuntur eorum ſubſtantiam, & ſimiliter inciſio, ſubtiliatio, & alię operationes ſecundę & tertiæ, ſicut dictum eſt. Et propterea poſſumus apprehendere occaſiones harum operationum bono arbitrio. Sed alium modum Medicinarum operationis appropriare non poſſumus primis uirtutibus elementorum ſubſtantialiter, uerbi gratia, Attractio quam facit adamas in ferro, propterea quia attractio, in quantum eſt attractio, quamuis ſit appropriata calori, non propterea ut trahat abſolute accidit ut trahat ferrum. Sed propterea quia trahit tali attractione propria, & hoc accidit propter proportionem & conuenientiam, quæ eſt inter ipſum & ferrum. Et hæc proportio & conuenientia non eſt, niſi in menſuris mixtionis elementorũ in eis, hoc eſt, in trahente & attracto. Et propterea eſt poſſibile inueniri in una re proprietates infinitas, & hoc eſt cõparando entibus quaſi infinitis. Et hęc operatio eſt quaſi ſicut accidés in ipſis uirtutibus elementorum, quæ ſunt infuſæ in re, quæ habet hanc proprietatem, & non inſunt ſubſtantialiter. Et propterea eſt impoſſibile ſcire per arbitrium menſuram mixtionis, propter quam fit hęc operatio in ipſo ente, ſicut ſciuntur operationes, quę proueniunt à materia, quæ non ſciuntur, niſi per arbitrium. Iſtud eſt eſſe proprietatis, & totius ſubſtantiæ. Sed complexio non quæritur, nec arbitratur in hac ſpecie, ſed in alijs. Et qui quærunt, in qua ſpecie harum operationum operentur Medicinæ laxatiuæ, eis reſpondendum eſt, quia habent hanc operationem per modum attractionis

C ctionis,in quantum eſt attractio,& per proprietatem. Propterea quia nos uidemus, quod quando reperitur una ex iſtis Medicinis purgantibus, ipſa attrahit humorem proprium ei,& à quacunq; parte ſit in corpore, uel quod ſit in partibus infimis corporis,aut in partibus ſupremis,ſicut ſcamonea, quæ curat ægritudinem formicæ pedis,eo quod mouet hunc humorem colericum,qui eſt in pede, ad exeundum extra cum Medicina,& hoc non fit niſi per uiam attractionis. Et Medicinæ purgatiuæ non habent hanc ſolam uirtutem,hoc eſt,attrahendi humorem proprium eis, ſicut turbith phlegma trahit,& ſcamonea choleram, & lapis lazuli melancholiam, ſed etiam trahunt proprium humorem,& ex proprio membro,ſicut faciunt gummi, & proprie ſerapinum,quod trahit à neruis & à iuncturis humores phlegmaticos groſſos,& uiſcoſos. Et apparet,quod Medicina cum hac operatione attractationis habeat operationem cognoſcendi humores,propterea quia humores, ſicut ſcitur,ſunt in maiori parte in ſanguine, in potentia, & ipſa cognoſcit eos, & ipſos attrahit. Et quando trahuntur humores ab inſtrumentis ciborum ad inteſtina & uentrem, tunc mouetur uirtus expulſiua ad expellendum eos,nec eſt remotum,ut uirtus expulſiua, quæ eſt in hoc membro,in quo eſt humor, ſit iuuatrix operationi Medicinæ in illo humore,hoc eſt,quia cum Medicina incipit attrahere,& natura incipit expellere. Et propterea quando uirtus expulſiua eſt multum fortis,fit propter hoc magna euacuatio,quamuis Medicina non fuerit multũ fortis. Et manifeſtum eſt, quod attractio non poteſt fieri,niſi cum apertione orificiorum uenarum,& illa apertio nõ habetur, niſi per calorem,& ſic fit ſimilirer attractio. Et propter hoc totum apparet,quod Medicinæ purgatiuæ non operãtur,niſi per unum calorem proprium,qui eſt in eis, qui habet proprietatem trahendi talem humorem. Sed quærendum eſt, & dicamus per exemplum. Ponamus quod ſcamonea habet proprietate ſua trahere choleram ſolum,ſicut habet adamas trahere ferrum ſolum. Ergo quando bibitur ex ea plus q̃ ſit eius doſis,nõ debet alium purgare humorem, & iam certificatum eſt per omnes
D Medicos,& experientia ſcitur,quod ſi fuerit quantitas maior debito,purgata cholera fortiter,poſtea purgat phlegma,poſt melancholiam,& ſanguinem.Et ſic apparet quod alia uirtus hoc facit proprietate. Ad hoc reſpondere debes, quod iſte calor proprius,quem habet Medicina purgatiua,per quem attrahit, non habet ipſum ſolum in ſe,& in actu,ſicut habet adamas,qui trahit ferrum propter ſuam formam ſpecificam,quia Medicina non acquirit illum calorem, niſi à corpore, & calor non dat illum calorem,niſi in quantitate determinata in illa. Et propterea quando recipitur aliqua quantitas indeterminata,non ſtabit in hac proprietate, ergo attractio Medicinæ non eſt propria alicui humori, niſi per uiam comparationis, & proportionis determinatæ in illa Medicina,& non omni quantitate accidente,quia quando egreditur ab illa quantitate,tunc trahit ſolum illud,quod trahit per attractionem. Et nõ oportet ut hæc omnia dicantur,niſi in Medicina,quæ inuenta eſt per experientiam, ut non trahat niſi unum humorem proprium,eo quod inueniuntur Medicinæ,quæ trahũt diuerſos humores,ſicut dicitur de agarico. Et non eſt remotum, quia omnes humores habent propinquitatem in uno genere. Et hæc eſt etiam cauſſa,ſi duplicaretur quãtitas Medicinæ,quæ eſt propria uni humori, ut purgaret alium humorem. Sicut dicitur,quod Medicinæ quæ trahunt melancholiam, trahunt humores phlegmaticos,quia conueniunt cum ea in una qualitate.

De uenenis. Cap. XXII.

VEnena operantur in corpore quatuor operationibus uirtutum, ſicut tu uides, q̃ plura operantur qualitatibus primis, ſicut opium,quod priuat ſenſum et motum ſua frigiditate,unde ſi ſumeretur pauca quantitas poſtquã eſſet refrenata aliqua Medicina,contraria eſſet Medicina. Et quędam operantur à tota ſubſtantia, hoc eſt, quia permutant corpus penitus ex toto,ſicut aurum conuerſum in calcem, quod nõ poteſt aliquo modo eſſe Medicina. Et quędam interficiunt fortitudine attractionis, ſicut dicitur de elleboro nigro,alias albo. Et quædam occidunt remouẽdo calorem uitæ,& hæc ſunt,quæ purgant ſanguinem.

De bezahar.

De bezahar. Cap. XXIII.

A MEdicinæ quę uocantur bezahar, quæ curant à uenenis, operantur has paſſiones conuerſim, hoc eſt, quia quædam permutant ſua qualitate uenenum, quando ſunt contrariæ, & quędam hoc operantur à tota ſubſtantia, & quędã hoc faciunt ſua attractione. Et iſtę Medicinę bedazaricę non curant, niſi recipiantur, cũ eſt in corpore diſpoſitio uenenoſa facta à ueneno, & tunc dant corpori unam uirtutẽ, quę eſt cõtraria uirtuti ueneni. Et ſic curatur uenenũ quaſi per accidens, propterea quãdo illas comedit homo ſanus, ſunt ſicut uenenũ, exceptis granis citri, & ſimilibus illis. Propterea dicũt Medici, ꝙ Medicinę bedazar ſunt medię inter Medicinas & uenenũ, & nos ſic nõ intendimus, quia mediũ & extrema ſunt unius generis, & quę ſunt unius generis, ſunt ſimilia, & ſic non eſt in bedazarijs cũ ueneno, & propterea melius eſt dicere, ꝙ bedazar ſit in fine cõtrarietatis cũ ueneno, quia medicatio cõtrarietatis ſemper debet attribui contrarietati. Sed cauſſa quare bedazar occidit ſanum, non eſt, niſi quia non habet prodeſſe, niſi quando in corpore eſt diſpoſitio uenenoſa. Et eſt ut iſtę Medicinę faciant duas operationes in corpore humano. Vna eſt ut uenenoſa, quando recipitur non exiſtente in corpore diſpoſitione uenenoſa. Et alia eſt iuuatrix, quando in corpore eſt diſpoſitio uenenoſa, & ſunt ſicut uenenum ex una parte, & Medicinæ ex alia, non quod ſint Medicinæ ex parte, ex qua ſunt uenenum, quia non eſt extraneum, ut dicatur, quod diuerſificantur actiones unius agentis, diuerſificatis diſpoſitionibus ſubſtanti locorum, hoc eſt, quod poteſt dici bono arbitrio de operationibus Medicinarum, qualiter operantur.

De modo cognoſcendi uirtutes Medicinarum, & ciborum. Cap. XXIIII.

DEinceps habemus perſcrutari, ſi poſſunt comprehendi argumento operationes Medicinarum, quæ non ſunt experte, aut ſit cognitio inuentionis earum per experientiam, aut ſi in hac inuentione cadit res, quæ contineat argumentum & experientiam, & ſi ceciderint, utrum ſufficiant modi, qui dicti ſunt à Medicis.
B Sed dicamus, quod operationes Medicinarum, ſecundum quod dictum eſt, ſunt quatuor, primæ, & ſecundæ, & tertiæ, & propriæ. Sed cibus non habet niſi unam operationem, hoc eſt, quia nutrit. Et cibi naturales non conueniunt nobis, niſi in tota ſubſtantia, propterea quando perſcrutati erimus de hoc, ſi poterit comprehendi per modum argumenti demonſtratiui in hac demonſtratione, alias perſcrutatione, cadet perſcrutatio inquiſitionis proprietatis, ſi poteſt aſſignari aliqua ratio uel non. Et dicamus, quod iam dictum eſt in primo poſteriorum, quod cognitio rerum eſt duobus modis. Vnus, ut habeatur cognitio ſui eſſe ſolum, & hæc uocatur demonſtratio eſſe. Et ſecundus dat nobis cognitionem cauſſæ illius eſſe, & hæc uocatur demonſtratio cauſſæ. Et quando ſunt in una & eadem ſcientia, differunt ſecundum hunc modum, quia quod dat cauſſam, non ſtat niſi per primam cauſſam propinquam ſine medio. Verbi gratia, Si tu quæreres, quæ ſit cauſſa diei, reſpondemus, quia eſt propter lumen Solis. Sed quod dat eſſe rei ſolum, non ſtat per primam cauſſam, ſed ſtat per principia mediata, & ſi non ſint mediata, non ſunt ipſa & eadem cauſſa, ſed hoc ſcitur per conuerſionem æqualem, aut per res magis notas apud nos. Verbi gratia. Ponamus ut uelimus rationem aſſignare, quod luna ſit rotunda, eo quod ipſius lumen paulatim augmentatur in figura rotunda, ſicut arcus, quia hoc principium, hoc eſt, augmentatio ſui luminis paulatim non eſt mediatum, propterea hoc idem non eſt cauſſa rotunditatis lunæ, propterea quod rotunditas lunæ non eſt propter hoc, quod augmentatur paulatim in hac figura rotunda, ſed augmentatur in hac figura, quia rotunda, & eſt conuerſiue, propterea quod cuius rei lumen augmentatur paulatim in hac figura eſt eius forma rotunda, & omnis res rotunda luminoſa, augmentat lumen ſuum in hac figura. Et etiam inuenimus principia, quæ dant eſſe rei ſolum in hoc, ꝙ nota ſunt per ſe, & non propterea, ut ſint prima cauſſa in re, ſicut dicitur, ꝙ ſtellæ quæ non ſcintillant, ſunt nobis propinquiores, & hoc principium eſt notũ apud nos per ſenſum, propterea

C prodeſt dicere,quod ſtellæ errantes ſunt propinquiores fixis. Et debes ſcire, quod hæc principia,quæ nos iuuant ad ſciendum eſſe rei,ſolum ſunt poſteriora à complexione in eſſe,alias,cognitione cauſſæ,& ſunt priora ei in cognitione, comparatione ad nos. Propterea quia priuatio ſcintillationis errantium eſt propter earum propinquitatem ad nos,& propinquitas earum ad nos eſt prior in natura & cognitione. Et principium conuerſiuum poteſt nobis dare cognitionem cauſſæ rei, quando probatur per medium terminum,quod fit in uero ſillogiſmo, quia in hoc probatur terminus maior & minor,uirtute medij. Quia quando inuenitur terminus maior in toto medio,& medius in toto minori, tunc probatum eſt eſſe maioris in minori,& hęc demonſtratio poteſt dare cauſſam eſſe,& nominatur demonſtratio cauſſæ. Sed quod dat ſolum eſſe,eſt inductio,hoc eſt,quia ſcitur ex inquiſitione partiũ,quæ ſunt ſub illo uniuerſali,quia quando fuerit quæſitum prædicatũ, cuius eſſe uolumus habere certitudinem uniuerſaliter,tunc quæruntur omnes partes uniuerſalis. Et ſi inueniantur,tunc conſtituetur,quod hoc prædicatum eſt in toto uniuerſali,& hæc ſpecies nominatur declaratio eſſe maioris in medio uirtute minoris, quia quando inuenitur maior in toto minori, hoc eſt, in omnibus partibus, & totus minor eſt totus medius,tunc argumentatur maiorem eſſe in toto medio. Ergo quando quæruntur multa ex particularibus in una ſpecie,& inueniatur unum prædicatum in omnibus, non opinando,ut ſit aliqua pars in ſubiecto, in qua non inueniatur hoc prædicatũ, & eſt certificatum,quod nõ uidebitur per hoc,quod uidetur à partibus per hũc modum declarationis cognoſcitur eſſe unius prædicati in tota illa ſpecie à parte experientiæ in omnibus ſuis partibus. Et per hanc uiam habemus cognitionem maioris partis ſpecierum principiorum artis Medicinæ. Et principium quod nobis dat eſſe rei,ſolum eſt poſt concluſionem,ut non ſit conuerſiuum ſuper medium terminum, & in hoc modo cadit demonſtratio eſſe, uerbi gratia, ſicut uolumus declarare eſſe

D uirtutem nutritiuam homini per unum principium, quod dicet, Omne animal eſt nutribile,& fiet argumentũ hoc ſic, Omnis homo eſt animal, omne animal eſt nutribile,ergo omnis homo eſt nutribilis, propterea quia hoc principium nõ prodeſt nobis,niſi ad tribuendum uirtutem nutritiuam homini, ſed non ut uirtus nutritiua ſit cauſſa propinqua homini. Et quare non iuuat nos in dando cauſſam rei,quia nõ cõuertitur maior ſuper mediũ,quia oñe nutribile nõ eſt animal. Et in ſumma dico, quod demonſtrationes quę naſcuntur à cauſſis remotis,uel ſint affirmatiuæ, uel negatiuæ,ſunt demonſtrationes eſſe,& non demonſtrationes cauſſę,quia demonſtratio cauſſæ eſt prima & propinqua. Et omnes iſtæ res faciles ſunt ei, qui ſtuduit in Logica per aliquod tempus,& perfectius cognoſcet iuuamentum,quod faciunt in hoc loco,& etiam neceſſitatem. Et poſtquam ita eſt,ſicut dictum eſt, debemus perſcrutari de proprietatibus,& dicamus, Videndum eſt, ſi poſſit inueniri uia, qua poſſimus cognoſcere,quod proprietates ſint per comparationem alicuius alterius rei, ſicut eſt ad comparationem corporis hominis. Et dicimus, ꝙ hoc non poteſt ſciri, niſi uno duorum modorum. Vnus eſt,ut ſit natura,propter quam prouenit hęc operatio manifeſta apud nos perfecte,aut per primos intellectus,aut per demonſtrationem. Alter eſt,ut inueniantur res proprie poſterius illi naturę. Et ad hęc ut ſint illæ res & proprietates æquales in uno prædicato. Et etiam ut ſint illæ eedem res poſteriores magis notæ apud nos,q̄ proprietates,& ut ſint illæ res,propter quas poſſint ſciri proprietates abſq; medio. Quoniam ſpecies harum demonſtrationum quamuis ſint ex rebus,quæ ſunt quaſi per accidens,ſunt tamen ueraces. Et nos uellemus, ſi poſſet eſſe, inuenire hoc quæſitum uirtute illarum demonſtrationum. Sed uidetur, quod iam ſit ſententiatum,quod natura,qua operatur proprietas, nõ poſſit ſciri perfecte, quia proprietas non eſt,niſi una operatio exiſtens per ſe, tranſiens ab uno ente ad aliud, propter proportionem menſurarum elementorum, quam habet unum ens cũ alio. Et hæc menſura comprehendi non poteſt per modum arbitrij, neq; etiam poteſt ſciri hoc plus q̄ fit hæc cognitio, quæ non eſt perfecta. Neq; etiam inuenitur hic aliud accidens poſterius,quod ſignificat ſuper hanc naturam ueraci ſignificatione. Etiam

neq; eſt

A neq̃ eſt aliqua niſi proprietas eadem quando ſentitur, quia tunc ſignificat ſuper hãc naturam,& ſi eſt impoſſibile hoc ſcire, eodem modo eſt impoſſibile inuenire in eo q̃ habet proprietatem unum accidens æquale proprietati ad hoc, ut ſignificet ſuper proprietatem,& ſit manifeſtius apud nos quàm ipſa, quia non eſt conueniens inuenire hoc, niſi quando inueniretur unum accidens magis notum, quod ſignificaret perfecta ſignificatione,ſuper naturam, propter quam fit hæc proprietas. Et propterea,quia proprietas ſequitur proportionem menſurarũ entium, poſſibile fuit inueniri in una re proprietates quaſi infinitas,& res quæ eſt propinqua infinito, non poteſt ſciri perfecte per arbitrium, neq̃ etiam poſſumus inuenire ſigna ſignificãtia ſubſtantialiter ſuper hanc naturam. Et poſtq̃ ita eſt, debemus perſcrutari ſi poſſibile eſt apprehendere primas operationes per uiam demonſtratiuam,aut non. Et dicamus q̃ uia qua perſcrutati ſumus ſuper proprietates, erit eadem cum uia qua hic erimus ſcrutati,quia ſi poſſet apprehendi arbitrio Medicina temperata,aut diſtemperata in fine æqualitatis,hoc non eſſet niſi cum cognoſceremus naturam,quæ hoc operatur perfecta cognitione. Quia quando nos tractamus de Medicina, ſi eſt calida, aut frigida,aut temperata,nos non intelligimus hoc, niſi quia habet per ſui naturã & preparationem permutando ſe à corpore humano,uel ut permutetur à corpore humano,& corpus poſtmodum ab ea recipit unam qualitatem permutatam, comparatam,proportionatam qualitatibus naturalibus quæ ſunt in corpore,quam proportionem dicimus temperantiam,eſſe aut diſtemperantiam. Ergo utinam ego ſcirem quæ natura eſt hæc, propter quam præparatum eſt corpus humanum pati has paſſiones,& quæ eſt illa quæ præparata eſt ad agendum,& cui réi has debemus comparare, hoc eſt, cui rei debemus comparare menſuras elementorum, quæ ſunt in illa. Propterea,quia hæc comparatio, alias operatio, non dicitur niſi cõparatiue ad corpus humanum. Et propterea apparet prima fronte q̃ debet fieri comparatio inter complexionem ciborum & Medicinarum,& complexionem hominis, ita q̃ menſuræ elementorum,quæ inueniuntur in cibo & Medicina, in qualitate æquales ſint
B his,quæ in homine inueniuntur, & hoc eſt quod dicitur cibus temperatus,& Medicina temperata. Et quod egreditur à temperantia ad unam extremitatum, eſt illud quod eſt augmentatum,aut diminutum in illo extremo. Hæc eſt melior ratio, quæ poſſit aſſignari proportioni, & comparationi ciborum & Medicinarũ corpori humano,& operationibus ipſius. Sed unum nobis obuiat, q̃ ſi ita eſt,nullus cibus debet dici temperatus homini,niſi caro humana. Et forte poſſet eſſe q̃ carnes gallinarum per modum ſimilitudinis remotę eſſent temperatæ complexioni hominis,aut complexio carnium hœdi ſimiliter. Sed de terræ naſcentibus, nullum temperatum poterit inueniri,& minus debent eſſe calida corpore humano, quia corpora animalium ſunt calidiora naſcentibus terrę, & propterea non inuenitur in terrę naſcẽtibus calor in actu. Et poſtq̃ non eſt uia cognoſcendi hanc naturam, perfecta cognitione, ab hac parte comparationis,quę eſt inter naturam corporis & complexionem, qua operantur Medicinę has operationes, fortaſſe poterit cognoſci à parte comparationis & proportionis,menſurarum,elemẽtorum, quam habet Medicina à ſeipſa,hoc eſt, quia Medicina in qua dominabitur calor in ſeipſa, illa dicitur calida, & illa in qua dominabitur frigus,dicitur frigida. Et ſic de ſicco & humido,quia Medicina in cuius partes dominabitur pars ignea, illa erit conueniens, ut ex ea generetur calor magis, ſicut uidetur in ſulphure, & in ſimilibus. Hęc eſt una uia quę poſſet ſuſtineri in parte. Sed etiam illa eſt corrupta in pluribus ſuis partibus. Ideo, quia inuenimus multas res,quę ſunt in ſuis complexionibus calidiores. Et quãdo nos comparamus eas corpori humano, hoc eſt, quando eas comedit homo, inueniuntur frigidiores ſicut muſtum & uinum antiquum,quia in eo, ſcilicet muſto, apparet calor manifeſtior. Poſtq̃ tu uides quia bullit,& comparando ipſum corpori humano eſt frigidius. Et uidemus res,in quibus frigiditas eſt magis manifeſta,& comparatione ad corpus noſtrum ſunt calidiores,ſicut uetus uinum. Et ſi tu dicis, hoc prouenit à uirtute corporis. Ergo ſumus in eo quod prius eramus,& non ſumus egreſſi. Et quare uolo

C in hoc conari, quia in terræ naſcentibus', & animalibus omnibus dominatur calor, & ſi refrigidarentur, propter dominans in eis non eſt frigiditas illa à parte qua ſunt terrę naſcentia, aut animalia in actu. Sed quędam eorum inueniuntur calida compa ratione corporis humani, & quędam frigida, & non ſolum frigida, uerum etiã mor tifera, propter frigiditatem, & illud quod eſt mortiferum, non eſt mortiferũ ex par= te qua frigidum eſt in actu, quia uinum quod eſt uiuificatiuũ, eſt frigidum in actu, er go non prouenit niſi à parte permutationis quã recipit à noſtro corpore, & hęc per= mutatio aut eſt ad magis calidum, aut ad magis frigidum, & ſi ad magis calidũ, er= go calefit & non refrigerat, ſi ad plus frigidum, ergo in corpore noſtro eſt frigiditas in actu in quarto gradu aut ultra, ergo ſunt occupationes, paſſus, uel tranſitus, & eſt nobis neceſſe tentare nouum paſſum, & dicemus parum de eſſe olei. Oleum eſt ex rebus in quibus dominatur humiditas & caliditas, eo ꝙ partes aereę in eo ſunt ma= nifeſte multum. Etſi aliquis quęreret quomodo poteſt eſſe ut in eo partes aereę do= minentur, cum uideamus quod ingroſſatur, & cõgelatur, & inſpiſſatur à frigore, & dicitur quod non congelantur à frigore, niſi ſubſtantię aquoſę. Debemus reſponde= re quod non congelatur propter frigiditatem, niſi propter multam conuerſionem ſuarum partium ad aquam, & ab illa conuerſione prouenit hoc, & multum ſubtili= ati ſumus ſuper eſſe olei, ſuper quarto metaurorum, & ibi ſunt ſoluta omnia dubia, & propterea non poteſt haberi ex hoc certitudo, niſi per experientiam, & quomo= do non debes hoc credere, quia tu uides quod quando ponimus in ignem multas res, non ſubito alterantur, propter calorem naturalem, qui eſt in ipſis, & quando co meduntur ab aliquibus animalibus incontinenti, alterantur propter calorem natu= ralem, qui eſt in ipſis animalibus, ſicut dicitur quod cum ſtrutionibus datur ad co= medendum aurum, & incontinenti extrahatur à ſtomacho, inuenitur multum di= minutum, & hoc eſt ueritas, quamuis aurum dure patiatur ab igne, nec poteſt dici
D quod calor ſtrutionis ſit fortior igne, nam uerbum eſſet uanum. Ergo hæc res non eſt niſi illud quod ſequitur à tota ſubſtantia in calore ſtrutionis, & non propter for= titudinem qualitatis caloris, & hoc eſt manifeſtius in cibis quàm in Medicinis, pro= pterea, quia cibus eſt illud quod habet per ſui naturam, ut conuertatur & alteretur à cibato, ita ut ſit cum cibato idem in ſpecie, & manifeſtũ eſt ꝙ hæc conuenientia quæ eſt inter cibum & cibatum, non eſt niſi à tota ſubſtantia, & propterea una & eadem res uni animali eſt cibus, & alteri eſt uenenum, ſicut helleborus coturnicibus, & na= pellus çaratro ꝙ latine ſturnelli nominantur, ſed Medicina eo ꝙ operatur in corpo= re propter primas qualitates opinantur quidã, ut illud arbitrio poſſit cõprehendi.

De inueſtigatione qualiter ſunt uerificata ſigna rationabi lia ciborum & Medicinarum. Cap. XXV.

ET Galenus, & alij Medici conati fuerunt facere regulas demonſtratiuas, ut pro= barent operationes harum Medicinarum, in corporibus humanis, quamuis nõ ſint niſi ſigna opinãtia, ſicut oſtenſum eſt ſuperius, & ut ipſum honoremus, dicimus ꝙ habent ueritatem pro maiori parte, ſed non neceſſario, & etiam, quia mouent ho minem ad experientiam. Et propterea dicit Galenus, quod duo inſtrumẽta, quibus hæc ars fuit inuenta, fuerunt ratio & experientia, & etiam conferunt ad habendam cognitionem rerum expertarum, utrum ſint cibales, aut Medicinales. Verbi gratia, ſint duo cibi, unus ſit facilis uel leuis, alter uero grauis & durus, nos dicimus ꝙ faci= lis & leuis citius alterabitur, eo ꝙ citius recipiet diuiſionem à calore naturali, & citi= us patitur. Et adhuc plus ſi conati eſſemus in his rebus ad accipiendum per unam ui am cauſſam & eſſe ſimul, eſſet ualde difficile, & quando habebimus experientiam eſſe, facile erit nobis dare cauſſam per hunc modum ſpeculationis, & erit hæc ars ra ciocinatiua. Et quando una Medicina non complebit intentionem noſtrã hac ra= tione, poterimus ad aliam tranſire. Sed qui non haberet niſi experientiã, non poſſet hoc obtinere. Et iam dilatatus eſt Galenus in diuiſione harum duarum rerum, niſi quia demonſtrationes & ſententiæ datæ à Galeno, & quibuſdam Medicis uenien= tibus poſt eum, ſunt breues, reſpectu illarum quæ hic dici poſſunt, eo ꝙ intenderant

ad loquen:

A ad loquendum ſuper naturam Medicinarum, ex parte ſaporum & odorum, & uelocitate conuertendi ab igne, & ſi poneremus omnia hæc eſſe ſigna, erũt propriora naturarum quæ tenentur has operationes facere in corpore humano. Sed ſigna ſubſtantialia, neceſſe eſt ut ſint æqualia naturis quæ manifeſtant ſuper eas, & tunc poteris ire à nouiſſimo ad primum, & à primo ad nouiſſimum. Et ſi non fueris perſcrutatus ſpeculationes huius artis, per hanc uiam ignorabis naturam Medicinæ calidæ, in quantum abſolute calida extitit, & frigidæ in quantum frigida, nec etiam ſcies naturam Medicinæ calidæ in eo, ꝙ eſt calida perfecte, nec frigidæ, in eo ꝙ frigida eſt. Verbi gratia, ſi cognitio Medici in Medicina calida non eſſet, niſi propterea ꝙ habet ſaporem acutum, aut amarũ, aut ſalſum, & ꝙ natura quæ habet calefacere, facit hoc, tunc eſt eius ſpeculatio in hac arte multum diminuta, propterea, quia multę res ſunt calidæ, & non habent ſaporem amarum, neq; acutum, ſicut carnes paſſerum & columbarum iuuenum, & ſimilium. Quia cibi & Medicinæ uniuerſaliter ſunt terrę naſcentia, aut animalia, aut mineralia, & ſapores non dominantur, niſi in terrę naſcentibus, aut animalibus. Et nobis neceſſe eſt, ut iſtarum rerum arbitriũ ſit rationale ad affirmandam naturam Medicinarum calidarum, frigidarum, ſiccarum, & humidarum, & poſtea ſtudebimus in rebus quæ ſignificant has naturas. Ergo primo conſyderanda ſunt ſigna, quibus poſſimus cognoſcere quantitatem harum menſurarũ à complexionibus Medicinarum. Et dicimus ꝙ res quibus poſſunt ſciri, ſunt res ſuperuenientes unicuiq; qualitati rei complexionatæ, propterea, quia complexionatũ eſt corpus conſimile in partibus, & iſta ſuperuenientia ſunt differentiæ quæ adueniunt ei à menſuris mixtionum illarum. Et quædam iſtarum differentiarum ſunt quæ continent omnia corpora conſimilia, & ſunt omnes enumeratæ in quarto methaurorum, quarum quædam ſunt quæ congelantur, & quædam non, & quædã diſſoluuntur, & quędam non, & quędam ſunt lenes, & quędam aſperæ, & quædam ſunt quæ ſunt extenſibiles, & quędam non. Et quędam ſunt quæ ſunt propriæ, quibuſdã

B corporibus conſimilibus, ſicut odores, & ſapores, & colores. Et quędam quibus eſt dominatio manifeſta unius elementorum per ſe, quando ſentiuntur per tactum calidæ, frigidæ, humidæ, aut ſiccæ, & hoc non inuenitur niſi in rebus in quibus eſt caliditas, frigiditas, humiditas, aut ſiccitas in actu. Sed cum nos perſcrutati fuerimus cibos & Medicinas, nos temperabimus eos in eo ꝙ ſunt partes rei compoſitæ, & hoc eſt proprium in Medicinis & cibis, quæ ſunt partes terrę naſcentium & animalium. Et quædã illarum ſunt quæ iudicantur per earum operationes & loca, & ſi ſunt partes animalium, iudicantur à regimento illorum animaliũ, & à ſpecie illorum ciborum, & generaliter neceſſe eſt uti in animalibus cõparatis rebus, quibus uſi ſumus in cognitione complexionis hominis in operatione, regione, & loco, & cum dico hic operationem, intendo operationem animæ, hoc eſt nutrimentum, ſenſibilitatem, & concupiſcibilitatem, & alias operationes animæ quæ dictę ſunt. Iſtę ſunt uię quibus poſſumus per hanc artem iudicare, & quamuis non ſint fortes, ſine eis non poſſumus eſſe, nec ipſas diminuere. Sed dicendum eſt de unaquaq; iſtarum, ſecundum ꝙ melius eſſe poterit, nec petendum eſt ultra illud quod dictum eſt, ſicut dicit Ariſtoteles, quia non debemus quęrere à traulo ſermocionari, nec à muto loqui, & in his non eſt aliud niſi ut recipiantur à naturali, & ab eo quod uidemus quod facit natura, quia demonſtratio non habet ueracem uiam in hac arte.

Quomodo cognoſcenda complexio ciborum & Medicinarum per generales differentias corporum mixtorum Cap. XXVI.

ET dicamus ꝙ res quę ſunt manifeſtiores, à quibus poſſumus habere certitudinẽ complexionis corporum conſimilium, eſt cõgelatio & ſpiſſitudo, humectatio, reſolutio, diſſolutio, facilitas, uiſcoſitas, ſubtilitas, groſſicies, mollificatio, duricies, combuſtibilitas, & non cõbuſtibilitas, opilatio, & apertio, & quędam congelatio à calido, & quędam à frigido. Eorum quę congelantur à frigore, quędam ſunt quę inſpiſſantur primo à calore, & quædã quæ non ſunt inſpiſſata primo à calore, & quędam quæ inſpiſſantur ab utroq;. Et eorum quæ diſſoluuntur, quędam diſſoluuntur

C à calido,& quædam à frigido.Et eorum quæ humectantur, quædam humectantur à calido,& quædam à frigido. Sed quæ congelatæ ſunt à calore, calor & ſiccitas ſuper eas dominatur,ut eſt ſal & ſpecies eius.Sed quæ congelata ſunt à frigore,ſi in primis eſſet inſpiſſata à calore, & iſta ſpiſſitudo eſſet propinqua ſpiſſitudini quę fit à natura aerea,aut aquea,ſicut ſpiſſitudo butyri,hæc erit neceſſario calida,& idem eſt de oleis,gummis,& ſimilibus,& quę congelatę ſunt à frigore, & natura terreſtris ſuper eas dominatur,ſi calor prius eas inſpiſſauerit,ergo frigiditas et ſiccitas dominabũtur in eis,ſicut ſunt oſſa,cornua,panniculi,& ſimilia.Sed quæ ſunt congelatæ à frigore, nec ſunt prius inſpiſſatæ à calido, naturaliter hæc ſpiſſitudo erit frigida & humida, ſicut eſt argentum uiuum,& ſimilia. Et quæ res ſunt inſpiſſatæ à calore, & coagulatæ à frigore,ſunt propinquæ æqualitati,ſicut eſt cachimia, & res quæ diſſoluuntur à calore,ſemper coagulantur à frigore,& quæ coagulantur à frigore,diſſoluuntur à calore.Ideo cum nos uidemus res quæ ſunt diſſolutę à calore, debemus inſpicere ſi coagulatæ ſunt à frigore, nec inſpiſſatæ ſunt à calore, iudicamus ipſas eſſe frigidas & humidas.Et ſi ſint inſpiſſatæ à calore cum dominio partium terreſtrium,iudicamus ipſas eſſe frigidas & ſiccas, ſicut ferrum, & multa metalla. Et ſi cum hac ſpiſſitudine dominantur partes aereæ,tũc eas iudicamus humidas, declinantes ad caliditatem, ſicut eſt pinguedo inteſtinorum, & ſunt res quæ diſſoluuntur à frigiditate & humiditate,ut ſunt ſpecies ſalis.Sed res quæ ſunt inſpiſſatæ à calore,pro maiori parte ſunt calidæ & ſiccæ,excepto quod illa ſpiſſitudo non ſit fundata in ſubſtantia aerea,ſicut ſperma,quia tũc illa ſubſtantia erit humida, aut temperata ſicut lac coctum. Sed res quæ ſunt inſpiſſatæ à frigiditate & humiditate, ſi calor eſt in primis operatus aliquã coagulationem,debet dici quod ſint calidę & humidæ,ut eſt ius pingue,& ſi ſint inſpiſſatæ, ita quod calor in primis nullam fecerit coagulationem , debent dici ut ſint frigidę & humidæ,ſicut lac quod coagulatur multa frigiditate.Et debes ſcire, quod poteſt eſſe quod operationes quas faciunt caliditas & frigiditas , in rebus iſtis poſ-

D ſunt eſſe naturales aut accidentales , ideo debemus iudicare ſuper generato illarum ſi eſt naturale,quia complexio propter quam Medicina hoc facit,erit naturalis,ſicut eſt ſpiſſitudo ſpermatis,& complexio quæ facit non naturale , eſt non naturalis,ſed accidentalis,ſicut ſpiſſitudo quæ fit in muſto, quãdo ad ignem decoquitur. Sed res quæ inſpiſſantur à calore & frigore, æqualiter ſunt aereæ & aqueæ, & earum partes ſunt conglutinatæ ſimul , ſicut oleum oliuæ , & alia olea quæ poſſunt recipere has operationes,quia oleum inſpiſſatur & congelatur à frigiditate,propterea,quia partes aereæ quæ ſunt in ipſo,conuertuntur ad aquam , & iterum inſpiſſantur à calore, propterea,quia reſoluuntur partes aqueæ,& remanent aereæ cum terreſtribus in eo dominantibus.Et res quæ non inſpiſſantur à calore,uel à frigore , ſunt aqueæ , cum pauca terreſtreitate, & calor eas conſumit, antequam inſpiſſentur. Nec etiam frigus poteſt eas inſpiſſare,propter paucam terreſtreitatem quæ eſt in eis, eo, quia non inſpiſſat frigus,niſi quando extrahit caliditatem exiſtentem in eis , & ſpargit humiditatem,& tũc aduenit ſiccitas,& illa de cauſſa erit coagulatio,& inſpiſſatio, & quando duæ res recipiunt congelationem & inſpiſſationem , æquali tempore , aut propter unum motorem æqualẽ in ſubtilitate & groſſitudine,ſunt in uno gradu æquales in caliditate & frigiditate.Sed ſi una earum plus inſpiſſatur,coagulatio ipſius eſt uelocior. Et cum motor ipſius eſt fortior, habet inæqualitatem ſecundum hoc. Sed res lenes & uiſcoſæ habent dominium aquæ & terræ , & propterea ſunt frigidæ & groſſæ,ſed lenes habent dominium aereitatis , cum pauca terreſtreitate , & propter hoc de facili diuiduntur,eo,quia aereitas quæ admixta eſt ei, eſt elementum humidum,& ideo leuiter ab alio diuiditur , & modica ſiccitas quæ eſt admixta ei, leuiter recipit paſſionem . Et res humidæ recipiunt extenſionem , propter partem humidam aqueam quæ eſt in ipſis,& propter dominationem partis terreſtris, cum aquo ſa ſunt difficiles diuidi in duas partes , propterea res lenes uel faciles ſunt propinquæ,ut permutentur digeſtioni , propter facilem diuiſionem earum , quia calor in eis plus dominatur , quia hæc eſt una ex rebus quæ adiuuant ad uelocitatem digeſtionis.

A stionis, quia difficultas diuisionis partium fatigat naturam. Et scias quod uiscositas & spissitudo significant siccitatem, propter dominationem partium terrestrium, si est Medicinalis, & si est cibalis, est difficilis digestionis, ideo, quia forma corporis difficilem suam deserit naturam. Et subtilis substantia, si est aerea, significat caliditatem & humiditatem, & si ignea, significat calorem & siccitatem. Et mollicies significat corpus humidum, & propterea res molles facile permutantur, sicut fructus recentes, & humidi, & duræ, significant contrarium. Et spissitudo, & mollicies, & subtilitas, & duricies, non significant, nisi super uirtutes patientes in re, hoc est, humiditatem & siccitatem, & non super agentes. Et oppilatio & euaporatio dicitur secundum duos modos, unus qui debet sic ueraciter appellari, & est talis operatio, hoc est, augmentum uel diminutio quantitatis, sicut nos uidemus mustum facere ex seipso euaporationem in utre clauso, & crescit quantitas sua ultra mensuram primam, non existente additione substantiæ in ipso, & aliquando frangit utrem. Et sicut uidemus in nebulis, quæ constringuntur & oppilantur in seipsis, & redeunt ad paucam mensuram, nihilo ex eis exeunte, & elargantur, & crescunt, nullam additionem recipientibus, & causſa in hoc est, quia aer est maior aqua & terra, & quando res appropinquat naturæ aeris, eius quantitas plus crescit, & quando appropinquat plus naturæ terræ & aquæ, diminuitur plus, & propterea res uaporabiles sunt aereæ, & sunt calidæ & humidæ, & quæ sunt clausæ, & oppilatæ in seipsis, sunt frigidæ & humidæ, propterea, quia euaporatio non est nisi dilatatio substantiæ aereæ, & non est augmentum rei uenientis ab extra, & sic est opilatio per contrarium. Et propterea ponitur fermentum in pane, ad hoc, ut faciat ipsum spongiosum, & in eo dominetur aereitas, & sit facilis ad digerendum, propterea, quia corpus aereum leuius est ad permutandum, propter suam humiditatem, quia substantia sicca est dura ad permutandum & digerendum. Alter uero mo-

Б dus est, qui dicitur uaporatio, uel opilatio, propter dispositionem corporis, quod habet foramina larga, uel stricta, quia quod habet largos poros, dicimus esse uaporosum, & quod habet strictos, dicimus esse opilatum, quia naturalis intellectus est intelligere istas res in substantia corporea earum, & non propter largitatem, aut stricturam foraminum, quia hæc sunt uerba uulgarium, quamuis etiam illud adiuuet digestionem, propter facilitatem digestionis. Sed res combustibiles sunt de necessitate igneæ, sicut sulphur, aut aereę, sicut fœnum. Et propterea uelociter permutantur ab igne. Et si diceretur sic in digestione, hoc non conueniret nisi rebus quæ comeduntur, sed si nos intelligeremus quod hoc esset uerum, secundum Galenum, non esset necesse attribuere Medicinæ opilationem, & subtilitatem, quia possibile esset, ut res essent grossæ substantiæ, & de facili permutarentur, quia haberent foramina magna, per quæ posset ignis de facili transire, & propterea super eas dominabitur ignis, & comburentur subito, quod facere non potest calor naturalis, propterea, quia est humidus, & est debilioris caloris quàm ignis, quia res supradictæ non sunt faciles ad comburendum, nisi propter accidentia largitatis suorum foraminum, sicut harundines. Sed res quæ intenditur habere uaporationem & opilationem à substantia sui corporis, hoc est, propter raritatem suam, aut spissitudinem suam, à partibus substantiæ suæ, & illa habent comparationem cum calore naturali, qui operatur in corpus nostrum. Sed res quę non recipiunt combustioné, sunt res terrestres & aqueæ, hoc est, quod potest dici in significationibus uniuersalibus superuenientibus naturis corporum consimilium.

De cognitione Medicinarum & ciborum, per rationem sumptam, à speciali differentia mixti, quæ est sapor. Cap. XXVII.

DEinceps uolumus narrare de saporibus, odoribus, & coloribus. Et dicimus quod species saporum quæ sunt manifestiores, sunt dulcis, unctuosus, sal-

C sus, amarus, acutus, ponticus, ſtipticus, acetoſus, & inſipidus. Dulcis ſignifica complexionem calidam, ſed calor ipſius eſt temperatus æqualiter ad compara-tionem complexionis humanæ, ſecundum Galenum. Sed unctuoſus dictus eſt, quia pars aerea dominatur ſuper ipſum cum modica aquoſitate, & proprerea ca-lor ipſius eſt minor quàm calor dulcis. Supra complexionem ſalſi dominatur pars ſicca, aduſta, in qua mixta eſt pauca humiditas, & calor ſuus maior eſt calore unctuoſi. Et ſuper naturam amari dominatur complexio ſicca terreſtris, & hoc poteſt naſci à calido & frigido, & ſignificatio quæ ſeparat unum ab alio, eſt quod ſignificatio eius quod fit à frigore eſt ut ſit dulce, poſtquam fuit amarum, ſicut ſunt glandes, xilocaracta, & aliqua ex cucurbitis. Et amaritudo quæ fit à calore & terreſtreitate, reuertitur ad amarum, poſtquàm fuit dulce. Et hoc fit propterea quod amaritudo ſequitur duas ſpecies complexionis, aut calidam & ſiccam, aut frigidam & ſiccam, quemadmodum inuenitur color niger per calorem & frigus. Et hoc quod diximus breuiter de amaro, non ſenſerunt Medici, qui nos præceſ-ſerunt, & etiam Galenus, non appropriauit ipſum niſi calido ſeorſum. Sed quo-modo non cogitant hoc, quod opium eſt in fine amaritudinis, & inducit para-lyſim, propter ſuam frigiditatem, & quamuis poſſet dicere quod non prouenit amaritudo à parte frigida. Nos dicemus iam eſt amaritudo dominans in ſuo ſa-pore, & ſapor fortis eſt in iudicio ſuper naturam ibi, unde debet iudicari quod ſit magis calidum quàm frigidum, propterea iſtæ res accipiendæ ſunt à naturali. Et quod nos diximus de amaro, inuenitur in libro noſtro, qui dicitur liber de plan-tis, & amaritudo quæ prouenit à calore, eſt calidior ſalſedine, quia admiſcetur ſalſugini aliquanta humiditas. Et ſignificat hoc aqua maris maioris, quia eſt ni-mis ſalſa, & eſt multum amara, & non poteſt in ea uiuere aliquod animal, pro-pter multam amaritudinem, propterea, quia amaritudo eſt in ultimitate contra-rietatis nutrimento animalium, & eſt contrarium dulci, propter ſiccitatem ſolum,
D & propterea interficit infantes, quando multum ea utuntur, propterea, quia ſunt in ultimo humiditatis, & uniuerſaliter non ingreditur natura amaritudinis in re cibali, propterea, quia non eſt niſi Medicinalis, & dulcis ingreditur in cibos & Medicinas. Et quod dominatur ſuper acutum, eſt multus calor, cum multa ſicci-tate, & ſubtilitate, & propterea calor illius eſt fortior omnibus alijs. Iſti ſunt ſapo-res ſignificantes ſuper ſpecies rerum calidarum, & uniuſcuiuſq; eorum habet in ſua ſpecie gradus, quia quoddam dulce eſt calidum in gradu primo, & quoddam calidum in ſecundo, aut ultra, & ſic de ſalſo. Et ſapores qui ſignificant in Medi-cinis ſuper complexionem frigidam, ſunt pontici, ſtiptici, acetoſi, & inſipidi. Sed inſipidi magis debent attribui inſaporabili quàm ſaporabili. Sed dicitur ut ſit ſa-por propter ſenſum guſtus, propterea, quia quilibet ſenſus ſentit ſenſatum pro-prium, & priuationem illius, & ſtipticus & ponticus ſunt unius ſpeciei, & non di-uerſificantur, niſi ſecundum magis & minus, & illi ſignificant ſuper complexio-ne forti, ſiccitatis & frigiditatis, & ponticus in hoc eſt fortior ſtiptico, & acetoſus ſit cum frigiditate mixta in parte humiditatis, & non eſt remotus à calore, & pro-pterea incidit & ſubtiliat, & propterea ſubſiſtit pontico, & ſtiptico in frigiditate. Et inſipidus eſt aquoſus & frigidus, & hoc eſt quod poteſt dici in ſignificationi-bus ſaporum. Et quidam ſapores ſunt qui non ſignificant perfecta ſignificatione ſuper naturam rei, & hoc poteſt eſſe in una Medicina compoſita ex pluribus par-tibus, quarum quædam ſunt ſaporabiles, quædam inſaporabiles, propterea, quia non eſt neceſſe ut unumquodq; mixtum ſit ſaporitum, ut probatum eſt in naturali philoſophia. Et ſi homo uellet iudicare totalitatem Medicinæ, non poſſet iudi-care per ſaporem ſuper ipſam totam, ſicut uidemus multa ex gummis, quia ſunt inſipida, & tamen calida.

De cognitione Medicinarum & ciborum per ra tionem ſumptam à ſpeciali differentia mixti, quæ eſt odor. Cap. XXVIII.

Et diffe

A ET differentiæ odorum non ſunt manifeſtę nobis, ſicut differẽtię ſaporum, unde non proprium habent nomen, ſicut habent ſapores, ſed dicitur odor fœtidus, & odor aromaticus. Sed nos ordinamus nomina accommodata à nominibus ſapo= rum, ſicut diceretur odor acetoſus, & odor acutus, & odor amarus, & propterea ſignificatio complexionis odorum iſtorum ſpecialiter eſt ęqualis ſignificationi com plexionis ſaporis dominantis ſuper ipſum. Sed odores aromatici non ſunt niſi à cõ plexione calida ex neceſſitate. Et fœtidi fiunt à complexione frigida, ab humidita= te extranea, cum calore putrefactionis. Sed ſcias cum hoc toto, quod ſignificatio odorum eſt multum debilis, propterea, quia ſicut dictum eſt ſuperius, poſſibile eſt eſſe Medicinam compoſitam ex partibus aliquibus odoriferis, & aliquibus non odoriferis, & ſi iudicaremus ſuper totalitatem Medicinæ per odorem, poſſet eſſe iudicium ignorantiæ. Ideo quia de hac re non debemus iudicare de toto, propter partem, ſicut ille, qui opinatus eſt, quod roſa eſt calida, eo quod eſſet aromatica.

De cognitione ciborum & Medicinarum, per rationem ſumptam, à ſpeciali differentia mixti, quæ eſt color. Cap. XXIX.

Significatio colorum, eſt multum debilior ſignificatione iſtorum, propterea, quia colores non ſunt niſi in ſuperficie colorati, & propterea inuenies ſecundũ plus, quod complexio partis in quo eſt color, eſt alia, quàm complexio totius colorati, & propterea uides, quod idem eſt color in re calida, & in re frigida, ſicut albedo, quę eſt in ſale & canfora. Sed uidetur, quod color uerificetur plus in operatione eo= rum, quę ſunt in una ſpecie, ſicut eſt in gallinis albis & nigris, & in cignis albis & ni gris. Sed colores ſunt multiformes, ſed generaliter fiunt albi aut nigri, aut compoſi ti ex his, ſicut azurus citrinus, & alij. Sed uiriditas & nigredo fiunt ex neceſſi= tate ex partibus ſiccis terreſtribus, quãdoq; fit ex multo calore, ſicut nigredo in Aethi opibus, & quandoq; fit propter frigiditatem, ſicut uinum nigrum, & hæc differen= B tia iudicatur ex eo, quod pręceſſit, ſicut alibi dictum eſt. Sed albedo quando proue nit à dominatione mixtionis partium terreſtrium cum aereis, ſignificat calorem, aut temperantiam, ſicut tu uides homines habentes pulchram albedinem. Sed quæ fit propter admixtionem partium aquearum cum terreſtribus, quando eſt in rebus humidis, ſignificabit complexionem frigidam & humidam. Et iam dictum eſt in libro noſtro, quod albedo fit ex admixtione partis igneę clarę cum corpore peruio. Et nigredo fit à parte ignea tenebroſa, cum corpore non peruio. Sed colores rubei omnes ſignificant ſuper calorem, propter partem igneam, quæ in eis manifeſta= tur, & citrinus eſt medius inter eos. Sed uiriditas declinat magis ad nigredinem, ſicut citrinus magis ad aliud extremum. Sed natura calorum mediorum eſt com= poſita ex natura extremorum. Hoc eſt, quod poteſt dici ſuper ſignificatione uirtu= tum Medicinarum, ex parte calorum ſuperuenientium corporibus conſimilibus.

De cognitione ciborum & Medicinarum per proprietates eorum, prout ſunt partes terrę naſcentium, & animalium, & ſunt hęc qua= tuor, ſcilicet, locus, tempus, & regio, operatio. Cap. XXX.

DEinceps narrandæ ſunt propriæ ſignificationes in illis, in eo quod ſunt partes terræ naſcentium, uel partes animalium. Natura terrę naſcentium cognoſcitur quatuor rebus, una à loco, alia à regione, alia à tempore, quarta ab operationibus, & non fortificantur hæc operationes, niſi propter ſignificationes rerum prętherita= rum, & quamuis nos cognoſcamus ab iſtis cõplexionem Medicinę, nos debemus cognoſcere etiam per uiam operationis duarum Medicinarum, quę ſunt in una ſpe= cie, ſicut dictum eſt. Et dicimus, quod terrę naſcentiũ quędam ſunt perfecta, & quę= dam ſunt diminuta. Et diminutum eſt illud, in quo manifeſtatur dominiũ unius ele menti ſolum, aut elementi aquę, ſicut terrę naſcentia, quę naſcuntur ex aqua, aut ele= menti terrę, ſicut terrę naſcentia, quę naſcuntur in locis petroſis & fortibus, & pro= pterea iſta terrę naſcentia ſunt diminuta, hoc eſt, quia non habent flores & folia, & manifeſtum eſt, quod dominans ſuper complexionem iſtorum, eſt aut frigiditas,

C aut humiditas, ſicut foliũ herbæ, quæ ſtat ſuper faciem aquæ, quæ dicitur thaholeb, aut frigiditas, & humiditas, ſicut fungi. Et terræ naſcentia perfecta ſunt illa, quæ naſcuntur in montibus, quia apparet ab eminentia montium, ut debeat generare plura terræ naſcentia, quàm alia loca, dummodo ſint temperati cum bona euaporatione, & cum bona mixtione caloris cum humiditate, & debet eſſe hoc in eis, quia habent aſcenſum in aere, & ſunt propinquiores influentiæ corporum ſuperiorum, & illa terræ naſcentia habent complementum fructuum florum & foliorum. Et ſunt terrę naſcentia, quæ naſcuntur in deſerto, & ſunt quæ naſcuntur in uiridarijs. Nam illa habent plus frigiditatis & humiditatis de neceſſitate, ut ſunt ſiclæ naſcentes in deſertis & uiridarijs. Et ſignificatio quæ prouenit à regione, eſt, quod quædam terrę naſcentia ſunt, quæ naſcuntur plus in terris calidis, & quædam ſunt, quæ naſcuntur plus in terris frigidis, & quæ naſcuntur in calidis, pro maiori parte ſunt calida, ſicut quæ ueniunt ab India, & quæ naſcũtur in frigidis, ut plus ſunt frigida. Et poteſt eſſe aliquando per accidens, ut naſcantur calida in terris frigidis, ſicut pineæ, quæ naſcuntur in Sclauonia, & frigida in terris calidis, ſicut ſunt tamarindi, qui naſcuntur in terra Arabum. Et hoc accidit propter duas res, aut propterea, quia cortex illorum terræ naſcentiũ eſt fortis & dempſus, aut ut ſint ſubmerſa ſub terra. Quia iſtæ duæ res poſſunt dare colorem, & frigus, in omni regione, eo quod calor naturalis exiſtens in eis, cõtrahitur intus propter frigiditatem, & ſimiliter accidit de rebus frigidis in terris calidis. Et ſignificatio temporis accipitur ſecundum ordinem regionis, quia tu uidebis multa terræ naſcentia calida naſci in hyeme, ſicut rapa, & napones, & quandoq; Medicina frigida naſcitur in temporibus calidis, & hoc accidit propter paucitatem ſui caloris, quia propter paucam frigiditatem aeris conſumitur, ſicut ſunt holera multa tempore caloris. Et demonſtrationes uegetabilium ſunt magnæ ualde de eo, quoniam quædam ex uegetabilibus ſunt, quæ cito mouentur ad augmentum, & quædam tardius creſcunt. Sed ueloces generaliter ſignificant caliditatem, uel ſubtilitatem, uel ſuper utrunq;, & quę tardius creſcunt, ſignificant ſuper contrarium. Et ſunt

D etiam aliæ ſignificationes, ſignificantes ſuper uegetabilia in uelocitate & tarditate fructificandi. Et debes ſcire, quod uelocitas natiuitatis terræ naſcentium, ſignificat aut calorem magnum, aut frigiditatem. Et quædam ſunt ex terræ naſcentibus, quæ habent folia, flores, & fructus, & quædam ſunt quæ non habent fructus, alias folia, nec flores, & illa ſunt groſſa, terreſtria, aut aquea, & quod habet florem, & folia, eſt perfecte temperatum. Et terræ naſcentia, quæ ſunt ſpinoſa, & globoſa, uniuerſaliter ſunt terreſtria, & quæ hæc non habent, ſunt econuerſo. Et differentiæ ſignificantes ſuper naturam animalium, ſunt multæ, quia quædam creſcunt in aqua, quædam in deſerto. Quæ in aqua creſcunt, ſunt frigida & humida, quę uero in deſerto, ſunt calida & ſicca, & quædam ſunt uolatilia, & quædam deambulantia, & uolatilia ſunt magis aerea ambulatiuis. Et quædam ſunt ſanguinea, & quædam exanguia, & quæ non habent ſanguinem, ſunt frigida & ſicca, & quę habent ſanguinem, ſunt calida & humida, & quædam ſunt ouatilia, & quędam non, & quæ ſunt ouatilia, ſunt calida & humida, & quæ non frigida & ſicca, & quędam anhelant, & quædam non, & quæ anhelant, ſunt calida, & quæ non anhelant, ſunt frigida. Et quędam naſcuntur in locis calidis, & quędam non, & quę naſcuntur in locis calidis, pro maiori parte ſunt calida & ſicca,, ſicut cameli & capreoli. Et diuerſificantur complexiones animalium in una ſpecie, propter paſcua, & propter aquam, quia piſces qui naſcuntur in loco petroſo, ſunt ſubtilioris ſubſtantię, & minoris ſuperfluitatis alijs, & tales ſunt, qui uelociter mouentur, & multum laborant, & complexio iſtorum eſt minoris humiditatis, & qui parum laborant, ſunt frigidioris & humidioris complexionis. Et quędam animalia ſunt, quę incedunt ſicut naſcuntur, & quędam non, & quędam ſunt facientia multos filios, & illa ſunt calida & humida, & quędam, quę non faciunt, niſi unum. Et diuerſificantur etiam animalia ſecundum diuerſitatem ciborum, quoniam animalia comedentia carnes ſunt calida & ſicca. Et complexio animalium comedentium terræ naſcentia,

ſunt tempe-

A sunt temperatæ complexionis, ut sunt pecudes, boues, & his similia, & ut sunt de uo
latilibus gallinæ & columbæ. Item diuersificantur animalia secundum magnitudi=
nem & paruitatem suorum corporum, quia quę sunt magni corporis, sunt terrestria,
& quæ sunt parui corporis, sunt econuerso, & hoc est in animalibus, quæ nascuntur
in terra. Sed eorum quæ nascuntur in aqua, magnitudo corporis significat multam
humiditatem, & propterea laudatur in piscibus paruitas, & in alijs animalibus du=
ricies ossium, & multitudo corporis terrestrium, sicut ungues, claui, & squamæ, &
similia his, quia hæc significant, quod multa est in eis terrestreitas, & propterea mul
tæ squamæ laudantur in piscibus, quia significant rem contrariam eorum comple=
xionibus, & etiam multæ spinæ. Et similiter audacia cordis, & pusillanimitas, signi
ficant super complexionem animalis, quia animalia audacia sunt calida, & pusilla=
nima sunt frigida. Et differentiæ, per quas cognoscuntur complexiones animali=
um, sunt multæ, & nostra intentio non fuit, nisi rememorari eorum breuiter ad
mouendum illum, qui diligit tentare, ad hoc, ut perscrutetur omnes alias differen
tias, & sciat causas illarum in libris naturalibus. Et scias, quod omnia hæc signa
sunt accidentia, quæ adueniunt corporibus consimilibus, & super ea significant,
& non sunt signa illis, quæ non sunt consimilia, nisi quando aggregantur omnia,
& fit una compositio inter contraria, & iudicatur propter dominans, & illud po=
test esse uerum iudicium. Hæc sunt genera rerum, quibus nos possumus cogno=
scere operationes Medicinarum & ciborum. Et dicimus, quod possibile est cog=
noscere operationes secundas Medicinarum, tunc quando cognoscemus comple=
xionem Medicinarum, in caliditate & siccitate, quamuis hoc non uerificetur in o=
mnibus, quia inuenitur in quibusdam Medicinis, quod earum operationes secun
dæ non sequuntur primas, hoc est, complexionem Medicinarum. Verbi gratia,
Subtilitas & incisio non sunt attribuenda, nisi corpori multi caloris. Et nos inueni=
mus Medicinas temperatas cum suis complexionibus, tamen sunt subtiliatiuę, & in=
B cisiuę, sicut capillus Veneris, squinantũ, & similia his: & acetũ est in ultimitate subti=
litatis & incisionis, & est tamen frigidum, & hoc accidit, quia calor qui in eo est, su
stentatur frigiditate, quæ est in eo, quia frigiditas sua compingit ipsum, & compri=
mit ipsum ad partes intrinsecas membri, & sic uidetur, quod aliæ Medicinæ faci=
ant, hoc est, ut habeant superfluam subtilitatem in seipsis, aut ut eis superuenerit
aliqua res, propter quam faciant hoc, & potest esse, ut hæc res sit aliquantulum si=
milis ei, quod habet aliquid à tota substantia. Sed operatio per comparationem
tertiarum uirtutum, est debilis iudicij, eo quod est ualde propinqua operationi, quę
fit à tota substantia. Hæc autem, quæ dicta sunt, necessaria fuerunt secundum tracta=
tus uniuersales, in modo ciborum & Medicinarum.

De complexionibus ciborum quorundam, & Medicinarum specialiter, secundum quod certificatus fuit Galenus. Cap. XXXI.

NVnc autem memorati erimus uniuscuiusq; earum specialiter, secundum con=
suetudinem Medicorum. Deinceps uolumus narrare de simplicibus Medici=
nis magis manifestis, quæ à Galeno sunt testificatæ, propterea quia fuit uerax, & le=
galis experimẽtator in hac arte, & nullus est, qui possit ei comparari, nisi is, qui cum
clamat, non intelligit id quod clamat. Item uolo incipere à cibis, qui sunt cibi ab=
solute, & post illos dicam de illis, qui sunt medij inter cibos & Medicinas, & post
illos dicam de Medicinis absolute. Concordati sunt Medici, quod melior ex ci=
bis terræ nascentibus hominibus naturalibus, hoc est, illis qui stant in quinto cli=
mate, aut quarto, est triticum artificialiter præparatum, & hoc fit multis modis.
Fit enim panis fermentatus, & azimus, & crustella, & bucella, & sorbitiones.
Quidam sunt, qui frangunt ipsum, postquam est ustulatum, & postea infundunt
in aquam, & postea coquunt ipsum sine fractione, & hoc nominatur sauich.
Et melius ex tritico est illud, quod est frangibile, & graue. Et melior cæteris est
panis factus ex farina tritici, in hunc modum, hoc est, ut sit custoditum à malis

accidentibus

C accidentibus eidem uenire potentibus, & ut non ſint nimis furfures ab eo remotæ, ſicut ſunt remotę ab armach, & hoc appellatur apud nos madechuni, & Latini appellant panem groſſum, & iſte eſt uelocior ad digerendum quàm darmach, & minoris uiſcoſitatis, quamuis darmach plus nutriat, neq; eſt tantę ſiccitatis, ſicut furfureus, neq; ad melancholiam adeo cito conuertitur, ut ipſum, quoniam cortex uniuſcuiuſq; uegetabilis eſt terreſtris ſiccus, quamuis furfureus citius digeratur ipſo darmach, propter abſterſionem exiſtentem in ſuo cortice, & quando cõficitur, ponitur de ſale conuenienter, & conficitur cum multa aqua ad hoc, ut ſit ſpongioſus, et ſit fermentatus competenter, & coctus. Sed panis azimus eſt groſſus & uiſcoſus, eodem modo non eſt bonus, qui eſt nimis fermentatus, quia tranſmutatur ad humores putridos, propter calorem extraneum generatum in eo. Et poſt bonitatem cibi ex pane, eſt panata, quę uocatur thauſu, excepto quia declinat ad frigiditatem & humiditatem, propter aquam cum qua fit, & quando bulliũt fruſtula panis pluries in aqua

Aliâs ferueti. * ferméti, alias feruenti, tũc fit iſte cibus in uelocitate digeſtionis, & leuitate, & maxime ægris ex complexione calida. Sed ſauich eſt etiam bonus cibus, & quando diſtemperatur cum multa aqua, refrigerat, & eſt iuuatiuus, eo quod uſtulatio & infuſio uaporauerunt, & ſubtiliauerunt, & remouerunt uiſcoſitatem. Confectum cum melle, & coctum datum ſanis, calefacit, & nutrit multum. Et frumentum coctum in aqua, eſt groſſum, uiſcoſum, opilatiuũ, & durum digeri plus alia re, & eſt ualde malum. Et pultes ſunt groſſi, & qui fiunt ex frumento, ſunt peiores, & refrigerant propter ſuam aceroſitatem, & ſunt propinqui corruptioni, & propterea ſunt abijciendi ab illis, qui ſunt parati ægritudinibus putridis. Sed panis qui fit ex hordeo, ſecundũ modum qui fit ex frumento, ſequitur bonitatem panis tritici, niſi quia parum declinat ad frigus. Et ſauich hordei bene digeritur, & quando bibitur diſtemperatum in aqua, refrigerat, & eſt frigiditas ſua quaſi in primo gradu. Et aqua hordei plus ingreditur opus Medicinarum, quã ciborum, & eſt laudabilis in ægritudinibus calidis &

D ſiccis, laude quę non occultatur ei, qui in hac arte ſtuduit, quia refrigerat, humectat, temperat, abſtergit, generat laudabilem humorem mirabiliter, non inflat, non moratur ad deſcendendum à ſtomacho, & hoc nobis totũ experientia dedit. Et ſic debet fieri aqua hordei. Infundantur grana hordei in aqua integra, non contuſa, & in una parte hordei debent poni uiginti aquę frigidę partes, & debent ſic dimitti in aqua quatuor horis, & poſtea coquatur in hac aqua, donec adipiſcatur rubedinem, quaſi uinum, & ſi fiat hoc modo, non inflat, & qui frangunt uel terunt ipſum prius, peccant, quia non eſt ab eo priuata inflatio, niſi propter infuſionem, & grana nõ trahunt aquam, nec recipiunt infuſionem, niſi propter uirtutem attractiuam, quæ eſt in eis, & uirtus attractiua non eſt in granis quando ſeminantur, & naſcuntur, niſi quando ſeminantur integra, & ſi frangerentur prius quàm eſſent ſeminata, non naſcerentur, quia hęc uirtus attractiua eſt in eis, ſicut forma ſpecifica in totalitate totius grani fixa, hoc eſt, quando partes ſunt continue cõiunctę ſimul, & hoc eſt ſimile calori ſmaragdi, uel alterius lapidis præcioſi, quod eſt, quia quando partes ſuæ ſunt ſimul coniunctę in eis, & quando ſeparatę ſunt, priuantur ab eis, & ſic teſtificatum eſt à amirabili Ammemarua Abynzoar in libro ſuo, qui dicitur Theiſir, quia iſte fuit ſupremus in ſcientia Medicinæ à Galeno, uſq; ad noſtra tempora, & hoc ab eo habui, & rememorat errorem Medicorum frangentium ipſum. Et panis qui factus eſt ex alijs granis, habet illam uirtutem, quam habent illa grana, ex quibus factus eſt. Et infra conuenit rememorari de aqua pluſq; hic, quia incidenter ſum de ea locutus.

De carnibus. Cap. XXXII.

MElior caro ex uolatilibus, eſt caro gallinæ iuuenis, ſanæ, & pinguis, & habet mirabilem proprietatem in temperando complexionem, & prodium ſuum eſt optima Medicina leproſis. Et dicitur, quod cerebrum gallinæ augmentat ſubſtantiam noſtri cerebri, & acuit ingenium. Et poſt illius bonitatem, ex ambulatiuis eſt caro hœdi. Et poſt has, eſt caro arietum, & hęc eſt opinio maioris partis Medicorũ, prętèr Galeni, qui abominatur carnes arietum. Et uidetur ſibi, quod caro uitulorum

eſt melioris

A est melioris nutrimenti arietina. Et Auicenna dicit, quod melior carnium est caro porcina, & sentit, quod ista caro quasi sit naturalior hominibus, quàm alia caro animalium ambulantium, & experientia hoc docet. Et maior pars Medicorum abominatur carnes agnorum, quia dominatur multa humiditas super eas, & laudant carnes arietum iuuenum. Sed conueniens est dicere, quod carnes agnorum sunt post bonitatem carnium hœdulorum, & sic sentit Rasis. Et quod mihi uidetur ex agnis est, quia sunt multarum superfluitatum, excepto quod in terris calidis recipiunt temperiem, propter earum calorem. Et quod hoc sit uerum, est, quia uidemus, quod pili agnorum stantium in terris Meridionalibus, sunt tortuosi, ficci, & curti, & qui sunt in nostris, non excedunt tantum in hoc. Et carnes uitellinæ sunt bonæ carnes, propterea quia non habent illam uiscositatem, frigiditatem, & siccitatem, quam habét carnes bouinæ ueteres, & eorum carnes sunt magis odorifere aliis carnibus, & quantum est in hoc, meliores sunt carnibus hœdulinis, propterea quia in carnibus hœdulinis manifestatur quædam mucillago quando coquitur. Sed carnes hœdulinę sunt meliores uitulinis, quia generãt meliores humores. Et ex laudabilioribus carnibus uolatilium, sunt carnes perdicum, sed declinant parum ad frigiditatem, & siccitaté, & sunt sicut gallinæ deserti, & habent proprietaté stringendi uentrem, assæ, & elixę. Sed turtures sunt sicut uolatilia cibaria, & declinant plus ad caliditatem, & habent mirabilem proprietatem in acuendo ingenium. Sed columbæ sunt calidæ & siccæ grossioris substantiæ quàm turtures, & pulli ipsarum habent humiditatem superfluam. Et significat super hoc grauitas suorum motuum, sicut significat calor eorũ actualis, & uelocitas digestionis in stomachis eorum super ipsorum calorem. Et propterea qui uolũt abstergere margaritas, & clarificare eas, dant eis ad comedendum, & in continenti debent occidi, & extrahuntur purificatæ, & si cito non interficerentur, multum minueretur quantitas margaritarum. Et caro ueteris columbi masculi mirabilem habet proprietatem in epilenticis & paraliticis. Et carnes uolucrum quæ assimilantur columbis, & dicuntur tudones, & in lingua Arabica alchamari, sunt

B sicciores prædictis, & grossioris substantiæ, & habent aliquantulam aromaticitatẽ. Passeres sunt omnes calidi & sicci in fine caloris. Coturnices temperate sunt aliquantulum declinantes ad calorem, & sunt subtilis substantiæ, generantes bonos humores, & boni sunt sanis & conualescentibus. Et sturneli qui dicuntur azuri, sunt calidi & sicci, & graues ad digerendum, & grossæ naturæ.

De piscibus. Cap. XXXIII.

MEliores eorum sunt pisces, qui degunt in locis petrosis, & qui multas habent squamas, & quorum corpus est medium inter magnum & paruum, & qui sunt uelocis motus, & paucæ uiscositatis. Et melior apud nos est piscis, qui dicitur eubrina, & post illum, ille, qui dicitur trilia, & quidam dicunt ipsum resulum. Et piscis qui captus est in fluminibus remotis à mari, necessario bonus est, & paucæ superfluitatis, propterea quia hic piscis propter sui naturam habet, ut petat aquam dulcem & frigidam, & ad hoc multum laborat.

De lacte. Cap. XXXIIII.

ET melius lac est fœmineum, & post illud lac asinæ, & post illud lac capræ, & istæ species lactis sunt subtilis substantiæ. Sed lac ouis est grossius, & propterea citius in stomacho caseatur. Sed uaccinum grossius est, & cum hoc butyrosius, & pinguius.

De caseo. Cap. XXXV.

CAseus recens est frigidus & humidus, grossæ substantiæ. Vetus est calidus & siccus propter sal, & tendit ad ustionem. Et aliquis caseus est bonus, medius inter nouum & ueterem est bonus, dummodo sit factus rationabiliter ex bono lacte.

De ouis. Cap. XXXVI.

OVa gallinarum sunt meliora cęteris, & uitellum est melius albo, nec album est nimis malum, nisi nimis sit coagulatum. Et propterea quando conquassatur cum oleo & aceto, & fiat tremulum, est ualde bonum, quia res quæ coquitur cum oleo, est

C oleo,eſt multum nutritiua,dummodo oleum nouum ſit,& dulce, & oleum oliuæ, quia natura illius eſt temperata,declinans parum ad calorem,& impinguat epar, & augmentat ipſius ſubſtantiam. Et generaliter dico,quod eſt cõueniens homini multum,ſecundum totam ſui ſubſtantiam. Et propterea in terris noſtris non coquimus carnes,niſi cum eo,quia melior modus & temperatior comedendi carnes, eſt ille, qui dicitur athaphea,hoc eſt,ut ſic fiat. Accipe oleum,& parum ex cepe,& ponantur carnes fruſtatim in eo, addendo paulatim aquam calidam, donec ſint coctæ. Sed panis qui decoquitur cum oleo,eſt malus,id eſt,impaſtatus cum oleo, quoniã tempore decoctionis comburitur oleum, & tendit ad ſulphurem.

De fructibus. Cap. XXXVII.

MEliores eorum ſunt ficus,& uuę. Et complexio ficuum eſt calida,& humida, mundificant ſtomachum,laxant uentrem. Vuæ calidæ ſunt ex pauco calore,& humidę temperate, & ſubito impinguant corpus, ſed inducunt uentoſitatem in omnibus digeſtionibus,& ficus nõ dãt uentoſitaté,niſi in ſtomacho & inteſtinis.

Vuuæ paſſæ calidę ſunt & humidę,& digeſtibiles,proſunt epati à tota ſubſtantia. Et operationes uini ipſarum ſunt debiliores operationibus aliorum uinorum, ſed poteſt poni loco alterius uini.

De aquis. Cap. XXXVIII.

MElior aquarum ſecundum Hyppocratem,eſt aqua fontium Orientalium,quæ ſcaturit ex terra,quæ non habet nimis groſſam ſubſtantiam, nec nimis mollẽ, uel luteam,ſed ſit mediocris inter has, & propterea hæc aqua eſt ſuauior, & leuior, & citius permutatur à calido & frigido. Sed Raſis ſentit,quod melior aqua ſit fluminum magnorum ductuum,alias dulcium. Et Hyppocrates dicit,quod iſtę aquę ſunt diuerſarum ſubſtantiarum,eo quod tranſeunt per diuerſas terras, & propterea quia ingrediuntur eas multi riui. Et mihi uidetur,quod Raſis nõ laudauit flumina magis

D groſſa,niſi propterea,quia ſol operatur in eis unam operationem,propter quam ſeparantur partes groſſę à ſubtilibus. Et propterea coquunt Medici aquam illis,qui habent debilem ſtomachũ & epar. Ergo opus quod fit in aqua, eſt diuerſum ab aqua. Sed quod eſt inſpiciendum in aqua,eſt diuerſitas terrarum, quia non poteſt eſſe,ut in æſtate non defluant ad flumina aquę multitudo, & aquæ pluuiæ. Et propterea quanto plus elongatur flumen à ſuo ortu,eſt deterius. Et propterea noſtrum flumen melius eſt in Corduba,quàm in Sibilia, & eſt deterius in Sibilia, propter crementũ, & decrementum,& propter admixtionem aquæ ſalſę in eo,quamuis illud non ſentiatur. Et impoſſibile eſt,ut aquæ magnorum fluuium non ſint turbidæ, & propterea inueniemus in fundo pitariorum,quando ponimus in eis aquam fluminũ multum de ſabulo & terra,& ſic accidit in terra noſtra, quod nõ accidit de aquis fontiũ.

De granis,quę ſunt cibi Medicinales. Cap. XXXIX.

DEinceps uolumus dicere de cibis Medicinalibus,quia quidam eorum ſunt terræ naſcentia,& quidam animalia, & quidam ſuperfluitates animalium. Et ex terrę naſcentibus quędam ſunt grana,& quędam fructus,& quædam herbæ.

Faba eſt temperata inter frigiditatem & humiditatem, aut parum declinat ad calorem,& proterea habet diſſoluere apoſtemata,propter ſuam abſterſionem,et maturat,& eſt multæ humiditatis, propterea accidit ei multa inflatio, & uentoſitas,& ipſam non perdit propter aliquam decoctionem. Et dicitur, quod habet malam proprietatem cum uirtute cogitatiua,& qui ea utuntur, multa habent ſuſpiria,alias, ſomnia horribilia,& falſa.

Cicera temperate calida & humida,& habent inflationem,& propter tertiam eorum operationem habent generare ſperma,& prouocare urinam, & ſanguinẽ menſtruum,& frangunt lapidem,ſed hoc faciunt plus nigra,quàm alba. Et ſi comedantur recentia,generant in ſtomacho & inteſtinis multas ſuperfluitates: & ſi aſſentur, etiam fabę, habẽt minus ex ſuperfluitatibus. Sed ſunt duriora ad digerendũ,niſi primo eſſent infuſa,& habent proprietaté faciendi bonũ colorem, & hoc faciunt,quia acuunt calorem,ita ut generetur ſpiritus uentoſus,& per hanc uiam ualent coitui.

Lentes

A Lentes sunt temperatæ in calore,& sunt siccæ,& generant sanguinem melancholicum, & extinguunt inflammationem sanguinis, & magis quando coquuntur in aceto. Et earum uirtutes tertiæ sunt,quia priuant coitū,& obfuscant uisum,& quando coquuntur in aqua pluries,stringunt uentrem.

Lupini sunt sicci,terrestres,& amari, & quando coquuntur in aqua, donec auferatur ipsorum amaritudo,est cibus tamen durus, & quando comeduntur amari,occidunt pueros,& occidunt uermes qui sunt in stomacho & intestinis,& prouocant urinam,& aperiunt orificia hemorrhoidarum.

Leugbi, id est, phaseoli declinant ad calorem, & humiditatem, & impinguant corpus,& prouocant urinam, & sanguinem menstruum, & laxāt uentrem,& proprie rubei,& inducunt somnia,& faciunt uertiginem.

Milium frigidum est & siccum,uentrem constipat, & est pauci nutrimenti.

Et hoc idem facit panicum.

Et spleta est propinqua huic.

Riçi sunt grossæ substantiæ in caliditate & frigiditate prope temperantiam, uentrem stringunt,& sunt boni nutrimenti,quando coquuntur cum lacte.

De fructibus arborum. Cap. XL.

POmum dulce,est temperatę humiditatis, & acetosum, est frigidū & siccum,& habet proprietatem confortandi membra principalia, si sint distemperata in calore,& maxime cor confortat cerebrum odorando, propter suam aromaticitatem, & generant grossam uentositatem in secunda digestione,& tertia. Ita quod dictum est à sapientibus, quod potest generare ptisim & ethicam, eo quod uenti qui generantur ex eo, habent malam proprietatem ad exardendas arterias pulmonis, & sic testificatus est mirabilis Amemaruam Abomeron. Auençoar in Theisir. Sed uinum suum non habet hanc intentionem.

Pira cruda sunt frigida & sicca,sed matura temperata sunt, aut declinant ad paucam frigiditaté,& hoc est,quia cōpositā sunt ex acetositate, dulcedine,& pōticitate, propterea est eorū uirtus uentrem constipare,& eorū proprietas est remouere sitim.

B Coctana sunt grossioris substātiæ q̄ pira,& maioris stipticitatis,& propterea sunt frigidiora,& in eorum odoratu est proprietas contra omnes passiones cordiales.

Malorum granatorum quædam sunt dulcia, & quædam acetosa, & omnia humectāt. Verum dulcia sunt calidiora & humidiora,& generatur ex eis modica uentositas non mala. Et habent unam nobilem proprietatem,quia mirabiliter resistunt cibis,ne corrumpantur in stomacho.

Persica sunt frigida & humida, & habent generare humores corruptos & putridos,& aliquando colericos, & habent mirabilem proprietatem resistendi fœtori, qui prouenit à stomacho,& odor suus ualet contra cardiacam passionem,& oleum quod fit ex eorum ossibus, abstergit faciem dominarum, & ualet contra difficultatem urinæ,& occidit uermes.

Sed antipersica,quæ nusmus dicūtur, sunt eiusdem naturæ cum persicis,sed non habent illam proprietatem,& in Arabico dicuntur aiaç.

Prunorum duæ sunt species, uidelicet album & nigrum, & ambo quando sunt matura,sunt frigida & humida, mitigant calorem choleræ, & laxant uentrem,sed debilitant parum os stomachi.

Nūces calidæ sunt & siccæ,& prouocant uomitum, & laxant uentrem, & dicitur quod habent malam proprietatem,ita quod qui utuntur eis nimis,faciunt eis in lingua paralesim, & comestæ cum ficubus, obstant ueneno loco beçahar, & multum ualent senibus, & nocent illis qui timent passionem caloris, & tempore magni frigoris non sunt nociuæ.

Auellanæ in nullo differunt ab illis,nisi quia non prouocant uomitum.

Amygdalæ temperatæ sunt in calore,& humidæ, suauis saporis, & habent multas bonas proprietates, & dicitur quod haben augmentare substantiam cerebri, & faciunt suauiter dormire,& abstergunt,& mundificāt uias urinæ,& sunt ualde con-

C uenientes macris,& earum oleum eſt melius quod poſſit eſſe ſpaſmo ſicco,&etiam melius quàm oleum ſiſaminum, propter aliquantulam ſtipticitatem quæ eſt in eo, quod oleum ſiſaminum eſt nimis calidum, & habet malam proprietatem in dando fœtorem ori,& qui utuntur ſiſamino loco olei amygdalarum,peccant.

Pineæ calidæ ſunt & ſiccæ,& earum oleum cura paralyſim.

Fiſtici calidi ſunt,& ſicci temperatæ, confortãt ſtomachum & epar à tota ſubſtantia,& ſunt ex illis Medicinis quæ habent multa iuuamenta, & magna.

De herbis & oleribus. Cap. XLI.

OMnes herbę per ſuam naturam declinant ad humores melancholicos, & hoc etiam faciunt à tota ſubſtantia,excepta lactuca,& bugloſſa.

Caules ſunt frigidæ,alias calidi & ſicci, neceſſario generãt humorem melancholicum,& ſuccus eorum habet proprietatem clarificandi uocem.

Cucurbitæ quæ in Arabico dicuntur ulla, ſunt frigidæ & humidæ, aquoſæ,& talem humorem generãt,& dicitur quod ſunt aptæ recipere corruptionem in ſtomacho,& habent malam alterationem, ſicut fit in rebus humidis non habentibus ſtipticitatem,terreſtreitatem,nec ponticitatem, quia ſunt ſolũ aqueæ, & aſſimilamus eas moris,nec cucurbitæ iſtius regionis ſunt tales,ſed ſunt duræ digeſtionis,& groſſioris naturæ, ita quod non poſſunt rectificari, niſi cum multa decoctione, & cum hoc ſunt multi mali chimi,& adhuc infrigidant & humectãt, eo quod non habent uirtutem cito exeundi,cum nullam habeant abſterſionem.

Melones ſunt frigidi multæ humiditatis,& habẽt abſterſionẽ,& prouocãt urinã, ita ꝙ dicitur,ꝙ qui utitur multũ brodio eorũ, eſt cautus ab ægritudine arenarum.

Cucumeres ſunt frigidiores,& minus humidæ, & minus prouocant urinam melonibus,ſed non corrumpuntur ita cito ut melones.

Portulaca eſt frigida in tertio gradu, & humida in ſecundo, & eſt lubricatiua,uiſcoſa,aufert ſitim,conſtipat uentrem,& aufert dentium ſtuporem.

D Atriplices ſunt frigidæ & humidæ,uentrem humectant, proſunt ictericis, paratæ tamen ſunt corruptioni.

Spinachiæ ualde ſunt bonæ & temperatæ, ualent gutturi, & pulmoni,& ſtomacho calido,& humectant uentrem,& ſunt in ſecundo gradu frigidæ & humidæ.

Bletæ propinquæ atriplicibus ſunt calidiores,& minus humidæ, humores generant groſſos & phlegmaticos.

Rapæ calidæ ſunt & humidæ,generant uentoſitatẽ, mouent coitum, eo ꝙ renes calefaciunt,& habent mirabilem proprietatem ad illuminandum oculos.

Melongiæ ſunt ex his,ex quibus nos facimus in terra noſtra multa cibaria delicata,& poſtꝙ proiecta eſt prima aqua ſuarum decoctionum, & coquuntur cum carnibus pinguibus,ſunt multum delectabiles. Et ego reputo ipſum temperatum cibum poſtꝙ ſic factus eſt,propterea,quia pars acuta quæ eſt in eo, remouetur per primam decoctionem, & ſua ſiccitas, & ſtipticitas remouẽtur propter carnes decoctas in eo. Et quamuis Medici dicant quod generant humorem melancholicum, ſimilem humori generato ex caulibus. Tamen conſiderare debemus in cibis duas res, una eſt res quæ ſecum miſcetur,quæ poteſt remouere maliciam,ſi eſt. Et delectatio cibi,hęc eſt ſecunda, & quando eſt multum delectabilis, læſio quæ prouenit ex eo, non eſt multũ manifeſta, & hic eſt unus ex delectabilibus cibis. Iſti ſunt cibi manifeſti apud nos,in quibus eſt uirtus aliqua Medicinalis.

De uariatione uirtutum Medicinarum ſimplicium. Cap. XLII.

ET nunc habemus loqui de Medicinis abſolute. Alchiſon, quæ in latino dicitur bethonica,& in Perſica lingua,beragues. Eius primæ uirtutes in calore & ſiccitate,ſunt in quarto gradu, propterea qui eſt de ſubſtãtia terreſtri aduſta, & manifeſtat hoc,quia eſt in fine amaritudinis,& operationes eius ſecundæ ſunt inciſiuæ,diſſolutiuæ,& aperitiuæ fortiter. Et eſt in hac uirtute fortior abſynthio, propter ſtipticitatẽ quæ eſt in abſynthio. Et uirtutes eius tertiæ ſunt, quia nocet ori ſtomachi, propter amaritudinem quæ eſt ſine ſtipticitate, & utimur ex eo extremitate & ſtipite. Cinis

ſuus eſt

A ſuus eſt calidior & ſiccior eo, ualet contra allopiciam, quando miſcetur cum aliquibus unguentis calidis. Et eſt etiam calidior ſuus cinis cinere cucumerum agreſtium, & cinere radicis aneti. Et etiam iſti cineres proſunt uentri, quando eſt hulceratio in eo ſine apoſtemate.

Pentaſiler dicitur à Perſis arbor abraam, & in latino dicitur agnus caſtus. Sua prima uirtus in caliditate & ſiccitate eſt in tertio gradu, & hoc eſt, propterea, quia in ſua complexione dominatur ſubſtantia terreſtris aduſta, mixta cum ſubſtantia terreſtri, & frigida, & ſignificat hoc, quia ſapor ſuus eſt acutus cum aliquantula ponticitate. Et manifeſtum eſt quod ſecundæ operationes talium complexionũ, qualis iſta eſt, ſunt cum inciſione & apertione. Et ponticitas eſt una ex rebus quæ adiuuãt ad hoc, & in membris intrinſecis, ut in ſplene, alias in pulmone & epate. Et tertia operatio eſt ut remoueat coitum, & propterea nuncupatur in Arabico granum ſterilitatis, & eſt ſicut agnus caſtus. Athenienſes dominæ decumbunt ſuper ipſum in magnis feſtiuitatibus.

Et ruta eſt ſimilis ei, excepto quod plus calefacit & deſiccat, nec habet ſtipticitatem, neq; ponticitatem.

Altith, & alij dicũt uigil, uirtus ſuarũ radicũ eſt temperata in caliditate, & ſiccitate quia compoſitum eſt ex ſubſtantia aquea & terreſtri, cum pauca igneitate, & manifeſtat hoc, quia eſt inſipidum cum modico ſtipticitatis & acuitatis, ſed herba eius eſt ſolum inſipida, propterea ipſius prima uirtus eſt frigida & ſicca, & operatur ſiccitatem. Et ſecunda eſt ſolidare uulnera ſordida breui tempore. Et tertia eſt, ut frangat lapides, & ſignum huius eſt, quia naſcitur in uallibus & locis humidis.

Eluegat, id eſt, pes columbinus eſt quatuor ſpecierũ, & parum diuerſificatur una ab alia, & Galenus non poſuit ipſum in gradu, & quod nobis uidetur de eius com-
plexione eſt, quia eſt frigidum in primo, & ſiccum in ſecundo, & hoc eſt, quia dominatur ſuper partem ipſius ſubſtantia terreſtris cum ſubſtãtia aduſta, & propterea eſt
B ſapor eius ſtipticus, cum modica amaritudine, & ſi amaritudo eſſet æqualis cum ſtipticitate, diceremus ipſum temperatũ in ſiccitate. Sed quia uidemus quia dominatur amaritudo parum cum ſtipticitate, iudicamus quod ſiccũ eſt in ſecundo gradu, & propterea ualet doloribus renum, & doloribus ſplenis, propter ipſius amaritudinem, & lentiginibus faciei, & morpheæ, quando piſtatum miſcetur cum aceto.

Agaricum, nec hanc radicem poſuit Galenus in gradu, & quod nobis uidetur ex eo, de eius complexione eſt, quia eſt calidũ in primo, & ſiccum in fine ſecundi, quia compoſitum eſt ex partibus frigidis & terreſtribus, & calidis, & igneis, & calidis, & humidis. Et ſignificat ſuper hoc, quia cum nos guſtamus primo, inuenimus in eo dulcedinem, & poſt hanc amaritudinem, & poſt illam acuitatem cum pauca ſtipticitate, & omnes iſti ſapores ſignificant ſuper caliditatem, excepta parte quæ ſuperata & ſepulta eſt à ſtipticitate, ſicut ſignificant ſuper ſiccitatem, excepta parte quæ ſuperata & ſepulta eſt à dulcedine, propter temperantiam quam ei tribuit, excepto quia plus ſuperat ſtipticitas cum frigiditate, quàm dulcedo cum humiditate, & propterea ponimus ſiccitatem maiorem caliditate. Et propterea, quia hæc planta aſſimilatur radici arboris, apparet quod terreſtreitas dominetur ſuper eam. Et quamuis ſit leue & poroſum, frangibile & album, quæ omnia ſignificant, ut habeat partem muiſtam aeream, propterea poſuimus ipſum calidum in primo, quamuis habeat tres ſapores, ſignificantes ſuper ipſum calorem, poſuimus ipſum calidum in primo, quia non ſunt fortes, neq; manifeſti in ipſo, & quod conueniens eſt in fiducia ſuorũ graduum eſt experientia. Sed ipſius operationes quæ non ſunt primæ, ſunt ad diſſoluendum, & incidendum humores groſſos, & exopilandum uenas ſplenis, epatis, & renum. Et habet ſua proprietate ualere contra morſum uenenoſorũ animalium. Et nos dicimus quod hoc non fit, niſi quando apparent ex illo ueneno accidentia frigida. Doſis ipſius eſt drachma una, & hoc non poteſt ſic nocere, ſicut nocent aliæ Medicinæ, quæ attrahunt ab extremitatibus corporis, & habet magnam proprietatem in mundificãdo cerebrũ, & propterea curat epilepſiam, & prodeſt curſui nouæ

C aquæ ad oculum. Et quantitas quæ de eo debet ſumi, ad hoc eſt à drachma una uſq; ad duas, nec eſt neceſſe ipſum refrenare, niſi propter ſiccitatem. Et non credas quod ſubtiliatio humorum groſſorum, & inciſio ſignificent ſuper multum calorem, ſicut crediderunt errantes multi nouorum Medicorum.

Cuſtaralber, id eſt, capillus ueneris, dicit Galenus, quod hic temperatus eſt in ſuis uirtutibus primis, quamuis habeat multas operationes ſecundas & tertias, quarum quædam ſunt confortatiuæ & repercuſſiuæ, quædam diſſolutiuæ, & quædam faciunt naſci capillos, & quædam quæ diſſoluunt ſcrophulas, & quædam quæ frangũt lapides, & quædam quæ adiuuant ad trahendũ ſputum groſſum, ex pectore & pulmone. Et Galenus dicit quod ſtringit uentrem, & noui dicunt quòd purgat, & talis Medicina qualis eſt hæc, quæ habet tot operationes ſecundas & tertias, eſt retinenda, quia cum hoc tota temperata propter ea quæ adhuc dicam.

Caylem, id eſt, ſemperuiua, hæc eſt multarum ſpecierum, & omnes in tertio gradu frigidæ ſunt, quia ſunt inſipidæ cum multa aquoſitate, & quia naſcuntur in locis frigidis, & tempore frigido.

Acacia eſt ſuccus arboris ſpinoſæ, quando abluitur eſt frigida in ſecundo gradu, & ſicca in tertio, & cum non lauatur, eſt frigida in primo, & hoc accidit, quia ſuum dominans eſt ſubſtantia terreſtris & frigida, & propterea eſt ſtiptica, & cum eo toto eſt in ea aliquid ex partibus ſubtilibus, quæ remouentur quando abluitur.

Carinch, id eſt, urtica. Dicit Galenus quod fructus, alias ſuccus huius plantæ, & folia calefaciunt calore non forti, Et habet multas operationes ſecũdas & tertias. Diſſoluit apoſtemata quæ fiunt in radicibus aurium, & adiuuat ſuper ſputum, quod fit ex humoribus groſſis in pectore & pulmone, & curat cancrum, & in ſumma ualet omnibus uulneribus quæ indigent exiccatione, uel exucatione, ſiue ſubtiliatione. Et hoc eſt magnum ſignum ſuper debilitatem ſui caloris. Sed cum hoc toto prouocat
D urinam, & mouet coitum, & hoc ſignificatur per uentoſitatem. Et proprietas ſui ſeminis eſt purgare phlegma, & in hac ſimilitudine eſt uirtus ſiccitatis, ſed fortius eſt aliquantulum ſemen urticę, & doſis eius eſt à drachmis tribus uſq; ad quatuor, alias à drachmis quinq; uſq; ad decem. Et qui opinantur quod ſit igneum, propter acumen ſuæ punctionis errant, quia hæc pars ignea, quæ eſt in eius folijs, eſt ſubtilis, & remouetur propter ipſam fricationem, & maxime propter lotionem.

Elbadudarmel elſaray, iſtæ duæ plantæ ſunt frigidæ & ſiccæ, ſed ſiccitas plus dominatur quàm frigiditas, & maxime in elſaray, & ualent cõtra fluxum uentris, propter earũ ſtipticitatẽ, & cõtra paſſionẽ uuluæ, & cõtra hemorrhoidas, & apoſtematibus quæ fiunt in ano, & albadudarmel operatur radix, & alſaray fructus & radix.

Ligoç, id eſt, acorus, quod accipitur ex hac planta eſt radix, & eſt calida & ſicca in tertio gradu, propterea, quia dominans in ea eſt ſubſtantia ignea ſubtilis, & poteſt eſſe ut ſit cum ea admixta pars una terreſtris aduſta, & ſignificat hoc quod ſapor ſuus eſt acutus cum aliquantula amaritudine. Operationes eius ſecundę ſunt hæ, quia abſtergit, incidit, ſubtiliat, & aperit opilationes. Tertiæ ſunt, quia prouocat urinam, & ualet ad duriciem ſplenis, & ſubtiliat groſſitiem, quæ prouenit in cornea, & proprie ſuccus radicis.

Cauar, id eſt, aloe, caliditas ſua extenditur à primo gradu uſq; ad ſecundum, & attingit partum ex ſecundo, & ſic eſt in ſiccitate, & hoc eſt, quia eſt compoſitum ex ſubſtantia terreſtri, aduſta, mixta cum terreſtri frigida, & illud diminuit aliquantulum de calore eius, & ambæ ſubſtantiæ concordant in ſiccitate, & ſignificat hoc q̃ ſapor eius eſt amariſſimus cum ſtipticitate, & ſupra ſuam caliditatem ſignificat q̃ naſcitur in terris calidis, aut in terra Arabum, uel in India, & q̃ naſcitur in terris non calidis, eſt debile. Secundæ ſuæ uirtutes ſunt, quia eſt ſtipticum, repercuſſiuum, & abſterſiuum, & hæc eſt Medicina iuuatiua ad generandam carnem. Tertiæ uirtutes ſunt ad curandas fiſtulas, & maxime quæ ſunt in uirga & in ano, & ad repercutiendũ apoſtemata, quæ generantur in ore, naribus, & oculis, & purgat choleram & ſubſtantiã ſubtilem & groſſam. Et eſt ex Medicinis quæ nullum habent periculum, eo q̃ non

lędit

A lędit os ſtomachi, propter ſuam ſtipticitatem. Et uirtus ſua purgatiua eſt propinqua uirtuti agarici, excepto, quia eſt debilioris attractiõis, eo quod agaricum attrahit ab extremitatibus corporis. Sed aloe non attrahit, niſi quod eſt in extremitate ſtomachi, & uenis epatis, & in illo habet proprietatẽ, & doſis eius eſt à drach. i. uſq; ad. z.

Eluoxat, calor & ſiccitas ipſius extenditur à primo gradu uſq; ad ſecundum, & ſignificat hoc, quia facit aliquantulá abſterſionem, & mundificat renes, & aufert lentiginem. Et manifeſtior eius proprietas eſt, quia ualet contra morſum canis rabidi.

Nauoca, id eſt, carui, alias ameos, quod plus quæritur, in hoc eſt ſemen eius, ſua prima uirtus in calore & ſiccitate eſt in gradu tertio, & hoc eſt, quia eſt compoſitum ex ſubſtantia ignea terreſtri aduſta, & ſignificat hoc, quia habet ſaporẽ acutum, mixtum cum aliquantula amaritudine, ſecunda uirtus eius eſt apertio & diſſolutio, & tertia eſt prouocatio urinæ.

Amygdalæ amarę ſunt calidæ & ſiccæ in ſecundo gradu, excepto eo, quia plus declinant ad calorem, & minus ad ſiccitatẽ, & in hoc ſunt quaſi in primo gradu, quia earum unctuoſitas manifeſtat humiditatem. Et ſcias, quia complexio quæ hanc facit operationem, quæ eſt complexio calida, habet aliquam terreſtreitatem, & ſapor earum ſignificat ſuper hoc. Et operationes earum tertiæ ſunt ad aperiendum opilationes epatis, & remouent dolores qui ſunt in hypocondriis ſplene, & renibus, & adiuuant ſuper ſputum humorum groſſorũ uiſcoſorum, qui ſunt in pectore & pulmone. Et dico quod maior pars operationum harum non fit propter ſuperfluũ calorem, qui eſt in eis, ſed fit propter temperatam apertionem quam operatur in his materiis, propter humiditatem unctuoſam quam habent, & propterea ualent plus aliis rebus omnibus in aperiendo opilationem pectoris, & pulmonis, propterea, quia hæc membra lęduntur, ut plus propter groſſos humores.

Armoniacum eſt calidum & ſiccum, ſecundum quod apparet ex tertiis ſuis operationibus, excepto, quia tenet parum caloris in tertio gradu, & eſt ſiccum in primo.

B. Sed ſuus calor eſt in hoc quod eſt gummi, quia tu ſcis quod gummi ſunt ingroſſata & inſpiſſata à calore, quia ſunt ſuperfluitates terræ naſcẽtium. Et uidetur in hoc gradu caloris eſſe, eo quod mundificat, & ſic eſt gradus ſuus in ſiccitate, propterea, quia ſiccitas eſt propter uiſcoſitatem ſuam paucam quæ eſt in eo, & hoc eſt in omnibus gummis. Et uirtutes ſuæ ſunt, ut mollificent & diſſoluant duriciem quæ eſt in iuncturis & ſplene, & diſſoluant ſcrophulas.

Alcamena, & inuenitur in frumento, in campis, uirtus eius eſt ſicut uirtus ſumac, magis deſiccat, & plus digerit.

Shaachileelneemaç, & dicitur roſa regis, & dicitur calida & ſicca in tertio gradu, eius proprietas eſt quando maſticatur ut trahat phlegma, & ſuccus ſuus mundificat caput per nares. Et tertia eius uirtus eſt, ut remoueat ex oculo ægritudinem caducur, & ualet morpheæ, & prouocat menſtrua.

Anetum calidum eſt in primo gradu, quod in Arabico dicitur ſcenat, & attingit parum ex ſecundo, & eſt ſiccum in principio ſecũdi, & in fine primi, & idcirco quando coquitur cum oleo, habet diſſoluere & mitigare dolorem, & maturat apoſtema ta leuia, & inducit ſomnum, eo quod quando decoquitur cum oleo, reddit complexionem ipſius ad ſimilitudinem Medicinarum maturantiũ, niſi quia eſt aliquantulum magis calidum & ſubtile, & hac de cauſſa diſſolutiuum eſt, & quando comburitur eſt in tertio gradu caloris ſiccũ, & ideo ualet uulneribus ſanioſis, & plus in illis quæ fiunt in membris ſpermatis, & recens eſt minus calidum, & plus humidũ, & ideo iſtud inducit ſomnium, & maturat plus ſicco, & ſiccum diſſoluit, propterea dicit Galenus, quod qui intrabant ad potationes, faciebant ex eo garlandas.

Camomilla, quæ in Arabico dicitur habonog, calida eſt & ſicca in primo gradu, ſecundæ uirtutes ipſius ſunt, ut aperiat & diſſoluat uapores cutis, & maturet, & habet proprietatem in mitigando dolorem uentris.

Aniſum calidum eſt & ſiccum in tertio gradu, ideo, quia ſubſtantia ignea ſuper ipſum dominatur, & ſignificat ſuper hoc acuitas ſui ſaporis cum aliquantulo dulce-

C dine. Operationes ſuæ ſecundæ & tertiæ ſunt ad carminandũ uentoſitatem, & pro=uocat urinam, & aperit opilationes.

Ariſtologia, id eſt, çarahunt, non utimur niſi radice. Et eſt quędam longa, & quædam rotunda, & rotunda fortior eſt in inciſione & ſubtiliatiõe, & longa plus ualet abſterſioni & generationi carnis, ambæ calidæ & ſiccæ ſunt in ſecundo gradu, quia ſunt compoſitę ex ſubſtantia aliquãtulum ignea, & terreſtri aduſta, & ſignificat hoc amaritudo, quam habent cum moderata acuitate. Secundæ earũ operationes ſunt, quia ſubtiliant mirabiliter humores groſſos, propterea remouent opilationes quæ proueniunt ab iſtis humiditatibus, & extrahunt ſpinas, & remouent putrefactionẽ, & mundificant ſordiciem, & faciunt generari bonã carnem, & iſtæ ſunt magis pro=priæ in rotunda. Et tertiæ operationes ſunt abſtergentes, & curant epilenticos, & podagram, & artericos.

Lingua agni, id eſt, plantago frigida & ſicca in ſecundo gradu. Radix eius minus eſt frigida, & plus ſicca, & cum ſiccatur folium eius, eſt ſicut radix. Et habet duas qualitates, quia compoſita eſt ex ſubſtantia aquea & terreſtri, & ſignificat hoc inſipiditas quam habet cum ſtipticitate. Secundæ ipſius operationes ſunt, quia ſiccat & re=percutit, & ualet contra mala apoſtemata, & materias putridas, & curat fiſtulas. Tertiæ proprietates ſiue operationes ſunt contra uulnera inteſtinorum, & ſtringit ſanguinem eorum, & huicerationes quæ proueniunt ex diſenteria, & radix eius contra dolorem dentiũ ualet, & aperit opilationes epatis & renum, & hoc eſt, quia omnis plantæ radix calidior eſt ſuis folijs, nec illa ſunt priuata calore, cum uideamus quod abſtergunt & mundificant.

Aſarabachara, quod ex ea ualet eſt radix & uirtus eius eſt ſimilis uirtuti acori, ſed eſt fortior hoc.

Ebdarſian, id eſt, cortex maligranati ſylueſtris, eſt calidum in primo gradu, & ſic=
D cum in ſecundo uel tertio, quia compoſitũ eſt ex ſubſtantia ignea & terreſtri, & propterea eſt acutum & ſtipticum, ualet ſordiciebus & materijs diſcurrentibus ab uno membro ad aliud.

Sparagus temperatus eſt, aut parum declinans ad caliditatem, & hoc ſignificat, quia habet aliquantulam amaritudinem, quæ elixatione renouetur, tertiæ eius operationes ſunt ad aperiendum opilationes quæ ſunt in renibus, & proprie radices, & ſemen, & multum ualent ad dolorem dentium.

Polium montanum, quod in Arabico dicitur andriaçabera, habet duas ſpecies, uel plures, & omnes ſunt calidæ & ſiccæ, & prouocãt urinã & menſtrua, & dictũ eſt ꝙ ualent contra morſum ſcorpionis, quãdo bibitur drachma una cum uino calido.

Scolopendria temperata eſt in calore & ſiccitate, & manifeſtum eſt quod diſſoluit durticiem ſplenis, & aperit opilationes ipſius, ſicut baca lauri in opilatiõe epatis, & habet à ſua proprietate frangere lapides.

Alcanti, & eam uocant Hiſpani abuç, ex ea operatur, alias coquitur radix, & eſt abſterſiua & diſſolutiua, & quando comburitur cinis eius, magis calefacit, ſubtiliat, & diſſoluit, & propter hoc curat alopiciam.

Elcratis, alias cartamũ, id eſt, ſemen de papaga, ex eo utimur ſemine, & eſt ex Medicinis manifeſtis in purgãdo phlegma ſine aliquo timore, & eius nobilitas eſt qua ſi ſuper nobilitate omnium Medicinarum purgantium. Doſis eius eſt à drachmis. x. uſq; ad xij. & multũ ſenibus cum ficubus ante cibũ comeſtũ ualet. Galenus dicit in primo de ſimplici Medicina ꝙ calefacit & exiccat temperate, & in ſecũdo libro dicit quod eſt calidũ in ſecũdo gradu, quãdo applicatur homini per modũ emplaſtri, & diſtinguendũ eſt, quia in prio dixit de radice, in ſecũdo de ſemine, & i alio de folio.

Abſynthium calidũ eſt in primo gradu, & ſiccum in ſecundo, quia compoſitũ eſt ex ſubſtantia terreſtri, & frigida, & terreſtri ignea aduſta, & ſignificat hoc ſtipticitas ſua cũ amaritudine & acumine, ſuccus ipſius eſt amarior ſuis folijs. Et tertiæ ſuæ uirtutes ſunt, quia habet confortare ſtomachũ, & trahere quod eſt in eo amarũ per modum purgatiõis, & hoc facit per uirtutẽ attractiuã, & propter amaritudinẽ lauatiuã.

Et ape

A Et aperit opilationes epatis,& prouocat urinam. Et ſi eſt phlegma in ſtomacho, nō prodeſt propter ſtipticitatem ſuam. Et habet multas ſpecies,ſed melior omnium eſt aromaticum,& propter hoc confortat ſtomachum & epar. Et in ſumma manifeſtū eſt,quod habet hæc Medicina proprietatem in ſtomacho & epate.

Laurus,quod ex eo utimur,eſt ſuccus & oleum,& eſt calidum in primo, & tangit parum de ſecundo,ideo quia eſt compoſitum ex ſubſtātia terreſtri aduſta, cum ſubſtantia terreſtri & frigida, & ſignificat hoc ſapor amarus cum ſtipticitate, & idcirco quia coniunctæ ſunt cum amaritudine aromaticitas & ſtipticitas, fit ex ſucco ipſius melius oleum,quod poſſit eſſe ſtomacho frigido et epati,et nos nō damus eius ſuccum,nec grana,quia dicitur,quod quando comeditur,mouet uomitum et fluxum.

Elzunecat,id eſt,balauſtia, eſt frigida in ſecūdo gradu,et tangit aliquid de tertio, et ſine dubio eſt ſicca in tertio. Et dicimus,quod hoc eſt,quia eius ſubſtantia eſt frigida,et ſiccitas in ea eſt fortior frigiditate. Eius operationes ſunt ſtipticitas et ſiccitas,et ſtringit ſanguinem,et conſolidat,propter hoc ponitur hęc Medicina habentibus fluxum ſanguinis,et habentibus excoriationem inteſtinorum, et mulieribus habentibus fluxum menſtruorum,et aliarum humiditatum. Et dicit Galenus,quod nullus auctor fuit,qui huius Medicinæ non recordaretur.

Bahalbeli,et in Arabico dicitur chiemſom, folia iſtius plantæ, et cimæ, & flores, & fructus, omnino ſunt frigidæ & ſiccæ,& folia ſunt humidiora prædictis, propter aquoſitatem exiſtentem in ipſis, & propter hoc habet proprietatem ad curandam ægritudinem alcholæ,& ſimiliter alias ægritudines oris. Sed fructus eius cū eſt immaturus, frigiditas & ſiccitas in eo dominatur, propter ſtipticitatem inuentam in ipſo,ſed quando dictus fructus habet completam digeſtionem, tūc eſt propinquus æqualitati,propter dulcedinem inuentam in ipſo. Et florum uirtus exiſtit ipſius fructus,& omnia prædicta conferunt.

Syaachilie,utimur folijs,& floribus,& fructibus, quamuis folia ſunt humidiora,

B ualent multum ægritudinibus oris,& uulneribus inteſtinorum, & fluxui uentris,& debilitati ſtomachi,& ſputo ſanguinis. Sed radix eius habet ſubſtantiam calidam & ſubtilem,& ideo frangit lapidem,qui eſt in renibus.

Bdellium duas habet ſpecies,fortiter mollificat, quod in Arabico dicitur mocle. Ex eo ſunt ſpecies duę,una Ciciliæ, & illa eſt ſiue bdellium illud eſt magnum,& alia ſpecies,ſiue aliud bdellium inuenitur hic,& eſt Arabicum. Virtus illius prima ſiue ſecunda eſt,mollificare, & eſt fortiſſima uirtus illius in hoc, & hoc potes cognoſcere per primam ſuam uirtutem. Et alia,ſcilicet, Arabicum eſt ſuauior, & eſt clarius alio, & hoc uocatur bdellium Arabicum,& eſt ſiccius alio, ſed recens habet uirtutem Siciliani bdellium Arabicum. Et hoc Arabicum frangit lapides, qui fiunt in renibus, & quando bibitur,prouocat urinam, & prouocat uentoſitates groſſas & crudas, & ualet contra dolores laterum,& ypocondriorum,& in ſumma,eſt ex Medicinis quę purgant phlegma groſſum. Et habet proprietatem trahendi à neruis & iuncturis,& ipſum eſt melius inter Medicinas laxatiuas,& doſis eius eſt drachmæ unius.

Elgarzaria,quod Hiſpani uocant panicald,& in Arabico alchartama, & alij ſecacul,& in Latino iringi dicuntur. Galenus ſentit,quod eſt compoſitus ex diuerſis naturis,ſicut natura roſæ, excepto quia non habet ſtipticitatem, & ſignificat hoc,quia habet inſipiditatem cum aliquantula dulcedine,& modico acumine, & hoc habet plus in cortice,& uidetur quod ſit temperatum, aut parum declinans ad frigiditatē, & quod eſt talis cōplexionis,eſt multi iuuamenti,operationes ſuę ſunt repercuſſiuę, & diſſolutiuæ. Sed eius manifeſta proprietas eſt, ut diſſoluat apoſtemata ſuperpoſitum,& etiā ſi ſuſpendatur ſuper ipſum. Et noui Medici dicunt,ꝙ habet hanc proprietatem in omnibus apoſtematibus. Et etiā dicūt,ꝙ utuntur eo in potu aquę decoctionis eius,ipſa miniſtrat,ut defendat,ne generetur apoſtema in partibus interioribus.

Balſamus calidus eſt & ſiccus in ſecundo gradu, & oleum ſuum eſt multum ſubtile,nec habet ullum calorem,quia ab hominibus creditur,quī uidēt, quod eſt ſubtile penetratiuū. Et uirtus & fructus iſtius,eſt iſtius generis, ſed minus eſt ſubtilis ſuo

C oleo. Et iſtud oleum habet multas proprietates, & mirabiles operationes. Suæ ſecundæ operationes ſunt, quia diſſoluit omnes ægritudines phlegmaticas, quæ durę ſunt, & tardæ ad diſſoluendum, & eradicat dolores, qui ſunt ex humoribus groſſis, & uentoſis, alias uiſcoſis. Et ſuæ tertiæ operationes ſunt, quia frangit lapides, & mulier impregnatur, quæ defert ipſum ſuper ſe, quæ non poterat impregnari, propter opilationem matricis. Et eius proprietas eſt, quia eſt magna tyriaca uenenis, & ualet contra opium bibitum, & ualet contra diamantem, alias diabetem, bibitum, & contra fungos uenenoſos, & contra aquam ferri diſtillati, & doſis eius eſt ā tribus partibus drachmæ, uſq; ad unam drachmam.

Iuniperus calidus eſt & ſiccus in tertio gradu, & eſt multū ſubtilis, quia quod magis dominatur ſuper ipſum, eſt ſubſtantia ignea, & poſt ipſam, ſubſtantia terreſtris aduſta, & aliquantulum ſubſtantia terreſtris frigida. Et ſignificat hoc ſapor, quē habet cum forti acumine, & amaritudine, et aliquantula ſtipticitate. Operationes ſuæ ſecundæ ſunt, ut conſumat putrefactionem, quę eſt in uulneribus, & apoſtematibus, quod locus in quo non eſt putrefactio, non ſuſtinet talem Medicinam, ſed quando ponitur ſuper putrefactionem et ſaniem cum melle, mundificat ipſam. Operationes ſuæ tertiæ ſunt, quia habet prouocare urinam, & prouocat menſtrua fortius alia re, donec faciat mingere ſanguinem. Et facit aborſum, & extrahit fœtum mortuum, & propter ſuam ſubtilitatem et aromaticitatem ponitur quandoq; loco cuiuſdam ſpeciei cinamomi dorſini, & eſt etiam cinamomum cum multa dulcedine, & forti acumine, & debet poni duplum illius loco dorſini.

Albahac, hæc planta habet florem, qui aſſimilatur roſæ, & eſt fortior roſa bahanach, & propter hoc magis diſſoluit illa, donec liberet duriſſima apoſtemata, quando miſcetur cum cera & oleo.

Oſſa uuarum paſſarum ſunt ſicca in tertio, alias ſecundo gradu, uel accedunt pa-
D rum ad ſecundum, ideo quia compoſita ſunt ex ſubſtantia terreſtri frigida, & ſignificat hoc ſtipticitas, & habet ultimum iuuamen in fluxu uentris.

Aluſne, in lingua Hiſpaniæ, dicitur mulſa, hæc naſcitur ſuper quercus & nuces, et eſt in tertio gradu frigida, et hoc ſignificat ſtipticitas quam habet, et cum hoc habet uirtutem diſſoluendi, et mollificandi, et magis ualet, quæ inuenitur in quercu, propter caliditatem quæ eſt in ipſa arbore, eo quod ex ſuperfluitate ipſius nutritur.

Sagtares, uidetur quod ſit calidum in primo gradu, uel accedit parum ad ſecundum, idcirco quod compoſitum eſt ex ſubſtantia terreſtri aduſta, cum ſubſtantia terreſtri frigida, et ſignificat hoc ſtipticitas ſua cū amaritudine. Primæ operationes ſuæ et ſecundæ ſunt ad ſubtiliandum, aperiendum, et prouocandum urinam, et ſimilia. Et aliqui dicunt, quod habet uirtutem purgandi, et eſt ultima Medicina ſtomachi, propter ſtipticitatem ſuam, et etiam mundificat propter ſuam amaritudinem, et talis Medicina, qualis eſt hæc, eſt magis propria ſtomacho, q̄ alia Medicina, et longe plus quando aſſociatur ſecum aromaticitas, ſicut in abſynthio.

Gentiana, ponitur hæc Medicina in gradu tertio calida et ſicca, et hoc manifeſtatur ex fortitudine ſuæ amaritudinis, et radix ipſius fortiſſima eſt ad ſubtiliandum et aperiendum opilationes.

Memire, ponimus ipſam in primo gradu frigiditatis, eo q̄ curat multotiens oculorum rubedines, quando non ſunt fortes, et eius ſubſtantia cōpoſita eſt ex ſubſtantia aquoſa et terreſtri, quæ omnia frigida ſunt, excepto quia frigiditas ſecundum Galenum non eſt fortis, ſed eſt eius frigiditas ſimilis aquæ paludum.

Alphoceng, id eſt, mentaſtrum, calidum eſt et ſiccum in tertio gradu, propterea quia dominatur ſuper ipſum ſubſtantia ignea, cum ſubſtantia terreſtri aduſta, et habentis talem complexionem, operationes ſunt manifeſtæ.

Liquiritia eſt humida in primo gradu, et excedit parum in calore temperatam cōplexionem. Galenus dixit, quod aſſimilatur cōplexioni humanæ, et ſignificat hoc dulcedo ſui ſaporis, cum aliquantula ſtipticitate, eo quia dulcedo temperata ſignificat caliditatem et humiditatem, et ſtipticitas ſua detruncat aliquid ex ſuo calore,

& ſua

& sua humiditate, excepto quod ex humiditate remouet plus, et lenit asperitatem
A quæ est in trachea arteria, & uesica, & aliorum membrorum, quæ recipiunt asperitatem. Tertiæ operationes ipsius sunt, quia puluerizata, & posita super oculum, delet maculam quæ est in oculo, & carnem superfluam, quæ est in radicibus unguium, & hoc significat, quia radix est calidior succo, & complexiones quas diximus primo sunt in succo, & quando radix est uetus, est amara, sicut est illa, quæ nobis apportatur, generaliter succus eius humidior est sua radice.

Peonia, id est, rosa asinorũ, est radix calida in primo gradu, & sicca in tertio, quia est composita ex substantia terrestri frigida, & terrestri adusta, & substantia ignea, & aliquantulum aerea, & significat hoc, quia quando masticamus ipsam primo, sentimus stipticitatem cum dulcedine, & quando diu masticamus ipsam, sentimus acumen cum amaritudine. Secundæ suæ operationes à complexione ipsius sciuntur, & tertiæ sciuntur secundum exopilationes eparis & renum, & hoc accidit propter acumen & amaritudinem, sed propter stipticitatem quam habet, stringit uentrem. Proprietas sua testificata est à Galeno, quia suspensa ad collũ, curat epilepsiam in pueris, sed ab aliquibus dicitur, q̃ non sit uerum, & hoc iam expertũ est, & nõ sic inuenitur.

Pastinaca duas habet species, sylueſtrem, & domesticam. Sylueſtris fortior est domestica in omnibus, & in ambabus est uirtus calefaciendi & subtiliandi, & in radice est uirtus, quæ mouet coitum, & hoc etiam habet semen domesticæ. Sed semen sylueſtris est calidius & siccius, & ideo prouocat menstrua, & urinam, & sylueſtris dicitur daucus, & est calidum & siccum in tertio gradu.

Aegarelchaar, id est, lignum lauri, & fructus eius baca lauri dicitur. Hæc arbor cũ fructu suo calefacit, & exiccat multũ. Sed cortex arboris est debilioris caloris, & fortioris amaritudinis, & habet stipticitatem, & ideo frangit lapidem, & ualet contra passionem frigidam eparis, ebibitis quatuor danich et medio, cum uino aromatico. Suæ radices sunt calidæ in secundo gradu, & siccæ in tertio.

Almostramesia, est ex speciebus chasor, et operationes ipsius sunt eędem cum ope
B rationibus ipsius ex rebus iachosor sylueſtris, sed est subtilior ipso. Et operationes suę tertiæ sunt attractio.

Glandes omnes sunt frigidæ & siccæ, & hoc cognoscitur propter multam stipticitatem quam habent, sed cortex suæ arboris maiorem habet stipticitatem, & in ambabus est coniuncta subtilitas cum stipticitate, & propterea hæc est una ex rebus, quę ualet multum fluxui menstruorum, & fluxui sanguinis undecunq̃.

Acathemi, id est, altea, suæ secundæ operationes sunt, quia dissoluit, relaxat, & mitigat dolorem, & maturat apostemata dura. Et radix & semina faciunt, quod faciũt folia, & flos, donec est recens, sed maiorem habent subtiliratem, & minorem siccitatem radicibus & seminibus. Et sic debet esse in omnibus radicibus & seminibus terræ nascentium, & idcirco maiorem habent absterſionem, ita quod curant morpheam, & semen frangit lapides, qui fiunt in renibus, & tamen in radicibus est uirtus stiptica, & propterea ualet aqua decoctionis eius excoriationi inteſtinorum ex dissenteria, & sputo sanguinis. Ego pono folia & flores calidos & siccos in primo gradu, & radicem in principio secundi.

Alzabit, id est, oleum quod trabitur ex oliuis maturis, & non salitis, & quarũ complexiones non sunt artificialiter mutatæ, assimilatur complexioni humanæ, & iam rememorauimus hoc in cibis. Sed oleum factum ex oliuis non maturis, habet aliq̃ stipticitatem, & retinet ex frigiditate secundum quod habet ex stipticitate. Et oleum uetus est calidius & subtilius temperato, & propter hoc maiorem habet uirtutẽ dissoluendi & mitigandi dolorem. Sed alia olea, quæ trahuntur ab alijs Medicinis, tenent naturam illarum Medicinarum, sicut oleum de lilio, & oleum sisaminũ, & oleum amygdalarum, & oleũ nucum, & oleũ lauri, & oleũ de cimino, et oleum de sinapi, & oleũ de myrtillis, & est stipticũ, et oleum de mastice, et oleũ de oliuis ponitur loco olei de lilio, & econtra, et oleum de myrtillis est frigidum et stipticum, et oleũ sisaminum est calidum et humidũ, eodem modo et oleum amygdalarũ dulcium.

Sed hoc

C Sed hoc temperatius eſt in calore, aut quod habet calorem cum humiditate mixta, cum aliquantula ſtipticitate, & ideo habet humectare, ſiue calefacere, & mollificare, & in hoc excedit oleum ſiſaminum, & deſquinante, & oleum de maſtice. Et oleum granorum uiridium eſt compoſitum uirtutibus ſtipticis & diſſolutiuis, & propterea prodeſt ſtomacho, & epati, plus omni alia re. Sed iſta olea fiunt in Babylonia. Sed in noſtris tertis non trahuntur ex iſtis rebus proprie. Sed Galenus dicit in libro ſuo, quod conſuetum eſt trahere oleum myrtę, & oleum maſticinum, & oleum ſquinanti ex ſeipſis, & bonitas iſtorum excedit multum bonitatem factorum cum oleo oliuarum, in operationibus & uirtutibus. Sed olea quę conſueta ſunt fieri cum oleo oliuarum dulcium, quibus aſſueſcunt antiqui, & moderni, ſunt ſicut oleum roſaceum, & oleum citoniorum, & oleum liliorum, & oleum uiolarũ, et oleum nenupharinũ, & de alcheri. Et uirtutes eorum oleorum ſunt manifeſtæ ex uirtutibus ipſarum Medicinarum. Et ſcire debes, quod oleum oliuæ, cum quo facimus dicta olea, debet eſſe abſq; alia mala qualitate. Sed eorum uirtus, quæ trahitur cum oleo oliuæ, nulla ſunt uirtuoſiora noſtris. Oleum in quo infunduntur prædictę Medicinæ, debet eſſe ſuaue, ut non manifeſtetur aliqua fortis qualitas dominans in ipſo, & talis eſt ratio Medicinæ, quia debet eſſe patiens, & non agens, exceptis duobus modis. Vnus eſt, quando intentio noſtra eſt, ut fortificemus operationem illius Medicinæ, cum qua miſcetur prius, & accipiemus oleũ, in quo dominetur qualitas, ſimilis qualitati Medicinæ. Secundus eſt, quando intendimus facere cõtrarium illius Medicinæ, & hoc eſt, quando uolumus facere frangere ex illius uirtute, Verbi gratia, quando uolumus quod oleum roſaceum diſſoluat, nos ponimus oleum uetus, & quando uolumus minuere, ex ea, ponimus immaturum, & quando uolumus, ut aſſimiletur uirtuti roſarum, infundimus roſas in oleum dulce & ſuaue.

Alſaran, id eſt, enula, ponimus ipſam in ſecundo gradu calidam & ſiccam, & ma-
D nifeſtatur hoc, quia ponimus ipſam in loco huius, quod confert phlegmati groſſo, inuiſcato in pectore & pulmone, & hoc facit ſua ſiccitate. Operationes ſuæ ſecundę ſunt, quia rubificat & membra in liuiditate à frigore.

Barbacus, id eſt, elleborus, habet duas ſpecies, album uidelicet, & nigrum, & ambo ſunt calidi & ſicci in tertio gradu. Secunda eorum uirtus eſt abſterſiua, & ideo ualet contra ſcabiem, ignem ſacrum, & ſimilia, & non eſt tutum uti eo, bibito uel comeſto, quia eſt ex genere uenenorum. Sed antiqui utebantur nigro ad euacuandam melancholiam. Sed eſt fortius in lædendo epar & pulmonem, ſed noui ponunt loco eius lapidem lazuli. Sed quamuis epithimus laudetur in euacuando melancholiam, non tamen habet tantam uirtutem. Et adamas habet ſimilem uirtutem purgandi cum elleboro, excepto quia eſt fortioris attractionis eo, quia eſt talis, alias calidus lapis, & propter ſiccitatẽ, quę eſt in eo, & lapis lazuli ſuauior eſt eo, alias ſęuior.

Eua, id eſt, rubea tinctorum, calida eſt in ſecũdo, & ſicca in tertio gradu, ideo quia eſt compoſita ex ſubſtantia terreſtri aduſta, & ſubſtantia terreſtri frigida, & ſignificat hoc ſua amaritudo cum ponticitate. Operationes ſuæ ſecundę & tertiæ, habent aperire opilationem ſplenis, & epatis, & prouocare urinam, & ſanguinem menſtruum, & poſſibile eſt, ut faciat mingere ſanguinem, & abſtergit temperate, & ideo ualet tineæ, quando diſtemperatur cum aceto, & ſuperponitur, & quidam dant bibere ſciaticis cum hydromelle.

Olibarda, id eſt, eupatorium, ualde manifeſta eſt in fortificando uirtutem epatis, & aperiendo opilationes eius, quia compoſita eſt ex ſubſtantia ſtiptica & amara, & ideo debemus ponere eam in primo gradu, quia amaritudo eſt manifeſtior in ea ſtipticitate ſua.

Zinziber calidum eſt in tertio gradu, cũ multa ſtipticitate uel humiditate, & ideo tardat in calefaciendo corpus, quod non facit piper, quia calefactio zinziberis eſt à calore corporis, & permutatio piperis ab eodem eſt, ſicut permutatio lignorum uiridium, & ſiccorum ab igne. Et piper longum eſt ſimile zinziberi, & propterea debet poni zinziber in primo gradu humiditatis.

Epithymus

A Epithymus eſt calidus, ſiccus in tertio gradu, & eſt laudabilis, ut dictum eſt, in eua cuando melancholiam, & doſis eius eſt drachmarum duarum uſq; ad tres, & in decoctionibus à quinq; uſq; ad ſeptem, & indiget refrenantibus, quia cõtriſtat propter ſuam ſiccitatem, & ideo nenufar eſt ultimum ſuum frenum, eo quod propter aromaticitatem ſuam remouet ipſius malitiam, & propter humiditatem ſuã remouet ipſius ſiccitatem, excepto quia cum hoc diminuit ſuum calorem. Et Medicina non indiget refrenatione ab omnibus ſuis qualitatibus, uel partibus, niſi à parte, qua purgat hoc à calore, aut à parte ſuę euacuationis. Et ſi refrenaretur epithymus cũ pomis, hoc plus acceptarent, excepto in febricitantibus, & ſimiliter poteſt refrenari cum amygdalis, uel cum ſemine melonis.

Menta calida eſt & ſicca in ſecundo gradu, & attingit ex tertio, & habet amaritudinem cum ſtipticitate, confortat ſtomachum, & mouet coitum.

Haama, id eſt, menta, hæc herba eſt hortiua, & propter hoc habet ſuperfluam humiditatem, & propter hoc prouocat coitum, & ipſa eſt res, quę aſſociatur rebus non bene digeſtiuis, & ſapor ipſius amarus eſt cum ſtipticitate, & ex hoc apparet, quod minorem habet caliditatem deliachacos, & propterea ipſam ponimus in caliditate & ſiccitate in ſecundo, extendentem ſe uſq; ad tertium.

Tapſia eſt gummа rutę ſylueſtris, ſecundum quoſdam Medicos, uirtus eius eſt acutæ uirtutis, & calefacit caliditate forti, & propter hoc eſt in tertio gradu caliditatis, et humida in primo. Et ſignificatur eius humiditas ex hoc, quia cito corrumpitur, & non recipit paſſionem à corpore, niſi poſt aliquantulam horam, quemadmodum facit zinziber, & proprietas eius eſt attractio ex profundo corporis, & reſoluit quod ab ipſo trahitur.

Tormos, id eſt, lupini, quando elixantur in aqua tamdiu, quod ipſorum remoueatur amaritudo, ſunt Medicina nutritiua, & quando ſunt amari, faciunt quod conſueuerunt facere Medicinæ amaræ, ex abſterſione, & exiccatione, & reſolutione, & ex apertione opilationum epatis & ſplenis, & prouocatione menſtruorum, et interB fectione lumbricorum, & in extractione fœtus, & remouent morpheam, & purgant choleram, & remouent obfuſcationes membrorũ, & diſſoluunt ſcrophulas, & propter hoc ponimus ipſos in caliditate & ſiccitate, in principio tertij gradus, uel in fine ſecundi.

Lactuca. Dicit Galenus, quod ſua frigiditas eſt ſimilis frigiditati riuulorum, & ſignificat hoc, quia non curat fortem eriſipilam, ſed curat debilem, ideo debemus ipſam ponere frigidam in primo, uel in principio ſecundi gradus, & uſus ſui ſeminis conſumit ſperma.

Alaſce, quod quidam uocant corrutha, calefacit & deſiccat in tertio gradu, & operationes eius prouocant menſtrua, & urinam, & extrahunt fœtus à corpore, & aperiunt opilationes, & mundificant pectus & pulmonem.

Hele, id eſt, uiſcus, operationes eędem ſunt cum tapſia in operationibus primis & ſecundis, & eſt calidiſſimus, cum ſuperflua humiditate, & extrahit à profunditate corporis, & hoc agit cum multa tarditate, propter ſuperfluam humiditatem in ipſo exiſtentem.

Viola frigida eſt & humida, & idcirco debet poni in ſecundo gradu, iuuamenta ſua manifeſta ſunt apud uulgares.

Cenapalcail, id eſt, cauda equina, & in Latino dicitur centinodia, uirtus ipſius eſt ſtiptica cum amaritudine, & ideo deſiccat in ultimo abſq; perforatione, & propter hoc ſigillat uulnera magna, & confert hulceribus inteſtinorum, ac ſputo ſanguinis, & fluxui menſtruorum, & maxime illa quę eſt rubea, & tenaſmoni: & dicunt aliqui homines, quod curauerunt cum ea hulcera ueſicæ.

Caſtratus, huius uegetabilis flores & folia deſiccant deſiccatione forti, abſq; mordicatione, & eſt manifeſte plurimi iuuamenti, quoniam ſigillat uulnera. Et quando aduritur cortex iſtius arboris, cinis eius deſiccat deſiccatione uehementi, & propter hoc confert porris, ſeu uerrucis, et maxime habentibus capita clauorum, qui fixi ſunt in cute;

C in cute,quia quando recipitur cinis eius,& miſcetur cum forti aceto,& ſuperponitur eis,eradicat eos. Et gumma iſtius arboris remouet omnia, quæ ſunt uel fiunt ſupra pupillam oculi,unde obſcuratur uiſus,eo quod iſta gumma ſubtiliat & mundificat,

Indicum,cum quo tingitur multum, deſiccat ſine ſubtilitate, quia amarum eſt & ſtipticum,& eſt duarum manerierum, ſcilicet, ſylueſtre, & domeſticum, & ſylueſtre eſt fortius domeſtico. Operationes ſuæ ſunt,ut conſolidet uulnera, quæ ſunt in duris membris,& etiam ſi ſunt in extremitatibus muſculorum, & abſcindit fluxum ſanguinis,& ualet multum uulneribus fiſtulatis, ſed ſylueſtre eſt fortius in uulneribus putridis,propter fortitudinem ſuæ deſiccationis,& domeſticum eſt utilius in apoſtematibus domeſticis,uel in medela apoſtematum,quia hulcerat ea,& ſylueſtre ualet multum contra opilationem ſplenis, ideo debemus ipſum ponere calidum in ſecundo,& ſiccum in tertio,& domeſticum calidum in primo,& ſiccũ in ſecũdo.

Pulegium riuulorum calidum eſt & ſiccum in tertio gradu, quia eſt compoſitum ex ſubſtantia ignea,cum aliquantula parte terreſtri aduſta, & ſignificat hoc acumen ipſius cum aliquantula amaritudine. Operationes ipſius ſecundæ ſunt diſſolutiuæ, ſubtiliatiuæ,& deſiccatiuæ. Tertiæ ad prouocandum urinam. Et dictum eſt, quod ualet multum leproſis,& morſis ab animalibus uenenoſis, & maxime quando ſuperponitur, & occidit uermes, qui naſcuntur in auriculis, & montanum fortius eſt, & plus ualet.

Canella,uel cinamomum, id eſt, recapaldereca, calidum eſt & ſiccum in ſecundo gradu,& in ſiccitate plus extenditur,& hoc eſt, quia compoſitum eſt ex ſubſtantia terreſtri,cum ſubſtantia aerea æqualiter, & hoc teſtificatur Galenus, & cum hoc habet ſubſtantiam ſubtilem igneam,à qua habet ſuam aromaticitatem,& ſtipticitas ſua cum modico acumine,ſignificat terreſtrem ſubſtantiam. Et canelloſitas ſua ſignificat ſubſtantiam aeream ſuper ipſam dominãtem, & hoc ſcitur propter naturam
D cannarum. Iuuamenta ſua manifeſta ſunt in ſtomacho & epate, quia illa eſt ex Medicinis,in quibus inueniuntur aromaticitas,& ſtipticitas,& acumen,& quod habet tam nobilem complexionẽ,roborat omnia membra. Et dicit Galenus, quod pars ſubtilior quæ eſt in eo,eſt minor alijs,& daſeni eſt fortior in iuuamento.

Capparis calidus eſt in ſecundo,& ſiccus in tertio,quia compoſitus eſt ex ſubſtantia terreſtri & frigida,& terreſtri aduſta,ignea,& ſubtili, & ſignificat hoc amaritudo dominans,& poſt hoc habet proprietatem cõtra uicia ſplenis, propterea quia illud quod facit exire cum ſtercore,eſt ſanguineum,& tunc remouet dolorem ſplenis. Et hoc idem facit in alijs humoribus groſſis, quia educit eos per urinam, & prouocat menſtrua,& attrahit phlegma ex capite,quando maſticatur, & ualet contra ſciaticũ dolorem,& contra dolorem dentium,quando maſticatur.

Alcharf,id eſt,naſturcium,eſt calidum & ſiccum in quarto gradu, & uirtus ſua eſt ſimilis ſinapis uirtuti,& eſt Medicina,quæ datur loco cibi.

Cardamomum calidum eſt & ſiccum in tertio gradu,& non eſt mihi neceſſe manifeſtare operationes ipſius,quia habet ſimilem complexionem, nec ſecundas, nec tertias. Sed cõueniens eſt mihi dicere proprietates eorum manifeſtiores, & hoc debuiſſemus feciſſe ab ipſo principio. Sed eſt accommodatio iuuamenti in his, quæ dicta ſunt,& eſt in hoc fructu cum amaritudine aliquantulum caloris.

Carui,in caliditate & ſiccitate eſt in tertio gradu,& propter hoc expellit uentoſitates,& prouocat urinam,& non ſolum ſemen,ſed totum.

Clalicha,id eſt,caſſia lignea,calida eſt & ſicca in tertio gradu, quia compoſita eſt ex pauca ſubſtantia terreſtri,& ſubſtantia ignea,& illa eſt dominãs, & ſignificat hoc acumen, quod habet cum aliquantula ſtipticitate, & eſt ex bonis ſpeciebus aromaticis,& idcirco cõfortat membra principalia,& exopilat opilationes epatis, & prouocat menſtrua,& habet alias operationes,quas debet facere talis complexio.

Arbor nucum eſt frigida & ſicca in ſecundo gradu,& folia & rami habent aliquã ſtipticitatem,ideo propter ſtipticitatem ſuæ cõplexionis profundatur pars eius ſubtilis in ſubſtantia ſtiptica quæ eſt in ipſa,& ideo facit,quod poſſent facere, quę eſſent

maioris

A maioris ſtipticitatis ipſa, & ideo decoctio eius bona Medicina eſt uuluæ apoſtemate, & de fructu ipſius iam rememorati fuimus alibi.

Cubebæ ſunt ſubſtantiæ igneæ, & terreſtris, & cum hoc ſunt aromaticæ. Et tu ſcis operationes quas faciunt tales Medicinæ.

Pineæ calidę ſunt & ſiccæ in tertio gradu, & gummi propinquum in quarto, ſua ſecunda uirtus eſt putrefacere carnem mollem liquefaciendo. Et propterea ſunt in primo gradu Medicinarũ putrefactiuarũ, & propterea conſeruãt carnem mortuorũ à putrefactione, propter ſuam deſiccationem, & alias eorum corrumpunt, propter uirtutes ſuarum naturarum, non propter humiditatem ſuperfluam, & non conſeruant niſi dura membra. Et ſunt optima Medicina in aere peſtilentiali, & fortiſſima Medicina ad reſiſtendum impregnationi, & quando mulier fert, alias ſtat ſuper ſe, & quando inungitur uirga, ex eis faciunt aborſum, & occidunt uermes qui ſunt in uentre, & ſerpentes deglutitos, & ſi ſuperponãtur uentri doloroſo, propter corroſionem, in continenti dolor mitigatur. Et pinguedo quæ generetur in alchiterra, id eſt pars unctuoſa quæ adunatur in mutata, quæ eſt ei ſupra in principio decoctionis ſubtilis, & cum eſt cocta, efficitur ſpiſſa, & illa aperit uulnera, & diſcooperit neruos. Sed illud quod eſt liquidum, poſſibile eſt ut curet uulnera, & habet ſimilem uirtutem picis, & curat ſcabiem.

Centaurea habet duas ſpecies, maiorem & minorem, & ambæ habent unã complexionem, & maior habet ſaporem acutum cum ſtipticitate, & aliquantula dulcedine, & non debemus uti ea niſi radice, & de minori utimur foliis & ſtipite, & ideo compoſita eſt ex ſubſtãtia terreſtri aduſta, & frigida, & aperit opilationes, & incidit humores groſſos, & cum hoc habet uirtutem purgandi eos, & ideo cliſteriçantur cum ea ſciatici & podagrici, & abſtrahit humores cholericos & groſſos, & aliquando tantum purgat, ut trahat ſanguinolentos humores, & tunc fortius prodeſt, & prouocat menſtrua fortiter, & abortire facit, & cum hoc habet uirtutem conſolidatiuam uulnerum, propter ſuam ſtipticitatem.

B Gummi ceraſorum habet proprietatem frangendi lapidem, & poteſt eſſe hoc, ideo, quia, eſt gummi, quia dominans ſuper cõplexionem gummi eſt calor, quamuis quædam ſunt quæ non ſunt talia, niſi comparatione ad corpus humanum ſicut gummi quod nominatur karabe.

Caſtoron, id eſt, betonica, cõplexio iſtius eſt calida & ſicca, & hoc atteſtat ſapor, quia in ipſa eſt amaritudo cũ acuitate, & ideo incidit humores groſſos, & frangit lapidem qui generatur in renibus, & mundificat pulmonẽ & pectus, & aperit opilationes epatis, & prouocat menſtrua, & confert epilenticis, & ſciaticis, & quãdo ponitur ſuper morſum animaliũ uenenoſorũ, confert, & ualet ſciaticis etiã quãdo bibitur & eructuationi acetoſę, & propterea ponimus ipſam in gradu tertio calidã & ſiccã.

Haphas, id eſt, galla, & acerbæ ſunt frigidæ in ſecundo gradu, & ſiccæ in tertio, galla eſt frigida in primo, & ſicca in tertio, & ſignificat hoc ſtipticitas quæ eſt in ea, cum modica ponticitate, & eſt repercuſſiua, & quando comburitur, eſt acutior & ſiccior, & ſubtilior, & eſt neceſſe quando uis ſedare ſanguinis fluxum, aſſare ipſam, & poſtmodum extinguere ipſam in aceto, aut fortiſſimo uino.

Almuç, id eſt, cęra citrina eſt temperata inter quatuor qualitates, & quia poteſt applicari carni, poſuerunt ipſam Medici materiam omnibus cathaplaſmatibus, & unctionibus calidis & frigidis, ſicut ſunt illi qui nominant cerotũ, hãc cęram citrinam, alias nuctitam, quaſſatam uel malaxatam in aqua. Galenus laudauit in ægritudinibus acutis, & nominatur cæra lota. Et cæra habet uirtutem maturatiuã per modum opilationis, & non eſt ex Medicinis quas ponimus in corpore, & habet aliquantulam uirtutem diſſolutiuam, quam acquiſiuit à melle, & quando remouetur citrinitas quæ eſt in ea, tunc eſt proprie materia & cæra pura.

Halberea, id eſt, catapucia, eius grana habent uirtutem purgandi, & cum hoc habent uirtutem abſterſiuam, & diſſolutiuam, & ideo eſt calida in ſecundo gradu, & ponitur in genere calidorum & ſiccorum.

C Darſeni,id eſt, canella ſubtilis, dulcis aromatica calida eſt & ſicca in tertio gradu, & eſt ſupremum in omnibus Medicinis aromaticis,quæ reſiſtunt putrefactioni,nec habet parem in his operationibus.

Alteradit,id eſt,barba hircina,eſt frigida in tertio gradu, & ſicca in ſecundo,quia dominans in ea eſt ſubſtantia terreſtris ſtiptica,& radix eius fortior eſt folijs,& conſolidat uulnera,& ualet ſordidis uulneribus,propter ſuam deſiccationem,& ad inteſtinorum hulcerationem,& fiſtulis. Et in ſumma facit quod faciũt Medicinæ multæ, alias non fortis ſtipticitatis, & confert debilitati ſtomachi, & ſolutioni uentris, & hulcerationibus inteſtinorum,& fluxui menſtruorum.

Laudanum eſt calidum in primo gradu,& tangit ex ſecundo, & aliquantulã habet ſtipticitatem & eſt ſubtilis ſubſtantiæ cum acumine, diſſoluit & maturat & ualet paſſionibus matricis, ideo quia ualet cum his uirtutibus uirtuté ſtipticitatis, propterea ualet ad permanentiam capillorum, eo quod conſumit humiditatem extraneam quæ eſt in eorum radicibus, & ſtringit ſua ſtipticitate poros in quibus oriuntur capilli. Sed non eſt ſuffitiens in obuiatione alopitiæ,iccirco quia illa indiget Medicinis magis diſſolutiuis, quia generatur ex humoribus groſſis & uiſcoſis.

Alibleb, id eſt mercurialis calida eſt & ſicca in primo gradu, & eſt compoſita exſubſtantijs contrarijs, hoc eſt ſtiptica, acuta & aquea & ineſt ei quando eſt recens ut leuiter purget, ita quod eſt in principio primi gradus in Medicinis purgatiuis,& ideo datur in principio febris, ante digeſtionem, ſicut dantur caſſia fiſtula tamarindi & his ſimilia. Et qui biberit ex ſucco mediam libram purgat coleram groſſam & phlegma, & ſi coquatur in uino quando recens eſt, conſolidat magna uulnera, & ſanat ulcerationem factam ab aduſtione ignis. Et ſi folia ipſius coquantur in aceto, ualet multum paſſioni ſplenis, & flos ſuus ualet in hoc plus,& ex ſucco ſuo fit caput purgium, & tunc ualet multũ materijs diſcurrẽtibus antiquis ad aures & ad nares.

D Haanthal, id eſt colloquintida, eſt ex Medicinis fortibus in purgando phlegma & eſt in fine gradus Medicinarum purgantium, quia attrahit á profunditate corporis ita quod inducit eradicationem inteſtinorum, propterea neceſſe eſt refrenare ipſam multum cum dragaganto & amygdalo,& fiſtici ſunt ſuffitientes pro his duobus, & doſis eius eſt a duabus tertijs drachmæ unius uſq; ad unum karaten.

Halſemec eſt gumma quæ fortiter ſtringit, & propter hoc intrat in Medicinis eradicantibus inteſtina,& proprie quando nó habet qualitaté acutam, & facit quemadmodum checabre, id eſt, gummi Arabicum.

Cusbera,id eſt,coriandrum, calidum eſt in primo gradu, & eſt compoſitum ex ſubſtantijs contrarijs,hoc eſt,ex ſubſtantia amara,& ſubſtantia aquea & ſtiptica, & ſecundum hoc facit diuerſas operationes,hoc eſt,quia quando cataplaſmatur eriſipila cum farina hordei,curat ipſam,& quando miſcetur cum farina fabæ, diſſoluit ſcrophulas. Et dicitur,quod habet proprietatem ad retinendum cibum in ſtomacho,donec fuerit digeſtus,& aromatizat carnes, cum quibus coquitur. Et ſi homo biberet ex eius ſucco mediam libram,in nouilunio eſſet mortuus.

Coſtum calidum eſt & ſiccum in ſecundo gradu, & eſt compoſitum ex ſubſtãtia terreſtri aduſta et ignea,& ſignificat hoc magna amaritudo eius cũ acumine. Et operatio ſuæ complexionis eſt,rubificare membra,quibus ſuperponitur,quia trahit ſanguinem ad cutem,& prouocat urinam,& ſanguinem menſtruũ,& occidit uermes, & curat tineam.

Alcoſtan,id eſt,liliũ albũ,calidũ eſt & ſiccũ in ſecũdo gradu,& hoc dicimus,quia eſt amarũ,& habet aquoſitatẽ temperatã,& ideo oleum ipſius eſt abſq; aliqua mordicatione,& eſt ſupremum omnibus rebus, quæ diſſoluunt res in matrice. Et folia ſua cocta,& poſita ſuper carnem combuſtam ab igne, & cum aqua feruenti cũ oleo roſato mixta,incontinenti liberat. Et radix eſt fortior folijs, & propterea prouocat menſtrua,& mollificat duriciem omnium membrorum,& proprie matricis.

Crocus calidus eſt in ſecundo gradu,& ſiccus in primo, eſt digeſtiuus & confortatiuus cordis,& habet ſubſtantiã calidã,ſtipticam,& ſtipticitas ſua eſt ex rebus quæ

adiuuant

A adiuuant ad digestionẽ quã facit, eo ꝙ propter illã moratur in poris, & stat in illis.

Halbasal, id est, cepe, est calidum in quarto gradu, & habet grossam substantiam, & ideo quando ponitur in ano, aperit orificia uenarum, & prouocat sanguinem hemorrhoidalem, & menstruum, & succus eius ualet aquæ quæ defluit ad oculum, sed obscurat oculos, quando sunt impediti ab humoribus grossis, & habet humiditatem superfluam, propter quam mouet coitum.

Halcedeph, frigidus in primo gradu est, uel temperatus, eo, quia stipticitas in suo sapore est, sed in ipso non est aliquid caliditatis uel acuitatis, nisi modicum, tamen in eius operatione inuenitur multi iuuamenti, eo, quia caliditas existens in eo, facit profundare stipticitatem in profundo corporis absq; amaritudine, uel mordicatione, & ob hoc eius operationes sunt ad remouendum ea, quæ retenta sunt in profundo corporis, ægritudinũ putridarum, & eradicant ea omnino absq; impedimento. Et est in fine tutum à nocumentis, eo, quia natura calidarum Medicinarum, & siccarum, quamuis habeant naturam remouendi. Attrahunt tamen ad locum alios humores. Et propter hoc, hęc res, confert omnibus maculis, & uestigijs carnis, & caliditas quæ est in ipso, est lator uirtutis stipticæ.

Scoadi, id est, cyperi, id quod operatur ex hac herba, est eius radix, & ponimus ipsam in caliditate & siccitate in secundo gradu, eo, quia in suo sapore non inuenitur acuitas, nisi modicum stipticitatis. Et eius operationes secundæ sunt, quia conferunt mirabiliter uulneribus difficilis cõsolidationis, caussa multarũ humiditatũ, & etiam conferunt hulceribus oris, & frangũt lapides, & prouocãt urinã & menstrua.

Alchanna, quæ operantur ex ista sunt folia & rami, & uirtus eius composita est ex substantia frigida & calida, & propter hoc desiccat absq; mordicatione, & confert hulceribus quæ ueniunt in ore ex genere alcholæ, & ualet etiam alcholæ, & decoctio illius ualet adustioni, & etiam apostematibus ardentibus.

Elsoc, id est, iusquiamus, manifestum est, quod est maximæ frigiditatis, alias mul-

B tæ humiditatis.

Magdeenæ, id est, catapucia. Ipsius grana purgant choleram, quando diglutiuntur à decem usq; ad quindecim, & qui habent uentrem fortem, masticent ista grana, & qui habent debilem, deglutiant integra.

Acetosa, uirtus ipsius est cõposita, eo, quia semen eius habet stipticitatẽ cum acetositate, & propter hoc ualet contra fluxum uentris, cum hulceratione intestinorum.

Alçuraç est in quarto gradu caliditatis, odor eius, & sapor, & uirtus, assimilantur odori nasturtij, & suo sapori. excepto, quia est maioris desiccationis nasturtio.

Alcheiri, id est, uiola de Romania, sunt enim in secundo gradu caliditatis, & hoc significatur ex amaritudine sui saporis, & extrahũt secundinã, & faciunt aborsum, & semen eius est fortius flore, & aperiunt opilationes cerebri, quando odorantur, & propter hoc quando suspenduntur ad colla epilenticorum, liberantur.

Halausaç, id est, licium, hoc est compositum ex substantia grossa, & resolutiua, & pertinet siccitati, & est ex Medicinis appropriatis oculis & auribus, & habet multas operationes secundum modum Medicinarum, quæ sunt illius complexionis.

Lauscemacanium, hoc est manifestum nobis, eius proprietas est sanguinem stringere, undecunq; exeat, & est complexionis frigidæ & siccæ, & oritur in ripis fluminum ualde currentium.

Thus, calidum est in secundo gradu, & siccum in primo, quia habet amaritudinẽ cum stipticitate, & facit nasci carnem in corporibus humidis. Et habet aliquantulã uirtutem maturatiuam, sed cortex ipsius habet manifestiorẽ stipticitatem, ita ꝙ ponitur in quarto gradu in Medicinis exiccatiuis, nec habet superfluum calorem, uel acumen, ideo ponitur in Medicinis quę ualent contra fluxum, & sanguinis sputum & hulcerationem intestinorum.

Besbese, id est, macis, dicitur quod sit cortex cuiusdam fructus, qui apportatur de India, compositus est ex diuersis substantijs, magis dominans est substantia terrestris, & minus est substantia subtilis, calida, & est multæ stipticitatis cum aromati-

C citate. Sua prima uirtus eſt ſicca in primo gradu. Sed caliditas uel frigiditas nõ ſunt manifeſta in eo. Sua ſecunda uirtus eſt confortare & retinere, & ualet contra paſſionem cordis, & contra fluxum uentris. Et bene teſtificabitur per Galenum, quod ualet propter ſuam ſtipticitatem, contra hulcerationem inteſtinorum.

Scedes, id eſt, polium, uirtus eius ſimilatur uirtuti ſpicæ.

Albecçi uirtutem habet diſſoluendi & maturandi.

Lephaa, id eſt mandragora, frigida eſt in tertio gradu, & etiá eſt habens aliquantulam caliditatem, & poma ipſius habent humiditatem, & propter hoc prouocant ſomnum, & cortices ſuarum radicum ſunt ſiccæ, ſed eius radix debilior exiſtit.

Halcaſmeg, id eſt, fœniculum calidum eſt in tertio gradu, & ſiccum in ſecundo, & propter hoc prouocat lac, & urinam, & menſtrua, & confert deſcenſui aquæ ad oculum, & ſunt duarum ſpecierum, domeſticum, & ſylueſtre, & domeſticum eſt humidius ſylueſtri, & quia habet aliquam horribilitatem, habet proprietatem confortandi membra urinæ.

Maſtix calidus eſt in ſecundo gradu, & ſiccus in tertio, & habet ſtipticitatem & diſſolutionem, & manifeſtatio ſui iuuamenti ſpecialiter eſt in ſtomacho, & generaliter in alijs membris.

Scaunix, id eſt, nigella calida eſt & ſicca in tertio gradu, & ſignificat hoc, quia eſt in ultimitate amaritudinis cum ſubtilitate, & ligata in panno lineo, ualet odorata ad reuma frigidum, & occidit uermes, & diſſoluit inflationem, & eradicat uerrucas, & producit cum poſſe menſtrua, & facit erigere membrum.

Alchelilamelec, id eſt, mellilotum, uel corona regia, habet uirtutem diſſoluendi, & digerendi, & repercutiendi, ideo debet poni calida & ſicca in primo gradu.

Alces, id eſt, mel calidum eſt & ſiccum in ſecundo gradu, & eſt multæ abſterſionis, & eſt cibus Medicinalis, & proprie in ſenibus, quia cibus eſt in ipſo multum iu-

D uatiuus, quia in eis conuertitur in ſanguinem bonum. Sed mel cannæ, quod etiam eſt mel, eſt minoris caloris alio melle, & minoris abſterſionis, nec habet illam mordicationem quam habet mel, idcirco eſt maioris iuuamenti alio melle membris, quæ nocentur à nimia abſterſione, ſicut ſtomachus, pulmo, & ueſica. Et iſtæ duæ Medicinæ factæ ſunt à Medicis, materiæ electuariorum & ſyruporum, eo, quia natura amplectitur eas, & in eis delectatur, & quando lauatur, eſt eius operatio propinqua operationi mellis cannæ.

Caſcaſi, id eſt, papauer, frigidum eſt & humidum, album eſt frigidum in tertio gradu, & nigrum in quarto, album ualet contra tuſſim, quæ fit à materijs calidis, & defendit pulmonem ab hulcerationibus ipſarum, & facit ſuauiter dormire, & nigrum eſt malum, quia facit ſomnum ſtupidum.

Heltrog, id eſt, pomum citrinum. Cortex ipſius habet maximum iuuamentum ſtomacho, & epati, & eſt temperatus, aut calidus in primo gradu, & ſiccus in ſecundo, ſed acumen quod habet, non ſignificat multum calorem, quia paucus calor, quando eſt cum ſtipticitate, inducit acumen & mordicationem. Et dicit Galenus, quando dominatur ſiccitas terrea, adipiſcitur acumen. Sed ſemen eſt calidum cum forti ſiccitate, & eſt ſupremum beçaarijs uenenis, quæ occidunt à tota ſpecie, ſed pulpa ipſius eſt frigida & humida, & generat groſſos humores.

Alcarphar, id eſt, tamariſcus compoſitus eſt ex ſubſtantijs compoſitis, quia habet ſtipticitatem cum diſſolutione, propter quam multum ualet ſpleni, & ideo dicitur quod qui bibit cum uaſe facto ex eo, non incurrit paſſionem ſplenis. Et ſuus fructus habet ſtipticitatem fortem, propinquam ſtipticitati gallæ.

Hes, id eſt, mirtilla, multum ſuper ipſa dominatur ſubſtantia terreſtris, & frigida, & ſignificat ſuper hoc ſtipticitas quam habet, & conſtrictio quam facit.

Halmu, quod operatur ex iſta eſt radix, & eſt calida in tertio, & ſicca in ſecundo, urinam prouocat & menſtrua, & habet ſuperfluam humiditatem, & qui de ea comederit multum, dolorem capitis procreat.

Harlarmel, id eſt, cicuta, calida eſt & ſicca in tertio gradu, incidit humores groſ-

ſos &

A ſos,& prouocat urinam & menſtrua,& ualet dolori ſpatularũ, & purgat phlegma.

Sobol,id eſt,ſpica,& ſunt ex ea multæ ſpecies, & melior earum eſt ea, quæ uenit ex India, calidum eſt in primo gradu, & ſiccum in ſecundo, & hoc eſt ex eo, quia eſt compoſita ex ſubſtantia terreſtri & frigida multum, & aliquantulo ignea & aliquantula terreſtri aduſta, & quia eſt compoſita ex his uirtutibus cum aromaticitate ſua,eſt ex melioribus rebus epati & ſtomacho,uel ſuperpoſita,uel bibita,propterea quia confortat membrum, & deſiccat materiam,quæ ibi fluit.

Halcal, id eſt,acetum,quod uidetur ex eo eſt,ut dominãs ſuper ipſum ſit ſubſtantia frigida,propter acetoſitatem,quæ eſt in eo,quamuis habeat partem unam igneam,quæ indicatur propter ipſius acumen,& iam dictum eſt, quod acumen prouenit propter fortem ſiccitatem,cum modico calore, & multa ipſius morſio non ſignificat ſuper multam caliditatem,quia hoc prouenit à ſubtilitate, & etiam acetoſitas in eo quod eſt acetoſitas incidit,& maxime quando aſſociatur calori,& ideo debemus ipſum ponere frigidum in ſecundo,& ſiccũ in tertio, & maxime uetuſtum.

Berberis,fructus eius ſtipticæ uirtutis eſt,& incidit,& ſubtiliat,& ſtringit omnem fluxum omnium ægritudinum.

Lac arborum eltiph,id eſt,aſa fœtida,calidius eſt omni alio lacte arborum,& ſubtilius, & propter hoc diſſoluit plus cæteris,& eius proprietas eſt,quia confert uuluę quando ſuſpenditur collo.

Halcarſena,id eſt,orobus, ſiccus eſt in ſecundo gradu, & calidus in primo,& eſt Medicina inciſiua,& aperit opilationes,& ſi nimis comederetur ex eo, faceret mingere ſanguinem,& generat in corpore carnem duram,& membra dura.

Ihanſir,id eſt,oppoponacum,eſt calidum in tertio gradu, & ſiccum in ſecundo, & habet attrahere phlegma ex iuncturis, & quaſi hæc proprietas continet omnia gummi,quæ purgant. Doſis eſt drachma una.

Piper,radix eius aſſimilatur coſto, & arbor eius in principio ſui ortus nominatur
B darfufel,& hoc eſt piper longum,& eſt humidius alio pipere. Et aliud piper quando non eſt maturum,eſt album,& quando eſt maturum,eſt nigrum, & ambæ ſpecies ſunt calidæ & ſiccæ in tertio gradu,& quidam dicunt in quarto.

Besbeg,id eſt,polipodium,eſt quaſi temperatum in primis qualitatibus,& ſignificat hoc,quia ſuper ipſum dominatur dulcedo cũ ſtipticitate, & deſiccat ſine mordicatione. Eius proprietas eſt,purgare melancholiam, & eſt ſecura Medicina,& eſt melior epithimo,quia non habet qualitatem exeuntem ab æqualitate. Doſis eius eſt drachmarum decem.

Praſſium, calidum eſt in ſecundo gradu uerſus finem, & ſiccum in tertio,prope medium,aut in fine,aperit opilationes ſplenis et epatis,& mundificat pectus & pulmonem,& prouocat menſtrua,& urinam,& facit omnia,quæ faciunt Medicinę amaræ,& ſuccus ipſius mixtus cum melle, multum ualet paſſionibus oculorum, & poſitum in naribus, ualet ictericis, & ualet contra antiquum dolorem auris, quia mundificat uias neruorum aurium.

Succus qui inuenitur in alueis apum,calidus eſt in fine ſecũdi gradus,uel in principio tertij,ſua ſecunda uirtus eſt mirabilis attractio.

Halacarta,id eſt,piretrum,ex eo utimur ſolum radice, & habet unam uirtutem uſtiuam,& ideo eſt calida in quarto gradu,et ideo mitigat dolorem dentium,& ualet,ut dicitur.contra epilepſiam,& ſimiles ægritudines eius, & rigoribus interpolatarum febrium.

Alphagel,id eſt,raphanus,calidus eſt in tertio gradu, & ſiccus in ſecundo, & ſemen fortius eſt,& ualet contra ſerpigenem,& ſimiles,& aufert citrinitatem quibuſlibet membris corporis. Et ſylueſtris eſt fortior domeſtico, & eius ſuccus deglutitus ſubtiliat uiſcoſitatem,quæ eſt in fiſtulis pulmonis,& clarificat uocem.

Raued,id eſt,reubarbarum,compoſitum eſt ex diuerſis ſubſtantijs, ex ſubſtantia terreſtri & frigida,quæ ſignificatur per ſtipticitatem,& ex ſubſtantia ignea, quæ ſignificatur per coctionem,& ex ſubſtantia aerea, quæ datur per raritatem & ſpongioſitatem

C sitatem,& est una ex manifestioribus rebus in iuuamento epatis, ad aperiendas opi lationes,& ad cõfortandũ ipsum, & similiter prodest stomacho. Et Galenus,& alij Medici dicunt quod constringit uentrem,& nos uidemus quod purgat, & est mirabilior alijs Medicinis purgatiuis,quia frenum suum est cum eo,quoniam nulla Medicinarum purgatiuarum est sine ueneno aliquo,in aliqua parte sui,ista excepta,eo, quia confortat omnia membra corporis, ideo possumus dando ipsum pro purgatiuo refrenare alias per ipsum Medicinas.

Alcarphas,id est,apium montanum, calidum est & siccum in tertio gradu, eo q̃ sapor eius est amarus & acutus, & prouocat urinam, & sanguinem menstruum,& dissoluit tumores,& hortulanum debilius est eo.

Andraton, id est, herbatura, in lingua Hispana,andration, quod ex hac operamur, est eius radix, & est calida in tertio gradu prope finem, & desiccat in ipso, & confert ægritudinibus neruorum,& passionibus pectoris,& pulmonis, quando fiunt ex humoribus grossis,& quando suffumigantur homines ea, reprimuntur humores descendentes à cerebro, & aperit eius opilationes, & quando ponitur super dentem dolentem & corrosum,sanat illum, & succus eius in omnibus prędictis fortior existit,& adhuc lac ipsius fortius existit.

Halsedeb,id est, ruta syluestris, calida est & sicca in quarto gradu, sed hortulana est in tertio, propterea, quia sapor suus est acutissimus & amarus, & est iuuatior in soluendo tumorem,& carminando uentositatem,& priuat coitum.

Cesphet,id est, pix est calida & sicca in tertio gradu, plus desiccat quàm calefaciat. Sed liquida & recens plus calefacit quàm desiccet, ualet contra asma & empima,dosis eius est quantitas unius drachmæ & semis cum melle,& ualet contra albedinem unguium, & morpheam, & maturat apostemata dura, & fortior in maturando est cum est recens & humida.

D Alpelep,id est,castanea,frigida est & humida in primo gradu, folia sua pistata & posita super apostemata quæ nascuntur in genibus,curat. Et cortex ipsius arboris & ipsæ castaneæ habent uirtutem desiccandi, & ideo quando sunt cocta in aceto,ualent contra dolorem dentium. Et fructus combustus superpositus,ualet tyriæ. Et est necesse ut custodiatur quilibet à puluere, qui adhæret folijs illius arboris, quoniam multum nocet cannæ pulmonis,& uisui,& auditui.

Virga pastoris est in secundo gradu Medicinarum infrigidantium, quia composita est ex substantia terrestri, frigida & aquea, ualet contra incensionem stomachi, & repercutit materias adustas, & idcirco intercipit fluxum menstruorum, & curat opilationem intestinorum, & intercipit fluxum sanguinis à quacunq; parte ueniat.

Rosa composita est ex substantia terrestri, frigida,subtili,& aerea calida,& aquea & significat hoc sapor uel odor,& aquositas.

Et semen ipsius stipticius est ea,& est frigida & sicca in primo gradu, & confortat stomachum,& epar,& alia membra.

Sumach est forte in stipticitate & siccitate, frigidum in secundo, siccum in tertio gradu,operationes suæ sunt manifestæ.

Aspaltum,& in Arabico cebeoneg,& interpretatur expellens uentositatem,illud gummi calefacit & subtiliat secundum quod faciunt alia gummi,& est abstersiuum & est ex melioribus Medicinis quæ possint esse ad aquam descendẽtem ad oculos, & ad fuscedinem uisus,que fit ab humoribus grossis, & est ex Medicinis purgatiuis, quæ trahunt phlegma à neruis & iuncturis,sicut bdelium, oppoponacum,& ançarat,quia hoc est proprium in gummi, & bdelium est in hac re quasi in primo gradu purgationis, & post ipsum est aspaltum & oppoponacum, & post ipsum ançarat, & dosis aspalti est à drachma una usq; mediam.

Et ançarat desiccat sine mordicatione,ideo consolidat uulnera facta propter percussionem,

Satyrion,id est,testiculi uulpis,& in Arabico haldaalzaalep,calidum est cũ multa humiditate,& propterea mouet coitum,& nomina sapientum Euilsalic, & Euosalic iura

A lic, iurauerunt in eorum animabus, quia curat ſpaſmum poſtremæ partis, quando bibitur eius ſuccus cum uino nigro ſtiptico.

Alcarſphas, id eſt, apium, eſt tantæ caliditatis, quod prouocat menſtrua, & urinã, & diſſoluit uentoſitatem, & inflationem, & proprie ſemen eius, huiuſmodi eſt multarum ſpecierum, & fortior omnium eſt, quæ nominatur becarcalion.

Et endiuia quædam eſt ſylueſtris, & quædam domeſtica. Sylueſtris eſt frigida & ſicca in primo gradu, domeſtica eſt frigidior & humidior, & ſignificat hoc eius ſtipticitas cum amaritudine, & ſtipticitas maior eſt amaritudine. Iuuamen ipſius maximum eſt, quia confert epati à tota ſubſtantia, quia dictum eſt, quod ſanat epar calidum & frigidum æqualiter. Sed mihi uidetur, quod plus conferat calido quam frigido, quia amaritudo quæ eſt in ea, abſtergit & aperit ſine multa calefactione.

Halanchat, id eſt, cepa ſquilla, calida eſt in ſecundo gradu, & uirtutem habet inciſiuam, ſed non minus calefacit, & non utimur ea, niſi aſſata & cocta.

Halſcia, id eſt, abrotanum, eſt herba multæ amaritudinis, & nocet ſtomacho, & interficit uermes ſua amaritudine, & calefacit in fine ſecundi gradus, & deſiccat in tertio.

Alſcicelios, id eſt, ſiſeleos, hæc herba & ipſius ſemen habet proprietatem calefaciendi tantum, donec prouocat urinam ualida prouocatione, & cum hoc ſubtiliat, & propter hoc confert epilenticis, & cuidam ægritudini nominate ortomie.

Scenſcani, id eſt, ſiſminũ, alias ſiſſamum, calefacit in fine primi gradus, & in principio ſecundi, & humectat in tertio, & eius oleum eiuſdem proprietatis exiſtit.

Halgazar, id eſt, paſtinaca, ipſius ſunt duæ ſpecies, ſcilicet, domeſtica, & ſylueſtris. Sylueſtris fortior exiſtit in prouocando menſtrua & urinam. Et folia harum ipſarũ piſtata, & ſupperpoſita uulneribus corroſiuis, ſanant ipſa.

Harcaph, id eſt, cardus, alchi, eſt calidum in ſecundo, & ſiccum in tertio, mundificat putredinem per urinam, ſi in corpore adſit, quando coquitur in uino, et datur ad bibendum, & remouet fœtorem ſubſellarum, & quod diſſoluit ut ex toto corpore.

B Et generaliter habet reſiſtere à tota ſubſtantia quaſi putrefactioni, & eſt Medicina cibalis, quæ dat ſaporem carnibus. Et idcirco utuntur eo nobiles loco melongiarum.

Allium calidum eſt & ſiccum in tertio gradu.

Elmaar, calidum eſt & ſiccum in tertio gradu, occidit lumbricos in pueris, & habet abſterſionem, & propterea ponitur in collyriis, quæ habent remouere ungulam & miſcetur cum Medicinis, quæ dantur contra antiquam tuſſim, & aſma, & eſt Medicina manifeſta in maturando. Et poteſt eſſe, ꝙ bonitas ſuæ maturationis eſt ideo, quia ſubtiliat materiam eo modo, quo non relinquit ſiccitatem groſſiciem, nec duriciem parti remanenti. Et hæc maturatio eſt laudabilior cæteris omnibus, quia in hac Medicina non poteſt dici, quod maturet opilando poros, eo quia abſtergit. Nec poteſt dici, quod hoc faciat per ſimilitudinem complexionis cum corpore humano quia calidum eſt & ſiccum in tertio gradu.

Sticados, compoſitum eſt ex ſtipticitate cum amaritudine & aromaticitate, & ideo debet poni in primo gradu rerum, quæ calefaciunt, & in ſecundo earum quæ deſiccant. Operationes ſuæ ſecundæ & tertiæ ſunt aperitiuæ, & abſterſiuæ, & confortatiuæ omnium membrorum interiorum & exteriorum, & ideo utilior Medicina eſt hæc, contra laſſitudiné, omnibus alijs Medicinis. Idcirco quia laſſitudo non eſt, niſi defectus uirtutis, propter onus humorum.

Condiſi, id eſt, elleborus albus, calidus eſt in quarto gradu, & ſiccus in eodem, & commouet ſternutationem, & eſt uenenum, quare non debet poni in corpore.

Storax calamita calida eſt in ſecundo gradu, & ſicca in primo, & ſignũ huius eſt, quia mollificat & curat tuſſim, & ualet reumati, & aſperitati gutturis & pectoris, & prouocat menſtrua, quando bibitur, aut ex ea fit peſſarium.

Ficus, nos fuimus locuti de eis, in eo quod ſunt cibus. Sed nunc dicemus in eo, ꝙ ſunt Medicinæ, uirtutem habẽt maturatiuam, quando fit ex eis emplaſtrum, & proprie ſiccæ. Et ſiccæ & uirides habent laxare uentrem. Et decoctio ipſarum, quando

C multum coquuntur,assimilatur melli,sed complexio suæ arboris est calida & subtilis,& proprie lac,& ideo dixit,quod euellit uerrucas,& laxat uentrem, & sylvestres sunt fortiores in hac re domesticis.

Selec,id est, bleta,habet uirtutem baurachiam, & decoctio, eam remouet,& est abstersiua,& mollificatiua,& eius succus suppositus in naribus, dissoluit superfluitates cerebri,& in albis plus manifestatur hæc uirtus,quàm in nigris,quia nigræ habẽt aliquantulam stipticitatem.

Halcuba,id est,fœnugræcum, & est calidum in secundo, & siccum in primo. Et propterea habet propriam uirtutem mollificandi duriciem uuluæ.

Titimallus est in fine caloris,& proprie eius lac,& post illud,semen,& post illud, folia,& post illud,radix. Radix cocta in aceto,remouet in continenti dolorem dentium,& maxime si est dens corrosus,& quando cadit in aliqua parte oris, comburit illam. Et propterea necesse est,quãdo uolumus ipsam ponere super dentes, alij dentes circumtegantur,quia facit cadere dentem corruptum. Lac incidit pilos quando superponitur,& si multotiens superponatur,euellit & priuat. Valet etiam contra omnes uerrucas,& omnes fistulas,& hoc tõtum faciunt semina & folia, sed debilius.

Cathira, id est,dragagantum,uirtutem habet conglutinatiuam, rangit acumen terum acutarum,neq; desiccat,ut alia gummi.

Alchace,id est,lactuca,hæc herba substantiæ est humidę cum modica frigiditate, & substantiæ siccæ est sylvestris,sed domestica habet substantiam aquosam, & propter hoc maturat apostemata calida,sed non frangit lapides existentes in renibus,& ob hoc ponimus ipsam in primo gradu frigiditatis,& temperatam inter humiditatem & siccitatem.

Hupuephatahalep, id est, uua uulpis, quæ in Latino nominatur uua canina, uel maruella,frigida est & sicca,in secundo gradu.

D Haltuelep,id est,mulsa,in lingua Hispana, & est uiriditas inuenta super aquam, frigida & humida est in gradu tertio.

Halduchal,id est,dactylarium,omnes partes ipsius dactylarij stipticitatem habẽt manifestam,sed fructus eius cũ est maturus,aliquam habet caliditatem, cortices uero maiorem habent stipticitatem alijs partibus ipsius.

Heufericon,id est,ypericon nelifricon,alias,mellificon,& quidam appellant hãc herbam cordialem,eo quia assimilatur cordi, calida est cum subtili substantia, ideo prouocat urinam,sed debemus uti folijs & non semine,facto emplastro super combustionem ignis,sanat. Siccata uero & puluerizata posita super sordiciem, sanat,& quidam dant ipsam contra sciaticam.

Halcusa,id est, hyssopus calida est & sicca in tertio gradu, cum subtili substantia, & est ex rebus magis iuuatiuis ad aperiendas opilationes, & ad subtiliandum humores.

Lens habet frigidatem non fortem,& est temperata inter caliditatem & frigiditatem,& est sicca in secundo gradu. Decoctio ipsius laxat,& medulla ipsius stringit,& idcirco qui uult stringere uentrem,debet coquere lentes pluries in aqua, & proiecta ea,postmodum ponere aliam,& stringunt.

Valeriana,uel fu. quæ bene aromatica est,æqualis est uirtuti spicæ. Sed melius ualet ea in rebus pluribus,quia plus prouocat urinam spica.

Halcherina,id est,galbanum,calidum in principio tertij gradus est, siccũ in principio secundi,habet uirtutem dissolutiuam & mollificatiuam.

Camedreos,calidũ est & siccũ in secundo gradu,et significat hoc amaritudo cum acumine,et puocat mẽstrua,et incidit humores groſſos,et expoliat mẽbra interiora.

Bescarcoton,id est,psilium, frigidum est in secundo gradu, & medium inter siccum & humidum.

Camepiteos,calidum est in secundo,& siccũ in tertio, dominans in sapore ipsius est amaritudo cum acumine,ualet ictericiæ,quæ fit ex opilatione, & prouocat menstrua & urinam.

Cinis

A Cinis rerum combuſtarum eſt compoſitus ex contrarijs rebus, hoc eſt, ex partibus terreſtribus, & partibus propinquis naturæ fluxus, quæ lotione remouetur, & remanet pars terreſtris deſiccatiua ſine mordicatione, & cineres diuerſificantur ſecũdum diuerſitatem rerum, ex quibus fiunt.

Fumus omnis eſt calidus deſiccatiuus, & quamuis fumus habeat hanc complexionem, tamen ſemper permanet in eo uirtus rei, ex qua eſt fumus, propterea utimur in medicatione palpebrarum inuerſarum fumo thuris, ad generandum bonam carnem, & ad faciendum naſci pilos palpebrarum, & utimur in medicatione oculorũ apoſtematorum, propter decurſum humorum. Et fumus myrrhæ eſt ſimilis fumo thuris, ſed fumus thuris eſt aliquantulum fortior. Fumus terbentinę eſt fortior alijs, ſimilis fumo picis.

De Medicinis quæ ex mineris ſunt. Cap. XLIII.

HVcuſq; locuti ſumus de una parte Medicinarum terræ naſcentium, quæ magis uſitatę ſunt in arte Medicinę, ſecundum quod tractificatum eſt à Galeno, & alijs, & compendioſe locuti ſumus, ideo quia poſuimus ea quaſi exempla alijs, quæ aſſimilantur eis in qualitatibus ſupradictis, excepto in proprietatibus. Deinceps uolumus loqui de Medicinis, quæ appropriantur mineris.

Thitinacrum, id eſt, terra ſigillata, eſt frigida & ſicca, cum ſtipticitate temperata, ualet contra uenenum, abſcindit ſputum ſanguinis, & diſſenteriam, quæ prouenit ab inteſtinis, & epate, & deſiccat parua apoſtemata, quando ſuperponitur eis.

Thitarmin, id eſt, bolus Armenus, frigidus eſt & ſiccus, fortis ſtipticitatis, ualet cõtra fluxum uentris, et ſputum ſanguinis, deſiccat apoſtemata pulmonis, ita quod indurat apoſtemata, & ſic præſeruat infirmum, ne moriatur, & maxime quando incedit ad habitandum regiones calidas, & ualet contra ægritudines peſtilentiales.

Scedeneg, id eſt, lapis emathitis, & dicitur lapis ſanguinis, frigidæ & ſiccæ complexionis exiſtit, & confert groſſitudini palpebrarum, quãdo eſt abluta, deſiccat hulcerationes oculorum.

B Terra ſtellæ, id eſt, talch, frigida eſt & ſicca temperate, & eſt minoris ſiccitatis aliarum thit, id eſt, terrarum, ſeu lutorum.

Halmogra, id eſt, bolus, cum quo tinguntur muri, ſeu parietes, frigidæ & ſiccę cõplexionis exiſtit, necat lumbricos ſeu uermes inteſtinorum.

Algetin, id eſt, gypſum, deſiccat & conſolidat, & confert inciſioni arteriarũ, quando miſcetur cum albugine oui, & puluere molendini, & cum pilis leporis minutiſſime inciſis, & ponitur ſuper inciſionem.

Harſiregalroſcar, id eſt, calx plumbi, & in Latino cæruſa nominatur, frigida eſt & ſicca, deſiccat hulcera abſq; mordicatione.

Almura, id eſt, calx uiua dicitur, & eſt calx lapidis fortis, exiſtit multæ calefactionis, & mortificat carnem, & quando abluitur pluribus uicibus cum aqua, deſiccat hulcera ſine mordicatione, ſed hæc terra hic apud nos non inuenitur. Sed tamen illa, cum qua nos ſigillamus chartas noſtras, quando abluimus ipſam, non eſt longin qua ab operationibus dictarum terrarum.

Sanguis draconis frigidus eſt & ſiccus, ualet contra groſſitiem palpebrarum, & lotus remouet maculam oculi.

Lapis lazuli purgat melancholiam, & ualet melancholicis, & eſt uehementis purgationis, & timoroſæ, & doſis eſt à drachmis quinq;, uſq; ad unam, cum multis refrenantibus, & puluerizatus ſuper palpebras, facit naſci pilos, quia minuit humores calidos, eo quia abſtergit, & cũ eadem habet ſtipticitatem, & ideo facit oriri pilos, quia remouet humores calidos, & reddit membrum ad priſtinam complexionem.

Lapis ſpongiæ frangit lapidem ſolum in renibus.

Antimonium frigiditatem habet cum ſtipticitate, & confert caliditati & humiditati, quæ exiſtit in oculo, & deſiccat lachrymas, & mundificat hulcerationes ocurum, & eſt habens proprietatem confortandi oculum, in omnibus ſuis qualitatibus.

Litargyrium

C Litargyrium,& in Arabico dicitur merdaſengni, temperatũ eſt inter caliditatem & frigiditatem,& deſiccat,et eſt in eo aliqua corroſio,& facit in eo generare carnem in hulceribus humidis.

Tucia fit in fornace,in qua depuratur æs, deſiccat ſine mordicatione, & maxime quãdo abluitur,et deſiccat lachrymas,et abſcindit materias quę diſcurrũt ad oculos.

Climia auri & argenti, ambæ ſunt frigidę & ſiccæ,ſed auri ſiccior eſt,& magis abſterſiua,& quando comburitur,& extinguitur,eſt ſine mordicatione, & generat carnem immaculatam oculorum,& illa generaliter eſt laudabilis, quæ aſcendit ex fumo,quando diſſoluitur aurum uel argentum.

Veffaf,id eſt,ferrum,eſt uehementis ſiccitatis,quando multum teritur,& infunditur in aceto pluries,uel in lacte caprino acetoſo,ualet contra limoſitatem ſtomachi, & contra dolorem ſplenis,& paſſionẽ ani, & facit naſci carnẽ in auribus hulceratis.

Sal ſecundum omnem ſpeciem calidum & ſiccum, ſtipticitatem habet cum abſterſione,& baurac maiorem habet abſterſionem, propterea plus laxat uentrem.

Carnid,id eſt,arſenicum,uel auripigmentum uſtiuum eſt,et quando comburitur eſt ſubtilius. Et ex eo fit compoſitio,quæ remouet pilos.

Albuphat,id eſt,ſulphur,habet uirtutem attractiuam, cum complexione calida, & ſubſtantia ſubtili,& eò reſiſtit uenenis animalium,quando puluerizatur, & ſpargitur loco morſo,aut incorporatur cũ ſputo,oleo,melle,aut uiſco, & curat ſcabiem.

Alceg,in eſt,uitriolum,omnes tres ſuæ ſpecies habent uirtutem conſtrictiuam cũ ſtipticitate,& diuerſificantur in ſubtilitate & groſſicie,quia groſſius eſt rubeum,poſt illud cholcotar,& poſt illud uiride,& rubeum & uiride eſt quaſi materia cholcotar, & talis comparatio cholcotar ad uiride. Et dicit Galenus,quod quando iuit ad inſulam Candiæ,id eſt,Romanorũ,intrauit quandam mineram, & inuenit tres uenas. In infima uena inuenit uitriolum rubeum,& poſt illam cholcotar,& poſt illam erat
D uiride,& hæc ordinatio locorum ſignificat ſuper hoc quod diximus, & rubeum eſt minoris mordicationis uiridi,propter groſſiciem ſuæ ſubſtantiæ,& rubeum & uiride non diſſoluuntur,quia rubeum eſt induratum induratione lapidea, & uiride eſt nimis coctum. Sed cholcotar liquefit.

Plumbum,quod dominatur in ſuis partibus,eſt ſubſtãtia frigida & humida,propterea quia frigiditas eſt,quæ ipſum congelauit, & ideo quando piſtatur in mortario cum aliquibus liquoribus,uel aliquibus oleis, ut oleo roſato, refrigerat, & ualet contra apoſtemata teſticulorum,& ani, & contra cancrum, & facit ceſſare materias diſcurrentes ad aures & pedes. Et quando fit ex eo lamen, & ponitur ſuper fœmur, priuat coitum,ſed multum læduntur inſtrumenta ſpermatis, & laminatum ſubtiliter,& ſuperpoſitum neruo torto & groſſo,diſſoluit & rectificat, & hoc quod diſſoluit,ſignificat,quod habet uirtutem diſſolutiuam, comparando ipſum carni hominis,quamuis dominetur ſuper ipſius complexionem frigiditas.

Teſta uirtutem habet abſterſiuam,& deſiccatiuam,& proprie teſta furni.

Arſenicum rubeum,uel auripigmentum rubeum,eſt eiuſdem uirtutis alterius auripigmenti,eo quod habet uirtutem mollificandi.

Alpheep,id eſt,alumen. Hæc Medicina eſt maximæ ſtipticitatis, & propter hoc denominata eſt in lingua Græca ab hoc,& ſunt ipſius multæ ſpecies, & omnes ſunt multæ groſſitudinis,& quod ſubtilius eſt,eſt illud de turchia.

Calcucecaumenon,id eſt,æs uſtum,habet intenſum acumen cũ ſtipticitate, ideo quia lauatur per remotionem partis fumoſæ, tunc fiunt Medicinæ cicatrizatiuæ in corporibus & membris duris,non eſt neceſſaria lotio.

Tubel,id eſt,lamen æris ſubtilis,eſt ſubtilioris ſubſtantiæ ære uſto, & propter hoc ipſum in collyrijs ponimus,quia habet maiorem abſterſionem & ſiccitatẽ, ℈ galla.

Lazacalaap,id eſt,conſolidatura auri,& in Arabico dicitur cumbar, & ſunt duarũ ſpecierum, una eſt ipſius uenæ,uel mineræ,& alia fit in mortario ęris,& piſtello ęris cum urina pueri,tẽpore caloris terendo uel conquaſſando,& illud eſt melius,quod fit in mortario æris rubei,& eius uirtus eſt diſſolutiua abſq; graui mordicatione, &

deſiccat

A deſiccat,& quod factum eſt,maioris eſt deſiccationis illo,quod eſt ex uena, & minoris mordicationis,& quando comburitur quod eſt ex minera,eſt ſubtilius.

Zimar,id eſt,uiride æris,magnum habet acumen,& corrodit carnem, propterea non debemus uti eo,niſi in indigentia diminutionis carnis. Sed in uulneribus ſimplicibus non eſt utendum eo,quia non conſolidat,nec carnem generat.

Hucuſq; diximus de mineris compendioſe,Sed deinceps uolumus dicere de carne & eius humiditate.

De diuerſis operationibus lactis,ſecundum eius diuerſitatem,& de eis. Cap. XLIIII.

LAc dulce quod eſt boni ſaporis,in quantum eſt Medicina, ualet cõtra diſcurſum humorum acutorum mordentium, quia lauando membra, & adhærendo eis, prohibet malorum humorum contagium,ſicut facit etiam albumen oui,& non ualet lac in his quæ diximus,niſi recenter trahatur ex mamillis,ſi eſſe poteſt, ideo quia recipit citius immutationem omnibus alijs rebus ab aere, ſimiliter permutatur in diſtemperatis corporibus ex malis humoribus, & aceſcit, uel caſeatur in ſtomacho frigido,aut fit fumoſum in ſtomacho calido, & replet cerebrum. Sed ſi corpus eſt mundum,nihil eſt conuenientius eo,ad reſtaurandum,quod diſſolutũ eſt ex membris radicalibus,& proprie lac mulierum,ſecundo lac aſinarum,& poſt,lac caprarũ, & ideo eſt lac magis iuuatiuum omnibus alijs rebus ethicis, & hoc eſt propter ea, quia eſt materia ſimilis primæ materiæ, ex qua eſt humiditas radicalis, & ideo nutrimentum bonum corpori exiſtit,& melius eſt illud,quod eſt prope partum,id eſt, poſt duos menſes,& non habet in ſe operationem nutriendi,humectandi,& abſtergendi,niſi quia eſt compoſitum ex diuerſis ſubſtantijs,hoc eſt,ſubſtantia terreſtri caſeata,& propter hanc ſtat,& ſubſtantia aerea, propter quam humectat & nutrit, & ſubſtantia aquea declinante aliquantulum ad ſubtilitatem, propter quam abſtergit naturam, & non ſolum abſtergit,uerum etiam laxat uentrem bona laxatione, quia mundificat lauando ſuperfluitates putridas,& apoſtemata interiora,quæ ſunt ſaniB oſa. Et quando extinguitur ferrum candens mundum ab erugine, uel lapides marmorei in ipſum multotiens,ualet contra fluxum uentris, ſed ferrum eſt melius propter ſuam ſtipticitatem. Et in ſumma,omnes ſpecies lactis ualent ophthalmiæ oculorum,quæ accidit ex reumate calido, & confert etiam apoſtematibus matricis, & ani,quæ generãtur ab humoribus calidis mordentibus. Et quãdo miſcemus ipſum cum Medicinis mitigatiuis,ſicut eſt Medicina,quæ recepta eſt à fornace, ubi effunditur æs,confert hulceribus cancroſis. Et nocet lac hulcerationi uel cancerationi oris. Et gargarizatum & retentum in ore, confert,& mitigat dolores ibi exiſtentes, quia dõlorem mitigat,& ualet paſſioni amygdalarum, & uuluæ, alias uuulæ, quia eius ſubſtantia eſt munda ab omni acumine et mordicatione,& eſt ſupremum iuuamentum ei,qui bibit cantarides.

De operationibus caſei. Cap. XLV.

CAſeus uetus eſt calidus & ſiccus,propter ſalem & coagulum, & multũ ualet contra dolorem iuncturarum. Et emplaſtrum ex eo factum,mirabilem habet uirtutem maturandi apoſtemata dura.

De uirtutibus butyri. Cap. XLVI.

Butyrum habet uirtutem maturandi, & quod eſt coctum, habet maiorem uirtutem, ſecundum maturitatem & caliditatem in corporibus duris, & hoc eſt, propter ſalem, qui ponitur in eo, quando coquitur. Et quod non eſt coctum, plus maturat apoſtemata, quæ ſunt in radicibus aurium, & in locis mollibus. Et quando miſcetur cum melle, fit inde lohoc, & confert ſcreatibus exiſtentibus in pectore & pulmone.

De operationibus coaguli. Cap. XLVII.

COagulum uniuerſaliter eſt calidum & ſiccum,& ſubtile,diſſoluit ſanguinem & pinguedinem,quę coagulata ſunt in ſtomacho,& bibitum conſtipat uentrem, & debet dari fluxui propter ſuam proprietatẽ,cuĩ ſunt occultæ ſuæ cauſſæ, ideo quia

hęc proprietas

C hæc proprietas eſt certificata, ſi ſuperponatur coagulum calidum ſuper uentrem puerorum, ſanat, & poteſt eſſe, quod hæc operatio ſit propterea, quia coagulat humores, & indurat.

De operationibus ouorum. Cap. XLVIII.

QVia locuti ſumus de his, in quantum ſunt cibi, loqui uolumus modo de eis, in quantum ſunt Medicinæ. Et dicimus, quod albugo oui gallinæ eſt magis mitigans alia re in mordicationibus, et ideo utimur ea in doloribus oculorũ, in apoſtematibus ani, in apoſtematibus inguinum, & admiſcetur cum Medicinis, quæ abſcindunt ſanguinem, qui ſuperfluit à panniculis cerebri. Et uitellum eſt ſubſtantiæ albuginis ſimile. Et ideo facimus ex toto ouo Medicinam, poſtquam admiſcetur oleum roſatum ad medicationem rerum ſupradictarum, & maxime in medicatione membrorum neruoſorum, & muſculoſorum, ſicut cubitorũ, & iuncturarũ, digitorum, manuum & pedum, & apoſtematibus aurium. Et noui ponunt in hac medicatione uitellum ſine albugine, quia non intendunt mitigare dolorem, niſi cũ aliquantula maturatione. Et oleum uitelli eſt ſupremum iuuamen ſuper pinguedinem anſeris, & gallinę, in mitigatione dolorum neruorum, & ſimilium. Et quando coquitur ouum ſecundum ſui totalitatem, confert multum cõtra materias putridas, quæ diſcurrunt ad ſtomachum, & ad inteſtina. Et ſi coquitur ouum cum alijs Medicinis conſtrictiuis uentris, multum fortificat eas. Et ouum poſitum ſuper locum combuſtum ab aqua feruenti, multum ualet. Et oua recentia cocta in aqua, ualent aſperitati pectoris & pulmonis. Et cortex oui tritus & combuſtus, ſubtiliter pulueriza tus, & ſuper ſparſus, ualet contra albuginem oculi.

De fellibus. Cap. XLIX.

OMnia fella calida ſunt & ſicca, & eorum magnituro ſequitur calorem & ſiccitatem, & eorum paucitas ſequitur bonam temperantiam, & longitudinem uitę.
D Et ponuntur in collirijs, quæ faciunt abſterſionem, & proprie uolucrum fella. Et eſt neceſſe eligere fella animalium, quę non ſunt infirma, & fella marium, & quod plus quæritur in Medicinis, eſt fel galli ueteris.

De urinis. Cap. L.

VRinæ omnes habent acumen baurachium cum abſterſione, & ideo ſoluunt ſordicies antiquas.

De proprietatibus ſtercorum. Cap. LI.

STercus album canis habet proprietatem in ſquinantia.

Stercus muris intrat in ſuppoſitorijs, quæ mouent uentrem puerorum.

Stercus bouinum confert hydropicis in modum emplaſtri.

Stercus gallinaceum ualet ad ſuffocationem, quæ prouenit à malis fungis comeſtis, ideo quia facit eos euomi, & debet propinari diſtemperatum cũ aceto & aquà.

Stercus lupi ualet & confert paſſioni colicæ, bibitum, aut emplaſtratum, uel ſuſpenſum teſticulis.

Stercus columbinum ualet frigidis paſſionibus membrorum, ſicut podagræ, & dolori emigraneo, & dolori oui, & dolori laterum, & hypocundriorum, et ſpatularum, et iuncturarum.

De carne tyri. Cap. LII.

TEſtificatur Galenus et alij, quod caro tyri curat leprã, et ideo ponitur in tyriaca. Et prima uirtus iſtius carnis eſt, calefacere, et deſiccare, et curat hanc ægritudinẽ ꝓpterea quia pellit hãc materiã uenenoſam ad cutem cõporis, et propterea bibẽtes, cadunt in paſſionem tyriæ, hoc eſt, excoriationem cutis primo, poſtea ſolidantur.

De pinguedine. Cap. LIII.

QVod manifeſtius eſt in ipſa, eſt calor cum multa humiditate, quamuis diuerſificetur ſecundum diuerſitatem animalium. Et calidior et ſiccior eſt pinguedo leonis. Et poſt illam in ſiccitate eſt pinguedo bouis. Et pinguedo uituli eſt temperata, Et pinguedo capræ bona eſt, et eſt humidior bouina. Et pinguedo anſeris, et gallinæ, eſt ſubtilior alijs pinguedinibus, et propterea magis mitigatiua.

De medullis

De medullis. Cap. LIIII.

A OMnes habent uirtutem mollificandi, & diſſoluendi duriciem lapideam, quæ fit in membris duris, & melior omnibus eſt medulla oſſis açal, & poſt illam medulla uituli.

De proprietatibus plurium aliarum Medicinarum. Cap. LV.

BRodium gallorum ueterum uentrem laxat, & brodium iuuenis gallinæ temperat complexionem.

Cancri uſti ualent morſui rabidi canis, propter eorum proprietatem.

Vſus carnium paſſerum frangit lapidem.

Spuma marina habet uirtutẽ abſterſiuã, & mundificatiuã cum qualitate calida.

Iſtæ ſunt Medicinæ teſtificatæ à Galeno, dicente quod expertus fuit ipſarum uirtutes. Sed inueniuntur manifeſte aliæ Medicinæ apud Medicos, quæ non ſunt teſtificatæ à Galeno, ſicut ſunt mirobalanorum quinq; ſpecies, ut ſunt Citrini, Chebuli, Indi, Belirici, & Emblici. Eorum primæ uirtutes ſunt frigidæ in primo gradu, & ſiccæ in tertio, quia compoſiti ſunt ex ſubſtantia terreſtri frigida, & ſubſtantia terreſtri aduſta. Sed plus attinent terreſtreitati & aduſtioni, quàm terreſtreitati & frigiditati, & ſignificat hõc ſtipticitas, quam habent cum amaritudine. Proprietates kebulorũ eſt purgare melancholiã ſuauiter, & deſiccare phlegma ſui qualitate, & ſunt in principio Medicinarum, quæ purgãt hos humores. Et talis proprietas eſt Indorum, ſed dicitur q̃ ſunt magis proprij in purgando melancholiã aduſtã, & propterea ponuntur in paſſionibus capitis, quæ ueniunt à ſtomacho, & ideo quando propinantur uſu longo, bonificant ſenſus, & clarificãt cogitationem, & tardant caniciem. Et proprietas citrinorum eſt purgare choleram ſuauiter, & doſis uniuſcuiuſq; ſubſtantię illorum eſt à drachmis quatuor uſq; ad ſex, & in decoctionibus à ſeptem uſq; ad decem. Et Medici miſcent eos cum caſſia fiſtula & turbith, ſed neſciunt modum medendi. Sed dicitur quod belirici ſuauiter purgant choleram, ſed non dicitur ab aliquo quod purgent emblici. Sed uerum eſt quod confortant appetitum, & ſedant
B conſuetudinem ſputi, & ualent uomitui, & bonificant mentem, & curant hemorroidas, & auferunt ſitim, & augmentant coitum, ergo uidetur quod habeant aliquantulam humiditatem.

Cheiſir, id eſt, abſynthium minus, uel abſcinthiolum, hæc eſt de genere uirtutis abſynthij, & eſt compoſitum ex ſubſtantia ſtiptica & amara, ualet in febre poſt digeſtionem factam ſicut ualet abſynthium.

Balador, id eſt, anachardi calidi ſunt in fine quarti gradus, & ſicci in fine tertij, & ualent contra epilepſiam & apoplexiam, reſtaurant uirtutem conſeruatiuam, & memoratiuam cerebri, etiam quando proſtratæ ſunt propter multam humiditatem.

Behenlum, id eſt, been calidum eſt & humidum, ſtomachum calefacit, & inſtrumenta ſpermatis temperat, & fortificat uirtutem concupiſcibilem coitus, & præſtat ſperma, & ualet contra humores melancholicos.

Terregebim, id eſt, manna eſt ex ſpeciebus antiquæ mannæ, quæ prouenit à partibus ſupioribus Syrię, uel Indię, & eſt ſimilis çuccaro in ſuis uirtutibus, calida et humida in primo gradu, & eius ꝓprietas eſt purgare ſuauiter cholerã, & eſt debilior alijs purgatiuis, ideo datur in paſſionibus calidis, anteq; etiã appareãt ſigna digeſtionis.

Tamarindi frigidi ſunt in tertio, & ſicci in ſecundo gradu, quia compoſiti ſunt ex ſubſtantia aquea, mixta cum aliquantulo calore, & tanto q̃ ſubtiliat partem aqueã, & eſt ſicut inſtrumentum, ut ipſam penetrare faciat, propterea ſunt in fine acetoſitatis, purgant ſuauiter choleram. Doſis eius eſt à dragmis decem, uſq; ad quindecim, & idcirco, quia habent aliquantulum ſtipticitatis, ualent ſtomacho cholerico.

Geoçhoa, id eſt, nux muſcata, calida eſt & ſicca in ſecundo gradu, mundificat ſtomachum ab humoribus putridis, & fortificat ipſum, & ualet contra frigiditatem epatis & ſplenis.

Lapis de becahant, eſt ualde manifeſti iuuamenti omnibus ſpeciebus uenenorũ, & proprie morſui ſcorpionis, & eius doſis eſt quarta pars aurei unius.

C Lapis de zaduargar, confert omni fluxui sanguinis, undecúnq; procedat, & quan docúnq; propinatur uenenatis ad bibendum, antequam uenenum ueniat ad cor, li berat. Et eius dosis est exagium unum.

Smaragdus dicitur quod ualet contra omnia uenena, & specialiter contra uene= num serpentum, & eius dosis est pondus nouem granorum hordei, tritum super la pidem, & mixtum cum lacte amygdalino, & aqua uiolarum, & modico aceto. Et scias quod illis qui biberint in principio, superueniunt multa mala accidentia, non minora accidentibus ueneni, sed subito sanabuntur postea taliter, quod in eis non remanebit aliqua debilitas, nec aliqua discrasia. Et abscindit fluxum antiquum, cu= ius causa est occulta. Et non facit tunc tam fortia accidentia sicut facit uenenatis, & etiam suspensum supra stomachum ualet.

Lapis bacthic, id est, corniola temperatus est, abscindit sanguinem menstruum, & facit redire dentes ad propria loca in ore retentus, & hoc totum est à proprietate.

Margaritæ, frigidæ sunt & siccæ, & ualent multũ contra passionem cordis, remo= uent tristitiam, & rectificant uisum, impeditum propter humiditatem.

Chiarçabar, id est, cassia fistula, uel karabe de India, purgat choleram adustam, ex tinguit acumen sanguinis, dissoluit apostemata, & sperma purgat suauiter, sicut ta= marindi, aut parum fortius, dosis eius est sicut de tamarindis.

Auis quæ dicitur in Arabico Canabir, & est laudula capelluta, quando coquitur & comeditur continue, confert passioni colicæ.

Vermis nominatus bratim, & quidam nominãt tartama pistatus, & positus ner= uo inciso, confert illi mirabili iuuamento.

De rebus marinis. Cap. LVI.

DE rebus nascentibus in mari, quarum iuuamẽta sunt manifesta, sunt hæ, scilicet camphora Indica, quæ in Arabico nominatur colforalgent, calefacit & desic=
D cat in secundo gradu, & consolidat uulnera ignita.

Spongia marina, in ea inuenitur uirtus desiccatiua, & ipsa est Medicina bona hu= miditatibus exterius extractis.

Benleniçam, id est, belençan uel petroçam, calida est & sicca in secundo gradu, ualet stomacho humido, aromatizat odorem oris, confortat digestionem, fortifi= cat neruos, ingerit coitum.

Lapis de beçedar, quando de ipso fit colirium, confortat uisum, & conseruat ipsum, & remouet obfuscationem, uel tenebrositatem oculorum.

Caniabar, calidum est in secundo gradu, & siccum in primo, abstersiuum existit, & resoluit grossos uentositates, & confert morsui animalium uenenosorum, & eius proprietas est resoluere uentositates matricis, & abscindit uomitum, & folia ipsius aromatica existunt, & ponitur loco dedarseni.

Sebesten, calidum est in primo gradu, & humidum in secũdo, purgat suauiter su= perfluitates cholericas, & mitigat acumen sanguinis, lenit asperitatem pulmonis, confert strictura anhelitus, & quando coquitur donec inspissetur, & ex aqua deco= ctionis fiat embrocatio super tyriam & alopiciam, facit nasci pilos.

Sarudotes, calidum & siccum est in secũdo gradu, recepto fumo suo, dissoluit su= perfluitates cerebri, & ualet contra reumata frigida, appositũ super obtalmiam, ocu lum abstergit mirabili absterssione, & ualet contra dolorem dentium, & contra cor= rosionem gingiuarum.

Sene, calidũ est & siccum in secundo gradu, eius uirtus est purgatiua, purgat enim humores adustos, & etiam humidos suauiter, & non est potẽs trahere humores ui= habet proprietatem trahẽdi humores grossos, & sene humidos adustos, dosis eius est à drachma una usq; ad duas, in decoctione à quinq; usq; ad septem.

Scealmese, id est, gallia muscata, calida est & sicca, stiptica, & confortat membra, & stringit uentrem, & curat uomitum.

Secacul, id est, iringi, calidi sunt & humidi, augent sperma, & prouocant coitum.

Sandali

Sandali,quod eſt frigidioris complexionis omniũ ſpecierũ eſt rubeum, eo ꝙ fri=
A gidum eſt in tertio gradu,& ſiccum in ſecũdo,ſed maioris aromaticitatis eſt citrinũ, & eſt frigidũ in ſecundo gradu,& ſiccũ in primo,& confert bibitũ magnę caliditati, & cardiacę calidę,&,pdeſt emplaſtratũ ſtomacho calido, & apoſtematibus calidis.

Tabaiſis,id eſt,ſpodium,carbo eſt nodorum arundinum aduſtarum Indiæ, frigi dum eſt & ſiccum in tertio gradu, & eius proprietas eſt remouere caliditatem & in=flammationem choleræ,& confortat ſtomachum, & confert cardiacæ calidæ.

Lignum aloes calidũ eſt & ſiccum in ſecundo gradu. Galenus dixit in libris exper tis, quia habet uirtutem darſenicam, ſed aliquantulum plus, quia habet proprieta=tem exiccandi humiditatem ſtomachi,& propter amaritudinem &ſtipticitatẽ cum ipſius magna aromaticitate ualet ſuper omnes Medicinas alias, membris principa=libus, & remouet triſtitiam, & cardiacam humidam, & ualet contra omnia uene=na,eo ꝙ confortat omnes uirtutes,& ualet contra omnia reumata frigida.

Ambra,eſt una ex ſpeciebus canphoræ,quæ oritur in fontibus maris, & natat ſu=per aquam maris,& melior omnium eſt illa,quæ in Arabico dicitur aſcap,calida eſt & ſicca in ſecundo gradu,confortat cerebrum,ſtomachum,& cor,& omnes ſenſus, ualet ſenibus,& in frigiditatibus,ualet contra uentoſitatem inteſtinorum, ſuperpo=ſita neruis,eos fortificat,reſiſtit magnæ peſtilentiæ aeris,bibita & etiam odorata.

Iuiube, & in Arabico nominatur auep, hanc Medicinam nominat Galenus, ta=men de ea nullam ſciuit proprietatem,ſed Medici de Baldac dicunt quod reprimũt acuitatem ſanguinis & choleræ,& conferunt aſperitati pectoris & pulmonis, à tota ſubſtantia,complexio ipſarum eſt frigida in primo, & humida in ſecundo, & pro=pter hoc reprimunt acuitatem.

Cauffer, eius uirtus eſt uirtus ſandalorum, excepto, quia quando de eo potatur ab uno aureo uſq; ad duos,laxat.

Garyophyli,calidi ſunt & ſicci in ſecũdo gradu,& attingũt tertiũ,& iſti confortãt omnia membra principalia,ualent contra paſſiones frigidas,& conſtipãt uentrem.
B Et dicit Galenus quod eorum proprietas eſt confortare uirtutem digeſtiuam.

Halhabat,id eſt,baſilicon gariophilatum, calidum eſt & ſiccum in ſecundo gra=du,aperit opilationem cerebri,ualet contra cardiacam humidam,& contra melan=choliam,& contra hemorrhoidas.

Cardamomum calidum eſt & ſiccum in ſecũdo gradu, ualet contra opilationes epatis,contra lapides renum,& laſſitudinem membrorum, & contra frigidos do=lores, & confortat ſtomachum multum, & remouet ſyncopim, & uomitum,quan do bibitur cum uino malorum granatorum.

Camphora frigida eſt & ſicca in tertio gradu,& eſt ſubtilis ſubſtãtiæ, & reſiſtit pu trefactioni,quæ fit ex materia calida. ſtringit fluxum cholericum, priuat coitum po=tenter,lædit ſtomachum non calidum multum.

Lacca calida eſt & ſicca in principio ſecundi gradus, ualde eſt manifeſtũ ipſius iu uamentũ in confortatione epatis,& in apertione ſuarũ opilationũ,& ualet cõtra do lorẽ renũ & ueſicę,& augmentat coitũ,doſis eius eſt drachma media uſq; ad unam.

Muſcus calidus eſt & ſiccus in fine ſecũdi gradus, mirabilem habet proprietatem in confortando cor,& ualet contra ſurditatem aurium,& ſtupefactionem corporis, & contra omnes ægritudines ſyncopis, & confert groſſæ uentoſitati inteſtinorum, & ſuffocationi matricis,& contra melancholiam,& auget coitum.

Linçehalaphor,id eſt,lingua auis confert cardiacæ,& mouet coitum.

Geſemini,id eſt,uiola ultramarina,calida eſt et ſicca in fine ſecũdi,,pdeſt ſenibus, & refrigeratis,ualet contra dolorem capitis, qui fit ex humoribus frigidis & groſſis.

De modo compoſitionis Medicinarum. Cap. LVII.

HVcuſq; locuti ſumus breuiter de cibis & Medicinis ſimpliciter manifeſtis. Dein ceps uolumus narrare modos compoſitionis. Et dicimus ꝙ neceſſitas quæ nos inducit ad compoſitionem Medicinarũ ſimpliciũ, prouenit à tribus rebus. Vna eſt, quia multotiẽs non inueniuntur in una Medicina ſimplici omnia quæ nobis ſunt

C neceſſaria à uirtutibus,propter quas cõpletur Medicina,aut dieta, alias conſeruatio. Secunda eſt,quia quamuis nos inueniremus ipſam,forte nõ indigemus ea ſecundũ eandem uirtutem,ſed ſecundũ plus aut minus. Tertia eſt, quia erunt in illa ſimplici uirtutes,quæ nõ ſunt nobis neceſſarię,ſecundũ intẽtionẽ noſtrã, neq; per Medicinã, neq; per dietã alias conſeruationẽ,uel forte erunt uirtutes quæ non intrãt aliq; Medicinã,uel conſeruationẽ.Prima iſtarũ triũ cõſideranda eſt in illis locis,qui nõ poſſent curari,niſi qualitatibus cõtrarijs,uel diuerſis , & hoc accidit , aut propter diuerſitatẽ cauſſæ ab ægritudine , aut propter diuerſitatẽ naturæ ægritudinis ab accidente , aut propter diuerſitatẽ ægritudinũ inter ſe,aut propter diuerſitatẽ cõplexionis cauſſarũ cõpoſitarũ,aut propter diuerſitatẽ ęgritudinis à natura membri,propter ſuã cõplexionẽ,aut propter ſuũ principatũ,aut propter ſuũ locũ,aut propter ſuã colligantiã. Exemplũ diuerſitatis cauſſæ ab ægritudine, eſt ſicut febris putrida ex hũoribus groſſis, quia illa ex parte malæ qualitatis calidæ,& ſiccæ,indiget Medicina infrigidatiua,& humectatiua,& ex parte humoris putridi groſſi , indiget re ſubtiliante , ut exiccet & maturet. Et in hoc eodẽ genere ingreditur repercuſſio , & diſſolutio quæ neceſſaria eſt rẽpore augmẽti in apoſtematibus,& propterea indiget Medicus in talibus locis, ut ſciat uti iſtis Medicinis mixtis,&repercuſſiuis,& reſolutiuis.Et cadit dubiũ in operationibus Medicinarũ cõpoſitarũ ex diuerſis uirtutibus,hoc eſt,quomodo poſſunt inueniri iſtæ duæ operationes contrariæ ſimul in corpore humano,quia ſi iſtæ uirtutes ſint in eis æquales,tunc non uincet una alteram , ſed æqualiter erunt temperatæ, & non facient actionem quæſitam in corpore humano. Et ſi una erit fortior altera, fortior faciet actionem & actio,illi debet attribui , & alia erit fruſtra. Et hoc dubium non ſenſerunt Medici,niſi in ſecundis uirtutibus,non in primis,quia ipſi opinantur ꝙ ſi miſceatur drachma una camomillę cum drachma una roſarũ,ꝙ Medicina quæ erit compoſita ex his,erit temperata in primis qualitatibus, & cum eo toto opinan-
D tur ꝙ habeat uirtutem repercuſſiuã,& doſſolutiuam.Et non opinantur uerum,quia neceſſe eſt ut uirtutes ambarum ſint una ſicut dictũ eſt , quia ſi diceretur ꝙ Medicina eſſet temperata in primis qualitatibus, hoc eſt , quia facit in corpore unum calorem temperatum , qui erit medius inter calorem & frigiditatem primi gradus. Similiter debet intelligi in ſecundis uirtutibus,hoc eſt,ut drachma una camomillæ, & drachma una roſarum haheant uirtutem unam mediam inter repercuſſionem & diſſolutionem.Et non errauerunt in hoc Medici , niſi quia non poſuerunt gradus ſecundis uirtutibus,quia ſi feciſſent,tunc ſciuiſſent quæ eſſent tẽperata & non tẽperata.Et debes ſcire ꝙ operatio quã Medicina habet , cõpoſita eſt unũ in cõmixtione artificiali, ſicut in cõmixtione naturali,& non eſt plura,ita ut ſit tibi neceſſe dicere,quãdo quæ ſitũ fuerit à te,quomodo facit una Medicina duas operationes cõtrarias in uno ſubiecto. Reſpondeas ꝙ hæc res eſt ſicut ſenſus & ſenſata eorũ , qui patiuntur à duobus contrarijs ſimul in eodẽ ſubiecto,uerbi gratia,ſicut apprehendimus albũ & nigrum ſimul,& ſemel in humiditate criſtallina,& ſicut ſentimus calidũ & frigidũ ſimul,& ſemel ex cõmixtione aquæ feruentis & frigidę,ſicut dicit Galenus, quia hoc nõ eſſet ſufficiens in ſolutione huius dubij nobis ponentibus ꝙ Medicinæ cõpoſitæ habent duas operatiões,quarũ una eſſet oppoſita alteri, quia hoc nõ accidit uirtutibus ſenſibilibus cũ ſenſatis,niſi propterea,quia nõ ſunt materiales,permutabiles,alterabiles, paſſibiles in ſeipſis à ſenſatis paſſione manifeſta, eo ꝙ illę non ſunt cõiunctę cũ materia,forti cõiunctione.Et cauſſa huius redditur in alia ſcientia nobiliori iſta,hoc eſt in tertio de anima.Sed paſſiones quas recipit corpus à Medicinis, ſunt neceſſario paſſiones materiales ꝑmutabiles in ſeipſis ꝑmutatiõe manifeſta. Et ideo nõ eſt cõueniẽs ut inueniant̃ eorũ cõtraria ſimul,& ſemel in iſtis uno tẽpore in uno ſubiecto, ſicut inueniũtur in ſenſibus & ſenſatis.Sed ſi debet dari exemplũ,ꝑpter aliquã ſimilitudinẽ, nõ multũ,ꝑpinquã, nõ debet dari niſi ſecundũ ꝙ inueniat̃ mediũ inter extremitates, hoc eſt ſecũdũ ꝙ inueniat̃ albũ &nigrũ in colore citrino,& ſi aliter diceret̃,unũ uinceret alterũ,neceſſario ſi duo eſſent,aut dñans faceret ſuã opationẽ,et ei attribueret̃,& ꝙdã dicũt ꝙ natura cognoſcit & trahit ad ſe illã partẽ quę eſt in eis magis neceſſaria.

Scias

A Scias tamen q̄ impossibile est trahere quod inueniri non potest, & forte hoc secretū eidem in somno fuit reuelatum, ideo non sum ille qui cum eis litigare uelim. Deinceps uolumus reuerti ad illud à quo separati fuimus, ut demus exemplum membrorum diuisionis, quam præmisimus, & dicamus q̄ exemplum diuersitatis ægritudinis ab accidēte est sicut febris acuta cum syncopi, quia putrida indiget euacuatione, & refrigeratione, & syncopis indiget econuerso. Exemplum diuersitatis ægritudinū est sicut febris diuersarum specierum, & diuersarum materierum, & diuersorum locorum, sicut est febris quæ dicitur emitriteus, quia est composita ex cholera & phlegmate diuersitate compositionis. Causa harum est quando sunt composita in una & eadē ægritudine, sicut sunt ægritudines quæ fiūt ex pluribus humoribus. Et ideo necesse fuit componere Medicinam ex rebus quæ respondeāt pluribus humoribus. Et hæc fuit prima necessitas compositionis Medicinarum compositarum purgantium, alijs duabus, uidelicet compositarum ægritudinum, & ipsarum ægritudinum correspondet compositio tyriacæ, quia intentio in illa fuit curare multas ægritudines, & præseruare ab eis, & ideo fuit cōposita ex Medicinis, quæ habent multas uirtutes ramificatas diuersas, & ut à multis partibus possent uincere uenenū. Exemplū necessitatis compositionis propter diuersitatē naturæ ægritudinis, & naturæ membri, propter suam complexionem, est sicut stomachus æthicus, quia à parte qua est febris æthica, indiget frigiditate & humiditate, & à parte qua est stomachus, indiget caliditate & siccitate, & est simile in tussi, quę fit ex materia uiscosa in fistulis pulmonis, quia à parte quæ est materia grossa & uiscosa, indiget subtiliatiuis & incisiuis, & à parte qua est pulmo, indiget rebus lenitiuis. Exemplum necessitatis compositionis Medicinarum propter diuersitatem naturę ægritudinis à membro, propter principalitatem membri est sicut ægritudo calida, quæ fit in aliquo membro principali, sicut in cérebro, q̄ necesse est ut non multiplicemus multū Medicinas frigidas, ideo ut non extinguamus calorem naturalem, & ut non priuetur à sensibus & motibus.

B Et propterea est necesse miscere cum illis Medicinis res quæ ad aromaticitatem sint declinantes, & ad calorem, & confortent. Et in passione frigida, quæ accidit epati, necesse est euacuare, sicut declaratum est in libro ingenij sanitatis, & possibile est ut sit hoc contrarium, eo q̄ sicut est nobis necesse cognoscere uirtutes Medicinarū necessariarum tempore necessitatis, eodem modo indigemus cognoscere modū compositionis, & si nō est possibile nobis Medicinari, nisi ueniamus ad partem ingenij sanitatis, ergo incipiamus hoc scire primo à libro ingenij sanitatis, postq̄ ibi declaratum est. Et quia hucusq̄ exiuimus ab intentione nostra, redeamus nunc ad ipsam, & dicamus q̄ quando apostema est in membro principali, & maximi iuuamenti, necesse est ut suę Medicinæ misceamus quæ fortificent uirtutem & substantiam ipsius, & caueamus ne uirtutes suæ dissoluātur, sicut sunt sandali & rosæ. Et similiter quando erit membrum maximi iuuamenti, tunc necesse est nobis conseruare ipsum cum Medicina stiptica. Et exemplum necessitatis propter locum membri est, quando uolumus q̄ Medicina stiptica uadat ad profunditatem corporis, debemus secum admiscere rem quæ habeat subtilem substantiā, propter longitudinem sui loci, ad hoc ut sit uehiculum stipticitatis, quamuis sit contra quęsitum nostrum in aliquo. Sicut admiscemus cantarides in Medicinis ueficæ, & crocum in Medicinis cordis calidis. Et simili modo nos miscemus cæram in emplastris, propterea ut sit materia faciens ea melius applicari membro. Sed exemplum necessitatis compositionis Medicinarum ex parte colligantię, est sicut ægritudo calida, quæ fit in ore stomachi, quia in ea non debemus multiplicare Medicinas frigidas, eo q̄ cōmunicat cum membro frigido. Ista sunt quinq̄ membra necessitatis compositionis, propter quæ componuntur Medicinæ, quæ sunt ex diuersis uirtutibus, quando non inuenimus in una simplici quo ex uirtutibus indigemus. Sed secunda particula necessitatis compositionis est, quia aliquando nos inuenimus unam simplicem Medicinam, quæ habet fortiorem uirtutem, aut debiliorem eo quod quærimus. Et hæc particula diuiditur in plura membra. Vnum est, quia erit nobis necessaria una ex primis operati-

C onibus Medicinæ, & hęc ſimplex quidem habet plus aut minus quam quæramus, quare tunc neceſſe eſt nobis habere aliam Medicinam, ut debilitemus ſuam operationem, aut ut eam fortificemus. Et ſi tu uis eam debilitare, hoc fit duobus modis. Vnus eſt, ut miſceamus cum forti Medicina aliam quæ ſit contraria ſuæ uirtuti. Verbi grātia, quando habemus unam Medicinam quæ ſit calida in tertio gradu, & non indigemus niſi ea quæ ſit cālida in ſecundo, miſcebimus cum ea illam quæ ſit frigida in primo. Alter modus debilitandi eſt, ut miſceamus cum forti Medicina aliam quæ non ſit contraria in qualitatibus & uirtutibus, ſed ſimilis in uirtutibus, ſed minus habeat altera ex eis. Verbi gratia, ſi habuerimus Medicinam calidam in tertio gradu, & nos uelimus declinare ab illo, miſcebimus cum ea unam quæ ſit calida in primo gradu ſolum, & habeat præparationem quam dicimus, ut debilitetur Medicina cum ſuo ſimili in qualitate. Et ꝙ ſit minoris uirtutis, probat Galenus per commixtionem aquæ tepidæ, cum aqua bullienti, quia neceſſario uidemus feruentis calorem declinare. Et hic eſt contradicendum, quia ſi uidemus quod homo habeat ægritudinem calidam in quarto gradu, uel etiam in tertio, & dederimus rem calidam in ſecundo gradu, multoties lædet ipſum. Et propterea uerba Galeni debent refragari ex dicta tali minus calida ſupra. Dicas, ſi dederimus mel habēti cauſonem, nonne lædetur incontinenti magna læſione? Et ſimiliter, ſi quis haberet magnam læſionem, frigidiſſimam in capite, ſi tu inungas ipſum oleo roſato, nonne multum lædet? Et ſi ſuſtinent Galenum, prouideant ſuper hoc. Sed dicimus quod ſi ita eſt, ſicut dicit Galenus, erit per hāc uiam, quia Medicina quam dicimus calidiorem eſſe, eſt illa quæ habet maiorem comparationem caloris ad frigiditatem, quam illa quæ eſt minus calida, ergo erit frigiditas in ambabus per contrarium, hoc eſt, quia in calidiori erit frigiditas minoris comparationis, & in frigidiori erit maioris comparationis. Verbi gratia, quia comparatio caloris ad frigus in drachma una piperis, eſt

D maior quàm in drachma una ſpicæ, & ſi in drachma una piperis ſint quinq; partes caliditatis, & una frigiditatis, & in drachma una ſpicæ ſint duæ partes caliditatis, & una frigiditatis, mixtis duabus drachmis, ſimilis erit comparatio caliditatis ad frigiditatem in hoc mixto maior quàm eſſet in pipere ſolo. Et quando eris bene ſpeculatus in hoc, uidebis hoc fieri per hanc uiam. Et iſtæ partes Medicinę quas diximus, calidas aut frigidas, quamuis non ſint in actu, non nocent in hoc documento, quia ſunt quaſi mediæ inter illam rem, quæ eſt inter actum & potentiam. Et ideo eſt poſſibile in multis corporibus conſimilibus, ut diſſoluantur artificialiter partes, ex quibus componuntur, ſicut eſt lac. Et fortificatur hæc opinio, eo quod Medicina quæ habet plures partes calidas in ſe, ſine dubio eſt præparata, ut inflammetur à calore naturali, plus quàm Medicina, quæ tantum non habet. Sed accidit aliquibus corporibus propter fortitudinem caloris illorum, & propter præparationem corporum ipſorum, ut conuertant omnia quæ eis adueniunt ad ſubſtantiam igneam, etiam ſi eſſet minoris caliditatis quàm illa, & poteſt eſſe quod hæc eſt occaſio læſionis mellis in cauſone, & quomodo non debet hoc facere, quia uidemus quod aqua etiam cucumerum conuertitur in his febribus ad choleram. Iſte eſt modus debilitandi uirtutes Medicinarum per comparationem. Sed quando uolumus fortificare, non fiet hoc niſi una uia, hoc eſt, ut miſceatur cum ea Medicina ſuæ ſpeciei, & ſit fortior ea, & adhuc loquemur de his, & de rebus, quæ intrant in ſecunda particula, partium primarum ſunt, quando uolumus ſimiliter fortificare ſecundas uirtutes & tertias Medicinarum ſimplicium, aut debilitare, & hoc etiam fit duobus modis. Vnus eſt, ut miſceatur cum forti Medicina una, quæ habeat contrariam uirtutem. Verbi gratia, Quando habebimus Medicinam aperitiuam, & inciſiuam in tertio gradu, & uolumus declinare ab illo, miſcebimus cum iſta Medicinam opilatiuam, ingroſſatiuam in primo gradu, & tunc redibit prima ad aperiendum in ſecundo gradu. Alter modus eſt, ut miſceamus cum ea ſimilem, ſed minoris uirtutis, quia etiam ex

ea deueniet

A ea deueniet prima diminutio actionis, ſicut dictum eſt in primis qualitatibus, quia comparatio opilationis ad ſubtilitatem in hoc eſt maior, quàm in prima. Sed ſecunda uia fortificandi uirtutes ſecundas & tertias, eſt, ut miſceatur cum ea ſimilis, & ſit fortior. Et quidam dicunt, quod uirtutes ſecundæ fortificantur, miſcendo Medicinam cum Medicina alia ſimili in eodem gradu, ita ut non ſit fortior. Et dicunt, quod experientia teſtificatur, quod duæ Medicinæ equales in uirtute coniunctæ, habebunt fortiorem operationé, quàm una illarum ſingularis & per ſe, & hoc accidit, quando erit quantitas unius æqualis quantitati alterius. Et poteſt eſſe, quod cauſſa huius eſt ideo, quia hæ duæ Medicinæ coniunctæ, quamuis uideatur ab eis, ut ſint æquales in uirtutibus ſecundis, & tertijs, non poteſt eſſe, ut ſint æquales penitus ueraciter, niſi largo arbitrio, eo quia impoſſibile eſt, ut non diuerſificentur in ſubtilitate ſubſtantiæ, & groſſicie, & ſpiſſitudine, & raritate, & ſimilibus, ergo nec erit difficile eas inæqualiter permutare, propter inſertionem earum ſubſtantiarum, quia ipſa in quibus recipient permutationem, non erunt æqualia, & propterea manifeſtabitur permutatio earum corpori plus quàm manifeſtetur permutatio corporis in eis, hoc eſt, quia corpus erit ab eis magis permutatum, & idcirco iſtud quod tardat permutari exire à corpore, retinet illud quod eſt uelox ad exeundum, unde fortius operantur in corpore, & per hanc uiam poteſt eſſe, quod ſimilia adinuicem fortificantur, & ſimiliter dicimus in primis uirtutibus. Et propterea uides, quod antiqui ponunt in eorum confectionibus Medicinas æquales omnibus uirtutibus tribus. Iſti duo ſunt modi primarum partium, quæ fuerunt cauſſæ compoſitionis. Et in ſecunda particula ingreditur adhuc alia res, hoc eſt, quia poteſt eſſe, ut non indigeamus omnibus uirtutibus Medicinæ numero, ſed quibuſdam, & hoc eſt duobus modis. Vnus eſt, quia non indigebimus omnibus qualitatibus primis Medicinæ, niſi una. Verbi gratia. Habebimus unam Medicinam calidam & humidam ſimpliſem, & non indigemus ea, niſi propter humiditatem, quare tunc debemus miſce-
B re cum ea Medicinam frigidam & humidam, tamen neceſſe eſt, ut ſit frigiditas illius æqualis in comparatione caloris alterius, ad hoc ut ſint temperatæ in caliditate & frigiditate, & ut humiditas ſola dominetur, & ſic debes intelligere unamquamq; iſtarum qualitatum. Alter eſt, ut ponamus, quod indigeamus ex una Medicina ſecundis uirtutibus, aut tertijs, & non primis. Verbi gratia, Sicut neceſſarium eſt ſemen apij in febribus, quæ fiunt propter opilationem ſolum, ut aperiantur opilationes, & ut ſubtilientur humores groſſi, & prouocetur urina, & non eſt neceſſarius ſuus calor, nec ſua ſiccitas, quare tunc cum eo debemus miſcere rem frigidam & humidam, quæ remittat ſuum calorem, & ſuam ſiccitatem, ſemper conſyderando, ut ſecunda uirtus ipſius non reſiſtat ſecundæ uirtuti primæ, qua indigemus, hoc eſt, apertione. Verbi gratia, Si neceſſe eſt nobis miſcere nenuphar cum ſemine apij, aut ſuum ſimile, debemus ponere loco nenupharis ſemen melonis, aut citrulorum, ad hoc ut ſecunda uirtus illorum fortificet ſecundam uirtutem apij, quia quamuis iſta duo ſemina ſint frigida, habent tamen uirtutem diureticam, quamuis Galenus dicat, quod ſi miſceatur res debilioris uirtutis cum re quæ eſt fortis uirtutis, & eſt unius generis, quod ipſa eam debilitat, nec eſt impoſſibile, ut quando coniunguntur duæ res, quæ ſunt unius uirtutis, quamuis una ſit debilior altera, quod coniunctim iſtarum non ſit fortius ſingulari. Sicut tu uides, quod nos miſcemus Medicinis calidis acetum, propter iuuamentum apertionis, quamuis uideatur eſſe frigidum, quia ſi nos ſeparamus partem calidam ab aceto, non faceret id, quod facit in frangendo lapidem, & eſt remotum, ut faceret hoc, propter partem frigidam ſolum, ſed facit hoc propter calidam partem, quæ eſt in tali ſubſtantia. Et ideo miſcemus ipſum cum Medicinis calidis, quamuis ſit debilioris caloris iſtis. Sed cum hoc toto eſt aliquid in aceto, quod hanc operationem adiuuat, ſicut ſtipticitas ſua. Et idcirco dicimus, quod Medicina debilis, mixta cum forti, prodeſt fortificationi fortioris, quia operationes Medicinarum in corporibus humanis non ſunt, niſi per uiam comparationis, & aſſimilationis

C corporibus humanis non sunt, nisi ex parte ipsiusmet Medicinæ, quia tu uides multas Medicinas, in quibus est pauca caliditas, & comparatæ humanis corporibus inueniuntur calidiores illis, quę uidentur illis calidiores. Et sic potest esse semen apij coniunctum cum semine melonis, & fit fortius in operatione, quàm apium solum in corpore humano, & quando Medicus subtiliter consyderauerit hoc, non |Medicabitur cum simplici Medicina. Et hæc præparatio inuenitur in cõpositionibus antiquorum, sicut in oximelle seminum, quia consyderauerunt cum aceto fortificare secundam operationem mellis, idcirco laudauerunt illas Medicinas simplices, quarum secundæ uirtutes adiuuant se ad inuicem, quamuis in primis sunt contrariæ, sicut de yreos, & de alijs simplicibus Medicinis. Et in summa, iuuamentum istius prę-parationis, non est nisi in secundis uirtutibus & tertijs. Et quamuis inueniatur scriptum in dictis antiquorum, non tamen ostenderunt rationem. Sed nobiles uiri filij Auenzoar testificati sunt hoc, & illi sunt, quibus debet attribui scientia Medicinæ. Tertia necessitas compositioois est, ut ponatur in Medicinis purgatiuis aliquid ad refrenandum, ut non lædant membra principalia. Sed aliquando ponuntur Medicinæ ad dulcorãdum Medicinam, quæ habet malum saporem, & ad hoc, ut sit amicabilior naturæ, sicut sunt confectiones, quæ fiunt cum melle & zucaro, quamuis in multis locis sint contrariæ nostræ intentioni, sicut in Medicina, à qua quærimus frigiditatem & stipticitatem. Hucusq; diximus modos necessitatis compositionis simplicium Medicinarum.

De mensura & proportione Medicinarum simplicium compositas ingredientium. Cap. LVIII.

D Einceps uolumus dicere præparationem quantitatis simplicis Medicinæ, quæ ponitur in compositione Medicinæ. Et hoc duobus modis fit. Vnus est propterea, quia nos non damus ex Medicina simplici quancũq; quantitatem, sed quan-
D titatem determinatam, quod facimus propter fortitudinem Medicinæ, aut eius debilitatem. Et debemus hanc eandem uiam inspicere in compositis, hoc est, quia debemus ponere ex forti paucam quantitatem, & ex debili multam quantitatem, secundum quod ordinatum fuit in tyriaca. Alter est, quando in una Medicina composita simplex Medicina habet ultimum iuuamen quæsitum, & aliæ quæ ponuntur non ponuntur, nisi propter ipsam, sicut sunt troeisci de lacca, & alia composita, quæ ab una rerum intrantium nominantur, & ponitur plus de illa. Et potest esse, ut non ponatur in una compositione alicuius Medicinæ simplicis multa quantitas, nisi propter iuuamentum multum, quod est in ea. Et potest esse, ut nos ponamus multum ex Medicina composita, propter remotionem membri. Et hoc fit propter debilitatem Medicinæ comparatione illi membro. Et potest esse, ut istæ causſæ fortificentur adinuicem, & potest esse, ut una resistat alteri, sicut quando cõiunguntur in una Medicina res multi iuuamenti, cum debilitate earum & remotione loci. Propterea si sunt ex illis, quæ sunt multi iuuamenti, debemus ponere multam quantitatem, & si sint pauci iuuamenti, debemus ponere exiguam quantitatem, & maxime quando coniungitur cum pauco iuuamento multum nocumentum, & quando est media inter paucum iuuamentum & multum, erit media inter multum & paucum. Sed ideo quia quantitas Medicinarum laxatiuarum non potest ferre multam quantitatem augmenti & diminutionis, sicut ferunt aliæ, est nobis necesse in compositionibus earum uti duabus rebus. Vna, quia debes accipere de unaquaq; illarum unam dosim, & postea dabis ex illo operationem uniùs illarum ad totum, hoc est, si erunt quatuor Medicinæ, dabis quartam partem. Altera est, quia tu debes accipere ex dosi integra uniuscuiusq; Medicinæ aliquid, secundum operationem unius Medicinarũ compositarum. Et ideo quia una ex rebus, quæ magis necessaria est Medico in compositione Medicinarum, est, ut sciat, in quo gradu est Medicina composita in primis uirtutibus, secundis, & tertijs, si sciri posset, de hoc uolumus loqui, & dicimus, quod quando homo uult scire gradum Medicinæ compositæ ex qualitatibus Medicinarũ simplicium, primo debet facere hanc distinctionem, hoc est, quia impossibile est, ut

euadat

A euadat Medicina compoſita ab una duarum rerum, aut ut ſint Medicinæ ſimplices, ex quibus eſt compoſita unius generis, id eſt, ut ſint omnes calidæ, aut frigidæ, aut humidæ, aut ſiccæ, aut ſint ex uirtutibus contrarijs, hoc eſt, ut quædam ſint calidæ, quædam frigidæ, quædam humidæ, quædam ſiccæ. Et etiam prima particula non euadit ab una duarum rerum, hoc eſt, aut ut ſint illæ Medicinæ, quas diximus eſſe unius generis in uno gradu uirtutis, quę eſt ſub uno genere, hoc eſt, uerbi gratia, ut ſint in uno gradu calidi & ſicci, aut una habeat egreſſum ſuper alteram, ita ut una ſit temperata, & altera ſit calida in primo gradu, & alia in ſecundo, & alia in tertio, & alia in quarto. Et pars ſecunda etiam non euadit ab una duarum rerum, aut ut illæ Medicinæ, quę ſunt contrariæ, ſint in uno gradu contrarietatis, aut una habeat egreſſum ſuper aliam in illa contrarietate, uerbi gratia, quod una ſit calida in tertio gradu, & alia frigida in primo, & alia ſicca in ſecundo, & alia humida in primo. Et aliquando accidit, ut coniungantur omnia hæc quatuor in una Medicina, & cognitio ſimplicis dabit tibi cognitionem compoſiti. Et uia ſpeculationis in prima particula quã diximus, quod uirtutes Medicinarum ſunt in ea, in uno genere & in uno gradu eſt, ut apparet, ut eſſe debeat gradus cõiuncti totius in uno & eodem gradu, quo eſt una ſingularium per ſe, ſaluo ut non acquirat ammixtionem, & unam formam, quę eſſet comparatione corporis humani calidior, aut frigidior uniuſcuiuſq; ſimplicium per ſe, & maxime in Medicinis, quæ diu ſtant confectæ, antequam eis utamur, & forte ero contentus in fine, quod hoc accidat in pluribus compoſitionibus. Sed quando erunt Medicinæ contrariæ in uno gradu contrarietatis, tunc de neceſſitate una uincet alteram, & erit Medicina temperata, ſaluo quod earum quantitates ſint illa quantitas, in qua poſſit eſſe ille gradus uirtutis, quia nulla Medicina quæ eſt calida in primo gradu, aut ſecundo, non eſt ſicut in omni quantitate accidenti, quod eſt, quia cũ mel ſit calidum in ſecundo gradu, & ſandali ſint frigidi in ſecundo, mel uincet ſandalum, ſi ex melle comedantur duæ unciæ, & ex ſandalis drachmę duæ, ſed duę drachmæ mellis non uincent duas drachmas ſandalorum. Sed ſi Medicinæ non ſunt
B contrariæ in eodem gradu contrarietatis, ſed erit, gratia exempli, una frigida in primo gradu, altera calida in tertio, & alia frigida in ſecundo, & alia calida in quarto, manifeſtum eſt, quod frigida remittet ex calida, ſecundum quod eſt in gradu frigiditatis in uno gradu, aut in duobus, hoc eſt, quia res quæ eſt frigida in primo, deducet calidum in tertio, ad calidum in ſecundo. Et eodem modo quæ eſt frigida in ſecundo, reducet calidam in quarto, ad calidam in ſecundo, & ſemper erit uictoria ſecundum unum gradum, quia illa quæ eſt frigida in ſecundo, reducet illam quæ eſt calida in tertio, ad illam quæ eſt calida in primo, & totum hoc eſt, quando quantitas Medicinarum eſt æqualis, & non intendas æquale in pondere, ſed æqualis in uirtutibus. Et hæc quantitas eſt in primo gradu graduum, in quibus manifeſtantur operationes Medicinarum in corpore humano. Et ſi diuerſificantur uirtutes contrariæ, ſecundum magis & minus. Et diuerſificantur quantitates etiam ſecundum plus & minus, hoc eſt, ſi quantitas Medicinæ debilis erit multa, hoc eſt, duplum quantitatis fortis, tunc remouebit ex forti gradum unum, ultra gradum quem remiſit, propter qualitatem. Verbi gratia, Si habuerimus unam Medicinam calidam in tertio gradu, & aliam frigidam in primo, & quæ erit frigida in primo, erit duplum quantitatis eius, quæ eſt calida in tertio gradu, ex gradibus in quibus manifeſtatur operatio illius Medicinæ in corpore, tunc remittet ſecundum quod dictum eſt. Sed ſi erit tripla in quantitate gradus operationis, reducet ipſam ad temperantiam. Et ſi Medicina calida aut frigida erit minoris quantitatis quantitate prima, nõ curamus de ea. Et ſi fuerit contrarium, hoc eſt, ſi Medicina fortis erit ipſa, quæ multa eſt in quantitate, plus quàm ſua quantitas prima in gradu operationis, & debilis remanebit in ſua quantitate prima, tunc debilis nõ remittet ex forti, niſi ſecundũ comparationẽ illius quantitatis. Verbi gratia, Si erit quantitas ex forti dupla ſuæ quantitatis primę in gradu operationis, & debilis remanebit in ſua prima quantitate, hoc eſt, quia debilis erit calida in primo gradu, & fortis erit frigida in tertio, tunc calida non reducet frigi

dam in

C dam in tertio uſq; ad ſecundum, ſed rẽducet à tertio media mẽſura à tertia ad ſecundã. Et cauſſa huius eſt, quia quando duplicatur prima quantitas Medicinæ, tunc duplicatur etiam qualitas, & egredietur ex gradu ſuo in caliditate aut frigiditate ad alium gradum. Ideo quando tu inuenis unam Medicinam, quæ erit frigida aut calida in tertio gradu, erit duplicata eius prima quantitas in gradu operationis, ipſa interficiet de neceſſitate, ſicut interficit uenenum. Sed Medicinæ quæ ſunt in uno gradu, ſiue in uno genere uirtutum, & illarum gradus diuerſificantur hac re, illarũ præparatio iterum eſt ut Medicina, quæ eſt debilis uirtutis, remittat ex forti, & iam dedimus cauſſam huius. Sed adhuc neceſſe eſt, ut intelligas hoc ſecundum uiam quam dicemus, hoc eſt, quia Medicinarum quæ ſunt contrariarum uirtutum, una non remittit uel alterat aliam, niſi ſecundum quod habet de qualitate contrarietatum; quod eſt, quia Medicina quæ eſt frigida in primo, non remittit eam, quæ eſt calida in ſecundo, niſi ſecundum ſuperfluitatem quam habet, hoc eſt, unum gradum. Et idcirco de neceſſitate eſt, quod ex Medicinis, quæ ſunt in uno genere uirtutum, debilis remittat ex forti, ſecundum comparationem in Medicina debili, ad ſuum cõtrarium, de maiore illa, quæ eſt in Medicina forti. Verbi gratia, Frigiditas quæ eſt in Medicina calida in primo gradu, eſt maior comparata in calori qui eſt in ea, quàm illa quæ eſt calida in ſecundo gradu. Et frigiditas quæ eſt in Medicina, quæ eſt calida in tertio gradu, eſt minoris comparationis ſuo calori, quàm frigiditas quæ eſt calida in ſecundo gradu, ergo Medicina temperata in Medicinis quæ ſunt in uno genere uirtutum, eſt propinquior ad remittendum eam, quæ eſt frigidior ea, propterea quia compoſitio contrarietatum in ea, eſt propinquior compoſitioni temperantiæ, & poſt illam, illa quę eſt in primo gradu, ideo quia unum contrariorum eſt debilius in illa, & poſt illam, illa quæ eſt in ſecũdo, eo quod unum contrariorum eſt debilius eo, quod eſt in illa, quæ eſt in primo gradu, & minoris compoſitionis, & poſt illam,
D illa quæ eſt in tertio gradu, propterea quia contrarium quod eſt in illa, eſt minoris compoſitionis cæteris aliꝭs. Verbi gratia, Si miſcuerimus unam Medicinam temperatam cum alia, quæ ſit calida in ſecundo gradu, non habet uirtutem ſecundum uerum, alias ſecundum naturam reducendi ipſam ad primum gradum, ideo quia illa quæ hoc debet facere, neceſſario erit frigida in primo gradu, ſed hoc reducit eam ad rem, quæ non attingit hunc gradum. Et ſi miſcuerimus cum illa, quæ eſt calida in ſecundo gradu Medicinam calidam in primo gradu, remittet etiam ipſam, ſed minus etiam quàm temperata, propterea quia compoſitio frigiditatis ad caliditatem calidæ in primo gradu, eſt minor compoſitione, quæ eſt ad temperatam, ſicut eſt in temperata minor compoſitio, quàm in illa quę eſt frigida in primo gradu, propterea impoſſibile eſt Medicinę temperatæ, ut remittat ex ea, quæ eſt calida in ſecundo gradu, tantum, quantum remittit illa, quæ eſt frigida in primo gradu. Et etiam eſt impoſſibile calidę in primo gradu, ut remittat ex calida in ſecundo tantum, quantum remittit temperata. Et ſic eſt impoſſibile, ut remittat calida in ſecundo gradu, ex calida in tertio gradu tantum, quantum calida in primo. Et adhuc plus temperata aut frigida in primo gradu. Sed quia Medici non uiderunt, neq; conſyderauerunt in his, dicũt, quod quando nos miſcemus unam Medicinam calidam in primo gradu, cum alia calida in tertio gradu, ipſa reducit ipſam ad caliditatẽ in ſecundo. O utinam ego ſcirem de iſta, quæ eſt calida in tertio gradu, unam, quæ eſſet frigida in primo, ad quem gradum reduceretur. Si dicerent, quod reducatur ad ſecundum gradum, Reſponde, Ergo calida in primo, et frigida in primo, reducent calidam in tertio ad unũ gradum, & hoc eſt uanum. Et ſi dixerint, quod frigida in primo gradu reducet calidam in tertio ad calidam in primo, ergo reſpondemus, quod frigida in ſecundo reducet calidam in tertio ad temperatam, & hoc eſt ita poſſibile ſicut aliud, & iſte error prouenit à priuatione ſcientiæ. Et poſuit hunc errorem homo, qui dicitur Alkindus, quia ipſe fecit unam compilationem tractatuum, & in illis credidit dare cognoſci naturam Medicinarum compoſitarum. Et uoluit hoc demonſtrare per partem alaachi, uel algoriſmi, & muſicę, ſicut fecit ille, qui ſpeculatur res per accidens. Et dicit, quod

A cit, quod compositio quatuor graduum Medicinarum est compositio duplex, ita quod quartus gradus deueniet quadruplicatus, propterea, quia ponit primum gradum duplum temperantiæ, & secundum duplum, primum & tertium duplum secundi, & quartum duplum tertij. Et erat ei sufficiens dicere, quod secundus esset duplum primi, & tertius triplum, & quartus quadruplũ. Et sic intellexerunt Medici in ordine graduum, ad hoc, ut essent æquales, quia caliditatem sensibilem corpori posuerunt in primo gradu, & ab hac deuenerunt à Medicina, quæ est remota ab illa tantum, quantum fuit remota illa à temperata, & posuerunt illam in secundo gradu. Et istud sine dubio est duplum primi. Et post hunc deuenerunt à Medicina, quæ est remota à secunda tantum, quantum est remota secunda à prima, & hanc posuerunt in tertio gradu, quia triplicata est, & sic fecerunt in quarto gradu. Sed secundum Alexandrum est necesse, ut ponant secundum gradum in excessu super primũ duplum excessus, quam habet primus super temperatum, & tertius super secundum duplum excessus, quem habet secundus super primum. Ergo Medicinæ quæ erunt in tertio gradu caliditatis, necessario interficient, & magis quæ erunt in quarto. Et quomodo possunt tolerare corpora Medicinas, quæ sunt in sedecimo gradu? Et adhuc ponamus, quod ita sit latitudo quarti ad tertium, non est proportionalis latitudini secundi ad temperantiam, & tales latitudines deberent poni in gradu. Et similiter latitudo quæ est à secundo ad tertium, & secundum illos ordines graduum non sunt æquales. Et non posset esse maior error in hac arte quàm iste, ideo quia res in qua intelleximus in primis conseruare ordinem excessuum uirtutis unius super alteram, esset occulta nobis, nec ipsam cognosceremus. Et error Alchindi fuit, quando posuit rem, quæ est in primo gradu duplam temperata in qualitate calida aut frigida, & hæc fuit causa, quia secutus fuit comparationem dupli. Et est dicendum, quod illud quod intellexit Galenus in primo gradu, est, quod habet excessum super temperamento in una parte ultra ipsum, & secundum hoc quando cõponetur com
B positio dupli in excessum graduum, non erit necessarium, quod Medicina quę est in quarto gradu, sit dupla super Medicinam, quę est temperata sedecim duplis uicibus. Et quod dictum Galeni significat hoc quando dixit, & mea intentio est in primo gradu, illa res quæ manifestatur sensui & permutatione corporis, quia esset intentio Galeni, quod primus gradus esset duplum temperati, permutatio quæ manifestatur in corpore à Medicina, non esset principium permutationis. Et contemplare bene hæc uerba, si sint uera cia, & non consequeris consuetudinem populorum, qui sequuntur consuetudines Medicorum nouorum. Hucusq; diximus præparationes, quibus homo potest cognoscere naturam Medicinarũ compositarum, & componere eas per uiam cognitionis primarum uirtutum, qua etiam secundas & tertias gradauimus, quod non fecerunt alij Medici, & est quærendum.

De cognitione Medicinarum compositarum per experientiam. Cap. LIX.

POstquam compositio Medicinarum est inuenta secundum rationem, uirtus prima, secunda, & tertia Medicinæ compositæ scitur secundum rationem. Quærimus, si experientia habet aliquam inuentionem in uirtutibus Medicinarum compositarum, sicut habet in uirtutibus Medicinarum simplicium. Et dicimus, quod primę uirtutes, secundæ, & tertiæ non indigent experientia in composito, eo quod sunt inuentæ ratione demonstratiua. Sed si possibile est in Medicina composita facere aliquam proprietatem, propter commixtionem in hoc habet experientia magnam inuentionem, propterea quia quædam proprietas est, quæ habet conuenientiam cum cõpositione Medicinę, & quędá non, & illa quæ non habet conuenientiã, inuenitur in maiori parte in cõplexione naturali, non artificiali, quamuis non sit remotũ inuenire proprietates in Medicinis, quarũ complexio facta fuit tempore lõgo, propterea quia cõplexio magis est in illis confirmata. Et ideo dicit homo, qué tu scis, q̃ maior pars operationis tyriacæ prouenit à proprietate consequente totam substantiam, & dicit, q̃ nos non debemus mutare aliquid ex receptione, quam facit Andromachus.

Sed nolo

C Sed nolo ei credere, ſed uolo addere ad tyriacam multas Medicinas, quæ non erant notæ illo tempore, & de unaquaq; faciam probationem, quare ipſam addidero, ſicut eſt lignum aloes, & ambra, & gariophili. Et poſtquam bene declarauimus præparationes compoſitionis, loquendum erit de manifeſtioribus Medicinis compoſitis, & ponenda eſt cauſſa illarum compoſitionum, & hoc faciemus in libro futuro. Et quamuis hoc non ſit nobis multum neceſſarium, naſcitur tamen inde aliqua perfectio, & quemadmodum Muſici, quando dederint principia uocum & tonorum, & ſpecies compoſitionis illorum, loquuntur poſtea de inſtrumentis Muſicæ magis manifeſtis, ad hoc, ut eorum ſcientia ſit magis manifeſta, ita & nos faciemus. Et DEVS nobis conſentiat, peruenire ad perfectionem ultimam, quæ beatitudo ſempiterna appellatur.

FINIS.

D

A RASIS FILII ZACHARIAE DE SIMPLICIBVS, AD ALMANSOREM.

Dictio uniuersalis ad sciendum uirtutes nutrientium & Medicinarum. Cap. I.

VLCE CALIDVM EST, LICET VIOlente non sit caliditatis. Cuius caliditatis fortitudo non appareret, nisi cum aliquis eo frequenter uti ceperit, uel cum eo utens caliditati aptus fuerit sicut febri, & qui calidā habet complexionem. Et qui dulci usus fuerit, multa cholera rubea in eo generabitur, & sanguinis multitudo, & ægritudines ex utrisq; factas cōmouet, opilationes quoq; generat & apostema in epate, & splene, & præcipue si hæc membra, ad hoc fuerint præparata. Ventris itidem fluxus ex eo sequitur, & mollificat stomachum. Pectori uero & pulmoni confert, corpus itidem impinguat, & augmentum spermatis tribuit.

Acidum frigidum est, licet uehementis non sit frigiditatis, cholerā rubeam & sanguinem reprimit, atq; uentrem stringit, si stomachus & intestina munda fuerint. Si autem phlegmatis in eis fuerit multitudo, uentris efficit fluxum, & corpus infrigidat, uirtutem quoq; debilitat digestiuam propriam in epate. Neruis uero & neruosis membris nocumētū affert, atq; corpus desiccat, uirtutē autem appetitiuā excitat.

Vnctuosum uero stomachum mollificat, & uentrem fluere facit. Ac facietatem affert, anteq; homo cibi quantitatem sibi necessariam assumat, & calefacit, maxime tamen febricitantes, uel habentes epar uel stomachum calida, corpus præterea humectat atq; lenit. Phlegma uero auget, & cogitationem reddit hebetem, & augmentat somnum. Stipticum autem corpus infrigidat, & desiccat, carnium quoq; ac sanguinis minorationem facit, si quis eo multoties utatur, stomachum quoq; confortat, ac uentrem secundū plurimū constringit, & sanguinē generat melancholicum.

Amarum, calefacit & desiccat fortiter, sanguinemq; cito ad adustionem perducit, & malitiam. Choleram quoq; rubeā in sanguine augmentat. Acutum multo plus calefacit quàm amarum. Vnde & calorem auget, & corpus uelociter inflammat, ac sanguinem adurit, ipsúmq; prius in choleram mutat rubeam, postea in nigram.

Insipidum, aliud est quod magis nutrit, quod æqualitati uicinum est, aliud uero quod temperate calefacit, & aliud est quod temperate infrigidat, cum quo si multa fuerit humiditas, humectabit, cum autem fuerit siccum, desiccabit. Cum autem prędictorum saporum unus alicui rei adeo fuerit dominatus, ut alterius non possit dominium percipi, aut si sentitur, parum tamen & occulte sentitur, erit tunc eius in corpore operatio, secundum quod diximus. Duo autem sapores, si æqualiter dominati fuerint, operatio eorum composita æqualiter erit secundum hoc.

De uirtutibus granorum & seminum usitatorum, ex quibus solet fieri panis. Cap. II.

TRiticum temperamento est uicinum, licet caliditati parum attineat. Quod autem pōderosius inuenitur & solidius, maioris est nutrimēti, hominibus quoq; omnibus alijs granis magis conueniens, & magis proprium inuenitur. Sanguis etiam ex eo generatus, omni sanguine qui ex alijs generatur granis, tēperatior existit.

Hordeum æqualitati est propinquum, licet frigiditati attineat. Cuius nutrimentum tritici cōparatione est paruum. Est enim inflatiuum, & infrigidatiuum. Solitos autem uentositatem ac ægritudines frigidas, & colicam pati impedit, calefactis uero, & qui carnium uolunt adipisci, minorationem confert. Sanguinem uero cholerę nigræ uicinum generat. Riçi temperiei quæ est inter caliditatem & frigiditatē, uicinum existit, & uentrem stringit. Solitis autem colicam pati, nocet. Quod licet

C multum nutriat, de uentre tamen nõn facile deſcendit, niſi coquatur cũ aliquo mul tum unctuoſitatis habente. Quod quãdo cum lacte coquitur, & cum zuccaro come ditur, plurimum nutrit, atq; ſanguinem augmentat. Fabæ temperamento proxi= me exiſtunt, licet frigiditati parumper attineant, quæ multum inflantes, ſcothomi= am generant. Caput præterea grauant, corpúſq; totum diſſolutum efficiunt. Guttur uero leniunt, quando earum apoçima bibitur, & ſine ſale comeduntur. Cum aceto autem ſi comeſtæ fuerint, uentrem ſtringunt. Solitis uero pati uentoſitaté ex colica, uel ex ruptura, malæ ſunt. Virides autem fabæ humores generant crudos, & in ſto= macho ac inteſtinis augmentãt phlegma, & in ipſis uentoſitatem excitant. Cicer, calidum eſt, inflat, & urinam ac menſtrua prouocat, & auget ſperma. Viride præte= rea cicer in ſtomacho & inteſtinis multas generat ſuperfluitates, fabæ tamen & cicer ſi aſſentur, minoris ſunt uentoſitatis. Lenticulę, frigidę ſunt & ſiccæ, & ſanguinem generant melancholicum, & corpus deſiccãt, ſperma quoq; deſtruunt, atq; ſangui= nem ſedant, cuius extinguunt caliditatem. Infrigidant enim, atq; oculorũ tenebro= ſitatem, & melancholicas efficiunt ægritudines, cum aliquis in comeſtione eis fre= quenter utitur. Quæ autem ex eis aſſantur, minus inflant, & magis deſiccant. Mes, frigidæ ſunt & ſiccæ. Qui fabis & lenticulis leuiores, minus illis ſunt inflatiui. Ipſorũ quoq; nutrimentũ fabarũ ac lentium nutrimento minus inuenitur. Lupini, groſſi ſunt, & ad digerendum duri. Cum autem dulcorantur & comeduntur, non calefa= ciunt corpus, dum uero amari ſunt, non ad nutriendũ, ſed ad Medicinam ſunt apti, diſſoluunt enim ſcrophulas, & abſtergunt fortiter, quãdo adminiſtrantur, non mul tum dulcorati. Vrinam quoq; ac menſtrua prouocant. Aborſum pręterea faciunt, & lumbricos atq; uermes de uentre expellendo educunt. Hemorrhoidarũ inſuper ora aperiunt. Phaſeoli, inflant, & impinguant corpus. Vrinã quoq; ac menſtrua pro= uocant. Ventrem etiam reddunt mollem, quod illi proprie efficiunt qui rubei ſunt.

D Corpus calefaciunt, capitis efficiunt ſcothomiam, ac mala ſomnia uidere faciunt.

Robeliæ, frigidę ſunt & ſiccæ, quæ parum nutrientes malum generant ſanguinẽ, neruiſq; impedimentũ præſtant. Panicum atq; milium frigida ſunt & ſicca, quæ licet parum nutriant uentrem, tamen ſtringunt. Dora, ſicca eſt, quæ & parum nu= trit, & uentrem ſtringit.

De his quæ ex tritico & hordeo fiunt. Cap. III.

PAnis qui ex tritico fit, pluribus hominũ conuenientior eſt. Qui etiam melior red ditur, quando multum ſalis habens, & multũ fermenti, bene fermentatur & co= quitur, unde & citius digeritur, & magis tenuis ac ſubtilior inuenitur. Açimus autem panis dure digeritur, tardeq; de ſtomacho deſcendit, qui in uẽtre doloré efficens, in epate opilationẽ, atq; in renibus lapidẽ creat. Simula ex qua fit darmacha, & ipſa darmacha maioris ſunt nutrimẽti, tarde tamẽ deſcẽdũt. Cõmunis autẽ farina quę fit ex tritico nõ lauato, citius deſcendit, minus nutrit. Sanguis uero ex ea generatus, melãcholię parũper attinet. Panis pręterea qui in patella coquitur, omniſq; panis nõ bene coctus, ad digerendũ inuenitur durus, & uentrẽ dolere facit. Cuius frequen tem comeſtionẽ pati nequeunt, niſi qui multo utuntur labore & exercitio. Tri ue= ro, atq; panis dieſcar negi, atq; cipulæ, & artocleoli, & cruſtula, omnia hęc ſunt ut pa nis açimus. Veruntamen quodcunq; horum cum oleo uel lacte confectum fuerit, ſpongioſum erit, atq; magis utile, maioris etiam nutrimenti. Hordeacius autem panis triticei panis comparatione frigidus reperitur. Qui parui exiſtens nutrimenti, uentoſitatem & colicam, atq; ægritudines facit frigidas, uentremq; ſtringit. Panis ue ro natura qui ex alijs fit granis, eſt ut grani natura ex quo ipſe fit. In amilo au tem uiſcoſitas, qua membra excoriata plana fiũt atq; lenia, inuenitur, quæ epiglotu m, ac pectus lenit, cum pultes ex eo cum zuccaro & oleo amygdalę fiũt. Sæpe enim co= meſtum in epate opilationem creat. Ex aqua etiam furfuris fiunt quaſi pultes, quæ quandam habentes terſionẽ, pulmonem mundificant. Aqua uero hordei acutæ fe bricitantibus confert, & lenit pectus, atq; ſitim ſedat & ardorem. Simula triticea & calorem & ſitim extinguit, epar quoq; habentibus calidũ, confert, ſi cum aqua prius

bene

A bene abluta, deinde cum multa aqua calida, ac tandem cum çuccaro mixta bibatur. Hordeacea uero ſimila magis infrigidat. Veruntamen hæc magis nutrit, & magis lenit, ac temperatior eſt.

De uirtute aquæ. Cap. IIII.

AQua, naturales in corpore conſeruat humores, quę cibum ſubtilians penetrare facit. Ipſa quoq; calorem reprimendo, calefactis calidamq; habentibus cõplexionem pluſq; uinum cõueniens eſt. Aqua inſuper quæ & pondere leuior eſt, caloréq; & frigus uelocius ſuſcipit, ſaporem retinens melioré, quæ ſcilicet ad dulcedinẽ paꝛumper inclinetur, melior iudicatur. Aqua præterea malũ habens ſaporem aut odorem, mala eſt, nec eſt bibẽda. Quandóq; tamen quidã cauſſa Medicinæ, bibũt aquã. Turbida autem aqua in epate opilationẽ, & in renibus lapidẽ generat. Salſa etiam aqua prius uentrẽ ſoluit, poſtea uero conſtringit, ſi quis eã conſuete biberit, corpuſq; deſiccat, in quo ſcabiẽ atq; ragadias generat. Aqua uero ſtans & putrida, ſplenem augmentat, ac cõplexionẽ corrumpit, & generat febꝛes. Aqua uero cum niue infrigidata, uel ex ſe, ut hæc frigida inuenitur, ſtomachũ percutit, ſi à ieiunis bibatur, ſed epar multũ infrigidat, quam nulli ieiuni bibere præſumãt, niſi calefacti, confert enim eis hoc modo. Super cibum autem accepta, ſtomachũ corroborat, & appetitũ auget, ex qua parua ſufficit quantitas. Aqua uero quę ex frigiditate ſui non peruenit ad hoc ut delectet, uentrẽ inflat, & ſitim non minuit, ſed appetitũ deſtruit, & corpus diſſoluit, & ad ultimũ non eſt congrua. Aqua pręterea cocta quouſq; mitior reddatur eius ſubſtantia, minus eſt inflatiua, citiuſq; deſcendit. Pluuialis autem aqua, his qui cito incurrunt febres, eſt mala, & maxime ſi longi eſt temporis. Quæ tamen in ſuis alijs diſpoſitionibus eſt bona. Aqua etiã tepida nauſeam facit. Aqua autem calida, quam quidã ieiuni bibunt, ſtomachũ à pręcedentis nutrimenti ſuperfluitatibus lauat, quæ uentrem fortaſſe ſoluit. Hæc autem ſi frequenter bibatur, ſtomachũ corrumpit & debilitat. Aqua etiam in qua balneantur, non eſt bonũ multũ eſſe calidã, uel multũ frigidam, ſed conuenit ut inter hæc duo temperiẽ teneat. Hæc enim temperatis corpo
B ribus magis cõfert. Aqua uero frigida, corpora pinguia corroborat, ac calidiora reddit q; prius erant, ſenibuſq; nocet, & corpora habẽtibus debilia. Calida autem aqua, fatigationem remouet, & dolores minuit, atq; apoſtemata mollificat, corporiſq; auges pulchritudinẽ, & ipſius carnes, atq; urinã prouocat, corpus tamẽ diſſoluit, ac ſanguinem, à quibus exire conſueuit, cito fluere facit, uirtutem quoq; deijcit. De aquis præterea naturaliter calidis, quæ ſunt ſulphureę & bituminoſæ, neruos calefaciẽdo, frigidis neruoꝝ ægritudinibus conferũt, quando eas ingrediũtur patientes. Scabiei quoq; & puſtulis proficiũt. Inteſtina uero fortiter calefaciũt, & præcipue epar. Aqua uero ſale Armoniaco ſalitæ, ac malũ habẽtes ſaporẽ, uentrem laxant cum bibuntur, uel cum in eis ſedent, aut cum cliſteriçantur. Aquæ autem calidæ quæ ſuper alumen currunt, emoptoicis, atq; mulieribus menſtruoꝝ nimietatẽ patientibus, & hęmorrhoidibus conferunt, febres tamen in calidis generant corporibus. Aquæ uero naturaliter calidę, quæ bulliunt & adurunt, colicã diſſoluunt, atq; groſſam uentoſitatem membris infuſam, & ſpaſmũ expellũt humidũ. Aqua itidem quæ ſuper terrã currit, ex qua extrahitur ferrum, magnũ habẽtibus ſplenem, confert. Quæ uero ſuper terrã, ex qua fit æs, tranſit, complexionem habẽtibus corruptam, perutilis comprobatur.

De uirtute uini. Cap. V.

VInum multis modis diuerſificari & mutari inuenitur ſecundũ ſui ſubſtantiã ac ſuum tempus. Vinum quoq; omne quod inebriat, corpus calefacit. Vinũ autẽ album & clarum, quod non multæ tolerat aquæ cõmixtionẽ, minoris eſt calefactionis, ſed urinę eſt magis prouocatiuũ. In colore uero igneũ & amarũ, quod maiorem poteſt ammixtionẽ recipere, maioris eſt calefactionis. Nigrũ itidem & groſſum, atq; dulce, in quo eſt ponticitas, groſſioris eſt naturæ. Vinum pręterea nouum ſanguinẽ magis generat, ac uenas uelocius implet, huic autem uetus cõtrariũ inuenitur. Vinũ pręterea generaliter ſtomachũ & epar ſemper calefacit, atq; nutrimentũ penetrare facit, ſanguinẽ quoq; ac carnes, & innatũ calorem augmẽtat, ipſam etiam naturam in

C ſuis proprijs actionibus adiuuat, ideoq; etiã digeſtiua fit fortior. Et per illud ſuperflu itatum expulſio, & earũ egreſſio fit facilis. Et hæc eſt cauſſa quare ſanitas & groſſitudo, & fortitudo perdurant, & ſeniũ tardatur. Vinum præterea animũ lætificat, ſed ſi ſuperflue in potu ſumatur epati & cerebro, ac neruis impedimentũ facit, tremorem quoq; atq; ſpaſmũ, nec non paralyſim et apoplexiã, ac mortem generat ſubitaneam. Temperate autem ſi bibatur multę bonitatis cauſſa in corpore exiſtit, & in ſenibus q; maxime. Vinum itidem purũ, cui pauca admiſcetur aqua, his qui groſſam in uentre ſoliti ſunt uentoſitaté pati, & quor; ſtomachus & epar ſunt frigida, confert. Vinum uero depuratũ, multã aquæ habens admixtionẽ, his qui ex uino doloré patiũtur capitis, uel ex eo inebriantur, auxiliũ præſtat, licet uentrem inflet. Vinum groſſum & dulce & nouũ, interior; habentibus opilationem, uel groſſitudinem, nociuum eſt. Cito autem uolentibus impinguari eſt bonum. Potus, qui de uuis paſſis nude fit, uirtus eſt, ut uirtus uini nigri & groſſi, licet minoré eo habeat caliditatem. Qui autem mellis habet admixtioné, groſſo uino eſt calidior, ſecundũ mellis multitudiné, uel eius paucitaté in ipſo exiſtentis. Potus de melle factus ueheméter eſt calidus. Qui & choleræ rubeæ eſt generatiuus, & calidã habentibus cõplexioné, non eſt congruus, frigidas tamen patientibus ægritudines confert. Potus qui fit de dactilis & ficubus, eſt groſſus, ideoq; & ſtomacho malus eſt, & ſanguiné melancholicũ, atq; in interioribus opilationem generat, & proprie ſi nouus & dulcis fuerit. Corpus tamen impinguat, & in ipſo ſanguinem augmentat.

De uirtutibus potuum non inebriantium. Cap. VI.

CEruiſia de hordeo facta, neruos impedit, caput dolere facit & inflat. Vrinam tamen prouocat, ac calorem ex ebrietate reprimit. Quæ uero de riço fit ceruiſia, prædictę in ſuis actionibus eſt uicina, minus tamen inflat. Quæ autem de pani ſimilagineo conficitur, mentham & apium habẽs admixta, omnibus melior iudicatur.
D Veruntamen ſolis calefactis, & in diſpoſitionibus & tẽporibus calidis nõ eſt bona.

Oxymel eſt frigidũ, quod caloré reprimit, & cholerã rubeã, ac ſanginem, & ſedat ſitim, cum nõ multa participat dulcedine, phlegma quoq; incidit, & ſubtiliat, & abſtergit, & opilationé aperit, urinã præterea prouocat. Guttur tamen & pectus exaſperat, quod proprie operatur, cum multã habeat acredinẽ. Neruos autem habentibus debiles, uel in eis aliquid patientibus mali, atq; ab raſione laborantibus, & acide ructantibus nocumentũ præbet, eos etiam lędit, qui ſtomachũ & epar frigida habent.

Syrupus, iulep eſt temperatus, licet frigiditati attineat. Extinguit enim ſitim, & guttur lenit, ac ſtomacho inflãmato cõfert, & febrem acutã cum niue potatus reprimit.

Hydromel ſimplex, calidũ eſt & lenitiuũ, frigidas patiẽtibus ęgritudines remediũ affert. In cuius autem confectione ſpecies apponuntur, magis utile eſt in illo, & calidius eſt. Vnde & calefactis nocet, & ſtomacho cõfert, ipſum à phlegmate mũdando, ac calefacit. Neruis præterea calorem inducit, & choleram commouet rubeam.

De uinis falſis. Cap. VII.

Sta quę falſo uina dicuntur de paſſis, uel çuccaro, uel melle facta, ſi loco uini prius q; bulliant & reſideant, bibantur, inflationem generant & ſitim, ac faſtidiũ, & uentris fluxum faciunt, ſanguinem quoq; commouent, ac choleram rubeam, quod uero fit de melle, cum bene coctum eſt, minus inflat.

De robub. Cap. VIII.

ROb uiolarum frigidum eſt. Epiglori quoq; & gutturi ac pectori confert, ſtomacho autem malum eſt, uentrem uero ſoluit. Rob quod fit de aqua roſata, in qua buliente recentes roſæ multoties poſitæ fuerunt, & quaq; uice fuerunt renouatę, nauſeam facit, uentrem uero ſoluit. Rob de citonijs acetoſis ſimplex, uentré ſtringit, ac ſtomachum corroborat, & aufert ſitim. Rob de malis granatis acetoſis ſimplex, uomitum retinet. & uentrem ſtringit, atq; crapularis, & nauſeæ, ac dolori capitis ex crapula uenientibus confert. Rob de malis acetoſis ſimplex, pulſui cordis & ardori ſtomachi, atq; nauſeæ remedium affert. Rob de ſucco uuæ acerbæ, choleram reprimit rubeã, & ſanguinem uehementer, ac ſtomachi ardorem, & ſitim quæ

ex cali

ex caliditate procedit,ſedat,uentrem quoq; atq; uomitum conſtringit. Rob de Ri
A bes eſt ſicut rob de ſucco uuę acerbæ, & parum plus operatur. Rob de ſucco pomi citrini,operatur ut prædicta,uentrem tamen,ut ipſa conſtringit,ſed calorem fortius iſtis reprimit,& extinguit. Omnia præterea robub quæ dicta ſunt, ei,in cuius pectore eſt aſperitas,nocent. Rob de prunis ſanguinis & cholerę rubeæ,calorem extinguit,ac uentrem laxat,gutturi etiam non multum nocet.

De uirtute carnium,& ſuis ſpeciebus. Cap. IX.

CAro omnibus nutrientibus uehementius nutrit. Corpus præterea impinguat, & corroborat. Qui autem ea utitur,multã habet repletionem. Ideoq; frequenti indiget phlebotomia,& præcipue ſi quis cum ea uinum bibit. Animalium uero decrepitorum & impinguatorum caro, & eorum quæ de uentre animalium ante partum extrahuntur,mala eſt,nec eſt in eius comeſtione utilitas. Quæ autem inter iſtas duas media reperitur,mediocris exiſtit. Quæ cum fuerit animalis multo magis quã alia iuuenis exiſtentis,erit humidior. Et quando fuerit animalis multum in ſenectute prouecti,erit ſiccior. Vniuerſaliter autem omnis caro calefacit,quę febricitantibus ac repletionem patientibus,incongrua iudicatur. Caro præterea rubea ſine pinguedine,maioris eſt nutrimenti, quàm quæ eſt cum pinguedine, quæ & pauciores generat ſuperfluitates,& ſtomachum plus corroborat. Caro autem groſſa,multum laborantibus conueniens eſt. Subtilis autem his qui prędictis ſunt contrarij,conuenit.

Hœdulina caro eſt temperata, nullam in ſe habens malitiæ admixtionem, quæ licet temperatum generet ſanguinem. Laborantibus tamen non congruit, & non oportet ut ſuper eam eligatur,eis,quorum diſpoſitio huic diſpoſitioni eſt contraria. Non eſt enim adeo debilis, ut ex ea uirtus deſtruatur, neq; eius nutrimentum adeo multum eſt & groſſum,ut ex eo in corpore proueniat repletio, & groſſus generetur ſanguis. Sanguis quoq; qui ex ea generatur, inter ſubtilem & groſſum, ac inter calidum & frigidum exiſtit. Arietina autem caro,hœdulina carne groſſior eſt, uireſq; plus augmentat,& plures efficit ſuperfluitates, quæ in bonitate hœdulinam ſequi-
B tur carnem. Caprina uero caro, arietina carne frigidior eſt, paucas faciens ſuperfluitates,atq; uires minus accreſcere faciens,& minus nutriens,quæ frigidam habentibus complexionem,atq; his quibus frigidæ accidunt ægritudines, incongrua exiſtit,quibus arietina plus confert. Calidam uero habentibus complexionem,& his, quibus calidæ ex repletione ſolent accidere ægritudines,plus confert caprina. Caro uaccina groſſa eſt,multumq; nutrit, ſanguinem quoq; ſpiſſum ac groſſum generat,neq; congruit niſi his,qui multo utuntur exercitio. A cuius comeſtione abſtinere debent, quibus melancholicæ accidunt ægritudines. Caro açeurina calida eſt & groſſa,ſanguinem groſſum generans, cuius finis ad melancholiã ducit. Caro camelina uehementer exiſtens calida,melancholiam generat. Harum uero trium carnium nulla eſt comedenda, niſi ab his qui multum laborant. Inter illas tamen uaccina melior exiſtit. Caro gaçel inter ſylueſtres carnes melior habetur,ſanguis quoq; ex ea generatus,paucas efficit ſuperfluitates,qui cum ſiccus ſit, melancholiæ attinet.

Hircorum uero ſylueſtrium caro groſſior eſt,ac melancholiæ propinquior. Ceruina ſimiliter caro,atq; onagrina eadem operantur. Onagrina tamen manifeſtius calefacit. Omnes autem carnes iſtæ ſanguiné generant melancholicũ. Leporina uero caro hoc præcipue operatur. Ipſa enim plus aliis melancholiæ generatiua exiſtit.

De carnibus uolatilium. Cap. X.

STarne caro,omni carne auium leuior inuenitur, atq; his qui ſubtili uolunt cuſtodiri regimine conuenientior. Poſt iſtam autem coturnicis caro ſecunda in bonitate exiſtit, quæ paruam generat ſuperfluitatem, non multum calida iudicatur.

Caro itidem pullorum poſt ipſam ponitur,coturnicis tamen caro melioris eſt generatiua ſanguinis,& ſpermatis augmentatiua. Perdicis caro iſtis groſſior exiſtens, uentrem ſtringit, & multum nutrit. Caro alaudæ, quæ pileata dicitur, uentrem ſtringit,cuius uentrem fluere facit. Caro paſſeris calidiſſima eſt, luxuriamq; commouet. Pulli columbini ſimiliter, uehementis ſunt caliditatis, qui & ſanguinem

C generant inflammatum,& cito febrile faciunt. Anatis caro plures efficit superfluitates,ac plus fastidire facit,& maioris est caliditatis. Non tamé plus nutrit quàm caro gallinacea. Caro gruis est grossa,quæ & tarde digeritur, & sanguinem generat melancholicum. Strutionis caro omnibus grossior iudicatur.

Caro sisonis, & aliarum auium sylvestrium, quanto maiori participat rubedine, & nigredine,tãto calidior, atq; sanguini melancholico propinquior uidetur. Quæ autem illarum malum habet odorem,sanguinis generatiua deterioris,ideoq; nullo modo comedi debet.

Volatilium autem caro,in fluminibus uel lacubus morantium, multarum est superfluitatum effectiua,quæ si malum habet odorem,deterior iudicatur.

De diuersitate membrorum animalium in nutrimento. Cap. XI.

CAput est grossum,quod multum nutriens calefacit, nec est comedendum, nisi in temporibus frigidis. Ex eo enim febres multotiés generantur,& colica, multum tamen confortat,sanguinem quoq; ac sperma auget, cerebrum cum sit frigidũ, nauseam facit,ac stomacho nocet, quod ab omnibus ipsum comedere uolentibus, ante omnem sumendum est cibum,nisi cataricum sint sumpturi. Calidam præterea complexionem habentibus,confert. Quibus uero frigidæ accidere solent ægritudines,non congruit.

Medulla inter caliditatem & frigiditatem temperamento uicina existit, caliditati tamen magis appropinquat,quæ & sperma augmentat, & stomachum mollificat.

Vber est frigidum & grossum,quod licet multum nutriat,tarde tamen digeritur, stomachum uero & epar habentibus calidum,confert.

Epar,calidum est & humidum,quod & tarde digeritur,& graue existit.

Renes tarde digeruntur,qui nec bonum generant sanguinem, nec multum dant nutrimentum.

D Splen mali existens nutrimenti, tarde digeritur, ac nigrum generat sanguinem, stomacho tamen confert,sed cito satiat.

Venter tarde digeritur,qui frigidus existens,parum nutrit,atq; phlegmaticum generat sanguinem.

Cor calidum est & durę substantiæ,quod & tarde digeritur,& non multũ nutrit.

Pulmo tarde digeritur,parumq; nutrit,& est frigidus.

Musculi siue lacerti, sanguinem multa abundantem humiditate, multasq; generantem superfluitates efficiunt,qui in se uiscositatem retinés, minoris est caliditatis.

Caro sine pinguedine rubea, uidelicet sanguinis ficci est generatiua, paucas faciens superfluitates,magis tamen adipe nutrit.

Pinguedo sanguinem generat humidissimum, multas facientem superfluitates, minoris tamen est nutrimenti.

Caro uariata, quæ scilicet inter pinguem & macram existit, sanguinem generat temperatum.

Cauda est calida,quæ stomacho nocens,fastidiũ facit,ac cholerã generat rubeã.

Cutis frigidũ generat sanguinẽ,in quo multa existit uiscositas,& opilationẽ facit.

Pedes sanguinem generant uiscosum,qui frigidior ac leuior eo existit,quem caro generat. Animalium anteriora leuiora sunt & calidiora,posteriora uero grauiora sunt & frigidiora.

De uirtutibus quas acquirunt cibi ex artificio. Cap. XII.

CAro super prunas assata multũ nutrit, corpus namq; corroborat, atq; uelociter nutrit,hæc etiam eis, qui multi sanguinis fluxu perpexi sunt, confert,tarde tamen digeritur,atq; uix unq; tota omnino digeritur, quæ neq; post alium sumẽda est cibum, neq; cum ea alius sumi debet cibus, post cuius comestionem potus sumendus non est,nisi in parua quantitate,maxima tamen cogente necessitate.

Caro autem cum pinguedine frixa,fastidiũ facit, atq; de stomacho tarde descendit,cuius nutrimentum ualidum est,grauior tamen est ea,quæ super prunas assatur, quæ autem frigitur in oleo,leuior est,atq; digestibilior.

Caro

A Caro quæ in patellis posita, in furno coquitur, mala est, parum enim nutrit. Acide tamen ructantibus confert. Vniuersaliter uero omnis mortariolorum ac patellarū species paruum præbet nutrimentum, respectu cibariorum ius habentium, multos tamen habentibus humores conferunt, ac corpora sua desiccare & subtiliare uolentibus, auxilium præbent.

Caro quoq; quæ in ueru assatur, grossa est, & multum dat nutrimentū, quæ non digeritur, nisi cum stomachum inuenerit robustum ac calidum, uentrem uero stringit, & hoc proprie facit, cum ex ea illud quod est pingue non comeditur.

Iudebegi, ante omnem cibum comedi debet, cui res uentris solutiua sit admixta. Ex ea enim colica sæpe accidit, propriæ tamen, quando cum multis comeditur herbis, post cuius comestionem aqua in potu sumitur.

Triticum coctum, quousq; albū sit, & quasi plus omnibus cibis, plus nutrit, & maxime si cum lacte coctum fuerit. Quod his, qui uirium indigent augmento, confert, & qui corporis desyderant grossitudinem, calidis quoq; natura, atq; macris, necnon qui multum laborant & exercitantur, auxilium præbet. Dispositiones uero his habentibus contrarias, cito replet uenas, atq; ad febres, & arthericum perducit dolorem. Lapides quoq; in eorum renibus, atq; phlegmones, & magna generat apostemata.

Caro cocta cū aqua, cui postea admiscetur acetū, et crocus, est frigida, quę sanguinē et cholerā reprimit rubeā, atq; calidū habētibus epar, nec nō his qui in epate opilationē, atq; ictericiā, et febres patiūtur, cōfert, phlegmatis quoq; beneficiū prēstat. His ∴o qui catarticū hauserūt, uel qui in neruis lęsionē patiūtur, siue qui corpora habētes macra & debilia, necesse habēt ea corroborare, atq; impinguare, nocumentū tribuit, desiccat enim & subtiliat. Carniū uero & sanguinis habētibus multitudinem, atq; his, quibus sanguinis & choleræ rubeę multitudo nocet, congruit, uentrē etiam stringit,

Caro cū aqua cocta, & infrigidata, cui uuæ acerbæ admiscetur succus, frigida est, quæ sanguinem & choleram reprimit rubeam, ac uentrem stringit. Veruntamē non subtiliat, neq; opilationē aperit, ut prædicta caro cū aceto facit, cui tamē assimilatur.

B Caro cocta cum ribes uel sumac, de nutrientibus est, quæ in æstate cōferunt, quando cucurbita, uel portulaca, uel citroli, uel his similia ei admiscētur. Omnia uero hęc atq; caro supradicta cum aceto præparata, pectoris habentibus asperitatem, nocent.

Caro cum aceto cocta, temperate, nutrit, stomachoq; ac epati confert, quæ carnis prędictę cū aceto prępаratę bonitatem in se habens, nullū eius retinet nocumentum.

Caro cocta cum tritico & lacte, grossa est, quæ & multum nutrit, & calidis natura atq; macris congruit, quibus phlegmaticæ ex more accidunt egritudines, incongrua est. Sed quibus febres acutæ ac tertianæ consuetæ accidunt, beneficium præstat.

Caro cocta cum lacte acetoso, similis est ei, quæ cum lacte coquitur & tritico.

Caro cocta cum aqua hordei, est sicut illa, cum qua succus ponitur uuę acerbæ, hęc tamen inflatiua est.

Caro cocta cum ouis & pipere, semper calida est, & ipsa est cibus hyemalis, quę & corpus corroborat, & plus omnibus cibis nutrit. Diuersificatur tamen secundū quantitatem admixtionis calidarum specierum, scilicet secundum quod habet eas admixtas uel non. Hæc præterea sperma & sanguinem augmentat, corpus etiam robustū reddit, & humectat, & pulchrum atq; forte & crassum efficit. In æstate uero fastidium generat, & calefacit, ac lapidem creat.

De uirtutibus sisamorū, uel de his quę ex melle cōficiuntur. Cap. XIII.

PHeludem, multum nutrit, in stomacho tamen diu moratur. Ei autem qui ipso utitur, opilationem creat. Gutturi uero & pulmoni, nec non corpus habentibus debile ac uacuum, confert.

Caubem, pheludem leuius existit, minus tamen nutrit, atq; magis à generatione in epate opilationis est longinquum.

Anahadha, est sicut pheluden, nisi quia in eo ponitur sisamum, multum nutrit, & corpus ualde robustum reddit, sanguinem quoq; ac sperma augmentat.

Cataiph, est grossæ naturæ, quod fastidium facit, & corpus impinguat.

C Leozinegi,ſimile eſt catahiph,leuius tamen multo plus iudicatur.

Zulenig,calefacit ac ſitim generat,ructuſq; fumoſos procreat. Vniuerſaliter autem omnia quæ de melle fiunt,ſanguinem augmentant & ſperma, corpuſq; impinguãt, epati quoq; ac ſpleni,quæ repletionibus & apoſtematibus apta ſunt, nocumentum præbent,gutturi uero atq; pulmoni conferunt,medullæ quoq; & cerebro augmentum tribuunt. Quæ omnia,ſi loco mellis zuccarum habeant,minus redduntur calida, quàm cum ex melle fiunt. Vuctuoſitas præterea quæ eis admiſcetur plus conferens,oleum eſt amygdalarum. Ea uero quæ de melle cum nucibus uel fiſticis, ſiue nuce Indica fiunt,ſunt ſuperflue calida.

De ouis. Cap. XIIII.

OVa plus alijs hominibus cõuenientia,gallinæ ſunt, & perdicis, poſtq; oua anatis in bonitate exiſtũt,quamuis malum efficiant nutrimentum. Alia uero oua, ſicut ea,quæ ſunt paruarum auium,atq; magnarum,comedenda non ſunt, niſi Medicinæ cauſſa. Duo uero ouorum prius dicta genera,gallinæ uidelicet,atq; perdicis, ſperma ualde augmentant, atq; ad coitum ſtimulando incitant. Anſerum auté oua faſtidium faciunt,grauem habentia odorem, ſed gallinæ & perdicis oua temperata ſunt,& conuenientia. Vitellus quoq; oui in caliditate temperatus exiſtens, bene nutrit. Albumen uero frigidum eſt & uiſcoſum, dureq; digeritur, ſanguis etiam ex eo generatus,non eſt bonus.

Oua cum elixantur,& dura fiunt, plus nutriunt, ad digerendum tamen ſunt duriora,tardiuſq; de ſtomacho deſcendunt. Mollia uero ad deſcendendum uelocia, his à quibus ſanguinis fluxit multitudo,ac uires fuerunt diminutæ, conferunt. Tremula uero,quæ neq; dura ſunt,neq; mollia,inter illa duo media exiſtunt.

Oua præterea gutturis ac pulmonis conferunt aſperitati, ex quibus ſanguis temperatus,ac multarum uirium generatur. Ipſa quoq; aliquando uicem carnis retinét, quibus ualde pingues uti non debent.

D

De lacte,& his,quæ fiunt ex eo. Cap. XV.

LAc recenter mulctum,temperamento exiſtit uicinum,licet frigiditati et humiditati parũper approximet,quod corpus humectat & impinguat. Ethicis inſuper ac phthiſicis,nec non ſiccę tuſſi, atq; ardori urinæ,& quibus iuſquiamũ uel cantharides dantur,auxilium præbet. Corporibus ſiccis optimum tribuit nutrimentum, atq; ad temperiem ducit,ſanguinem quoq; ac ſperma augmentat, eius tamen conuerſio eſt uelox. Quapropter acute febricitantibus,uel quibus capitis dolor ex more accidit,colicis quoq;,ac quibus frigidę ex conſuetudine accidunt ægritudines, nullo modo eſt tribuẽdum. Quod multipliciter diuerſificari inuenitur, uidelicet, ſecundum animalis ſpeciem,ac ſecundum eius ætatem, ſecundum loca quoq; in quibus paſcit,ac ſecundum propinquitatem ſui temporis partui.

Vaccinũ enim lac omni lacte cuiuslibet alterius animalis groſſius iudicatur,quod etiam omnibus ſui corporis pinguedinem adipiſci uolentibus cõuenientius exiſtit.

Aſininum autẽ omni lacte ſubtilius eſt, quod in pulmone patientibus dandũ eſt.

Caprinum uero lac,inter hæc duo temperiem tenet.

Sed ouinum plures quàm aliquod aliud procreat ſuperfluitates.

Camelinum præterea dolorem in epate patientibus dandum eſt, atq; complexionem habentibus corruptam.

Lac itidem animalium pinguium & iuuenum, quæ diſcurrendo bonas paſcunt herbas,& partui adhuc uicina exiſtunt,temperatum & melius iudicatur, quod autẽ huic contrarium eſt,contraria operatur. Lac in utre moram ad minus per octo faciens dies,unde etiam pingue efficitur,quod Arabice uocatur ſeres, lacte recente frigidius eſt. Quod calorem extinguens,ante omnem comedi debet cibum, in die tamen laboris ac caloris.

Raib uero ſeres multo eſt frigidius,quod ſtomacho calido,atq; calidis natura conuenientius exiſtens,neruis ac frigidis ægritudinibus nocet.

Lac autem, quod poſt butyri extractionem remanet, fluxum uentris ex acumine choleræ

A choleræ rubeæ patientibus,corpuſq; habẽtibus macrum ac debile,confert, quod ad hoc melius erit,ſi ferrum ignitum toties in eo poſt bũtyri extractionẽ extinguatur, quoad inſpiſſetur,hoc enim modo præparatum, & fluxum uentris ex cholerę rubeę acumine,ac in inteſtinis uulnera patientibus utile exiſtit.

Serum, choleram expellit rubeam,ſcabiei quoq; ac puſtulis, nec non ſahaphati, ictericiæ etiam,atq; ei,cui fortis uini potus nocuit,auxilium præbet.

Acubd,aſperitati gutturis,ac impetiginem patientibus,necnon rubori faciei,cum cutis groſſitudine,atq; puſtulis ſiccis & aſperis,quando fricantur cum eo, auxiliatur, faſtidium tamen facit,atq; ſuperius ad os ſtomachi deſcendit.

Butyrum coctum,ſtomachum debilitat,ac dura mollificat apoſtemata, quando ex eo fit emplaſtrum,morſibuſq; uiperarum,ac acutis uenenis, ac acutiſſimis cõfert. Qui autem eo in comeſtione uſus fuerit,phlegmaticas patietur ægritudines. Nutribilius quoq; omnibus unctuoſis,atq; maioris exiſtit uirtutis.

Caſeus recens,frigidius eſt & groſſus,qui carnis augmentatiuus exiſtens,aduſtionem reprimit ſtomachi, neq; natura frigidis bonus dicitur. Vetus autem ſecundũ uetuſtatis quantitatem diuerſificatur. Qui enim acuti eſt ſaporis,calidus eſt adurens, atq; ſitim faciens, ac male nutriens. Veruntamen cum poſt comeſtionem parua ex eo ſumitur quantitas,os ſtomachi corroborat. Sacietatem quoq; nimiam, atq; faſtidium,quæ ex dulcibus & unctuoſis in ore ſtomachi proueniunt cibis,aufert. Verum tamen oportet,ut & recens dimittatur & uetus. Lac ſimiliter ſpiſſum omnino uitandum eſt, generat enim lapidem in renibus, eo utentium.

Lac coagulatum,faſtidium facit,atq; graue exiſtens,appetitum non irritat ut caſeus,neq; ſitim facit,quod in ſapore lacte atq; caſeo unctuoſius ſentitur.

Maſal,infrigidat fortiter,atq; ſitim & choleram reprimit rubeam, neruis ac frigidis ægritudinibus malum eſt.

Serum lactis acetoſi, neruis minus præbet impedimentum quàm maſal.

De uirtutibus piſcium. Cap. XVI.

B Piſces recentes,frigidi ſunt & humidi. Omnes uero piſces ad digerendũ ſunt duri,& in ſtomacho longam faciunt moram,ſitim quoq; cauſſant. Sanguis autem ex recentibus generatus,phlegmaticus eſt. Hi autem piſces corpus humectãt, acſperma augent,qui colicis,atq; his,quibus frigidæ accidere ſolent ægritudines,mali exiſtunt. Complexionem autem habentibus calidam, atq; his, quibus cholera dominatur rubea,conferunt,licet eorum nutrimentũ omnino ſit malum. Cum alijs præterea cibis mixti,ad choleræ rubeæ extinctionem ſunt meliores. Piſces enim ſemper in ſtomacho longã facientes moram, ſitimq; generantes,malas in corpore * adiuuant uiſcoſitates,ex quibus multæ proueniunt ægritudines. Omnibus autem piſcibus ezie & buui ſunt meliores,& ei ſimiles. Poſtremo uero illi ſunt eligendi piſces, quorum caro non eſt uiſcoſa,neq; multum craſſa, neq; grauem habẽs odorem, neq; cito putrefiens. Ipſi inſuper neq; in lacubus,neq; in paludibus,neq; in locis ſordes habentibus ſint capti,neq; in luto malum habente odorem, neq; in aqua malas habente herbas ſint nutriti,neq; maximi ſint. Huiuſmodi enim piſces omnibus ſunt meliores,qui uero his ſunt contrarij,ſunt deteriores.

* *Alĩs adiunant.*

Saliti autem piſces nullo modo ſunt comedendi,niſi in die,in quo aliquis ſe medicare uoluerit,ſi tamen eos aliquis appetit,parua ex eis ſumatur quantitas,qui cum rebus unctuoſitatem habentibus,& ſatietatem facientibus ſint præparati. Ipſi quoq; ſi ita ut ſunt,uel in aqua ſalita poſiti comedantur, appetitum parumper corroborãt. Cocti autem ſaliti piſces & infrigitati,deſtructionem duorum prædictorum in ſe retinent. Neq; enim infrigidant, neq; calidorum generant extinctionem, neq; etiam inciſionem, neq; ſubtiliationem efficiunt, qui in ſtomacho longam facientes moram, ſitim generant.

De ſeminibus, & ſpeciebus alijs, coquinæ neceſſarijs, quæ quando cum cibis miſcentur, condimentum præſtant. Cap. XVII.

Sal,calidum

C SAl,calidum eſt & ſiccum. Qui cibis auferens faſtidiendi nocumentum ſubtiliat, atq; apetitum exiccat & acuit. Eorum præterea ſanguinem,qui multam ex eo ſumunt quantitatem,adurit, uiſum quoq; debilitat, atq; ſperma minuit, & pruritum generat & ſcabiem.

Acetum frigidũ eſt &ſiccum,quod & maciem efficit,& uirtutem deſtruit,ſperma quoq; minuit,choleramq́ corroborat nigram, rubeam uero choleram ac ſanguiné debilitat,ciboſq́ quibus admiſcetur,debilitat.

Moripſia,totum quod ſal facit,operatur,licet fortior ſit eo,& ſubtilior,quę & uentrem laxat,& uiſcoſitatem incidit,ciboſq́ ſubtiliat groſſos,ſitim quoq; facit, atq; ſtomachum & epar calefacit.

Piper cibum digerit,ac uentoſitatem diſſoluit,uehementer calidum exiſtens et ſiccum,quod ſtomachum calefacit atq; epar, cuius caliditas cum, ut dictum eſt, fortis exiſtat,corpora habentibus calida,& præcipue in æſtate,nocumentum præbet.

Coriandrum, frigidũ eſt & ſiccum,cuius natura, ut quod nutrire debet,in ſtomacho tamdiu morari faciat,quoad eius compleatur digeſtio. Ideoq́ oportet,ne de eo in cibis groſſæ naturæ multum ponatur.

Cyminum,calidum & ſiccum, quod digeſtioni auxilium præbens, inflationem diſſoluit,minus tamen quàm piper.

Carui,in caliditate & ſiccitate ſicut cyminum exiſtit, habilior tamé ſtomacho eſt, atq; conuenientior,uentrem quoq; ſtringit.

Keiſim,calidũ & ſiccũ,quod digeſtiuã adiuuãs,uentoſitatẽ diſſoluit et inflationẽ.

Aniuden,calida eſt & ſicca,quæ in ſtomacho diu morando, inflationem nõ diſſoluit,luxuriam tamen commouet.

Origanum, calidum eſt & ſiccum,quod ualde exiſtens habile,multũ à ſtomacho diligitur,excitat enim appetitum,atq; uentoſitatem expellit.

D Cinnamomum,calidum eſt & ſiccum, quod ſtomachum &epar roborando digeſtiuam adiuuat,atq; uentoſitatem expellit.

Galange,calidum eſt & ſiccum,quod uentoſitatẽ diſſoluit, ac digeſtiuã adiuuat.

Cinnamum,cinnamomo uicinum exiſtit,licet eo ſit debilius.

Maharot,calida eſt & ſicca,quæ ſtomachum corroborat atq; epar.

De holeribus, & quæ adminiſtrantur ex eis in decoctione. Cap. XVIII.

LActuca frigida eſt, quæ calidi ſtomachi ardorem reprimit, atq; ſperma minuit, ſomnumq́ facit.

Endiuia, frigida exiſtens,extinctionem malæ gignit caliditatis, quæ ſtomachi ac epatis ardoribus confert,opilationem quoq; diſſoluit.

Porrum, calidum eſt & ſiccum,quod licet appetitui auxilium tribuat,caput tamé dolere facit,ſomniaq́ mala demõſtrat,atq; his qui cæphaleam pati ſoliti ſunt,& qui à calore læduntur,malum exiſtit.

Coriandrum recens, frigidum eſt,de quo non multa ſumenda eſt quantitas,forſitan enim mors ex eo ſequeretur, cuius parua quantitas eadem quæ & lactuca operatur. Veruntamen ipſum non humectat.

Eruca calida eſt, quæ inflatiua exiſtens, capitis creat dolorem, tardeq́ digeritur. ſed uirgam erigere facit.

Naſturcium, calidum eſt & ſiccum,appetitum adiuuat, licet inflationem, & capitis efficiat dolorem,digeſtiuam præterea retardat.

Fœnugræcum calidum eſt,& inflationem non facit.

Andacoca,dolorem facit capitis,quæ calida exiſtit,& inflatiua.

Carohon,id eſt,ſatureia uel tarcõ,calida eſt et groſſa,quę inflat ac digeſtiuã tardat

Ruta,calida eſt et ſicca,quę & ſubtiliat,atq; uentoſitatem et inflationem diſſoluit.

Meliſſa calida eſt,quæ ſubtiliatiua exiſtens,cordis patientibus tremorem cõgruit, atq; inflationem faciens,uirgam erigit, deſyderium præterea comedendi tribuit, uomitumq́ aufert & ſingultum.

A Albetarogi,id eſt,baſilicon,calidũ eſt, quod & dolorem efficit capitis,& male nutrit,cuius comeſtio utẽtis uiſum turbat,quando eo multũ utitur,ſperma quoq; ac lac deſiccat,ori tamẽ ſtomachi cõfert,corroborat eñ ipſum,atq; cordi ipſum auxiliatur.

Apium eſt calidum,quod opilationẽ aperiẽs inflat,luxuriam cõmouet,atq; malo oris odori remedium tribuit. Neq; eſt comedendũ,ubi ſcorpionũ timetur punctura.

Apium Romanum eſt ſicut prædictum,licet ſubtilius ſit,atq; fortius operetur.

Allia,calida ſunt et ſicca. Hęc ſitim auferunt,libidinem efficiunt,atq; uentoſitatem expellunt,et corpus calefaciunt,regionibus uero ac temporibus,necnon corporibus calidis nocumentum præſtant,conuenientia in eis,quæ illis ſunt contraria.

Cepæ calidæ ſunt & ſiccæ,quæ ſitim faciunt, atq; appetitum adiuuant, libidiniq; augmentum præbent,dolorem præterea capitis faciunt,ſi crudę comedantur,in ſtomacho quoq; humores generant ſuperfluos,atq; phlegma.

Troximel,id eſt,endiuia,agreſtæ domeſtica ſimilis exiſtit,ſubtilior tamen eſt,atq; fortius operatur.

Arſeph calidum eſt & ſiccum,& ſtomacho congruit.

Caulis Romanus,et caulis de Syria,qui imperialis dicitur,calidus eſt et ſiccus,qui choleram generans nigram, ſomnia mala uidere facit. Veruntamen guttur ac pectus lenit,uentrem quoq; fluere facit,atq; ebrietatem aufert. Imperialis itidem eadẽ operatur,licet minoris ſit caliditatis. Alij præterea inueniuntur caules, qui moſali & amedeni uocati,frigidiores exiſtunt,quorum operationes uaporũ operationibus ſimiles ſunt,ſperma quoq; augmentant.

Melongia calida eſt,& multum ſicca,quæ & choleram generat nigram,& ſanguinem adurit,atq; in ore puſtulas facit,ſi quis ea uſus fuerit. Si uero cum aceto coquatur,in ore puſtulas non facit,ſed choleram fortiter reprimit rubeam,epatis ac ſplenis aperit opilationem,cuius comeſtionis modus deterior, eſt quando cruda comeditur,poſt quem eſt modus ipſam comedendi aſſatam. Poſt hunc uero eſt ille modus

B quo in patella coquitur.

Napi calidi ſunt & humidi,qui inflationem,ac crudũ generant phlegma,ſperma quoq; acuũt,atq; gutturis & pectoris lenitatẽ efficiũt,renes etiá & dorſum calefaciũt.

Bauciæ calidæ ſunt & inflatiuæ,quæ & duræ digeruntur, ac ſpermati acuitatẽ tribuunt,urinam quoq; expellunt.

Aſpharagi calidi ſunt & humidi,qui ſpermati augmentum tribuentes, renes calefaciunt,ſtomacho tamen non ſunt congrui,immo nauſeam aliquando efficiunt.

Tubera frigida ſunt & groſſa,phlegma quoq; generant crudum, quę autem ex eis ruborem habent,mala exiſtunt,quorum multa comeſtio colicam generant. Nec etiam abſq; calidis ſunt edenda condimentis.

Fungi,tuberibus ualde ſunt deteriores, quorum quidam hominem ſtrangulant, atq; occidũt,qui autẽ ex illis boni exiſtunt, in corpore uiſcoſum generant phlegma.

Alcorſoph,id eſt,cardi,capita calida ſunt, quæ appetitiuam ſpermati augmentũ tribuunt,atq; urinæ prouocatiua ſiue expulſiua exiſtunt, ſudoris quoq; fœtorem auferunt,cum ex eis multa ſumitur quantitas,ac renes calefaciunt.

Goſia ſunt frigida & humida,quæ tuberibus propinqua exiſtentia,minus ſunt frigida,atq; eis meliora.

Feſich,aliud genus tuberum,eſt frigidum & humidum,quod goſie uicinũ exiſtit.

Cautar,aliud genus tuberum,calidum eſt et inflatiuum,quod ſperma augens,dolorem capitis & nauſeam facit.

Sahar calidum eſt & ſiccum,ſtomachum quoq; ac epar deſiccat.

Cuſcute,calidum temperate & ſiccũ exiſtens, ſtomachũ atq; epar robuſta reddit.

Talea,id eſt,caput palmæ,frigidum eſt & ſiccum,quod ſtomachum faciendo robuſtum, deſiccat,atq; ſanguinis ebulitionem reprimit.

Siclæ calidæ ſunt, ſtomacho quoq; malæ exiſtentes, uentrem fluere faciunt, atq; phlegma incidunt.

Firfir,id eſt,genus portulacæ,frigidus exiſtens,ſitim aufert.

C Portulaca frigida eſt, quæ ſitim & aduſtionem extinguens, uentrē ſtringit, ac dentium aufert congelationem, & choleræ rubeæ ſuperfluitatem habentibus, & his qui ex cholera rubea fluxum patiuntur uentris, confert, ſperma quoq; minuit.

Atriplices frigidi ſunt & humidi, qui uentrem mollificantes bene tribuunt, icteticis quoq; atq; calidum habentibus epar, beneficium præſtant.

Litri, ſiue bliti, atriplicibus uicinantur, calidiores tamē atq; minus humidi exiſtūt.

Malua, atriplicibus uicina exiſtit, ſed eſt eis leuior.

Spinacia ſunt temperata, quæ gutturi atq; pulmoni, necnon ſtomacho & epati cō gruentia, uentrem leniunt, quorum nutrimentum bonum exiſtit & optimum.

Corrigiola calida eſt, quæ ſtomacho mala exiſtens, uentris facit fluxum, ac nauſeam efficit & anguſtiam.

Acetoſa, frigida eſt & ſicca, quæ & uentrem ſtringit, & ſtomachum exaſperat, cholera mq; rubeam, & ſitim extinguit.

Cucurbita frigida eſt & humida, quæ ſtomacho mala exiſtens, appetitū deſtruit, ſitim quoq; ſedat, & epatis ac ſtomachi ardorē extinguit, quādo in eis abūdat calor.

Anetum calidum eſt, quod ſtomacho inconueniens nauſeam facit. Lac quoq; augmentat, atq; uentrem lenit.

Raphanus calidus eſt & groſſus, qui in ſtomacho longam faciens moram, phlegma incidit, atq; cibum ad os eleuat ſtomachi, uomitum quoq; commouet, cuius folia cibum digerunt, & appetitiuam adiuuant, quando ex eis parum ſumitur.

Keneiuri fluxum facit uentris, epatis quoq; ac ſplenis opilationem aperit.

Enula calida eſt & ſicca, quę ſtomacho multis repleto humoribus, bona exiſtens, epatis ac ſplenis aperit opilationem. Qui autem ex ea multam comedit quantitatē, ſanguinis patietur corruptionem, ac ſpermatis incurret minorationem.

De uirtutibus quæ ex condimento auferunt faſtidium de cibarijs & ſalſamentis. Cap. XIX.

D GArus calidus eſt & ſiccus, ſitimq; facit. Veruntamen ſtomachum à phlegmate purgat, maloq; oris odori beneficium præſtat.

Aſanetu, calidus eſt & ſiccus, qui ſitim faciendo ſtomachum quaſi abradendo à groſſo purgat phlegmate. Eo autem utentis ſanguis corrumpitur, atq; ex eius eſu ſcabies & eis ſimiles generantur ægritudines.

Rebite calidi ſunt, qui apetitum comedendi facientes ſitim procreant, ſtomachū quoq; mundant, atq; ad ſpermatis emiſſionem ſtimulant.

Sumekit calidi ſunt, qui ſtomachi humorem abradentes, ſitim faciunt.

Capparis ſalmuria condita calida eſt & ſicca, quæ ſtomachi mala exiſtens, ſitim inducit, atq; corpus macreſcere facit.

Aiuden ſale conditum, uehementer eſt calidū, doloremq; facit capitis, ſtomacho quoq; multis repleto humoribus, atq; cuius digeſtiua ualde exiſtit diuerſa, auxilium præſtat.

Anetum ſale conditum, calidum eſt, quod uomere uolenti congruit, & quando poſt cibum comeditur, obeſt. Vniuerſaliter uero omnium iſtorum ſale conditorum uirtus eſt, ut eorum, ex quibus fiunt uirtutes exiſtunt. Quæ præterea ex ſale & putrefactione ſecundam adipiſcuntur naturam, in qua ſuperfluæ ſiccitas, atq; caliditas, & acuitas exiſtunt. Omnia uero quæ aceto condiuntur, multam ex ipſo acquirunt ſubtilitatem. Epar quoq; infrigidant.

Capparis, quæ cum aceto conditur, minus calida eſt ea, quæ in ſalmuria ponitur, opilationi quoq; epatis ac ſplenis congruit.

Cepæ aceto conditæ, neq; calefaciunt, neq; infrigidant, neq; ſitim faciunt, ſed adiuuant appetitiuam.

Citroli & cucumer aceto conditi, uehementer infrigidant, atq; cum hoc ſubtiles exiſtunt. Omnia autem aceto uel ſalmuria condita, in gutture aſperitatem habentibus nociua exiſtunt.

Salmuria præterea condita eis, quibus ſcabies & pruritus atq; ſahaphati accidunt, nociua

A nocua inueniuntur, atq; quibus ægritudines prędictis ſimiles euenire ſolent, quæ ex ſanguinis aduſtione, atq; ipſius generantur corruptione.

Sinapi calidum fortiter exiſtit & acutum, quod & phlegma abradit, atq; ſtomachum & epar calefacit. Ipſum præterea ſæpe comedendum non eſt. Eius namq; calor fortis exiſtit, neq; debet comedi, niſi groſſis admiſceatur nutrientibus.

Napi cum aceto conditi, frigidi exiſtunt, qui licet inflationem non faciant, cholera tamen extingunt rubeam.

Oliuæ ſalmuria conditæ, calidæ ſunt & ſiccæ, quæ ſi ante cibũ comedantur, uentrem mouent, & os ſtomachi roboſtum reddunt.

Oliuæ autem de oleo calidiores ſunt, quæ & os ſtomachi minus corroborant, & uentrem minus fluere faciunt.

Stirgar aceto condita calefacit, ac digeſtiuam adiuuat.

Bruculi qui ſaliti non ſunt, parumq; calefaciunt, & inflatiui exiſtentes, ſperma augmentant. Saliti uero plus calefaciunt, ac ſitim efficiunt, & ſunt mali nutrimẽti, ſanguinem quoq; adurunt.

Salſa quæ ex aceto fit & carui, cibum digerit, & non multum calefacit.

Quæ uero ex allio fit, uel ſinapi, in qua non ponitur acetum, calidiſſima eſt. Illa uero, in qua acetoſi lactis ſerum ponitur, eorum reprimit calorem.

Pheçipheçeregi calida eſt, humor quoq; qui ex ea fit, malus eſt, quæ & neruos impedit, atq; inflationem facit.

De uirtutibus Fructuum & Pomorum. Cap. XX.

DActyli calidi ſunt & groſſi, multumq; dant nutrimentum, qui ſi in comeſtione multo accipiantur uſu, ſanguinem in interioribus generant groſſum, denteſq; corrumpunt, ſanguinem quoq; ac phlegma accreſcere faciunt.

Rotab, minus calidi ſunt, quàm dactyli, qui lenitiui exiſtẽtes, ſtomachũ rectificãt.

Vuæ multum dulces calidæ ſunt, minoris tamen ſunt caliditatis quàm dactyli, neq; opilationem, ut ipſi faciunt. Inflatiuæ uero ſunt, & uentrem mouent, atq; cor-
B pus uelociter impinguant. Virgæ quoq; erectionem augmentant, quæ autem ex eis corticem habent ſubtilem, citius deſcendunt, minuſq; inflant. His autem contrarię, contraria operantur. Sed illæ in quibus exiſtit acetoſitas, non calefaciũt, immo cum aqua frigida ablutæ, atq; ante cibum comeſtæ, calorem quaſi extinguunt. Acerbę uero uuæ frigidæ ſunt, quæ & uentrem ſtringunt, & choleram rubeam reprimunt, ac ſanguinem. Vuæ autem paſſæ in calore ſunt temperatæ, quæ bene nutrientes opilationem, ut dactyli non faciunt, licet ipſi fortius & plus nutriant.

Ficus calidæ ſunt, quæ cum ſunt recentes, uentrem inflant, & leniunt, humorem creantes non malum. Siccæ uero multum nutriunt & calefaciunt, quarum multus uſus pruritũ, & pediculos creat, uentrẽ quoq; leniũt, quãdo ante cibũ comeduntur.

Iudemem calidi ſunt, qui ſtomacho mali exiſtentes nauſeã faciunt, atq; ſubtilioris naturæ ſunt quàm ficus, citiuſq; deſcendunt.

Muſa calida eſt, quæ cum ſtomacho ſit mala, faſtidium facit, citoq; in choleram conuertitur rubeam, appetitum quoq; aufert, atq; uentrem lenit, & gutturis remouet aſperitatem.

Canna mellis temperate eſt calida, quæ & guttur lenit, & urinam prouocat, ardorem præterea qui in mictu ſentitur, aufert, ac tuſſi auxilium præbet.

Mala granata dulcia non infrigidant, ſed inflammationem & ſitim faciunt, atq; guttur leniunt. Acetoſa uero pectoris aſperitatem faciunt, ſtomachum & epar infrigidant. Epar tamen proprie, quæ choleræ ac ſanguinis calorem extinguẽtia, febrem reprimunt & uomitum.

Citonia dulcia & acetoſa, ſtomachũ efficiunt robuſtum, licet acetoſa ad hoc ſint fortiora, appetitum inſuper excitãt. Quorum proprietas eſt uentrem ſtringere. Hæc autem ſi poſt cibum comedantur, ſtercus cito deſcendere faciunt, atq; à uentre expellunt. Ante cibum autem ſi comedantur, totum iſtud prohibent. Illa autem quæ acetoſiora ſentiuntur, in uentris conſtrictione ſunt fortiora.

C Pira, quæ multum ſunt dulcia, non infrigidant, omnia tamen uentrem ſtringũt, ſi uero poſt cibum comedantur. Sic enim comeſta, ſtercus cito expellunt, poſt cuius expulſionem eorum eſt finis uentrem ſtringere.

Pira autem deſceni, licet minoris ſint nutrimenti, in uentris tamen conſtrictione fortiora exiſtunt, ac ſitim ſedant plus.

Sorbæ, frigidæ ſunt, quæ & uentrem ſtringunt, & choleram reprimunt rubeam.

Nabath, frigidæ ſunt & ſiccæ, quæ & uentrem ſtringunt, & choleram reprimunt rubeam, quæ uero ex eis ſunt dulces, ad hoc ſunt debiliores.

Mora quę ſunt dulcia, in caliditate ſunt tẽperata, & in ſtomacho faſtidium faciũt. Acetoſa uero frigida ſunt, quæ & uentrem cõmouent, & ſanguiné fortiter reprimũt.

Poma frigidiora, ſunt acetoſiora, & magis ſtringentia, quæ licet ori congruãt ſtomachi, ipſum tamen uiſcoſitatibus replent.

Pruna, frigida ſunt, quæ licet uentrem moueant, choleram tamen rubeam reprimunt, atq; appetitum auferunt.

Perſica, frigida ſunt & groſſa, quæ licet ardenti conferant ſtomacho, dure tamen deſcendunt, atq; in ſanguinem dure conuertuntur. Qui autem eorũ eſu uſus fuerit, febrium phlegmaticarum incurret generationem.

Chryſomila, frigida ſunt, quæ uentrem commouent, atq; inflant, & choleram reprimunt rubeam. Stomachum præterea debilitant, eius extinguendo calorem. Quibus qui frequenter uſus fuerit, in conſequenti tempore febres patietur.

Ribes, id eſt, accedula, frigida eſt, quæ & uentrem conſtringit, ac choleram rubeã & ſanguinem extinguit.

Melones dulces, uelociter in choleram uertuntur rubeam. Alij uero ſitim ſedant, & humectant, atq; urinam prouocant. Melonibus autem ſi quis in comeſtione multum uſus fuerit, cholericam patietur paſſionem.

Cucumeres & citroli frigidi ſunt, qui & ſitim auferunt, & ſtomachum infrigidãt,
D atq; urinam prouocant.

Glandes, frigidę ſunt & ſiccæ, quæ uentrem conſtringunt atq; urinam.

Caſtaneæ melioribus glandibus ſunt nutrimenti, minuſq; ſtringunt.

Nuces calidę ſunt, quę in ore ueſicas faciũt, et calefaciũt, ac capitis generãt doloré.

Amygdalæ dulces, in calore ſunt temperatę, quæ licet leuitatem gutturis faciant, graues tamẽ exiſtunt, diuq; in ſtomacho morantur. Verum nõ ſolum opilationem aperiũt, atq; urinæ ſedant ardoré, & cum çuccaro comeſtæ ſperma augmentant.

Fiſtici, calidiores exiſtunt amygdalis atq; epatis aperiunt opilationem.

Auellanę nucibus minus ſunt calidę, grauioreſq; ipſis exiſtũt, quę à ſcorpione pun
Naragil, calidę ſunt, quę & ſperma augmentãt, & renes (ctis beneficiũ prębẽt. calefacunt, & ea quę ſunt in circuitu ipſarum.

Caro hortulana, calida eſt, quæ ſpermatis tribuit augmentum, & renes calefacit, & impinguat eos, atq; menſtrua prouocat.

Faffaſa grana impinguata, calida ſunt, quę et ſperma augẽt, et corpus impinguat.

Pini fructus, multum calefacit corpus, qui in aliquibus menbris tremorem patientibus atq; aſmaticis confert, ſperma quoq; auget.

Kilkil, calida ſunt, quę & ſperma augent, & dolorem faciunt capitis,

Grana çelem, calida ſunt, & ſperma augent.

Canapis ſemen, calidum eſt, quod dolorem ac faſtidium facit.

Siſami ſemen, calidum eſt, quod & faſtidium facit, & malum in ore generat odorem, ſtomachum quoq; mollificat, ac uentrem lenit.

Papaueris, alias ſemẽ, frigidũ eſt, qđ gutturi & pectori bonũ exiſtẽs, ſomnũ auget.

Gobora, frigida ſunt & ſicca, quæ uentrem ſtringunt, & uomitum abſtinent.

Iuiubæ, in caliditate ſunt tẽperatę, et ſunt bonę gutturi, et pectori, ſanguinis quoq; acuitatem parumper extinguunt.

Siliqua, quæ in terra naſcũtur Hieroſolymitana, temperatũ habẽt caloré, uentrẽq; ſtringũt, quę uero in alijs naſcũtur terris, in uẽtris cõſtrictione fortiores exiſtunt, neq; eſt in eis caliditas.

Lutum

A Lutum comedendum frigidum eſt, quod os ſtomachi robuſtum faciens, faſtidium quod poſt comeſtionem fit, aufert, atq; in ore bonũ efficit odorem. Qui autem ex eo maximam ieiunus comedit quantitatẽ, eparis opilationem, atq; ſuæ complexionis patietur corruptionem.

Lutum lene calidum eſt, quod in epate opilationẽ generat, atq; ſplenem ingroſſat, & deſtruit appetitum, & ſordidat ſtomachum.

Penidij calidi ſunt, qui guttur & uentrem, ac ueſicam lenientes, ea quæ in circuitu renum ſunt, calefaciunt.

Mel calidum eſt, citoq; in choleram uertitur rubeam, atq; phlegma quaſi lambendo deſtruit, quod ſenibus frigidam habẽtibus complexionem confert. In æſtate autem, & qui calidam habent complexionem, malum exiſtit.

Zuccarum guttur & uentrem lenit, neq; calefacit niſi parum.

Teroniabin calida eſt, uentremq; ſoluit, atq; guttur lenit.

De herbis recentibus, & bene redolentibus. Cap. XXI.

SErabram caliditati attinet, quæ quando ſuper ipſam aqua roratur roſata, infrigidat, & ſomnum prouocat.

Maiorana calida eſt & ſubtilis, omnibus frigidis paſſionibus quæ in cerebro ſiunt proficiens.

Nemen, id eſt, ſyſimbrum, calidum eſt & ſubtile.

Roſa frigida eſt, capitiſq; dolorem ex caliditate prouenientem remouet, atq; crapulam aufert. Reumatiſmum tamen & ſternutationem inducit.

Violæ frigidę ſunt, ac ſomniferæ, quæ capitis dolorem à calore factum ſedant.

Myrtus frigida eſt & ſicca, quæ debilia membra reddit robuſta, quando ſuper ea epithimatur.

Poma citrina cortices habent calidos, atq; ſubtiles, quorum caro licet ſit temperata, ad digerendum tamen eſt groſſa. Acetum uero eorum frigidum eſt & ſiccum, choleramq; reprimit rubeam. Semina autem eorũ omnibus uenenis utilia exiſtunt.

B Mandragorę poma frigida ſunt, quę quidẽ in capite grauedinẽ atq; ſubet efficiũt. Comeſta uero nauſeã ac uomitũ inducunt, & faciunt ſubet, atq; forſitan interficiũt.

Nenufar frigidum eſt atq; ſomniferum, dolorem quoq; capitis ſedat.

Vchuen eſt calida, grauedinem faciens capitis, & facit ſubet.

Schea flos calidus eſt & ſiccus, qui nares habentibus opilatas, remedium affert.

Geuſſinim calida eſt & ſicca, quæ opilationi, ac dolori capitis ex frigiditate, uel groſſa uentoſitate accidentibus proficiens, cerebrum robuſtum efficit.

Neſrim, id eſt, ſylueſtris ſambuca, calida eſt & ſicca, quæ quidem calidam habentibus complexionem capitis, uelociter affert dolorem.

Narciſcus calidus eſt & ſubtilis, cerebro quoq; auxilium præbet.

Felengemisk, calidũ eſt & ſubtile, tremoriſq; cordis, & alguaſa remediũ præſtat.

Flos lules, alias floſquiles, id eſt, ſalices de torrente, frigidus eſt, atq; cerebrũ corroborat, fumumq; reprimit calidum.

Keiri calidi ſunt & ſubtiles, & citrini proprie hoc habent.

Omnes præterea herbæ in quarum odore ſentitur acuitas, & acritas, & ſtimulatio, ut flos ſticados Arabici, & menthaſtrum calidę ſunt. Quarum uero delicatus eſt odor, ex quo anima ſedatur, ut nenufar, & flos ſalicis, atq; roſa, omẽs frigidę exiſtũt.

De ſpeciebus bene redolentibus, & earum uirtutibus. Cap. XXII.

MVſcus calidus eſt & ſiccus, qui calidis natura capitis dolorem uelociter inferẽs, omnibus paſſionibus quæ in capite ex frigiditate fiunt, ualde congruit, nauſeæq; bonus exiſtit, atq; appetitu carentibus confert.

Ambra calida eſt, cerebrum quoq; atq; cor robuſta efficit.

Camphora frigida eſt & humida, atq; ſubtilis, quæ dolori capitis, nec non omnibus eius calidis cõfert ægritudinibus, quod etiam in toto operatur corpore. Sed qui eius odore multum uſus fuerit, uigiliarum ſentiet detrimentum. Bibentis eam præterea renes infrigidantur, atq; teſticuli, eiuſq; ſperma congelatur, atq; frigidæ ægritudines in iſtis procreabuntur locis.

C Xyloaloes calida est & sicca, humidoq; stomacho ac uiscositate repleto congruum existit.

Zafaram calidum est & siccum, quod stomacho incongruum existens, nauseam, capitisq; dolorem, & grauedinem facit, somnumq; prouocat.

Sandali, frigidi sunt & sicci, qui acutis conferunt ægritudinibus, quando patientes eos odorant, uel cum eis epithimantur. Totum præterea corpus, si cum eis in balneo epithimatum fuerit, liberabitur à pruritu.

Bunc, calidum est & siccum, quod stomacho congruũ existens, mali sudoris odorem, atq; psilotri incidit, & aufert.

Mahaleb, fructus sunt nigri cuiusdam arboris, calidi sunt, neruos grossitiem habentes mollificantes, quorum ægritudo diuturna fuit, & cronica.

Aqua rosata frigida est & subtilis, quæ dolorem capitis ex caliditate remouens, crapulam, atq; nauseam soluit, multum tamen ea utentem, cito canescere facit.

Cariophyli calidi sunt & sicci, stomachum quoq; atq; cor robusta faciunt.

Sigia calida est, capitis grauitatem faciens, ac dolorem.

Blactæ Bizantiæ calidæ sunt, quæ in capite grauedinem, atq; dolorem creant.

Costus calidus existens & siccus, opilationem aperit & purgat, carnemq; corrodit superfluam, qui reumatismum ex frigiditate patientem, si nares cum eo suffumigentur, adiuuat.

Ciperi calidi existentes & sicci, malo oris odori, atq; humido stomacho, & uiscositate repleto, congruunt.

Vsnem calida est & sicca, quæ purgat, & aperit opilationem, carnemq; corrodit superfluam. Vniuersaliter autem omnium istarum herbarum, bonum habentium odorem, quàm plures calidæ sunt, nisi illę ex quibus sentitur illud quod diximus, sicut sentitur in aqua rosata, & camphora, atq; sandalis.

D De nominandis liquoribus, unctuositatem habentibus. Cap. XXIII.

OLeum calidum est. In quo autem maior morsus, atq; fortior odor sentitur, calidius existit. Ipsum præterea neq; fastidium, ut alia unctuositatem habentia, facit, nec eorum habet grossitudinem.

Oleum de nucibus uehementer calidum, atq; dissolutiuum existit.

Oleum quod fit de neriden, & ciperis calidum existens, calefacit renes.

Oleũ resim calidũ est, neruosq; à uiscositate, quæ eis adhærẽdo inuiscatur, purgat.

Oleum amygdalinum temperatum est, quod pectori atq; pulmoni, nec non uesicæ & renibus auxilium præstat, fastidium tamen facit, tardeq; descendit.

Oleum seritinum, quod fit de sysamino, stomachũ laxũ facit, quod si multis diebus bibitũ fuerit, ragadijs medelã prębebit, ac totius corporis asperitati auxiliabitur.

Oleum raphaninum calidum est & subtile, atq; dissolutiuum, doiori auris ex frigiditate, uel grossa uentositate medelam tribuens.

Oleum de ben calidum est, & mollificatiuum.

Oleum de lilio calidũ est & subtile, neruos leniens, doloriq; matricis proficiens.

Oleum de narciso, est sicut illud quod fit de lilio.

Oleum uiolatum frigidum est, & somniferum.

Oleum de nenufare simile est huic, fortius tamen operatur.

Oleum de semine cucurbitę, illis duobus simile iudicatur, quod etiam calori, atq; uigilijs congruum existit.

Butyrum omnibus unctuositatem habentibus plus nutrit, grossiusq; existit.

Oleum rosatum, frigidum est, dolori capitis, ac reliquis eius ægritudinibus ex calore euenientibus, remedium tribuit. Ad ultimum uero omnia unctuositatem habentia, eorum, ex quibus fiunt, similitudinem retinent.

Oleum costinum, calidum est, neruosq; calefacit, tremulosis ac paralyticis auxilium præbens. Quod stomacho frigido, si cum eo epithimetur, confert, atq; si emplastris mixtum fuerit, auxiliabitur.

Oleum myrtinum frigidum est, capillosq; efficit robustos.

Oleum

A Oleum de keiri calidum est & subtile, lenitiuũ, & resolutiuum, & proprie quod ex citrino conficitur.

Balsamum uehementer existit calidum, quod & lapidem frangit, & pessariçatũ ad impregnandum ualet.

Oleũ nardinũ calidũ est, quod stomacho frigido, cũ ex eo epithimatur, cõgruit.

Oleum masticinum similiter emplastro admixtum, atq; stomacho frigido superpositum, uel etiam in emplastris positum, beneficium præstat.

De Vestimentis. Cap. XXIIII.

OMne uestimentum lene & tersum, minorem corpori affert calorem, quod ad uestiendum in æstate melius existit. Cui simile iudicatur uestimentum, quod cum texitur, rarum remanet. Quod autem pilosum est, neq; radiosum et spissum inuenitur, corpus magis calefacit, quo in hyeme est utendum, lineum uero omnibus uestimentis frigidius corpori existit, eiq; minus adhęret, unde & minus calefacere iudicatur. Vestimentũ autem de coto factum, lineo calidius est, atq; corpori magis adhæret. Sed uestimentum de seta factum, lineo calidius est, de coto uero facto frigidius existit, carnem quoq; auget. Omne præterea uestimentum asperitatem habens, carnem macrescere, ac duram sentiri facit. Quod autem huic contrarium existit, contraria operatur. Vestimenta itidem de lana uel pilis facta, calida sunt & aspera, corpus debilitantia, & proprie in æstate. Quæ autem de pilis camelorũ uel caprarum fiunt, calidissima sunt, corporiq; multum adhærentia, ac uehementer calefacientia. Gasdia, id est, tiratrũ, itaq; tantũ calefacit, quantũ uestimenta de lana uel pilis texta, licet neq; exasperet, neq; carnibus noceat. Pellis quoq; asiuceb, omnibus pellibꝰ pilos habentibus, minus calida existit. Vulpina autẽ omnibus est calidior, quæ calidá habentibus cõplexionem, nullo modo confert. Postq; siberis pellis in caliditate secunda existit. Phaneæ autem & khahakim, atq; aguasil, temperate calefaciunt, leuesq; existunt, corpora temperataq; habentibus conferunt. Aliæ uero pelles atq; pili, quorum non fecimus mentionem, cum in quantitate sint superflua, nullis nisi corpora

B habentibus grossa & aspera conferunt.

De Ventis & aere. Cap. XXV.

VEntus à polo ueniens Septentrionali, à parte uidelicet minoris ursæ ac maioris, frigidus est & siccus, qui corpora efficiés dura, reddit robusta, sensus quoq; atq; caput leuia facit. Ipse etiam omnibus uentis melior existẽs, putrefactionem plus remouet, tussim tamen facit. Aegritudines quoq; quæ in pulmone ac gutture fiunt, nec non reumatismum, siue coriçam adducit, uentrem insuper stringit, sed urinam prouocat. Ventus autem à polo ueniens meridiano, à parte suhel, corpora dissoluit, sensus turbat, atq; dolorem capitis & oculorum ægritudinem facit, epilepsiam quoq; ante consueta tempora accelerate facit, febres itidem parit propter suam putredinem. Gutturi tamen & pectori & pulmoni exasperationé non attribuit. Est etiam plus omnibus uentis ægritudinem inferre paratus, & quam maxime si in æstate flauerit, uel in fine Veris. Ventus autẽ qui ab extremitate ortus uernalis, usq; ad extremitatẽ ortus hyemalis perflat, atq; ille qui ab extremitate Occasus uernalis, usq; ad extremitatem Occasus hyemalis uenit in caliditate et frigiditate omnino temperati existunt. Qui autem ab Oriente ad nos tendit melior est. Sed qui ab Occidente deterior, & grossus magis existit.

Aer præterea omnibus melior clarus est & subtilis, in quo neq; multi existunt uapores, neq; quietus neq; præfocatus inuenitur, sed uenti uenientes ad eum, commouent ipsum, atq; cum attrahitur, delicatus sentitur, qui uelociter post solis occasum infrigidatur. Aer uero omnia quæ diximus, habens contraria, omnibus deterior iudicatur. Qui autem ori stomachi atq; cordi, quasi compressionem inferre sentitur, atq; ex multa sua caliditate & grossitie anhelitum suum retinet. Atq; ille in quo multi sequuntur uapores grossi, pro uicinitate lacunarum & stagnorum, in quibus aquę inueniuntur stantes, uel in quibus fœtores ex rebus putridis uel cadaueribus existũt, aut in quibus est calor uehemẽter ardens, uel qui constrictus à uentis non mouetur,

C omnes isti generaliter pestilentiales existunt. Aer quidem præfocatus in locis quæ inter multas sita sunt fauces, inuenitur, uel quem montes altissimi & lacunæ circundant, ad quas multi non ueniunt uenti.

De Ciuitatibus. Cap. XXVI.

SCiẽdum est, quod maior mutatio in ciuitatibus est, à parte suarum latitudinum, Ciuitates enim quæ sunt Septentrionales, frigidiores existunt. Meridionales uero existentes, calidiores sunt, frigidæ autem ciuitates, saniores sunt. Vnde qui in eis morantur, corpore maiores sunt & fortiores, atq; melius digerentes, & colore pulchriores, ac leuiora habent corpora. Calida autem his omnibus contrariæ sunt. Ciuitates itidem quas Septentrionales cooperiunt montes, quam obrem Septentrionales uenti ad eas minus ueniunt, utilitates quas Septentrionales eis uenti erãt præbituri amittunt. Quapropter si cum hoc Meridionales uenti ad eas transeunt, fit eorum complexio calida & humida, sed ciuitatum Septentrionalium complexio frigida existit & sicca, paucas febres atq; paucas efficiens putrefactiones. Ciuitates autẽ meliores sunt & temperatiores, quæ cum ab Oriente sint discoopertæ, ab Occidente coopertæ inueniuntur. Quibus contrariæ deteriores iudicantur. Ciuitates præterea quæ à parte Septentrionis habent mare, Septentrionales sunt. Quæ uero à Septentrionis parte habent montes, & à Meridionali sunt discoopertæ, Meridionales dicuntur. Ciuitates itidem quas undiq; montes circundant, quæ scilicet in prædictis existunt faucibus, ęgritudinum oculorum ualde generatiuę, existunt. Ciuitatum autem in alto sitarum, quæ à multis perflantur uentis, aer bene redolens, ac subtilis existit. Illæ similiter ciuitates in quibus aquarum multitudo, ac multæ inueniuntur arbores, humidiores sunt, in quibus oculorum ægritudines sæpius generari solent. Ciuitates autem in plano sitæ, quæ quasi abrasæ, uel à prędictis nudæ existũt, in quibus aquarum est paucitas, siccę sunt. Quæ si super lapidem sint sitæ, sicciores iudican
D tur. Ciuitates similiter quarum lutum rubeum habet colorem, inter humiditatem & siccitatẽ mediocres existunt. Quarum autem lutum nigrum & cœnosum existit, atq; iusuauem habet odorem, malæ sunt ac putridæ. Terra præterea paludestris, quę cum aere existit calido, deterior est. Quæ quando est frigida, minorẽ habet malitiã.

Ad ultimum uero ciuitas calida, colorem atq; corpus citrinitate afficit, uel nigredine. Quæ carnium & sanguinis minorationem faciens, corpus debilitat, atq; uirtutem dissoluit. Frigida autem existens ciuitas, huic omnino contraria existit, humiditati quoq; attinens ciuitas, capillos longos, & corpus lene ac pingue, neruosq; efficit laxos. Sicca uero existens ciuitas, huic redditur contraria.

De uirtutibus electuariorum ad comedendum suauium, quæ de fructibus & floribus fiunt & uocantur Arabice mirambahat. Cap. XXVII.

ZVccarum rosatum stomacho humoribus replero, si à ieiunis sumatur, & bene masticetur, confert, quando post ipsum aqua bibitur calida. Quod hi qui calorem patiuntur, & ardorem nullo modo comedere debent, & maxime si æstas fuerit. Calefacit enim & sitim affert, quod si ipsum propter illud quod diximus comedere necesse fuerit, cum sirupo acetoso de zuccaro facto accipiatur.

Zuccarum uiolæ guttur lenit, & tussim mitigat, facilemq; reddit screatum, atq; uentrem lenit. Stomachum tamen dissoluit, & appetitum destruit.

Electuarium de mirabolanis Indis cum zuccaro, stomachum corroborat & prępat. A quo humorũ superfluitates ex cibo pręterito remanentes exprimendo educit. Quo si quis sępe utatur, colorem acquirit bonum, ac canicies tardabitur. Trifaria tamen minor in istis actionibus fortior existit, licet sperma minuat.

Zinziber conditum cum melle, uehementer calidum est, quod stomachum atq; epar calefaciendo, cibi adiuuat digestionem, uirgam quoq; erigere facit.

Secacul conditum fastidiũ faciens, appetitum destruit, sperma tamen uehementer augmentat, quando eo aliquis sępe usus fuerit.

Piper

A Piper nigrum conditum & longum, zinziberi condito uicinum exiſtit. Alia uero electuaria cauſſa delitiarum tantummodo comeduntur.

De uirtutibus ſpecierum, quibus omni hora multum eſt utẽdum, quod ſecundum literarum Arabicarum ordinem diſpoſitum eſt. Cuius enim ſpeciei nomen incipit ab A, in capitulo de A. inuenitur, ſimiliter quoq; in alijs fit literis. Caput. de A. XXVIII.

ASarum, calidum eſt & ſiccum. Quod in epate opilationem habẽtibus, confert, & urinam prouocat, atq; hypoſarcam patientibus auxilium confert.

Squinantum, calidum eſt & ſiccum, duro apoſtemati, ſtomachi, uel epatis beneficium præſtans, quando ex eo fit emplaſtrum deſuper.

Vſneæ, parum exiſtit calidũ, quod uomitũ abſtinẽdo ſtomachũ efficit rigidum.

Antimonium frigidum eſt, & ſiccum, quod oculum efficiens robuſtum, ipſius cuſtodit ſanitatem, ſuppoſitum quoq; menſtrua conſtringit.

Abel, id eſt, ſemen iuniperi, calidum eſt & ſiccum, menſtrua uehementer prouocat, atq; abortire facit.

Acatia eſt frigida & ſicca, quæ ſanguinis arcet fluxum, atq; longaonem exeuntem reducit interius. Ventrem quoq; ſtringit.

Sarcocolla in oculis patientibus lippitudinem confert, plagis etiam recentibus remedium præbet.

Epithimum calidum exiſtens, choleram expellit nigram, ac timorem minuit.

Berberis frigidum eſt, quod & uentrem ſtringit, & ſitim aufert, ſtomacho quoq; ac epati ardorem patientibus, remedium affert.

Emblici frigidi ſunt & ſicci, qui & ſtomachum faciunt robuſtum, & capillorum corroborant radices.

Azedarach calida eſt & ſicca. Hæc opilationibus quæ ſunt in capite congrua exiſtens, capillos prolongat, fructus tamen eius ualde exiſtit ſtomacho nociuus, qui etiam quandoq; pernicioſus inuenitur.

B Vrtica calida eſt, quæ coeundi ſtimulans uoluntatem, de pectore uiſcoſum expellit phlegma, uentremq; mouet.

Coagulum omne calidum eſt, quod & uentrem uehemẽter conſtringit, atq; ſanguinem fluere non permittit.

Squilla calida eſt & acuta. Hæc autem epilepſiæ, ac tumori ſplenis, nec non eius magnitudini, atq; uiperarum morſibus, & diſniæ uetuſtæ auxilium tribuit.

Abſynthium calidum eſt & ſiccum, quod ſtomachum reddens robuſtum, epatis aperit opilationem, atq; febribus longi temporis auxiliatur.

Sticados calidus eſt, choleramq; nigram & phlegma expellit, epilepſiæ quoq; ac melancholiæ beneficiũ præbet, cum multoties bibitur, ut uentris faciat purgationẽ.

Mellilotum calidum exiſtens, dura apoſtemata in attubus, uel in interioribus nata mollificat.

Aniſum calidum eſt, quod uentoſitatis diſſolutiuum exiſtens, aperit epatis opilationem, coeundi præterea uoluntatem ſtimulat.

Amoniacũ calidũ exiſtens, dura mollificat apoſtemata, ſcrophulasq; diſſoluit.

De B. Balſami. Cap. XXIX.

BAlſami ſemen atq; lignum, uiperarum ac ſcorpionum morſibus, nec non matricis dolori congrua exiſtunt.

Anacardi calidiſſimi ſunt, frigidis ægritudinibus, & obliuioni auxilium ferentes. Sanguinis tamen generant aduſtionem, ac forteſſis ad amentiam perducunt.

Baurach calidus eſt & ſiccus, qui uomitus prouocatiuus exiſtens, uentrem cum ſupponitur, mollem reddit.

Corallus frigidus eſt, qui bene tritus ac potui datus, emoptoicis auxiliatur. Oculum præterea corroborat, atq; lachrymas ſtringit.

Bedeguart caliditati attinet, ac febribus longi temporis remedium affert.

Ebus, uel ebulus, calidus eſt, qui dura apoſtemata mollificando reſoluit, & faciei

C superpositus, pannum eius aufert. Cuius unctuositas grossitudini in membro, post sui rectificationem remanenti confert, chordasq; siccas, molles efficit, neruos præterea calefacit, stomacho tamen malus existens, nauseam facit, atq; uentrem laxat.

Faugenkest, calidus est & siccus. Qui cum tumori epatis proficiat, uirgam tamen erigere non permittit.

Omnes iusquiami species inebriant, & stuporem faciunt, deterius autem omnibus nigrum iudicatur, quia interficit. Iusquiamum autem tritum, atq; apostematibus in quibus uehemens pulsus est superpositum, destruit sensum.

Psilium frigidum est, quod si cum iulep bibitum fuerit, febrem extinguit acutam, ardoremq; sedat, pectus quoq; lenit, atq; in intestinis uulnera habentibus sanguinolenta, assatum & bibitum auxiliatur. Si autem cum aceto mixtum moueatur, donec coaguletur, atq; artubus calida patientibus apostemata superponatur, doloré sedat.

Beem rubeum, calidum est, & coeundi incitat desyderium.

Capillus ueneris calidus est, qui si adustus fuerit, & loca capillis denudata, ex eo fuerint inuncta, capillos nasci facit, & scrophulas dissoluit, pulmonem quoq; à grossis humoribus, quibus est imbibitus, mundat.

Bulbus est cepe quod comeditur, qui coeundi preterea stimulat desyderium, atq; faciei superpositus, eius delet pannum.

Satirion calidus est, qui & spermatis augmentatiuus existit, & podagre confert.

Polypodium calidum existens, choleram expellit nigram, colicamq; dissoluit.

Borongi, phlegma atq; ascarides expellit.

Bellirici in sua natura emblicorum uicinantur naturæ.

De Cain. Cap. XXX.

CAstoreum calidum existẽs, neruos calefacit, ac menstrua prouocat, tumoremq; dissoluit. Gilbeuce calidum est, quod uehementer uomere faciens, confert
D paralyticis, si cum eo uomere cogantur. Cuius actio operationi hellebori uicina existit, de quo non est dandum, nisi pondus drachmæ unius, fortasse enim ex multo uomitu, qui fit ex eo, prouenit mors.

Nux methel facit stuporem, quæ quandoq; pernitiosa existens, inebriat, & nauseam ac uomitum infert.

Nux muscata calida est & sicca, quæ uentrem stringens stomacho atq; epati frigidis confert.

Gentiana calida existens, punctura scorpionis, ac epati frigido, splenis quoq; opilationi atq; tumori congrua existit.

Oppoponax calidissimũ est, quod cum uehemẽter uentositatis sit dissolutiuum, his, quibus grossa accidit uẽtositas, cõfert, doloriq; matricis ex frigiditate auxiliatur.

Iadac, id est, polium, calida est, quæ licet capitis generet dolorem, febribus tamẽ longi tẽporis atq; hydropisi, nec nõ ictericiæ, atq; pũcturę scorpionis remediũ affert.

Gypsum frigidum est & siccum, quod sanguinẽ cum albumine oui mixtum, atq; loco superpositum retinet. Ipsum autem nullo modo bibendum est. Bibitum enim forsitan pernitiem affert.

Balaustiæ frigidæ sunt & siccæ, quæ & uentrem stringunt, ac sanguinem fluere non permittunt.

De Del. Cap. XXXI.

DArsesaham calidum est & ponticum, quod uesicis oris, si cum eo fiat gargarismus, uel eius apoçimate os abluatur, perutile est, minctus præterea difficultati, atq; neruorum molliciei proficit, fœtori quoq; narium, si licinium in eius apoçimate intinctum naribus immissum fuerit, auxiliatur.

Dulb folia & nuces frigida sunt & sicca, quæ trita & aceto mixta, atq; pro emplastro loco igne adusto superposita, remediũ afferunt. Cuius cortex cum aceto coctus dolori dentium confert, si eo os abluatur.

Viscus calidus est & siccus, qui uentositatem dissoluit, atq; apostemata.

Saiem frigidus est, uentrem quoq; stringit, plagasq; recentes coniungit.

Vaciramech

A Vatiramech, calida est, quæ grossæ conferens uentositati, dolori matricis ex frigiditate, tremoriq; cordis cum frigiditate, ac puncturæ scorpionis auxilium præbet.

Oleander, calida est, scabiei atq; pruritui confert, asinos, & animalia, ac homines comesta interficiens. Antiquis tamen doloribus, & uetustis genuum, & renum, remedium affert, si ex ea fiat emplastrum.

Deiudar, uehementer est calidum, quod frigidis ægritudinibus cerebri & neruorum conferens, stomacho ac epati frigidis bonum existit. Cuius est proprietas, apoplexiæ atq; paralysi remedium præbere.

Fex uini, calida existens, dura dissoluit apostemata.

Fex aceti nõ calefacit, immo apostematũ calorem super ipsa epithimata reprimit.

De He. Cap. XXXII.

Mirabolani citrini, choleram rubeam ex corpore educunt. Nigri uero stomachũ præparando corroborant, hæmorrhoidisq; conferunt.

Yiboe, id est, catella maior, calida est & sicca, atq; subtilis, stomacho & epati auxilium præbens.

Typericon, calida est & subtilis, quæ & opilationis est aperitiua, & dolori coxarũ confert, & soluit choleram.

Hypoquistidos, quę barba uocatur hircina, frigida est & pontica, qua utuntur, ubi necessaria est retentio & stipticitas.

De Gau. Cap. XXXIII.

Acorus, calidus est & siccus, qui grossæ uentositati ac spleni duro, nec non graue dini linguæ confert.

Guasima, id est, basilicon dæmonis, calida est, & pontica, cum qua capillorum fit tinctura.

De Ze. Cap. XXXIIII.

B Zinziber, calidum est & humidum, quod & cibum digerit, & uentrem mouet, stomacho quoq; atq; epati frigidis confert. Obscuritati itidem oculorum ex humiditate, in oculis positum, uel comestum, auxiliatur.

Omnes aristologię species calidę sunt, opilationem aperientes, & scorpionis puncturæ conferentes, quæ & menstrua prouocant, & abortire faciunt.

Hyssopus, quę uegetatur, calida est & sicca, quę ut origanum ualens, pectus ac pulmoné purgat. Asmati pręterea atq; uetustæ tussi & antiquæ confert. Phlegma itidem & uermes è corpore educit.

Hyssopus autem humida, quę & cerotes dicitur, quæ ex lanę sordibus fit, dura maturat & mollificat apostemata, & proprie ea, quæ in uesica fiunt & matrice.

Zurumbet, calida est & sicca, quæ uentositatem dissoluens, uenenosorum animalium morsibus ualde proficit, atq; impinguat.

Argentum uiuum, quando extinguitur, ardens est, quod scabiei & pediculis auxilium adfert, & est uenenum magnum.

Azegi, id est, dragantum, seu uitriolum, calidum existens & siccum, scabiem ex humiditate desiccat, atq; sahaphati ex humiditate factã emendat, sanguinemq; ex naribus fluentẽ, naribus insuflatum, et sanguinis fluxũ ex percussione, suppositũ stringit.

Arsenici omnes species calidæ sunt, & incendentes, conferunt scabiei, & putredini, & sahaphati humidæ. Herpeti pręterea estiomeno, atq; pediculis remediũ affert, Asmati præterea si cum eo suffumigatio uel epithima fiat, confert. Maculam insuper quæ ex sanguine mortuo accidit propter percussionem, remouet.

Spuma maris, plures habet species, quæ omnes calidæ existentes & siccæ, scabiei, & morpheæ, atq; alopiciæ auxiliantur.

Vitri proprietas est, lapidem qui in uesica generatur, frangere, furfures præterea aufert, si cum eo caput lauetur.

Zarnab, calidum existens & siccum, stomacho atq; epati frigidis confert, uentremq; stringit.

Ziniar, calidum est, & corrodit carnem.

C

De Ha. Cap. XXXV.

AMomum,calidum eſt & ſiccum,quod opilationi epatis ex frigiditate proficiés, dolorem aufert matricis.In capite tamen grauedinem,& dolorem,atq; ſcotho miam generat.

Alchanna,puſtulis,quæ ſunt in ore,& aduſtioni ignis,remedium affert.

Litium,inter caliditatem & frigiditatem temperatum exiſtens, calidis oculorum apoſtematibus confert,ſi cum eo epithimentur. Quod mollibus atq; ſolutis apoſtematibus confert,& pannum faciei epithimatum, nec non in gutture tranſglutiendi duriciem gargarizatum aufert,oriſq; puſtulis auxiliatur.

Horph,id eſt,naſturcium,calidiſſimum exiſtens, ſtomachũ & epar calefacit,uentremq; mollificat,ac uermes è uentre educit, coeundi præterea ſtimulat deſyderiũ, & pulmonẽ mundat.Aſmati quoq; & groſſiciei ſplenis prodeſt,aborſum itidẽ facit.

Haſſe,id eſt,heſopus Hiſpanica,calida eſt,quæ in oculo poſita, uel comeſta,uiſus debilitati confert, aſmatiq; prodeſt, atq; uermes expellens, facit aborſum. Ad digerendum inſuper cibum adiutorium præbet.

Harmel,calidum exiſtens,inebriat, & doloré capitis facit, uomitumq; cõmouet, urinam quoq; & menſtrua prouocat.

Haſeph,frigida eſt,cuius opozima bibitũ,lapidem frangit, & ſperma auget, atq; urinæ ſoluit conſtrictionem.

Habenil,phlegma expellit, morpheæ albæ atq; albaras auxiliatur, conturbationem tamen & nauſeam facit.

Colloquintida,calida exiſtens & ſicca,groſſum expellit phlegma, ac caput mundat,& neruorũ dolori,atq; ſciaticæ paſſioni,nec non podagrę frigidæ, & elephantię beneficium parat.

Ferri ſquama,ſtomachum corroborat, & hęmorrhoidarum ſtringit ſanguinem.

D Aqua uero in qua ferrum extinguitur,coeundi ſtimulat deſyderium, groſſoq; confert ſpleni.

Semperuiua,frigida eſt,quæ calidis apoſtematibns ac aduſtioni ignis, & oculorũ ægritudini,epithimata congrua exiſtit.

De Ta. Cap. XXXVI.

TAmariſcus,frigida eſt & ſicca,ex cuius foliȷs emplaſtrum ſuper molle apoſtema poſitum,auxiliatur. Eius autem opozima in ore tentum, dolorem dentium ſedat. Vinum præterea in quo folia eius cocta fuerint,bibitum,ſplenem ſubtiliat.

Idem quoq; facit uinum uel ſirupus aceroſus, cum paruo ſcypho ex eius radice facto,ſi diu bibatur.

Thubab,eſt frigida,apoſtematibus calidis, cum ex ea emplaſtrum deſuper ponitur,conferens.

Tarathit,id eſt,ſpodium,frigida eſt & ſicca, quæ & uentrem ſtringit,& ſanguinẽ exire prohibet.

Spodium,frigidum eſt & ſiccum,quod febribus acutis,ac ſiti,& nimio uentris fluxui,& uomitui confert, puſtulis quoq; quæ in ore & lingua naſcuntur, atq; tremori cordis auxiliatur.

Terra ſigillata,& Armena,utræq; ſanguinem ſpuentibus, atq; hęmorrhoidas patientibus,nec non omni loco, ex quo ſanguis fluit,congruunt.

Alia uero terra,quę à quibuſdam conſuete comeditur,in epate creat opilationem, & complexionem deſtruit,& præcipue eorum,qui ad hoc parati ſunt, os tamen ſtomachi rigidũ reddit, faſtidium ex cibis faſtidioſis factum, atq; nauſeam remouens.

Taliphaphar,id eſt,macis.Galenus dicit eam temperatam eſſe,calida eſt & ſicca, quæ fluxum uentris,atq; hulcera inteſtinorum, & hęmorrhoidas remouet.

De Ge. Cap. XXXVII.

MAndragora, frigida eſt,faciens ſtuporem. Quæ ſi in uino mittatur, ualde inebriat.Medicinis autem admixta,doloré aufert,de qua ſi maxima bibatur quantitas,perniciem inducit.

A Titimalli multæ ſunt ſpecies, quæ omnes calidæ exiſtentes, adurunt, ac ſoluunt uentrem, & nauſeam efficiunt, corpus quoq; hulcerant.

Genbut, frigidum eſt & ſiccum, fluxum prohibens uentris, ſuccuſq; eius bibitus, ictericiæ medetur.

De K. Cap. XXXVIII.

VItis de qua fit uinũ, folia uel pręputia trita, et more emplaſtri ſuper calida apoſtemata poſita, atq; doléti capiti, beneficiũ prębet. Succus pręterea ipſorũ ſi bibatur, uentré ac uomitũ ſtringit. Gummi auté eius lapidem frangit, & ſcabié remouet.

Thus, calidum exiſtens & ſiccum, carnem in uulneribus creat, uentrem quoq; ac uomitum arcet, & intellectum acuit, de quo tamen ſi multa ſumatur quantitas, adurit ſanguinem, & efficit algueſegues, tremori itidem cordis auxiliatur.

Kamepitheos, calidus eſt, cõſtritioni urinę, atq; ictericię, et ſciaticę paſſioni cõferẽs.

Condiſi, calidum eſt, quod uehementer uomitum ac uentris ſolutionem prouocat, ſternutationemq; commouet.

Karmeſih, eſt una ſpecies thamarici, frigidũ eſt et ſiccũ, quod & uentrem retinet, et fluentẽ ſiſtit ſanguiné, dentibus præterea qui frangi incipiũt atq; moueri, auxiliatur.

Charabe, frigidum exiſtens & ſiccum, menſtruorum ſuperfluitati atq; hęmorrhoidis & emoptoicis, nec non diſſentericis, ac cordis tremori remedium confert.

Keſile, calidi ſunt & ſicci, qui cum corpus impinguent, ſtomacho boni exiſtunt.

Keſte, id eſt, herbus, calidum eſt, corpuſq; impinguat, ac ſtomacho confert.

Cubebe, calidum eſt, opilationes aperiens, quod & uritides poros mũdat, & guttur mundificat, uentremq; ſtringit.

Sulphur, calidum eſt, quod aduſtionem faciens, ſcabiei confert, ſi cum eo fiat inunctio, atq; aſmati, ſi bibatur, auxilium præbet.

Camedreos, calidus eſt, qui cum opilationem aperiat, ſplenis grofficiem atq; ictericiam remouet.

B Dragagantum, guttur lenit, atq; pulmonem, tuſſi quoq; confert.

Kebikengi calidũ exiſtés, adurit ac ſitim facit, ſcabiéq; remouet, ſi ex eo inũctio fiat.

Kildaru, id eſt, filix, calidum eſt, & expellit aſcarides.

De Lem. Cap. XXXIX.

AMygdalæ amaræ, calidę ſunt, quæ epatis aperientes opilationem, aſmati atq; lapidi, qui in renibus & ueſica eſt, conferunt.

Plantago frigida eſt, congrua exiſtens apoſtematibus calidis, & aduſtioni ignis, quando more emplaſtri ſuperponitur, dolori quoq; auris auxiliatur, ſi ex caliditate fuerit, cuius ſemen hulceribus confert inteſtinorum.

Dragontea, id eſt, iarus, calida eſt, quæ opilationem aperiens, deſyderium ſtimulat coeuudi, atq; antiquæ aſmati beneficium præbet.

Lacca, calida eſt, calori epatis atq; hydropicis proficiens.

Lingua auis, ſpermati augmentum tribuit, ac cordis remouet tremorem.

Bugloſſa, melancholicis eſt bona, tremori cordis atq; ueſicis oris conferens.

Larghia, id eſt, granata tintimalis, calida eſt atq; adurens, quæ & uentrem ſoluit, & uomitum facit.

De Mum. Cap. XL.

MV, calidum exiſtens, urinæ congruit conſtrictioni, ſi bibatur, uel ſuper fœnaut more emplaſtri ponatur.

Maſtix, calidum exiſtens, ſtomachum & epar corroborat.

Bdellium Iudaicum, calidum exiſtens, quod dura diſſoluens apoſtemata, hęmorrhoidis utile iudicatur, bdelliũ tamé de Mecha frigidũ eſt et ſiccũ, uentremq; ſtringit.

Mumia, emoptoicis bona exiſtens, rupturam uel fracturá uelociter reſtaurat. Dolorem præterea gutturis, ac diſſolutionis, & concuſſionis, & plagarum ſedat. Illi autem qui dixerunt, quod perfecte emendat, mentiti ſunt, dolori inſuper ex frigiditate naribus cum oleo ſambucino inſuſſlata auxiliatur.

Meizabara, calida eſt, quæ uentrem ſoluens, podagrę ac coxarum & coſtarum dolori confert.

Myrrha

C Myrrha,calida eſt,quę tuſſi antiquę congrua exiſtens,uocem efficit claram, ſcotomiam tamen inducit,dormire præterea faciens,méſtrua prouocat, ac puncturis ſcorpionum,bibita,beneficium præbet.

Memithe,frigidũ exiſtés,apoſtematibus calidis,more emplaſtri ſuppoſitũ,cõfert.

Meubedhena,calida ſunt,uentremq; ſoluunt,atq; uomitum prouocant uehementer,podagræ quoq; conferunt.

Marchaſita,calida exiſtens,oculum facit rigidum,& abradit fortiter.

Fuligo,ſi de ea fiat epithima,ignis aduſtioni confert.

Staphiſagria,calida eſt & adurens,quæ & pediculos interficit, ac ſcabiem remouet,de qua parua accepta quantitas,uomitum prouocat. Ipſam tamen dare,timoroſum eſt,fortaſſis enim perniciem inferret.

Chelidonia,calida eſt,quæ albedini oculorum congruit,uiſumq; acuit.

Mugath,bona exiſtit,ſi ex ea emplaſtrum ſuper diſſoluta membra fiat.

Mezerion,calida eſt,quæ & bona eſt,& multum acuta. Et licet aquam citrinã uehementer expellat,epati tamen nocet.

Merdaſengi,id eſt,litargyrium,frigidum eſt & ſiccum,quod excoriationibus atq; fœtori ſudoris confert,carniq; augmentum tribuit. In emplaſtris pręterea ponitur.

Omnia fellis genera calida exiſtunt,oculorumq; auferunt tenebroſitatem.

Meſcathrameſir,calidum exiſtens,prouocat menſtrua.

De Non. Cap. XLI.

NIl,alias Indicum,calidum exiſtens & ponticum, deſiccat apoſtemata mollia.

Ameos,calidum eſt & ſiccum,ſtomachũ calefaciens & epar,lapidemq; frangit,atq; urinam prouocat.

Nitrum,calidum eſt,abradens & mundans.

Calx,calidũ exiſtens,adurit,atq; ſuperfluam corrodit carnem,fluxũ præterea ſtrin
D git ſanguinis,quod cum lauatur,aduſtioni ignis confert.

Sal Armoniacus,calidus eſt,qui uuulę cadenti,ac dolori gutturis,qui non permittit tranſglutire,& albedini oculorum auxilium præbet.

Neheremish.i.roſa aſinina,calida eſt, ſtomacho et epati frigidis remediũ tribuẽs.

Naphara,calida eſt,quæ aſmati atq; uentroſitatibus congrua exiſtens,uermes paruos ano ſuppoſita,interficit.

De Sim. Cap. XLII.

SPica Indica calida eſt,quę ſtomacho ac epati frigidis auxiliatur,urinã etiã,puocat.

Cyperi,calidi ſunt & ſicci,qui ſtomachũ ac epar calefacientes, frangũt lapidẽ, & putrefactioni,ac malo dolori,qui in naribus atq; in ore ſunt,beneficium tribuunt.

Salegha,id eſt,caſſialignea,calida exiſtẽs & ſicca,acuit uiſum, & urinã prouocat.

Folium calidũ eſt,& urinã prouocat, tremori quoq; atq; cordis fœtori auxiliatur.

Sandaros,id eſt,uernix,ſanguinem uomentibus,atq; hæmorrhoidis confert.

Sel,calida eſt,dolori neruorum ac uentroſitati conferens.

Cupreſſi nuces & folia calida exiſtunt & pontica,quæ rupturæ inguinis auxilium præbent,ſi ex eis emplaſtrum fiat.

Sumach,frigidum exiſtens & ſiccum,uentrem ſtringit, ac ſtomachum præparat.

Sidere,frigida eſt & ſicca,uentrem ſtringens.

Cancri caro,phthyſicis auxiliatur,ac ſperma augmentat.

Hermodactyli,podagræ conferunt,ſperma quoq; augent.

Sceduram,uel ſcedeguram,frigidus exiſtens & ſiccus,retinet ſanguinem, ac capillos,ne cadant,confirmat.

Subedigi,dentium concauitates radendo abſtergit.

Secancur,id eſt,ſtincus de mari rubro,calidus eſt, coeundi ſtimulãs deſyderium, quod eius renes proprie operantur.

Liquiritia,gutturi cõfert ac pulmoni,ſuperflua in eis exiſtentia expellendo. Sitim præterea atq; urinæ ardorem aufert.

Seueſten,guttur & pectus lenit.

Siſeleos

A Siſeleos calidus exiſtens, aſmati, et retentioni urinę, atq; inflationi uentris confert, partumq; acceleratę facit.

Sekebinegi, calidum eſt, quod groſſæ uentoſitati, ac colicæ, nec non epilepſiæ, ac paralyſi cõferens, oculorũ tenebroſitatem aufert, & ſcorpionũ puncturis auxiliatur.

Saculuphundurion, id eſt, ſcolopendria, calida eſt, ſpleniq; groſſo, ac ſtranguriæ, & lapidi remedium affert.

Scamonea, choleram rubeam uehementer expellit, ſtomacho atq; inteſtinis, & epati nocumentum parans.

De Ham. Cap. XLIII.

HAmar, id eſt, iuniperus, eſt arbor, cuius fructus calidus exiſtens, prouocat urinã, ac ſtomacho confert.

Aſarai, id eſt, uirga paſtoris, frigida eſt, calidis apoſtematibus, & ardori ſtomachi beneficium tribuens, quando more emplaſtri ſuperponitur.

Haelchalinibit, id eſt, gummi fiſtici, calidum exiſtens, fiſſuris & plagis congruit.

Piretrum, calidum exiſtens, dolori dentium, atq; puſtulis oris congruum exiſtit.

Aſſium, id eſt, crocus hortulanus, calidũ exiſtens, morpheæ & panno auxiliatur.

Solatrum frigidum eſt, ardenti epati remedium tribuens.

Curcuma, id eſt, uena citrina, calida eſt, quæ cum ſit abradens, uiſum acuit, atq; albulam delet.

Iuiubæ, in calore ſunt temperatæ, quæ & guttur leniunt, & ſanguinem, licet parũ, clarificant, graues tamen ſunt, & faſtidium facientes, tardeq; deſcendunt.

De Fe. Cap. XLIIII.

FV, id eſt, ſiſtra, calida exiſtens, prouocat urinam.

Felenge, eſt calidum & ſiccum.

Fel, calidum eſt, dolori neruorum proficiens.

Fiſtici, calidi exiſtentes, prouocant menſtrua.

Feſire, id eſt, brionia, calida eſt, quę cum ſit detergens & abradens, pannum & len

B tigines magnas delet.

Feſaraſtim, uel feſireſin, brionię ſimilis eſt, mẽſtrua & urinã prouocans, atq; epile=

Argentum, frigidum eſt, cordiſq; proficit tremori. (pſiæ proficiens.

Fulfel eminiæ, id eſt, radix piperis, & ſuum lignum, calida ſunt, colicæ atq; uento=ſitati congruentia.

Faufel, id eſt, auellana Indica, frigidum eſt, quod apoſtematibus calidis epithi=matum bene facit.

Euphorbiũ, uehemẽter eſt calidũ, quod & aquã expellit fortiter, atq; paralyſim, & ſimilibus ægritudinibus cõfert. In oculis uero poſitum, initianti aquę catarractarum

Feluca haragi, id eſt, fel elephantis, capillos facit rigidos. (auxiliatur.

Marrubium, calidum eſt, diſniæ proficiens, & difficultati anhelitus, atq; ictericiæ.

Mentaſtrum, calidum eſt & ſiccum, quod & ueteri aſmati, atq; difficultati mictus auxilium præbet.

Peonia, pueris epilepſiam patientibus cõfert, ſi ſuper eos appenſa fuerint, uel ex ea ſuffumigentur.

Rubea, calida exiſtens, urinam atq; menſtrua prouocat. Morpheæ itidem albæ, atq; albaris epithimata confert.

De Sath. Cap. XLV.

COcleæ marinæ, aduſtæ, abradendo purgant dentes, & non aduſtis, uero & tri=tis, emplaſtrum factum, & aduſtioni ignis ſuperpoſitum, ſanat eum.

Sapo, calidus exiſtit, qui hulcerans corpus, in ipſo fortem efficit abſterſionem.

Aloes calidum eſt, choleram rubeam expellens, & caput ac ſtomachum purgans, carnemq; creat.

Gũmi Arabicũ, frigidũ exiſtens, uentrẽq; ſtringens, inteſtinorũ excoriationi cõfert.

Cordumeni, calidum eſt, quod epilepſiæ, atq; aſmati, & paralyſi conferens, expel lit aſcarides, atq; ſcorpionis punctura remedium affert.

De Caph=

C

De Caph. Cap. XLVI.

CAlamus aromaticus, calidus exiſtens, ſtomacho atq; epati modo emplaſtri ſuperpoſitus auxiliatur.

Cartamũ, calidũ eſt, quod et uentrẽ ſoluit, et ſperma auget, ſtomacho tamẽ nocet.

Kitram, id eſt, pix liquida, uehementer exiſtit calidum, quod menſtrua prouocat, ac fœtum expellit. Aquam uero in oculum deſcendere prohibet. Scabiei præterea proficiens, ſperma ita immutat, quod ex eo embrion generari non poteſt.

Centaurea, crudum phlegma è corpore educens, neruorũ dolori, ac colicę cõfert.

Curth, id eſt, iuncus nilo, de quo fit acatia, frigidus eſt, uentrem quoq; ſtringit.

Cambil, calidum exiſtens, expellit aſcarides.

Kerphe, calidum eſt, ſtomachumq; calefacit, & nauſeam reprimit.

MiliumSolis, calidum eſt, quod & urinam prouocat, & lapidem frangit.

Kana, calida exiſtens, prouocat menſtrua, ac uentoſitatem diſſoluit, carnem præterea in uulneribus creat, atq; ſcrophulas diſſoluit.

Cathinia argenti, ſcabiei quæ in corpore oritur, ac puſtulis, quę ſunt in oculis, congrua exiſtit.

Cathinia auri ea ſubtilior eſt, quæ etiam albulam quæ eſt in oculo, remouet.

Calcanthũ, corroſiuũ et calidũ eſt, ponticumq; exiſtẽs, polypũ à naribus remouet.

Pumex, frigida exiſtẽs, in Medicinis ponit̃ oculorũ, dẽtiũq; mũdificat cõcauitates.

Cacule, aquam repellens, lac prouocat & urinam.

Aes uſtum, capillos tingit, uulnuſq; conſolidat, & aquam expellit.

De Re. Cap. XLVII.

BAcę lauri, exiſtentes calidæ, puncturis conferunt ſcorpionum, quando cum uino bibuntur, ac naribus inſufflatæ, torturæ conferunt oris.

Gũmi pini, calidũ exiſtẽs, carnẽ in uulneribus creat, ideoq; ponitur in emplaſtris.

D Faffaſa, eſt trifolium, calida eſt, carnemq; creſcere facit, & urinam prouocat, cuius ſemen ſpermati ac lacti incrementum præbet.

Reubarbarum, calidum eſt, quod ſtomacho ac epati conferens, caſui atq; percuſſioni, bibitum, remedium tribuit.

Cinis, calidus eſt & ſiccus, qui & aduſtionẽ facit, & mollia diſſoluit apoſtemata.

Fœniculum, calidum eſt, & urinæ prouocatiuum, ac antiquis conferens febribus. Quod cum recens eſt, lac generat. Cuius ſuccus in oculo poſitus, acuit uiſum.

De Sin. Cap. XLVIII.

SEilen, eſt calidum, & diſſoluit apoſtemata.

SSertaragi, id eſt, tapſia, calidus eſt & acutus. Morpheæ quoq; albæ, atq; lepræ, cum aceto epithimatus, confert.

Seucar eſt calidus, qui morpheæ cum aceto epithimatus, atq; ictericiæ, & groſſitudini ſplenis, bibitus, confert.

Scebram, calida eſt, quæ choleram rubeam, & aquam, atq; phlegma uehementer purgans, epati exiſtit nociua.

Sepum omne diſſolutiuum eſt, atq; mollificatiuum.

Scordion, calidum exiſtens, groſſo ſpleni confert.

Steregi, calidus eſt, ſcabiei atq; pruritui ualens, uentriſq; efficit ſolutionem.

Sedine. i. emathitis lapis, frigida eſt et ſtiptica, atq; in pulueribus ponitur oculorũ.

Alumen, uehementer exiſtit ſtipticum, dentes quoq; motos confirmat.

Sebenic, id eſt, athanaſia, uel ſeneſchila, calida eſt, quę fluori ab ore infantium decurrenti, atq; epilepſiæ remedium affert.

Sacahic, id eſt, papauer rubeum, calidus exiſtens, tenebroſitatem uiſus, atq; oculorum albulam remouet.

Suchaha, calida exiſtens, antiquis confert febribus.

Sunim, id eſt, nigella, calida eſt & acuta, quæ phlegma quaſi lambendo deſtruẽs, aufert reumatiſmum, atq; uentoſitatem expellit.

De Te Cap. XLIX.

Tuderi

A TVderi, est calidum, & augmentat spermȧ, ac puerorũ lapidibus remedȝ affert.
Tamarindi frigidi existentes, uentrẽ soluũt, ac choleram rubeã et sanguinem
Tereniabin, temperata est, uentremq; soluit. (reprimunt.
Tuthia, utilis existit ad oculi rigiditatẽ faciẽdam, assellarumq; remouet fœtorem.
Tiregi, calidum est, atq; apostemati congruum existit.
Turbit, calidum existens, expellit phlegma.

De He. Cap. L.

THephisiæ, calida est multũ, atq; adustionem faciens, quę alopeciam patiẽtibus, pilos renasci facit. Mollificationi prętęrea, si ex ea fricetur corpus, auxiliũ prębet.
Thil, alias thitagra, prouocat urinam, & frangit lapidem.

De Cha. Cap. LI.

CHeruha, id est, pendactyli, calida existens, colicæ atq; paralysi confert, duricies quoq; mollificat, si ex ea fiat emplastrum.
Sinapi, calidum est, quod in palato positum, phlegma incidit, uermes prætereа expellit, atq; apostemata maturat.
Maluauiscus, in calore temperata est, quæ apostemata mollificãs, dolorem sedat, cuius semen morpheam remouet, si cum eo & aceto in sole epithima fiat, atq; ardori mictus, auxiliatur.
Elleborus niger, choleram expellit nigram. Albus uero uomitũ uehementer prouocans, multum uomere facit. Ipsum tamen bibere non est securum.
Cassiafistula, uentrem soluit, & apostematibus interiorum confert.
Fermentum de farina triticea, doloribus qui sunt in plantis pedum, si ex eo fiat emplastrum, auxiliatur, & apostemata maturat.

De Thel. Cap. LII.

CAntharides, calidę sunt, & acutissimę, quę licet scabiei cõferant, uesicãt tamẽ, si ex eis multa sumatur quantitas, uulnerant, ac sanguinem mingere faciunt, et interficiunt. Ex quibus parua accepta quantitas, urinam uehementer prouocat, atq; albaras albæ cum aceto epithimatæ remedium afferunt.
B Cauda equina, est frigida, quæ uentris fluxum patientibus, & hęmoptoicis, ac calidis auxiliatur apostematibus.
Anrum, tremori cordis, & melancholiæ adiutorium præbet.

De That. Cap. LIII.

ATharo, solutioni uẽtris, & uesicis oris, atq; intestinorũ, maximũ affert remediũ.

De Gaim. Cap. LIIII.

GAr, id est, laurus, apostemati matricis confert, atq; punctury scorpionis, et dolori
Gneruorũ auxiliatur, quod totũ semẽ et oleũ operãtur, nauseã tamẽ atq; uomitum
Gluten de cortijs antiquis, faciei pustulis, quæ cum cutis duricie & (faciunt.
rubore consistunt, confert, atq; ramici initianti, & hæmoptoicis auxiliatur.
Agaricum, calidũ existens, epatis aperit opilationem. Asmati quoq; atq; epilepsię, nec non uetustis febribus remediũ affert. Humores prętęrea grossos à capite expellit.
Gasir, id est, euparoriũ, epatis opilationẽ aperit, ac uetustis febribus auxiliũ prębet.

SERAPIONIS, AVERROIS, ATQVE RASIS SIMPLICIVM

FINIS.

ARGENTORATI EXCVDEBAT GEORGIVS VLRICHER ANDLANVS, ANNO M. D. XXXI. MENSE SEPTEMBRI.